

Sven Winnell 20 februari 2019:

**Samällsplaneringens problem. Något av
det viktigaste och artiklar 23 januari - 15
februari om inre svenska förhållanden.**

<http://winnell.com/omr36-39zzzza.pdf>

Sven Winnell 20 februari 2019:
Samällsplaneringens problem. Något av det viktigaste
och artiklar 23 januari - 15 februari om inre svenska
förhållanden. <http://winnell.com/omr36-39zzzza.pdf>

Innehåll:

5	<u>Kapitel 1: Introduktion om något av det viktigaste.</u>
6	Sven Winnells hemsida: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
7	Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.
9	De inre verkligheterna behöver förbättras.
9	Religion och levnadskunskap.
11	Utriksdeklarationen 2019
17	Utrikes och internationella förhållanden
18	Så fungerar Parisavtalets regelbok om klimat
20	Vi kan inte klara oss utan insekterna
21	Förbättringar av klimatet bör planeras.
22	Demokrati i Europa tyngdpunkt för regeringens bistånd
24	Regeringsförklaringen 21 januari 2019
34	Politikområden för politiken 21 januari 2019
36	Konsumentverkets beräkningar 2019
37	Kostnader. Förvärvsarbete i åldrar 18-65 år. 2019
38	Årskostnader år 2019, förvärvsarbete icke-pensionärer.
38	Årskostnader år 2019, pensionärer.
39	Kostnader för barn 2019

40	Vad ingår i skattetabellerna?
40	Ensamstående förvärvsarbete är missgynnade i förhållande till makar/sambor
41	Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år.
41	Inkomstskattesystemet är inte uppbyggt efter skatteförmåga och inget talar för att svenska folket vill ha det.
43	Inkomstskatterna
45	Mer om skatter och bidrag.
50	Några förslag som inte är bra när det gäller förändringar av skatter
53	Allvarliga fel i många böcker med råd om kost och hälsa
55	”Hedern” får inte härska i ett modernt samhälle
56	Är Sverige redo att låta maskiner fatta besluten?
58	Mild panik vore på sin plats när vaktbolagen tar över
59	Välorganiserade populister hotar hela EU-samarbetet”
62	Överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna
76	Regeringens politik bygger på sakpolitisk överenskommelse
78	Partiledardebatt 30 januari 2019
90	<u>Kapitel 2. Kompletteringar till introduktionen i</u> <u>kapitel 1</u>
91	Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.
92	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
95	Utvecklingens krafter

96	Systemet för mänskliga verksamheter.	175	Matilda Ernkrans
99	Den fundamentala påverkanskedjan	176	Kulturdepartementet
101	Systemet med mänskliga verksamheter, bantat till 44 områden.	180	Amanda Lind
121	Sveriges regeringar under 100 år	181	Arbetsmarknadsdepartementet
		183	Ylva Johansson
123	Sveriges Riksdag	184	Näringsdepartementet
123	Partierna i riksdagen och antalet ledamöter	189	Ibrahim Baylan
124	Riksdagens utskott 14 feb 2019	190	Ann Linde
		191	Morgan Johansson
135	Politikområden för politiken	192	Mikael Damberg
137	Statsrådsberedningen	193	Finansdepartementet
139	Stefan Löfven	197	Magdalena Andersson
141	Hans Dahlgren	198	Per Bolund
142	Utrikesdepartementet	199	Ardalan Shekarab
145	Margot Wallström	200	Länsstyrelserna
147	Justitiedepartementet		
150	Morgan Johansson	206	Länsstyrelser, landsting och kommuner.
151	Försvarsdepartementet	207	Sveriges kommuner och landsting, SKL
153	Peter Hultqvist	213	Fackföreningar och arbetsgivareföreningar
155	Miljö- och energidepartementet		
158	Isabella Lövin	219	Befolkning och bostäder
160	Tomas Eneroth	219	Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna
161	Anders Ygeman	225	SCB Statistiska Centralbyrån. Boende och hyror
162	Jennie Nilsson		
163	Peter Eriksson	231	Konsumentverkets beräkningar 2019
164	Socialdepartementet	233	Förvärvsarbetande i åldrar 18-65 år. 2019
167	Lena Hallengren	235	Bostadskostnader
168	Annika Strandhäll	236	Kostnader för barn 2019
169	Åsa Lindhagen	237	Månadskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
170	Utbildningsdepartementet	237	Årskostnader år 2019, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
174	Anna Ekström		

- 238 Pensionärer 2019
238 Årskostnader år 2019, pensionärer.
- 239 Ekonomi för unga
241 Vad ingår i skattetabellerna?
241 Ensamstående förvärvsarbete är missgynnade i förhållande till makar/sambor.
- 241 2019. Förvärvsarbete icke-pensionärer utan barn. Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år. Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)
- 242 Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år.
243 Underskott och överskott i hushållsbudgeterna
251 Inkomstskatterna
253 Mer om skatter och bidrag.
- 258 Några förslag som inte är bra när det gäller förändringar av skatter
- 269 Bostadsbidrag till unga (under 29 år)
270 Socialförsäkringsbalk. AVD. G BOSTADSSTÖD
275 Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna
- 276 Några artiklar från Sven Winnell 21 december 2018:
277 S varnar för budgetkaos på myndigheter
- 280 2019 styrs Sverige med en M+KD-budget, oavsett vem som ska regera
281 10 miljarder i sänkt skatt inte nog för C och L
283 Om marknadshyror
284 Hyresgästföreningen ska inte vara kategoriska nejsägare
- 287 Utrikes förhållanden.
287 Inrikes förhållanden
288 Innehållet i <http://winnell.com/omr40zn.pdf> om Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.
- 289 Regeringen bör ha en regionplanering för jämlikhet som visar alla förhållanden och skillnader i landets olika delar: hur var det, är det, kan det bli och bör det bli?
- 290 Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.
- 292 Kluvna liberaler oense om det viktiga vägvalet
- 298 Partiledardebatt 30 januari 2019
- 349 **Kapitel 3: Tidningsartiklar 23 januari-15 februari**
-938 **2019 om inrikes svenska förhållanden.**
- Artiklar om utrikes förhållanden och klimat ska finnas i <http://winnell.com/omr36-39zzzzzb.pdf>

Kapitel 1: Introduktion om något av det viktigaste.

Sven Winnells hemsida:

Samhällsplaneringens problem.

Hur ska man kunna förbättra världen ?

På Sven Winnells hemsida på Internet, <http://winnell.com>, ges en redovisning av ett forskningsarbete med titeln: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen. Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Forskningen har med varierende intensitet pågått sedan mitten av 1960-talet.

Hemsidan lades in på Internet våren 1998. Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med verksamhetsområden som i första hand ska belysa hur verksamheterna fördelas på de olika områdena. De första åren fylldes de 129 sidorna med sådant, men det visade sig att allt inte kunde läggas in, det skulle bli för mycket. Därför gjordes särskilda bilagor, vanligen i pdf-format, som fick länkar på de 129 sidorna.

De senaste bilagorna, som var för sig ofta redovisar aktuella saker i alla de 129 delområdena. förtecknas här i kronologisk ordning med den senaste allra överst:

Sven Winnell 23 januari 2019 : Artiklar om utrikes och internationella förhållanden 22 dec 2018 - 22 jan 2019
<http://winnell.com/omr36-39zzzzz.pdf>

Sven Winnell 22 januari 2019 : Artiklar om klimat, regeringsbildning och svenska inrikes förhållanden 22 december 2018 - 22 januari 2019.
<http://winnell.com/omr36-39zzzzy.pdf>

Sven Winnell 2 januari 2019: Artiklar om utrikes förhållanden från 1 november till 21 december 2018. Komplement till redovisningen 21 december om samhällsplaneringens problem, klimatet och regeringsbildningen.
<http://winnell.com/omr36-39zzzzx.pdf>

Sven Winnell 21 december 2018: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen: Innehåll i en stor sammanfattning 16 maj 2018 och artiklar från och med 1 november 2018 om klimatet och regeringsbildningen.
<http://winnell.com/omr36-39zzzzv.pdf>

Sven Winnell. 16 maj 2018: Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter. SCB-statistik. Boverket. SOMinstitutet. Vårbudgeten. Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt. Regeringens verksamheter.
<http://winnell.com/omr40zo.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m.
<http://winnell.com/omr40zl.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 del 2 av 3: FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser.
<http://winnell.com/omr40zm.pdf>

Sven Winnell 20 mars 2018 de 3 av 3: Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.
<http://winnell.com/omr40zn.pdf>

Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.

Kunskaps- och värderingsverksamheter:

Samlade kunskaper och övergripande värderingar

Samhällets arkiv, bibliotek och gällande kunskaper och värderingar. Bl a Mänskliga Rättigheter. Kunskapsforskning. Överblickande samhällskunskap. Lärdoms-historia.

Individernas inre verkligheter.

Tänkar om hur det var, är, kan bli och bör bli. Framtidsvisioner. Individens känslor, värderingar o d. Estetik. Ideologi, uppfattningar om samband o d. Psykiska mekanismer. Psykologi od. Individens logik. Vetenskapsteori od. Individens moral och tankar om moral.

Religiösa verksamheter od.

Politiska vetenskaper.

Statistik. Demografi. Statvetenskap. Nationalekonomi. Internationell ekonomi. Lagar och förordningar, traktat, juridik

De demokratiska församlingarnas verksamheter.

Riksdag. Kommun- och landstingsfullmäktige. Regering. Mellanfolkliga centrala organ, FN, EU od.

Politiska krav och politiska planeringar.

Politiska partier o d om individernas kroppsliga förhållanden, utbildning o d, fysiska miljöer och ekonomiska verksamheter, sociala miljöer o d.

Sambandsforskningsverksamheter.

Samband och samordning mellan olika verksamheter

Naturforsknings- och matematikverksamheter.

Naturkunskap. Matematik. Astronomi, rymdforskning. Fysik. Kemi. Geologi. meteorologi, hydrologi o d. Arkeologi o d. Biologi, ekologi, naturgeografi, utvecklingslära, ärftlighet. Botanik, Zoologi.

Teknologiska/ ekonomiska verksamheter:

Allmänt om Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

Hälsö- och sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinär.

Ingenjörsverksamheter, konstruktion o d.

Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Hushållsverksamheter.

Mat, boende. El-, gas- värme-, vatten-, avloppsförsörjning o d. Sophantering. Användning av inventarier od. Personlig hygien och verksamheter i hemmet. Hushållsekonomi, inkomster och utgifter o d. Städning od. Personvård: barnuppfostran, hjälp till gamla och sjuka i hemmet.

Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Militära verksamheter. Fredsarbete.

Handelsverksamheter.

Telekommunikationsverksamheter.

Förlagsverksamheter o d.

Transportverksamheter. Resebyrå. Lagringsverksamheter o d.

Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

Allmän företagsekonomi. Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.

Marknadsförings- och reklamverksamheter o d.

Tillverkning av varor.

Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.

Kulturella verksamheter:

Allmänt om fysiska och sociala miljöer och konst och kultur

Övergripande formgivning av fysiska miljöer.

Klimatproblem. Jordens geologi. Växt- och djurvård. Världsplaner. Rikspaner. Länsplaner. Stadsplaner. Vägar, ledningar. Kvartersplaner. Kulturvård.

Formgivning av byggnader och anläggningar. Arkitektur.

Formgivning av föremål och ljud.

Skulptur. Museer. Konsutställningar. Konsthantverk. Bruksföremål. Konstmåleri. Grafisk konst. Teckenkonst. Fotografi. Musik

Sociologi. Seder och bruk.

Film, radio, TV, offentliga fester m m. Teater. Opera. Konserter. Revyer. konstdans, Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. lek. Spel. Lotteri. Tips etc.

Socialvård.

Äldre sociala miljöer.

Vissa sociala miljöer. Bl a brott och kriminalvård m m

Undervisning o d. Forskning.

Sociala verksamheter i boendet.

Verksamheter i allmänna grupper od.

Sport. Idrott od.

Språkvetenskap.

Litteraturvetenskap.

Skönlitteratur.

Tidningar o d.

Allmän geografi. Lokalhistoria. Reseskildringar.

Biografiska verksamheter.

Historiekrivande verksamheter, allmän historia.

Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria. Medeltidens och nya tidens historia i allmänhet och i Europa. Medeltidens och nya tidens historia i Asien. Medeltidens och nya tidens historia i Afrika. Medeltidens och nya tidens historia i Nord- och Mellanamerika. Medeltidens och nya tidens historia i Sydamerika. Medeltidens och nya tidens historia i Oceanien. Poler. Rymden..

Från omr36-39zzzzr

De inre verkligheterna behöver förbättras.

Religionsämnet bör göras om till "Religion och levnadskunskap". Ämnet samhällskunskap måste bli mycket bättre. Hemkunskapen i grundskolan måste bli bättre och på gymnasiet bör ämnena kompletteras så att de rymmer hemkunskapsproblem. Ämnena vid universitet, högskolor och forskningsråd bör ordnas så att sammanhangen blir begripliga, helst efter systemet för mänskliga verksamheter.

Regeringen bör lägga upp en världsplanering från svensk horisont

Utvecklingen i världen i framtiden beror av människornas verksamheter och av naturens verksamheter, dess krafter och resurser. Människornas verksamheter gäller tankeverksamheter och handlingar hos individer, grupper, organisationer och institutioner o d. Naturen och människorna påverkar och påverkas.

En första uppgift i en världsplanering är att försöka utbilda världsbefolkningens inre verkligheter. Alla måste förstå att alla i världen är beroende av varandra och att alla åtgärder måste leda till välfärd för alla med jämlikhet i möjligaste mån.

I de inre verkligheterna måste finnas kunskaper om den yttre verkligheten och goda uppfattningar om hur man bör agera i den.

I de inre verkligheterna ger religionerna stora problem. De är tänkesätt som började formas för flera tusen år sedan och som inte har förändrats tillräckligt under åren. Där är bland annat de islamistiska tänkesätten som strider mot de tankar om mänskliga rättigheter som finns idag. Hur kan man förbättra religionerna ?

Korruption är ett annat problem. Klimatet är ett viktigt ämne. Statistiken bör ordnas efter politikens behov.

Religion och levnadskunskap. (sid 84 i zzz)

Tanken med att bygga ut religionsämnet är att religionsämnet är litet och skulle tåla en komplettering. Litet är kanske ämnet i Sverige, men det är stort i världen, stort i Mellanöstern, Nordafrika och andra länder med Islam, stort i USA med bl a högerextrema religiösa fundamentalister som hotar ruinera USA, stort i Sydamerika och stort i de flesta länder utom Norden och kommunistiska länder som Ryssland och Kina. I Sverige förekommer religiösa problem bland invandrare. I Ryssland har religion trätt fram efter Sovjetunionens fall. Påvedömet är kvar.

Religioner har i Sverige på senare tid blivit mer problematiska än tidigare. Religioner behöver en motvikt bestående av filosofi och psykologi o d som föreslås som komplettering i ämnet Religionskunskap i grundskolan. Även på gymnasiet behövs samma kompletteringar.

Gymnasiegemensamma ämnen: Engelska, Historia, Idrott och hälsa, Matematik, Naturkunskap, Religionskunskap, Samhällskunskap, Svenska/svenska som andraspråk.

Förr fanns högre allmänna läroverk. Cirka 5 % av årgångarna barn gick där och resten i folkskolan. På gymnasiet kunde finnas en lektor som var präst och hade hand om religionsundervisningen (kristendom var ämnet då). Han skötte också undervisningen i filosofi, som bestod av tre ämnen: filosofi, logik och psykologi.

Filosofiämnet var inte obligatoriskt, i en klass på reallinjen med 25 elever kunde det vara bara två som läste filosofi. Filosofiämnet är fortfarande inte obligatoriskt på gymnasiet och hela efterkrigstiden har en stor del av dem som gått där och efteråt på högskolor och universitet inte fått någon utbildning i filosofi och psykologi. Många av dem har blivit chefer och män i staten - utan utbildning i filosofi och psykologi,

men väl i religion. Det är inte bra. Det gamla filosofiämnet är nu uppdelat på filosofi och psykologi.

De första gymnasierna kom till i början på 1600-talet och hade då uppgiften att förbereda för prästutbildning och utbildning av tjänstemän i staten. Religion hade en stark ställning. Den allmänna folkskolan kom till 1842 och sköttes till en början i stor utsträckning av präster och andra kyrkans män. Barn skulle bli religiösa med kristlig tro. Gymnasierna utvecklades vartefter med nya ämnen, reallinjer tillkom, och flickor fick börja gå på gymnasierna på 1920-talet. Biskoparna var högsta chefer för läroverken. Med tiden togs biskoparnas ledarskap bort.

Folkskolan växte vartefter och de nuvarande grundskolorna och gymnasierna kom till i slutet på 1900-talet. Statskyrkan har avskaffats och kristendomskunskapen har ändrats till religionskunskap. Man får nu inte undervisa i religion så att barnen blir religiösa utan bara om religion.

Man bör komma ihåg att religioner med gudars styrningar tillkom under forntiden och att deras betydelse har minskat och nu mer och mer ersätts av demokrati där människorna är ansvariga för styrning och utveckling. Religionerna är visserligen ännu av stor betydelse, men de är i dagens situation ändå av marginell betydelse.

Att i Sverige ha ett obligatoriskt ämne som bara handlar om religion är att tillmäta religionerna för stor betydelse. Viktigare är världsliga problem och kunskaperna om dem förtjänar större uppmärksamhet. Att komplettera religionsämnet med mer aktuella saker är lämpligt. Det gör att ämnets beteckning Religionskunskap inte passar utan bör ersättas av något mer rättvisande.

Man kan inte bara ändra till "Livsåskådning", "Filosofi" eller "Psykologi", det blir för snävt och missvisande.

Ämnet Samhällskunskap har sina lärare utbildade på Statsvetenskapliga institutioner, Det som behöver tillkomma ligger närmare religionerna och därför kan det vara bra att lägga det tillkommande tillsammans med religion, i ett ämne Religion och levnadskunskap.

Om religionsämnet ombildas till ett ämne med filosofi och psykologi kommer det ämnet att innehålla många universitetsämnen. Av ämnena kan man anse att religionen var först och om man lägger ämnena i en kronologisk och logisk ordning kan man börja med religion:

Religion och levnadskunskap. (Barnen lär också föräldrarna)

1. Religionskunskap.
2. Filosofihistoria.
3. Idé-och lärdomshistoria.
4. Vetenskapshistoria
5. Utbildnings- och skolhistoria.
6. Skolverkets läroplan för grundskolan.
7. Arkiv-och bibliotekskunskap.
8. Individernas kunskaper och erfarenheter.
9. Framtidsplanering. För Sverige och världen för kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer, med samhällsbeskrivning, sambandsforskning och demokratins krav.
10. Estetik och värderingar.
11. Livsåskådningar och världsåskådningar. Världsbilder.
12. Psykologi. Biologisk psykologi. Kognition. Utvecklingspsykologi.
13. Socialpsykologi.
14. Sociologi och informationskunskap.
15. Logik och vetenskapsteori.
16. Etik och moral.
17. Konsten att inte ha tråkigt. (Tillägg 18 feb 2014)
Ämnet bör utformas i flera alternativ passade till utbildningsnivåerna. Enklare för lägre klasser och mer utvecklade för högre.

Utrikesminister Margot Wallström

Regeringens deklaration vid 2019 års

utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdagen

den 13 februari 2019

Herr talman, ärade ledamöter, representanter för den diplomatiska kåren, kära åhörare!

Sveriges trygghet börjar i Europa. EU-samarbetet ger oss fred, stabilitet och tillväxt. Det är avgörande också för att möta klimathotet. Samtidigt är det Europa som vi känner under förändring. Vi kan inte längre ta för givet att alla EU:s medlemmar tror på de värderingar som ligger till grund för det europeiska samarbetet. Nationalister och extremister utmanar politiska system på vår kontinent och i världen.

I en föränderlig omvärld är vår uppgift att föra en utrikespolitik som skapar trygghet i Sverige och runt om oss. För att göra detta kommer utrikespolitiken under mandatperioden att ha tre prioriteringar: främjandet av demokrati, ett delat ansvar för fred och säkerhet och en aktiv diplomati.

Herr talman! Demokratien i världen är på tillbakagång. I dag lever fler människor i länder med auktoritära tendenser än i länder som gör demokratiska framsteg. Journalister, förtroendevalda och människorättsförsvarare trakasseras, förföljs och dödas. Hets och hat förgiftar samhällsdebatten. Demokratiska processer undergrävs. Och många förlorar förtroendet för det demokratiska systemet när den globala eliten blir allt rikare och de sociala klyftorna växer.

För att möta utvecklingen startar vi nu en offensiv för demokratin. Vi vill göra det gemensamt med riksdagen, och vi ska verka för att fler länder ska ansluta sig.

Herr talman! Vår demokratioffensiv kommer att märkas i all vår utrikespolitik. Det handlar om att ge stöd och näring överallt där demokratin kan växa och om att vara kritiska när den utarmas.

Vi ska utöka vårt demokratibistånd och stå upp för demokratin försvarare och institutioner. Vi behöver engagera fler unga i debatten om demokratin som den bästa samhällslösningen. Och vi ska ställa krav på att demokratin och rättsstatens principer respekteras av samtliga EU:s medlemsstater.

En fullt fungerande demokrati är omöjlig utan de mänskliga rättigheterna. Vi fortsätter att ta fram landrapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Inom kort publicerar vi uppdaterade rapporter om 29 länder i Europa.

På många håll i världen sker förföljelser av religiösa minoriteter. Det är oacceptabelt. Vi stärker arbetet mot antisemitism och arrangerar år 2020 en internationell konferens om Förintelsen. Vi protesterar när yttrandefriheten begränsas, när journalister tystas och när försvarare av mänskliga rättigheter och hbtq-personer förföljs.

Herr talman! Det finns ett samband mellan växande sociala klyftor och en minskande tilltro till demokratin. Det är ett argument för mer jämlikhet. Världens resurser behöver fördelas solidariskt. Sveriges mål med biståndspolitik är att minska fattigdomen. När andra länder drar ned fortsätter Sverige att avsätta 1 procent av bni till biståndet.

Fokusområden är demokrati och mänskliga rättigheter, konfliktförebyggande, klimat, miljö och jämställdhet.

En hållbar fred byggs genom att länka ihop humanitärt bistånd och långsiktigt utvecklingssamarbete.

Agenda 2030 och utvecklingsmålen kan bara upp nås genom samverkan mellan ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Vi måste förbättra den sociala dialogen mellan stater, arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. I detta är inte minst hundraårsjubilerande Internationella arbetsorganisationen, ILO, en viktig aktör. Och när nu OECD har blivit hem för statsministerns initiativ Global Deal ska det utvecklas och få större genomslag.

Herr talman! En viktig del av vår demokratiöffensiv är förstås ett fortsatt arbete för att kvinnor ska åtnjuta samma rättigheter, resurser och representation som män. Regeringen fortsätter att driva en feministisk utrikespolitik med full kraft världen över. Vi ser hur allt fler länder inspireras och tar efter.

Regeringens internationella jämställdhetskongress ska följas upp i Tunisien i vår, och Sverige bidrar till genomförandet.

Herr talman! Vår andra prioritering är ett delat ansvar för fred och säkerhet. Klimatförändringarna, kärnvapnen och terrorismen känner inga landgränser. De behöver därför bemötas genom ett delat ansvar för vår gemensamma säkerhet.

Klimatet är vår tids ödesfråga. Forskningen förutspår en skrämmande utveckling om vi inte agerar. Vi är ännu långt ifrån att kunna möta utmaningen och målen i Parisavtalet.

Sverige ska fortsätta att visa ledarskap i det internationella klimatarbetet och bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi ska söka samarbete för att tackla de klimatrelaterade säkerhetsriskerna. Sverige uppfyller sina åtaganden om internationell klimatfinansiering och fortsätter engagemanget för havet och den biologiska mångfalden. Genom biståndet satsar vi på förnybar energi, energieffektivisering och ett klimatanpassat jordbruk. På FN:s klimattoppmöte i höst ska Sverige visa på möjligheten att förena klimatåtgärder med ekonomisk utveckling.

Herr talman! Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga. Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ett ökat samarbete på bred front: i Norden och Östersjöområdet, inom FN och OSSE och genom partnerskapet med Nato.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Och vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Vår säkerhet är beroende av att den europeiska säkerhetsordningen respekteras, och vi ska verka genom EU samt i OSSE och Europarådet för att upprätthålla den.

Den transatlantiska länken är av avgörande betydelse för Europa. Vi ska värna den bilaterala relationen till USA och samarbeta baserat på

värderingar och intressen. Vi beklagar att USA har valt att frånträda ett antal internationella avtal.

Det nordiska samarbetet är prioriterat för regeringen och ska stärkas ytterligare. Vi ska verka för konkreta förbättringar för oss som bor, jobbar och studerar här, till exempel genom att ta bort fler gränshinder. Detta gör vår region tryggare och mer hållbar.

Herr talman! Regeringens Rysslandspolitik bygger på två spår: I kraft av folkrätten fördömer vi den ryska aggressionen i östra Ukraina, som resulterat i tiotusentals

dödsoffer, och den illegala annekteringen av Krim. Det är ett brott mot internationell rätt, och det utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Vi fördömer attacker som den i brittiska Salisbury förra året. Vi är pådrivande för att EU:s sanktioner mot Ryssland ska bibehållas så länge skälen till att de infördes består. Vi stöder reformansträngningarna i Ukraina.

Samtidigt har vi, liksom EU, kontakter och dialog med Ryssland och det ryska samhället. Vi behöver samarbeta där vi har gemensamma intressen. Vi stöder det ryska civilsamhället och strävar efter stärkta mellanfolkliga kontakter. Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet är format där vi har konkreta samarbeten.

Arktisfrågorna är viktiga för den globala säkerheten, och Sverige kommer under året att förnya sin Arktisstrategi och stå värd för EU:s första arktiska forum.

Det viktiga östliga partnerskapet fyller tio år i år. Vi stöttar deltagarländernas utveckling mot stabila demokratier.

Ett delat ansvar för fred och säkerhet handlar också om att gemensamt bemöta försök att skapa splittring och instabilitet i våra samhällen.

Regeringen arbetar tillsammans med andra länder också mot icke-militära hot, som terrorism och på cyber- och hybridområdet.

Jämlikhet och demokrati har en viktig roll i byggandet av gemensam säkerhet. Ett samhälle präglad av rättvisa och tillit till institutionerna kan bättre stå emot vår tids säkerhetsutmaningar.

Herr talman! EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena. Ett starkt och enigt EU är avgörande i ett osäkert omvärldsläge. Vi behöver stärka den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Vi vill vässa EU:s instrument, såsom diplomati, militära och civila krisinsatser, bistånd och handel. Vi bidrar till samarbetet Pesco, som stärker den operativa förmågan och effektiviteten på försvarsområdet. Vi har spelat en avgörande roll för den europeiska pakten för civil krishantering. Regeringen ska fortsätta att verka för att alla medlemsstater respekterar och upprätthåller EU:s gemensamma värderingar. Valet till Europaparlamentet i maj blir viktigt. Vi behöver ett Europa för rättvisa jobb, en mer ambitiös klimatpolitik, jämställdhet och jämlikhet. Klyftorna måste minska och välbefindandet öka.

Det är också viktigt att EU får ett gemensamt asylsystem som är rättssäkert, humant och långsiktigt hållbart, där alla länder tar sitt ansvar.

Vi beklagar Storbritanniens beslut att lämna EU och arbetar för att utträdet ska ske under ordnade former. Det ger de bästa förutsättningarna för att Storbritanniens framtida relation med Sverige och EU blir nära och förtroendefull.

Det ska finnas ett tydligt EU-perspektiv för länderna på västra Balkan, men det ställer krav på fortsatta reformer som stärker ländernas institutioner och utvecklar demokratin – ett arbete som tar tid och som vi stöder.

Utvecklingen i Turkiet är mycket oroande. EU ska både samarbeta med och ställa krav på Turkiet.

Herr talman! Globala problem kräver globala lösningar. Sverige är en vän av FN och ser behovet av reform.

Vid årsskiftet lämnade Sverige FN:s säkerhetsråd, där vi var djupt engagerade i världens allvarligaste kriser. I ett polariserat säkerhetsråd har Sverige stått upp för folkrätt, mänskliga rättigheter, jämställdhet och humanitärt ansvar. Vi har satt kopplingen mellan klimat och säkerhet på rådets agenda.

I början av medlemskapet var Sverige ofta en ensam röst för kvinnors deltagande i freds- och säkerhetsarbete. I dag ser allt fler rådsmedlemmar nödvändigheten att inkludera kvinnor och flickor för hållbar fred.

FN:s och andra internationella insatser fyller en viktig funktion i krigshärjade områden, och Sveriges bidrag är uppskattade.

Herr talman! I snart 80 år har människan levt under hotet från kärnvapen. De senaste decennierna har det begränsats genom olika avtal. Det har bidragit till en säkrare värld.

Förutom att ett mänskligt misstag kan orsaka en mänsklig katastrof står vi inför ett antal problem. För det första ökar spänningen mellan

stormakterna när USA och Ryssland lämnar nedrustningsavtalet INF efter ryska avtalsbrott. Säkerheten i vårt närområde försämras.

Kärnvapenländerna behöver ta gemensamt ansvar och göra konkreta nedrustningsåtaganden.

För det andra är det mest centrala avtalet, ickespridningsavtalet NPT, i fara på grund av att kärnvapenstaterna utvecklar nya förmågor och inte lever upp till överenskommelsen om nedrustning.

För det tredje är Nordkoreas kärnvapen- och missilprogram ett allvarligt hot mot internationell fred och säkerhet.

Slutligen riskeras nu den kärntekniska överenskommelsen med Iran. Landets kärnvapenförmåga har minskat avsevärt sedan avtalet slöts. EU tar nu konkreta steg för att skydda överenskommelsen. Utredningen om konventionen om kärnvapenförbud har lämnats på remiss.

Regeringens mål är fortsatt en kärnvapenfri värld. Vi kommer därför att ta initiativ till att samla en bred krets länder i arbetet för kärnvapenedrustning.

Herr talman! Vår tredje prioritering är diplomatin. Det innebär att vi söker dialog och samarbete även med länder vars värderingar vi inte delar till fullo. Vi prioriterar vårt deltagande i multilaterala organisationer och står till förfogande för att delta i fredsprocesser.

Ett välfungerande internationellt samarbete är grunden för en regelbaserad världsordning byggd på folkrätten.

Sverige är nu en plats för samtal om nedrustning och fredlig konfliktlösning på koreanska halvön. Med träget diplomatiskt arbete och goda relationer med alla inblandade fortsätter vi att bidra till att försöka undanröja ett allvarligt hot.

Den politiska processen för fred i Jemen tog ett avgörande steg med Stockholmsöverenskommelsen i december 2018. Vi fortsätter vårt engagemang. Om några veckor står vi för tredje gången värd för en humanitär givarkonferens i Genève. Lidandet måste få ett slut för Jemens folk.

När regeringen under den förra mandatperioden lanserade en handlingsplan för relationerna med Latinamerika och Karibien hade demokratiutvecklingen varit positiv under många år. Sedan dess har läget försämrats.

Venezuela är ett av de länder där demokratin har urholkats under mycket lång tid. Läget är desperat. EU agerar nu gemensamt och med latinamerikanska länder för en fredlig och demokratisk lösning.

Sverige deltar i den nya kontaktgruppen.

Regeringen verkar för en tvåstatslösning baserad på folkrätten i Israel–Palestina-konflikten. Sverige ser, liksom övriga EU, Jerusalem som framtida huvudstad för två stater. Vi har ett långvarigt, vänskapligt engagemang med Israel och Palestina. Regeringen bidrar till ett demokratiskt statsbyggande i Palestina, och vi står upp för Israels legitima säkerhetsbehov.

Sveriges breda engagemang i Afghanistan fortsätter, bland annat genom att stärka kvinnors deltagande i fredsprocesser.

Sverige stöder den nya irakiska regeringens reformansträngningar. Relationerna mellan landets olika etniska och religiösa grupper, exempelvis de kristna, samt kurdernas ställning är avgörande för långsiktig fred och stabilitet i Irak.

13 miljoner människor är på flykt på grund av Syrienkriget. Sverige har bland annat gett över 3 miljarder i humanitärt stöd sedan kriget bröt ut och stöttar den FN-ledda processen för att nå en hållbar fred. Jag kommer aldrig att glömma rohingyakvinnornas fasansfulla vittnesmål från övergreppen i Myanmar. Sverige driver på för att ansvar ska utkrävas.

Herr talman! Vi förstärker vårt partnerskap med afrikanska länder och med Afrikanska unionen. Vårt arbete i säkerhetsrådet följs upp på Afrikas horn. Den långvariga konflikten mellan Etiopien och Eritrea har förbytts i en historisk fred. Regeringen har beslutat att fördubbla biståndet till Somalia, där situationen är sårbar. Vi ska fortsätta att verka för en positiv utveckling i regionen kring Röda havet. Våra breda relationer ger oss goda förutsättningar att bidra till försoning och utveckling.

Demokratiska republiken Kongo har genomgått ett historiskt maktskifte, men landets utmaningar består. Sverige verkar för ett starkt civilsamhälle och för kvinnors politiska deltagande.

Herr talman! Indien spelar en allt större roll i världen och är en viktig samarbetspartner för Sverige inom handel och innovation.

Kinas stärkta internationella ställning innebär både möjligheter och utmaningar. Handeln med Kina bidrar till jobb och tillväxt i Sverige.

Men situationen för demokrati och mänskliga rättigheter i Kina är mycket allvarlig. Regeringen arbetar med att ta fram en Kinastrategi. Protektionistiska vindar blåser allt starkare. Handelskonflikten mellan USA och Kina är ett hot mot den multilaterala handelsordningen.

Diplomati är också främjande av vår handel. Under den förra mandatperioden ökade exporten. Regeringen lanserade en exportstrategi med en rad initiativ för att stärka näringslivets internationalisering och våra ekonomiska relationer med omvärlden. Strategin ska utvecklas med fokus på ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

Sverige står upp för fri och rättvis handel. Vi värnar det multilaterala handelssystemet, där WTO är en central del.

Herr talman! Utrikesförvaltningen hanterar som ni vet ett antal konsulära ärenden. Vissa av dem är politiskt svåra. De flesta hjälps i tysthet. Vi agerar alltid med deras bästa för ögonen. Arbetet med att hjälpa svenskar i nöd utomlands pågår dygnet runt, årets alla dagar.

Herr talman! Ärade ledamöter! Världens oro kan ibland få det att kännas som om domedagen är nära. Men världen kan göras tryggare med mer demokrati, mer solidaritet, mer samarbete. Hopp är, som någon har sagt, inte en känsla utan ett sätt att handla. Låt oss inte glömma det. Låt oss bekämpa domedagskänslan med en politik för hopp och framtidstro, i Sverige och i världen!

Utrikes och internationella förhållanden

Bör bedömas och planeras med hänsyn till alla de mänskliga verksamheter som angavs i början av det föregående, hur de var och är, kan bli och bör bli:

Kunskaps- och värderingsverksamheter:

Samlade kunskaper och övergripande värderingar
Individernas inre verkligheter.
Religiösa verksamheter od.
Politiska vetenskaper.
De demokratiska församlingarnas verksamheter.
Politiska krav och politiska planeringar.
Sambandsforskningsverksamheter.
Naturforsknings- och matematikverksamheter.

Teknologiska/ ekonomiska verksamheter:

Allmänt om Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
Hälso- och sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinärverksamh.
Ingenjörsverksamheter, konstruktion o d.
Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.
Hushållsverksamheter.
Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
Opolitisk offentlig civil förvaltning.
Militära verksamheter. Fredsarbete.
Handelsverksamheter.
Telekommunikationsverksamheter.
Förlagsverksamheter o d.
Transportverksamheter. Resebyrå. Lagringsverksamheter o d.
Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

Allmän företagsekonomi. Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.
Marknadsförings- och reklamverksamheter o d.
Tillverkning av varor.
Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.

Kulturella verksamheter:

Allmänt om fysiska och sociala miljöer och konst och kultur
Övergripande formgivning av fysiska miljöer.
Formgivning av byggnader och anläggningar. Arkitektur.
Formgivning av föremål och ljud.
Sociologi. Seder och bruk.
Film, radio, TV, offentliga fester m m. Teater. Opera. Konserter.
Revyer. konstdans, Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. lek. Spel. Lotteri.
Tips etc.
Socialvård.
Äldre sociala miljöer.
Vissa sociala miljöer. Bl a brott och kriminalvård m m
Undervisning o d. Forskning.
Sociala verksamheter i boendet.
Verksamheter i allmänna grupper od.
Sport. Idrott od.
Språkvetenskap.
Litteraturvetenskap.
Skönlitteratur.
Tidningar o d.
Allmän geografi. Lokalhistoria.
Biografiska verksamheter.
Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

Så fungerar Parisavtalets regelbok om klimat

Den 2-14 december pågår FN:s årliga klimatmöte COP24 i Katowice, Polen. Under mötet väntas länderna fatta beslut om det regelverk som ska styra genomförandet av Parisavtalet. Sverige driver på för ett ambitiöst och dynamiskt regelverk som säkerställer ett ambitiöst genomförande av Parisavtalet.

I Paris enades världens länder om ett nytt globalt och rättsligt bindande klimatavtal där alla länder åtar sig att bidra med allt ambitiösare klimatplaner för att hålla den globala uppvärmningen väl under två grader (och helst under 1,5 grader). Länderna åtar sig också att öka anpassningsförmågan till skadliga effekter av klimatförändringarna och skifta finansiella flöden mot hållbara lösningar.

Eftersom Parisavtalet inte anger exakt hur stora åtaganden varje land ska göra så finns det en uppenbar risk att det sammantagna arbetet blir mindre än vad målen kräver. I avtalet har man därför enats om att länderna var femte år ska uppdatera sina klimatplaner och att dessa hela tiden ska återspegla landets högsta möjliga ambition.

Ambitionscykeln

Denna cykliska process brukar kallas för Parisavtalets ambitionscykel. Ambitionscykeln utgör själva motorn i Parisavtalet och styr bland annat genomförande, rapportering och uppföljning av ländernas klimatarbete. Exakt hur ambitionscykeln ska fungera anges inte i avtalet. Länderna har istället enats om att ta fram ett gemensamt regelverk. Detta regelverk brukar kallas för Parisavtalets regelbok. Ambitionscykelns olika delar

Ambitionscykeln kan delas in i sex: olika delar: Planering, kommunikation, genomförande, rapportering, utvärdering och översyn. Alla dessa delar rymmer sådant som har en koppling till Parisavtalets övergripande mål, dvs utsläppsbegränsning, klimatanpassning samt stöd och finansierings. Tillsammans bildar delarna den process som ska leda till att länderna successivt stärker sitt klimatarbete. I korthet fungerar ambitionscykelns sex delar på följande vis:

Planering

Länderna planerar och tar fram nya nationella utsläppsåtaganden med utsläppsmål och åtgärder för att nå målen. Man bedömer också klimatrisker och identifierar behov av klimatanpassningsåtgärder samt eventuellt stödbehov kring detta. Länderna utvecklar också strategier kring stöd och finansiering och tar del av goda metoder kopplat till dessa områden.

Kommunikation

Länderna meddelar sina nationella utsläppsåtaganden tillsammans med information som gör det tydligt och transparent för övriga länder. Man lämnar också in en klimatanpassningsplan med prioriteringar, anpassningsåtgärder och eventuellt stödbehov för att genomföra dessa åtgärder. I denna del ska också de rikare länderna ge riktgivande information om det finansiella stöd man planerar att bidra med så att utvecklingsländerna kan ta med detta i sin planering.

Genomförande

Länderna genomför sina nationella utsläppsåtaganden. Man genomför också klimatanpassningsåtgärder för att stärka anpassningsförmågan, öka motståndskraften och minska sårbarheten mot klimatförändringar. För rikare länder ingår också att mobilisera och/eller leverera finansiellt stöd samt stöd till tekniköverföring och

kapacitetsuppbyggnad. Detta stöd är riktat till utvecklingsländerna för att hjälpa dem i deras klimatarbete. Att rika länder ska gå före och minska sina utsläpp och samtidigt hjälpa utvecklingsländerna i deras klimatarbete är en central del i Parisavtalet.

Rapportering

Länderna redovisar uppgifter om hur man genomfört sina nationella utsläppsåtaganden samt information om utsläppsutvecklingen. I denna del ingår också frivillig rapportering klimatrisker, konsekvenser av dessa samt de klimatanpassningsåtgärder man genomfört. Utöver det ska varje land också redovisa om man tagit emot eller levererat finansiellt stöd samt stöd till tekniköverföring och kapacitetsuppbyggnad.

Utvärdering

Varje land genomgår teknisk expertgranskning av sin utsläppsrapportering och hur man genomfört sina utsläppsåtgärder. Länderna deltar också tillsammans i en stödjande multilateral granskning av sina åtaganden och utbyter goda erfarenheter. Kopplat till utvärderingsdelen finns också en stödjande mekanism som ska hjälpa länder med svårigheter att leva upp till sina åtaganden. På så vis ska denna mekanism också främja att alla länder lever upp till Parisavtalets bestämmelser.

Översyn

Länderna deltar tillsammans i en global översyn för att se hur det sammantagna globala arbetet svarar mot temperaturmålet, anpassningsmålet samt stöd och finansieringsmålet. Länderna tar sedan med sig informationen från den globala översynen in i arbetet med att ta fram nya och ambitiösare klimatplaner.

Tydliga men flexibla regler avgörande för framgång

Genom en kontinuerlig repetition av ambitionscykeln ska länderna successivt öka ambitionen i sitt klimatarbete till dess att Parisavtalets mål är uppfyllda. Men för att det ska vara möjligt behövs tydliga regler som säkerställer att alla delar inom cykeln bidrar till ett så ambitiöst genomförande som möjligt. Bland annat behövs regler som säkerställer att länderna beräknar och rapporterar sina utsläpp på samma sätt och att denna process är transparent för övriga länder.

Samtidigt som de behövs robusta regler måste tillämpningen också kunna ske på ett sätt som tar hänsyn till ländernas olika förmåga och ansvar. Rika länder ska gå före och minska sina utsläpp samtidigt som utvecklingsländerna ska få stöd i sitt klimatarbete.

Det är även viktigt att regelboken så pass flexibel att genomförandet kan anpassas utifrån att vi genom vetenskapen lär oss nya saker om klimatförändringarna.

Publicerad 03 december 2018

" Ledare: Vi kan inte klara oss utan insekterna

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Vad ska man med insekter till? De är ju bara i vägen, så snart solen och värmen kommer är de där. Flugor som i olika storlekar surrar runt ansiktet, getingar som aggressivt hovrar över all mat, allsköns bärfisar som dränker sig i den svalkande drickan.

Och det enda som är värre än myggans inande i sovrummet om natten, är när myggans inande tystnar och man vet att den nu slagit sig ned och är i full färd med att slanga blod, med ett nesligt kliande märke som följd.

Mer än så behöver den moderna människan inte reflektera över insekternas existens, denna synbarligen mest obetydliga del av det intrikata naturliga kretsloppet.

Kanske är det därför det inte har uppstått någon större panik över larmen om hur illa det är ställt med småkrypen världen över. Man ser inte betydelsen av detta, på samma sätt som man inte ser kon bakom det anonyma köttet i affärernas frigolittråg. Naturen är väl dold bakom tjocka, trygga lager kulturell bekvämlighet.

Men insekterna är livsviktiga i hela ekosystemet; som en del av näringskedjan för andra arter, som återvinnare av näring, och – inte minst – som pollinatörer, och därmed en förutsättning för odlandet av grödor. Det är inte bara bin och humlor det handlar om. Getingar, flugor, fjärilar och skalbaggar är också viktiga pollinatörer. Vi klarar oss inte utan insekterna.

Det borde därför oroa oss att 40 procent av världens insektsarter nu är på nedgång, enligt en forskningsgenomgång i tidskriften Biological Conservation.

"Det går väldigt snabbt", säger rapportförfattaren Francisco Sánchez-Bayo till tidningen The Guardian. "Om tio år finns en fjärdedel färre insekter, om 50 år är bara hälften kvar och om 100 år har vi inga alls."

Jo, det är ett hastigt förlopp, det går åtta gånger så fort som för andra djurarter. Från både Tyskland och Puerto Rico rapporteras det redan om kollapsade insektspopulationer. I Storbritannien minskade antalet fjärilsarter med 58 procent på odlad mark bara mellan 2000 och 2009.

Klimatet pekas ut som en bakomliggande faktor till insektsdöden, inte minst i tropikerna. Men i grunden beror den framför allt på klassisk miljöförstöring: på ett alltför intensivt jordbruk, med alltför omfattande användning av bekämpningsmedel.

Det innebär stora områden som renskrubbas med syntetiska gödningsmedel och pesticider. Allra värst är neonikotinoiderna – de steriliserar marken och pekas ut som den kanske främsta bidöaren. Ändå används de.

Det sker även i Sverige. Här har Kemikalieinspektionen i dagarna gett dispens för besprutning av sockerbetor med just neonikotinoider, fastän de på goda grunder förbjudits i Europa. Det framstår som direkt dumdristigt.

För gifterna påverkar även omgivningarna: den 75-procentiga minskningen av insekter i Tyskland uppmättes i naturreservat. Och Francisco Sánchez-Bayo berättar sorgset i The Guardian om hur han körde genom hela den australiska landsbygden på semestern senast, utan att en enda gång behöva göra rent vindrutan. Tidigare år har han tvingats till ideliga stopp.

Sådan är insektsdöden. Den märks genom vad som inte finns där. Får den fortgå väntar oss snart inte bara en sterilt ren, tyst vår, utan också en kusligt öde sommar och en katastrofal höst och vinter.

DN 12/2 2019

Förbättringar av klimatet bör planeras.

Det innebär att man bör undersöka hur det var och är, kan bli och bör bli med påverkningar till och från alla de mänskliga verksamheter som angavs i början av det föregående:

Kunskaps- och värderingsverksamheter:

Samlade kunskaper och övergripande värderingar
Individernas inre verkligheter.
Religiösa verksamheter od.
Politiska vetenskaper.
De demokratiska församlingarnas verksamheter.
Politiska krav och politiska planeringar.
Sambandsforskningsverksamheter.
Naturforsknings- och matematikverksamheter.

Teknologiska/ ekonomiska verksamheter:

Allmänt om Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
Hälso- och sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinärverksamh.
Ingenjörsverksamheter, konstruktion o d.
Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.
Hushållsverksamheter.
Kontorsarbete o d. Datoranvändning.
Opolitisk offentlig civil förvaltning.
Militära verksamheter. Fredsarbete.
Handelsverksamheter.
Telekommunikationsverksamheter.
Förlagsverksamheter o d.
Transportverksamheter. Resebyrå. Lagringsverksamheter o d.

Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
Allmän företagsekonomi. Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.
Marknadsförings- och reklamverksamheter o d.
Tillverkning av varor.
Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.

Kulturella verksamheter:

Allmänt om fysiska och sociala miljöer och konst och kultur
Övergripande formgivning av fysiska miljöer.
Formgivning av byggnader och anläggningar. Arkitektur.
Formgivning av föremål och ljud.
Sociologi. Seder och bruk.
Film, radio, TV, offentliga fester m m. Teater. Opera. Konserter.
Revyer. konstdans, Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. lek. Spel. Lotteri.
Tips etc.
Socialvård.
Äldre sociala miljöer.
Vissa sociala miljöer. Bl a brott och kriminalvård m m
Undervisning o d. Forskning.
Sociala verksamheter i boendet.
Verksamheter i allmänna grupper od.
Sport. Idrott od.
Språkvetenskap.
Litteraturvetenskap.
Skönlitteratur.
Tidningar o d.
Allmän geografi. Lokalhistoria.
Biografiska verksamheter.
Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

" Demokratifrågorna i Europa blir tyngdpunkt för regeringens bistånd

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Regeringen vill lägga ett kraftfullt fokus på demokratifrågorna i Östeuropa. – Demokratien i Europa är en ödesfråga, säger biståndsminister Peter Eriksson (MP).

Europeiska unionen har tappat intresset för länderna i Östeuropa under de senaste åren, menar Peter Eriksson (MP), nyttillträdd minister för internationellt utvecklingssamarbete. Svensk biståndspolitik ska nu bidra till att ändra på det.

– Demokratien är på tillbakagång världen över: vi ser att fler människor tvivlar på att demokrati fungerar, fler har tappat förtroende för den. Yttrandefriheten går bakåt och en allt större andel av världens befolkning som lever i vad man kan kalla auktoritära länder. Mediernas frihet och oberoende backar, säger han.

Varför har EU försummat öst, tror du?

– Sedan finanskrisen har Europa blivit mera inåtvänt. Vi har haft egna problem, med ekonomin, med Brexit. Men vi har en akut konflikt i Europa, som handlar om vilket samhällssystem vi ska ha.

Han räknar upp länder som Ukraina, Moldavien, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan, han nämner Balkan. Flertalet av dessa länder besökte han som EU-parlamentariker, då han var parlamentsrepresentant för flera partnerskapsländer.

Peter Eriksson har tagit över partikamraten och nuvarande klimat- och miljöministern Isabella Lövin's rum på UD. Han har behållit konsten och kristallkronan, men kompletterat oljemålningarna på väggarna

med en stor världskarta. Den ställer han sig vid under intervjun, och pekar likt en lärare på olika regioner: Östeuropa. Mellanöstern. Afrika, Kina, Myanmar.

Han säger att uppdraget känns som att komma hem, och att han en gång gav sig in i politiken just på grund av de internationella frågorna. I januariavtalet mellan regeringspartierna och Centerpartiet och Liberalerna berörs biståndspolitik bara kortfattat. Biståndsnivån på en procent av BNI behålls under mandatperioden. Därutöver läggs en större tyngdpunkt på demokratifrågorna, och biståndet ska ”fokuseras”, som det heter.

Det är en ganska luddig formulering?

– Ja, det är det, men för mig handlar den nu om demokratin. Om vår samhällsmodell ska fortsätta att vinna utrymme i världen, eller om den är på tillbakagång, det är en ödesfråga.

Vad betyder ett sådant fokus, konkret?

– Man kan jobba på många sätt. Om man har ett fokus på demokrati så kan man arbeta med saker som vi gör redan i dag, som yttrandefrihetsfrågor. Det handlar om att stödja oberoende medier och organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter, men också om att bygga en rättsstat. Att minska korruptionen och en fungerande rättsstat som folk kan känna tilltro till, att det är något som fungerar, det tror jag är oerhört centralt.

Några belopp finns ännu inte.

Ministerns oro handlar också om Ryssland, och de destabiliserande aktiviteter som sker från ryskt håll, och riktas mot andra länder.

– Demokratien i Europa har inte bara en öst-västlig dimension, det handlar även om vad som sker på internet, där trollfabriker får dominera och sanningen har svårt att hävda sig.

Därför initierar Peter Eriksson på UD nu ett fördjupat arbete med hur falska verklighetsbilder kan motas, och hur det internationella utvecklingssamarbetet, som biståndet egentligen kallas, kan användas för att förbättra klimatet på nätet.

– Om man inte har medier som ger en rimlig verklighetsbild, då spelar det nästan ingen roll vad man gör i övrigt. Det blir svårt att ha en fungerande demokrati i sådana länder.

Andra områden som Peter Eriksson vill prioritera är klimat, biologisk mångfald och kvinnors och flickors rättigheter. Den feministiska utrikespolitik som lanserades under förra mandatperioden fortsätter, och finansieras i hög grad genom biståndet.

– Svensk utrikespolitik har förändrat spelplanen. Det har spelat roll att vi har stått upp inte minst i förhållande till USA, och på ett tufft sätt vågat driva frågor om flickors och kvinnors sexuella rättigheter. Det har påverkat andra länder.

Vad kommer regeringen att lägga mindre resurser på?

– Om vi lägger mer resurser på den östra delen av Europa betyder inte det att vi överger andra. Vi måste fortsätta att satsa resurser på att minska fattigdomen i södra Afrika och i Centralafrika.

Ser man till det stora perspektivet lever färre människor i extrem fattigdom i dag, säger han.

– Fattigdom och förtryck är grunden i svenskt bistånd. Men demokratifrågan handlar om både delarna – kan man få en utveckling som stärker demokratin och rättsstaten, då ökar möjligheterna att minska fattigdomen, och det underlättar för oss att ge ett bra stöd. Man ska komma ihåg, säger Peter Eriksson, att mycket av Sveriges stöd går till länder som inte är särskilt demokratiska.

Även om det är förknippat med svårigheter att ge bidrag till länder som inte fungerar är det nödvändigt, och svenskt bistånd blivit

betydligt bättre på att hitta rätt, menar han.

Ingenting av den inriktning som regeringen nu tar fram har ventilerats med samarbetspartierna C och L. Med dem pågår diskussionerna om hur arbetet i kärnfrågorna i januari-överenskommelsen, som skatter, praktiskt ska gå till. Biståndet har inte samma vikt i avtalet, enligt Eriksson.

– Det är fantastiskt att faktiskt kunna göra skillnad på riktigt. Det är en skillnad mot att vara bostadsminister: då hade jag en titel, men i stor utsträckning var det andra som hade befogenheterna. Det här är tydligare ett ansvarsområde, där vi som jobbar med det här kan göra skillnad.

Sanna Torén Björling"

"Fakta. Bistånd

Peter Eriksson (MP) är minister för internationellt utvecklingssamarbete. Enligt januariöverenskommelsen ska biståndet bli kvar på enprocentsnivån under mandatperioden.

Den nivån finns också i den M-KD-budget som klubbades i december. Största delen av Sveriges bistånd finns under utgiftsområde nummer 7 i statsbudgeten: Internationellt bistånd. För 2019 uppgår detta till 44,9 miljarder kronor, varav Sida hanterar 42,2 miljarder kronor.

Även andra delar av statens budget kan klassificeras som bistånd, under 2019 totalt 6 miljarder kronor. Dit hör kostnader för mottagande av asylsökande i Sverige och svenskt bidrag till EU:s gemensamma bistånd.

Den totala biståndsramen är 51 miljarder kronor, vilket motsvarar 1 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) för 2019.

Regeringsförklaringen

21 januari 2019

Regeringsförklaring avgiven av statsminister Stefan Löfven

Herr talman, Ärade ledamöter av Sveriges riksdag!

Runtom i Europa breder högerextrema rörelser ut sig. I flera länder har krafter med en antidemokratisk agenda nått ända fram till regeringsmakten. Men i Sverige står vi upp för människors lika värde. Vi väljer en annan väg.

Nu inleder vi ett historiskt samarbete. Sverige får en regering som består av Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna och som samarbetar om budgeten och politikens inriktning på flera områden med Centerpartiet och Liberalerna.

Nu kan vi äntligen ta nya tag. Samhällsproblemen kan inte vänta. Jobben ska bli fler och klimatutsläppen ska minskas. Valfärden ska bli bättre och integrationen effektivare. Tryggheten ska öka och brottsligheten bekämpas. Sverige är i behov av stora reformer. Dessa kan vi nu ta itu med, tillsammans över gamla blockgränser.

Herr talman!

I morse klev hundratusentals svenskar ur sängen, tog sin kopp kaffe, fixade frukost, påminde barnen om gympapåsen.

Kanske blev det en stunds kamp i hallen om ytterkläderna innan alla kom iväg. Barn till förskola och skola. Vuxna till jobbet. Och de allra

flesta är för upptagna för att lyssna till dagens regeringsförklaring. Det är vanligt folks slit som bygger Sverige.

Svensk ekonomi är stark. Budgetunderskott har vänts till överskott, sysselsättningsgraden är den högsta på över 25 år och statsskulden är på den lägsta nivån sedan 1970-talet.

Nu har vi handlingsutrymme. Nu har vi stora möjligheter. När det går bra för Sverige ska det komma alla till del.

Förra mandatperioden gjordes historiska satsningar på välfärden. Under de kommande fyra åren ska resurserna förstärkas med ytterligare fem välfärds miljarder årligen.

Pensionen höjs för dem som arbetat ett helt yrkesliv till låga löner. De har kämpat för Sveriges välstånd. Nu ska de få den respekt de förtjänar.

Arbetsgivaravgifter sänks. Det blir billigare för företagare att göra sin första anställning.

De första stegen mot en familjevecka tas. Landets föräldrar ska få mer tid med sina barn.

Kommande generationer ska ha tillgång till ren luft, friska hav och en levande natur. Klimatomställningen ska genomsyra politiken.

Vårt samhälle ska vara starkt – och vår utveckling hållbar.

* * *

Alla som kan jobba ska jobba. Det ska vara ordning och reda i ekonomin. Överenskommelsen om det finanspolitiska ramverket ligger fast. Full beredskap ska finnas för en vändande konjunktur.

En ny stor skattereform genomförs. Så ska vi främja jobb och konkurrenskraft, utjämna klyftor och öka jämlikheten. Så ska vi trygga välfärden och bidra till att klimat- och miljömålen nås.

De sista resterna av pensionärsskatten slopas. Värns-katten och extraskatten vid generationsskiftet tas bort. RUT-avdraget vidgas.

Svensk industri och svenska företag, små som stora, ska ha goda förutsättningar att växa och anställa fler. Problemet med kompetensutvisningar måste lösas.

Sverige är en ledande forskningsnation. Den positionen ska vi försvara. Den fria forskningen ska värnas samtidigt som forskningspolitiken svarar mot globala och nationella samhällsutmaningar.

Nationella innovationsrådets arbete fortsätter. En exportsatsning för fler jobb i hela landet genomförs. Gröna obligationer provas.

Samverkan, innovation och klimatomställning gör svenska företag världsledande.

Tillsammans rustar vi för framtiden.

Tillsammans bygger vi Sverige starkt.

* * *

Regeringens mål är inte bara att hela landet ska leva. Hela landet ska växa.

Den nationella planen för att investera 700 miljarder i vägar och järnvägar fullföljs. Nya stambanor för höghastighetståg ska färdigställas och järnvägen i norra Sverige ska byggas ut. Allt fler långväga godstransporter ska flyttas från lastbil till tåg och sjöfart.

Ett nationellt biljettsystem införs för all kollektivtrafik i hela Sverige.

Reseavdraget görs avståndsbaserat och färdmedelsneutralt. Utlandsresor med tåg förenklas – fler ska kunna ta tåget till kontinenten.

Tågtrafikens punktlighet ska öka. Investeringar i järnvägsunderhållet ökas. Cykelpendling underlättas. Vägunderhållet förbättras.

Bredband och mobila tjänster byggs ut i hela landet och fler servicekontor öppnas.

Det ska gå att leva, bo och arbeta i hela landet. Sverige ska hålla ihop.
* * *

Sällan känner man sig så fri som när man sätter nyckeln i dörren till sin första lägenhet.

Bostadsbyggandet ska göras snabbare, billigare och mer hållbart. Rörligheten på bostadsmarknaden ska öka. Hyresmodellen reformeras med bland annat fri hyressättning vid nybyggnation. Lägenheternas kvalitet och läge får ett större genomslag i hyressättningen.

Investeringsstöden för byggandet av hyresrätter koncentreras, effektiviseras och riktas mot hyresrätter i hela landet. Räntan på uppskovsbeloppet vid flytt avskaffas. Straffen för försäljning av svartkontrakt skärps och köpen kriminaliseras.

Reform för reform ska bostadsbristen bort.

* * *

Svensk skogsnäring ska vara hållbar och växande. Den privata äganderätten till skogen ska värnas. Markägare ska få rättmätig ekonomisk kompensation vid inskränkningar i ägande- och brukanderätt.

Det ska bli betydligt enklare att bygga strandnära i oexploaterade landsbygdsområden. Samtidigt värnas strandskyddet och allemansrätten i exploaterade områden.

Ett kraftfullt bondepaket tas fram för att stärka svensk livsmedelsproduktion. Jordbrukets fossilberoende ska minska.

Konsumenternas efterfrågan på ekologisk mat ska mötas och matsvinnet ska motverkas.

Herr talman!

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsnation. Det finns ingen tid för tvekan.

Den omställning som krävs är omfattande. Mycket arbete återstår. Men vi ligger i framkant. För eldrivna lastbilar och kollektivtrafik. För ökat byggande i trä. För stål utan kol och ny textil från återvunna kläder.

Det klimatpolitiska ramverket ligger fast. All relevant lagstiftning ses över. Klimatmålen ska nås.

Energiöverenskommelsen ska genomföras. Det ska vara enkelt och lönsamt att investera i egen produktion av förnybar energi.

Sverige ska driva på för en klimatlag på EU-nivå. Reformarbetet för att genomföra Parisavtalet intensifieras. 1,5-gradersmålet måste nås.

En kraftfull grön skatteväxling görs. Skatter höjs på miljö-förstörande verksamhet och sänks på arbete och företagande.

Flygets stora klimatpåverkan ska minska. Klimatkraven på flyget skärps. Det ska gå att ladda och tanka fossilfritt i hela landet.

Klimatbonusar och klimatavgifter på personbilar förstärks och förenklas. Inga nya bensin- och dieseldrivna bilar ska säljas efter 2030. Så minskar vi de stora klimatutsläppen från transportsektorn.

Prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas förbjuds. Ett större arbete inleds för att binda tillbaka en del av tidigare utsläpp.

Klimatinvesteringsprogrammen och stadsmiljöavtalen främjar lokala investeringar för global hållbarhet och de ska utvecklas och effektiviseras.

Barn ska tryggt kunna gå och cykla till skolan, och friluftslivet ska främjas.

Sverige ska utveckla den resurseffektiva, cirkulära och biobaserade ekonomin. Svenska konsumenter ska kunna göra hållbara och kemikaliesäkra val.

Fler steg tas för att göra det lättare att återvinna och återbruka. En lägsta servicenivå för hushållens avfall införs. Krav på pant införs för fler produkter och spridningen av mikroplaster bekämpas.

Den biologiska mångfalden ska skyddas. Ekosystemtjänster ska värnas. Anslagen för skydd av värdefull natur höjs.

Havsmiljön ska förbättras. Övergödning, användning av miljögifter och utsläpp av läkemedelsrester ska minimeras. Fisket ska vara hållbart. Kontrollen skärps för att stoppa illegalt fiske, och i skyddade områden ska bottentrålning vara förbjuden.

Grundvattennivåerna ska säkras och tillgången till dricksvatten skyddas.

För 20 år sedan fattade riksdagen ett avgörande beslut: Till nästa generation ska vi lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Nu måste miljömålssystemet utvecklas och nya etappmål tas fram.

Magin i svensk gammelskog. Lärkans drill. Surret av honungsbin. Det är vår uppgift att bevara svensk natur åt våra barn och barnbarn.

Herr talman!
Språk och arbete är vägen in i samhället.

Under mandatperioden ska ett omfattande reformarbete för bättre integration genomföras. De etableringsjobb som arbetsmarknadens parter förhandlat fram för nyanlända och långtidsarbetslösa ska införas. Modellen ska kunna användas av bemanningsföretag och även avföretag utan kollektivavtal. Ett ingångsavgift införs så att arbetsgivaravgiften för ungdomar utan gymnasieutbildning och nyanlända tas bort de första två åren.

Ett integrationsår – svensk nystart – införs med intensiv yrkes-inriktad svenskundervisning, praktik, yrkesutbildning, obligatorisk samhällsorientering och ettåriga mentorskapsprogram.

Kvinnor och män ska ha lika goda förutsättningar att försörja sig själva och styra över sina liv. Ett särskilt fokus läggs på kvinnors etablering.

Lagen om eget boende begränsas för att minska segregationen. Ett godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap blir ett krav för medborgarskap. Vi höjer ambitionerna och ansträngningarna för att alla ska lära sig svenska, genom språkplikt, genom stärkt SFI, genom språkförskola och språkundervisning för föräldralediga. Fler karriärtjänster för lärare inrättas i utanförskapsområden.

Människor växer med höga krav och stora möjligheter.
* * *

Vi lever i ett modernt kunskapssamhälle. Alla måste kunna bygga på sina kunskaper och bygga om sin kompetens.

Svensk arbetsmarknad ska präglas av trygghet och flexibilitet. Arbetsrätten ska anpassas efter dagens arbetsmarknad samtidigt som en grundläggande balans mellan parterna upprätthålls. Företagen ges större möjligheter att ställa om och den enskilde arbetstagaren skyddas mot godtyckliga uppsägningar.

Om arbetsmarknadens parter inte kommer överens genomförs en lagändring som tydligt utökar undantagen från turordningsreglerna.

Samtidigt ges ökad rätt till kompetensutveckling och bättre balans skapas i anställningsskyddet för personal med olika anställningsvillkor.

Arbetsförmedlingen reformeras i grunden. Fristående aktörer ska bidra till att matcha och rusta arbetssökande. Arbetslöshetsförsäkringen utvecklas så att fler kvalificerar sig för ersättning och incitamenten att söka och utbilda sig till nya jobb ökar.

Samtidigt görs studiemedelssystemet mer generöst för äldre som vill vidareutbilda eller omskola sig. Det statliga stödet för korttidsarbete utvecklas. Utvecklingstid införs för att möjliggöra kompetensutveckling och företagande.

Kunskapslyftet ska byggas ut och tillgången till högre utbildning och distansutbildning ska öka i hela landet.

Så kan alla rustas för en arbetsmarknad i snabb förändring.
* * *

Tack vare stora ansträngningar från rektorer, lärare och elever förbättras skolresultaten i Sverige.

I Södertälje har man genom ett blocköverskridande kvalitetsarbete förbättrat skolresultaten för åttonde året i rad. På Hovsjöskolan har gymnasiebehörigheten fördubblats!

Samtidigt återstår ett stort reformarbete för att återupprätta vårt land som ledande kunskapsnation.

Alla elever måste få en ärlig chans, oavsett bakgrund eller bostadsort. Kunskapsfokus ska stärkas och kraven på kvalitet ska skärpas i alla skolor. Skolkommissionens förslag för ökad likvärdighet i skolan genomförs. Det statliga stödet ökas.

Ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för statligt huvudmannaskap för skolan tas fram. Ett etableringsstopp införs för fristående grund- och gymnasieskolor med konfessionell inriktning.

Lärarutbildningen reformeras, kraven på utbildningen skärps och antagningskraven höjs. Det blir lättare för akademiker att välja läraryrket. Resurser tillförs för att anställa fler lärarassistenter.

Lärarna ska få det stöd de behöver för att betygen ska bli rättvisa och likvärdiga i hela landet. Skolor som vill ska kunna införa betyg från årskurs fyra. Ämnesbetyg ska införas i gymnasieskolan.

Betygsinflation ska bekämpas.

En nationell plan för studiero och trygghet i skolan ska tas fram. Mobilförbud införs. Mobbning bekämpas med kraft. Elever som hotat eller utsatt andra för våld ska lättare kunna stängas av eller omplaceras.

Ingen elev ska lämnas efter och den som vill ska kunna springa före. Läsa-skriva-räkna-garantin ska förverkligas. Förslag tas fram för att möjliggöra en tioårig grundskola. Barngrupper i förskola och fritidshem ska minskas. Det ska bli lättare att få särskilt stöd i mindre under-visningsgrupp. Stöd för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska öka. Resursskolor ska utvecklas och särskolan stärkas.

Läxhjälpsgaranti och prioriterad timplan ska införas så att den elev som riskerar att inte bli behörig till gymnasiet kan få mer undervisning i de ämnen den behöver. Förhöjd studietakt ska kunna ges till elever som snabbare når kunskapsmålen. Högstadiееlever ska kunna läsa gymnasiekurser och gymnasieelever ska kunna läsa kurser på högskolenivå.

Låt det inte råda någon tvekan om vart vi ska. Den svenska skolan ska vara vårt samhälles största stolthet.

Herr talman!

När ett nytt liv är på väg. När något gör ont, känns fel. När värken aldrig släpper. Det är då, i livets mest ömtåliga ögonblick, som svensk sjukvård ska finnas där för din trygghet.

Ingen ska behöva vänta för länge på att få behandling eller operation. En generalplan för kortare köer tas fram tillsammans med en uppdaterad kömiljard. Ett särskilt fokus läggs på kvinnors ohälsa. Nya investeringar görs i ambulanssjukvården, cancervården och förlossningsvården. En bred primärvårdsreform genomförs. Det ska bli mer attraktivt för läkare att arbeta i primärvården och enklare att bedriva vård på landsbygden.

Den som är sjuk ska få veta hur vårdplanen ser ut och vem man ska ringa. Systemet med patientkontrakt utvecklas. Rätten till fast läkarkontakt säkras. Vite eller sanktioner ska kunna åläggas huvudmän som inte uppfyller vårdgarantin.

Sjukförsäkringen ska ge ekonomisk trygghet vid sjukdom. Det ska vara lätt att återgå till arbetet efter tillfrisknandet. Rehabilitering och företagshälsovård är avgörande.

Villkor och arbetsmiljö ska förbättras för anställda i vård och omsorg, så att fler unga vill söka sig dit och jobba kvar – i vetskapen om att jobbet inte bara är viktigt, utan också utvecklande. Undersköterskors yrkesroll förstärks med legitimation eller skyddad yrkestitel. Fler ska kunna studera till specialistsjuksköterska med bibehållen lön.

Psykiatrien byggs ut. Den psykiska ohälsan måste brytas. En ny vårdform för patienter med lättare psykisk ohälsa utreds. Ett mål om köfri barn- och ungdomspsykiatri införs.

Barn som bor i skyddat boende behöver få bättre stöd.

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. En fast omsorgskontakt i hemtjänsten införs i hela landet. Anställda i hemtjänsten ska få kostnadsfria arbetskläder.

Möjligheter till jobb, ett gott liv och en meningsfull fritid förbättras för alla med olika former av funktionsnedsättning. Rätten till assistans för egenvård, andning och sondmatning ska återställas. Definitionen av normalt föräldraansvar smalnas av. Rätten till assistans för behov av tillsyn stärks. Frågan om huvudmannaskapet för den personliga assistansen utreds.

Den som har rätt till personlig assistans ska få det.

Herr talman!

För 100 år sedan fattade riksdagen det första av två beslut som gav kvinnor och män lika rösträtt. Det bästa sättet att hylla dem som gick före i kampen för demokratin är att fortsätta deras arbete i en ny tid.

Demokratien är stark i Sverige, men vi kan aldrig ta den för given. Den måste ständigt försvaras, generation för generation, mandatperiod för mandatperiod.

Demokratiska institutioner ska skyddas. Oberoendet för domstolar och public service ska stärkas. Valsystemets motståndskraft mot manipulation förbättras. Mediestödet ska skapa bättre förutsättningar för oberoende journalistik i hela landet.

Vi räddar reformen som inneburit fri entré på statliga museer.

Kulturskolan ska utvecklas och alla barn ska ha möjlighet att ta del av den.

Astrid Lindgren sa en gång att "barn skapar mirakel när de läser". Hon har rätt. Därför ska tillgången på skolbibliotek med utbildade bibliotekarier öka. Läsdelegationens förslag genomförs. Vi ska ha fler mirakel i Sverige!

Idrottsrörelsen och föreningslivet ska stödjas och uppmuntras. Konstnärer och kulturskapares ekonomiska trygghet ska förbättras. Vi är en feministisk regering. Jämställdhetsmyndigheten blir kvar. Hbtq-personers rättigheter stärks. Diskrimineringslagen skärps.

Urfolket samernas självbestämmande och inflytande stärks. En oberoende institution för mänskliga rättigheter inrättas.

Arbetet med den nationella planen mot rasism fortsätter. Främlingsfientliga hatbrott mot minoriteter motverkas med kraft. Var än antisemitismen finns, och hur den än uttrycks, så ska den belysas och bekämpas. År 2020 står Sverige värd för en ny

internationell konferens om hågkomst av Förintelsen, och svenska ungdomar ska ges möjlighet att besöka minnesplatserna i Europa. Ett nytt museum inrättas för att bevara och föra vidare minnet av Förintelsen.

Vi ska aldrig glömma, har vi lovat varandra. Sverige glömmet aldrig.

Herr talman!

Kriminaliteten ska bekämpas med samhällets fulla kraft. Nu söker rekordmånga kvinnor och män polisutbildningen. De ska ha stöd av rejäla resurser, samordnade myndigheter och effektivare lagstiftning. 10 000 fler ska anställas inom polisen till 2024. Polisyrket ska vara attraktivt. Skyddet ska stärkas för poliser och annan blåljuspersonal. Straffen ska skärpas för brott kopplade till kriminella uppgörelser. Ny lagstiftning om datalagring överlämnas till riksdagen i närtid. Polisen ges rätt att besluta om kameraövervakning på allmän plats.

Minimistrafvet för övergrepp i rättssak höjs kraftigt. Ett system med kronvittnen utreds. Oregistrerade kontantkort till mobiltelefoner förbjuds. Straffen skärps för dem som överlåter narkotika till andra. Allvarliga brott som begås av unga under 15 år ska alltid utredas av polis. Insatserna skärps mot skattefusk och skatteflykt. Åtgärder vidtas mot missbruk av falska id-handlingar och mot organiserad brottslighet riktad mot våra välfärdssystem.

De som grips och döms måste få verkningsfulla domar, som kan leda till livsförändring. Straffen ska skärpas för den som rekryterar unga till kriminalitet. Dömda som inte medverkar i vård och behandling ska få tiden i fängelse förlängd.

Det brottsförebyggande arbetet startar i striden mot fattigdom och segregation. För att fler ska lämna kriminaliteten bakom sig införs ett nationellt exitprogram, och för att färre ska lockas in anställs fler fältarbetare och områdespolis.

Vi är hårda både mot brotten och brottens orsaker.

Samhället är alltid starkare än gängen.

* * *

Den nya samtyckeslagen möjliggör fler fällande våldtäktsdomar. Nu fortsätter arbetet för att förverkliga en samtyckeskultur.

Mer resurser tillförs det förebyggande arbetet och sex- och samlevnadsundervisningen moderniseras. Minimistraffet höjs för våldtäkt. Grovt sexuellt ofredande införs som ny brottsrubricering. Preskriptionstiderna förlängs, och tas bort helt för sexualbrott mot barn. Fler mottagningar inrättas för sexualbrottsutsatta.

Regeringen ökar insatserna mot våld i nära relationer. Det gäller både det akuta stödet till våldsutsatta och deras barn, det förebyggande arbetet och insatserna för att få personer som utövar våld att förändra sitt beteende.

* * *

Att stå upp för ditt liv och din kärlek, trots att du vet att din familj vägrar acceptera det, kräver ett stort mod. Och att tala om det inför världen, för att skapa förändring för andra, det kräver ett ännu större mod.

Det modet hade Fadime Şahindal. För det mördades hon idag för precis 17 år sedan. Så här avslutade hon sitt tal i riksdagen några månader före mordet:

”Det bör vara en självklarhet att få ha både sin familj och det liv man önskar sig. Tyvärr är det ingen självklarhet för många tjejer. Jag hoppas att ni inte vänder dem ryggen. Att ni inte blundar för dem.” Jag önskar att jag kunde säga att hederskulturen har tryckts tillbaka.

Men så är inte fallet. Den finns kvar, och den hotar alltjämt människors frihet och säkerhet. Insatserna har inte varit tillräckliga. Vi måste göra mer. Vi ska göra mer.

Vi ska skärpa straffen, öka kunskapen och förstärka arbetet i skola och socialtjänst.

Icke-svenska medborgare som döms för hedersrelaterade brott och hatbrott ska lättare kunna utvisas. Samtidigt ska den som utsätts för hedersrelaterad brottslighet få stärkt skydd mot avvisning.

Insatser ska i högre grad kunna ges till unga utan föräldrars samtycke vid misstanke om hedersbrott. Samhället ska agera direkt vid misstanke om att personer kommer att könsstympas eller giftas bort mot sin vilja.

Herr talman!

Kampen mot terrorism och våldsbejakande extremism måste vara kompromisslös. Lagstiftningen skärps. Deltagande i terroristorganisationer kriminaliseras. Säkerhetspolisen ges möjlighet att läsa krypterad trafik. Gränskontrollerna vid inre gräns blir kvar så länge som det finns behov.

Terror och extremism är tyvärr bara delar av det komplexa säkerhetshot som riktas mot alla öppna och demokratiska samhällen. Arbetet fortsätter med att skapa ett modernt totalförsvar. Den nationella säkerhetsstrategin ska genomföras utifrån en bred säkerhetsanalys. Ett nationellt center upprättas för att öka informations- och cybersäkerheten. En ny myndighet inrättas för att stärka det psykologiska försvaret mot bland annat påverkansoperationer. Den civila beredskapen rustas för att bättre kunna möta klimatrelaterade kriser som hälsohot, bränder, torka och översvämningar. Vaksamheten ökas mot utländska försök att förvärva känslig infrastruktur.

Sverige bibehåller sin säkerhetspolitiska linje. Försvarsanslagen höjs successivt för att stärka Sveriges militära förmåga, och samarbeten mellan andra länder och organisationer fördjupas.

Den militära alliansfriheten tjänar vårt land väl. Sverige ska inte söka medlemskap i Nato. Samtidigt slår vi vakt om den transatlantiska länken, utvecklar försvarssamarbetet framför allt med Finland och fördjupar samarbetet för att öka säkerheten runt Östersjön.

Om en katastrof eller ett angrepp drabbar ett annat land i Norden eller EU ska Sverige inte förhålla sig passivt. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.

* * *

Medlemskapet i Europeiska unionen är ett fundament för Sveriges nationella, europeiska och globala arbete.

Sverige arbetar för en handlingskraftig union, ett medborgarnas EU som skapar jobb och höjer säkerheten för sina invånare. Ett EU som

möter klimathotet och förbättrar sin konkurrenskraft i den globala ekonomin.

Sverige ska tillsammans med övriga EU fortsätta verka för att Storbritanniens planerade utträde ur unionen sker på ett ordnat sätt. Beredskap finns för att hantera olika scenarier.

EU-länder som bryter mot unionens värderingar och rättsstatens principer ska möta kännbara konsekvenser. Historien lär oss vad som kan ske om vi blundar för kränkningar av demokratiska fri- och rättigheter.

* * *

Vårt uppdrag i FN:s säkerhetsråd är avslutat – men Sveriges internationella arbete för fred och demokrati fortsätter. En rad svåra utmaningar behöver hanteras:

Konflikterna i Syrien och i Jemen utgör allvarliga säkerhetshot med katastrofala humanitära konsekvenser. Rysslands illegala annektering av Krim och intervention i Ukraina är tydliga brott mot internationell rätt. Rohingyerna i Myanmar utsätts för brott mot mänskligheten.

Våldet måste upphöra och de ansvariga ställas inför rätta. Den koreanska halvön måste bli fri från kärnvapen. En långsiktig fred mellan Israel och Palestina kräver en tvåstatslösning.

Sverige verkar aktivt för att främja en nödvändig reformering av FN. Folkrätten ska värnas. Kvinnors roll i fredsprocesser ska stärkas. Fred och demokrati ska främjas genom arbete för icke-spridning av kärnvapen, för avspänning och nedrustning, för medling och dialog.

Tillit mellan folk och länder är ett kraftfullt verktyg mot krig och konflikter.

Så skapas gemensam säkerhet.

* * *

Asylrätten ska värnas i Sverige, i Europa och i världen. Fler länder måste ta ett större ansvar. Svenskt flyktingmottagande ska vara långsiktigt hållbart. Den tillfälliga migrationslagen förlängs i två år och samtidigt ges alternativt skyddsbehövande lika rätt till familjeåterförening som flyktingar.

Regeringen arbetar för att upprätta ett gemensamt asylsystem inom EU som fördelar flyktingmottagandet rättvist och proportionerligt. Asylsökande ska få ett rättssäkert mottagande med korta väntetider. De som har skyddsskäl ska snabbt bli en del av samhället och de som saknar sådana skäl ska snabbt återvända.

Det viktigaste verktyget för att stoppa flyktingkatastrofer är insatser för utveckling och konfliktlösning.

Den feministiska utrikespolitiken utvecklas. Kvinnors och minoriteters rättigheter världen över ska stärkas. Jämställdhet samt sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är självklara delar av en global utvecklingspolitik.

I en tid av handelskrig ska Sverige försvara den fria handeln och stå upp för rättvisa villkor. Både investeringar i Sverige och internationella handelsavtal ska värna miljö, hälsa och löntagares rättigheter.

Det svenska initiativet Global Deal samlar närmare 100 regeringar, företag och organisationer. Nu tar OECD över som världorganisation.

Sverige kommer att fortsätta att främja social dialog för bättre arbetsvillkor och högre produktivitet.

Regeringen kommer att fortsätta Sveriges omfattande utvecklings-samarbete och upprätthålla ett bistånd motsvarande en procent av BNI. Biståndet ska ytterligare fokuseras på demokratiinsatser. Vi står fast vid de höga ambitionerna för klimatfinansieringen. Vårt ledarskap för globalt hållbara hav fortsätter.

När andra länder minskar sina insatser för global hållbarhet ökar Sverige dem. Vi ska gå i bräschen för Agenda 2030.

* * *

Herr talman!

Mandatperioden började i höstas. Det har hunnit bli vinter, men idag, den 21 januari, börjar en ny regering arbeta. Vi har kortare tid än vanligt, men tillsammans och i brett samarbete kan och vill vi åstadkomma desto mer.

Det är en ny tid, en uppfordrande och avgörande tid.

Det parlamentariska samarbete som inleds idag är historiskt.

* * *

Regeringen
103 33 Stockholm
www.regeringen.se

Politikområden för politiken 21 januari 2019

Under årens lopp har innehållet i dominerande politikområden skiftat. Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i politikområden som huvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden. <http://www.regeringen.se>
Här en provisorisk lista innan regeringen hunnit ordna sin hemsida.

*** Partiledaren/statsministern Stefan Löfven.**

*** Allmänt om regeringens politik.**

Statsminister [Stefan Löfven](#)

statsradsberedningen.registrator@regeringskansliet.se

*** Europapolitik.**

Politik för EU

EU-minister Statsrådsberedningen [Hans Dahlgren](#)

sb.registrator@regeringskansliet.se

*** Utrikespolitik.**

Politik för en utrikesminister.

Utrikesminister [Margot Wallström](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för juridik och migration.**

Politik för en justitie- och migrationsminister.

Justitie- och migrationsminister [Morgan Johansson](#)

justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Försvar.**

Politik för en försvarsminister.

Försvarsminister [Peter Hultqvist](#)

forsvarsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Miljö och klimat.**

Politik för miljöminister för fysiska och sociala miljöer i regioner och kommuner. Politik för klimat.

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister [Isabella Lövin](#)

m.registrator@regeringskansliet.se [Miljödepartementet](#)

*** Transporter och infrastruktur.**

Politik för en infrastrukturminister.

Infrastrukturminister [Tomas Eneroth](#)

n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Energi- och digitalisering.**

Politik för energi och digitalisering

Energi- och digitaliseringsminister [Anders Ygeman](#)

n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Landsbygdspolitik.**

Politik för en landsbygdsminister.

Landsbygdsminister [Jennie Nilsson](#)

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Internationellt utvecklingssamarbete. Bistånd.**

Minister med ansvar för internationellt utvecklingssamarbete.

Biståndsminister. [Peter Eriksson](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Sjuk- och hälsovård o d.**

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

Socialminister [Lena Hallengren](#)

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Hushållet. Mat, boende, konsumtion, hushållsekonomi o d**

Politik för en socialförsäkringsminister. som borde ha ansvar för hushållsverksamheter.

Socialförsäkringsminister [Annika Strandhäll](#)

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jämställdhet. Diskriminering. Segregation**

Politik för jämställdhet och mot diskriminering och segregation

Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation Åsa Lindhagen
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Utbildning.**

Politik för utbildning i skolor. Ungdomspolitik

Utbildningsminister Anna Ekström
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Högre utbildning och forskning.**

Minister för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Information, konst, kultur o d. Demokrati. Idrott.**

Politik för en kultursminister. Med demokrati och idrott

Kultur- och demokratiminister Amanda Lind
kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jobb.**

Politik för en arbetsmarknadsminister.

Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Näringar.**

Politik för en näringsminister.

Näringsminister Ibrahim Baylan
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Handel.**

Politik för en handelsminister.

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor Ann Linde
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Migration.**

Politik för en migrationsminister.

Migrationsminister Morgan Johansson
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Polisen. Brott. Kriminalvård.**

Politik för en inrikesminister för brott och polis o d

Inrikesminister Mikael Damberg
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för statens finanser och statens stöd till regioner och kommuner o d.**

Politik för finans- finansmarknads- och civilministrar.

Finansminister Magdalena Andersson
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister
Per Bolund

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Civilminister Ardalan Shekarabi
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Andra aktörer**

Partisekreterare (S) Lena Rådström Baastad
Socialdemokraterna Partiet info@socialdemokraterna.se

Karl-Petter Thorwaldsson. Ordförande i LO
karl-petter.thorwaldsson@lo.se

Vänsterpartiledare Jonas Söstedt
Sjöstedt Jonas <jonas.sjostedt@riksdagen.se>

Ulla Andersson, vänsterpartiet. <ulla.andersson@riksdagen.se>

Vice gruppleddare för S i riksdagen. annelie.karlsson@riksdagen.se

Från konsumentverkets hemsida, "Koll på pengarna"

Konsumentverkets beräkningar 2019

"Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. De individuella kostnaderna är en beräknad genomsnittskostnad för män och kvinnor. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer. Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel.

Använd beräkningarna

Skriv in ditt hushålls kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du gör av med. Flytta sedan över dina kostnader till budgeten på sidan 5. Beloppen i tabellerna har avrundats till jämna tiotal kronor.

Läs mer om Konsumentverkets beräkningar på
konsumentverket.se

Detta innehåller kostnadsposterna:

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper med mera.

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator, surfplatta med mera. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte.

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, streamingtjänster, dagstidning med mera.

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkringsbelopp och bostadsort.

Storstad: över 200 000 invånare.

Mellanstor stad: 50 000–200 000 invånare.

Mindre tätort: under 50 000 invånare.

All mat lagas hemma: Barn och vuxna äter alla måltider hemma, baserat på Konsumentverkets matsedel som finns på Konsumentverkets webbplats. Det är en fyraveckors näringsberäknad matsedel som täcker dagsbehovet av energi och näring för respektive åldersgrupp. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två till tre mellanmål.

All mat utom lunch vardagar lagas hemma: Matkostnad där lunch fem dagar per vecka är borträknad, du får själv lägga till kostnad för lunch på restaurang. Barnen äter i skolan.

Övriga matkostnader för exempelvis festmåltider och extra fika (hemma eller på uteställe) ingår inte i beräkningen. Du måste själv lägga till den kostnad du har för detta.

Kläder och skor: Ett basbehov av kläder och skor som används till vardags, på fritiden och vid festligare tillfällen. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

Fritid och lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera.

Mobiltelefon: Kostnad för en smarttelefon med kontantkort.

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning med mera samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

Barn-/ungdomsförsäkring: Kostnad för sjuk-och olycksfallsförsäkring för barn och ungdomar, som även omfattas under fritid. "

Kostnader. Förvärvsarbetande i åldrar 18-65 år. 2019

Boverkets grundprincip för bostadsytor innebär kök och vardagsrum samt ett rum per person.

Det betyder 2 rok för ensamstående och 3 rok för makar/sambor.

Hyreslägenheter 2018. Riket

2 rok 5591 kr per månad

3 rok 6904

År 2019 ökning säg 1,1%

2 rok 5652 säg 5700 = 68400/år för ensamstående (utan barn)

3 rok 6972 säg 7000 = 84000/år för makar/sambor (utan barn)

Gemensamma kostnader enligt Konsumentverket

	1 person	2 personer
Förbrukningsvaror	120	150
Hemutrustning	610	700
Medier	1150	1200
Hemförsäkring		
storstad	160	180
mellanstor stad	100	110
mindre tätort	100	100

Summa gemensamma kostnader

storstad	2040	2230
mellanstor stad	1980	2160
mindre tätort	1980	2150

Individuella kostnader per månad

	18-30år	31-60år	61-74år	75-år
Alla mat lagas hemma	2620	2470	2220	1970
Alla mat lagas hemma utom lunch vardagar	2000	1880	1690	1510

	18-25år	26-49år	50-64år	65-år
Kläder och skor	680	660	660	650
Fritid och lek	710	690	680	580
Mobiltelefon	370	280	260	170
Personlig hygien	490*	490	480	480

Summa kostnader,

exklusive livsmedel	2250	2120	2080	1880

* För 18- och 22-åringar ska kostnaden minskas med 70 kr/månad p.g.a. fri tandvård.

Årskostnader år 2019, förvärvs- arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Summa per månad 2019 enligt månadsedovisningen. 2019 per år:	7370	12660
	88440	151920
Bostadshyra per år säg : Ensam 2rok, 12x 5700 2 personer 3rok, 12x 7000	68400	84000
Summa per år 2019, bostad + övrigt	156840	235920
Förvärvsarbetande:arbets- resor+ fackavgifter säg	16560	33120
Summa per år 2019: bostad + övrigt Här är inget räknat för höga semesterkostnader eller andra resor än lokalresor.	173400	269040
Säg för enkelhets skull, avrundat	174000	269000
2 personer 155 % av ensam. Per person:	174000	134500
		77 % av ensam
174000-134500=	39500kr	

Årskostnader år 2019, pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam.	2 personer
Summa per månad 2019 enligt månadsedovisningen. 2019 per år:	6350	10620
	76200	127440
Bostadshyra per år säg : Ensam 2rok, 12x 5700 2 personer 3rok, 12x 7000	68400	84000
Summa per år 2019, bostad + övrigt	144600	211440
Lokalresor	7080	14160
Vård, läkemedel	3450	6900
Hemtjänst.	1200	1800
Summa per år 2019: bostad + övrigt	156330	234300
Säg för enkelhets skull, avrundat	156000	234000
2 personer 150 % av ensam. Per person	156000	117000
		75 % av ensam
Pensionärer i % av förvärvsarbetande:	90 %	87 %

Kostnader för barn 2019

Att beräkna genomsnittskostnader för barn är komplicerat , kräver mycket arbete och kan inte genomföras här.

Några av konsumentverkets siffror som rör barnkostnader:

Hushållets gemensamma kostnader per månad

	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Förbrukningsvaror	230	270	330	390	440
Hemutrustning	870	960	1060	1180	1270
Medier	1210	1210	1220	1330	1380
Hemförsäkring					
storstad	200	230	250	250	260
mellanstor stad	130	140	140	150	150
mindre tätort	110	120	130	140	140
Summa gemensamma kostnader					
storstad	2510	2670	2860	3150	3350
mellanstor stad	2440	2580	2750	3050	3240
mindre tätort	2420	2560	3740	3040	3230

Individuella matkostnader per månad.

All mat lagas hemma

6-11mån	1 år	2-5år	6-9år	10-13	14-17	18-30år
840	850	1120	1580	1990	2370	2620

Övriga individuella kostnader per månad

	0 år	1-3år	4-6år	7-10år	11-14	15-17	18-25
Kläder, skor	360	470	710	720	720	700	680
Fritid, lek	100	270	450	690	730	760	710
Mobiltelefon	-	-	-	170	200	280	370
Personlig hygien	500	640	140	170	250	370	490*
Barn- o ungdomsförsäkr.	150	150	150	160	170	180	-
Summa kostnader	1110	1530	1450	1910	2070	2290	2250

Barntillsynskostnader, dagis, fritidsgårdar: kostnader varierar mycket efter antal barn, åldrar, inkomster och kommuner.

Skatter

Skatter på inkomster kan hämtas på skatteverket.se.

Punktskatter o d ingår i konsumentvrkets priser.

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån. Prelskatt		Efter skatt		Över-	Makar lika	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år	inkomst	per person
						Överskott/år	
6001	626	7512	5375	64500	-109500	-140000	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	-121472	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	-102920	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	-84368	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	-65816	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	-47336	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	-28904	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	-11408 *	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	5392	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	22408	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	39448	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	56464	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748 *	73504	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	90544	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	106864	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	123904	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	140920	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	157960	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	175000	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	192016	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	209056	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	226072	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	260152	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	277168	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	358672	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	439072	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	504256	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	560656	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	615088	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	665944	720 000

Vad ingår i skattetabellerna?

I beräkningen av skattetabellerna ingår kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, allmän pensionsavgift, begravningsavgift och avgift till registrerat trossamfund. Även den nya public service-avgiften är inkluderad i skattetabellerna för 2019. Avdrag och skattereduktioner för grundavdrag, allmän pensionsavgift, jobbskatteavdrag och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning ingår också i tabellerna.

Kolumn 1

Avser löner, arvoden och liknande ersättningar till den som vid årets ingång inte fyllt 65 år om inkomsten ger rätt till jobbskatteavdrag. Tabellen ska tillämpas oavsett om allmän pensionsavgift ska betalas eller inte.

Ensamstående förvärvsarbetande är missgynnade i förhållande till makar/sambor.

Ensamståendes levnadskostnader per år 2019 är 174000kr

En makes/sambos kostnad är 134500 kr, dvs 39500 kr lägre och därför blir överskottet för en make 39500 kr högre för en ensamstående. Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39500kr= 79000kr mera disponibelt sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Underskott tillsammans för ett par makar blir på motsvarande sätt 79000 kr lägre än för en ensamstående

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2016-01-01 och 2016-12-31

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2017-01-01 och 2017-12-31

<u>Decilgrupp</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2019 antagande. cirka samma årliga ökning som 216-217. Månad ca</u>	
1	11 855	12 096	13 000	1083
2	96 357	99 028	104 000	8667
3	177 761	183 315	194 000	16167
4	241 790	249 625	265 000	22083
5	289 357	298 285	316 000	26333
6	327 932	337 863	358 000	29833
7	366 546	377 964	401 000	33417
8	414 336	426 988	452 000	37667
9	486 239	499 991	527 000	43917
(9,5				ca 57000)
10	789 273	809 306	849 000	70750

Statistiken är inte uppdelad efter ensamstående och makar/sambor. Men ensamstående behöver 2019 inkomst 19000 och makar var för sig 14000 per månad för att klara hushållsbudgetarna på plus. Genomsnitt cirka 16000 kr

Det betyder att cirka 30 % av inkomsttagarna inte klarar sig.

Inkomstskattesystemet är inte uppbyggt efter skatteförmåga och inget talar för att svenska folket vill ha det.

Brister i detta system kompenseras i någon mån av bidrag av olika slag, bland annat barnbidrag och bostadsbidrag för ensamstående och makar/sambor med barn.

Ungdomar utan barn kan få ungdomsbostadsbidrag. Äldre utan barn har några år fått bostadsbidrag, men de har i ovist nit tagits bort, det bör snarast återinföras. Det kan enkelt ske genom att höja åldersgränsen för bidrag. Ungdomsbidragen avtrappas med 30% av viss stigande inkomst. Ett nytt bidrag för äldre bör ha avtrappning bara 20%, som gäller för barnbostadsbidrag.

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån.	Prelskatt	Efter skatt	Över-	Inkomstskatt	
lön	/mån	/år	/mån/år	skott/år	i % av inkomst	
6001	622	7464	5379	64548	-90452	10,4
7001	844	10128	6157	73884	-81116	12,1
8001	1066	12792	6435	83220	-71780	13,3
9001	1288	15456	7713	92556	-62444	14,3
10001	1510	18120	8491	101892	-53108	15,1
11001	1743	20916	9258	111096	-43904	15,8
12001	2038	24456	9963	119556	-35444	17,0
13001	2334	27888	10667	128004	-26996	18,0
14001	2630	31560	11371	136452	-18548	18,8
15001	2926	35112	12075	144900	-10100	19,5
16001	3222	38664	12779	153348	-1652	20,1
17001	3518	42216	13483	161796	6796	20,7
18001	3814	45768	14187	170244	15244	21,2
19001	4110	49320	14891	178692	23692	21,6
20001	4435	53220	15566	186792	31792	22,2
21001	4731	56772	16270	195240	40240	22,5
22001	5027	60324	16974	203688	48688	22,8
23001	5323	63876	17678	213136	57136	23,1
24001	5619	67428	18382	220584	65584	23,4
25001	5915	70980	19086	229032	74032	23,7
26001	6211	74532	19790	237480	82480	23,9
27001	6507	78084	20477	245928	90928	24,1
29001	7096	85152	21905	262860	107860	24,5
30001	7394	88728	22607	271284	116284	24,6
35001	9044	108528	25957	311484	156484	25,8
40001	11199	134388	28802	345624	190624	28,0
45001	13849	166188	31152	373824	218824	30,8
50001	16499	197988	33502	402024	247024	33,0
55001	19333	231996	35668	428016	273016	35,2
60001	22383	268596	37618	451416	296416	37,3

1 1 008 kr/mån
Decilgrupp

2 8 252 kr/mån

3 15 276 kr/mån

4 20 802 kr/mån

* Medianinkomst
23 467 kr/månad

2017 enl SCB
(20-64 år)

* Medelinkomst
27 450 kr/månad
2017 enl SCB

9 41 666 kr/mån

10 67 442 kr/mån

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån.	Prelskatt	Efter skatt	Över-	Inkomstskatt	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån/år	skott/år	i % av inkomst	per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	10,4
7001	854	10248	6147	73764	-100236	12,2
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	13,5
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	14,5
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	15,3
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	16,0
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	16,6
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	17,4
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	18,3
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	19,0
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	19,7
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	20,2
18001	3730	44760	14271	171252	-2748	20,7
19001	4020	48240	14981	179772	5772	21,2
20001	4340	52080	15661	187932	13932	21,7
21001	4630	55560	16371	196452	24252	22,0
22001	4921	59052	17080	204960	30960	22,3
23001	5211	62532	17790	213480	39480	22,7
24001	5501	66012	18500	222000	48000	22,9
25001	5792	69504	19209	230508	56508	23,2
26001	6082	72984	19919	239028	65028	23,4
27001	6373	76476	20628	247536	73536	23,6
29001	6953	83436	22048	264576	90576	24,0
30001	7244	86928	22757	273084	99084	24,1
35001	8848	106176	26153	313836	139836	25,3
40001	10498	125976	29503	354036	180036	26,2
45001	12782	153384	32219	386628	212628	28,4
50001	15432	185184	34569	414828	240828	30,7
55001	18164	217968	36837	442044	268044	33,0
60001	21045	252540	38956	467472	293472	35,1

Inkomstskatterna

Sverige var under 1800-talet ett utpräglat klassamhälle. Sverige styrdes av kungen med hjälp av de fyra stånden i riksdagen, adel, präster, borgare och bönder. Någon plats för arbetare fanns inte.

Ständsriksdagen avskaffades 1865 och ersattes med ett tvåkammarsystem. Arbetare med inkomst eller förmögenhet som var tillräckligt stor fick rösta, men det var till föga hjälp.

Socialdemokratiska partiet bildades 1889 och hade som första mål åttatimmarsdag och rösträtt för alla. Åttatimmarsdagen blev lag i slutet på 1910-talet. Rösträtten ökade steg för steg, först för män och sist för kvinnor som med full rätt kunde rösta första gången 1924. Det året fick de också komma in i läroverk, tidigare hade det inte varit möjligt. Kommuner hade möjlighet att i stället ordna kommunala flickskolor för realskolenivån.

Parlamentarismens principer att riksdagen skulle ha det översta ansvaret för styrningen av Sverige och inte kungen genomfördes informellt på 1910-talet men blev inte lag förrän 1974 då talmannen fick en central roll när en ny regering ska bildas.

På 1920-talet hämtades statsministern ibland från de borgerliga partierna, ibland från socialdemokraterna, men 1932 hade socialdemokraterna blivit så starka att de kunde inneha statsministerposten i 44 år till 1976.

Före andra världskriget rådde en tradition att kvinnornas främsta uppgift var att bli gifta och försörjda av en man. De blev då "hemmafruar" med uppgift att sköta hushåll och barn, med hjälp av pigor om mannen hade hög inkomst.

Att föda barn utan att vara gift ansågs som skamligt. De som råkade ut för det försökte se till att de kunde föda i hemlighet någonstans. Tidsningen Husmodern innehöll massor av annonser om det.

När de fått barnet gällde det att skaffa inkomster till försörjning eller adoptera bort. Det var ont om yrken för kvinnor: sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden, barnmorskor. lärarinna på småskolor, hushållsarbete, butiksbiträde, serveringspersonal, enklare kontorsarbete, skrivmaskinsarbete o d, hantverk i kvinnovänligt arbete, sömmerska, textilarbete, man kunde inte bli polis, militär eller präst. Blev man gift med en general eller prost blev man generalska eller prostinna.

Under kriget fick kvinnor överta mäns arbete när de var inkallade. I början av 1900-talet var jordbruket den största branschen. med teknikens utveckling minskade behovet av arbetskraft i jordbruket, städerna växte. Kvinnorna blev mer och mer självständiga.

Efter kriget beskattades makar gemensamt enligt regler om sambeskattnings. Det ogillades mer och mer och det kom krav om särbeskattnings. Allmänna skatteberedningen gjorde en stor utredning om det men kom inte med förslag om hur det skulle gå till. Ett par andra statliga utredningar gav heller inte förslag och finansminister Gunnar Sträng åtog sig att lösa problemet. Han kom med 1970 års skattereform. Förslaget minskade antalet statliga skatteskick och marginalskatterna för de högsta inkomster sänktes. "Dynamiska effekter" skulle göra att statens skatteinkomster inte skulle bli för låga.

Skatteomläggningen borde i möjligaste mån ske så att skatten blev efter förmåga. Ett problem var att förvärvsarbete med hemmafru utan inkomst skulle få samma skatt som förvärvsarbete ensamstående. Det löstes med ett hemmakeavdrag. Avdraget var

inte indexreglerat och realvärdet minskade vartefter med inflationen. När realvärdet kommit nära noll avskaffades det, men då hade de flesta hemmafruarna försvunnit.

Ett annat problem var att de lägsta rimliga levnadskostnaderna för förvärvsarbetande makar då som nu inte var dubbelt så stora som för förvärvsarbetande ensamstående utan bara cirka 150%. Det hade gått att lösa med olika storlekar på grundavdrag för makar och ensamma, men det accepterades inte. Grundavdraget blev lika stort per person, men det sattes relativt lågt. Det medförde att de med de lägsta lönerna fick orimligt höga skatter, något som partierna inte kompenserat tillräckligt för.

Ett annat problem var att kapitalinkomstskatten inte blev väl ordnad. Kvar blev att skuldräntor fick avdrag med den margineffekt som blev för arbetsinkomsterna och således större ju större inkomsterna var, vilket inte var bra. Det förbättrades något av statsminister Torbjörn Fälldin (C) i förslag 1982, som genomfördes av socialdemokraterna eftersom Fälldin förlorade valet 1982

I skattereformen 1990 fick kapitalinkomstskatten nuvarande form med statlig skatt 30% oavsett inkomstens storlek. Den sattes till 30% för att ungefär motsvara kommunalskatterna som ligger ungefär där.

De flesta betalar ingen statlig inkomstskatt, bara kommunal inkomstskatt. Kapitalinkomstskatten på 30 % är för de flesta ungefär som kommunalskatten.

Progressiviteten i inkomstskattesystemet ombesörjs av den statliga inkomstskatten som 2017 börjar vid inkomst cirka 38000 kr per månad.

I sista minuten 1990 gjordes i skattereformen på förslag av LO en ändring av reglerna för kommunalskatten. För att lindra skatten för de lägsta inkomsterna bestämes att grundavdraget vid låga inkomster skulle ökas ett antal procent upp till inkomst litet över 100 000 kr per år, istället skulle sedan grundavdraget minska en viss procent vid inkomst däröver.

Inkomstskattesystemet består enligt detta av en kommunalskatt som med nyss nämnda undantag är lika med den skatt kommunerna bestämmer samt en statlig skatt vid inkomst över en viss nivå som riksdagen avgör. Till det en kapitalinkomstskatt på 30% oavsett arbetsinkomstens storlek. Man bör observera, att skuldräntor (negativ kapitalinkomst) bör medge avdrag 30%.

Kvar står sedan att de med de lägsta inkomsterna får orimligt höga skatter på grund av att grundavdraget inte når upp till lägsta rimliga levnadskostnader.

Från omr 36-39zz sid 32 m m (Nedbantat)

Mer om skatter och bidrag.

Politikerna har under årens lopp då och då talat om att skatt ska utgå efter bärkraft och skattekraft och bidrag ska utgå efter behov. Men varken regeringen, riksdagen eller partierna har någonsin under de senaste femtio åren visat upp hushållsbudgetar som visar behov eller visat hur bärkraft hänger ihop med hushållsbudgetar.

Jag har nästan varje år under denna tid redovisat hushållsbudgetar och påpekat att inkomsterna vid låga inkomster inte räcker till hushållsbudgetarna och att skatter och bidrag bör bestämmas med hänsyn till det. Tyvärr har politikerna inte rättat sig efter det, och fortfarande måste många med låga inkomster betala skatter trots att inkomsterna inte räcker till rimliga levnadskostnader.

Skattefördelningen bör ske efter bärkraft. Den bör ske med hänsyn till inkomst och med hänsyn till hushållsutgifter för rimliga behov.

Skattefördelningen har två dimensioner: Vertikal och horisontell fördelning.

Den vertikala fördelningen gäller fördelningen på personer med samma rimliga utgifter men med olika höga inkomster. Den horisontella fördelningen gäller fördelning på personer med olika rimliga utgifter men samma inkomster.

I den allmänna skattedebatten talas nästan bara om den vertikala fördelningen av skatterna - med hänsyn till inkomstens storlek.

Den vanligaste komplikationen i den horisontella fördelningen är förekomsten av barn. Oberoende av inkomstens storlek medför barnkostnader som det finns skäl att ta hänsyn till vid fördelningen av skatter och bidrag.

Eftersom vi har ett progressivt skattesystem som innebär att man procentuellt tar ut mer skatt vid högre inkomster än vid låga är det olämpligt att utforma hänsynen till barnkostnader som ett avdrag på inkomsten, det innebär att skattelättnad för barn blir större vid höga inkomster än vid låga. Därför sker hänsynen till barn genom barnbidrag som är lika stora oberoende av inkomstens storlek. Barnbidragen kan ses som en negativ skatt.

Före skattereformen 1970 sambeskattades makar. Det ville man komma ifrån och i reformen infördes särbeskattning, dvs makara beskattades var för sig efter sina inkomster. På den tiden var det vanligt att makar fördelade sina insatser så att mannen hade heltidsarbete med penninginkomster medan frun var hemma med barnen och stod vid spisen och tvättbaljan, utan penninginkomster, var hemmafru.

Vid övergång till särbeskattning uppstod problem för hemmafruarna. Mannen behövde kompensation för att han försörjde en hemmafru. Hemmafrun kunde inte spara in på hushållsutgifterna till de kostnader hon förorsakade mannen. Man införde då ett hemmakeavdrag som var en horisontell fördelningsfaktor och lika stor vid alla inkomster. Hade man utformat det som ett avdrag på skatten skulle män med höga inkomster och större marginalskatter få större skattelättnader än de med låga inkomster.

När åren gick blev det färre hemmafruar och hemmakeavdraget smälte i någon takt med det bort med inflationen. Till slut togs hemmakeavdraget bort när hemmakearna (hemmafruarna) var nära utrotade.

I början efter skattereformen 1970 hade man kvar bl a sättet att dra av för räntekostnader, avdrag gjordes med samma maginaleffekt som för inkomsten, dvs ju högre inkomst man hade och ju högre marginalsatt man hade desto mer tjänade man på ränteavdragen,

Direktören med hög lön och hög maginalsatt kunde få större skattelättnader av skuldränteavdragen än den lägst betalda i firman om man hade samma sorts hus att bo i och samma skuldräntor. Det var inte bra. I skatterformen 1982 rättades detta till något, men i reformen 1990 blev det klart att ränteavdragen blev samma vid olika inkomster. Man stannade då för 30% skatt på ränteinkomster och 30% skatteavdrag för skuldräntor. Hänsynen till räntorna hör till den horisontella fördelningen, räntorna har inget med inkomsterna att göra. Nu får direktören och springpojken vid inkomstbeskattningen samma hänsyn.

Bostadsbidragen hör till de horisontella fördelningshänsynen, men är också dimensionerade efter inkomstens storlek. För barnfamiljerna trappas de av med 20% av ökande inkomst.

Det borgerliga blocket vann valet 2006 med löften om skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare och åtgärder som skulle ge jobb åt arbetslösa och minska "utanförskapet". Det blev stora skattesänkningar för dem med höga inkomster och nedskärningar som mest drabbar dem med låga inkomster. Arbetslösheten är stor. De borgerliga har ställt i utsikt att de ska försätta på samma sätt.

En central fråga, som alltid, är skatterna. Vem ska betala dem och vad ska de användas till. De som ska betala är individer, hushåll och företag och skatterna ska gå till saker som är till nytta för de kategorierna. Skatterna tas ut på skattebaser: skatter på arbetsinkomster, inkomster av företag, vinster och kapital, skatt på varor mm.

En högerfilosofi är att de som har höga arbetsinkomster inte arbetar om de inte får lägre skatter och högre bidrag och att de med låga inkomster inte arbetar om de får lägre skatter och högre bidrag.

Den borgerliga alliansen hatar bidrag och har satt ett annat namn på jobbskatteavdragen, nämligen avdrag, som är detsamma som bidrag. Jobbskatteavdragsbidragen är vid höga inkomster mycket stora.

Folkpartiet framför krav om att den s k värnskatten ska tas bort, annars vill ingen utbilda sig, och utbildat folk är nödvändigt i den globala konkurrensen. Kravet är nonsens. De som inte vill utbilda sig på grund av värnskatten har fel inställning till utbildning och om de avstår utbildning är det bara bra. Samhället bör undvika att släppa fram giriga personer till välbetalda platser där de bara tänker på att skaffa sig själva förmåner.

De som nu ihärdigt propagerar för lägre skatter för höginkomster borde istället intressera sig för dem med låga och de lägsta inkomsterna och kräva förbättringar för dem. Skattesänkningarna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

Skattereformen 1970 föregicks av många skatteutredningar. I en utredning stod att det inte gick att hitta ett belopp för levnadskostnader som kunde ligga till grund för skattefördeningar. Det var mycket dumt skrivet. Redan då fanns socialbidragsbelopp att utgå från. Nu är dessa belopp tydligare och grundar sig på bantade belopp i konsumentverkets budgetar.

Bostadskostnader är inte med i de beloppen utan bedöms från fall till fall. Emellertid finns statistik om svenska folkets bostadsstandard och statistik om bostadskostnader. En lägsta rimlig levnadskostnad kan beräknas från konsumentverkets budgetar och från statistik om hyror i hyreslägenheter i riket eftersom sådana lägenheter är de enda som är aktuella vid de lägsta inkomsterna. Det är tillräckligt många hyresboende för att det ska duga som grund. Statistiken för andra boendeformer ger skäl för att det är lämpligt. När det gäller bostadsstandard ger statistik och utrymmesnormer från Boverket skäl räkna med 2rok för ensam och 3rok för makar/sambor.....

Ett problem när man ska avväga inkomstskatterna vid de lägsta inkomsterna är att det per person är dyrare levnadskostnader för en ensam än för makar/sambor. Sambeskattningen togs bort i skattereformen 1970 och man kan inte få en lämplig skattefördelning genom att höja grundavdraget, eftersom det bör vara lika per person. Om man sätter grundavdraget så att ensamma får lämplig skatt får makar för låg skatt och sätter man grundavdraget så att makar får lämplig skatt får ensamma för hög skatt. Det är därför lämpligt att lösa det problemet med bostadsbidrag som kan formas så att man får en bättre fördelning vid låga inkomster. Det är här fråga om horisontell fördelning där rimliga hushållskostnader är olika för ensamma och makar.

Som komplement till inkomstskattesystemet finns nu barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag för barnfamiljer som avses korrigera skattesystemets skevheter. För barnlösa ungdomar finns också bostadsbidrag och för barnlösa äldre låginkomster har funnits bostadsbidrag, som dock tagits bort. Det är skäl att återinföra bostadsbidrag för barnlösa äldre icke-pensionärer.

Det är möjligt beräkna levnadskostnader för barnfamiljer, men det är mer komplicerat än för kategorierna vuxna ensamma och vuxna makar och man måste då också ta med barntillsynskostnader. Det är regeringens och riksdagens uppgift att följa barnkostnaderna och vartefter justera belopp för barnbidrag o d.

Tillsynskostnaderna är relativt stora för småbarn, men kostnaderna för mat och kläder mm är då relativt låga. För mellanbarn är tillsynskostnaderna lägre och för de största barnen inga alls, men ju äldre barnen blir desto högre blir kostnaderna för mat och kläder etc.

Beräkningar av barnkostnader har gjorts i [Sven Winnell 10+12 maj 2011+ 7 feb 2013: Barnfattigdom och annan fattigdom.](http://winnell.com/omr36-39zm.pdf)
<http://winnell.com/omr36-39zm.pdf>

Det är tidsödande att göra sådana beräkningar, de måste göras för olika barnatal, olika åldrar på barnen, olika inkomstnivåer och för ensamma och makar. Genomsnittskostnaden var 2011 inklusive bostadskostnader omkring 38 000 kr per barn och år, Partierna borde redovisa sådant men tycks sakna både förmåga och intresse för det. I detta sammanhang är det lämpligt påpeka TV-avgiftens inverkan. Den är orättvis och missgynnar ensamma. Den bör avskaffas för hushållen och ersättas med en kollektivavgift för hushållen som betalas av riksdagen och som kan bindas till folkmängdens utveckling om riksdagen inte förmår fortsätta att avgöra hur mycket som ska läggas på TV. Avgiften är nu drygt 2000 kr per år och är en stor belastning vid låga inkomster. TV har haft en löjlig patrull som åkt omkring och sjungit för sådana som betalar avgiften samtidigt som man påstår att SVT är fri television. Avskaffa snarast TV-avgiften som är att se som en skatt. De pengar som behövs för det kan tas från Jobbskatteavdragen enligt förslag.

Pensionärer med låga inkomster: Det nya systemet med garantipensioner ger det omöjligt att kontrollera om pensionerna som utbetalas är riktiga. Reglerna för bostadstilläggen är orimliga och bör ändras på flera punkter. Det gäller bland annat reglerna för hur kapitalförekomst ska påverka.

Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

Kd-ledaren Göran Hägglund gjorde en stor insats för att förbättra fastighetsbeskattningen. En stor del av befolkningen äger småhus och för dem har fastighetsskatten många år varit en pina. Skatten har byggt på fastighetstaxeringarna, som bygger på uppmätta marknadspriser för fastigheter i omvärlden. Skatterna har byggt på fiktiva inkomster på husen, inkomster som i verkligheten inte funnits. Husägarna har inte haft inkomster av husen som kunnat användas till fastighetsskatten.

Det gamla systemet har fått en bättre efterföljare. För reavinstskatten finns förmånliga regler om uppskov som kostar mycket pengar för staten, regler som kanske är alltför förmånliga.

Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30 %

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållskostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

För pensionärer och barnfamiljer görs en sorts anpassning genom bostadstillägg vid låga inkomster. Samma sorts anpassning borde ske för icke-pensionärer utan barn, för dem borde införas lämpliga bostadstillägg. Sådana tillägg har funnits en tid men tagits bort.

Genom jobbskatteavdragen har skattefördelningen ytterligare försämrats.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig bra om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig vid låga inkomster kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte- och bidragsfördelningsproblem. Varken de rödgröna eller de borgerliga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det. Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

I det man bör göra ingår intresse och förbättringar för de lägsta inkomsterna och minskning av gapet mellan fövärvsarbete och andra.

Vi har offentliga verksamheter och privata verksamheter för hushållen och för näringsverksamheter.

Socialdemokraternas fiender är inte näringsverksamheterna utan de andra partierna. Därför bör socialdemokraterna inte beskatta näringslivets kapital utan beskatta näringslivets kapitalinkomster. Till kapitalinkomster hör vinster.

Alla verksamheter bör omges av lämpliga restriktioner som hindrar skador och leverans av onyttigheter. Näringslivet ska hålla god arbetsmiljö, goda löner och trygghet i anställning. Vinster bör beskattas, men att beskatta kapitalet lär inte ha mycket gott med sig, bara leda till onödigt krångel. När kapital säljs kan finns skäl att ta ut skatt, men då är ju kapitalet en vara.

Förbättringar för låginkomster har föreslagits genom införande av bostadsbidrag för barnlösa i förvärvsarbete åldrar och genom att slopa den nuvarande TV-avgiften och istället minska jobbskatteavdragen med 100 kr per månad utom för låga inkomster och pensionärer.

Skattesystemet innehåller inte bara inkomstskatter utan också andra skatter, och välfärdsfördelningen beror också på gemensamma saker som bekostas med skattemedel, t ex skolor, försvar och bidrag av olika slag. Inkomstskattesystemet är en viktig faktor eftersom det reglerar hushållens tillgång till pengar som behövs för hushållens levnadskostnader.

Hur de gemensamma anordningarna påverkar välfärden för de olika hushållen är oklart och något som de politiska partierna inte försöker redovisa. men gärna spekulerar om.

Ensam förvärvsarbete icke-pensionär utan barn. 2019

De som tjänar 6000-7000 kr i månaden har 2019 underskott i hushållsbudgeten på 100-110 tusen kr per år och betalar 10-12 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 18-19 tusen kr per månad 2019 har efter skatt så att de nätt och jämt klarar hushållsbudgeten och betalar 20-21 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 55-60 tusen kr per månad 2019 har efter skatt överskott på 270-300 tusen kr per år och betalar 33-35 % av inkomsten i skatt. Dagens Nyheter har som oberoende liberal den 21 mars 2017 huvudledare där det nämns att två nationalekonomer i tankesmedjan Timbro nämnt 75% marginalsatt på de högsta inkomsterna. "Skatterna är en fråga om såväl rättvisa som ekonomiska realiteter" skriver ledaren. Men ledaren beskriver inte viktiga realiteter om fördelningen av inkomstskatterna på olika inkomstnivåer och marginalsatt för lägre inkomster som också kan vara stora.

De stora underskotten vid de lägsta inkomsterna beror på att inkomstskattesystemet inte är konstruerat efter bärkraft utan efter krav om särbeskattning. Grundavdraget är inte satt med hänsyn till levnadskost-

nader utan är en byråkratisk konstruktion som inte har med levnads-kostnaderna att göra. Systemet är gjort med hänsyn till fördelningar vid högre inkomster. Det negativa utfallet vid de lägsta inkomsterna måste kompenseras med bidrag för att få bättre fördelning efter bärkraft. Bostadsbidrag är därvid lämpligt.

Nyss har nämnts om kapital:

"Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållskostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

Här några förslag som inte är bra när det gäller förändringar av skatter:

"Reformisterna ska driva på för mer progressiv S-politik"

MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

De föreslår:

"För att säkra en långsiktigt stabil och stärkt finansiering för offentlig verksamhet samt ökad utjämning av disponibla inkomster föreslår vi höjda och enhetliga kapitalskatter, införandet av en fastighetsskatt, en arvs- och gåvoskatt, enhetlig mervärdesskatt, borttagande av ränteavdrag för bolån och en intensifierad kamp mot skatteundandragande."

.....

Markus Kallifatides (S), ordförande i Reformisterna och docent vid Handelshögskolan i Stockholm

Sara Karlsson (S), medlem av Reformisterna och tidigare riksdagsledamot

Daniel Suhonen (S), styrelseledamot i Reformisterna och chef på Katalys "

Sänk skatterna på arbete och höj kapitalskatterna

TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Här föreslås:

"I januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna nämns att det ska genomföras en skattereform. Hur det ska gå till och vad den ska omfatta framgår inte.

.....

Min uppfattning är att en skattereform bör baseras på ungefär samma principer som gällde för Århundradets skattereform, som genomfördes 1990–1991. Ett enkelt, likformigt och transparent skattesystem med så breda skattebaser och så låga skattesatser som möjligt.

.....

Ett av de största problemen med det nuvarande skattesystemet är den stora klyftan mellan låga skatter på kapitalinkomster och höga skatter på arbetsinkomster. Klyftan fanns redan från början när Århundradets skattereform sjösattes och föranledde de så kallade 3:12-reglerna. De syftade till att motverka att arbetsinkomster omvandlades till kapitalinkomster i syfte att få ned skatten.

.....

Därför bör enligt min uppfattning en skattereform innebära höjda kapitalinkomstskatter och sänkta arbetsinkomstskatter. Om det över huvud taget ska finnas kvar någon skillnad, bör den vara så liten som möjligt.

.....

Men det är svårare än så. Vi har en åldrande befolkning. Det innebär att det kommer att ställas stora krav på utgiftsökningar för sjukvård och äldreomsorg och annat bara för att vidmakthålla dagens standard. Än tuffare blir uppgiften om de äldre ska hänga med i den standardökning som de aktiva generationerna sannolikt kommer att få framgent.

Till detta kommer krav från i stort sett samtliga partier i riksdagen att avsätta större resurser för skolan, för pensionerna, för polisen, för försvaret, för infrastrukturen och mycket annat.

Det är mycket svårt att se att det ska kunna förenas med krav på ett sänkt skatteuttag i framtiden, som i vart fall vissa partier förordar. I själva verket talar mycket för att skattekvoten (skatternas andel av BNP) behöver höjas. Kanske inte upp till den nivå som den hade för cirka 20 år sedan men i vart fall en bit upp från dagens nivå.

Skatteuttaget är inget självändamål. Skatternas huvudsyfte är att finansiera de offentliga utgifterna. Diskussionen borde mera fokusera på vilka utgifter vi vill ha, inte minst för att upprätthålla en generell och generös välfärd. Sedan får skatteuttaget anpassas till detta.

En reform som syftar till ett enkelt, likformigt och transparent skattesystem kommer att möta en kavalkad av särintressen, som alla vill ha ett undantag eller en särbestämmelse till förmån för den egna branschen, regionen, yrkesgruppen eller det egna företaget. Det gäller för reformatorerna att stå emot dessa krav.

Erik Åsbrink, fd finansminister "

”Höj fastighetsskatten – och få med SD i reformen”

LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

"Tidigare finansminister Anders Borg vill att fastighetsskatten höjs.

Alliansregeringen, i vilken Anders Borg var finansminister, avskaffade den kontroversiella fastighetsskatten och införde i stället en lägre kommunal avgift. Men numera är han alltså övertygad om att en höjning är nödvändig. "

Från lo.se. 10 feb 2019

LO 2. Rättvisare beskattning av kapitalinkomster

" Våra förslag

– Sverige behöver en ny bred skattereform, där en av hörnstenarna är en effektivare och rättvisare beskattning av kapitalinkomster. Det finns flera viktiga perspektiv som behöver beaktas vid en skattereform. Avgörande är dock att kapitalinkomstbeskattningen mer än i dag bidrar till att minska inkomstskillnaderna.

– Likformigheten i beskattningen av olika former av kapitalinkomster bör öka, inte minst för att undvika snedvridningseffekter. Av fördelningsmässiga skäl bör särskilt fokus läggas på att reformera de särlösningar som i dag innebär att vissa former av kapitalinkomster, som är koncentrerade till dem med högst inkomster, beskattas lägre än övriga kapitalinkomster. Detta inkluderar skattereglerna för delägare i fåmansbolag. Schablonbeskattningen av kapitalinkomster i investeringsparkonton och kapitalförsäkringar bör av samma skäl slopas.

– Det finns goda fördelningspolitiska skäl att beskattningen av fastigheter ingår i en bredare skatteöversyn. Beskattningen av fastigheter bör öka och göras proportionell till värdet av bostaden. Alternativt kan det, av fördelningsmässiga skäl, finnas anledning att inkludera progressiva inslag i beskattningen av fastigheter.

Begränsningsregler, skattekredit eller tillgång till lån är viktiga för att hushåll med låga inkomster ska kunna behålla sin bostad. Skillnaden i beskattning av bostadsrätter och småhus bör utjämnas. även om det finns fördelningsmässiga skäl att överväga förändringar av ränteavdraget så är en proportionell eller progressivt utformad beskattning av fastigheter att föredra.

– någon form av beskattning av arv och gåvor bör ingå i en ny skattereform. Den exakta utformningen behöver utredas. Vid ett införande av en ny arvs- och gåvoskatt behöver såväl praktiska som principiella och politiska överväganden göras. en arvs- och gåvoskatt bör vara progressivt utformad och ha ett högre grundavdrag än den tidigare avskaffade skatten.

– en förmögenhetsskatt bör vara ett långsiktigt politiskt mål för att öka jämlikheten. Av praktiska skäl är det dock troligen svårt att återinföra en förmögenhetsskatt för närvarande. Insamlingen av förmögenhetsstatistik bör genast återupptas. eftersom stora privata förmögenheter finns gömda i skatteparadis ska Sverige vara drivande i det internationella arbetet för att minska möjligheterna till skatteflykt."

C och L har krav i Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna.

Mer om skatter finns i kapitel 2.

”Allvarliga fel i många böcker med råd om kost och hälsa”

DN SÖNDAG 17 FEBRUARI 2019

" DN. DEBATT 20190217

Många böcker om kost och hälsa innehåller så allvarliga felaktigheter att det kan påverka människors beteende och hälsa negativt. Vi föreslår att en oberoende aktör, som besitter en bred vetenskaplig kompetens och med uppgift att främja vetenskaplighet, granskar innehållet i böcker som sägs vara grundade i forskning och vetenskap, skriver fyra medicinforskare.

Varje år ges det ut en stor mängd fack- och populärvetenskaplig litteratur i Sverige. Intresset är stort bland läsarna, inte minst för de böcker som handlar om hälsa och kost. Men hur vet man vilka av alla de dieter och hälsoråd som lanseras som har stöd i samlad vetenskap och forskning?

Tyvärr är det alldeles för många som inte baseras på en samlad vetenskaplig grund. Det saknas till exempel stöd i vetenskapen för nyttan av antiinflammatorisk kost. Inte heller är det klarlagt om tarmfloran kan vara en orsak till psykisk ohälsa som kan motverkas med en viss diet.

I bästa fall ger de här påståendena inte läsaren annat än en felaktig bild och en tommare plånbok. Men risken finns att läsaren väljer alternativa vägar baserade på råd från självutnämnda hälsoexperter i stället för att följa de generella rekommendationer som finns om levnadsvanor, som

fysisk aktivitet, kost och sömn, eller att uppsöka sjukvården vid upplevd ohälsa.

Vi föreslår därför att en oberoende aktör, som besitter en bred vetenskaplig kompetens och med uppgift att främja vetenskaplighet, granskar innehållet i böcker som sägs vara grundade i forskning och vetenskap.

Den stora mängd fack- och populärvetenskaplig litteratur som ges ut i Sverige är en potentiell källa till kunskap. Men vissa böcker innehåller så många, och så allvarliga, felaktigheter att det kan påverka människors beteende och hälsa negativt. I Sverige har tidningar, radio och tv en ansvarig utgivare som kan ställas till svars om innehållet som publiceras är felaktigt.

För böcker gäller helt andra regler. Det är författaren själv som är helt och hållet ansvarig för sin text, inte förläggaren eller förlaget. Bokförlagen och författarna kan dock själva välja att faktagranska de böcker som ges ut, men det är inte ett krav. Det är heller inte ett krav att en eventuell faktagranskare ska vara kunnig inom det ämne boken handlar om. Konsekvensen av detta är att direkta felaktigheter sprids brett, exempelvis inom kostområdet.

Många författare av hälsoböcker tycks vilja sprida ett visst budskap. Det kan exempelvis handla om att driva tesen att en viss diet är överlägsen alla andra. För att framhäva de egna ståndpunkterna lyfts ofta enstaka forskningsstudier fram. Vissa resultat blåses upp med löften om att det går att bli av med både cancer, hjärtsjukdom, depression och diabetes om man följer en viss kost. Sådana påståenden är sällan väl förankrade i den samlade forskningen.

Däremot kan de förekomma som hypoteser i vetenskapliga publikationer, ofta utifrån samband mellan en livsstil och en sjukdom i befolkningsstudier eller baserade på små studier utförda på djur eller celler. Att direkt överföra sådana resultat till orsakssamband som gäller för människa bör betraktas som rena spekulationer. När nya hälsotrender, baserade på dylika påståenden, presenteras i böcker som framställs som vetenskapliga finns en fara att allmänhetens förtroende minskar för de instanser som förser oss med evidensbaserade rekommendationer och behandlingar, såsom Livsmedelsverket, Socialstyrelsen och sjukvården.

Nedan har vi listat svar baserade på vad forskning säger om några av de påståenden vi nyligen stött på i populära hälsoböcker, som enligt vår uppfattning innehåller uppenbara faktafel både kring det nuvarande forskningsläget och den friska människans grundläggande fysiologi.

Nej, hälsoeffekterna av antiinflammatorisk kost är inte vetenskapligt belagda.

Nej, det är inte klarlagt att tarmfloran orsakar psykisk sjukdom som kan motverkas med en viss kosthållning.

Nej, friska människor får inte ett surt blod.

Nej, man blir inte ännu friskare av att äta enskilda livsmedel.

Nej, enskilda livsmedel skyddar inte mot depression, Parkinsons sjukdom eller andra neurologiska sjukdomar.

Nej, maten i livsmedelsbutikerna är inte så näringsfattig att den behöver kompletteras med tillskott av vitaminer och mineraler.

Vad är då faran med att sprida felaktiga och ogrundade påståenden? Många hälsoböcker förespråkar ju ofta ett stort intag av frukt och grönt vilket är helt i linje med vad Livsmedelsverket presenterar och det den

samlade forskningen kommit fram till. Risken vi ser är att alltför stora växlar dras på förklaringar som inte har vetenskaplig grund och som därför blir vilseledande. Det är svårt för läsaren att förstå vad som är korrekt information och vad som helt enkelt är hemmasnickrade hypoteser.

Råden i dessa hälsoböcker avviker dessutom ofta från de riktlinjer som har stöd i forskningen. I Sverige publicerar Livsmedelsverket kostråd baserade på de Nordiska näringsrekommendationerna (NNR). Dessa rekommendationer har tagits fram av expertgrupper bestående av mer än hundra ledande nordiska forskare och experter inom olika områden. Varje kapitel har sedan granskats av experter som inte varit med och skrivit kapitlen och därefter har texterna varit ute på remiss. Synpunkter och kommentarer finns publicerade på Nordiska Ministerrådets webbplats.

Det är högst relevant att ställa sig frågan vilket ansvar bokförlagen har gentemot läsaren när de publicerar böcker där självutnämnda experter råder människor att äta på ett helt annat sätt än vad som framkommer i NNR.

Det saknas i dag en oberoende och vederhäftig instans som granskar innehållet i böcker som hävdar att de baseras på forskning och vetenskap. Med en sådan granskning skulle läsaren få en bättre möjlighet att välja böcker där det tydligt framgår när författarna håller sig till etablerade vetenskapliga fakta gentemot när det är fråga om hypoteser eller spekulationer.

Syftet med en kvalitetsgranskning skulle vara att främja kunskaps-spridning. Det skulle också kunna hjälpa bokförlag, bokhandlare och bibliotek att skilja ut böcker som håller hög vetenskaplig kvalitet från

titlar som borde klassas som skönlitterära. För att nå upp till kraven på kvalitetsstämpel skulle följande kriterier behöva vara uppfyllda:

Fakta som läggs fram i boken ska vara korrekta.

Om enstaka forskningsstudier citeras bör författaren kunna ange på vilket sätt dessa speglar forskningen i stort eller utgör ett undantag.

Läsaren bör inte uppmanas att ta avstånd från evidensbaserad vetenskap eller sjukvårdens rekommendationer.

Vi värnar om yttrandefriheten och rätten att skriva och publicera vilka texter man vill. Det vi efterlyser är helt enkelt en hjälp för läsare att få möjligheten att välja de böcker som förtjänar att stå bland faktaböckerna.

Maria Ahlsén, medicine doktor, projektkoordinator vid Karolinska Institutet, författare

Ulf Ellervik, professor i bioorganisk kemi vid Lunds Universitet, författare

Mats Lekander, professor i psykoneuroimmunologi, Stockholms Universitet och hälsopsykologi, Karolinska Institutet, författare
Jessica Norrbom, medicine doktor, forskare vid Karolinska Institutet, författare

Carl Johan Sundberg, professor i fysiologi, Karolinska Institutet, legitimerad läkare, författare"

" Ledare: "Hedern" får inte härska i ett modernt samhälle

DN SÖNDAG 17 FEBRUARI 2019

Barn älskar sina föräldrar. De litar på sina föräldrar. Och de är sårbara, utlämnade, försvarslösa inför deras godtycke. För till skillnad från vuxna människor kan barn inte själva värja sig när andra behandlar dem illa. De kan inte fly. Hjälper ingen dem, får de ingen hjälp.

Av detta skäl är barn särskilt skyddsvärda, och konsekvenserna när samhället brister i sin omsorg om dem är katastrofala – inte minst vad gäller hedersförtryck. Det drabbar både pojkar och flickor, även om det mest blir flickorna man pratar om eftersom hela systemet kretsar kring dem som släktens ägodelar. Förtrycket slår hårt mot dem och deras rätt till sin egen vilja, till sina egna kroppar.

Men det är heller inte lätt att tvingas följa efter och kontrollera en älskad syster, att välja mellan att vara lojal med henne eller med sina föräldrar, att själv råka illa ut om man inget säger eller att se henne straffas för sådant som är självklart för alla andra: fika med en kille, gå på disko.

I många fall fortsätter terrorn livet igenom. De insnärjda blir aldrig riktigt fria. Om de försöker göra sig loss riskerar de inte bara livslång utstötning, utan ibland också döden.

På flera sätt har det blivit bättre. Allmänheten vet numera vad hedersförtryck är. Och när en släkt lurar i väg ungdomar till sina ursprungsländer och gifter bort dem mot deras vilja straffas numera ibland de skyldiga. Som i Västmanland där mostern och morbrodern till en 16-årig flicka nyligen dömdes för äktenskapstvång.

Och samtidigt: Straffet för detta – för att kidnappa en minderårig, tvinga henne att gifta sig med en kusin och sedan lämna henne åt sitt öde – blev ett år och nio månaders fängelse samt skadestånd på 125 000 kronor. Det förefaller väldigt lindrigt.

Många andra fall går dessutom fortfarande obemärkta förbi. Till stor del beror det på att kommunerna inte tar sitt ansvar. Fortfarande saknar de allra flesta kommuner rutiner kring barn som förs utomlands, det visar Ekots nya kartläggning. Så få som 13 procent av kommunerna för statistik över bortförda barn, och bara en tredjedel har en handlingsplan. De drabbade barnen försvinner in i skuggorna, övergivna, svikna.

Aldrig att så grova och systematiska brott mot barn – kidnappning, tvångsäktenskap, misshandel, sexslaveri och mord – hade accepterats mot rågblonda, infödda pojkar och flickor med svenskklingande namn. De får inte accepteras mot andra barn heller.

För det finns inget magiskt med föräldrarna som lever i hederstänkandet. Inget som skiljer dem från andra, som motiverar att de skulle leva efter andra lagar, eller att deras barn skulle ha mindre rättigheter.

Själva hederstraditionen är uråldrig, ett patriarkatets primitiva sätt att försäkra sig om familjens fortlevnad. I gamla tider följde ingen sitt hjärta, ingen tog sig individuella friheter efter tycke och smak. Det hade splittrat hela släkten, och försvagat den. Men i det moderna välfärdssamhället finns inte ens detta argument för socialt tyranni längre. Där återstår inget annat än själva grymheten. Och den måste bekämpas.

Sverige berömmar sig av att vara ett jämställt land. Men jämställdheten är ett universellt värde, och den står över inhumana, kulturella sedvänjor. Den måste vara överordnad allt, och gälla alla. Det duger inte att myndigheterna bara säger att de ska "se över sina rutiner", detta måste följas av handling. Enstaka eldsjälarna ska inte ensamma behöva driva den här frågan. **DN 17/2 2019 "**

"Är Sverige redo att låta maskiner fatta beslutet?"

DN MÅNDAG 18 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 20190218

Fallet med Arbetsförmedlingen visar hur stor risken för felbedömningar är när automatiserat beslutsfattande används i stor skala. Det som behövs nu är en översyn av lagstiftningen, möjlighet för medborgarna att delta i omställningen och en bred diskussion om utvecklingen. Är Sverige redo att låta maskiner bestämma? skriver Anne Kaun och Julia Velkova.

Det befaras att ett datasystemfel hos Arbetsförmedlingen har gjort så att upp till vart sjunde beslut om indraget aktivitetsstöd kan ha varit felaktigt. Uttryckt i andra siffror innebär det att upp till 70 000 beslut kan ha varit fel. Det är dock ingen som vet säkert, det kan vara både fler och färre, eftersom det är svårt att identifiera exakt när systemet strulade. Arbetsförmedling har varken informerat arbetssökande eller arbetsförmedlare om problemet. Dessa felaktiga beslut har allvarliga konsekvenser för arbetssökande som får sitt aktivitetsstöd indraget. Svensk offentlig förvaltning har börjat ersätta människor med algoritmer för att besluta om allt från försörjningsstöd till barnbidrag och sjukpenning, eller aktivitetsstöd som hos Arbetsförmedlingen. Sådana lösningar väcker många etiska och integritetsrelaterade frågor.

Samtidigt som politiker och företag ser automatisering av beslutsfattande processer som en viktig del av utökad digitalisering av samhället förs det knappt något offentligt samtal kring de etiska, juridiska och samhälleliga konsekvenserna av automatiserat beslutsfattande inom

offentlig förvaltning. En sådan debatt är viktig för att se till att nya digitala lösningar inte underminerar värderingar kring jämlikhet, rättvisa och inte försämrar situationen för redan utsatta människor.

Med automatisering menas här automatiserat beslutsfattande där beslutet delegeras till en algoritm som beräknar med hjälp av matematiska modeller och stordata (så kallad big data) men även genom att samköra olika register och sedan lämnar systemet ett beslut om till exempel försörjningsstöd ska beviljas eller ej. Just nu finns det lite samlad kunskap om vad och hur det automatiseras just nu.

Därför kändes det angeläget att bidra till rapporten ”Automating Society – Taking Stock of Automated Decision-Making in the EU” som kartlägger automatisering i Europa. Rapporten innehåller drygt 60 exempel från 12 länder samt en översikt över de relevanta aktörerna i processen och de aktuella politiska debatterna kring automatiserat beslutsfattande. Rapporten visar för första gången både hur spritt automatiserat beslutsfattande är i Europa samt hur varierande och icke-konsekventa försöken att hantera utmaningar på policynivå i olika länder är.

Vi är just nu i en situation där mer automatisering efterfrågas både inom politik och industri som en genväg för att möta stora samhällsutmaningar. På EU-nivå samt inom Europaparlamentet diskuteras frågor kring automatiserat beslutsfattande med målet att utveckla gemensamma regler som kan styra och utvärdera automatiserade system genom bland annat etiska riktlinjer. Detta är mycket välkommet.

Samtidigt behöver uppmärksamhet också riktas mot de faktiska tillämpningsområdena av automatiserat beslutsfattande på nationell nivå för att kunna utveckla en vision om hur sådana tekniska,

högkomplexa system ska integreras och användas för att främja värden som jämlikhet och öppenhet.

Sverige och andra länder i Norden med välfärdsstaten som bas har varit exceptionella i att bygga byråkratier baserade på mycket information om sina medborgare. Tekniken möjliggör helt nya sätt att spåra och förutsäga beteenden och attityder baserat på stora datamängder som samlas in och samkörs mellan olika sektorer. När det får konsekvenser för till exempel aktivitetsstöd måste samhället vara delaktigt i besluten om hur vi vill använda tekniska lösningar.

Ett område där automatiserat beslutsfattande har fått genomslag i Sverige är offentlig förvaltning. Sedan 2017 har kommuner runt om i landet börjat resan mot att automatisera beslutsfattande för till exempel försörjningsstöd. Med Trelleborgs kommun i framkant har en algoritm utvecklats som automatiskt kopplar uppgifter från Skatteverket med databaser från andra myndigheter. Ett beslut genereras automatiskt av systemet och levereras till ”kunden”, det vill säga sökanden. Antalet handläggare har reducerats från elva till tre – således en ganska omfattande besparing. Kommunen hävdar också att de kunnat sänka antalet personer med försörjningsstöd signifikant och därmed kostnaderna för bidrag. Frågan är dock om antalet behöriga och behövande har reducerats eller om de har trängts undan av det nya systemet?

Fallet med Arbetsförmedlingen visar också hur stor risken är för felbedömningar i sådana system och när automatisering används i en bred skala. Det visar också att det kan ta lång tid att upptäcka felet och att spåra orsakerna.

Vi lever alltså i en vardag där beslut om välfärd och ekonomi alltmer delegeras till maskiner, ibland i strid med befintlig lagstiftning eller i strid med etablerade värderingar kring vad som är rätt och rimligt. Det är därför viktigt att inte bara uppmuntra mer teknisk utveckling kring maskininlärning och automatisering, utan även noga analysera de bredare samhällseliga konsekvenserna och frågor som systemen väcker.

Samtidigt gynnas samhället av effektivare sätt att fatta beslut. Medborgare får bidragsutbetalningar snabbare och alla behandlas på liknande sätt, i alla fall teoretiskt. Större effektivisering av administration kan leda till ekonomiska besparingar men genom att ta bort den personliga kontakten och bemötandet av varje enskilt fall tas även möjligheten att ta hänsyn till särskilda omständigheter bort – samtidigt som det i dagsläget är mycket svårt eller omöjligt att förstå hur en algoritm har fattat ett beslut. Det är just detta som gör det så problematiskt med automatiserat beslutsfattande.

Vi kan inte längre tänka på problem kring algoritmer och automatiserat beslutsfattande som något som ligger långt borta från oss i Norden. Vi har därför tre konkreta förslag:

1 Det behövs en bred diskussion kring processer och konsekvenser av automatiserade beslutsfattningssystem. Exemplet från Trelleborg visar att medborgarna inte vet om deras beslut har tagits av en algoritm eller en handläggare. Det skapar frågor kring ansvar i myndighetsutövning och bör få mer uppmärksamhet i den offentliga debatten.

2 Medborgare bör få möjlighet att delta i själva omställningsprocessen till automatiserad beslutsfattning. Deltagandet har hittills begränsats ensidigt till handläggare men uteslutit medborgare.

3 Lagstiftningen kring automatiserat beslutsfattning behöver ses över. 2018 anpassades förvaltningslagen, men på kommunnivå är helautomatiserade beslut fortfarande uteslutna. Utöver detta förekommer vissa konflikter mellan nationell lagstiftning och europeisk lag. Man kan tolka det som att ändringen i förvaltningslagen går emot dataskyddsförordningen GDPR:s artikel 22 som explicit skyddar personlig integritet och rättigheten att överklaga myndighetsbeslut.

Anne Kaun, docent i medie- och kommunikationsvetenskap vid Södertörns högskola

Julia Velkova, postdoktor vid Helsingfors universitet "

" Mild panik vore på sin plats när vaktbolagen tar över

DN TISDAG 19 FEBRUARI 2019

Jag vill att ni grips av panik. Så sade den 16-åriga klimataktivisterna Greta Thunberg till världsledarna i Davos, under sitt tal. The Guardian citerade henne häromdagen över hela framsidan av sitt veckomagasin: "I want you to panic."

Ja, om det är detta du vill så är det bara att gratulera, Greta. För de vuxna har verkligen drabbats av panik nu. Det brukade ju vara förbehållet undergångssektorer, den där tron att människan lever i den yttersta av tider. Nu säger vetenskapen samma sak. Och det finns visserligen de som inte "tror" på den, som inte "tror" på att människan orsakat en global temperaturhöjning som kommer att skapa extremväder, naturkatastrofer, torka och svält. Men de panikar i stället över annat.

Hemvändande IS-terrorister, exempelvis. Rasismen. Ryssland. Eller varför inte de allmänt stökiga tiderna, se bara vad som hände i Sverige häromkvällen. Alltid är det något. Det skjuts och bombas på offentliga platser, vid bostadshus, intill förskolor.

Moderaterna har tidigare velat utöka rutavdraget, det vill säga avdraget för hushållsnära tjänster, till trygghetstjänster i stil med patrullerande vaktbolag. I januariavtalet mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna återfinns det förslaget. Det förväntas införas år 2021.

Detta är anmärkningsvärt. För visst har rut lett till en rad positiva samhällseffekter. Det har skapat försörjning för personer som annars haft svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Men vi har redan ett vaktbolag, ett statligt, och det kallas polisen. Detta vaktbolag lämnar en hel del övrigt att önska. Lösningen måste då vara att lägga de extra rutpengarna, och alla andra behövliga resurser, allt som krävs, på den befintliga polisen. Lösningen är i alla händelser inte att bevilja avdrag så att de redan besuttna kan anlita privatvakter, vilket ju är vad det här handlar om.

För de som bor i utanförskapsområdenas hyreslägenheter, och som på riktigt behöver extra beskydd, har inte råd med egna vaktbolag. Det blir i stället villaägarna i de fina områdena som får obehövliga extrapengar att lägga på ännu lite mer trygghet.

Detta förslag är så illa tänkt, så fel, att det är svårt att förstå hur så många partier kan ställa sig bakom det. Och att vi låter dem, utan protester. Att politikerna så smått kan avsäga sig ett kärnuppdrag, skyddet av medborgarna, utan någon större uppståndelse?

Det är som att vi har accepterat läget: Polisen kommer inte. Det staten kan göra är i stället att bidra med en slant till privata säkerhetstjänster. Ja, jag vill att ni åtminstone grips av mild panik nu.

Lisa Magnusson
lisa.magnusson@dn.se "

"Välorganiserade populisterna hotar hela EU-samarbetet"

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 20190215

Valet till Europaparlamentet i maj är viktigare än på mycket länge. Ett polariserat parlament efter valet skulle få svårt att fatta beslut och konstruktivt stifta lagar. Därför är det oerhört viktigt med ett högt valdeltagande, ett brett engagemang och en bred debatt om Europas framtid. Vi har hundra dagar på oss, skriver EU-kommissionär Cecilia Malmström.

Allt fokus i Sverige har på sistone legat på turerna i regeringsbildningen. Det övriga Europa har i stället sakta men säkert börjat sikta in sig på det kommande valet till Europaparlamentet. Partier runtom i EU fastställer listor, tar fram program, diskuterar toppkandidater och vilka allianser som kan bildas efter valet. Det finns en tydlig samsyn om att det här valet blir annorlunda; de traditionella partierna väntas gå kraftigt tillbaka då andra krafter kommer att öka sin representation.

Vi är många som känner en stor oro över den stadiga framväxten av populistiska allianser. Partier som är främlingsfientliga och EU-skeptiska och som ifrågasätter de grundläggande liberala värderingar som Europasamarbetet vilar på. Italiens Salvini, Ungerns Orban, Polens regeringsparti med Kaczynski i spetsen, Frankrikes Le Pen – alla intensifierar de nu sitt samarbete inför valet. President Trumps tidigare chefsideolog Steve Bannon åker flitigt runt på möten i Europa

för att elda på samtalen om samarbete dessa partier emellan. I Sverige växer Sverigedemokraterna och i Tyskland AfD med liknande agendor.

Partierna gör ingen hemlighet av sina planer på en dominoeffekt i EU-politiken. Viktor Orban sade nyligen att han hoppas att fler migrations-motståndare tar över nationella regeringar och därmed kan kontrollera Europeiska rådet, alltså stats- och regeringschefernas toppmöten i EU.

Det kan mycket väl hända. EU:s regeringar ska sedan utse en ny EU-kommission, det organ som driver på och föreslår nya lagar. Det innebär att den nuvarande kommissionen kan bli den sista där alla kommissionärer är genuint övertygade om att det europeiska samarbetet är någonting gott.

Det råder inget tvivel om att det finns ett rejält underlag för den politik som dessa olika partier driver runt om i Europa. Efterdyningarna av den ekonomiska krisen är fortfarande kännbara. Den allmänna ilska som exempelvis de gula västarna representerar i Frankrike hämtar sin näring i den franska politiska situationen – men också ur en frustration över ökade klyftor och en snabb globalisering där inte alla hänger med.

Samtidigt finns det starka motkrafter. Stödet för såväl euron som det europeiska samarbetet är högre än någonsin i de allra flesta medlemsländer. Kaoset kring Brexit har avskräckt de flesta EU-skeptiska partier från att aktivt driva en utträdesagenda. Över tre fjärdedelar av EU:s medborgare säger att de gillar euron, det högsta stödet sedan 2004. I den senaste Eurobarometerundersökningen svarade 77 procent av EU-invånarna att de känner sig som europeiska medborgare, och den siffran var hela 82 procent i Sverige. Andelen som upplever att de kan påverka och känner sig hörda i EU är den högsta på tio år.

Vi ser andra positiva rörelser – i såväl Polen som Ungern demonstrerar regeringsmotståndare, ofta med EU-flaggor. Nyligen hölls en stor demonstration mot våldet i Frankrike – EU-flaggor även där.

Ungdomar över hela Europa klimatstrejkar och demonstrerar för hårdare miljölagstiftning och snabbare gemensamma åtgärder mot klimathotet. De vill att EU ska göra mer.

Det är ur denna medborgerliga mylla som samtalet om Europa och valkampen till Europaparlamentet måste hämta sin näring. Imorgon är det hundra dagar kvar till valet den 26 maj. Vi måste inleda en bred diskussion om vad vi bör göra i EU och hur vi bör göra det, men också gå ut i ett kraftfullt försvar av de värden som hela samarbetet bygger på: demokrati, mänskliga rättigheter, tolerans, jämlikhet och rättsstatens principer.

Kort sagt: Vi måste kraftsamla för Europatanken.

Det räcker inte med att högtidligt hänvisa till historien – det unika i att krigshärjade länder valde att samarbeta i stället för att kriga. Det fantastiska att Europa enades efter att i så många år ha varit delat av en mur. Övergången till demokrati i forna diktaturer i södra och östra Europa.

All denna stolta historia är visserligen viktig, men EU:s roll i dagens osäkra värld är minst lika betydelsefull. EU står just nu beslutsamt upp för internationella lösningar och multilateralism när andra vill bygga murar. Medlemsländerna står enade kring en ambitiös handelspolitik och EU är ledande i arbetet med att stärka och reformera Världshandelsorganisationen, WTO. Vi sluter långtgående handelsavtal med en växande cirkel av likasinnade länder, där alla tror på en ömsesidigt

gynnsam handel som är såväl hållbar som grundad i multilaterala principer.

EU försvarar dataskydd och individens rättigheter på nätet. Arbetet med att stärka den digitala och inre marknaden fortsätter. I den nya långtidsbudgeten föreslås stora satsningar på innovation, forskning, vidareutbildningssystem och social utveckling. Miljö- och klimatpolitiken kunde visserligen vara tuffare, men utan EU hade det inte blivit några internationella klimatuppgörelser i vare sig Paris 2015 eller Katowice tidigare i vintras.

Frågan är var vi tar vägen nu – hur EU-samarbetet ska vidareutvecklas. Vi står inför enorma utmaningar i en värld med flera maktcentra, med länder som inte följer etablerade regler och internationella normer. Det transatlantiska samarbetet är kraftigt försvagat. Vi ser ett allt aggressivare Kina som skapar störningar i den globala handeln. Vi behöver hantera massiva tekniska förändringar – artificiell intelligens och robotisering, större kunskapsklyftor och högre krav på medborgarna att vara i ständigt lärande.

Hur ska den europeiska unionen kunna navigera allt detta och vara en trovärdig global aktör? Vi har de senaste åren sett hur svårt det har varit att komma överens i migrationspolitiken. Inom utrikespolitiken är EU fortfarande en politisk dvärg. Oförmågan att enas om snabba gemensamma ståndpunkter när det gäller till exempel Iran och Venezuela har krympt EU:s trovärdighet och handlingsförmåga. Vi måste nu tveklöst diskutera möjligheten att börja fatta beslut med majoritet på utrikespolitikens område – att alltså lämna kravet på enhällighet bakom oss.

Detsamma gäller skattepolitiken. Vi är många som gärna skulle se en europeisk koldioxidskatt. Det skulle ge stora positiva effekter på klimatet, men eftersom detta är skattepolitik så krävs det i dag enhällighet för att få till något sådant. Man kan också tänka sig att en koalition av villiga EU-länder kan gå framåt med den typen av samarbete på egen hand.

Även försvars-, euro- och socialpolitiken skulle kunna fördjupas, med enklare beslutsfattande för alla eller ett fåtal. Dessa är alla diskussioner som Sverige måste engagera sig i. Traditionellt har det ofta nejsägan Sverige gömt sig bakom Storbritannien, men i och med britternas utträde är det dels angeläget att hitta nya allierade, dels brådskande att fundera över vilken vision av EU-samarbetet som mest skulle gynna vårt land. Varför har till exempel Sverige tillsammans med bara några få andra länder nu ställt sig utanför den europeiska åklagarmyndigheten, som syftar till att bekämpa bedrägerier med EU-pengar? Och är det inte dags att ha en eurodebatt igen? Priset att stå utanför blir allt högre.

Valet till Europaparlamentet i maj är alltså viktigare än på mycket länge. De starka krafter som hotar hela EU-samarbetet är mer välorganiserade än någonsin. Ett polariserat parlament efter valet skulle få svårt att fatta beslut och konstruktivt stifta lagar, vilket i sin tur skulle påverka hela Europas väg framåt under lång tid framöver. Därför är det oerhört viktigt med ett högt valdeltagande, ett brett engagemang och en bred debatt om Europas framtid. Vi har hundra dagar på oss.

Cecilia Malmström, EU-kommissionär "

Från Centerpartiets hemsida på Internet: 13 jan 2019

Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna

Sverige är ett fantastiskt land men vi står tillsammans inför stora utmaningar: klimatförändringar, bristande integration, segregation och bidragsberoende, en globalisering som fortsätter att pröva vår konkurrenskraft, ökade klyftor, ökad polarisering och rasism, gängbrottslighet, demografi, bostadsbrist och ett allt mer osäkert närområde.

Förslagen i denna överenskommelse kan handlingskraftigt möta dessa utmaningar genom att låsa upp gamla knutar och åstadkomma systemförändringar som kan vara stabila över tid. Våra partier har skilda ideologiska utgångspunkter men förenas i försvaret av den liberala demokratins grunder; en stark rättsstat, ett orubblig skydd för den enskilda människans fri- och rättigheter, motstånd mot främlingsfientlighet, oberoende fria medier, jämställdhet, jämlikhet och lika förutsättningar oberoende av bakgrund.

Partierna som slutit denna överenskommelse är överens om ett budgetsamarbete samt om ett samarbete som begränsas av de politiska frågor som framgår av överenskommelsen. Samarbetet gäller budgetår för budgetår, så länge som partierna är överens om dess fortsättning, med inriktningen att samarbetet ska löpa hela mandatperioden. Genom denna överenskommelse accepterar Centerpartiet och Liberalerna att Stefan Löfven väljs som statsminister för att leda en regering bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna.

- Budgetsamarbetet innefattar de förändringar som partierna i vårändringsbudget 2019 är överens om att göra av den av riksdagen beslutade statsbudgeten samt de större reformer som partierna är överens om ska genomföras under mandatperioden i därpå följande vårpropositioner och budgetpropositioner.
- I de sakfrågor som omfattas av överenskommelsen kommer Centerpartiet och Liberalerna fullt ut medverka i beredningsprocesser både av utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning samt i förekommande fall också uppdrag eller regleringsbrev till myndigheter. Det innebär också att de ingående partierna i de sakfrågor som dokumentet omfattar inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen. Denna överenskommelse innebär att Vänsterpartiet inte kommer att ha inflytande över den politiska inriktningen i Sverige under den kommande mandatperioden.

Ekonomi och statsfinanser

Det ekonomiska utrymme som finns ska användas till att öka drivkrafterna till arbete, stärka välfärden, genomföra klimatomställningen, minska klyftorna mellan dem som får jobb och dem som står utanför, mellan den som levt länge i Sverige och den som nyss kom hit, mellan bostadsområden och landsändar. Full beredskap ska finnas för att hantera en situation där konjunkturen vänder. För att säkra en god ekonomisk utveckling, vårt framtida välstånd och en god välfärd i framtiden krävs en politik som prioriterar jobben och främjar näringslivets hållbara omställning och konkurrenskraft.

1. Överenskommelsen om det finanspolitiska ramverket ska värnas.

2. Beredskap för konjunktursvängning ska finnas för att trygga jobb, välfärd och statsfinanser. Förstärk det statliga stödet för korttidsarbete. (Utredning tillsatt. Dir.2018:5).

3. Bättre villkor för företagande och entreprenörer. Beskattningen av företag, i synnerhet

växande små och medelstora företag, blir mer gynnsam.

Arbetsgivaravgifter sänks. Förbättrade regler för personaloptioner och borttagen extraskatt på generationsskiften genomförs. RUT-avdraget breddas till fler tjänster. (Utredning om äldre-RUT under 2019). 3:12-reglerna förenklas (utredning 2019-2020. Ny lagstiftning från 2022) och kravet på aktiekapitalet sänks till 25 000 kronor (Ds våren 2019. Ny lagstiftning från 1 januari 2020).

4. En omfattande skattereform genomförs. Reformen ska öka sysselsättningen och antalet arbetande timmar med sänkt skatt på jobb och företagande, bidra till att klimat- och miljömål nås, stärka Sveriges konkurrenskraft, utjämna dagens växande ekonomiska klyftor, sänka marginalsikten och uppnå att färre betalar statlig inkomstskatt, förenkla genom att begränsa undantag, minska hushållens skuldsättning och bidra till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt, öka finanssektorns skatteandel och långsiktigt trygga välfärden.

5. Sänkt skatt på arbete och grön skatteväxling. Värnsikten tas bort 1 januari 2020. Miljöskatternas andel av skatteinkomsterna ska öka. En kraftfull grön skatteväxling ska genomföras med höjda miljöskatter som växlas mot sänkt skatt på jobb och företagande. Målet är att den ska omsluta minst femton miljarder kronor inklusive

de förslag som genomförs i vårändringsbudgeten 2019 och de förslag som genomförs i skattereformen.

6. Förstärkningen av de allmänna bidragen till kommuner och landsting fortsätter i jämn takt över mandatperioden.

7. Bättre villkor för Sveriges pensionärer. Den högre skatt pensionärer betalar tas bort år 2020 och pensionen höjs för vanliga löntagare år 2021. Denna förändring genomförs över statsbudgeten vid sidan av de större förändringar av pensionssystemet som pensionsgruppen är överens om och som ska genomföras under mandatperioden. Förändringen ska förankras i pensionsgruppen.

8. Införandet av en familjevecka påbörjas. Föräldrar till barn mellan 4 och 16 år som arbetar får tre lediga dagar inom ramen för föräldraförsäkringen var som de kan ta ut när barnen inte kan vara i skolan på grund av lov, planeringsdagar och liknande. (Fullt utbyggd kommer reformen omfatta fem dagar). Den som är ensam vårdnadshavare får 6 dagar

9. Den enskildas valfrihet är en central del av den svenska välfärdsmodellen. Därför behövs en mångfald av aktörer och goda villkor för enskilt drivna verksamheter inom välfärden som underlättar den enskildes aktiva val. Regeringen kommer inte att driva eller arbeta vidare med förslag om vinstförbud eller andra förslag med syftet att införa vinstbegränsningar för privata aktörer i välfärden. Höga kvalitetskrav ska vara styrande. Detta kommer att uttryckas i vårändringsbudgeten 2019. Förslag kommer läggas för att säkerställa att alla aktörer inom välfärden oavsett driftform har likvärdiga villkor.

10. Utvärdering av nya placeringsregler. De nya placeringsreglerna för AP- fondsmyndigheterna ska utvärderas fram till och med 2020 med avseende på om placeringar i fossil energi minskar.

11. Gröna obligationer. Ett försök med statliga gröna obligationer ska genomföras genom ett uppdrag till Riksgälden 2019 och utvärderas.

Jobb, företagande och hållbar tillväxt

Vi sätter klimat och jobb först. Ett jobb är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och etablering i samhället. Genom minskade klyftor och ökad sysselsättning ges alla människor, oavsett bakgrund, möjligheter att lyckas i livet. Arbetslinjen gäller. Vi stärker Sveriges ekonomi genom att främja ett mer konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv och vi underlättar möjligheterna att bli, verka och lyckas som företagare.

12. Regeringens strategiska samverkansprogram med näringslivet ska byggas vidare. Det nationella innovationsrådet under ledning av statsministern (och med deltagande av berörda statsråd) fortsätter sitt arbete.

13. En exportsatsning för fler jobb i hela landet genomförs. Den befintliga exportstrategin utvecklas med fokus på hållbarhet, ekonomiskt, socialt och ekologiskt.

14. Möjligheterna till omställning förstärks och arbetsgivarernas behov av arbetskraft med rätt utbildning förbättras.

Kunskapslyftet byggs ut, inklusive högskola, yrkeshögskola, vuxenutbildning och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Möjligheten att vidareutbilda sig eller omskola sig högre upp i åldrarna utökas. Ge mer generösa villkor för detta inom

studiemedelssystemet. (Senast från BP21) Utvecklingstid i upp till ett år införs (från BP20) för att möjliggöra kompetensutveckling hos den enskilde.

15. Fler ska kunna bli företagare. Genomför en kraftig förenkling av beskattning och regelverk för mikroföretagande (Utredning under 2019-2020 och förändringar från 2021) och sänkt aktiekapital till 25 000 kronor (Ds våren 2019. Ny lagstiftning från 1 januari 2020).

16. En gynnsam beskattning för växande företag. Uttaget av arbetsgivaravgift sänks. Taket i RUT ska tredubblas. RUT-avdraget ska utvidgas till tvätt-, flytt-, hämt- och trygghetstjänster. (Utredning under 2019, införs i BP21). Ett äldre-RUT ska utredas. (Tillsätts 2019) Den extra beskattningen vid generationsväxling, jämfört med om företaget säljs till någon utomstående, ska tas bort. Även beskattningen av personaloptioner ska reformeras genom att bland annat utvidga storleken och personkretsen så att svenska regler är konkurrenskraftiga i ett internationellt perspektiv. En utredning med syftet att förenkla 3:12 ska genomföras (Utredning 2019-2021. Ny lagstiftning från 2022).

17. Tiden att etablera sig på arbetsmarknaden kortas. Vägen in på arbetsmarknaden förstärks genom att fler får chansen till ett jobb utan utbildningskrav. Detta sker genom ett införande av etableringsjobb med lägre lön för nyanlända och långtidsarbetslösa (i enlighet med parternas förslag). Dessa ska utvidgas till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag på ett sätt som gör att fördelarna i etableringsjobben inte går förlorade (Förändringar genomförs med ambitionen att vara på plats 1 juli 2020). Kraven på kollektivavtal för nystartsjobb tas bort (Genomförs våren 2019). Ett ingångsavgift, det vill säga borttagna arbetsgivaravgifter de första två åren, införs för

ungdomar utan gymnasieutbildning och för nyanlända (genomförs i BP20).

18. Arbetsförmedlingen reformeras i grunden. Staten har genom Arbetsförmedlingen myndighetsansvaret för arbetsmarknadspolitiken, men ett nytt system baserat på LOV ska utvecklas där fristående aktörer matchar och rustar arbetssökande för de lediga jobben. Arbetsförmedlingen kommer att finnas kvar som statlig myndighet, men vara fokuserad på myndighetsansvar i form av kontroll av arbetssökande och av fristående aktörer, arbetsmarknadspolitisk bedömning, digital infrastruktur och statistik och analys. Ersättningen till aktörerna ska i huvudsak utgå från hur väl de lyckas med att få individer i varaktig sysselsättning, givet behoven hos den arbetslöse. För att säkerställa kvaliteten ska antalet fristående aktörer begränsas, genom att de ska kontrolleras, rangordnas och certifieras och möjligheterna att välja bort besvärliga fall förhindras. Insatser för personer med funktionsnedsättning berörs ej av denna omläggning. Arbetsmarknadsutbildningar som brister i effektivitet bör avvecklas, medan de som fyller en strategisk funktion på arbetsmarknaden ska finnas kvar. Nystartsjobb ska finnas kvar. Extratjänster och introduktionsjobb ska riktas mot de längst från arbetsmarknaden och ha samhällsekonomiskt rimliga volymer. Krav ska ställas på ett fungerande samråd mellan Arbetsförmedlingen och parterna så att dessa arbetsplatsförlagda insatser förbättrar förutsättningarna till varaktig etablering på arbetsmarknaden (Förändringen av Arbetsförmedlingen ska vara fullt genomförd under 2021).

19. Arbetslinjen värnas. Arbetslöshetsförsäkringen ska reformeras i linje med en flexicuritymodell och öppnas för fler som arbetat, baseras på inkomster och trappas ned samt fasas ut i takt med arbetslöshetens längd (Ds våren eller hösten 2020. Förändringar i BP22.)

20. Arbetsrätten moderniseras och anpassas efter dagens arbetsmarknad samtidigt som en grundläggande balans mellan arbetsmarknadens parter upprätthålls. Arbetsrätten ska ge företagen flexibilitet och skydda den enskilde arbetstagaren mot godtyckliga uppsägningar.

Lagen om anställningsskydd ska ändras genom tydligt utökade undantag från turordningsreglerna. Utredningen som får i uppdrag att utarbeta denna lagändring ska vidare lägga förslag som, särskilt för mindre företag, innebär lägre kostnader vid uppsägningar, samtidigt som rättssäkerhet och skydd mot godtycke upprätthålls.

Utredningen ska föreslå hur arbetsgivarens ansvar för kompetensutveckling och den anställdes omställningsförmåga stärks. Utredningen ska också arbeta med förslag som skapar en bättre balans i anställningsskydden för personal med olika anställningsvillkor. Utredningen ska i dessa frågor och generellt särskilt beakta de små och medelstora företagens behov av flexibilitet och ska, utöver kontakter med arbetsmarknadens parter, ha kontakt med dessa företags organisationer. Om parterna når en överenskommelse om hur LAS ska reformeras på ett sätt som ger ökad flexibilitet ska regeringen istället lägga förslag i linje med parternas överenskommelse. I annat fall genomförs utredningens förslag. (Utredningen tillsätts april 2019. Förändringarna i LAS ska genomföras 2021).

21. Problemet med kompetensutvisningar måste lösas. Ett särskilt visum för högkvalificerade som vill söka jobb eller starta företag ska införas (Utredning 2019. Nya regler från 1 januari 2021). Dagens regler för arbetskraftsinvandring ska värnas.

Hela landet ska växa

Vår politik ska komma hela landet till del. Både landsbygd, glesbygd och större städer ska kunna utvecklas. Därför bygger och rustar vi järnvägar, vägar och bostäder så att människor kan bo, leva och arbeta i hela landet.

22. Bygg ut den digitala infrastrukturen i hela landet. Målet ska vara att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s redan år 2020 och att alla bör ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där de normalt befinner sig senast år 2023.

23. Gör det möjligt att leva och bo på landsbygden. Bygg ut fler servicekontor i hela landet. Inga nya myndigheter ska lokaliseras i Stockholm under mandatperioden. Det ska vara betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Strandskyddslagstiftningen behöver göras om i grunden genom en ökad differentiering. Denna ska på allvar ta hänsyn till att tillgång till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstäthet och exploateringsstryck. Det ska vara enklare att få bygga strandnära och skapas bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringsstryck. Det lokala inflytandet ska öka. Ett fortsatt starkt och, om behov finns, förstärkt strandskydd ska finnas för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i områden som redan är starkt exploaterade (Utredning tillsätts sommaren 2019. Proposition hösten 2021. Ikraft 1 januari 2022). Inför ett avståndsbaserat och färdmedelsberoende reseavdrag (Utredning tillsatt. Dir. 2017:134). Utred ett slopat krav på bygglov för den som vill bygga ett kafé, ett ridhus eller liknande i anslutning till sin gård (Tillsätts 2020). En utredning om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga

drycker ska genomföras. En förutsättning är att Systembolagets monopol säkras (Tillsätts 2020). Vägunderhållet, med särskilt fokus på bärighet och tjälsäkring, förstärks.

Öka tillgången till högre utbildning i hela landet och stärk möjligheterna till distansutbildning.

24. Det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi för eget bruk, till exempel i solceller och solvärme, eller i vindkraft till havs eller på land.

25. Stärk och öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket. Svensk

livsmedelsproduktion är helt avgörande för jobb och tillväxt på landsbygden. Ett kraftfullt bondepaket kommer att genomföras för att stärka likviditeten och konkurrenskraften. Insatser ska också genomföras för att stödja en utveckling mot ett fossiloberoende jordbruk. Sverige ska internationellt arbeta för minskad antibiotikaanvändning i djurhållning globalt. (En utredning tillsätts under 2020). Inför ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger och i storkök (Uppdrag har givits till Livsmedelsverket juli 2018. Proposition våren 2020).

26. Värna och stärk den privata äganderätten till skogen. Stärk rättssäkerheten för markägare och företag och säkerställ att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till. Anslagen för ersättningar för skyddad mark ska vara tillräckliga för detta. Det nationella skogsprogrammet utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Programmet ska bygga på skogsvårdslagens två mål om produktion och miljöhänsyn.

Särskilt fokus ska läggas på goda villkor för företagande i skogssektorn. Ansvariga myndigheter ska få i uppdrag att föreslå ett nytt och enhetligt sätt att räkna skyddad mark (Hösten 2019). Utredningar tillsätts om stärkt äganderätt, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi (Utredning 2019. Ny lagstiftning från 1 juli 2021). Artskyddsförordningen ska ses över för att effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter och vara tydlig gentemot markägare om när man har rätt till ersättning (Utredning 2019-2020. Ny förordning under 2021). Den utökade nyckelbiotopsinventeringen återupptas inte.

27. Säkra resurser för skydd av värdefull natur. Anslagen för skydd av värdefull natur förstärks. Ett nytt Sveaskogsprogram ska genomföras. Staten ska vara föregångare i hållbart skogsbruk och visa stor naturhänsyn.

28. Bygg ut infrastrukturen – bind ihop Sverige med tåg som går i tid. Den beslutade nationella planen för infrastruktur 2018–2029 med investeringar i vägar och järnvägar i hela landet på 700 miljarder ska fullföljas. Nya stambanor för höghastighetståg ska färdigställas så att Stockholm, Göteborg, Malmö och regioner och städer längs med och i anslutning till banans sträckning bättre knyts samman med moderna och hållbara kommunikationer. Det ska ske fortsatt utbyggnad av järnvägen i norra Sverige och planeringen för att bygga Norrbottenbanan i sin helhet ska intensifieras. Den breda finansieringsdiskussionen mellan sju riksdagspartier ska återupptas och utgöra utgångspunkten för det fortsatta arbetet med projektet. Dagens eurovinjettevavgift för godstransporter ska behållas så länge som möjligt. Ett nytt miljöstyrande system ska utredas (Tillsätts våren

2019). Ett nationellt biljettsystem för all kollektivtrafik i hela Sverige införs (Utredning 2020. Införs från 1 januari 2022). Regeringen ska agera för att göra det enklare att boka utlandsresa med tåg. Trafikverket ges i uppdrag att upphandla nattåg med dagliga avgångar till flera europeiska städer.

29. Ökad punktlighet för svensk järnväg. Ökade satsningar på underhåll och investeringar i nya spår är viktiga delar för att nå ökad punktlighet. En långsiktig underhållsplan och ett åtgärdsprogram för att säkra ökad punktlighet ska tas fram i samverkan med tågoperatörerna. Den kan hantera sådant som tillgång till ersättningstrafik, resenärsinformation, kvalitet på snöröjning och beredskap för snabbt avhjälpa till exempel kontaktledningshaveri. Trafikverket ska ha rätt att avvisa tåg som riskerar riva ned kontaktledningar eller på annat sätt sliter extra mycket på järnvägen.

Miljö och klimat

Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet och bli världens första fossilfria välfärdsland. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären.

30. En aktiv klimatpolitik som värnar det klimatpolitiska ramverket. Utveckla och effektivisera klimatinvesteringsprogrammen. All relevant lagstiftning ses över så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag (Utredning tillsätts under 2019). Miljömålsberedningen får i uppdrag att bereda frågan om mål för konsumtionsbaserade utsläpp.

31. Fossilfria transporter. Fossilfri laddning och tankning ska möjliggöras genom att infrastrukturen byggs ut. Investera i produktion

och distribution av biogas. Från år 2030 kommer det inte längre vara tillåtet att sälja nya bensin- och dieseldrivna bilar (Utredning tillsätts 2019. Kräver godkännande av EU-kommissionen. Ny lagstiftning beslutas under mandatperioden). Regeringen kommer att driva ett motsvarande förbud i hela den Europeiska unionen. Ett årtal ska utredas för när fossila bränslen ska vara helt utfasade (I samma utredning som innan). Reduktionsplikten ska vara utformad så att den bidrar till att nå det nationella målet om minskade växthusgasutsläpp från inrikes transporter med 70 procent år 2030. Vid en kontrollstation som genomförs 2019 ska successivt ökade kvotnivåer skärpas för tiden efter 2020.

32. Minska flygets klimatpåverkan. Genomför en obligatorisk klimatdeklaration vid köp av flygresor (Uppdrag till Luftfartsverket våren 2019. Börjar gälla från 1 januari 2021). Sverige ska ta ledartröjan för att omförhandla de internationella avtal och konventioner som sätter stopp för en beskattning av fossilt flygbränsle. Krav på obligatorisk inblandning av förnybart bränsle ska införas (Utredning tillsatt Dir. 2018:10 Utredning om styrmedel för att främja användning av biobränsle för flyget.). Ett förslag om miljöstyrande start- och landningsavgifter ska tas fram (Tas i samma uppdrag till Luftfartsverket). En hög inblandning av hållbart förnybart bränsle ska ges ekonomiska incitament. När ett system för flygbränsleskatt finns på plats bör det ersätta dagens biljettskatt på flyget.

33. Prospektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas förbjuds på motsvarande sätt som gjorts med uran och regelverket för när utvinning av mineraler får ske från alunskiffer skärps (Utredning 2019-2020. Ny lagstiftning från 1 januari 2022). Satsa mer på forskning, tester och samarbeten med näringslivet för att på ett hållbart och effektivt sätt binda tillbaka en del av de utsläpp som redan gjorts.

34. Sverige ska driva på för en klimatlag på EU-nivå. EU:s regler för statsstöd och övriga stödsystem ska reformeras så att de bidrar till och inte motverkar ett fossilfritt samhälle och genomförandet av Parisavtalet.

35. Ekonomiska styrmedel ska användas för att ställa om samhället i miljövänlig riktning. Skatt på farliga kemikalier i kläder och skor införs. Ett nytt avdrag för grön teknik ska införas. Klimatbonusar och -avgifter på personbilar förstärks och förenklas. (Samtliga från BP21). En skatt på förbränning av avfall införs. (Från BP 20). Ett investeringsstöd för testanläggningar av miljöteknik som medför minusutsläpp införs. Handlingsplan för åtgärder för kraftigt minskade utsläpp tas fram (Uppdrag till Naturvårdsverket våren 2019).

36. Barnvänliga och hållbara städer. Stadsmiljöavtalen utvecklas och effektiviseras för att bland annat främja alternativ till bil i städerna. Andelen som reser med cykel ska öka. Bilpooler ska stimuleras. Skatteregler ska underlätta för cykelpendling.

37. Spridningen av mikroplaster ska förhindras bland annat genom förbud mot mikroplaster i fler produkter, förbud mot onödiga plastartiklar (Utredning tillsätts under 2019. Lagstiftning från 1 januari 2022.) och avgift/skatt på engångsartiklar (Från BP21, förutom bärkassar som kan vara färdigt redan till 1 maj 2020). Sverige ska inom EU driva på för utfasning av all engångsplast.

38. Stärk utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi. Genomför en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin. Ytterligare steg som gör det enklare för hushåll att återvinna och återbruka ska tas,

bland annat genom att producentansvar för textilier införs. Möjliga framkomliga vägar för att kraftigt öka återbruk och återvinning av textilier ska prövas där branschen och ideella aktörer involveras. Krav på pant ska omfatta fler produkter, som exempelvis batterier, mobiltelefoner och annan elektronik. (Utredning tillsätts våren 2020. Systemet på plats från 2022) För ökad effektiv hushållsnära insamling, bättre samarbete mellan kommunala och producentansvarssystem, och för högre återvinning, ska införandet av nya samordnade krav på lägsta servicenivå för hushållens avfall, inklusive förpackningar, tidningar, grovavfall och farligt avfall, utredas. En utredning ska tillsättas om möjligheten att alla produkter ska ha ett produktpass med information om vad produkten innehåller, var den kommer från och hur den kan återvinnas eller tas om hand. (Utredningen tillsätts under 2021). Inför ett hyberavdrag liksom möjligheter att skattefritt upp till ett visst belopp hyra ut lösöre som till exempel bil, kläder, verktyg eller möbler (Från BP22).

39. Förstärka insatser för den biologiska mångfalden. För att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter ska naturvården stärkas på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs. E

åtgärds paket för att stärka förutsättningarna för pollinatörer ska tas fram. Det hållbara fisket ska utvecklas med åtgärder för att minska bottentrålning i känsliga områden i Sverige och EU, samt att ett generell stopp för bottentrålning införs i skyddade områden. Möjlighet till begränsade undantag kan ges i förvaltningsplanen. Åtgärder för att stötta de fiskare som byter redskap ska kunna införas. Sverige ska vara pådrivande i EU för ett starkare samarbete som anpassar både fångstkvalitet och fångstmetoder för att uppnå hållbara fiskbestånd. Ett frivilligt program för återköp av ålfiskerätter införs i Sverige med syfte att minska fisket av den utrotningshotade ålen.

Kontrollen för att stoppa illegalt fiske stärks, utan att öka den samlade administrativa bördan för företagen. Försök med kameraövervakning av fiskefartyg för att se till att utkastförbudet efterlevs ska genomföras. Subventioner som leder till överfiske ska fasas ut, samtidigt som det hållbara småskaliga fiskets konkurrenskraft värnas.

Integration och hedersbrott

Sverige har en stor integrationsutmaning. De som får uppehållstillstånd ska snabbt ges möjlighet att komma in i vårt land, stå på egna ben och lära sig svenska. Hedersrelaterad brottslighet och förtryck ska förebyggas, förhindras och straffas.

40. Nyanlända ska snabbare in på arbetsmarknaden. En svensk nystart införs (Det som kan genomföras i BP20 genomförs i BP20. Övrigt utreds under 2019 med ambitionen att införas i BP21). Det är ett integrationsår med intensiv yrkessvenska, yrkesförberedande och yrkesinriktad svenska för invandrare (SFI) kombinerat med korta utbildningar och praktik inom samma yrkeskategori, intensiv praktik inom bristyrken med en anordningspeng till arbetsgivaren, obligatorisk samhällsorientering, ettåriga mentorskapsprogram med regelbundna träffar med en mentor med svensk yrkeserfarenhet samt ett kunskapscertifikat för de som nått de högt satta målen för yrkeskunskap och språk. Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden. Det behövs ett tydligt jämställdhetsperspektiv i alla etableringsåtgärder. Samhällsintroduktion och undervisning i svenska blir obligatoriskt från dag ett i Sverige. Mer och förbättrad samhällsorientering – i 100 timmar – som börjar redan under asyltiden ska införas för samma grupp. SFI-undervisningen förbättras genom

individuell prestationsplan och ökad nivåindelning. En SFI-peng baserad på uppnådda språkresultat utreds (Tillsatts 2020). Det måste gå snabbare för fler att lära sig svenska. Det behövs ett kvalitetslyft vad gäller SFI – både av kommunala och fristående aktörer. Antalet timmar som nyanlända läser SFI måste kunna ökas. Möjligheterna att lära sig yrkessvenska på jobbet samt att kombinera SFI och yrkesvux ska förstärkas. Kraven på deltagande och resultat måste öka och kopplas till ersättningar. Även föräldralediga måste få lära sig svenska. Inför språkplikt för den som söker asyl eller uppbär försörjningsstöd (Tilläggsdirektiv till utredningen Framtidens socialtjänst som levererar sitt betänkande i juni 2020. Proposition våren 2021).

41. Språkkrav för medborgarskap. Vi vill stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Därför ska ett godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap vara ett krav för medborgarskap i Sverige. Där det föreligger särskilda skäl ska språkkunskaper kunna prövas i andra former.

42. Stoppa hedersbrotten. Hedersrelaterat våld och förtryck måste bekämpas genom strängare straff och mer kunskap om dessa brott och förtryck. Brott med hedersmotiv ska utgöra en egen brottsrubricering och det ska införas en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv (Utredning 2019-2020. Ny lagstiftning från 1 januari 2022). Reglerna för utvisning av icke-svenska medborgare som döms för hedersrelaterade brott och hatbrott ska skärpas och frågan om utvisning ska alltid prövas vid sådana brott. Skyddet för den som drabbas av hedersrelaterad brottslighet måste stärkas så att den som drabbas inte avvisas i sådana fall. Kompetens om hedersrelaterat våld

ska öka. Arbetet mot heder ska öka i skolorna. Det behövs ett tydligt barnrättsperspektiv i arbetet mot hedersförtrycket. Möjligheterna ska öka att utan föräldrars samtycke ge insatser till unga vid misstanke om hedersbrott liksom att lagen om vård av unga (LVU) ska skärpas i samma syfte. Myndigheternas möjligheter ska stärkas att ingripa vid misstanke om att personer förs ur landet för att giftas bort mot sin vilja eller könsstympas (Tas i samma utredning. Kan hanteras genom tidigare leverans av det sistnämnda förslaget). Inga offentliga medel ska utbetalas till föreningar eller religiösa samfund som genomför barnvigslar eller sanktionerar annan hedersrelaterad brottslighet (Genomlysning av befintliga förordningar och myndighetsinstruktioner under 2019). Kompetensteamet mot hedersbrott permanentas.

43. Förändra EBO. Boendeformen eget boende för asylsökande, EBO, har i vissa kommuner med socioekonomiska utmaningar lett till trångboddhet, osäkra boendeförhållanden och flyttkedjor som riskerar att försena etableringen. Kommunerna bör ges en möjlighet att begränsa EBO i områden med socioekonomiska utmaningar. Genomför det remitterade förslaget om områdesbegränsning vid EBO i promemorian. Ett socialt hållbart eget boende för asylsökande, som innebär att en asylsökande som under asylprocessen ordnar eget boende (EBO) i ett område med socioekonomiska utmaningar i någon av de angivna kommunerna inte ska ha rätt till dagersättning.

Bostäder

Fler bostäder behövs för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad, för människor att flytta dit jobben finns och för att bryta den växande boendesegregationen. Bostadsmarknaden behöver reformeras så att fler människors behov kan mötas, reglerna förenklas och

konkurrensen öka. Det behövs mer av blandade bostadsområden och större möjligheter att göra boendekarriär. Rörligheten på bostadsmarknaden förbättras när flyttkedjor ger ett bättre nyttjande av beståndet.

44. Reformera hyresmodellen. Fri hyressättning vid nybyggnation införs. Hyran inom dessa bestånd sätts efter en inledande period enligt en tariff grundad på jämförbara nybyggda objekt med en gradvis anpassning för att uppnå förutsägbarhet eller genom gängse förhandling. Fastighetsägaren väljer vilken av dessa metoder som tillämpas (Utredning 2019-2020. Ny lagstiftning på plats 1 juli 2021). Låt lägenheternas kvalitet och läge få ett större genomslag i hyressättningen. En kommission ska kartlägga den varierande tillämpningen av lägesfaktorn mellan olika orter och föreslå lämpliga åtgärder från statens sida i de fall (på de orterna) det konstateras att lägesfaktorn inte beaktas i tillräcklig mån. (Kommission tillsätts våren 2019. Slutsatser presenteras före 1 januari 2021). Förhandlingssystemet för befintliga hyresrätter reformeras för att fungera mer effektivt med, ett oberoende skiljedomsförfarande som vid tvist avgör vad som är en rimlig årlig höjning samt tidsgränser för förhandlingar som kombineras med ekonomiska sanktioner när dessa inte hålls (Ds våren 2020. I kraft från 2021). Ge hyresvärderna och hyresgästen en större frihet att komma överens om hur till- och frånval ska prissättas (förslag finns i Tillvalsutredningen SOU 2008:94 respektive lagrådsremiss 27 juni 2014) (Proposition våren 2019). Höj straffen för försäljning av svartkontrakt och kriminalisera köpen (Utredning 2020-2021 Ny lagstiftning 1 juli 2022)

45. Ta bort flyttskatten genom att räntebeläggningen på uppskovsbeloppet avskaffas.

46. Genomför omfattande regelförenklingar för att förenkla och förkorta planprocessen och därmed göra byggandet snabbare och billigare. Bland annat införs enklare regler för byggnation utanför detaljplanlagt område, nya regler om utökade möjligheter för privat initiativrätt med bibehållet kommunalt ansvar för översiktsplanering, planbeslut och bostadsförsörjning. Vidare görs en översyn av riksintressen och en utredning av förenklade redovisningsregler som medger längre avskrivningstider för allmännyttan på svaga bostadsmarknader (Ds 2019 eller 2020). Inför en bygglovsbefrielse för altaner i kombination med att mindre (lovfria) altaner får strida mot planbestämmelser (Proposition våren 2019).

47. Gör om investeringsstöden för hyresrätter. Stöden koncentreras och effektiviseras samt riktas om mot hyresrätter i hela landet.

48. Ställ minimikrav vid byggande utifrån ett livscykelperspektiv. Öka byggande i trä. Inför krav på klimatdeklarationer för klimatbra byggande (Uppdrag till Boverket hösten 2019. Krav från 1 januari 2022).

Skolan

Sverige ska ha höga ambitioner som en kunskapsnation. Vi står för en kunskapsskola som sätter den enskilda elevens kunskaper och ansträngningar i fokus. En politik ska föras som förbättrar skolresultat, stärker ordning och reda i klassrummen och ger mer likvärdiga förutsättningar för alla elever att klara skolan.

49. Förbättra kunskaperna i skolan. Läroplaner och kursplaner ska revideras i syfte att stärka betoningen på kunskap och faktakunskaper

och för att uppmuntra flit och ambition. (Uppdrag till Skolverket hösten 2019) Möjligheterna för Skolinspektionen att stänga skolor med stora brister, såväl fristående som kommunala, ska öka (Utredning 2019-2020. Ny lagstiftning 1 januari 2022). Lika villkor ska gälla för både privat som offentligt drivna skolor. Höga kvalitetskrav ska vara styrande (Utredning om kvalitetskrav 2020-2022). Ytterligare insatser kan prövas för att undvika betygsinflation, som externa examinatorer. Lärarna ska ges det bedömningsstöd de behöver för att betygen ska vara rättvisa och likvärdiga i hela landet. De nationella proven ska digitaliseras och ska rättas centralt (Uppdrag till Skolverket 2019) för att stärka likvärdigheten och öka attraktionskraften i läraryrket.

50. Skolor som vill ska kunna införa betyg från årskurs fyra. Reformen införs första juli 2020, då det nuvarande försöket upphör.

51. Tioårig grundskola. Regeringen ska bereda möjligheten att införa en tioårig grundskola och återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

52. Ge rätt stöd i tid. Nyanländas barn ska ha rätt till en obligatorisk språkförskola från tre år med minst 15 timmar i veckan inom ramen för den vanliga förskolan. Förverkliga läsa-skriva-räkna-garantin. Inför läxhjälpsgaranti och prioriterad timplan för barn som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan. Mer tid måste ges till de nyanlända ungdomar som kommer sent till Sverige för att klara skolan genom förlängd skolplikt och kortare sommarlov. Det ska vara möjligt för högstadiel elever att läsa kurser på gymnasial nivå och som gymnasieelev att läsa högskolekurser. Förhöjd studietakt ska kunna ges till elever som snabbare når kunskapsmålen. Inkluderingsstanken har gått för långt: gör det lättare att få särskilt stöd i mindre undervisningsgrupp (Uppdrag till Skolverket hösten 2019).

Resursskolor ska utvecklas. Insatser görs för att stärka särskolan. Öka skolans kunskap och stöd för barn med neuropsykiatriska svårigheter. Specialpedagogik för lärande byggs ut. Fler speciallärare och lärare i svenska som andraspråk ska fortbildas. Investera i goda lärmiljöer och små grupper i förskola och fritidshem.

53. Skapa studiero. Genomför en nationell plan för studiero och trygghet i skolan. Mobilförbud införs i klassrum, med rätt för rektor/lärare att bestämma att mobiler kan/ska användas vid olika tillfällen med bestämda syften (Ds hösten 2019. Ny lagstiftning från 1 januari 2021) Resurser tillförs för att anställa fler lärarassistenter. Nationella riktlinjer tas fram för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärarna (Uppdrag till Skolverket efter vårandringsbudgeten). Elever som hotat eller utsatt andra för våld ska lättare kunna stängas av eller omplaceras (Samma Ds som mobiltelefoner)

54. Ge likvärdiga förutsättningar. Arbeta vidare med förslag från Skolkommissionen för att öka likvärdigheten i skolan med bland annat regionaliserade skolmyndigheter samt införande av ett professionsprogram för lärare och rektorer med grund i SOU 2018:17 (Färdigt under 2019). Det statliga stödet för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling förstärks. Fler karriärtjänster inrättas i utanförskapsområden. Lagen om tillgång till elevhälsa ska definiera vilken tillgång som är en acceptabel lägstanivå (Utredning 2020-2021. I kraft 2022). Förslagen i 2018:57 genomförs (Proposition våren 2020). Alla barn ska ha goda möjligheter att gå i kulturskola. Ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för statligt huvudmannaskap för skolan tas fram.

55. Nya betyg i gymnasieskolan. Övergå till ämnesbetyg på gymnasiet och reformera betygssystemet genom att justera reglerna för sammanvägningen av olika delmoment inom ett betyg i ett ämne, så att ett enstaka lägre resultat i ett delmoment i ett ämne oftare kan kompenseras med goda resultat i andra delmoment. Denna förändring ska ske utan att utlösa en ny betygsinflation (Utredning 2019-2020. I kraft 1 juli 2021).

56. Reformera lärarutbildningen. Kraven på utbildningen skärps. Intagningskraven höjs. Fler lärarledda timmar införs och kopplingen mellan teori och praktik stärks och fokus på metodiken ökar. Förutsättningarna för akademiker att välja läraryrket underlättas. Längden för Kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) kortas ner och studietakten höjs. Möjligheterna att jobba på en skola och studera till lärare parallellt förbättras. Sex och samlevnadsundervisning ska vara en obligatorisk del av lärarutbildningen liksom kunskaper om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. (Genomförs från 2021).

57. Ett etableringsstopp införs för fristående grund- och gymnasieskolor med konfessionell inriktning. Befintliga skolor med konfessionell inriktning ska kontrolleras bättre. En utredning ska först definiera avgränsningar.

Sjukvård och äldre

Vi vill minska köerna inom sjukvården genom ökade resurser och bättre villkor för personalen. Ett särskilt fokus ska läggas på kvinnors ohälsa. Att vården finns där när vi behöver den är en fråga om trygghet. Vi vill att alla människor i hela landet ska känna sig säkra på att de får träffa en läkare när de är sjuka. Att de inte ska behöva vänta

för länge på att få behandling eller operation. Det ställer krav på att det finns tillräckligt med utbildad vårdpersonal.

Det ska vara bra att bli gammal i Sverige. De ekonomiska villkoren för alla pensionärer ska förbättras och resurserna till en äldreomsorg av hög kvalitet ska öka.

58. Köerna kortas. En uppdaterad kömiljard ska införas som omfattar hela vårdkedjan och särskilt tar hänsyn till kroniskt sjuka patienters behov. En generalplan för kortare köer tas fram tillsammans med landstingen där denna ingår. Ambulansvården, cancervården och förlossningsvården stärks.

59. Patienternas rättigheter stärks och principen om vård efter behov tryggs. Systemet med ett patientkontrakt, så att du som är sjuk vet vem du ska ringa och hur planen för din vård ser ut, utvecklas. Vite eller sanktioner ska kunna åläggas huvudmän som inte uppfyller vårdgarantin, om det visar sig att andra åtgärder inte räcker till. Öppenheten och uppföljningen gällande information om väntetider, tillgänglighet och kvalitet inom vården ska öka. Patientens rätt till information och rätt att välja värnas och utvecklas. (Se nedan). Ansvaret för barns hälsa, från mödravård tills barnet fyllt 18 år behöver samordnas. En utredning ska tillsättas hur samordningen ska stärkas kring barn- och ungdomshälsan. (Utredning tillsätts 2020).

60. En primärvårdsreform införs. Rätten till en fast läkarkontakt säkras. Det ska bli attraktivt för läkare att arbeta i primärvården och därigenom öka tillgänglighet och valfrihet. Det ska bli enklare att bedriva vård på landsbygden (Ett större arbete genomförs av Socialdepartementet utifrån vad som redan utretts och vad som kräver ytterligare utredningar. Syftet är att alla reformer ska vara genomförda under mandatperioden).

61. Kvalitetskraven i all sjukvård och äldreomsorg förstärks.

Konkurrensneutralitet ska råda mellan offentliga och fristående vårdgivare, såväl vad gäller ekonomiska villkor, en fungerande tillståndsgivning, som kvalitetskrav. En fast omsorgskontakt i hemtjänsten ska finnas (Ds under 2020).

62. Investera i personalen i vården och omsorgen. En nationell samordning vad gäller långsiktig planering av personal- och kompetensförsörjning inom vården införs (Under 2019). Inför kostnadsfria arbetskläder för anställda i äldreomsorgen. Det ska finnas goda möjligheter att läsa till specialistsjuksköterska med bibehållen lön. En satsning på bättre villkor och karriärtjänster för att öka attraktiviteten till att bli specialistsjuksköterska genomförs.

63. Bekämpa psykisk ohälsa. Psykiatrin och elevhälsan stärks. Utred en ny vårdform där patienter snabbt får hjälp vid lättare psykisk ohälsa (Tillsätts under 2019). Ett mål om köfri barn- och ungdomspsykiatri ska slås fast. Staten och SKL ska sluta ett avtal om ett större statligt ansvarstagande med ökande resurser för att bland annat stärka elevhälsans främjande och förebyggande arbete, motverka mobbning och göra särskilda satsningar riktade mot riskgrupper (Avtalet tas fram under 2019 med sikte på BP20). Stärk suicidpreventionen genom ökade resurser till nationell kunskapsspridning och ekonomiskt stöd till organisationer som arbetar förebyggande.

Funktionshinder

Vi förbättrar möjligheter till jobb, ett gott liv och en meningsfull fritid för alla med olika former av funktionsnedsättning.

64. Säkerställ att den personliga assistansen och assistansersättningen präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet.

Alla som har rätt till stöd ska få det. Rätt till assistans för egenvård, inklusive andning och sondmatning, ska återställas (Förslag kommer i den sittande utredningen). Rätten till assistans för behov av tillsyn ska stärkas. Definitionen av normalt föräldraansvar ska smalas av. Tillsätt en ny assistansutredning för att säkra detta. (Utredning 2019. Ny lagstiftning från 2021). Utred också frågan om huvudmannaskapet för den personliga assistansen. (Utredning 2021. Eventuell ny lagstiftning under nästa mandatperiod.)

Migration

65. Den tillfälliga lagen förlängs i två år. Alternativt skyddsbehövande ges samtidigt samma rätt till familjeåterförening som flyktingar.

66. Försörjningskravet justeras. Alternativt skyddsbehövande har redan enligt nuvarande regler, i likhet med flyktingar, tre månaders respit från försörjningskravet från att han eller hon beviljas uppehållstillstånd. Försörjningskravet justeras så att en alternativt skyddsbehövande som får möjlighet till familjeåterförening och som redan har beviljats uppehållstillstånd när ändringarna träder i kraft, får en respit i tre månader från att de nya reglerna träder i kraft. (Departementspromemoria och proposition våren 2019).

67. Gör upp om den framtida migrationspolitiken i en parlamentarisk kommitté. Partierna är överens om att driva en ny humanitär skyddsgrund i den parlamentariska kommittén.

Trygghet, säkerhet och demokrati

Tryggheten i hela Sverige ska öka. Sveriges försvar ska stärkas. Vi tar krafttag mot den organiserade brottsligheten, stärker polisen och bekämpar både brotten och brottens orsaker.

Demokratin ska värnas, både här hemma och i världen. Arbetet mot våldsbejakande extremism samt antiziganism, antisemitism, islamofobi och all annan form av rasism ska stärkas.

68. Förstärkningen av försvaret fullföljs. Försvarsmaktens anslag höjs i en trappa i enlighet med riksdagens budgetbeslut 2018. Värnplikten byggs ut. En ny myndighet för psykologiskt försvar inrättas. En struktur för ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar tas fram.

69. Fler poliser. 10 000 fler polisanställda till 2024. Attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas genom bättre villkor.

70. Vapenexport. De fyra partiernas principiella inställning är att inte godkänna vapenexportaffärer till ickedemokratiska länder som deltar militärt i Jemenkonflikten så länge konflikten pågår. Regeringen ska pröva ärenden utifrån gällande lagstiftning.

71. Biståndet ska uppgå till en 1% BNI under hela mandatperioden. Demokratifokuset stärks ytterligare. Demokratibiståndet ska öka och biståndet ska fokuseras.

72. Stärk medias oberoende. Stärk förutsättningarna oberoende granskande journalistik och en mångfald av medieperspektiv över hela landet. Förstärk mediestödet.

73. Stärk skyddet för demokratin. Under mandatperioden ska en parlamentarisk översyn göras för att stärka grundskyddet för de demokratiska strukturerna samt domstolarnas och public services oberoende. En parlamentarisk översyn ska även göras av valsystemet för att göra det motståndskraftigt mot manipulationer.

Den 16 sidor långa överenskommelsen som publicerades på Socialdemokraternas, Centerpartiernas och Liberalernas sajter innehåller en mängd förslag. Sen finns saker som inte nämns i överenskommelsen, men som parterna enats om

Regeringens politik bygger på sakpolitisk överenskommelse

Sverige är ett fantastiskt land men vi står tillsammans inför stora utmaningar: klimatförändringar, bristande integration, segregation och bidragsberoende, en globalisering som fortsätter att pröva vår konkurrenskraft, ökade klyftor, ökad polarisering och rasism, gängbrottslighet, demografi, bostadsbrist och ett allt mer osäkert närområde.

Regeringens politik bygger på en sakpolitisk överenskommelse som har slutits mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna för att handlingskraftigt möta dessa utmaningar genom att låsa upp gamla knutar och åstadkomma systemförändringar som kan vara stabila över tid. Partierna har skilda ideologiska utgångspunkter men förenas i försvaret av den liberala demokratins grunder; en stark rättsstat, ett orubblig skydd för den enskilda människans fri- och rättigheter, motstånd mot främlingsfientlighet, oberoende fria medier, jämställdhet, jämlikhet och lika förutsättningar oberoende av bakgrund.

Överenskommelsen omfattar totalt 73 punkter inom följande områden:

- Ekonomi och statsfinanser
- Jobb, företagande och hållbar tillväxt
- Hela landet ska växa
- Miljö och klimat
- Integration och hedersbrott
- Bostäder
- Skolan
- Sjukvård och äldre
- Funktionshinder
- Migration
- Trygghet, säkerhet och demokrati

Samarbetet gäller budgetår för budgetår, så länge som partierna är överens om dess fortsättning, med inriktningen att samarbetet ska löpa hela mandatperioden.

Ekonomi och statsfinanser

Det ekonomiska utrymme som finns ska användas till att öka drivkrafterna till arbete, stärka välfärden, genomföra klimatomställningen, minska klyftorna mellan dem som får jobb och dem som står utanför, mellan den som levt länge i Sverige och den som nyss kom hit, mellan bostadsområden och landsändar. Full beredskap ska finnas för att hantera en situation där konjunkturen vänder. För att säkra en god ekonomisk utveckling, vårt framtida välstånd och en god välfärd i framtiden krävs en politik som prioriterar jobben och främjar näringslivets hållbara omställning och konkurrenskraft.

Jobb, företagande och hållbar tillväxt

Regeringen sätter klimat och jobb först. Ett jobb är den viktigaste förutsättningen för egen försörjning och etablering i samhället. Genom minskade klyftor och ökad sysselsättning ges alla människor, oavsett bakgrund, möjligheter att lyckas i livet. Arbetslinjen gäller. Regeringen stärker Sveriges ekonomi genom att främja ett mer konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv och vi underlättar möjligheterna att bli, verka och lyckas som företagare.

Hela landet ska växa

Regeringens politik ska komma hela landet till del. Både landsbygd, glesbygd och större städer ska kunna utvecklas. Därför byggs och rustas järnvägar, vägar och bostäder så att människor kan bo, leva och arbeta i hela landet.

Miljö och klimat

Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet och bli världens första fossilfria välfärdsland. Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären.

Integration och hedersbrott

Sverige har en stor integrationsutmaning. De som får uppehållstillstånd ska snabbt ges möjlighet att komma in i vårt land, stå på egna ben och lära sig svenska. Hedersrelaterad brottslighet och förtryck ska förebyggas, förhindras och straffas.

Bostäder

Fler bostäder behövs för att underlätta för ungdomar att få sin första bostad, för människor att flytta dit jobben finns och för att bryta den växande boendesegregationen. Bostadsmarknaden behöver reformeras så att fler människors behov kan mötas, reglerna förenklas och konkurrensen öka. Det behövs mer av blandade bostadsområden och större möjligheter att göra boendekarriär. Rörligheten på bostadsmarknaden förbättras när flyttkedjor ger ett bättre nyttjande av beståndet.

Skolan

Sverige ska ha höga ambitioner som en kunskapsnation. Regeringen står för en kunskapsskola som sätter den enskilda elevens kunskaper och ansträngningar i fokus. En politik ska föras som förbättrar skolresultat, stärker ordning och reda i klassrummen och ger mer likvärdiga förutsättningar för alla elever att klara skolan.

Sjukvård och äldre

Regeringen vill minska köerna inom sjukvården genom ökade resurser och bättre villkor för personalen. Ett särskilt fokus ska läggas på kvinnors ohälsa. Att vården finns där när vi behöver den är en fråga om trygghet. Regeringen vill att alla människor i hela landet ska känna sig säkra på att de får träffa en läkare när de är sjuka. Att de inte ska behöva vänta för länge på att få behandling eller operation. Det ställer krav på att det finns tillräckligt med utbildad vårdpersonal. Det ska vara bra att bli gammal i Sverige. De ekonomiska villkoren för alla pensionärer ska förbättras och resurserna till en äldreomsorg av hög kvalitet ska öka.

Funktionshinder

Regeringen förbättrar möjligheter till jobb, ett gott liv och en meningsfull fritid för alla med olika former av funktionsnedsättning.

Migration

Den tillfälliga lagen förlängs i två år. Alternativt skyddsbehövande ges samtidigt samma rätt till familjeåterförening som flyktingar. Försörjningskravet justeras. Alternativt skyddsbehövande har redan enligt nuvarande regler, i likhet med flyktingar, tre månaders respit från försörjningskravet från att han eller hon beviljas uppehållstillstånd. Försörjningskravet justeras så att en alternativt skyddsbehövande som får möjlighet till familjeåterförening och som redan har beviljats uppehållstillstånd när ändringarna träder i kraft, får en respit i tre månader från att de nya reglerna träder i kraft. Partierna gör upp om den framtida migrationspolitiken i en parlamentarisk kommitté. Partierna är överens om att driva en ny humanitär skyddsgrund i den parlamentariska kommittén.

Trygghet, säkerhet och demokrati

Tryggheten i hela Sverige ska öka. Sveriges försvar ska stärkas. Regeringen tar krafttag mot den organiserade brottsligheten, stärker polisen och bekämpar både brotten och brottens orsaker. Demokratins ska värnas, både här hemma och i världen. Arbetet mot våldsbejakande extremism samt antiziganism, antisemitism, islamofobi och all annan form av rasism ska stärkas.

Sakpolitisk överenskommelse

I januari 2019 slöts en sakpolitisk överenskommelse mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna. Regeringens politik bygger på denna överenskommelse.

Publicerad 21 januari 2019

Riksdagens snabbprotokoll 2018/19:44

Onsdagen den 30 januari (www.riksdagen.se)

Kl. 09.00–12.09

Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

§ 1 Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Sverige har en ny regering. Efter en lång regeringsbildning har en ministär med Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna tillträtt, på grundval av januariavtalet med Centern och Liberaerna.

Det är ett nytt läge i svensk politik. I och med denna överenskommelse i mitten finns grunden för att göra det bästa för vårt land. Nu finns ett parlamentariskt stöd för ambitiösa reformer.

Runt om i Europa och i världen har högerpopulistiska och extrema nationalistiska partier vunnit makt och inflytande. Sverige har dock valt en annan väg.

Sverige har problem på ett antal områden, men vi har också verktygen för att lösa dessa problem. Våra statsfinanser är goda tack vare den förra mandatperiodens ekonomiska ansvarstagande.

Arbetsmarknaden är mycket stark; sysselsättningsgraden i Sverige är den högsta som har uppmätts i något EU-land. Kampen för jobb och full sysselsättning är alltid en prioritet för en socialdemokratiskt ledd regering. Landet har vad som är nödvändigt för att angripa problemen.

Fru talman! Utgångspunkten för mittensamarbetet i svensk politik är försvaret av den liberala demokratins grunder: en stark rättsstat, ett orubbligt skydd för den enskilda människans fri- och rättigheter, motstånd mot främlingsfientlighet samt försvar av oberoende fria medier, jämställdhet, jämlikhet och lika förutsättningar oberoende av bakgrund.

Men för att säkra demokratin och det öppna samhället behövs mer än stora ord. Folkstyret måste ha kraft att angripa problem som människor upplever. Vi som har fått väljarnas förtroende ska visa att vi förmår förbättra livet för människor i vardagen, och det i hela vårt land.

Framtidstron och tilliten växer när arbetstillfällena blir fler, när nya bostäder byggs och när välfärden finns där för var och en. Den växer när vi knäcker de kriminella gängen och deras makt och när människor känner sig trygga där de bor, oavsett vem de umgås med och oavsett hur de är klädda. Den växer när vi fullt ut inser vidden av klimatkrisen och ställer om samhället mot hållbarhet. Den växer när var och en som har arbetat ett helt arbetsliv vet att ålderdomen inte innebär fattigdom utan en rimlig pension som inte beskattas hårdare än lönen.

Fru talman! För en dryg vecka sedan började omkring 100 studenter vid den nya polisutbildningen vid Malmö universitet. När de är färdiga kommer de att vara ett mycket viktigt tillskott för en växande polis-kår.

Den nya brottslighet som har vuxit fram skrämmar – hänsynslösheten, tillgången till tunga vapen och hoten mot vittnen. Värst drabbade är vanliga hederliga människor i de utsatta områden där de kriminella gängen ofta verkar.

Vi vet vad som behöver göras för att knäcka gängen; vi är mitt uppe i detta arbete. Det är fler poliser och hårdare straff för grovt vapenbrott och övergrepp i rättsak som är avgörande, men det handlar också om bättre skolresultat och ett levande civilsamhälle i alla bostadsområden, särskilt de utsatta. Staten kommer att knäcka gängen, men för en långsiktig förändring krävs hela samhällets engagemang.

Fru talman! I svensk politik finns i grunden två synsätt när det gäller att angripa arbetslösheten: Antingen sänker man priset på dem som saknar arbete eller så höjer man deras värde. Det förra görs till exempel med konstant lägre löner; det senare görs genom att ge arbetslösa nya färdigheter.

Min erfarenhet är att låga löner inte löser arbetslösheten. Behöver du anställa en busschaufför spelar det ju ingen roll om lönekostnaden är 5 kronor i timmen – det är buskörkortet som är det väsentliga. I yrken där efterfrågan är stor måste vi ha kapacitet att utbilda fler, både för att angripa arbetslösheten och för att klara rekryteringen till välfärden och till andra sektorer som behöver anställa.

Fru talman! Sverige är ett litet land med en stolt tradition av att delta i det globala samtalet. I decennier har vi gjort vad vi kan för att bidra till fred, nedrustning och utveckling. Det är ett arbete som också ligger i vårt eget intresse.

Nu ifrågasätts den internationella ordning som vi har kunnat lita på. Handelskrig mellan USA och Kina hotar den ekonomiska stabiliteten, och vår egen europeiska familj plågas av Storbritanniens utträde. Vi har världens mest våldsamma konflikter, som tycks pågå med svårigheter att få till ett slut. Våldet i Syrien berör oss särskilt genom de många offer som har fått en fristad i vårt land.

Också i Sverige finns det krafter som vill att vi vänder oss bort från vår omvärld och att vi lämnar det europeiska samarbetet, men EU är en nödvändig del av lösningen på Sveriges utmaningar. EU kan definitivt fungera bättre för vanligt folk och för hela vårt land, men att lämna detta samarbete skulle innebära stora risker för jobben, för välfärden och för tryggheten. I vår går Sverige till EU-parlamentsval, och jag kommer att ta debatten med dem som vill se Sverige lämna EU vid varje tillfälle som ges.

Fru talman! Sverige är ett för litet land för stora konflikter. Om vi kan undvika splittring och extremism och att denna slår rot i den svenska debatten är möjligheterna till brett politiskt samarbete goda.

Det är ett nytt läge i svensk politik. Grunden är lagd för viktiga reformer. Verktygen i form av resurser och politisk vilja finns. Nu tar vi oss an det politiska arbetet. Jag känner arbetslust och tillförsikt inför detta, både för samarbetet och för kompromisserna. (Applåder)

Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Så fick Sverige till slut en regering, mer än fyra månader efter valet och efter den längsta och märkligaste regeringsbildningen i modern svensk historia.

Det är precis samma vänsterregering som före valet, bara mindre: 116 av riksdagens 349 mandat. Det är en regeringskonstellation som bara förenas i vad de är emot, som saknar gemensam politisk idé och som ska hålla samman genom ömsesidiga misstroendehot eller gemensam rädsla för extraval. Socialdemokraterna ska nu genomföra vad de har bekämpat i decennier. Detta är de ovilligas politiska pakt.

Här finns så många ironier, som att jag skulle få uppleva att bli politiskt omsprungen på högerbanan av Jonas Sjöstedt i viljan att sänka skatten för dem som tjänar allra mest. Det var lite oväntat. Att ta bort värnskatten är ju i grunden klokt, men Socialdemokraterna hade vrålat ursinnigt om vi hade gjort det. Jag lyfter därför på hatten och tackar Jonas Sjöstedt! (Applåder)

Vi moderater kommer nu med engagemang att driva konstruktiv opposition med lika betoning på båda orden, konstruktiv för att göra det allra bästa för Sverige, opposition för att varje demokrati behöver ett alternativ som helhjärtat står upp för sina egna värderingar och inte köpslår om andras. Moderaterna kommer att vara ett borgerligt parti man kan lita på.

Fru talman! I den verkliga verkligheten finns de stora problemen kvar som dominerade hela valåret: vårdköer där sjuka människor väntar orimligt länge, tusentals nior som lämnar grundskolan utan betyg till gymnasiet eller till jobb, misslyckad integration som blir segregation och utanförskap och grov organiserad brottslighet som rekryterar barn in i kriminalitet.

Ingenting av det här tog fyra månaders paus bara för att regeringsbildningen gjorde det, för Sverige har inga tillfälliga problem. Den nygamla regeringen ärver nu sina politiska misslyckanden. Det har varit 125 skjutningar sedan september, senast i går på Ica i Järfälla och i förrgår i Tensta. Barn attackerar varandra med kniv, häromveckan på en skola i Tyresö och i lördags på en ungdomsgård utanför Västerås. Tre barn sitter nu misstänkta för mordförsök. Vi som själva är tonårsföräldrar känner och förstår oron. Är våra barn säkra därute? Kan de vara ute en lördagskväll, som vi kunde?

Gränspolisen larmar igen om att vi inte har kontroll över Sveriges gränser. En polisinspektör i Stockholm berättar att de saknar allt från lokaler till datorer.

Det här är ett Sverige där själva samhällskontraktet knakar i fogarna, där hårt arbetande skattebetalare upplever att staten inte står för sin del av kontraktet.

Att januariöverenskommelsen nu lovar att avskaffa värnskatten är jättebra. Att den hotar att införa friår är jättedåligt. Men nästan ingenting i denna motvilliga överenskommelse tar ju sikte på vår tids mest akuta problem. Januariöverenskommelsen har skarpare förslag för att bygga fler altaner än för att bekämpa fler brott. Den säger ingenting om hur bidragsberoendet i Sverige ska brytas, för det här är en regering som prioriterar annat. Det är bråttom med altaner och friår. Då får statens kärnuppgifter vänta.

Vi moderater gick till val på att återupprätta det svenska samhällskontraktet. Vi har förslag som stärker försvaret, som leder Sverige in i Nato och som ger polisen, tullen och domstolarna de verktyg de behöver. Och Sverige behöver en stor bidragsreform, inte ett nytt ledighetspaket. Sverige behöver helt enkelt riktig borgerlig politik.

Fru talman! Om inte Sverige tar tag i problemen blir all politik en ständigt pågående brandkårsutryckning – politik för att överleva dagen, inte politik som gör oss redo för morgondagen. Vi måste alltså inte bara ta tag i Sveriges problem utan också ta fasta på Sveriges möjligheter.

För det första: Sverige behöver en ny politik för fö- retagsamhet. Ska Sverige förbli en världsledande kunskapsnation måste fler både kunna och vilja läsa de svåraste och de längsta utbildningarna.

Med M-KD-budgeten i december får alla nu sänkt skatt, men de höga marginalsatserna fortsätter att bestraffa det vi borde belöna. Sverige borde få en regering som alltid står upp för det svenska näringslivet för att den vill det, inte en regering som gör det ibland för att den tvingas till det.

För det andra: Sverige behöver en ny politik för jämlikhet, sammanhållning och social rörlighet. Den svenska jämlikheten länkar oss ut till vår historia av fria och självägande bönder. Den binder ihop stad och land, kvinnor och män, rik och fattig. Den uppmuntrar nyfikenhet och riskvilja. Men jämlikheten kan inte längre bygga på ständigt högre skatter för den som jobbar och allt högre bidrag för den som inte gör det, för nu är det kunskap som avgör jämlikheten. Och bara kunskap kan bryta utanförskap där barn aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet, där vuxna inte talar svenska eller förstår vårt lands skrivna lagar och oskrivna regler, där hundratusentals människor aldrig får en chans till en egen klassresa och där många barn inte ens får lära sig hur man löser den biljetten.

Fru talman! Moderaterna kommer nu med full kraft att vara borgerlig opposition till den här regeringen. Vi kommer att visa hur Sverige kan välja en mycket bättre väg. Och den uppgiften, fru talman, kommer förr eller senare att leda till en annan förändring, för borgerlig politik trivs och drivs bäst i en borgerlig regering. (Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Fru talman! Så har vi då till slut, efter mer än fyra månaders kaos, en regering på plats och en statsminister. Det är ingen ny statsminister och ingen ny regering. Trots att båda regeringspartierna tydligt gick bakåt i valet i höstas är det ändå samma statsminister och samma partier som besitter makten i Rosenbad. Man tänker förstås då att det inte alls var den vilja som väljarna gav uttryck för i september. Då röstade man faktiskt bort den här regeringen.

Samtidigt, fru talman, sitter inte den här regeringen där på samma villkor nu som under den förra mandatperioden. Vi ser ett nytt politiskt landskap träda fram, och i det nya landskapet är inte regeringen bara en utpräglad vänsterregering. Den företräder hela den vänsterliberala majoriteten här i riksdagen, om än i form av en på papperet ytterligt svag minoritetsregering.

Med detta perspektiv, fru talman, är den här utvecklingen varken särskilt förvånande eller särskilt ologisk – tvärtom. Så här ser det ut i vår omvärld. Sverige har blivit ett mer normalt land i en europeisk kontext. Även svensk politik skulle förr eller senare hamna i ett läge där de frågor som är relevanta i samtiden också får stå i centrum för hur den politiska kartan ritas. I grunden är det positivt, något som bör bejakas, även om jag förstås helst hade sett en helt annan majoritet än den vänsterliberala allians som just nu ligger till grund för regeringsbildningen.

Fru talman! Mot denna vänsterliberala allians är Sverigedemokraterna i opposition. Vi kommer att vara en offensiv opposition, en offensiv opposition mot slapphänt hantering av grov organiserad brottslighet, mot kravlös och splittrande integrationspolitik, mot den aviserade återgången till en ansvarslös migrationspolitik, mot skattesänkningar

för de rikaste på bekostnad av döende cancerpatienter och barn med funktionsnedsättning, mot ineffektiv miljöpolitik som utarmar landsbygden och svensk konkurrenskraft.

Fru talman! Sverigedemokraterna kommer att vara en offensiv konservativ opposition i Sveriges riksdag. Varje dag kommer vi här i Sveriges riksdag att ta kampen för tryggheten – trygghet på gator och torg, trygghet i hemmet, trygghet på jobbet, trygghet i ålderdomen, trygghet vid arbetslöshet och trygghet vid sjukdom.

Fru talman! Vi kommer att slåss för att återupprätta ett folkhem byggt på gemenskap, hemkänsla, tillit, flit och plikt. Varje dag kommer vi att kämpa för det Sverige som så många svenskar fortfarande känner sitt land, som det trygga sammanhållna Sverige.

Det är också det öppna Sverige, det Sverige som förstår vikten av samarbete och handel med omvärlden, som förstår att man bäst löser gemensamma problem genom gemensamma ansträngningar och som ser som sitt ansvar att hjälpa till i de delar av världen där livsvillkoren är avsevärt sämre än här. Det är ett Sverige som också tar ansvar för denna öppenhet och inte låter öppenheten äventyra välfärden, tryggheten, sammanhållningen och vår rätt att själva forma vårt samhälle, ett Sverige som inte äventyrar själva portalparagrafen i regeringsformen: All offentlig makt utgår från folket.

Fru talman! Detta är våra prioriteringar under denna mandatperiod. (Applåder)

Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Under de senaste fem månaderna har riksdagens åtta partier och deras partiledare stått i fokus. Men samhällsproblemen har inte väntat på att Sverige ska få en ny regering på plats. Sverige står fortfarande inför stora problem.

Vi ser hur jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda fortfarande delar vårt land. Vi ser hur klimathotet med fortsatt höga utsläpp från transportsektorn påverkar både vårt land och vår planet negativt. Vi ser hur hot mot jämställdheten, rättsstaten och medmänskligheten från högerpopulistiska krafter finns kvar och i vissa fall har vuxit sig starkare. Sverige är ett land med alldeles för hög psykisk ohälsa och där din bostadsort avgör hur snabbt du får vård och hjälp när du behöver det. Ska vi klara av att möta dessa utmaningar krävs betydligt mer liberal reformpolitik.

Den regering som tillträdde i förra veckan var inte min eller Centerpartiets favoritlösning, men när nästan alla andra partier stod fastlåsta i sina positioner stod valet till sist mellan en regering beroende av två liberala partier och en regering beroende av främlingsfientliga högerpopulister. I ett besvärligt parlamentariskt läge valde Centerpartiet att ta ansvar och visa handlingskraft. Vi valde en lösning där vi fick ordentligt genomslag för liberal centerpartistisk politik.

Vi har fått en överenskommelse på plats som innebär att politiken börjar svara på de problem som Sverige står inför och där det kommer att genomföras fler liberala reformer än under de två senaste mandatperioderna. Den förra mandatperiodens olyckliga vänstersväng har därmed avbrutits.

Ska Sverige bli ett starkare land i morgon måste företagens villkor bli bättre. Det är nämligen företagen som skapar jobben och gör att fler människor kan ha kollegor, ingå i ett sammanhang och ha en lön. Livet måste bli enklare men också roligare för den som väljer att satsa på sin dröm att starta ett företag och anställa medarbetare. Det är därför vi så envist har drivit på för lägre arbetsgivaravgifter, för att minska regelkrånglet och för att sänka skattetrycket både för den som driver företag och för den som jobbar. Det är därför vi har kämpat för att liberalisera arbetsmarknaden och sänka trösklarna till första jobbet för den som är nyanländ.

Ska Sverige bli ett tryggare land ska vården finnas där för dig och mig. Då måste vi få bort ojämlikheten i att det tar olika lång tid innan man får träffa läkare eller sjuksköterskor beroende på var i landet man bor. Alla människor ska få samma möjlighet till ett värdigt liv, och därför har Centerpartiet fullt fokus på att korta vårdköerna, införa fast läkarkontakt, ge människor med psykisk ohälsa vård och stöd snabbare och, inte minst, återställa LSS och den personliga assistansen. Detta är inte bara vårdreformer utan frihets- och trygghetsreformer som gör verklig skillnad i människors liv.

Om vårt land ska fortsätta att ligga i framkant vad gäller den gröna omställningen får vårt miljö- och klimatarbete inte avstanna. Vi måste få ned utsläppen från transportsektorn, vi måste se till att vår vardag inte innehåller farliga gifter och vi måste göra det tydligt och enkelt att välja de lösningar som är bäst för såväl oss själva som vårt klimat. Det är anledningen till att vi målmedvetet arbetar för en kraftfull grön skatteväxling och driver på för att ställa om till en grön fossilfri transportsektor genom en förstärkt klimatbonus för personbilar, förbud mot mikroplaster och miljöskatter på farliga kemikalier.

För Centerpartiet är det också avgörande att hela landet får likvärdiga villkor så att du har samma möjligheter och förutsättningar oavsett var du väljer att bo. Vi är garanten för detta perspektiv i svensk politik. I januariavtalet har vi fått fram tydliga frihetsreformer för den svenska landsbygden. Vi har drivit på för att stärka den privata äganderätten till skogen. Vi har fått igenom en grundlig förändring av strandsskyddslagstiftningen för att skapa bättre förutsättningar för att bo, bygga och driva företag i hela landet.

Fru talman! I en stökig parlamentarisk tid samlar januariavtalet brett stöd i Sveriges riksdag. Nu börjar arbetet med att genomföra avtalet. Innehållet ska bli verklighet. Innehållet ska genomföras för att förändra människors vardag till det bättre.

Centerpartiet kommer under mandatperioden att vara en kraftfull och konstruktiv opposition och en liberal motor för att Sverige ska få den liberala reformpolitik som landet så väl behöver. (Applåder)

Anf. 5 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Det är egentligen nu som den nya mandatperioden börjar på allvar, och den gör det i ett helt nytt politiskt landskap. Sveriges styrs nu av Socialdemokraternas högeruppgörelse.

Om vi i stället hade haft ett vänstersamarbete och Vänsterpartiets politik hade gällt hade helt andra förslag, idéer och tankar för vårt land legat på bordet, för vår bild av vad Sverige behöver är helt annorlunda.

Vi hade inte urholkat anställningstryggheten, vi hade tagit bort allmän visstid och stoppat hyvlingen. I stället för en skattepolitik som ensidigt gynnar de mest välavlönade männen hade vi satsat på höjda löner i

kvinnodominerade yrken. Vi hade inte ens funderat på marknadshyror utan byggt ut stödet för att bygga billiga hyresrätter, infört statliga topplån och haft en politik för bostäder som man har råd med.

Det finns partier i denna kammare som brinner för sådant som tredubblat RUT-avdrag och försämrade a-kassa. Jag tycker att det är en futtig och visionslös politik.

Vi vänsterpartister brinner i stället för en tandvårdsreform med ett högkostnadsskydd som gör att alla har råd att gå till tandläkaren och laga sina tänder. Vi brinner för en sjukförsäkring man kan lita på, där sjuka inte kastas ut i ekonomisk otrygghet.

För oss är det uppenbart vad Sverige behöver. Sverige behöver mer jämlikhet, inte mindre.

I stället har vi nu Socialdemokraternas högeruppgörelse. Den innebär faktiskt på punkt efter punkt att klasskillnaderna kommer att öka i Sverige. Det står så svart på vitt: Klasskillnaderna ska öka i Sverige. Detta kommer att påverka vårt samhälle i grunden.

Vad händer med att förebygga brottsligheten när klyftan mellan olika stadsdelar och olika familjer tillåts bli djupare? Ja, det blir inte enklare. Vad händer med hälsan i ett samhälle som blir alltmer ojämlikt? Jo, vi vet att både den psykiska och den fysiska ohälsan ökar, och vi vet precis vilka som kommer att drabbas. Klasssamhället påverkar livets alla delar, även den mest grundläggande, nämligen hur många år människor får leva. Nu görs detta med öppna ögon; nu ökas klasskillnaderna i Sverige.

Ojämlikheten är också avgörande för vår stora ödesfråga klimatpolitiken. Klimatkrisen kräver en enorm omställning. Den kräver att vi alla bidrar och ändrar vårt sätt att leva för att lösa detta. Men det är inte regeringens politik. Regeringen ger ett fribrev till de rikaste. De kan öka sin konsumtion och köpa fler bilar och göra fler flygresor eftersom de får de stora skattesänkningarna. Men alla får betala de höga miljöskatterna som kommer i stället.

Det är så man gör när man har en klimatpolitik som vanligt folk känner inte är till för dem, där några får en gräddfil och kan fortsätta att förstöra klimatet för andra. Det är så man undergräver hela tilltron till att det går att tillsammans som ett samhälle lösa klimatfrågan. Klimatkrisen kräver jämlikhet, klimatkrisen kräver att de som förstör planeten mest ändrar sin livsstil mest. Det är motsatsen till denna politik.

Då krävs också att man gör något åt de stora utsläppen, att våra pensionspengar dras ur AP-fonderna direkt och att vi hjälper industrin att ställa om med en grön investeringsbank så att de stora utsläppen kan försvinna.

Det vi ser är inte så förvånande. Vi har sett detta i en rad europeiska länder där socialdemokratin går högerut. I stället för att erbjuda ett alternativ till högerpolitiken suddas skillnaderna ut. Det är i detta läge som vi behöver en tydlig vänster – en vänster som formulerar alternativen, förslagen och visionerna för ett samhälle som håller ihop och där det finns ett vi i Sverige, ett parti som driver på för feminism och jämlikhet och som står upp för den demokratiska socialismens och feminismens värderingar. Detta parti är nu Vänsterpartiet. Vi är vänsteroppositionen. (Applåder)

Anf. 6 EBBA BUSCH THOR (KD):

Fru talman! Att betrakta efterspelet av januariöverenskommelsen har varit lite grann som att titta på världen genom en skrattspegel – ni vet, där upp blir ned och ned blir upp.

Vi har regeringspartier som talar om förändring, trots att det nu blir mer av samma som har varit. Vi har samarbetspartier som kallar sig för en del av oppositionen, och den vänsterkant som skröt om att de var tungan på vågen röstade gult och visade sig vara politiskt impotenta. Det är svårt att få en klar bild av läget i svensk politik, och detta beror faktiskt inte på bristande skärpa hos betraktarna utan på att konturerna i svensk politik just nu är så svaga. Januariöverenskommelsen är ett lapptäcke av blandade reformer från de olika partierna. Det är inte hopsytt av en gemensam vision om vart man vill föra Sverige, utan det är följden av en ganska banal basarhandel där man har sålt och köpt delar av varandras politik. Samarbetspartierna binds till sist samman av en enda sak: att vara emot. De hävdar att de samarbetar mot populism och extremism, men jag påstår att deras samarbete tyvärr kommer att göda såväl extremism som populism.

Jag är orolig för Sverige, inte som land, för vi har klarat betydligt svårare saker än detta förr. Men jag är orolig över att vi kommer att försitta tillfällen att förändra och förbättra och att många kommer att drabbas helt i onödan av dåliga beslut.

Jag är orolig över effekten av den ekonomiska politik som syns i januariöverenskommelsen. Skatten för de rikaste ska ned – det är garanterat. Bidragen ska öka för dem som inte har jobb – det är också garanterat. Samtidigt ska utgifterna tryckas uppåt med återinförda byggsubventioner, fler miljöpartistiska gottepåsar till olika särintressen

med tveksam effekt och en ny pengarullning till kommunerna utan tydliga stoppkrav för skrytbyggen och klausuler mot slöseri.

Man kan fråga sig: Vem ska betala? Det finns bara en grupp kvar som rimligen kan plocka upp notan, och det är den svenska medelklassen – barnfamiljerna, vanliga arbetare och tjänstemän, alla utan tiotaggarlösningar, 3:12-uttag, personaloptioner eller extra bidrag. Var finns de i regeringens politik?

Jag är också orolig över den snedvridna bostadspolitiken. I överenskommelsen står att byggsubventionerna ska återinföras. Både Jonas Sjöstedt och Annie Lööf talar om att bostadsbidragen ska upp, men ovanpå detta ska marknadshyror införas i nyproduktion. Det blir alltså varken hackat eller malet. Det blir både C- och V-politik i en märklig mashup som inte låter särskilt bra. Vi ska alltså först ge en påse skatte- medel direkt till fastighetsägarna när de bygger. Sedan ska det ske ytterligare en utdelning av en påse skattemedel till deras kunder, så att dessa kan betala mer – detta samtidigt som fastighetsägarna själva ska få ta ut vilken hyra de vill. Det blir faktiskt en i det närmaste feodal politik. Vanligt folk ska beskattas för att göda markägare utan krav på att dessa ska tillföra någon samhällsnytta. Kapitalet höjer hyrorna och staten bostadsbidragen. (Applåder)

Nu har jag ju inte levt så länge, men detta har jag inte varit med om förut.

Framför allt är jag dock orolig över felprioriteringarna inom välfärden. Det finns inte ett enda ord i vare sig januariöverenskommelsen eller regeringsdeklarationen om fler äldreboenden och inte ett ord om hur personalsituationen ska bli bättre. I stället vill man införa avgiftsfria kläder inom hemtjänsten. Det är självklart okej för mig, men när jag

möter medarbetarna i äldre- omsorgen är det personalbristen och behovet av fler vårdboenden som de lyfter upp med mig.

Sverige är i behov av förändring, och i valet röstade sex av tio väljare på partier som påstod sig stå för förändring. Men Stefan Löfven är fortfarande statsminister. Många saker i svensk politik är i dag konturlösa, men en sak är glasklar: Kristdemokraterna står fortsatt för förändring. (Applåder)

Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Nästan ingen plats på jorden kan mäta sig med den grad av frihet, jämställdhet och öppenhet som vi har i vårt land. Men friheten kommer inte alla till del. Jag ser en risk – vi har sett den under lång tid – för en framväxande underklass med lågutbildade invandrare i våra förorter som inte kan försörja sig. I spåren av detta följer utanförskap, kriminalitet och otrygghet.

Klyftor som växer genom ökad segregation kommer att fortsätta att vara utmanande, särskilt när lågkonjunkturen står för dörren. Därför är de liberaliseringar av arbetsmarknaden, med lägre trösklar och enkla jobb, som nu genomförs och som kommer att genomföras mycket viktiga. En liberalisering av bostadsmarknaden som leder till ett högre bostadsbyggande än vad som annars hade blivit fallet är också mycket viktig.

Värnskatten avskaffas, och skatter på både jobb och företag sänks – allt i syfte att öka dynamiken, tillväxten och jobbskapandet i Sverige. Det blir mer RUT-avdrag som leder till fler jobb, och det blir fler enkla jobb. Sanningen är att den ekonomiska politik som nu får kritik från höger här i kammaren är mer till höger än den som alliansregeringen

förde. Detta är bra för Sverige; det behövs borgliga liberala reformer i den svenska ekonomiska politiken.

När det gäller att stärka integrationen behöver vi andra åtgärder utöver de ekonomiska reformerna. Vi sätter stopp för nya religiösa friskolor, inte minst i våra förorter där de växer. Det blir språkkrav för medborgarskap, obligatorisk språkförskola och en väsentligt tuffare, tydligare och hårdare attityd när det gäller hederskultur och hedersrelaterat våld. Rättssamhället behöver återupprättas. Det blir 10 000 fler polisanställda under några år och strängare straff.

Inom skolan genomförs förslag för att lyfta kunskapsresultaten – förslag som Socialdemokraterna under mycket lång tid har bekämpat. Det blir fritt fram för betyg i fyran och skarpare regler för ordning och studiero i våra klassrum. Vi förbereder ett förstatligande av skolan, för ökad likvärdighet. Detta är åtgärder som leder till ökat kunskapsfokus och mer studiero. Det handlar om att fler elever ska nå målen i skolan, och de som i dag misslyckas ska få nya möjligheter.

LSS-reformen ska återställas. Det är en stor vinst för dem som behöver friheten allra mest. När det gäller vården konstaterar jag att ansvaret är väldigt delat i denna kammare. I alla större landsting och regioner i dag sitter borgerliga alliansmajoriteter och styr. Låt oss samarbeta brett, både här och i landstingen, för att korta de växande vårddköerna. Fru talman! Valresultatet blev inte det som vi liberaler önskade. Vi arbetade för en borgerlig valseger, men i en svår parlamentarisk situation har vi liberaler varit beredda att ta ansvar för Sverige genom ett samarbete i det politiska mittfältet.

Riksdagen är mer polariserad än på hundra år. Detta beror på att väljarna är mer polariserade än på hundra år. I detta samhällsklimat får

vi inte tappa fatt- ningen. Ska vi hålla samman Sverige måste politiken formas i mittfältet.

Alternativet till januariavtalet i mittfältet hade varit en regering som helt hade vilat i händerna på Sverigedemokraterna. Nu minimeras i stället inflytandet för både Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Det är därför som båda är så arga. Samtidigt får vi liberaler igenom många viktiga liberala reformer.

Fru talman! Den liberala samhällsmodellen, som har varit så framgångsrik i västvärlden, är i dag utmanad och hotad just över hela västvärlden. Globalisering och internationalism är skällsord för Donald Trump, Le Pen och Jimmie Åkesson. Det är ett ideologiskt vägval som hela västvärlden egentligen står inför och som inte enbart handlar om nivån på värnskatt eller om hyressättningsmodeller utan om vilka värderingar som vår samhällsmodell ska vila på. Den stora kampen i detta sammanhang står mellan den liberala samhällsmodellen och en mer högernationalistisk tankegång som nu växer och dominerar i stora delar av vår del av världen.

Nästa stora kraftmätning kommer att bli Europavalet i maj. Ska vi ha mer eller mindre samarbete i vår världsdal, öppenhet eller slutenhet, frihandel eller protektionism? För oss liberaler är svaret givet: Europeiska unionen är skapad för att bygga fred och frihet, fred och välstånd. Det löser vi tillsammans i gemensamma utmaningar. Europa behöver mer samarbete, inte mindre. (Applåder)

Anf. 8 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! I den gassande hettan på en soptipp i Ghana balanserar Ekow på ett berg av elektronikskrot. Solen bränner, och kretskortens

kanter skär rivsår i fötter och ben. Det som var våra prylar är nu hans skräp, och i natt står Ekow i den giftiga svarta röken och försöker elda fram någonting av värde av det som för en kort stund var ett arbetsredskap eller en leksak.

I Medelhavets vågor guppar en gummiflotte. Lilla Rana har just somnat i Aminas famn. De valde flykten. Amina kan knappt minnas ett liv före torkan, krigen och rädsan. Nästa våg kan vara den sista, och ändå hade det varit farligare att stanna.

Carita ser ut genom köksfönstret. Torget badar i månljus. Han borde varit hemma för länge sedan; så är det ofta. Hon vet att hon borde fråga mer när han inte berättar var han varit eller vad han gjort. Men han är alltid så arg – arg på henne som jobbar så mycket och tjänar så lite, arg på allt vad alla andra har och aldrig han. Han är arg, han är ute och hon vet inte vad han gör.

Inte långt därifrån, på andra sidan klyftan i ett radhus, släcker Gabriel lampan över sin älskade femåring. Han lyssnar till andningen och hör att den håller än. Han vill vakta varje sekund. Men han måste hämta papperen, skriva till Försäkringskassan igen och överklaga för att få tillbaka den assistans som togs bort.

År 2019 skulle världen kunna vara så bra. Vi är rikare än någonsin. Vårt samlade överflöd skulle vara nästan omöjligt att förstå för alla andra människor i historien, och Sverige är ett av världens rikaste länder. Vi har råd att ta hand om varandra. Ändå tyder mycket på att det är de fattigaste i världen som har fått städa upp efter att någras girighet drev oss in i finanskris. Fattigdomsbekämpningen globalt tycks ha bromsat in. I Afrika söder om Sahara lever nu fler i extrem fattigdom, och i Sverige har klyftorna ända sedan 90-talet ökat

snabbare än i de flesta andra länder. Det syns i segregation, skolresultat och hälsa. Det märks för den som faller igenom revorna i trygghetssystemen. Det driver fram motsättningar mellan människor, och det kräver politiska svar.

Jag har använt mina år till att satsa mer på skolan – den allra viktigaste platsen för att alla människor ska ha en ärlig chans. Vi har satsat allra mest på de elever och skolor som behöver det mest. Jag är också stolt över en ekonomisk politik som har haft mest fokus på den som har minst. Vi behöver mer rättvisa. Världen står nämligen inför en förändring som kommer att få finanskrisen att likna en vindpust. Klimatet ändras i en takt som mänskligheten aldrig tidigare har upplevt, massutrotningen av arter går allt snabbare och natur- katastroferna blir fler. Vi kan inte välja bort denna förändring. Men vi kan välja om vi ska göra allt för att hålla den inom de gränser som mänskligheten kan hantera eller låta bli, och vi kan välja om vi ska möta den tillsammans eller ensamma.

Jag är grön för att jag tror på solidaritet och att det enda sättet som vi människor kan göra stora förändringar är just tillsammans. Ingen kan köpa sig fri från miljöförstörelsen. Till slut drabbar den alla.

Det som vi behöver göra nu är inte bara lätt. Det kommer att kräva förändringar och till och med uppoffringar när det gäller sådant som vi har tagit för givet. Prylbergen kan inte fortsätta växa, och tillväxten kan inte se ut som den har gjort. Vår möjlighet att klara detta är att människor känner att de kan vara en del av denna förändring. Ett orättvist samhälle kommer aldrig att klara av det som är nödvändigt. De fattigaste kan inte betala – inte igen, inte globalt och inte här. Januariavtalet innehåller sådant som är viktigt för rättvisan: att familjer på flykt får återförenas, att vi hedrar 1 procent i bistånd till jordens

fattigaste, att vi lagar revorna i LSS, att vi höjer pensionerna för pensionärer som slitit ett helt yrkesliv till vanlig lön och att vi ger människor utvecklingstid som ger dem mer makt över sitt arbetsliv.

Samtidigt är en del av uppgörelsen skattesänkningar. Därför är ansvaret stort för Miljöpartiet att i varje budget framöver driva på för satsningar som är viktiga för oss också när vi har det som tuffast, när vi har minst och behöver samhället som mest. Politik får aldrig bara handla om dem som är rikast; de klarar sig ändå.

tror på solidaritet, på läraren som tar det där extra samtalet med en elev som behöver det och på Greta och klimataktivisterna som tar det ansvar som vi alla behöver ta. Tack, ni är hoppet. (Applåder)

I detta anförande instämde Emma Hult och Anna Sibinska (båda MP).

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag vill tacka för flera intressanta anföranden här. Jag delar i stora drag den problembild som flera av er ger uttryck för.

Under den förra mandatperioden påbörjade regeringen arbetet för att vända utvecklingen. Över 300 000 fler människor kom i arbete, antalet anställda i svensk välfärd började äntligen öka igen och tiden för nyanlända att komma i arbete har minskat radikalt. Men mycket arbete återstår. Vi ska fortsätta att pressa ned arbetslösheten men också öka sysselsättningen och öka antalet arbetade timmar i vår ekonomi. Vi ska korta vårdköerna och fortsätta arbetet för bättre kunskapsresultat i våra skolor. Vi ska se till att pensionärer som har slitit ett helt yrkesliv ska få höjd pension. Vi ska minska klimatutsläppen och öka takten för att få fram klimatsmarta lösningar. Vi ska utbilda fler poliser, och de ska

ha bättre förutsättningar att betvinga gängkriminaliteten. Vi ska utbilda fler, så att både företagen och välfärden kan rekrytera den personal som de behöver.

Det som oroar mig när jag lyssnar på de tre högerkonservativa partiledarna är frånvaron av klimatfrågorna. Vi står inför den kanske största samhällsomställningen någonsin. Forskarna har varnat och slagit larm i många år. Torka, bränder och stormar varskor om vad vi kan ha att vänta om vi nu inte gör rätt. Trots det valde Sveriges andra största parti att lägga fram en budget här i Sveriges riksdag där man kraftigt drog ned på Sveriges ambitioner i klimatarbetet. Oroar det inte också Moderaterna att vårt klimat, och därmed grundförutsättningarna för så mycket i vårt samhälle, i snabb takt håller på att förändras? (Applåder)

Detta är debattens början med partiledarnas inledande tal.
Hela protokollet från partiledardebatten finns i kapitel 2.

Kapitel 2. Kompletteringar till introduktionen i kapitel 1

Mänskligheten har förändrats mycket sedan tidernas begynnelse.

Historisk tid med skriftspråk är cirka 5000 år. Religionerna är cirka 2000 år. Demokratins formella genombrott skedde för cirka hundra år sedan. Tekniken har utvecklats: transporttekniken, internet, TV och mobiltelefoner o d gör att världen nu är ett stort gemensamt samhälle för jordens alla folk.

Förbättringar både utomlands och Sverige kräver i första hand förbättringar av människornas kunskaper och väderingar. Och de måste gälla alla kunskapsområden.

Som hjälp har forskats fram ett allomfattande system för mänskliga verksamheter som gäller både tänkande/kunskaper och handlingar.

Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.

Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.

Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:

* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.

* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.

Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.

Kollektiva viljor. (Politik).

Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).

Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).

Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.

Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.

Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.

Hur kan det bli ? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?

Hur bör det bli ? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter.

Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av

psykiska och kroppsliga förhållanden och av deras fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världs-förbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskning, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personer, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikations-systemet för verksamheter.

Följande sidor från omr36-39zzzn

Utvecklingens krafter.

Utvecklingen i världen i framtiden beror av människornas verksamheter och av naturens verksamheter, dess krafter och resurser. Människornas verksamheter gäller tankeverksamheter och handlingar hos individer, grupper, organisationer och institutioner o d. Naturen och människorna påverkar och påverkas.

För att få grepp om utvecklingen måste man ha beskrivningar om människornas och naturens verksamheter. Människornas tankar och handlingar är för det mesta inte beskrivna utan bara utförda, Individer, grupper, organisationer etc är ofta dåliga på att beskriva sina tankar och handlingar, det behövs i stor utsträckning särskilda åtgärder för att få fram nödvändiga beskrivningar, det behövs bl a forskningar inom en lång rad vetenskaper och utredningssystem.

Naturen har inga tankar och kan inte själv beskriva vad den gör, för att få fram beskrivningar om naturens krafter och resurser blir det bl a uppgifter för människor inom naturvetenskaperna att göra beskrivningar om naturen. På det hela taget är det då människornas verksamheter som avgör världens framtid.

För framtidsplaneringen har forskats fram en planeringsfilosofi och ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter som ska ge bättre underlag för kunskaper om verksamheterna och deras samband - för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.

De mänskliga verksamheterna har på översta nivån grupperats i nio huvudområden:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter.	20 områden
2. Religiösa verksamheter o d.	5 områden
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.	15 områden
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.	3 områden
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.	11 områden
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.	30 områden
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.	21 områden
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.	12 områden
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar.	
Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.	12 områden
Summa	129 områden

Huvudområdena har underindelats i delområden enligt en decimalprincip som framgår av de här efter följande sidorna.

Alla röstberättigade måste känna till vad demokratiska samhällen består av och hur de fungerar och behöver känna till systemet för de mänskliga verksamheterna.

Isynnerhet de som sysslar med information och utbildning och de som har makt och ledande ställning i verksamheterna behöver kunskaper om allt och har i sitt arbete nytta av att väl känna till alla verksamheter som formar framtiden.

Systemet för mänskliga verksamheter.

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter

20 områden:

Texten för områdena är länk till hemsidan.

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar

SW .101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.

SW .102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning

SW .103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.

SW .104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband

SW .105 Övergripande om forskning

SW .106 Övergripande om ekonomiska verksamheter

SW .107 Övergripande filosofier om utbildning o d.

SW .108 Samhällskunskap.

SW .109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.

SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.

SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.

SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.

SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.

SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.

SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.

SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2. Religiösa verksamheter o d.

5 områden:

SW 2 Religiösa verksamheter o d.

SW 20 Övergripande religiösa verksamheter o d.

SW 21 Allmän religionsvetenskap.

SW 22/28 Kristna religioner.

SW 29 Icke kristna religioner o d.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

15 områden

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

SW .351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)

SW .352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)

SW .353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)

SW .354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d).

SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

SW 36 ...om individernas kroppsliga förhållanden.

SW 37 ...om utbildning o d.

SW 38 ...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.

SW 39 ...om sociala miljöer, nöjen, sport o d.

4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.

3 områden:

[SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.](#)

[SW 40 Systemvetenskap.Infostruktur.](#)

[SW 41-49 Samband o samordning mellan olika verksamheter.](#)

5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.

11 områden

[SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.](#)

[SW 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.](#)

[SW 51 Matematik.](#)

[SW 52 Astronomi, rymdforskning.](#)

[SW 53 Fysik o d.](#)

[SW 54 Kemi o d.](#)

[SW 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.](#)

[SW 56 Paleontologi, arkeologi o d.](#)

[SW 57 Biologi, ekologi. Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet](#)

[SW 58 Botanik.](#)

[SW 59 Zoologi.](#)

6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

30 områden:

[SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.](#)

[SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.](#)

[SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.](#)

[SW 62 Ingenjörsverksamheter \(konstruktion o d\)](#)

[SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.](#)

[SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.](#)

[SW .641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.](#)

[SW .643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.](#)

[SW .644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.](#)

[SW .645 Användning av inventarier o d.](#)

[SW .646 Personlig hygien o d, klädvård \(utom tvätt o d\)](#)

[SW .647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.](#)

[SW .648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.](#)

[SW .649 Personvård: barn, hemsjukvård.](#)

[SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.](#)

[SW .651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.](#)

[SW .6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.](#)

[SW .6525-6529 Militära verksamheter.](#)

[SW .653 Handelsverksamheter.](#)

[SW .654 Telekommunikationsverksamheter.](#)

[SW .655 Förlagsverksamheter o d.](#)

[SW .656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.](#)

[SW .657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.](#)

[SW .658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -marknad.](#)

[SW .659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.](#)

[SW 66/68 Tillverkning av varor.](#)

[SW 66 Tillverkning av kemivaror od.](#)

[SW 67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d](#)

[SW 68 Tillverkning av komplexvaror.](#)

[SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.](#)

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
21 områden:

SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

SW 70 Allmänt om konst o kultur.

SW 71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning.

SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.

SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.

SW 78 Musik (konserter o d 792)

SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

SW .7911-7913 Seder och bruk.

SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

SW .7951 Sociologi. Socialvård..

SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

SW .7957 Undervisning o d.

SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

SW 796/799 Sport, idrott o d.

8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
12 områden:

SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

SW 82 Engelsk skönlitteratur o d.

SW 83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.

SW 84 Fransk skönlitteratur o d.

SW 85 Italiensk skönlitteratur o d.

SW 86 Spansk och portugisisk skönlitteratur o d.

SW 87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d.

SW 88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d.

SW 89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d .

9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

12 områden:

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

SW 93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.

SW 94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa.

SW 95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.

SW 96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.

SW 97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika.

SW 98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika.

SW 99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Poler. Rymden.

Den fundamentala påverkanskedjan

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola, gymnasium etc) som genom årtal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individernas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i

nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

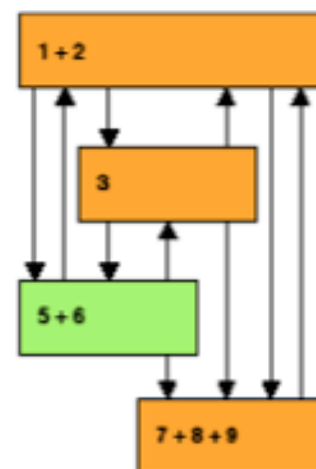
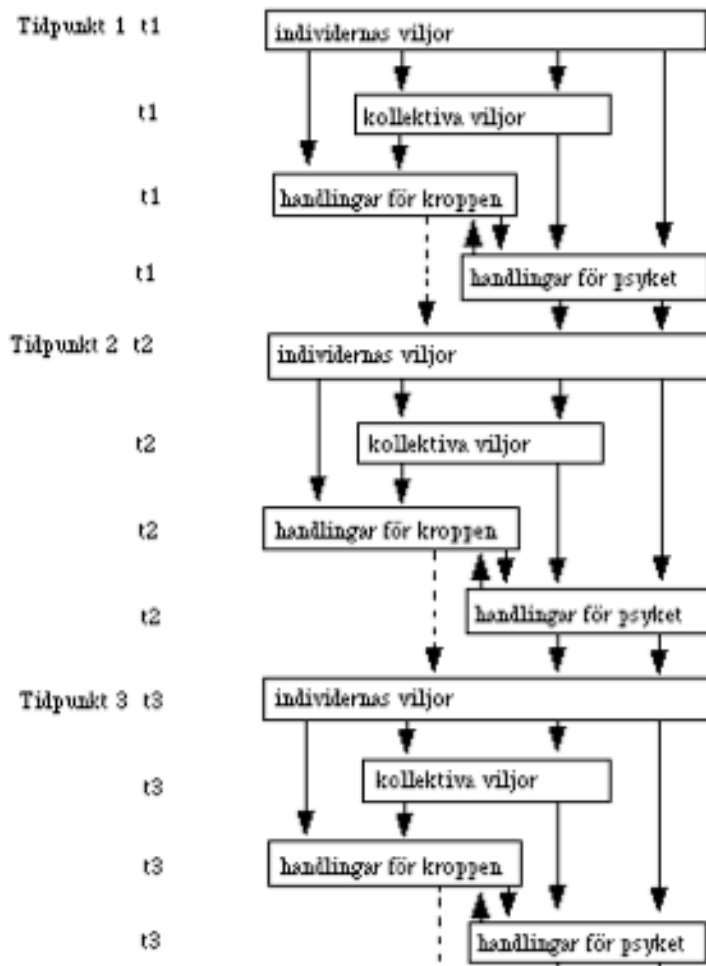
De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlik än den behövde vara. Den nuvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt. Det som då finns att tillgå är bland annat FNs mänskliga rättigheter och mål med komplement som bl a FNs Millenniedeklaration och senare överenskommelser

Den fundamentala påverkanskedjan

- 1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
- 3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
- 5-6 Naturforskning och teknologiska/ekonomiska verksamheter.
- 7-9 Kulturella verksamheter.

4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

020130

Systemet med mänskliga verksamheter, nedbantat till 44 områden. Kan vara lämplig uppställning på biblioteken.

Från zzzzl

Här har SABs ämnen lagts in. Individernas inre verkligheter behöver förbättras genom utbildningar i skolor på alla nivåer. Observera att SAB har dålig redovisning för område 3 om politik. Regeringen har dålig hand med området 64 om hushållsverksamheter. Regeringen har ansvariga statsråd för alla politikområden utom för hushållsverksamheterna som är grunden för välfärden. (SAB= system på biblioteken)

SW 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

O SW 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar

[SW . 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.](#)

[SW . 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning](#)

[SW . 103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.](#)

[SW . 104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband](#)

[SW . 105 Övergripande om forskning](#)

[SW . 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter](#)

[SW . 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.](#)

[SW . 108 Samhällskunskap.](#)

[SW . 109 Ide- filosofi- och lärdoms historia.](#)

[Ac Arkiv11152 träffar](#)

[Aa Bibliografi72330 träffar](#)

[Ab Bibliotek33294 träffar](#)

[Ba Allmänna encyklopedier3393 träffar](#)

[Be Allmän idé- och lärdoms historia10295 träffar](#)

[Bf Allmän vetenskaplig och kulturell verksamhet16245 träffar](#)

Här gärna också översikter om [Db Filosofins historia](#)

O SW 11/19 Individernas inre verkligheter.

[SW 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.](#)

[SW 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.](#)

[SW 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.](#)

[SW 14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.](#)

[SW 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.](#)

[SW 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.](#)

[SW 17 Individens moral och uppfattningar om moral.](#)

[SW 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.](#)

[D\(x\) Filosofiska lexikon334 träffar](#)

[D:d Filosofisk teori och metodlära75 träffar](#)

[Df Estetik3423 träffar](#)

[De Värdefilosofi: allmänt468 träffar](#)

[Dj Verklighetsuppfattningar \(metafysik, ontologi, kosmologi m m\)5262 träffar](#)

[Dh Filosofisk antropologi4683 träffar](#)

[Do Psykologi69173 träffar](#)

[Dd Kunskapsteori och vetenskapsteori12632 träffar](#)

[Dc Logik och språkligt orienterad filosofi6341 träffar](#)

[Dg Etik18582 träffar](#)

[Da Äldre västerländsk samt icke-västerländsk filosofisk litteratur5654 träffar](#)

[Db Filosofins historia43514 träffar](#)

[Dba Antikens filosofi3099 träffar](#)

[Dbb Medeltidens och renässansens filosofi1452 träffar](#)

[Dbc Nya tidens filosofi \(fr o m Descartes\)12017 träffar](#)

[Dbd Icke-västerländsk filosofi2611 träffar](#)

[Dbz Särskilda filosofer24621 träffar](#)

O SW 2 Religiösa verksamheter o d.

CReligion

C(x) Religionslexikon118 träffar

C:d Religionsfilosofi och -psykologi7141 träffar

C:oa Religionssociologi2246 träffar

Ca Kristendomen: allmänt6644 träffar

Cb Bibelutgåvor9294 träffar

Cc Exegetik och litteratur om Bibeln32998 träffar

CdÄldre teologisk litteratur7302 träffar

Ce Dogmatik och symbolik20777 träffar

Cf Teologisk etik4851 träffar

Cg Praktisk teologi14366 träffar

ChGudstjänsten7219 träffar

Ci Uppbyggelselitteratur20632 träffar

Cj Kyrkohistoria45869 träffar

Ck Kristna samfund25627 träffar

Cl Kristen mission4441 träffar

Cm Religionshistoria57604 träffar

Cn Moderna religionsbildningar3399 träffar

SW 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

O

SW 31 Statistik och demografi.

SW 32 Statsvetenskap.

SW 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.

SW 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.

Oi Statistik7682 träffar

Oi(x) Statistiklexikon50 träffar

Oi:d Statistisk teori och undersökningsmetodik1116 träffar

Oi:k Statistikens historia45 träffar

Oj Demografi (befolkningsvetenskap)10117 träffar

Oj:bf Demografiska institutioner19 träffar

Oj:d Demografisk teori, filosofi och metodlära289 träffar

Oj:k Demografisk forskningshistoria161 träffar

Oj:oi Statistiska demografiska tabeller62 träffar

Oj- Allmänt: särskilda länder och områden3887 träffar

Oja Nativitet och mortalitet737 träffar

Ojc Flyttningar och befolkningsändringar2181 träffar

Ojd Befolkningssammansättning och -fördelning491 träffar

Ojf Folkbokföring240 träffar

Ojp Befolkningspolitik520 träffar

Oc Statskunskap och politik136937 träffar

Oc(x) Allmänt: lexikon205 träffar

Oc:bf Organisationer och institutioner42 träffar

Oc:d Politisk teori, politisk psykologi och metodlära5128 träffar

Oc:k Statskunskapens vetenskapshistoria584 träffar

[Oc:oa](#) Politisk sociologi1672 träffar
[Oc.0](#) Särskilda statsvetenskapliga och politiska delområden, politiska skrifter13592 träffar
[Ocb](#) Statsrätt7253 träffar
[Occ](#) Sveriges statskunskap och politik17489 träffar
[Ocf](#) Främmande länders statskunskap och politik44858 träffar
[Ocg](#) Politiska begrepp och politiska åskådningar39099 träffar
[Ocl](#) Utomparlamentariska metoder, konspirativ verksamhet, terrorism m m4690 träffar

[Qa\(x\)](#) Nationalekonomiska etc lexikon147 träffar
[Qa:k](#) Nationalekonomins historia361 träffar
[Qa:oe](#) Lagstiftning8 träffar

[Oe](#) Rättsvetenskap114353 träffar
[Oe\(x\)](#) Juridiska lexikon459 träffar
[Oe\(u\)](#) Lagar och lagförslag: allmänt16 träffar
[Oe:d](#) Rättsfilosofi och rättsvetenskaplig metodlära3655 träffar
[Oe:oa](#) Rättssociologi889 träffar
[Oe-](#) Juridik: särskilda länder och områden8863 träffar
[Oea](#) Civilrätt46145 träffar
[Oeb](#) Straffrätt7950 träffar
[Oek](#) Processrätt10811 träffar
[Oel](#) Tryckfrihetsrätt1241 träffar
[Oep](#) Kriminologi och polisväsen15455 träffar till 7955
[Oeq](#) Kriminalvård3233 träffar till 7955
[Oer](#) Rättsfall4887 träffar
[Oes](#) Försvars- och krigslagstiftning1109 träffar
[Oet](#) Rättshistoria10036 träffar
[Oeö](#) Särskilda verksamheters juridik25 träffar

[O\(x\)](#) Samhälls- och rättsvetenskapliga lexikon169 träffar
[O:bf](#) Samhälls- och rättsvetenskapliga institutioner29 träffar
[O:d](#) Samhälls- och rättsvetenskapens filosofi och metodlära11011 träffar
[O:k](#) Samhälls- och rättsvetenskapens historia175 träffar

[O-](#) Allmänt: särskilda länder och områden4022 träffar
[O-a](#) Europa: allmänt81 träffar
[O-b](#) Norden: allmänt52 träffar
[O-c](#) Sverige967 träffar
[O-d](#) Övriga Norden182 träffar
[O-e](#) Brittiska öarna (Storbritannien)122 träffar
[O-f](#) Mellaneuropa270 träffar
[O-g](#) Nederländerna, Belgien och Luxemburg20 träffar
[O-h](#) Schweiz16 träffar
[O-i](#) Italien (inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta)59 träffar
[O-j](#) Frankrike och Monaco134 träffar
[O-k](#) Spanien (inkl Andorra och Gibraltar)22 träffar
[O-l](#) Portugal18 träffar
[O-m](#) Östeuropa296 träffar
[O-n](#) Balkanländerna95 träffar
[O-o](#) Asien758 träffar
[O-p](#) Afrika407 träffar
[O-q](#) Amerika550 träffar
[O-r](#) Oceanien (Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien)51 träffar
[O-s](#) Polarländerna7 träffar

[Ob](#) [Internationella relationer](#)51526 träffar

[Ob\(x\)](#) [Allmänt: lexikon](#)64 träffar

[Ob:bf](#) [Allmänt: institutioner](#)83 träffar

[Ob:k](#) [Allmänt: historia](#)90 träffar

[Ob.09](#) [Allmänt: politiska skrifter](#)286 träffar

[Oba](#) [Folkrätt](#)10884 träffar

[Obb](#) [Freds- och nedrustningsfrågor](#)8780 träffar

[Obd](#) [Internationellt samarbete: allmänt](#)1946 träffar

[Obe](#) [Nationernas förbund \(NF\)](#)440 träffar

[Obf](#) [Förenta nationerna \(FN\)](#)3985 träffar

[Obk](#) [Regionalt mellanfolkligt samarbete](#)6743 träffar

[Obi](#) [Försvarspakter](#)735 träffar

[Obn](#) [Nordiskt samarbete](#)953 träffar

[Obq](#) [Utvecklingsbistånd och internationell
hjälpverksamhet](#)7528 träffar

[Ob r](#) [Röda korset \(och likvärdiga organisationer\)](#)483 träffar

O SW 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

Här församlingarnas egna dokument. Oklart var SAB har dem.

O SW 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:

[Oh](#) [Sociala frågor och socialpolitik](#)173566 träffar se7951

Här politiska krav och politiska planeringar. Oklart var SAB har dem.

O SW 4 Sambandsforskningsverksamheter.

Finns inte i SAB

O SW 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

T Matematik

[Ta](#) [Matematik: allmänt](#)20686 träffar

[Tb](#) [Aritmetik](#)463 träffar

[Tc](#) [Algebra](#)7432 träffar

[Td](#) [Analys](#)11819 träffar

[Te](#) [Geometri](#)5824 träffar

[Tf](#) [Mått, mål och vikt](#)611 träffar

[Th](#) [Sannolikhetskalkyl och matematisk statistik](#)12869 träffar

U Naturvetenskap

[U\(x\)](#) [Naturvetenskapliga lexikon](#)407 träffar

[U:b](#) [Naturvetenskaplig forskning och n naturvetenskapliga
institutioner](#)530 träffar

[U:d](#) [Naturvetenskaplig teori, filosofi och metodlära](#)1413 träffar

[U:k](#) [Naturvetenskapens historia](#)2319 träffar

[U:oa](#) [Naturvetenskapens sociologi](#)133 träffar

[U.02](#) [Allmän instrumentlära](#)683 träffar

[Ua](#) [Astronomi](#)15199 träffar

[Ua\(y\)](#) [Astronomiska kartor, stjärnkataloger och
bilderböcker](#)48 träffar

[Ua:bf](#) [Astronomiska institutioner](#)74 träffar

[Ua:k](#) [Astronomins historia](#)1307 träffar

[Ua.02](#) [Instrumentlära](#)324 träffar

[Uaa](#) [Universum](#)2504 träffar

[Uab](#) [Solsystemet](#)2247 träffar

[Uac](#) [Stjärnor](#)1230 träffar

[Uae Praktisk astronomi874 träffar](#)
[Uaf Tidmätning1484 träffar](#)
[Uag Celest mekanik227 träffar](#)
[Uah Sfarisk astronomi och positionsastronomi111 träffar](#)
[Uai Astrofysik1032 träffar](#)

[Ub Geofysik17337 träffar](#)
[Ub.02 Instrumentlära: allmänt8 träffar](#)
[Uba Meteorologi6524 träffar](#)
[Ubb Oceanografi och hydrologi6125 träffar](#)
[Ubc Geodesi1764 träffar](#)
[Ubd Jordmagnetism407 träffar](#)
[Ube Vulkaner och jordbävningar1012 träffar](#)

[Uc Fysik och kemi71241 träffar](#)
[Uc.bf Institutioner0 träffar](#)
[Uc:k Fysikens och kemins historia360 träffar](#)
[Ucb Mekanik5380 träffar](#)
[Ucc Fysik27528 träffar](#)
[Ucd Molekyl-, atom-, kärn- och partikelfysik7146 träffar](#)
[Uce Kemi27368 träffar](#)

[Ud Geologi och paleontologi26607 träffar](#)
[Ud:bf Geologiska och paleontologiska institutioner57 träffar](#)
[Ud:k Geologins och paleontologins historia199 träffar](#)
[Ud.02 Instrumentlära8 träffar](#)
[Ud- Särskilda länder och områden3186 träffar](#)
[Uda Allmän och historisk geologi7438 träffar](#)
[Udb Paleontologi4005 träffar](#)

[Udt Geokemi462 träffar](#)
[Udu Mineralogi2407 träffar](#)
[Udv Petrologi1358 träffar](#)
[Udx Ekonomisk geologi2978 träffar](#)
[J Arkeologi](#)

[Ue Biologi37710 träffar](#)
[Ue:bf Biologisinstitutioner42 träffar](#)
[Ue:k Biologins historia661 träffar](#)
[Ue.0 Särskilda biologiska aspekter och delområden20173 träffar](#)
[Uea Utvecklingslära och genetik6109 träffar](#)
[Ueb Fysisk antropologi1735 träffar](#)
[Uec Mikrobiologi2095 träffar](#)
[Ued Bioteknik1481 träffar](#)

[Uf Botanik29412 träffar](#)
[Uf:bf Botanikinstitutioner251 träffar](#)
[Uf:k Botanikens historia559 träffar](#)
[Uf.0 Särskilda botaniska aspekter och delområden11570 träffar](#)
[Ufa Särskilda grupper av växter2464 träffar](#)
[Ufe Fröväxter \(Fanerogamer\): allmänt962 träffar](#)
[Uff Fanerogamer: gömfröiga \(Magnoliophytina\)2724 träffar](#)
[Ufg Fanerogamer: nakenfröiga \(Pinophytina\)287 träffar](#)
[Ufh Kryptogamer5684 träffar](#)

[Ug Zoologi36507 träffar](#)
[Ug:bf Zoologiinstitutioner115 träffar](#)
[Ug:k Zoologins historia233 träffar](#)
[Ug.0 Särskilda zoologiska aspekter och delområden7168 träffar](#)
[Uge Rygggradsdjur \(Vertebrata\)531 träffar](#)

Ugf Däggdjur (Mammalia)5257 träffar

Ugg Fåglar (Aves)6556 träffar

Ugh Kräldjur (Reptilia) och groddjur (Amphibia)999 träffar

Ugi Fiskar (Pisces) och rundmunnar (Cyclostomi)2329 träffar

Ugj Rygggradslösa djur (Evertebrata)11027 träffar

Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar till 71

SW 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

O SW 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

Kv Allmän ekonomisk historia19921 träffar

O SW 61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks.

V Medicin

V(x) Medicinska lexikon666 träffar

V:b Medicinsk forskning och medicinska institutioner623 träffar

V:d Medicinens filosofi och metodlära1487 träffar

V:k Medicinhistoria6408 träffar

V:oa Allmänt: medicinsk sociologi741 träffar

V:oe Allmänt: medicinlagstiftning52 träffar

V:oi Allmänt: medicinstatistik62 träffar

Va Medicinsk genetik, mikrobiologi, immunologi m fl icke-kliniska discipliner6597 träffar

Vb Anatomi4013 träffar

Vc Medicinsk fysiologi, biofysik och kemi8182 träffar

Vd Farmakologi8243 träffar

Ve Allmän medicin51942 träffar

Vf Kirurgi och anestesi8641 träffar

Vg Gynekologi och andrologi6128 träffar

Vh Pediatrik4490 träffar

Vi Oftalmologi (ögat)2109 träffar

Vj Otorinolaryngologi2486 träffar

Vk Odontologi5159 träffar

VI Psykiatri24284 träffar

[Vm](#) Terapimetoder 8514 träffar

[Vn](#) Samhällsmedicin, hygien, sexologi 25450 träffar

[Vo](#) Rättsmedicin 459 träffar

[Vp](#) Hälso- och sjukvård 29201 träffar

[Vs](#) Geriatrik 1844 träffar

[Vt](#) Flyg- och navalmedicin, rymdmedicin 181 träffar

[Vu](#) Idrottsmedicin 773 träffar

[Vx](#) Militärmedicin 1166 träffar

[Qdfb](#) Veterinärmedicin 2005 träffar

[Qdfb:bf](#) Organisationer och institutioner 14 träffar

[Qdfb:k](#) Historia 101 träffar

[Qdfb:oe](#) Lagstiftning 13 träffar

[Ps](#) Brandteknik och brandväsen 2731 träffar. Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61

O SW 62 Ingenjörssamhater (konstruktion o d)

[P](#) Teknik, kommunikationer ... Del om ingenjörssamhater , konstruktion o d. Tillverkning ingår i 66-69. Drift av kommunikationer ingår i 654+656. Drift av energi- och hygienproduktion o d ingår i 64. Allmänt om drift av datorer och datorbehandling Ingår i 651.

[P\(x\)](#) Tekniklexikon 693 träffar

[P:d](#) Teknisk teori och filosofi 405 träffar

[P:k](#) Allmän teknikhistoria 1548 träffar

[P:oa](#) Allmänt: sociologiska aspekter 964 träffar

[P.O](#) Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet 31872 träffar

[Pa](#) Teknisk fysik 9422 träffar

[Pb](#) Maskinteknik 12532 träffar

[Pc](#) Elektroteknik och elektrisk industri 32335 träffar

[Pd](#) Bergsbruk 9320 träffar

[Pe](#) Metallbearbetning och metallindustri 7705 träffar
Industrier Pf o s v förtecknas på 66-69.

[Pp](#) Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien 40657 träffar

[Pr](#) Transportmedel och kommunikationer 50745 träffar

[Ps](#) Brandteknik och brandväsen 2731 träffar. Delar om brandkår och räddningstjänst ingår i 61

[Pt](#) Patentbeskrivningar 231 träffar

[Pu](#) Datorer och databehandling 69084 träffar

O SW 63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Od Lantbruk46433 träffar

Od(x) Lantbrukslexikon80 träffar

Od:bf Lantbruksorganisationer och -institutioner61 träffar

Od:k Lantbrukets och lantbruksforskningens historia846 träffar

Od:oe Lantbrukslagstiftning32 träffar

Od- Särskilda länder och områden12333 träffar

Qda Lantbruksekonomi2258 träffar

Qdb Lantbrukets byggnader, redskap och maskiner1263 träffar

Qdc Jordbrukslära3467 träffar

Qdd Växtodlingslära3142 träffar

Qde Växternas sjukdomar och skadedjur, växtskydd1608 träffar

Qdf Husdjurslära16986 träffar

Qdg Mjolkproduktion475 träffar

Qdh Äggproduktion31 träffar

Qdi Köttproduktion133 träffar

Qdfb Veterinärmedicin2005 träffar till 61

Qe(x) Trädgårdsexikon38 träffar

Qe:k Trädgårdsskötselns och trädgårdsforskningens historia128 träffar

Qe Trädgårdsskötsel7959 träffar

Qe- Särskilda länder och områden1686 träffar

Qec Trädgårdsarbete261 träffar

Qed Köksväxtodling526 träffar

Qee Fukt- och bärodling842 träffar

Qef Prydnadsväxtodling2164 träffar

Qf Skogsbruk9821 träffar

Qf(x) Skogsbrukslexikon32 träffar

Qf:bf Skogsbruksorganisationer och -institutioner20 träffar

Qf:k Skogsbrukets och skogsforskningens historia94 träffar

Qf- Särskilda länder och områden4329 träffar

Qfb Skogsekonomi296 träffar

Qfd Skogsbotanik727 träffar

Qfe Skogsvård813 träffar

Qfh Avverkning och transport454 träffar

Qfj Skogsuppskattning och virkesmätning259 träffar

Qfk Flottning och sortering264 träffar

Qg Jakt och fiske9402 träffar

Qg- Allmänt: särskilda länder och områden96 träffar

Qga Jakt3576 träffar

Qgb Fiske5560 träffar

O SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

Qc Hem och hushåll41918 träffar

Qc(x) Allmänt: lexikon29 träffar

Qc- Särskilda länder och områden1087 träffar

Qca Mat och dryck (inkl kulturhistoriska arbeten)27057 träffar

Qcb Hemmets vård2195 träffar

Qcc Kläder och sömnad5413 träffar

Qcd Personlig hygien1173 träffar

Qcg Umgängeskunst, etikettfrågor och andra personliga
förhållanden1233 träffar

Qci Privatekonomi1953 träffar

Qm Hotell, restauranger och turism7078 träffar

**P Teknik, kommunikationer ... Drift av energi- och hygienpro-
duktion o d ingår i 64.**

SW 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d.

O SW . 651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Qbg Kontorsteknik3071 träffar

Pu Datorer och databehandling69084 träffar delar om drift.

O SW . 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Od Förvaltning46142 träffar

Od(x) Allmänna förvaltningslexikon19 träffar

Od:d Allmän förvaltningsteori och metodlära225 träffar

Od:k Allmän förvaltningshistoria39 träffar

Od.0 Allmän central- och lokalförvaltning405 träffar

Odb Förvaltningsrätt3324 träffar

Odc Förvaltning: Sverige14084 träffar

Odf Främmande länders förvaltning5511 träffar

Odg Samhällsplanering20410 träffar till 71

O SW . 6525-6529 Militära verksamheter.

S Militärväsen

S(x) Militära lexikon128 träffar

S:bf Militära institutioner28 träffar

S:do Allmänt: militär psykologi179 träffar

S:k Allmän krigshistoria och krigskonstens historia2002 träffar

S:oa Allmänt: militär sociologi251 träffar

S.0 Allmänt: särskilda militära aspekter3617 träffar

S- Allmänt: särskilda länder och områden12851 träffar

Sa Lantkrigsväsen5784 träffar

Sb Sjökrigsväsen9059 träffar

Sc Luftkrigsväsen4066 träffar

[Se](#) Total krigföring1924 träffar
[Sf](#) Kärnvapenkrigföring1325 träffar
[Sg](#) Kemisk och biologisk krigföring409 träffar
[Sh](#) Psykologiskt försvar227 träffar
[Si](#) Civilförsvar852 träffar
[Sj](#) Ekonomiskt försvar88 träffar
[Sk](#) Frivilligt försvarsarbete649 träffar
[Sv](#) Vapen5481 träffar

O SW . 653 Handelsverksamheter.

[Qi](#) Handel13303 träffar
[Qi\(x\)](#) Allmänt: lexikon och uppslagsverk139 träffar
[Qi:k](#) Handels historia148 träffar
[Qi:oe](#) Handelslagstiftning64 träffar
[Qi](#)–Särskilda länder och områden4168 träffar
[Qia](#) Handelsteknik822 träffar
[Qik](#) Varukännedom118 träffar
[Qil](#) Handelskalendrar och –lexikon428 träffar
[Qim](#) Handel med speciella varor3616 träffar
[Qis](#) Marknader och varumässor394 träffar
[Qiv](#) Handelskammare, handelsrepresentation267 träffar

O SW . 654 Telekommunikationsverksamheter.

[P Teknik, kommunikationer ...](#) [Del om drift av televerksamheter](#)
[Qjg](#) Televäsen1485 träffar
[Qjg:bf](#) organisationer och institutioner17 träffar
[Qjg:k](#) Televäsendets historia33 träffar
[Qjg:oe](#) Telelagstiftning37 träffar
[Qjg](#)– Särskilda länder och områden931 träffar

O SW . 655 Förlagsverksamheter o d.

[Ad](#) Bokförlag och bokhandel6476 träffar
[Ad:k](#) Bokförlagens och bokhandelns historia68 träffar
[Ad](#)– Särskilda länder och områden4435 träffar
[Ada](#) Bokhandelsteknik och –organisation177 träffar
[Ads](#) Lagerkataloger273 träffar
[Adt](#) Bokauktionskataloger465 träffar
[Ae](#) Bokväsen14489 träffar

O SW . 656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

[P Teknik, kommunikationer ...](#) [Del om drift av transporter](#)
[Pra](#) Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar
[Prb](#) Järnvägar och spårvägar4531 träffar
[Prc](#) Fartyg och sjöfart15778 träffar
[Prd](#) Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar
[Prf](#) Svävare, amfibiefarkoster m m44 träffar
[Prt](#)Transportväsen4375 träffar
[Prt](#)–Särskilda länder och områden870 träffar
[Prtg](#) Godstransporter (inkl containertrafik)827 träffar
[Prtp](#) Persontransporter (inkl kollektivtrafik)915 träffar
[Qjf](#) Postväsen2276 träffar

O SW . 657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

[Ok](#) Försäkring11994 träffar
[Om](#) Kooperation1711 träffar
[Qaa](#) Ekonomisk teori27779 träffar
[Qab](#) Ekonometri2459 träffar
[Qac](#) Konjunkturteori och konjunkturlära1891 träffar
[Qad](#) Ekonomiska förhållanden68420 träffar

[Qae](#) Penning- och bankväsen23674 träffar

[Qaf](#) Finansväsen med finansrätt20234 träffar

[Qbc](#) Redovisning13451 träffar

**[O SW . 658 Allm.företagsekonomi, Arbets-förmedling o -
marknad.](#)**

[Qb](#) Företagsekonomi97354 träffar

[Qb\(x\)](#) Företagsekonomiska lexikon217 träffar

[Qb:bf](#) Allmänt: Organisationer och institutioner14 träffar

[Qb:d](#) Företagsteori, metodlära539 träffar

[Qb:k](#) Företagsekomomins historia148 träffar

[Qb](#)-Särskilda länder och områden1221 träffar

[Qba](#) Företagsorganisation, företagsformer,
företagsledning36814 träffar

[Qbb](#) Standardisering707 träffar

[Qbc](#) Redovisning13451 träffar till 657

[Qbd](#) Anläggningar och inventarier821 träffar

[Qbf](#) Personaladministration9735 träffar

[Qbg](#) Kontorsteknik3071 träffar till 651

[Qbi](#) Driftorganisation11573 träffar

[Qbk](#) Materialadministration2864 träffar

[Qbl](#) Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffar till 659

[Qbm](#) Reklam och PR (public relations)4594 träffar till 659

[Qz](#) Särskilda företag19026 träffar

[O SW . 659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.](#)

[Qbl](#) Försäljningsorganisation. Marknadsföring12145 träffar

[Qbm](#) Reklam och PR (public relations)4594 träffar

[O SW 66/68 Tillverkning av varor.](#)

**[P Teknik, kommunikationer ... Del om tillverkning av varor.
Konstruktion se 62](#)**

[Pa](#) Teknisk fysik9422 träffar

[Paa](#) Teknisk akustik1455 träffar

[Pab](#) Teknisk optik5481 träffar

[Pac](#) Teknisk värmelära1351 träffar

[Pb](#) Maskinteknik12532 träffar

[Pb.0](#) Särskilda aspekter52 träffar

[Pba](#) Maskinelement6072 träffar

[Pbb](#) Värmemotorer1375 träffar

[Pbc](#) Vattenmotorer och pumpar671 träffar

[Pbd](#) Vindmotorer m m327 träffar

[Pbe](#) Transportanordningar522 träffar

[Pbf](#) Kylteknik, Tryckluftteknik, luftpumpar870 träffar

[Pc](#) Elektroteknik och elektrisk industri32335 träffar

[Pc:bf](#) Allmänt: institutioner5 träffar

[Pc:oe](#) Allmänt: lagstiftning8 träffar

[Pc.0](#) Allmänt: särskilda aspekter342 träffar

[Pca](#) Elektrisk kraftproduktion523 träffar

[Pcb](#) Elektrisk kraftöverföring och distribution2091 träffar

[Pcc](#) Elektriska maskiner844 träffar

[Pcf](#) Elektrisk ljus-teknik531 träffar

[Pcg](#) Elektrisk värmeteknik63 träffar

[Pch](#) Teknisk elektrokemi455 träffar

[Pci](#) Elektronik10078 träffar

[Pcj](#) Radio- och teleteknik11381 träffar

[Pd](#) Bergsbruk9320 träffar

[Pd:bf](#) Institutioner27 träffar

[Pd:oe](#) Lagstiftning35 träffar

[Pd.05](#) Industri134 träffar

[Pda](#) Prospektering och mineralutvinning3062 träffar

[Pdb](#) Metallurgi4079 träffar

[Pe](#) Metallbearbetning och metallindustri7705 träffar

[Pe.0](#) Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet541 träffar

[Pea](#) Gjutning406 träffar

[Pec](#) Bearbetning och formning930 träffar

[Ped](#) Värme- och köldbehandling152 träffar

[Pe](#) Svetsning, skärning, lötning, limning841 träffar

[Peg](#) Ytbehandling541 träffar

[Peh](#) Metallprodukter141 träffar

[Pej](#) Metallmanufaktur och smideshantverk1035 träffar

[Pel](#) Finmekanik1402 träffar

[Pf](#) Stenindustri974 träffar

[Pg](#) Glas, keramik, porslin2830 träffar

[Pg.0](#) Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet507 träffar

[Pga](#) Glas1296 träffar

[Pgb](#) Keramik och porslin560 träffar

[Ph](#) Träteknik och träindustri3955 träffar

[Ph.0](#) Allmänt: särskilda aspekter, amatör- och hobbyverksamhet623 träffar

[Pha](#) Virkesframställning513 träffar

[Phc](#) Lagring av virke34 träffar

[Phd](#) Träbearbetning401 träffar

[Phh](#) Träprodukter359 träffar

[Phi](#) Finsnickeri1338 träffar

[Phj](#) Kork och korkprodukter15 träffar

[Pi](#) Pappersindustri3451 träffar

[Pi.05](#) Industri208 träffar

[Pia](#) Cellulosa- och pappersmasseindustri608 träffar

[Pib](#) Papper och papp1109 träffar

[Pic](#) Pappersprodukter389 träffar

[Pj](#) Textil- och beklädnadsindustri3572 träffar

[Pj.0](#) Allmänt: särskilda aspekter192 träffar

[Pja](#) Textil- och konstfiberindustri1649 träffar

[Pjb](#) Textilkemi635 träffar

[Pjc](#) Beklädnadsvaror588 träffar

[Pjd](#) Övriga textilprodukter127 träffar

[Pk](#) Läder- och pälsvaruindustri781 träffar

[Pk.05](#) Allmänt: industri18 träffar

[Pk.09](#) Allmänt: amatör- och hobbyverksamhet9 träffar

[Pka](#) Läderbearbetning188 träffar

[Pkb](#) Pälsberedning48 träffar

[Pkc](#) Skor och andra lädervaror456 träffar

[PI Övriga produkter516 träffar](#)

[PI.09 Amatör- och hobbyverksamhet308 träffar](#)

[PIb Leksaker92 träffar](#)

[Plc Halm- och hårbeten m m65 träffar](#)

[Pm Kemisk teknik och kemisk industri21529 träffar](#)

[Pm:oe Allmänt: lagstiftning8 träffar](#)

[Pm.O Allmänt: särskilda aspekter454 träffar](#)

[Pma Bränslen och sprängämnen3547 träffar](#)

[Pmb Livsmedel och njutningsmedel7728 träffar](#)

[Pmc Läkemedel och kosmetika1178 träffar](#)

[Pmg Oljor, fetter och vaxer264 träffar](#)

[Pmh Färger och lacker1410 träffar](#)

[Pmi Gummi och plaster1617 träffar](#)

[Pmö Övrig kemisk-teknisk industri989 träffar](#)

[Pn Fotografi och filmteknik7261 träffar](#)

[Pna Fotografi4139 träffar](#)

[Pnb Filmteknik, TV- och videofotografering1030 träffar](#)

[Pnd Vetenskaplig och teknisk fotografi983 träffar](#)

[Pny Fotografi och filmteknik: restaurering och konservering131 träffar](#)

[Po Tryckeri och bokbinderi2487 träffar](#)

[Po.05 Allmänt: industri70 träffar](#)

[Poa Tryckeri1763 träffar](#)

[Pob Bokbinderi336 träffar](#)

[Pr Transportmedel och kommunikationer50745 träffar](#)

[Pra Landsvägsfordon och landsvägstrafik15600 träffar](#)

[Prb Järnvägar och spårvägar4531 träffar](#)

[Prc Fartyg och sjöfart15778 träffar](#)

[Prd Luft- och rymdfarkostteknik8471 träffar](#)

[Prf Svävare, amfibiefarkoster m m44 träffar](#)

[Prt Transportväsen4375 träffar](#)

O SW 69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

P Teknik, kommunikationer ... Del om tillverkning/byggande av byggnader och anläggningar. Konstruktion se 62

[Pp Byggnadsteknik, byggnadsproduktion, teknisk hygien40657 träffar](#)

[Pp:bf Allmänt: organisationer och institutioner61 träffar](#)

[Pp:oe Byggnadslagstiftning365 träffar](#)

[Pp.O Allmänt: särskilda aspekter422 träffar](#)

[Ppa Byggnadsteknik9156 träffar](#)

[Ppb Byggnadsproduktion: husbyggnad9363 träffar](#)

[Ppc Byggnadsproduktion: väg- och vattenbyggnad6287 träffar](#)

[Ppd Teknisk hygien, vatten och avlopp, värmeförsörjning m m9198 träffar](#)

[SW 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.](#)

[O SW 70 Allmänt om konst o kultur.](#)

[la Konst: allmänt10951 träffar](#)

[lb Konsthistoria95037 träffar](#)

[O](#)

[SW 71 Övergripande planering av fysiska miljöer, samt](#)

[SW 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.](#)

[Odg Samhällsplanering20410 träffar](#)

[Odg\(x\) Allmänt: lexikon19 träffar](#)

[Odg:bf Organisationer och institutioner11 träffar](#)

[Odg:d Samhällsplneringens teori, filosofi och metodlär181 träffar](#)

[Odg:k Samhällsplaneringens histori28 träffar](#)

[Odg:oe Lagstiftning33 träffar](#)

[Odg– Allmänt: särskilda länder och områden5957 träffar](#)

[Odg b Riksplanering74 träffar](#)

[Odg c Regionplanering2387 träffar](#)

[Odg d Kommunal planering5690 träffar](#)

[Odg l Planering för bostäder710 träffar](#)

[Odg m Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar](#)

[Odg p Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar](#)

[Odg q Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar](#)

[Op Framtidsstudier1604 träffar](#)

[Uh Miljöfrågor och naturskydd41368 träffar](#)

[lc Arkitektur64589 träffar](#)

[lc:bf Arkitekturorganisationer och –institutioner41 träffar](#)

[lc:d Arkitekturteori och –psykologi1713 träffar](#)

[lc:do Arkitekturpsykologi174 träffar](#)

[lc:k Vetenskapshistoria82 träffar](#)

[lc. Särskilda perioder3428 träffar](#)

[lc– Särskilda länder och områden35673 träffar](#)

[lcd Byggnader för särskilda ändamål10412 träffar](#)

[lct Stadsplanekonst3929 träffar](#)

[lcu Landskapsarkitektur4153 träffar](#)

[lcv Byggnadsvård3914 träffar](#)

[O](#)

[SW 73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning. Samt](#)

[SW 74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.](#)

[SW 75 Konstmåleri. 76 Grafisk konst, teckenkonst. 77 Fotografi.](#)

[ld Skulptur7222 träffar](#)

[Bg Allmänna museer14987 träffar](#)

[Bh Allmänna utställningar1538 träffar](#)

[le Målarkonst19432 träffar](#)

[lf Grafisk konst7647 träffar](#)

[lg Teckningskonst7391 träffar](#)

[lh Konsthantverk39390 träffar](#)

[li Konstsamlingar och –utställningar18292 träffar](#)

[ln Fotokonst12369 träffar](#)

[Af Skrift3418 träffar](#)

[Ky Historiska hjälpvetenskaper16163 träffar](#) delar

[O SW 78 Musik \(konserter o d till 792\)](#)

[lj Musik89664 träffar](#) (konserter, evenemang od till 792)

[X Musikalier \(noter\)](#)

[Y Musikinspelningar](#)

[SW 79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport. \(Allmänt om sociala miljöer\) samt](#)

[**O SW .7911-7913 Seder och bruk.**](#)

[**Oa** Sociologi64809 träffar](#)

[**Oa\(x\)** Sociologiska lexikon116 träffar](#)

[**Oa:bf** Sociologiska institutioner8 träffar](#)

[**Oa:d** Sociologisk teori, filosofi och metodlära5133 träffar](#)

[**Oa:k** Sociologins historia715 träffar](#)

[**Oaa** Socialpsykologi11628 träffar kan ingå i 15](#)

[**Oab** Sociala strukturer31995 träffar](#)

[**Oac** Familjesociologi6571 träffar](#)

[**M Etnografi, socialantropologi**](#)

[**M\(x\)** Etnografiska etc. lexikon112 träffar](#)

[**M:b** Etnografisk etc. forskning. Institutioner337 träffar](#)

[**M:d** Etnografisk etc teori, filosofi och metodlära2649 träffar](#)

[**M:k** Etnografins etc historia507 träffar](#)

[**Ma** Europa: allmänt1767 träffar](#)

[**Mb** Norden: allmänt373 träffar](#)

[**Mc** Sverige9481 träffar](#)

[**Md** Övriga Norden1365 träffar](#)

[**Me** Brittiska öarna \(Storbritannien\)434 träffar](#)

[**Mf** Mellaneuropa1064 träffar](#)

[**Mg** Nederländerna, Belgien och Luxemburg89 träffar](#)

[**Mh** Schweiz113 träffar](#)

[**Mi** Italien \(inkl Vatikanstaten, San Marino och Malta\)192 träffar](#)

[**Mj** Frankrike338 träffar](#)

[**Mk** Spanien \(inkl Andorra och Gibraltar\)233 träffar](#)

[**MI** Portugal93 träffar](#)

[**Mm** Östeuropa1158 träffar](#)

[**Mn** Balkanländerna464 träffar](#)

[**Mo** Asien4523 träffar](#)

[**Mp** Afrika3277 träffar](#)

[**Mq** Amerika5608 träffar](#)

[**Mr** Oceanien1499 träffar](#)

[**Ms** Polarländerna549 träffar](#)

[**Mu** Bebyggelse och byggnader2315 träffar](#)

[**Mv** Föremål1351 träffar](#)

[**Mx** Näringsliv och arbetsliv3887 träffar](#)

[**My** Samhälls- och familjeliv3531 träffar](#)

[**Mz** Folkro och folkseder10687 träffar](#)

[**Bl** Omstridda fenomen och företeelser2995 träffar](#)

[**O**](#)

[**SW .7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm. Samt**](#)

[**SW .792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans. och**](#)

[**SW .793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.**](#)

[**SW .794 Spel. Skicklighets-och turspel. Lotteri. Lotto. Tips etc.**](#)

[**Im** Film26097 träffar](#)

[**Ik** Teater30897 träffar](#)

[**Rc** Danslekar och dans1723 träffar](#)

[**Rh** Scoutrörelsen684 träffar](#)

[**Rd** Spel och tidsfördriv7462 träffar](#)

[**Re** Lotteri, vadhållning, tips499 träffar](#)

SW 795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

O SW .7951 Socialvård.

Oh Sociala frågor och socialpolitik173581 träffar
Oh:oe Allmänt: sociallagstiftning140 träffar
Oh- Allmänt: särskilda länder och områden7023 träffar
Oha Arbete och arbetsmarknad54266 träffar
Ohc Bostäder8400 träffar
Ohd Emigration och immigration12477 träffar även 7958
Ohe Minoriteter12938 träffar
Ohf Social omsorg29923 träffar
Ohg Frivillig hjälpverksamhet3148 träffar
Ohl Alkohol-, narkotika- och nikotinfrågor10907 träffar
Ohj Genusfrågor35587 träffar
Ohk Fritidsverksamhet2265 träffar
Ohm Allmänna samlingslokaler516 träffar

O SW .7952/7956 Sociala miljöer, sociala verksamheter.

Planering av sociala miljöer för Odgm-Odgg se 71+72

Odgm Planering för rekreation, lek, fritid och kultur583 träffar
Odgp Planering för handel, industri och arbetsplatser277 träffar
Odgg Planering för kommunikationer och transporter1534 träffar
Oep Kriminologi och polisväsen15455 träffar
Oeq Kriminalvård3233 träffar

O SW .7957 Undervisning o d.

EUppfostran och undervisning

E:b Uppfostran och undervisning: forskning44 träffar
E:bf Organisationer och institutioner26 träffar
E:d Uppfostran och undervisning: teori och filosofi1395 träffar
E:k Uppfostran och undervisning: historia1888 träffar
E:oa Uppfostran och undervisning: sociologi293 träffar
Ea Pedagogik60803 träffar
Eh Uppfostran i hemmiljö1475 träffar
Em Undervisningsväsen (ej högskolor)47580 träffar
Ep Högskolor35133 träffar
Et Ungdomsvårdsskolor235 träffar
Eu Elever med särskilda behov8568 träffar
Ev Folkbildning5026 träffar
Ex Yrkesval1496 träffar

O SW .7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

Odgl Planering för bostäder710 träffar se 71+72
Ohd Emigration och immigration12477 träffar

O SW .7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d.

Bi Förenings- och mötesteknik1107 träffar
Bk Allmänna sällskap och föreningar3306 träffar

O SW 796/799 Sport, idrott o d.

Ra Gymnastik3153 träffar
Rag Motion1185 träffar
Rah Bodybuilding314 träffar

[Rai](#) Yoga277 träffar
[Raj](#) Akrobatik12 träffar
[Rb](#) Idrott och sport28365 träffar
[Rb:bf](#) Idrottsorganisationer och -institutioner160 träffar
[Rb:do](#) Idrottspsykologi731 träffar
[Rb:k](#) Idrottsforskningens historia367 träffar
[Rb:oa](#) Idrottssociologi917 träffar
[Rb-](#) Särskilda länder och områden4253 träffar
[Rba](#) Allmän idrott. Friidrott725 träffar
[Rbb](#) Boll- och kägelsport4213 träffar
[Rbc](#) Simning, simhopp, dykning m m622 träffar
[Rbd](#) Sjösport. Båtsport1366 träffar
[Rbe](#) Djursport1600 träffar
[Rbf](#) Cykel-, motor- och flygsport1137 träffar
[Rbg](#) Vintersport1710 träffar
[Rbh](#) Rullskridskor, rullbräda, rullskidor90 träffar
[Rbi](#) Budo (kampsporter)502 träffar
[Rbj](#) Brottning145 träffar
[Rbk](#) Boxning218 träffar
[Rbl](#) Tyngdlyftning49 träffar
[Rbm](#) Orienteringssport (inkl skidororientering)1599 träffar
[Rbn](#) Alpinism368 träffar
[Rbo](#) Friluftsliv1471 träffar
[Rbp](#) Fäktning183 träffar
[Rbq](#) Skytte340 träffar
[Rbr](#) Handikappidrott163 träffar
[Rbv](#) Olympiska spelen691 träffar
[Rbz](#) Särskilda idrottsutövare2594 träffar

[SW 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur](#)

[O SW 80 Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.](#)

[F Språkvetenskap](#)

[F\(x\)](#) Flerspråkiga lexikon och språkvetenskapliga uppslagsverk1123 träffar
[F:b](#) Språkvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner177 träffar
[F:d](#) Språk teori och -filosofi10397 träffar
[F:k](#) Språkvetenskapens historia1329 träffar
[F:oa](#) Språksociologi6526 träffar
[F:oi](#) Språkstatistik73 träffar
[F:pu](#) Datalogi lingvistik1334 träffar
[F:t](#) Matematisk lingvistik81 träffar
[F.0](#) Allmänt: särskilda språkvetenskapliga aspekter20983 träffar
[Fb](#) Indoeuropeiska språk: allmänt5008 träffar
[Fc](#) Svenska24043 träffar
[Fd](#) Övriga nordiska språk5173 träffar
[Fe](#) Engelska24149 träffar
[Ff](#) Tyska16219 träffar
[Fg](#) Nederländska1637 träffar
[Fh](#) Romanska språk: allmänt2891 träffar
[Fi](#) Italienska3959 träffar
[Fj](#) Franska11394 träffar
[Fk](#) Spanska6634 träffar
[Fl](#) Portugisiska1048 träffar
[Fm](#) Slaviska och baltiska språk18187 träffar
[Fn](#) Keltiska språk772 träffar
[Fo](#) Grekiska och latin15432 träffar
[Fp](#) Indo-ariska språk2495 träffar

[**Fq** Iranska språk1553 träffar](#)
[**Fr** Övriga indoeuropeiska språk998 träffar](#)
[**Fs** Semitiska språk11097 träffar](#)
[**Ft** Hamitiska språk och tchadspråk1909 träffar](#)
[**Fu** Finsk-ugriska och altaiska språk10458 träffar](#)
[**Fv** Sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk3094 träffar](#)
[**Fx** Övriga språk7413 träffar](#)
[**Fy** Konstgjorda språk566 träffar](#)
[**Få** Teckenspråk550 träffar](#)

O SW 81 Litteraturvetenskap. Litteraturhistoria.

G Litteraturvetenskap

[**G\(x\)** Litteraturvetenskapliga lexikon802 träffar](#)
[**G:b** Litteraturvetenskaplig forskning, organisationer och institutioner178 träffar](#)
[**G:dd** Litteraturvetenskaplig metodlära1357 träffar](#)
[**G:df** Litteraturestetik8370 träffar](#)
[**G:dg** Litteraturkritik3012 träffar](#)
[**G:do** Litteraturpsykologi1164 träffar](#)
[**G:k** Litteraturvetenskapens historia475 träffar](#)
[**G:oa** Litteratursociologi2804 träffar](#)
[**G.0** Särskilda litterära genrer och motiv27810 träffar](#)
[**G.** Allmänt: särskilda litterära perioder31799 träffar](#)
[**Gb** Germansk och nordisk litteraturhistoria: allmän1434 träffar](#)
[**Gc** Svensk litteraturhistoria28437 träffar](#)
[**Gd** Övrig nordisk litteraturhistoria7197 träffar](#)
[**Ge** Engelsk litteraturhistoria44252 träffar](#)
[**Gf** Tysk litteraturhistoria25513 träffar](#)
[**Gg** Nederländsk litteraturhistoria822 träffar](#)

[**Gh** Romansk litteraturhistoria: allmän1002 träffar](#)
[**Gi** Italiensk litteraturhistoria4836 träffar](#)
[**Gj** Fransk litteraturhistoria20285 träffar](#)
[**Gk** Spansk litteraturhistoria8600 träffar](#)
[**Gl** Portugisisk litteraturhistoria1668 träffar](#)
[**Gm** Slavisk och baltisk litteraturhistoria24365 träffar](#)
[**Gn** Keltisk litteraturhistoria366 träffar](#)
[**Go** Grekisk och latinsk litteraturhistoria12880 träffar](#)
[**Gp** Indo-arisk litteraturhistoria1190 träffar](#)
[**Gq** Iransk litteraturhistoria911 träffar](#)
[**Gr** Övrig indoeuropeisk litteraturhistoria160 träffar](#)
[**Gs** Semitisk litteraturhistoria3993 träffar](#)
[**Gt** hamitiska språk och tchadspråk129 träffar](#)
[**Gu** Finsk-ugrisk och altaisk litteraturhistoria4207 träffar](#)
[**Gv** Litteraturhistoria: sino-tibetanska och austroasiatiska språk1443 träffar](#)
[**Gx** Övrig litteraturhistoria2706 träffar](#)
[**Gz** Särskilda utländska författare6100 träffar](#)

O SW 82/89 Skönlitteratur på olika språk.

H Skönlitteratur

H.07 Folkdiktning: allmänt1506 träffar
Hbn Nordisk skönlitteratur: samlingar510 träffar
Hc Svensk skönlitteratur264319 träffar
Hd Övrig nordisk skönlitteratur22540 träffar
He Engelsk skönlitteratur111581 träffar
Hf Tysk skönlitteratur29946 träffar
Hg Nederländsk skönlitteratur2645 träffar
Hh Romansk skönlitteratur1176 träffar
Hi Italiensk skönlitteratur8110 träffar
Hj Fransk skönlitteratur26798 träffar
Hk Spansk skönlitteratur18943 träffar
Hi Portugisisk skönlitteratur4602 träffar
Hm Slavisk och baltisk skönlitteratur47428 träffar
Hn Keltisk skönlitteratur323 träffar
Ho Grekisk och latinsk litteratur25654 träffar
Hp Indisk litteratur4321 träffar
Hq Iransk litteratur5971 träffar
Hr Övrig indoeuropeisk litteratur1395 träffar
Hs Semitisk litteratur12166 träffar
Ht Litteratur på hamitiska språk och tchadspråk620 träffar
Hu Finsk-ugrisk och altaisk skönlitteratur19683 träffar
Hv Skönlitteratur på sinotibetanska och austroasiatiska m.fl. språk6319 träffar
Hx Övrig skönlitteratur6009 träffar
Hy Skönlitteratur på konstgjorda språk139 träffar
Hå Skönlitteratur på teckenspråk229 träffar

SW 9 Saklitterära verks.Allmän geografi o historia. Biografi.

O SW 90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

Ä Tidningar

Bd Allmänna tidskrifter och allmänna serier9483 träffar
Bb Allmänna samlingsverk9362 träffar
Br Kommunikation, cybernetik, informationsteori6897 träffar
Bs Masskommunikation: allmänt13047 träffar
Bt Publicistik (inkl tidningsväsen och -historia)13022 träffar
Bu Masskommunikation: radio och television7423 träffar
Bv Informationsteknik (IT)5082 träffar

O SW 91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 mots. 93/99.

N Geografi och lokalhistoria

N(x) Allmänt: geografiska lexikon453 träffar
N(y) Allmänt: kartor och bilder2829 träffar
N:d Geografisk teori, filosofi och metodlära680 träffar
N:k Geografiforskningens historia1898 träffar
N.0 Allmänt: reseskildringar och -handböcker, särskilda geografiska aspekter6401 träffar
Na Europa: allmänt2573 träffar
Nb Norden: allmänt2031 träffar
Nc Sverige79719 träffar
Nd Övriga Norden9805 träffar
Ne Brittiska öarna (Storbritannien)4697 träffar
Nf Mellaneuropa9987 träffar

[**Ng** Nederländerna, Belgien och Luxemburg1154 träffar](#)
[**Nh** Schweiz1086 träffar](#)
[**Ni** Italien4287 träffar](#)
[**Nj** Frankrike4121 träffar](#)
[**Nk** Spanien1958 träffar](#)
[**Nl** Portugal482 träffar](#)
[**Nm** Östeuropa6915 träffar](#)
[**Nn** Balkanländerna2880 träffar](#)
[**No** Asien16466 träffar](#)
[**Np** Afrika7168 träffar](#)
[**Nq** Amerika10113 träffar](#)
[**Nr** Oceanien \(Australien, Nya Zeeland, Melanesien, Polynesien, Mikronesien\)2084 träffar](#)
[**Ns** Polarländerna2285 träffar](#)
[**Nt** Oceaner och hav831 träffar](#)
[**Ny** Kartografi3678 träffar](#)

O SW 92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

L Biografi med genealogi

[**L:k** Vetenskapshistoria7 träffar](#)
[**Ld** Genealogi9789 träffar](#)
[**Lk** Biografisk vetenskap660 träffar](#)
[**Lm** Biografiska uppslagsverk15002 träffar](#)
[**Ls** Biografiska samlingar10970 träffar](#)
[**Lz** Biografi: särskilda personer130729 träffar](#)

O SW 93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

K Historia

[**K\(x\)** Historiska lexikon252 träffar](#)
[**K:bf** Historiska organisationer och institutioner146 träffar](#)
[**K:d** Historisk teori, filosofi och metodlära4808 träffar](#)
[**K:k** Historieforskningens historia4174 träffar](#)
[**K.** Allmänt: särskilda historiska perioder45052 träffar](#)
[**Ka** Europa: allmänt6460 träffar](#)
[**Kb** Norden: allmänt4345 träffar](#)
[**Kc** Sverige28531 träffar](#)
[**Kd** Övriga Norden14266 träffar](#)
[**Ke** Brittiska öarna \(Storbritannien\)15845 träffar](#)
[**Kf** Mellaneuropa30066 träffar](#)
[**Kg** Nederländerna, Belgien och Luxemburg1854 träffar](#)
[**Kh** Schweiz815 träffar](#)
[**Ki** Italien5268 träffar](#)
[**Kj** Frankrike13523 träffar](#)
[**Kk** Spanien4401 träffar](#)
[**Kl** Portugal851 träffar](#)
[**Km** Östeuropa26727 träffar](#)
[**Kn** Balkanländerna6073 träffar](#)
[**Ko** Asien52814 träffar](#)
[**Kp** Afrika12429 träffar](#)
[**Kq**Amerika29025 träffar](#)
[**Kr** Oceanien1087 träffar](#)
[**Ks** Polarländerna243 träffar](#)
[**Kt** Allmän kulturhistoria21717 träffar](#)
[**Ku** Allmän socialhistoria22902 träffar](#)
[**Kv** Allmän ekonomisk historia19921 träffar](#) till 60
[**Ky** Historiska hjälpvvetenskaper16163 träffar](#) delar till 73

Sveriges regeringar under 100 år

Nedan finner du en förteckning över de ca 40 olika regeringar som har styrt Sverige under de senaste 100-talets början.

Årtal Statsminister Typ av regering

1900-09-12

1902-07-0 Fredrik von Otter Borgerlig

1902-07-05

1905-04-13 Erik Gustaf Boström Borgerlig

1905-04-13

1905-08-02 Johan Ramstedt Expeditionsministär

1905-08-02

1905-11-07 Christian Lundeberg Borgerlig samlingsregering

1905-11-07

1906-05-29 Karl Staaff Liberal

1906-05-29

1911-10-07 Arvid Lindman Höger

1911-10-07

1914-02-17 Karl Staaff Liberal

1914-02-17

1917-03-30 Hjalmar Hammarskjöld Höger

1917-03-30

1917-10-19 Carl Swartz Höger

1917-10-19

1920-03-10 Nils Edén Koalition: Liberal, Socialdemokratisk

1920-03-10

1920-10-27 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1920-10-27

1921-02-23 Louis De Geer (dy) Ämbetsmannaministär

1921-02-23

1921-10-13 Oscar von Sydow Ämbetsmannaministär

1921-10-13

1923-04-19 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1923-04-19

1924-10-18 Ernst Trygger Höger

1924-10-18

1925-01-24 Hjalmar Branting Socialdemokratisk

1925-01-24

1926-06-07 Rickard Sandler Socialdemokratisk

1926-06-07

1928-10-02 Carl Gustaf Ekman Koalition: Frisinnad, Liberal

1928-10-02

1930-06-07 Arvid Lindman Höger

1930-06-07

1932-08-06 Carl Gustaf Ekman Frisinnad

1932-08-06

1932-09-24 Felix Hamrin Frisinnad

1932-09-24

1936-06-19 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1936-06-19

1936-09-28 Axel Pehrsson (i Bramstorp) Bondeförbundet

1936-09-28

1939-12-13 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet

1939-12-13

1945-07-31 Per Albin Hansson Koalition: Socialdemokratisk, Bondeförbundet, Folkpartiet och Högern

1945-07-31

1946-10-06 Per Albin Hansson Socialdemokratisk

1946-10-11

1951-10-01 Tage Erlander Socialdemokratisk

1951-10-01

1957-10-31 Tage Erlander Koalition: Socialdemokratiskt, Bondeförbundet

1957-10-31

1969-10-14 Tage Erlander Socialdemokratisk

1969-10-14

1976-10-08 Olof Palme Socialdemokratisk

1976-10-08

1978-10-18 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1978-10-18

1979-10-12 Ola Ullsten Folkpartiet

1979-10-12

1981-05-19 Thorbjörn Fälldin

Koalition: Centerpartiet, Moderata samlingspartiet och Folkpartiet

1981-05-19

1982-10-08 Thorbjörn Fälldin Koalition: Centerpartiet, Folkpartiet

1982-10-08

1986-02-28 Olof Palme Socialdemokratisk

1986-03-01

1990-02-26 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1990-02-26

1991-10-04 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1991-10-04

1994-10-07 Carl Bildt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokratiska samhällspartiet

1994-10-07

1996-03-22 Ingvar Carlsson Socialdemokratisk

1996-03-22

2006-10-06 Göran Persson Socialdemokratisk

2006-10-06 Fredrik Reinfeldt Koalition: Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet

I september 2014 förlorade de borgerliga valet och en regering Stefan Löfven med socialdemokrater och miljöpartister trädde till.

Januari 2019 Stefan Löfven med S och MP + C och L i riksdag

Sveriges Riksdag www.riksdagen.se Februari 2019

[Start](#)

[Ledamöter & partier](#)

[Utskotten & EU-nämnden](#)

[Debatter & beslut](#)

[Dokument & lagar](#)

[Så funkar riksdagen](#)

[Webb-tv](#)

Riksdagens myndigheter och nämnder

- [Riksdagens ombudsmän, JO](#)
- [Riksrevisionen](#)
- [Riksbanken](#)
- [Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna](#)
- [Nämnden för prövning av statsråds och statssekreterares övergångsrestriktioner](#)
- [Partibidragsnämnden](#)
- [Riksdagens ansvarsnämnd](#)
- [Riksdagens arvodesnämnd](#)
- [Riksdagens överklagandenämnd](#)
- [Statsrådsarvodesnämnden](#)
- [Valprövningsnämnden](#)
- [Utrikesnämnden](#)
- [Krigsdelegationen](#)

Partierna i riksdagen och antalet ledamöter

Riksdagen har 349 ledamöter som väljs vart fjärde år. För att kunna bli ledamot måste man ha rösträtt och vara nominerad av ett politiskt parti. Åtta partier finns representerade i riksdagen under valperioden 2018–2022.

100

[Socialdemokraterna](#)

70

[Moderaterna](#)

62

[Sverigedemokraterna](#)

31

[Centerpartiet](#)

28

[Vänsterpartiet](#)

22

[Kristdemokraterna](#)

20

[Liberalerna](#)

16

[Miljöpartiet](#)

Riksdagens utskott 14 feb 2019

Klicka på länkarna

Alla utskott och EU-nämnden

<http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/#alla-utskott-eu-namnden>

Arbetsmarknadsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/arbetsmarknadsutskottet/>

Civilutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/civilutskottet/>

Finansutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/finansutskottet/>

Försvarsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/forsvarsutskottet/>

Justitieutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/justitieutskottet/>

Konstitutionsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/konstitutionsutskottet/>

Kulturutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/kulturutskottet/>

Miljö- och jordbruksutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/miljo--och-jordbruksutskottet/>

Näringsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/naringsutskottet/>

Skatteutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/skatteutskottet/>

Socialförsäkringsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/socialforsakringsutskottet/>

Socialutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/socialutskottet/>

Trafikutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/trafikutskottet/>

Utbildningsutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/utbildningsutskottet/>

Utrikesutskottet <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/utrikesutskottet/>

EU-nämnden <http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/eu-namnden/>

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet

<http://www.riksdagen.se/sv/utskotten-eu-namnden/sammansatta-utrikes--och-forsvarsutskottet/>

Arbetsmarknadsutskottet (AU)

Arbetsmarknadsutskottet ska bereda ärenden om

1. arbetsmarknadspolitik,
2. arbetslivspolitik med arbetsrätt,
3. integration,
4. åtgärder mot diskriminering i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning samt
5. jämställdhet mellan kvinnor och män i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13 Integration och jämställdhet och 14 Arbetsmarknad och arbetsliv bereds av arbetsmarknadsutskottet. *Lag (2008:757).*

Civilutskottet (CU)

Civilutskottet skall bereda ärenden om

1. äktenskaps-, föräldra-, ärvda-, handels-, jorda- och utskökningsbalkarna och lagar som ersätter eller anknyter till föreskrifter i dessa balkar, i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,
2. försäkringsavtalsrätt,
3. bolags- och föreningsrätt,
4. skadeståndsrätt,
5. transporträtt,
6. konkursrätt,
7. konsumentpolitik,
8. internationell privaträtt,
9. lagstiftning i andra ärenden av allmänt privaträttslig beskaffenhet,
10. bostadspolitik,
11. vattenrätt,
12. bebyggelseplanläggning,
13. byggnadsväsendet,
14. fysisk planering samt
15. expropriation, fastighetsbildning och lantmäteriväsendet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik bereds av civilutskottet. *Lag (2006:885).*

Finansutskottet (FiU)

Finansutskottet ska bereda ärenden om

1. penning-, kredit-, valuta- och statsskuldspolitiken,
2. kredit- och fondväsendet,
3. det affärsmässiga försäkringsväsendet,
4. Riksrevisionen i den mån ärendena inte tillhör konstitutionsutskottets beredning,
5. den kommunala ekonomin,
6. statliga arbetsgivarfrågor, statlig statistik, redovisning, revision och rationalisering,
7. statens egendom och upphandling i allmänhet,
8. förvaltningsekonomiska frågor i övrigt som inte rör enbart ett visst ämnesområde samt
9. budgettekniska frågor.

Utskottet ska även granska beräkningen av statens inkomster, sammanställa statsbudgeten och granska årsredovisning för staten.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning, 25 Allmänna bidrag till kommuner, 26 Statsskuldsräntor m.m. samt 27 Avgiften till Europeiska unionen bereds av finansutskottet. *Lag (2010:1417).*

Försvarsutskottet (FöU)

Försvarsutskottet ska bereda ärenden om

1. totalförsvar,
 2. samhällets räddningstjänst,
 3. åtgärder för att minska samhällets sårbarhet,
 4. kärnteknisk säkerhet och strålningsskydd samt
 5. sjö- och kustövervakning,
- allt i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning. Ärenden om anslag till utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap bereds av försvarsutskottet. *Lag (2008:757).*

Justitieutskottet (JU)

Justitieutskottet skall bereda ärenden om

1. domstolarna,
2. arrendenämnderna och hyresnämnderna,
3. åklagarväsendet,
4. polisväsendet,
5. rättsmedicinen,
6. kriminalvården samt
7. brottsbalken, rättegångsbalken och lagar som ersätter eller har nära samband med föreskrifter i dessa balkar.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet bereds av justitieutskottet. *Lag (2003:180)*.

Konstitutionsutskottet (KU)

Konstitutionsutskottet ska bereda ärenden om

1. lagstiftning i konstitutionella och allmänt förvaltningsrättsliga ämnen,
2. lagstiftning om radio, television och film,
3. yttrandefrihet, opinionsbildning och religionsfrihet,
4. press- och partistöd,
5. Riksrevisionen, såvitt avser val av riksrevisor, skiljande av riksrevisor från uppdraget och åtal mot riksrevisor,
6. riksdagen och riksdagens myndigheter i övrigt utom Riksbanken,
7. länsförvaltningen och rikets administrativa indelning,
8. den kommunala självstyrelsen samt
9. medgivande från riksdagen att väcka talan mot en riksdagsledamot eller att ingripa i en ledamots personliga frihet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse bereds av konstitutionsutskottet *Lag (2010:1417)*.

Kulturutskottet (KRU)

Kulturutskottet skall bereda ärenden om

1. allmänna kultur- och bildningsändamål,
2. folkbildning,
3. ungdomsverksamhet,
4. internationellt kulturellt samarbete,
5. idrotts- och friluftsverksamhet,
6. trossamfundet i den mån de inte tillhör konstitutionsutskottets beredning samt
7. radio och television i den mån de inte tillhör konstitutionsutskottets beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid bereds av kulturutskottet. *Lag (2003:180)*.

Miljö- och Jordbruksutskottet (MJU)

Miljö- och jordbruksutskottet ska bereda ärenden om

1. jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske,
2. vädertjänst,
3. naturvård samt
4. miljövård i övrigt som inte tillhör något annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård samt 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel bereds av miljö- och jordbruksutskottet. *Lag (2009:928)*.

Näringsutskottet (NU)

Näringsutskottet ska bereda ärenden om

1. allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor,
2. industri och hantverk,
3. handel,
4. immaterialrätt,
5. energipolitik,
6. regional tillväxtpolitik,
7. statlig företagsamhet samt
8. pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 19 Regional tillväxt, 21 Energi och 24 Näringsliv bereds av näringsutskottet. *Lag (2008:757).*

Skatteutskottet (SkU)

Skatteutskottet skall bereda ärenden om

1. taxering och skattebetalning,
2. folkbokföring samt
3. exekutionsväsendet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution bereds av skatteutskottet. *Lag (2003:180).*

Socialförsäkringsutskottet (SfU)

Socialförsäkringsutskottet skall bereda ärenden om

1. allmän försäkring,
2. allmän pension,
3. arbetsskadeförsäkring,
4. ekonomiskt stöd åt barnfamiljer,
5. svenskt medborgarskap samt
6. migration.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 8 Migration, 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn bereds av socialförsäkringsutskottet. *Lag (2006:885).*

Socialutskottet (SoU)

Socialutskottet ska bereda ärenden om

1. omsorger om barn och ungdom i den mån ärendena inte tillhör ett annat utskotts beredning,
2. omsorg om äldre och handikappade,
3. åtgärder mot missbruk och andra socialtjänstfrågor,
4. alkoholpolitiska åtgärder,
5. hälso- och sjukvård samt
6. sociala ärenden i övrigt.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg bereds av socialutskottet. *Lag (2010:867).*

Trafikutskottet (TU)

Trafikutskottet skall bereda ärenden om

1. vägar och vägtrafik,
2. järnvägar och järnvägstrafik,
3. hamnar och sjöfart,
4. flygplatser och luftfart,
5. post,
6. elektroniska kommunikationer samt
7. IT-politik.

Ärenden om anslag inom utgiftsområde 22 Kommunikationer bereds av trafikutskottet. *Lag (2006:885).*

Utbildningsutskottet (UbU)

Utbildningsutskottet ska bereda ärenden om

1. skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet,
2. högre utbildning och forskning samt
3. studiestöd.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16

Utbildning och universitetsforskning bereds av utbildningsutskottet.

Lag (2010:867).

Utrikesutskottet (UU)

Utrikesutskottet skall bereda ärenden om

1. rikets förhållande till och överenskommelser med andra stater och mellanfolkliga organisationer,
 2. bistånd till andra länders utveckling samt
 3. utrikeshandel i övrigt och internationellt ekonomiskt samarbete, allt i den mån ärendena inte tillhör något annat utskotts beredning.
- Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 5 Internationell samverkan och 7 Internationellt bistånd bereds av utrikesutskottet. *Lag (2003:180).*

EU-nämnden

EU-nämnden

9 § För samråd enligt 10 kap. 10 § regeringsformen ska riksdagen för varje valperiod inom sig tillsätta en nämnd för Europeiska unionen (EU-nämnden).

EU-nämnden ska bestå av ett udda antal ledamöter, lägst femton. Vid nämndens sammanträden har varje partigrupp som är representerad i nämnden rätt att ersätta en ledamot i nämnden med en ledamot av det utskott vars område berörs av de frågor som nämndens överläggningar med regeringen rör. Denna rätt har dock inte en partigrupp som redan har en ledamot eller suppleant i nämnden som samtidigt är ledamot av det berörda utskottet. *Lag (2010:1411).*

Tilläggsbestämmelse

10.9.1

Antalet ledamöter i EU-nämnden fastställs av riksdagen på förslag av valberedningen. *Lag (2009:1332).*

Regeringens skyldighet att underrätta och rådgöra med EU-nämnden

10 § Regeringen skall underrätta EU-nämnden om frågor som skall beslutas i Europeiska unionens råd. Regeringen skall också rådgöra med nämnden om hur förhandlingarna i rådet skall föras inför besluten i rådet.

Regeringen skall överlägga med EU-nämnden i andra frågor rörande arbetet i Europeiska unionen när nämnden på grund av särskilda skäl påkallar sådan överläggning.

Regeringen skall rådgöra med nämnden inför möten i Europeiska rådet. *Lag (2009:1332).*

Från regeringen.se 28 januari 2019

Så styrs Sverige

Sverige är en demokrati med ett parlamentariskt styrelsesätt. Det betyder att den offentliga makten utgår från folket. Svenska folket väljer representanter till riksdagen i riksdagsvalet vart fjärde år. Riksdagen utser en statsminister och det är statsministern som får i uppdrag att bilda en regering.

Regeringen styr Sverige genom att den verkställer det som riksdagen har beslutat. Regeringen tar också initiativ till nya lagar och ändrar i befintliga lagar. Till sin hjälp i arbetet har regeringen Regeringskansliet och cirka 220 andra statliga myndigheter.
Publicerad 23 september 2014 · Uppdaterad 01 april 2015

Undernavigering

Så styrs Sverige

- [Det demokratiska systemet i Sverige](#)
- [Lagstiftningsprocessen](#)
- [Budgetprocessen](#)
- [Så arbetar regeringen och Regeringskansliet](#)
- [Myndigheter och bolag med statligt ägande](#)
- [Så fungerar EU](#)
- [Nordiskt samarbete](#)
- [Internationellt samarbete](#)

Kontakt

Regeringskansliet
103 33 Stockholm
Växel 08-405 10 00

Innehåll på regeringen.se

[Sveriges regering](#)
[Regeringens politik](#)
[Veckans regeringssammanträde](#)
[Kalendarium](#)
[Så styrs Sverige](#)
[Sverige i EU](#)
[Rättsliga dokument](#)
[Om Regeringskansliet](#)
[Om webbplatsen](#)
[Prenumerera via e-post](#)
[Press](#)
[Kontakt](#)
[Jobba hos oss](#)
[Regeringens utlysningar](#)
[UD:s reseinformation](#)
[Other languages](#)

Departement

[Statsrådsberedningen](#)
[Arbetsmarknadsdepartementet](#)
[Finansdepartementet](#)
[Försvarsdepartementet](#)
[Justitiedepartementet](#)
[Kulturdepartementet](#)
[Miljö- och energidepartementet](#)
[Näringsdepartementet](#)
[Socialdepartementet](#)
[Utbildningsdepartementet](#)
[Utrikesdepartementet](#)

Regeringens politik

Här hittar du regeringens politik och satsningar inom olika områden. Med anledning av regeringsskiftet uppdateras nu information på regeringen.se.

Relaterad navigering

- [Regeringsförklaringen](#)
- [Statens budget](#)
- [Handlingskraftig politik för att möta utmaningar](#)
- [Utrikesdeklarationen](#)

• **Områden**

- [Arbetsmarknad](#)
- [Arbetsrätt och arbetsmiljö](#)
- [Barn- och ungdomsutbildning](#)
- [Barnets rättigheter](#)
- [Bekämpning av terrorism](#)
- [Boende och byggande](#)
- [Bolag med statligt ägande](#)
- [Civila samhället](#)
- [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Digitaliseringspolitik](#)
- [Ekonomisk politik](#)
- [Energi](#)
- [Familjerätt](#)
- [Finansmarknad](#)
- [Folkbildning](#)
- [Folkhälsa och idrott](#)
- [Folkrätt](#)
- [Funktionshinder](#)
- [Försvar](#)

- [Civilt försvar](#)
- [Militärt försvar](#)
- [Grundlagar och integritet](#)
- [Handel och investeringsfrämjande](#)
- [Högskola och forskning](#)
- [Innovation](#)
- [Internationellt utvecklingssamarbete](#)
- [Jämställdhet](#)
- [Kommuner och landsting](#)
- [Konsumentpolitik](#)
- [Krisberedskap](#)
- [Kultur](#)
- [Landsbygd, livsmedel och areella näringar](#)
- [Medier](#)
- [Migration och asyl](#)
- [Miljö och klimat](#)
- [Nyanländas etablering](#)
- [Näringspolitik](#)
- [Offentlig upphandling](#)
- [Regional tillväxt](#)
- [Rättsväsendet](#)
- [Sjukvård](#)
- [Skatt och tull](#)
- [Socialförsäkringar](#)
- [Socialtjänst inklusive äldreomsorg](#)
- [Spelpolitik](#)
- [Statlig förvaltning](#)
- [Transporter och infrastruktur](#)
- [Ungdomspolitik](#)
- [Utrikes- och säkerhetspolitik](#)
- [Vuxenutbildning](#)

Politikområden för politiken 21 januari 2019

Under årens lopp har innehållet i dominerande politikområden skiftat. Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i politikområden som huvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden. <http://www.regeringen.se>
Här en provisorisk lista innan regeringen hunnit ordna sin hemsida.

*** Partiledaren/statsministern Stefan Löfven.**

*** Allmänt om regeringens politik.**

Statsminister [Stefan Löfven](#)

statsradsberedningen.registrator@regeringskansliet.se

*** Europapolitik.**

Politik för EU

EU-minister Statsrådsberedningen [Hans Dahlgren](#)

sb.registrator@regeringskansliet.se

*** Utrikespolitik.**

Politik för en utrikesminister.

Utrikesminister [Margot Wallström](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för juridik och migration.**

Politik för en justitie- och migrationsminister.

Justitie- och migrationsminister [Morgan Johansson](#)

justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Försvar.**

Politik för en försvarsminister.

Försvarsminister [Peter Hultqvist](#)

forsvarsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Miljö och klimat.**

Politik för miljöminister för fysiska och sociala miljöer i regioner och kommuner. Politik för klimat.

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister [Isabella Lövin](#)

m.registrator@regeringskansliet.se [Miljödepartementet](#)

*** Transporter och infrastruktur.**

Politik för en infrastrukturminister.

Infrastrukturminister [Tomas Eneroth](#)

n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Energi- och digitalisering.**

Politik för energi och digitalisering

Energi- och digitaliseringsminister [Anders Ygeman](#)

n.registrator@regeringskansliet.se (Infrastrukturdepartement ?)

*** Landsbygdspolitik.**

Politik för en landsbygdsminister.

Landsbygdsminister [Jennie Nilsson](#)

naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Internationellt utvecklingssamarbete. Bistånd.**

Minister med ansvar för internationellt utvecklingssamarbete.

Biståndsminister. [Peter Eriksson](#)

utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Sjuk- och hälsovård o d.**

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

Socialminister [Lena Hallengren](#)

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Hushållet. Mat, boende, konsumtion, hushållsekonomi o d**

Politik för en socialförsäkringsminister. som borde ha ansvar för hushållsverksamheter.

Socialförsäkringsminister [Annika Strandhäll](#)

socialdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jämställdhet. Diskriminering. Segregation**

Politik för jämställdhet och mot diskriminering och segregation

Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation Åsa Lindhagen
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Utbildning.**

Politik för utbildning i skolor. Ungdomspolitik

Utbildningsminister Anna Ekström
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Högre utbildning och forskning.**

Minister för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans
utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Information, konst, kultur o d. Demokrati. Idrott.**

Politik för en kultursminister. Med demokrati och idrott

Kultur- och demokratiminister Amanda Lind
kulturdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Jobb.**

Politik för en arbetsmarknadsminister.

Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson
arbetsmarknadsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Näringar.**

Politik för en näringsminister.

Näringsminister Ibrahim Baylan
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Handel.**

Politik för en handelsminister.

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor Ann Linde
utrikesdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Migration.**

Politik för en migrationsminister.

Migrationsminister Morgan Johansson
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Polisen. Brott. Kriminalvård.**

Politik för en inrikesminister för brott och polis o d

Inrikesminister Mikael Damberg
justitiedepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Politik för statens finanser och statens stöd till regioner och kommuner o d.**

Politik för finans- finansmarknads- och civilministrar.

Finansminister Magdalena Andersson
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister
Per Bolund

finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Civilminister Ardalan Shekarabi
finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

*** Andra aktörer**

Partisekreterare (S) Lena Rådström Baastad
Socialdemokraterna Partiet info@socialdemokraterna.se

Karl-Petter Thorwaldsson. Ordförande i LO
karl-petter.thorwaldsson@lo.se

Vänsterpartiledare Jonas Söstedt
Sjöstedt Jonas <jonas.sjostedt@riksdagen.se>

Ulla Andersson, vänsterpartiet. <ulla.andersson@riksdagen.se>

Vice gruppleddare för S i riksdagen. annelie.karlsson@riksdagen.se

Statsrådsberedningen

Statsrådsberedningen har ansvar för att leda och samordna arbetet i Regeringskansliet. I Statsrådsberedningen finns statsministerns kansli och samordnings- och energiministerns kansli. Därutöver finns samordningskansliet, förvaltningschefens kansli, rättschefens kansli, granskningskansliet och kansliet för samordning av EU-frågor. I statsministerns kansli ingår även Innovationsrådets kansli.

Relaterad navigering

- [Rättsliga dokument](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Kontakt](#)

Sveriges nya regering

21 januari 2019

Sverige har fått en ny regering. Den leds av statsminister Stefan Löfven och består av 22 statsråd utöver statsministern. I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen i riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i den nya regeringen.

- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)
-

Genvägar

- [Globala målen och Agenda 2030](#)

Regeringens långsiktiga insatser mot segregation

Regeringen presenterar en långsiktig strategi för arbetet att minska och motverka segregation – den första i sitt slag någonsin. Strategin syftar till att ange den långsiktiga inriktningen för regeringens arbete med att minska och motverka segregation under perioden 2018–2028.

Möte med Innovationsrådet

Kompetensförsörjning av arbetsmarknaden liksom av hela samhället har varit en återkommande fråga när regeringens nationella innovationsråd har mötts sedan starten 2015. När rådet träffades den 28 maj på Harpsund inleddes mötet med frågan om arbetsplatser för livslångt lärande.

- [Artikel: Både incitament och motivation behövs för att lärandet ska bli verklighet på arbetsplatser](#)

Regeringens övergripande prioriteringar för EU-arbetet

Under 2018 kommer regeringen särskilt prioritera frågor som rör ett socialt Europa för jobb och inkludering, en ambitiös klimat-, energi- och miljöpolitik, ett gemensamt asylsystem och utökat migrationssamarbete samt ett säkert EU.

- [Informationsmaterial: Regeringens övergripande prioriteringar för EU-arbetet 2018](#)
-

Sveriges nationella säkerhetsstrategi

För första gången gör en svensk regering en samlad redovisning på säkerhet i bred bemärkelse. Sveriges nationella säkerhetsstrategi tar ut riktningen och sätter ramarna för det arbete som krävs för att värna vår säkerhet och för att lägga de gemensamma resurserna där de gör bäst nytta.

- [Artikel: Sveriges nationella säkerhetsstrategi](#)

Myndigheter

- **Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps)**
18 december 2014 från Statsrådsberedningen
- **Harpsundsnämnden**
18 december 2014 från Statsrådsberedningen

Stefan Löfven

Statsminister

[Statsrådsberedningen](#)

”Vårt land ska vara en ledande och inspirerande kraft i världen. Där vi sluter klyftor och förverkligar de löften om frihet vi ställt ut till våra barn. Där vi investerar gemensamt i människor och miljö, i kunskap och konkurrenskraft, i trygghet i nuet och hopp inför framtiden.”

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Aktuellt från Stefan Löfven

- Regeringen uppmärksammade Förintelsens minnesdag
27 januari 2019

Genvägar

- [Global Deal](#)
- [Sverige i EU](#)
- [Statsministern på Twitter](#)
- [Stefan Löfven på Facebook](#)
- [Stefan Löfven på Instagram](#)

Den 27 januari uppmärksammade regeringen Förintelsens minnesdag. Statsminister Stefan Löfven och kultur- och demokratiminister Amanda Lind deltog bland annat i en minnesceremoni i Stora Synagogan i Stockholm som arrangerades av Stockholms judiska församling. Här kan du ta del av statsministerns tal.

- [Tal av statsminister Stefan Löfven på Förintelsens minnesdag](#)
- [Pressmeddelande: Statsministern uppmärksammar Förintelsens minnesdag](#)
- [Pressmeddelande: Amanda Lind talar på Förintelsens minnesdag](#)

Sveriges nya regering

Sverige har fått en ny regering. Den leds av statsminister Stefan Löfven och består av 22 statsråd utöver statsministern. I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen i riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i den nya regeringen.

- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Brexit och långtidsbudget på EU-toppmöte

Diskussioner om brexit och EU:s långtidsbudget för åren 2021–2027 dominerade Europeiska rådet 13–14 december. Statsminister Stefan Löfven och övriga stats- och regeringschefer antog en rad slutsatser om bland annat migration, desinformation, klimatförändringar och samarbetet på den inre marknaden. Mötet avslutades med en diskussion om EMU-samarbetet.

- [Artikel: Brexit och långtidsbudget på EU-toppmöte](#)
- [Webb-tv: Återrapportering från Europeiska rådets möte på riksdagens webbplats](#)
- [Webb-tv: Öppet samråd i EU-nämnden på riksdagens webbplats](#)
- [Brexit - Storbritanniens utträde ur EU](#)
- [Sverige i EU](#)

Stefan Löfven tog emot Italiens president Sergio Mattarella

Den 13–15 november besökte Italiens president Sergio Mattarella Sverige på inbjudan av kungen. Fokus för besöket var digitalisering och hållbarhet, Europasamarbetet och forskning samt kultur. Under tisdagen tog statsminister Stefan Löfven emot president Sergio Mattarella i Adelcrantzska huset för överläggningar.

- [Pressmeddelande: Statsministern tar emot Italiens president Sergio Mattarella - pressinbjudan till fototillfälle](#)

Statsministern talade på hyllningskonsert i Kårböle

Under söndagen den 2 september samlades flera tusen människor i Kårböle i Ljusdals kommun för en hyllningskonsert för att uppmärksamma alla hjältar som bekämpade sommarens skogsbränder. Statsminister Stefan Löfven var på plats och talade i samband med konserten.

- [Tal: Statsministerns tal vid hyllningskonsert i Kårböle](#)

Hans Dahlgren

EU-minister
[Statsrådsberedningen](#)

Relaterad navigering

- **CV**
- **Statssekreterare**
- **Presskontakter**
- **Pressbilder**
- **E-post till registrator**
- **Kontakt**

Innehåll från Hans Dahlgren ?

Utrikesdepartementet

UD ansvarar för Sveriges förbindelser med andra länder och internationella organisationer och för bistånds- och internationell handelspolitik. UD utgör tillsammans med cirka 100 utlandsmyndigheter utrikesförvaltningen.

Områden

- [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Handel och främjande](#)
- [Internationellt utvecklingssamarbete](#)
- [Utrikes- och säkerhetspolitik](#)
-

Relaterad navigering

- [Utrikesdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)
- [UD:s reseinformation](#)

Wallström är utrikesminister i den nya regeringen

22 januari 2019

Under måndagen lämnade statminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Utrikesminister och chef för utrikesdepartementet är Margot Wallström. Minister med ansvar för internationellt

utvecklingssamarbete är Peter Eriksson. Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor är Ann Linde.

- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Sverige i FN:s säkerhetsråd](#)
- [Swedish Foreign Policy Stories](#)
- [Sveriges diplomatiska förbindelser](#)
- [Sweden Abroad](#)
- [UD: presstjänst](#)
- [UD:s internationella presscenter](#)
- [UD Legaliseringar](#)
- [Misstanke om brott eller oegentligheter](#)
- [Klagomål mot utrikesförvaltningen](#)
- [UD:s rapporter om mänskliga rättigheter](#)

Flera framgångar under Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-2018

18 december 2018

Efter att ha röstats in i FN:s säkerhetsråd med stor marginal har Sverige under 2017 och 2018 suttit som icke-permanent medlem i säkerhetsrådet. Under juli 2018 var Sverige ordförande i säkerhetsrådet för andra gången. Då tog Sverige ansvar för rådets dagordning och bidrog till att säkerhetsrådet kunde uppfylla sin huvuduppgift enligt FN:s stadga – att upprätthålla internationell fred och säkerhet.

Sverige avslutar vid årsskiftet sina två år som icke permanent medlem i FN:s säkerhetsråd. Sveriges fokus har varit på folkrätt, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Med aktiv diplomati, kreativitet och ett lyssnande förhållningssätt har resultat uppnåtts.

- [Artikel: 10 punkter om Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd 2017-18](#)
- [Se filmen Sweden and the United Nations - Pushing for Peace](#)
- [Samlingssida för veckobrev: Sveriges medlemskap i FN:s säkerhetsråd](#)

Utrikesdeklarationen 2018

Regeringens utrikesdeklaration presenterades vid 2018 års utrikespolitiska debatt i riksdagen onsdagen den 14 februari. Det talade ordet gäller.

- [Tal: Utrikesdeklarationen 2018](#)
- [Utrikespolitisk debatt i Riksdagen](#)
- [Margot Wallström presenterar 2018 års utrikesdeklaration och samtalar om utrikespolitik med studenter](#)

En feministisk utrikespolitik

Jämställdhet mellan kvinnor och män utgör en grundläggande målsättning för svensk utrikespolitik. Uppfylldandet av kvinnors och flickors grundläggande mänskliga rättigheter utgör såväl en skyldighet inom ramen för internationella åtaganden som en förutsättning för att nå Sveriges bredare utrikespolitiska mål om fred, säkerhet och hållbar utveckling.

- [En feministisk utrikespolitik](#)
- [Stockholm Forum on Gender Equality](#)

UD:s reseinformation

Här hittar du råd och information som du har nytta av inför och under din utlandsresa: Vad du bör tänka på, problem som kan uppstå och vilken hjälp du kan få av Utrikesdepartementet i olika situationer. Här finns också Utrikesdepartementets avrådan från resor, information om visering och länkar till våra ambassader och konsulat.

- [UD:s reseinformation](#)
- [Vad kan Sverige göra för att på olika sätt hjälpa svenskar som befinner sig utomlands?](#)

UD-podden

Vad gör egentligen Sverige utomlands? Hur ser vardagen ut för en diplomat och hur blir man ambassadör? Vad har Sverige gjort i FN:s säkerhetsråd? Hur förbereder vi oss för statsbesök? I UD-poddens tredje säsong reder Kristoffer Triumf ut detta och ger lyssnarna chansen att lära känna några av dem som jobbar i Sveriges tjänst utomlands. Första säsongen av UD-podden leddes av journalisten Alexandra Pascalidou, andra säsongen leddes som denna säsong av Kristoffer Triumf. Du hittar även de avsnitten längre ner.

- [UD-podden](#)

Myndigheter

- **Business Sweden**
02 september 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Sweden House**
10 augusti 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, SWEDAC**
26 maj 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Nordiska Afrikainstitutet**
09 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Svenska institutet, SI**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Kommerskollegium**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Exportkreditnämnden (EKN)**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)
- **Folke Bernadotteakademin**
06 februari 2015 från [Utrikesdepartementet](#)

Margot Wallström

Utrikesminister

[Utrikesdepartementet](#)

”Sverige har en stark röst i världen. Det har vi tack vare vårt långsiktiga och globala engagemang. Vår höga trovärdighet i internationella sammanhang bygger på en genomtänkt utrikespolitik i frågor som gemensam säkerhet, mänskliga rättigheter, demokrati, bistånd och utveckling. Det ska vi dra nytta av och utveckla vidare.”

Margot Wallströms områden

- [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Folkrätt](#)
- [Utrikes- och säkerhetspolitik](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)
-

Margot Wallström utrikesminister i nya regeringen

22 januari 2019

I Sveriges nya regering är Margot Wallström utrikesminister och chef för utrikesdepartementet.

- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Margot Wallström på Facebook](#)
- [Margot Wallström på Instagram](#)
- [Margot Wallström på Twitter](#)

Utrikesministern lanserar handbok i feministisk utrikespolitik

23 augusti 2018

Den 23 augusti lanserar utrikesminister Margot Wallström en handbok i feministisk utrikespolitik. Sverige är först i världen om att utforma och bedriva en feministisk utrikespolitik och handboken är den första i sitt slag. Handboken innehåller bland annat metoder och erfarenheter, och ska vara en resurs för det internationella arbetet för jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna.

- [Handbok feministisk utrikespolitik](#)
- [Feministisk utrikespolitik](#)

- [Handbok om Sveriges feministiska utrikespolitik lanserad](#)
UD finansierar satsning för att motverka näthat mot journalister

Utrikesdepartementet har beslutat att finansiera en pilotstudie som syftar till att stärka kunskapen om kopplingen mellan näthatskampanjer mot journalister och organiserad desinformation, skriver utrikesminister Margot Wallström.

- [Artikel: UD finansierar satsning för att motverka näthat mot journalister](#)

Vår roll i FN:s säkerhetsråd är att förebygga konflikter

"En möjlighet att verka för globala lösningar för fred, jämställdhet och mänskliga rättigheter där det behövs som mest – men också där det är som allra svårast", skriver utrikesminister Margot Wallström i en debattartikel april 2017.

- [Debattartikel: Vår roll i FN:s säkerhetsråd är att förebygga konflikter](#)

Utrikesdeklarationen presenterades i riksdagen

Onsdag den 14 februari presenterade utrikesminister Margot Wallström regeringens deklaration om utrikespolitiken, utrikesdeklarationen 2018. Samma dag som utrikesminister Margot Wallström presenterade utrikesdeklarationen gavs studenter möjlighet att diskutera utrikespolitik med utrikesministern och UD.

- [Utrikesdeklarationen 2018](#)

En feministisk utrikespolitik

Jämställdhet mellan kvinnor och män utgör en grundläggande målsättning för svensk utrikespolitik. Uppfyllandet av kvinnors och flickors grundläggande mänskliga rättigheter utgör såväl en skyldighet inom ramen för internationella åtaganden som en förutsättning för att

nå Sveriges bredare utrikespolitiska mål om fred, säkerhet och hållbar utveckling. [En feministisk utrikespolitik](#)

Justitiedepartementet

Justitiedepartementet ansvarar för rättsväsendets myndigheter, bland annat polisen, åklagarväsendet, domstolarna, kriminalvården samt för migrations- och asylfrågor och krisberedskap. Justitiedepartementet ansvarar för lagstiftningen inom områdena statsrätt och allmän förvaltningsrätt, civilrätt, processrätt, straffrätt samt migrations- och asylrätt.

Områden

- [Bekämpning av terrorism](#)
- [Civilt försvar](#)
- [Familjerätt](#)
- [Grundlagar och integritet](#)
- [Krisberedskap](#)
- [Migration och asyl](#)
- [Rättsväsendet](#)
-

Relaterad navigering

- [Justitiedepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)
- [Internationellt rättsligt samarbete](#)

Justitiedepartementets statsråd

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Morgan Johansson är justitie- och migrationsminister och departementschef. Mikael Damberg är ny inrikesminister.

Regeringen har utsett Catharina Espmark och Lars Westbratt till statssekreterare hos justitie- och migrationsminister Morgan Johansson. Regeringen har utsett Elisabeth Backteman till statssekreterare hos inrikesminister Mikael Damberg.

- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)
- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)

Genvägar

- [Information om viseringar \(visum\)](#)
- [EU: Rättsliga och inrikes frågor](#)
- [Europeisk e-juridikportal](#)
- [Till dig som är student](#)

Myndigheter

- **Revisorsinspektionen (RI)**
19 april 2017 från [Justitiedepartementet](#)
- **Polismyndigheten**
11 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Inspektionen för strategiska produkter, ISP**
06 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Stiftelsen Gällöfsta utbildningscentrum**
05 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Justitiekanslern (JK)**
05 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Statens haverikommission (SHK)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Sveriges Domstolar**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Rättshjälpsmyndigheten**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Migrationsverket**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Kriminalvården**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Ekobrottsmyndigheten (EBM)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Domarnämnden**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Brottsoffermyndigheten (BrOM)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Brottsförebyggande rådet (Brå)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Åklagarmyndigheten**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Kustbevakningen (KBV)**
04 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)**
02 februari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Säkerhetspolisen**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Rättsmedicinalverket (RMV)**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#) Morgan Johansson
-

- **Gentekniknämnden**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#)
- **Datainspektionen**
05 januari 2015 från [Justitiedepartementet](#)

Morgan Johansson

Justitie- och migrationsminister
[Justitiedepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Justitiedepartementets statsråd

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Morgan Johansson är justitie- och migrationsminister och departementschef. Mikael Damberg är ny inrikesminister.

Regeringen har utsett Catharina Espmark och Lars Westbratt till statssekreterare hos justitie- och migrationsminister Morgan Johansson. Regeringen har utsett Elisabeth Backteman till statssekreterare hos inrikesminister Mikael Damberg.

- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)
- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)

Genvägar

- [Interpellationssvar och svar i riksdagen](#)
- [Internationellt rättsligt samarbete](#)
- [Straffskärpningar på över trettio områden](#)
- [Åtgärder mot välfärdsbrottslighet](#)

Innehåll från Morgan Johansson ?

Försvarsdepartementet

Försvarsdepartementet ansvarar för Sveriges militära försvar och dess stödmyndigheter. Departementet planerar på strategisk nivå internationella insatser och säkerhetsfrämjande verksamhet och ger uppdrag till myndigheterna att genomföra samt följa upp dessa insatser.

Områden

- [Försvar](#)
- [Militärt försvar](#)
-

Relaterad navigering

- [Försvarsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)
- [Genomförandet av försvarsbeslutet - regeringens åtgärder på försvarsområdet](#)

Nya statssekreterare i Regeringskansliet

22 januari 2019

Regeringen har i dag utsett 31 statssekreterare i Regeringskansliet. Tidigare statssekreterare har entledigats från sina tjänster. Flertalet statssekreterare har tidigare haft en motsvarande anställning i Regeringskansliet.

- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)

Peter Hultqvist fortsatt chef för Försvarsdepartementet

21 januari 2019

I dag lämnade statminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Peter Hultqvist är försvarsminister i den nya regeringen.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Försvarsdepartementet på Twitter](#)
- [Försvarsdepartementet på Flickr](#)

Försvarsberedningen

Försvarsberedningen gavs den 9 januari 2017 anvisningar för det fortsatta arbetet. Senast den 14 maj 2019 ska beredningen lämna en försvars- och säkerhetspolitiska rapport till regeringen.

- [Försvarsberedningen](#)

Försvarssamarbetet Sverige Finland

Sverige och Finland har ett nära försvarspolitiskt samarbete och samverkar både bilateralt och inom olika internationella forum.

- [Försvarssamarbetet Sverige Finland](#)

Utveckling av ett modernt totalförsvar

Totalförsvar är den verksamhet som behövs för att förbereda samhället för krig och består av både militärt försvar och civilt försvar. Under högsta beredskap är totalförsvar all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.

- [Utveckling av ett modernt totalförsvar](#)

Nordefco

Det nordiska försvarssamarbetet Nordefco bedrivs på både militär och politisk nivå och omfattar exempelvis samarbete kring utbildning och övning, logistik, internationella insatser och materiel. Under 2019 är Sverige ordförandeland i Nordefco.

- [Det nordiska försvarssamarbetet Nordefco](#)

Myndigheter

- **Myndigheten för digital förvaltning**
07 september 2018 från [Finansdepartementet](#)
- **Totalförsvarets rekryteringsmyndighet**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarsunderrättelsedomstolen**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarsmakten**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarets radioanstalt (FRA)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)
- **Försvarets materielverk (FMV)**
05 februari 2015 från [Försvarsdepartementet](#)

Peter Hultqvist

Försvarsminister
[Försvarsdepartementet](#)

"Försvarspolitikerna måste ha sin utgångspunkt i ansvaret för Sverige. Det handlar om att hävda vår suveränitet, vår demokratiska samhällsordning och rätten att själva bestämma över vår framtid."

Peter Hultqvists områden

- [Försvar](#)
- [Militärt försvar](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)

- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Peter Hultqvist fortsätter som försvarsminister

21 januari 2019

I dag lämnade statminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Peter Hultqvist är försvarsminister och chef för Försvarsdepartementet. Försvarsdepartementet ansvarar för Sveriges militära försvar och dess stödmyndigheter.

- [CV Peter Hultqvist](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Försvarsdepartementet på Twitter](#)
- [Försvarsdepartementet på Flickr](#)
- [Interpellationssvar och svar i riksdagen](#)[Försvarsförmågan i Norden i fokus när försvarsministern besöker Rikskonferensen i Sälen](#)

Försvarsförmågan i Norden i fokus när försvarsministern besöker Rikskonferensen i Sälen

11 januari 2019

Försvarsminister Peter Hultqvist kommer att delta vid Folk och Försvars årliga rikskonferens i Sälen, som pågår den 13–15 januari. Försvarsministern inleder konferensen och kommer att tala om Sveriges säkerhetspolitiska prioriteringar och om betydelsen av ett stärkt nordiskt samarbete. På konferensen deltar även försvarsministrarna från Finland, Danmark och Norge.

- [Pressmeddelande: Försvarsförmågan i Norden i fokus när försvarsministern besöker Rikskonferensen i Sälen](#)

Maliveteraner fick medaljer

Försvarsminister Peter Hultqvist deltog i en ceremoni i Stockholm den 14 december för att tilldela medaljer till de svenska soldater som tjänstgjort i Mali inom FN-insatsen Minusma under det senaste halvåret (Mali 08).

- [Artikel: Maliveteraner fick medaljer](#)

Försvarsminister Peter Hultqvist närvarade vid amerikansk medaljceremoni

Försvarsminister Peter Hultqvist deltog den 28 november vid en ceremoni på det amerikanska residenset i Stockholm då fyra svenska flygvapenpiloter tilldelades medalj.

- [Artikel: Försvarsminister Peter Hultqvist närvarade vid amerikansk medaljceremoni](#)

•

Tal av Peter Hultqvist vid Folk och Försvars rikskonferens 2019

Försvarsminister Peter Hultqvists tal på Folk och Försvars Rikskonferens 2019.

- [Tal: Tal av Peter Hultqvist vid Folk och Försvars rikskonferens 2019](#)

Prenumerera på nyheter om försvarspolitiken från regeringens webbplats

Följ regeringens arbete inom försvarspolitiken genom att prenumerera på innehåll från regeringen.se och få nya publiceringar och länkar direkt via e-post. Ställ in politikområde, typ av innehåll, departement eller statsråd och skapa en anpassad prenumeration.

- [Skapa en ny prenumeration genom att följa instruktionerna på länken](#)

Miljö- och energidepartementet

Miljö- och energidepartementet arbetar med frågor som rör minskade klimatutsläpp, en giftfri vardag, en hållbar energianvändning och att stärka den biologiska mångfalden på land och i vatten. Departementet ansvarar också för frågor som rör kretslopp och avfall, strålsäkerhet, skydd och skötsel av värdefull natur samt internationellt miljö- och energisamarbete. De 16 miljö kvalitetsmålen är grunden för regeringens miljöpolitik och miljömålssystemet är den centrala, gemensamma plattformen för aktörer i det svenska miljöarbetet.

Områden

- [Energi](#)
- [Miljö och klimat](#)

Relaterad navigering

- [Miljö- och energidepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Kontakt](#)
-

Deklaration undertecknad om koldioxidneutralt Norden 25 januari 2019

Idag har de nordiska länderna undertecknat en gemensam klimatdeklaration. Miljö- och klimatminister samt vice statsminister Isabella Lövin undertecknade deklarationen för Sverige.

Miljödepartementets statsråd 22 januari 2019

Den 21 januari lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Isabella Lövin är ny miljö- och klimatminister samt departementschef. Hon är också vice statsminister.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Parisavtalet](#)
- [Aktuella regeländringar](#)
-

Miljö- och energidepartementet på Twitter

- [Miljö- och energidepartementet](#) @Miljodep · 25 januari 2019
"Klimatdeklarationen visar att det finns en tyngd i det nordiska samarbetet som har potentialen att få effekt långt... <https://t.co/BF029itkqi>
Visa
- [Miljö- och energidepartementet](#) @Miljodep · 25 januari 2019
RT @SveAmbFI: Sveriges miljö- och klimatminister, vice statsmin [@IsabellaLovin](#) i Hfors idag för att delta i nordiskt klimat- & statsministe...
Visa

FN:s årliga klimatmöte COP24 i Katowice

Den 2-14 december samlas världens länder i Katowice, Polen för FN:s årliga klimatmöte COP24. Där ska länderna enas om det regelverk som ska styra genomförandet av Parisavtalet. Mötet blir också det första tillfället sedan klimatmötet i Paris 2015 där länderna gemensamt utvärderar hur det globala klimatarbetet svarar mot 1,5-gradersmålet samt hur ambitionen i klimatarbetet kan höjas.

- [Pressmeddelande: Parisavtalets regelbok antogs vid klimatmötet i Katowice](#)
- [Uttalande av de nordiska miljö- och klimatministrarna på klimatmötet COP24 i Katowice](#)
- [Pressmeddelande: Klimatmötets ordförande ger Isabella Lövin särskilt uppdrag om att leda samtal mellan länderna](#)
- [Pressmeddelande: Isabella Lövin håller anförande på klimatmötet i Katowice](#)
- [Pressmeddelande: Världen samlas för att enas om Parisavtalets regelbok vid FN:s årliga klimatmöte](#)
- [Artikel: Så fungerar Parisavtalets regelbok](#)

Historisk klimatreform för Sverige

Riksdagen har röstat igenom ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. Klimatlagen och nya klimatmål ska ge Sverige en ambitiös, långsiktig och stabil klimatpolitik, som bidrar till att Parisavtalets målsättningar kan förverkligas. Klimatlagen träder i kraft 1 januari 2018.

- [Pressmeddelande: Riksdagen antar historiskt klimatpolitiskt ramverk](#)

Sveriges miljömål

Miljömålen är den gemensamma plattformen för aktörer i det svenska miljöarbetet. De 16 målen som riksdagen beslutat ger en struktur för miljöarbetet som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt. På vår sida om miljömålen kan du läsa mer om miljömålssystemets utformning och hur regeringen arbetar för att nå målen.

Parisavtalet

I december 2015 enades världens länder om ett nytt klimatavtal som binder alla länder och ska börja gälla senast år 2020. Den globala temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och vi ska jobba för att den ska stanna vid 1,5 grader. Avtalet trädde i kraft i november 2016 och nu fortsätter arbetet med att genomföra avtalet.

- [Parisavtalet](#)

Myndigheter

- **Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, SIVL**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Stiftelsen för Internationella institutet för industriell miljöekonomi vid Lunds universitet**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **De lokala säkerhetsnämnderna vid kärntekniska anläggningar**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Svenska Miljöinstitutet AB, IVL**
28 april 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI**
02 februari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Kemikalieinspektionen, KemI**
27 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Energimyndigheten**
27 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Statens geotekniska institut (SGI)**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Strålsäkerhetsmyndigheten**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Oljekrisnämnden**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Naturvårdsverket**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Kärnavfallsfonden**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Havs- och vattenmyndigheten, HaV**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Energimarknadsinspektionen**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Elsäkerhetsverket**
26 januari 2015 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Statens va-nämnd**
19 december 2014 från [Miljö- och energidepartementet](#)
- **Svenska kraftnät**
08 december 2014 från [Miljö- och energidepartementet](#)

Isabella Lövin

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister
[Miljö- och energidepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Deklaration undertecknad om koldioxidneutralt Norden **25 januari 2019**

Idag har de nordiska länderna undertecknat en gemensam klimatdeklaration. Miljö- och klimatminister samt vice statsminister Isabella Lövin undertecknade deklarationen för Sverige.

- [Pressmeddelande: Deklaration undertecknad om koldioxidneutralt Norden](#)

Miljödepartementets statsråd **22 januari 2019**

Den 21 januari lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Isabella Lövin är ny miljö- och klimatminister samt departementschef. Hon är också vice statsminister.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Isabella Lövin på Twitter](#)

Ett historiskt klimatpolitiskt ramverk

Riksdagen har röstat igenom ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige. Klimatlagen och nya klimatmål ska ge Sverige en ambitiös, långsiktig och stabil klimatpolitik. Klimatlagen träder i kraft 1 januari 2018.

- [Pressmeddelande: Riksdagen antar historiskt klimatpolitiskt ramverk](#)
- [Artikel: Det klimatpolitiska ramverket](#)

Ett fossilfritt välfärdsland

Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Därför satsar regeringen på förnybar energi, fossilfria resor och investeringsstöd för minskade utsläpp. Regeringen har också startat initiativet Fossilfritt Sverige som synliggör aktörer som bidrar till att lösa klimatfrågan och uppnå målet om ett fossilfritt samhälle.

Illustration: FN

Agenda 2030 och globala målen

De globala målen och Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

- [Globala målen och Agenda 2030](#)

Tomas Eneroth

Infrastrukturminister
[Näringsdepartementet](#)

Tomas Eneroths områden

- [Transporter och infrastruktur](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Tomas Eneroth fortsatt infrastrukturminister

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Tomas Eneroth är fortsatt infrastrukturminister. De statsråd som kommer att tillhöra Infrastrukturdepartementet finns tills vidare på

Näringsdepartementet.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)

Genvägar

- [Tomas Eneroth på Twitter](#)
- [Tomas Eneroth på Facebook](#)
- [Cykelstrategin](#)
- [Flygstrategin](#)
- [Godstransportstrategin](#)
-

En strategi som kan möta framtidens moderna godstransportsystem

Regeringen har presenterat en nationell godstransportstrategi för effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter – den första i sitt slag. Strategin tar sikte på framtidens moderna godstransportsystem, där godstransporterna är effektiva och smarta, nyttjar järnvägens fulla potential och använder en större del av sjöfartens kapacitet. Regeringen vill med godstransportstrategin tydliggöra och möjliggöra samling kring riktningar för hur godstransportsystemet bör utvecklas.

- [Artikel: En strategi som kan möta framtidens moderna godstransportsystem](#)
- [Strategidokument: Effektiva, kapacitetsstarka och hållbara godstransporter - en nationell godstransportstrategi](#)

Anders Ygeman

Energi- och digitaliseringsminister
[Näringsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Anders Ygeman ny energi- och digitaliseringsminister

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Anders Ygeman är ny energi- och digitaliseringsminister. De statsråd som kommer att tillhöra Infrastrukturdepartementet finns tills vidare på Näringsdepartementet.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)

Jennie Nilsson

Landsbygdsminister
[Näringsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Jennie Nilsson ny landsbygdsminister

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Jennie Nilsson är ny landsbygdsminister på Näringsdepartementet.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)

Peter Eriksson

Minister för internationellt utvecklingssamarbete
[Utrikesdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Peter Eriksson ny minister med ansvar för internationellt utvecklingssamarbete

22 januari 2019

Peter Eriksson är ny minister med ansvar för internationellt utvecklingssamarbete på utrikesdepartementet. Peter Eriksson kommer närmast från tjänsten som bostads- och digitaliseringsminister.

- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Peter Eriksson på Facebook](#)
- [Peter Eriksson på Instagram](#)

Socialdepartementet

Socialdepartementet ansvarar för frågor som rör samhällets välfärd. De handlar om att främja människors hälsa och samtidigt se till att sjuka får den vård de behöver. De omfattar försäkringar för att människor ska vara ekonomiskt trygga när de är sjuka, äldre eller när barnen är små. Omsorg om personer med sociala svårigheter, med funktionsnedsättning eller äldre ingår också. Dessutom arbetar departementet med idrottsfrågor, rättigheter för barn och för personer med funktionshinder och med jämställdhet mellan kvinnor och män.

Områden

- [Barnets rättigheter](#)
- [Folkhälsa och idrott](#)
- [Funktionshinder](#)
- [Jämställdhet](#)
- [Sjukvård](#)
- [Socialförsäkringar](#)
- [Socialtjänst inklusive äldreomsorg](#)
- [Spelpolitik](#)
-

Relaterad navigering

- [Socialdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Kontakt](#)

Socialdepartementets statsråd

21 januari 2019

- I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Lena Hallengren är ny socialminister och departementschef. Annika Strandhäll är ny socialförsäkringsminister.
- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Statens budget](#)
- [Prenumerera på nyheter från regeringen](#)
-

Följ Socialdepartementet på Twitter

- [Socialdepartementet](#) @socialdep · 25 januari 2019
Utredare föreslår ändringar i sjukförsäkringen. <https://t.co/xcpvcvSpy8O> @strandhall
Visa

LSS-utredningen överlämnad till regeringen

10 januari 2019

Den särskilda utredaren Gunilla Malmberg har idag, torsdagen den 10 januari, överlämnat betänkandet Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättning (SOU 2018:88) till övergångsregeringen.

Utredningen innehåller bland annat förslag på statligt ansvar för den personliga assistansen, samt nya insatser i LSS.

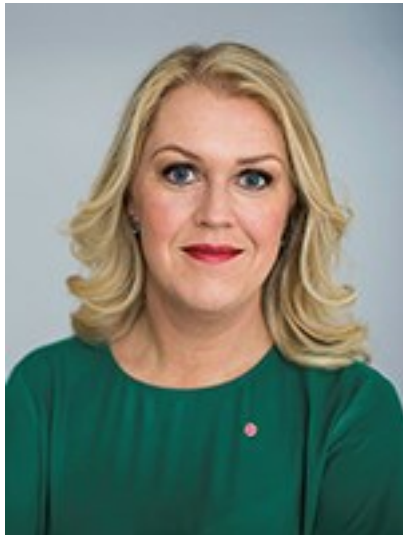
- [Pressmeddelande: LSS-utredningen överlämnad till regeringen](#)
- [Se pressträffen utan teckenspråkstolkning](#)
-

Myndigheter

- **Jämställdhetsmyndigheten**
21 mars 2018 från [Socialdepartementet](#)
- **Myndigheten för vård- och omsorgsanalys**
06 februari 2015 från [Socialdepartementet](#)
- **Läkemedelsverket (LV)**
06 februari 2015 från [Socialdepartementet](#)
- **Stiftelsen WHO Collaborating Centre for International Drug Monitoring**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Provinsialläkarstiftelsen**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Systembolaget Aktiebolag**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Apotek Produktion & Laboratorier AB (APL)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Statens institutionsstyrelse (SiS)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **19 december 2014 från Socialdepartementet**
- **Pensionsmyndigheten**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Myndigheten för delaktighet**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Inspektionen för socialförsäkringen (ISF)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Försäkringskassan**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (FORTE)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Folkhälsomyndigheten**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)

- **E-hälsomyndigheten**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Barnombudsmannen (BO)**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Arvsfonden**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Alkoholsortimentsnämnden**
19 december 2014 från [Socialdepartementet](#)
- **Inspektionen för vård och omsorg (IVO)**
18 december 2014 från [Socialdepartementet](#)

Lena Hallengren

Socialminister
[Socialdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)
-

Genvägar

- [Assistansersättning och LSS](#)
- [E-hälsa - digitalisering i socialtjänst och hälso- och sjukvård](#)
- [Trygghet och närvaro i äldreomsorgen](#)
- [Sverige samverkar med Bulgarien och Rumänien om utsatta EU-medborgare](#)
- [Regeringen stödjer arbetet med ensamkommande barn](#)

Annika Strandhäll

Socialförsäkringsminister
[Socialdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Åsa Lindhagen

Jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation

[Arbetsmarknadsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Åsa Lindhagen ny jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Åsa Lindhagen är ny jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation på Arbetsmarknadsdepartementet.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Utbildningsdepartementet

Utbildningsdepartementet ansvarar för regeringens utbildnings-, forsknings- och ungdomspolitik. Departementet arbetar med frågor som exempelvis handlar om skolresultat, lärarnas villkor, studiefinansiering och levnadsvillkor för unga.

Områden

- [Barn- och ungdomsutbildning](#)
- [Folkbildning](#)
- [Högskola och forskning](#)
- [Ungdomspolitik](#)
- [Vuxenutbildning](#)

Relaterad navigering

- [Utbildningsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)
-

Utbildningsdepartementets statsråd 21 januari 2019

I dag lämnade statminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Anna Ekström är ny utbildningsminister och departementschef. Matilda Ernkrans är ny minister för högre utbildning och forskning.

- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)

Utbildningsdepartementet på Twitter

- [Utbildningsdep](#) @Utbdep · 27 januari 2019
"Vi kommer inte att glömma", @anna_ekstrom, Matilda @ernkrans, #förintelsensminnesdag #holocaustremembrance
<https://t.co/HFPfaduTps>
[Visa](#)
- [Utbildningsdep](#) @Utbdep · 22 januari 2019
Regeringen har idag utsett Malin Cederfeldt Östberg till statssekreterare hos ministern för högre utbildning och fo...
<https://t.co/8tZuD0aBYa>
[Visa](#)

Nyhetsflöde och publiceringar

Nyheter och publicerade dokument som pressmeddelanden, propositioner eller lagrådsremisser finns i listan nedan. Listan är filtrerad att visa ut innehåll som är uppmärkt med det aktuella området. Du kan göra ytterligare urval i listan för att sortera ut det du är intresserad av.

Myndigheter

- **Etikprövningsmyndigheten**
24 januari 2019 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Karlstads universitet**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Skövde**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Halmstad**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Borås**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan Dalarna**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Göteborgs universitet**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH)**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Försvarshögskolan**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Centrala studiestödsnämnden (CSN)**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Blekinge tekniska högskola (BTH)**
23 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Överklagandenämnden för högskolan**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS)**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Örebro universitet**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Vetenskapsrådet**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Uppsala universitet**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Universitetskanslersämbetet (UKÄ)**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Universitets- och högskolerådet (UHR)**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Södertörns högskola**
18 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Stockholms universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)

- **Stockholms konstnärliga högskola (SKH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Statens skolverk**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Statens skolinspektion**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Skolforskningsinstitutet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Sameskolstyrelsen**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Rymdstyrelsen**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Polarforskningssekretariatet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Mälardalens högskola (MDH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Mittuniversitetet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Malmö universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Lunds universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Luleå tekniska universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Linnéuniversitetet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Linköpings universitet**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Kungl. Tekniska högskolan (KTH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Kungl. Musikhögskolan i Stockholm (KMH)**
17 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Kungl. Konsthögskolan**
13 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)

- **Kungl. biblioteket (KB)**
13 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Konstfack**
12 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Karolinska institutet (KI)**
12 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Institutet för rymdfysik**
11 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan Väst**
11 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Högskolan i Kristianstad (HKR)**
11 januari 2017 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Umeå universitet**
05 februari 2015 från [Utbildningsdepartementet](#)
- **Skolväsendets överklagandenämnd**
05 februari 2015 från [Utbildningsdepartementet](#)

Anna Ekström

Utbildningsminister
[Utbildningsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Statssekreterare hos utbildningsministern

22 januari 2019

Regeringen har utsett Erik Nilsson till statssekreterare hos utbildningsminister Anna Ekström.

- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
-

Genvägar

- [Anna Ekström på Twitter](#)
- [Anna Ekström på Facebook](#)
- [Anna Ekström på Instagram](#)

Anna Ekström är ny utbildningsminister

21 januari 2019

Anna Ekström är ny utbildningsminister. Anna Ekström var tidigare gymnasie- och kunskapslyftsminister.

– Jag är jätteglad. Att vara utbildningsminister är ett stort och viktigt uppdrag för en som brinner för svensk skola. Jag vill jobba för fortsatt höjda kunskapsresultat och stärkt likvärdighet, för fler lärare, trygghet och studiero, säger Anna Ekström.

- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Matilda Ernkrans

Minister för högre utbildning och forskning
[Utbildningsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Statssekreterare hos Matilda Ernkrans

22 januari 2019

Regeringen har utsett Malin Cederfeldt Östberg till statssekreterare hos minister för högre utbildning och forskning Matilda Ernkrans.

- [Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
-

Genvägar

- [Matilda Ernkrans på Twitter](#)
-

Matilda Ernkrans är ny minister för högre utbildning och forskning

21 januari 2019

Matilda Ernkrans är ny minister för högre utbildning och forskning på Utbildningsdepartementet. Matilda Ernkrans kommer närmast från riksdagen där hon var ordförande i utbildningsutskottet.

- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Kulturdepartementet

Kulturdepartementet ansvarar för frågor som rör kultur, medier, demokrati, mänskliga rättigheter nationellt, de nationella minoriteterna och det samiska folkets språk och kultur. Departementet ansvarar också för arbetet mot diskriminering samt för frågor som rör det civila samhället, trossamfund och begravningsverksamhet.

Områden

- [Civila samhället](#)
- [Demokrati och mänskliga rättigheter](#)
- [Kultur](#)
- [Medier](#)

Relaterad navigering

- [Kulturdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Kontakt](#)

Genvägar

- [Kulturrådsbloggen](#)
-

Kulturdepartementet på Twitter

- [Kulturdepartementet](#) @KulturdepSv · 28 januari 2019
#Parisblogg: Bergmansäsongen är avslutad på @institutsuedois men Bergmanfebern fortsätter i Frankrike. <https://t.co/57YeRMpJTq>
Visa

- [Kulturdepartementet](#) @KulturdepSv · 25 januari 2019
Kultur- och demokratiminister Amanda Lind invigningstalar på @gbgfilmfestival i dag. Invigningen tar plats på biogr...
<https://t.co/PigGhymjoS>
Visa
- [Kulturdepartementet](#) @KulturdepSv · 24 januari 2019
På söndagen den 27 januari deltar kultur- och demokratiminister Amanda Lind vid flera arrangemang på den internatio... <https://t.co/gAKJqm9deB>
Visa
- **Kulturdepartementets nya statsråd**
21 januari 2019
I dag lämnade statminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Amanda Lind är ny kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna och departementschef. Regeringen har utsett Helene Öberg till statssekreterare hos kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna Amanda Lind.
 - [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
 - [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
 - [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)
 - [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)

Myndigheter

- **Nationalmuseum**
02 januari 2018 från [Kulturdepartementet](#)
- **Delegationen mot segregation**
02 januari 2018 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för stöd till trossamfund**
01 juli 2017 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Fängelsemuseum**
02 januari 2017 från [Kulturdepartementet](#)
- **Nämnden för hemslöjdsfrågor**
21 november 2016 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för press, radio och tv**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för tillgängliga medier**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens musikverk**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens konstråd**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens försvarshistoriska museer**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksantikvarieämbetet**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Naturhistoriska riksmuseet**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Myndigheten för kulturanalys**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Moderna museet**
27 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Konstnärsnämnden**
24 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Institutet för språk och folkminnen**
24 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Forum för levande historia**
24 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Svenska Artisters och Musikers Intresseförening (SAMI)**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Dansmuseifonden**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Radio**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)

- **Nordicom**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksteatern**
20 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Valmyndigheten**
05 februari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Zornsamlingarna**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Thielska galleriet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Tekniska museet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Strindbergsmuseet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Skansen**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Nordiska museet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Arbetets museum**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksförbundet Sveriges museer**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Nobelmuseet**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Judiska museet i Stockholm**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Áttje, Svenskt fjäll- och samemuseum**
26 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Voksenåsen AS**
21 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Drottningholms Slottsteater**
21 januari 2015 från [Kulturdepartementet](#)
- **Kungliga Operan AB (Operan)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Föreningen Svensk Form**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)

- **Diskrimineringsombudsmannen, DO**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Utbildningsradion**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Television**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges författarfond**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (STIM)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Svenska Filminstitutet**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Stiftelsen Dansens Hus**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens museer för världskultur**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens medieråd**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens maritima museer**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens kulturråd**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens historiska museer**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Statens centrum för arkitektur och design**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sametinget**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Röhsska museet i Göteborg**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Riksarkivet**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Nämnden mot diskriminering**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Kungliga Dramatiska teatern AB (Dramaten)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Bildkonst Upphovsrätt i Sveriges (BUS)**
19 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Sveriges Författarförbund**
11 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)
- **Bildmuseet i Umeå**
11 december 2014 från [Kulturdepartementet](#)

Amanda Lind

Kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna

[Kulturdepartementet](#)

”Vår demokrati ska främjas, journalister och konstnärers frihet skyddas och oavsett om du bor i storstad eller på landsbygden ska du ha tillgång till att utöva och uppleva kultur.”

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Statssekreterare hos Amanda Lind

23 januari 2019

Regeringen har utsett Helene Öberg till statssekreterare hos kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna Amanda Lind.

- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)

Genvägar

- [Amanda Lind på Twitter](#)
- [Amanda Lind på Facebook](#)
- [Amanda Lind på Instagram](#)
-

Amanda Lind ny kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna

21 januari 2019

Amanda Lind är ny kultur- och demokratiminister samt minister med ansvar för idrottsfrågorna på Kulturdepartementet. Amanda Lind kommer närmast från tjänsten som partisekreterare för Miljöpartiet.

- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Arbetsmarknadsdepartementet

Departementet arbetar med frågor som rör en väl fungerande arbetsmarknad. Hit hör insatser för unga i jobb, matchning, arbetsmarknadspolitiska program, arbetslöshetsförsäkringen samt frågor om arbetsrätt och arbetsmiljö så att alla människor har möjlighet att delta i arbetslivet med goda arbetsvillkor. Departementet har också samordningsansvar för nyanländas etablering.

Områden

- [Arbetsmarknad](#)
- [Arbetsrätt och arbetsmiljö](#)
- [Nyanländas etablering](#)

Relaterad navigering

- [Arbetsmarknadsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Kontakt](#)

Ylva Johansson och Åsa Lindhagen departementets statsråd 21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Ylva Johansson är arbetsmarknadsminister och departementschef. Åsa Lindhagen är ny jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Framtidens arbete i fokus när ILO firar 100 år 25 januari 2019

Den 22 januari inleddes ILO:s 100-årsjubileum i Geneve. Jubiléet, som löper över hela 2019, fokuserar på framtidens arbete och är en del i ILO:s långsiktiga strategi för att skapa ett anständigt och hållbart arbetsliv globalt.

- [Artikel: Framtidens arbete i fokus när ILO firar 100 år](#)
-

Följ @arbetsmarkdep på Twitter

- [Arbetsmarknadsdep](#) @arbetsmarkdep · 25 januari 2019
Framtidens arbete i fokus när ILO firar 100 år #ILO100 <https://t.co/ig2QJLMRJD>
[Visa](#)
- [Arbetsmarknadsdep](#) @arbetsmarkdep · 22 januari 2019
RT @ilo: "In the report, we underline the importance of developing a sustainable employment but also investing in people's skills for today..."
[Visa](#)

Myndigheter

- **Myndigheten för arbetsmiljökunskap**
16 augusti 2018 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Arbetsmiljöverket**
07 mars 2016 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, SNAU**
15 oktober 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Arbetsdomstolen**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Svenska ILO-kommittén**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Svenska ESF-rådet, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Nämnden för styrelserepresentationsfrågor**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Arbetsförmedlingen**
02 februari 2015 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- **Medlingsinstitutet**
03 december 2014 från [Arbetsmarknadsdepartementet](#)

Ylva Johansson

Arbetsmarknadsminister
[Arbetsmarknadsdepartementet](#)

"Regeringens fokus är att skapa fler jobb, minska klyftorna och öka sammanhållningen i Sverige. Mottagandet av asylsökande och nyanlända är ett gemensamt åtagande för hela samhället. Målet är ordning och reda i mottagandet och goda förutsättningar till etablering i alla kommuner."

Ylva Johanssons områden

- [Arbetsmarknad](#)
- [Arbetsrätt och arbetsmiljö](#)
- [Nyanländas etablering](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Ylva Johansson fortsatt arbetsmarknadsminister

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Ylva Johansson är fortsatt arbetsmarknadsminister och departementschef på Arbetsmarknadsdepartementet.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Prenumerera på nyheter från Arbetsmarknadsdepartementet](#)
- [Prenumerera på Arbetsmarknadsdepartementets nyhetsbrev](#)
- [Följ Arbetsmarknadsdepartementet på Twitter](#)

Spanien blir 100:e partnern att ansluta sig till Global Deal

22 november 2018

Arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson deltog vid signeringsceremonin i Madrid med anledning av att Spanien ansluter sig till Global Deal. Spanien blir därmed den 100:e partnern, och 20:e regeringen, att ansluta sig till det globala partnerskapet.

- [Pressmeddelande: Spanien blir 100:e partnern att ansluta sig till Global Deal](#)
- [Global Deals webbplats](#)

Näringsdepartementet

Näringsdepartementet har ansvar för frågor som rör boende och byggande, bolag med statligt ägande, digitaliseringspolitik, näringsliv, innovation, landsbygd, livsmedel, regional tillväxt, postfrågor, samt transporter och infrastruktur.

Områden

- [Boende och byggande](#)
- [Bolag med statligt ägande](#)
- [Digitaliseringspolitik](#)
- [Innovation](#)
- [Landsbygd, livsmedel och areella näringar](#)
- [Näringspolitik](#)
- [Regional tillväxt](#)
- [Transporter och infrastruktur](#)
-

Relaterad navigering

- [Näringsdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Kontakt](#)

Näringsdepartementets statsråd

21 januari 2019

I dag lämnade statminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Ibrahim Baylan är ny näringsminister och departementschef. Jennie Nilsson är ny landsbygdsminister. De statsråd som kommer att tillhöra Infrastrukturdepartementet finns tills vidare på Näringsdepartementet. Berörda statsråd är infrastrukturminister Tomas Eneroth och energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)

Genvägar

- [Följ Näringsdepartementet på Twitter](#)

Myndigheter

- **Teracom Group AB (Teracom)**
22 november 2017 från [Näringsdepartementet](#)
- **European company for the financing of railroad rolling stock (EUROFIMA)**
09 april 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Stiftelsen Norrlandsfonden (Norrlandsfonden)**
09 april 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Stiftelsen Industrifonden (Industrifonden)**
09 april 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Centrala djurförsöksetiska nämnden**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Skogsstyrelsen**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Livsmedelsverket (SLV)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Statens jordbruksverk (SJV)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)**
06 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Lernia AB (Lernia)**
05 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Orio AB (Orio)**
05 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Verket för innovationssystem (Vinnova)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Vattenfall AB (Vattenfall)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Vasallen AB (Vasallen)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **V.S. VisitSweden AB (VisitSweden)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Transportstyrelsen**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Trafikverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Trafikanalys**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Tillväxtverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)

- **TeliaSonera Aktiebolag (TeliaSonera)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Svevia AB (publ) (Svevia)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Sveriges geologiska undersökning (SGU)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB (Svedab)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Svenska skeppshypotekskassan (Svenska Skeppshypotek)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Svenska rymdaktiebolaget (SSC)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Swedfund International AB (Swedfund)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Swedesurvey Aktiebolag (Swedesurvey)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Swedavia AB (Swedavia)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Sveaskog AB (Sveaskog)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-
- **Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Statens Bostadsomvandling AB (Sbo)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Specialfastigheter Sverige Aktiebolag (Specialfastigheter)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **SOS Alarm Sverige AB (SOS Alarm)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Sjöfartsverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **SJ AB (SJ)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **SBAB Bank AB (publ) (SBAB)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **SAS AB (SAS)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Samhall Aktiebolag (Samhall)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)

- **PostNord AB (PostNord)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Post- och telestyrelsen (PTS)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Patentombudsnämnden**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Patent- och registreringsverket (PRV)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar (Tillväxtanalys)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Metria AB (Metria)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Luftfartsverket (LFV)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Konkurrensverket (KKV)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Jernhusen AB (Jernhusen)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Inlandsinnovation AB (Inlandsinnovation)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Infranord AB (Infranord)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Green Cargo AB (Green Cargo)**
04 februari 2015 från
- **Fouriertransform Aktiebolag (Fouriertransform)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Bolagsverket**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Arlandabanan Infrastructure AB (Arlandabanan)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Apoteksgruppen i Sverige Holding AB (Apoteksgruppen)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Apoteket AB (Apoteket)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Ansvarsnämnden för djurens hälso- och sjukvård**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **ALMI Företagspartner AB (ALMI)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
-

- **Aktiebolaget Svensk Exportkredit (SEK)**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Aktiebolaget Svensk Bilprovning**
04 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Aktiebolaget Bostadsgaranti (AB Bostadsgaranti)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Akademiska Hus Aktiebolag (Akademiska Hus)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **AB Svenska Spel (Svenska spel)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **AB Göta kanalbolag (Götakanal)**
03 februari 2015 från [Näringsdepartementet](#)
- **Styrelsen för samefonden**
19 december 2014 från [Näringsdepartementet](#)
- **Lantmäteriet**
19 december 2014 från [Näringsdepartementet](#)
- **Boverket**
19 december 2014 från [Näringsdepartementet](#)

Ibrahim Baylan

Näringsminister
[Näringsdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Ibrahim Baylan chef för Näringsdepartementet

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Ibrahim Baylan är ny näringsminister och departementschef på Näringsdepartementet. Ibrahim Baylan kommer närmast från tjänsten som samordnings- och energiminister.

- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
-

Genvägar

- [Ibrahim Baylan på Facebook](#)

Ann Linde

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor
[Utrikesdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Norden-ministerns första resa går till Finland

28 januari 2019

Ann Linde besöker tisdag 29 januari Helsingfors. Där kommer hon att ha möten med utrikeshandels- och biståndsminister Anne-Marie Virolainen och kommunikationsminister Anne Berner.

- [Pressmeddelande: Norden-ministerns första resa går till Finland](#)

Genvägar

- [Ann Linde på Twitter](#)

Ann Linde ny utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor

22 januari 2019

Ann Linde är utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor på utrikesdepartementet. Hon kommer närmast från tjänsten om EU- och handelsminister.

- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)

Morgan Johansson

migrationsminister
[Justitiedepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Genvägar

- [Interpellationssvar och svar i riksdagen](#)
- [Internationellt rättsligt samarbete](#)
- [Straffskärpningar på över trettio områden](#)
- [Åtgärder mot välfärdsbrottslighet](#)

Mikael Damberg

Inrikesminister
[Justitiedepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Justitiedepartementets statsråd

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Morgan Johansson är justitie- och migrationsminister och departementschef. Mikael Damberg är ny inrikesminister.

Regeringen har utsett Catharina Espmark och Lars Westbratt till statssekreterare hos justitie- och migrationsminister Morgan Johansson. Regeringen har utsett Elisabeth Backteman till statssekreterare hos inrikesminister Mikael Damberg.

- [Pressmeddelande: Sveriges nya regering](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
- [Pressmeddelande: Statsrådets presskontakter](#)
- [Pressmeddelande: Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)

Genvägar

- [Mikael Damberg på Twitter](#)
- [Mikael Damberg på Facebook](#)

Finansdepartementet

Finansdepartementet ansvarar för frågor som rör statens ekonomi. Det handlar om samordning av statens budget, prognoser och analyser, skattefrågor samt styrning och förvaltning av statens verksamhet. Dessutom ansvarar departementet för frågor som rör finansmarknad och konsumentlagstiftning.

Områden

- [Digitaliseringspolitik](#)
- [Ekonomisk politik](#)
- [Finansmarknad](#)
- [Kommuner och landsting](#)
- [Konsumentpolitik](#)
- [Offentlig upphandling](#)
- [Skatt och tull](#)
- [Spelpolitik](#)
- [Statlig förvaltning](#)
-

Relaterad navigering

- [Finansdepartementets delar i statens budget](#)
- [Rättsliga dokument](#)
- [Utredningar och kommittéer](#)
- [Myndigheter med flera](#)
- [Remisser](#)
- [Organisation](#)
- [Kontakt](#)

Finansdepartementets statsråd
21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Magdalena Andersson är finansminister och departementschef. Per Bolund är finansmarknads- och bostadsminister samt biträdande finansminister. Ardalan Shekarabi är civilminister.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)

Genvägar

- [Statens budget](#)
- [Prognoser för den ekonomiska utvecklingen](#)

@FinansdepSv på Twitter

- [Finansdepartementet](#) @FinansdepSv · 25 januari 2019
Förslag om nya regler för att upptäcka aggressiv skatteplanering på remiss. <https://t.co/3CXxp4dnbD>
[Visa](#)
- [Finansdepartementet](#) @FinansdepSv · 25 januari 2019
Just nu söker vi en samordnare till avdelningen för offentlig förvaltning <https://t.co/sdJYiavnmX> #ledigajobb <https://t.co/nmGORTcGTx>
[Visa](#)
- [Finansdepartementet](#) @FinansdepSv · 22 januari 2019
Regeringen har utsett Max Elger och Leif Jacobsson till statssekreterare hos finansminister Magdalena Andersson. Ul...
<https://t.co/KP44cmnJxp>
[Visa](#)

Myndigheter

- **Myndigheten för digital förvaltning**
07 september 2018 från [Finansdepartementet](#)
- **Upphandlingsmyndigheten**
25 november 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Trygghetsstiftelsen**
25 juni 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Miljömärkning Sverige AB (Miljömärkning Sverige)**
19 maj 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statistiska centralbyrån**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens skaderegleringsnämnd**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens Personadressregisternämnd**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Resegarantinämnden**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Kammarkollegiet**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Fastighetsmäklarinspektionen**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Allmänna reklamationsnämnden (ARN)**
06 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Första AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Stipendiestiftelsen för studier av japanskt näringsliv**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Tredje AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Tullverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Sparbankernas säkeretskassa**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Skatteverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Skatterättsnämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Sjätte AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Sjunde AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)

- **Riksgälden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Länsstyrelserna**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Lotteriinspektionen**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Krigsförsäkringsnämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Konsumentverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Kronofogdemyndigheten**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Konjunkturinstitutet**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Forskarskattenämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Fjärde AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
-
- **Finanspolitiska rådet**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Finansinspektionen**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Ekonomistyrningsverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Bokföringsnämnden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Arbetsgivarverket**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Andra AP-fonden**
05 februari 2015 från [Finansdepartementet](#)
- **Statskontoret**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens överklagandenämnd**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens servicecenter**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)

- **Statens fastighetsverk (SFV)**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens ansvarsnämnd**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Fortifikationsverket**
19 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Statens tjänstepensionsverk (SPV)**
18 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor**
18 december 2014 från [Finansdepartementet](#)
- **Offentliga sektorns särskilda nämnd**
18 december 2014 från [Finansdepartementet](#)

Magdalena Andersson

Finansminister

[Finansdepartementet](#)

"Att tillväxten skapas på ett sätt som är socialt och ekologiskt hållbart och fördelas rättvist är en av vår tids ödesfrågor, men också en fråga där Sverige har goda möjligheter att ligga i framkant".

Magdalena Anderssons områden

- [Ekonomisk politik](#)
- [Skatt och tull](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)

- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)
-

Genvägar

- [Statens budget](#)
- [Följ Magdalena Andersson på Facebook](#)

Magdalena Andersson fortsatt chef för Finansdepartementet 21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Magdalena Andersson är finansminister och departementschef. Per Bolund är finansmarknads- och bostadsminister samt biträdande finansminister. Ardalan Shekarabi är civilminister.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)

Per Bolund

Finansmarknads- och bostadsminister, biträdande finansminister
[Finansdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Genvägar

- [Följ @bolund på Twitter](#)
- [Följ Per Bolund på Facebook](#)
- [Följ Per Bolund på Instagram](#)

Finansdepartementets statsråd

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen. Magdalena Andersson är finansminister och departementschef. Per Bolund är finansmarknads- och bostadsminister samt biträdande finansminister. Ardalan Shekarabi är civilminister.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)
-

Ny statssekreterare i Finansdepartementet

22 januari 2019

Elin Olsson är ny statssekreterare hos finansmarknads- och bostadsminister Per Bolund och kommer att arbeta med bostadsfrågor. Elin kommer närmast från en tjänst som planeringschef på miljö- och energidepartementet.

- [Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)

Ardalan Shekarabi

Civilminister
[Finansdepartementet](#)

Relaterad navigering

- [CV](#)
- [Statssekreterare](#)
- [Presskontakter](#)
- [Pressbilder](#)
- [E-post till registrator](#)
- [Kontakt](#)

Genvägar

- [Ardalan Shekarabi på Twitter](#)
- [Ardalan Shekarabi på Facebook](#)
- [Ardalan Shekarabi på Instagram](#)
-

Finansdepartementets statsråd

21 januari 2019

I dag lämnade statsminister Stefan Löfven regeringsförklaringen till riksdagen och anmälde vilka statsråd som ingår i regeringen.

Magdalena Andersson är finansminister och departementschef. Per Bolund är finansmarknads- och bostadsminister samt biträdande finansminister. Ardalan Shekarabi är civilminister.

- [Sveriges nya regering](#)
- [Nya statssekreterare i Regeringskansliet](#)
- [Statsrådets presskontakter](#)
- [Regeringsförklaringen den 21 januari 2019](#)

Länsstyrelserna (Från regeringen. Regioner?)

Sverige är indelat i 21 län som alla har en länsstyrelse och en landshövding. Länsstyrelsen är en statlig samordnande myndighet, en servicemyndighet, en överklagandeinstans och med tillsynsansvar. Länsstyrelsen står som garant för att de av regeringen beslutade nationella målen genomförs.

[Länsstyrelsernas webbplats](#)

Publicerad 17 december 2014 · Uppdaterad 05 februari 2015

Länsstyrelsen Blekinge län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)

[Djur och natur](#)

[Jakt och fiske](#)

[Livshändelser](#)

[Läsa våra senaste nyheter](#) [Läsa mer om oss](#) [Besöka ett naturreservat](#) [Våra remisser](#) [Ring rätt telefonnummer vid kriser](#)

Dalarnas län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)

[Djur och natur](#)

[Jakt och fiske](#)

[Livshändelser](#)

[Kontakta oss](#) [Sök i Länsstyrelsens diarium](#) [Hitta publikationer](#)

[Hitta ett naturreservat](#) [Läs om landshövding och länsledning](#)

Gotlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)

[Djur och natur](#)

[Jakt och fiske](#)

[Livshändelser](#)

[Få utflyktstips](#) [Kontakta oss](#) [Anmäla bristande djurhållning](#)

[Ansöka om stöd i Landsbygdsprogrammet](#) [Jobba hos oss](#)

Gävleborgs län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Anmäla bristande djurhållning](#) [Söka solcellsstöd](#) [Titta i vårt diarium](#) [Veta mer om motortrafik i naturen](#) [Veta mer om hotade arter \(ÅGP\)](#) [Läsa våra nyheter](#)

Hallands län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa våra nyheter](#) [Söka jobb](#) [Söka stöd till solceller](#) [Läsa våra kungörelser](#) [Kontakta oss](#) [Ansöka om strandskyddsdispens](#) [Anmäl för miljöprovning av vattenkraft](#)

Jämtlands län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Jobba hos oss](#) [Evenemang på gång](#) [Kungörelser](#) [Aktuella jaktbeslut och domar](#) [Komplettering eller yttrande i ärende](#)

Jönköpings län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Jobba hos oss](#) [Evenemang på gång](#) [Kungörelser](#) [Aktuella jaktbeslut och domar](#) [Komplettering eller yttrande i ärende](#)

Kalmar län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa nyheter](#) [Kontakta oss](#) [Anmäla att djur far illa](#) [Söka karta eller geotjänster](#) [Läsa fiskeregler](#) [Ansöka om medborgarskap](#)
[Publikationer](#)

Kronobergs län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Anmäla vattenkraft till miljöprövning](#) [Ta del av kungörelser](#) [Anmälan om vattenverksamhet](#) [Söka stöd till solceller](#) [Kolla lediga jobb](#)

Norrbottnens län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Jobba hos oss](#) [Veta mer om årets älgjakt](#) [Söka i diariet](#) [Läsa våra senaste nyheter](#) [Veta mer om landshövdingen](#)

Skåne län

[Privat Företag](#) [Förening](#) [Lantbruk och landsbygd](#) [Stat och kommun](#) [Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Söka solcellsstöd](#) [Överklaga kommuns beslut](#) [Ansöka om tillstånd för djurverksamhet](#) [Söka stiftelser och stipendier](#)
[Ansöka om medborgarskap](#)

Stockholms län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Registrera stiftelse Anmäla att djur far illa Kontakta Länsstyrelsen Jobba hos oss](#)

Södermanlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa våra senaste nyheter Jobba hos oss Veta mer om Länsstyrelsen Anmäla vattenverksamhet Ansöka om tillstånd för djurverksamhet Ansöka om förprovning av djurstallar](#)

Uppsala län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa nyheter Söka jobb Läsa kungörelser Skaffa en digital brevlåda Söka stöd för naturvård Överklaga kommunens beslut Hyra boende i naturreservat](#)

Värmlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Se om vi har lediga tjänster Läsa om nya regler för vattenkraft 2019 Hitta ett naturreservat Läsa nyheter Söka energistöd Delta i Regional samverkanskurs - RSK - 2019](#)

Västerbottens län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Anmäla bristande djurhållning Anmäla vattenkraft till nationell plan för miljöprovning Söka i Länsstyrelsens diarium Läsa våra nyheter Ladda ner en publikation Jobba hos oss](#)

Västernorrlands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Besöka ett naturreservat Läsa våra publikationer Hitta en författning Söka i vårt diarium](#)

Västra Götalands län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa våra nyheter Kolla status på vattnet och musslor i Västerhavet Ansöka om medborgarskap Registrera stiftelse Jobba hos oss Komplettera ditt ärende Söka i våra karttjänster och geodata](#)

Örebro län

[Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck](#)

[Bygga och bo](#)
[Djur och natur](#)
[Jakt och fiske](#)
[Livshändelser](#)

[Läsa nyheter Kontakta oss Söka jobb Ladda ner en publikation Använda karttjänster och geodata Hitta naturreservat eller kulturmiljö](#)

Östergötlands län

Privat Företag Förening Lantbruk och landsbygd Stat och kommun Besök och upptäck

Bygga och bo

Djur och natur

Jakt och fiske

Livshändelser

Ansöka om bidrag för vård av kulturhistoriska miljöer

Ansöka om bidrag till solceller Hitta en vigsselförrättare

Söka stiftelser i vår stiftelsedatabas Samråd för ändring i naturmiljön

Sven Winnell 9+16+26 maj 2016:

Sveriges 6 regioner. Länsstyrelser, landsting och kommuner.

Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp.

<http://winnell.com/omr36-39zzzq.pdf>

Innehåll:

Sida

3	Sveriges regioner.
10	Länsstyrelser, landsting och kommuner. Invånare 2005 och 2013. Antalet bostäder 2010. Länkar till deras hemsidor på internet 6 maj 2016 med uppgifter om allt de vill visa upp. Kompletteringar har skett den 14 och 16 maj 2016: För varje län har lagts till: * Skattesatser 2016 i kommuner, län riket. Uppgifter från SCB. * Sammanräknad förvärvsinkomst per kommun år 2014 för kvinnor och män. Uppgifter från SCB. * Samtliga förväntade påbörjade bostäder genom nybyggnad, Uppgifter från boverkets intervjuundersökningar presenterade i maj 2016. * Antal förvärvsarbetande (dagbefolkning) efter sektor och kommun År 2014. Uppgifter från SCB. * Svenskt Näringslivs hemsidor för länen. * Arbetsförmedlingarna i länen. * Handelsbanken
11	1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.
29	2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.
55	3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.
74	4) Gotlands och Stockholms län.
84	5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.

106	6) Blekinge och Skåne län.
119	Detaljer om kommunerna. Folkmängd per tätort och småort per kommun 2005 (enligt SCB)
121	1) Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län.
144	2) Dalarnas, Gävleborgs, Södermanlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.
177	3) Östergötlands, Jönköpings, Kalmar och Kronobergs län.
200	4) Gotlands och Stockholms län.
212	5) Hallands, Värmlands och Västra Götalands län.
246	6) Blekinge och Skåne län.
267	Pressinbjudan: Indelningskommittén presenterar diskussionsunderlag angående Sveriges framtida regionala indelning.
277	Några kommentarer den 14 maj 2016.
280	Innehållet i hemsidor hos boverket, naturvårdsverket och socialstyrelsen samt arbetsuppgifter för den nya regeringen.
293	Människor påverkas hela livet av fysiska och sociala miljöer de vistas i.
294	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
297	Utvecklingens krafter
298	Systemet för mänskliga verksamheter
301	Den fundamentala påverkanskedjan
303	Sven Winnells hemsida på Internet: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen ?
305	Något om välfärd och näringsliv. 26 maj 2016.
307	Näringslivet.
308	Svenskt Näringsliv
317	Arbetsförmedlingen
324	Handelsbanken

Sveriges kommuner och landsting, SKL

skl.se januari 2019

-
- Om SKL
- Arbetsgivare, kollektivavtal
- Demokrati, ledning, styrning
- Ekonomi, juridik, statistik
- Hälsa, sjukvård
- Integration, social omsorg
- Näringsliv, arbete, digitalisering
- Samhällsplanering, infrastruktur
- Skola, kultur, fritid

<https://skl.se/skolakulturfritid.27.htm>

Om SKL

- Politisk organisation
- Om kongressen
- Styrelse och beredningar
- Remissyttranden
- Kansliorganisation
- Inriktning och verksamhet
- Uppföljning och utvärdering
- Våra företag
- Servicelöfte
- Lediga jobb på SKL
- Vi vässar välfärden
- Ordförandedagen
- Dataskydd inom SKL
- SKL:s framtida lokalbehov Kommuner & regioner
-

• Om SKL

SKL är en arbetsgivar- och intresseorganisation. Vi är en medlemsorganisation för alla kommuner och regioner.

SKL:s uppgift är att stödja och bidra till att utveckla kommuner och regioners verksamhet. Vi fungerar som ett nätverk för kunskapsutbyte och samordning. I vår roll ingår att ge service och professionell rådgivning inom alla de frågor som kommuner och regioner är verksamma inom. Vi erbjuder även kurser och konferenser inom många ämnen.

SKL:s medlemmar

Sveriges största arbetsgivarorganisation

SKL är arbetsgivarorganisation för alla kommuner och regioner. De är tillsammans arbetsgivare för mer än en miljon människor. SKL har till uppgift att teckna centrala kollektivavtal om lön och allmänna anställningsvillkor.

Arbetsgivarfrågor

Det går att göra skillnad

SKL:s ambition är att ligga steget före och belysa viktiga omvärldsförändringar. På så vis kan vi påverka utvecklingen i den riktning som ger störst nytta för våra medlemmar, och som i förlängningen bäst gynnar allmänheten. Genom intressebevakning arbetar vi för att påverka beslutsfattare såväl nationellt som internationellt.

Internationellt

Lättläst information om Sveriges Kommuner och Landsting

Kontakta SKL

Publicerad: 1 januari 2019 från SKL

Kommuner och regioner

Det finns 290 kommuner och 20 regioner i Sverige.

Gotland är kommun med landstingsuppgifter och regionalt utvecklingsansvar och har också rätt att kalla sig region.

Kommuner

Kommunerna ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns där vi bor. Bland de viktigaste uppgifterna är förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg.

Kommunerna är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt lag. Andra verksamheter är frivilliga och beslutas av lokalpolitikerna.

Kommunernas obligatoriska och frivilliga åtaganden

Regioner

Regionerna ansvarar för uppgifter som är gemensamma för stora geografiska områden och som ofta kräver stora ekonomiska resurser. Till exempel hälso- och sjukvården, kultur, kollektivtrafik och att stärka regionernas tillväxt och utveckling.

Regioners obligatoriska uppgifter

- Hälso- och sjukvård
- Tandvård för barn och unga upp till 22 års ålder (från och med 1 januari 2018)
- Regionalt utvecklingsansvar

Frivilliga uppgifter

- Kultur
- Utbildning

- Turism

Gemensam, obligatorisk uppgift för kommuner och regioner

- Regional och lokal kollektivtrafik

Kommuner & regioner

- [Fakta, kommuner och regioner](#)
- [Kommuner, lista](#)
- [Regioner, lista](#)

- **Arbetsgivare, kollektivavtal**

Publicerad: 31 januari 2019

SKL är landets största arbetsgivarorganisation. Vi tecknar centrala kollektivavtal för över en miljon medarbetare i kommuner och regioner. Genom att skapa attraktiva villkor och erbjuda intressanta jobb kan arbetsgivare attrahera medarbetare med rätt kompetens och trygga kompetensförsörjningen för framtidens välfärd. SKL ger medlemmarna stöd i det arbetet.

- **Arbetsgivare, kollektivavtal**
- Arbetsmiljö
- Arbetsrätt, lagar
- Avtalsrörelse
- Chefs- och ledarskap
- Förtroendevaldas arbetsgivaransvar
- Internationellt, EU
- Kollektivavtal
- Lönebildning
- Personal- och kompetensförsörjning
- Snabbspår, nyanlända
- Sveriges Viktigaste Jobb
- Uppföljning, analys

- **Demokrati, ledning, styrning**

Publicerad: 1 januari 2019

Detta gör SKL

SKL arbetar för att stärka och utveckla den kommunala självstyrelsen. Det gör vi bland annat i form av stöd till förtroendevalda och fritidspolitiker.

Politiska ledare ska vara rustade för att leda i förändring och driva en effektiv verksamhet med en stark medborgerlig förankring.

Mest besökta sidor

- Så styrs en kommun
- Tillämpning av lagen om valfrihet (LOV)
- Kommunens Kvalitet i Korthet
- Så styrs regioner
- Ledningssystem, kvalitetsarbete
-

Demokrati, ledning, styrning

- Driftformer, valfrihet
- EU, internationellt
- Medborgardialog, delaktighet
- Mänskliga rättigheter, jämställdhet
- Politisk styrning, förtroendevalda
- Revision
- Stöd för att styra och leda
- Upphandling
- Val, maktfördelning
- Våldsbejakande extremism

- **Ekonomi, juridik, statistik**

Detta gör SKL

SKL arbetar för att skapa stabila och förutsägbara ekonomiska förutsättningar för medlemmarna. Vi tar fram prognoser för skatteintäkter, kostnader och sysselsättning.

Vi utvecklar former för styrning och uppföljning. Statistik och öppna jämförelser är viktiga verktyg.

SKL ger juridisk vägledning till kommuner och regioner inom exempelvis upphandlingsfrågor och kommunal- och civilrättsliga frågor.

Mest besökta sidor

- **Cirkulär till kommuner, ekonomi**
- **Löner, personalstatistik**
- Juridisk service
- Arbetsgivaravgifter
- Prisindex
-

Ekonomi, juridik, statistik

- Ekonomi
- Juridik
- Statistik

- **Hälsa, sjukvård**

Publicerad: 16 januari 2019

SKL arbetar för att utveckla sjukvården med patienten i fokus. Vården ska präglas av patientsäkerhet, tillgänglighet och hög medicinsk kvalitet. Vårdens digitalisering och patientens väg genom vården är centrala utvecklingsområden där SKL:s engagemang är stort.

Hälsa, sjukvård

- E-hälsa
- Folkhälsa
- Jämlik vård och hälsa
- Kunskapsstöd, vård och behandling
- Läkemedel
- Patientinflytande
- Patientsäkerhet
- Psykisk hälsa
- Sjukskrivning och rehabilitering
- Strategi för hälsa
- Verksamhetsutveckling
- Vård av personer från andra länder

- **Integration, social omsorg**

Publicerad: 1 januari 2019

Detta gör SKL

SKL arbetar för att kommuner och regioner ska ha goda förutsättningar att ge barn och vuxna som flyr till Sverige ett bra mottagande och goda förutsättningar till integration. Vi driver våra medlemmars intressen och för fram behov och synpunkter till regering och myndigheter.

SKL arbetar för att höja kvaliteten på stöd och omsorg till utsatta grupper, bland annat genom att stärka socialtjänsten och underlätta samverkan med olika utförare och andra intressenter.

Mest besökta sidor

[Rekommendationer för familjehemvård till kontaktpersoner och kontaktfamiljer](#)

[Särskilt förordnad vårdnadshavare](#)

[GDPR för socialtjänsten](#)

[Kvalitet i äldreboenden](#)

[Stöd till personer med funktionsnedsättning](#)

Integration, social omsorg

- [Asyl- och flyktmottagande, integration](#)
- [Ekonomiskt bistånd, försörjning](#)
- [Social omsorg](#)

- **Näringsliv, arbete, digitalisering**

Publicerad: 24 maj 2018

Detta gör SKL

SKL stöder kommuner att utveckla arbetsmarknadsinsatser, inte minst för unga och nyanlända. Vi jobbar brett med näringslivsfrågor – ett bra företagsklimat är centralt för jobb, tillväxt och välfärd.

Det behövs smarta digitala tjänster som gör det lätt att ta del av offentlig information, starta företag, komma i kontakt med vården, eller planera en utbyggnad av villan. SKL driver på i det arbetet.

Mest besökta sidor

- [Dataskyddsförordningen, GDPR](#)
- [E-arkiv](#)
- [Leda för smartare välfärd](#)
- [Mål och strategier för digitalisering](#)
- [Informationssäkerhet](#)
-

Näringsliv, arbete, digitalisering

- [Arbetsmarknad, sysselsättning](#)
- [Digitalisering](#)
- [Forskning och innovation](#)
- [Näringsliv, företagsklimat](#)

- **Samhällsplanering, infrastruktur**

Publicerad: 1 januari 2019

Detta gör SKL

SKL arbetar för att kommunerna och regionerna ska få bättre förutsättningar att bygga hållbara och attraktiva städer och samhällen. Vi driver våra medlemmars intressen och ger stöd i form av bland annat underlag till taxor och vägledningar om upphandling av kollektivtrafik.

Mest besökta sidor

- [Lagstiftning skolskjuts](#)
- [Taxa, plan- och bygglov](#)
- [Taxa, miljöbalkens område](#)
- [Exempelsamling PBL](#)
- [Delegationsordning, lov och byggande](#)

Samhällsplanering, infrastruktur

- [Besöksnäring](#)
- [Fastigheter](#)
- [Miljö, hälsa](#)
- [Planera, bygga, bo](#)
- [Regional utveckling](#)
- [Trafik, infrastruktur](#)
- [Trygghet, säkerhet](#)

Skola, kultur, fritid

<https://skl.se/skolakulturfritid.27.htm>

Publicerad: 14 december 2018

Detta gör SKL

SKL arbetar för att elevernas resultat i skolan ska förbättras. Skickliga lärare, god arbetsmiljö och bra ledarskap är avgörande. SKL stöder också kommunerna i arbetet med förskola och fritids.

Inom kultur och fritid arbetar SKL för goda förutsättningar i hela landet. Det gäller exempelvis områden som idrottsanläggningar, e-böcker på folkbibliotek och föreningsliv. SKL arbetar också för att beslut om kulturlivet ska fattas så nära medborgarna som möjligt.

Mest besökta sidor

- [Skolan och dataskyddsförordningen](#)
- [Så mycket kostar skolan](#)
- [Handlingsplan för skolans digitalisering](#)
- [Måttboken](#)
- [Mer för fler - hur når vi fler inom kulturområdet](#)
-

Skola, kultur, fritid

- [Förskola, grund- och gymnasieskola](#)
- [Kultur, fritid](#)

Sven Winnell 27 februari 2010 + 3 april 2014:

Fackföreningar och arbetsgivareföreningar 2014. Statistik om arbete och näringar. Arbetsförmedlingens hemsida.

<http://winnell.com/omr658f.pdf>

Innehåll

Sid

Innehållet hämtat från Internet 2-3 april 2014.

3	LO, LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE http://www.lo.se
40	TCO. Tjänstemännens Centralorganisation. TCO
74	SACO, Sveriges akademikers centralorganisation. http://www.saco.se
99	SN. Svenskt Näringsliv. http://www.svensktnaringsliv.se/
132	Företagarna. http://www.foretagarna.se
149	Statistisk årsbok för Sverige 2014. Statistik om arbetsmarknad och näringsverksamhet
152	Arbetsförmedlingen 3 april 2014 http://www.arbetsformedlingen.se
161	Andra företagareföreningar
163	Arbetsrätten på bordet under ett unikt möte

Företagarna

<https://www.foretagarna.se/>

Om Företagarna

- [Om Företagarna](#)
- [Personuppgiftshantering](#)
- [Press](#)
- [Redaktör - logga in](#)

Om medlemskap

- [Bli medlem](#)
- [Våra medlemskap](#)
- [Medlemsförmåner](#)
- [Juridisk rådgivning FAQ](#)

Kontakta oss

Företagarna

Rådmansgatan 40

info@foretagarna.se

08-406 17 00

[Fler kontakter](#)

FÖLJ OSS I SOCIALA MEDIER

LO, Landsorganisationen i Sverige LO.se

- **Det gör LO**
- **Löner, arbetsmiljö och avtal**
- **Facket försäkrar**
- **Politiska sakfrågor**
- **Internationellt**
- **Om oss**
 - **De 14 förbunden**
 - **Organisation**
 - **LOs hantering av personuppgifter**
 - **Lediga tjänster**
 - **Kansli**
 - **Ledningen**
 - **LO-distrikten**

- **LO FAKTA**
- **FACKET DIREKT**
- **MEDIERUM**
- **MATERIAL**
- **LO PLAY**
- **LO BLOGGEN**
- **KONTAKT**

LO.SE/UNG

- **Hitta förbund**
- **Lyssna**
- **English**
- **Teckenspråk**
- **Lättläst**

FACKET NÄRA DIG
LO finns i hela Sverige

SN, Svenskt näringsliv

<https://www.svensktnaringsliv.se/>

[PLAY](#)

[FRÅGOR VI ARBETAR MED](#)

[VÅRT MATERIAL](#)

[Allt vårt material](#)

[Rapporter](#)

[Pressmeddelanden](#)

[Remissvar](#)

[Nyhetsbrev](#)

[Webbutik](#)

[Nyhetsarkiv](#)

[Skolmaterial](#)

[Skiljenämnden i uppfinnar- och konkurrensklausulstvister](#)

[KALENDARIUM](#)

[REGIONKONTOR](#)

[OM OSS](#)

[Innehåll A–Ö](#)

[Nyhetsbrev](#)

[Pressrum](#)

[PLAY](#)

[FRÅGOR VI ARBETAR MED](#)

[VÅRT MATERIAL](#)

[KALENDARIUM](#)

[REGIONKONTOR](#)

[Webb-tv](#)

Innehåll A–Ö

A

[Adress](#)

[Allmänna löneavgiften](#)

[Almedalen](#)

[Arbetsförmedlingen](#)

[Arbetsgivaravgift](#)

[Arbetsgivareförbund](#)

[Arbetskraftsinvandring](#)

[Arbetslöshet](#)

[Arbetstider](#)

[Avsked](#)

[Avtalsrörelsen](#)

B

[Beställ](#)

[Blanketter för avsked](#)

[Blanketter för uppsägning](#)

[Blekinge län](#)

[Bli medlem](#)

[Bolagsskatt](#)

[Branschföreningar](#)

[Bryssel](#)

C

[Cookies](#)

[CSR](#)

[Curt Nicolín-priset](#)

D

[Dalarnas län](#)

[Debattartiklar](#)

[Digitalisering](#)

[Dolda skatter](#)
[E](#)
[Ekonomiska läget](#)
[Elmarknaden](#)
[Energi](#)
[Energiskatt](#)
[English](#)
[Enkla jobb](#)
[Entreprenörskap i skolan](#)
[EU:s inre marknad](#)
[Europa](#)
[Europeisk arbetsmarknad](#)
[Event](#)
[F](#)
[Facebook](#)
[Fakta om löner och arbetstider](#)
[Falun](#)
[Fokus på jobben](#)
[Fokus på skatterna](#)
[Forskning](#)
[Frihandel](#)
[Företag](#)
[Företagens betydelse för samhället](#)
[Företagsamt med Carola Lemne](#)
[Företagsklimat](#)
[Förhandling](#)
[G](#)
[Gotland](#)
[Gotlands län](#)
[Grafisk profil](#)
[Gävle](#)

[Gävleborgs län](#)
[Göteborg](#)
[H](#)
[Hallands län](#)
[Halmstad](#)
[Högupplösta bilder](#)
[I](#)
[In English](#)
[Infrastruktur](#)
[Innovationer](#)
[Integration](#)
[Integritetspolicy](#)
[Invandring](#)
[J](#)
[Jobb](#)
[Jobba med lönen](#)
[Jämställdhet](#)
[Jämtlands län](#)
[Jönköping](#)
[Jönköpings län](#)
[K](#)
[Kalendarium](#)
[Kalmar](#)
[Kalmar län](#)
[Kapitalbeskattning](#)
[Karlshamn](#)
[Karlstad](#)
[Kilometerskatt](#)
[Klimat](#)
[Kollektivavtal](#)
[Kollektivavtal - så funkar det](#)

[Kommentaren](#)
[Kommunranking](#)
[Kompetensförsörjning](#)
[Konfliktregler](#)
[Konjunktur](#)
[Konjunkturrapport](#)
[Konkurrensrätt](#)
[Kontakta oss](#)
[Kontaktuppgifter](#)
[Kort om sajten](#)
[Kronobergs län](#)
[Kvinnor styrelser](#)
[Kvotering](#)
[L](#)
[Lagen om anställningsskydd](#)
[LAS](#)
[Lediga tjänster](#)
[Linkedin](#)
[Linköping](#)
[Logotyp](#)
[Lokalt företagsklimat](#)
[Luleå](#)
[Läromedel](#)
[Lönebildning](#)
[Lönestatistik](#)
[M](#)
[Malmö](#)
[Matchning på arbetsmarknaden](#)
[Medarbetare](#)
[Medlemsavgift](#)
[Medlemskap](#)
[Medlemsorganisationer](#)
[Medlemsuppgift](#)
[Miljö](#)
[Miljölagstiftning](#)

[Miljörätt](#)
[Moms](#)
[N](#)
[Nicolinpriset](#)
[Norrbottens län](#)
[NSD](#)
[Nyföretagande](#)
[Nyhetsarkiv](#)
[Nyhetsbrev](#)
[NYK](#)
[Nytt från Skola & Näringsliv](#)
[Nytt från Svenskt Näringsliv](#)
[Näringslivets Säkerhetsdelegation](#)
[O](#)
[Offentlig upphandling](#)
[Organisationsschema](#)
[Osund konkurrens](#)
[P](#)
[Peter Isling](#)
[Play](#)
[Prenumerera på pressmeddelanden](#)
[Pressmeddelanden](#)
[Pressrum](#)
[Punktskatt](#)
[R](#)
[Rapporter](#)
[Rapportera löner](#)
[Regelkrångel](#)
[Regionkontor](#)
[Registrator för remisser](#)
[Rekryteringsenkäten](#)
[Remissvar](#)
[Rot-avdrag](#)
[Rut-avdrag](#)
[Rätt till heltid](#)

S

[Seminarier](#)
[Sjukfrånvaro](#)
[Skatt på arbete](#)
[Skatt på företagande](#)
[Skatt på ägande](#)
[Skatteavtal](#)
[Skattemål](#)
[Skattetryck](#)
[Skellefteå](#)
[Skiljedomreferat](#)
[Skola och näringsliv](#)
[Skolmaterial](#)
[Skrivelser](#)
[Skåne län](#)
[SME-kommittén](#)
[SMS-bevakning](#)
[Småföretag](#)
[Socialförsäkring](#)
[SPN](#)
[Stockholm](#)
[Stockholms län](#)
[Styrelsen](#)
[Sundsvall](#)
[Svensk ekonomi](#)
[Sverige tar matchen](#)
[Sympatiåtgärder](#)
[Sällskapet Politik & Näringsliv](#)
[Södermanlands län](#)

T

[Telefonnummer](#)
[Tillväxt](#)
[Tryckt material](#)
[TTIP](#)
[Turordningsregler](#)

TV

[Twitter](#)
U
[Umeå](#)
[Ungdomsarbetslöshet](#)
[Upphandling](#)
[Uppsala](#)
[Uppsala län](#)
[Uppsägning](#)
[Utbildning som bransch](#)
V
[Vardagsjobb](#)
[Vd-löner – vägledning](#)
[Välfärd](#)
[Värmlands län](#)
[Västerbottens län](#)
[Västernorrlands län](#)
[Västerås](#)
[Västmanlands län](#)
[Västra Götalands län](#)
[Växjö](#)
W
[WebbTV](#)
[Webbutik](#)
Y
[YouTube](#)
[Yrkeskoder](#)
Ö
[Örebro](#)
[Örebro län](#)
[Östergötlands län](#)
[Östersund](#)

Befolkning och bostäder

Se sid 33 - 58 i

Sven Winnell. 16 maj 2018:

Boende och bostadsbygge. Levnadsförhållanden, skatter. SCB-statistik. Boverket. SOM-institutet. Vårbudgeten. Första maj och veckor därefter. Löner. TVdebatt. Regeringens verksamheter.
<http://winnell.com/omr40zo.pdf>

- 33 Befolkningsstorlek per kommun, 2015
 - 34 Antal hushåll efter boendeform och bostadsarea,
 - 37 En rapport om trångboddheten i Sverige
 - 38 Antal hushåll efter hushållstyp

 - 42 De föreslagna nya lägenhetstyperna
 - 44 Bostad 2 rum och kök och 3 rum och kök i mindre skala
 - 45 Bostad 2 rum och kök i större skala
 - 46 Bostad 3 rum och kök i större skala
 - 47 Fyra rum och kök.
 - 48 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
 - 49 Bostad 2 rum och kök med större sovrum
 - 50 Bostad 2 r o k, beskrivning
 - 50 Bostad 3 r o k, beskrivning
 - 51 Bostad 4 r o k, beskrivning
 - 51 Två studentbostäder med gemensamma utrymmen
 - 52 Bostad 2 r o k med större sovrum, beskrivning
 - 52 Det är viktigt med rejäla balkonger

 - 53 Antal lägenheter i flerbostadshus efter storlek. Riket
 - 54 Trångboddhet
 - 58 Bostadsmarknadsanalyserna för 2017
- Delar från 40zn

Från sidorna 59-64 i 40zo

Hushållsverksamheter. Vad man har och vad man gör i bostäderna.

Politikområdet för hushållens verksamheter är det viktigaste politikområdet som i regeringen tyvärr inte har någon minister.

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d. Tele.

Vedeldning, vattenkraft, kärnkraft, solkraft, vindkraft, vågkraft, kolkraft, oljekraft, gaskraft.

SW . 645 Användning av inventarier o d.

SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d) m m

Här kan ingå umgänge och verksamheter i hemmet, o d.

SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW . 648 Städning-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

641- 642 Det börjar med maten.

Till det kan räknas allt man stoppar i sig, bl a godis, sprit, tobak, droger. Man ska akta sig för farliga bakterier o d , inte äta för mycket. Äta mediciner o d. Vara vaccinerad. Anpassa sig efter sjukdomar o d. Inte äta malda elefantbetar så att djuren utrotas. Man ska röra på sig och hålla kroppen i form. Få lämplig mängd solljus.

Svenskarnas 10 miljarder måltider per år äts av alla åldrar med olika behov efter ålder och hälsotillstånd och hemma eller på arbetsplatser . skolor, på restauranger, på semesterar och resor på olika orter o s v.

Måltiderna ska vara näringsriktiga och ge avkoppling, gärna ihop med andra. Man kan laga maten själv eller äta det andra gjort.

Livsmedelsverket, folkhälsomyndigheten och socialstyrelsen har mycket att säga om detta.

Enligt ett TV-program om åldrandets hemligheter i kunskapskanalen den 4 mars 2018 kl 15.30 beror människornas livslängd i världen enligt omfattande forskningar till 25% på gener och till 75% på miljön, dvs vad vi äter, hur vi bor och arbetar, dvs levnadssätt.

Socialministern är numera också idrottsminister. Skolämnet Idrott bör gr en bra utbildning om människokroppens problem.

643. När det gäller bostaden har boverket krav om hur de bör vara.

I genomsnitt bor det cirka 2 personer per bostad.

Antal hushåll 2013

Med 1 person	37,7 %	av alla hushåll
2 personer	31,3 %	
3	12,4 %	
4	12,3 %	
5	4,3 %	
6	1,2 %	
7+	0,8 %	

Antal rum som krävs för att inte anses trångbodd

Enboende	2 rum
2 personer	3
Ensamförlälder och Samboende med 1 barn	3
2 barn	4
3 barn	5
4 barn	6

Finns samboende i hushållet.redueras rumskravet med ett rum.

Man bör observera att många utöver permanentbostaden har fritidshus o d. Många är trångbodda. Det finns hemlösa och många bor i olika slags provisorier eller vårdhem o d. Statistiken över bostadsbrist är dålig. Det sägs att det behöver byggas 700 000 bostäder.

Det som byggs bör uppfylla boverkets krav, man ska inte i panik bygga sämre. Dåliga bostäder finns det tillräckligt av.

Utöver själva bostaden med rum och kök o d behöver hushållen förvaringsutrymmen, bl a garage och uppställningsplatser för hushållens bilar. Samt lekplatser för barnen o d.

644. Till bostaden hör teknisk utrustning för vatten och avlopp , energi m m.

Det finns uppgifter om sådant hos boverket.

Alla hushåll berörs av all energislag, bl a drivmedel till hushållens bilar. Energimyndigheten ger uppgifter om energi.

Med uppgörelsen om kärnkraften har det blivit mer klart om energiproblemen.

För bostädernas skötsel underhåll kan behövas hantverkare, i områdena för mänskliga verksamheter:

690 Allmänt.

691 Byggnadsmaterial (tillverkas vanligen i 66-68).

692 Byggnadsdelar.

693 Murning, betonggjutning o d.

694 Byggnadsträrbeten.

695 Olika slags byggnader och anläggningar.

696 Inbyggnad o reparation av el- och sanitetsutrustning o d.

697 Inbyggnad o reparation av värme- o ventilationsutrustning o d.

698 Måleri-, glasmästeri- och inredningsarbeten o d.

699 Isolerande och skyddande byggnadskonstruktioner.

SKL har bestämmelser om sopor o d.

645 Hushållen har mycket utrustning av olika slag.

Möbler, belysningar, kylutrustningar radio, TV, mobiltelefoner, läsplattor, datorer, gräsklippare, cyklar, motorcyklar, bilar, köksapparater, hobbyutrustning, leksaker, symaskiner o s v, som behöver köpas och skötas.

Konsumentverket kan ha upplysningar om det.

646 Utveckling av de inre verkligheterna

Individens inre verklighet är det som finns i huvudet.

Individen vet nog inte själv allt hon har i huvudet, än mindre vet man vad andra har i huvudet. Det finns statistik om individernas utbildning i skolor o d och om kunnande och erfarenheter, men det säger inte mycket om vad kunskaper, åsikter o s v de har. Det finns forskningar med intervjuer där man försöker lista ut de inre verkligheterna, och det finns mycket spekulationer om det. Men på det hela taget är de inre verkligheterna mest okända för världen utanför. Man frågar och diskuterar för att få reda på kunskaper och åsikter. När man anställer folk görs intervjuer för att få veta om vad folk kan och tycker. Inför valen görs det opinionsundersökningar om väljarnas tycken . Så är läget.

Hushållsverksamheterna 641-645 och 647-649 handlar huvudsakligen om de materiella, yttre verkligheterna. Men en viktig resurs i hushållen är hushållsmedlemmarnas inre verkligheter, som är grunden för välfärden. Det vill säga att man uppfattar sig som en samhällsmedborgare som är minst lika mycket värd som alla andra.

På fritiden i hemmet bör man ha möjlighet att göra det man vill inom ramen för allmän moral så att man trivs. Man bör ha sociala kontakter och andra verksamheter så att de inre verkligheterna utvecklas , bl a med lämpliga kunskaper och värderingar om de ständigt pågående förändringarna i världen, och så att möjligheterna att anpassa sig och påverka andra utvecklas på lämpligt sätt.

Här handlar det om personlig hygien, kläder och hur vi umgås i hemmet med familj, släkt och vänner. Vi ser på TV, läser tidningar och böcker, skriver, har hund, katt, hobby med hantverk m m.
Vad gör arbetslösa och sjuka hemma hela dagarna?

Behöver de hjälp med att göra något nyttigt med tiden? Vad gör de

som på grund av sjukdom eller arbetslöhet o d inte har något arbete att gå till ? Och kriminella o d ?

Livsmedel o d , boende, vatten-och avloppsförjning, energitillgång, tillgång till prylar och pengar som ingår i områdena 641-649 är materiella resurser som måste kompletteras med välfungerande inre verkligheter som kan behandlas i område 646.

Människorna påverkar och påverkas genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

- A1:** att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
- A2:** att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

- B1:** att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
- B2:** att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Välfärden beror av dessa fyra områden. Individernas inre verkligheter kan få det grundläggande utformat i förskolan, grundskolan och gymnasiet, men måste sedan under livet få kompletteringar i sina vardagliga verksamheter i hushållen.

Det räcker inte med att man har bostad, telefonledningar, telefoner. TV-abonemang, datorer, soffor, tidningar och skrivbord etcetera, det behövs också kunskaper för att kunna utnyttja det materiella, diskutera det med anhöriga och bekanta.

Som serviceområden till hushållen kan ses skolornas verksamheter.

Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskunskap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunskapen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

Högervridningen, våldet och allt annat elände gör att man måste förbättra undervisningen i skolan. Religionskunskapen bör ändras till Religion och levnadskunskap, Samhällskunskapen behöver bli mycket bättre och Hemkunskapen behöver utökas. Med rätta förbättringar blir barnen lyckligare som barn och sedan som vuxna och demokratin förbättras.

För de svenska barnen är det viktigt att de får kunskaper för de fyra roller de har , A1, A2, B1 och B2.

Utbildningen i samhällskunskap bör utgå från systemet för mänskliga verksamheter, som är en fullständig samhällsbeskrivning.

Förbättringar av undervisningen i de två ämnena är av stor betydelse för kultur och demokrati. Demokrati- och kulturministern har anledning att övertyga utbildningsministrarna om vikten av förbättringar.

Det är särskilt viktigt för invandrare att de får en bra samhällsbeskrivning som utgår från svenska förhållanden och också innehåller beskrivningar om samhällen utanför Sverige, så att invandrarna får kunskaper som passar till deras speciella förutsättningar.

Slutsats:

Grundskolor och gymnasier måste ge barnen kunskaper om sig själva och sina beteenden och världens problem så att de kan leva väl ihop med andra och med demokratin kan förbättra levnadsförhållandena för sig själva och alla andra.

Religioner ger gammalmodiga bilder av världen och om hur man bör bete sig, som inte fungerar idag. Religionsämnet bör utvidgas till att omfatta levnadskunskap om hur man kan utveckla sig själv och om hur man bör samverka med andra.

Ämnet om samhällskunskap måste göras mer fullständigt i både grundskolor och gymnasieskolor. Kunskaper i hemkunskap bör förbättras i grundskolorna och förmedlas också i gymnasierna.

Det här gäller de svenska barnen och också de nyanlända, invandrarna, för vilket det är särskilt viktigt att läroplanerna ger en bra modern utbildning i de nämnda ämnena, som passar till deras speciella förutsättningar.

Utbildningen ska direkt hjälpa de enskilda individerna och hjälpa dem att på politisk väg förbättra välfärden för alla.

De utbildningar som nu nämnts för skolorna är utbildningar som bör ske hela tiden genom verksamheterna i hemmet.

Om religionsämnet ombildas till ett ämne med filosofi och psykologi

kommer det ämnet att innehålla många universitetsämnen. Av ämnena kan man anse att religionen var först och om man lägger ämnena i en kronologisk och logisk ordning kan man börja med religion:

Religion och levnadskunskap. (Barnen lär också föräldrarna)

1. Religionskunskap.
2. Filosofihistoria.
3. Idé-och lärdomshistoria.
4. Vetenskapshistoria
5. Utbildnings- och skolhistoria.
6. Skolverkets läroplan för grundskolan.
7. Arkiv-och bibliotekskunskap.
8. Individernas kunskaper och erfarenheter.
9. Framtidsplanering. För Sverige och världen för kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer, med samhällsbeskrivning, sambandsforskning och demokratins krav.
10. Estetik och värderingar.
11. Livsåskådningar och världsåskådningar. Världsbilder.
12. Psykologi. Biologisk psykologi. Kognition. Utvecklingspsykologi.
13. Socialpsykologi.
14. Sociologi och informationskunskap.
15. Logik och vetenskapsteori.
16. Etik och moral.
17. Konsten att inte ha tråkigt. (Tillägg 18 feb 2014)
Ämnet bör utformas i flera alternativ passade till utbildningsnivåerna. Enklare för lägre klasser och mer utvecklade för högre.

647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter, Kapital.

Behandlas i nästa kapitel.

648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

Det finns cirka 5 miljoner hushåll i Sverige. Om de använder en timme om dagen för städning o d blir det för varje dag 5 miljoner timmar och för alla under ett år cirka 2 miljarder timmar.

649 Personvård: barn, hemsjukvård o d.

Socialtjänsten har hand om personer som har det särdeles besvärligt men i området 64 gäller det hushåll som vill och kan klara sig själva. Somliga kan få assistans vissa timmar genom socialtjänsten men får klara sig för övrigt själva.

Det här handlar om att sköta barn, uppfostra och leka med dem. uppfostra tonåringar och om rörelsehindrade, sjuka och äldre o d som vill klara sig själva men behöver stöd av anhöriga och vänner eller enklare hemtjänst.

"Regeringen. Mål för social omsorg

Det finns särskilda mål för de tre delområden som ingår i social omsorg: individ- och familjeomsorg, personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg.

Omsorg om äldre människor

Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg.

Kvaliteten i äldreomsorgen ska vara hög. Äldre och anhöriga ska kunna lita på att vården och omsorgen är bra och att det finns tillräckligt med anställda med lämplig utbildning och erfarenhet.

Individ- och familjeomsorg

Målet är att stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för människor i ekonomiskt och socialt utsatta situationer och att stärka skyddet för utsatta barn.

Socialtjänsten ska främja var och ens ekonomiska och sociala trygghet och hjälpa till med att skapa jämlika levnadsvillkor. På så sätt görs det möjligt för människor att aktivt delta i samhällsgemenskapen.

Delaktighet, självbestämmande och rättssäkerhet är grunden för en väl fungerande socialtjänst. Insatser inom socialtjänsten ska grundas på kunskap och ha god kvalitet. De ska även utformas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Kontinuitet och möjligheten att få välja hur omsorgen och stödet ska utformas och av vem man tar emot insatserna är en viktig del i detta.

Personer med funktionsnedsättning

Målen för området Personer med funktionsnedsättning är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Hinder för människors delaktighet i samhället ska rivas. Det är en fråga om jämlikhet och rättvisa. Kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att verka i vardagen på lika villkor vad gäller delaktighet och tillgänglighet.

Publicerad 25 september 2014 · Uppdaterad 26 mars 2015"

- [In English](#)
- [A–Ö](#)
- [Lättläst](#)
- [Kontakt](#)
- [Hem](#)
- [Hitta statistik](#)
- [Våra tjänster](#)
- [Dokumentation](#)
- [Lämna uppgifter](#)
- [Om SCB](#)

Ämnesomreden

- build **Arbetsmarknad** Arbetslöshet, arbetsmiljö, löner, pendling, prognoser, sjukfrenvaro, sysselsättning, yrken m.m.
people **Befolkning** Folkmängd, in- och utvandring, medellivslängd, namn, prognoser m.m.
account_balance **Betalningsbalans och utlandsställning** Bytesbalans, finansiell balans, tillgångar och skulder mot utlandet, portföljinvesteringar, direktinvesteringar
location_city **Boende, byggande och bebyggelse** Bostadsbestånd, byggnadskostnader, fastighetspriser, hyror m.m.
drafts **Demokrati** Partisympatier, politiker, val, valdeltagande m.m.
power **Energi** Användning, bränsle, el, naturgas, priser m.m.
business_center **Finansmarknad** Aktier, banker, försäkringsbolag, skulder, tillgångar m.m.
shopping_cart **Handel med varor och tjänster** Export, import, livsmedelsförsäljning, omsättning, tjänsteproduktion m.m.
home **Hushållens ekonomi** Boende, inkomster, skatter, utgifter

m.m.

local_hospital **Hälsa- och sjukvård** Abort, dödsorsaker, graviditet, sjukdomar m.m.

nature_people **Jord- och skogsbruk, fiske** Djur, ekonomi, produktion, sysselsättning m.m.

palette **Kultur och fritid** Bibliotek, kulturmiljö, museer, studieförbund, utgifter m.m.

we **Levnadsförhållanden** Familj, fritid, integration, IT, jämställdhet m.m.

landscape **Miljö** Avfall, hållbar utveckling, markanvändning, utsläpp m.m.

grid_on **Nationalräkenskaper** BNP, hushållräkenskaper, regionalräkenskaper m.m.

local_dining **Näringsverksamhet** Branscher, företagens ekonomi, gästnätter, industri m.m.

pie_chart **Offentlig ekonomi** Kommuner, landsting, skatter, statsbudget m.m.

local_offer **Priser och konsumtion** Index, inflation, KPI, prisbasbelopp m.m.

gavel **Rättsväsende** Brott, dömda, kriminalverksamhet m.m.

accessible **Socialförsäkring m.m.** Barnfamiljer, funktionsnedsättning, pension, sjukdom, elderdom m.m.

child_care **Socialtjänst m.m.** Assistans, ekonomiskt bistånd, missbruk, omsorg m.m.

directions_transit **Transporter och kommunikationer** Fordon, post- och televerksamhet, resvanor, trafikolyckor m.m.

import_contacts **Utbildning och forskning** Betyg, högskola, personal, skola, studiestöd m.m.

- [Boende, byggande och bebyggelse](#)

Undersökningar

Stäng alla

Öppna alla

- [Bostads- och hyresuppgifter](#)
- [Bostadsbyggande och ombyggnad](#)
- [Bygglovsstatistik för bostäder och lokaler](#)
- [Byggnadskostnader](#)
- [Fastighetspriser och lagfarter](#)
- [Fastighetstaxeringar](#)
- [Intäkter, kostnader och outhyrt i flerbostadshus](#)
- [Ämnesövergripande statistik](#)

Etiketter

- [Boende](#)
- [Bostadspriser](#)
- [Bostäder](#)
- [Byggande](#)
- [Fastigheter](#)
- [Fritidshus](#)
- [Hyror](#)
- [Index](#)
- [Lokaler](#)
- [Lägenheter](#)
- [Ombyggnad](#)
- [Priser](#)
- [Rivning](#)
- [Småhus](#)
- [Taxering](#)
- [Taxeringsvärde](#)
- [Villor](#)

Hyror i bostadslägenheter

Nästa publicering: 2019-10-04

Statistiken visar hyresnivåer och hyresförändringar i hyresrätter.

Uppgifterna redovisas efter region (kommunnivå och uppåt), lägenhetstyp (antal rum) och ägarkategori. Undersökningen bygger på ett statistiskt urval på cirka 15 500 lägenheter i flerbostadshus och småhus i hela landet.

Hitta på sidan

Resultat

- [Statistiknyheter](#)
- [Tabeller och diagram](#)
- [Tabeller i Statistikdatabasen](#)
- [Rapporter](#)

Om statistiken

- [Dokumentation](#)
- [Fördjupad information](#)

Kontakt

- [Kontaktuppgifter](#)

Statistiknyheter

[Hyror i bostadslägenheter 2018](#)

2018-10-04

2018 års hyresförändring är i genomsnitt 1,1 procent i beståndet. Det är en blygsam höjning sett över en tioårsperiod. I er presenterar SCB en samlad statistiknyhet över hyresstatistik. Nedan redovisas Hyror i bostadslägenheter (beståndet) 2018 samt Avgifter/hyror för nybyggda lägenheter 2017.

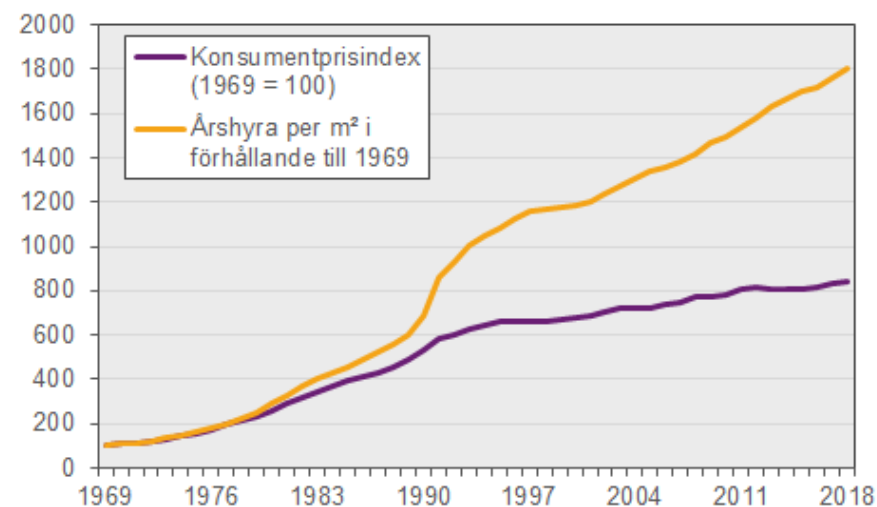
[Alla statistiknyheter för denna statistik](#)

Missa ingen viktig statistik

[Prenumerera på statistiknyheter](#) [Alla statistiknyheter för denna statistik](#)

Hyror och den allmänna prisutvecklingen 1969–2018

Diagrammet visar utvecklingen av hyror i jämförelse med prisutvecklingen mätt med konsumentprisindex.

Hyrelägenheter 2018, månadshyror

	2018
00 Riket	
Lägenhet 2 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	5 875
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	5 343
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	5 591
Lägenhet 3 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	7 263
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	6 600
Samtliga	

Ny månadshyra per lägenhet	6 904
0010 Stor-Stockholm	
Lägenhet 2 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	6 642
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	5 841
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	6 244
Lägenhet 3 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	8 276
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	7 239
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	7 705
0020 Stor-Göteborg	
Lägenhet 2 rum	

Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	6 231
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	5 377
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	5 740
Lägenhet 3 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	7 340
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	6 498
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	6 859
0030 Stor-Malmö	
Lägenhet 2 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	6 570
Allmännyttiga bostadsföretag	

Ny månadshyra per lägenhet	5 808
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	6 257
Lägenhet 3 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	7 921
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	7 130
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	7 520
0040 Kommuner med > 75000 inv (exkl storstadsområden)	
Lägenhet 2 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	5 947
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	5 432
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	5 683

Lägenhet 3 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	7 183
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	6 588
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	6 893
0041 Kommuner med < 75000 inv (exkl storstadsområden)	
Lägenhet 2 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	5 030
Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	4 988
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	5 005
Lägenhet 3 rum	
Privata och övriga fastighetsägare	
Ny månadshyra per lägenhet	6 417

Allmännyttiga bostadsföretag	
Ny månadshyra per lägenhet	6 124
Samtliga	
Ny månadshyra per lägenhet	6 249

Hyreslägenheter 2018. Riket

2 rok 5591 kr

3 rok 6904

År 2019 ökning säg 1,1 %

2 rok 5652 säg 5700 = 68400/år

3 rok 6972 säg 7000 = 84000/år

Hyreslägenheter 2018

	2 rok	3 rok	
Riket	5591	6904	
Stor-Stockholm	6244 112 %	7705	112 %
Stor-Göteborg	5704 102 %	6859	99 %
Stor-Malmö	6257 112 %	7520	109 %
Kommuner med > 75000 inv	5683 102 %	6893	100 %
Kommuner med < 75000 inv	5005 98 %	6245	90 %
	% av riket		

Stor-Stockholm och Stor-Malmö ligger cirka 10 % över riket.
De andra ligger ungefär på riket.

Lägenhet 1 rum : 4027

4 + rok: 8710

Småhus oavsett antalet rum: 6429 kr/månad

Hyresförändring hela riket 2017-2018: 1,1 %

Från konsumentverkets hemsida, “Koll på pengarna”

Konsumentverkets beräkningar 2019

Konsumentverket gör varje år en beräkning av vad som är rimliga kostnader för hushåll av olika storlek. Siffrorna kan vara en utgångspunkt när du vill gå igenom din ekonomi. Du kan också jämföra våra beräkningar med dina egna.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. De individuella kostnaderna är en beräknad genomsnittskostnad för män och kvinnor. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer. Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel.

Använd beräkningarna

Skriv in ditt hushålls kostnader i tabellen eller använd Konsumentverkets siffror om du är osäker på hur mycket du gör av med. Flytta sedan över dina kostnader till budgeten på sidan 5. Beloppen i tabellerna har avrundats till jämna tiotal kronor.

Läs mer om Konsumentverkets beräkningar på
konsumentverket.se

Detta innehåller kostnadsposterna

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper med mera.

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator, surfplatta med mera. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte.

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, streamingtjänster, dagstidning med mera.

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkringsbelopp och bostadsort.

Storstad: över 200 000 invånare.

Mellanstor stad: 50 000–200 000 invånare.

Mindre tätort: under 50 000 invånare.

All mat lagas hemma: Barn och vuxna äter alla måltider hemma, baserat på Konsumentverkets matsedel som finns på Konsumentverkets webbplats. Det är en fyraveckors näringsberäknad matsedel som täcker dagsbehovet av energi och näring för respektive åldersgrupp. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två till tre mellanmål.

All mat utom lunch vardagar lagas hemma: Matkostnad där lunch fem dagar per vecka är borträknad, du får själv lägga till kostnad för lunch på restaurang. Barnen äter i skolan.

Övriga matkostnader för exempelvis festmåltider och extra fika (hemma eller på uteställe) ingår inte i beräkningen. Du måste själv lägga till den kostnad du har för detta.

Kläder och skor: Ett basbehov av kläder och skor som används till vardags, på fritiden och vid festligare tillfällen. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

Fritid och lek: Vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera.

Mobiltelefon: Kostnad för en smarttelefon med kontantkort.

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning med mera samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

Barn-/ungdomsförsäkring: Kostnad för sjuk-och olycksfallsförsäkring för barn och ungdomar, som även omfattas under fritid.

Gemensamma kostnader

	1 person	2 personer
Förbrukningsvaror	120	150
Hemutrustning	610	700
Medier	1150	1200
Hemförsäkring		
storstad	160	180
mellanstor stad	100	110
mindre tätort	100	100

Summa gemensamma kostnader

storstad	2040	2230
mellanstor stad	1980	2160
mindre tätort	1980	2150

Individuella kostnader per månad

	18-30år	31-60år	61-74år	75-år
Alla mat lagas hemma	2620	2470	2220	1970
Alla mat lagas hemma utom lunch vardagar	2000	1880	1690	1510

	18-25år	26-49år	50-64år	65-år
Kläder och skor	680	660	660	650
Fritid och lek	710	690	680	580
Mobiltelefon	370	280	260	170
Personlig hygien	490*	490	480	480

Summa kostnader,

exklusive livsmedel	2250	2120	2080	1880

* För 18- och 22-åringar ska kostnaden minskas med 70 kr/månad p.g.a. fri tandvård.

Förvärvsarbetande i åldrar 18-65 år. 2019

Hemförsäkring i storstad.

Konsumentverkets beräkningar baseras på ett basbehov av varor och tjänster och visar exempel på kostnader för detta. I beräkningarna förutsätts att du inte har några funktionsnedsättningar eller sjukdomar som innebär extra utgifter för till exempel hjälpmedel, särskild kost eller mediciner. Det förutsätts också att du bor i lägenhet och inte har några utgifter för trädgård eller reparationer.

Observera att inte alla hushållskostnader ingår i beräkningarna. Kostnader som inte ingår är till exempel boende, resor, hälso- och sjukvård, glasögon, presenter, semester, kalas, alkohol, måltider på restaurang, tobak och spel. Inga kostnader för semester ingår.

Mat: All mat lagas hemma: Barn och vuxna äter alla måltider hemma, baserat på Konsumentverkets matsedel som finns på Konsumentverkets webbplats. Det är en fyraveckors näringsberäknad mat-sedel som täcker dagsbehovet av energi och näring för respektive åldersgrupp. Matsedeln består av frukost, lunch, middag och två till tre mellanmål. Inklusive matlåda till jobbet. Övriga matkostnader som du har för exempelvis festmål-tider och extra fika (hemma eller på uteställe) ingår inte i beräkningen.

	18-30år	31-60år	61-74år	75-år
Alla måltider i hemmet	2620	2470	2220	1970

18-65år:

$13 \times 2620 + 30 \times 2470 + 14 \times 2220 = 34060 + 74100 + 31080 = 139240 = 48 \times 2901$, Genomsnitt alltså 2901 kr/månad

66-80 år:

$66-74\text{år}: 9 \times 2220 + 6 \times 1970 = 19980 + 11820 = 31800 = 15 \times 2120$.

Genomsnitt alltså 2120 kr/månad

Personlig hygien: Gäller sådant som tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning m.m. samt kostnad för ett årligt tandläkarbesök (undersökning) för vuxna.

18-25 år 490* kr per mån. 26-49år 490kr.

50-64år 480kr. 65-år 480kr.

*** För 18- och 22-åringar ska kostnaden minskas med 70 kr/månad p.g.a. fri tandvård.**

18-65år:

$8 \times 490 + 24 \times 490 + 16 \times 480 = 3920 + 11760 + 7680 = 23360$. Ska minskas med $5 \times 70 = 350$. $23360 - 350 = 23010$. $23010 = 48 \times 479$. Genomsnitt alltså 479 kr/månad

66-80 år: 480 kr per månad.

Kläder, skor: Ett basbehov av vanliga kläder och skor som används till vardags, på fritiden och för något festligare tillfälle. Här ingår även tillbehör som väska, klocka och paraply.

18-25 år: 680 kr per mån, 26-64 år 660 kr,

18-65 år: $8 \times 680 + 40 \times 660 = 5440 + 26400 = 31840 = 48 \times 663$. Genomsnitt 663 kr /månad

66-80 år 650 kr.

Fritid, lek:

18-25 år: 710 kr per mån. 26-49 år 690, 50-64år 680.

18-65 år: $8 \times 710 + 24 \times 690 + 16 \times 680 = 5680 + 16560 + 10880 = 33120 = 48 \times 690$. Grnomdnitt 690 kr/månad.

66-80 år: 580 kr/mån.

Mobiltelefon: Kostnad för en smarttelefon med kontantkort
18-25 år 370 kr per månad, 26-49 år 280 kr, 50-64 år 260 kr.
18-65 år: $8 \times 370 + 24 \times 280 + 16 \times 260 = 2960 + 6720 + 4160 = 13840 = 48 \times 288$. Genomsnitt 288 kr/månad

66-80 år 170 kr per månad

Gemensamma kostnader per månad:

Förbrukningsvaror: Dagligvaror som främst används för vård och skötsel av hemmet som tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper m.m. **1 person 120 kr per mån. 2 pers 150 kr.**

Hemutrustning: Möbler, husgeråd, tv, dator, m.m. Vitvaror som disk- och tvättmaskin ingår inte. **1 pers 610 kr per mån, 2 pers 700 kr.**

Medier: Kostnad för bredband, fast telefoni, streamingtjänster, dagstidning m.m. **1 pers 1150 kr per mån, 2 pers 1200 kr.**

Hemförsäkring: Kostar olika beroende på hemmets försäkringsbe-
lopp och bostadsort. Storstad: över 200 000 invånare. Mellanstor stad:
50 000– 200 000 invånare. Mindre tätort: under 50 000 invånare.
**I person storstad 160 kr per mån. 2 pers 180 kr. (Mellanstad
100/110. Mindre tätort 100/100.)**

El. 2010 angavs: Den här posten är en uppskattad genomsnittlig
förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet: 1 person 180 kWh per månad,
2 personer 240 kWh.

**Fortum - ELLEVIO 2019 El i Stockholm, treårskontrakt: fast
avgift ca 82 kr per mån. KWh-pris ca 1,26 kr. Gör:
1 person 309 kr per mån. 2 pers 385 kr.
Säg 1 person 310 kr. 2 personer 390 kr.**

Övrigt:

Kollektivresor och fackavgifter (inkl a-kassa):

Konsumentverket visar kostnader för en 20- åring, som har egen
inkomst och bor i en mellanstor stad. Den egna bostaden är på två rum
och kök:

Kollektiva lokalresor 580 kr per månad och fackavgifter (inkl a-kassa)
490 kr per månad. Summa $1070 \times 12 = 12840$ per år.

**I Stockholm kostar busskort 890 kr per mån (pensionär 590 kr)
Säg för åldrar 18-65 år: $890 + 490 = 1380$ kr per mån = 16560 kr per
år.**

**För arbetsresor får i skatten dras av delar över 10 000 kr per år,
890 kr per månad ligger under gränsen.**

Bostadskostnader

Enligt Diagram 10.2, sid 225 i SCBs Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2008, hade i hyreslägenheter 2002:

Hushåll med en person

- 64 år i genomsnitt ca 1,8 rok (1,77),

65 - år cirka 2,0 rok (2,08).

Hushåll med makar, 2 personer

- 64 år cirka 2,8 rok (2,72),

65 - år cirka 3,0 rok (2,98).

(Siffrorna inom parentes från tabell 10.7 på sid 230 i årsboken).

I bostadsrättslägenheter, tab 10.7 ungefär som i hyreslägenheter:

Ensam - 64 år 1,95 rok,

65- år 2,46.

Makar - 64 år 2,92 rok,

65- år 3,14 rok.

I småhus är rumsantalen cika 2 rum större än i hyreslägenheter:

Ensam - 64 år 4,17 rok,

65 - år 4,19.

Makar - 64 år 4,72,

65 - år 4,64 rok.

Mot bakgrunden av dessa siffror är det rimligt att räkna med

2rok för ensam och

3rok för makar. (Utan barn).

Boverkets grundprincip för bostadsytor innebär kök och vardagsrum samt ett rum per person.

Det betyder 2 rok för ensamstående och 3 rok för makar/sambor.

Hyreslägenheter 2018 (SCB)

	2 rok	3 rok
Riket	5591	6904 per månad
Stor-Stockholm	6244 112 %	7705 112 %
Stor-Göteborg	5704 102 %	6859 99 %
Stor-Malmö	6257 112 %	7520 109 %
Kommuner med > 75000 inv	5683 102 %	6893 100 %
Kommuner med < 75000 inv	5005 98 %	6245 90 %
	% av riket	

Stor-Stockholm och Stor-Malmö ligger cirka 10 % över riket.

De andra ligger ungefär på riket.

Hyreslägenheter 2018. Riket

2 rok 5591 kr per månad

3 rok 6904

År 2019 ökning säg 1,1 %

2 rok 5652 säg 5700 = 68400/år för ensamstående (utan barn)

3 rok 6972 säg 7000 = 84000/år för makar/sambor (utan barn)

Kostnader för barn 2019

Att beräkna genomsnittskostnader för barn är komplicerat , kräver mycket arbete och kan inte genomföras här.

Några av konsumentverkets siffror som rör barnkostnader:

Hushållets gemensamma kostnader per månad

	3 pers	4 pers	5 pers	6 pers	7 pers
Förbrukningsvaror	230	270	330	390	440
Hemutrustning	870	960	1060	1180	1270
Medier	1210	1210	1220	1330	1380
Hemförsäkring					
storstad	200	230	250	250	260
mellanstor stad	130	140	140	150	150
mindre tätort	110	120	130	140	140
Summa gemensamma kostnader					
storstad	2510	2670	2860	3150	3350
mellanstor stad	2440	2580	2750	3050	3240
mindre tätort	2420	2560	3740	3040	3230

Individuella matkostnader per månad.

All mat lagas hemma

6-11mån	1 år	2-5år	6-9år	10-13	14-17	18-30år
840	850	1120	1580	1990	2370	2620

Övriga individuella kostnader per månad

	0 år	1-3år	4-6år	7-10år	11-14	15-17	18-25
Kläder, skor	360	470	710	720	720	700	680
Fritid, lek	100	270	450	690	730	760	710
Mobiltelefon	-	-	-	170	200	280	370
Personlig hygien	500	640	140	170	250	370	490*
Barn- o ungdomsförsäkr.	150	150	150	160	170	180	-
Summa kostnader	1110	1530	1450	1910	2070	2290	2250

Barntillsynskostnader, dagis, fritidsgårdar: kostnader varierar mycket efter antal barn, åldrar, inkomster och kommuner.

Skatter

Skatter på inkomster kan hämtas på skatteverket.se.

Punktskatter o d ingår i konsumentvrkets priser.

Månadskostnader år 2019, förvärvs- arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Livsmedel. Alla mål äts hemma eller matlåda	2900	5800
Hygien	480	960
Kläder och skor	660	1320
Lek och fritid	690	1380
Mobiltelefon	290	580
Förbrukningsvaror	120	150
Hemutrustning	610	700
Medier	1150	1200
Hemförsäkring	160	180
Hushålls-el	310	390
Summa per månad 2019	7370	12660

Årskostnader år 2019, förvärvs- arbetande icke-pensionärer.

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam	2 personer
Summa per månad 2019 enligt månadsedovisningen. 2019 per år:	7370 88440	12660 151920
Bostadshyra per år säg : Ensam 2rok, 12x 5700 2 personer 3rok, 12x 7000	68400	84000
Summa per år 2019, bostad + övrigt	156840	235920
Förvärvsarbetande:arbets- resor+ fackavgifter säg	16560	33120
Summa per år 2019: bostad + övrigt Här är inget räknat för höga semesterkostnader eller andra resor än lokalresor.	173400	269040
Säg för enkelhets skull, avrundat	174000	269000
2 personer 155 % av ensam. Per person:	174000	134500 77 % av ensam
174000-134500= 39500kr		

Pensionärer 2019

Individuella respektive
gemensamma kostnader: Ensam 2 personer

Livsmedel. Alla mål äts

hemma	2120	4240
Hygien (personlig)	480	960
Kläder och skor	650	1300
Lek och fritid	580	1160
Mobiltelefon	170	340
Förbrukningsvaror	120	150
Hemutrustning	610	700
Medier	1150	1200
Hemförsäkring	160	180
Hushålls-el	310	390

Summa per månad 2019 6350 10620

Kollektiva lokalresor i Stockholm kostar med månadsbiljett 590 kr per månad. Det motsvarar ungefär 1,5 tur och returresor i veckan med enkelbiljetter för 2x31 kr tur och retur, Säg lokalresor 590 kr per månad = 7080 kr per år.

Vårdkostnad 1150 kr per år (gräns i försäkringen)
Läkemedelskostnad 2300 kr per år (gräns i försäkringen)
Vård + läkemedel per år per person 3450 kr

Hemtjänst: Säg (lågt räknat) ensam 1200 kr per år, makar 1800 per år.

Årskostnader år 2019, pensionärer.

Individuella respektive
gemensamma kostnader: Ensam. 2 personer

Summa per månad 2019 6350 10620

enligt månadsedovisningen.

2019 per år: 76200 127440

Bostadshyra per år säg :

Ensam 2rok, 12x 5700 68400

2 personer 3rok, 12x 7000 84000

Summa per år 2019,

bostad + övrigt 144600 211440

Lokalresor 7080 14160

Vård, läkemedel 3450 6900

Hemtjänst. 1200 1800

Summa per år 2019:

bostad + övrigt 156330 234300

Säg för enkelhets skull,

avrundat 156000 234000

2 personer 150 % av ensam.

Per person 156000 117000

75% av ensam

Pensionärer i % av förvärvsarbetande:

90% 87%

Från Koll på pengarna 2019

Ekonomi för unga

Redan som ung är det viktigt att du har koll på din ekonomi. Kläder, fika, resor, mobiltelefon och att ta körkort är några exempel på saker som kostar pengar.

Dina föräldrar måste betala för ditt uppehälle tills du fyller 18 år, eller tills du är 21 år om du fortfarande går i gymnasiet. I ditt uppehälle ingår bland annat mat, bostad och kläder. Men tjänar du egna pengar är det bra om du betalar en del för att bo hemma. I tabellen på nästa sida kan du se vad som är rimligt att betala.

Dina egna pengar

För att få egna pengar när du går i skolan kan du prata med dina föräldrar om att låta dig få en del av studiebidraget. Har du möjlighet kan du ta ett extrajobb under kvällar och helger för att tjäna pengar. Under sommaren kan det även finnas möjlighet att få ett sommarjobb.

Om du vill ingå ett avtal innan du fyllt 18 år måste dina föräldrar godkänna det. Annars är avtalet ogiltigt och dina föräldrar kan kräva att köpet ska gå tillbaka. Från att du fyllt 16 år får du dock bestämma över de pengar du själv tjänat. Om du bor själv får du också ingå avtal som behövs för den dagliga hushållningen, till exempel för hyra och el. Du kan aldrig ingå avtal om kredit innan du fyllt 18 år, inte ens om din förälder godkänner det.

Koll på din ekonomi

Ett bra sätt att få koll på dina pengar är att göra en budget. Då ser du dina inkomster och utgifter. På sidan 4 kan du läsa om hur du gör en budget. Att till exempel ta en fika på stan en gång i veckan blir cirka 3 100 kr på ett år! Fler exempel kan du hitta på sidan 14.

Flytta hemifrån

När du flyttar hemifrån får du eget ansvar för både din ekonomi och ditt boende. För att klara av att sköta ditt hushåll är det viktigt att du har koll på både inkomster och utgifter.

Alla kostnader blir plötsligt dina

När du bor hemma hos föräldrarna finns till exempel köksgrejer, el, möbler och dammsugare redan på plats. I ett eget boende är det du som måste se till att allt finns – och du måste betala för det.

Det är bra att skaffa en hemförsäkring när du flyttar hemifrån, det kostar runt 100 kronor i månaden. Om något försvinner eller går sönder så kan du få ersättning och slipper betala allt själv.

Räcker pengarna?

Förutom hyra och andra kostnader för din bostad ska pengarna räcka till annat. Räkna ut hur mycket pengar du har över efter att hyran är betald. Pengarna ska räcka till mat, el, hemförsäkring, mobiltelefon och nöjen. Se över din ekonomi – kanske finns det möjlighet att spara lite varje månad?

Om du inte har råd att betala en räkning så är det viktigt att du genast kontaktar den du fått räkningen av. En obetald räkning på 600 kronor kan snabbt komma upp i över 2 000 kronor om du inte gör något åt det. På sidorna 6–8 kan du läsa mer om vad du kan göra när pengarna inte räcker och se ett exempel på vad som händer med en obetald räkning.

Tänk ekonomiskt

Det finns flera saker du kan göra för att minska på dina utgifter. Istället för att bo själv kan du dela boende med någon. Då är ni flera som delar på de gemensamma kostnaderna. Du kanske inte heller kan inreda hela din lägenhet på en gång. Det kan vara bra att vänta lite och känna efter vad du egentligen behöver. Ett annat sätt att spara pengar kan vara att till exempel köpa begagnade möbler och begagnat porslin.

Exempel: Vad det kan kosta för en 20-åring med egen inkomst att bo hos föräldrar eller ha eget boende

Utgifter per månad	Bo hos föräldrar	Eget boende
All mat lagas hemma utom		
lunch vardagar	2000	2000
Förbrukningsvaror	70*	120
Hemutrustning	240*	610
Medier	300*	1150
Hyra	1 990*	5200
Hemförsäkring	40*	100
Summa hushållsutgifter	4 640	9180
Övriga utgifter		
Personlig hygien	490	490
Kläder och skor	680	680
Fritid	710	710
Mobil	370	370
Äta lunch ute (20 ggr/månad)	1880	1880
Resor med lokaltrafik	580	580
Medlemskap i fack och a-kassa	490	490
Summa övriga utgifter	5200	5200
Total summa utgifter	9840	14380

*** En fjärdedel av hushållets kostnader eftersom beräkningen utgår ifrån ett hushåll med fyra personer.**

Per år: avrundat	118000	173000
Skillnad:	55000	

Vad ingår i skattetabellerna?

I beräkningen av skattetabellerna ingår kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, allmän pensionsavgift, begravningsavgift och avgift till registrerat trossamfund. Även den nya public service-avgiften är inkluderad i skattetabellerna för 2019. Avdrag och skattereduktioner för grundavdrag, allmän pensionsavgift, jobbskatteavdrag och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning ingår också i tabellerna.

Kolumn 1

Avser löner, arvoden och liknande ersättningar till den som vid årets ingång inte fyllt 65 år om inkomsten ger rätt till jobbskatteavdrag. Tabellen ska tillämpas oavsett om allmän pensionsavgift ska betalas eller inte.

Ensamstående förvärvsarbete är missgynnade i förhållande till makar/sambor.

Ensamståendes levnadskostnader per år 2019 är 174000kr

En makes/sambos kostnad är 134500 kr, dvs 39500 kr lägre och därför blir överskottet för en make 39500 kr högre för en ensamstående. Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans $2 \times 39500 \text{kr} = 79000 \text{kr}$ mera disponibelt sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Underskott tillsammans för ett par makar blir på motsvarande sätt 79000 kr lägre än för en ensamstående

2019. Förvärvsarbete icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor = 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån. Prelskatt		Efter skatt		Över-	Makar lika	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån	/år	skott/år	Överskott/år	per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	-140000	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	-121472	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	-102920	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	-84368	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	-65816	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	-47336	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	-28904	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	-11408 *	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	5392	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	22408	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	39448	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	56464	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748 *	73504	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	90544	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	106864	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	123904	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	140920	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	157960	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	175000	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	192016	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	209056	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	226072	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	260152	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	277168	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	358672	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	439072	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	504256	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	560656	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	615088	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	665944	720 000

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2016-01-01 och 2016-12-31

Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2017-01-01 och 2017-12-31

<u>Decilgrupp</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2019 antagande. cirka samma årliga ökning som 216-217. Månad ca</u>	
1	11 855	12 096	13 000	1083
2	96 357	99 028	104 000	8667
3	177 761	183 315	194 000	16167
4	241 790	249 625	265 000	22083
5	289 357	298 285	316 000	26333
6	327 932	337 863	358 000	29833
7	366 546	377 964	401 000	33417
8	414 336	426 988	452 000	37667
9	486 239	499 991	527 000	43917
(9,5				ca 57000)
10	789 273	809 306	849 000	70750

Statistiken är inte uppdelad efter ensamstående och makar/sambor. Men ensamstående behöver 2019 inkomst 19000 och makar var för sig 14000 per månad för att klara hushållsbudgetarna på plus. Genomsnitt cirka 16000 kr

Det betyder att cirka 30 % av inkomsttagarna inte klarar sig.

Inkomstskattesystemet är inte uppbyggt efter skatteförmåga och inget talar för att svenska folket vill ha det.

Brister i detta system kompenseras i någon mån av bidrag av olika slag, bland annat barnbidrag och bostadsbidrag för ensamma och makar/sambor med barn.

Ungdomar utan barn kan få ungdomsbostadsbidrag. Äldre utan barn har några år fått bostadsbidrag, men de har i ovist nit tagits bort, det bör snarast återinföras. Det kan enkelt ske genom att höja åldersgränsen för bidrag. Ungdomsbidragen avtrappas med 30% av viss stigande inkomst. Ett nytt bidrag för äldre bör ha avtrappning bara 20%, som gäller för barnbostadsbidrag.

<http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf> sid 34:

Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

För inkomståren 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 har undersökts hur stora underskotten och överskotten blir i hushållsbudgetarna för förvärvsarbetande med inkomster mellan 6000 och 60 000 kr per månad, för ensamma och makar med lika stora inkomster.

Underskott och överskott avser det som återstår av inkomsten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Skillnader mellan 2006 och 2014 redovisas i tabellen till höger.

Den borgerliga alliansen har menat att jobbskatteavdragen mest tillfallit låg- och medelinkomsttagare, men tabellen visar att
* underskotten har ökat för inkomster 13000 och lägre,
* att överskotten har minskat för inkomster 14000-25000 och
* att överskotten har ökat för inkomster 26000 och högre och med cirka 23000-32000 kr per år för inkomster 35000 och högre.

Den nya regeringen vill minska jobbskatteavdragen för inkomster 50000 kr och högre och sänka inkomsgränsen för statlig skatt till 35000 kr. Det tycks finnas överskott att ta av.

Försämringarna för inkomster 25000 och lägre borde åtgärdas.

2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	2006	2014	Skillnad	
Mån. Över-				
lön skott/år				
6001	-64356	-80536	-16180	Underskottet har ökat
7001	-55524	-71200	-15676	Underskottet har ökat
8001	-46692	-61864	-15172	Underskottet har ökat
9001	-37920	-52528	-14608	Underskottet har ökat
10001	-29880	-43192	-13312	Underskottet har ökat
11001	-22176	-34072	-11896	Underskottet har ökat
12001	-14532	-25612	-11080	Underskottet har ökat
13001	-6888	-17524	-10636	Underskottet har ökat
14001	756	-8716	-9472	Överskottet har minskat
15001	8400	-268	-8668	Överskottet har minskat
16001	16044	8180	-7864	Överskottet har minskat
17001	23688	16280	-7408	Överskottet har minskat
18001	31332	25076	-6256	Överskottet har minskat
19001	38976	33524	-5452	Överskottet har minskat
20001	46200	41624	-4576	Överskottet har minskat
21001	53844	50072	-3772	Överskottet har minskat
22001	61488	58520	-2968	Överskottet har minskat
23001	69132	66968	-2164	Överskottet har minskat
24001	76776	75416	-1360	Överskottet har minskat
25001	84420	83864	-556	Överskottet har minskat
26001	92124	92324	200	Överskottet har ökat
27001	98424	100772	2348	Överskottet har ökat
29001	109704	117668	7964	Överskottet har ökat
30001	115344	126008	10664	Överskottet har ökat
35001	143544	166208	22664	Överskottet har ökat
40001	171240	196712	25472	Överskottet har ökat
45001	196440	224912	28472	Överskottet har ökat
50001	221640	253112	31472	Överskottet har ökat
55001	246840	278972	32132	Överskottet har ökat
60001	272040	304172	32132	Överskottet har ökat

2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor= 61 200kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån. Prelskatt	Efter skatt	Över-	Makar lika	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån /år skott/år	inkomst	per person
6001	1364	16368	4637 55644 -64356	-68712 (55644x	2-180000)
7001	1628	19536	5373 64476 -55524	-51048	84 000
8001	1892	22704	6109 73308 -46692	-33384	96 000
9001	2161	25932	6840 82080 -37920	-15840	108 000
10001	2491	29892	7510 90120 -29880	240	kris- 120 000
11001	2849	34188	8152 97824 -22176	15648	gräns 132 000
12001	3212	38544	8789 104468 -14532	20936	144 000
13001	3575	42900	9426 113112 - 6888	46224	156 000
14001	3938	47256	10063 120756 756 kris-	61512	168 000
15001	4301	51612	10700 128400 8400 gräns	76800	180 000
16001	4664	55968	11337 136044 16044	92088	192 000
17001	5027	60324	11974 143688 23688	107376	204 000
18001	5390	64680	12611 151332 31332	122554	216 000
19001	5753	69036	13248 158976 38976	137952	228 000
20001	6151	73812	13850 166200 46200	152400	240 000
21001	6514	78168	14487 173844 53844	167688	252 000
22001	6877	82524	15124 181488 61488	182976	264 000
23001	7240	86880	15761 189132 69132	198264	276 000
24001	7603	91236	16398 196776 76776	213552	288 000
25001	7966	95592	17035 204420 84420	228840	300 000
26001	8324	99888	17677 212124 92124	244248	312 000
27001	8799	105588	18202 218424 98424	256848	324 000
29001	9859	118308	19142 229704 109704	279408	348 000
30001	10389	124668	19612 253344 115344	290688	360 000
35001	13039	156468	21962 263544 143544	347088	420 000
40001	15731	188772	24270 291240 171240	402480	480 000
45001	18631	223572	26370 316440 196440	452880	540 000
50001	21531	258372	28470 341640 221640	503280	600 000
55001	24431	293172	30570 366840 246840	553680	660 000
60001	27331	327972	32670 392040 272040	604080	720 000

2008. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4300 kr per mån = 51 600 kr per år för ensam och 5200 kr per mån för makar/sambor= 62 400kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 124 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 186 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån. Prelskatt	Efter skatt	Över-	Makar lika	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån /år skott/år	inkomst	per person
6001	836	10032	5165 61980 -62020	-62040 (61980x2-186000)	
7001	1074	12888	5927 71124 -52876	- 43752	Ensans
8001	1338	16056	6663 79956 -44044	-26088	förbättring
9001	1602	19224	7399 88788 -35212	-8424	på skatten
10001	1910	22920	8091 97092 -26908	8184 kris-	2006 - 2008
11001	2230	26760	8771 105252 -18748	24504 gräns	3428
12001	2551	30612	9450 113400 -10600	40800	3932
13001	2872	34464	10129 121548 - 2452	57096	4436
14001	3193	38316	10808 129696 5696 kris-	73392	4940
15001	3513	42156	11488 137836 13856 gräns	83672	5456
16001	3834	46008	12167 146004 22004	106008	5960
17001	4155	49860	12846 154152 30152	122304	6464
18001	4475	53700	13526 162312 38312	138624	6980
19001	4796	57552	14205 170460 46460	154920	7484
20001	5149	61788	14852 178224 54224	170448	8024
21001	5470	65640	15531 186372 62372	186744	8528
22001	5790	69480	16211 194532 70532	203064	9044
23001	6111	73332	16890 202680 78680	219360	9548
24001	6435	77220	17569 210892 86828	235784	10052
25001	6766	81192	18235 218882 94820	251764	10400
26001	7097	85164	18904 226848 102848	267696	10724
27001	7428	89136	19573 234876 110876	283752	12452
29001	8247	98964	20754 249048 125048	312096	15344
30001	8777	105324	21224 254688 130688	323376	15344
35001	11427	156468	23574 282888 158888	379776	15344
40001	14077	168924	25924 311088 187088	436176	15848
45001	16874	202488	28127 337524 213524	489048	17084
50001	19774	237288	30227 362724 238724	539448	17084
55001	22674	272088	32327 387924 263924	589848	17084
60001	25574	306888	34427 413124 289124	640248	17084

2009. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4450 kr per mån = 53 400 kr per år för ensam och 5420 kr per mån för makar/sambor= 65 040kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 130 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 195 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam					Makar lika inkomst		
Mån. Prelskatt	Efter skatt	Över-			Överskott		
lön /mån /år	/mån /år	skott/år			/år		
6001	729 8748	5272 63264	-66736		-68472 (63264x2-195000)		
7001	977 11724	6024 72288	-57712		- 50424	Ensams	
8001	1225 14700	6776 81312	-48688		-32376	förbättring	
9001	1474 17688	7527 90324	-39676		-14352	på översk.	
10001	1745 20940	8256 99072	-30928		3144 kris-	2006 - 2009	
11001	2055 24660	8946 107352	-22648		19704 gräns	- 472	
12001	2365 28380	9636 115632	-14368		36264	+164	
13001	2676 32112	10325 123900	- 6100		52800	788	
14001	2986 35832	11015 132180	2180 kris-		69360	1424	
15001	3297 39564	11704 140448	10448 gräns		85896	2048	
16001	3607 43284	12394 148728	18728		102456	2684	
17001	3918 47016	13083 156996	26996		118992	3308	
18001	4228 50736	13773 165276	35276		135552	3944	
19001	4539 54468	14462 173544	43544		152088	4568	
20001	4881 58572	15120 181440	51440		167880	5240	
21001	5191 62292	15810 189720	59720		184440	5876	
22001	5502 66024	16499 197988	67988		200976	6500	
23001	5812 69744	17189 206268	76268		217536	7136	
24001	6123 73476	17878 214536	84536		234072	7760	
25001	6437 77244	18564 222768	92768		250536	8348	
26001	6768 81216	19233 230796	100796		266592	8672	
27001	7100 85200	19901 238812	108812		282624	10388	
29001	7761 93132	21240 254880	124880		314760	15176	
30001	8091 97092	21910 262920	132920		330840	17576	
35001	10444 125328	24557 294684	164684		394368	21140	
40001	13094 157128	26907 322884	192884		450768	21644	
45001	15759 189108	29242 350904	220904		586808	24464	
50001	18659 223908	31342 376104	246104		557208	24464	
55001	21559 258708	33442 401304	271304		557208	24464	
60001	24459 293508	35542 426504	296504		658008	24464	

2010. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam					Makar lika inkomst		
Mån Prelskatt	Efter skatt	Över-			Överskott		
lön /mån /år	/mån /år	skott/år			/år		
6001	687 8244	5314 63768	-70232		-73464 (63768x2-201000)		
7001	918 11016	6083 72996	-61004		- 55008	Ensams	
8001	1149 13788	6852 82224	-51776		-36552	förbättring	
9001	1380 16560	7621 91452	-42548		-18096	på översk.	
10001	1644 19728	8357 100284	-33716		-432 kris-	2006 - 2010	
11001	1943 23316	9058 108696	-25304		16392 gräns	-3128	
12001	2244 26928	9757 117084	-16916		33168	-2384	
13001	2545 30540	10456 125472	- 8528		49944	-1640	
14001	2846 34152	11155 133860	- 140 kris-		66720	-896	
15001	3147 37764	11854 142248	8248 gräns		83496	-152	
16001	3448 41376	12553 150636	16636		100272	592	
17001	3749 44988	13252 159024	25024		117048	1336	
18001	4050 48600	13951 167412	33412		133824	2080	
19001	4351 52212	14650 175800	41800		150600	2824	
20001	4682 56184	15319 183828	49828		166656	3628	
21001	4983 59796	16018 192216	58216		183434	4372	
22001	5284 63408	16717 200604	66604		200208	5116	
23001	5585 67020	17416 208992	74992		216984	5860	
24001	5886 70732	18115 217380	83380		233760	6604	
25001	6201 74412	18800 225600	91600		250200	7180	
26001	6532 78384	19469 233628	99628		266256	7504	
27001	6863 82356	20138 241656	107656		282312	9232	
29001	7524 90288	21477 257724	123724		314448	14020	
30001	7854 94248	22147 265764	131764		330528	16424	
35001	10134 121608	24867 298404	164404		395808	20860	
40001	12784 153408	27217 326604	192604		452208	21364	
45001	15434 185208	29567 354804	220804		508608	24364	
50001	18323 219876	31678 380136	246136		559272	24496	
55001	21223 254676	33778 405336	271336		609672	24496	
60001	24123 289476	35878 430536	296536		660072	24496	

2011. Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		Överskott	
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år		/år	
6001	680	8160	5321	63852	-70148	- 73296	
7001	911	10932	6090	73080	-60920	- 54840	
8001	1142	13704	6859	82308	-51692	- 36384	
9001	1373	16476	7628	91536	-42464	- 17928	
10001	1630	19560	8371	100452	-33548	- 96 kris-	
11001	1930	23160	9071	108852	-25148	16704 gräns	
12001	2231	26772	9770	117240	-16760	33480	
13001	2532	30384	10469	125628	- 8372	50256	
14001	2833	33996	11168	134016	16 kris-	67032	
15001	3134	37608	11867	142404	8404 gräns	83808	
16001	3435	41220	12566	150792	16792	100584	
17001	3736	44832	13265	159180	25180	117360	
18001	4037	48444	13964	167568	33568	134136	
19001	4338	52056	14663	175956	41956	150912	
20001	4669	56028	15332	183984	49984	166968	
21001	4970	59640	16031	192372	58372	183794	
22001	5271	63252	16730	200760	66760	200520	
23001	5572	66864	17429	209148	75148	217296	
24001	5873	70476	18128	217536	83536	234072	
25001	6181	74172	18820	225840	91840	250680	
26001	6510	78120	19491	233892	99892	266784	
27001	6843	82116	20167	242004	108004	283008	
29001	7504	90048	21497	257964	123964	314928	
30001	7834	94008	22167	266004	132004	331008	
35001	9931	119172	25070	300840	166840	400680	
40001	12581	150972	27420	329040	195040	457080	
45001	15231	182772	29770	357240	223240	513480	
50001	18054	216648	31947	383364	249364	565728	
55001	20954	251448	34047	408564	274564	616128	
60001	23854	286248	36147	433764	299764	666528	

2012. Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4900 kr per mån = 58 800 kr per år för ensam och 6000 kr per mån för makar/sambor= 72 000 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 142 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 216 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		Överskott	
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år		/år	
6001	660	7920	5341	64092	-77908	- 87816	
7001	891	10692	6110	73320	-73178	- 69360	
8001	1122	13464	6879	82548	-59452	- 50904	
9001	1353	16236	7648	91776	-50224	- 32448	
10001	1591	19092	8410	100920	-41080	- 14160 kris-	
11001	1891	22692	9110	109320	-32680	2640 gräns	
12001	2192	26304	9809	117708	-24492	19416	
13001	2493	29916	10508	126096	-15904	36192	
14001	2794	33528	11207	134484	-7516 kris-	52968	
15001	3095	37140	11906	142872	872 gräns	69744	
16001	3396	40752	12605	151260	9260	86520	
17001	3697	44364	13304	159648	17648	113296	
18001	3998	47976	14003	168036	26036	120072	
19001	4299	51588	14702	176424	34424	136848	
20001	4630	55560	15371	184452	42452	152904	
21001	4931	59172	16070	192840	50840	169680	
22001	5232	62784	16769	201228	59228	186456	
23001	5533	66396	17468	209616	67616	217296	
24001	5834	70008	18167	218004	76004	203232	
25001	6135	73620	18866	226392	84392	236784	
26001	6451	77412	19550	234600	92600	253200	
27001	6782	81384	20219	242628	100628	269256	
29001	7445	89340	21556	258672	116672	301344	
30001	7775	93300	22226	266712	124712	317424	
35001	9565	114780	25436	305232	163232	394464	
40001	12215	146580	27786	333432	191432	450864	
45001	14865	178380	30136	361632	219632	507264	
50001	17578	210396	32423	389076	247076	562152	
55001	20478	245736	34523	414276	272276	612552	
60001	23378	280536	36623	439476	297476	662952	

2013 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6100 kr per mån för makar/sambor= 73 200 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 220 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-	Överskott		
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år	/år		
6001	575	6900	5426 65112	-79888	- 89776		
7001	779	9348	6222 74664	-70336	- 70672		
8001	982	11784	7019 84228	-60772	- 51544		
9001	1185	14220	7816 93792	-51208	- 32416		
10001	1388	16656	8613 103356	-41080	- 13288 kris-		
11001	1651	19812	9350 112200	-32800	4400 gräns		
12001	1916	22992	10085 121020	-23980	22040		
13001	2180	26160	10821 129852	-15148	39704		
14001	2445	29340	11556 138672	-6328 kris-	57344		
15001	2683	32196	12318 147816	2816 gräns	75632		
16001	2948	35376	13053 156636	11636	93272		
17001	3240	38880	13761 165132	20132	110264		
18001	3504	42048	14497 173964	28964	127928		
19001	3769	45228	15232 182784	37784	145568		
20001	4060	48720	15941 191292	46292	162584		
21001	4325	51900	16676 200112	55112	180224		
22001	4590	55080	17411 208932	63932	197864		
23001	4855	58260	18146 217752	72752	215504		
24001	5120	61440	18881 226572	81572	233144		
25001	5384	64608	19617 235404	90404	250808		
26001	5655	67860	20346 244152	99152	268304		
27001	5946	71352	21055 252660	107660	285320		
29001	6529	78348	22472 269664	124664	319328		
30001	6819	81828	23182 278184	133184	336368		
35001	8269	99228	26732 320784	175784	421568		
40001	10654	127848	29347 352164	207164	484328		
45001	13104	157248	31897 382764	237764	545528		
50001	15554	186648	34447 413364	268364	606728		
55001	18244	218928	36754 441084	296084	662168		
60001	20944	251328	39057 468684	323684	717368		

2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6200 kr per mån för makar/sambor= 74 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 222 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-	Överskott		
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år	/år		
6001	629	7548	5372 64464	-80536	- 93072		
7001	851	10212	6150 73800	-71200	- 70672		
8001	1073	12876	6928 83136	-61864	- 55728		
9001	1295	15540	7706 92472	-52528	- 37056		
10001	1517	18204	8484 101808	-43192	- 18384 kris-		
11001	1757	21084	9244 110928	-34072	-144 gräns		
12001	2052	24624	9949 119388	-25612	16776		
13001	2378	28536	10623 127476	-17524	32952		
14001	2644	31728	11357 136284	-8716 kris-	50568		
15001	2940	35280	12061 144732	-268 gräns	67464		
16001	3236	38832	12765 153180	8180	84360		
17001	3561	42732	13440 161280	16280	100560		
18001	3828	45936	14173 170076	25076	118152		
19001	4124	49488	14877 178524	33524	135048		
20001	4449	53388	15552 186624	41624	151248		
21001	4745	56940	16256 195072	50072	168144		
22001	5041	60492	16960 203520	58520	185040		
23001	5337	64044	17664 211968	66968	201936		
24001	5633	67596	18368 220416	75416	218832		
25001	5929	71148	19072 228864	83864	222000		
26001	6224	74688	19777 237324	92324	218808		
27001	6520	78240	20481 245772	100772	269544		
29001	7112	85344	21889 262668	117668	303336		
30001	7417	89004	22584 271008	126008	320016		
35001	9067	108804	25934 311208	166208	400416		
40001	11525	138300	28476 341712	196712	461424		
45001	14175	171700	30826 369912	224912	517824		
50001	16825	201900	33176 398112	253112	574224		
55001	19670	236040	35331 423972	278972	625944		
60001	22570	270840	37431 449172	304172	676344		

2016 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5300 kr per mån = 63 200 kr per år för ensam och 6450 kr per mån för makar/sambor= 77 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 149 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 232 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		Överskott	
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år		/år	
6001	630	7560	5371 64452	-84548		- 103096	
7001	852	10224	6148 73788	-75212		- 84424	
8001	1074	12888	6927 83124	-65876		- 65752	
9001	1296	15552	7705 92460	-56540		- 47080	
10001	1518	18216	8483 101796	-47204		- 28408 kris-	
11001	1760	21120	9241 110892	-38108		-10216 gräns	
12001	2056	24672	9945 119340	-29660		6680	
13001	2352	28224	10649 127788	-21212		23576	
14001	2647	31764	11354 136248	-12752	kris-	40496	
15001	2943	35316	12058 144696	-4304	gräns	57392	
16001	3239	38868	12762 153144	4144		74288	
17001	3535	42420	13466 161592	12592		91184	
18001	3831	45972	14170 170040	21040		108080	
19001	4127	49524	14874 178488	29488		124976	
20001	4452	53424	15549 186588	47588		141176	
21001	4748	56976	16253 195036	46036		158072	
22001	5044	60528	16957 203484	54484		174968	
23001	5340	64080	17661 211932	62932		191864	
24001	5636	67632	18365 220380	71380		208760	
25001	5932	71184	19069 228828	79828		225656	
26001	6228	74736	19773 237276	88276		242552	
27001	6524	78288	20477 245724	96724		259448	
29001	7115	85380	21886 262632	113632		293264	
30001	7423	89076	22578 270936	121936		309872	
35001	9073	108876	25928 311136	166208		390272	
40001	11376	136512	28825 343500	194500		455000	
45001	14026	168312	30975 371700	222700		511400	
50001	16682	200184	33319 399828	250828		567656	
55001	19581	234972	35420 425040	276040		618080	
60001	22631	271572	37370 448440	299440		664880	

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika inkomst	
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		Överskott	
lön	/mån	/år	/mån /år	skott/år		/år	
6001	622	7464	5379 64548	-90452		- 109904	
7001	844	10128	6157 73884	-81116		- 91232	
8001	1066	12792	6435 83220	-71780		- 72560	
9001	1288	15456	7713 92556	-62444		- 53888	
10001	1510	18120	8491 101892	-53108		- 35216	
11001	1743	20916	9258 111096	-43904		-16808 kris-	
12001	2038	24456	9963 119556	-35444		112 gräns	
13001	2334	27888	10667 128004	-26996		17008	
14001	2630	31560	11371 136452	-18548		33904	
15001	2926	35112	12075 144900	-10100	kris-	50800	
16001	3222	38664	12779 153348	-1652	gräns	67696	
17001	3518	42216	13483 161796	6796		84592	
18001	3814	45768	14187 170244	15244		101488	
19001	4110	49320	14891 178692	23692		118384	
20001	4435	53220	15566 186792	31792		134584	
21001	4731	56772	16270 195240	40240		151480	
22001	5027	60324	16974 203688	48688		168376	
23001	5323	63876	17678 213136	57136		187272	
24001	5619	67428	18382 220584	65584		202168	
25001	5915	70980	19086 229032	74032		219064	
26001	6211	74532	19790 237480	82480		235960	
27001	6507	78084	20477 245928	90928		252856	
29001	7096	85152	21905 262860	107860		286720	
30001	7394	88728	22607 271284	116284		303568	
35001	9044	108528	25957 311484	156484		383968	
40001	11199	134388	28802 345624	190624		452248	
45001	13849	166188	31152 373824	218824		518648	
50001	16499	197988	33502 402024	247024		565048	
55001	19333	231996	35668 428016	273016		617032	
60001	22383	268596	37618 451416	296416		663832	

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.

Ensam	Mån.	Över-	Överskott	skillnad	
lön	skott/år	/år	per person	ensam-	en make
6001	-90452	-	109904	-54952	35500
7001	-81116	-	91232	-45616	35500
8001	-71780	-	72560	-36280	35500
9001	-62444	-	53888	-26944	35500
10001	-53108	-	35216	-17608	35500
11001	-43904	-	16808	-8404	35500
12001	-35444	112	gräns	56	35500
13001	-26996		17008	8504	35500
14001	-18548		33904	16952	35500
15001	-10100	kris-	50800	25400	35500
16001	-1652	gräns	67696	33848	35500
17001	6796		84592	42296	35500
18001	15244		101488	50744	35500
19001	23692		118384	59192	35500
20001	31792		134584	67292	35500
21001	40240		151480	78740	35500
22001	48688		168376	84188	35500
23001	58136		187272	93636	35500
24001	65584		202168	101084	35500
25001	74032		219064	109532	35500
26001	82480		235960	117980	35500
27001	90928		252856	126428	35500
29001	107860		286720	143360	35500
30001	116284		303568	151784	35500
35001	156484		383968	191984	35500
40001	190624		452248	226124	35500
45001	218824		508648	254324	35500
50001	247024		565048	282524	35500
55001	273016		617032	308516	35500
60001	296416		663832	331916	35500

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam						Makar lika	Årsinkomst
Mån.	Prelskatt		Efter skatt	Över-		inkomst	per person
lön	/mån	/år	/mån/år	skott/år		Överskott/år	
6001	626	7512	5375	64500	-109500	-140000	72 000
7001	854	10248	6147	73764	-100236	-121472	84 000
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	-102920	96 000
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	-84368	108 000
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	-65816	120 000
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	-47336	132 000
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	-28904	144 000
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	-11408 *	156 000
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	5392	168 000
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	22408	180 000
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	39448	192 000
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	56464	204 000
18001	3730	44760	14271	171252	-2748 *	73504	216 000
19001	4020	48240	14981	179772	5772	90544	228 000
20001	4340	52080	15661	187932	13932	106864	240 000
21001	4630	55560	16371	196452	24252	123904	252 000
22001	4921	59052	17080	204960	30960	140920	264 000
23001	5211	62532	17790	213480	39480	157960	276 000
24001	5501	66012	18500	222000	48000	175000	288 000
25001	5792	69504	19209	230508	56508	192016	300 000
26001	6082	72984	19919	239028	65028	209056	312 000
27001	6373	76476	20628	247536	73536	226072	324 000
29001	6953	83436	22048	264576	90576	260152	348 000
30001	7244	86928	22757	273084	99084	277168	360 000
35001	8848	106176	26153	313836	139836	358672	420 000
40001	10498	125976	29503	354036	180036	439072	480 000
45001	12782	153384	32219	386628	212628	504256	540 000
50001	15432	185184	34569	414828	240828	560656	600 000
55001	18164	217968	36837	442044	268044	615088	660 000
60001	21045	252540	38956	467472	293472	665944	720 000

2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån.	Prelskatt	Efter skatt	Över-	Inkomstskatt	
lön	/mån	/år	/mån	skott/år	i % av inkomst	
6001	622	7464	5379	64548	-90452	10,4
7001	844	10128	6157	73884	-81116	12,1
8001	1066	12792	6435	83220	-71780	13,3
9001	1288	15456	7713	92556	-62444	14,3
10001	1510	18120	8491	101892	-53108	15,1
11001	1743	20916	9258	111096	-43904	15,8
12001	2038	24456	9963	119556	-35444	17,0
13001	2334	27888	10667	128004	-26996	18,0
14001	2630	31560	11371	136452	-18548	18,8
15001	2926	35112	12075	144900	-10100	19,5
16001	3222	38664	12779	153348	-1652	20,1
17001	3518	42216	13483	161796	6796	20,7
18001	3814	45768	14187	170244	15244	21,2
19001	4110	49320	14891	178692	23692	21,6
20001	4435	53220	15566	186792	31792	22,2
21001	4731	56772	16270	195240	40240	22,5
22001	5027	60324	16974	203688	48688	22,8
23001	5323	63876	17678	213136	57136	23,1
24001	5619	67428	18382	220584	65584	23,4
25001	5915	70980	19086	229032	74032	23,7
26001	6211	74532	19790	237480	82480	23,9
27001	6507	78084	20477	245928	90928	24,1
29001	7096	85152	21905	262860	107860	24,5
30001	7394	88728	22607	271284	116284	24,6
35001	9044	108528	25957	311484	156484	25,8
40001	11199	134388	28802	345624	190624	28,0
45001	13849	166188	31152	373824	218824	30,8
50001	16499	197988	33502	402024	247024	33,0
55001	19333	231996	35668	428016	273016	35,2
60001	22383	268596	37618	451416	296416	37,3

1 1 008 kr/mån
Decilgrupp

2 8 252 kr/mån

3 15 276 kr/mån

4 20 802 kr/mån

* Medianinkomst
23 467 kr/månad

2017 enl SCB
(20-64 år)

* Medelinkomst
27 450 kr/månad
2017 enl SCB

9 41 666 kr/mån

10 67 442 kr/mån

2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam	Mån.	Prelskatt	Efter skatt	Över-	Inkomstskatt	Årsinkomst
lön	/mån	/år	/mån	skott/år	i % av inkomst	per person
6001	626	7512	5375	64500	-109500	10,4
7001	854	10248	6147	73764	-100236	12,2
8001	1081	12297	6920	83040	-90960	13,5
9001	1308	15696	7693	92316	-81684	14,5
10001	1535	18420	8466	101592	-72408	15,3
11001	1765	21180	9236	110832	-62168	16,0
12001	1997	23964	10004	120048	-53952	16,6
13001	2268	27216	10733	128796	-45204	17,4
14001	2568	30816	11433	137196	-36804	18,3
15001	2859	34308	12149	145704	-28296	19,0
16001	3149	37788	12852	154224	-19776	19,7
17001	3440	41280	13561	162732	-11268	20,2
18001	3730	44760	14271	171252	-2748	20,7
19001	4020	48240	14981	179772	5772	21,2
20001	4340	52080	15661	187932	13932	21,7
21001	4630	55560	16371	196452	24252	22,0
22001	4921	59052	17080	204960	30960	22,3
23001	5211	62532	17790	213480	39480	22,7
24001	5501	66012	18500	222000	48000	22,9
25001	5792	69504	19209	230508	56508	23,2
26001	6082	72984	19919	239028	65028	23,4
27001	6373	76476	20628	247536	73536	23,6
29001	6953	83436	22048	264576	90576	24,0
30001	7244	86928	22757	273084	99084	24,1
35001	8848	106176	26153	313836	139836	25,3
40001	10498	125976	29503	354036	180036	26,2
45001	12782	153384	32219	386628	212628	28,4
50001	15432	185184	34569	414828	240828	30,7
55001	18164	217968	36837	442044	268044	33,0
60001	21045	252540	38956	467472	293472	35,1

Inkomstskatterna

Sverige var under 1800-talet ett utpräglat klassamhälle. Sverige styrdes av kungen med hjälp av de fyra stånden i riksdagen, adel, präster, borgare och bönder. Någon plats för arbetare fanns inte.

Ständsriksdagen avskaffades 1865 och ersattes med ett tvåkammarsystem. Arbetare med inkomst eller förmögenhet som var tillräckligt stor fick rösta, men det var till föga hjälp.

Socialdemokratiska partiet bildades 1889 och hade som första mål åttatimmarsdag och rösträtt för alla. Åttatimmarsdagen blev lag i slutet på 1910-talet. Rösträtten ökade steg för steg, först för män och sist för kvinnor som med full rätt kunde rösta första gången 1924. Det året fick de också komma in i läroverk, tidigare hade det inte varit möjligt. Kommuner hade möjlighet att i stället ordna kommunala flickskolor för realskolenivån.

Parlamentarismens principer att riksdagen skulle ha det översta ansvaret för styrningen av Sverige och inte kungen genomfördes informellt på 1910-talet men blev inte lag förrän 1974 då talmannen fick en central roll när en ny regering ska bildas.

På 1920-talet hämtades statsministern ibland från de borgerliga partierna, ibland från socialdemokraterna, men 1932 hade socialdemokraterna blivit så starka att de kunde inneha statsministerposten i 44 år till 1976.

Före andra världskriget rådde en tradition att kvinnornas främsta uppgift var att bli gifta och försörjda av en man. De blev då "hemmafruar" med uppgift att sköta hushåll och barn, med hjälp av pigor om mannen hade hög inkomst.

Att föda barn utan att vara gift ansågs som skamligt. De som råkade ut för det försökte se till att de kunde föda i hemlighet någonstans. Tidsningen Husmodern innehöll massor av annonser om det.

När de fått barnet gällde det att skaffa inkomster till försörjning eller adoptera bort. Det var ont om yrken för kvinnor: sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden, barnmorskor. lärarinna på småskolor, hushållsarbete, butiksbiträde, serveringspersonal, enklare kontorsarbete, skrivmaskinsarbete o d, hantverk i kvinnovänligt arbete, sömmerska, textilarbete, man kunde inte bli polis, militär eller präst. Blev man gift med en general eller prost blev man generalska eller prostinna.

Under kriget fick kvinnor överta mäns arbete när de var inkallade. I början av 1900-talet var jordbruket den största branschen. med teknikens utveckling minskade behovet av arbetskraft i jordbruket, städerna växte. Kvinnorna blev mer och mer självständiga.

Efter kriget beskattades makar gemensamt enligt regler om sambeskattning. Det ogillades mer och mer och det kom krav om särbeskattning. Allmänna skatteberedningen gjorde en stor utredning om det men kom inte med förslag om hur det skulle gå till. Ett par andra statliga utredningar gav heller inte förslag och finansminister Gunnar Sträng åtog sig att lösa problemet. Han kom med 1970 års skattereform. Förslaget minskade antalet statliga skatteskick och marginalskatterna för de högsta inkomster sänktes. "Dynamiska effekter" skulle göra att statens skatteinkomster inte skulle bli för låga.

Skatteomläggningen borde i möjligaste mån ske så att skatten blev efter förmåga. Ett problem var att förvärvsarbete med hemmafru utan inkomst skulle få samma skatt som förvärvsarbete ensamstående. Det löstes med ett hemmakeavdrag. Avdraget var

inte indexreglerat och realvärdet minskade vartefter med inflationen. När realvärdet kommit nära noll avskaffades det, men då hade de flesta hemmafruarna försvunnit.

Ett annat problem var att de lägsta rimliga levnadskostnaderna för förvärvsarbetande makar då som nu inte var dubbelt så stora som för förvärvsarbetande ensamstående utan bara cirka 150%. Det hade gått att lösa med olika storlekar på grundavdrag för makar och ensamma, men det accepterades inte. Grundavdraget blev lika stort per person, men det sattes relativt lågt. Det medförde att de med de lägsta lönerna fick orimligt höga skatter, något som partierna inte kompenserat tillräckligt för.

Ett annat problem var att kapitalinkomstskatten inte blev väl ordnad. Kvar blev att skuldräntor fick avdrag med den margineffekt som blev för arbetsinkomsterna och således större ju större inkomsterna var, vilket inte var bra. Det förbättrades något av statsminister Torbjörn Fälldin (C) i förslag 1982, som genomfördes av socialdemokraterna eftersom Fälldin förlorade valet 1982

I skattereformen 1990 fick kapitalinkomstskatten nuvarande form med statlig skatt 30% oavsett inkomstens storlek. Den sattes till 30% för att ungefär motsvara kommunalskatterna som ligger ungefär där.

De flesta betalar ingen statlig inkomstskatt, bara kommunal inkomstskatt. Kapitalinkomstskatten på 30 % är för de flesta ungefär som kommunalskatten.

Progressiviteten i inkomstskattesystemet ombesörjs av den statliga inkomstskatten som 2017 börjar vid inkomst cirka 38000 kr per månad.

I sista minuten 1990 gjordes i skattereformen på förslag av LO en ändring av reglerna för kommunalskatten. För att lindra skatten för de lägsta inkomsterna bestämes att grundavdraget vid låga inkomster skulle ökas ett antal procent upp till inkomst litet över 100 000 kr per år, istället skulle sedan grundavdraget minska en viss procent vid inkomst däröver.

Inkomstskattesystemet består enligt detta av en kommunalskatt som med nyss nämnda undantag är lika med den skatt kommunerna bestämmer samt en statlig skatt vid inkomst över en viss nivå som riksdagen avgör. Till det en kapitalinkomstskatt på 30% oavsett arbetsinkomstens storlek. Man bör observera, att skuldräntor (negativ kapitalinkomst) bör medge avdrag 30%.

Kvar står sedan att de med de lägsta inkomsterna får orimligt höga skatter på grund av att grundavdraget inte når upp till lägsta rimliga levnadskostnader.

Från omr 36-39zz sid 32 m m (Nedbantat)

Mer om skatter och bidrag.

Politikerna har under årens lopp då och då talat om att skatt ska utgå efter bärkraft och skattekraft och bidrag ska utgå efter behov. Men varken regeringen, riksdagen eller partierna har någonsin under de senaste femtio åren visat upp hushållsbudgetar som visar behov eller visat hur bärkraft hänger ihop med hushållsbudgetar.

Jag har nästan varje år under denna tid redovisat hushållsbudgetar och påpekat att inkomsterna vid låga inkomster inte räcker till hushållsbudgetarna och att skatter och bidrag bör bestämmas med hänsyn till det. Tyvärr har politikerna inte rättat sig efter det, och fortfarande måste många med låga inkomster betala skatter trots att inkomsterna inte räcker till rimliga levnadskostnader.

Skattefördelningen bör ske efter bärkraft. Den bör ske med hänsyn till inkomst och med hänsyn till hushållsutgifter för rimliga behov.

Skattefördelningen har två dimensioner: Vertikal och horisontell fördelning.

Den vertikala fördelningen gäller fördelningen på personer med samma rimliga utgifter men med olika höga inkomster. Den horisontella fördelningen gäller fördelning på personer med olika rimliga utgifter men samma inkomster.

I den allmänna skattedebatten talas nästan bara om den vertikala fördelningen av skatterna - med hänsyn till inkomstens storlek.

Den vanligaste komplikationen i den horisontella fördelningen är förekomsten av barn. Oberoende av inkomstens storlek medför barnkostnader som det finns skäl att ta hänsyn till vid fördelningen av skatter och bidrag.

Eftersom vi har ett progressivt skattesystem som innebär att man procentuellt tar ut mer skatt vid högre inkomster än vid låga är det olämpligt att utforma hänsynen till barnkostnader som ett avdrag på inkomsten, det innebär att skattelättnad för barn blir större vid höga inkomster än vid låga. Därför sker hänsynen till barn genom barnbidrag som är lika stora oberoende av inkomstens storlek. Barnbidragen kan ses som en negativ skatt.

Före skattereformen 1970 sambeskattades makar. Det ville man komma ifrån och i reformen infördes särbeskattning, dvs makara beskattades var för sig efter sina inkomster. På den tiden var det vanligt att makar fördelade sina insatser så att mannen hade heltidsarbete med penninginkomster medan frun var hemma med barnen och stod vid spisen och tvättbaljan, utan penninginkomster, var hemmafru.

Vid övergång till särbeskattning uppstod problem för hemmafruarna. Mannen behövde kompensation för att han försörjde en hemmafru. Hemmafrun kunde inte spara in på hushållsutgifterna till de kostnader hon försakade mannen. Man införde då ett hemmakeavdrag som var en horisontell fördelningsfaktor och lika stor vid alla inkomster. Hade man utformat det som ett avdrag på skatten skulle män med höga inkomster och större marginalskatter få större skattelättnader än de med låga inkomster.

När åren gick blev det färre hemmafruar och hemmakeavdraget smälte i någon takt med det bort med inflationen. Till slut togs hemmakeavdraget bort när hemmakarna (hemmafruarna) var nära utrotade.

I början efter skattereformen 1970 hade man kvar bl a sättet att dra av för räntekostnader, avdrag gjordes med samma maginaleffekt som för inkomsten, dvs ju högre inkomst man hade och ju högre marginalsatt man hade desto mer tjänade man på ränteavdragen,

Direktören med hög lön och hög maginalsatt kunde få större skattelättnader av skuldränteavdragen än den lägst betalda i firman om man hade samma sorts hus att bo i och samma skuldräntor. Det var inte bra. I skatterformen 1982 rättades detta till något, men i reformen 1990 blev det klart att ränteavdragen blev samma vid olika inkomster. Man stannade då för 30% skatt på ränteinkomster och 30% skatteavdrag för skuldräntor. Hänsynen till räntorna hör till den horisontella fördelningen, räntorna har inget med inkomsterna att göra. Nu får direktören och springpojken vid inkomstbeskattningen samma hänsyn.

Bostadsbidragen hör till de horisontella fördelningshänsynen, men är också dimensionerade efter inkomstens storlek. För barnfamiljerna trappas de av med 20% av ökande inkomst.

Det borgerliga blocket vann valet 2006 med löften om skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare och åtgärder som skulle ge jobb åt arbetslösa och minska "utanförskapet". Det blev stora skattesänkningar för dem med höga inkomster och nedskärningar som mest drabbar dem med låga inkomster. Arbetslösheten är stor. De borgerliga har ställt i utsikt att de ska försätta på samma sätt.

En central fråga, som alltid, är skatterna. Vem ska betala dem och vad ska de användas till. De som ska betala är individer, hushåll och företag och skatterna ska gå till saker som är till nytta för de kategorierna. Skatterna tas ut på skattebaser: skatter på arbetsinkomster, inkomster av företag, vinster och kapital, skatt på varor mm.

En högerfilosofi är att de som har höga arbetsinkomster inte arbetar om de inte får lägre skatter och högre bidrag och att de med låga inkomster inte arbetar om de får lägre skatter och högre bidrag.

Den borgerliga alliansen hatar bidrag och har satt ett annat namn på jobbskatteavdragen, nämligen avdrag, som är detsamma som bidrag. Jobbskatteavdragsbidragen är vid höga inkomster mycket stora.

Folkpartiet framför krav om att den s k värnskatten ska tas bort, annars vill ingen utbilda sig, och utbildat folk är nödvändigt i den globala konkurrensen. Kravet är nonsens. De som inte vill utbilda sig på grund av värnskatten har fel inställning till utbildning och om de avstår utbildning är det bara bra. Samhället bör undvika att släppa fram giriga personer till välbetalda platser där de bara tänker på att skaffa sig själva förmåner.

De som nu ihärdigt propagerar för lägre skatter för höginkomster borde istället intressera sig för dem med låga och de lägsta inkomsterna och kräva förbättringar för dem. Skattesänkningarna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

Skattereformen 1970 föregicks av många skatteutredningar. I en utredning stod att det inte gick att hitta ett belopp för levnadskostnader som kunde ligga till grund för skattefördeningar. Det var mycket dumt skrivet. Redan då fanns socialbidragsbelopp att utgå från. Nu är dessa belopp tydligare och grundar sig på bantade belopp i konsumentverkets budgetar.

Bostadskostnader är inte med i de beloppen utan bedöms från fall till fall. Emellertid finns statistik om svenska folkets bostadsstandard och statistik om bostadskostnader. En lägsta rimlig levnadskostnad kan beräknas från konsumentverkets budgetar och från statistik om hyror i hyreslägenheter i riket eftersom sådana lägenheter är de enda som är aktuella vid de lägsta inkomsterna. Det är tillräckligt många hyresboende för att det ska duga som grund. Statistiken för andra boendeformer ger skäl för att det är lämpligt. När det gäller bostadsstandard ger statistik och utrymmesnormer från Boverket skäl räkna med 2rok för ensam och 3rok för makar/sambor.....

Ett problem när man ska avväga inkomstskatterna vid de lägsta inkomsterna är att det per person är dyrare levnadskostnader för en ensam än för makar/sambor. Sambeskattningen togs bort i skattereformen 1970 och man kan inte få en lämplig skattefördelning genom att höja grundavdraget, eftersom det bör vara lika per person. Om man sätter grundavdraget så att ensamma får lämplig skatt får makar för låg skatt och sätter man grundavdraget så att makar får lämplig skatt får ensamma för hög skatt. Det är därför lämpligt att lösa det problemet med bostadsbidrag som kan formas så att man får en bättre fördelning vid låga inkomster. Det är här fråga om horisontell fördelning där rimliga hushållskostnader är olika för ensamma och makar.

Som komplement till inkomstskattesystemet finns nu barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag för barnfamiljer som avses korrigera skattesystemets skevheter. För barnlösa ungdomar finns också bostadsbidrag och för barnlösa äldre låginkomster har funnits bostadsbidrag, som dock tagits bort. Det är skäl att återinföra bostadsbidrag för barnlösa äldre icke-pensionärer.

Det är möjligt beräkna levnadskostnader för barnfamiljer, men det är mer komplicerat än för kategorierna vuxna ensamma och vuxna makar och man måste då också ta med barntillsynskostnader. Det är regeringens och riksdagens uppgift att följa barnkostnaderna och vartefter justera belopp för barnbidrag o d.

Tillsynskostnaderna är relativt stora för småbarn, men kostnaderna för mat och kläder mm är då relativt låga. För mellanbarn är tillsynskostnaderna lägre och för de största barnen inga alls, men ju äldre barnen blir desto högre blir kostnaderna för mat och kläder etc.

Beräkningar av barnkostnader har gjorts i [Sven Wimmnell 10+12 maj 2011+ 7 feb 2013: Barnfattigdom och annan fattigdom.](http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf)
<http://wimnell.com/omr36-39zm.pdf>

Det är tidsödande att göra sådana beräkningar, de måste göras för olika barnatal, olika åldrar på barnen, olika inkomstnivåer och för ensamma och makar. Genomsnittskostnaden var 2011 inklusive bostadskostnader omkring 38 000 kr per barn och år, Partierna borde redovisa sådant men tycks sakna både förmåga och intresse för det. I detta sammanhang är det lämpligt påpeka TV-avgiftens inverkan. Den är orättvis och missgynnar ensamma. Den bör avskaffas för hushållen och ersättas med en kollektivavgift för hushållen som betalas av riksdagen och som kan bindas till folkmängdens utveckling om riksdagen inte förmår fortsätta att avgöra hur mycket som ska läggas på TV. Avgiften är nu drygt 2000 kr per år och är en stor belastning vid låga inkomster. TV har haft en löjlig patrull som åkt omkring och sjungit för sådana som betalar avgiften samtidigt som man påstår att SVT är fri television. Avskaffa snarast TV-avgiften som är att se som en skatt. De pengar som behövs för det kan tas från Jobbskatteavdragen enligt förslag.

Pensionärer med låga inkomster: Det nya systemet med garantipensioner ger det omöjligt att kontrollera om pensionerna som utbetalas är riktiga. Reglerna för bostadstilläggen är orimliga och bör ändras på flera punkter. Det gäller bland annat reglerna för hur kapitalförekomst ska påverka.

Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

Kd-ledaren Göran Hägglund gjorde en stor insats för att förbättra fastighetsbeskattningen. En stor del av befolkningen äger småhus och för dem har fastighetsskatten många år varit en pina. Skatten har byggt på fastighetstaxeringarna, som bygger på uppmätta marknadspriser för fastigheter i omvärlden. Skatterna har byggt på fiktiva inkomster på husen, inkomster som i verkligheten inte funnits. Husägarna har inte haft inkomster av husen som kunnat användas till fastighetsskatten.

Det gamla systemet har fått en bättre efterföljare. För reavinstskatten finns förmånliga regler om uppskov som kostar mycket pengar för staten, regler som kanske är alltför förmånliga.

Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30 %

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållskostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

För pensionärer och barnfamiljer görs en sorts anpassning genom bostadstillägg vid låga inkomster. Samma sorts anpassning borde ske för icke-pensionärer utan barn, för dem borde införas lämpliga bostadstillägg. Sådana tillägg har funnits en tid men tagits bort.

Genom jobbskatteavdragen har skattefördelningen ytterligare försämrats.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig bra om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig vid låga inkomster kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte- och bidragsfördelningsproblem. Varken de rödgröna eller de borgerliga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det. Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.....

I det man bör göra ingår intresse och förbättringar för de lägsta inkomsterna och minskning av gapet mellan förvärvsarbete och andra.

Vi har offentliga verksamheter och privata verksamheter för hushållen och för näringsverksamheter.

Socialdemokraternas fiender är inte näringsverksamheterna utan de andra partierna. Därför bör socialdemokraterna inte beskatta näringslivets kapital utan beskatta näringslivets kapitalinkomster. Till kapitalinkomster hör vinster.

Alla verksamheter bör omges av lämpliga restriktioner som hindrar skador och leverans av onyttigheter. Näringslivet ska hålla god arbetsmiljö, goda löner och trygghet i anställning. Vinster bör beskattas, men att beskatta kapitalet lär inte ha mycket gott med sig, bara leda till onödigt krångel. När kapital säljs kan finns skäl att ta ut skatt, men då är ju kapitalet en vara.

Förbättringar för låginkomster har föreslagits genom införande av bostadsbidrag för barnlösa i förvärvsarbete åldrar och genom att slopa den nuvarande TV-avgiften och istället minska jobb-skatteavdragen med 100 kr per månad utom för låga inkomster och pensionärer.

Skattesystemet innehåller inte bara inkomstskatter utan också andra skatter, och välfärdsfördelningen beror också på gemensamma saker som bekostas med skattemedel, t ex skolor, försvar och bidrag av olika slag. Inkomstskattesystemet är en viktig faktor eftersom det reglerar hushållens tillgång till pengar som behövs för hushållens levnadskostnader.

Hur de gemensamma anordningarna påverkar välfärden för de olika hushållen är oklart och något som de politiska partierna inte försöker redovisa. men gärna spekulerar om.

Ensam förvärvsarbete icke-pensionär utan barn. 2017

De som tjänar 6000-7000 kr i månaden har 2017 underskott i hushållsbudgeten på 80-90 tusen kr per år och betalar 10-12 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 16-17 tusen kr per månad 2017 har efter skatt så att de nätt och jämt klarar hushållsbudgeten och betalar 20-21 % av inkomsten i skatt.

De som tjänar 55-60 tusen kr per månad 2017 har efter skatt överskott på 270-300 tusen kr per år och betalar 35-37 % av inkomsten i skatt. Dagens Nyheter har som oberoende liberal den 21 mars 2017 huvudledare där det nämns att två nationalekonomer i tankesmedjan Timbro nämnt 75% marginalsatt på de högsta inkomsterna. "Skatterna är en fråga om såväl rättvisa som ekonomiska realiteter" skriver ledaren. Men ledaren beskriver inte viktiga realiteter om fördelningen av inkomstskatterna på olika inkomstnivåer och marginalsatt för lägre inkomster som också kan vara stora.

De stora underskotten vid de lägsta inkomsterna beror på att inkomstskattesystemet inte är konstruerat efter bärkraft utan efter krav om särbeskattning. Grundavdraget är inte satt med hänsyn till levnadskostnader utan är en byråkratisk konstruktion som inte har med levnadskostnaderna att göra. Systemet är gjort med hänsyn till fördelningar vid högre inkomster. Det negativa utfallet vid de lägsta inkomsterna måste kompenseras med bidrag för att få bättre fördelning efter bärkraft. Bostadsbidrag är därvid lämpligt.

Under regeringens arbete med skattereformen 1990 framförde jag synpunkter i den riktning som reformen sedan fick. Brist i systemet är främst att det inte finns bra kompensationer för de lägsta inkomsterna.

Nyss har nämnts om kapital:

"Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30 %

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållskostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

Här några förslag som inte är bra när det gäller förändringar av skatter :

”Reformisterna ska driva på för mer progressiv S-politik”

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

" DN. DEBATT 20190204

Vi lanserar nu den nya socialdemokratiska föreningen Reformisterna. Alla som vill gå med för att skapa en stark, mer progressiv socialdemokrati är välkomna. Vi presenterar här ett sammanhållet program, där det viktigaste är att jämlikheten mellan människor ökar, skriver Markus Kallifatides (S), Sara Karlsson (S) och Daniel Suhonen (S).

Många människor vi möter önskar sig en stark socialdemokrati, men allt fler frågar sig vad socialdemokratin står för. Samtidigt som IMF och OECD visar att växande ekonomiska klyftor är negativa för den ekonomiska tillväxten och skapar instabila demokratier kan vi konstatera att klyftorna ökat även när Socialdemokraterna har suttit vid makten.

Nu leder Socialdemokraterna en regering som bygger på ett mittensamarbete där många förslag som ska genomföras inte ligger i linje med vad socialdemokratin vill. Risken är betydande att utvecklingen fortsätter åt helt fel håll, vilket bland andra LO-ekonomerna lyft fram. Den nu uppkomna politiska situationen gör det mer angeläget än på decennier för socialdemokratin att värna en egen idé- och politikutveckling.

Vi lanserar därför den nya socialdemokratiska föreningen Reformisterna med syftet att stimulera till utveckling av och opinionsbildning för en progressiv ekonomisk politik. Vi är övertygade om att det är i den ekonomiska politiken som ramarna sätts för allt annat som vi brinner för: en trygg och bra skola för alla barn, en vård som räcker till, en anständig och hållbar migrationspolitik, ett samhälle präglat av frihet för alla och med blicken riktad mot världen.

Reformisterna presenterar i dag ett helt program för en ny ekonomisk politik, en starkare socialdemokrati och ett bättre Sverige. Programmet har sju punkter:

1 Ny ekonomisk politik: ett reformerat ekonomisk-politiskt ramverk för full sysselsättning, offentliga investeringar och stärkt välfärdsstat. Arbetslösheten är permanent med nuvarande ramverk och förmågan att hantera snabba

samhällsförändringar beroende på klimatet eller migrationsströmmar är svag. Möjligheterna att investera i nödvändig infrastruktur är starkt hämmad av nuvarande ordning. Finanssystemets dominans är monumental.

Det offentliga bör få ett ökat handlingsutrymme, för att öka jämlikheten, säkra den svenska ekonomin och den nationella säkerheten. Investeringar skiljs i vårt program från löpande kostnader i statens budget, överskottsmålet för statens finanser skrotas och inledande kostnader för nyanlända medborgare behandlas som investeringar. Vi föreslår också inrättandet av en statlig investeringsbank för de investeringar motsvarande ett års BNP som Sverige behöver göra det närmaste decenniet i nya bostäder, grön infrastruktur och starkare välfärd över hela landet. Riksbanken bör införa ett sysselsättningsmål i penningpolitiken samt införa en elektronisk krona för att vrida makt ur händerna på ett banksystem som numera är direkt samhällsskadligt.

2 Nytt skattesystem: en skattereform för ökad jämlikhet och utbyggd offentlig sektor. Utgångspunkten är att arbetar- och medelklassen betalar en för stor del av kakan i förhållande till aktieägare och den ekonomiska eliten.

För att säkra en långsiktigt stabil och stärkt finansiering för offentlig verksamhet samt ökad utjämning av disponibla inkomster föreslår vi höjda och enhetliga kapitalskatter, införandet av en fastighetsskatt, en arvs- och gåvoskatt, enhetlig mervärdesskatt, borttagande av ränteavdrag för bolån och en intensifierad kamp mot skatteundandragande. Statens intäkter skulle med våra förslag öka med omkring 3 procent av bruttonationalprodukten per år.

3 Nytt pensionssystem: högre inkomster och stärkt trygghet för pensionärerna. Sverige har alltför många fattiga äldre, varav två tredjedelar är kvinnor. Vi föreslår ett pensionslyft på 5 000 kronor per månad för dem med lägst inkomster. I vårt förslag får en och en halv miljon pensionärer rejält höjd inkomstpension.

4 Ny social bostadspolitik: statligt ansvarstagande för bostadsförsörjningen. Den närmast obefintliga konkurrensen i bank-, fastighets- och byggsektorerna, i kombination med kommuners och statens agerande i markanvändnings- och samhällsplaneringsfrågor, skapar permanent bostadsbrist i vårt land. För att nå det självklara målet om ändamålsenliga bostäder för alla krävs omkring 800 000 nya bostäder till år 2030. Vi föreslår nya former för statlig, regional och kommunal samverkan i bygg- och markanvändningsfrågor. Vi föreslår att den statliga

investeringsbanken ger ut obligationer för finansiering av grönt industriellt byggande. Vi föreslår etablering av ett statligt bygg- och fastighetsbolag som bygger i första hand på mark som staten redan äger.

5 Nytt demokratiserat arbetsliv: kortare arbetstid och stärkt inflytande för löntagarna. Arbetslivet är otryggt och farligt för många i Sverige och makten över ekonomin allt mer koncentrerad till ett fåtal. Grunden till ett tryggt och säkert arbete för alla och mer demokratiskt inflytande över ekonomin ligger i att skapa full sysselsättning. Vi föreslår en arbetstidsförkortning stegvis ned till 35 timmar per vecka samtidigt som vi värnar kompetensförsörjningen. Vi föreslår också stärkt löntagarinflytande och personaläggande.

6 Ny välfärds- och regionalpolitik: utjämnade livsvillkor och jämlik välfärd över hela landet. Den svenska statens möjligheter att upprätthålla likvärdighet och jämlikhet i hela landet är kringskuren av bristande resurser, privatiseringar, kvasimarknader och ibland direkt stötande styr- och managementmetoder i den offentliga sektorn.

För att staten ska kunna genomdriva likvärdiga villkor för medborgare över hela landet föreslår vi att vinstdrift i offentligt finansierad välfärdsverksamhet stoppas, att det kommunala utjämningssystemet görs om med sikte på en enhetlig kommunalskatt och att all samhällsbärande infrastruktur ska ägas av det offentliga.

7 Ny grön reformism: statligt driven klimatomställning och grön industriell utveckling. Den globala uppvärmningen och kollapsande biologisk mångfald utgör tillsammans existentiella hot. Att ställa om till ett hållbart samhälle kräver ett omställningsråd direkt under statsministern och massiva offentliga investeringar i ny teknologi, transporter, byggande, jordbruk och kolin fångning. Det kräver skärpt lagstiftning och respekt för vetenskapen. Men det helt avgörande är att omställningen går hand i hand med ett jämlikare samhälle.

Vi presenterar ett sammanhållet program som förmodligen är det mest progressiva sedan Arbetarrörelsens efterkrigsprogram 1944. Det är formulerat i enlighet med europeisk lagstiftning och direktiv. Det går ihop på sista raden. Men viktigast för oss socialdemokratiska reformister är att det ökar jämlikheten mellan människor. Bara så vi blir fria tillsammans.

Reformisterna har på kort tid samlat ett drygt hundratal medlemmar kring det program som vi presenterar här. Vi är alla socialdemokrater som engagerar oss i att utveckla idéerna och de konkreta reformerna för ett jämlikare samhälle som utmanar både den extrema marknadsliberalismen och den växande högerextremismen. Partiledningen måste och får ta ansvar för regeringsöverenskommelsen under mandatperioden. Vi tänker arbeta aktivt för att partiet ska förmå sig att utveckla en självständig politik som på riktigt förbättrar vanliga människors liv och vardag. Vi välkomnar alla som vill gå med och skapa en starkare socialdemokrati som återigen vinner val och bygger en progressiv framtid för Sverige.

Bakgrund. Reformisterna

En S-förening för ekonomiskpolitisk reform- och idéutveckling lanseras i dag under namnet Reformisterna. Hela programmet finns på www.reformisterna.se.

Markus Kallifatides (S), ordförande i Reformisterna och docent vid Handelshögskolan i Stockholm

Sara Karlsson (S), medlem av Reformisterna och tidigare riksdagsledamot

Daniel Suhonen (S), styrelseledamot i Reformisterna och chef på Katalys "

”Sänk skatterna på arbete och höj kapitalskatterna”

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 190205

Den skattereform som nämns i det avtal som i början av året slöts mellan regeringspartierna och C och L skulle krångla till ett redan snårigt skattesystem ytterligare. I stället för allehanda punktsatser behövs en bred skattereform med höjda kapitalinkomstskatter och sänkta skatter på arbete, skriver Erik Åsbrink, fd finansminister.

I januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna nämns att det ska genomföras en skattereform. Hur det ska gå till och vad den ska omfatta framgår inte. Men det är nog ofrånkomligt att den måste föregås av en skatteutredning. Det är ett välkommet besked, även om det är beklagligt att det har dröjt så länge innan möjligheten nu öppnas.

Men det aviseras också en rad specifika skatteförändringar. Många av dessa innebär sänkt skatt, bland dem slopad värnskatt som ska genomföras den 1 januari 2020. Den enda skattehöjning som nämns är ökade miljöskatter om 15 miljarder kronor, som dock ska balanseras av lika stora sänkningar av skatten på arbetsinkomster.

Min uppfattning är att en skattereform bör baseras på ungefär samma principer som gällde för Århundradets skattereform, som genomfördes 1990–1991. Ett enkelt, likformigt och transparent skattesystem med så breda skattebaser och så låga skattesatser som möjligt.

Sedan den skattereformen genomfördes har det gjorts hundratals ändringar. En del är harmlösa men åtskilliga har inneburit att skattesystemet har krånglats till med mängder av undantag och särbestämmelser. Principerna har urholkats väsentligt.

Problemet är att många av de ändringar som nu föreslås i avtalet skulle krångla till skattesystemet ytterligare och göra det ännu mera svåröverskådligt. Som exempel kan nämnas att skattereglerna föreslås ändras så att de underlättar för cykelpendling. Min rekommendation är att skattesystemet inte ska användas för riktat stöd åt olika ändamål. Sådana insatser bör helst göras på statsbudgetens utgiftssida.

Jag hoppas att de fyra partierna bakom avtalet så långt som möjligt försöker undvika allehanda punktsatser på skatteområdet och i stället inriktar sig på en bred skattereform. En sådan kan inte lösa alla problem i samhället. Åtskilliga problem bör hanteras på annat sätt.

Men det finns flera svårigheter. En skattereform bör inte öka inkomstskillnaderna i samhället. Motsatsen – att minska klyftorna – vore mera önskvärd. Att därför starta med att slopa värnskatten – som entydigt gynnar höginkomsttagarna – vore olyckligt. Även jag tycker att värnskatten bör avskaffas. Den infördes 1995 som ett fyraårigt provisorium men finns ännu kvar. Att slopa den måste balanseras av andra åtgärder, som gör att den sammantagna fördelningsprofilen blir acceptabel.

Ett av de största problemen med det nuvarande skattesystemet är den stora klyftan mellan låga skatter på kapitalinkomster och höga skatter på arbetsinkomster. Klyftan fanns redan från början när Århundradets skattereform sjösattes och föranledde de så kallade 3:12-reglerna. De syftade till att motverka att arbetsinkomster omvandlades till kapitalinkomster i syfte att få ned skatten.

Sedan dess har klyftan vidgats kraftigt, genom att skatten på kapitalinkomster har sänkts samtidigt som skatten på arbetsinkomster har höjts. Det har lett till att strävandena att på olika sätt åstadkomma en skatteomvandling har ökat drastiskt.

Detta innebär dels ett stort skattebortfall, dels att inkomstklyftorna har ökat. Det beror på att lågbeskattade kapitalinkomster i stor utsträckning är koncentrerade till människor med de allra högsta inkomsterna. Mycket talar dessutom för att olikheterna i beskattning av arbete och kapital leder till en ineffektiv resursanvändning.

Därför bör enligt min uppfattning en skattereform innebära höjda kapitalinkomstskatter och sänkta arbetsinkomstskatter. Om det över huvud taget ska finnas kvar någon skillnad, bör den vara så liten som möjligt.

Ett annat problem är hur alla åtaganden ska finansieras. Den budget för 2019 som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade igenom i december förra året förbrukade en stor del av det reformutrymme som fanns.

Förslagen i fyrpartiavtalet är visserligen till stor del inte särskilt precisa men det är ändå svårt att undgå intrycket att de innebär en ytterligare statsfinansiell belastning på grund av en rad skattesänkningar och utgiftsökningar.

De fyra partierna säger sig vilja vidmakthålla det finanspolitiska ramverket – enkelt uttryckt att de offentliga finanserna över tiden ska uppvisa ett smärre överskott. Jag välkomnar detta men förutser stora svårigheter att få ekvationen att gå ihop.

Men det är svårare än så. Vi har en åldrande befolkning. Det innebär att det kommer att ställas stora krav på utgiftsökningar för sjukvård och äldreomsorg och annat bara för att vidmakthålla dagens standard. Än tuffare blir uppgiften om de äldre ska hänga med i den standardökning som de aktiva generationerna sannolikt kommer att få framgent.

Till detta kommer krav från i stort sett samtliga partier i riksdagen att avsätta större resurser för skolan, för pensionerna, för polisen, för försvaret, för infrastrukturen och mycket annat.

Det är mycket svårt att se att det ska kunna förenas med krav på ett sänkt skatteuttag i framtiden, som i vart fall vissa partier förordar. I själva verket talar mycket för att skattekvoten (skatternas andel av BNP) behöver höjas. Kanske inte upp till den nivå som den hade för cirka 20 år sedan men i vart fall en bit upp från dagens nivå.

Skatteuttaget är inget självändamål. Skatternas huvudsyfte är att finansiera de offentliga utgifterna. Diskussionen borde mera fokusera på vilka utgifter vi vill ha, inte minst för att upprätthålla en generell och generös välfärd. Sedan får skatteuttaget anpassas till detta.

En reform som syftar till ett enkelt, likformigt och transparent skattesystem kommer att möta en kavalkad av särintressen, som alla vill ha ett undantag eller en särbestämmelse till förmån för den egna branschen, regionen, yrkesgruppen eller det egna företaget. Det gäller för reformatörerna att stå emot dessa krav.

Erik Åsbrink, fd finansminister "

”Höj fastighetsskatten – och få med SD i reformen”

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

”Tidigare finansminister Anders Borg vill att fastighetsskatten höjs. Men det måste göras i bred enighet och helst tillsammans med Sverigedemokraterna. Det sa han vid ett seminarium i Stockholm i veckan.

En ”omfattande skattereform” står på den politiska agendan. Enligt uppgörelsen mellan S, MP, C och L ska bland annat marginalsatterna sänkas och miljö- och klimatskatterna höjas.

De första stegen tas redan vid nästa årsskifte. Då avskaffas den så kallade värnskatten, som betalas på inkomster som överstiger knappt 60 000 kronor i månaden.

Förre finansministern Anders Borg, numera rådgivare åt teknikbolaget Ipsoft, är kritisk till tanken att genomföra en större reform som bara partierna i det så kallade januariavtalet står bakom.

– Jag tror att man behöver göra en bredare skattereform. Man behöver inkludera åtminstone hela Alliansen eftersom det här är väldigt stora frågor som behöver hanteras under lång tid, säger han till DN.

Han är också bekymrad över hur partierna ska betala för alla de åtgärder som står på dagordningen. Dessutom måste resultatet av skattereformerna bli rättvisa, anser Anders Borg.

– Du kan inte ta bort värnskatten och finansiera det med höjd bensinskatt. Då har du skapat en explosiv politisk situation med gula västar som skulle dyka upp i Stockholms innerstad, säger han.

Sänkt skatt för höginkomsttagare bör enligt den tidigare finansministern inte betalas av vanliga löntagare och pensionärer.

Men han varnar också för att höja kapitalinkomstskatterna. Det skulle, säger Anders Borg, försämra företagsklimatet och skrämja i väg entreprenörer.

– Det enda rimliga ur fördelningspolitisk synpunkt är att göra något på fastighets- sidan.

Alliansregeringen, i vilken Anders Borg var finansminister, avskaffade den kontro- versiella fastighetsskatten och införde i stället en lägre kommunal avgift. Men numera är han alltså övertygad om att en höjning är nödvändig.

– Det bästa vore om det kunde göras så brett som möjligt och inkludera alla partier. Annars blir det inte politiskt stabilt.

Vid ett seminarium på Handelshögskolan i Stockholm tidigare i veckan sa han att en höjning av fastighetsskatten skulle vara enklare om Sverigedemokraterna också ingick i en överenskommelse.

– Jag tycker att det vore en fördel att försöka få in SD i en sådan uppgörelse. Annars får vi ett fastighetsskattepopulistiskt parti på kanten.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

Från lo.se. 10 feb 2019

LO 2. Rättvisare beskattning av kapitalinkomster

" Den främsta förklaringen till de senaste decenniernas ökande inkomsto- jämlikhet är kapitalinkomsternas utveckling. 18

För de 90 procent av befolkningen med de lägsta inkomsterna utgör kapitalinkoms- terna i genomsnitt runt tre procent av inkomsterna. Bland personer med de högsta inkomsterna är kapitalinkomster däremot ett viktigt inkomstslag. Kapitalinkomsterna utgjorde 2016 närmare 80 procent av de totala inkomsterna för den procent som har de högsta inkomsterna i Sverige. År 2016 tillföll över hälften av de totala kapital- inkomsterna denna elit.

Kapitalinkomsternas utveckling har orsakat ökade inkomstskillnader både genom att detta – redan från början mycket ojämnt fördelade – inkomstslag har ökat som andel av de totala inkomsterna, och genom att kapitalinkomsternas koncentration till toppen har ökat över tid.

Parallellt med denna utveckling har även beskattningen av vissa sorters kapitalin- komster minskat kraftigt. Den stora skattereformen 1990–1991 hade som utgångs- punkt att skattesystemet skulle vara enkelt, rättvist, neutralt och likformigt. Men under de snart 30 år som gått sedan dess har betydande avsteg gjorts från dessa principer. Det gäller inte minst beskattningen av kapitalinkomster.

LO anser att Sverige snarast behöver en ny skattereform, där en viktig del är en effektiv och rättvis beskattning av kapitalinkomster. En ny bred, parlamentarisk översyn av skattesystemet behöver beakta flera frågor, bland annat hur välfärden ska finansieras och hur skattesystemet kan förbättras för att öka produktiviteten.

Det primära syftet med skattesystemet är att finansiera stora gemensamma åtaganden.

Skatternas utformning ska därtill bidra till att främja arbete, konkurrenskraft och entreprenörskap, samtidigt som vissa typer av skadliga beteenden, exempelvis miljöförstöring, motverkas. Alla dessa överväganden måste ingå i en översyn av skattesystemet. Den dramatiska ök- ningen av inkomstskillnaderna i Sverige har dock understrukt behovet av ett fördelningspolitiskt perspektiv i en bred

skatteöversyn. En effektivare och rättvisare kapitalinkomstbeskattning är en avgörande pussel-bit för ökad jämlikhet. I detta kapitel pekar vi ut några områden inom kapitalinkomstbeskattningen där LO menar att förändringar behövs av fördelningspolitiska skäl. En ny skatteöversyn kommer att behöva göra fler överväganden, som dock inte beskrivs i detta program.

2.1 Undantag som gynnar de rikaste hör inte hemma i skattesystemet

Vid skattereformen i början av 1990-talet var enhetlighet och likformighet viktiga principer – inte minst för att undvika potentiellt kostsamma snedvridningseffekter. Den generella skattesatsen på kapitalinkomster sattes till 30 procent. Men under de senaste decennierna har flera avsteg gjorts från denna generella skattesats.

Flera av de undantag som införts är fördelningsmässigt problematiska. Det gäller bland annat skattesatsen på utdelning och kapitalvinst för noterade aktier (25 procent) respektive utdelning och kapitalvinst för kvalificerade aktier i fåmansbolag (20 procent). I regeringens fördelningspolitiska redogörelse från april 2018 konstateras att finansiella kapitalvinster respektive utdelningar i fåmansbolag är de inkomstslag som är mest koncentrerade till toppen av inkomstfördelningen. 63 procent av de finansiella kapitalvinsterna och 61 procent av utdelningarna i fåmansbolag tillfaller den procent av befolkningen som har de högsta inkomsterna.²² Vad gäller utdelning och kapitalvinst för noterade aktier är koncentrationen till den absoluta toppen ännu större.

Skattesatsen på 20 procent för utdelning och kapitalvinst för kvalificerade aktier i fåmansbolag är en del av de så kallade 3:12-reglerna.

Reglerna kom till i samband med skattereformen i början av 1990-talet. Syftet var att förhindra att skillnaderna i skatteuttag mellan kapitalinkomster och förvärvsinkomster skulle utnyttjas så att personer med höga arbetsinkomster tog ut dessa som lägre beskattad utdelning eller som kapitalvinst vid försäljning av aktier.

Sedan 1990-talsreformen har dock flera förändringar av reglerna gjorts, vilka inneburit att möjligheterna till skattemässig inkomstomvandling har ökat. Förutom att det är ineffektivt är det också orättvist, då det innebär att en mindre del av befolkningen, vanligen med höga inkomster, i princip kan välja en lägre skattesats än vad som gäller för breda befolkningsgrupper.

Diagram 2.1 (medtages ej här)

Skattereglerna för delägare i fåmansbolag bör reformeras så att de inte är konstruerade på ett sätt som uppmuntrar till att faktiska arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattade kapitalinkomster.

Ett annat undantag i det svenska skattesystemet som gynnar höginkomsttagare är schablonbeskattningen av kapital, exempelvis i de så kallade - (ISK) som infördes 2012.

Beskattningen av kon- tona skiljer sig i sin konstruktion från den normala kapitalinkomstbeskattningen eftersom den inte baseras på den faktiska avkastningen. Även om den nominella skattesatsen är 30 procent på ISK så bedöms den effektiva skattesatsen på sparande i ISK uppgå till cirka 23 procent. Detta eftersom schablonavkastningen på kontona bestäms av den i dag låga statslåneräntan.

Eftersom sparande i investeringssparkonto är koncentrerat till toppen av inkomstfördelningen är den låga beskattningen av dessa kapitalinkomster bekymmersam ur ett fördelningsperspektiv. Schablonbeskattning av kapitalinkomster genom exempelvis ISK och kapitalförsäkringar bör därför avvecklas. Det parallella skattesystemet med schablonbeskattning av kapitalinkomster, på bland annat ISK, medför också med stor sannolikhet att statens skatteintäkter blir lägre eftersom de möjliggör för investerare att växla mellan olika typer av investeringar för att minimera sin skatt.

LO anser att en viktig del i en skattereform är att öka likformigheten i beskattning av olika former av kapitalinkomster, inte minst för att undvika potentiellt kostsamma snedvridningseffekter. Undantag som gynnar de rikaste hör inte hemma i skattesystemet. Av fördelningsmässiga skäl bör därför särskilt fokus läggas på att ta bort de särlösningar som i dag innebär att vissa former av kapitalinkomster beskattas lägre än övriga kapitalinkomster.

Rättvisare fastighetsbeskattning

Fastighetstillgångar är ojämnt fördelade i befolkningen. Ojämligheten har dessutom ökat över tid som ett resultat av ökande bostadspriser.

Beskattning av fastigheter är en skatt på avkastningen av kapital som är investerat i just fastigheter. Av rättviseskäl är det rimligt att beskatta bostäder eftersom det ger likformighet i beskattningen av olika sorters kapitalinkomster.

Skatteintäkterna från fastigheter som andel av BNP är, i ett internationellt perspektiv, låga i Sverige. I Sverige har skatterna på fastigheter dessutom minskat i betydelse sedan början av 1990-talet, vilket är tvärt emot den internationella trenden. Förändringen av den löpande beskattningen av småhus är den mest uppenbara. Efter skattereformen i början av 1990-talet beskattades småhus med 1,5 procent av hela taxeringsvärdet. Dagens skattesats, det vill säga den kommunala fastighetsavgift som ersatte den tidigare fastighetsskatten, är 0,75 procent av taxeringsvärdet upp till ett tak som 2018 motsvarar 7 812 kronor. Det innebär att fastigheter med ett taxeringsvärde på drygt en miljon kronor slår i taket. Andra förändringar under de senaste decennierna, som inneburit lägre beskattning av fastigheter, är bland annat borttagningen av schablonbeskattning av bostadsrättsföreningar, den slopade förmögenhetsskatten och den nyligen införda 15-åriga skattebefrielsen på nybyggda bostäder. Ökad beskattning av fastigheter är en viktig jämlikhetsreform därför att det minskar de ekonomiska skillnaderna direkt genom beskattning på avkastningen av en ojämlikt fördelad tillgång. Ett slopat tak i den nuvarande kommunala fastighetsavgiften skulle påverka de med högst disponibel inkomst mest. Den disponibla inkomsten skulle minska med 0,5 procent för medianinkomsttagaren, men nästan med det dubbla bland de tio procent av befolkningen som har högst inkomster. Dessutom är det en viktig jämlikhetsreform eftersom fastigheter är en stabil skattebas som bör nyttjas som finansieringskälla för välfärden. LO anser därför att det finns goda fördelningspolitiska skäl att en översyn av beskattningen av fastigheter ingår i en bredare skatteöversyn.

Dagens utformning av den kommunala fastighetsavgiften innebär att beskattningen av småhus har en regressiv profil ovanför taket. Som andel av fastighetsvärdet minskar fastighetsavgiftens storlek, ju dyrare fastigheten är. För ett småhus som är värt en miljon kronor innebär nuvarande skattesystem att bostaden beskattas med 36 procent av värdeökningen om bostaden ägs under fem år. Ett småhus värt tio miljoner kronor har istället en total skattebelastning på 24 procent av fastighetens värdeökning. Dagens regressiva profil på beskattningen av fastigheter är orättvis och har negativa fördelningseffekter. En översyn bör därför ha som utgångspunkt att beskattningen av fastigheter ska vara proportionell mot värdet av bostaden.

Alternativt kan det, av fördelningsmässiga skäl, finnas anledning att i en översyn överväga om beskattningen av fastigheter bör inkludera progressiva inslag.

Förutom att fastigheter med olika värde har olika skattebelastning så beskattas dessutom olika sorters fastigheter olika. En bostadsrätt värd en miljon kronor som ägs under fem års tid beskattas exempelvis med 22 procent av värdeökningen – det vill säga med väsentligt mindre än ett småhus värt lika mycket. Skillnaden i beskattning mellan bostadsrätter och småhus är orättvis och bör utjämnas.

En anledning till att löpande beskattning av fastigheter ibland upplevs som orättvis är att det är en beskattning av en icke-monetär avkastning på kapital (boende i bostaden). Detta innebär också att skatten kan vara svår att betala för personer som förvisso har en förmögenhet i form av en bostad, men låga inkomster i övrigt. För att få acceptans för en ökad fastighetsbeskattning behöver dagens begränsningsregel för äldre, som minskar fastighetsskatten för hushåll med låg inkomst, utvidgas till att omfatta alla låginkomsthushåll. Ett alternativ är att ge en skattecredit eller tillhandahålla lån som sedan ska återbetalas när bostaden säljs.

Ett möjligt sätt att öka beskattningen av fastigheter är genom en begränsning av ränteavdraget. Det finns fördelningspolitiska skäl att överväga en sådan reform. Ränteavdraget kan ses som en subvention av bostadsäggande och är på så vis en omfördelning från dem som hyr till dem som äger sin bostad. De som äger sin bostad har generellt sett högre inkomster. Personer som fått arv eller gåvor är överrepresenterade i gruppen. Ett annat viktigt fördelningspolitiskt argument för att begränsa ränteavdraget är att avdraget, som redan i dag tar en betydande del av det offentliga åtagandet i anspråk, riskerar att tränga ut allt större välfärdssatsningar när vi återgår till ett läge med mer normala räntenivåer. Den offentliga välfärden har en kraftigt utjämnande effekt och dess långsiktiga finansiering är därför en avgörande jämlikhetsfråga.

Samtidigt finns det även goda fördelningspolitiska skäl att inte förändra dagens ränteavdrag. Avdraget utjämnar skillnaderna mellan de som har och de som inte har eget kapital vid köp av exempelvis en bostad. Om avdraget trappas ner innebär det att räntekostnaden för den som lånat blir högre än alternativkostnaden för den som köpt en bostad med eget kapital.³⁶

I en studie från 2016³⁷ jämförs effekterna av ett avtrappat ränteavdrag för olika inkomstgrupper med effekterna av en reform med slopat tak i den kommunala fastighetsavgiften. Två slutsatser är värda att notera: – Ett slopat tak i fastighetsavgiften har en progressiv profil som innebär att de som drabbas proportionellt hårdast av reformen är de med högst inkomster. Avtrappat ränteavdrag slår däremot, proportionellt sett, hårdast mot hushåll med inkomster strax över medelinkomsten. Anledningen är att grupper med de allra högsta inkomsterna har mindre behov av lån för att finansiera ett bostadsköp.

– Unga personer har generellt sett större behov av att lånefinansiera sin bostad än äldre personer. Ett slopat tak i fastighetsavgiften skulle vara en reform med en progressiv profil i alla åldersgrupper. En avtrappning av ränteavdraget skulle däremot vara en reform med regressiv profil för äldre hushåll – det vill säga effekten skulle minska med hushållets inkomst.

Även om det finns fördelningsmässiga skäl att överväga förändringar av ränteavdraget anser LO att proportionell eller progressivt utformad löpande beskattning av fastigheter är att föredra.

I en generell skatteöversyn bör den samlade beskattningen av bostäder ses över. Förutom fördelningsmässiga hänsyn måste översynen också beakta exempelvis bostadspolitiska effekter såsom effekter på nybyggnation av bostäder, bostadsbeståndets användning och möjligheterna för olika grupper att få tillgång till ett rimligt boende. Det är också viktigt att förändringar av beskattningen av fastigheter sker med varsamhet så att reformer inte skapar kraftiga prisfall på bostäder.

2.3 Progressiv beskattning av arv och gåvor utjämnar möjligheter

Totalt sett har arven ökat stort i Sverige över de senaste decennierna. Den sammanlagda årliga överföringen av arv och gåvor var år 2016 cirka 370 miljarder kronor. Detta motsvarade mer än 17 procent av hushållens disponibla inkomster; en fördubbling sedan mitten av 1990-talet.

Utvecklingen är problematisk eftersom det är de som redan har de högsta inkomsterna och de största förmögenheterna som också ärver mest pengar. Arv har stor betydelse för våra livschanser. En forskningsstudie som undersökte förmögenheter i

flera generationer i Malmö fann att över hälften av sambandet mellan föräldrars och barns respektive förmögenheter förklarades av arv mellan generationerna.

Internationellt är arvsskatt vanligt förekommande. Exempelvis har såväl våra grannländer Danmark och Finland som flera stora länder såsom Frankrike, Tyskland, Storbritannien och USA varianter på denna typ av skatt. Även Sverige hade fram till 2004 en arvsskatt. I alla länder med arvsskatt kombineras denna med en gåvoskatt så att gåvor, som ges medan man är i livet, också beskattas. Det är nödvändigt för att inte göra en arvsskatt tandlös.

Arvens ökande totala storlek, att de är så koncentrerade till toppen och det faktum att arven så tydligt påverkar förmögenhetsrörligheten mellan generationer negativt, gör att LO anser att någon form av arvs- och gåvobeskattning bör ingå i en ny skattereform. En intressant variant av en arvsskatt, som bör utredas för Sveriges del, är en så kallad "lifetime capital receipts tax" som förespråkats av bland annat den kända brittiska ekonomen Tony Atkinson. Grundtanken är att summan av de gåvor och arv som en individ mottar under en livstid beskattas från och med att de överskrider ett grundavdrag som är kopplat till individen, snarare än till det specifika arvet eller gåvan. Den optimala utformningen av en ny arvs- och gåvoskatt behöver dock studeras närmare.

Ett par aspekter gjorde den tidigare svenska arvsskatten impopulär och bidrog till dess avskaffande. För det första beskattades även förhållandevis små arv; grundavdraget var 70 000 kronor för närstående och 21 000 kronor för icke-närstående arvingar. LO anser att en återinförd arvsskatt bör ha ett väsentligt högre grundavdrag än vad som var fallet med den tidigare arvsskatten och att arv mellan makar ej bör beskattas. Vidare bör skatten vara progressiv.

En annan stötesten var frågan om generationsskiftet i familjeföretag. Det är vanligt, i de länder som har en arvsskatt, att företagstillgångar undantas för att förhindra att arvtagare behöver sälja företaget för att kunna betala arvsskatten. Det finns dock också argument emot sådana undantag. Undantag för onoterade aktier (vilka är starkt koncentrerade till toppen) i den svenska arvsskatten innebar till exempel låg beskattning av de största arven. Vid ett införande av en ny arvs- och gåvoskatt skulle såväl praktiska som principiella och politiska överväganden be- höva göras angående den exakta utformningen. Hur företagstillgångar ska behandlas är då ett viktigt perspektiv.

En ytterligare anledning till att beskattningen av arv i den absoluta toppen var låg i Sverige var förekomsten av skatteflykt. Sedan arvsskatten avskaffades för snart femton år sedan har dock förutsättningarna för beskattning av arv i toppen av inkomstfördelningen delvis förbättrats. Internationella samarbeten, med bland annat informationsutbytesavtal och svartlistning av skatteparadis, innebär att det blivit svårare att gömma kapital i utlandet. Detta är ett område där samarbetena fördjupas och även om det fortfarande finns mycket gömt kapital i skatteparadis så har möjligheten att på detta vis undvika skatt minskat och kommer troligen att fortsätta göra så.

2.4 Förmögenhetsskillnaderna ökar – och genererar ojämnt fördelade kapitalinkomster

Värdet av de privata förmögenheterna har ökat stort i Sverige. Den privata förmögenhetsskatten, definierad som den privata nettoförmögenhetens värde delat med nationalinkomsten, är i dag på sin högsta nivå sedan början av 1800-talet. Förmögenhetstillväxten har varit anmärkningsvärt snabb under de senaste decennierna. Sedan 1980-talet har förmögenhetsskatten mer än fördubblats, från runt 200 procent av nationalinkomsten till motsvarande 465 procent av nationalinkomsten år 2016.

Förmögenheterna är – i Sverige liksom i andra länder – mycket mer ojämnt fördelade än inkomsterna. Detta påverkar den ekonomiska ojämlikheten, dels direkt genom att förmögenheter kan konsumeras, men också indirekt genom att de ojämnt fördelade förmögenheterna genererar ojämnt fördelade kapitalinkomster.

Mellan 1910 och cirka 1980 minskade förmögenhetsojämlikheten stort i Sverige. Sedan dess har utjämningen avstannat och ojämlikheten ökat.⁴⁴ Exakt hur förmögenhetsfördelningen utvecklats är dock osäkert. Den officiella statistiken underskattar troligen ganska kraftigt ökningen av förmögenhetsskillnaderna under perioden. Dels på grund av att den inte fångar utvecklingen av förmögenheter i stora familjeägda bolag. Dels därför att de senaste decenniernas globalisering möjliggjort att enklare flytta förmögenheter utomlands.

Efter 2007 har möjligheterna att studera förmögenhetsfördelningens utveckling också minskat avsevärt, då insamlingen av den officiella förmögenhetsstatistiken upphörde när förmögenhetsskatten avskaffades. Uppskattningar som gjorts visar att

förmögenhetsskillnaderna har ökat under perioden 2007–2012. Den uppskattade ökningen ligger på runt 10 procent vad gäller såväl Gini-koefficienten för förmögenhetsfördelningen som förmögenhetsandelen i toppen. Med tanke på att de privata förmögenheterna växer snabbt och att mycket tyder på att förmögenhetsojämlikheten ökat stort sedan 1980-talet är det oroväckande att det saknas officiell förmögenhetsfördelningsstatistik. Officiell förmögenhetsstatistik behöver därför återigen börja samlas in så att utvecklingen kan bevakas. Statistiska Centralbyrån bör få i uppdrag att ta fram en metod för och samla in statistik över fördelningen av förmögenheterna.

Storleken på de svenskägda förmögenheterna gömda i skatteparadis, och hur dessa påverkar förmögenhetsfördelningen, finns det av naturliga skäl ingen tillförlitlig statistik över. Beräkningar indikerar dock att globalt var cirka åtta procent av hushållens finansiella förmögenheter

placerade i skatteparadis år 2014. De odeklarerade förmögenheterna i skatteparadis innebär enligt uppskattning förlorade skatteintäkter på motsvarande 190 miljarder dollar för länder runt om i världen. Av dessa förlorade skatteintäkter är merparten kapitalinkomstskatt på exempelvis räntor och utdelningar.

I en studie där skatteflykt och skattefusk i Danmark, Sverige och Norge undersöks, uppskattar författarna att bland de hushåll som har de 0,01 procent största förmögenheterna, förmögenheter på motsvarande mer än 45 miljoner dollar, undviks mellan 25 och 30 procent av skatten genom skatteflykt och skattefusk. Motsvarande genomsnitt i befolkningen som helhet är tre procent av skatten. Skattefusk är alltså, som andel av skatten personer är skyldiga, mycket mer utbrett i den absoluta toppen av förmögenhetsfördelningen.

Internationellt pågår i flera fora, bland annat EU och OECD, viktigt arbete för att minska skatteflykten. Det gäller bland annat informationsutbyte avseende uppgifter om huvudmän och upprättande av svarta listor över icke samarbetsvilliga länder. Men även om flera framsteg gjorts som minskar möjligheterna till skatteflykt så är det lång väg kvar. Sverige måste även fortsättningsvis vara drivande i det internationella arbetet för att minska möjligheterna till skattefusk och skatteflykt.

Sverige hade fram till 2007 en förmögenhetsskatt. Förmögenhetsskatter var tidigare vanliga internationellt men har, precis som i Sverige, avskaffats på många håll och finns nu endast kvar i ett fåtal länder.⁵⁰ Det finns flera fördelar med en

förmögenhetsskatt. En skatt som om- fattar alla typer av tillgångar, snarare än bara till exempel fastigheter, är mer rättvis och undviker snedvridningar. Eftersom förmögenheterna är starkt koncentrerade till toppen är en förmögenhetsskatt också rimlig av fördelningsskäl när kapitalinkomster beskattas med en platt skattesats, såsom är fallet i Sverige. Förmögenhetsskatten kan då betraktas som ett progressivt inslag i den annars proportionella kapitalinkomstbeskattningen. LO anser att en förmögenhetsskatt bör vara ett långsiktigt politiskt mål för ökad ekonomisk jämlikhet.

Det finns dock ett par viktiga invändningar mot förmögenhetsskatten. I praktiken är det svårt att inkludera – och därmed beskatta – alla former av förmögenheter. Det kan också vara svårt att värdera vissa typer av förmögenheter såsom onoterade aktier. Den största praktiska svårigheten får dock anses vara att möjligheterna att undvika skatten när nästan inga andra länder har en förmögenhetsskatt. Möjligheten att flytta förmögenheter utomlands gör i dagsläget en förmögenhetsskatt delvis tandlös. I den nuvarande situationen är det av praktiska skäl troligen svårt att återinföra en sådan skatt. Efter hand som det internationella arbetet mot skatteflykt fortsätter bör möjligheterna för en återinförd förmögenhetsskatt dock utvärderas.

Våra förslag

– Sverige behöver en ny bred skattereform, där en av hörnstenarna är en effektivare och rättvisare beskattning av kapitalinkomster. Det finns flera viktiga perspektiv som behöver beaktas vid en skattereform. Avgörande är dock att kapitalinkomstbeskattningen mer än i dag bidrar till att minska inkomstskillnaderna.

– Likformigheten i beskattningen av olika former av kapitalinkomster bör öka, inte minst för att undvika snedvridningseffekter. Av fördelningsmässiga skäl bör särskilt fokus läggas på att reformera de särlösningar som i dag innebär att vissa former av kapitalinkomster, som är koncentrerade till dem med högst inkomster, beskattas lägre än övriga kapitalinkomster. Detta inkluderar skattereglerna för delägare i fåmansbolag. Schablonbeskattningen av kapitalinkomster i investeringssparkonton och kapitalförsäkringar bör av samma skäl slopas.

– Det finns goda fördelningspolitiska skäl att beskattningen av fastigheter ingår i en bredare skatteöversyn. Beskattningen av fastigheter bör öka och göras proportionell

till värdet av bostaden. Alternativt kan det, av fördelningsmässiga skäl, finnas anledning att inkludera progressiva inslag i beskattningen av fastigheter. Begränsningsregler, skattekredit eller tillgång till lån är viktiga för att hushåll med låga inkomster ska kunna behålla sin bostad. Skillnaden i beskattning av bostadsrätter och småhus bör utjämnas. Även om det finns fördelningsmässiga skäl att överväga förändringar av ränteavdraget så är en proportionell eller progressivt utformad beskattning av fastigheter att föredra.

– någon form av beskattning av arv och gåvor bör ingå i en ny skattereform. Den exakta utformningen behöver utredas. Vid ett införande av en ny arvs- och gåvoskatt behöver såväl praktiska som principiella och politiska överväganden göras. En arvs- och gåvoskatt bör vara progressivt utformad och ha ett högre grundavdrag än den tidigare avskaffade skatten.

– en förmögenhetsskatt bör vara ett långsiktigt politiskt mål för att öka jämlikheten. Av praktiska skäl är det dock troligen svårt att återinföra en förmögenhetsskatt för närvarande. Insamlingen av förmögenhetsstatistik bör genast återupptas. Eftersom stora privata förmögenheter finns gömda i skatteparadis ska Sverige vara drivande i det internationella arbetet för att minska möjligheterna till skatteflykt. "

Bostadsbidrag till unga (under 29 år)

Bostadsbidrag är ett stöd för unga som behöver hjälp med att betala hyran eller månadsavgiften för sitt boende.

Kan jag få bostadsbidrag?

Om du kan få bostadsbidrag och hur mycket du kan få beror på dina inkomster, din boendekostnad och bostadens typ och storlek. Använd Kassakollen för att snabbt och enkelt se om du kan få bostadsbidrag. När du fyller i din inkomst i Kassakollen, tänk då på att inkomst inte bara är lön. Som inkomst räknas också inkomst från kapital, skattefria stipendier och 80 procent av studiebidraget.

[Kassakollen](#)

Hur mycket får jag?

I Kassakollen kan du också se hur mycket pengar du kan få i bostadsbidrag.

[Kassakollen](#)

Hur ansöker jag om bostadsbidrag?

1. Förbered digitala dokument om din bostad

Du kommer behöva bifoga kopior på dokument som gäller din bostad i samband med att du ansöker om bostadsbidrag.

Om du bor i hyresrätt

Om du bor i bostadsrätt

Om du bor i småhus

Om du inte har digitala kopior

2. Ta fram uppgifter om din inkomst

Fler olika typer av inkomst räknas med när du ansöker om bostadsbidrag. Du hittar många av de uppgifter du behöver i din senaste deklaration.

Inkomster som räknas med

3. Ansök

Om du är ensamstående

Om ni är flera i hushållet över 18

4. Utbetalning

Om din ansökan är komplett tar det högst 30 dagar innan du får beslut.

Om vi saknar uppgifter kontakter vi dig.

Pengarna kommer den 27:e varje månad och betalas ut i efterskott.

Är utbetalningsdagen en lördag eller söndag kommer pengarna på fredagen.

5. Meddela oss om något förändras

Det är viktigt att du meddelar oss om din inkomst eller din boendesituation förändras, till exempel om du slutar studera och börjar jobba och får en högre inkomst. Då kan vi se till att du får rätt bidrag.

Om du får för mycket kan du bli skyldig att betala tillbaka pengar senare.

Tänk på att inkomst inte bara är lön. Som inkomst räknas också inkomst från kapital, skattefria stipendier och 80 procent av studiebidraget.

Så här meddelar du oss ändrade uppgifter

Försäkringskassan har på sin hemsida inga regler för bostadsbidrag. Man får gå till

Socialförsäkringsbalk (2010:110)

t.o.m. SFS 2018:1952

Socialförsäkringsbalk (2010:110)

t.o.m. SFS 2018:1952

AVD. G BOSTADSSTÖD

- 93 kap. Innehåll, definitioner och förklaringar
- 94 kap. Innehåll
- 95 kap. Allmänna bestämmelser om bostadsbidrag
- 96 kap. Rätten till bostadsbidrag
- 97 kap. Beräkning av bostadsbidrag
- 98 kap. Särskilda handlägningsregler för bostadsbidrag
- 99 kap. Innehåll
- 100 kap. Allmänna bestämmelser om bostadstillägg
- 101 kap. Rätten till bostadstillägg
- 102 kap. Beräkning av bostadstillägg
- 103 kap. Särskilda handlägningsregler för bostadstillägg
- 103 a kap. Innehåll
- 103 b kap. Allmänna bestämmelser om boendetillägg
- 103 c kap. Rätten till boendetillägg
- 103 d kap. Beräkning av boendetillägg
- 103 e kap. Särskilda handlägningsregler för boendetillägg

97 kap. Beräkning av bostadsbidrag

Innehåll

1 § I detta kapitel finns bestämmelser om

- bidragsgrundande inkomst i 2-13 §§,
- kostnader för bostad i 14 §,
- beräkning av bostadsbidrag till barnfamiljer i 15-18 och 20-23 §§,
- beräkning av bostadsbidrag till hushåll utan barn i 24-28 §§, och
- undantag när bidragsbehov saknas i 29 §.

Lag (2011:1520).

Bidragsgrundande inkomst

Huvudregler

2 § Den försäkrades bidragsgrundande inkomst är summan av

1. överskott i inkomstslaget tjänst enligt 10 kap. 16 § inkomstskattelagen (1999:1229),
2. överskott i inkomstslaget näringsverksamhet beräknat enligt 4 §,
3. överskott i inkomstslaget kapital beräknat enligt 5 §,
4. del av egen och barns förmögenhet enligt 6-10 §§,
5. del av barns inkomst av kapital enligt 11 och 12 §§, och
6. vissa andra inkomster enligt 13 §.

Vid beräkning av inkomster som avses i första stycket 6 ska studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) och studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd ingå med 80 procent. *Lag (2018:1638).*

3 § Den bidragsgrundande inkomsten ska avse samma kalenderår som bostadsbidraget och ska anses vara lika fördelad på varje månad under kalenderåret.

Inkomstslaget näringsverksamhet

4 § Överskott av en näringsverksamhet enligt 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas med

1. avdrag enligt 16 kap. 32 § inkomstskattelagen för utgift för egen pension intill ett belopp motsvarande ett halvt prisbasbelopp,
2. avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. inkomstskattelagen,
3. avdrag för avsättning till expansionsfond enligt 34 kap. inkomstskattelagen, och
4. avdrag för underskott från tidigare beskattningsår enligt 40 kap. inkomstskattelagen,

samt minskas med

5. återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond, och

6. återfört avdrag för avsättning till expansionsfond.

Underskott av en näringsverksamhet som avses i första stycket ska minskas med avdrag som avses i första stycket 1-4 samt ökas med återförda avdrag som avses i första stycket 5 och 6.

Inkomstslaget kapital

5 § Överskott i inkomstslaget kapital enligt 41 kap. 12 §

inkomstskattelagen (1999:1229) ska ökas med gjorda avdrag i inkomstslaget, dock inte med

1. avdrag för kapitalförluster till den del de motsvarar kapitalvinster som tagits upp som intäkt enligt 42 kap. 1 § inkomstskattelagen,

2. avdrag för uppskovsbelopp enligt 47 kap. inkomstskattelagen vid byte av bostad, och

3. avdrag för negativ räntefördelning enligt 33 kap. inkomstskattelagen.

Underskott i inkomstslaget kapital ska minskas med gjorda avdrag i inkomstslaget, dock inte med avdrag som avses i första stycket 1-3.

Uppkommer ett överskott vid beräkningen ska detta minskas med schablonintäkt enligt 42 kap. 36 och 43 §§ samt 47 kap. 11 b § inkomstskattelagen. *Lag (2011:1288).*

Förmögenhet

6 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundad nedåt till helt tiotusental kronor.

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4, 5 a och 9 §§. I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska dock endast hälften av den

förmögenhet som tillhör barnet ingå i den sammanlagda förmögenheten. *Lag (2017:1123).*

7 § Tillägg för makars förmögenhet ska fördelas på makarna i förhållande till deras respektive andel av den sammanlagda förmögenheten.

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar.

8 § Förmögenheten beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner, om inte annat följer av 9 och 10 §§.

Förmögenheten beräknas per den 31 december det år som bostadsbidraget avser.

Vissa undantag för barns förmögenhet

9 § Vid beräkning av ett barns förmögenhet ska undantas ett belopp som motsvarar ersättning som barnet 1. har fått med anledning av personskada eller kränkning, om ersättningen inte avser ersättning för kostnader, eller

2. har fått från en försäkring med anledning av att barnet ådragit sig skada genom olycksfall eller sjukdom, om ersättningen inte avser ersättning för sakskada.

Första stycket gäller även en fordran som avser sådana ersättningar. Om ersättningen till någon del är skattepliktig enligt inkomstskattelagen (1999:1229) gäller undantaget beloppet före beskattning.

10 § Vid beräkningen av ett barns förmögenhet ska sådana tillgångar undantas som barnet har förvärvat genom

1. gåva eller testamente,

2. förmånstagarförordnande vid försäkring eller pensionssparande enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande, och

3. avkastning av och sådant som trätt i stället för sådan egendom som avses i 1 eller 2.

Ett undantag enligt första stycket förutsätter dock att förvärvet har skett från någon annan än barnets förmyndare och att det är förenat med villkor

- som innebär att egendomen ska stå under förvaltning av någon annan än förmyndaren, utan bestämmanderätt för denne, och
- som anger vem som i stället ska utöva förvaltningen.

Barns inkomst av kapital

11 § Om ett eller flera barn som avses i 96 kap. 4, 5 a och 9 §§ har överskott i inkomstslaget kapital, ska till den försäkrades bidragsgrundande inkomst läggas varje barns överskott i inkomstslaget kapital i den utsträckning som överskottet överstiger 1 000 kronor. I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska dock endast hälften av varje barns överskott läggas till den bidragsgrundande inkomsten i den utsträckning överskottet överstiger 1 000 kronor.

Vid beräkning av överskott i inkomstslaget kapital tillämpas 5 §. *Lag (2017:1123)*.

12 § Tillägg enligt 11 § ska fördelas lika mellan makar.

Vissa andra inkomster

13 § Med vissa andra inkomster enligt 2 § första stycket 6 avses följande:

1. inkomst som på grund av 3 kap. 9-13 §§ inkomstskattelagen (1999:1229) eller skatteavtal inte ska tas upp som intäkt i inkomstslaget näringsverksamhet, tjänst eller kapital,
2. studiemedel i form av studiebidrag enligt 3 kap. studiestödslagen (1999:1395) och studiestartsstöd enligt lagen (2017:527) om studiestartsstöd, utom de delar som avser tilläggsbidrag,
3. skattefria stipendier över 3 000 kronor per månad,
4. skattepliktiga inkomster enligt 5 § lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta, och

5. etableringsersättning för vissa nyanlända invandrare.

Inkomster som avses i första stycket 2 och 3 och som i slutet av ett år betalas ut i förskott som hänförliga till nästföljande år ska beaktas för det senare året.

Lag (2018:1638).

Kostnader för bostad

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om vilka bostadskostnader som beaktas när det gäller bostadsbidrag.

Beräkning av bostadsbidrag till barnfamiljer

Grundläggande bestämmelser

15 § Bostadsbidrag till barnfamiljer beräknas enligt 18-23 §§.

Om den bidragsgrundande inkomsten överstiger 150 000 kronor för en försäkrad, eller för makar 75 000 kronor för var och en av dem, ska bidraget minskas med 20 procent av den överskjutande inkomsten.

Lag (2017:1123).

16 § Bidrag som beräknas till mindre belopp än 1 200 kronor för helt år betalas inte ut.

17 § Bostadsbidrag får inte lämnas för fler än tre barn.

Bidrag till kostnader för bostad

18 § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som bidrag till kostnader för bostad med 50 procent av den del av bostadskostnaden per månad som för familjer med

- ett barn överstiger 1 400 kronor men inte 5 300 kronor,
- två barn överstiger 1 400 kronor men inte 5 900 kronor, och
- tre eller flera barn överstiger 1 400 kronor men inte 6 600 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om någon medlem av familjen är funktionshindrad.

Lag (2011:1520).

19 § Har upphävts genom *lag (2011:1520)*.

20 § Vid tillämpning av bestämmelserna om bostadskostnader i 18 § ska Försäkringskassan bortse från bostadskostnader som avser bostadsytor som överstiger - 80 kvadratmeter för hushåll med ett barn, - 100 kvadratmeter för hushåll med två barn, - 120 kvadratmeter för hushåll med tre barn, - 140 kvadratmeter för hushåll med fyra barn, och - 160 kvadratmeter för hushåll med fem eller flera barn.

Större bostadsytor än som anges i första stycket får beaktas, om någon medlem av familjen är funktionshindrad.

21 § Försäkringskassan ska beakta bostadskostnader upp till följande belopp per månad, utan hinder av bestämmelserna i 20 § första stycket:

- 3 000 kronor för hushåll med ett barn,
- 3 300 kronor för hushåll med två barn,
- 3 600 kronor för hushåll med tre barn,
- 3 900 kronor för hushåll med fyra barn, och
- 4 200 kronor för hushåll med fem eller flera barn.

Särskilda bidrag

22 § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag för hemmavarande barn med

- 1 500 kronor till familjer med ett barn,
- 2 000 kronor till familjer med två barn, och
- 2 650 kronor till familjer med tre eller flera barn.

Lag (2017:1123).

22 a § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som särskilt bidrag för barn som bor växelvis med

- 1 300 kronor till familjer med ett barn,
- 1 600 kronor till familjer med två barn, och
- 2 100 kronor till familjer med tre eller flera barn.

Om det i hushållet finns såväl hemmavarande barn som barn som bor växelvis, lämnas särskilt bidrag för barn som bor växelvis med

- 300 kronor till familjer med ett hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis,
- 500 kronor till familjer med två hemmavarande barn och ett barn som bor växelvis, och
- 800 kronor till familjer med ett hemmavarande barn och två barn som bor växelvis. *Lag (2017:1123).*

Umgängesbidrag

23 § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som umgängesbidrag med

- 500 kronor för ett barn,
- 600 kronor för två barn, och
- 700 kronor för tre eller flera barn.

Om det i hushållet förutom hemmavarande barn eller barn som bor växelvis även finns sådana barn som avses i 95 kap. 2 § 4 lämnas umgängesbidrag med 100 kronor per månad för varje barn som berättigar till umgängesbidrag. *Lag (2017:1123).*

Beräkning av bostadsbidrag till hushåll utan barn

Grundläggande bestämmelser

24 § Bostadsbidrag till hushåll utan barn beräknas enligt 26-28 §§. Om den bidragsgrundande inkomsten överstiger 41 000 kronor för en försäkrad, eller 58 000 kronor för makar, ska bidraget minskas med en tredjedel av den överskjutande inkomsten.

25 § Bidrag som beräknas till mindre belopp än 1 200 kronor för helt år betalas inte ut.

Bidrag till kostnader för bostad

26 § Bostadsbidrag i form av bidrag till kostnaderna för bostaden lämnas med 90 procent av den del av bostadskostnaden per månad som överstiger 1 800 kronor men inte 2 600 kronor.

Lag (2011:1520).

27 § Om bostadskostnaden överstiger 2 600 kronor lämnas bostadsbidrag med 65 procent av den överskjutande bostadskostnaden per månad upp till 3 600 kronor.

Högre bostadskostnad än som anges i första stycket får beaktas, om den försäkrade eller hans eller hennes make är funktionshindrad. *Lag (2011:1520).*

28 § Vid tillämpning av bestämmelserna om bostadskostnader i 26 och 27 §§ ska Försäkringskassan bortse från bostadskostnader som avser bostadsytor som överstiger 60 kvadratmeter.

Större bostadsyta än som anges i första stycket får beaktas, om den försäkrade eller hans eller hennes make är funktionshindrad.

Undantag när bidragsbehov saknas

29 § Om det är uppenbart att den försäkrade på grund av hushållets inkomst eller förmögenhet eller någon annan omständighet inte behöver det bostadsbidrag som kan beräknas enligt bestämmelserna i denna balk, får Försäkringskassan efter särskild utredning avslå en ansökan om bidrag eller dra in eller sätta ned bidraget.

Ett sådant beslut får fattas även om viss inkomst eller förmögenhet inte ska räknas in i den bidragsgrundande inkomsten.

Enligt reglerna kan bostadsbidraget bli

90% av hyran mellan 1800 och 2600 kr per månad = 720 kr per månad = 8640 kr per år. Samt 65% av hyran mellan 2600 och 3600 = 650/mån = 7800 kr per år. Summma bidrag 16440 kr per år.

Avtrappningssträckan blir 54800 kr per år och inkomst när bidraget för ensam tar slut $41000 + 54800 = 95800$ per år = 7983/mån. Underskottet blir 102920 vid inkomst 8000 kr per månad för ensam.

Med avtrappning 20 % blir avtrappningssträckan 82200 kr per år och inkomst när bidraget är slut för ensam $41000 + 82200 = 123200 = 10266$ kr per månad. Vid inkomst 10000 kr per månad blir underskottet 65763 kr = 37% av hel levnadskostnad 174 000

Sådana bostadsbidrag för ensamma barnlösa minskar underskotten i hushållsbudgetarna vid inkomster under 10 000 kr i månaden, men det är stora underskott vid inkomster 10 000 och 18 000.

Bostadsbidrag och andra bidrag för

barnfamiljer framgår av Socialförsäkringsbalken, men varken regeringen eller de politiska partierna gör några beskrivningar om dem och deras konsekvenser, vilket de borde göra. Det är komplicerat att gör det och kan inte göras här.

Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna finns på sidorna 70-105 i

Sven Winnell 10 september 2017:

Läget i Sverige och världen. Levnadsförhållanden. Utvecklingens krafter. Systemet för mänskliga verksamheter. Samhällsplanering. Partipolitik. Skatter och bidrag.

<http://winnell.com/omr36-39zzzo.pdf>

Sida

70 **Fyra förslag som förbättrar för de lägsta inkomsterna.**

70 **1 Bostadsbidrag införs för barnlösa icke-pensionärer**

Bostadsbidragen som gäller för åldrarna 18-28 år utvecklas till att gälla även för åldrarna 29-64 år och där med avtrappning 20% vid stigande inkomst.

72 Kommentarer till försäkringskassans regler om bostadsbidrag för unga 18-28 år

75 **2 Systemet för pensionärernas bostadstillägg.**

Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadstilläggen avskaffas

Regeln 15% innebär en förmögenhetsskatt som tillsammans med vanlig skatt på räntan år 2013 är över 500% av

bankavkastningar. För fastigheter innebär regeln en extra förmögenhetsskatt på 7,75% av taxeringsvärdet utöver den avgift för fastigheter som betalas på skattsedeln Se sidan 352 i

<http://winnell.com/omr36-39zs.pdf>

76 Förbättringar för pensionärer med låga inkomster införs.

77 Bostadstillägg för pensionärer.

77 I samband med småhus finns två sätt att bo. (8 april 2004)

78 Viktiga händelser i bostadstilläggens historia. (8 april 2004).
I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.

84 Andra påpekanden o förslag. (8 april 2004.)

85 Summa marginaleffekt 2004. (Från sid 3405)

86 Ingen i regeringen eller riksdagen har visat tillräckligt intresse för de lägsta inkomsterna.

87 Januari 2013: Förslagen för bostadstilläggen på sid 95 i <http://winnell.com/omr36-39zq.pdf> bör bli att man helt slopar reglerna som föreskriver att kapital/förmögenheter och fastigheter ska påverka bostadstilläggen.

90 Så beräknar vi dina inkomster
Från pensionsmyndigheten 6 feb 2013

92 Så beräknar vi din bostadskostnad (6 feb 2013)

94 Så mycket kan du få i bostadstillägg

95 Så beräknar vi ditt bostadstillägg

Avtrappningsregler

98 **Många anser att pensionärerna halkar efter i välfärden. Att öka bostadstilläggen något och sänka skatten något för dem är gott och väl, men det är dags ta bort den grovt snedvridande effekten av regeln att 15% av kapital ska ses som inkomst. Regeln bör snarast tas bort.**

- 98 Bostadsbidrag för barnfamiljer och till hushåll utan barn.
- 98 Här utdrag ur Socialförsäkringsbalken (2010:110) som visar något om bostadsbidrag för barnfamiljer och de s k ungdomsbostadsbidragen till hushåll 18-28.
Bestämmelserna om att 15 % av förmögenhet ska tas upp som inkomst bör avskaffas.
- 101 3 Bostadsbidrag för barnfamiljer.
Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen avskaffas. Det är dock inte lika angeläget som för pensionärerna. Marginal-effekterna av regeln är för barnfamiljerna bara en tredjedel av pensio-närernas högsta marginaleffekt av samma regel.
- 102 4.TV-avgiften avskaffas för privathushåll.
Motsvarande belopp betalas som en kollektivavgift av riksdagen till public-serviceföretagen. För riksdagens finansieringen avskaffas inflationsindexregleringen av jobbskatteavdragen och minskas jobb-skatteavdragen för alla med 1200 kr per år = 100 kr per månad utom för inkomster under cirka 11 000 kr per månad.
- 104 Från <http://wimnell.com/omr36-39zzzl.pdf> (sid 73-75)
Problem med bostadslån. Varken amorteringskrav eller sämre ränteavdrag i huvudregeln bör föreslås av regeringen.

I det följande några artiklar från

Sven Wimmell 21 december 2018:

Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen: Innehåll i en stor sammanfattning 16 maj 2018 och artiklar från och med 1 november 2018 om klimatet och regeringsbildningen.

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzv.pdf>

Artiklarna gäller den statsbudget för 2019 som riksdagen antog hösten 2018 och som gäller fr o m 1 jan 2019

"S varnar för budgetkaos på myndigheter

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Socialdemokraterna varnar för att det kan bli problem för både myndigheter och kommuner om M:s och KD:s budgetförslag röstas igenom i riksdagen.– Det är ingen som egentligen vet vad man kommer att fatta beslut om, säger Fredrik Olovsson (S), vice ordförande i finansutskottet.

I dag, onsdag, på eftermiddagen ska riksdagen ta ställning till nästa års statsbudget. Just nu pekar mycket på att Moderaterna och Kristdemokraterna kan gå segrande ur omröstningen och därmed få sätta agendan för den ekonomiska politiken under 2019.

Det blir i så fall ett nesligt nederlag för Socialdemokraterna, som hade hoppats på att sy ihop ett regeringsunderlag före omröstningen. Även om S i ett senare skede skulle lyckas att bilda regering så kommer den att få styra landet med en borgerlig skattepolitik som röstats fram med stöd av Sverigedemokraterna.

S anser att M och KD bryter mot den överenskommelse som riksdagspartierna har om att låta en övergångsbudget gälla så länge det inte finns någon ny regering. S-ledaren Stefan Löfven kallar agerandet för "ansvarslöst", och Fredrik Olovsson (S), vice ordförande i finansutskottet, varnar för att M+KD-budgeten kan skapa problem för både kommuner och myndigheter.

– Det går inte i dag att säga vilka förslag som budgeten kommer att byggas upp av. Det finns stor risk att det kommer att dyka upp stora

problem framöver eftersom beredningsprocessen har varit så otroligt snabb, säger Fredrik Olovsson.

Han pekar på att riksdagen kommer att fatta beslut om statens utgifter och inkomster utan att ha några detaljerade uppgifter om hur pengarna ska fördelas. Besluten om enskilda anslag kommer att tas i ett senare skede när de har behandlats i riksdagsutskotten. I en normal budgetprocess har utskotten information om fördelningen innan riksdagen tar beslut om helheten.

– Sen ska det omvandlas till regleringsbrev till myndigheter och besked till kommuner. Jag förutser att det finns en hel del bekymmer med att genomföra budgeten i nästa steg. Det är en sak att fatta beslut om den, men den ska också genomföras i verkligheten, säger Olovsson.

Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson medger att det är en unik situation men att M och KD följer de regler som gäller för budgetprocessen. Hon vänder sig mot att förslagen i M+KD-budgeten skulle komma som en överraskning för myndigheter och kommuner.

– I de flesta fall finns samma förslag redan i våra motioner, även om det kan skilja sig på någon enskild post, säger Elisabeth Svantesson. M och KD utnyttjar den möjlighet som finns att få igenom finanspolitik med tydlig borgerlig prägel, trots att man hittills misslyckats med att få till stånd en alliansregering. Den borgerliga profilen syns i att man lägger mest pengar på att sänka inkomstskatterna. M och KD vill dels att färre ska betala statlig skatt, dels införa ytterligare ett jobbskatteavdrag. Gränsen för när man börjar betala statlig inkomstskatt höjs från 40 600 till 42 000 kronor i

månadslön. Totalt innehåller M+KD-budgeten inkomstskattesänkningar på 13 miljarder kronor jämfört med regeringens övergångsbudget.

Men den borgerliga profilen syns också i hur man finansierar detta. De stora nedskärningarna görs på arbetsmarknad (2,9 miljarder kronor 2019), bostadspolitiken (2,2 miljarder) samt klimat och miljö (2 miljarder).

När det gäller arbetsmarknad vill de borgerliga på sikt att Arbetsförmedlingen i princip läggs ned i sin nuvarande form. Redan i M+KD-budgeten för 2019 minskas myndighetens anslag. Pengar sparas också på investeringsstödet för hyresrätter, liksom de extratjänster i kommunerna som staten finansierar. Avdragsrätten för fackavgifter slopas.

En tydlig avvikelse från den rödgröna regeringens politik sker också på klimat- och miljöområdet. Flygskatten avskaffas och de stegvisa höjningarna av bensinskatten sker i lägre takt. Exakt vad som är M:s och KD:s gemensamma besparingskrav på klimat- och miljöområdet är ännu inte spikat. I Moderaternas egen budgetmotion nämns neddragningar på elcykelpremier och jobb inom naturvården. Samtidigt vill M ha statliga satsningar på bland annat laddstolpar och klimatforskning.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Fakta.

I dag fattar riksdagen beslut om ramarna för 2019 års statsbudget. Då spikas statens inkomster (skatter och avgifter) samt taken för budgetens 27 utgiftsområden (rättsväsende, försvar, arbetsmarknad mm).

Troligen kommer M:s och KD:s förslag att vinna, med stöd av SD. Därefter avgör riksdagens utskott hur den exakta fördelningen av pengarna blir inom varje utgiftsområde.

Den 21 december fattas de sista besluten om nästa års budget av hela riksdagen.

En eventuell ny regering kan justera mycket i efterhand genom en ändringsbudget, men inte inkomstskatterna. "

"Johan Schück: Nästa år styrs Sverige med en M+KD-budget, oavsett vem som ska regera"

DN ONSDAG 12 DECEMBER 2018

Analys.

Nästa års statsbudget ser ut att bli vad Moderaterna och Kristdemokraterna vill ha. Tonvikten läggs på skattesänkningar som inte går att riva upp. Den ekonomiska politiken får en stark M/KD-prägel, oavsett vilken regering som senare tillträder.

I dag, onsdag, ska riksdagen fatta årets viktigaste budgetbeslut. Det gäller skatterna, liksom statens utgifter, under 2019.

Detaljerna när det gäller statens utgifter bestäms sedan under perioden fram till jul. Men rambeslutet sätter gränser som då inte får överskridas.

På inkomstsidan betyder onsdagens budgetbeslut allra mest. Statens utgifter kan justeras när en ny regering har tillträtt och vill sätta sin prägel. Men skatterna går knappast att rubba när året har tagit sin början.

Nu tyder det mesta på att Moderaternas och Kristdemokraternas budgetreservation får stöd av en majoritet i riksdagen och den sittande regeringens övergångsbudget faller. Det ger den ekonomiska politiken under 2019 en stark M/KD-prägel, oavsett vilken ny regering som senare tillträder.

Sänkningar av inkomstskatten går inte att ta tillbaka under pågående år. Med den inriktning som M/KD-förslaget har, blir detta av stor betydelse. Under 2019 sänks inkomstskatterna med över 13 miljarder kronor.

Främst rör det sig om utökat jobbskatteavdrag, höjd brytpunkt för inkomstskatten, samt en större skattesänkning för pensionärer. Bland skattesänkningarna ingår också slopad flygskatt och lägre bensinskatter.

Pengar till skattesänkningar tas genom utgiftsneddragningar, liksom från ett tänkt reformutrymme.

Nedskärningarna gäller främst arbetsmarknad, bostäder, miljö och klimat. Utgifterna för försvar och rättsväsen höjs däremot. Sjukvården får också mer, främst till att kapa vårdköerna. Kommunerna ges utökade statsbidrag, alltså vad den nuvarande regeringen lovade före valet men inte kunde få med i övergångsbudgeten.

Totalt sett ökar statens utgifter i M/KD-förslaget, jämfört med övergångsbudgeten. Men jämförelsen haltar, eftersom den sittande regeringen inte annat än undantagsvis får lägga fram reformförslag. En rödgrön regering med större spelrum skulle nog ha höjt utgifterna betydligt mer.

Men med detta följer att de offentliga finanserna blir svagare med M/KD-förslaget, jämfört med övergångsbudgeten. Det strukturella överskottet uppskattas till 0,5 procent av bnp, medan det i övergångsbudgeten talas om 0,8 procent.

Det behöver inte ses som något problem när konjunkturen nu är på väg att försvagas. Även med M/KD-förslaget håller sig det strukturella överskottet ovanför det mål som i bred partipolitisk enighet har fastställts till 0,33 procent av bnp.

Frågan blir ändå hur Sveriges ekonomi ska styras. Snart finns en statsbudget, men ännu ingen fungerande regering.

Vem som bestämmer är oklart, liksom var ansvaret ligger. För tillfället är systemet kring den ekonomiska politiken ganska handlingsförlamat.

Så var det inte tänkt när nuvarande ordning skapades. När allt, till sist, har kommit på plats, behövs en noggrann översyn av både grundlagar och budgetregler.

Johan Schück
johan.schuck@dn.se "

"10 miljarder i sänkt skatt inte nog för C och L

DN TORSDAG 13 DECEMBER 2018

Skattesänkningar på 10 miljarder kronor låg på bordet när S, C, L och MP förhandlade i helgen, erfar DN. Det handlade om sänkt värnskatt, ytterligare sänkt pensionärsskatt och sänkta arbetsgivaravgifter. Eftersom förhandlingarna sprack blev det i stället en M-KD-budget som vann onsdagens omröstning i riksdagen.

Sverige har ännu inte en ny regering men nu finns det en statsbudget för 2019. Riksdagen fattade på onsdagen beslut om ramarna för statens olika utgiftsområden och vilka skatter som ska tas in.

Regeringens förslag var denna gång en övergångsbudget, fri från nya politiska förslag förutom en sänkning av pensionärsskatten som det fanns bred enighet om över blockgränsen. Övergångsbudgeten föll dock eftersom Sverigedemokraterna röstade på det gemensamma förslaget från Moderaterna och Kristdemokraterna. Den tyngsta punkten i M-KD-budgeten är att inkomstskatterna sänks med cirka 20 miljarder kronor nästa år.

Det hade kunnat finnas ytterligare ett budgetförslag på riksdagens bord, om förhandlingarna i regeringsfrågan mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet hade gått i mål den gångna helgen. Även det skulle ha innehållit skattesänkningar, om än i mindre skala. Enligt vad DN erfar, utarbetades under förhandlingarna en budgettabell där skatterna skulle

sänkas med 10 miljarder kronor. Enligt uppgift gällde det över hela mandatperioden.

Om partierna hade kommit överens hade det resulterat i en budgetreservation från de fyra partierna som hade haft bättre utsikter att samla stöd i onsdagens riksdagsvotering än M-KD-förslaget. Summan 10 miljarder kronor bekräftas från källor inom flera partier, liksom att det rörde sig om sänkt värnskatt, vissa sänkningar av arbetsgivaravgiften samt ytterligare sänkningar av pensionärsskatten, utöver de som fanns med i regeringens övergångsbudget.

Sänkningen av värnskatten ska enligt vad DN erfar ha gällt redan från årsskiftet, vilket hade krävt att förslaget funnits med vid onsdagens budgetomröstning.

I ett första steg i förhandlingarna ska sänkningarna ha legat på 7,5 miljarder kronor. Det avfärdades av de borgerliga partierna som otillräckligt, i jämförelse med de 20 miljarder i skattesänkningar bara för 2019 som Moderaterna och Kristdemokraterna gemensamt redan hade presenterat.

Därefter utökades budet till 10 miljarder kronor enligt vad DN erfar genom att en skattesänkning för pensionärer tidigarelades.

Detta var inte tillräckligt för att Centern skulle släppa fram Stefan Löfven som statsminister. Dock var inte nivån på skattesänkningar det avgörande. Förhandlingarna strandade i stället på frågan om reformerad arbetsrätt och ett nytt system för hyressättning.

Nu blir det i stället en M-KD-budget som gäller, även om en eventuell ny regering kan göra rätt stora justeringar i efterhand. Dock är det för sent att då ändra inkomstskatterna för 2019.

Att en övergångsregering får förvalta en budget utformad av oppositionen är en helt ny situation. Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson försvarar det med att samhällsproblemen måste angripas även om regeringsbildningen drar ut på tiden.

– De kriminella gängen är inga övergångsgäng. De sjuka har inga övergångssjukdomar, sade hon i riksdagens budgetdebatt. Fredrik Olovsson (S), vice ordförande i finansutskottet, anklagade M och KD för oansvarighet. Övergångsbudgeten borde ha fått gälla tills en ny regering var på plats, ansåg han.

– Vad är det för regering som ska genomföra den här politiken under hela nästa år? Var ska det långsiktiga stödet komma? För det här är väl inte bara ett irrbloss, sade Fredrik Olovsson.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Fakta. M-KD-budgeten

Siffror i miljarder kronor, 2019

Sänkta skatter

Förstärkt jobbskatteavdrag 10,0

Sänkt löneskatt för äldre 0,7

Färre behöver betala statlig skatt 4,0

Sänkt skatt för pensionärer 5,2

Flygskatten slopas 0,7
Bensinskatten höjs i lägre takt 0,5

Största satsningarna
Kommunbidrag 3,5
Försvaret 3,2
Kortare vårdköer 2,0

Nedskärningar
Slopade byggsubventioner 2,3
Avskaffad avdragsrätt för fackavgifter 2,2
Arbetsmarknadsåtgärder 5,4

Miljö- och klimat 1,6

: Siffrorna är i jämförelse med budgeten från övergångsregeringen som medvetet har avstått från nya satsningar "

Om marknadshyror

DN har den 16 januari 2019 en debattartikel om marknadshyror: "En fri hyressättning enbart för nybyggda lägenheter riskerar att bli ett steg tillbaka i stället för en öppning. Målet måste vara marknadshyror för alla – utan undantag. Vi föreslår här en metod för avveckling under en period på sex år, det vill säga inom två mandatperioder så att väljarna snabbt kan se fördelarna, skriver Roland Andersson och Lars Jonung."

Vi föreslår att följande förslag utreds: Hyresvärden betalar hyresgästen under den närmaste tiden för rätten att införa marknadshyror någon gång i framtiden. Låt oss illustrera vår teknik med ett konkret fall. Vi utgår från en äldre välsituerade man med en centralt belägen hyresrätt med en hyra på 12 000 kronor i månaden. I det första steget kommer hyresvärden, helst i samarbete med hyresnämnden och hyresgästen, överens om hur stor marknadshyran vore i dag. Säg att den hamnar på 20 000 kronor per månad.

Hyresvärden och hyresgästen skriver sedan ett avtal som ger hyresgästen en hyresrabatt under förslagsvis tre års tid på mellanskillnaden 8 000 kronor varje månad. Den reglerade hyran höjs således inte för hyresgästen. Hyresvärden sätter varje månad in 8 000 kronor på ett bankkonto som enbart hyresgästen får disponera. Om denne vill lämna lägenheten innan de tre åren har löpt ut, har han rätt att när som helst ta ut hela summan som samlats på hans konto för hyresrabatten.

Samtidigt får hyresvärden rätt att omedelbart ta ut marknadshyran på 20 000 kronor för den nya hyresgäst som flyttar in.

Efter tre år har hyresgästen genom hyresvärdens inbetalningar samlat ihop en mindre förmögenhet på 288 000 kronor på sitt konto. Först då höjs hans hyra till marknadshyran på 20 000 kronor. Beloppet på kontot kan han använda för att betala marknadshyran under de tre följande åren. Hyresgästen hålls därigenom skadeslös under sammanlagt sex år. På så vis får han hela sex år på sig för att anpassa sig till marknadshyran.....

Vi är medvetna om att när marknadshyror är införda, kan vissa hushåll få svårt att klara den nya hyresnivån, särskilt i Stockholms innerstad. Bostadsbidrag är en effektiv hjälp för ömmande fall. Direktiven bör kräva en närmare granskning av hur bostadsbidragen kan förstärkas så att utsatta hushåll får ett fullgott stöd i samband med att marknadshyror införs."

Deras exempel räknar med en hyreshöjning på 67 % vilket för förvärsarbetande hushåll och pensionärer 2019 för rimlig utrymmesstandard innebär hyreshöjningar på cirka 4000 kr per månad = 48000 kr per år som ska kompenseras med bostadsbidrag.

Det är klart att sådana bostadsbidrag aldrig kommer att införas.

C och L bör sänka sina krav om hyreshöjningar. Hyresregleringarna bör behållas.

"Vi i Hyresgästföreningen ska inte vara kategoriska nejsägare"

DN FREDAG 14 DECEMBER 2018

"DN. DEBATT 20181214

Regeringsdiskussionerna har åter bevisat att politikerna, oavsett färg, fokuserar på fel saker. Mycket i debatten om hyressättning bygger på felaktigheter. Nu måste nya lösningar fram och staten måste ta ett större ansvar. Även vi i Hyresgästföreningen kommer att ompröva våra tidigare hållningar, skriver företrädare för Hyresgästföreningen.

Vid varje valrörelse brukar partierna tävla om att måla upp sin egen analys av problembilden. Ofta håller något på att slitas isär, slitas sönder eller också måste något hållas ihop. Detta kombineras sedan med de frågor som ligger högst på väljarnas agenda. Fram växer ett budskap som ska fånga upp vår oro och få oss att känna förtroende.

Under den senaste valrörelsen pratade en del partier om klimatet, andra om välfärden, några om migrationen och en del om hårdare tag. Ingen pratade om bostadspolitik trots att den vid sidan av arbete utgör ett fundament för ett fungerande liv.

På senare år har byggandet av bostadslägenheter ökat rejält och just nu byggs det nästan lika många lägenheter varje år som under miljonprogramåren. Det är i grunden en positiv utveckling.

Problemet är bara att de nyproducerade hyresrätterna inte svarar mot efterfrågan på hyresbostäder med rimliga hyror. Bostadsbristen består

således trots ökat bostadsbyggande eftersom det som byggs är bostäder som människor inte har råd att efterfråga.

Vi vet i dag vad som inte fungerar. Problembilden kräver inga fler analyser för att belysa det faktum att vi måste tänka om och tänka rätt. Samtliga aktörer på det bostadspolitiska området måste våga ställa sig frågan om nuvarande positioner leder fram till lösning på det som faktiskt är problemet – att det finns för få bostäder som vanligt folk har råd att efterfråga.

Här har Hyresgästföreningen allt för ofta satt systemet framför människan och hamnat i en position där vi försvarar rådande strukturer i stället för att bidra med lösningar som svarar mot framtidens utmaningar. Hyresgästföreningen kommer fortsatt att stå upp för den enskilda hyresgästen men vi motverkar vårt eget syfte om vi allt som oftast uppfattats som kategoriska nejsägare.

Sverige måste åter få en bostadspolitik värd namnet och nästa regering måste våga fokusera på de frågor som gör verklig skillnad. De senaste veckornas regeringsdiskussioner har återigen bevisat att politikerna, oavsett färg, fokuserar på fel saker. Vi har kunnat se det i frågan om fri hyressättning i nyproduktion, som inte är annat än ett nyord för marknadshyror. Frågan är på inget sätt ny i debatten och liksom tidigare påstås frågan vara lösningen på bostadskrisen.

Vi kan också konstatera att mycket av debatten kring hyressättning i nyproduktion bygger på rena faktafel eller missförstånd. Ett sådant är att hyran skulle vara reglerad. Men sanningen är att det redan i dag råder fri avtalsfrihet mellan hyresgäst och hyresvärd. En hyresgäst kan välja att förhandla sin hyra enskilt med sin fastighetsägare.

Man har också rätt som hyresgäst att få sin hyra prövad mot andra hyror. En övergång till en striktare hyresreglering eller friare prisbildning skulle därför i förlängningen innebära någon form av statlig intervention och ännu mer reglering. Marknadshyror är en ideologisk dröm, men inte lösningen på ett verkligt problem. Dessutom försämras konsumentskyddet.

Bostadsdebatten måste i stället handla om det nya samhälle som håller på att växa fram och hur vi bygger för de som ska utveckla det i framtiden. Nu när politiken har misslyckats måste vi våga lyfta på andra stenar.

Parterna på hyres- och bostadsmarknaden måste nu ta sitt gemensamma ansvar och bidra där politiken så uppenbart har misslyckats. Vi ser fem övergripande områden som särskilt viktiga för utvecklingen av hyresmarknaden och i förlängningen bostadsmarknaden i sin helhet:

1. Dagens partsmodell måste utvecklas för att möta framtidens behov. Sverige har under lång tid haft en modell på hyresmarknaden som balanserar olika intressen – hyresvärden, hyresgästen och samhällets. Det har varit en modell som är helt självreglerande, det vill säga utan statlig eller kommunal inblandning och som har fungerat under både låg- och högkonjunktur samt i tider av skatteomläggningar. Men modellen behöver förnyas och här måste parterna gemensamt ta ansvar. Vi är beredda att ta ansvar.

I de breda samtal som nu påbörjas och som offentliggjordes förra veckan om hur vi utvecklar hyressättningen är nyproduktionsfrågan en viktig del.

I veckan tecknade vi även en viktig principöverenskommelse med de allmännyttiga bolagen i Stockholm om hur hyressättningen ska se ut i framtiden inom ramen för det som kallas Stockholmshyran.

Stockholmshyra och andra lokala hyressättningsmodeller som nu växer fram är en viktig del i utvecklingen av dagens bruksvärdesmodell.

I praktiken innebär detta att hyresgästers värderingar om sitt boende, exempelvis läge och standard, får större genomslag i hyressättningen. Det här tillsammans med de redan hundra existerande lokala modeller som finns visar att partssamverkan fungerar och tål att fortsätta utvecklas.

2. Staten måste ta ökat ansvar för risk och finansieringen vid bostadsbyggande. Bostaden måste åter bli betraktad som en social rättighet och staten har det övergripande ansvaret för detta. Ett ökat statligt ansvar för finansiering och risk skapar ett mer långsiktigt byggande över konjunkturcykler. Det är bra både för sysselsättningen och för antalet bostäder.

Investeringsstödet är ett bra exempel på ett bostadspolitiskt verktyg som har fungerat och där resultatet är nära 20 000 nya lägenheter med hyresnivåer som är en femtedel lägre än jämförbara objekt.

Investeringsstödet visar tydligt att när staten tagit ett större ansvar för finansieringen av byggandet har det också lett till ett ökat byggande och en rimlig hyresnivå som vanliga människor har råd att efterfråga.

3. Sverige behöver en bred skatteöversyn för att utjämna de skillnaderna som i dag hämmar hyresmarknaden. För att öka flexibiliteten på bostadsmarknaden och för att fler ska kunna bo i olika

boendeformer under olika perioder av livet behöver den ekonomiska obalansen utjämnas mellan bostadsrätt och hyresrätt.

I dag skiljer det 3000 kronor i månadskostnad mellan en nybyggd bostadsrätt och hyresrätt. Detta beror delvis på att ränteavdraget och rotavdraget skapar skillnaden mellan upplåtelseformerna. Staten ska hålla sig neutral i sin beskattning av de olika boendeformerna. Det ökar flexibiliteten på bostadsmarknaden och därmed individens frihet.

4. Vi behöver en konkurrensöversyn av byggsektorn. Sverige har i dag Europas högsta produktionskostnader för bostadsbyggande.

Byggkostnaderna har under de tio senaste åren nära fördubblats från 20 000 till 40 000 kronor per kvadratmeter och markpriserna nära fyrfaldigats. Här finns det konkreta förslag i den delegation Bostad2030 som leddes av Anders Sundström. Nu måste de bli verklighet.

5. I dag finns det också ett flertal verktyg som kommunerna kan använda bättre: effektivare planprocesser, styrning av allmännyttan och krav på rimliga hyresnivåer vid marktilldelning.

Vi tar nu våra första steg mot att ompröva tidigare hållningar och bidra till utvecklingen av den svenska hyres- och bostadsmarknaden. Det var en ambition som en gång i tiden byggde Sverige starkt. Vi välkomnar fler att följa vårt exempel.

Marie Linder, förbundsordförande Hyresgästföreningen

Jonas Nygren, förbundschef

Erik Elmgren, förhandlingschef

Sid 336 i <http://winnell.com/omr40zn.pdf>

Utrikes förhållanden.

Sverige utsätts för påverkningar från utrikes förhållanden och måste utreda det och bemöta det. Man bör kunna räkna med att utrikesdepartementet sköter det.

Och Sverige har möjlighet att påverka de utrikes förhållandena och bör ha planer för det: hur var det, är det, kan det bli och hur bör det bli? Det vill säga att Sverige bör ha en världsplanering med utgångspunkt från svenskarna åsikter. Den planeringen bör skötas av regeringen och kan ske med hjälp av ministern för samarbete med andra länder och med hjälp av myndigheten SIDA.

Inrikes förhållanden

Sveriges regering har under sig cirka 300 myndigheter och bolag od. som regeringen betalar. Vad de ska göra bestäms av regler som regeringen ställer upp, men regeringen får inte ingripa i myndighetersnas arbete. Är regeringen missnöjd med det myndigheterna gör kan regeringen skriva om reglerna för dem så att de arbetar efter regeringens önskemål.

Vad kommuner och landsting gör har regeringen inflytande över genom lagar regeringen kan få riksdagen att stifta. Och genom andra åtgärder som t ex speciella statsbidrag som regeringen kan utverka. Regeringen kan genom sina länsstyrelser ha översikt över kommunernas och landstingens verksamheter och inom lagarna ramar i viss mån styra deras verksamheter. Men på det hela taget anser regeringen att kommunerna och landstingen ska sköta sig själva.

Vad kommuner och landsting gör framgår av kapitel 8 i 40zn. När det gäller landsting är det i första hand sjukvård. I Stockholm har förhållandena vid Karolinska Sjukhuset givit en konflikt mellan Landstinget och regeringen där regeringen på ett ovanligt sätt tillsatt en särskild kommission för att utreda landstingets verksamheter, som regeringen vanligen inte ska lägga sig i.

Kommunerna och Landstingen bestämmer varje år i slutet av året vilka skattesatser de ska ha det följande året. Tillsamman blir det kring 30%. För kommunerna gäller system för utjämning av skatterna mellan kommunerna.

Kommunernas och landstingen inkomstskatter är i stort sett "platta" skatter, d v s utgår bara med en procentsats. Staten tar inkomstskatter bara för inkomster över ett visst belopp. Staten har för övrigt kapitalinkomstskatter, bolagsskatter och moms samt en del avgifter o d. Som hjälp till skattebetalarna finns socialförsäkringar som inte är beskrivna så att de går att förstå hur de är framtagna. Arbetsgivarna betalar socialförsäkringsavgifter till staten.

Skatteverket räknar ut skatter för personer och organisationer och anger preliminärskatter i tabeller för olika kommunalskattesatser och olika inkomster. Det hela är mycket komplicerat och medborgarna lär sällan kunna överblicka hur det hela fungerar. Det kan inte utredas här.

Det avgörande nu är, att regeringen inte har klar politik för det kommuner och landsting gör. Statsministern hänvisar till vad de lokala politiska partierna gör i kommuner och landsting. Regeringen kan se till att kommunerna och landstingen får statsbidrag, som de förhoppningsvis kan användas på lämpligt sätt.

Regeringen behöver ha bättre underlag för att sköta kommuner och landsting. Behöver ha planeringar för hur det var, är, kan bli och bör bli.

Innehållet i

Sven Winnell 20 mars 2018 de 3 av 3: Samhällsplaneringens problem. Sveriges regering och artiklar om de politiska partierna och deras problem.

<http://winnell.com/omr40zn.pdf>

Innehåll:

Sida

3	Innehåll i kapitlen 1-9.
5	Innehåll i Sven Winnell 20 mars 2018 del 1 av 3: Samhällsplaneringens problem. Områden 1-5 samt 1-9 med myndigheter och professorer, yrken och utbildningar m m. http://winnell.com/omr40zl.pdf
10	Innehåll i Sven Winnell 20 mars 2018 del 2 av 3: FN, EU, artiklar om utrikes förhållanden samt Sveriges riksdag och Sveriges kommuner, landsting och länsstyrelser. http://winnell.com/omr40zm.pdf
11	Kapitel 10: Sveriges Regering
12	Så styrs Sverige
14	Sveriges regering
17	Statsråden och departementen
23	Regeringens politik
81	Länsstyrelsernas webbplats
104	Förteckningar över ministrarnas verksamheter

306	Kapitel 11: Skatterna
307	Inkomstskatterna
310	Konsumentverkets beräkningar 2017
316	Årskostnader år 2017, förvärvs- arbetande icke-pensionärer.
324	Underskott och överskott i hushållsbudgetarna
333	Förslag om förbättringar för de lägsta inkomsterna
335	Kapitel 12: Regeringen styr Sverige, men inte allt direkt.
339	Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.
344	Systemet för mänskliga verksamheter.
357	Politikområden för politiken
359	Regeringens verksamheter
379	Sammanfattningsvis. Sverige bör ha en minister för hushållen och hushållsverksamheterna, som redovisar hur det var, är, kan bli och bör bli, och som ser till att de blir bra.
380	Hushållsministern.
402	Regeringen bör ha en regionplanering för jämlikhet som visar alla förhållanden och skillnader i landets olika delar: hur var det, är det, kan det bli och hur bör det bli?
412	Sverige bör sträva till ett hållbart Sverige och en hållbar värld med hänsyn till mänskliga rättigheter, sekulär demokrati och jämlikhet.
413	Kapitel 13: Något om de politiska partierna och deras problem.
-970	

Regeringen bör ha en regionplanering för jämlikhet som visar alla förhållanden och skillnader i landets olika delar: hur var det, är det, kan det bli och bör det bli?

Det är lämpligt att miljöministern sköter denna planering och tar hjälp från länsstyrelserna. Länsstyrelserna är regeringens myndigheter i länen. De bör åläggas undersöka och redovisa förhållandena i länets kommuner och miljöministern bör ordna en organisation som ordnar länsstyrelsernas uppgifter i ett lämpligt antal lättfattliga regioner, förslagsvis de sex regionerna som finns i förslag.

Länsstyrelserna bör ge besked om hushållens förhållanden i olika avseenden, här mycket kort: (Från sidorna 59-64 i 40zo)

SW 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

SW . 641 Matlagning. 642 Måltider, matservering.

SW . 643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

SW . 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d. Tele.

Vedeldning, vattenkraft, kärnkraft, solkraft, vindkraft, vågkraft, kolkraft, oljekraft, gaskraft.

SW . 645 Användning av inventarier o d.

SW . 646 Personlig hygien o d, klädvård (utom tvätt o d) m m

Här kan ingå umgänge och verksamheter i hemmet, o d.

SW . 647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter mm.

SW . 648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

SW . 649 Personvård: barn, hemsjukvård.

Länsstyrelserna bör också redovisa läget i kommunerna för statsrådets serviceområden.

I <http://wimnell.com/omr36-39zzzq.pdf> har visats hur redovisningen i princip kan ske. Men miljöministerns redovisning blir naturligtvis mycket mer omfattande och bör på lämpligt sätt visa hur det var, är, kan bli och bör bli.

Statsråden bör för sina områden ställa upp frågor man behöver svar på för att kunna bedöma jämlikheten över landet. För att det inte ska bli för stort kan man ställa frågor i etapper så att man i första omgången ställer de viktigast frågorna och i senare etapper fyller på med flera frågor.

Frågorna ska gälla både produktionsverksamheter och konsumtionsverksamheter och både materiella och icke-materiella verksamheter.

Verksamheterna framgår av klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter som behandlats i det föregående.

Förtydligande: Miljöministern bör ha planeringar för människornas individuella materiella och psykiska förhållanden och för deras fysiska och sociala miljöer för statliga, kommunala, landstingskommunala och privata verksamheter på statliga, regionala och kommunala nivåer. Och redovisa på lämpligt sätt.

Alla andra ministrar bör medverka med uppgifter om deras verksamhetsområden.

Ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat bör i en svensk världsplanering sträva efter samma för den globala nivån.

Det är huvudsakligen människornas verksamheter som styr utvecklingen i världen.

Kunskaps- och värderingsverksamheter:

Samlade kunskaper och övergripande värderingar

Samhällenas arkiv, bibliotek och gällande kunskaper och värderingar. Bl a Mänskliga Rättigheter. Kunskapsforskning. Överblickande samhällskunskap. Lärdoms-historia.

Individernas inre verkligheter.

Tankar om hur det var, är, kan bli och bör bli. Framtidsvisioner. Individens känslor, värderingar o d. Estetik. Ideologi, uppfattningar om samband o d. Psykiska mekanismer. Psykologi od. Individens logik. Vetenskapsteori od. Individens moral och tankar om moral.

Religiösa verksamheter od.

Politiska vetenskaper.

Statistik. Demografi. Statvetenskap. Nationalekonomi. Internationell ekonomi. Lagar och förordningar, traktat, juridik

De demokratiska församlingarnas verksamheter.

Riksdag. Kommun- och landstingsfullmäktige. Regering. Mellanfolk- liga centrala organ, FN, EU od.

Politiska krav och politiska planeringar.

Politiska partier o d om individernas kroppsliga förhållanden, utbildning o d, fysiska miljöer och ekonomiska verksamheter, sociala miljöer o d.

Sambandsforskningsverksamheter.

Samband och samordning mellan olika verksamheter

Naturforsknings- och matematikverksamheter.

Naturkunskap. Matematik. Astronomi, rymdforskning. Fysik. Kemi. Geologi. meteorologi, hydrologi o d. Arkeologi o d. Biologi, ekologi, naturgeografi, utvecklingslära, ärftlighet. Botanik, Zoologi.

Teknologiska/ ekonomiska verksamheter:

Allmänt om Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

Hälso- och sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinär.

Ingenjörsverksamheter, konstruktion o d.

Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Hushållsverksamheter.

Mat, boende. El-, gas- värme-, vatten-, avloppsförsörjning o d. Sophantering. Användning av inventarier od. Personlig hygien och verksamheter i hemmet. Hushållsekonomi, inkomster och utgifter o d. Städning od. Personvård: barnuppfostran, hjälp till gamla och sjuka i hemmet.

Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Militära verksamheter. Fredsarbete.

Handelsverksamheter.

Telekommunikationsverksamheter.

Förlagsverksamheter o d.

Transportverksamheter. Resebyrå. Lagringsverksamheter o d.

Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

Allmän företagsekonomi. Arbetsförmedling. Arbetsmarknad.

Marknadsförings- och reklamverksamheter o d.

Tillverkning av varor.

Tillverkning / byggande av byggnader och anläggningar.

Kulturella verksamheter:

Allmänt om fysiska och sociala miljöer och konst och kultur

Övergripande formgivning av fysiska miljöer.

Klimatproblem. Jordens geologi. Växt- och djurvård. Världsplaner. Rikspaner. Länsplaner. Stadsplaner. Vägar, ledningar. Kvartersplaner. Kulturvård.

Formgivning av byggnader och anläggningar. Arkitektur.

Formgivning av föremål och ljud.

Skulptur. Museer. Konsutställningar. Konsthantverk. Bruksföremål. Konstmåleri. Grafisk konst. Teckenkonst. Fotografi. Musik

Sociologi. Seder och bruk.

Film, radio, TV, offentliga fester m m. Teater. Opera. Konserter. Revyer. konstdans, Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. lek. Spel. Lotteri. Tips etc.

Socialvård.

Äldre sociala miljöer.

Vissa sociala miljöer. Bl a brott och kriminalvård m m

Undervisning o d. Forskning.

Sociala verksamheter i boendet.

Verksamheter i allmänna grupper od.

Sport. Idrott od.

Språkvetenskap.

Litteraturvetenskap.

Skönlitteratur.

Tidningar o d.

Allmän geografi. Lokalhistoria. Reseskildringar.

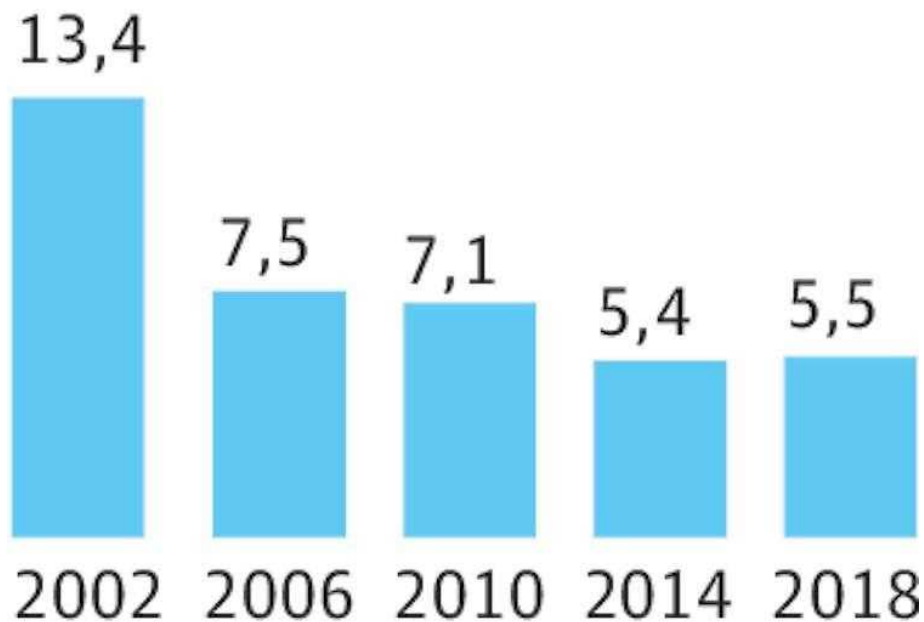
Biografiska verksamheter.

Historiekrivande verksamheter, allmän historia.

Allmänt om allmän historia. Världs- och forntidshistoria. Medeltidens och nya tidens historia i allmänhet och i Europa. Medeltidens och nya tidens historia i Asien. Medeltidens och nya tidens historia i Afrika. Medeltidens och nya tidens historia i Nord- och Mellanamerika. Medeltidens och nya tidens historia i Sydamerika. Medeltidens och nya tidens historia i Oceanien. Poler. Rymden..

Valresultat för Liberalerna

(Procent)

" Kluvna liberaler oense om det viktiga vägvalet

DN LÖRDAG 16 FEBRUARI 2019

Liberalerna står inför ett vägval som handlar om överlevnad. Jan Björklunds efterträdare måste ska skapa enighet men DN:s kartläggning visar att åsikterna går vitt isär om vilket ledarskap som behövs. Två av favoriterna står för var sin sida i det kluvna partiet: Nyamko Sabuni och Erik Ullenhag.

Det var något med hennes sätt att svara på frågorna. Det tydliga budskapet. Det starka engagemanget. Utstrålningen som gick genom rutan.

Lars Leijonborg var imponerad. Han hade misslyckats i valet 1998 och nu satt han framför teven och såg en representant för Afrosvenskarnas riksförbund bli intervjuad. Till sin glädje fick Leijonborg veta att Nyamko Sabuni redan var engagerad i Folkpartiet. Det blev början på en snabb karriär mot partitoppen och en ny offensiv i integrationspolitiken.

Vid samma tid var även Erik Ullenhag en stigande stjärna i partiet. De tunga posterna kom att avlösa varandra: ordförande för ungdomsförbundet, talesperson i flera olika frågor, gruppleddare i riksdagen, parti-sekreterare, andre vice ordförande och statsråd. Allt utom partiledare. Än så länge.

Lite hårdtaget kan sägas att om Nyamko Sabuni blev folkpartist för att hon ville syssla med politik så sysslade Erik Ullenhag med politik för

att han var folkpartist. Den politiska hemvisten var rätt given i ett hem där pappa Ullenhag var mångårig riksdagsledamot för FP och chef-redaktör för anrika liberala Upsala Nya Tidning.

När Liberalerna nu ska välja en ny partiledare är Nyamko Sabuni och Erik Ullenhag enligt DN:s källor två av huvudkandidaterna som lyfts fram internt.

– Nyamko Sabuni har de rätta egenskaperna: tydlighet, förankrad i verkligheten och har en klar uppfattning om hur vi ska ta oss an samhällsproblemen som hon såg redan i början på 2000-talet, säger en ledande L-politiker.

– Erik Ullenhag måste få frågan från valberedningen, med den långa historien som han har i partiet. Det är en förträfflig person med klara ledaregenskaper, säger en annan.

Att vara liberal är att vara kluven, konstaterade den dåvarande folkpartiledaren Gunnar Helén på 1970-talet. Under höstens försök att bilda regering blev den gamla sanningen nästan övertydlig. En del av partiet ville släppa fram Moderaterna och Ulf Kristersson, även om det skulle innebära att Sverigedemokraterna fick inflytande över politiken. För en annan del var ett närmande till SD en omöjlighet.

Efter en strid som till stora delar utspelade sig i offentligheten övergav L sina gamla samarbetskollegor i Alliansen och blev en del av Stefan Löfvens regeringsunderlag.

När L nu ska välja en ny partiledare kommer frågan upp på nytt. Den som efterträder Jan Björklund ska lyckas med konststycket att både ena partiet och staka ut en väg framåt. L måste sätta ned foten i

kontroversiella frågor för att inte framstå som veliga och otydliga. Och mest kontroversiellt är integration och migration.

Hur det går avgör både Liberalernas framtid och borgerlighetens möjligheter att återta regeringsmakten.

Partiombud från hela landet samlades i Aros kongresscenter i Västerås i november 2017. ”Framtiden är liberal”, stod det i stora versaler på scenen. Och visst ansåg alla att liberala värderingar skulle avgöra framtiden för de religiösa friskolorna. Kruxet då som många gånger förr var att liberal, det kan man vara på många olika sätt.

Det blev en kompromiss. Stopp för nyetablering av religiösa friskolor men inget totalförbud.

Halvmesyren om de religiösa friskolorna har legat kvar och gnagt i många liberaler och kommer upp igen i februari 2019 i samtal om det stundande partiledarskiftet.

– Det blir otydligt när man hela tiden försöker inta en mittenposition. Vi har en hög svansföring i integrationsfrågor, vi har konstaterat att religiösa friskolor är ett problem och så landar vi i att man bara ska förbjuda nya skolor, säger en L-politiker.

I partiets eftervalsanalys, som kom i veckan, utfärdas en allvarlig varning för att detta riskerar att sänka partiet totalt i opinionen.

– Det ligger en inbyggd komplexitet i liberalismen som kanske inte lämpar sig för Twitter. Om man då ovanpå detta försöker hitta en medelväg i enskilda sakfrågor så kan det leda till att det blir ännu svårare att förstå, säger Lina Nordquist, riksdagsledamot som lett partiets valanalys.

Valanalysen konstaterar att L blev otydligt i både migrations- och integrationspolitiken. Förutom det luddiga beskedet om religiösa friskolor vacklade L i frågan om utvisningar till Afghanistan.

– Vi diskuterar mycket och det är bra men det har lett till för många kompromisser. Om det finns två linjer som står mot varandra måste vi inte utforma en kompromiss så att alla får något, säger en ledamot i partistyrelsen.

DN har talat med ett tjugotal Liberaler på olika nivåer och fram växer en bild av att riksdagspolitikerna mer förordar ett tydligt ledarskap medan lokalpolitikerna vill slå vakt om L:s tradition av intern förankring och livlig debatt.

Anna-Lena Johansson är kommunalråd i Sollentuna och ordförande för länsförbundet i Stockholm.

– Jag tycker att ett inkluderande ledarskap är viktigt, att man känner att besluten är väl förankrade och att man har möjlighet att påverka.

Medlemmarna har gått med i partiet för att man drivs av sina värderingar och vill göra skillnad. Man måste ha respekt för att vi är ett parti där vi inte alltid tycker lika, säger hon.

En riksdagsledamot uttrycker sig däremot så här om ledarskapet:

– Att leda handlar om att bryta ny mark och inte vara rädd för att inta nya ståndpunkter även om det inte gillas av alla i partiet.

Den L-märkta statsvetaren Svend Dahl pekar på att många liberaler är dokumenterat ängsliga av sig och har svårt att sätta ned foten.

– Många av de politiska ståndpunkterna faller tillbaka på minsta gemensamma nämnare. Men det är inte väljarna intresserade av, säger Svend Dahl.

Motsättningen mellan två ledarideal har funnits länge inom partiet, enligt statsvetaren Jenny Madestam.

– I Liberalerna definierar man själva kärnan i att vara liberal som att vara intellektuell. Det betyder att man resonerar å ena sidan, å andra sidan. Men när opinionsstödet viker stiger efterfrågan på en ledare som pekar med hela handen och går i täten och egentligen bara har en uppgift, att vinna val, säger Jenny Madestam.

Vilken uppfattning som har starkast stöd kommer att bli avgörande för vem som blir nästa partiledare. Just nu är det fem-sex personer som återkommer i samtalen. Två av dem symboliserar mer än andra partiets två olika sidor: Nyamko Sabuni och Erik Ullenhag.

Inom Liberalerna dagdrömmer man fortfarande om valet 2002. Partiet fick 13 procent av rösterna och Leijonborg utnämndes till Lejkungen. Den nya tuffa integrationspolitiken, med språkrav för medborgarskap, ansågs vara förklaringen.

Nyamko Sabuni var en del av framgången och hon hjälpte Lars Leijonborg att ytterligare skärpa profilen.

Som talesperson i integrationsfrågorna lyfte hon problemen med hederskulturer långt innan frågan var allmänt uppmärksammas. Då var hennes skarpa linje kontroversiell. I dag är den mainstream.

Hennes förslag skyldes för rasistiska men det hade svårt att fästa på en flykting från Burundi, som dessutom var en glödande motståndare till etnisk diskriminering. Lars Leijonborg hade hittat en perfekt partner när Folkpartiet skulle göra upp med ”snällismen”.

Men hela partiet var inte med på den nya linjen. Visst var det liberalt att försvara kvinnors rätt att själva välja väg i livet. Men öppenhet och mångfald är väl också liberala värden?

En som gick emot Lars Leijonborg vid den här tiden var Erik Ullenhag. När EU skulle utvidgas med ett antal östeuropeiska länder varnade många för ”social turism”. Lars Leijonborg, liksom S-ledaren Göran Persson, hörde till dem som ansåg att det behövdes övergångsregler för de nya EU-länderna.

Erik Ullenhag höll inte med och avgick som migrationspolitisk talesperson.

Efter valet 2006 fick både Nyamko Sabuni och Erik Ullenhag nya roller. Ullenhag fick ta över posten som partisekreterare. Sabuni blev integrationsminister i den nya alliansregeringen. Hon förnyade diskrimineringslagstiftningen och lade grunden till etableringsreformen. Men hon gjorde också utspel som väckte kraftigt motstånd, som idén om obligatoriska gynkontroller för att komma åt könsstympling.

Efter valet 2010 vände vindarna. Sverigedemokraterna gjorde entré i riksdagen och M-ledaren Fredrik Reinfeldt ansåg att Alliansen skulle vara SD:s motpol. Då passade inte Nyamko Sabunis tuffa integrationsretorik längre. Erik Ullenhag fick ta över hennes ministerpost.

I sak handlade det inte om någon total kursomläggning. Erik Ullenhag fullföljde den etableringsreform som Nyamko Sabuni hade förberett och som förde över ansvaret för integrationen av nyanlända från kommunerna till Arbetsförmedlingen.

Däremot var det ett tonartsbyte. Erik Ullenhag passade väl in i Fredrik Reinfeldts öppna-era-hjärtan-linje. Snarare än att lyfta fram problem i integrationen ville Ullenhag slå hål på negativa myter om invandringen. Hans departement lanserade en kampanj på temat men den fick kritik för att vara tillrättalagd.

Nyamko Sabuni lämnade politiken 2013 och arbetar nu som hållbarhetsdirektör på teknikkonsulten ÅF. 2016 tog Erik Ullenhag av sig partinålen och tillträdde posten som Sveriges ambassadör i Jordanien. Att bägge nu förs fram i diskussionen om nästa partiledare är inte förvånande, anser statsvetaren Jenny Madestam. Nyamko Sabuni svarar upp mot kraven på en tydlig och principfast ledare.

– Om man väljer henne så är det för att man vill ha en ledare som är modig, som går i täten, vågar vara kontroversiell, säger Jenny Madestam.

Att välja Erik Ullenhag vore att välja en annan typ av ledare, menar hon.

– Erik Ullenhag betraktas mer som den socialliberala typen, mer av pragmatiker. Då skulle man få mer av den kluvna liberalen.

Det finns de inom partiet som pekar på att det uppstod friktion mellan Nyamko Sabuni och partiorganisationen under hennes ministertid. De djärva utspelen var inte alltid förankrade. Den risken anses försumbar

med Erik Ullenhag som nästan bokstavligen har känslan för partiet inpräntad i sitt dna.

”Alliansen förlorade valet på grund av bristande trovärdighet i regeringsfrågan.” Valanalysen är skoningslös i sin slutsats. Det handlar om att varken L eller Alliansen i sin helhet kunde ge ett klart svar på sitt förhållande till Sverigedemokraterna.

Valanalysen konstaterar att L i god tid före nästa val måste komma med ett glasklart besked i regeringsfrågan.

Regeringsfrågan spelar in i valet av ny partiledare. Nyamko Sabuni har öppet uttryckt att L bör kunna samarbeta även med SD. Erik Ullenhag har länge profilerat sig som motståndare till allt som SD står för. Sabuni skulle troligen ha velat släppa fram Ulf Kristersson med stöd av SD medan Ullenhag mer troligt skulle ha landat i den lösning som nu ligger på bordet.

Att varken Nyamko Sabuni eller Erik Ullenhag har varit en del av striderna kring regeringsbildningen kan ses som en fördel i partiledarfrågan.

– Varje kandidat som är färgad av höstens konflikter i regeringsfrågan har en uppförtsbacke, säger statsvetaren Svend Dahl.

I dag, lördag, har Liberalerna partiråd för att besluta om hur partiet ska gå vidare med valet av ny ledare. En bred majoritet vill ha flera kandidater att välja mellan och att dessa ska visa upp sig själva i offentliga utfrågningar.

Nyamko Sabuni och Erik Ullenhag representerar två olika vägval, men det är fortfarande långt ifrån säkert att det blir någon av dem som tar över efter Jan Björklund – eller om de ens vill. DN har varit i kontakt med bägge två men ingen av dem har velat ställa upp på en intervju. Valberedningens ordförande Olle Schmidt pekar ut en egenskap som nästa partiledare måste ha.

– Det avgörande är att den som väljs har förmågan att samla och ena det här partiet som befinner sig i stora svårigheter, säger han.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"De kan ta över efter Jan Björklund

Nyamko Sabuni

Tidigare integrationsminister i den borgerliga regeringen. Har gjort en rad debattinlägg om vilken politisk väg L bör välja. Har argumenterat för att L ska kunna föra samtal med SD.

Erik Ullenhag

Tidigare integrationsminister, partisekreterare och ekonomisk-politisk talesperson med mera. Lämnade partipolitiken 2016 och är sedan dess Sveriges ambassadör i Jordanien.

Johan Pehrson

Nyutnämnd ekonomisk-politisk talesperson och mångårig riksdagsman. Motståndare mot att inleda regeringssamarbete med S men har tonat ner kritiken.

Cecilia Wikström

L:s förstanamn i EU-valet med lång erfarenhet från Europapolitiken. Har mindre erfarenhet inom inrikespolitiken och har inget självklart stöd internt.

Mats Persson

Tidigare ekonomisk-politisk talesperson som ledde det interna motståndet mot att L skulle lämna det borgerliga samarbetet i Alliansen.

Cecilia Malmström

Framgångsrik EU-kommissionär med bred kompetens och många Liberalers drömkandidat till att ta över efter Björklund. Har dock meddelat valberedningen att hon inte ställer upp.

Det händer nu. Så väljs ny L-ledare

Jan Björklund har meddelat att han tänker avgå efter snart tolv år som partiledare. Han sitter kvar tills en efterträdare är utsedd.

På lördagen är L-politiker från hela landet samlade till partiråd i Solna. Partiledarvalet är en av huvudpunkterna.

Ett ordinarie landsmöte, motsvarigheten till partikongress, är inplanerat i november men valberedningen har väckt frågan om valet av partiledare bör ske tidigare. Flera möjligheter diskuteras. En utgångspunkt är att det inte får störa kampanjen inför EU-valet som hålls den 26 maj. Enligt valberedningens ordförande Olle Schmidt är det troligt att valet sker tidigare än november. De som deltar i den avgörande omröstningen är ombud från partiets länsförbund.

Valberedningens ambition är att valet ska ske så öppet och transparent som möjligt. En variant som diskuteras är att låta flera kandidater tävla om partikamraternas gunst. Så gick det till när Maria Leissner blev partiledare 1996. Även Centern använde den modellen när Annie Lööf valdes 2011.

Länsförbund, kommunföreningar och enskilda medlemmar har redan börjat nominera kandidater. "

Riksdagens snabbprotokoll 2018/19:44

Onsdagen den 30 januari (www.riksdagen.se)

Kl. 09.00–12.09

Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

§ 1 Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Sverige har en ny regering. Efter en lång regeringsbildning har en ministär med Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna tillträtt, på grundval av januariavtalet med Centern och Liberaerna.

Det är ett nytt läge i svensk politik. I och med denna överenskommelse i mitten finns grunden för att göra det bästa för vårt land. Nu finns ett parlamentariskt stöd för ambitiösa reformer.

Runt om i Europa och i världen har högerpopulistiska och extrema nationalistiska partier vunnit makt och inflytande. Sverige har dock valt en annan väg.

Sverige har problem på ett antal områden, men vi har också verktygen för att lösa dessa problem. Våra statsfinanser är goda tack vare den förra mandatperiodens ekonomiska ansvarstagande.

Arbetsmarknaden är mycket stark; sysselsättningsgraden i Sverige är den högsta som har uppmätts i något EU-land. Kampen för jobb och full sysselsättning är alltid en prioritet för en socialdemokratiskt ledd regering. Landet har vad som är nödvändigt för att angripa problemen.

Fru talman! Utgångspunkten för mittensamarbetet i svensk politik är försvaret av den liberala demokratins grunder: en stark rättsstat, ett orubbligt skydd för den enskilda människans fri- och rättigheter, motstånd mot främlingsfientlighet samt försvar av oberoende fria medier, jämställdhet, jämlikhet och lika förutsättningar oberoende av bakgrund.

Men för att säkra demokratin och det öppna samhället behövs mer än stora ord. Folkstyret måste ha kraft att angripa problem som människor upplever. Vi som har fått väljarnas förtroende ska visa att vi förmår förbättra livet för människor i vardagen, och det i hela vårt land.

Framtidstron och tilliten växer när arbetstillfällena blir fler, när nya bostäder byggs och när välfärden finns där för var och en. Den växer när vi knäcker de kriminella gängen och deras makt och när människor känner sig trygga där de bor, oavsett vem de umgås med och oavsett hur de är klädda. Den växer när vi fullt ut inser vidden av klimatkrisen och ställer om samhället mot hållbarhet. Den växer när var och en som har arbetat ett helt arbetsliv vet att ålderdomen inte innebär fattigdom utan en rimlig pension som inte beskattas hårdare än lönen.

Fru talman! För en dryg vecka sedan började omkring 100 studenter vid den nya polisutbildningen vid Malmö universitet. När de är färdiga kommer de att vara ett mycket viktigt tillskott för en växande poliskår.

Den nya brottslighet som har vuxit fram skrämmar – hänsynslösheten, tillgången till tunga vapen och hoten mot vittnen. Värst drabbade är vanliga hederliga människor i de utsatta områden där de kriminella gängen ofta verkar.

Vi vet vad som behöver göras för att knäcka gängen; vi är mitt uppe i detta arbete. Det är fler poliser och hårdare straff för grovt vapenbrott och övergrepp i rättsak som är avgörande, men det handlar också om bättre skolresultat och ett levande civilsamhälle i alla bostadsområden, särskilt de utsatta. Staten kommer att knäcka gängen, men för en långsiktig förändring krävs hela samhällets engagemang.

Fru talman! I svensk politik finns i grunden två synsätt när det gäller att angripa arbetslösheten: Antingen sänker man priset på dem som saknar arbete eller så höjer man deras värde. Det förra görs till exempel med konstant lägre löner; det senare görs genom att ge arbetslösa nya färdigheter.

Min erfarenhet är att låga löner inte löser arbetslösheten. Behöver du anställa en busschaufför spelar det ju ingen roll om lönekostnaden är 5 kronor i timmen – det är buskörkortet som är det väsentliga. I yrken där efterfrågan är stor måste vi ha kapacitet att utbilda fler, både för att angripa arbetslösheten och för att klara rekryteringen till välfärden och till andra sektorer som behöver anställa.

Fru talman! Sverige är ett litet land med en stolt tradition av att delta i det globala samtalet. I decennier har vi gjort vad vi kan för att bidra till fred, nedrustning och utveckling. Det är ett arbete som också ligger i vårt eget intresse.

Nu ifrågasätts den internationella ordning som vi har kunnat lita på. Handelskrig mellan USA och Kina hotar den ekonomiska stabiliteten, och vår egen euro- peiska familj plågas av Storbritanniens utträde. Vi har världens mest våldsamma konflikter, som tycks pågå med svårigheter att få till ett slut. Våldet i Syrien berör oss särskilt genom de många offer som har fått en fristad i vårt land.

Också i Sverige finns det krafter som vill att vi vänder oss bort från vår omvärld och att vi lämnar det europeiska samarbetet, men EU är en nödvändig del av lösningen på Sveriges utmaningar. EU kan definitivt fungera bättre för vanligt folk och för hela vårt land, men att lämna detta samarbete skulle innebära stora risker för jobben, för välfärden och för tryggheten. I vår går Sverige till EU-parlamentsval, och jag kommer att ta debatten med dem som vill se Sverige lämna EU vid varje tillfälle som ges.

Fru talman! Sverige är ett för litet land för stora konflikter. Om vi kan undvika splittring och extremism och att denna slår rot i den svenska debatten är möjligheterna till brett politiskt samarbete goda.

Det är ett nytt läge i svensk politik. Grunden är lagd för viktiga reformer. Verktygen i form av resurser och politisk vilja finns. Nu tar vi oss an det politiska arbetet. Jag känner arbetslust och tillförsikt inför detta, både för samarbetet och för kompromisserna. (Applåder)

Anf. 2 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Så fick Sverige till slut en regering, mer än fyra månader efter valet och efter den längsta och märkligaste regeringsbildningen i modern svensk historia.

Det är precis samma vänsterregering som före valet, bara mindre: 116 av riksdagens 349 mandat. Det är en regeringskonstellation som bara förenas i vad de är emot, som saknar gemensam politisk idé och som ska hålla samman genom ömsesidiga misstroendehot eller gemensam rädsla för extraval. Socialdemokraterna ska nu genomföra vad de har bekämpat i decennier. Detta är de ovilligas politiska pakt.

Här finns så många ironier, som att jag skulle få uppleva att bli politiskt omsprungen på högerbanan av Jonas Sjöstedt i viljan att sänka skatten för dem som tjänar allra mest. Det var lite oväntat. Att ta bort värnskatten är ju i grunden klokt, men Socialdemokraterna hade vrålat ursinnigt om vi hade gjort det. Jag lyfter därför på hatten och tackar Jonas Sjöstedt! (Applåder)

Vi moderater kommer nu med engagemang att driva konstruktiv opposition med lika betoning på båda orden, konstruktiv för att göra det allra bästa för Sverige, opposition för att varje demokrati behöver ett alternativ som helhjärtat står upp för sina egna värderingar och inte köpslår om andras. Moderaterna kommer att vara ett borgerligt parti man kan lita på.

Fru talman! I den verkliga verkligheten finns de stora problemen kvar som dominerade hela valåret: vårdköer där sjuka människor väntar orimligt länge, tusentals nior som lämnar grundskolan utan betyg till gymnasiet eller till jobb, misslyckad integration som blir segregation och utanförskap och grov organiserad brottslighet som rekryterar barn in i kriminalitet.

Ingenting av det här tog fyra månaders paus bara för att regeringsbildningen gjorde det, för Sverige har inga tillfälliga problem. Den nygamla regeringen ärver nu sina politiska misslyckanden. Det har varit 125 skjutningar sedan september, senast i går på Ica i Järfälla och i förrgår i Tensta. Barn attackerar varandra med kniv, härom-veckan på en skola i Tyresö och i lördags på en ungdomsgård utanför Västerås. Tre barn sitter nu misstänkta för mordförsök. Vi som själva är tonårsföräldrar känner och förstår oron. Är våra barn säkra därute? Kan de vara ute en lördagskväll, som vi kunde?

Gränspolisen larmar igen om att vi inte har kontroll över Sveriges gränser. En polisinspektör i Stockholm berättar att de saknar allt från lokaler till datorer.

Det här är ett Sverige där själva samhällskontraktet knakar i fogarna, där hårt arbetande skattebetalare upplever att staten inte står för sin del av kontraktet.

Att januariöverenskommelsen nu lovar att avskaffa värnskatten är jättebra. Att den hotar att införa friår är jättedåligt. Men nästan ingenting i denna motvilliga överenskommelse tar ju sikte på vår tids mest akuta problem. Januariöverenskommelsen har skarpare förslag för att bygga fler altaner än för att bekämpa fler brott. Den säger ingenting om hur bidragsberoendet i Sverige ska brytas, för det här är en regering som prioriterar annat. Det är bråttom med altaner och friår. Då får statens kärnuppgifter vänta.

Vi moderater gick till val på att återupprätta det svenska samhällskontraktet. Vi har förslag som stärker försvaret, som leder Sverige in i Nato och som ger polisen, tullen och domstolarna de verktyg de behöver. Och Sverige behöver en stor bidragsreform, inte ett nytt ledighetspaket. Sverige behöver helt enkelt riktig borgerlig politik.

Fru talman! Om inte Sverige tar tag i problemen blir all politik en ständigt pågående brandkårsutryckning – politik för att överleva dagen, inte politik som gör oss redo för morgondagen. Vi måste alltså inte bara ta tag i Sveriges problem utan också ta fasta på Sveriges möjligheter.

För det första: Sverige behöver en ny politik för fö- retagsamhet. Ska Sverige förbli en världsledande kunskapsnation måste fler både kunna och vilja läsa de svåraste och de längsta utbildningarna.

Med M-KD-budgeten i december får alla nu sänkt skatt, men de höga marginalsatserna fortsätter att be- straffa det vi borde belöna. Sverige borde få en regering som alltid står upp för det svenska näringslivet för att den vill det, inte en regering som gör det ibland för att den tvingas till det.

För det andra: Sverige behöver en ny politik för jämlikhet, samman- hållning och social rörlighet. Den svenska jämlikheten länkar oss ut till vår historia av fria och självägande bönder. Den binder ihop stad och land, kvinnor och män, rik och fattig. Den uppmuntrar nyfikenhet och riskvilja. Men jämlikheten kan inte längre bygga på ständigt högre skatter för den som job- bar och allt högre bidrag för den som inte gör det, för nu är det kunskap som avgör jämlikheten. Och bara kunskap kan bryta utanförskap där barn aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet, där vuxna inte talar svenska eller förstår vårt lands skrivna lagar och oskrivna regler, där hundratusentals människor aldrig får en chans till en egen klassresa och där många barn inte ens får lära sig hur man löser den biljetten.

Fru talman! Moderaterna kommer nu med full kraft att vara borgerlig opposition till den här regeringen. Vi kommer att visa hur Sverige kan välja en mycket bättre väg. Och den uppgiften, fru talman, kommer förr eller senare att leda till en annan förändring, för borgerlig politik trivs och drivs bäst i en borgerlig regering. (Applåder)

Anf. 3 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Fru talman! Så har vi då till slut, efter mer än fyra månaders kaos, en regering på plats och en statsminister. Det är ingen ny statsminister och ingen ny regering. Trots att båda regeringspartierna tydligt gick bakåt i valet i höstas är det ändå samma statsminister och samma partier som besitter makten i Rosenbad. Man tänker förstås då att det inte alls var den vilja som väljarna gav uttryck för i september. Då röstade man faktiskt bort den här regeringen.

Samtidigt, fru talman, sitter inte den här regeringen där på samma villkor nu som under den förra mandatperioden. Vi ser ett nytt politiskt landskap träda fram, och i det nya landskapet är inte regeringen bara en utpräglad vänsterregering. Den företräder hela den vänsterliberala majoriteten här i riksdagen, om än i form av en på papperet ytterligt svag minoritetsregering.

Med detta perspektiv, fru talman, är den här ut- vecklingen varken särskilt förvånande eller särskilt ologisk – tvärtom. Så här ser det ut i vår omvärld. Sverige har blivit ett mer normalt land i en europeisk kon- text. Även svensk politik skulle förr eller senare hamna i ett läge där de frågor som är relevanta i samtiden också får stå i centrum för hur den politiska kartan ritas. I grunden är det positivt, något som bör bejakas, även om jag förstås helst hade sett en helt annan majoritet än den vänsterliberala allians som just nu ligger till grund för regerings- bildningen.

Fru talman! Mot denna vänsterliberala allians är Sverigedemokraterna i opposition. Vi kommer att vara en offensiv opposition, en offensiv opposition mot slapphänt hantering av grov organiserad brottslighet, mot kravlös och splittrande integrationspolitik, mot den aviserade återgången till en ansvarslös migrations- politik, mot skattesänkningar

för de rikaste på bekostnad av döende cancerpatienter och barn med funktionsnedsättning, mot ineffektiv miljöpolitik som utarmar landsbygden och svensk konkurrenskraft.

Fru talman! Sverigedemokraterna kommer att vara en offensiv konservativ opposition i Sveriges riksdag. Varje dag kommer vi här i Sveriges riksdag att ta kampen för tryggheten – trygghet på gator och torg, trygghet i hemmet, trygghet på jobbet, trygghet i ålderdomen, trygghet vid arbetslöshet och trygghet vid sjukdom.

Fru talman! Vi kommer att slåss för att återupprätta ett folkhem byggt på gemenskap, hemkänsla, tillit, flit och plikt. Varje dag kommer vi att kämpa för det Sverige som så många svenskar fortfarande känner sitt land, som det trygga sammanhållna Sverige.

Det är också det öppna Sverige, det Sverige som förstår vikten av samarbete och handel med omvärlden, som förstår att man bäst löser gemensamma problem genom gemensamma ansträngningar och som ser som sitt ansvar att hjälpa till i de delar av världen där livsvillkoren är avsevärt sämre än här. Det är ett Sverige som också tar ansvar för denna öppenhet och inte låter öppenheten äventyra välfärden, tryggheten, sammanhållningen och vår rätt att själva forma vårt samhälle, ett Sverige som inte äventyrar själva portalparagrafen i regeringsformen: All offentlig makt utgår från folket.

Fru talman! Detta är våra prioriteringar under denna mandatperiod. (Applåder)

Anf. 4 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Under de senaste fem månaderna har riksdagens åtta partier och deras partiledare stått i fokus. Men samhällsproblemen har inte väntat på att Sverige ska få en ny regering på plats. Sverige står fortfarande inför stora problem.

Vi ser hur jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda fortfarande delar vårt land. Vi ser hur klimathotet med fortsatt höga utsläpp från transportsektorn påverkar både vårt land och vår planet negativt. Vi ser hur hot mot jämställdheten, rättsstaten och medmänskligheten från högerpopulistiska krafter finns kvar och i vissa fall har vuxit sig starkare. Sverige är ett land med alldeles för hög psykisk ohälsa och där din bostadsort avgör hur snabbt du får vård och hjälp när du behöver det. Ska vi klara av att möta dessa utmaningar krävs betydligt mer liberal reformpolitik.

Den regering som tillträdde i förra veckan var inte min eller Centerpartiets favoritlösning, men när nästan alla andra partier stod fastlåsta i sina positioner stod valet till sist mellan en regering beroende av två liberala partier och en regering beroende av främlingsfientliga högerpopulister. I ett besvärligt parlamentariskt läge valde Centerpartiet att ta ansvar och visa handlingskraft. Vi valde en lösning där vi fick ordentligt genomslag för liberal centerpartistisk politik.

Vi har fått en överenskommelse på plats som innebär att politiken börjar svara på de problem som Sverige står inför och där det kommer att genomföras fler liberala reformer än under de två senaste mandatperioderna. Den förra mandatperiodens olyckliga vänstersväng har därmed avbrutits.

Ska Sverige bli ett starkare land i morgon måste företagens villkor bli bättre. Det är nämligen företagen som skapar jobben och gör att fler människor kan ha kollegor, ingå i ett sammanhang och ha en lön. Livet måste bli enklare men också roligare för den som väljer att satsa på sin dröm att starta ett företag och anställa medarbetare. Det är därför vi så envist har drivit på för lägre arbetsgivaravgifter, för att minska regelkrånglet och för att sänka skattetrycket både för den som driver företag och för den som jobbar. Det är därför vi har kämpat för att liberalisera arbetsmarknaden och sänka trösklarna till första jobbet för den som är nyanländ.

Ska Sverige bli ett tryggare land ska vården finnas där för dig och mig. Då måste vi få bort ojämlikheten i att det tar olika lång tid innan man får träffa läkare eller sjuksköterskor beroende på var i landet man bor. Alla människor ska få samma möjlighet till ett värdigt liv, och därför har Centerpartiet fullt fokus på att korta värdköerna, införa fast läkarkontakt, ge människor med psykisk ohälsa vård och stöd snabbare och, inte minst, återställa LSS och den personliga assistansen. Detta är inte bara vårdreformer utan frihets- och trygghetsreformer som gör verklig skillnad i människors liv.

Om vårt land ska fortsätta att ligga i framkant vad gäller den gröna omställningen får vårt miljö- och klimatarbete inte avstanna. Vi måste få ned utsläppen från transportsektorn, vi måste se till att vår vardag inte innehåller farliga gifter och vi måste göra det tydligt och enkelt att välja de lösningar som är bäst för såväl oss själva som vårt klimat. Det är anledningen till att vi målmedvetet arbetar för en kraftfull grön skatteväxling och driver på för att ställa om till en grön fossilfri transportsektor genom en förstärkt klimatbonus för personbilar, förbud mot mikroplaster och miljöskatter på farliga kemikalier.

För Centerpartiet är det också avgörande att hela landet får likvärdiga villkor så att du har samma möjligheter och förutsättningar oavsett var du väljer att bo. Vi är garanten för detta perspektiv i svensk politik. I januariavtalet har vi fått fram tydliga frihetsreformer för den svenska landsbygden. Vi har drivit på för att stärka den privata äganderätten till skogen. Vi har fått igenom en grundlig förändring av strandsskyddslagstiftningen för att skapa bättre förutsättningar för att bo, bygga och driva företag i hela landet.

Fru talman! I en stökig parlamentarisk tid samlar januariavtalet brett stöd i Sveriges riksdag. Nu börjar arbetet med att genomföra avtalet. Innehållet ska bli verklighet. Innehållet ska genomföras för att förändra människors vardag till det bättre.

Centerpartiet kommer under mandatperioden att vara en kraftfull och konstruktiv opposition och en liberal motor för att Sverige ska få den liberala reformpolitik som landet så väl behöver. (Applåder)

Anf. 5 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Det är egentligen nu som den nya mandatperioden börjar på allvar, och den gör det i ett helt nytt politiskt landskap. Sveriges styrs nu av Socialdemokraternas högeruppgörelse.

Om vi i stället hade haft ett vänstersamarbete och Vänsterpartiets politik hade gällt hade helt andra förslag, idéer och tankar för vårt land legat på bordet, för vår bild av vad Sverige behöver är helt annorlunda.

Vi hade inte urholkat anställningstryggheten, vi hade tagit bort allmän visstid och stoppat hyvlingen. I stället för en skattepolitik som ensidigt gynnar de mest välavlönade männen hade vi satsat på höjda löner i

kvinnodominerade yrken. Vi hade inte ens funderat på marknadshyror utan byggt ut stödet för att bygga billiga hyresrätter, infört statliga topplån och haft en politik för bostäder som man har råd med.

Det finns partier i denna kammare som brinner för sådant som tredubblat RUT-avdrag och försämrade a-kassa. Jag tycker att det är en futtig och visionslös politik.

Vi vänsterpartister brinner i stället för en tandvårdsreform med ett högkostnadsskydd som gör att alla har råd att gå till tandläkaren och laga sina tänder. Vi brinner för en sjukförsäkring man kan lita på, där sjuka inte kastas ut i ekonomisk otrygghet.

För oss är det uppenbart vad Sverige behöver. Sverige behöver mer jämlikhet, inte mindre.

I stället har vi nu Socialdemokraternas högeruppgörelse. Den innebär faktiskt på punkt efter punkt att klasskillnaderna kommer att öka i Sverige. Det står så svart på vitt: Klasskillnaderna ska öka i Sverige. Detta kommer att påverka vårt samhälle i grunden.

Vad händer med att förebygga brottsligheten när klyftan mellan olika stadsdelar och olika familjer tillåts bli djupare? Ja, det blir inte enklare. Vad händer med hälsan i ett samhälle som blir alltmer ojämlikt? Jo, vi vet att både den psykiska och den fysiska ohälsan ökar, och vi vet precis vilka som kommer att drabbas. Klasssamhället påverkar livets alla delar, även den mest grundläggande, nämligen hur många år människor får leva. Nu görs detta med öppna ögon; nu ökas klasskillnaderna i Sverige.

Ojämlikheten är också avgörande för vår stora ödesfråga klimatpolitiken. Klimatkrisen kräver en enorm omställning. Den kräver att vi alla bidrar och ändrar vårt sätt att leva för att lösa detta. Men det är inte regeringens politik. Regeringen ger ett fribrev till de rikaste. De kan öka sin konsumtion och köpa fler bilar och göra fler flygresor eftersom de får de stora skattesänkningarna. Men alla får betala de höga miljöskatterna som kommer i stället.

Det är så man gör när man har en klimatpolitik som vanligt folk känner inte är till för dem, där några får en gräddfil och kan fortsätta att förstöra klimatet för andra. Det är så man undergräver hela tilltron till att det går att tillsammans som ett samhälle lösa klimatfrågan. Klimatkrisen kräver jämlikhet, klimatkrisen kräver att de som förstör planeten mest ändrar sin livsstil mest. Det är motsatsen till denna politik.

Då krävs också att man gör något åt de stora utsläppen, att våra pensionspengar dras ur AP-fonderna direkt och att vi hjälper industrin att ställa om med en grön investeringsbank så att de stora utsläppen kan försvinna.

Det vi ser är inte så förvånande. Vi har sett detta i en rad europeiska länder där socialdemokratin går högerut. I stället för att erbjuda ett alternativ till högerpolitiken suddas skillnaderna ut. Det är i detta läge som vi behöver en tydlig vänster – en vänster som formulerar alternativen, förslagen och visionerna för ett samhälle som håller ihop och där det finns ett vi i Sverige, ett parti som driver på för feminism och jämlikhet och som står upp för den demokratiska socialismens och feminismens värderingar. Detta parti är nu Vänsterpartiet. Vi är vänsteroppositionen. (Applåder)

Anf. 6 EBBA BUSCH THOR (KD):

Fru talman! Att betrakta efterspelet av januariöverenskommelsen har varit lite grann som att titta på världen genom en skrattspegel – ni vet, där upp blir ned och ned blir upp.

Vi har regeringspartier som talar om förändring, trots att det nu blir mer av samma som har varit. Vi har samarbetspartier som kallar sig för en del av oppositionen, och den vänsterkant som skröt om att de var tungan på vågen röstade gult och visade sig vara politiskt impotenta. Det är svårt att få en klar bild av läget i svensk politik, och detta beror faktiskt inte på bristande skärpa hos betraktarna utan på att konturerna i svensk politik just nu är så svaga. Januariöverenskommelsen är ett lapptäcke av blandade reformer från de olika partierna. Det är inte hopsytt av en gemensam vision om vart man vill föra Sverige, utan det är följderna av en ganska banal basarhandel där man har sålt och köpt delar av varandras politik. Samarbetspartierna binds till sist samman av en enda sak: att vara emot. De hävdar att de samarbetar mot populism och extremism, men jag påstår att deras samarbete tyvärr kommer att göda så- väl extremism som populism.

Jag är orolig för Sverige, inte som land, för vi har klarat betydligt svårare saker än detta förr. Men jag är orolig över att vi kommer att försitta tillfällen att förändra och förbättra och att många kommer att drabbas helt i onödan av dåliga beslut.

Jag är orolig över effekten av den ekonomiska politik som syns i januariöverenskommelsen. Skatten för de rikaste ska ned – det är garanterat. Bidragen ska öka för dem som inte har jobb – det är också garanterat. Samtidigt ska utgifterna tryckas uppåt med återinförda byggsubventioner, fler miljöpartistiska gottepåsar till olika särintressen

med tveksam effekt och en ny pengarullning till kommunerna utan tydliga stoppkrav för skrytbyggen och klausuler mot slöseri.

Man kan fråga sig: Vem ska betala? Det finns bara en grupp kvar som rimligen kan plocka upp notan, och det är den svenska medelklassen – barnfamiljerna, vanliga arbetare och tjänstemän, alla utan tiotaggarlösningar, 3:12-uttag, personaloptioner eller extra bidrag. Var finns de i regeringens politik?

Jag är också orolig över den snedvridna bostadspolitik. I överenskommelsen står att byggsubventionerna ska återinföras. Både Jonas Sjöstedt och Annie Lööf talar om att bostadsbidragen ska upp, men ovanpå detta ska marknadshyror införas i nyproduktion. Det blir alltså varken hackat eller malet. Det blir både C- och V-politik i en märklig mashup som inte låter särskilt bra. Vi ska alltså först ge en påse skatte- medel direkt till fastighetsägarna när de bygger. Sedan ska det ske ytterligare en utdelning av en påse skattemedel till deras kunder, så att dessa kan betala mer – detta samtidigt som fastighetsägarna själva ska få ta ut vilken hyra de vill. Det blir faktiskt en i det närmaste feodal politik. Vanligt folk ska beskattas för att göda markägare utan krav på att dessa ska tillföra någon samhällsnytta. Kapitalet höjer hyrorna och staten bostadsbidragen. (Applåder)

Nu har jag ju inte levt så länge, men detta har jag inte varit med om förut.

Framför allt är jag dock orolig över felprioriteringarna inom välfärden. Det finns inte ett enda ord i vare sig januariöverenskommelsen eller regeringsdeklarationen om fler äldreboenden och inte ett ord om hur personalsituationen ska bli bättre. I stället vill man införa avgiftsfria kläder inom hemtjänsten. Det är självklart okej för mig, men när jag

möter medarbetarna i äldre- omsorgen är det personalbristen och behovet av fler vårdboenden som de lyfter upp med mig.

Sverige är i behov av förändring, och i valet röstade sex av tio väljare på partier som påstod sig stå för förändring. Men Stefan Löfven är fortfarande statsminister. Många saker i svensk politik är i dag konturlösa, men en sak är glasklar: Kristdemokraterna står fortsatt för förändring. (Applåder)

Anf. 7 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! Nästan ingen plats på jorden kan mäta sig med den grad av frihet, jämställdhet och öppenhet som vi har i vårt land. Men friheten kommer inte alla till del. Jag ser en risk – vi har sett den under lång tid – för en framväxande underklass med lågutbildade invandrare i våra förorter som inte kan försörja sig. I spåren av detta följer utanförskap, kriminalitet och otrygghet.

Klyftor som växer genom ökad segregation kommer att fortsätta att vara utmanande, särskilt när lågkonjunkturen står för dörren. Därför är de liberaliseringar av arbetsmarknaden, med lägre trösklar och enkla jobb, som nu genomförs och som kommer att genomföras mycket viktiga. En liberalisering av bostadsmarknaden som leder till ett högre bostadsbyggande än vad som annars hade blivit fallet är också mycket viktig.

Värnskatten avskaffas, och skatter på både jobb och företag sänks – allt i syfte att öka dynamiken, tillväxten och jobbskapandet i Sverige. Det blir mer RUT-avdrag som leder till fler jobb, och det blir fler enkla jobb. Sanningen är att den ekonomiska politik som nu får kritik från höger här i kammaren är mer till höger än den som alliansregeringen

förde. Detta är bra för Sverige; det behövs borgliga liberala reformer i den svenska ekonomiska politiken.

När det gäller att stärka integrationen behöver vi andra åtgärder utöver de ekonomiska reformerna. Vi sätter stopp för nya religiösa friskolor, inte minst i våra förorter där de växer. Det blir språkkrav för medborgarskap, obligatorisk språkförskola och en väsentligt tuffare, tydligare och hårdare attityd när det gäller hederskultur och hedersrelaterat våld. Rättssamhället behöver återupprättas. Det blir 10 000 fler polisanställda under några år och strängare straff.

Inom skolan genomförs förslag för att lyfta kunskapsresultaten – förslag som Socialdemokraterna under mycket lång tid har bekämpat. Det blir fritt fram för betyg i fyran och skarpare regler för ordning och studiero i våra klassrum. Vi förbereder ett förstatligande av skolan, för ökad likvärdighet. Detta är åtgärder som leder till ökat kunskapsfokus och mer studiero. Det handlar om att fler elever ska nå målen i skolan, och de som i dag misslyckas ska få nya möjligheter.

LSS-reformen ska återställas. Det är en stor vinst för dem som behöver friheten allra mest. När det gäller vården konstaterar jag att ansvaret är väldigt delat i denna kammare. I alla större landsting och regioner i dag sitter borgerliga alliansmajoriteter och styr. Låt oss samarbeta brett, både här och i landstingen, för att korta de växande vårddköerna. Fru talman! Valresultatet blev inte det som vi liberaler önskade. Vi arbetade för en borgerlig valseger, men i en svår parlamentarisk situation har vi liberaler varit beredda att ta ansvar för Sverige genom ett samarbete i det politiska mittfältet.

Riksdagen är mer polariserad än på hundra år. Detta beror på att väljarna är mer polariserade än på hundra år. I detta samhällsklimat får

vi inte tappa fatt- ningen. Ska vi hålla samman Sverige måste politiken formas i mittfältet.

Alternativet till januariavtalet i mittfältet hade varit en regering som helt hade vilat i händerna på Sverigedemokraterna. Nu minimeras i stället inflytandet för både Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Det är därför som båda är så arga. Samtidigt får vi liberaler igenom många viktiga liberala reformer.

Fru talman! Den liberala samhällsmodellen, som har varit så framgångsrik i västvärlden, är i dag utmanad och hotad just över hela västvärlden. Globalisering och internationalism är skällsord för Donald Trump, Le Pen och Jimmie Åkesson. Det är ett ideologiskt vägval som hela västvärlden egentligen står inför och som inte enbart handlar om nivån på värnskatt eller om hyressättningsmodeller utan om vilka värderingar som vår samhällsmodell ska vila på. Den stora kampen i detta sammanhang står mellan den liberala samhällsmodellen och en mer högernationalistisk tankegång som nu växer och dominerar i stora delar av vår del av världen.

Nästa stora kraftmätning kommer att bli Europavalet i maj. Ska vi ha mer eller mindre samarbete i vår världsdal, öppenhet eller slutenhet, frihandel eller protektionism? För oss liberaler är svaret givet: Europeiska unionen är skapad för att bygga fred och frihet, fred och välstånd. Det löser vi tillsammans i gemensamma utmaningar. Europa behöver mer samarbete, inte mindre. (Applåder)

Anf. 8 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! I den gassande hettan på en soptipp i Ghana balanserar Ekow på ett berg av elektronikskrot. Solen bränner, och kretskortens

kanter skär rivsår i föt- ter och ben. Det som var våra prylar är nu hans skräp, och i natt står Ekow i den giftiga svarta röken och försöker elda fram någonting av värde av det som för en kort stund var ett arbetsredskap eller en leksak.

I Medelhavets vågor guppar en gummiflotte. Lilla Rana har just somnat i Aminas famn. De valde flykten. Amina kan knappt minnas ett liv före torkan, krigen och rädsan. Nästa våg kan vara den sista, och ändå hade det varit farligare att stanna.

Carita ser ut genom köksfönstret. Torget badar i månljus. Han borde varit hemma för länge sedan; så är det ofta. Hon vet att hon borde fråga mer när han inte berättar var han varit eller vad han gjort. Men han är alltid så arg – arg på henne som jobbar så mycket och tjänar så lite, arg på allt vad alla andra har och aldrig han. Han är arg, han är ute och hon vet inte vad han gör.

Inte långt därifrån, på andra sidan klyftan i ett radhus, släcker Gabriel lampan över sin älskade femåring. Han lyssnar till andningen och hör att den håller än. Han vill vakta varje sekund. Men han måste hämta papperen, skriva till Försäkringskassan igen och överklaga för att få tillbaka den assistans som togs bort.

År 2019 skulle världen kunna vara så bra. Vi är rikare än någonsin. Vårt samlade överflöd skulle vara nästan omöjligt att förstå för alla andra människor i historien, och Sverige är ett av världens rikaste länder. Vi har råd att ta hand om varandra. Ändå tyder mycket på att det är de fattigaste i världen som har fått städa upp efter att någras girighet drev oss in i finanskris. Fattigdomsbekämpningen globalt tycks ha bromsat in. I Afrika söder om Sahara lever nu fler i extrem fattig- dom, och i Sverige har klyftorna ända sedan 90-talet ökat

snabbare än i de flesta andra länder. Det syns i segregation, skolresultat och hälsa. Det märks för den som faller igenom revorna i trygghets-systemen. Det driver fram motsättningar mellan människor, och det kräver politiska svar.

Jag har använt mina år till att satsa mer på skolan – den allra viktigaste platsen för att alla människor ska ha en ärlig chans. Vi har satsat allra mest på de elever och skolor som behöver det mest. Jag är också stolt över en ekonomisk politik som har haft mest fokus på den som har minst. Vi behöver mer rättvisa. Världen står nämligen inför en förändring som kommer att få finanskrisen att likna en vindpust. Klimatet ändras i en takt som mänskligheten aldrig tidigare har upplevt, massutrotningen av arter går allt snabbare och natur- katastroferna blir fler. Vi kan inte välja bort denna för- ändring. Men vi kan välja om vi ska göra allt för att hålla den inom de gränser som mänskligheten kan han- tera eller låta bli, och vi kan välja om vi ska möta den tillsammans eller ensamma.

Jag är grön för att jag tror på solidaritet och att det enda sättet som vi människor kan göra stora förändringar är just tillsammans. Ingen kan köpa sig fri från miljöförstöringen. Till slut drabbar den alla.

Det som vi behöver göra nu är inte bara lätt. Det kommer att kräva förändringar och till och med uppoffringar när det gäller sådant som vi har tagit för gi- vet. Prylbergen kan inte fortsätta växa, och tillväxten kan inte se ut som den har gjort. Vår möjlighet att klara detta är att människor känner att de kan vara en del av denna förändring. Ett orättvist samhälle kommer aldrig att klara av det som är nödvändigt. De fattigaste kan inte betala – inte igen, inte globalt och inte här. Januariavtalet innehåller sådant som är viktigt för rättvisan: att familjer på flykt får återförenas, att vi hedrar 1 procent i bistånd till jordens

fattigaste, att vi lagar revorna i LSS, att vi höjer pensionerna för pensionärer som slitit ett helt yrkesliv till vanlig lön och att vi ger människor utvecklingstid som ger dem mer makt över sitt arbetsliv.

Samtidigt är en del av uppgörelsen skattesänkningar. Därför är ansvaret stort för Miljöpartiet att i varje budget framöver driva på för satsningar som är viktiga för oss också när vi har det som tuffast, när vi har minst och behöver samhället som mest. Politik får aldrig bara handla om dem som är rikast; de klarar sig ändå.

tror på solidaritet, på läraren som tar det där extra samtalet med en elev som behöver det och på Greta och klimataktivisterna som tar det ansvar som vi alla behöver ta. Tack, ni är hoppet. (Applåder)

I detta anförande instämde Emma Hult och Anna Sibinska (båda MP).

Anf. 9 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S):

Fru talman! Jag vill tacka för flera intressanta anföranden här. Jag delar i stora drag den problembild som flera av er ger uttryck för.

Under den förra mandatperioden påbörjade regeringen arbetet för att vända utvecklingen. Över 300 000 fler människor kom i arbete, antalet anställda i svensk välfärd började äntligen öka igen och tiden för nyanlända att komma i arbete har minskat radikalt. Men mycket arbete återstår. Vi ska fortsätta att pressa ned arbetslösheten men också öka sysselsättningen och öka antalet arbetade timmar i vår ekonomi. Vi ska korta vårdköerna och fortsätta arbetet för bättre kunskapsresultat i våra skolor. Vi ska se till att pensionärer som har slitit ett helt yrkesliv ska få höjd pension. Vi ska minska klimatutsläppen och öka takten för att få fram klimatsmarta lösningar. Vi ska utbilda fler poliser, och de ska

ha bättre förutsättningar att betvinga gängkriminaliteten. Vi ska utbilda fler, så att både fö- retagen och välfärden kan rekrytera den personal som de behöver.

Det som oroar mig när jag lyssnar på de tre högerkonservativa partiledarna är frånvaron av klimatfrågorna. Vi står inför den kanske största samhällsomställningen någonsin. Forskarna har varnat och slagit larm i många år. Torka, bränder och stormar varskor om vad vi kan ha att vänta om vi nu inte gör rätt. Trots det valde Sveriges andra största parti att lägga fram en budget här i Sveriges riksdag där man kraftigt drog ned på Sveriges ambitioner i klimatarbetet. Oroar det inte också Moderaterna att vårt klimat, och därmed grundförutsätt-ningarna för så mycket i vårt samhälle, i snabb takt håller på att förändras? (Applåder)

Anf. 10 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Högkonjunktur leder ofta till att fler människor arbetar. Det är ett vanligt samband. Men i kongresstal, valtal och regeringsförklaringar, år ut och år in sedan 2013, har samma budskap upprepats gång på gång: Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Ju närmare måldatum vi har kommit, desto längre från målet har vi också kommit. Det är ingen slump att ni överger målet när vi nu går från plats 12 till plats 19, Stefan Löfven.

Vems fel är detta? Enligt din arbetsmarknadsmi- nister är det Moderaternas fel att ni inte når målet. Möjligen är det de fyra borgerliga partiernas fel, eftersom det – sedan en månad – är en borgerlig budget som den här regeringen styr med. Eller, som Stefan Löfven själv sa 2013: Det är alltid någon annans fel. Man skyl- ler gärna på oss, trots att det är sex år sedan vi satt vi makten.

Ni har misslyckats med ert i särklass viktigaste löfte från den förra mandatperioden, Stefan Löfven. Det är nu många som undrar varför vi ska tro på era löften den här gången. (Applåder)

Anf. 11 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Från Moderaternas sida brukar det alltid låta som att det handlar om tur. När det går bra för socialdemokrater är det tur. Ja, det är väl inget dumt alternativ att rösta på dem som har tur. Motsatsen är värre.

Nej, det är inget misslyckande att ha den högsta sysselsättningsgrad som någonsin har uppmätts i något EU-land. Arbetslösheten hade fastnat någonstans runt 8 procent under flera år med den borgerliga regeringen, och nu närmar den sig 6 procent. Vi har lägre arbets- löshet. Ungdomsarbetslösheten har sjunkit med 6 pro- centenheter. Vi har den lägsta andelen människor som är beroende av våra ersättnings- system och bidragssystem sedan 1981. Det är nästan 40 år sedan vi såg en så låg andel. Människor är nämligen i arbete.

Det beror på att vi har investerat i såväl bostads- byggande som utbildning. Människor kommer i arbete, och så ska det fortsätta. (Applåder)

Anf. 12 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Det är väl självklart att fler kommer i arbete när konjunkturen är på topp. Så har det alltid varit. Statsministern kan kalla det tur om han vill, men det är fler länder än Sverige som upplever att världse- konomi är god och att det påverkar hur många som arbetar. Det var inte det som var frågan.

Sverige skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. Vi låg på plats 12 när ni började, Stefan Löfven, och vi ligger på plats 19 när ni nu överger målet. Ni skyller på en ekonomisk politik som har gällt i en månad och menar att den är orsaken till att ni överger detta. Min fråga är: Varför ska man tro på de löften som är utställda den här gången, när det viktigaste löftet från den förra gången så uppenbart har brutits? (Applåder)

Anf. 13 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Vi satte upp ett högt och djärvt mål därför att vi skulle samla krafterna för att få ned arbetslösheten. Det byggde på två saker. Det byggde på att vi skulle öka sysselsättningen, för vi blev anklagade för att bara vilja se till att ta bort folk från arbetsmarknaden, och det byggde på fler arbetade timmar. Vad har hänt med sysselsättningen? Den har ökat. Vad har hänt med antalet arbetade timmar i vår ekonomi? De har ökat.

Det beror på att vi investerar. Vi tror inte enbart på stora skattesänkningar, utan vi investerar så att människor kommer i arbete. Vi investerar i byggande av bostäder, för då skapas också arbetstillfällen. Ungefär hälften av den tillväxt vi har kunnat skapa i det här landet beror på den ekonomiska politik som regeringen har fört.

Regeringen tänker fortsätta att föra den. Vi ger oss inte. Det är alltid full sysselsättning som gäller för en socialdemokratiskt ledd regering. (Applåder)

Anf. 14 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman och statsministern! Jag undrar också över det där målet som försvann. Är det så att de länder där man har lyckats bättre än Stefan Löfvens regering har mer tur än Stefan Löfven, eller kan det bero på något annat?

Det var dock inte det jag tänkte ta upp, fru talman, utan jag tänkte prata om januariuppgörelsen. I ett replikskifte mellan mig och Stefan Löfven i en partiledardebatt i tv för något år sedan tog jag upp det faktum att bara en av fem utländska våldtäktsmän utvisas ur Sverige.

Då pratade Stefan Löfven om att vi kan minska antalet våldtäkter genom att säkra anställningstryggheten och LAS. Nu vill den här regeringen ändå öka antalet undantag i LAS. Man sänker skatten för dem som tjänar mest och inför marknadshyror för nyproduktion. Hur vet vi, fru talman, att vi kan lita på Socialdemokraterna och det de säger i en valrörelse? (Applåder)

Anf. 15 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Man kan alltid lita på att socialdemokrater tar ansvar också i ett svårt parlamentariskt läge. Vi har ett annat parlamentariskt läge nu än under den förra mandatperioden. Om alla partier i riksdagen sätter sig i varsitt hörn och säger ”Så här vill vi ha det – precis så här och inte på något annat sätt” sker ingenting.

Jag är stolt över den överenskommelse vi har slutit mellan fyra partier. Vi tar sikte på starka statsfinanser och ger utrymme för kommunerna att fortsätta utveckla vården och omsorgen. Jag är stolt över att vi kan se till att pensionärer som har jobbat ett helt yrkesliv, faktiskt till ganska låga löner, ska få en bra pension. För en gångs skull kan vi

också ta bort den pens- ionärsskatt som infördes under den borgerliga regeringen. Vi vill att hela landet ska växa, vi satsar på utbildning och så vidare.

Frågan är ju varför Sverigedemokraterna och Jim- mie Åkesson försöker komma med en attack från vänster medan man betecknar sig som ett högerkonservativt parti, vill ha en moderat statsminister och röstar på en moderat budget. Det går inte ihop. (Applåder)

Anf. 16 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Jag arbetar för att vi ska få en sverigedemokratisk statsminister. (Applåder)

Det fanns några bärande delar i Socialdemokraternas valbudskap. Den allra mest bärande delen var att den förskräckliga borgerligheten och den hemska hö- gern har sänkt skatterna för de allra rikaste och vill fortsätta sänka skatterna för de allra rikaste, vilket innebär total katastrof för samhället. Dessutom vill den förskräckliga högern försämra anställningstryggheten. Den förskräckliga högern vill också införa marknadshyror. Nu gör Stefan Löfven allt detta. Det är inga små- saker, fru talman; detta var de bärande delarna i det socialdemo- kratiska budskapet.

är min enkla fråga: Hur vet vi att det Stefan Löfven säger i dag också gäller i morgon? Hur kan vi veta det, Stefan Löfven? (Applåder)

Anf. 17 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Här står partiledaren för det parti som inför valet ville sänka skatterna mest och vars ekonomiska talesperson i Dagens

industri beskrev väldigt väl hur skatterna ska sänkas mest för dem som har mest. Nu står han här och klagar.

Socialdemokratin står för och kommer att stå för:

1. Arbete. Människor ska i arbete, och det tar januariavtalet sikte på.

2. Velfärd. När det går bra för Sverige ska det naturligtvis gynna alla. Det är därför vi kan höja pens- ionerna, och det är därför vi skjuter till medel till sjukvården och skolorna. Vi ser till att människor kommer i arbete via utbildning.

3. Trygghet. Vi ska förstärka resurserna till polisen så att gängbrottsligheten kan bekämpas.

4. Klimat. Vi måste ta oss an klimatomställningen. Den har Sverigedemokraterna uppenbarligen inget intresse av. (Applåder)

Anf. 18 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Göteborgs hamn, Nordens största, har under lång tid lamslagits av den pågående konflikten. Det är skadligt inte bara för Göteborg som stad och för Sverige som land utan också för klimatet, då godstransporter i stället läggs över på lastbilar. Det är skad- ligt för konkurrenskraften, för exporten och för jobben.

Under den förra mandatperioden initierade den socialdemokratiska regeringen en utredning för att för- ändra lagstiftningen kring konflikträtten så att den typ av skadliga strejker som nu pågår inte ska förekomma, just med anledning av konflikten i Göteborg. Trots att utredningen har remitterats har förändringar dröjt. När det nu finns en

regering på plats som inte längre är beroende av Vänsterpartiet är det ett utmärkt tillfälle att lägga förslaget på riksdagens bord.

Min fråga är därför: Kommer regeringen att lägga ett förslag om förändrad konflikträtt på riksdagens bord i närtid?

Anf. 19 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! De långvariga konflikterna i Göteborgs hamn har varit ett problem. I Sverige ska vi i grund och botten ha den ordning som vi har haft länge, det vill säga att arbetsmarknadens parter tar ansvar för lönebildningen. Därmed finns det också en frihet att vidta konfliktåtgärder. Om den ordningen till slut inte blir hållbar och vi alltid har en konflikt måste någonting göras, för annars riskerar vi att förstöra den svenska modellen, och det är ingen betjänt av.

Just av det skälet tillsattes utredningen för att komma till rätta med denna konflikt, och av det skälet började samtidigt arbetsmarknadens parter att själva förhandla om vilken lösning man vill ha på detta. Så kom man fram till en lösning, och nu har regeringen utformat ett lagförslag utifrån den lösning som parterna själva har kommit fram till. Nu har den varit ute på remiss, och vi har fått tillbaka remissvaren och går igenom dem. Vi räknar med att under året lägga ett sådant förslag, ja.

Anf. 20 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Den svenska modellen har tjänat Sverige mycket väl. Men här ser vi en situation som är skadlig för tillväxten, handeln och det internationella anseendet men som också minskar förutsägbarheten för alla de företag runt om i landet som har drabbats de senaste åren

och som också drabbas nu. Situationen vittnar om en av de mest oproportionerliga och skadliga arbetsmarknadskonflikterna under väldigt lång tid. Jag tror att det är oerhört viktigt att agera skyndsamt.

Vi har sett medieuppgifter nu om att såväl LO, TCO och Saco som Svenskt Näringsliv har gått ut och sagt att man vill ha ett tidigare ikraftträdande än det datum som regeringen har satt i det remitterade förslaget för att det här skadar svensk export och svensk handel.

Min fråga till statsministern är därför: Är han beredd att överväga att lägga fram lagstiftningen tidigare än datumet i det remitterade förslaget för att få en konflikträtt och lagstiftning på plats kring detta som begränsar och avväjjer den här typen av orimliga stridsåtgärder i framtiden?

Anf. 21 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Ytterst handlar det om balansen mellan konflikträtten och att inte ha en ordning som innebär att konflikten aldrig tar slut, utan någonstans måste den ta slut. Konflikträtten för att få till stånd ett nationellt kollektivavtal står vi bakom, men den här konflikten blev för långdragen, det är helt korrekt. Det är precis därför som vi har lagt fram det förslag som vi har lagt fram. Vi har ingen anledning att dra ut på det, men beredningen måste ske enligt de lagar och förordningar som finns, och det tänker jag hålla mig till.

Jag kan alltså inte säga ett exakt datum, men vi skyndar på den här lagstiftningen för den är viktig, inte minst för det svenska näringslivet.

Anf. 22 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Statsminister Löfven! Vi lever sannerligen i en ny politisk tid. Socialdemokraterna lovar att genomföra högerpolitik, och de har redan börjat försvara både privatisering av Arbetsförmedlingen och marknadshyror. Nu ska det vara statliga ingrepp för försämrade anställningstrygghet, högre hyror i nyproduktion, fortsatta privatiseringar av offentlig sektor och en skattepolitik som ökar klyftorna i Sverige. Ni kommer att arbeta för varje punkt, och vi kommer att arbeta emot och försöka stoppa varje punkt.

I överenskommelsen finns också en formulering om ökad jämlikhet. Som en liten viskning från gamla tider finns en formulering om ökad jämlikhet. Men, Stefan Löfven, hur ökar marknadshyror, försämrade anställningstrygghet och privatiseringar jämlikheten i Sverige? (Applåder)

Anf. 23 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jonas Sjöstedt har länge brunnit för och brinner för rättvisa och jämlikhet. Det är bra. Vi gjorde flera bra saker under den förra mandatperioden tillsammans. Den här mandatperioden har ett annat parlamentariskt läge. Jag blev bortröstad och inte accepterad som statsminister. Nu har jag blivit accepterad av riksdagen därför att det finns en annan politisk konstellation. Det är verkligheten. Jonas Sjöstedt får gärna redovisa vilket annat alternativ som skulle ha varit möjligt.

Det är inte marknadshyror. Det är fel att beskriva det så. Det är inte försämrade arbetsrätt och urholkad anställningstrygghet per se. Vi vet ännu inte vad den utredningen kommer fram till. Utrymme för diskussion finns, och det ska vi naturligtvis ha. Vi ska ha en fortsatt

balans mellan arbetsmarknadens parter. Och ökad jämlikhet kommer jag alltid att sträva efter. (Applåder)

Anf. 24 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Det här håller inte. Det står: "Fri hyressättning vid nybyggnation införs." Det är marknadshyror. Det står i programmet att man ska hota med lagstiftning om inte parterna tvingas att så att säga luckra upp turordningsreglerna när det gäller anställningstryggheten. Det är svart på vitt; det är tydligt där. Det är den politik som ni redan har börjat försvara. Det är den som gäller. Vi ska göra allt för att stoppa den, och jag hoppas att vi lyckas. Vi kommer att använda vårt läge i riksdagen till att förhindra att det här genomförs. Men faktum är, och det är det som är det sorgliga, att ingenting kan sägas om vad i det här programmet som faktiskt ökar jämlikheten.

När det gäller Sveriges stora utmaning – klassklyftorna, ojämlikheten, de olika förutsättningarna – finns det ingenting. Där är det tomt, och det är det som är så sorgligt med det här 73-punktsprogrammet. (Applåder)

Anf. 25 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Först och främst, när det gäller att det skulle vara marknadshyror är svaret nej. Man får sätta den första hyran vid nyproduktion. När det sedan gäller förändringen av hyran är det förhandling eller tariff som gäller.

Arbetsrätten ska utredas med balans mellan parterna där man å ena sidan ska utöka undantagen i turordningsreglerna, å andra sidan se till

att det inte är godtyckliga uppsägningar. Man ska se till att balansera anställningsskyddet mellan de olika anställningsvill- koren.

Vi har en ökad jämlikhet om man nu ser att vi ska tillföra kommunerna mer resurser så att de vet under hela mandatperioden att det kommer mer resurser. Då utvecklar vi vården och omsorgen. Vi för till pengar så att de som har låga pensioner ska få högre pensioner. Vi påbörjar familjeveckan. Vi bygger ut järnväg, väg och bredband runt om i hela landet för att se till att människor kan utbilda sig och komma vidare i arbetet. Vi gör en stor grön skatteväxling som Sjöstedt borde vara stolt över. (Applåder)

Anf. 26 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Herr talman! Min fråga till statsministern är: Vart tog de äldre vägen i januariöverenskommelsen? Er överenskommelse sträcker sig över 73 punkter, men inte en enda berör bristen på äldreboenden. Inte en enda handlar om hur äldreomsorgen ska förbättras. Inte en enda handlar om personalbristen. De två enda konkreta reformer som föreslås är fast vårdkontakt i hemtjänsten och fria arbetskläder.

Ditt eget finansdepartement säger att 2026 kommer det att saknas 32 000 äldreboendeplatser. Hur kan man sluta en budgetöverenskom- melse utan att ta upp äldreboendebristen? Vart tog de äldre vägen?

Anf. 27 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! De äldres villkor har vi sett till att utveckla under den förra mandatperioden, och vi kommer att fortsätta att utveckla dem. Vi tar bort den orättvisa pensionärsskatten. Vi höjer pensionerna för dem som har låga inkomster och därmed också låga pensioner, och inte

minst, vilket Kristdemokraterna nu anklagar oss så hårt för från talarstolen, för vi till pengar till kommunerna.

Vad innebär det? Vi tryggar kommunernas möjligheter att se till att man har en bra äldreomsorg. Det är vad det innebär, och det tycker Kristdemokraterna är ett stort problem.

Vi vet att kommunerna behöver de här pengarna. De ska ha de här pengarna. Det ska byggas fler äldreboenden. Äldreomsorgen är viktig, och den kontakt vi skriver om i januariavtalet är viktig för att äldreomsor- gen ska fungera. Låt oss se till att kommunerna får de resurser de behöver så att de kan ta hand om de äldre! (Applåder)

Anf. 28 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Herr talman! I KD-M-budgeten sänker vi till och med skatten ytter- ligare för pensionärerna som har under 17 000 kronor i månaden, och vi gör en särskild förstärkning för dem med den allra sämsta situatio- nen genom en förstärkt BTP. Det kan innebära en förstärkning på uppemot 8 000 kronor om året.

Jag hör fortfarande inte några förslag på hur äldreboendebristen ska lösas. Jag har själv varit kommunalråd. Jag vet hur det här ställs i svåra förhandlingar mot andra saker som monument över olika kommunpolitiker, badhus, kampen om att konkurrera ut Globen och Camp Nou och vad tusan det är – och de äldre glöms bort. Det är därför man från statlig nivå måste ta an- svar.

Jag har suttit med blåslagna äldre efter att de har fallit hemma, legat en hel natt och bankat i golvet i hopp om att grannen under ska höra och som ändå nekas äldreboendeplats. Det räcker inte med generella

kommunbidrag ute i landet. Man behöver prioritera de äldre och deras boenden direkt. (Applåder)

Anf. 29 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! När Kristdemokraterna var med och införde pensionärs-skatten lät det annorlunda. Ni har varit med och sett till att pensio-närerna betalar högre skatt på sin pension än man gör på lön, Ebba Busch Thor. Det är ert eftermäle.

Det var också ni som kritiserade stödet till att bygga fler äldreboenden. Under er tid i regeringen minskade antalet äldreboenden rejält.

Vi behöver göra mycket mer. Men då krävs det insatser. Då krävs det att vi kan visa Sveriges kommuner att de kommer att få resurser för att ta hand om de äldre.

Detta ger vi aldrig upp. Vi tar bort pensionärsskatten, och vi höjer pensionerna. Vi har gjort tandvården billigare för de äldre, och de över 85 har nu kostnadsfri primärvård. Så tänker vi fortsätta. De äldre ska visas respekt. Men då måste man faktiskt stå för det på riktigt. (Applåder)

Anf. 30 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! I maj har vi det viktigaste Europavalet under den 25-åriga period som Sverige har varit medlem i unionen. Hela unionen står på spel. En stor fråga är om vi ska samarbeta mer i Europa eller mindre. Tyskland och Frankrike driver på för mer samarbete. Ett antal andra länder – Polen, Ungern och så vidare – vill skala ned samarbetet. Sverige kommer inte undan att ta ställning i detta vägval.

Jag hör att statsministern talar väl om EU. Det är bra. Men problemet är att så fort ett samarbete i EU ska fördjupas säger Socialdemokraterna nej. Man säger nej till att ha en europeisk åklagarmyndighet för att bekämpa brott. Man säger nej till att ha bankunionen för att stabilisera bankväsendet i Europa. Man säger nej till att ha en europeisk koldioxidskatt för att bekämpa koldioxidutsläppen. Man säger nej till att ha fördjupad finanspolitik för att stabilisera och trygga jobb och välfärd.

Stefan Löfven! Det är bra att du talar väl om EU. Men ni får inte vara så ängsliga för att samarbeta mer i EU.

Anf. 31 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! EU-parlamentsvalet är onekligen viktigt i denna tid, när brexit diskuteras. Vi vet inte utfallet av det. Vi ser också en situation i öst som det är viktigt att vi motar med demokratiska krafter. Även friktionen mellan Italien och Frankrike är oroväckande.

Ja, vi måste ta ansvar för att hålla ihop Europeiska unionen. Frågan är: Hur går det bäst till?

Sverige är överens med de andra länderna om att vi behöver öka tryggheten. Här finns ett tydligt mervärde. Europeiska unionen kan garantera ökad säkerhet med det samarbete som vi ska ha i fråga om försvar men också gentemot terrorism.

Det finns ett mervärde med Europeiska unionen genom att vi kan se till att människor, inte minst våra ungdomar, kommer i arbete och att det arbetet blir av. Det finns ett gemensamt mervärde i att attackera klimatförändringarna på ett riktigt sätt.

Där det finns tydliga mervärden kommer vi alltså att fortsätta samarbeta. Det är det som är poängen. Samarbete ska ge mervärde. Det finns där, men inte överallt. (Applåder)

Anf. 32 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Problemet är att statsministern säger att vi ska samarbeta på område efter område, men de skarpa förslag som läggs fram av de drivande makterna i EU, till stor del Frankrike och Tyskland, säger Sverige nej till på grund av att Socialdemokraterna och regeringen har sagt nej – nej och åter nej.

Ingen åtgärd skulle vara bättre för att bekämpa koldioxidutsläppen i Europa än en gemensam europeisk koldioxidskatt. Vi har redan en hög skatt i Sverige, men andra länder har inte det. Och många andra länder har stora utsläpp. Men där säger ni nej, Stefan Löfven. Det gör ni inte därför att ni är för utsläpp utan därför att ni är för ängsliga för att ge EU de befogenheterna. Det är fördjupat samarbete i Europa som kan lösa många av samtidens stora problem. Att vara ängslig för samarbeten löser dem inte.

Det är bra att statsministern talar väl om samarbetet. Vi ska naturligtvis gemensamt ta matchen mot dem som vill att Sverige ska lämna samarbetet. Men när vi nu har detta samarbete måste vi använda det offensivt för att lösa de gemensamma problem vi står inför i vår världsdelen.

Anf. 33 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Vi ska lösa dem tillsammans, och vi ska utveckla Europeiska unionen, som är en förutsättning

för Sveriges välbefinnande. När det gäller exempelvis bankunionen vill vi dock göra som i andra fall. Vi vill titta på vad som är plus och vad som är minus för Sverige. Vi går inte bara och säger: "Vill ni ha en bankunion? Ja, men då tar vi det." Vi utreder det. Och utredningen ska vara klar under detta år. Sedan vill vi att partierna ska diskutera vad som är plus och vad som är minus och ta ställning. Under de år som jag har varit statsminister har jag med de andra ledarna diskuterat just hur vi ska utveckla samarbetet, inte minst vad gäller tryggheten. Där har vi ett rejält mervärde. Det gäller också arbetsmarknaden.

EU är viktigt för Sverige. Vi ska utveckla det. Men vi ska inte bara kasta oss in i det som andra föreslår, utan låt oss göra bedömningen av vad som är bra. Kanske finns det också något som inte är bra. EU kan och ska bli skarpare. Men det bygger på att det ska finnas ett rejält mervärde. (Applåder)

Anf. 34 ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Sedan min allra första dag som partiledare har jag sträckt ut handen till Stefan Löfven för att hitta en gemensam lösning på migrationspolitiken. Decennier av ogenomtänkt ryckighet borde få ett slut.

Vi har gått från gränslös öppenhet till panikartad omläggning, från åtstramad S-politik till amnesti för ensamkommande. Med januariöverenskommelsen läggs nu politiken om en gång till.

Moderaterna och Socialdemokraterna borde i stället ta fasta på det som egentligen förenar oss, framför allt den krävande insikten om att vi i Sverige har vår del av ansvaret för att göra gott i en trasig värld men

att vi samtidigt bär hela ansvaret för hur det sedan går här hemma i Sverige. Migration och integration hänger nämligen ihop.

Regeringen och stödpartierna har nu enats om att tillsätta en parlamentarisk utredning. Det är nog bra. Men den kräver inriktning. Och vad kan hela det nya regeringsunderlaget egentligen enas om? Lite vet vi: Den tillfälliga lagen ska förlängas men ändå öppna för fler anhöriginvandrare. Regeringen vill ha nya undantag från en långsiktigt hållbar politik. Det är en riskabel väg. Därefter får vi gissa. Vi får inget veta om återvändande, om de som lever här laglöst och skyddslöst eller om risken för att Sverige återgår till generösare regler än resten av EU.

Varje civiliserat land måste vara en del av den stora världen. Men varje fungerande land måste också ha kontroll över sina egna gränser. Det har inte Sverige i dag.

Moderaterna och Socialdemokraterna har historiskt tagit ansvar för de här svåra frågorna, har hållit i när andra har släppt efter. Man brukar säga att med makt följer ansvar. Men nu väljer Socialdemokraterna makt framför ansvar. (Applåder)

Anf. 35 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Till att börja med var det en socialdemokratiskt ledd regering som lade om den migrationspolitik som den moderatledda regeringen hade infört. Vi tar ansvar för det, och vi ska ta ansvar för framtiden.

Ett av de samhällsproblem som Sverige brottas med är bostadsbrist. Det infördes ett investeringsstöd under den förra mandatperioden. Det

ledde till att ungefär 20 000 hyreslägenheter byggdes. Det är lägenheter med överkomliga hyror för unga, och det är bra lägenheter för pensionärer som kanske vill ha ett annat boende.

I den budget som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade igenom avskaffades det investeringsstödet. Det innebär att planerade byggen har fått pausas och att påbörjade projekt har fått stoppas. I exempelvis moderatstyrda Skövde varnar man för att bygget av 132 studentlägenheter kan utebli.

Varför är Moderaterna emot att skapa förutsättningar för byggandet av hyreslägenheter för vanligt folk? (Applåder)

Anf. 36 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Låt oss vara uppriktiga om migrationspolitiken. Låt oss tala ärligt med varandra och svenska folket om de misslyckanden vi gemensamt har medverkat till. Vi kommer från en historia där vi har tagit ansvar för svåra frågor. Vi vet att vi vill hjälpa människor som har det mycket svårare än vi, men vi vet samtidigt att det finns gränser för vad välfärdsstaten Sverige klarar av. Denna gemensamma men långt ifrån alltid uppskattade insikt hade vi båda två, och vi tog ansvar för detta. Många andra skällde på oss av den anledningen.

Det har nu gått lång tid då vi har hattat fram och tillbaka och inte tagit ansvar. Det har varit dramatiska omläggningar. Ni var precis lika motvilliga som många andra mot att göra dessa förändringar, men 163 000 under ett enda år tvingade fram en förändring. Vi borde ha långsiktighet, stabilitet och en genomtänkt idé om vad Sveriges ansvar är och vad vi klarar av. Jag tycker att våra båda partier har ett extra ansvar för detta. (Applåder)

Anf. 37 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Jag ställde en fråga om bostäder. Vi ska diskutera migrationspolitiken i en parlamentarisk kommitté. Vi har förlängt den tillfälliga lagen. Vi kommer att återkomma till detta.

Jag ställde en fråga om bostäder nu, Ulf Kristers- son. Moderaterna verkar vara helt oförmögna att dra lärdom av tidigare misstag. När de kom till makten 2006 avskaffade de ett investeringsstöd för bostäder. Då minskade bostadsbyggandet, och det var på en låg nivå under många år. Detta lider vi av i dag.

Under vår mandatperiod införde vi det igen. Då ökade bostadsbyggan- det. Finns det några slutsatser att dra av detta? Varför är det så viktigt för Moderaterna att vanligt folk inte ska kunna få en hyresrätt? Arbets- kraft som behöver flytta behöver kunna göra det, och företag som vill rekrytera behöver kunna säga: Här finns hyreslägenheter. Vad är det som gör ert motstånd så stort, Ulf Krister- sson? (Applåder)

Anf. 38 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Statsministern vill prata byggs-ubventioner i dag och migration och integration någon annan dag. Vi gör olika prioriteringar. Jag tycker att migrationsfrågan och integrationsproblemen i Sverige är en större, viktigare och mer akut fråga än byggs-ubventioner till bolag som själva inte vill ha dem. Sådana har aldrig fungerat tidigare, och det finns ingenting som talar för att de skulle fungera den här gången. Ni gör fel prioriteringar i politiken. Det är inte altaner och - som är de stora frågorna i Sverige i dag. De stora frågor som människor oroar sig för är hur vi ska klara av gemensamma åtaganden och hur poliserna ska bli fler. Det handlar inte bara om att önska sig detta utan hur de faktiskt också blir fler. Det handlar också om hur tullen ska kunna hålla koll på våra gränser. Detta är de stora frågorna.

Byggs-ubventionerna är dåliga i sig. Det kräver ingen annan förklaring än att de helt enkelt inte funkar. Men det är inte detta som är Sveriges stora ödesfråga just nu, statsministern. (Applåder)

Anf. 39 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Ulf Krister- sson tog upp värnskatten i sitt första inlägg. Jag välkomnar det. Ett borttagande av värnskatten leder till att Sverige blir mycket mer ojämlikt och orättvist – precis som du, Ulf, påpekade. Vi har under den senaste tiden hört moderater här i talarstolen säga att andra skattesänkningar vore mycket mer rättvisa än att ta bort värnskatten.

Du har talat om att vi ska ha starka statsfinanser i tider då krisen väntar. Men vet du, Ulf, vi kan göra nå- got åt detta. Jag är beredd att när vårpropositionen kommer låta Vänsterpartiet och Moderaterna skriva ihop sig i finansutskottet och stoppa idén om att ta bort värnskatten. Jag sträcker ut min hand till dig. Låt oss få en rättvisare politik!

Upp till bevis nu, Ulf! Jag är beredd att göra detta tillsammans med dig. Menade du allvar med detta eller var det bara en bluff? Var så god och svara nu, Ulf! (Applåder)

Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag avsätter gärna denna regering till- sammans med dig, Jonas. Det kan du räkna med varje dag. (Applåder)

Men jag vill inte göra det på grund av att de avskaffar värnskatten. Det är ju bra att de avskaffar den. Det är utmärkt eftersom det är en dålig

skatt. Att de gör det är ett utomordentligt bra beslut. Det kommer jag alla dagar att medverka till.

Du har rätt i att jämlikheten är ett stort problem i Sverige – inte för att vi tar bort värnskatten, utan för att det i dag finns barn som aldrig ser sina föräldrar gå till jobbet. Det finns barn som aldrig får en chans att få det bättre i livet. Det finns barn som aldrig kan bygga en bättre framtid än sina föräldrar. Detta har inte ett dugg med värnskatt att göra.

Värnskatt är straffbeskattning på högre utbildning, på att jobba extra och på att byta till ett chefsjobb. Det är bra att den avskaffas. Men vill jag avskaffa rege- ringen? I'm on! (Applåder)

Anf. 41 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Man ska inte spela poker med höga insatser om man sitter med par i tvåor. Så är det faktiskt. Någon kanske synar ens kort, och det var precis vad jag gjorde.

Här har du talat om hur orättvis värnskatten är och jag säger: Vi kan tillsammans se till att den inte tas bort. Vi kan forma en majoritet i riksdagen. Erbjudandet kvarstår.

Men då säger du: Nä, jag vill ju göra det här. Jag vill göra de rika rikare.

Det är klart ni vill för ni är moderater. Ni har bara hycklat. Du har stått och hittat på. Du bryr dig inte om att Sverige blir mer ojämlikt. Jag säger att vi kan se till att fälla regeringen i den här frågan, och du säger att du gärna fäller regeringen – men inte i den här frågan. Du fegar ur, Ulf Kristersson. Det är här ju en bluff. Du står och hittar på.

Detta visar hur er politik ser ut. När ni talar om dem som har det sämst i Sverige menar ni inte allvar. Det är samma gamla överklasspolitik. Det ska ges till dem som redan har.

Mitt erbjudande står dock kvar. Om du tillsammans med oss vill se till att de inte kan ta bort värnskatten och att skatterna blir mer rättvisa står erbjudandet kvar, Ulf Kristersson. (Applåder)

Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Detta är helt ömsesidigt. Du måste ha missuppfattat allt jag sa, Jonas. Jag tycker att det är bra att värnskatten tas bort. Det har jag alltid tyckt. Jag ändrar mig inte en sekund bara för att Stefan Löfven nu också säger sig vilja ta bort värnskatten.

Av vilket skäl du än vill fälla denna regering kommer jag alltid att vara med på det. Det går alldeles utmärkt om det blir på grund av värnskatten. Men det faktum att de tar bort värnskatten är utmärkt. Vi kommer att rösta för att ta bort värnskatten, och vi kommer också att rösta för att ta bort regeringen. (Applåder)

Anf. 43 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Sverige konsumerar som om det finns fyra jordklot. Det har vi inte. Vi lever på kredit och skriver över räkningen till våra barn. Före jul drev Moderaterna med stöd av SD igenom sin budget.

Naturvårdsverkets samlade miljöinsatser slaktades med 40 procent. Det är mer än vad Trump ville skära i miljöarbetet i USA. De nedskärningar på miljöområdet som Ulf Kristersson drev igenom här i riksdagen är mycket större än vad den då republikanska kongressen

slutligen tillät Donald Trump att göra. Ni ville samtidigt avskaffa flygskatten, sänka koldioxidskatten och öka subventionerna för fossila bränslen.

I vår uppgörelse med S, C och L räddar vi nu mycket av detta. Skillnaderna är dock obehagligt tydliga. Vi vill ta ansvar för den enda jord vi har. Ni driver en miljöpolitik som är som att ta sms-lån på sms-lån och hoppas att ungarna ska betala.

Anf. 44 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det där är helt enkelt fel. Den budget, det vill säga Moderaternas och Kristdemokraternas reservation, som kammaren röstade igenom i december är den näst största miljöbudget som kammaren någonsin har antagit. Den enda som har varit större är den valårsbudget som ni lade fram.

Om detta är en slakt av miljön, vad var då den budget som ni lade fram två år tidigare? Den var ju 2 miljarder lägre. Och vad var den budget som ni lade fram ett år tidigare? Den var 1,3 miljarder lägre. Detta handlar inte om slakt utan om krav på att miljöpolitik ska vara på riktigt. Den ska vara effektiv, den ska fungera och den ska ge resultat i verkligheten.

till att vi inte tror på många av de insatser som ni gör – vi misstror inte er goda vilja, vilket jag har sagt många gånger – är att vi inte tror på ineffektiva miljöåtgärder som döms ut av Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen. Vi gillar riktig miljöpolitik. Man ska inte slösa bort pengar som skulle kunna komma till nytta. (Applåder)

Anf. 45 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Donald Trump ville skära 30 procent i budgeten för EPA, det amerikanska naturvårdsverket, men den republikanska kongressen bromsade och hindrade honom.

Moderaternas nedskärning på Naturvårdsverkets samlade miljö-, klimat- och naturinsatser var 40 procent. Ulf Kristerssons svar på detta är att vi historiskt sett har haft ännu lägre miljöbudgetar.

IPCC ger oss tio år att klara detta och göra den omställning som krävs. Moderaternas svar är: Låt oss börja dessa tio år med att göra lite mindre än vad vi gjorde förra året. Detta är inte att ta ansvar. Det är i stället att öka den miljöskuld som vi skriver över på våra barn.

Det är helt okej om ni är emot delar av vår miljöpolitik. Det är rimligt. Men kom då med bättre förslag och inte med färre förslag eller med nedskärningar när jorden brinner.

Anf. 46 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi hade bättre förslag med mer av internationella investeringar, klimatbistånd och sådant som gör riktig nytta och mindre av sådant som förstör för svensk landsbygd och som gör att man inte kan bo i hela Sverige.

Låt oss gå tillbaka till ett mått av intellektuell hederlighet. Om vår budget var en slakt, hur var då er budget två år tidigare som var lägre än den budget som vi lade fram? Varför kan du inte bara ärligt säga att vi gör olika bedömningar av var pengarna gör störst nytta? Den budget som nu gäller är den näst största någonsin med en

starkare fokusering på miljöinsatser som är effektiva. Det står jag helhjärtat för. (Applåder)

Anf. 47 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Vi har onekligen stora och många problem att hantera. När man lyssnar på debatten kan man lätt få intryck av att alla är mer eller mindre överens. Så är det naturligtvis inte. Det är bara retorik. Prioriteringarna skiljer sig åt. Vad är viktigast, och var gör pengarna störst nytta? Lösningarna skiljer sig åt. Hur hanterar vi de problem som är viktigast.

Herr talman! Nu har vi fått en regering som under fyra år har visat sig totalt oförmögen att lösa de problem vi står inför. Stefan Löfvens regering misslyckades med precis allting i fyra år. Den har inte de rätta prioriteringarna, och den har inte de rätta lösningarna.

Herr talman! Nu är vi tre partier i opposition i den här församlingen. Det är just tre partier för att vi skiljer oss åt. Man kan förstås välja att fokusera på det, fokusera på skillnaderna och det som skiljer oss åt. Men det finns också mycket mer, skulle jag vilja säga, som förenar oppositionen. Det handlar om både värderingar och sakpolitik men kanske framför allt om prioriteringar. Var gör pengarna störst nytta?

Herr talman! Det är min övertygelse att om den liberala vänsteralliansen ska få en riktig match under den här mandatperioden måste oppositionen förr eller senare ge dem den matchen gemensamt. Att lämna walkover är inte ett alternativ. (Applåder)

Anf. 48 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Under valrörelsen och tiden som har gått sedan valet har blivit alltmer tydligt att Sverigedemokraternas målsättning är att bygga upp ett högerkonservativt block i svensk politik och i Sveriges riksdag. Det är ett viktigt besked till Sveriges väljare. Sverigedemokraterna brukar försöka framställa det som att de varken står till höger eller till vänster. De är någonting för alla. Nu råder det ingen tvekan. Sverigedemokraterna har ställt sig väldigt tydligt långt ut på högerkanten i svensk politik. De röstade igenom en högerbudget. I sin egen budgetmotion föreslår de att barnbidraget ska sänkas. De vill att gränsen för aborträtten ska sänkas från 18 till 12 veckor. Det finns inget annat sätt att beskriva det, Jimmie Åkesson, än att Sverigedemokraterna i dag är det parti som står absolut längst till höger i svensk politik.

Anf. 49 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Stefan Löfven och jag tillhör olika generationer. Jag kan i någon mening förstå att för Stefan Löfven är vänster-högerdimensionen fortfarande det som vägleder politiken och ritar den politiska kartan. Men för mig är det inte så. Vänster-höger är en dimension av hur det politiska landskapet ser ut, absolut. Men det är framför allt kopplat till den ekonomiska politiken och fördelningspolitiken.

Det är möjligt att om man tittar på våra förslag om till exempel skattepolitiken är vi något mer till höger enligt den gamla skalan än vad Stefan Löfven är, även om Stefan Löfven nu sänker skatten för de allra rikaste. Men tittar vi fördelningspolitiskt är vår profil att det är de svaga grupperna i samhället, de som tjänar minst, som får de största förbättringarna. Det har vi riksdagens utredningstjänst med oss om.

Släpp vänster-höger-skalan, Stefan Löfven. Det är inte relevant i dag. Det är helt andra konfliktlinjer som är relevanta i svensk politik och i västerländsk politik i dag. (Applåder)

Anf. 50 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Herr talman! Det jag frågar om, Jimmie Åkesson, är Sverigedemokraternas egen politik. Det är ni själva som säger att ni vill ha ett högerkonservativt block. Du säger det i intervjuerna. Du delar både den ideologiska grunden och de sakpolitiska uppfattningarna. Du vill ha en moderat statsminister. Ni röstade igenom en högerbudget. Ni föreslår själva stora skattesänkningar, och ni vill inte stoppa religiösa friskolor. Ni har inga förslag om höjda pensioner. Ni ska sänka barnbidraget och inskränka aborträtten.

Åkesson: Lika lite som du kan förneka Sverigedemokraternas rötter, lika lite kan du förneka att ni är ett parti långt ut på högerkanten i svensk politik. (Applåder)

Anf. 51 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är Stefan Löfvens regering som sänker skatten för dem som tjänar mest. Jag har aldrig föreslagit det.

Sverigedemokraterna har aldrig föreslagit att värnskatten ska avskaffas. Däremot har vi i varenda budget de senaste åren i den här församlingen föreslagit höjd garantipension och sänkt skatt för pensionärer. Det är ett faktum.

Ett annat faktum är att om du tittar på vår fördelningspolitiska profil är det oerhört tydligt vilka som gynnas av sverigedemokratisk politik.

Det är kvinnor i offentlig sektor, pensionärer och dem som tjänar minst. Det är de grupper som gynnas Sverigedemokraternas politik, till skillnad från Stefan Löfvens politik som sänker skatten för dem som tjänar allra mest.

Stefan Löfven kan kalla det för högerpolitik om han vill. För mig är det är ganska ointressant om det är vänster eller höger eller upp eller ned. För mig är det andra frågor i dag som är relevanta både för mig och för människor i den riktiga verkligheten. Om de frågorna sedan kan anses stå till vänster eller höger spelar det inte mig någon roll. Jag tycker att det är ointressant. (Applåder)

Anf. 52 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag är inte så kinkig. Jag genomför gärna politik jag tror på med vem som helst som vill stödja den. Det kan vara regeringen. Det kan vara Sverigedemokraterna. Det är politiken som är viktig. Jag är heller inte så kinkig när det gäller att avsätta en regering som inte borde ha tillträtt. Jag kan avsätta den med Vänsterpartiet, och jag kan avsätta den med er. Det roliga här är att det krävs båda för att verkligen göra det. Det är lite ironiskt att de som inte vill ha något med varandra att göra behöver varandras sällskap för att kunna göra detta. Det gäller för övrigt också när Centern och Liberalerna ska avsätta regeringen för att den inte genomför politiken.

Jag noterar, Jimmie Åkesson, att du gillar halva vårt partiprogram. Du gillar halva vårt idéprogram, hälften av våra värderingar och halva ideologin. Det är inte så dåligt. Jag vet många härinne som tycker om mindre än hälften. Man får ta det man får. Men det räcker inte för att bli ihop.

Det räcker inte att gilla halva oss för att bilda nya block. Vi är ett liberalt och ett konservativt parti. Vi är lika stolta för båda delarna. Om man inte förstår båda sakerna gör man inte gemensam sak med oss. (Applåder)

Anf. 53 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har hört Ulf Kristersson upprepa det sedan valet. Det Ulf Kristersson missar är att han själv bara tycker om halva sitt eget program. Det är helt okej att samarbeta med liberala partier, och till och med nyliberala partier, eftersom Moderaterna är ett liberalkonservativt parti. Men konservativa partier kan man inte samarbeta med. Kasta inte sten i glashus, Ulf Kristersson. Låt oss i stället göra vad vi kan, vi tre partier i opposition, för att göra den här mandatperioden så svår som möjligt för den vänsterliberala alliansen och så bra som möjligt för Sverige. Det är mitt mål under den här mandatperioden. (Applåder)

Anf. 54 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag kommer inte att ägna min tid under den här mandatperioden åt att göra det så svårt för regeringen som möjligt utan åt att göra det så bra för Sverige som möjligt. Det tycker jag är den viktigaste uppgiften, och jag kommer att stå för min politik oavsett vem som är beredd att stödja den.

Det jag försökte säga var att liberala och konservativa värderingar är båda viktiga för vår del. Det är den konservativa tron på att försvara Sverige i alla lägen, att dra nytta och lärdom av gångna erfarenheter, men också den liberala övertygelsen om att människor har lika värde och respekten för människors livsval. Det handlar om den fria marknadsekonomin, internationellt samarbete, EU-medlemskapet och

behovet av andra. Allt det är lika viktigt för oss. För mig räcker det bra om ni stöttar halva vår politik. Jag kan få stöd för den andra halvan av andra. Men detta bildar inte ett nytt block.

Du har rätt i en sak: Vi tre är nu i gedigen opposition. Moderaterna och Kristdemokraterna är den borgerliga oppositionen, och ni är oppositionen. Det är helt okej, det också.

Anf. 55 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det jag på något sätt försökte få fram i mitt förra svar var just att Moderaterna kallar sig för ett liberalkonservativt parti. Men de kan inte samarbeta med konservativa partier. Däremot kan de förhandla med liberala partier. De kan förhandla med socialistiska partier. De kan förhandla med miljöextremistiska partier. Men de kan inte samtala med, och inte ens sitta i samma rum som, en konservativ.

Därför ifrågasätter jag Ulf Kristerssons påstående om att liberalism och konservatism är lika viktigt för Moderaterna. Ni har med all önskvärd tydlighet visat att det inte är så. För er är liberalismen viktigare. Konservatismen är något nödvändigt ont som Ulf Kristersson måste prata om för att blidka sitt eget parti och sin egen gräsrotsrörelse.

Vi har mycket gemensamt, Ulf Kristersson. Jag vill hävda att Sverigedemokraterna och Moderaterna har avsevärt mycket mer gemensamt än till exempel Moderaterna och Miljöpartiet. Det kan vem som helst se. Rimligen borde då du och jag kunna prata med varandra för att se till att den här regeringen får det så svårt som möjligt och att Sverige får det så bra som möjligt. Det är min ambition. (Applåder)

Anf. 56 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Det europeiska samarbete som har skapat fred i Europa, fört våra nationer närmare varandra och stärkt våra ekonomier skakar nu i det drama som kallas brexit. Detta drama är för mig en påminnelse om hur betydelsefullt EU-samarbetet är.

Men för Jimmie Åkesson är det snarare en inspiration till att börja isolera Sverige från Europa. Han vill att Sverige lämnar EU. Han väljer europeisk splittring före europeiskt samarbete.

Jag skulle vilja ge Jimmie Åkesson en utmaning. Kan han nämna ett brott som blir enklare att bekämpa om det blir svårare att samarbeta med den franska polisen? Kan han nämna ett miljöproblem som blir enklare att lösa om man inte kan samarbeta med tyska forskare? Kan han nämna ett företag som kan höja sina arbetares löner om det blir svårare att sälja varorna till de spanska konsumenterna?

Anf. 57 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag är inte förtjust i EU, för EU är en överstatlig politisk union. Det är utländska politiker, andra länders politiker, som stiftar lagar här i Sverige. Själva portalparagrafen i regeringsformen – att all offentlig makt i Sverige utgår från folket och att riksdagen, alltså vi här, är dess företrädare – gäller inte längre. Det är andra länders politiker som stiftar en stor del av de lagar som gäller i vårt land. Det är jag motståndare till.

Om det sedan sker i namn av något som kallas EU eller något annat är för mig ganska ointressant. Vi måste samarbeta i Europa. Jag tror på frihandel, särskilt för vårt lilla land som är så exportberoende. Jag tror på att Sverige även fortsättningsvis ska vara en del av den inre

marknaden, till exempel, och att vi gemensamt ska bekämpa internationell brottslighet och liknande. Det är det jag tror på. Däremot tror jag inte på att flytta mer makt till byråkrater och pampar i Bryssel. (Applåder)

Anf. 58 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Herr talman! Att Jimmie Åkesson inte gillar människor från andra länder är inget nytt. Men, Jimmie Åkesson, du för inte en kamp mot EU-eliten. Du för en kamp mot verkligheten.

Jimmie Åkesson säger att det går att samarbeta och handla även utan EU. Det sa man i Storbritannien också. Nu ser vi resultatet. Brexit är ett skådespel som knappt Shakespeare skulle kunna skriva. Det är inte en komedi; det är en tragedi. Det är en tragedi för såväl svenska företagsledare som arbetare på golvet och något som de oroar sig för men som Jimmie Åkesson inspireras av.

Herr talman! Jag vill att Jimmie Åkesson berättar. Han kan inte ducka för frågan: Hur ska Sverige lämna EU – hur? Varför tror Jimmie Åkesson att han kan lyckas när hela det politiska systemet i Storbritannien har misslyckats? (Applåder)

Anf. 59 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att Annie Lööf är oförsämd. Hon slänger sig med uttryck som att Jimmie Åkesson inte tycker om människor från andra länder. Det gör jag visst! Jag tycker om människor som betar sig på ett bra sätt och som har sjysta värderingar. Var de är födda någonstans eller var någonstans i världen de bor är helt ointressant för

mig. Kan vi inte försöka lägga debatten på en lite högre nivå? Jag tycker att det där är en extremt låg nivå. (Applåder)

Jag är övertygad om att Sverige inte kommer att lämna EU inom överskådlig tid. Jag kommer inte heller att driva det här i kammaren. Däremot kommer jag att göra mitt yttersta för att vi ska kunna få tillbaka så mycket som möjligt av makten över vårt eget samhälle från andra länders politiker i Bryssel. Det är politiker som vi inte kan rösta fram och inte heller avsätta. Det är mitt mål både i det Europaparlamentsval som kommer i vår och i mitt arbete här i kammaren. (Applåder)

Anf. 60 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman och Jimmie Åkesson! Att få beskedet att man sägs upp från sitt jobb är ett tungt besked. Jag vet det, för jag fick det när jag jobbade på Volvo Lastvagnar och konjunkturen gick ned.

I dag har 4 500 anställda vid Arbetsförmedlingen fått detta besked. De får gå hem till sina familjer och berätta: Nu vet vi inte hur det blir. Nu vet vi inte om vi kan ha kvar villan, och nu vet vi inte hur det ser ut i framtiden och om vi kan bo kvar på den här orten.

Men de blir inte uppsagda för att de inte har arbetsuppgifter, som det var för mig. De blir uppsagda därför att du, Jimmie Åkesson, och ditt parti röstade på en budget här i riksdagen där man dramatiskt drog ned anslagen till Arbetsförmedlingen. Deras jobb behövs. Det kommer att drabba också de arbetslösa när de anställda får gå från sina arbeten. Kompetens kommer att förstöras.

Är du nöjd, Jimmie Åkesson, med att du i dag ansvarar för att 4 500 personer får gå hem till sina familjer och berätta att de blir arbetslösa?

Anf. 61 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Det måste vara allmänt känt att kritiken mot Arbetsförmedlingens funktion och effektivitet har varit omfattande under många år. Det är inget som jag har hittat på, utan detta omfattar de flesta partier i denna församling.

Till slut drar man då slutsatsen att vi nog måste göra på ett annat sätt här. Självklart ska vi ta till vara den kompetens som finns inom myndigheten. Det är givet; vi ska inte förstöra kompetens på något sätt. Men det kan ske i en annan form, och det är det man öppnar upp för nu. Det öppnas också upp för detta i den regering som Jonas Sjöstedt själv var med och släppte fram i denna församling för bara ett par veckor sedan.

Herr talman! Jag förstår därför inte riktigt kritiken. Vad jag förstår kommer Jonas Sjöstedt själv att stå bakom en politik som påminner om den här.

Jag är övertygad om att det går att lösa Arbetsförmedlingens uppgifter på ett annat sätt, till exempel genom en kravbaserad verksamhet med hårt ställda krav på alternativa aktörer. Det är det jag tror att de människor som nu måste lämna sina jobb kan användas till i stället och då också kanske mer komma till sin rätt. (Applåder)

Anf. 62 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet har aldrig stött, och kommer aldrig att stödja, en sådan slakt av Arbetsförmedlingen och en sådan privatisering. Det är du, Jimmie Åkesson, som har röstat fram den. När du ställs inför 4 500 personer som mister sina jobb kommer du med ett iskallt byråkratiskt svar. Det hånar i praktiken de 4 500 människor som gör det vik- tiga arbetet att försöka få in människor som står långt ifrån arbetsmarknaden så att de ska kunna rustas för att söka ett jobb. Detta säger någonting om Sverigedemokraterna.

Jag ska dock ge dig en chans till, Jimmie Åkesson. Vad säger du nu till dem som sitter där vid sitt skrivbord och får planera ett nytt liv? De vet inte hur det blir, och deras kompetens kommer inte att användas. De får höra av dig och andra att de är ineffektiva och inte kan göra ett ordentligt jobb. Vad säger du till dem? Vad vill du att de ska säga vid middagsbordet i kväll till sina familjer? Det är du som har tryckt på knappen. Det är ditt parti som skickar ut 4 500 personer i kylan i dag. (Applåder)

Anf. 63 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Så är det inte. Det är inte jag som skickar ut någon i kylan. Däremot har jag konstaterat, och också tagit de politiska konsekvenserna av, att vi har en ganska stor myndighet med ett oerhört viktigt uppdrag som inte fungerar. Då måste vi lösa det på ett annat sätt.

Jag är oerhört glad att det finns kompetens inom Arbetsförmedlingen som kan användas för att lösa denna problematik på ett mer effektivt och bättre sätt än vad Arbetsförmedlingen som myndighet har lyckats

med under de senaste åren – för man har inte lyckats med sitt uppdrag över huvud taget.

Arbetsförmedlingen har under de senaste åren ut- gjort en ren integrationsåtgärd och haft väldigt lite med arbetsförmedling att göra. Nu kan vi i stället lägga resurserna på riktig arbetsförmedling, som är kravbaserad och tar till vara den kompetens som finns bland de anställda på Arbetsförmedlingen. (Applåder)

Anf. 64 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag vill också diskutera ideologi med Jimmie Åkesson. I de böcker som Jimmie Åkesson har skrivit är han väldigt tydlig med att han anser att det liberala samhället är hans huvudmotståndare. Själv definierar han sig ideologiskt som högernationalist.

Jag funderar mycket på vad de orden betyder i ett europeiskt sammanhang i dag. Europa har verkligen upplevt både liberala och högernationalistiska epoker. Jag skulle vilja be Jimmie Åkesson nämna en enda epok i Europas historia eller en enda region i Europa där högernationalismen vid något tillfälle har varit bättre på att skapa fred, frihet, demokrati och välbefinnande än vad liberalismen har varit.

Anf. 65 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag någonsin har kallat mig för högernationalist. Jag vet inte ens vad det betyder. Däremot är jag socialkonservativ och har en nationalistisk grundsyn.

Om vi ska titta på historien, vilket Jan Björklund ofta verkar vilja göra, tror jag att folkhemmet i Sverige i grunden är ett idealsamhälle för en

svensk socialkonservativ och nationalist. Det är ett samhälle där flit och plikt belönas men där vi också tar hand om varandra när vi behöver tas om hand. Det är ett samhälle som är sammanhållet, med ett starkt socialt kapital, stark tillit, stark hemkänsla och så vidare. Det är det samhälle jag vill återupprätta i modern tappning, till skillnad från det ny- och socialliberala kaos som Jan Björklund vill bygga vidare på. (Applåder)

Anf. 66 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag talar inte om hur socialförsäkringarna ska organiseras i Sverige. Det råder säkert bred samstämmighet i kammaren om att vi ska ha en ambi- tiös socialpolitik och fri marknadsekonomi i Sverige. Jag talar om hur Europa ska samarbeta och byggas. Där har vi nu under ett antal årtionden haft en liberal vind, som har byggt upp det europeiska samarbetet.

Vi har skapat de mest framgångsrika samhällen som mänskligheten någonsin har upplevt i vår del av världen, i Västeuropa och Nordamerika – ett liberalt samhälle med frihet, demokrati, marknadsekonomi, rättstrygghet, öppenhet, yttrandefrihet, pressfrihet och en lång rad funktioner. Vi har gjort detta i samarbete med varandra. Det har handlat om frihandel och demokrati, och EU har varit en väldigt viktig motor. Ta bort ordet ”höger” om det är besvärande för dig, men nationalist är du.

Svara nu på frågan i stället för att prata om något annat. Nämn ett enda exempel i Europa där nationalismen har varit bättre på att skapa fred, frihet och väl- stånd än liberalismen.

Anf. 67 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag svarade på den frågan. Att Jan Björklund sedan inte tycker om svaret kan inte jag göra så mycket åt. Han kanske får gå hem och fundera lite på vad det är jag egentligen vill och tycker. Detta är intressant i någon mening. När jag läste bland annat demokratiteori i Lund för ett antal år sedan läste vi mycket om den klassiska, liberala demokratin och samhällsmodellen. Det Jan Björklund missar är att hela den modellen i någon mening bygger på hur län- der såg ut förr. När länder, som till exempel Sverige, blir mer splittrade och segregerade och när invand- ringspolitiken har varit ansvarslös, tilliten sjunker och integrationen misslyckas måste liberaler, som tror på denna modell, förändra sin ideologi och sin syn på de- mokrati och införa mångkulturalism, feminism och allt möjligt annat.

Jag tror på en klassisk, liberal demokratimodell. Den kommer jag att fortsätta slåss för, både här och i andra sammanhang. (Applåder)

Anf. 68 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Efter valet skrev din närmaste man Mattias Karlsson en hälsning till landets sverigedemokrater. Sverige är riktigt illa ute, skrev han. Det har vi varit förr. Ändå har vi alltid gjort motstånd, tack vare ledarskapet hos en liten skara patrioter. Vi måste vara den skaran nu, skrev han. Ödet har utsett oss. Våra motståndare har tvingat in oss i en existentiell kamp om vår kulturens och vår nations överlevnad. Det finns bara två val, seger eller död. Det sista är ett Mussolinicitat.

Jag har några frågor, Jimmie Åkesson:

1. Vilka är dessa era motståndare, som ni påstår vill att Sverige och svensk kultur ska förgöras?

2. Vilka är det som ni säger kommer att dö om ni inte segrar?
3. Ödet har alltså utsett er att leda en liten skara patrioter i en kamp på liv och död. Hur går det rent praktiskt till när man får en sådan uppgift av ödet?(Applåder)

Anf. 69 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är ju inte jag utan Mattias Karlsson som har skrivit detta. Jag kan bara spekulera kring hur han fick detta uppdrag av ödet. Man kan tänka sig att han låg hemma i sängen en sen kväll, och så kom ödet bara till honom och sa: Segra eller dö! Det kan vara så. Eller så är det inte så, utan detta kanske är en typ av bildspråk som ofta används för att ingjuta moral och stridslust hos dem som känner sig lite stukade, till exempel av att vi återigen, trots att väljarna röstade som de gjorde, har Miljöpartiet och Socialdemokraterna i Regeringskansliet. Stefan Löfven är statsminister i Sverige, trots att han röstades bort av både väljarna och denna kammare.

Det kanske handlar om detta. Man kanske inte måste tolka allt så bokstavligt och göra sig löjlig. Sverige har avsevärt större problem än Mattias Karlssons Facebook. (Applåder)

Anf. 70 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Herr talman! Om din gruppledare upplever Benito Mussolini i sina drömmar har du ganska stora problem. (Applåder)

Varje gång dina närmaste avslöjas med homofobiska, rasistiska eller till och med antisemitiska irrläror svarar du: Jag vet inte. Jag tror faktiskt att du vid det här laget har sagt ”jag vet inte” fler gånger än Ulf Kristersson krävt skattesänkningar under sin politiska karriär. Det

nya partiprogrammet för Sverigedemokraterna går väl ut på att ni inte vill ha hit några människor från andra länder och i övrigt – jag vet inte.

Din närmaste medarbetare sitter dagarna efter valet och pratar om seger eller död, ser sig som ledare för en liten skara patrioter och manar människor ut i existentiell kamp om vårt lands överlevnad. Menar du allvar med att du inte ser några problem med det? En spade är en spade. Detta, Jimmie Åkesson, är rasistisk smörja. (Applåder)

Anf. 71 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan skriva under på det där med smörja. Det var en minut av smörja vi nyss hörde. (Applåder)

Gustav Fridolin inledde, tror jag, sin replik med att säga att Sverige är riktigt illa ute. Ja, det är vi. Vi har större problem än detta. Jag tror att Gustav Fridolin har sagt de där tre orden fler gånger i denna talarstol i dag än vad jag har gjort. Jag vet heller inte varför det är relevant för den politiska debatten.

Gustav Fridolin företräder ett av Sveriges två regeringspartier. Har han inget annat att komma med än ren smörja? (Applåder)

Anf. 72 ANNIE LÖÖF (C):

Herr talman! 2018 års val var ett värderingsval, men grundtanken om det öppna samhället och alla människors lika rätt och värde och om trygghet för alla kan inte tillåtas rymmas bara i en valrörelse. Diskussionen om vilket samhälle vi vill ha och kampen för ett öppet, tolerant Sverige måste föras varje dag. Det visar tyvärr inte minst de oacceptabla hot och övergrepp som riktats mot Sveriges lantbrukare och som har eskalerat under de senaste åren.

Det handlar om människor som har blivit miss- handlade, fått sina egendomar förstörda och maskiner saboterade. Det är lantbrukare som har blivit förföljda och trakasserade och familjer som lever under mordhot. Vi har till och med sett exempel på att barn så unga som åtta år har fått ta emot hot och hat utanför sin egen skola enbart för att deras föräldrar är bönder.

Militanta djurrättsaktivister har passerat alla gränser. De ägnar sig åt brottslig verksamhet som snarare för tankarna till terror. Här har samhället och inte minst politiken ett väldigt stort ansvar att agera för att hitta och straffa dem som begär dessa avskyvärda handlingar och också se till att svenska lantbrukare kan känna sig trygga och uppbackade av samhället. Vi behöver från politikens sida agera snabbt och kraftfullt och se till att rättsväsendet har de resurser som krävs för att stoppa detta.

Centerpartiet har under en längre tid uppmärksammat hoten, hatet och våldet. Vi har också föreslagit konkreta åtgärder för att möta problemen: att stoppa medel till våldsbejakande organisationer och att införa en särskild brottskod för djurrättsrelaterad brottslighet, för att bara nämna två exempel.

Jag förväntar mig att Sveriges nya regering snarast möjligt kommer att visa handlingskraft. Vi behöver konkreta åtgärder, för vi vill stoppa hoten och våldet mot svenska lantbrukare. Vi vill värna demokratin och tryggheten för alla. (Applåder)

Anf. 73 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Annie Lööf! Centerpartiet vill ha marknadshyror. Man har fått igenom marknadshyror i nyproduktion i sin uppökelse med

regeringen. Det finns olika beräkningar på hur mycket hyrorna höjs med marknadshyror, men den senaste jag har sett pekar på 50-procentiga hyreshöjningar i nyproduktion i de större städerna och också mycket kraftiga hyreshöjningar i förortsområden och i mindre städer. Redan i dag är det så att människor med normalinkomster i Sverige knappast har råd att flytta in i en nybyggd lägenhet.

Detta kommer att göra det omöjligt för många att flytta in i en bra bostad. Det kommer att öka segregationen i det svenska samhället. Samtidigt säger de stora byggbolagen att de inte kommer att bygga en enda lägenhet till på grund av marknadshyror. De kommer att hålla fast vid sina planer som de är. Det är förståeligt, för tjänar man mer pengar utan att göra något gör man heller ingenting. Om man inte behöver bygga fler lägenheter för att tjäna mer pengar bygger man heller inget. Varför vill ni ha den här politiken.

Anf. 74 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Jonas Sjöstedt för en kamp mot verk- ligheten. På många orter i Sverige är köerna till hyresrätter långa. Jag vill att fler människor ska få möjlighet till en första bostad och till en hyresrätt.

”Att få en bostad genom oss kan ta allt ifrån ett par månader upp till 20 år eller mer.” Så skriver Bostadsförmedlingen i Stockholm. Man skriver också: ”För att få en bostad i innerstaden får du vänta i genomsnitt 17 år.” Vänsterpartiets kritik kommer aldrig med någon egen lösning på hur bostadsmarknaden ska fungera bättre.

Vi behöver göra förändringar. Fri hyressättning i nyproduktion, friare hyressättning i befintligt bestånd och ökad rörlighet är väldigt viktiga instrument för att svensk bostadsmarknad ska fungera bättre, så att fler

människor har möjlighet att få en hyresrätt. I dag är köerna alldeles för långa och svartkontrakten alldeles för många. Det är oerhört svårt för alla dem som i dag lever på andrahandsmarknaden och betalar ockerhyror att få ett förstahandskontrakt. (Applåder)

Anf. 75 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet fick igenom investeringsstöd, som gör att det byggs tusentals lägenheter med låga hyror i hela landet. Dem har ni försökt avskaffa.

Vi är för statliga topplån, vilket gör att vi ökar konkurrensen på byggmarknaden. Vi har lagt fram en rad förslag som gör att det byggs mer med lägre hyror. Allt detta vill ni ta bort.

Ert enda förslag är att höja hyrorna, så att människor inte har råd att efterfråga en bostad.

Detta är inget nytt. Det har prövats förut. Så såg det ut i Sverige på 1920-talet och 1930-talet. Då hade vi bland Europas högsta hyror. Det var låg boendestandard och stor trångboddhet. Många bodde i andra hand. Det var därför vi började reglera hyrorna och förhandla om dem. Det var därför vi skapade allmännyttan.

Att gå tillbaka till fri hyressättning är att göra människor fattiga och rättslösa på många sätt. Det är en överföring av pengar till fastighetsägare från hyresgäster. Det har ingenting med framtiden att göra. Det är 1920-talets politik. Den har vi provat. Den har misslyckats. (Applåder)

Anf. 76 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Det är bostadsbrist i 243 av 290 kommuner i landet. Det tar i genomsnitt 17 år att få en hyresrätt här i Stockholm. Det är en politik i Sverige som har förts i decennier och som inte har lett till ett bra resultat.

Vi behöver göra förändringar. Vi behöver regel- förenklingar på en rad områden. I januariavtalet finns många förslag om hur vi ska göra det enklare att bygga runt om i hela landet. I januariavtalet finns det också beskrivningar av hur vi måste göra om och liberalisera bostadsmarknaden. Det är för att fler människor ska ha möjlighet att få en hyresrätt. Det är för att fler människor ska ha möjlighet att flytta hemifrån och till en lägenhet.

Om vi ska försvara hyresrätten behöver vi göra liberala reformer, så att vi får fler bostäder i hela landet. (Applåder)

Anf. 77 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! I den överenskommelse som Centerpartiet har slutit med Socialdemokraterna står det att miljöskatterna ska höjas med 15 miljarder. Samtidigt ska reseavdragen göras om för att främja kollektivtrafik och cykling. Det är då inte långsökt att tro att vi står inför kraftigt höjda kostnader för att köra bil.

Var vi bor i landet påverkar vilka skatter som drabbar oss mest. Höjd drivmedelsskatt kan innebära att skatten höjs för landsbygdsbor, även om inkomstskatterna sänks.

Min fråga till dig, Annie Lööf, lyder därför: Kan du garantera att vi som bor på landsbygden – och då framför allt de som inte har

partiledarlöner – inte kommer få en större skattebörda? Kommer man att kunna bo kvar? Kan du garantera att skatteskruven inte dras åt för dem som bor på landsbygden?

Anf. 78 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Som jag sa inledningsvis är Centerpartiet garanten för likvärdiga villkor i hela landet. Det har vi varit i ett sekel, och vi kommer att vara det framöver.

Vi har fått igenom oerhört många frihetsreformer som människor som bor på landsbygden har längtat efter. Det blir enklare att bygga och bo. Vi stärker den privata äganderätten. Och när man höjer miljöskatter ska det också synas i plånboken, det vill säga att om man höjer skatten ska medborgarna också få tillbaka på skattsedeln. Det är den gröna skatteväxlingen som är viktig för att styra om i en mer grön riktning. Vi har lagt fram förslag om gröna skattehöjningar, till exempel när det gäller kemikalieskatten. Vi vill göra om reseavdraget så att det gynnar dem som bor på landsbygden. De skattehöjningarna ska innebära en lägre skatt på jobb och företagande.

Slutligen noterar jag att Ebba Busch Thor väljer att ta replik på mig men inte på Jimmie Åkesson. (Applåder)

Anf. 79 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det går att anklaga Jimmie Åkesson för mycket, men det går inte att anklaga honom för att han har släppt fram Stefan Löfven. Det är därför som jag i den här församlingen, som representant för mina väljare och för medborgarna, vill ställa frågor om vad januariöverenskommelsen faktiskt kommer att innebära.

Flera av de delar som Annie Lööf nämner är bra på alla sätt och vis. Men när man slår ihop rimligheten i skatter på kemikalier och andra farliga utsläpp med förändringar i reseavdrag och sänkt skatt på jobb och företagande kvarstår ändå frågan hur man ska kunna kompensera landsbygden för 15 miljarder i höjda miljöskatter. Då blir ändå frågan till syvende och sist: Kan du garantera att skattebördan på totalen för dem som bor på landsbygden inte kommer att öka?

Anf. 80 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! I januariavtalet finns många skatteför- ändringar som kommer att sänka skatten på just jobb och företagande. Är det något som får hela landsbygden att blomstra är det just de gröna näringarna och småföretagen, som vi vill underlätta för och stimulera. Det handlar också om att vi måste ha en grön omställning. Där tittar vi, som det också står i avtalet, på skatter på avfallsförbränning, kemikalier och liknande för att fasa ut det som är dåligt och se till att gynna det som är bra, nämligen jobb och företagande.

Vi vill få hela landet att växa. Då måste vi se till att minska skattebördan, minska skattetrycket och lägga fokus på att se till att jobb och företagande kan blomstra i hela landet. (Applåder)

Anf. 81 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Det hårda arbete som görs av Sveriges ansvarstagande bönder är helt avgörande för att vi ska klara vår globala matförsörjning och miljömålen och för att vi ska kunna bekämpa riskerna med antibiotika- resistens, kunna leva i hela landet och kunna gå från

konsumtion av utländskt fulkött till mer konsumtion av svenskt kött, ekologiskt och vegetariskt.

Centern och Miljöpartiet kan ha, och har, olika uppfattningar om exakt vilka djurskyddsregler som bör gälla eller om hur vi bäst ger svenska bönder förutsättningar att globalt leda arbetet mot ett hållbart jordbruk. Men i fråga om det som Annie Lööf lyfte i sitt inlägg från talarstolen är vi helt eniga. Jag är glad att du lyfter detta. De brott vi nu läser om är vedervärdiga. Det är avgörande att polis och politik tar sitt ansvar, och jag vill som representant för ett av regeringspartierna intyga att vi är beredda att mötas om hur vi kan göra mer.

Anf. 82 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Ja, det finns oerhört många utmaningar som Sverige står inför. Antibiotikaresistensen är en sådan. Vi behöver arbeta på internationell, europeisk och nationell nivå för att se till att komma åt just det som vi nu går emot. Här behövs det olika verktyg. Centerpartiet har på EU-nivå drivit fram kraftfulla åtgärder för att minska antibiotikaresistensen. Det arbetet måste fortsätta.

Det är välkommet att regeringen också tar till sig av att det behövs lagskärpningar. Det behövs förändringar för att värna det svenska lantbruket och de gröna näringarna. Det handlar om att se till att bönder kan vara trygga och om att se till att bönders familjer kan vara trygga när militanta djurrättsaktivister attackerar dem – och det har de gjort under en lång tid.

Anf. 83 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Om detta är vi helt eniga.

Anf. 84 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! I dag varslas 4 500 anställda vid Arbetsförmedlingen om uppsägning. Det visar att den budget som antogs av M, KD och SD är både ogenomtänkt och oansvarig. Detta är bara ett av en lång rad förslag som kommer att drabba människor i deras vardag.

Sedan ser vi i kammaren hur de som har drivit igenom det här vägrar att ta ansvar för sina egna beslut.

Jag tycker att det har varit en intressant partiledardebatt. Vi har också sett hur försöken från högerblocket att framställa sig som bättre vänner för låginkomstagare än andra har kollapsat i direktsändning.

Ulf Kristersson försöker göra en poäng av att värnskatten, som är så bra fördelningspolitiskt, ska vara kvar. Sedan får han uppmaningen: Ja, men hjälp oss då! Stoppa borttagandet av värnskatten, så att vi får en bättre fördelningspolitik! Då säger han: Nej, vi menade aldrig allvar med det. Det var aldrig tanken.

Det är en låtsasopposition. Han är beredd att fälla regeringen – det säger han stolt – utom när det gäller att bevara privilegierna för de rikaste, för då får den vara kvar. Då får det vara som det är. Det är en ynke-dom.

Ulf Kristersson är svensk politikens katten Måns. Strömningen ska till dem som är som han, som tjänar bra. Ebba Busch Thor och Jimmie Åkesson är som Bill och Bull, som håller med. Så fungerar deras budget.

Det är ett sämre alternativ än den regering vi har. Framför allt är det alternativet sämre eftersom det skulle flytta den politiska debatten till

dem som alltid pekar finger åt dem som har utländsk bakgrund. Det Sverige vill jag inte leva i.

Vi kommer att bekämpa högerförslagen i regeringens politik när det gäller fördelningen, när det gäller marknadshyrorna och när det gäller anställningstryggheten. Men vi vet också skillnaden mellan höger och vänster och att högern hycklar när de talar om att de värnar låginkomsttagare. (Applåder)

Anf. 85 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Medmänsklighet och människovärde får inte enbart vara fina ord som politiker använder sig av i debatter. Genom januariavtalet har Centerpartiet och Liberalerna säkerställt att den personliga assistans- sen och assistansersättningen präglas av hög kvalitet och av rättssäkerhet. Alla som har rätt att få stöd ska också få det.

Jonas Sjöstedt har haft år på sig att ta striden för samhällets mest utsatta, men han har inget gjort. Han har gömt sig bakom den förra regeringen. Det är inte att stå på de svagas sida.

Jonas Sjöstedt! Varför använde sig inte Vänster- partiet av sin röst i förhandlingar med regeringen, i budgetförhandlingar, till att tala för de barn och unga som under förra mandatperioden berövats sin personliga assistans?

Anf. 86 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Annie Lööf ger inte en direkt hederlig beskrivning av vad som har hänt under förra mandatperioden. Vi var de tydligaste kritikerna mot indragningarna i den personliga assistansen. Vi krävde

en ny lagstiftning. Vi krävde ändringar i regleringsbrevet. Vi var beredda att förhandla med borgerliga partier för att se till att det skulle bli så. Jag tror att du vet att det är på det viset. Det är regeringen som ansvarar för regleringsbrevet.

Det sker vissa förbättringar för dem som behöver assistans i det här avtalet. Det välkomnar jag, men jag tycker inte att det är tillräckligt. Jag tycker att man för gott ska kasta den gamla utredningen i papperskorgen, och jag tycker att man ska garantera en god assistans i hela landet genom att återställa intentionerna med den personliga assistansen och se till att den blir statlig, inte kommunal. Då tror jag att man kan få en personlig assistans som faktiskt fungerar.

Min fråga till dig, Annie Lööf, är: Är du med på att se till att den personliga assistansen blir ett statligt ansvar, för en jämn kvalitet över hela landet? (Applåder)

Anf. 87 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet vill ha ett statligt ansvar. I januariavtalet står det också att man ska tillsätta en utredning som ska titta på förutsättningarna för just detta.

Jag noterar att Vänsterpartiet gärna vill skylla på andra när det gäller konsekvenserna av deras egen politik. Min poäng var just att det sker förändringar nu när Liberalerna och Centerpartiet ingår i ett budget-samarbete. När Vänsterpartiet hade det skedde inga förändringar, mer än negativa.

Faktum kvarstår att Vänsterpartiet hade kunnat använda sin position, som vi nu har gjort, i budgetsamar- betet för att förbättra för

samhällets mest utsatta redan under förra mandatperioden. Därför frågar jag igen: Vad var Jonas Sjöstedts ord och debatter värda för dem som inte fick den hjälp de hade rätt till? (Applåder)

Anf. 88 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiets politik när det gäller personlig assistans har varit och är kristallklar. Vi ser det som en viktig frihets- och rättighetslagstiftning. Den har vi arbetat för. Den kommer vi att fortsätta att arbeta för. Vi gör det gärna tillsammans med regeringen och även med Centerpartiet, om det är så, eftersom den är så nödvändig.

Sedan tycker inte jag att du är rätt person att läxa upp andra om vem man bryr sig om. Vi genomförde uppåt 90 reformer som ökade jämlikheten i Sverige. Du driver igenom angrepp på arbetsrätten, marknadshyror och en skattepolitik som kommer att öka klyf- torna dramatiskt i det svenska samhället. Det är en rätt stor skillnad mellan vänster och höger i svensk politik. (Applåder)

Anf. 89 TREDJE VICE TALMANNEN:

Talmannen noterar att många ledamöter här använder ordet ”du”. Vi brukar från talmännens sida säga att ledamöterna inte ska dua varandra i kammaren när det är debatter.

Anf. 90 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Till protokollet vill jag föra att jag, som kommer från Uppsala, ser mig själv som Trisse i Pelle Svanslös.

Fru talman! Jonas Sjöstedt har efter januariöver- enskommelsen lyft fram att han har ett eget avtal med statsministern – eller en uppgörelse, en minnesanteckning eller en understanding. Det är ett avtal som stipulerar att vänsterreformer som ströks ur KD:s och M:s budget ska återinföras oavsett vad Centerpartiet och Liberalerna tycker om saken. Bland de reformer Vänstern vurmat för och som vi har slopat finns avdragsrätt för fackföreningsavgifter.

Den sakliga frågan lyder: Anser Jonas Sjöstedt att han har fått ett löfte från statsministern om att denna avdragsrätt ska återinföras?

Anf. 91 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag tackar fru Busch Thor för hennes frågeställning. Jag har självklart diskuterat det här med Stefan Löfven, och jag har fått en försäkran från honom om att han kommer att försöka återinföra det här. Sedan utgör ju inte han hela budgetunderlaget. Han kan lova för Socialdemokraterna, men han kan inte lova för andra. Så är det naturligtvis.

Jag tycker att det här är en väldigt viktig reform. Det är en skattesänkning som går till dem som behöver det mest, men det är också så att om fler går med i en fackförening – vilket är en ekonomisk fråga för många – kommer lönerna att stiga och arbetsvillkoren att bli bättre på sikt, framför allt för dem som behöver det mest.

Jag vill ställa en fråga till Ebba Busch Thor. Ni tog bort det här för att straffa dem som vill vara med i en fackförening. Men ni tog inte bort motsvarande avdragsmöjlighet för arbetsgivarna. De är också med i organisationer, och de får fortsätta att dra av sina avgifter precis som tidigare. Ni straffar ensidigt den som vill vara med i en fackförening

men låter arbetsgivarna dra av. Var finns rättvisan i detta, fru Busch Thor?

Anf. 92 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det vi har gjort är att se till att prioritera dem med låg inkomst och medelinkomst. Kristdemokraterna har inte i det här läget stöttat en statsminister som gör en uppgörelse som bara sänker skatten för de allra rikaste. Vi har i stället valt att ge ett större utrymme för till exempel en vanlig barnfamilj med två

arbetande föräldrar motsvarande 680 kronor i månaden, därtill ytterligare flera avgörande förstärkningar av deras ekonomi. En del av det kan användas till detta.

Jag tycker att det viktiga som Jonas Sjöstedts svar belyser är att detta inte är en uppgörelse mellan två partier eller fyra partier. Det här är en uppgörelse och en januariöverenskommelse mellan fem partier, där Stefan Löfven kommer att förhandla bakvägen med de andra parterna i Vänsterpartiets vägnar. Jag tackar för det klargörandet.

Anf. 93 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att Vänsterpartiet är vågmästare i den här kammaren. Skulle Kristdemokraterna vilja stoppa borttagandet av värnskatten för att verkligen leva upp till orden om mer rättvisa skatter är vi beredda att sätta oss ned och förhandla med er och Moderaterna i finansutskottet. Då skulle ni faktiskt mena allvar med att inte bara sänka skatten för de rikaste.

Vill man ha en skattepolitik som gynnar låg- och medelinkomsttagare är det få saker som är så träffsäkra som att behålla avdragsrätten för fackförbundsavgiften. Den har absolut störst effekt för den som har låga inkomster och ofta höga fackförbundsavgifter. Detta tar ni bort. Min fråga kvarstår: Vad är det rimliga i att arbetsgivare som ofta har gott om pengar och höga vinster har en avdragsrätt, medan den som jobbar i Pressbyrån, cyklar iväg till fabriken på morgonen eller arbetar på äldreboendet inte har motsvarande rätt? Var finns rättvisan i det? (Applåder)

Anf. 94 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Europa står inför en mycket stor utmaning med brexit, och jag noterar till exempel att den brittiska fackföreningsrörelsen nu är oerhört bekymrad och rädd för att en massa jobb ska försvinna.

I Vänsterpartiets partiprogram står det att Vänsterpartiet verkar för att Sverige ska lämna EU. Jonas Sjöstedt har försökt dämpa detta eftersom det blev jobbigt i valrörelsen, men när han fick frågan om hur han skulle ha röstat om vi hade möjlighet att rösta i dag så han att han skulle ha röstat nej till ett svenskt EU-medlemskap.

Min fråga till Jonas Sjöstedt är: Vad är det i brexit som Jonas Sjöstedt finner så inspirerande att han anser att Sverige borde gå samma väg?

Anf. 95 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det finns ett uttryck i debatten som man kallar för "halmgubbe". Det vill säga, du fixar en motståndare och sätter upp den, och så angriper du den låtsade motståndaren och struntar i vad motparten egentligen tycker. Vi har aldrig stött brexit.

Anf. 96 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Det spelar ingen roll om Jonas Sjöstedt har stött brexit eller inte, utan frågan är vad Jonas Sjö- stedt vill göra med Sverige. Jonas Sjöstedt kanske förstod att brexit var ett exempel, annars får jag förklara att jag tog det som ett exempel på att det ställer till med rätt stora problem när man ska gå ur EU.

Eftersom Jonas Sjöstedt anser att Sverige ska gå samma väg vill jag ändå ha svar på frågan: Vad är det som är så positivt med att utträda ur EU? Varför anser Jonas Sjöstedt att Sverige ska lämna EU?

Anf. 97 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det verkar som om Jan Björklund har ett förråd av halmgubbar som han plockar ut en efter en och går till storms emot. Vi har inte drivit utträdesfrågan på många år, och det vet Jan Björklund egentligen. Han hittar ju på här. Vi har inte heller uttalat oss för brexit. Plocka undan halmgubbarna och prata på riktigt! (Applåder)

Anf. 98 EBBA BUSCH THOR (KD):

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att konstatera att konturerna i svensk politik just nu är lite svaga. När vi nu har fått höra alla partier, kan någon då se en tydlig röd tråd i det som sas från samarbetspartierna? Kan någon se något som håller dem samman mer än vad de är emot?

Ett regeringsunderlag kan inte bara bygga på att temporärt lösa ut dagens frågor. Nya frågor kommer att dyka upp. Nya utmaningar kommer att möta oss de kommande åren. Hur ska samarbetspartierna –

femgänget, om jag får kalla dem så – klara detta utan en tydlig gemensam vision av vad man vill?

Vi har hittills fått se samarbetet leverera titlar som ”Femgänget glömmer bort mormor” och ”Femgänget lär sig cykelpendla”. Den mest rättvisa titeln för detta projekt är dock snarast ”Femgänget kryssar på djupt vatten”.

För det är vad samarbetspartierna nu gör. De bordar den gemensamma skutan S/S JÖK:en, men de vet inte vart de ska segla. De vet bara vad de vill bort ifrån. De har läst sjökorten från olika håll och tror sig därför vara eniga. Men en ropar en babord, medan en annan hojtar styrbord. Besättningen har förslag på tre olika väder- streck att segla mot. Två av dem vill egentligen ha en helt annan kapten, och en hotar att sänka hela skutan om han inte får vara med i styrhytten. Hur ska de kunna föra skeppet in i trygg hamn? Hur ska de klara det första ovädet?

Det finns skäl att vara orolig för en stormig resa. Vår uppgift kvarstår: att driva på som en borgerlig opposition för en välfärd man kan lita på. (Applåder)

Anf. 99 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Miljön och klimatet är en ödesfråga för Sverige och hela planeten, och därför har regeringen gjort historiska satsningar på just detta tema. Jag är lättad och glad över att Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna i januariavtalet har kommit överens om en offensiv miljö- och klimatpolitik som återställer de stora neddragningar som Moderaterna,

Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade igenom i december.

Nu har vi ett bredare politiskt samarbete för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Det är en omställning som inte bara är nödvändig utan också kommer att bidra till att svenska företag ligger i framkant med klimatsmarta lösningar som hela världen kommer att efterfråga.

Jag vill därför fråga Ebba Busch Thor om Kristdemokraterna inte ser att den här klimatomställningen är både nödvändig och gynnsam för Sverige.

Anf. 100 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Jag vill tacka statsminister Stefan Löfven för frågan. Självklart gör vi det. Klimatfrågan är verkligen en ödesfråga, och det är därför klimatfrågan och de stora utmaningar som vi står inför och märker av varje dag, både här i Sverige och runt om hela vår jord, kräver mer än bara högt uppsatta mål utan en tydlig färdplan för hur vi ska nå dem.

Min fråga tillbaka är därför: Hur blir det egentligen med kärnkraften? Är Stefan Löfven beredd att låta Vattenfall se över sitt beslut kring Ringhals 1 och 2, som läggs ned i år och nästa år? Har ni ett tydligt mål uppsatt för vilken effektmängd som behöver produceras de kommande åren? Vi menar att vi behöver ha 200 terawattimmar som ett tydligt mål till 2045. Det kommer dock att kräva mer el och mer storskalig, leveranssäker elproduktion, och där behövs Ringhals 1 och 2. Det är fint med högt uppsatta mål, men vad är planen för att nå dem?

Anf. 101 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Vad gäller energin har vi en överenskommelse som både Kristdemokraterna och Socialdemokraterna omfattas av. Vi är överens om de tagen. Är det någon som vill investera i kärnkraft är det fritt att göra det. Men det är det ingen som vill, för det är så dyrt. Då får vi ordna det på något annat sätt.

Det vore ändå bra om den konservativa högern kom med egna förslag på hur klimatomställningen faktiskt ska göras, för då skulle vi kunna ha en debatt om vad som egentligen är mest effektivt. Men det gör man inte, utan vad man gör är att ta bort klimatåtgärder. Man tar bort 40 procent av den budget vi hade, vilket inte är så ovanligt runt om i Europa. Det är också vanligt att högerpopulistiska krafter i flera länder runt om i världen sätter krokben så att vi inte ska kunna göra det som vi faktiskt har kommit överens om i Parisavtalet.

Men det finns också större kristdemokratiska partier runt om i Europa som gör tvärtom. De har valt en annan väg, en mer ansvarsfull väg.

Min fråga är: Kommer Kristdemokraterna att orka, vilja och kunna stå upp mot moderater och sverigedemokrater nästa gång de vill slakta i klimatbudgeten?

Anf. 102 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det som händer är att vi tar bort en rad åtgärder som blivit kraftigt kritiserade, till exempel Klimatklivet som kritiserats av både Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen.

Vi har inte råd! Klimatet kan inte vänta på att vi ska fortsätta med projekt som är symboliskt fina men inte leder till minskade utsläpp, till

exempel elcykelpre- mien. Ja, det är sant att vi plockar bort en hel del av det. Därmed minskas kostymen för exempelvis Naturvårdsverket med 8 procent till följd av att de ska administrera mindre av det som inte ger effekt.

Frågan kvarstår hur man ska nå de högt uppsatta mål som inte har någon tydlig åtgärdsplan. Kärnkraften behövs där. Lägg inte ned i en tid då vi behöver mer el och inte mindre el!

Sedan är vi inte ett högerkonservativt parti. Vi är ett kristdemokratiskt parti. Angela Merkel – kommer du ihåg henne, Stefan Löfven? Hennes parti är vårt systerparti. (Applåder)

Anf. 103 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Ebba Busch Thor! Den budget som Kristdemokraterna och Moderaterna lade fram och som SD-anpassades och röstades igenom med SD:s stöd innebär betydande skattesänkningar, framför allt för dem som har stora inkomster. Samtidigt plockar ni bort en rad reformer som Vänsterpartiet har fått igenom under den gångna mandatperioden, och det verkar som att ni tycker särskilt illa om reformer som gynnar barn i ekonomiskt utsatta hem.

Ni tar bort den särskilda satsningen på kulturskolan. Det innebär att fler inte kommer att ha råd att lära sig att spela gitarr eller vara med i en teatergrupp. Ni tar bort gratis simskola för sexåringar – simskola som räddar liv och ger barn självförtroende. Ni tar bort de särskilda aktiviteterna på sommarlovet som gör att många kan få en fin, meningsfull sommar i stället för att vara ensamma hemma. Ni plockar bort stödet med läxhjälp till barn från studieovana hem, och ni plockar

bort de fria busskorterna som gav så många unga så stor frihet förra sommaren.

Inga av dessa reformer är särskilt dyra. Det är fina frihetsreformer för barn från hem som inte har så bra ekonomi. Varför tar ni bort dem?

Anf. 104 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det vi gör, Jonas Sjöstedt, är att prioritera om. Vi gör fortfarande satsningar som kommer att nå de här barnen, som kommer att nå de allra mest utsatta. Det är en prioriterad fråga för oss kristdemo- krater att vara en röst för dem som inte har någon röst. Vi sänker skatten för låg- och medelinkomsttagare, inte för de allra rikaste. Har man till exempel en in- komst på 17 000 i månaden får man procentuellt sett en större skattesänkning än om man har 40 000 i må- naden. En vanlig barnfamilj kan som sagt få en rejäl slant i skattesänkning. Det är också välfärd – att kunna prioritera själv i stället.

Samtidigt återinför vi den fritidspeng som ni har varit med och tagit bort. Den gör det möjligt för just barn i hem där mamma och pappa just nu inte har ett arbete att gå till att få en meningsfull fritid och lära sig att simma, att spela fotboll eller att spela gitarr.

Anf. 105 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag förstår varför Ebba Busch Thor vill prata procent och inte kronor. Men det är kronor man lever på, och i antal kronor räknat är det höginkomsttagarna som är de stora vinnarna och barnen som är de stora förlorarna när ni gör budgeten.

Det finns en skillnad både i grundsyn och i fördelning mellan att några ska kunna ansöka om att få en fritidspeng – på nåder – och att alla barn ska kunna lära sig simma, alla barn ska kunna ta bussen, alla barn ska kunna gå i kulturskolan och alla barn ska kunna få hjälp med läsläningen. Det är skillnaden mellan högerpolitik och vänsterpolitik.

För oss är rätten att växa upp med tillgång till kultur och en meningsfull fritid och möjligheten att röra sig ut ur sin egen stadsdel någonting självklart som vi vill ge alla barn. Det är inte möjligheten för några få att få provat om de ska ha råd att göra de sakerna. Här går skiljelinjen mellan höger och vänster.

Anf. 106 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Nej, Jonas Sjöstedt, skillnaden mellan dig och mig går vid att du vill se till att jag och mina barn får pengar – när vi inte behöver det. Jag vill säkerställa att de vars mammor och pappor inte har ett arbete just nu får möjlighet till alla de aktiviteter som jag har råd att betala för mina barn men som de inte har råd att betala för sina. Det är det jag väljer att prioritera.

Samtidigt lägger vi de kommande åren mer på äldreomsorg, på sjukvård, på en förändrad LSS som gör att barn med funktionsnedsättning kanske antligen kan få den assistans som de är i behov av. Det är det vi har valt att prioritera.

Och Kristdemokraterna har inte valt att ge en skattesänkning till en genomsnittlig direktör för någon av storbankerna i Sverige med 560 000 kronor om året. Det motsvarar en vanlig barnmorskas hela lön i

skatte-sänkning. Nej, det har vi inte prioriterat. Vi har valt att prioritera dem med de lägsta inkomsterna i vår budget. (Applåder)

Anf. 107 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! En viktig sak för KD i den budget som man drev igenom i riksdagen med Moderaterna och med stöd av Sverigedemokraterna var att lägga ned Jämställdhetsmyndigheten. Vi räddar den nu, men låt mig ändå försöka förstå.

Sverige har ungefär 220 myndigheter. Det är sådant som Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, Myndigheten för stöd till trossamfund, Revisorsinspektionen, Skatteverket och många fler. Alla dessa vill KD ha kvar, och jag har ingen annan uppfattning. De har tydliga uppgifter.

Jämställdhetsmyndighetens uppgift är enligt dess instruktion bland annat att arbeta mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel.

Med tanke på alla myndigheter som KD valde att inte lägga ned när man hade chansen, vad i Jämställdhetsmyndighetens uppgift anser ni är för litet eller obetydligt för att samla i en myndighet?

Anf. 108 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det är en relevant fråga, och jag är gärna ödmjuk inför det faktum att en annan väg att gå hade varit att till exempel försöka skärpa uppdraget till Jämställdhetsmyndigheten ytterligare.

Vår största kritik mot Jämställdhetsmyndigheten har inte varit vad den haft ansvar för utan huruvida detta verkligen var det bästa sättet att organisera det på.

Jag kommer tillbaka till förrförra hösten. Mitt under brinnande metoo-rörelse, när vi fick höra så många kvinnor som äntligen – i vissa fall efter många år – vågade vittna om vad de blivit utsatta för, skickade polisen ut beskedet att ”tyvärr, vi har för många våldtäktsfall, för många anmälningar som vi tvingas lägga på hög för att vi inte har tillräckligt med resurser för att hantera det”.

Vi har valt att till exempel skärpa våra idéer om vilka uppdrag polisen ska ha och öka resurserna till polisen för att omorganisera sättet att hantera jämställdhetsfrågorna.

Anf. 109 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Vi stärker också polisen, och i januariavtalet ingår nu tydliga mål och arbete för att få 10 000 fler polisanställda de närmaste åren. Självklart ska den som anmäler ett allvarligt brott kunna räkna med att brottet blir utrett, och människor som begått brott kan räkna med att bli dömda för det.

Jag är också stolt över att en av de saker jag varit med och jobbat för i Miljöpartiet är den samtyckeslagstiftning som vi nu äntligen har fått på plats. Det tycks innebära att fler som begår sexuella övergrepp och våldtäkter faktiskt också blir dömda för det.

Men att polisen inte klarat sin uppgift är ett dåligt argument för att lägga ned en annan myndighet, Jämställdhetsmyndigheten. Problemet i en del av det strukturerade jämställdhetsarbetet har varit att det inte

fått vara just strukturerat. Det har varit projekt på projekt. En del har varit lyckade; en del har aldrig kunnat bli utvärderade, för man har snabbt gått över till något annat. Just därför måste man, som vi gör på alla andra områden, samla arbetet i en myndighet. Just därför är det så viktigt att vi räddar den, och just därför har jag oerhört svårt att förstå varför KD vill lägga ned den.

Anf. 110 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Det handlar också om en del av de väl fungerande strukturer som fanns innan man inrättade Jämställdhetsmyndigheten, till exempel Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala och riktade uppdrag till en del länsstyrelser. Man har tagit medel från dessa fungerande strukturer och lagt dem på Jämställdhetsmyndigheten – som har dragits med en hel del utmaningar, bland annat brister i arbetsmiljö och annat för dem som jobbat på myndigheten under det gångna året.

Jag är som sagt gärna ödmjuk i diskussionen om hur man organiserar detta bäst. Vi har landat i att vi behöver trappa upp kampen i jämställdhetsarbetet – men inte genom Jämställdhetsmyndigheten. Till sist vill jag använda möjligheten att tacka Gustav Fridolin för alla de partiledardebatter som vi har haft tillsammans. Nu har jag inte tagit med mig det papper jag har som innehåller en gåva till Naturskyddsföreningen för att fortsätta insatserna med att rena våra hav och våra vatten. (Applåder)

Anf. 111 JAN BJÖRKLUND (L):

Fru talman! De vägval Europa står inför är några av de mest avgörande i vår tid. Detta samarbete har byggts upp under årtionden

för att trygga fred, frihet och demokrati i vår del av världen. Det har lett till att Sydeuropas fascistiska diktaturer demokratiserats. Det ledde också till att Östeuropas kommunistiska diktaturer demokratiserades. Människor längtade till det här demokratiska samarbetet som var så framgångsrikt.

Men det står och väger nu. Ska detta samarbete rivas upp och brytas upp, eller ska vi fördjupa samarbetet?

Låt mig påminna om hur framgångsrikt det har varit. Förutom detta med demokrati har det gett oss ett väsentligt ökat välstånd i vår del världen. Vår egen bruttonationalprodukt i Sverige – vårt välstånd – har ökat med 50 procent sedan vi gick med i EU. Under samma tidsperiod dessförinnan var tillväxten väsentligt lägre.

Det har såklart att göra med ökad handel. Ökad handel ger fler jobb och mer resurser till välfärd, och det är detta som det har lett till. Det är därför britererna nu är så oroliga för att utträdet ska leda till motsatsen. Man bedömer att effekten av en svenexit skulle bli 150 000 färre jobb om man jämför motsvarande dimension som Storbritannien. Sveriges bruttonationalprodukt skulle minska med 300 miljarder, priser och räntorna skulle bli högre och så vidare. Det är ett starkt ekonomiskt argument för medlemskapet.

Två partier har utträdde i sitt program. Vi kommer ju att ha en EU-debatt under hela våren inför valet. Nu verkar båda partierna mörka att de vill gå ur, men det står ju i deras program. Då får de väl säga att de vill vara kvar och tycker att det är bra, men de säger ju att de vill gå ur. Många partier här inne som är för ett svenskt EU-medlemskap är oerhört ängsliga för att ta steg för att fördjupa samarbetet, men det är det som behövs nu. Ska vi lösa klimatkrisen behövs det mer

samarbete, inte mindre. Ska vi lösa problemen med kriminalitet behöver vi mer samarbete, inte mindre. Ska vi lösa frågorna om jobb, tillväxt och välfärd måste vi fördjupa det finanspolitiska samarbetet. Sverige borde ha som målsättning att gå med i eurosamarbetet inom ett antal år och samarbeta på djupet med de europeiska ekonomierna, som vi är så beroende av.

Att ett land isolerar sig i vår del av världen skulle naturligtvis funka, men vi skulle bli fattigare och världen farligare. Ensam är inte stark; stark är man tillsammans. Att våga göra detta vägval – att vi ska samarbeta mer och inte mindre i Europa – kommer att vara Liberalernas viktigaste budskap i det Europaval vi nu står inför. Men det handlar inte bara om valet, utan det handlar över huvud taget om framtiden för vår del av världen. Vi behöver jobba mer tillsammans – inte mindre tillsammans – i denna del av världen. (Applåder)

Anf. 112 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Liberalerna är ett extremt parti, ett ytterkantsparti när det gäller fördelningspolitik som vill ha den mest extrema omfördelningspolitiken till fördel för dem som redan har.

Ett avskaffande av värnskatten gynnar ensidigt höginkomsttagare, men det är också så att det ensidigt gynnar män. Av de 5,6 miljarder som används för detta skulle det vara 4,4 miljarder som går till män om man tar bort värnskatten. Det skulle vara 1,2 miljarder som går till kvinnor. Detta är att medvetet och direkt öka inkomstklyftan mellan män och kvinnor i Sverige.

Vi hade mycket hellre använt dessa pengar till att satsa på sjukvården och äldreomsorgen och till att höja lönerna för alla de lågavlönade

kvinnor som gör slitet där varje dag. Ni väljer att sänka skatten för Sveriges höginkomsttagare – männen – i de rikaste stadsdelarna i våra storstäder.

Anf. 113 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jonas Sjöstedt har en märklig inställning till skatter. Han tror att staten skulle få in maxi- malt med skatteintäkter om man tog in 100 procent i skatt, men så är det inte. Om man sänker skatter så att människor vill starta och driva företag skapar detta jobb och välstånd. Det är grunden. Pengar till vår välfärd kommer inte ur den offentliga sektorn, Jonas Sjöstedt, utan de kommer genom att vi skapar jobb och framgångsrika företag och har en stark konkurrenskraft. Det är så jobben skapas.

Sverige har världens högsta marginalskatter. Det är dåligt för Sverige, därför att det innebär att vi inte lockar till oss duktiga företagare. Svenska företagare flyttar utomlands. Forskare, vetenskapsmän och andra talanger som vi skulle vilja behålla i Sverige sticker härifrån. Jonas Sjöstedt kan ju tycka att det blir mycket mer jämlikt för oss som blir kvar här eftersom alla blir lite fattigare. Poängen är dock att vi alla tjänar på att man får talanger inom olika områden att stanna kvar i Sverige eller att söka sig till Sverige.

Det är möjligt att det är så att fattigdom är lättare att fördrå om alla är lika fattiga, men jag lever hellre i ett utvecklat välståndssamhälle.

Anf. 114 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Det finns väldigt lite grund för det som Jan Björklund säger om att det till exempel skulle påverka antalet arbetade timmar

om värnskatten togs bort. Det är helt enkelt någonting som du, Jan Björklund, kör med för att du vill öka klassklyftorna.

Vi vill göra tvärtom. Vi vill att dessa pengar ska gå till dem som arbetar i sjukvården och i äldreomsorgen för att vi ska ha en bra vård och äldreomsorg i hela Sverige. Det är två olika sätt att se på vilka som behö- ver något och vems tur det är i det svenska samhället.

Statistiken är extremt tydlig. Det finns kommuner i Sverige där inte en enda kvinna betalar värnskatt. Det här går till männen. Det går till de rika medelålders männen, sådana som du själv, som bor i Bromma eller Danderyd och som ska få mer pengar samtidigt som resurserna inte räcker till välfärden. Det är en extrem politik – en ytterkantspolit.

Anf. 115 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Men det är en politik som skapar ekonomisk utveckling, och det är det som är hela poängen. Om det startas fler företag skapas det fler jobb, och då får människor – också de som är arbetslösa – möjlighet till jobb.

Det viktigaste för dem som har en svag ekonomi är att de får ett jobb att gå till och att de har en lön. Det är det absolut viktigaste. Sjöstedt säger att de samlade reformerna skapar klassklyftor, men vi menar att de skapar jobb och tillväxt. Det är naturligtvis den ideologiska skillnaden. Om vi får framgångsrika företag och framgångsrika företagare har vi stabila jobb som också ger inkomster åt dem som annars skulle ha gått arbetslösa. Det är ju hela poängen med detta.

En sak som statistik och ekonomer är ganska överens om är att just värns-katten är kontraproduktiv. Staten får ganska snart in mer pengar på att ta bort värns-katten än på att ha den där. Det är en av de skatter som verkligen motverkar tillväxt och utveckling; det är ju sanningen. Men ni socialister är besjälade av att bekämpa rikedom. Vi liberaler är i stället besjälade av att bekämpa fattigdom.

Anf. 116 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! I den uppgörelse Liberalerna slutit med Socialdemokraterna står det att en omfattande skattereform ska genomföras. Men man skriver i kryptiska ordalag om att reformen ska leda till att minska hushållens skuldsättning och till att förbättra bostadsmarknadens funktionssätt. Detta ska göras bland annat för att finansiera slopandet av värns-katten, förstår vi.

Jag känner igen dessa ord. När de används av liberala nationalekonomer brukar det framför allt betyda en sak: fastighetsskatten! Ursäkta att jag svär.

En återinförd fastighetsskatt skulle innebära att en småbarnsfamilj i ett litet hus i till exempel Upplands-Bro skulle få en skattehöjning med två och ett halvt tusen kronor i månaden.

Frågan lyder: Kan du, Jan Björklund, garantera att ni inte kommer att bidra till att fastighetsskatten återinförs i Sverige?

Anf. 117 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Ja.

Anf. 118 EBBA BUSCH THOR (KD) replik:

Fru talman! Mycket bra – tack så mycket!

Anf. 119 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! En tredjedel av alla korallrev är redan dödsdömda. På mindre än 50 år har mer än hälften av alla vilda ryggradsdjur försvunnit. Bolsonaro vill skövla mer i Amazonas. FN:s klimatpanel ger oss tio år för att göra de förändringar som krävs.

Det är ett stort ansvar som vilar på oss. Vi som lever nu avgör förutsättningarna för alla som kommer efter oss – våra barn och deras barn.

Sverige kan göra mycket och ska göra mycket. 15 miljarder i skatteväxling, förbud mot prospektering av fossila bränslen, omställning av AP-fonderna, förbud mot försäljning av nya fossilbilar 2030, snabba tåg, tåg till kontinenten, flygskatt, cykelpendling och barnvänliga städer är bara början. Sverige ska ta ledarskapet.

För 20 år sedan beslutade riksdagen att inrätta miljömålen. De är ryggraden i ett systematiskt, målmedvetet arbete. Och i vår regeringsförklaring är vi tydliga. Nya etappmål tas fram, och vi ska öka takten i arbetet. Engagemanget för miljön växer varje dag i näringslivet, skolorna, bland unga och gamla i hela landet, och i miljömålsarbetet finns mycket kvar att göra. Tillsammans ska vi nå resultat.

Vi ska gå från en ekonomi som fyller på berg av elektronikskrot på Afrikas stränder och kontinenter med plast i haven till smarta lösningar, återbruk och digitalisering. Vi ska gå från utländskt fulkött

från djur matade med antibiotika till mer lokal mat och mer vegetariskt. Vi ska gå från att slösa bort energin som lag- rats under jordskorpan i årmiljoner till högteknologiska lösningar av den energi som varje sekund träffar jorden. Vi ska gå från ett samhälle som bränner ut både planet och människor och där välstånd mäts i prylar och konsumtion till ett samhälle där vi har mer tid för varandra och oss själva. Det är en framtid att slåss för. Vi ses! (Applåder)

Anf. 120 Statsminister STEFAN LÖFVEN (S) replik:

Fru talman! Jag brukar inte begära replik på Miljöpartiets språkrör. Men nu är det Gustav Fridolins sista partiledardebatt, och då vill jag passa på att tacka honom.

Du har definitivt gjort stort avtryck. Sverige toppar återigen den internationella miljö- och klimatrankningen. Vi ska bli världens första fossilfria välfärds- land. Att vi har nått dessa framgångar har du och Mil- jöpartiet stor del i.

Jag vill också tacka för dina insatser som utbild- ningsminister. Det är utan tvekan så att inte minst skolkommissionens arbete har lagt en bra grund för en brett förankrad skolpolitik. Skolresultaten börjar vända, och vi har fler anställda i skolan. Vi ska bära ditt arbete vidare för en jämlik skola.

Jag vill tacka dig med böcker som jag vill att du ska läsa tillsammans med dina barn. Det är samtidigt ett tack för de insatser som du har gjort för satsningen på läsning för just barn.

Tack för det du har gjort, Gustav Fridolin! (Applåder)

Anf. 121 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Tack, Stefan! Jag hör till dem som har förhandlat med såväl Fredrik Reinfeldt som Göran Persson och dig, och det är dig som jag har varit beredd att bilda regering med. Du har fötterna på jorden och är beredd att lyssna på människor. Behåll det!

Det samarbete som vi inledde för fyra år sedan sa alla kraxande olyckskorpar aldrig skulle komma att hålla och bestå. Att vi utsattes för provningar ska alla veta, men vi klarade dem.

Nu inleder våra partier en ny resa. När andra länder faller för den råa högerpopulismen väljer Sverige en annan väg. Vi står pall. Vi har en regering där miljön har en röst, men rasismen har det inte. Tack för samar- betet för att åstadkomma det! Det känns som ett bra tillfälle att få lämna just det här kapitlet till ditt engagemang. (Applåder)

Anf. 122 ULF KRISTERSSON (M) replik:

Fru talman! Jag hade nog skäl att begära replik, men jag tycker ändå att dagen passar bättre för ett medskick än för en replik.

Vi tycker ju olika i väldigt många frågor. Men jag vill ändå i dag passa på att säga det jag har sagt någon gång förut, att jag genuint uppskattar att ni mycket längre än de allra flesta av oss har satt fokus på miljö- och klimatfrågorna. Vi landar ofta på olika slutsatser i praktisk politik, men ert engagemang tar ingen miste på. Det gör inte heller jag.

Att ni också ibland förstår den liberala marknadsekonomin och den innovativa företagsamhetens betydelse för en framgångsrik miljöpolitik sätter jag stort värde på. Jag ser detta rätt ofta. Här finns förbättrings- potential, men ni har det i er. Utveckla det ännu mer!

Till sist upplever jag ett växande intresse för Moderaternas liberala och konservativa idétraditioner i så många olika partier. Därför ber jag att få skicka med dig en bok, Lars Tobissons utmärkta biografi över min egen politiska förebild Gösta Bohman. Man behöver inte dela alla hans uppfattningar för att ha stor behållning av boken. (Applåder)

Anf. 123 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Jag är glad att vara en sådan som man ger böcker och snart en sådan som hinner läsa ännu fler böcker.

Jag tackar också för de vänliga orden från Ulf Kristersson gällande inte minst det miljöengagemang som mitt parti är sprunget ur och som vi delar med många människor från olika partier. Ibland möts också mode- rater och miljöpartister i ett miljöengagemang och kan knyta samman just det som Ulf Kristersson beskriver.

En viktig insikt att ha med sig dock, och som jag funderar alltmer på, är just detta att någras engagemang kan förändra världen, men att det inte kommer att räcka om inte förändringarna väl görs. Vi i politiken är så vana vid att förhandla. Vi sätter oss ned för att hitta en lösning mellan två olika ståndpunkter. Men med klimathotet går det liksom inte att förhandla. Så funkar naturvetenskapen. Vi måste göra det som krävs, inte sedan, inte när vi har råd eller när Ulf Kristerssons budgettabeller går ihop, utan vi måste göra det nu. (Applåder)

Anf. 124 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Fru talman! Gustav Fridolin, jag minns när vi var helt nya här i riksdagen. Det rasade en ibland ganska överdriven medial debatt kring det faktum att vi hade kommit in som nya i riksdagen. Det var något

parti som vägrade att dela kopiator och hiss med oss. Vi betraktades som ett arbetsmiljöproblem. Därför fick vi eller de – jag minns inte vilka – byta lokaler, sas det. Jag vet inte ens om det är sant, men det var en ganska hätsk stämning och väldigt polariserat.

Gustav Fridolin, som på många sätt är min raka motsats, var den enda, vad jag kan minnas, som kom upp till vårt kansli och sa hej och hälsade oss välkomna. Det är det minnet som jag vill ta med mig av Gustav Fridolin, inte hans insatser i regeringen, för dem kan vi lämna därhän, men att han alltid har varit en reko, hederlig och trevlig person.

Jag har inte med mig någon present. Jag har fått lära mig att rekvisita är förbjudet i kammaren, så jag vågade inte ta med mig något. Men jag minns när Gustav Fridolin under ett besök i Vittsjö bjöd in mig på pizza i Vittsjö. Tyvärr hade jag inte tid att komma. Men Vittsjö och Sölvesborg ligger ju ganska nära, så när Gustav Fridolin är i Vittsjö får han jättegärna höra av sig och komma till Sölvesborg, för där har de betydligt bättre pizza än vad de har någon annanstans. Då ska jag bjuda Gustav Fridolin. Det blir min present till Gustav Fridolin. Tack för att Gustav är Gustav! (Applåder)

Anf. 125 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Det var ju så bra, men sedan kom detta hävdande att det finns någon bättre pizzeria än Vittsjö pizzeria.

Jag tar gärna en pizza med dig, Jimmie Åkesson. Jag kan göra det i Vittsjö, och jag kan också göra det i Sölvesborg. Jag tror att det finns mycket värde i att tala också med den som har åsikter som ligger väldigt långt ifrån det som jag står för. Och jag tror på och har för-

sökt visa att min möjlighet att få människor som valt att lägga sin röst på dig och ditt parti att en dag fundera över och överväga andra vägar är att respektera dem som de har valt till riksdagen. Det gäller inte i varje åsikt som förs fram och inte i varje meningsutbyte, för de kan vara hårda just för att vår människosyn många gånger är väldigt olika, men i det parlamentariska värvet och de förtroendeuppdrag som ni faktiskt har fått i demokratiska val.

Jag har gjort allt jag kunnat i min politiska bana och kommer att göra allt jag kan i resten av mitt liv för att inte fler människor ska lockas av de idéer som stora delar av ditt parti står för. Det kommer jag att fortsätta göra. Men ett sätt för mig att göra det är att visa respekt för de människor som jag hoppas en dag kan välja en annan väg. (Applåder)

Anf. 126 ANNIE LÖÖF (C) replik:

Fru talman! Min absolut första partidebatt var faktiskt mot Gustav Fridolin. Vi var i gymnasieåldern, och det var på min gymnasieskola i Värnamo. Sedan dess har det blivit ganska många debatter mellan mig och Gustav. Jag har alltid uppskattat diskussionerna och debatterna, och jag har alltid uppskattat Gustavs ärliga och uppriktiga engagemang.

För många är Gustav Fridolin främst förknippad med skolan. Till det vill jag lägga hans internationella engagemang, engagemanget för solidaritet, med- mänsklighet och humanism och mot främlingsfientlighet.

Gustav Fridolin lämnar nu språkrörsrollen och har själv sagt att han längtar efter att undervisa igen. Centerpartiet har i utbildningens tecken och i Gustavs namn skänkt en gåva till Plan Sverige för att fler

flickor ska få gå i skolan. I dag går 130 miljoner flickor runt om i världen inte i skolan, och det måste vi tillsammans ändra på.

Jag vill tacka för gott motstånd, gott samarbete och goda samtal genom åren, Gustav Fridolin. Stort tack och lycka till! (Applåder)

Anf. 127 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill rikta ett stort tack till Centerpartiet för presenten och till Annie Lööf för hennes vänliga ord nu – men inte bara nu. Vi vet båda att detta liv inte alltid är det allra enklaste att få ihop med allt annat som vi vill göra och vara. Jag har många gånger imponerats av hur du pusslar och trixar för att få det att funka, och jag är glad åt de till- fällen som jag trots ditt späckade schema fått tid att växla några ord om det eller fått ett vänligt sms på vägen. Det har hjälpt. Tack! (Applåder)

Anf. 128 JONAS SJÖSTEDT (V) replik:

Fru talman! Jag vill tacka dig, Gustav, för allt arbete, för allt engagemang och för allt tufft du har gått igenom.

Vi har förstås varit oeniga många gånger – vi är ju från olika partier – men jag har aldrig tvivlat på din övertygelse vad gäller klimatet, den stora framtidsfrågan, människor på flykt och den svenska skolan. Ditt uppsåt har alltid varit gott, och du har arbetat hårt. För det vill jag tacka dig.

Jag tror inte heller att det är sista gången vi hör från dig i den politiska debatten. På något sätt lär du dyka upp även i framtiden.

Jag tycker att det är dags för läslov. Det är dags för dig att få tid att läsa det du själv vill läsa och som du aldrig hann med som partiledare. Därför vill jag ge dig en bok som jag själv läste under juledigheten och som jag tyckte mycket om. Den utspelar sig långt från Regeringskansliet men också långt från Vittsjö. Det är en av de bästa deckare som har skrivits senaste året, och den utspelar sig i gränstrakterna mellan Norrbotten och Västerbotten, alltså mer åt mina hemtrakter. Den heter Silvervägen.

Jag hoppas att du vaknar en morgon och inte riktigt vet vad du ska göra och att du då kommer ihåg denna bok och unnar dig att lägga dig på soffan. Jag tror att det var ett tag sedan. Allt gott till dig, Gustav! (Applåder)

Anf. 129 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Jonas. Boken ser jättespännande ut, och den ska verkligen läsas.

Det låter lite som att jag ska gå i pension, men det tänker jag alltså inte göra. Jag vet att mitt liv kommer att vara fullt, precis som många andras.

Det är rimligt att vi som har fått ett sådant här för- troendeuppdrag har svårt att få vardagen att gå ihop. Det är extraordinärt stressigt och jobbigt att få det att funka. Men visst är det märkligt att så många andra människor i Sverige, inom alla möjliga arbeten, lever under precis samma villkor och känner igen sig i just detta i partiledarskapet? Någonstans måste vi skapa ett rimligare arbetsliv, och här har jag många gånger varit glad åt att möta Jonas Sjöstedt i diskussioner om hur detta ska bli verklighet. (Applåder)

Anf. 130 JAN BJÖRKLUND (L) replik:

Fru talman! Jag funderade på hur man tackar av någon i din ålder efter en ganska lång karriär utan att det låter som att du ska gå i pension, Gustav Fridolin. Miljöpartiet har ju regler i sina stadgar om att man bara får vara partiledare en viss tid, vilket är orsaken till att du lämnar ditt uppdrag. För mig har den typen av regler alltid framstått som främmande.

Vi har haft många debatter genom åren. Ditt enga- gemang för miljö och internationella frågor är allmänt omvittnat, men jag vill givetvis framhålla ditt engage- mang i utbildningsfrågor. Här har vi ofta mötts och visserligen landat på olika linjer och haft olika synsätt, men jag har aldrig betvivlat ditt engagemang för att barn och ungdomar ska få så mycket kunskaper som möjligt för att få en bra framtid. Det är detta skolan ytterst handlar om.

Jag tackar för de debatter i utbildningsfrågor och andra sammanhang genom åren där vi mötts.

När det gäller ditt internationella engagemang får Läkare Utan Gränser en slant från Liberalerna. Jag tror att det ligger väl i linje med det du är allra mest engagerad i. (Applåder)

Anf. 131 GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Jan Björklund.

I politiken vill man gärna sätta trender och regler och få andra att följa efter. De senaste månaderna har jag dock varit väldigt glad över att Liberalerna aldrig sneglat på de rotationsprinciper som Miljöpartiet har.

Din insats inom det politiska värvet kommer jag säkerligen att få flera möjligheter att tacka för, Jan Björklund. Men nu vill jag särskilt tacka för det arbete vi har kunnat göra med skolan under lång tid och för det arbete vi har gjort under de senaste veckorna och månaderna för att Sverige ska få en regering – och en regering som inte följer den trend som du väl beskrivit i kammaren och som är verkligheten i många andra europeiska länder. Vi försöker med något annat för att hålla populismen stången.

Fru talman! Särskilt roligt var det när vi kunde mötas och hitta en gemensam väg framåt i skolfrågorna i januariavtalet. Här fanns såklart sådant som inte bara den gröna politikens prägel. Men det fanns också mycket vi kunde mötas i, inte minst i engagemanget för att vi slutändan ska få en riktigt jämlik skola. Jag hoppas att du fortsätter att vara villig att lyssna på all forskning som finns om hur vi kan nå dit, Jan Björklund.

Jag är också glad över att mitt parti har gått med på att under mandatperioden ta fram ett kunskapsunderlag för hur Sverige kan få en statlig skola. Jag vet att Jan Björklund har kämpat för detta länge, ända sedan båda våra partier röstade emot kommunaliseringen en gång i tiden. Rätt utfört och jämte det vi nu gör för att få ett statligt ansvar för finansieringen till skolan och professionsprogrammet för lärare kan vi finna en väg för att verkligen säkra att man oavsett var i landet man bor, i huvudstad, stad, förort, bruksort eller landsort, ska ha en riktigt bra skola. (Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

Kapitel 3: Tidningsartiklar **23 januari-15 februari 2019** **om inrikes svenska förhållanden.**

Artiklar om utrikes förhållanden och klimat ska finnas i
<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzb.pdf>

" Annie Lööf: Vi kände oss oerhört besvikna då M och KD bröt sina vallöften

DN DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

**Nu berättar Centerledaren Annie Lööf om besvikelsen mot Moderaterna, varför hon tog klivet över blockgränsen och vad som väntar Stefan Löfven om han bryter januariavtalet.
– Det finns verktyg vi kan använda som skulle svida för den sittande regeringen, säger hon.**

När började du förstå att det kunde bli knepigt efter valet?

– Det var vid den avgörande presskonferensen som Anna Kinberg Batra hade för två år sen, då Moderaterna gick ut och valde väg. Under en ganska lång period hade vi haft interna diskussioner om synen på Sverigedemokraterna. Då öppnade M upp för att inleda samtal med Sverigedemokraterna och på det sättet räkna in det i sitt underlag. Sedan följde i stort sett både i media och i slutna rum ett och halvt år av diskussioner kring hur vi ser på SD.

I september 2017 krävde du att Alliansen tydligare skulle deklarerat hur ni såg på regeringsfrågan. Men själv ville du inte inför valet svara på hur du såg på en ren M-regering. Hade det inte varit ärligare mot väljarna att säga att du kunde tänka dig ett samarbete över blockgränsen utan hela Alliansen?

– Jag svarade både på vad som skulle hända om vi blev större och om vi blev mindre. Om Alliansen skulle bli större skulle vi söka stöd för en alliansregering. Om vi blev mindre skulle Alliansen inte kunna bilda regering på egen hand, i det läget så skulle det krävas

blocköverskridande samtal. Det är där vi landat och det är där diskussionen har kretsat under hösten. Jag var också tydlig med att jag inte kommer att sitta i en S-ledd regering, det gör vi inte heller nu. Vi får genomslag för liberal borgerlig politik, vi är ett liberalt oppositionsparti som tar ansvar för att Sverige till slut skulle få en regering.

– Anledningen till att jag inte kommenterade en M-KD-lösning som tar aktivt stöd av SD innan valet var för att Ulf Kristersson var så tydlig med att det inte skulle ske. Han använde begrepp som "keep on dreaming" eller "om himlen faller ner". Jag kände mig trygg i de besked som Moderaterna gav.

När du satt i förhandlingarna med S, upplevde du aldrig att du svek Alliansen?

– Vi kände oss oerhört besvikna några veckor efter valdagen då M och KD bröt sina vallöften och gick fram på egen hand, för att i en skarp statsministeromröstning vilja tillträda med aktivt stöd av SD. Vi höll igen med vår kritik då, men vi upplevde det som att de lämnade oss för att bilda regering på egen hand. Vi sa nej i det läget, jag ville hålla ihop Alliansen. Vi fortsatte arbeta dag som natt. Jag har i praktiken jobbat varje helg under hela hösten för att hitta lösningar där Alliansen kan hålla ihop. Men jag upplevde aldrig att man var genuin i sin tanke att hitta blocköverskridande lösningar med MP och S. De här alternativen prövades aldrig skarpt i riksdagen.

– Vi insåg att vi stod inför två dåliga val och vi måste göra valet så att Sverige får en regering. Då fokuserade vi på innehållet och att Vänsterpartiet krokas av och där vi själva får gå in och ta ansvar genom budgetsamverkan så att Sverige får en bra liberal

reformagenda. Känslorna var snarare en frustration över att vi inte drog åt samma håll i att Alliansen skulle hålla ihop.

Vem upplöste Alliansen enligt dig?

– Jag tycker ju fortfarande att Alliansen existerar. Vi har många framgångsrika samarbeten lokalt och regionalt. Jag förstår den besvikelse som M och KD känner. Det är ju samma besvikelse jag kände i höstas när de på egen hand gick för att söka stöd av SD. Jag utgår från att när dammet lagt sig inser de att om vi ska ha en chans att byta ut den här regeringen nästa val behöver vi ha god ton och samarbeta de kommande åren.

Samtidigt finns det de som anser att ert vägval hindrar borgerligheten att ta regeringsmakten under lång tid. Ser du inte den risken?

– Jag skulle snarare säga att det är Moderaternas och Kristdemokraternas vägval som kommer att avgöra Alliansens framtid. Fortsätter man att göra närmanden mot SD, lokalt, regionalt och på nationell nivå, då kommer det bli svårare att hitta en gemensam väg framåt. Men jag utgår från att såväl M som KD vill ha en stark borgerlig samverkan med både liberala och konservativa partier. Min dörr står öppen.

Sverige kunde ha fått en regering redan före jul men ditt parti sa nej. Vad gjorde att ni sen ändrade er?

– Oerhört mycket. Framför allt det politiska innehållet. När vi sa nej till Stefan Löfven innan jul handlade det om att varken MP eller S kunnat möta oss på avgörande punkter kring liberala centerpartistiska förslag.

Hur såg förflyttningarna ut i de olika frågorna?

– Det som gjorde att det havererade i december var att det fanns alldeles för många nödutgångar för S. Det fanns inga tydliga tidsplaner, det var brasklappar, det var ett antal svaga skrivningar i för oss viktiga frågor som blev tydligare. Arbetsförmedlingen blir nu enligt den modell vi drivit det senaste decenniet, där vi öppnar upp för lagen om valfrihet, där man ska få välja mellan fristående aktörer. Innan var det en halvmesyr. Miljöpartiet kunde först inte gå med på ett antal skrivningar om skogen, som man sen gjorde för att få en kompromiss. Det var bra att vi testade varandra i december.

Det finns de som hävdar att ditt slutmål var att du själv skulle komma till en statsministeromröstning. Vad säger du om det?

– Det var inte så. Däremot har jag hela tiden varit beredd att axla ett ansvar om Sverige behövde det. Anledningen är att vi på valdagen var ett 8,6-procentsparti. Jag ville hitta en lösning där Alliansen kunde hålla ihop. Skulle det vara enklare att hitta en sådan genom en C-L-lösning som har bas i Alliansens reformagenda och att man då blir framläppt över blockgränsen så kunde jag tänka mig det. Men det blev nej.

Varför tog ni inte chansen att sitta i regering? Utöver budgeten hade ni också haft inflytande över regeringens beslut. Hade det inte gett er mer centerpartistisk politik?

– För mig är det viktigt att göra det man lovar väljarna. Under många år har jag varit tydlig med att jag inte vill sitta i en S-ledd regering. Däremot vill jag vara konstruktiv, få breda blocköverskridande lösningar och genomslag för vår politik.

– Jag tror att vi får bäst genomslag när S-MP-regeringen sitter på våra nåder, när vi förhandlar från riksdagen och när vi driver på som ett liberalt oppositionsparti.

Du har gjort klart att du vill minimera inflytandet från V. Samtidigt anser V att de fått tillräckligt för att släppa fram Stefan Löfven. Hur ser du på risken att de har fått eller får inflytande under mandatperioden?

– Det är fakta att Vänsterpartiet inte har inflytande över den politiska inriktningen. Anledningen är att S, MP, C och L är den största konstellationen och får igenom både budget och lagförslag. Vi behöver inte stöd från ytterligare något parti.

Både du och Jan Björklund säger att Stefan Löfven sitter på nåder. Men flera av de 73 punkterna genomförs senare under mandatperioden. Vad ska du kräva för att släppa fram en rödgrön höstbudget?

– Vi kommer återkomma till det. Men det vi fått igenom är en miljardsatsning på borttagna arbetsgivaravgifter när man anställer någon som är ny på arbetsmarknaden. Det införs från nästa budget. En annan viktig del handlar om att rusta upp LSS, den personliga assistansen och en tredje del handlar om miljö- och klimatsatsningar för mer förnybar energi och för att ställa om transportsektorn.

Vad är alternativet om ni anser att Stefan Löfven inte uppfyller sina löften, ett extraval eller en ny fyra månader lång regeringsbildning?

– Är det så att de inte genomför överenskommelsen har vi heller inget budgetsamarbete. Då faller deras budget i riksdagen och en annan budget vinner.

– I det läget får S avgöra. Är det viktigt att ha ett gott samarbetsklimat och lyssna på de som man samarbetar med tror jag att det här budgetsamarbetet kommer att fungera väl. Är det så att man förhalar utredningar och inte uppfyller januariavtalet så finns det ett antal

verktyg som vi kan använda i riksdagen. Men vi kan inte börja samarbetet genom att diskutera olika former av *exit*. Vilka verktyg?

– Dels en budget som går genom riksdagen. Dels finns det misstroendeförklaring att använda om man inte sköter sig. Om budgeten faller blir det en prestigeförlust för regeringen och av den anledningen kommer man att fullfölja avtalet.

Skulle ni då stötta en M-budget?

– Vi röstar på vår budget i så fall.

Med facit i hand, är du en vinnare eller förlorare?

– Vinnare. Eller framför allt, en vinnare utifrån ett sakpolitiskt perspektiv. Vi har fått igenom oerhört mycket liberal centerpartistisk politik. Det är få som trodde att S skulle köpa en sådan agenda.

– Men den här resan är inte lätt. Därför är det fel att använda ordet vinnare. Det finns inga vinnare på det här. Jag ser det snarare som att Sverige har en regering.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se "

"Fakta. C:s viktigaste punkter i överenskommelsen

DN:s tidigare genomgång av överenskommelsen mellan S, C, L och MP visade att L och C fått igenom mest av sin politik. 28 av de 73 punkterna rör krav som finns i Liberalernas valmanifest och 27 av punkterna motsvarar helt förslag från Centerpartiets valmanifest. Centerpartiet själva betraktar följande frågor som de viktigaste i avtalet: En mer flexibel arbetsmarknad och sänkta kostnader på jobb och företag.

Grön skatteväxling och satsningar på ny teknik för minskade utsläpp.

Reformer för landsbygden.

Kortade vårdköer och ökad valfrihet i vården.

Familjeåterförening och förstärkt LSS. "

" Ewa Stenberg: Centerledaren balanserar på en knivsegg

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Centerledaren gör Stefan Löfvens rödgröna regering möjlig – och talar genast om att byta ut den vid nästa val. Annie Lööf balanserar på en knivsegg mellan opposition och samarbete. När hon nu berättar om sin besvikelse på Moderaterna är det lätt att slinta.

Denna höst har varit en prövning för alla politikintresserade.

Varför sade de fyra borgerliga partiledarna att de vunnit valet och ville bilda regering, när de uppenbarligen inte var överens om hur det skulle gå till? Varför sade Ulf Kristersson (M) att han inte skulle bilda regering utan att alla fyra partierna var med, när han sedan gick fram med bara M och KD? Och varför sade Annie Lööf att hon ville byta ut Stefan Löfven som statsminister?

Svaren är viktiga för allmänborgerliga väljare nästa gång de går till valbåsen.

Annie Lööf ger sin syn i DN-intervjun. ”Vi kände oss oerhört besvikna några veckor efter valdagen då M och KD bröt sina vallöften och gick fram på egen hand, för att i en skarp statsministeromröstning vilja tillträda med aktivt stöd av SD. Vi höll igen med vår kritik då men vi upplevde det som att de lämnade oss för att bilda regering på egen hand”, säger hon.

Det råder ingen tvekan om vem som har skulden för att Alliansen sprack i Annie Lööfs ögon: Moderaterna och deras syn på SD spräckte den. C-ledaren säger följaktligen att M och KD:s vägval kommer att

avgöra Alliansens framtid. ”Fortsätter man att göra närmanden mot SD, lokalt, regionalt och på nationell nivå, då kommer det bli svårare att hitta en gemensam väg framåt.”

Centern kommer alltså inte att ändra sig. Men hur dess partiledare agerar påverkar dynamiken i de andra borgerliga partierna. Blir skulddebatten oförsonlig blir såren svårläkta.

Annie Lööf säger att hon inte har gett upp hoppet om det borgerliga samarbetet. Hon talar om att byta ut den regering partiet just har gjort möjlig. Hennes offentligt uttalade besvikelse på Moderaterna talar emot att hon vill göra det. Troligen drivs hon mer av att förklara sig för sin egen väljarkår och kunna locka över fler liberala väljare från Kristerssons moderater. Annie Lööf har lyckats hålla ihop sitt parti, nu gäller det att övertyga C-väljarna och vinna nya.

Centerpartiets konturer har blivit luddigare. Partiet har bevisat att det menar allvar med att inte ge Sverigedemokraterna inflytande. Men sedan?

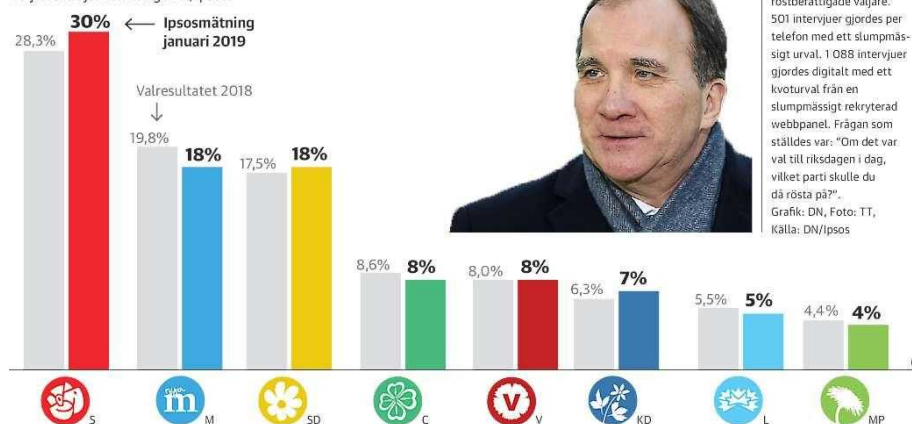
Går det att tala om ett nytt borgerligt samarbete och samtidigt samarbeta med dess huvudmotståndare? Centern försöker lösa ekvationen genom att framställa sig som en nagel i ögat på Stefan Löfven. Annie Lööf talar om åtgärder som svider om Löfven sviker, som att låta regeringens budget falla eller förklara misstroende. ”Jag tror att vi får bäst genomslag när S-MP-regeringen sitter på våra nåder, när vi förhandlar från riksdagen och när vi driver på som ett liberalt oppositionsparti”, säger Lööf.

Den strategin var framgångsrik för Vänsterpartiet. Men V har alltid stått längst ut på kanten, väljarna vet precis var partiet finns. C är ett gammalt mittenparti som gått till höger, och vänder blicken åt vänster. Det kräver en balansakt i den högre skolan att inte trampa snett.

Ewa Stenberg
ewa.stenberg@dn.se "

S är vinnaren sedan valet

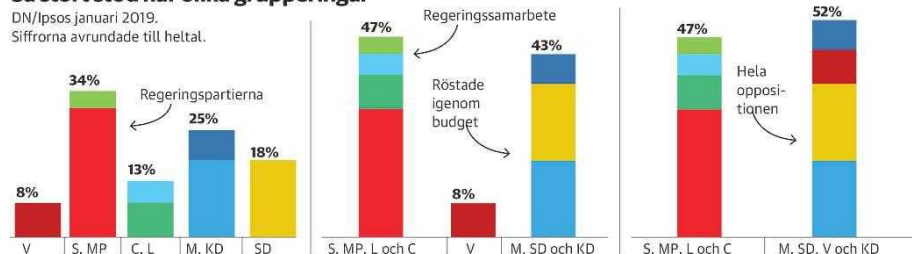
Väljarstöd i januari enligt DN/Ipsos.

DN/Ipsos har den 10-20 januari intervjuat 1 589 röstberättigade väljare. 501 intervjuer gjordes per telefon med ett slumpmässigt urval. 1 088 intervjuer gjordes digitalt med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel. Frågan som ställdes var: "Om det var val till riksdagen i dag, vilket parti skulle du då rösta på?". Grafik: DN, Foto: TT, Källa: DN/Ipsos

Så stort stöd har olika grupperingar

DN/Ipsos januari 2019. Siffrorna avrundade till heltal.

"Opinionen stabil trots turbulent maktkamp"

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Den mest turbulenta perioden i svensk politik på mycket länge är till ända. Löften har svikits, gamla koalitioner har spruckit och nya uppstått. Ändå ligger partiernas väljarstöd relativt stabilt.

– Sedan valet är det S som är vinnaren och M förloraren, säger Nicklas Källebring på Ipsos.

En ny regering är på plats sedan i måndags, som ett resultat av fyra månaders intensiv maktkamp. Det har varit sju talmansrundor, tre sonderingsuppdrag och 97 pressträffar i regeringsfrågan. Först vid den tredje statsministeromröstningen biföll riksdagen talmannens förslag. Det innebär att samma partier som tidigare sitter i regeringen, som leds av samma statsminister, Stefan Löfven (S). Men förutsättningarna är helt annorlunda. S-MP-regeringen har kapat banden till Vänsterpartiet och i stället bundit sig vid en uppgörelse med Centern och Liberalerna. Det innebär också att den borgerliga Alliansen efter drygt 14 år har havererat som regeringsalternativ.

Av denna dramatik syns mycket litet i DN/Ipsos januarimätning.

– Väljarna har mycket åsikter om det som händer men för de flesta förändrar det inte partivalet. Opinionen är stabil trots den politiska turbulensen. Det vi kan säga är att Socialdemokraterna ligger något högre än valresultatet medan Moderaterna har tappat något, säger Nicklas Källebring på Ipsos.

Noteringen för S i januarimätningen är 30 procent, en nedgång med cirka två procentenheter sedan december men fortfarande över valresultatet på 28,3 procent. Kommande mätningar får utvisa om nedgången i den senaste mätningen är ett pris som S betalar för uppgörelsen med C och L som innehåller många reformer med tydlig borgerlig prägel. DN/Ipsos gjorde intervjuerna under den mycket intensiva perioden 10–20 januari. Då blev det först klart att S, MP, C och L hade nått en överenskommelse som alla fyra partierna accepterade. Sedan röstades Stefan Löfven fram som statsminister, men först efter protester mot uppgörelsen från Vänsterpartiet.

– Det är för tidigt att dra slutsatser om vilka konsekvenserna blir av förhandlingarna och regeringstillträdet. Det är först när politiken börjar

realiseras som vi kan räkna med att kanske se opinionsförändringar, säger Nicklas Källebring.

Bilden är splittrad för kvartetten bakom det så kallade januariavtalet. MP ligger still på 4 procent medan C och L ökar något, till 8 respektive 5 procent. Samtliga dessa partier ligger i nivå med sina valresultat.

Moderaterna ligger kvar på 18 procent för tredje månaden i rad, vilket är nästan 2 procentenheter under valresultatet på 19,8 procent.

Sverigedemokraterna (18), Kristdemokraterna (7) och Vänsterpartiet (8) ligger nära sina valresultat. Förändringar för dessa partier är också mycket små sedan i december.

– Det sker ett visst utbyte av väljare, framför allt inom de traditionella blocken, men flödena tar till stor del ut varandra, säger Nicklas Källebring.

En trolig förklaring till att turbulensen i regeringsfrågan lett till så få förskjutningar i opinionen är enligt Nicklas Källebring att partierna i stor utsträckning har agerat i linje med vad deras respektive väljare tycker. Han stödjer sig på de mätningar som DN/Ipsos gjort om vilka partier olika väljare kan acceptera i regeringsställning.

Exempelvis är C-väljarna mycket mer negativa till SD än vad M-väljarna är. Det fanns också en betydligt större acceptans bland centerpartisterna för att släppa fram S till regeringsmakten.

– De visar att det fanns ett stöd i opinionen för den här typen av mittenöverenskommelse, säger Nicklas Källebring.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Fakta. Så gjordes undersökningen

DN/Ipsos redovisar väljarstöd avrundat till heltal för att undvika fokus på små förändringar som kan vara rent slumpmässiga.

För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring.

" Upprörande att så få äldre sitter i riksdagen

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Representation. Ska 1,7 procent representera 25 procent? Vad handlar detta om? Jo, att så få ålderspensionärer – över 65 år än så länge – finns i Sveriges nyvalda riksdag. De 1,7 procenten ska alltså representera den fjärdedel av befolkningen i Sverige som är över 65 år, det vill säga var fjärde vuxen. Upprörande!

Vi som är äldre i dag är ju bevisligen friskare än tidigare generationers pensionärer och borde klara av ett riksdagsarbete många år efter 65-årsstrecket.

Spelar det då någon roll? Ja, jag tror att det spelar stor roll. Tusentals servicebostäder, med personal som ska ta hand om våra gamla som inte klarar sig själva har lagts ned i Sverige under, säg, de senaste 20 åren. Ofta kanske på mindre orter där den gamla har bott i hela sitt liv. Nu ska hen bo i tätorten på ett demensboende.

Men också i Stockholm har servicehus lagts ned och omvandlats till trygghetsboenden. Numera heter det seniorboende med aktivitetscenter, eftersom det inte fanns någon trygghet där. Det är ju riksdagen som drar upp ramar och riktlinjer för kommunernas och landstingens arbete, så det är väldigt viktigt vilka som sitter i riksdagen. Det behövs äldre i politiken! Och det är viktigare med äldre än med unga. Vi som är äldre minns hur det var att vara ung, men de som är unga kan inte veta hur det är att bli gammal. Till sist: Skärp er lokalmedlemmar i alla politiska partier. Det är ni som ska rösta fram era förtroendevalda till riksdagen och de andra politiska församlingarna. Se till att vi äldre finns med på valbara platser på era listor. Då kan det bli annorlunda vid nästa val.

Kerstin Sandelius, PRO Bromma centrum "

" Ledare: Patienter borde inte få avgöra sitt eget vårdbehov

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Kunden vet inte alltid bäst, särskilt inte när kunden tror sig ha drabbats av sjukdom eller oroar sig för sitt barns hälsa. Det kan man lugnt konstatera. För de lättillgängliga läkartjänsterna på internet har gjort stor succé – inte främst bland sjuka personer som har svårt att besöka vanliga vårdinrättningar, utan bland föräldrar till halvkrassliga barn i storstäderna.

Saken görs inte bättre av att flera av de stora aktörerna aktivt lockar kunder – inte patienter – att söka för banala åkommor som ändå inte går att bota. Likt en av de större nätläkartjänsterna, som annonserade i Stockholms kollektivtrafik: ”Hej förskolesmittor, dagissjukdomar, höståkommor och förkylningstider. Träffa läkare inom 30 minuter – utan att lämna hemmet.”

Vissa av dessa tjänster är avgiftsbelagda. Men även då är det, som vid vanliga läkarbesök, skattebetalarna som står för större delen av notan. Bara i Stockholm ökade den från 67 000 kronor i juni 2016 till 5 miljoner i mars 2017. Och en nationell jämförelse ger vid handen att besöken hos nätläkare var fem gånger fler i november 2018 än samma månad året dessförinnan.

”Vi är en kostnadseffektiv instans. De som vänder sig till oss hade ju gått till sin vanliga vårdcentral eller i värsta fall till en akutmottagning om vi inte hade funnits. Det hade kostat samhället mer”, försvarade sig

talespersonen för en av nätläkartjänsterna i en intervju med SVT. Men det stämmer inte. Detta är illa spenderade kronor.

Den som verkligen är sjuk måste förr eller senare undersökas på plats av en läkare, lämna prover och få vård. För dubbla läkarkonsultationer blir även kostnaden den dubbla.

Kvarstår så alla andra. De som bara är lite småsjuka. Eller som felaktigt antas vara sjuka – den uppenbara överförskrivningen av antibiotika i nätläkartjänsterna är väl känd.

När DN:s reporter (18/5 2017) låtsades ha en febrig treåring fick hon själv undersöka barnet och sedan beskriva vad hon såg och kände för läkaren, som ställde diagnosen öroninflammation och halsfluss. Vid ett annat testtillfälle fick det friska barnet recept på narkotikaklassad hostmedicin.

Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, pekar nu ut ytterligare en riskfylld kundgrupp: Simulanterna. De som vill ha olika narkotikaklassade läkemedel. Eller bara sjukskrivas. Skolor har även slagit larm om elever som skaffar sig ”ledigt” genom att snörvla lite i ett videosamtal med en nätläkare.

Problemen är många, men det är viktigt att understryka att de inte beror på tekniken i sig, utan på hur den används. Och också delvis på hur landstingen själva inte har använt den.

Det finns nämligen två stora skillnader mellan den mångåriga tjänsten 117 17 Vårdguiden och nätläkartjänsterna. Den första är att Vårdguiden bemannas av sjuksköterskor, i stället för läkare. Den andra är att hjälp bara går att få över mejl eller telefon. Vårdguiden borde

givetvis också utrustas med webbkameror. Lägg därtill en möjlighet för dess sjuksköterskor att slussa patienter vidare till nätläkare eller vårdinrättningar, så hade vården avlastat sig själv och dessutom gjort sig mer tillgänglig för patienterna.

Men principen måste alltid vara den som hälso- och sjukvårdslagen slår fast: "Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården." Denna princip omkullkastas när vårdtagarna själva förväntas göra medicinska bedömningar av sitt vårdbehov och sina symtom.

Att sänka tröskeln in till vården är därför en god idé. Men den lägsta tröskeln är inte nödvändigtvis den bästa.

DN 23/1 2018 "

"Slopade ränteavdrag kan ge bostadsprisfall på 30 procent"

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

" DN. DEBATT 20190123

Strukturella och offentlig-finansiella skäl talar möjligen för att reducera ränteavdragen för bostäder men argumenten för att göra det av finansiella stabilitetsskäl är svaga. Det är också centralt att analysera konsekvenserna. Helt slopade avdrag kan ge ett bostadsprisfall på uppåt 30 procent, skriver Robert Boije, chefsekonom SBAB.

Efter många år av stigande bostadspriser och bolåneskulder har röster höjts för att ränteavdragen eller skattereduktionen för ränteutgifter kopplade till bostäder bör reduceras eller helt tas bort. Bland annat har Finansinspektionen och Riksbanken föreslagit detta. Frågan om slopade ränteavdrag bör rimligen också vara aktuell för den skatteöversyn som ska göras inom ramen för januariavtalet som hänvisar till bland annat hushållens skuldsättning.

Varför har vi ränteavdrag eller skattereduktion för ränteutgifter? Hur starka är de finansiella stabilitetsskälen till att reducera dem? Finns det andra argument för att reducera dem? Vad skulle konsekvenserna bli? Vad säger forskningen?

Ränteavdrag i någon form har funnits länge. Nuvarande utformning har sin grund i 90-talets skattereform. I samband med den ansågs det utifrån ett skatteteoretiskt perspektiv att ägda bostäder skulle beskattas

på samma sätt som kapitalinkomster. Principen var full beskattning av kapitalinkomster och fulla avdrag för ränteutgifter.

När vi sätter in pengar på ett sparkonto får vi ränta. Räntan beskattas med 30 procent. För att det inte ska bli en snedvridning i var hushållen placerar sitt sparande ansågs vid skattereformen att egna hem skulle beläggas med en fastighetsskatt som skulle motsvara skatten på avkastningen från andra kapitaltillgångar.

Hushållen skulle annars välja att spara mer i fastigheter än i andra tillgångar vilket skulle bidra till en snedvriden resursallokering. Skatten ansågs också motiverad för att få en likvärdig beskattning med den av hyresbostäder. Ränteavdragen sattes till 30 procent efter att tidigare varierat med nivån på marginalskatten. Modellen säkerställde en likvärdig skattemässig behandling av lånat och eget kapital.

Fastighetsskatten kom under en rad av år att utsättas för stark kritik. Ett argument var att egna hem till skillnad från andra kapitaltillgångar inte genererar någon monetär avkastning som kan användas till att betala skatten med. Ett annat var att periodvis skenande bostadspriser och taxeringsvärden gjorde skatten oförutsägbar.

Kritiken bidrog till att skatten 2008 omvandlades till en kommunal fastighetsavgift på 0,75 procent av taxeringsvärdet med ett tak. För 2019 är taket satt till 8 049 kronor.

På orter med höga taxeringsvärden är i dag skatten på boende väsentligt lägre än vad den skulle ha varit med den gamla fastighets-skatten. Vid mer normala räntenivåer än i dag skulle ränteavdragen på orter med höga taxeringsvärden vara betydligt högre än den kommunala fastighetsavgiften. På dessa orter bör den kraftigt sänkta

fastighetsskatten teoretiskt sett ha bidragit till både högre bostadspriser och ökade bolåneskulder. Det finns samtidigt en empirisk studie som indikerar att bostadspriserna inte påverkades alls av fastighetsskattesänkningen. Ett skäl till det kan vara att hushållen bedömde att beskattningen av bostäder snart skulle kunna komma att höjas igen och att det i studien var svårt att kontrollera för de fulla effekterna av finanskrisen.

Det är således inte empiriskt fastställt att den minskade fastighets-beskattningen har bidragit till högre bostadspriser och bolån. Teoretiska skäl talar ändå starkt för detta. Det innebär ändå inte att argumenten för att reducera ränteavdragen av finansiella stabilitetsskäl är särskilt starka. Det är hushållens långsiktiga räntebetalningsförmåga och inte skulderna som rimligen är av störst relevans för den finansiella stabiliteten.

Finns det då andra argument för att reducera ränteavdragen? Ja, möjligen. Den kraftigt sänkta löpande nettobeskattningen av ägda bostäder innebär att ägda bostäder nu är skattemässigt gynnade framför hyresbostäder. I ett läge där det sannolikt är politiskt svårt att väsentligt höja fastighetsskatten på ägda bostäder skulle som ett alternativ i stället ränteavdragen kunna reduceras eller takas så att de vid mer normala räntenivåer ligger i paritet med den kommunala fastighetsavgiften. Mot detta talar hyresregleringen som ju i praktiken ger en subvention till boende i hyresrätter i områden där bruksvärdeshyrorna understiger marknadshyrorna, vilka sammanfaller med just de områden där nettobeskattningen av ägda bostäder har sänkts som mest.

Ett annat argument för att reducera ränteavdragen som framförts av professor Peter Englund är att de vid mer normala räntenivåer än i dag

ger en för låg nettobeskattning av ägda bostäder i förhållande till kapital stående på ISK.

Ytterligare ett argument som talar för sänkta ränteavdrag är att statens kostnader för dem isolerat sett kommer att öka kraftigt när räntorna går upp. Samtidigt har Konjunkturinstitutet visat att statens skatteintäkter kommer att öka något mer än kostnaderna för ränteavdragen när räntorna stiger.

Vilka konsekvenser skulle då en reduktion eller ett slopande av ränteavdragen ha? Det beror lite på om reformen sker isolerat eller i ett paket med kompenserande åtgärder. Det är ändå troligt att det skulle ha betydande pris- och omfördelningseffekter. Det visar erfarenheten från skatteomläggningen i början av 90-talet som i efterhand bedömdes ha bidragit till ett fall i bostadspriserna med 15 procent.

Utifrån en inom forskningen vanligen använd user-cost-of-housing-beräkning är en tumregel att bostadspriserna kan falla med 1 procent för varje procentenhet som ränteavdragen reduceras. Helt slopade ränteavdrag skulle därmed teoretiskt sett kunna leda till ett bostadsprisfall på 30 procent. I praktiken beror dock effekten på hur bostadsutbudet ändras på sikt och på om hushållen uppfattar förändringen som bestående eller inte. Med tanke på risken för potentiellt stora prisfall bör nedtrappade ränteavdrag hursomhelst ske över en lång tidsperiod.

En reduktion av ränteavdragen slår ekonomiskt olika för nya bostadsköpare respektive hushåll som redan äger en bostad. Sänkta ränteavdrag gör det något enklare för nya hushåll att ta sig in på bostadsmarknaden då bostadspriserna faller eftersom behovet av kontantinsats minskar men det skulle inte minska deras månatliga

räntekostnader. De som redan äger en bostad skulle i stället drabbas av en förmögenhetsförlust då bostadspriserna faller. Högt belånade hushåll skulle drabbas hårdare än lägre belånade hushåll. Ett slopande av ränteavdragen skulle, som professor Mats Persson poängterat, också kraftigt missgynna dem som måste finansiera sitt boende med lånat framför eget kapital.

Sammanfattningsvis är argumenten för att reducera ränteavdragen av finansiella stabilitetsskäl inte särskilt starka. Däremot finns vissa strukturella och offentlig-finansiella argument som möjligen talar för nedtrappade ränteavdrag. Det skulle dock samtidigt bidra till bostadsprisfall, förmögenhetsomfördelning och att lånat och eget kapital inte ges samma skattemässiga förutsättningar.

Robert Boije, chefsekonom SBAB "

"Bebis försvann – kvinna greps

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

En kvinna i 40-årsåldern har gripits misstänks för människorov efter att ett sexmånader gammalt barn försvann från en förskola på Hisingen.

Den lilla flickan försvann från en förskola under eftermiddagen i går. Hon låg då utomhus i sin barnvagn. Barnets mamma var inne på förskolan för att hämta ett syskon.

Händelsen orsakade ett stort polispådrag. Flickan söktes med helikopter, polishundar och polisryttare. Ett par timmar senare återfanns barnet på en parkeringsplats i Bäckebo, ungefär sex kilometer från förskolan.

Inkilad mellan ett par bilar stod den svarta barnvagn som polisen frenetiskt letat efter. Ovetandes om uppståndelsen gick Jessica Samuelsson, som jobbar i närheten, fram och såg den lilla flickan ligga där.

– Hon var till synes helt oskadd. Hon var glad och varm och supermysig, säger hon.

Strax därefter greps en kvinna i 40-årsåldern.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

"Nya Stockholmslägenheter är billigare än gamla

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

För första gången på många år är nybyggda lägenheter i Stockholm i genomsnitt billigare än gamla. Det visar en undersökning som bostadsannonssajten Booli gjort.

Under de senaste åren har nyproducerade bostäder varit dyrare än jämförbara befintliga lägenheter.

Det mönstret går igen när Booli studerar det genomsnittliga kvadratmeterpriset i tio kommuner i Sverige under fjolåret.

I nio av dem var priset för de nybyggda lägenheter som såldes 2018 högre än för äldre bostäder som såldes. I vissa fall, som i Västerås och Helsingborg, handlar det om väldigt stora skillnader.

Men i Stockholms kommun var det annorlunda. Där var det genomsnittliga kvadratmeterpriset i nyproduktionen 65 900 kronor per kvadratmeter. I det befintliga beståndet var genomsnittspriset 70 700 kronor.

– De senaste åren har nyproduktion varit dyrare, men i Stockholm har det alltså svängt om, konstaterar Matilda Adelborg, pressansvarig på Booli, i ett pressmeddelande.

Nyproduktionen bromsade in redan under hösten 2017 och priserna pressades under fjolåret. Enligt Booli var nästan en tredjedel av de nya lägenheterna som kom ut på marknaden under 2018 prissänkta. Och just i Stockholm har nyproduktionen varit som dyrast.

Claudia Wörmann, boendeekonom på statliga banken SBAB, menar att det som skett i Stockholm är ett trendbrott.

– Ja, man kan i varje fall säga att det var 20-25 år sedan sist, säger hon.

Wörmann tror att nyproduktionen har tvingats anpassa sig till det befintliga beståndet. Till skillnad från begagnade bostäder är löptiden för nyproduktionen flera år lång.

– Byggaren prissätter något i en marknad, men när man ska sälja och lägenheten kommer ut på marknaden så ser marknaden annorlunda ut. Då tvingas byggaren justera priset, säger hon.

På begagnatmarknaden kommer anpassningen till den nya prisnivån inte sällan genom att det inte blir en budgivning. Men för nyproduktionen handlar det om att sänka priset, i synnerhet då utbudet av nya lägenheter är stort.

– En del av det här är en följd av att få i gång försäljningen; att få i gång marknaden, säger Wörmann.

Här manar hon köparna till försiktighet. ”Rabatter” i form av medlemskap i en bilpool eller att få en matkasse under en tid, har litet värde.

– Sådant är flyktigt, de försvinner efter ett tag. Det är priset som viktigt, säger hon.

Även rabatter i form av betald månadsavgift under ett år är hon skeptisk till.

– Vem betalar egentligen den där rabatterade avgiften? Man ska försöka vara lite kritisk, uppmanar Wörmann.

Att teckna sig för en lägenhet som ska byggas innebär en betydande risk. Köparen ska ju betala i olika omgångar, långt innan det kan bli tal om inflyttning. Det har fått en del bedömare att avfärda själva - affärsidén – den håller inte när priserna pressas.

Claudia Wörmann är mer försiktig i att avfärda modellen. Däremot menar hon att byggherrarna nu måste bygga mer varierat och inte fokusera på svindyra prestigeprojekt.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" Jag känner inte igen mig längre – var är etiken i dagens sjukvård?"

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Jag har under mitt yrkesverksamma liv arbetat som läkare i offentlig verksamhet i landsting och kommun. Sedan jag passerat 80-årsstrecket har jag själv blivit alltmer beroende av sjukvårdens tjänster. Jag har då funderat över vad som hänt inom vår sjukvård under senare år. Jag känner i stora stycken inte igen mig.

Under mitt yrkesliv har hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och vårdetiken alltid varit tydliga rättesnören. Jag har funderat över om det alltid är så även för dagens läkare. Det tycks nämligen ha hänt något i sjukvårdens styrning som fått konsekvenser långt ner i sjukvårdsorganisationerna.

Ett centralt begrepp i sjukvårdens styrning är vårdbehov. Läkaren bedömer, efter en kroppslig och psykisk undersökning av patienten, eventuellt kompletterat med andra undersökningar, patientens vårdbehov.

En etisk plattform för all offentligt finansierad vård fastställdes av riksdagen 1997. Vården skall ske efter tre principer:

1. Människovärdesprincipen – vård på lika villkor.
2. Solidaritetsprincipen – den med störst behov skall ges företräde i vården.
3. Kostnadseffektivitetsprincipen, där kostnadsöverbäganden görs först när de två första principerna beaktats.

De två första principerna överensstämmer med HSL (2017:30) 3 kap. 1 §.

2010 blev lagen om valfrihetssystem (Lov) obligatorisk inom primärvården, samtidigt som privata vinstdrivna vårdcentraler fick rätt att lokalisera offentligt finansierad vård där det är mest lönsamt, etableringsfriheten.

En målkonflikt uppstod när vårdvalsreformen infördes, enligt Riksrevisionens rapport "Primärvårdens styrning – efter behov eller efterfrågan?" (RiR 2014:22). Före vårdvalet fattades prioriteringsbeslut av ansvariga politiker och vårdpersonal med hänsyn till etiska riktlinjer och patienternas vårdbehov. Men nu kom primärvårdens resursprioriteringar i allt högre grad att ske utifrån de kommersiella vårdföretagens lönsamhetsbedömningar. Riksrevisionen anger att primärvårdens vårdvalsreform lett till fler besökare med lindriga symtom och att denna grupp gör fler läkarbesök efter reformens införande samt att det motsatta förhållandet gäller för de sjukaste patienterna. Den fria etableringen har, enligt Riksrevisionen, gjort att nya privata vårdcentraler främst etablerats i befolkningstäta ekonomiskt välbärgade områden med ett lägre behov av vård.

Riksrevisionen skriver att "de etiska principerna ska styra konsumtionen av primärvård till de patienter som har störst besvär och behov". "Än så länge tycks inget landsting ha lyckats skapa en vårdvalsmodell som styr primärvården mot vårdens etiska principer." Jag tror inte heller att det går att skapa en sådan vårdvalsmodell. Vi måste få en behovsbaserad demokratisk styrning av vårdresurserna och ett vårdssystem där läkare och annan vårdpersonals vårdbedömningar utgör grunden för verksamheten. Om vi skall få en sjukvård som följer riksdagens etiska plattform, bör vi därför överväga att avveckla primärvårdens vårdval och införa etableringskontroll.

Jan Halldin, läkare, med dr specialist i socialmedicin och allmän psykiatri "

"Inte mycket skrämmer mig"

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Psykiatern Åsa Nilsonne är inte rädd för döden. Tvärtom är hon expert på att leva i nuet och dessutom en stor hundvän.

Åsa Nilsonne är psykiater och professor emerita i medicinsk psykologi vid Karolinska institutet i Stockholm. Hon har skrivit såväl facklitteratur som skönlitterära romaner. Hon har även gett ut deckare och år 2000 tilldelades hon Polonipriset, vilket instiftades för att främja lovande kvinnliga svenska deckarförfattare.

– Jag tyckte att många kriminalromaner byggde på gammalmodig psykologi och ville lite i smyg uppdatera läsarens kunskaper om psykologi. Jag hoppades att recensenterna skulle upptäcka det, men det gjorde de inte. Till slut kände jag mig så uppgiven att jag slutade med kriminalromaner, säger hon i sin lägenhet i centrala Stockholm med den elvaåriga kinesiska nakenhunden Zelda i knät.

Två kriminalromaner utspelar sig i Etiopien, där Åsa bodde mellan nio och fjorton års ålder. Hennes pappa var stationerad som diplomat där och mamma skötte ruljansen i det stora hushållet medan Åsa och hennes lillebror hade ett fritt liv.

– Jag levde nästan som Pippi Långstrump. Jag kunde sätta mig på en häst och rida ut i naturen. Jag är tacksam för den tiden.

Rotlösheten infann sig inte förrän fjortonåriga Åsa kom till Sverige.

– I Sverige upptäckte jag att jag inte var så "svensk" som jag hade trott. Jag har nog aldrig riktigt kompenserat det språkliga och kulturella gapet mellan mig och "infödda" svenskar.

Intresset för djur och beteende spirade tidigt och även om hon kunde bli valforskare, så var yrket vuxenpsykiater en bättre födkrok. Det var

ett bra val visade det sig under åren på Sankt Görans sjukhus och Karolinska institutet.

– Jag blev otroligt glad när jag hade löst ett problem för en patient. Glädjen följer mig fortfarande, så jag är väldigt tillfredsställd med mitt yrkesval. Jag har svårt att tänka på yrket som annat än meningsfullt. Åsa har alltid skrivit – ”för byrålådan”.

– Skrivandet har alltid varit som en livsstil för mig. Det hjälper mig att reflektera över det som pågår i mitt liv, begränsa oredan och öka valmöjligheterna.

Men mitt i yrkeslivet och med småbarn hemma bestämde hon sig för att ta ett stort kliv och bli författare. Helt enkelt för att ha råd att gå ned i arbetstid som psykiater för att kunna tillbringa mer tid med barnen.

– Jag tänkte att det inte kunde vara så svårt att skriva en bok. Och det var så lätt som jag trodde.

Så tillkom hennes första kriminalroman ”Tunnare än blod” för 28 år sedan.

Skrivlusten finns ännu, om än i andra genrer. För två år sedan publicerades hennes professionella självbiografi ”Processen”, bland annat om överförskrivning av psykofarmaka (”i många fall är psykofarmaka bra”). Och i fjol gav hon ut ”Zeldas psykologiska betraktelser”.

– Jag vill hjälpa folk att uppnå ett liv som de blir nöjda med. Jag känner att jag har något att säga om det.

Både hundar och mindfulness (medveten närvaro) ligger henne varmt om hjärtat. Hon ser kopplingar mellan båda: kärleksfullhet och mindfulness ligger tätt intill varandra och hundar har lätt för att agera kärleksfullt.

– Hundar är väldigt kärleksfulla. Det blir ungefär som när mitt barnbarn säger ”fa-mo” och springer mot mig med öppna armar. Jag är väldigt glad över mina fem barnbarn, de binder mitt liv med framtiden. Jag tror inte på livet efter detta på annat sätt än genom mina barnbarn.

Inte utan att man undrar hur hon ser på döden.

– Jag ser framtiden an med tillförsikt och har en god relation till döden, jag är inte alls rädd. Jag tror inte att det är värre att dö än att somna eller tappa medvetandet. Jag hoppas att döden kommer vid ett bra tillfälle, inte för tidigt och inte för sent. Det finns inget särskilt jag vill hinna med att göra innan dess. Jag tycker om att göra roliga saker, men det finns ingenting som det vore en katastrof om jag inte hinner med.

– Jag är orädd. Redan som en unge var jag den som vågade klättra högst i träden. Det är inte mycket som skrämmer mig, säger Åsa Nilssonne.

Åsa Nilssonne hade tidigt ett stort intresse för djur och beteende. Hon funderade på att bli valforskare, men valde i stället psykiatri. ”Jag är väldigt tillfredsställd med mitt yrkesval”, säger hon.

Eyal Sharon Krafft TT "

"Åsa Nilssonne

Gratuleras till: Fyller 70 år den 25 januari.

Gör: Psykiater och författare.

Familj: Tre barn och fem barnbarn.

Bor: Stockholm.

Så firar hon födelsedagen: ”Jag delegerade planeringen till mina söner så det blir en överraskning. Det enda jag vet är att det blir en övernattningsborta.”

Om att fylla 70: ”Det är roligt med kalas, men det känns inte speciellt att fylla jämnt.”

Guldkant på tillvaron: Sova ut och vakna utan väckarklocka. God frukost. Göra något som känns meningsfullt.

Att undvika i livet: ”Människor som inte har en välvillig inställning till omvärlden.”

"Akademien tar plats i folkets konstsalong"

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Knytblusar i marmor, Anders Zorn-parodier, containerfartyg i motljus och torrnålsgravyrer. På fredag öppnar Vårsalongen i Liljevalchs konsthall. 3 538 konstnärer har skickat in verk i år, rekord. Av dessa har 136 valts ut.

Konsthallschefen och jurybossen Mårten Castenfors talar om "låg tröskel och stor bredd" som målet. Både konstproffs och färskingar är välkomna att bidra – förutsatt att de fyllt 18.

Målsättningen är att på dessa tolvhundra kvadratmeter visa allt mellan textila verk, mobiler, måleri, teckning, lergods, stensulpturer, foto, träkonst och allehanda hemslöjd, med mera.

Castenfors gör i år sin trettonde vårsalong.

Finns det någon tydlig trend eller tendens i årets upplaga?

– Njae, inga tydliga, fast några i personalen tycker att det är mer måleri än tidigare, det är möjligt. Däremot inte så mycket foto, videoverk eller digitala verk just nu. Men det Vårsalongen framför allt visar varje år är att allt är möjligt. Man kan som konstnär jobba precis hur som helst och det är en kvalitet tycker jag – konstens rike är oändligt, påpekar han.

Klimatutmaningarna är pyramidala, politiken polariserar och flyktingströmmarna består. Finns det någon konst med budskap kring detta i år?

– Det vi alltid saknar är riktiga politiska smällar, fast i år har vi ett enormt verk som kollektivet Forma i Malmö har gjort av små objekt som 1 500 personer bidragit med och det verket söker sig ju utåt, säger han.

– Men det finns en lite dämpad ton i vårt mörka land. Det är snö, det är kallt och man jobbar med sitt eget. Det är något som återkommer år efter år. Häruppe i Skandinavien så sitter vi och joxar själva, lite introvert, säger Castenfors och tillägger att han dessutom tror att väldigt många som deltar i Vårsalongen har en liknande social bakgrund.

– Det är ofta medelklass med någon form av förberedande konstutbildning bakom sig. Det där mönstret skulle jag vilja bryta. Ambitionen bakom presentationen av konstverken är att de 254 utvalda ska bjuda på en gemensam tonalitet i respektive sal. I den inledande, Trean, är konsten nedtonad. Här härskar det nordiska vemodet med Karin Elmgrens folkloristiska stopmotion-animation på stympningstema. I Tvåan hänger Vegar Moens "Sydsamer" i fonden, sex sammanbitna kvinnor i folkdräkt fångade på ett fotografi som printats på aluminium.

– De är tuffa kvinnor som står rakt upp och ner och ... trycker upp hela rummet, det finns en tyngd i den här, hojtar Mårten Castenfors under sin nu inledda rundvisning.

– Det är riktig fotokonst, och sedan finns det sådant här alldeles intill, säger han och vänder sig ett kvarts varv mot Inger Edelfeldts "Växa upp"-duk, det är skojigt för oss att ha med hennes väldigt fina och lite lekfulla bilder.

Konst som kommenterar nyhetsflödet visar Stefan Bennedahl i sin dova modell i stengodslera av Svenska Akademiens många tomma stolar, den kritvita, Daniuska, knytblusen i Carraramarmor av Anna-Lena Andersson likaså. Originella grepp saknas inte, som Lisa Formares ekorr tassar i bladguld eller Gert-Ove Wågstams ihopsatta reservdelar hämtade ur rörmokarens verktygslåda.

I den stramare skolan märks bland annat det vassa blyertsporträttet "Medkännaren" av Hanna Tamas, född 1999, ståtliga containerfartyg i

Kielkanalen fångade av Sten-Yngve Johansson liksom Björn Nordströms precisa kvinnoporträtt "Somewhere..."

I den avslutande sal Tolv vill årets jury – Castenfors, Helene Billgren, Lasse Åberg och Susanne Vollmer – att konsthallspubliken ska piggas upp.

– När folk är lite vemodiga så möts de här av starka färger och en lite tokig energi, säger konsthallschefen och nickar mot konstnären Bullevuttans "Röd sand". En humoristisk avklädning av Anders Zorn i just ett sådant frodigt buskage som han placerade sina lika avklädda kullor i.

– Det jag är ute efter är just energi och variation, en blandning. I juryn söker vi efter saker som sticker ut från allt det andra, och då kan de unga experimenten från till exempel konstskolorna vara skojiga för de visar något annat.

Några coola pärlplattor i år?

– Inte den här gången! Men vi har fina broderier. Annars är ju pärlplattor en härlig och underskattad teknik, ler han. Vi har dock en kille, Axel Österholm, som är 18 och har gjort små trämodeller av korvkiosker, en heter "Stället där jag köpte mina första cigg", sådant gillar jag.

Gillande är Mårten Castenfors också inför Titti Winbladhs exakta jätteavbildning i olja av Drottningholm från ovan.

– Den här måste jag snacka med kungen om, jag ska ringa honom, han som bor där borde ju verkligen köpa den här och 150 000 spänn är ju inte dyrt ändå för den här.

Vårsalongen öppnar den 25 januari i Liljevalchs konsthall och avslutas den 24 mars.

Georg Cederskog

georg.cederskog@dn.se "

" Två postombud försvinner i Huddinge

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Huddinge. När två Ica butiker lägger ned paketutlämningen protesterar flera kommuninvånare. För en del äldre personer innebär nedläggningen att det blir svårare att ta sig till postombudet. – Jag kommer bli tvingad att sluta sända efter varor som kommer med posten, säger Bitten Folkesdotter, 67 år.

I Huddinge kommun tvingas både Ica Stuvsta och Ica Kvarnen att lägga ned sin posthantering. Orsaken är den ökande e-handeln som utmanar butikernas kapacitet. I dag är lokalerna för små för att rymma både post och livsmedel. Samtidigt fortsätter allt fler att handla på nätet.

– Vår huvudsyssla är livsmedelsförsäljning, men den har hamnat åt sidan när hela vårt lager har bestått av paket. Då behöver vi lägga resurser på att packa upp paketen i stället för att plocka upp livsmedel, säger Maria Rowland, butikschef på Ica Stuvsta, som kommer att sluta vara postombud.

När ett nytt avtal tecknas mellan Ica butikerna och Postnord är det upp till butikerna själva att välja om de vill skriva på eller avstå från posthantering. Hittills har 15 Ica butiker valt att inte teckna nytt avtal med postoperatören.

– Jag kommer bli tvingad att sluta sända efter varor som kommer med posten, säger Bitten Folkesdotter, 67 år.

När hon flyttade till Stuvsta firade hon att postombudet låg nära till hands. I området hon tidigare bodde i fanns ingen butik med posthantering i närheten, vilket innebar att hon var tvungen att promenera tre kilometer till närmaste ombud. Kroppen klarade inte av

avståndet och att bära på de tunga paketen, till slut gav hon upp att beställa saker på nätet.

Nu är hon rädd för att samma sak kommer att ske igen.

– Det värsta är att Postnord inte verkar förstå postnumren, ibland behöver vi som bor i Stuvsta hämta i Huddinge och tvärtom, säger Bitten Folkesdotter.

Under 2016 och 2017 har andelen invånare i åldrarna 65 år och uppåt ökat i Huddinge kommun. När de lokala postombuden försvinner menar Pensionärernas riksförbund, PRO, i Stuvsta-Snättringe, att den åldrande befolkningen drabbas hårt.

– Det bor många äldre personer här som tvingas promenera långt eller ta bussen för att hämta paket, vilket även blir en kostnadsfråga eftersom SL-kort är dyrt, säger Ann Persmalm, 72 år, studieorganisatör på PRO i Stuvsta-Snättringe.

Samtidigt poängterar hon att Ica butikerna inte har gjort något fel.

– Önskemålet vore att Ica butikerna hade kvar posten, men samtidigt är deras fokus att sälja mat vilket de ska få göra utan att posten tar över, säger Ann Persmalm.

Enligt henne har bristen på närliggande postombud lyfts på PRO:s styrelsemöten. Bland annat diskuteras möjligheten att en annan lokal aktör kan ta över ansvaret för posten. En annan lösning på problemet vore att gå tillbaka till ordinära postkontor som förr i tiden.

Men Bitten Folkesdotter tycker att Postnord ska ge bättre avtal till butikerna.

I en grupp på Facebook, för invånare som bor i Stuvsta-Snättringe, diskuterar hon tillsammans med andra Huddingebor vad de kan göra åt situationen. Hennes drömscenario är att Postnord tecknar avtal med en lokal butik i området.

– Både jag och andra medlemmar har kontaktat Postnord och klagat, jag hoppas att fler människor gör så eftersom ju fler vi är desto bättre, säger hon.

Ungefär 1 500 personer är medlemmar i gruppen. Flera inlägg har skapats som handlar om postombuden där många visar förståelse för butikernas beslut att lägga ned posten. Samtidigt kommenterar flera personer att de har hört av sig till Postnord.

På postoperatören ser man över möjligheten att starta fler samarbeten med andra butiker.

– Vi behöver öppna upp 140 nya ombud i Sverige, bland annat i Stockholm och andra storstäder eftersom många personer bor där, säger Anette Rihagen, chef för Postnords ombudsnät i Sverige.

Raffaella Lindström

raffaella.lindstrom@dn.se "

" Postnords vd: Jag tycker inte att vi har ett problem

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Postnord har blivit av med flera ombud i början av året och Post- och telestyrelsen efterfrågar nya leveransvägar. Nu svarar Postnords Sverigechef på den senaste tidens kritik. – Jag tycker inte att vi har ett problem, säger Annemarie Gardshol.

Bättre hemleveranser och fler utlämningsställen i egen regi är det som krävs för att avlasta ombudsnätet när e-handeln växer. Det menar Postnord Sveriges vd Annemarie Gardshol.

De senaste dagarna har det rapporterats om flera butiksägare som valt att inte fortsätta som ombud för Postnord. Främst ligger problemet i storstäderna, där ombudskapet inte är en lika viktig för kundtillströmningen som hos butiker utanför städerna.

– Vi har respekt för att det är en volymförändring vi måste ta hand om de kommande åren, men det är inte ett nytt fenomen för oss, säger Annemarie Gardshol.

Paketvolymerna skiftar kraftigt under året, och allra värst är det från andra helgen i november till strax efter jul.

Efter 2017 års långa köer, sena leveranser och liggande pakethögar på Arlanda gick Postnord in och avlastade sina ombud med tillfälliga utlämningsställen under Black Friday-helgen förra året. Totalt öppnades runt 70 nya utlämningsställen upp för att sprida volymerna. Ändå kom rapporter om överfulla hyllor och butiker som vädjade till kunder att komma och hämta ut paket.

– Den återkoppling vi fått från många ombud är att avlastningen hjälpte väldigt mycket. Sedan är det fortsatt några ombud som är

väldigt belastade just inne i storstäderna och det har jag all respekt för, säger Annemarie Gardshol.

– Att man dels måste hantera en arbetssituation som blir tuffare, dels att det kräver mer yta.

Enligt prognoser från Postnord och handeln kan paketvolymerna både dubblas och tredubblas de kommande fem åren. Post- och telestyrelsen menar att det framöver måste till nya sätt att skicka paket.

– Det är klart att det är en fråga för oss, alltså hur ska vi säkerställa leveransen hela vägen fram till kund, säger Annemarie Gardshol.

Hur ska ni göra det då?

– Vår strategi framåt går väldigt mycket ut på att fortsätta jobba med ombuden och ha den densitet som krävs där ute. Det andra är att jobba med hemleveranserna.

Postnords egna undersökningar visar att runt 55 procent gärna vill ha sina leveranser till hemmet i framtiden. Men ändå väljer 70 procent fortfarande ombudsalternativet. En av anledningarna till det är tidsangivelserna för leveransen.

– Tidsslottarna kommer vi att behöva jobba med så att de blir tajtare men också mer förutsägbara, för det kan ju hända saker på vägen. Det behöver finnas möjlighet att kommunicera med mottagaren och säga att man blir sen eller erbjuda att leveransen går till ett ombud i stället. Många andra aktörer har redan koll på den biten i appar och liknande. Hur långt bort är ni egentligen?

– Vi jobbar på det kan jag väl säga. Det är en viktig bit att kunna ha med, men vi jobbar på många delar av vårt erbjudande och vi vill kunna erbjuda hela palletten av leveransmöjligheter.

Skulle bättre hemleveranser avlasta ombudsnätet?

– Det tror jag. Det finns skäl till att man valt ett ombud, och det kan ju ha att göra med att man inte kan vara hemma vid de tidpunkter vi erbjuder nu, säger Annemarie Gardshol.

Postnord har omkring 2 000 servicepunkter i Sverige, varav 250 drivs av företaget. För att täcka de växande volymerna säger de sig behöva 140 nya servicepunkter under 2019, varav en del kommer att vara helt i egen regi.

Vad händer om ni inte når 140 nya servicepunkter i år?

– Då blir det tungt, men det är ett mål vi satt och det ska vi nå. Vi har ju en hel organisation som inte gör annat än att jobba med ombuden, säger Annemarie Gardshol.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se

"Den svenska handfallenheten inför katastrofer är en stor gåta

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Skogsbränderna i somras var de värsta i historien. Men det hade inte behövt bli så, om detta påminde det senaste avsnittet av "Uppdrag Granskning", som också kom med ett nytt avslöjande: Folk ringde in larm om den allra största härden, i Enskogen, när den ännu var mycket liten, men den informationen tappades bort. Så kunde branden ostört växa sig fet, utom kontroll, i ett helt dygn.

En sak som är uppenbar är att alla som var med och släckte gjorde sitt bästa utifrån förutsättningarna de hade. Problemet var att dessa förutsättningar inte var tillräckliga. Det fattades personal, utrustning och transporter. De brandmän som sedan anslöt från andra delar av landet fick veta att de inte behövde ha med sig några bilar, oklart av vem.

Det är klart att kaos uppstår när en sådan här sak händer. Och det är klart att det kan vara för dyrt att ständigt stå fullrustad inför en katastrof som någon gång kanske kommer. Man kan exempelvis diskutera om Sverige borde ha egna släckningsplan eller inte, om det är en kostnad som så att säga bär sig. Vad som däremot alltid måste fungera är organisationen. Och det gör den inte.

Det var inte bara branden i somras, det var också bränderna i Västmanland fyra år tidigare. De var de ditintills största någonsin. Därefter tillsattes ett trettiotal olika utredningar. Men vad blev det av dem? Inte mycket. För samma grundläggande problem kvarstår. Efter storbranden i Västmanland 2014 bestämde Myndigheten för samhällsberedskap, MSB, att verkets arbete därefter skulle styras av

tre principer: ansvar, samverkan och handling. Men tjänstemännen kommer givetvis inte att kunna tillämpa dessa principer så länge de inte har en plan för *hur*. Det är i den änden man måste börja. Med det praktiska. Allt handlar om samordning.

Men räddningspersonalen tvingades även i somras att använda kommunikationsradion RAKEL, som länge beskrivits som en skrivbordsprodukt för storstaden – så snart man kommer ut i skogen slutar allt att fungera. Så var det även då. Nästan två veckor tog det innan en ny basstation kom på plats, så att det åtminstone fanns lite täckning. Dessförinnan fick brandmännen använda sig av sina privata mobiltelefoner, och hoppas på att närliggande master inte skulle brinna upp eller soten äta sig in i tekniken och skära av dem från varandra, från omvärlden.

Och det är det värsta av allt. För att kunna reagera direkt, och kraftfullt, är det absolut viktigaste när en brand uppstår. Sedan blir det fort för sent. Vi har den vetskapen, och vi har också insikten om att detta inte fungerar inom svensk räddningstjänst. Den är decentraliserad, vilket i sammanhanget är ett finare ord för splittrad. Vid en nationell kris kan det ta bortåt två veckor att mobilisera. Fortfarande.

Trots den största branden i modern tid, som följdes av en ännu större brand. Som lär följas av fler stora eldsvådor, och – för den delen – av extremväder, regn och översvämningar, stormar och långvariga elavbrott, i takt med att klimatet så sakteliga spårar ur. Inte heller för den sortens kriser rustar vi upp. Tvärtom.

Sverige har satt en ära i att bli världens mest digitaliserade land, utan en tanke på hur sårbara det gör oss att vi måste ha tillgång till teknik för att saker ska fungera. Och de stora lager av mat och förnödenheter som vi tidigare höll oss med finns inte längre. De ansågs onödiga. Inte kommer vi väl någonsin behöva dem? Nu förväntas därför var och en klara sig själv i minst tre dygn, vilket MSB har börjat utsträcka till ”en

tid”. Hur många gör egentligen det? Hur många har ens möjlighet att hamstra så stora förråd i en normal bostad? Bara vatten för en tvåbarnsfamilj i en vecka uppgår till 280 liter. Att var och en ska rusta sig efter bästa förmåga är därför en god rekommendation. Men vi måste också satsa på det gemensamma.

Sverige är ju i alla andra sammanhang ett ansvarsfullt och tryggt land där man bryr sig om varandra. Ett starkt samhälle, en stark stat. Här tar vi det säkra före det osäkra. Så varför är vi då så dåliga på den mest grundläggande livförsäkringen: beredskapen? Den här svenska handfallenheten är mig en enda stor gåta.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se "

”Gårdsförsäljning kan leda till 1400 fler alkoholdöda per år”

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

DN. DEBATT 20190124

Januariavtalets utredning om gårdsförsäljning är både oroande och onödig. Två tidigare utredningar har visat att gårdsförsäljning inte är förenlig med Systembolagets monopol. Och vår nya studie visar att alkoholförsäljning i dagligvaruhandeln skulle öka försäljningen med 31 procent och leda till drygt 1 400 fler dödfall per år, skriver fyra alkoholforskare.

Strax efter årsskiftet publicerade tidskriften BMC Public Health en ny vetenskaplig studie av hälsoeffekterna av offentliga alkoholmonopol, denna gång av Systembolagets alkoholmonopol. Studien som leddes av Tim Stockwell från Kanada och Tanya Chikritzhs från Australien, genomfördes av en grupp internationellt verksamma alkoholforskare där vi ingick.

I studien jämfördes två metoder för att beräkna effekterna av privatiserad detaljhandel. Båda visade sig ge mycket likartade resultat vilket stärker tilltron till beräkningarna. Syftet var att uppskatta hur alkoholkonsumtion, alkoholrelaterad dödlighet, sjuklighet, misshandel och rattfylleri skulle påverkas av en övergång till ett av två alternativ: ett system med licenserade privata alkoholbutiker eller ett system med försäljning i dagligvaruhandeln.

Vid en övergång till alkoholförsäljning i dagligvaruhandeln beräknas alkoholkonsumtionen i Sverige öka med 31 procent. En sådan ökning av alkoholkonsumtionen beräknas leda till drygt 1 400 fler dödfall per år. Bland annat uppskattas en ökning av alkoholorsakade

cancerdödsfall med 29 procent. Antalet alkoholorsakade vårddagar på sjukhus beräknas öka med 32,5 procent, till en ökad kostnad av 972 miljoner kronor. Därtill uppskattas misshandelsfallen öka med 34 procent och rattfyllerierna med 58 procent.

Studien är en i raden av forskningsstudier som klargör effekterna för folkhälsan med ett statligt ägt detaljhandelsmonopol. Frågan är om Systembolagets alkoholmonopol har sådana positiva hälsoeffekter i Sverige att de motiverar ett avsteg från marknadsekonomin fria konkurrens. Vår studie talar för det. Det gjorde också en genomgång av den amerikanska myndigheten Center for Disease Control, CDC, av 17 vetenskapliga studier av privatiseringar av alkoholmonopol. CDC-studien visade att alkoholkonsumtionen ökade med 44 procent i genomsnitt. Till exempel ökade försäljningen av vin med 50 procent när monopollet avskaffades i West Virginia 1981, med 150 procent i Idaho 1971 och med 10 procent i New Hampshire 1978.

Även i Sverige har vi erfarenheter av att privatisera försäljningen av mellanöl och starköl. Mellan 1965 och 1977 såldes mellanöl i livsmedelsbutiker. Försäljningen blev mycket stor och den totala alkoholkonsumtionen ökade med 11 procent. Unga påverkades särskilt mycket och när mellanölet flyttade in på Systembolaget 1977 minskade antalet allvarliga alkoholförgiftningar bland unga kraftigt, liksom trafikolyckor där unga var inblandade.

Anledningen till dessa starka effekter är att man genom ett alkoholmonopol kan kontrollera flera faktorer som påverkar alkoholkonsumtionen: antalet försäljningsställen, antalet timmar som butikerna håller öppet, ålderskontroll, marknadsföring och prissättning. Vid en privatisering kommer starka kommersiella krafter att förändra alla dessa, och vi kan förvänta oss ökad tillgänglighet i form av fler butiker, längre öppethållande, lägre minimipriser och ökad marknadsföring, vilket leder till ökad konsumtion. Genom internationella historiska jämförelser beräknade vi hur alla dessa faktorer skulle påverkas av en privatisering i Sverige.

Det hävdas ibland att en effektiv reglering av alkoholförsäljningen kan åstadkommas inom ramen för privata företag. På denna punkt är dock forskningen entydig. Ökad konkurrens inom alkoholområdet leder obönhörligen till ökad alkoholkonsumtion och ökade skador.

Alkohol är inte vilken vara som helst. För många medför den sjukdom, våld, olyckor och sociala tragedier. Ju större alkoholkonsumtionen är i samhället desto större blir skadorna. Konkurrens, vinstintresse och reklam ökar försäljningen och därmed konsumtion och skador.

Särskilt angeläget är att begränsa tillgången till alkohol bland ungdomar, som är känsligare för alkohol både medicinskt och socialt. Det har också visat sig att ungdomar som börjar dricka tidigt har ökad risk för en rad sjukdomar senare i livet, liksom ökad risk för att bli alkoholberoende.

Åldersgränsen 20 år är därför viktig. Systembolaget har en effektiv ålderskontroll och de provköp som man låter ungdomar strax över 20 år göra i butikerna visar att butikspersonalen begär legitimation i över 95 procent av fallen. Däremot har det gång på gång visat sig att livsmedelshandeln har en bristfällig kontroll av 18-årsgränsen för folköl, vilket inte är förvånande för butiker som arbetar under konkurrens. Även detta är ett starkt argument för Systembolagets monopol.

Utöver att slå vakt om alkoholmonopolet som sådant, finns nu starka skäl att skärpa prissättningen. Det finns skäl att mer aktivt styra alkoholpriserna så att de åtminstone följer köpkraftsutvecklingen. Därutöver rekommenderar vi att regeringen inför ett system med minimipriser för alkohol, på samma sätt som skett i Skottland och som är på väg att införas på Irland. Med minimipriser begränsas framför allt alkoholskadorna bland socioekonomiskt utsatta grupper. Man ska också vara medveten om att alla former av ökad konkurrens inom alkoholområdet har en negativ effekt för folkhälsan genom att de driver ner minimipriserna.

Det är också ytterst angeläget att skydda alkoholmonopolet mot till synes oskyldiga reformer som gårdsförsäljning och internetförsäljning. Problemet med gårdsförsäljning är att den strider mot EU-rätten genom att favorisera svenska produkter.

Den utredning om gårdsförsäljning som nu föreslås i utkastet till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna framstår som både oroande och onödigt eftersom två tidigare statliga utredningar funnit att gårdsförsäljning inte är förenlig med Systembolagets monopol. Distanshandeln med alkohol från utlandet, med hjälp av internet, bedrivs nu i detaljhandelsliknande former och med stöd av reklam och annan marknadsföring. Även detta står i strid med EU-rätten.

Lagstiftningen måste skärpas med bestämmelser som förbjuder främjande eller förmedling av försäljning av alkoholdrycker från utlandet och omfatta alla säljföretag, även utländska.

Ett statligt alkoholmonopol är naturligtvis en utmaning mot den gängse marknadsekonomiska modellen där alkohol uppfattas som en vara som alla andra. Men kunskapen om alkoholbrukets risker för såväl de som dricker som för personer i deras omgivning har nu blivit mycket omfattande. Även kunskaperna om vilka motåtgärder som fungerar är nu betydligt större.

Alkoholmonopol i den form som utvecklats i Norden framstår som utmärkta exempel på nudging, ett begrepp som myntades av ekonomipristagaren 2017, Richard Thaler, och som innebär åtgärder för att öka människors välfärd med små eller inga begränsningar i deras handlingsfrihet. Sammanfattningsvis kan Systembolaget ses som en intelligent avvägning mellan individuell frihet och behovet av att begränsa risken för alkoholskador.

Sven Andréasson, läkare, professor i socialmedicin, Karolinska institutet

Johanna Gripenberg, chef och forskare STAD, Karolinska institutet
Thor Norström, professor i sociologi, Institutet för social forskning, Stockholms universitet

Mats Ramstedt, docent, forskare, Karolinska institutet "

" Säkerhetsskyddschefen på Svenska kraftnät slog larm till Säpo om brister

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Svenska kraftnäts dåvarande säkerhetsskyddschef Alireza Hafezi varnade redan i maj förra året Säpo för luckor i myndighetens - säkerhetsarbete. Hans bedömning: bristerna kunde få allvarliga konsekvenser för verksamheten, samhället och Sveriges säkerhet. – Jag upplevde att det var svårt att få gehör internt så jag ville att vår tillsynsmyndighet skulle få kännedom om vad som var på gång, säger han till DN.

DN har avslöjat en rad brister i Svenska kraftnäts säkerhetsskyddsarbete. Bland annat har chefer och konsulter anställts eller anlåtats utan ordentlig säkerhetsprövning. Inför publiceringen hävdade Svenska kraftnät först att DN:s uppgifter inte stämmer. Under granskningens gång har myndigheten ändrat version flera gånger. Generaldirektör Ulla Sandborgh uppgav i en telefonintervju med DN i början av januari att myndigheten skött sig i säkerhetsfrågorna. Flera av de luckor DN presenterade var felaktiga, hävdade hon. I dag är tonen annorlunda. Myndigheten har bekräftat ”flera fall” med personer ”där placering i säkerhetsklass inte stämmer överens med regeringsbeslutet”. Fallen har nu i efterhand bedömts som så allvarliga att bristen har anmälts till Säpo som en säkerhetsincident. Men när DN intervjuade Ulla Sandborgh för tre veckor sedan var det i själva verket välkänt för henne att det fanns allvarliga problem med säkerhetsskyddsarbetet.

Hon och myndighetsledningen hade fått information från flera håll om bristerna – dels i september, av den avdelningschef som ansvarade för säkerhetsskyddsfrågor genom en formell skrivelse, och dels i oktober, av internrevisorn Eva Fredriksson. Bristerna handlade specifikt om personer som anställts utan ordentlig säkerhetsprövning.

DN kan i dag avslöja nya uppgifter. Redan i maj 2018 varnade myndighetens dåvarande säkerhetsskyddschef Alireza Hafezi ledningen på Svenska kraftnät för att det fanns, som han uttrycker det, ”allvarliga risker” i myndighetens säkerhetsarbete.

Han skulle i sin roll få väsentligt mindre inflytande och insyn i säkerhetsskyddsfrågor i samband med en kommande omorganisation. Enligt honom stred beslutet mot säkerhetsskyddslagen.

När han inte fick gehör hos myndighetsledningen för sin kritik slog han larm till Säkerhetspolisen, vilket framgår av Säpodokument som DN har tagit del av.

Alireza Hafezi sade upp sig från Svenska kraftnät under senhösten. I en intervju med Dagens Nyheter beskriver han de brister han såg:

– Jag såg en risk med att de förslag som lades fram skulle innebära kraftiga begränsningar i säkerhetsskyddschefens mandat och befogenheter. Det skulle, enligt min bedömning, göra det svårt för befattningen att genomföra sitt uppdrag såsom säkerhetsskyddslagen definierar.

Varför kontaktade du Säpo?

– Jag upplevde att det var svårt att få gehör internt så jag ville att vår tillsynsmyndighet fick kännedom om vad som var på gång.

Den 13 juni skickade Säkerhetspolisen en formell skrivelse till Svenska kraftnät. Säpo begärde i egenskap av tillsynsmyndighet att Svenska kraftnät skulle svara på ett antal frågor. Enligt Säpos skrivelse var det ”med anledning av uppgifter som framkommit om säkerhetsskyddets organisation och säkerhetsskyddschefens föreslagna roll”.

Skrivelsen var ställd till Alizera Hafezi som säkerhetsskyddschef.

Trots det förbjöd ledningen honom att svara.

– När skrivelsen hamnade på mitt bord gick jag direkt till generaldirektören och informerade henne. Hon gav direktivet att lägga ärendet på de medarbetare – en divisionschef och en avdelningschef – som ledde omorganisationsarbetet, säger han.

En säkerhetsskyddschef har en särskild roll i lagstiftningen. I säkerhetsskyddsförordningen framgår att en säkerhetsskyddschef har i uppdrag att utöva kontroll över en myndighets säkerhetsskydd. Som säkerhetsskyddschef var Alizera Hafezi, i likhet med kolleger på andra myndigheter, direkt underställd generaldirektören.

I Svenska kraftnäts riktlinjer, som har undertecknats av Ulla Sandborgh, framgår att säkerhetsskyddschefen är kontaktperson gentemot Säpo.

Alizera Hafezi vidhöll att han ville ha insyn och vara delaktig i det aktuella ärendet. Trots detta hölls han utanför.

– Jag minns att hanteringen kändes lite anmärkningsvärd. Enligt ett internt regelverk som myndighetschefen själv beslutat, skulle kontakter med Säkerhetspolisen rörande säkerhetsskyddet ske via min dåvarande befattning. Via ett internt mejl till divisionschefen meddelade jag att jag ville vara delaktig i hanteringen. De valde ändå att hålla mig utanför så jag fick ingen information alls om vad som avhandlades under mötet med Säpo, säger Alizera Hafezi.

Som DN tidigare har berättat fick han inte heller någon information om det avsteg från regeringsbeslut som fattades när det gäller säkerhetsprövningen av Svenska kraftnäts personaldirektör som anställdes i februari 2018.

– Det är dubbelt anmärkningsvärt att säkerhetsskyddschefen inte får reda på det. Han kan inte utföra sitt jobb om han inte får informationen, sade Daniel Stattin, professor i juridik vid Uppsala universitet efter DN:s publicering.

Alizera Hafezi anser att myndighetsledningens hantering av Säpos skrivelse i somras är allvarlig:

– Den här enskilda händelsen, och de tidigare fall som DN har uppmärksammat, är konsekvenser av en ledningskultur som kännetecknas av bristande förståelse för de rättsliga ramarna som gäller för den svenska statsförvaltningen samt bristande lyhördhet och respekt för de befattningar som ska slå vakt om rättssäkerheten i en myndighets verksamhet. I det avseendet är Svenska kraftnäts ledning inte unik, säger han.

Han säger att bristerna är särskilt allvarliga eftersom Svenska kraftnät är en mycket viktig myndighet. De kan i praktiken få allvarliga konsekvenser för verksamheten, samhället och Sveriges säkerhet, enligt Alizera Hafezi.

Svenska kraftnäts ledning valde att inte besvara Säpos brev skriftligt, utan gav en muntlig redogörelse på Säpos huvudkontor i Solna. Vad som sades på mötet dokumenterades aldrig av Svenska kraftnät. DN har de senaste veckorna bett om en intervju med generaldirektören Ulla Sandborgh. I en kommentar skriver myndighetens presstjänst att den inte delar bilden av att Säpo uttryckte oro över säkerhetsskyddet och att ”de som deltog i mötet var ansvariga chefer för omorganisationen och det var de som hade bäst insyn i omorganisationen och syftet med förändringen och därmed mest lämpade att svara på frågorna”.

"Fakta. Säkerhetsklassningar

Alla befattningar på Svenska kraftnät är placerade i säkerhetsklass.

Det innebär att myndigheten måste göra en säkerhetsprövning av personer som anställs eller anlitas till befattningarna.

Det finns tre säkerhetsklasser – klass 1, 2 och 3.

Klass 1 är den högsta säkerhetsklassen. Vilka befattningar som ingår i denna beslutas av regeringen.

Klass 2 och 3, de lägre klasserna, beslutas av myndigheten själv.

Fakta. Detta har hänt

Onsdag 9 januari. DN avslöjar att Svenska kraftnäts generaldirektör Ulla Sandborgh i sin roll som marknadsdirektör gav en konsult – som också var hennes vän – uppdrag i miljonklassen. Några dagar senare semestrade de tillsammans i Rio de Janeiro. Ytterligare en hög chef på myndigheten utreds för jäv.

Torsdag 10 januari. DN publicerar mejlkonversationer som visar att Ulla Sandborgh ville förhala information om kraftiga prishöjningar i stamnätet tills efter valet.

Fredag 11 januari. DN avslöjar att Svenska kraftnäts generaldirektör köpte ut sin tidigare personalchef. Han hade varit kritisk mot Ulla Sandborghs användning av dyra konsulter. DN avslöjar också att Svenska kraftnät anställt eller anlitat flera chefer utan att de varit ordentligt säkerhetsprövade.

Lördag 12 januari. Svenska kraftnät anmäler brister i myndighetens säkerhetsskydd till Säkerhetspolisen.

Samma dag träffar dåvarande energiminister Ibrahim Baylan (S) Ulla Sandborgh för ett möte på regeringskansliet. Han säger att det som kommit fram i DN:s granskning är allvarligt. Han har dock fortsatt förtroende för Ulla Sandborgh.

Onsdag 16 januari. DN avslöjar att en hög chef raderade ett stort antal mejl i samband med att dessa begärts ut.

Det visar sig också att Svenska kraftnäts internrevisor slagit larm till styrelsen och generaldirektören om de brister som DN har publicerat redan i höstas. De togs inte på tillräckligt allvar.

Torsdag 17 januari. Näringsutskottet håller en utfrågning med Ulla Sandborgh och Ibrahim Baylan med anledning av granskningen. Det framkommer att Ibrahim Baylan inte var nöjd med de förklaringar som Ulla Sandborgh lämnade till departementet. "

" 14-åriga Elsa kördes ihjäl när hon klev av bussen – i dag faller domen

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Den 23 november förra året miste Elsa, 14, sitt liv. I dag faller domen mot en 50-årig återfallsförbrytare som misstänks ha kört ihjäl henne med sin bil i Orsa i Dalarna.

Det är den 23 november 2018. Klockan är 21.03 på fredagskvällen och termometern visar tio grader kallt. Det är mörkt, men gatubelysningen fungerar vid den lilla, faluröda busskuren vid hållplatsen Kungshaga. En 14-åring flickas kropp har precis slungats 54,3 meter genom luften och landat på E45:an, precis där Lindängsvägen når den tvåfiliga europavägen.

Söderut är det 14 kilometer till Mora. Norrut 3 kilometer till Orsa. En buss, en taxi och en lastbil har stannat och slagit på sina varningsblinkers. Busschauffören har ringt 112.

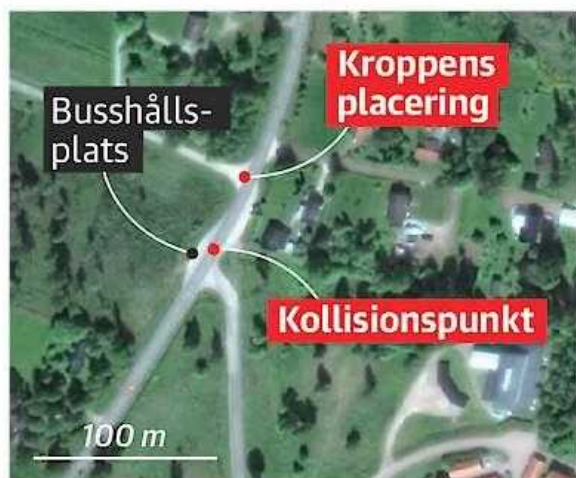
För bara minuter sedan klev Elsa av en buss i linjetrafik mellan Orsa och Mora vid den lilla busskuren. Hon skulle bara hälsa på en kompis en stund. Sedan skulle hon vidare för en helg med sina vänner utanför Orsa.

Elsas liv går inte att rädda. Hon har blivit påkörd av en bil som rusat fram 100 kilometer i timmen på 60-vägen.

Det syns inga bromsspår. Det finns ingen olycksbil på platsen. Föraren har smitit.

En familj har förlorat ett barn.

I det här läget har polisen redan starka misstankar om vem som satt bakom ratten på den 20 år gamla, mörkblå Passaten.

Av en slump har en ledig polis, som färdades i en bil från Mora till Orsa sett honom som en siluett komma vandrande i mörkret, precis efter den våldsamma kraschen. Först möter polismannen två personbilar som blinkar åt honom som för att varna, sedan ser han konturerna av mannen som går längs med den smala vägrenen med sin mobiltelefon tryckt mot örat.

Den ledige polismannen känner direkt igen honom som 50-åringen – välkänd av polisen i Orsa. Polisen tvingas väja lite åt vänster för mannen som går på den smala vägrenen, och han hinner tänka att bilisterna nog varnat honom för mannen.

Snart blir dock polismannen varse att det faktiskt hänt något. I höjd med en avfart mot Högbacca är vägen avspärrad, blåljusen sveper runt i mörkret. Polismannen svänger upp på Högbaccaavägen för att ta en annan väg hem.

Då ser han bilen. Den blå Passaten står övergiven utmed högra vägkanten med den kraschade fronten vänd norrut. Det syns att den fortfarande är varm, det ryker och ångar om den.

– Jag ringde ledningscentralen och berättade att jag troligen hittat den bil som avvikit från olycksplatsen. Jag kollade registreringsnumret och fick veta att bilen var 50-åringens. Då vände jag för att försöka få fatt i honom igen, säger polisen i förhör.

Det ska dock komma att dröja nästan två dygn innan 50-åringen grips. Under natten efter olyckan letar man i hans bostad, men där är han inte. På lördagsförmiddagen ringer en polis till 50-åringens mobil och då, mot alla odds, svarar han.

50-åringen säger att han vet att han kört på en person. Han säger också att han har för avsikt att inställa sig hos polisen under dagen. Sedan lägger han på luren.

Polisen ringer upp honom igen. Nu säger 50-åringen att han lovar att infinna sig hos polisen i Borlänge allra senast 17.30 på söndagen.

Letandet efter honom pågår dock hela helgen.

Först klockan 20.34 på söndagskvällen kommer det avgörande tipset. En man sitter på en pub i Falun och har berättat att han kört ihjäl en tjej för några dagar sedan.

En av dem som hör honom prata kliver ut på gatan där det lämpligt nog passerar en polispatrull. När de kommer in på puben är 50-åringen på toaletten. Polisen avvaktar tills han kommer ut och gripandet blir odramatiskt, han påstår själv att han var på väg till polisstationen för egen maskin.

– Jag skulle bara äta och röka innan, säger han och tillägger:

– Jag tänkte hoppa i älven i går. Men det känns bättre att gå till polisen och ta sitt straff.

Den 4 januari 2018 åtalas han för den dödliga smitningsolyckan. Brottrubriceringarna lyder grovt vållande till annan död, grov våldslöshet i trafik, smitning från trafikolycksplats och olovlig körning.

Av förundersökningen framgår att mannen i det första förhöret nekat till alla anklagelser utom till den olovliga körningen.

I det andra förhöret med polisen, den 26 november, erkänner han dock samtliga brott som han anklagas för.

– Jag kan inte göra annat, säger han.

En rad detaljer om hans trasiga liv och långvariga förhållande till rättväsende och socialtjänst ställer sig i solkig men bjärt kontrast till Elsas 14-åriga liv.

Mannen återfinns i 26 olika avsnitt i belastningsregistret. De senaste domarna, från 2016 och 2017, avser övergrepp i rättssak; ringa brott, olaga hot, rattfylleri och olovlig körning. Påföljderna bestämdes till dagsböter.

Innan dess dömdes han av Svea hovrätt i januari 2013 för skadegörelse, rattfylleri vid två tillfällen, fem fall av grov olovlig körning, obehörigt avvikande från trafikolycksplats, två ringa narkotikabrott, misshandel och olaga hot – till fängelse i fyra månader. Efter det struntande han i kallelserna till frivården, han ansåg sig inte behöva dem. Socialtjänsten har han dock kontakt med – dels för att han lever på försörjningsstöd; han får 3 600 kronor i månaden och hyran betald. Men också för att han påstår sig vilja ha hjälp med sitt

tilltagande alkoholmissbruk, ett missbruk som förvärrats sedan han försökt sluta ta amfetamin.

Vid tiden för dödsolyckan har han av socialtjänsten försetts med en mobiltelefon med alkomätare. Tre gånger om dagen ska ha blåsa i den, den är kopplad till ett analysprogram som socialtjänsten har tillgång till för att kunna följa hans drickande. Blåser han inte får han påminnelser. Han är dock medveten om att det går bra att röka cannabis – det ger inte utslag, så cannabis röker han. I princip dagligen.

Det visar sig att han inte blåst den 23 november. Själv drar han sig så småningom till minnes att han under fredagen druckit två, kanske tre 7,5-procent alkoholstarka burkar öl. Men efter det åt han tre tallrikar kycklingsoppa och drack vatten. Han kände sig aldrig full.

Bilen då? Den köpte han en månad tidigare av en kompis. På avbetalning för 1 000 kronor, han har bara hunnit betala 500 än. Den är ett av 32 fordon som står registrerade i hans namn.

När rättegången hålls i Mora tingsrätt rapporterar reportrar på plats att han är ångerfull. Frivården föreslår fortsatt skyddstillsyn med vård på ett behandlingshem och senare kontroll för att undvika fortsatt missbruk. Åklagaren yrkar på tre års fängelse.

Och den här gången blir det sannolikt fängelse för 50-åringen. Efter rättegången blev han kvar i häktet – vilket tyder på en fällande dom. Döms han för grovt vållande till annans död och grov vårdslöshet i trafik är praxis tre års fängelse, sedan Högsta domstolen, HD, i en dom från 2012 skärpte straffet för en 38-åring man som kört ihjäl en två år gammal flicka i Rydaholm, Värnamo.

Hovrätten hade tidigare dömt till två år och fyra månaders fängelse, vilket såväl åklagaren som den dömda överklagade.

HD konstaterade i sin dom då att även om det inte fanns något uppsåt eller om det inte gick att slå fast att han var likgiltig inför flickans död eller inte, så var hans medvetna risktagande på allvarligt att brottet var att anses som grovt.

Domen mot 50-åringen faller klockan 14 i dag, torsdag.

Ulrika By. ulrika.by@dn.se "

" Millard får lön trots avgångsbeked

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Sverigedemokraten Jonas Millard (SD) sitter fortfarande kvar i riksdagen. Trots att det var över en månad sedan hans parti meddelade att han ska avgå. På fredag kommer han att få sin vanliga riksdagslön på kontot.

Den 19 december meddelade SD att riksdagsledamoten Jonas Millard lämnar sitt uppdrag. Detta efter att DN kunnat avslöja att ett internetkonto han startat publicerat hundratals kvinnofientliga kommentarer. Även Expressen avslöjade att Millard tipsat om en bildbank med smygtagna nakenbilder på kvinnor samt spridit ryktet att en kvinnlig partikamrat legat sig till sitt jobb.

– Jonas Millard har gjort ett mycket bra arbete som ledamot av konstitutionsutskottet. En del av de anklagelser som riktats mot honom har varit falska. Andra har dock varit korrekta, vilket sammantaget gjort att partiets förtroende för Millard har tagit skada. Vi är därför i samförstånd med Jonas som kommer begära entledigande från sitt uppdrag som riksdagsledamot, sa gruppledaren Mattias Karlsson då. På riksdagens hemsida står det fortfarande att Jonas Millard är ordinarie ledamot i riksdagen. Han stod dock som frånvarande under statsministeromröstningen den 16 januari.

Eftersom Jonas Millard på pappret fortfarande representerar SD i Sveriges riksdag, kommer han att få sin riksdagslön. En summa på 66 900 kronor utbetalas på fredag.

För att en ledamot från riksdagen ska kunna lämna sitt uppdrag måste riksdagen godkänna detta, men någon formell ansökan om avsägelse har inte inkommit.

– Det ska lämnas in ett dokument till centralkansliet. Sen ska det upp i riksdagen och riksdagen ska godkänna att en ledamot lämnar, säger Marianne Moström på riksdagsinformationen.

Riksdagens centralkansli, som är den avdelning som hanterar dessa frågor har inte fått in någon handling gällande entledigande.

– Han skickade in något på mejl och vi återkom till honom och sa att det inte var tillräckligt, att det måste komma in med en underskrift, säger Ulrika Linde på centralkansliet.

DN har varit i kontakt med Jonas Millard som säger att han har skickat in ett entledigande.

Han skriver i ett sms att han varit bortrest och att riksdagen har varit julstängd.

”Mitt entledigande har dock redan skickats in digitalt för en tid sedan och även ett underskrivet original har skickats in”, skriver Millard.

Men på onsdagen hade riksdagen ännu inte mottagit någon begäran om entledigande från Millard. Den avgående ledamoten menar att han skickade in sitt entledigande samma dag som han kom hem från sin resa, den 15 januari. Han säger att entledigandet ska börja gälla från och med fredag nästa vecka.

Du kommer att få riksdagslön på fredag, vad tänker du kring det?

”Jag är tveksam till om det ens varit praktiskt möjligt att hinna avsäga sig riksdagsplatsen innan juluppehållet av den enkla anledningen att riksdagen stängde och ledamöterna gick på juledighet. Förutom att kammaren ska fatta ett formellt beslut måste också en del praktiska saker avslutas, och det är knappast orimligt att jag tar tiden fram till fredag nästa vecka att göra just detta”.

DN har sökt Sverigedemokraterna som ber att få återkomma. När DN sökte partiet i samma fråga den 16 januari var svaret att man ännu inte hunnit lämna in en ansökan om avsägelse då riksdagen varit julstängd.

– Allt är i sin ordning och han kommer att avgå, sa Christian Krappedal, pressekreterare hos SD då till DN.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" 39-årig kvinna anhalten misstänkt för människorov

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Den 39-åriga kvinnan som misstänks ha tagit en sex månader gammal flicka har anhållits, misstänkt för människorov. Hon var alltför påverkad av något preparat för att kunna förhöras efter gripandet.

Kvinnan var för påverkad av något preparat för att kunna förhöras när hon gripits klockan 16.43 på tisdagen, nästan två och en halv timme efter att det sex månader gamla barnet försvann. Under onsdagen har förhör kunnat genomföras och tillsammans med andra uppgifter har åklagare beslutat att anhålla henne.

– De som har ärendet vill inte ge några som helst kommentarer. Kvinnan mår inte bra, helt enkelt. Vi fortsätter samla vittnesmål och saker som bilder från övervakningskameror, säger polisens presstalesperson Peter Adlersson.

– En anledning till att vi inte säger så mycket mer än att hon är skäligen misstänkt för människorov är att vi kan ännu inte utesluta att ytterligare någon är inblandad. Vi kommer att kunna lämna mer information senare, säger Peter Adlersson.

Den anhållna kvinnan som gripits förnekar brott.

– Hon vidgår att hon har hanterat barnvagnen men förnekar den påstådda brottsmisstanken, säger hennes advokat Hans Billeskans till TT.

Dramat utspelades under några timmar på Hisingen i Göteborg. När den lilla flickans mamma var inne på en förskola för att hämta ett

syskon försvann barnvagnen som stod parkerad inne på förskolans gård.

Vid halv fem-tiden hittades den lilla flickan på en parkeringsplats till Coop i Bäckebo, ungefär sex kilometer från den aktuella förskolan. Strax efteråt kunde polisen gripa den 39-åriga kvinnan som befann sig i närheten.

Bebisen har blivit noggrant undersökt av en läkare som har kunnat konstatera att flickan är helt oskadd. Föräldrarna får psykologiskt stöd. Även om flickan inte gick på förskolan och händelsen inträffade utanför lokalerna ledde bortförandet även till febril aktivitet bland förskolledningen i Göteborg, som kallade till krismöte direkt efter händelsen.

– Det är ju en situation som inte får hända, även om det är viktigt att påpeka att personalen inte brustit i sin tillsyn på något sätt. Men alla påverkas naturligtvis och vi ville säkerställa att det finns stöd att tillgå, säger Elisabet Nord, förskoledirektör i Göteborg.

– Det är ju en fruktansvärt jobbig situation som lyckligtvis slutade väl, och nu pustar alla ut, säger Eva-Lena Båth, tf utbildningschef i Hisingen.

Ett flertal stödinsatser har satts in vid den aktuella förskolan och under onsdagen kommer bland annat psykolog och säkerhetspersonal finnas på plats. Flickans familj kommer erbjudas stöd via stadsdelsförvaltningen.

Ossi Carp

ossi.carp@dn.se "

" 75-åring satt naken i poliscell – får 10 000

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

En 75-årig man fick sitta naken i en cell hos polisen i Växjö i fyra timmar. Nu får han 10 000 kronor i skadestånd efter ett beslut från justitiekanslern (JK), rapporterar Smålandsposten.

Mannen blev först fråntagen alla kläder utom kalsonger och undertröja, men dessa tog han av sig själv. När han bad att få tillbaka sina kläder fick han nej. JK anser att han exempelvis borde ha fått en filt och kallar polisens agerande för ett åsidosättande av rätten till privatliv.

Tidigare har justitieombudsmannen kritiserat polisen för att mannen kroppsvisiterades utan rättslig grund.

TT "

" Carl Johan von Seth: Här är brickorna i spelet om din bostad

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Nya villkor vankas för Sveriges bostadsägare. Uppskovsräntan ska slopas. Bostadsminister Per Bolund (MP) talar också högt om minskade ränteavdrag. Fler förslag kring skatterna och bolånen kan snart segla upp.

Vad är en elefant?

När partierna i riksdagen talar om bostadspolitik kan man ibland påminnas om de blinda männen som skulle undersöka ett okänt djur. "Detta är en tjock orm", sa han som kände på snabeln. Mannen som greppade kring benet beskrev en trädstam. En tredje fick tag i en bet och talade om ett spjut. Och så vidare.

Att svensk bostadspolitik är ett fiasko är visserligen de flesta eniga om. Men vari problemet ligger och hur det ska lösas beror på vilken av de blinda männen man frågar.

Mer om elefanten lite senare. Här är några av de bostadspolitiska komponenter som kan bli aktuella – och hur olika grupper påverkas av förslagen – när S, MP, C och L ska förhandla om skatterna och bolånen.

Reavinstskatten och uppskovsräntan

Något som redan står klart är att den som säljer sin bostad med förtjänst snart kan skjuta upp sin vinstskatt utan kostnad.

Uppskovsräntan avskaffas, står det i januariavtalet.

Men flyttskatten, i vilken även reavinstskatten brukar räknas in, kan lyftas igen om partierna senare gör allvar av ambitionen om en

skattereform. Centerpartiet vill att reavinstskatten blir ”mer rimlig”, och även miljöpartister har talat om en sänkning.

Vinnarna skulle främst bli de hushåll som har ägt en bostad länge, vill sälja och flytta till något mindre. De kan slippa miljonbelopp i skatt. På plussidan för alla andra är att det kan tänkas få fart på fler flyttkedjor.

Ränteavdraget

Ränteavdraget hör till de kapitel i svensk skattepolitik som brukar få sämst recensioner av olika expertinstanser.

Men för det första skulle ett slopat ränteavdrag påverka ekonomin negativt för många med höga lån. De tenderar att vara barnfamiljer. Särskilt när räntorna stiger kan det komma att svida.

Som SBAB:s chefsekonom Robert Boije påpekade på tisdagens DN Debatt skulle ett avskaffat avdrag, för det andra, kunna orsaka ett 30-procentigt fall i bostadspriserna. Det är ett recept på lågkonjunktur. Vinnare blir möjligen de som ännu inte köpt sin första bostad.

Fastighetsskatten

Fastighetsskatten är ekonomkårens älsklingsåtgärd. Det sägs ibland att skatten inte längre finns. Sanningen är att den bara har förklätts till en kommunal avgift med ett tak.

Det taket kan utan vidare höjas eller tas bort, vilket sannolikt skulle pressa bostadspriserna en aning och öka rörligheten lite. Beräkningar från Finanspolitiska rådet visar också att höjd fastighetsskatt är en träffsäker åtgärd om man vill beskatta höginkomsttagarna.

Amorteringskraven

Liberalerna har varit kritiska mot de skärpta amorteringskrav som har blivit besvärliga hinder särskilt för den som ännu inte har startat bostadskarriären.

Hur åtgärderna har påverkat priserna är osäkert. Sannolikt har de pressats. Men en viktig sak med amorteringskraven är också att de till

skillnad från skatterna inte kostar hushållen något. De skapar en utgift, men är en form av spartvång.

Kraven på bankerna

Om partierna vill dämpa skulderna är en väg att titta på reglerna för bankerna. Det kan handla om höjda kapitalkrav. En brittisk variant är att sätta en gräns som bestämmer hur stor andel av en banks kunder som kan vara skuldsatta över en viss nivå.

I januariavtalet mellan S, MP, C och L nämns en lång rad problem som utmärker bostadsmarknaden: Den höga skuldsättningen, generationsorättvisorna, segregationen.

Men om man försöker lösa enstaka problem kan ett annat lätt bli värre. Många snabba åtgärder på en gång riskerar dessutom att orsaka ett prisras.

Det duger alltså inte att rycka i elefantens svans. Partierna måste enas om en helhet.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se "

" Strejken har brutit ut i flera hamnar

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Drygt tusen hamnarbetare har gått ut i strejk efter att fackförbundet tackade nej till medlarnas bud.

Den segdragna konflikten mellan Hamnarbetarförbundet och Sveriges Hamnar visar inga tecken på en lösning. På tisdagen bröt förhandlingarna samman när fackets förbundsstyrelse beslutade att avvisa medlarbudet som arbetsgivaren antog. Det innebär att runt tusen hamnarbetare gick ut i strejk på onsdagsmorgonen.

Facket säger att man vill mötas i nya direktförhandlingar med arbetsgivarna men mottog på onsdagen förslag på förhandlingsdatum med de statliga medlarna, den 4 och 5 februari.

– Det känns lite långt fram i tiden med tanke på att Transportföretagen i media har beskrivit konflikten som kostsam, säger Eskil Rönér, förbundsordförande vid Hamnarbetarförbundet på onsdagskvällen.

Enligt arbetsgivarna är samtal inte aktuellt förrän strejken avbrutits.

– Vi accepterar att de ska få ett eget kollektivavtal. Bollen ligger hos facket och de måste förklara vad det vill ha ytterligare och varför det skulle vara rimligt, säger Mattias Dahl, vd för Transportföretagen.

I samtliga hamnar där Hamnarbetarförbundets medlemmar strejkar svarar arbetsgivaren med lockout mot de strejkande arbetarna.

Punktstrejkerna varar två till sex timmar, medan lockouten varar under hela arbetspasset. Detta görs, enligt Mattias Dahl för att skydda arbetsgivaren från onödiga lönekostnader.

Varslet gäller ett trettiotal rikstäckande punktstrejker och övertidsblockader i 15 hamnar på åtta orter. Strejken inleds vid hamnar i Gävle, Helsingborg, Holmsund, Karlshamn, Malmö, Sundsvall, Söderhamn och Umeå, för att sedan utvidgas till Stockholm och Göteborg.

DN "

" Polis får inte hjälpa våldsutsatta på fritiden

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Polisen Jenny Eriksson får inte hjälpa våldsutsatta kvinnor på sin fritid. Det är en bisyssla som kan skada Polisens förtroende bland allmänheten, hävdar Arbetsdomstolen. ”Jättekonstigt”, menar Jenny Eriksson. Men vad är egentligen tillåtet som extraknäck eller bisyssla?

Det beror – delvis – på om du jobbar i offentlig sektor eller inom näringslivet, konstaterar arbetsrättsjuristen Anne Alfredson på LO/TCO Rättsskydd, som själv i Arbetsdomstolen företrätt anställda vars extraknäck arbetsgivaren velat förbjuda.

Grundförutsättningen över hela arbetsmarknaden är lojaliteten med arbetsgivaren.

– I ditt privatliv får du i princip göra vad du vill, men allt som kan innebära att din lojalitet ifrågasätts kan straffa sig, säger Anne Alfredson.

Många anställda har en bisyssla. Av Sveriges fyra miljoner yrkesverksamma driver runt en tiondel egna företag på deltid. Andra jobbar kvällar och helger hos en annan arbetsgivare. Det kan handla om läkare som är hyrdoktorer eller har egna affärsdrivande bolag vid sidan om. Men också om bemanningsanställda hos flera olika bemanningsföretag och timanställda i detaljhandeln, som vill ha fler timmar hos en annan arbetsgivare. Eller onlinejobb och plattformsgig. Polisen Jenny Eriksson i Umeå var på fritiden ordförande i en ideell förening, Hand i hand för kvinnofrid, som hon också varit med och grundat. Det satte sig arbetsgivaren, Polismyndigheten, emot. Och i

somras slog Arbetsdomstolen fast att bisysslan inte var förenlig med hennes yrkesroll. Resonemanget gick ut på att allmänheten kunde komma att ifrågasätta inte bara Jenny Erikssons opartiskhet, utan även hennes kollegors. Eftersom polisen hanterar ärenden med motstående intressen – både den som varit utsatt för ett brott och den som är misstänkt för brottet.

Då spelade det ingen roll att Jenny Eriksson i sitt arbete främst hanterade passärenden, parkeringsfrågor och beslagtaget gods. Polismyndigheten pekade på att hon ibland också sitter i receptionen och där är ett slags Polisens ansikte utåt.

– Folk tycker att Polismyndighetens och Arbetsdomstolens resonemang är jättekonstigt, säger Jenny Eriksson och fortsätter:
– De hör av sig och säger att vi snarare borde ha fler poliser som engagerar sig, säger Jenny Eriksson, som hade hoppats kunna stanna i polisyrket till pensionen.

Nu söker hon nytt jobb. Där hoppas hon kunna återuppta sitt ideella arbete i Hand i hand för kvinnokraft.

Inom staten, landstingen och kommunerna förbjuder lagen om offentlig anställning, Loa, förtroendeskadliga bisysslor. Alltså anställning, uppdrag eller verksamhet som kan rubba förtroendet för den anställdes opartiskhet, eller skada myndighetens anseende. Kollektivavtalen förbjuder också arbetshindrande och konkurrerande bisysslor.

– Det gäller alla offentliganställda, även till exempel städare, även om förstås poliser, domare eller handläggare på Försäkringskassan och andra som ägnar sig åt myndighetsutövning bedöms hårdare, framhåller Anne Alfredson.

Arbetshindrande bisyssla kan vara en lärares arbete hos en annan arbetsgivare som gör att hen kommer sent till sina lektioner. En konkurrerande bisyssla kan vara att starta ett företag som erbjuder samma slags tjänster som du redan utför hos din ordinarie arbetsgivare.

Liknande regler gäller dig som är anställd hos en privat arbetsgivare, även om näringslivet saknar specifik lagstiftning kring extraknäck. I privata sektorn regleras mer av kollektivavtal och anställningsavtal. Grundläggande är att du inte får utsätta din arbetsgivare för konkurrens eller åsidosätta arbetsgivarens intressen. Många arbetsplatser har också egna ordningsregler.

Tove Nandorf

tove.nandorf@dn.se "

"Fakta. Vilka bisysslor får du ha?"

En bisyssla är en sysselsättning som en anställd har vid sidan av sitt ordinarie arbete.

Som bisyssla räknas annan anställning, styrelseuppdrag samt vissa former av ideellt engagemang.

Offentliganställda får enligt lag inte ägna sig åt förtroendeskadande bisyssla.

För privatanställda gäller lojalitetsplikten mot arbetsgivaren, vars intressen den anställda alltid ska sätta främst.

Även om extrajobbet inte direkt konkurrerar med arbetsgivarens verksamhet eller på något sätt riskerar att kompromettera den kan det vara otillåtet om det inverkar menligt på prestationen på ordinarie jobb. Till exempel att extraknäcket gör dig uttröttad.

Arbetsgivare har rätt att ta reda på om medarbetarna ägnar sig åt extraknäck. Efterforskningsförbud saknas.

Offentliganställda ska på arbetsgivarens begäran lämna de uppgifter som behövs för att arbetsgivaren ska kunna bedöma arbetstagarens bisysslor.

Privata arbetsgivare har rätt att inom lagens ramar undersöka efter bästa förmåga. Är du inte lojal med arbetsgivaren finns grund för uppsägning. "

”Vi pratar inte om den manliga sexhandeln”

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

”Få ser den manliga sexhandeln, där män köper sexuella tjänster av män, som ett samhällsproblem. ”Därför lägger inte polis och socialarbetare ner tillräckligt med tid och resurser”, säger forskaren Annelie de Cabo Y Moreda.

När män köper sex av kvinnor är samhällets reaktion stark. Kvinnorna får stöd och männen, torskarna, döms till fängelse eller böter. Men den omfattande handeln där män säljer sex omges med en stark tystnadskultur. Ändå är det fler unga män än kvinnor som prostituerar sig, enligt flera studier.

Forskaren Annelie de Cabo Y Moreda har under mer än tio år fördjupat sig kring manlig sexhandel. Hon har bland granskat hur synen bland politiker och myndigheter skiftat under större delen av 1900-talet fram till våra dagar.

– De som talar om prostitution i dag syftar nästan alltid på kvinnliga offer som blivit utnyttjade av män. Alla andra former av prostitution negligeras i debatten, säger Annelie de Cabo Y Moreda.

Under arbetet med doktorsavhandlingen ”Brott eller passion?” vid Göteborgs universitet upptäckte hon en utpräglad tystnadskultur kring manlig sexhandel. Intervjuer med poliser och socialarbetare förstärkte den bilden.

– Under 1970-talet blev synen på prostitutionen en viktig symbolfråga i kampen för kvinnans frigörelse och för ökad jämställdhet. Männen sågs som förövare, medan kvinnorna var utnyttjade offer.

– Det här synsättet innebar att manlig sexhandel, det vill säga att män också kan sälja sex, hamnade i skymundan och inte sågs som ett problem över huvud taget.

Annelie de Cabo Y Moreda säger att om vi fortsätter att hävda att sexhandel bara handlar om förtryck av kvinnor riskerar vi att utesluta grupper som också kan vara i behov av information, stöd och hjälp.

– När män köper och säljer sex sinsemellan framställs det ofta som en del av gaykulturen. Manlig sexhandel anses tillhöra den manliga homosexualiteten och är fri från konflikter. Heterosexuell sexhandel, när män köper sexuella tjänster av kvinnor, ses som ett allvarligt samhällsproblem.

Att män också säljer och köper sex sinsemellan ställer till problem i debatten för många, understryker Annelie de Cabo Y Moreda. Hon pekar på att så kallade radikalfeminister gärna för fram att männen utnyttjar sin överordnade maktposition när de utnyttjar prostituerade kvinnor.

– Men det blir svårt att använda en sådan analys vid manlig sexhandel. Då är det ju en affär mellan två män som enligt definitionen båda är i en överordnad position. Samtidigt missas andra förklaringsmodeller när sexhandeln och dess orsaker diskuteras, som etnicitet, klass och religion.

I sin doktorsavhandling har Annelie de Cabo Y Moreda granskat statliga utredningar och andra publikationer från myndigheter för att få en bild av om, och i så fall hur, synen på manlig sexhandel förändrats. Hon har också bland annat studerat debattartiklar i opinionsbildande tidskrifter. Hennes avhandling stäcker sig från 1944, då homosexuella handlingar avkriminaliserades, fram till 2016.

– En anmärkningsvärd iakttagelse är att det verkar vara tystare i dag om manlig sexhandel än på 1930-talet och 1940-talet. Den väcker inga särskilda känslor av upprördhet eller engagemang. Skillnaden i synen på kvinnors sexhandel är uppenbar, säger Annelie de Cabo Y Moreda. När hon under arbetet med avhandlingen intervjuade socialarbetare och poliser kopplade de samman manlig prostitution med sexualitet.

De såg det som en del i att komma ut som homosexuell och utforska sin sexuella identitet.

– Den kopplingen finns inte när det gäller kvinnlig sexhandel. Jag vill flika in att det kan ha hänt en del under den allra senaste tiden i synen på manlig sexhandel. Attityderna kan ha förändrats något, men det är inget som jag studerat.

När regeringen så sent som 2010 utvärderade sexköpslagen omnämns manlig sexhandel och prostitution där transpersoner är inblandade på drygt tjugo rader i den nästan 300 sidor tjocka rapporten.

– Sedan sexköpslagen infördes 1999 har knappt tusen män blivit fällda – varav ytterst få efter att ha köpt sex av män. Det är ett tydligt tecken på hur vi ser på den manliga sexhandeln.

En intressant iakttagelse i Annelie de Cabo Y Moredas avhandling är att synen på den manliga sexhandeln före andra världskriget hade en tydlig klassprägel, säger hon.

– Fokus riktades då främst mot de unga, fattiga och heterosexuella män som sålde sexuella tjänster till andra män. Det var en grupp som ansågs asocial, till skillnad från köparna som var ”äkta” homosexuella och kom från medelklass. De senare behandlades med mindre repressiva medel, säger Annelie de Cabo Y Moreda.

I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet påverkade spridningen av hiv och aids samhällets värderingar. Sjukdomen var skrämmande och kopplades till ett onormalt och omoraliskt beteende.

– Den smittrisk och smittspridning som associerades med heterosexuella representerades i huvudsak av den unga prostituerade heroinisten. I jämförelse uppmärksammades den manliga sexhandeln i långt mindre utsträckning.

I stället problematiserades manliga homosexuella relationer i allmänhet och de platser som män hade sex på. Det framgår exempelvis i förarbetet till den så kallade bastulagen, som innebar ett förbud mot så kallade bastuklubbar och liknande sammankomster.

Lagens syfte var att förhindra en hiv-epidemi bland män som har sexuellt umgänge med män. Den trädde i kraft 1 juli 1987 och upphävdes 1 juli 2004 i samband med en revision av smittskyddslagen.

Utvecklingsledaren Madeleine Söderberg arbetade tidigare på länsstyrelsen i Jönköpings län. Där var hon bland annat med om att kartlägga den regionala sexhandeln. Kartläggningen visade bland annat på en stor kunskapsbrist bland poliser, socialarbetare och vårdpersonal kring män som säljer sexuella tjänster.

– Vi har bilden av att det bara handlar om ”kvinnor i högklackat” som säljer sex. Normen kring vem som säljer sexuella tjänster är så stark att den manliga sexhandeln blir osynliggjord eller inte ses som ett problem, säger Madeleine Söderberg.

Enligt henne säljer män sex på ett annat sätt än kvinnor och på andra platser. Polisen söker inte aktivt efter män som är inblandade i sexhandeln på samma sätt som när det gäller kvinnor.

Unga killar, män och transpersoner säljer ofta sex på olika hbtq-forum, ofta med kodade budskap som ”ung man söker kontakt med äldre man för fika och samtal”. Det beror på att serverarna är svenska och därmed lyder under sexköpslagen, som innebär att det är förbjudet att betala för sexuella tjänster.

– Själva köpet sker sedan ofta på offentliga platser, till skillnad från den kvinnliga sexhandeln. Det kan handla om parker, rastplatser, toaletter med mera. Men på sådana platser sker också sex som är frivillig från båda parter.

Vilka män säljer sex?

– Det är ofta hbtq-personer, men även heterosexuella killar säljer sex. Många, även om det gäller långt ifrån alla, har ett självskadebeteende. Flera som jag har mött har utsatts för sexuella övergrepp eller våld i familjen, de har även blivit mobbade i skolan.

En viktig skillnad mellan manlig och kvinnlig sexhandel är att unga män ofta öppet erbjuder oskyddat sex, det kan även handla om sex med mer eller mindre våldsamma inslag.

En viktig skillnad mellan manlig och kvinnlig sexhandel är att unga män ofta öppet erbjuder oskyddat sex, det kan även handla om sex med mer eller mindre våldsamma inslag.

Madeleine Söderberg berättar att män som säljer sex har svårt att få stöd och hjälp. Hon och kollegan på länsstyrelsen i Jönköping tog därför fram ett utbildningsmaterial för att öka kunskapen hos dem som i sitt yrke kommer i kontakt med denna grupp.

Varför är det då så tyst om manlig sexhandel?

– Det handlar om normer kring sex, sexualitet och prostitution. Det sker ofta misstolkningar. Ett litet exempel: Om en ensamkommande ung kille plötsligt får mycket pengar kopplas det genast till att han blivit kriminell, ingen tänker på att han kan ha sålt sex.

– För en ung kvinna i samma situation är det lätt att dra slutsatsen att hon säljer sexuella tjänster.

Annelie de Cabo Y Moreda arbetar som lärare i socialt arbete på Göteborgs universitet. Hennes avhandling har titeln "Brott eller passion?". Madeleine Söderberg arbetar i dag på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se

"Fakta. Manlig sexhandel

De flesta undersökningar har fokuserat på vuxna prostituerade, framför allt på kvinnor. Den exakta omfattningen är svår att uppskatta.

Även ungdomar säljer sex. År 2012 gjorde dåvarande statliga ungdomsstyrelsen en sammanfattning av några olika studier. Resultatet

visade att knappt 1 procent av flickorna och drygt 2 procent av pojkarna i åldern 16–25 år sagt att de fått ersättning för sex.

The European MSM internet survey gjorde 2013 en studie av bland annat unga män som har sex med män. 11 procent av 15–25-åringarna angav att de någon gång senaste året fått ersättning för sex.

Enligt flera andra studier, bland annat en 2014 från länsstyrelsen i Stockholm har fler unga män än unga kvinnor erfarenhet av att sälja sexuella tjänster.

År 2008 gjorde prostitutionsgruppen i Göteborg en studie med nära 900 hbt-ungdomar. Drygt 11 procent av pojkarna och 7,4 procent av flickorna hade fått betalt för sex. "

"Sexolog." "Alla som säljer sex – oavsett könstillhörighet – behöver mer stöd och hjälp"

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

"Kvinnor som säljer sex ses alltid som offer – män som säljer ses aldrig som offer. Det säger sexologen Suzann Larsdotter, som menar att det är en orsak till tystnaden kring den manliga prostitutionen.

För många är all sexhandel ett uttryck för bristande jämställdhet mellan könen, och det faktum att män köper sexuella tjänster ett uttryck för ett manligt förtryck.

– Då passar det inte in i bilden att män också kan sälja sex, det strider mot uppfattningen att all sex mot ersättning beror på ojämställdheten i vårt samhälle. Det här leder i sin tur till att den manliga sexhandeln osynliggörs, säger Suzann Larsdotter.

Hon har under många år på nära håll följt debatten om sexhandeln i Sverige. I dag arbetar hon som sexolog och sakkunnig i sexualupplysningsfrågor på RFSU.

– Det är anmärkningsvärt att vare sig politiker eller ansvariga inom kommuner, landsting och på myndigheter tar den manliga sexhandeln på större allvar. Det är som om kön förblindar, säger Suzann Larsdotter.

Hon förnekar inte att kvinnor som säljer sex kan fara illa fysiskt och psykiskt, men menar att frågan är alltför komplex för att reduceras till en fråga om bristande jämställdhet.

Suzann Larsdotter pekar bland annat på ett ökat antal rapporter om att unga manliga migranter säljer sex, bland annat i centrala Stockholm och i Göteborg. Ensamkommande pojkar plockas upp av äldre män och även kvinnor på vissa kända platser.

Sex mot ersättning är ett "högriskområde", menar Suzann Larsdotter. Det finns studier som visar att en del personer mår mycket dåligt, medan andra klarar sig bättre. Och det gäller oavsett kön.

– Kvinnor som säljer sex är alltid offer, män är det aldrig. Män som har sex mot ersättning kopplas alltid till ett uttryck för den manliga sexualiteten, medan en motsvarande koppling inte gäller kvinnor som har sex mot ersättning.

Hur många män som säljer sexuella tjänster är svårt att uppskatta. Det finns inga tillförlitliga studier inom området. Men i en del undersökningar svarar fler unga män att de sålt sex mot någon form av ersättning jämfört med unga kvinnor.

– Om jag vore minister skulle jag snabbt tillsätta en utredning för att få fram ett bra underlag för en fortsatt diskussion, säger Suzann Larsdotter.

Hennes erfarenhet är att kunskapen om män som har sex mot ersättning har stora brister inom polisen, socialtjänsten, vården och bland andra som i sina yrken kommer i kontakt med olika former av sexhandel.

– Så utgår till exempel alla ifrån att kvinnor som säljer sex är heterosexuella medan alla män som säljer sex är homosexuella.

Under sina föreläsningar runt om i landet märker Suzann Larsdotter att också de som i sitt arbete möter prostituerade personer har svårt att hantera det faktum att även män kan sälja sexuella tjänster. Det är något som försvårar för utsatta män att få hjälp och stöd.

För åtta år sedan var Suzann Larsdotter, som då arbetade på RFSU, med och tog fram en studie om omfattningen av hbtq-personer som säljer och köper sexuella tjänster, samt deras situation.

– Vi konstaterade att antalet människor som säljer sex troligen är långt högre än vad som hittills antagits vara fallet. Vi identifierade ett stort antal områden där samhällets insatser för gruppen hbtq-personer som säljer sex var bristfälliga. Läget är något lite förbättrat men det finns mycket mer kvar att göra.

– Alla som säljer sex – oavsett könstillhörighet – behöver mer riktade insatser med stöd och hjälp.

För några år sedan presenterade länsstyrelsen i Stockholm en rapport om prostitutionens omfattning i Sverige. I den konstaterades att gatuhandeln med sex minskat, men aktiviteten på nätet ökat.

Antalet eskortannonser som vänder sig till män som köper sexuella tjänster av kvinnor ökade från 304 till 6 965 annonser mellan 2006 och 2014. Antalet eskortannonser som främst vänder sig till hbtq-personer, nästan uteslutande män som köper sexuella tjänster av män, ökade från 190 annonser till 702 mellan 2010 och 2014.

– Det behöver forskas mer runt unga transpersoner, unga homosexuella killar och unga personer som kommit till Sverige som flyktingar. På det området saknas svenska, relevanta studier.

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se "

" Avgångsvederlag erbjuds till stadens kulturarbetare

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Kulturförvaltningen i Stockholms stad står inför besparingar – och nu erbjuds anställda avtalspensionslösningar eller avgångsvederlag. ”Vi kommer att göra allting vi kan för att inte behöva hamna i ett läge där vi säger upp personer på grund av arbetsbrist”, säger stadsbibliotekarie Daniel Forsman.

Som DN tidigare berättat har kulturförvaltningen ställts inför ett stort sparkrav under 2019. Kostnaderna på flera områden måste minska, bland annat hyrekostnaderna och utgifterna för personal.

En av de större verksamheterna som drabbas är Stockholms stadsbibliotek. Framtiden för stadens bibliotek utlöste redan i höstas en politisk strid, och avdelningens resurser minskar med knappt en miljon kronor jämfört med fjolåret. Samtidigt ska man följa satsningar på bland annat digitalisering och utökade öppettider.

Om biblioteken ska klara besparingen krävs nu flera förändringar, enligt stadsbibliotekarien Daniel Forsman.

– Effekten är att vi kommer att arbeta med generell effektivisering. Kulturförvaltningen har aviserat en omställning, och just nu är man inne i en fas där man erbjuder avtalspensionslösningar eller avgångsvederlag. Och då kommer det resultera i att vår personalstyrka förmodligen minskar. Det verkar sannolikt att vi kommer att vakanshålla några tjänster, säger Daniel Forsman.

Ni måste skära i personalstyrkan?

– Vi behöver minska våra personalkostnader.

Kommer ni behöva säga upp folk?

– Jag hoppas att det ska räcka med de vakanser vi har i organisationen i dag och med de personer som nappar på erbjudanden. Vi kommer att göra allting som vi kan för att inte behöva hamna i ett läge där vi säger upp personer på grund av arbetsbrist.

Hur kommer det påverka verksamheten?

– Jag hoppas att det inte kommer att påverka verksamheten eller tillgången till biblioteken för stockholmarna. Men så klart får förändringar i personalstyrkan effekter. Därför kommer vi parallellt med detta se över vår organisation och våra arbetssätt för att bli effektivare, säger Daniel Forsman.

Personalen inom Stockholms stadsbibliotek ska enligt Daniel Forsman ha informerats om förändringarna under förra veckan.

Kulturdirektör Robert Olsson berättar för DN att erbjudandet om pensionslösningar eller avgångsvederlag gäller anställda inom samtliga verksamheter på kulturförvaltningen. Anställda har de kommande månaderna på sig att ta ställning om man vill ta del av det.

– Vi får börja med att se hur många som nappar samt hur många vi känner att vi är beredda att avstå. Det här är inte en rättighet, utan ett erbjudande, och det är många kompetenser inom förvaltningen som vi vill fortsätta vara rädda om, säger Robert Olsson.

Han vill inte spekulera i något bestämt antal för hur många som kan komma att behöva lämna verksamheterna inom kulturförvaltningen.

– Vi har inte jobbat med ett antal utan målet är att försöka sänka kostnaderna. Vi har höga hyreskostnader och stora upprustningsprojekt. När vi får kostnadsökningar så måste vi ställa om vårt arbetssätt, säger Robert Olsson.

– Utgångspunkten är dock naturligtvis att vi tror att vi kan behålla samma höga kvalitet för medborgarna i Stockholm, både i år och framåt. Det är hela tiden utgångspunkten.

Magnus Berg, förhandlingschef på fackförbundet DIK, skriver i ett uttalande till DN:

”Kulturförvaltningen i Stockholms stad har i den budget som lades av det nya styret i staden fått kraftigt minskade anslag. DIK anser att detta är mycket beklagligt, men har löpande haft en dialog med arbetsgivaren om vilka konsekvenserna kan bli för våra medlemmar. Det är inte en enstaka åtgärd som krävs, utan ett antal olika sätt att minska kostnader kommer att behöva prövas. Förhandlingar om personalkonsekvenser pågår just nu, och vi har som policy att aldrig kommentera pågående ärenden.”

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se "

"Stockholms stadsbibliotek.

Stockholms stadsbibliotek ansvarar för nära 40 folkbibliotek i Stockholms stad, samt det digitala biblioteket. Verksamheten har nära 430 anställda och är därmed den största avdelningen på inom kulturförvaltningen.

Källa: Stockholms stad "

" Skåpsupare och vinsnobbar. Suggestivt om arbete på Systembolaget

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Måns Wadensjö "Monopolet" Albert Bonniers förlag, 280 sidor

Jag vet flera författare och konstnärer som jobbar extra på Systembolaget. Kanske är det en slump, men det finns ett slags anakronistisk logik i att de kulturarbetare som inte säljer sig till reklamindustrin ofta hamnar på golvet på bolaget. För två år sedan kom Emil Boss diktsamling "Acceleration" som beskriver arbetet och miljön. Den finns också utgiven i form av en tjock kassakvittorulle. Måns Wadensjöns erfarenheter känner jag inte till, men jag förmodar att han också har arbetat sina timmar i "morgonpocket". Om inte har han gjort grundlig research. Jag litar nämligen helt på hans språk när han skriver om "kvartspallar" och "kvällsrivning" och "krossar" och "stugar" och det särskilda hatet mot vinkartonger från Australien: "Sexor med invikta hörn! De går inte att stuva på varandra, de går inte att skära upp och är det något som krossas kan du ge dig fan på att det är någon sliskig jävla shiraz från South Australia! Alltid!" I "Monopolet" får vi följa tjugosexåriga Alice som börjar som timanställd i "Butiken". Ordet "Systembolaget" nämns aldrig. Butiken ligger "i ett köpcentrum i utkanten av Stockholm" och beskrivs inledningsvis som ett akvarium: "och som varje akvarium var det en helt egen värld – när man väl stirrar in i det eller befinner sig därinne vet man inte längre om det är den värld som finns på utsidan eller insidan som är den verkliga." Associationerna går förstås till "Axolotl", en av nittonhundratalets främsta noveller av den argentinska författaren Julio Cortázar, som behandlar samma fenomen. Detta akvarium utgör också hela romanens värld, och om berättelsen någon gång är på väg att dra åt ett annat håll förs den snabbt tillbaka in i butiken. Det gör att all dramatik som utspelas inuti Alice och mellan

hennes kollegor, chefen, kunderna och vakterna blir till ett intensifierat kammerspel som successivt växer i betydelse.

Jag tycker om hur Wadensjöns mjuka inzoomningar förmår skildra både slitet och lojaliteten på en arbetsplats. Glädjen över ett handlag som utvecklas, en kunskap som ökar och hur ett seende som inte fanns där från början tar form. Just genom att stanna så länge på en plats, och verkligen uppehålla sig där, skapas en rikare förståelse. Det är inte så enkelt som att romanen bara är en kritik av Systembolagets arbetsvillkor. Man kan lika gärna se den som en kärleksförklaring till alla som arbetar i detta märkliga monopol med sitt intrikata regelverk och interna språk.

Måns Wadensjö debuterade för tio år sedan med romanen "Förlossningen" som skildrar arbetet på en förlossningsavdelning. Den frammanar en liknande suggestiv akvariekänsla, som om livet utanför avdelningen inte existerade. Hans förra roman, "Människor i Solna", är självbiografiskt präglad och jag tänker att Wadensjö onekligen har en dragning till trånga rum: "Och allra längst in i ett hörn av lägenheten låg mitt rum, alldeles som om rummet hade varit en liten låda inuti en större låda, som i sin tur låg inbäddad i huset. Så fortsatte det, med lådor som slöts tätt om varandra när natten föll över Solna, och allra längst in i dem hade jag gömt mig och krupit ner under täcket."

I den här romanen har Wadensjö krupit fram ur täcket och utvecklat sin gestaltning och berättarröst. Det är ett kliv framåt i ett redan från början stilsäkert författarskap. "Monopolet" är en roman om en kvinna som arbetar på Systembolaget, men den är också en underhållande samtidsskildring av Sverige i dag. Det är ett kongenialt val av skärningspunkt där det gamla och det nya landet möts.

Inför kassabandet står vi lika, skåpsupare som vinsnobb, arbetslös eller tjänsteman. Vi tror oss om att vara unika själar, men våra alkoholvanor följer ett förbluffande kollektivt och noggrant utstuderat mönster. Det är inte helt njutbart att se det blottläggas.

Anna Hallberg "

”Akutsjukhus har avlastats med 60 000 patienter”

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Skyddsombudet på Handens närakut har larmat om en ”ohållbar arbetssituation” på grund av för hög arbetsbelastning för personalen. Men verksamhetschefen Anna Färg Hagansbo menar att bemanningen i normalfallet är tillräcklig och hyllar samtidigt närakutreformen som har ”avlastat akutsjukhusen med 60 000 patienter förra året”.

Närakuterna i Region Stockholm har gjort det möjligt för de vanliga akutsjukhusen att ägna sig mer koncentrerat åt de patienter som har behov av de resurser som bara finns på akutsjukhusen, enligt Anna Färg Hagansbo, verksamhetschef för närakutverksamheten i Stockholms läns sjukvårdsområde, SLSO.

I januari 2018 infördes förändringar i landstingets struktur för akut vård. Stockholm har nu nio närakuter med uppdraget ”att tillhandahålla vård för personer i alla åldrar med akuta vårdbehov, som inte är i behov av akutsjukhusets resurser och kompetens och vars vård inte kan anstå”. Syftet med reformen är bland annat att öka tillgängligheten och göra det enklare för medborgarna att söka och få rätt vård i rätt vårdform.

Enligt Anna Färg Hagansbo har avlastningen på de stora akutsjukhusen varit påtaglig: Under förra året minskade patientantalet på de vanliga akutmottagningarna med cirka 60 000 personer, motsvarande 12 procent.

– De har fått vård på närakuterna i stället. Det vi ville skulle hända har hänt, säger hon.

Den 4 april 2018 infördes ett så kallat hänvisningsstöd, som är ett verktyg för att hänvisa sökande till rätt vårdform. Införandet av hänvisningsstödet har varit en viktig faktor för vården att ge sökande rätt information om var man får den bästa vården utifrån sina symtom och behov, enligt Anna Färg Hagansbo.

– Min uppfattning är att hänvisningsstödet är bland det bästa som har hänt, för att öka tillgängligheten och göra det enklare att göra rätt från början, säger hon.

De problem som ändå kan uppstå när patienter kan behöva skickas från närakuten till akutsjukhusen, eller tvärtom, är svåra att komma ifrån, menar Anna Färg Hagansbo vidare.

– När man kommer in så kan det bli en annan bedömning än man fick över telefon. När man har patienten framför sig så kan man ju se, man kan känna och klämma, och då kan det bli en annan bedömning, säger hon.

Hon lägger till att det samtidigt har gått snabbt att få allmänheten att använda sig av stödet.

Introduktionen av närakuterna i Stockholm har dock inte skett utan friktion. DN rapporterade den 17 januari i år om Handens närakut där skyddsombudet Jörgen Ekström larmade om en ”ohållbar arbetssituation” till följd av för låg bemanning i förhållande till tillströmningen av patienter. Skyddsombudet beskrev hur fyra läkare – två med ett tidigt pass och två med ett sent pass – ibland tillsammans hade över hundra patienter att hantera per dag.

– Vi är rädda för att inte hinna med. Sista tiden har det varit en väldigt hög arbetsbelastning och vi tar emot ett väldigt stort antal vårdsökande som överstiger våra resurser, sade Jörgen Ekström och hänvisade till att läkarna var pressade och att det därför finns risk för felbehandling av patienter.

Anna Färg Hagansbo berättar att hon tar allvarligt på varningen från skyddsombudet, men lägger till att under den aktuella tidsperioden då

det enligt Jörgen Ekström ibland ska ha varit ett hundratal patienter per dag i genomsnitt har varit 81. Snittet har enligt Anna Färg Hagansbo därmed varit lägre än det antal patienter per dag – 82 patienter dagligen – som bemanningen av närakuten har dimensionerats efter. Den höga belastningen vissa dagar kan förklaras av att patienttillströmningen kan ha varit ojämn och att det därför kan ha varit längre köer vissa dagar eller delar av dagar.

– Dels kan belastningen variera över dagen, dels över året. Som nu, till exempel, är det många som ramlar och slår sig när det är halt ute. Vi har valt att bemanna för en så normal belastning som möjligt. Men i extrema situationer så bemannar vi upp, säger Anna Färg Hagansbo. Hon lyfter också fram att situationen på närakuten i Handen kommer att bli bättre i och med flytten till nya lokaler under våren.

– De nuvarande lokalerna är delvis för små. Då blir det trångt i väntrummen. Vi kommer att flytta till nya, dubbelt så stora lokaler i mars. Det blir en väldigt stor förbättring, hoppas jag, säger hon.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

" Våktarna missade att Jöns betalat varorna

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Våktare grep tag i Jöns Hellsing på väg ut från Åhléns, "halvsläpade" honom genom varuhuset och anklagade honom för snatteri – trots att han precis betalat för varorna. Åhléns erbjudande som plåster på sårn: Köpa varor för 3 000 kronor med en "personal shopper". – Sorry. Min stolthet tillåter inte det, säger Jöns Hellsing om erbjudandet.

Jöns Hellsing hade gett sig ut i fredagsruschen i centrala Stockholm för att köpa en födelsedagspresent till sin son och besökte då Åhléns City på Klarabergsgatan vid 14.30-tiden. Det var mycket folk i varuhuset och han valde vid tillfället ut två finare handdukar på plan två, varpå han gick ner en våning för att betala. Han tackade nej till en påse men lade både handdukar och kvitto i sin medhavda kasse och gick mot utgången.

När han sedan gick mot t-banan kände han plötsligt hur fyra armar kopplade ett grepp om honom och höll fast honom ordentligt – och började föra honom in i varuhuset igen. Snabbt anslöt två våktare och de anklagade honom högt för att ha stulit varor inne på Åhléns.

– Det var en väldigt hög och aggressiv ljudvolym från dem. Det var ju proppfullt med folk vars blickar följde min inte så triumfatoriska färd genom butiken. Jag fattade faktiskt ingenting, säger Jöns Hellsing. Själva ingripandet kom som en blixtnär från klar himmel, berättar han vidare. Ingen frågade honom vid tillfället om han kunde visa att han hade betalat för varorna. Han minns också hur någon kallade honom "tjuv" och beordrade honom att släppa sin medhavda kasse och datorväska.

– Jag blev jätteilla berörd. Det första var ju skammen. Men samtidigt tror man ju att det här gänget vet hur man gör, säger han och lägger till att han upplevde vakterna som ”hårdföra och hotfulla”.

Jöns Hellsing berättar att väktarna ”halvsläpade” honom genom varuhuset och att han då frågade dem om de inte kunde låta honom gå själv. Men vakterna sade nej.

– Det kändes som att bli våldtagen med kläderna på, säger han om hela situationen.

Han fördes in genom personalrummet och in i ett mindre rum och hölls kvar av vakterna. Vid det laget började Jöns Hellsing protestera och hävda att han var oskyldig och att de borde släppa honom, men fick inget gehör hos väktarna. Han berättar att han sade ”vi får se vem som har rätt” till väktarna och att det bara bemöttes med hånfulla kommentarer.

En av väktarna började då gå igenom Jöns Hellsings påse när hans ”ansikte plötsligt stelnar av obehag”, enligt Jöns Hellsings beskrivning.

Väktaren hade hittat kvittot.

Med ens förändrades hela situationen. I tysthet lämnade väktarna rummet och personal från varuhuset bad Jöns Hellsing om ursäkt. Polis kom till platsen och Jöns Hellsing valde då att göra en anmälan efter vad som hade hänt.

Senare på fredagskvällen kom ett telefonsamtal från Åhléns varuhuschef Andreas Stenman, som bad om ursäkt. Förklaringen till Jöns Hellsing var att säkerhetspersonal hade sett honom via kameraövervakningen när han tog handdukarna från hyllan och hur han sedan hade gått till ett annat våningsplan och till slut gått ut ur varuhuset. Även väktare inne i butiken hade observerat Jöns Hellsing. Men alla hade missat att han hade gått till kassan, betalat och fått kvittot – som han hade valt att ta emot.

Varuhuschefen ville också gottgöra Jöns Hellsing genom att ”bjuda på en härlig kundupplevelse”. Erbjudandet var att få en ”personal shopper” och 3 000 kronor att handla för.

– Sorry. Min stolthet tillåter inte det, så jag tackade nej, säger Jöns Hellsing.

Han lyfter också den principiella frågan om vad som händer när folk blir felaktigt anklagade i motsvarande situationer.

– Det var nog mitt livs största förnedring. Men jag skulle gissa att nio av tio inte har den möjligheten jag har att ifrågasätta det hela. De har inte kontakterna eller plattformen att göra det. De vågar kanske inte tala för sig eller säga emot auktoriteter, säger han.

Jöns Hellsing är son till författaren Lennart Hellsing och skådespelaren Yvonne Lombard.

Axel Andersson är pressansvarig på Securitas. Han känner till incidenten.

– Jag har pratat med den butikskontrollanten som grep den här mannen. Och han är rätt erfaren. Men tydligen hade de byggt om affären och han hade missat att de hade självskanningssystem. En annan kollega hade sett att mannen hade tagit handdukar. Men sedan missade de några sekunder när han faktiskt hade betalat, säger Axel Andersson.

Huruvida kontrollanterna hade frågat Jöns Hellsing om han hade kvitto innan de grep honom är oklart, enligt Axel Andersson.

– Men där någonstans framkom det inte om det fanns ett kvitto. Jag förstår den här mannens infallsvinkel, att det är pinsamt och förnedrande. Vi försöker ju alltid att undvika ståhej. Vi måste ju tänka på den gripna personens integritet och därför försöker vi att snabbt få bort honom från allmänna ytor, säger Axel Andersson.

Han säger också att butikskontrollanten är mycket ångerfull och upplever situationen som jobbig.

Axel Andersson är tydlig med att butikskontrollanterna inte släpar i väg folk. Men det är rutin att man tar tag om en misstänkt persons armar och för bort personen.

– Vi vet ju inte vad det är för person, om den har något på sig. För allas säkerhet gör vi på det sättet, säger Andersson.

Weronica Nilsson, pr- och kommunikationchef vid Åhléns, skriver i ett mejl till DN att hon ser allvarligt på händelsen och att rutinerna ska ses över så att något motsvarande inte ska kunna inträffa igen.

”Vi har väl inarbetade rutiner för vårt trygghets- och säkerhetsarbete så att våra varuhus ska vara en trygg plats för våra kunder och medarbetare. I det här fallet har rutinerna brustit”, skriver hon i mejlet. Hur ser du på att ni ville ersätta honom med en ”härlig kundupplevelse” med en personal shopper och 3 000 kronor att handla för?

”Vi är verkligen ledsna för att kunden fick en sådan tråkig upplevelse hos oss och har varit i kontakt vid flera tillfällen för att beklaga och berätta hur vi utreder detta. Utöver det vill vi så klart att kunden återigen ska känna sig välkommen hos oss och erbjöd därför ett personal shopper-besök som förhoppningsvis kan ge en mer positiv upplevelse.”

Tycker du att väktarna agerade som de bör?

”Att väktarna ingrep på felaktiga grunder var naturligtvis fel och något vi verkligen beklagar”, skriver Weronica Nilsson, och lägger till att det är ytterst sällsynt att någon felaktigt blir tagen för snatteri.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" 200 om dagen söker vård efter halkolyckor

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Runt 200 personer om dagen söker vård i Stockholmsområdet när det blir halkigt, enligt siffror från Region Stockholm. 59 procent av de som söker vård för halkrelaterade skador är kvinnor.

– Det behöver inte betyda att fler kvinnor halkar, utan kan bero på andra faktorer, bland annat en ökad förekomst av benskörhet hos kvinnor, säger Patrik Söderberg, chefläkare vid Region Stockholm.

Det ständigt skiftande vädret har periodvis gjort trottoarer och gångvägar i Stockholm glashala nu i januari. I förra veckan fick Stockholms trafikkontor ta emot över 1 267 klagomål om halka. Och när stockholmarna faller omkull blir det bråda dagar inom vården. Med utgångspunkt i siffror från 2018 konstaterar Region Stockholm att omkring 200 personer kommer till vården med olika skador under halkiga vinterdagar.

Någon statistik för 2019 finns inte än, men mönstret brukar vara sig likt år från år, påpekar regionen i ett pressmeddelande. Vid årsskiftet blev Stockholms läns landsting Region Stockholm.

Siffrorna visar att fler kvinnor än män och fler äldre än unga söker vård till följd av halkolyckor. Under perioden januari till och med mars 2018 var fördelningen 59 procent kvinnor och 41 män.

Var tredje person som kom in till vården under januari till mars förra året hade skadat under- eller överarmen.

Skador på fot och fotled är också vanliga, liksom krosskador på knä, armbågar och höfter samt hjärnskakningar.

– En handledsfraktur exempelvis kräver gips i cirka fyra veckor och sedan regelbunden träning under lång tid för att få upp handens - funktion. I allmänhet tar det flera månader innan handleden känns normal igen. Så det lönar sig att ta det lugnt och hålla fokus på underlaget i stället för på mobilen, säger Patrik Söderberg.

Andreas Nordström
andreas.nordstrom@dn.se"

"Fakta. De fem vanligaste halkskadorna

1. Fraktur på underarm.
2. Skador på skuldra och överarm.
3. Fraktur och stukning på fotled.
4. Fraktur på överarm.
5. Hjärnskakning.

Källa: Region Stockholm "

" Flera områden delar ut gratis broddar till de äldre

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Stockholms stad har överösts med anmälningar om halka den senaste veckan. Men nu kan i alla fall personer över 65 år som bor i Hägersten-Liljeholmen promenera lite säkrare. Där delas det ut gratis broddar till äldre.

Stockholms gator har under den senaste veckan varit täckta av fruset slask och gjort det besvärligt för gångtrafikanterna. Som en konsekvens av detta delar nu stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen ut gratis broddar till äldre.

Framför allt är det personer som har hemtjänst eller färdtjänst som prioriteras. Men alla som är över 65 år kan komma förbi äldreomsorgen vid Telefonplan och hämta ut ett par.

– Vi delar ut broddar tills det tar slut, säger Kerstin Malmport, enhetschef på äldreomsorgens beställningsenhet i Hägersten-Liljeholmen.

2015 avsatte Stockholm stad 2 miljoner kronor i budgeten till broddar för stadens äldre. Då var intresset i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde inte speciellt stort.

– Vi har en mängd kartonger med broddar kvar från det året som bara står här, så när vi fick höra om anmälningarna om halka tänkte vi att vi kunde dela ut dem, säger Kerstin Malmport.

Äldreomsorgen i stadsdelsområdet har även försett handläggare som åker på hembesök till äldre med broddar för att de inte ska halka på vägen dit.

Vad ska personer som är under 65 och har svårt att ta sig fram göra?

– Alla måste vi skydda oss från halka, men det vi fokuserar på är att fullfölja satsningen som gjordes för flera år sedan, säger Kerstin Malmport.

Det finns också ett begränsat antal broddar kvar på Norrmalm och i Enskede-Årsta. Men det är ännu inte klart om och i så fall hur de ska delas ut.

Även i Huddinge kommun satsar man på broddar till äldre. Cirka 4 000 pensionärer har hämtat ut broddar på något av de tjugotal utlämningsställen som finns i kommunen.

Mathilda Ejefalk "

" Samtal på skolan slutade i slagsmål

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Föräldern blev upprörd på läraren under ett kvartssamtal på skolan. Till slut ska ett slagsmål ha utbrutit, enligt anmälan till Arbetsmiljöverket. När vaktmästaren kom till undsättning ska föräldern även ha gett sig på honom med knytnävarna och gjort ett försök till en "knockning".

Under ett kvartssamtal med pappan till en elev på en F-3-skola i nordvästra Stockholm spårade mötet ur. Enligt en anmälan som inkom till Arbetsmiljöverket den 17 januari var föräldern upprörd under hela samtalet och uppförde sig illa verbalt mot en kurator som också deltog på mötet, som hölls nyligen.

När föräldern blev ensam med läraren var han "mycket upprörd", och läraren bedömde att situationen "inte skulle sluta bra". Tjafset övergick i bråk och enligt anmälan slog pappan mot pedagogen som i sin tur "böjde sig undan och slog till ett slag mot föräldrarnas ansikte". Pappan fortsatte då med angreppet mot läraren, som då ska ha tagit tag i pappans huvud i ett försök att få stopp på slagsmålet.

Efter en stund kom vaktmästaren på skolan in i rummet och försökte avbryta konflikten – utan framgång. I stället eskalerade handgemänet till att involvera även honom.

Vaktmästaren backade och försökte försvara sig, enligt anmälan. Men pappan ska ändå ha fått in flera slag på honom, bland annat på vänster öra.

Föräldern ska även ha knäat vaktmästaren och försökt måtta "en knockning".

Enligt anmälan ska föräldern återkommande ha lugnat ned sig en aning, men sedan hetsat upp sig igen och åter gått till fysiskt angrepp.

Först när ytterligare en anställd på skolan kom till platsen och skrek att de skulle sluta gick vaktmästaren undan – varpå pappan ska ha velat ”få tag på pedagogen igen” och inte slutat förrän polisen kom till skolan.

DN har varit i kontakt med rektorn på den aktuella skolan, som berättar att man även har gjort en polisanmälan mot föräldern. Ola Österling, pressekreterare vid Stockholmspolisen, bekräftar att det har kommit in en anmälan från skolan.

– Det rubriceras som våld mot tjänsteman, säger han.

Det har också gjorts en anmälan mot skolan om misshandel, berättar Ola Österling.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

”I en orolig värld behöver regeringen ett säkerhetsråd”

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

"DN. DEBATT 20190125

Med en regering på plats är det hög tid att rusta upp regeringskansliet som en kunskapsorganisation. Med ett reellt säkerhetsråd, mer analytisk kapacitet på departementen och en sammanhållen underrättelsefunktion skulle Sverige stärkas som aktör inom utrikes- och säkerhetspolitik, skriver Björn Fägersten, Utrikespolitiska institutet.

Sverige befinner sig i ett utomordentligt turbulent geopolitiskt läge. Europa ser ett antal inrikes och utrikespolitiska hot och vår del av kontinenten är återigen en brännpunkt. Globalt är institutioner, regelverk och normer utmanade och den begynnande kraftmätningen mellan USA och Kina gör sig påmind på allt fler områden.

För att Sverige ska kunna utgöra en effektiv utrikes och säkerhetspolitisk aktör – i Norden, inom EU och globalt – krävs förutom politisk vilja ett antal attribut. Det måste finnas materiell kapacitet att genomföra vald politik. Koherens måste råda mellan statens olika verksamhetsgrenar för maximal effekt. Slutligen är man som aktör beroende av att den omvärld där politik bedrivs är så gynnsam som möjligt för vårt aktörskap – låt oss kalla det vår strategiska kontext.

Dessa delar – kapacitet, koherens och kontext, kan dock inte existera eller hanteras oberoende av varandra om en aktör ska kunna verka med full effekt. Kapaciteten måste stå i relation till vad de olika delarna samstämmt vill driva för politik, och såväl kapacitet som koherens

måste vara formade av och adressera den kontext man vill verka i. I praktiken betyder detta att staten har ett betydande och kontinuerligt kunskapsbehov för att länka ihop aktörskapets olika beståndsdelar. Den kunskap i form av självkänedom och omvärldsanalys som är relevant för säkerhetspolitiskt beslutsfattande återfinns i en rad olika samhällssegment – inom underrättelsetjänsterna, universitetsvärlden, media, hos allmänheten och bland praktiker, för att ge några exempel. Det är dock av högsta vikt att tillräcklig kunskap och processer för att generera kunskap även finns där politiken formuleras, i Sveriges fall inom regeringskansliet. Den interna kunskapsorganisationen kan då fungera som en växellåda mellan inkommande information och utgående politik.

Hur lever då Sverige och regeringskansliet upp till dessa krav? Kort sagt kan sägas att det närtidsorienterade prioriterats på bekostnad av det mer framsynta och långsiktiga. Efter Tsunamikatastrofen har informationsinhämtning och nyhetsbevakning stärkts upp på ett välbehövligt sätt, till exempel i form av kansliet för krishantering vid justitiedepartementet. Den mer långsiktiga analysverksamheten har å andra sidan behandlats mer styvmoderligt med en reducerad och runtflyttad funktion för strategisk analys och avgränsade satsningar, som en framtidsminister utan uppenbar koppling till reellt inflytande. Det finns mycket som skulle behöva göras för att stärka upp regeringskansliet som en kunskapsorganisation. Tre förslag är särskilt relevanta vad gäller Europa, utrikes och säkerhetspolitiken.

1 För det första bör det länge omtalade säkerhetsrådet realiseras. Dagens konstruktion tar fasta på ordets deliberativa mening – rådslag – och samlar vid behov relevanta ministrar för överläggningar. Det som behövs tillföras är kompetens kopplat till den rådgivande funktionen.

Sverige behöver med andra ord en centralt placerad – rimligtvis inom statsrådsberedningen – analytisk och rådgivande funktion som kan

förse beslutsfattare med kunskap. Detta gäller särskilt i komplexa frågor av sektorsöverskridande natur såsom säkerhetspolitiska konsekvenser av artificiell intelligens och gråskaleproblematik. Lösningen kan vara en stående organisation eller utlånad personal från relevanta departement och myndigheter men funktionen måste vara konstant och innehålla en kritisk massa av kompetens för att kunna driva arbetet.

2 För det andra bör relevanta departement själva ha en miniminivå av analysverksamhet och tid till eftertanke. Dels för att kunna böttna i dagens komplexa hot och utvecklingar men också för att mäta med att beställa och – lika viktigt – kunna ta emot och omsätta kunskap utifrån.

Dessa resurser ska ses som långsiktiga investeringar i förståelse och därmed inflytande. En översikt borde göras dels av departementens egen status som kunskapsorganisationer och dels av deras respektive externa kunskapsmiljö – vilka myndigheter, institutet och kunskapsproducenter står till förfogande och vilken relevans har dessa vad gäller svenskt aktörskap?

3 Slutligen så skulle nyttjande av landets starka underrättelseverksamhet kunna stärkas till fördel för beslutsfattande inom regeringskansliet. I dagsläget finns på försvarsdepartementet en mindre enhet för samordning av försvarsunderrättelsefrågor. Det är dock primärt en funktion för styrning av försvarsunderrättelsemyndigheterna.

Med tanke på de underrättelseresurser Sverige förfogar är det värt att fundera över om inte en större och mer analytiskt inriktad samordningsfunktion inrättades där säkerhetsfrågor – i synnerhet gränsöverskridande och ”nya” – kunde få en bred och gemensam belysning. En sådan utbyggnad av dagens mindre enhet skulle vara en given komponent av ett nytt säkerhetsråd och fungera som en nod mellan underrättelsetjänsterna och Regeringskansliets personal.

Dagens komplexa omvärld och utveckling ställer höga krav på Sverige. Genom att stärka regeringskansliet som en säkerhetspolitisk kunskapsorganisation kan landets kapacitet och önskvärda koherens kopplas till den kontext där politik bedrivs. Det är grundläggande för ett effektivt säkerhetspolitiskt aktörskap.

Bakgrund. Om säkerhetsråd

Länder med sinsemellan olika politiska system har valt att ha centrala säkerhetsråd kopplade till den verkställande makten.

USA:s nationella säkerhetsråd har varit tongivande i amerikansk säkerhetspolitik sedan det bildades efter andra världskriget medan länder som Storbritannien och Japan nyligen etablerat motsvarande funktioner. I andra länder såsom Tyskland är det en långdragen fråga som återigen aktualiserats – såväl nationellt som i planerna om ett gemensamt tysk-franskt säkerhetsråd.

Motiven för att etablera ett säkerhetsråd är till exempel att få en mer heltäckande och långsiktig bild av säkerhetsproblem, effektivare prioritering av frågor och uppföljning av beslut samt bättre grepp på frågor som är gränsöverskridande eller där olika departement har skilda preferenser och hotbilder.

Avvägningar som krävs är vilka befogenheter ett råd och dess personal ska ha, om det skulle ledas av och kombineras med en nationell säkerhetsrådgivare, hur politiskt ansvarsutkrävande ska kunna säkras samt hur relationen till departement och myndigheter ska organiseras.

Björn Fägersten, seniorforskare och chef för Europaprogrammet vid Utrikespolitiska institutet "

"Ministern redo att bli språkrör

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

För tre år sedan sa han nej. Men nu har MP-ministern Per Bolund bestämt sig för att kandidera till språkrörsposten. – Jag brinner av iver att kunna leda partiet i en tid när vi verkligen behöver gå till handling, säger han.

När DN träffar Per Bolund på hans rum på finansdepartementet på torsdagen har statsminister Stefan Löfven (S) bara några dagar tidigare utsett honom till statsråd på nytt.

Finansmarknadsportföljen har fått växa till att också innefatta bostadsfrågorna. Och nu vill han bli språkrör när Gustav Fridolin lämnar under kongressen i maj.

Per Bolund hör tillsammans med Stockholmsborgarrådet Daniel Helldén till de två namn det spekulerats mest om sedan Fridolin aviserade sin avgång i höstas.

Flera andra personer har redan anmält sitt intresse och i slutet av mars ska valberedningen lägga fram sitt förslag inför kongressen.

– Jag är en oroad optimist. Jag ser att vi har kort tid på oss. Vi behöver göra väldigt mycket. Men jag är också optimistisk för att det går att göra. Vi har kanske tio år på oss att göra det här samhället hållbart. Då är jag engagerad och vill gärna se till att det händer.

Vad vill du med ditt parti?

– Det är miljö- och klimatfrågorna som fört mig in i politiken och som är grunden i mitt engagemang. Självklart vill jag att vi fokuserar där och lägger ännu mer vikt vid att vara de som är med och löser vår tids ödesfråga.

– Där är ju den portfölj jag har nu med bostadsfrågor jätteviktig. Vi måste bygga på ett hållbart sätt. Vi har med flera viktiga steg i 73-

punktsöverenskommelsen med tydliga klimatdeklarationer på bostäder för att se till att det byggs med den bästa tekniken. Det vi bygger nu kommer att stå här kanske hundra år framåt. Det handlar om energi-effektivisering och att minska fotavtrycket i byggprocessen, att gå över mer till trä och sätta in kol i själva byggstommen i stället för att släppa ut det i luften. Men också att jobba med kemikalieanvändning och att skapa sunda inomhusmiljöer, säger Per Bolund.

År 2016 tackade du nej när valberedningen frågade om du var intresserad. Vad har hänt sen sist?

– Det var ett nytt läge för vårt parti. Vi satt i regering för första gången sen vi bildades 1981 och det var mycket turbulens i partiet. Jag tyckte inte att det var det bästa för partiet att byta ledning. Det gjorde att jag inte tyckte att det fanns en anledning att utmana eller ifrågasätta Gustav Fridolin utan att partiet mest gynnades av att få lite trygghet och stabilitet.

– Jag brinner av iver att kunna leda partiet i en tid när vi verkligen behöver gå till handling. Enligt klimatforskningen har vi tio år på oss att få ner utsläppen kraftigt på internationell nivå. Då måste vi ha ledstjärnor som visar vägen och jag tycker att Sverige kan vara en sån. Jag lyssnar till Greta Thunberg när hon säger till alla vuxna att det är dags att ta ansvar. Jag tycker att det är dags och mitt sätt att ta ansvar är att jag kandiderar till att leda Miljöpartiet.

Du är finansmarknadsminister som också fått bostadsfrågorna, du har en nyckelroll i budgetförhandlingarna och nu vill du bli språkrör. Hur skulle du hinna, ska du fortfarande vara minister om du väljs till språkrör?

– Det är en fråga vi får återkomma till. Det är väldigt tidigt i processen. Det jag säger nu är att jag står till partiets förfogande. Vi vet inte om partiet kommer att välja mig. Det är många om och men. Men jag är övertygad om att det går att vara minister med tunga uppdrag och att också vara språkrör.

Vad skulle bli den stora skillnaden mellan dig och Gustav Fridolin?

– Gustav har gjort ett fantastiskt arbete. Jag är väldigt imponerad över det han gjort, att ta Miljöpartiet in i regering och sedan in i nästa regering. Gustav har haft ett tydlig skolfokus, det är ju inte riktigt min inriktning utan jag är mer inriktad på miljö- och klimatfrågorna och på att vi ska samarbeta med näringslivet och med människor som känner ett engagemang för omställningen. Där hoppas jag kunna bidra. Det har ju inte gått så bra för Miljöpartiet opinionsmässigt de senaste åren, vad är det konkret du vill göra?

– Att visa på att omställningen till ett hållbart samhälle är ett sätt att göra Sverige mer innovativt och att vi får bättre ekonomiska förutsättningar. Och att det inte är ett hot mot vårt sätt att leva utan att det är det som krävs för att vi ska kunna leva på ett bra sätt. Ni fick 4,4 procent i riksdagsvalet. Lyckades ni inte vara tillräckligt relevanta?

– Jag tror att mycket beror på att vi för första gången satt i regering efter 30 år i opposition och att det kanske fanns många förhoppningar på oss som parti som kanske inte alltid var så realistiska. Nu har vi gått igenom den prövningen, visat att vi klarat av att ta ansvar för att leda ett land och nu har vi möjlighet att ta ytterligare steg framåt och visa att vi är ett parti som ser till så att Sverige blir bättre.

Nu har ni valt att sätta er i regering igen. Samtidigt tvingades ni kompromissa en del i förhandlingarna med S, C, L och MP. Hur ska ni undvika att hamna i ytterligare svekdebatter?

– Jag gör en annan analys. Jag ser det som en styrka att vi lyckats komma samman i mitten av svensk politik och lyckats skapa en stabilitet som Sverige behöver de närmaste fyra åren. För mig är det otroligt glädjande att de partier som har tydligast miljöprofil kan samarbeta för att utveckla och ta ännu större steg framåt. Vi har haft för mycket käbblande och munhuggande om miljö- och klimatfrågor.

Bostadsfrågan berörs i överenskommelsen. Vad hoppas du på när det gäller ränteavdraget?

– Det är för tidigt att säga exakt var det kommer landa. Vi ska ju göra en bred skatteöversyn. Vi får ha is i magen, vi måste ha ett bra beslutsunderlag innan vi kan klubba igenom en sådan reform. För mig är det viktigt att vi är överens. Som bostadsminister ser jag att det finns möjligheter att ändra beskattningen på bostadsområdet.

På vilket sätt?

– Ränteavdragen är en fråga som varit på tapeten där fler partier sagt att det kan vara en del av en sådan här översyn. Ska man höja skatten så måste man i andra delar sänka skatten för hushållen. Även skatter som träder in när man byter bostad har varit uppe. Där finns också en möjlighet att väga in de frågorna i en skatteöversyn.

Du har tidigare riktat kritik mot Vänsterpartiet, vilka var de stora problemen med det samarbetet?

– När man pratar om miljömässig hållbarhet var det mycket ord och lite verkstad från Vänsterpartiets sida. De har försökt att profilera sig själva som ett slags miljöparti eller hållbarhetsparti. Under hela den förra mandatperioden lyfte de i princip inte en enda fråga med miljövinkel. Det var en besvikelse, jag trodde att vi skulle kunna samarbeta och driva miljöagendan framåt men det fick vi göra på egen hand i den förra konstellationen.

Din ministerkollega Amanda Lind har de senaste dagarna mött kritik för att ha hyllat tidigare MP-ministern Mehmet Kaplan, hur ser du på det?

– Det var bra att hon förtydligade och sa att det begicks misstag och att det var bra att Mehmet Kaplan avgick. Det är en bedömning jag delar. Har du några skelett i garderoben?

– De är nog ute vid det här laget. Jag tror att jag blivit ganska gediget granskad under de senaste fyra åren.

Hanna Jakobson hanna.jakobson@dn.se "

"Per Bolund

Ålder: 47 år.

Familj: Sambo och tre barn.

Bor: Söder om Stockholm.

Gör: Finansmarknads- och bostadsminister.

Bakgrund: Biolog.

Gör på fritiden: Spelar basket, odlar och tillbringar tid i skog och mark.

Fakta.

Miljöpartiets valberedning föreslår varje år ett manligt och ett kvinnligt språkrör inför partiets kongress.

Valet av nytt språkrör inleds med en nomineringsprocess präglad av en fri nomineringsrätt som innebär att alla enskilda medlemmar har rätt att nominera, eller att själva kandidera till posten.

När nomineringstiden tagit slut påbörjar valberedningen sitt arbete och i slutet av mars väntas de lämna sitt förslag.

Källa: TT/Miljöpartiet

Tidigare språkrör

1984–1985

Per Gahrton

Ragnhild Pohanka

1985-1986

Ragnhild Pohanka

Birger Schlaug

1986-1988

Eva Goës

Birger Schlaug

1988-1990

Fiona Björling

Anders Nordin
1990-1991
Jan Axelsson
Margareta Gisselberg
1991-1992
Jan Axelsson
Vakant
1992-1999
Marianne Samuelsson
Birger Schlaug
1999-2000
Lotta N Hedström
Birger Schlaug
2000-2002
Matz Hammarström
Lotta N Hedström
2002-2011
Maria Wetterstrand
Peter Eriksson.
2011-2016
Åsa Romson
Gustav Fridolin
2016-2019
Isabella Lövin
Gustav Fridolin
Språkrör utses.

Fakta. Tre andra möjliga efterträdare

Magnus Wåhlin
MP:s gruppledare i Växjö och ordförande kommunens
hållbarhetsutskott. Offentliggjorde sin kandidatur i december. Säger

sig kunna bidra med kompetens kring att bygga folkrörelser,
lokalavdelningar och distrikt.

Jakop Dalunde

EU-parlamentariker, ledamot i utskottet för industri, energi och
forskning. Sitter i MP:s partistyrelse. Var tidigare ordförande för Grön
Ungdom.

Daniel Helldén

Trafikborgarråd i Stockholms stad sedan 2014. Har drivit frågor om
cykelinfrastruktur och om att omvandla området vid Bromma flygplats
till bostadsområde. På torsdagen meddelade Helldén dock att han inte
kandiderar till språkrörsposten."

”Det ger en allvarlig bild”

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

"Svenska kraftnäts dåvarande säkerhetsskyddschef slog i maj förra året larm till Säpo om brister i myndighetens säkerhetsarbete. Nu kommenterar nyttillträdde energiministern Anders Ygeman (S) de nya uppgifterna.

I gårdagens DN publicerades nya uppgifter om säkerhetsskyddsarbetet på Svenska kraftnät. Redan i maj 2018 varnade myndighetens dåvarande säkerhetsskyddschef Alireza Hafezi ledningen på Svenska kraftnät för att det fanns, som han uttrycker det, "allvarliga risker" i myndighetens säkerhetsarbete. Han skulle i sin roll få väsentligt mindre inflytande och insyn i säkerhetsskyddsfrågor i samband med en kommande omorganisation. Enligt honom stred beslutet mot säkerhetsskyddslagen.

När hans varningar ignorerades slog han larm till Säpo. Nu kommenterar Anders Ygeman (S) uppgifterna:

– Det ger tillsammans med det som tidigare kommit fram en ganska allvarlig bild. Verksledningen har själv anmält frågorna till Säkerhetspolisen. Det som har kommit fram i dag understryker behovet av en sådan översyn, säger han.

Vad säger det som kommit fram om Svenska kraftnäts lednings syn på säkerhetsskyddsfrågor?

– Det här är en bild av verksamheten. Det kan finnas andra bilder av verksamheten. Därför är det viktigt att Säkerhetspolisen får möjlighet att göra en genomlysning av verksamheten.

Har du i dagsläget förtroende för generaldirektören?

– Jag har i dagsläget förtroende för generaldirektören.

Svenska kraftnät skriver i en kommentar att myndigheten inte delar den tidigare säkerhetsskyddschefens oro:

”Jag kan inte se att säkerhetsskyddslagen skulle tala emot den föreslagna organisationen på något sätt. Säkerhetspolisen uttryckte heller ingen oro i kommunikationen med Svenska kraftnät”, skriver den nuvarande säkerhetsskyddschefen Erik Nordman i en kommentar. Alireza Hafezi står emellertid fast vid sin kritik:

– Min efterträdare verkar ha missförstått frågeställningen. Min invändning handlar inte om "ett samla säkerhetsarbete" utan om att begränsa säkerhetsskyddschefens mandat och befogenhet vilket skulle, enligt min bedömning, göra det svårt för befattningen att genomföra sitt uppdrag.

Josefin Sköld

josefin.skold@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

" Björklund: Moderaterna har ett viktigt vägval framför sig

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

L-ledaren Jan Björklund varnar för att det borgerliga samarbetet riskerar att haverera för lång tid framöver. Han är rädd för att Moderaterna nu ska börja närma sig Sverigedemokraterna. – Jag befarar att Moderaterna kan vara på väg dit. Då är det mycket svårt att återskapa ett allianssamarbete, säger Jan Björklund.

En dryg vecka har gått sedan Liberalerna efter stora vändor bestämde sig för att inleda ett regeringssamarbete med Socialdemokraterna. Nästan halva riksdagsgruppen tog ställning mot partiledningens förslag om att liera sig med S men partiet ställde sig till slut bakom uppgörelsen med den rödgröna regeringen.

För partiledaren Jan Björklund var det en strid med ett huvudsyfte: att stänga ute Sverigedemokraterna från inflytande. Utifrån valresultatet skulle SD ha fått makt att släppa fram eller stoppa förslag från en borgerlig regering om en sådan hade valt att tillträda.

– Vi var inte beredda att ge dem den maktställningen, säger Jan Björklund.

Varför fanns så stort motstånd i ditt eget parti?

– Vi är ett borgerligt parti och det är vi framledes också. Därför var det ett stort steg. Men när man vägde ihop allt så var det inställningen till SD som var den faktor som avgjorde.

Men många i ditt parti ville ändå gå den vägen?

– Ja, jag tror att man hoppades att det ska gå att hålla SD stängd. Det är en förhoppning, men jag tror att man ska se hur det har gått i alla andra länder där man har gått den vägen. Det har inte fungerat.

Hur ser det motståndet ut i dag, har det lagt sig?

– De som tyckte annorlunda tycker säkert annorlunda. Jag tror att det var en fördel att vi hade en öppen process med en tuff debatt även offentligt. De som var kritiska känner att de fick en möjlighet att framföra detta.

Hur ska du göra för att hålla ihop partiet?

– Att debatten fick föras under lång tid och inför öppen ridå – och att jag inte gjorde några försök att tysta den – är en viktig del för att efteråt kunna enas.

Hur ska väljarna kunna veta vad L står för, när riksdagsgruppen är kluven mitt itu?

– Nu är beslutet fattat och det är det som gäller.

Är det aktuellt att byta ut några av talespersonerna som var motståndare till den här uppgörelsen?

– Inte från min sida. Jag har fullt förtroende för alla. En av dem som varit mest synlig och tydlig är Mats Persson (ekonomisk-politisk talesperson) men jag har fullt förtroende för honom.

Kommer du själv att sitta kvar som partiledare vid nästa val?

– Det avgörs av landsmötet. Jag tycker att det här är ett otroligt roligt jobb och är taggad för att göra Sverige mer liberalt. Jag tycker att det är jätteroligt, sen får vi återkomma närmare landsmötet.

Tror du att allianspartierna kommer att kunna samla sig under den här mandatperioden?

– Jag vill att vi ska få en borgerlig valseger nästa gång. Frågan hänger dock rätt mycket på hur Moderaterna utvecklas. Om de nu går åt SD-hållet framöver så kommer det att bli svårt. Men om Moderaterna agerar ansvarsfullt för att försöka och vara med och samla en allians inför nästa val så kommer det att gå. Jag uppfattar att den Moderata

partiledningen inte vill gå åt SD-hållet men man måste nästan vara blind om man inte ser att det finns andra krafter inom M som vill gå åt ett annat håll.

– Moderaterna har att göra ett väldigt viktigt vägval som är avgörande för mycket lång tid framåt. Det är mycket mer avgörande än det vägval som vi har gjort nu.

Vem bär skulden för att det borgerliga samarbetet sprack?

– Partierna har var för sig gjort olika analyser av SD. Jag tänker inte sitta och kasta skit på någon och säga att det är den och dens fel. Vi har gjort olika analyser av detta så det är allas ansvar.

Hur ser du på M:s och KD:s vägval?

– Jag beklagar att de var beredda att gå fram med en regering som skulle bli så starkt beroende av SD. Min bedömning är att en sådan högerregering till sist hade tvingats in i ett samarbete.

Annie Lööf har fått mycket kritik och hat efter närmandet till S, hur är det med dig?

– Jag har aldrig fått så många hatfyllda reaktioner under min tid som politiker som under den här hösten. Det är en kombination av polariseringen i politiken och sociala mediers enorma genomslagskraft. Förr i tiden kunde folk sitta hemma vid köksbordet och knyta näven i fickan och säga ”jävla Palme” men sociala medier gör att det nu väller ut överallt.

Vad betyder det här tonläget för möjligheten att återknyta alliansbanden?

– Förra veckans tonläge från Ulf Kristersson var väldigt aggressivt – att Alliansen är död. Det är inte min bedömning. Det är klart att Alliansen går på paus nu på nationell nivå. Men om M menar att Alliansen är död och begravd och istället tänker söka sig till SD så tror jag att man begår ett misstag. Nu har vi det här samarbetet men vi är öppna för en dialog med M och KD inför nästa val.

Är det som SD säger, att det nu bildats ett nytt högerkonservativ block?

– Går Moderaterna åt det hållet blir det så. Jag befarar att Moderaterna kan vara på väg dit. Den nuvarande ledningen vill inte det men det är väldigt starka krafter i partiet som vill det. Då är det mycket svårt att återskapa ett allianssamarbete.

Nästan en femtedel av väljarna röstar på SD, varför ska inte de kunna få inflytande över politiken?

– De har mandat i riksdagen så de får ju inflytande.

Men ni jobbar ju för att de inte ska kunna utnyttja mandaten?

– Det finns ingen skyldighet för alla partier att samarbeta med alla, man samarbetar med dem man kan komma överens med eller har någorlunda gemensamma åsikter med.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Viktor Barth-Kron: Vakna, Alliansen – ni vann ju det här valet

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Alliansen förlorade valet. Alliansen sprack. Borgerligheten ligger i ruiner. Det har upprepats så många gånger nu, inte minst av de borgerliga själva, att folk snart kommer tro att det stämmer. Visst, den sociala konstruktionen "alliansen", med dess rituella fikastunder och forcerade fototillfällen, är uppenbarligen död. Vilket är tråkigt för de närmast sörjande partiledningarna. Själva politiken lever dock vidare, piggare än på mycket länge faktiskt.

Det har ofta hetat att allianssamarbetet är helt centralt för att borgerligheten ska kunna nå makten i Sverige. Det låg väl en del i det för 15 år sedan, men ända sedan valet 2014 och fram till nu har det i praktiken fungerat tvärtom.

Så länge allianspartierna ville hålla ihop till varje pris blev den enda lösningen att inte göra någonting, eftersom man inte var överens om hur det annars skulle göras – ihop med S eller med stöd av SD. Resultatet blev fyra år med rödgrön ekonomisk politik, och starkt inflytande för Vänsterpartiet. Den här gången, med nästan identiskt valresultat, sprack i stället Alliansen. Och titta bara vad som hände: Genom att ta bestämt avstånd från SD och samtidigt använda möjligheten till SD-inflytande som utpressningskort har Annie Lööf fått Socialdemokraterna att backa från i princip hela sin valrörelse, och dessutom stirrat ned Vänsterpartiet till smått förnedrande underkastelse. Det är en imponerande, och fascinerande, politisk prestation.

Resultatet är att en rödgrön regering nu inte bara ska driva stora delar av Centerpartiets politik, utan dessutom få bära hundhuvudet om politiken i fråga inte fungerar som tänkt. Grattis.

Ledare för oppositionen mot den liberala regeringspolitiken blir nu liberalen Ulf Kristersson. Det realistiska alternativet till den sittande regeringen är ju redan etablerat: En M/KD-ministär, som i någon mån anpassar sina förslag för att vinna SD:s gillande.

M, KD och SD nådde tillsammans 44 procent i höstens val, och 51 procent är naturligtvis ingen omöjlighet på fyra års sikt. Skulle Liberalerna (partiet, alltså) byta fot, exempelvis efter Jan Björklunds avgång, kan det krävas ännu mindre än så.

Om det var val i dag skulle svenska väljare därmed i praktiken ställas inför två alternativ: En liberal reformagenda med Stefan Löfven, eller en borgerlig reformagenda med Ulf Kristersson.

Inget dåligt utfall för den som gillar allianspolitik. Om det inte vore för att det tagit så lång tid och skötts så taffligt hade man kunnat undra om inte "alliansens splittring" i själva verket var en slug plan.

Allians-agendornas järngrepp om den svenska maktapparaten blir ännu mer imponerande om man ser till hur det går emot internationella trender. Då tänker jag inte i första hand på den enda trend vi i regel pratar om, alltså Donald Trumps ungersk-brasilianska populisttrupper, utan på det faktum att traditionellt borgerliga institutioner som IMF och tunga liberala tidskrifter allt mer börjar låta som ... gamla svenska sossar.

Just det populistiska hotet borde mötas med mer jämlikhet, sägs det, inte större lönespridning. Högre skatter för de mycket högt avlönade, inte tvärtom. Tryggare jobb, inte "mer rörlighet på arbetsmarknaden". Huruvida det är rätt eller fel är förstås en subjektiv bedömning, men man kan konstatera att den typen av resonemang hörs allt oftare.

Utomlands, alltså.

"I Sverige väljer vi en annan väg", sade Stefan Löfven i sin regeringsförklaring.

Det var korrekt, på fler sätt än han egentligen menade.

Viktor Barth-Kron
viktor.barth-kron@dn.se "

" Körde ihjäl Elsa, 14, – döms till fängelse

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Fängelse i 2,5 år blev domen för den 49-årige återfallsförbrytare som den 23 november förra året körde ihjäl 14-åriga Elsa strax utanför Orsa. Kammaråklagare Ludmila Pronko hade yrkat på tre års fängelse.

Mannen döms på samtliga punkter han åtalades för: grovt vållande till annans död, grov vårdslöshet i trafik, olovlig körning och smitning från trafikolycksplats.

49-åringen ska också betala skadestånd till tre av Elsas närstående på 60 000 kronor vardera.

Kammaråklagare Ludmila Pronko har inte bestämt sig för om hon ska överklaga domen än.

– Jag pläderade för tre år fängelse enligt befintlig praxis och jag anser att bara själva smitningen i det här fallet är illa nog och bör höja straffvärdet. Samtidigt förstår jag hur tingsrätten resonerat, säger hon. I samband med att 49-åringen nu döms undanröjs en tidigare skyddstillsyn från september 2018. Den dömdes han till för att genomgå en alkoholavvänjande behandling.

Av den analys som gjordes efter att mannen greps två dygn efter att han körde ihjäl Elsa framgår att han var drogpåverkad när han körde bilen. Själv har han uppgivit att han druckit starköl några timmar före dödsolyckan.

Eftersom han smet från platsen och greps först två dagar senare finns det dock inga tester som kan påvisa hur påverkad mannen var vid tillfället.

Mannen har inte haft körkort sedan 2001 och den bil han körde hade var avställd och inte besiktigad. Detta var mannen fullt medveten om,

anser Mora tingsrätt, som skriver vidare i domen att det framstår som om mannen i "stort sett var likgiltig" inför de konsekvenser hans körning skulle kunna innebära för andra trafikanter.

Att mannen efter dödsolyckan lämnade platsen, rullade iväg bilen till en avtagsväg, gick till sina vänner och sedan berättade för två personer vad som hänt visar att han trots att han var chockad hade kunnat stanna på platsen – i stället för att smita, menar tingsrätten.

Straffskalan för grovt vållande till annans död är mellan ett och sex års fängelse. 2012 kom Högsta domstolen, HD, fram till att straffvärdet för den här typen av dödsförövningar ligger på tre års fängelse, vilket åklagaren yrkade på i det här fallet.

Tingsrätten anser dock att vårdslösheten som mannen i fallet från 2012 uppvisade var "grövre" än i det här fallet – därför landar straffet på 2,5 års fängelse.

Lars Tomth, lagman vid Mora tingsrätt förklarar:

– Flera omständigheter skiljer fallen åt. I det mål där HD dömde till tre års fängelse kunde man konstatera att föraren hade bland annat 2,5 promille alkohol i blodet. Han körde 80 kilometer i timmen där det var 50, i fullt dagsljus i ett bostadsområde.

– I det här fallet handlar det om en landsväg i mörker och eftersom mannen greps först två dagar senare vet vi ingenting om vilket promillehalt han hade vid olyckan, det gjorde att vi bedömde vårdslösheten som mindre grov.

Kammaråklagare Ludmila Pronko anser dock att det går att jämföra de båda fallen.

– Jag måste fundera över vilka omständigheter jag kan lyfta för att få till en straffskärpning, säger hon.

Det skadestånd som föräldrar och ett syskon yrkat på och tilldömts, 60 000 per person, är schablonbeloppet för sveda och värk som brukar dömas ut vid grovt vållande till annans död.

Ulrika By ulrika.by@dn.se "

"Fakta. Vållande till annans död – så säger lagen

Den som av oaktsamhet orsakar annans död, döms för vållande till annans död till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter. Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. "

" Utrikesdepartementet agerar efter rysk kränkning

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Sverige sände upp Gripenplan mot tre ryska militära plan som kränkte svenskt luftrum söder om Blekinge. Försvarsminister Peter Hultqvist (S) säger att Ryssland begått ett brott vilket UD ska påtala.

Det var i lördags som ett ryskt signalspaningsplan, eskorterat av två ryska stridsflygplan, kränkte svenskt luftrum söder om Karlshamn. Den svenska incidentberedskapen gick upp med två Gripenplan mot inkräktarna.

– Det är ett brott mot tillträdesförordningen och det finns internationella regelverk om att man inte ska överträda varandras gränser utan tillstånd. Av den orsaken kommer UD att ta kontakt med ryska ambassaden för att påtala detta, säger försvarsministern till DN. Det ryska signalspaningsplanet var av en typ som orsakat flera incidenter med civila passagerarplan söder om Sverige de senaste åren eftersom det flyger utan påslagna transpondrar, vilket gör att den civila flygtrafikledningen inte ser dem.

Normalt flyger spaningsplanen ensamma. Men i lördags eskorterades spaningsplanet av två avancerade jaktflygplan med kraftig beväpning. UD uppger för DN att en representant för ryska ambassaden kommer att kallas till ett möte som ska hållas på måndag.

Nyheten om den ryska kränkningen har blivit uppmärksammas brett i ryska medier. Rysslands försvarsministerium har gett en skriftlig kommentar som sprids av de statliga nyhetskanalerna.

”Alla flygningar genomförs med sträng hänsyn till de internationella reglerna kring användandet av luftrum, utan att kränka andra länders gränser”, skriver ministeriet i sitt uttalande enligt Interfax.

DN "

" Begagnade bilar – konsumenternas största bekymmer

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Landets konsumenters vanligaste klagomål under 2018 handlade om begagnade bilar. Det visar statistik från Konsumentverket. Hantverkstjänster var ett annat stående problem.

Konsumentverket mottog under 2018 cirka 120 000 klagomål. Köp av begagnad bil (10 procent) och hantverkstjänster (8 procent) stod för nästan en femtedel av klagomålen.

Att det råder problem på just dessa marknader är inget nytt fenomen – situationen har varit likadan i flera år.

– För konsumenterna är det här två viktiga köpområden, då det oftast rör sig om stora prissummor som grundar sig i mycket tid, energi, besparingar och kanske lån. Och därför tror jag att många av dem tycker att det är värt att framföra sina klagomål och ber oss om stöd i sina reklamationer, säger Kristina Westling, ordförande i Konsumentvägledarnas yrkesförening.

I Sverige har köparen alltid tre års reklamationsrätt. Inom EU gäller två år.

Vad beror klagomålen på?

– När det kommer till de begagnade bilarna så beror det vanligen på att det har uppstått krångel med bilen efter bara några månader. I värsta fall har den slutat fungera.

Klagomålen inom hantverkstjänster är enligt Kristina Westlin mer nyanserade.

– Där rör det sig för det mesta om att arbetet blev dyrare, tog längre tid än beräknat, rena byggfel eller att det inte blev utfört på det sätt som konsumenten trodde var överenskommet, säger hon.

Vad bör konsumenten tänka på?

– Att alltid använda sig av skriftliga avtal. Vi ser att många bara accepterar offerten, men man bör skriva ett riktigt avtal, säger Kristina Westling.

Misslyckade köp av varor och tjänster kostar svenska konsumenter 50 miljarder kronor årligen, per person motsvarar det 7 000 kronor. Det visar en undersökning gjord av Konsumentverket.

Problem rörande hantverkstjänster uppges kosta konsumenter drygt tio miljarder kronor per år och misslyckade bilköp kostar cirka fem miljarder kronor.

Motorbranschen riksförbund, MRF, har i ett samarbete med Konsumentverket tagit fram en ny varudeklaration för begagnade bilar. Gustaf Sandgren, vägledare vid Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå konsument, förklarar att deklarationen ska hjälpa köpare att kunna se i vilket skick bilen är.

– Ett bra tips är att vända sig till en bilhandlare som är ansluten till MRF. Blir det fel på bilen är det viktigt att komma ihåg att du kan klaga på en begagnad bil i upp till tre år, även om det saknas garantier. Det är även viktigt att skilja på reklamationer, som är lagstadgat, och på garantier, som är frivilligt, säger Gustav Sandgren.

Joakim Lundberg "

"Fakta. Att tänka på vid reklamation

Det är viktigt att du kontaktar säljaren och berättar om felet så snart som möjligt. Att reklamera inom två månader från det att du upptäckt felet räknas alltid som inom skälig tid.

Reklamera skriftligen, till exempel via mejl.

Spara en kopia på din reklamation så att du kan bevisa att och när du har klagat till säljaren.

Säljaren du har handlat av måste få möjlighet att reparera varan.

Källa: Hallå konsument "

" Försäkringskassans beslut följer de lagar som finns

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Sjukskrivningar. Svar på "Bara slumpen avgör vem som får hjälp av Försäkringskassan", (24/1). Försäkringskassans uppdrag är att bedöma rätten till ersättning och hantera utbetalningar, i enlighet med den lagstiftning som riksdagen beslutat om. Vi gör därför fel både om vi gör en för snäv, och om vi gör en för generös, bedömning av rätten till ersättning. Vi vill inte, kan inte och får inte tolka lagen striktare eller på något annat sätt än den är skriven.

Det finns tyvärr en klyfta mellan å ena sidan förväntningarna på socialförsäkringen och Försäkringskassan och å andra sidan lagens utformning och myndighetens uppdrag. Så länge den klyftan existerar utgör den en grogrund för missförstånd, som kan leda till att enskilda personer upplever att de fått fel beslut, trots att lagen tillämpas korrekt. Försäkringskassan är en stor myndighet med närmare 14 000 anställda på 96 orter. Vi hanterar årligen 21 miljoner beslut och betalar ut ersättningar till ett värde av drygt 230 miljarder kronor. Det motsvarar en fjärdedel av statsbudgeten och ungefär 5 procent av bruttonationalprodukten. Vi vet att vårt sätt att utföra vårt uppdrag påverkar både enskilda och samhällsekonomin i stort. Det är ett stort ansvar och vi arbetar hårt för att se till att rätt ersättning går till rätt person. Att hävda att våra bedömningar är slumpartade är direkt felaktigt. Jag är både imponerad av och tacksam över det arbete som Försäkringskassans medarbetare utför varje dag.

Det är positivt att insändarskribenten noterat att Försäkringskassan arbetar systematiskt för att säkerställa att rätt person ska ha rätt ersättning. Försäkringskassan samverkar tillsammans med andra myndigheter emot organiserad brottslighet. Bland dessa ingår Polisen, Åklagarmyndigheten och Skatteverket.

Arbetet har lett till fällande domar och att pengar har betalats tillbaka. Det är bra, för skattemedel ska användas till det de är avsedda, ingenting annat.

En längre version av texten finns på dn.se/asikt

Maria Hemström Hemmingsson, tf generaldirektör
Försäkringskassan "

”Hur ska vi få vår sexåring att lyssna och bli mindre negativ?”

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

"Hennes lille sons personlighet är helt olik hennes egen, som hon uppfattar det. Han är krävande och negativ, och lyssnar inte på vuxna. Har hon varit alltför lyhörd för hans behov och missat att lära honom att hantera motgångar?"

Fråga:

Jag har en sexårig son som är helt olik mig och som jag inte vet hur jag ska hantera bäst. Själv var jag som barn alltid väldigt lätthanterlig, glad, förståndig och självständig – ”jag kan själv”. Mina föräldrar litade på mig, jag fick mycket frihet, aldrig några regler utan gjorde som jag ville. Det passade mig bra och har nog gjort att jag alltid känt mig stark, fri och autonom som människa.

Med detta i bagaget ville jag ge min son samma förutsättningar. Redan när han var mycket liten uppmuntrade jag honom att själv tycka till och bestämma. Snart förstod jag dock att han är från grunden en *helt* annan människotyp än jag. Alltid krävande, ofta negativ, klagande och skrikande – trots att jag bara har omgett honom med kärlek, närhet, tid och lyhördhet har han varit så missbelåten så ofta.

Problemet är kanske att jag har varit *för* lyhörd för hans akuta behov och inte har lärt honom tålamod, att kunna vänta, att hantera motgångar. Jag har varit där för honom på momangen i alltifrån amning och när han vaknade på natten som liten, till att torka snor och hjälpa honom leta efter den försvunna legobiten. Jag har sällan sagt ”nej” utan har alltid resonerat och ofta kompromissat. Min son har blivit en mycket god förhandlare!

När kraven började skärpas i 4–5-årsåldern (då hojtade förskolan till om att vissa saker inte funkade, eftersom han inte lyssnade på personalen), förstod jag att vi behövde prova nya metoder. Då testade vi belöningstaktik på olika vis och även bestraffning någon gång, men inget hade någon effekt.

Att bli arg har jag provat många gånger (sonen är van vid att det är högt i tak, för hans pappa, min man, är temperamentsfull och vi kan bråka ganska högljutt, för att en minut senare vara vänner igen) och nu för tiden kan det funka – då förstår han att jag menar allvar. Men det känns inte så bra och effekten är kortvarig. Dessutom har min man och jag lite olika åsikter om hur man får barn att lära sig saker. Han beskyller mig för flummiga hippiemetoder, blir arg och vill ha raka led. Jag är bara rädd för att det kan vara kontraproduktivt och har alltid tänkt att det blir bättre med tiden, när hjärnan är mer mogen.

Vissa saker har dock inte blivit så mycket bättre trots år av tjtande, belönande, rytande, positivt förstärkande och ignorerande. Sonen lyssnar inte på vuxna och gör inte som vi säger utan en massa argumentation, krångel eller att man blir arg. Hemma är matstunderna oftast en kamp, inte minst för att vi vuxna börjar tvista om hur vi ska hantera det. Sonen är också bekväm av sig och vill inte anstränga sig när han blir trött, har ont, är hungrig etcetera. Till sist är sonen också bortskämd med både uppmärksamhet och saker, ensambarn och enda barnbarn som han är. Det tråkiga är att han trots det ofta är ledsen eller arg över vad han *inte* har.

Hur kan vi bäst lära vår son att lyssna bättre, anstränga sig mer och känna tacksamhet – givet den person han är?

För rättvisans skull vill jag även berätta att han också är hemskt rolig, omtänksam, inlevelsefull och påhittig!

Lille prinsens mamma

Svar:

Tack för ditt brev. Det låter som om du och lille prinsen har haft det jobbigt ganska länge nu. När jag svarar på frågor av det här slaget brukar jag försöka leta efter möjliga orsaker till problemen. Du tar till exempel upp att du varit för lyhörd. Att vara lyhörd är i sig något bra, men inte alltid. Om du menar att din son aldrig har fått träna på att stå ut med frustration eller utsättas för krav kan det förstås bidra till dåligt humör och konflikter. Du skriver också att du till slut börjat ta till ilska för att få sonen att samarbeta, men befärar att det bara hjälper kortsiktigt och kan vara kontraproduktivt i längden. Så är det ofta, men det beror på hur ofta och på vilket sätt det sker.

Jag skulle kunna fortsätta att nysta bland förklaringar och ge råd om möjliga lösningar, men vill göra något annat den här gången. Jag börjar med följande fråga: Tycker du om din son? Vilken fråga!? Jag ställer en dum fråga till: Tror du att han känner att du tycker om honom? Och en sista fråga: Om din son kunde skriva ett brev om dig, vad tror du att han skulle skriva då?

Varför ställer jag dessa frågor? Jo, för att forskning visar att problem förvärras eller ibland uppstår på grund av föräldrars negativa perspektiv. Du tycker säkert om din son lika mycket som alla andra föräldrar, men jag ska ärligt säga att ditt brev uttryckte något annat. Även om du balanserar bilden på slutet, så handlar texten framför allt om saker som du ogillar hos honom.

Men tänk om din beskrivning faktiskt motsvarar verkligheten? Din son kanske beter sig precis så illa som du beskriver. Jag kan inte ifrågasätta det och vill heller inte uppmuntra till ogrundat positivt tänkande. Det jag däremot vill belysa är att du verkar hänföra mycket av sonens beteenden till hans egenskaper och personlighet. I forskningen jag nämnde tidigare pekas just det ut som huvudsaken.

Ju mer en förälder uppfattar att barnet beter sig illa på grund av sin personlighet, desto mer riskerar föräldern att missa andra omständigheter som bidrar till problemet. Personlighet och medfödda egenskaper är förvisso viktiga orsaker till barns beteenden, ibland kanske viktigare än andra saker. Men den grundläggande

personligheten går inte att förändra så mycket, till skillnad från omständigheter som bidrar till problemen i stunden.

Det gäller därför att veta vad man ska lägga kraft på att försöka förändra och vad som tvärtom är nödvändigt att acceptera. Det här perspektivet betonas ofta när det handlar om barn med diagnoser. Då är det begripligt att familjer kan behöva acceptera att barnet inte klarar vissa saker och att man som förälder behöver göra anpassningar. Samtidigt vill jag påstå att perspektivet är mer allmängiltigt än så. Vi har alla olika egenskaper, förmågor och oförmågor som är mer eller mindre föränderliga.

Som sagt visar forskning att barnets medfödda personlighet spelar stor roll och föräldrarnas uppgift blir därmed snarare att möta det barn man råkar ha fått, snarare än att forma barnet. Jag tror inte minst att detta är en utmaning för föräldrar och barn med olika personligheter. En del av frustrationen du uttrycker i brevet kanske har med detta resonemang att göra.

I slutet av brevet ställer du frågan: Hur kan vi bäst lära vår son att lyssna bättre, anstränga sig mer och känna tacksamhet – givet den person han är? Som svar vill jag ge dig en uppgift. Skriv ett nytt brev som du fyller med detaljer om vad du uppskattar hos din son. När du gjort det kan du avsluta brevet med: "För rättvisans skull vill jag även berätta att han kan vara krävande, bråkig och bete sig bortskämt!" Kommer problemen att försvinna om du börjar tänka så? Troligtvis inte. Det finns säkert reella problem att lösa både hemma och på förskolan. Men de lösningarna tror jag kommer lite lättare ju mer du kan vända ditt perspektiv. Och med tiden kanske du inte längre kommer att uppleva vissa av sonens beteenden som ett lika stort problem. Eller för att låna formuleringar från din fråga: Acceptera att sonen är den person han är – så kommer ni båda bli bättre på att lyssna, anstränga er och känna tacksamhet.

Martin

På www.forster.se/referenser190125 finns länkar till forskning som rör svaret.

Martin Forster "

" Polisen får påpekande efter arbetsplatsrazzia

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

I maj 2017 gjorde polisen en omfattande utlänningskontroll på en byggarbetsplats. Myndigheten spärrade av området och kontrollerade över 200 personers id-handlingar. Nu får polisen ett påpekande av justitieombudsmannen för att inte ha redogjort för sitt uppdrag tillräckligt väl.

Det var på Kungsholmen som polisen genomförde insatsen på en byggarbetsplats. Bygget, som tillhörde bolaget Oscar properties, spärrades av och polisen samlade alla arbetare och kontrollerade deras id-handlingar.

Aktionen var del av ett Europolsamarbete för att stävja arbetsplatsfusk och flera myndigheter var inblandade.

Det visade sig att 14 av de 200 arbetarna inte hade rätt att arbeta i landet. En byggarbetare anmälde händelsen till justitieombudsmannen, JO, då han ansåg att polisens agerande var kränkande.

Nu har myndigheten kommit med ett utlåtande. Polisen får ett påpekande av JO för att de hade uppgett att de var på platsen för att hjälpa Arbetsmiljöverket i en arbetsplatskontroll, samtidigt som de genomförde en utlänningskontroll utan att meddela det. Enligt JO ska berörda personer informeras om att det handlar om en sådan kontroll. Regelverket har ändrats sedan insatsen så polisen får enklare att genomföra arbetsplatskontroller.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se "

" Dålig koppling orsaken till sommarens rulltrappskaos

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

En klen konstruerad koppling. Enligt en färsk haveriutredning var det orsaken till sommarens rulltrappskaos i Citybanan. Nu ska 19 rulltrappor på Citybanans stationer åtgärdas. Arbetet beräknas vara färdigt i slutet av mars.

Det var i mitten av juli som en rulltrappa i Citybanan på stationen Stockholm City började skena. En kvinna skadades när rulltrappan plötsligt rasade nedåt och bakåt.

– Det blev tvärstopp, alla rasade bakåt i ett fritt fall. Det är bara tur att inte fler blivit allvarligt skadade, sade SL:s vd Caroline Ottosson efter incidenten.

Efter tillbudet beslutade SL och Stockholms trafikförvaltning att genomföra en omfattande inventering av 71 rulltrappor som alla stängdes av.

Under en pressträff på torsdagen presenterade trafikförvaltningen en haveriutredning av besiktningsföretaget Dekra. Bedömningen är att konstruktionen i den havererade kopplingen ”inte var tillräckligt robust vilket orsakat onormal förslitning”.

Mer specifikt handlar det om kopplingen mellan motorn och växel-lådan i de aktuella rulltrapporna. De berörda delarna ska nu bytas ut i samtliga rulltrappor av den olycksdrabbade typen.

– Vi har tittat på de rekommendationer som besiktningsföretaget Dekra har gjort. Den första rekommendationen är att den konstruktionen görs om, säger Karin Svingby, chef för investeringsprojektet vid trafikförvaltningen.

Hon berättar vidare att de aktuella rulltrapporna, som installerades på både Odenplans station och Stockholm City, består av standardkomponenter. Det som gör rulltrapporna ”unika” är vilka komponenter som har satts ihop i just de aktuella fallen. Den gemensamma nämnaren är att kopplingen alltså är för klen i sin konstruktion.

– Alla de 19 rulltrappor som hade den här typen av koppling kommer att göras om, säger Karin Svingby.

Enligt trafikförvaltningen beräknas alla rulltrappor vara åtgärdade i slutet av mars.

– Vi beklagar att det dröjer ytterligare en tid innan alla rulltrappor är igång. Det som tagit mest tid är tillverkning av de nya delarna, därefter ska de kontrolleras, installeras, besiktigas och rulltrappan provköras innan den kan tas i drift igen, säger Caroline Ottosson, chef på trafikförvaltningen, i ett pressmeddelande.

Karin Sving betonar att resenärer inte behöver oroa sig för att liknande situationer ska uppstå i framtiden.

– Vi sätter alltid säkerheten främst. Den här åtgärden är den som både tillverkaren och det oberoende besiktningsföretaget har rekommenderat, säger Karin Svingby.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

" Ledare: Björklund har visat vägen genom snårigt landskap

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Gammal visade sig vara äldst, skulle man kunna säga om den borgerliga partiledare som just nu suttit längst.

Ingen kan påstå att Liberalerna alltid övertygat under Jan Björklunds ledarskap. Efter valet 2014 verkade han trött, partiet riktningsslöst. Namnbytet och en upphaussad förnyelseprocess ändrade inte på det – käpphästarna var desamma: betyg, Nato och kärnkraft. Inte fel i sak – det var dock svårt att förstå vad som gjorde L unikt.

Men Jan Björklund begrep tidigare än de flesta betydelsen för Alliansen av den nya värderingskonflikten i svensk politik. Och han har varit tydlig med de vägval den tvingar fram för de fyra partierna. Redan i en intervju i DN hösten 2017 konstaterade han att om Moderaterna öppnade dörren för Sverigedemokraterna skulle det tvinga L att snegla över blockgränsen.

Under valrörelsen slog han fast att om Alliansen blev störst skulle den tillträda, blev den det inte skulle den vända sig till Socialdemokraterna. Det lämnades underförstått att det senare helst skulle ske gemensamt, men att Björklund annars tyckte att L skulle gå sin egen väg. Med det beskedet talade han mest klarspråk av alla i regeringsfrågan.

Från höger anklagas Björklund – som i en intervju i fredagens DN försvarar L:s vägval – för att vara en vindflöjel. Nu är han benhårt emot att SD ska ges inflytande, tidigare har han argumenterat för att partiet ska få delta som alla andra i riksdagens arbete.

Det är en orättvis beskylldning. SD:s mandat ger dem tillträde till den parlamentariska processen. Vem ett parti väljer att samarbeta med är dock en helt annan fråga. Får man inte egen majoritet vänder man sig rimligtvis till dem man har mest gemensamt med. För Liberalernas del hamnar då Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna längst ner på listan.

Den populistiska nationalismens inträde på den politiska scenen utgör en rejäl utmaning för liberaler. I Sverige innebär det i praktiken att L – liksom C – utifrån den parlamentariska matematiken måste klara att samarbeta både till höger och vänster.

Under Jan Björklunds tid som partiledare har riktningen inte alltid varit spikrak. Men när det verkligen gällt har kompassen pekat rätt. Liberalernas resa sedan valdagen har dock inte varit enkel. Till skillnad från i Centerpartiet utkämpades striden om vägvalet inför öppen ridå. L har också tagit skada i opinionen. Det beror på att besvikna borgerliga väljare hoppat över till M och KD – och att partier som ligger i öppen konflikt nästan alltid straffas för det.

Färden framåt blir heller inte enkel. Redan till hösten är det dags för landsmöte, där partiledarposten ligger på bordet. Såren från regeringsbildningen riskerar att rivas upp igen.

De flesta förväntar sig att Björklund lämnar då. Tolv år är lång tid på toppen. Och Liberalerna är onekligen i behov av ny energi och nya idéer.

Men uppgörelsen med S, MP och C ändrar kanske något på ekvationen. Björklund har gjort en historisk uppgörelse. Det vore inte orimligt att han tog ansvar för att den faktiskt genomförs och ser till att Stefan Löfven håller vad han lovat. Sker ledarbytet ett par år in i mandatperioden ger det dessutom partiet en chans att läka ihop. Bestämmer sig L ändå för att energikicken behövs redan nu är det dock inte svårt att förstå. I så fall bör valet falla på en person som är besjälad av den inslagna vägen.

För under hösten har Liberalerna trots allt hittat rätt.

DN 26/1 2019 "

"Sverige måste ta kritiken mot valsystemet på allvar"

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

" DN. DEBATT 20190126

Sverige måste ta till sig kritiken från internationella valobservatörer och förbättra valsystemet. Vi noterar att det i regeringsförklaringen står att "valsystemets motståndskraft mot manipulation förbättras" och föreslår nu att Sverige följer våra nordiska grannar och utformar valedeln på ett nytt sätt, skriver statsvetarna Jørgen Elklit och Olof Petersson.

Det är hög tid att sopa rent framför egen dörr. Sverige har lagt ner stora resurser på att lära andra länder hur man ska bygga demokrati genom att ordna allmänna, fria och hemliga val. Samma princip slås fast i vår grundlag men i praktiken finns det en rad problem med hur val är organiserade i dagens Sverige.

Sverige har under senare år fått pinsam uppmärksamhet i flera internationella granskningar. Europeiska kommissionen har bett om förklaring till att Sverige inte verkar leva upp till demokratins minimikrav. Internationella valövervakare från bland annat OSSE har framfört kritik efter det senaste valet.

Det svenska systemet att tillåta utdelning av röstsedlar utanför vallokalen av partifunktionärer och partiaktivister är i andra länder okänt och där förbjudet enligt lag. En del svenska väljare har med sig valedlar när de går och röstar och en del tar emot valedlar utanför vallokalen. Många väljare plockar valedlarna inne i vallokalen och åtskilliga tar då bara sitt eget parti. De flesta tycks inte bry sig om att dölja vad de röstar på.

Sent omsider har vallagen nu ändrats för att bättre skydda valhemligheten. Men det nya systemet har stora brister.

En utredning föreslog att vallokalerna skulle förses med nya valbås med plats för alla partiers valsedlar. Förslaget fick dock hård kritik. Riksdagen har därför stannat för ett annat system. Ställen med valsedlar ska nu skärmas av för insyn.

Men båda dessa lösningar har samma allvarliga problem. Risken ökar för sabotage och manipulation. Det blir mycket enkelt för en väljare att ostört plocka bort eller blanda valsedlar. Det blir i praktiken omöjligt för röstmottagarna att kontrollera både valsedelsplats och valbås efter varje person som röstat.

Vad händer exempelvis om någon mindre nogräknad väljare plockar med sig hela bunten av ett motståndarpartis valsedlar? Hur ska nästa väljare göra utan att röja sitt partival? Valhemligheten är åter hotad. Lagändringen kommer också att öka problemet med partiernas inblandning i valadministrationen. Partiföreträdarna tvingas att springa ut och in i vallokalen för att kontrollera att deras egna valsedlar ligger framlagda. Mycket tyder alltså på att situationen inte förbättras utan tvärtom förvärras.

Den nu gällande vallagen säger att en vallokal ska vara ordnad så att väljare inte hindras eller störs under röstningen. I vallokalen eller intilliggande utrymme får det inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val. Samma gäller i lokaler för förhandsröstning.

Det är således bara traditioner och slentrian som kan motivera den svenska egenheten med valsedelsutdelare utanför vallokalerna. Några kommuner, som Norrtälje, har redan förbjudit valsedelsutdelning och annan propaganda vid röstmottagningsställen.

Ytterligare ett problem med det svenska sättet att rösta är att det kräver mängder av valsedlar. Inför valet 2018 trycktes nära 700 miljoner

valsedlar. Det innebär ett stort resursslöseri och är också praktiskt svårt att hantera.

Med utgångspunkt i andra länders erfarenheter vill vi därför föreslå ett annat sätt att rösta, dock utan att ändra det nuvarande valsystemet med proportionella val, valkretsar, spärngränser och personröstning.

Förslaget kräver inga grundlagsändringar och skulle kunna genomföras till valet 2022.

Förslaget innebär att valsedeln som i andra länder blir ett officiellt, personligt dokument. Det ska finnas en enda valsedel per valkrets i riksdagsvalet och en enda valsedel per kommun respektive landsting. Valsedeln blir då en värdehandling och delas ut tillsammans med valkuvertet när väljaren går in i vallokalen. Vid de allmänna valen får väljaren alltså inte bara som nu tre valkuvert utan också tre olikfärgade valsedlar.

En principskiss, som kombinerar idéer från Sverige, Finland och Danmark, illustrerar hur valsedeln skulle kunna utformas. Man röstar genom att sätta ett kryss framför sitt parti. Om man vill kan man, som nu, också avge en personröst. I vårt förslag röstar man på en kandidat genom att skriva en siffra på raden för sitt parti.

Att rösta genom att skriva en siffra blir en nyhet för svenskarna men är en vanesak för våra finländska grannar. En valsedel i Finland har bara en rund ring. Där röstar man både på parti och på personlig kandidat genom att skriva en siffra. Om man inte redan har tagit reda på vilken siffra man ska skriva finns anslag och information på röstningsstället. Hur valsedeln exakt utformas är en mer praktisk fråga.

Ordningsföljden mellan partierna kan se ut på olika sätt.

Bokstavsordning är en möjlighet. Man kan som i Sydafrika låta lotten avgöra vilket parti som ska stå först. Att ordna partierna längs någon politisk skala skulle dock vara omöjligt i dagens flerdimensionella värld. I vårt exempel är partierna ordnade efter storleksordning. Frågan om vilken ordning som bör väljas i Sverige lämnar vi öppen.

Med vårt förslag blir det lättare att hålla ordning i och kring röstmottagningslokalerna. Bara en väljare släpps in åt gången och nästa får vänta tills ett valbås blir ledigt. Familjeröstning, där flera personer går in samtidigt bakom ett valbås, strider mot demokratins personlighetsprincip och kan då effektivt förhindras.

De politiska partierna ska därmed inte ha någon befattning med valadministrationen. Vallokaler och röstningslokaler med intilliggande utrymmen blir fredade områden utan propaganda och partiföreträdare. Så är det i andra länder och så bör det vara i en demokrati.

Förtroendet för en korrekt och opartisk röstningsprocedur har avgörande betydelse för demokratin och tilliten till det politiska systemet. "Valsystemets motståndskraft mot manipulation förbättras" står det i den nya regeringsförklaringen. Vårt förslag kan ses som ett bidrag till denna reform. De svenska väljarna förtjänar ett sätt att rösta som uppfyller de grundläggande kraven på allmänna, fria och hemliga val.

Jørgen Elklit, professor i statskunskap vid Aarhus universitet, ledande expert på valsysteem

Olof Petersson, tidigare professor i statskunskap vid Uppsala universitet "

" Sjöstedt om LO: "Vi tänker bygga allianser"

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

"Januariavtalet mellan S, C, L och MP har satt Vänsterpartiet i frysboxen. För att öka pressen på Socialdemokraterna vill Vänsterpartiet slå sig ihop med Stefan Löfvens gamla bundsförvanter i LO. – Vill de bedriva högerpolitik ska de inte få en lugn stund, säger Jonas Sjöstedt.

Vänsterpartiets position som regeringens budgetpartner väckte avundsjuka hos många miljöpartister under förra mandatperioden. De fick kredd för reformer men slapp stå till svars för de rödgrönas mer kritiserade beslut. Hade det varit upp till Jonas Sjöstedt hade det gärna fått fortsätta så. Han sade inför valet att han inte kommer att rösta på någon annan regeringsbildare än Stefan Löfven om de rödgröna blir större än Alliansen.

Fanns det någonsin något tvivel om att ni skulle släppa fram Löfven? – Ja, det gjorde det. Söndag kväll veckan innan det avgjordes gick vi igenom 73-punktsprogrammet. Vi konstaterade att det inte fanns några garantier för våra reformer och att man antagit skrivningar om att försöka utestänga oss från politiskt inflytande. Många var förvånade och upprörda över att S lagt sig så platt för marknadshyror och statliga ingrepp mot anställningstryggheten.

– Vår partistyreelse sammanträdde och kom fram till att vi inte kunde godta detta. Jag meddelade Stefan Löfven ganska sent på kvällen. Han var inte glad, det kan jag säga. Det var ett ganska beskt samtal. Sedan satte vi oss ner och funderade på vad vi ville ändra för att låta Löfven sitta kvar.

Vad sades i det där beska samtalet?

– Vi kan spara de orden mellan oss. Men det var inte roligt. Jag tror att Stefan Löfven blev arg och upprörd.

– Men alternativet var Ulf Kristersson och Sverigedemokraternas inflytande. Vi ville absolut inte ha det men det finns en gräns för vad vi kunde gå med på och den hade passerats.

Vad sade Stefan Löfven som fick er att ändra er?

– Vi pratade om hur vi ska samarbeta i normalt parlamentariskt arbete och hur vi ska bjudas in till samtal och utredningar. Det andra var att Stefan Löfven försäkrade mig om att de inte bara kommer att värna reformerna utan kämpa för att de som försvann med M-KD-budgeten kommer tillbaka igen. Sedan skar det sig. Vi sade att du måste gå till C och L och begära att marknadshyror och arbetsrätten lyfts ut helt och hållet. Men de kom tillbaka med ett blankt nej. Då hamnade vi i ett val. Skulle vi säga nej och riskera att det blir Kristersson eller skulle vi acceptera det? Vi kom fram till att lösningen var att villkora.

De här löftena kan ni ju inte kontrollera?

– Vi har ju gjort upp många gånger och tyckt olika många gånger. Min erfarenhet är att om vi kommer överens om någonting så håller de det. Vilka förslag är det ni inte kan tolerera?

– Det ena är marknadshyror i nybyggnation som på sikt att driva upp hyresnivåerna enormt och gör att vanliga människor inte kommer att ha råd att flytta in i en ny lägenhet och driva upp bostadspriserna generellt. Det andra är planerna på att gå in och med lagstiftning urholka turordningsreglerna. När man urholkar anställningstryggheten så ändrar man maktbalansen på hela arbetsmarknaden. Jag kan inte begripa hur en gammal fackföreningsordförande kan gå med på att ge de redan starka arbetsgivarna ytterligare övertag på det sättet.

Var exakt går din gräns?

– Om förslagen hamnar på riksdagens bord. Utreda kommer de att göra, sedan får vi se vad som kommer.

Pratade Stefan Löfven med er under förhandlingsrunda ett och två?

– Vi har självklart haft kontakt med varandra, det har vi haft hela tiden och kommer att ha framöver också. Men vi fick läsa 73-punktsprogrammet på Liberalernas hemsida.

Vad fick ni veta i de där samtalen ni hade?

– De berättade grova drag och delar men exakta formuleringar och helheten fick vi läsa på webben.

Fick du intrycket av att man ville försöka förankra de grova dragen hos er?

– De ville väl att vi skulle ha ett hum men uppenbart struntade de i det som var viktigt för oss. Jag tycker att det är otroligt arrogant att man samarbetar med ett parti i fyra år. De kan regera på grund av våra mandat, vi är en del av deras regeringsunderlag och sen går man med på en sådan otrolig skrivning som att vi ska hållas ute från politiskt inflytande. Jag tycker att det är svagt.

– Vi har sagt hela vägen vad vi tycker till S men vi har inte varit överens.

Upplevde du att det märktes i överenskommelsen på något sätt?

– Nej, där märks att de ville gå till höger.

”Det finns ett papper ni aldrig kommer att få se” sade du på en presskonferens förra veckan. Vad var det för papper egentligen?

– Vi samtalade med varandra, vi kom överens om vissa saker. Det är anteckningar där vi skriver vad vi är överens om. De finns i en pärm. Hur starkt är ert misstroendehot egentligen när det i praktiken skulle tvinga ihop er med era motståndare?

– Det var intressant att både Ulf Kristersson och Ebba Busch Thor fick frågan direkt och de svarade väldigt tydligt att de då fäller regeringen. Det måste de någonstans göra om de är opposition.

– Genom att vara så här tydliga tidigt tror jag att Stefan Löfven inser att det inte är någon idé att komma med det där till kammaren. Då kommer han att riskera nyval eller att dra tillbaka förslagen. Jag tror

att många socialdemokrater helst skulle se att det där begravs djupt i en byrålåda och aldrig kommer upp till ytan igen.

Hur ser du på att ni skulle vara ansvariga för ett extraval?

– Vi säger det här tidigt så att regeringen aldrig ska lägga de här förslagen. Men är de dumdristiga nog att köra det här i botten och vill de ta ett extraval om marknadshyror så är vi redo för det.

Ni kallar er vågmästare men vilka verktyg har ni förutom misstroendehotet?

– Vi håller på att analysera vilka möjligheter vi har och kommer att återkomma. Det är givet att vi för det mesta tycker helt annorlunda än M och KD. Men det kommer också finnas ett litet antal frågor där vi kommer att kunna forma en majoritet.

I vilka frågor tänker du att ni skulle stå på samma sida som M, KD och SD?

– Vi funderar över det och ska återkomma. Men det kommer att uppkomma sådana situationer.

Du ser inga problem med det?

– Nej. Så länge det är vänsterpolitik. Vi kommer ju aldrig att rösta på högerpolitik. Men de kommer att ha ett intresse av att gå mot regeringen och det kan vi använda.

Ett slags ohelig allians?

– Ja. Så länge den är välsignad av vänsterpolitik så går den oheliga alliansen bra.

Nu hoppas vänsterledaren på att locka till sig besvikna S-väljare genom att vrida debatten mot vänster. Och till sin hjälp tar han fackföreningar och hyresgäströrelsen. En ny samarbetspartner ser han i Karl-Petter Thorwaldsson, LO:s ordförande.

– Plötsligt står vi så uppenbart på samma sida. Vi har samma kritik mot fördelningen, vi vill inte ha marknadshyror, vi vill inte se statliga ingrepp i arbetsrätten. Jag ska åka och prata för LO:s styrelse om någon vecka. Jag tror att det är första gången någonsin det händer. Vi

har sagt att vi ska samarbeta om att ta fram politiska förslag för ökad jämlikhet i Sverige.

Han ser framför sig gemensamma politiska förslag och seminarier.

– Vi kommer att börja mobilisera. Det är mycket av det här den politiska debatten kommer att röra sig kring de kommande åren. Vi tänker bygga allianser, det kommer att vara manifestationer och organisering.

– Den här regeringen kommer att vara känslig för tryck från vänster. Nu ska vi bygga upp trycket steg för steg under den här mandatperioden. Vill de bedriva högerpolitik ska de inte få en lugn stund.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se "

"Fakta. Jonas Sjöstedt

Född: 25 december 1964.

Karriär, 1990–1995: Lastbilsmontör.

1995–2006: Ledamot av Europaparlamentet.

2010–: Riksdagsledamot, invald från Västerbottens läns valkrets.

2012–: Partiledare.

Utbildning: Tvåårig social linje på gymnasiet. "

" Flickor trakasserades sexuellt på nätet i flera år

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

I flera år har unga flickor i en skånsk kommun blivit förföljda och sextrakasserade på internet av en förövare i deras närområde. Nu åtalas en 30-årig man misstänkt för flera allvarliga brott. – Han har krupit in under skinnet på dem, säger målsägarbiträdet Ulrika Rogland.

Den 30-årige mannen misstänks för att ha förföljt och sextrakasserat unga flickor på sociala medier som Instagram, Snapchat och Kik. Totalt rör det sig om 21 brottsoffer, varav 20 flickor, och de flesta var i åldern 10–14 år vid tidpunkten för brotten. De äldsta brotten i åtalet begicks 2014.

– Det är inte bara det att han har skrivit på nätet. Han verkar också ha haft koll på dem. Han säger att han sett dem på platser, han beskriver kläder och deras vänner. Det har gjort det obehagligt – han har krupit in under skinnet på dem, säger advokat Ulrika Rogland, målsägarbiträde till sju av flickorna.

Mannen har jobbat på en skola i den skånska kommun där även de flesta brottsoffer bor, enligt Sydsvenskan. Åtalet som har lämnats in till Malmö tingsrätt innehåller rubriceringar som exempelvis försök till grovt utnyttjande av barn för sexuell posering och försök till köp av sexuell handling av barn. I elva fall misstänks mannen för olaga förföljelse och inom den rubriceringen ryms brott som sexuell ofredande och olaga hot.

– Jag tycker att det är bra att åklagaren har valt att åtala för olaga förföljelse för då har hon sett helheten. Det kan nog vara så att man i

många fall bara fokuserar på det sexuella, men det som har varit jobbigt är det ständiga kontaktsökandet där man skickar mängder av vänförfrågningar. Det tror jag att många är utsatta för och det kanske kan leda till att andra åklagare ser på det här med andra ögon, säger Rogland.

Flera brottsoffer har fått ta emot hundratals vänförfrågningar från mannen. Han ska även ha skickat bilder och filmer på sitt könsorgan till flickorna samt i vissa fall hotat med våldtäkt. En stor del av bevisningen består av skärmdumpar av mannens kontakt med offren. – Många har skärmdumpat och sparat, och det är väldigt bra att man gör det. Det viktiga är då att man antecknar när man har fått det här och visar omständigheter runt omkring. För det är väldigt stark bevisning, säger kammaråklagare Lena Körner.

TT "

" Stor uppslutning när landets vinterfåglar ska räknas

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

På fredagsmorgonen drog vinterns stora fågelräkning i gång. Över 20 000 personer förväntas vara med och räkna arterna som övervintrar i vårt kalla land. Det är fjortonde året i rad som föreningen Bird life ordnar arrangemanget som pågår hela helgen.

– Under vintern blir var och varannan svensk fågelskådare, säger Anders Wirdheim som är presskommunikatör på Bird life.

Redan en timme efter att registreringen öppnat på fredagsmorgonen hade ett hundratal fåglar rapporteras in. Enligt föreningen Bird life har intresset för fåglar och fågelskådning ökat kraftigt under 2000-talet. Medlemmarna i de olika ornitologiska föreningarna blir bara fler och fler och en av anledningarna är vinterfågelräkningen som startades 2006, tror Anders Wirdheim.

– Det är ganska tydligt att fåglar och natur betyder mer och mer för oss. Jag tror att det kan vara en följd av att vi lever i mer urbana miljöer i dag och det blir viktigare att få komma ut i naturen. Det finns framför allt två anledningar till att man varje år räknar fågelarterna och hur många det finns av varje sort.

– Den ena är att vi vill stimulera fågelintresset. Varje vinter matar en halv miljon svenskar fåglar vid sin bostad, det har visat sig att vi gör det lika mycket för deras skull som för vår egen. Visst vill vi hjälpa dem med mat när det är kallt men det betyder mycket också för oss själva att det är liv utanför fönstret. Vi mår bra av det.

Den andra anledningen är att följa utvecklingen och få en ungefärlig siffra på hur många fåglar som övervintrar i landet. Genom åren har man kunnat se att vissa arter blivit allt vanligare och övervintrar allt högre upp i landet. Till exempel har man sett att koltrastarna som tidigare bara stannade som nordligast i Sundsvall nu är kvar uppe i Kalix och Haparanda.

– Det är uppenbart att fåglarna svarat på klimatförändringen och klarat av övervintringen allt högre upp i landet. Nu kan de stanna när klimatet blivit allt varmare.

Men det är väl inte positivt?

– För fåglarna är det positivt eftersom de slipper de långa farofyllda resorna när de måste förflytta sig under vintern. Men självklart är det ju inte positivt för oss människor eller för miljön.

En av alla 20 000 fågelräknare den här helgen är Gigi Sahlstrand. Hon är Sveriges enda kvinnliga professionella fågelskådare och deltog som domare i tv-programmet "Det stora fågeläventyret" i SVT våren 2017.

– Det känns som om det kan bli rekord den här helgen tack vare det kalla vädret. Annars brukar det vara milt och då blir det färre fåglar som kommer till matningen.

Hon bor på Färingsö i Mälaren och har sin fågelmatning precis utanför hemmakontoret.

– Jag har en stor matning och hade väldigt många koltrastar här på morgonen. Jag räknade till 57 stycken och det är verkligen personligt rekord.

Är det inte svårt att räkna dem?

– Faktiskt inte. På morgonen är de väldigt stillsamma, de är trötta och gäspar. Nu vid lunchtid är det mycket svårare när de bråkar och tjafsar. Annars har jag haft en del rödhakar och gulsparvar.

Fågelräkningen pågår ända fram till söndag kväll och de som vill delta kan använda antingen en app i mobilen eller skicka resultatet på posten till Bird life, som sedan sammanställer och presenterar statistiken.

Förra året toppade talgoxen listan med cirka 120 014 observerade fåglar. Därefter kom blåmesen och gråsiskan som kom upp i 96 000 respektive 88 000.

Siffrorna är ungefärliga och inte på något sätt vetenskapliga. Vid räkningen är det det högsta sammanlagda antalet individer av en art man ser vid ett och samma tillfälle som man rapporterar. Ser man samma art vid olika tillfällen ska man inte lägga ihop dessa.

Måste man sitta hela dagen och speja?

– Nej, man kan räkna över hela helgen eller bara sitta i någon timme, det viktiga är att man rapporterar det största antalet man ser samtidigt av en art, säger Anders Wirdheim.

Enligt honom engagerar sig alla sorters människor i räkningen – inte bara äldre fågelskådare.

– Man kan lätt tro det, men faktum är att det är ganska många unga som deltar. Häromåret träffade jag en ung tjej som sett en domherre och det hade gjort henne jättelycklig. Det är väldigt kul.

Talgoxen och blåmesen syntes mest förra vintern.

Clara Fritzon "

"Fakta. Vanligaste vinterfåglarna 2018

1. Talgoxe
2. Blåmes
3. Gråsiska
4. Pilfink
5. Domherre
6. Skata
7. Koltrast
8. Kaja
9. Grönfink
10. Gråsparv

Källa: Fågelräkningen "Vinterfåglar inpå knuten" 2018 "

" Tilltron till MP rejält stukad

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Många väljare känner att Miljöpartiet inte förstår "vanligt folk". Det är illavarslande och ett reellt problem för partiet, enligt MP:s valanalys.

Miljöpartiet fick bara 4,4 procent av rösterna i riksdagsvalet. Det är det sämsta resultat partiet haft och ändå klarat sig kvar i riksdagen.

Enligt partiets valutvärdering berodde väljarraset framför allt på de kriser partiet drabbades av 2015–2016.

Ett exempel är den förra rödgröna regeringens åtstramning av migrationspolitiken, vilket stred mot MP:s värderingar och vallöften.

Ett annat exempel är avslöjandet om att den dåvarande bostadsministern Mehmet Kaplan (MP) bland annat varit på middag med anhängare till en högerextrem turkisk organisation.

Valutvärderingen pekar också på kritiserade uttalanden från dåvarande språkröret Åsa Romson och på att partiet var på väg att ta in en kandidat till partistyrelsen som inte tog kvinnor i hand.

Enligt utvärderingen är Miljöpartiets förtroende rejält skadeskjutet.

"Att endast en procent av väljarkåren och tio procent av våra egna väljare menar att Miljöpartiet förstår vanligt folk är illavarslande", står det.

Valutvärderarna pekar också på att en stor grupp väljare har en bild av Miljöpartiet som ett parti som inte tar landsbygdens och vanliga människors utmaningar på allvar.

"Det handlar om att vi måste erkänna att problemet finns och utveckla metoder att lösa det. Noterbart är att ytterst få av partiets ledande företrädare bor utanför storstadsområdena", står det i valutvärderingens sammanfattning.

På den positiva sidan finns, enligt valanalysen, ett fortsatt stort förtroende för MP i miljöfrågorna. Men det konstateras samtidigt att valet 2018 inte var ett miljö- och klimatval för några bredare väljargrupper. Miljöfrågorna är dock viktiga även för C- och V-väljare. Men valutvärderarna pekar på att dessa två partier hade en avsevärt större medvind och populärare företrädare.

TT "

"Ardalan Shekarabi skärper tonen mot speljättarna"

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Nu är det slut med fuskande spelbolag, menar civilminister Ardalan Shekarabi (S). Efter de första veckorna i den reglerade branschen höjer han kraven på speljättarna. – Om de inte sköter sig kommer det att få konsekvenser, säger han till DN.

Spelreformen är civilministerns lilla bebis. Han har drivit frågan i många år men först i fjol klubbades lagen i riksdagen. Sedan årsskiftet har 66 bolag fått den nya licensen i Sverige och mer än 17 000 personer har registrerat sig för självavstängning på spelpaus.se. Syftet med funktionen är att spelaren varken ska kunna spela eller nås av direktreklam från företagen – någonting som visat sig inte fungera.

DN har i en granskning visat hur flera bolag brutit mot lagen under de första veckorna. Även Spelinspektionen har vittnat om många liknande anmälningar som nått dem från allmänheten. Det ska inte tolereras längre, menar Ardalan Shekarabi.

– Från och med nu kommer det att vara väldigt hårda krav på de aktörer som bedriver verksamhet enligt svenska spellagstiftningen och går de över gränsen kommer det att få väldigt allvarliga konsekvenser, säger han.

Många spelbolag skyller på tekniska fel. Är det verkligen en godtagbar ursäkt?

– Det kan man ju prata om initialt de första dygnet naturligtvis. Men nu har det gått 25 dagar och nu är det det här som gäller. Och myndigheten är på detta, säger civilministern.

Att Spelinspektionen inte straffat någon, eller ens bedrivit någon aktiv tillsyn från början, ser han dock som rimligt.

– I första hand har myndighetens prioritering varit att hantera alla licensansökningar och det har varit fokus. Det här gick ju väldigt fort i genomförandet, säger Ardalan Shekarabi.

Han beskriver det som den största övergången på någon marknad i svensk politik sedan apoteksreformen. Det finns därför en viss förståelse för att Spelinspektionen tvingats prioritera.

Men från och med nu ska Spelinspektionens fokus vara flyttat och Shekarabis budskap till spelbolagen är tydligt:

– Sköt er. För vi kommer inte att se mellan fingrarna.

Hittills har han inte kunnat ha någon dialog med myndigheterna på grund av den långdragna regeringsbildningen, men framöver ska kontakten vara tät.

– Det är därför det varit så frustrerande, vi har bara kunnat följa utvecklingen. Nu kan vi agera eftersom det är en ordinarie regering på plats.

Hur ska ni agera då?

– Vi kommer att ha en nära dialog med myndigheterna så att de får rätt resurser och rätt stöd i sin myndighetsutövning. Sedan kommer vi följa utvecklingen och se om det finns behov av ytterligare regelförändringar, säger Ardalan Shekarabi.

En omdiskuterad del i spellagen är kravet om att reklamen från spelbolagen ska vara ”måttfull”. En aspekt det trycktes mycket på när reformen presenterades för drygt ett år sedan.

Såväl myndigheter som spelbolag har haft svårt att definiera begreppet. Inte ens Konsumentverket som har tillsyn över kravet har kunnat sätta fingret på vad det faktiskt innebär. De väntar på en första dom i patent- och marknadsdomstolen där de stämt spelsajten Ninja casino för att få vägledning.

Men att gränserna är så vaga är inget misstag från lagstiftarens sida, menar Shekarabi.

– Det är myndigheterna som nu har möjlighet att vidta åtgärder, och i samband med att de gör det kommer rättstillämpningen visa var gränserna går, säger han.

Svenska folket möts dagligen av spelbolagens budskap i varenda reklampaus, på internet och i tidningar. Så kan det förbli om lagen inte ändras igen. Måttfullhetskravet reglerar bara reklamens innehåll och utformning – inte mängden.

Men även det kommer ”följas upp”, säger civilministern.

– Det pågår ju en parallell uppföljning av genomförandet av det här som Statskontoret ansvarar för. Vi kommer självklart att följa utvecklingen där.

Tycker du själv att reklamlandskapet har förändrats efter årsskiftet?

– Nej. Inte tillräckligt mycket.

Var tycker du själv att gränserna ska gå?

– Det vore konstitutionellt fel av mig att gå in i det när vi inte har satt gränserna. Men skulle det vara så att det behövs ytterligare åtgärder från statsmaktens sida är jag öppen för det, säger Ardalan Shekarabi.

En annan fråga som har legat honom varmt om hjärtat är begränsning av vinster i välfärden. Den tvingas han släppa under den här mandatperioden, såvida S inte bestämmer sig för att bryta fyrparti-överenskommelsen.

– Det är ingen tvekan om vad jag och mitt parti tycker i den frågan, men nu har vi en överenskommelse och den kommer vi att hedra. Enligt den ska inte regeringen lägga fram några förslag som har till syfte att begränsa vinsterna i välfärden.

Hur känner du för det?

– Jag respekterar det. För mig är det jätteviktigt att vi har en kompromiss på plats och att vi håller ute Sverigedemokraterna från

avgörande inflytande i svensk politik. Då får man ge och ta, säger Ardalan Shekarabi.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se

"Fakta. Spelreformen i korthet

Den 7 juni 2018 röstade riksdagen igenom propositionen om en omreglerad spelmarknad. Syftet var att stärka konsumentskyddet och få kontroll över de utländska bolagen på den svenska marknaden.

Lagen gäller sedan årsskiftet och innebär bland annat att bolagen har en större omsorgsplikt över spelarna.

Alla bolag under licens ska ha synliga hjälpmedel där spelaren kan ta kontroll över sitt spelande, via exempelvis insättningsbegränsningar och självtester.

Bolagen ska också vara anslutna till spelpaus.se – ett nationellt register för självavstängning från alla licensierade bolag. En registrering där innebär också att bolagen inte heller ska kunna skicka någon reklam direkt till spelaren.

Hittills har 17 000 personer registrerat sig på spelpaus.se, men det har visat sig att alla bolag inte följer reglerna. Många har skickat reklam till avstängda spelare och vissa har även kunnat spela bort tusentals kronor trots avstängningen.

Bolagen har förklarat det med tekniska brister i kontrollen mot registret. Spelinspektionen, som har tillsynen, har hittills godtagit förklaringarna utan att straffa något av bolagen. "

" Färdtjänsten sköts i den svenska bubblan i Dakar

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Dakar. På en trång gata i centrum av Senegals huvudstad Dakar finns en blågul bubbla. Från ett callcenter dirigerar Marimba Dia och 120 andra senegalesiska akademiker färdtjänst och sjuktransporter till kunder i Bengtsfors, Töreboda och Visby. Deras anställning började med ett halvårs intensivkurs i svenska. De senaste tio åren har företaget Samres växt utomlands samtidigt som antalet anställda i Sverige har minskat med 100.

Det färgsprakande gatulivet med försäljare och skrangliga taxibilar är hundraprocentigt västafrikanskt. När hissen stannar några våningar i kontorsfastigheten är miljön fortfarande lika afrikansk, men alla som arbetar där pratar grammatiskt perfekt svenska.

– Är rullstolen hopfällbar, frågar Marimba Dia när hon bokar färdtjänst åt en kund i Västsverige. I båsen intill i det luftkonditionerade kontorshavet förs det samtal om taxameterbelopp och vintervägar och halka.

En sak som de senegalesiska telefonkommunikatörerna har fått lära sig är att prata om väder och årstider.

– I Senegal är det samma väder hela tiden utom under regnperioder. Soligt och knappt 30 grader varmt. Det bli mörkt vid samma tid på kvällen året runt. Det är ingenting man pratar om här, men jag förstår ju att det är annorlunda i Sverige, säger Marimba Dia.

Att svenska företag anlitar callcenter utomlands är inte ovanligt, men Samres satsning i Senegal sticker ut. Enligt koncernchefen Björn Falk var det den låga lönenivån i kombination med politisk stabilitet som

ledde fram till etableringen vid Atlantkusten för sju år sedan. Företaget hade då beställningscentraler i Estland och Moldavien.

– Vi tittade på flera länder utanför Europa. Att det blev just Senegal berodde på att vi hittade två bra svensklärare som redan bodde i landet, säger Björn Falk på telefon från Lund.

De blå telefonbåsen i Dakar är fyllda med språkkunniga unga män och kvinnor som hade en universitetsutbildning i botten när de anställdes av Samres. Marimba Dia talade redan wolof, franska, engelska, lite portugisiska och italienska när hon tog sig an den sju månader långa kursen i svenska.

– Det låter kanske inte som ett drömyrke att jobba i ett callcenter efter fem år på universitetet. Först arbetade jag som lärare, men det blev inte som jag tänkt mig. Sedan jobbade jag en kortare period på hotell. Att Marimba Dia hamnade i den svenska bubblan för ett par år sedan var en slump.

– Jag tänkte, varför inte. Att lära mig nya språk var jag van vid.

Lönen på motsvarande fyra tusen kronor är förhållandevis bra i Senegal. Marimba Dia har vänner som tjänar betydligt mindre, men också de som får ut mer. Hon tror att hon kommer att söka sig vidare så småningom, men just nu känns den här anställningen bra.

– Jobbet är för det mesta kul. De flesta som ringer är trevliga. Många blir överraskade när de förstår att de hamnat i Afrika när de ringt ett lokalt svenskt nummer och ställer frågor om Senegal, säger Marimba Dia.

– I bland händer det att någon inte vill prata med mig för att jag inte är svensk. Det gör ont att höra och jag blir ledsen. Jag kan också få skäll för att bilen inte kommer på utsatt tid. Då försöker jag reda ut vad det beror på, säger hon.

Språkförbistringarna är oundvikliga – åt båda hållen. För de senegalesiska kommunikatorerna är vissa dialekter svåra att uppfatta.

Och i första hand äldre svenska kunder har besvär med att förstå en brytning som de inte är vana vid.

– Vi får klagomål om att vi låter arga när vi svarar i telefonen. Det är vi absolut inte. Wolof, som de flesta här pratar till vardags, är ett hårt, entonigt språk. Vi övar på att tala med samma satsmelodi som svenskarna, säger Maty Ndiaye.

Hon har varit kommunikator och tagit emot samtal i flera år. När Maty Ndiaye förra året befordrades till gruppleddare fick hon åka på en studieresa till Stockholm och Skövde. Inte minst vardagssituationerna blev mycket lärorika.

– I kassakön i en matbutik i Skövde förstod jag hur svenskarna vill bli bemötta och hur de ser på service, säger hon.

Beröringspunkterna mellan Sverige och Senegal, som var en fransk koloni fram till slutet av 1950-talet, är inte många. Kulturkrocken har därför blivit kännbar för Samres anställda.

– För mig var fotboll den enda gemensamma nämnaren mellan Senegal och Sverige. Jag kände till Zlatan Ibrahimovic, men det var allt, säger Mohammed Faye.

Han lyssnar på poddar och Sveriges Radios nyheter på lätt svenska för att få bättre koll på landet. Han har sett filmen ”Så som i himmelen” och nu senast ”Sune i Grekland – all inclusive”.

– Jag tycker mycket om jobbet. Jag håller ju på med någonting som min familj och alla andra tycker är exotiskt, säger Mohammed Faye som bor hos sina föräldrar.

När Mohammed Faye blir stressad trasslar han till det med den svenska ordföljden. Då måste han gå ifrån en stund. Ofta sätter han sig och pratar med svenskläraren Pia Thurfjell.

Det är Pia Thurfjell som ser till att de senegalesiska kommunikatorerna lär sig svenska på sju månader. Ibland sitter hon också med och lyssnar på samtalen i callcentret för att komma med synpunkter och rätta till fel.

– Det är inte bara språket, utan en hel del om hur det svenska samhället fungerar. Om någon beställer färdtjänst till en kyrka kan den spontana tanken hos kommunikatorerna vara att beklaga sorgen, men det kan ju vara ett bröllop eller ett dop också. Det är viktigt att känna sig fram, säger Pia Thurfjell, som uppmuntrar småprat med kunderna. Under våren ska Pia Thurfjell utbilda en ny kull, men det var osäkert in i det sista om kursen skulle bli av eftersom personalomsättningen är mycket låg. Nästan ingen slutar, många anställda har varit med sedan beställningscentralen i Dakar öppnade 2012.

I Senegal är en stor del av arbetsmarknaden informell och arbetslösheten är stor i alla samhällsgrupper. Samres koncernchef Björn Falk tror att den främsta förklaringen till att personalen stannar är att Samres har en anställningskultur som påminner om den svenska. Personalen har sjukförsäkring, lönen betalas ut i tid och arbetstiden är reglerad till åtta timmar om dagen.

– Erfarenhet gör att du klarar jobbet bättre så det är en stor fördel för oss att personalen väljer att jobba kvar länge. I Sverige är omsättningen stor på callcenter, säger Björn Falk.

Bland Samres största kunder finns region Stockholm, Västra Götaland och Gotland. Det har blåst kring företaget, som från vissa håll har anklagats för att utnyttja anställda i låglöneländer. Samres har också fått kritik av resenärer, kommuner och landsting för upplevda språkproblem och felaktiga beställningar. Som en konsekvens av det har bland annat Region Skåne och Dalarna valt att inte förlänga samarbetet med Samres.

– Vårt största problem är att ansvariga för offentliga upphandlingar i kommuner och landsting försöker hitta på mystiska sätt att blockera oss. Vi lägger ned stor tid och kraft på rättsprocesser för att få delta i upphandlingar, säger Björn Falk.

– Det handlar om ett motstånd mot att svenska jobb i närområdet hamnat utomlands. En beställningscentral i Senegal utmanar det

traditionella tankesättet. Samtidigt varnar SKL (Sveriges Kommuner och landsting) för att stor personalbrist väntar inom den offentliga sektorn. En lösning är att köpa tjänster utifrån i fall där det är möjligt. Enligt Björn Falk uppstår den vanligaste felbokningen när datum och veckodag inte stämmer överens. Om den som ringer in beställer en bil till fredagen men uppger datumet till en annan dag blir inte bokningen korrekt. Det kan också ske en hopblandning mellan avgångstid och ankomsttid.

– Misstagen beror ytterst sällan på språket. Det vi kan göra för att minimera missförstånden är att repetera de uppgifter som beställaren lämnar, säger Björn Falk.

Mia Holmgren

mia.holmgren@dn.se "

" Carl Johan von Seth: Snart kan bilens förare också sitta i Senegal

DNLÖRDAG 26 JANUARI 2019

Det kan kännas främmande att hamna hos en telefonist i Senegal när man slår numret till färdtjänsten i Skövde. Men snart kan även bilens förare sitta på ett kontor i Dakar. Nästa globaliseringsvåg kommer att kännas inpå bara skinnet.

Den 8 januari i år fick en gris i Fujianprovinsen sin lever bortopererad. Kirurgen dök dock aldrig upp.

Försöksdjuret, vars namn tyvärr inte har rapporterats i de kinesiska statsmedierna, uppges vara först i världen att genomgå en 5G-operation. Med hjälp av en fjärrstyrd operationsrobot och en blixtsnabb internetuppkoppling kunde läkaren genomföra hela ingreppet på mils avstånd.

Forskarna i Kina har lyft fram teknikens fördelar främst när det gäller insatser i katastrofområden. Men telekirurgins anhängare tänker naturligtvis att den på sikt ska fungera på ett bredare fält.

En ortoped i Fujian kan, i en ganska nära framtid, operera en höft i Peking. Eller i Osaka.

Eller i Västerås.

Visst. Det återstår till exempel att se om den hajpade 5G-tekniken, som ska ge stabilare nätverk med minimala fördröjningar, håller vad den lovar.

Ändå finns det mycket som talar för att den här sortens lösningar kommer att slå igenom snabbare än den artificiella intelligensen och de självständiga robotarna.

Ett skäl är psykologiskt. För även om det går att datorisera människans omdöme kommer vårt behov av hennes närvaro – i någon form – att finnas kvar. Ansvar och förtroende är saker som inte enkelt automatiseras. Vi kommer att ha lättare att lita på en delvis fjärrstyrd bil än en helt självkörande.

Även rent tekniskt kan steget vara kortare. Robotkirurgin utvecklas snabbt. Att koppla ihop maskinen med en kirurg via nätet är enklare än att få apparaten att ta läkarexamen och operera på samma nivå som en erfaren specialist.

Starka ekonomiska drivkrafter kommer dessutom att verka för att utvecklingen blir verklighet.

Ekonomiprofessorn Richard Baldwin, en auktoritet på området internationell handel, talar om ”telemigrationen” som nästa viktiga faktor i globaliseringen.

Med det menar han nya möjligheter att befinna sig på plats – virtuellt – och utföra arbete i andra länder. När robotar och ny teknik som förstärkt verklighet, AR, river fysiska barriärer kommer det att locka människor i länder med låga löner att gästarbета på distans. Likaså kommer företagen se möjligheter till stora besparingar.

Det kan förändra världen rätt rejält.

En stor del av vår ekonomi – mellan tummen och pekfingret en fjärdedel – har hittills varit förskonad från internationell konkurrens.

Det finns ingen världsmarknad för sjukvård. Och till skillnad från tillverkningsindustrin och jordbruket pressas inte heller byggsektorn av import. Detsamma gäller många andra tjänstebranscher som efter nästan 200 år av globalisering inte berörts nämnvärt av det stigande trycket från internationella marknadskrafter.

Vilka som blir vinnare och förlorare i ”telemigrationen” är inte helt enkelt att förutse. Att den kommer att påverka människors löner, konsumtion och framtidsutsikter i såväl rika som fattiga länder är dock givet.

Kina och Indien har blivit tydliga vinnare i den globalisering som setts de senaste decennierna. Kanske har turen nu kommit till länder som Senegal, som inte har byggt någon tillverkningsindustri. Det blir lättare att koppla upp sig på den globala tjänstemarknaden.

Visst kan det kännas främmande att hamna hos en telefonist i Dakar när man ringer färdtjänsten i Skövde.

Vänta bara tills bilens förare sitter på ett kontor i Västafrika.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se "

" Telia ser över nya nedskärningar

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Telekombolaget Telias kvartalsresultat levde inte upp till förväntningarna och aktien backade 4,6 procent efter rapporten. Verksamheten i Sverige utvecklas svagt och vd Johan Dennelind planerar nya nedskärningar.

– Vi har börjat diskussionerna med facket, säger Johan Dennelind. Omställningen handlar också om att vissa funktioner centraliseras och att tjänster då kan flyttas från Sverige. Men Dennelind säger att man ser över verksamhet även i andra länder.

Vinsten före skatt landade på 1,7 miljarder kronor under fjärde kvartalet, vilket kan jämföras med vinsten på nästan 4 miljarder kronor motsvarande period året före. Det är sämre än väntat och framför allt är det den svenska delen som inte lever upp till förväntningarna.

TT "

" Agnes Lidbeck: Det var morgonen han fyllde åtta som han försvann

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Vi har förlorat honom. Kanske är sorgen värst för tjejerna, som varit så vana vid att alltid kunna... som varit så vana vid att alltid ha honom där. Jag känner också av det, hålet i familjen, såklart – men samtidigt är det lättare för mig. Jag kan ju fylla dagarna på annat sätt: det ska handlas och skalas och skuras. Man hinner inte sitta och längta, man ska stå i köket. Livet pausar inte ens vid stora förluster.

Ja, kanske är det värst för tjejerna. Rent allmänt tror jag det blir mindre skrämmande för en vuxen än för barn, det där plötsliga tomrummet. För dem är det deras första upplevelse, så nära, av att behöva sakna någon på det där sättet. De är ju små, bara tre och sex år gamla. När man närmar sig fyrtio är man mer avtrubbad på något sätt, man vet att livet innehåller skuggor såväl som sol. Man kan inte hålla fast vid det som varit.

Så, jo, det är nog värst för tjejerna. Även om jag måste erkänna att jag också fortfarande är i någon sorts chock, över att det gick så snabbt. Över att det var så plötsligt och totalt. Man tror man kan förbereda sig, men när det väl händer står man ändå handfallen. Ena stunden var han där, och nästa var han bara borta. Som uppslukad.

Det var morgonen som han fyllde åtta, vilket ju kanske gjorde det ännu mer märkbart. Tjejerna och jag hade bakat tårtan kvällen innan, choklad med blåbär på. De var uppspelta över att få smyga upp i ottan för att sjunga, hade packat in sina teckningar i gammalt

julklappspapper – ja, ni kan tänka er. Och så mitt i firandet, bara: poff. Han sa inte ens farväl, bara öppnade pärmarna och försvann.

Tjejerna kretsade oroliga kring mig, resten av dagen. Vad har hänt?

Man kunde märka undran i deras ögon, den där barnsliga vaksamheten inför en ny verklighet, som att se dem ta de första tagen ut på blank is.

Man vill ropa varnande efter dem men vet samtidigt att de måste slå sig på egen hand för att lära sig.

De försökte fortsätta bygga på dockskåpet av kartonger som han lämnat efter sig, men det blev ingen riktig fart i leken längre. De närmade sig hans lego. Först osäkra på om annekterandet av en så välbevakad skatt skulle göra att han kom tillbaka. Sedan, gradvis friare, kanske lite besvikna över att inte ens ett sådant övertramp kunde ge dem deras bror tillbaka.

Ja, första dagarna var tunga. Ingen kan säga annat. Men även de mest omvälvande händelser, som skakar verkligheten i grunden, blir så småningom vardag. Vi vänjer oss så smått vid att leva vidare – kanske inte som vanligt, men så nära vanligt som möjligt. Konstellationerna blir annorlunda och det är mycket möjligt att det någonstans är nyttigt, även om det gör ont i början. Man kommer på sig själv med att prata i samtalston igen, i stället för hyschande. Man kommer på sig själv med att skratta, trots att det är en röst som saknas. Man slutar ta omvägar kring vardagsrummet.

Eller, vardagsrummet? Varför kallar jag det vardagsrummet? Det är ju inte ett vardagsrum längre, utan Caspians skepp, Dorindas tåg, eller ja, vad vet jag. Vad vet jag om var han är just nu. Det där slukhålet kan ju skicka en vart som helst. Det vet jag av egen erfarenhet. Lewis Carroll beskrev det väl ganska väl, när han skrev fram kaninhålet för Alice: först faller, faller, faller man och sedan vet man inte längre vart några dörrar leder.

Kanske kommer han hem någon dag, rufsigt i håret. Kanske att vi kan prata då, om isen som brast, om hur det är med Janne nu för tiden, med

Momo och Edgar och om Dårfinkarna och Dönickarna han mött på vägen.

Ja, kanske kommer du hem någon dag, vännen. Men om du inte gör det?

Om det för dig som för mig blev ett slukar- liv i stället för en slukarålder? Om du stannar där borta länge, länge? Då finns ändå en tröst för en mamma som blivit lämnad kvar, övergiven till förmån för Kalle Blom- kvist och Biggles. Och det är att jag ser dig fast du är borta. För på nästan alla platserna du reser till, har jag varit. Uriah Heep var inte roligare att ha att göra med för trettio år sedan.

Oavsett: jag har också sprungit över den där ängen, och gråtit just de där tårarna. Du ser mig inte, jag vet, du måste resa tältet med George, men jag spanar på er från nästa sida. Sväng snart, annars går du på grund när du stävar mot svarta ön. Jag ställer ett glas saft här, på soffbordet eller på Merlins sten. I skymningen kommer tordyveln, men bli inte rädd, det slutar nästan alltid bra.

Och du, om något ord är svårt kan du alltid fråga. Jag är i köket så länge. (Vi kallar det köket i alla fall. Men du vet att det bara är på låtsas som det är ett kök. Du vet var vi egentligen är.) Ja, hjärtat, du vet nu.

Och tjejerna? Jo, de sörjer nu. Men snart kommer de efter. Du kommer kunna se dem komma. Var en schysst storebrorsa och hjälp dem om de går vilse på vägen.

Agnes Lidbeck "

"Anna Hallberg: Poesin – eller poesikritiken – mår knappast bra av att gullas ihjäl"

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Att samtidspoesin skulle ha stelnat eller stagnerat är ett befängt påstående. DN:s Anna Hallberg konstaterar i poesidebatten att dagens poeter måste vara av ett slagtåligt slag.

Som på beställning! "Läs nu lite poesi under jullovet, så vi har något att bråka om i januari", avslutade jag min årskrönika över det livfulla poesiåret som gått (DN 29/12 2018). Och se: mina yngre kritikerkollegor nappade direkt!

Först ut var Victor Malm, som i en hopklumpad recension av fyra diktsamlingar ("Samtidspoesin har blivit bekväm", Expressen 14/1) menade att "det mesta är så bekvämt poetiskt att det, hur stora krav på läsarens uppmärksamhet det än ställer, inte känns utmanade på riktigt: stelnad form, samma andaktsfulla allvar som alltid".

Sen kom Rebecka Kärde, som i en märklig recension av Camilla Hammarströms senaste diktsamling ("Fläckfri diktsamling", DN 17/1), anknyter till Malms ståndpunkt och tar tillfället i akt att skåpa ut hela samtidspoesin. Hon skriver att "poesin, i stället för att utnyttja periferin till att driva tanken och språket framåt, betar sig som en lismande underhuggare på jakt efter finlitterär bekräftelse, på ett totalt uttraderande av all individualitet".

Voj, voj. Poeter måste vara slagtåliga sällar. Är det inte pengarna som ska redovisas så är det individualiteten som ska upp till bevis. För all del, poesin mår knappast bra av att gullas ihjäl. Nu när Fredrik Lindström gör puttrig lyrikteve, samhällsmagasinet Fokus listar poeter och Jens Liljestrand titulerar sig "poesinörd" kan det finnas anledning

att skärpa den kritiska blicken. Att poesin trendar medialt är ju inte nödvändigtvis detsamma som att den är bra. Men är det något jag saknar i samtiden är det inte i första hand poesi, utan en kontinuerlig och nyanserad kritik. Närläsningar och recensioner av de enskilda verken, men också plats för allmänna diskussioner som denna. Att som Malm och Kärde blanda ihop anspråken blir sällan lyckat.

Mikaela Blomqvist är inne på samma spår i sin replik "Kritiken ger läsaren ingång till poesin" (GP 18/1). Där skriver hon att användandet av ordet "finlitterär" signalerar ett obehagligt kulturförakt och varnar för en "antiintellektualism dold bakom enkelhet".

Diskussionen fördjupas av kritikern Viola Bao. I artikeln "Nej, kritiker, poesin är varken förstenad eller passé" (DN 19/1) argumenterar hon starkt för samtidspoesins bredd och mångfald. Hon påpekar riktigt att "sanningen är ju snarare att poesin har rört sig i en alltmer publikföreläsningsriktning de senaste åren, där fjolårets Augustprisvinnare Linnea Axelssons vemodigt storslagna 'Aednan' framstår som bara ett bland många tecken i tiden."

Därefter ansluter poeten David Zimmerman i Sydsvenska Dagbladet, "Poesin riskerar att bli en hobby för medelklassen" (22/1), och skriver om de strukturella villkor som utgör förutsättningarna för att poesin alls ska kunna existera. Han ifrågasätter Kärdes kontextlösa bild av "periferin" och skriver argt: "Grejen är att 'periferin' behöver trycka sina tidskrifter och hyra sina lokaler. Tanken och språket kräver att ekologin av förlag, tidskrifter och scener lever på mer än existensminimum och kan ta risker."

Det är ett viktigt inlägg Zimmerman gör, inte minst i en tid av brutala nedskärningar inom kultursektorn. Därför är jag glad för debatten och engagemanget hos samtliga medverkande. Poesin kan aldrig tas för given, inte kritiken heller. Den måste kontinuerligt praktiseras, utvecklas och ifrågasättas.

Naturligtvis ges det ut både bra och dålig poesi, men att samtidspoesin skulle ha stelnat i en enhetlig pose är ett befängt påstående. Se på nomineringarna till de två stora debutantpriserna i Sverige, till exempel. Fyra mycket olika diktsamlingar har nyligen valts ut. Till Borås tidnings debutantpris är poeterna Nino Mick och Hanna Rajs Lundström nominerade, till Katapultpriset Burcu Sahin och Clara Bolmsjö. Om jag själv suttit i någon av jurygrupperna hade jag stridit för Iman Mohammeds debutdiktsamling, men det vittnar bara om att konkurrensen är hård och återväxten god.

Lyfter man blicken till fågelperspektiv kan man se hur den svenska poesin följer en nästan parodiskt konsekvent cykel. Den har varit som mest kraftfull under 40-, 60-, 80- och 00-talet. Och nu när vi närmar oss 2020-talet är det dags igen. Än så länge är den befriande ”spretig” som Bao skriver, men det skulle förvåna mig stort om inte 2040-talets poeter kommer ta ett kategoriskt avstamp härifrån och högröstat mena sig göra något helt annat.

Gott så. Dagens poesi befinner sig, precis som vanligt, både i centrum och i periferin. Att vi bråkar om dess värde är bra! Liksom det är livsnödvändigt att vi uppmärksammar dess förutsättningar. Men ärligt talat var det länge sedan jag kände mig så nyfiket hoppfull inför samtidspoesin som nu.

Anna Hallberg "

"Bildn av att människor inte flyttade förr är felaktig

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

En ny avhandling visar att människor på 1600-talet flyttade mer än man tidigare trott. Bilden av det oföränderliga dåtidslivet är närmast att betrakta som en myt.

En av de mest spridda föreställningarna om livet förr, före det moderna samhällets genombrott, handlar om hur statisk och stillastående tillvaron var. Särskilt bönderna sägs ha fötts och dött utan att någonsin se något annat än samma gamla jordplätt. Denna föreställning utgick till exempel Vilhelm Moberg från i ”Utvandrarna”, där Kristina och Karl Oskar beskrevs som ”de första som utflyttade från sin ort”, efter att deras förfäder bott på i princip samma plats så länge som någon kan minnas.

Men bilden av det oföränderliga livet förr stämmer inte särskilt väl, utan är snarast att likna vid en myt. Det framgår av en ny avhandling i historia från Södertörns högskola, ”Migration i 1600-talets Sverige” av Martin Andersson. I den har Andersson gjort ett nedslag i ett ovanligt detaljerat källmaterial, som blir till ett titthål in i det tidiga 1600-talets samhälle. Det handlar om registren över vilka som betalade den särskilda skatt som togs ut 1613–1618 för att köpa tillbaka Älvsborgs fästning från Danmark. I skatteregistren kan man bland annat se vilka som har betalat skatt under ett år, och även om och i så fall varför de inte betalar nästkommande år – vilket i många fall visar sig bero på att personen ifråga har flyttat.

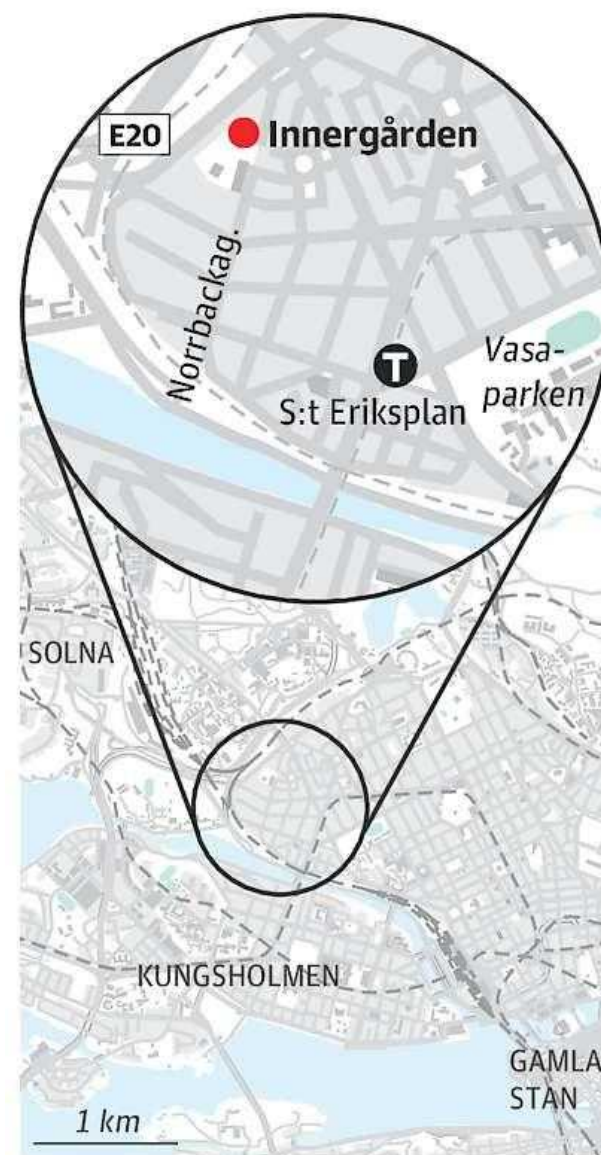
Och det mönster som visar sig där är tydligt, enligt Martin Andersson: dåtidens svenskar rörde på sig. Inte alla förstås, men många. Och det

gällde i lika hög grad för bönder som för tjänstefolk, borgare som soldater. Till exempel flyttade i snitt 3–6 procent av bönderna i Östergötland, Närke, Södermanland och Småland varje år. Ungefär lika stor omsättning i befolkningen kan man se i dåtidens städer. De flesta flyttade i och för sig inte så långt, utan bara några mil i taget. Men över tid innebär det ändå stora förändringar, vilket klart motsäger den etablerade bilden av hur människor förr ska ha levt – ”en bild som därför nu helt bör förkastas”, som Martin Andersson skriver.

Vissa historiker som tidigare tittat på just detta material har hävdat att det är missvisande, eftersom Sverige under 1610-talet ska ha befunnit sig i en särskilt tumultartad period. Men enligt den nya avhandlingen håller inte detta resonemang, inte minst eftersom resultaten så tydligt stämmer överens med vad som framkommit när historiker undersökt liknande material i andra länder från förmodern tid.

Med andra ord både ville och kunde människor förr i tiden flytta på sig för att söka ett bättre liv på annat håll – även förr var förändringar en del av vardagen.

Magnus Västerbro "

" Eric, poliserna och natten då allt gick fel

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

När polisen i augusti 2018 sköt ihjäl en ung man med Downs syndrom blev det en världsnyhet. Snart beslutar åklagaren om han ska väcka åtal mot de tre poliser som tillsammans avlossade 25 skott. DN:s *Måns Mosesson* och *Paul Hansen* kan nu berätta om natten då Eric Torell följde efter en polispatrull – och varför de sköt.

När två civilklädda poliser knackar på hemma hos Katarina Söderberg vid sjutiden på morgonen blir hon mer förvånad än orolig. Hon förklarar att hennes son Eric var här hos henne alldeles nyss, hon har ju bara sovit i några timmar, det måste ha skett ett missförstånd. Eric Torell ligger död på Karolinska sjukhuset, säger poliserna, men kroppen är ännu inte identifierad. De säger att deras kollegor har tvingats skjuta eftersom de har känt sig hotade.

Då rinner all rädsla av Katarina.

– Då vet jag säkert att det inte handlar om Eric. Han var som en treåring, han kunde inte vara hotfull.

Utanför det rosa hyreshuset på Norrbackagatan, på innergården med de stora träden, ligger tomhylsorna fortfarande kvar.

Tillsammans har de tre poliserna avlossat 25 skott. Tre av dem har träffat – ett i magen, två i ryggen.

Medan patrullen har inväntat insatsstyrkan har en 20-åring med Downs syndrom dött i det milda gryningsljuset.

Vad mer återstår?

Förband och sprutor slängda i gräset, rester från ambulanspersonalens återupplivningsförsök.

Kulhål i väggen, kulhål i en cykel, kulhål i fönstret till trapphuset.

Vad mer?

Frågor.

Hur kunde tre poliser ta beslutet att skjuta en ung man som gått ut för att leka i sommarnatten?

Varför sköt de inte mot benen?

Och så frågan som kommer att uppta svensk debatt i månader framöver, och leda till en omfattande förundersökning om vållande till annans död.

Hur kunde poliserna inte se att mannen de öppnade eld mot hade Downs syndrom?

Samtidigt som Eric Torells mamma får dödsbudet, kring sju på morgonen, kommer polisassistent Ted Eriksson till det rosa hyreshuset på Norrbackagatan.

Han och hans kollega har beordrats dit för att hålla avspärningarna.

Ted ställer sig på trottoaren utanför en vitkaklad entrétunnel som leder in till den grönskande innergården.

Han noterar blodpölen på stengången där inne, ser de många kulhål, är lättad över att det inte var han som tog nattskiftet i går.

– Om vi möts av något som vi tror är ett skjutvapen, då skjuter vi för att slå ut hotet. Det gör man inte genom att träffa någon i ett ben. Vi siktar mot bröstkorgen, det är så vi har övat.

Katarina Söderberg saknar värmen från sin sons kropp, hon saknar skrattet och ljudet av hans steg.

Som många andra med Downs syndrom satte Eric ner tårna först, i en tung och lite yxig gång som hans mor älskade. Det hördes redan på avstånd när Eric var på väg ner till gården på Karlbergsvägen, där ett gäng grannar brukade samlas om sommarkvällarna och sjunga och äta och skratta.

De hade ett nära förhållande, Katarina och hennes son – det enda ordet Eric kunde säga var ”mamma”. Psykologerna vid neuropediatrika mottagningen bedömde hans intellektuella förmåga till 33 månader, knappa tre år, men de som nu saknar honom berättar om en bubblande ung man som gjorde sig förstådd med blickar och stödtecken.

När Eric petade sin mammas vän Anniqa Lindberg i sidan brukade hon lämna sällskapet och retfullt springa efter honom medan han gömde sig bakom buskar och träd och skrattade så han kiknade.

– Det var det bästa han visste. Jaga, jaga, jättekul. Tjuv och polis.

Eric blev alltid uppspelt av poliser, det minns hans mamma Katarina Söderberg.

– Så fort han hörde en siren snurrade han fingret över sitt huvud och gjorde tecknet för polisbil.

Polishelikoptern var en av favoritleksaker. Uppe i lägenheten låg en massa andra prylar, bland annat den blå poliströjan och en leksakspistol som Eric hade fått när han fyllde fem.

Leksaken var svart med en bred pipa, ett par decimeter lång, liknade en kulsprutepistol.

Eric lekte mycket sällan med den där plastpistolen, magasinet hade trillat av, leksaken hade hamnat i en låda under Erics säng.

○ ○ ○

Natten till torsdagen den 2 augusti 2018 vaknar Eric Torell i sin säng på Karlbergsvägen.

Värmen trycker över Stockholms innerstad, han bestämmer sig för att gå ut och leka.

Eric har tidigare lämnat hemmet utan tillåtelse, särskilt på senare år.

Föräldrarna har tolkat det som att han vill ut och upptäcka världen utan dem, han är ändå 20 år nu.

De har varit oroliga, visst, men har alltid hittat honom någonstans i närheten – någon gång på kvarterskrogen Arizona, ibland på 7 Eleven, en gång fick Eric skjuts hem av ett par poliser.

Hans mamma har aldrig sett honom så lycklig.

Den här natten går han ut från trapphuset och tar till höger vid den första korsningen, går ner längs Norrbackagatan. Eric är på väg till den lummiga parken ett par hundra meter bort – vid hinderbanan och gungorna där har han lekt under hela sin uppväxt.

I det rosa hyreshuset, vid innergården med stora träd, bor Anniqa Lindberg, Erics mammas vän. Den här natten sitter hon vaken på sin balkong, det är ändå för varmt för att sova.

Från fjärde våningen har Anniqa Lindberg utsikt över parken med gungorna. Om hon inte vore så uppslukad av den spanska tv-serien hade hon sett Eric komma gående där nere.

Då hade hon också upptäckt leksaken i hans hand.

Just den här natten har Eric fiskat upp kulsprutepistolen i plast från lådan under sängen.

Det här är poliserna det handlar om:

Jessica har varit på myndigheten i ungefär sju år, men jobbar numera bara deltid. Sebastian har varit polis i drygt ett halvår, Joel i någon månad bara.

De har alla blivit poliser i en ny tid, efter att den svenska polismyndigheten 2011 började träna sina anställda på ett nytt sätt.

Ett par skolskjutningar hade då skakat Finland, i Norge hade Anders Behring Breivik just dödat 77 personer i Nordens största terrorattentat.

Det var våldsbrott av en typ som hade tvingat den svenska polisen att tänka om. Tidigare hade de ofta haft ett avvaktande förhållningssätt, vid exempelvis en gisslansituation brukade de spärra av området och inleda förhandlingar, låta tiden arbeta för dem.

Den nya tidens terrorist var knappast intresserad av att diskutera – hans enda mål var att skada eller döda så många som möjligt innan någon stoppade honom.

– Vi har lärt oss att vara offensiva. Framåt, framåt – tills gärningsmannen inte kan skada andra längre. Om det betyder att han behöver skjutas ihjäl så är det så.

Polisassistent Ted Eriksson och hans kollegor i polisområdet Norrmalm i Stockholm har övat med särskilt fokus på terrordåd de senaste två åren – kollegor har spelat motiverade gärningsmän som har attackerat med färgkulor och knivar i gummi.

Polisernas uppgift har varit att så fort som möjligt ta sig fram och slå ut det dödliga våldet.

Ted Eriksson, som blev rikskänd då han överfölls och knivhöggs i nacken vid en demonstration på Medborgarplatsen, har uppskattat träningarna.

De har känts nödvändiga.

– Men det finns en risk också. Att vi börjar tänka att varje ingripande är lika extremt och farligt som övningarna.

○ ○ ○

Larmet kommer till polisens ledningscentral klockan 03.48 på morgonen.

Ett par kvinnor har sett en man röra sig kring parken vid Norrbackagatan. Han har visat upp ett vapen för dem, men inte sagt någonting alls.

Mannen har skrämt kvinnorna, som nu har sökt skydd i en port. För ledningscentralen beskriver den ena av dem en kortvuxen person, tyst och otäck.

”Kort, brun kappa, luffaraktig, svensk”, noterar polisens ledningscentral som signalement.

Operatörerna på ledningscentralen har i uppgift att ge polispatrullerna en så god bild som möjligt av vad de kan väntas möta på platsen och gör därför en slagning på området i sitt datasystem.

Personen som de får upp på skärmen kan vi kalla för Lars Bergström.

Efter decennier av missbruk, häleri och vapenbrott är Lars Bergström välkänd hos polisen. Med Sara har han två barn – men hon har börjat träffa en ny man, en som Bergström dessutom misstänker är polis, vilket gör honom mycket upprörd.

En dag i april 2018 stöter Lars Bergström på Saras väninna och riktar en pistol mot henne, samtidigt lovar han att döda den nya pojkvännen. Ett par dagar senare fäster han en bombattrapp på Saras bil, varpå polisen tvingas säkra platsen med en robot.

Båda dessa händelser utspelar sig på Norrbackagatan.

Den gata som Eric Torell nu, tre månader senare, promenerar på med en leksakspistol i sin hand.

○ ○ ○

På väg mot Vasastan håller Jessica och hennes två kollegor i polispatrullen kontakt med ledningscentralen.

Över radion får de höra om en kriminell man som troligen är på jakt efter sin före detta flickvän och som tidigare har agerat hotfullt mot poliser.

De får uppgifter om att han nyligen har utfört ett bombhot och har tillgång till sprängmedel.

De får däremot inte veta att Lars Bergström denna sommarnatt i själva verket är inlåst. I drygt tre månader har han suttit häktad i väntan på en rättegång.

Det görs en slagning på Bergström i systemet PMF, där polisen kan se allt ifrån tidigare brottsmisstankar till svenska medborgares passbilder. Men uppgifterna om att Lars Bergström för närvarande sitter häktad finns i stället i DurTvå, ett helt annat register som används i polisens utredningsarbete.

De två systemen är inte kopplade till varandra.

– Iakttag så klart största försiktighet, uppmanar ledningscentralen patrullen.

Poliserna beordras att börja med att ta kontakt med kvinnorna som har ringt in tipset, för att bättre förstå hur den beväpnade mannen rör sig.

De är inställda på att möta dödligt våld.

För bara något decennium sedan rörde det sig om någon enstaka person per år som dog av polisens kulor.

De senaste fem åren har i stället 19 personer avlidit, ett snitt på fyra personer per år.

Stefan Holgersson, professor i polisvetenskap vid polishögskolan i Oslo, står nu böjd över dessa siffror.

– Polisen brukar förklara ökningen med yttre faktorer: större befolkning, fler ingripanden, mer vapen i omlopp. Men myndigheten måste också börja titta inåt och se sitt eget ansvar.

Stefan Holgersson, som själv har lång erfarenhet som patrullerande polis i Stockholm, är inom myndigheten känd som en envis internkritiker. I sin nyligen publicerade forskningsrapport ”Sätta hårt mot hårt” har han undersökt polisens våldsanvändning genom att intervjua över hundra svenska poliser.

Professorn pekar ut polisens fokus på terrorövningar som en risk för allmänheten.

– Om du tränar mest på de värsta situationerna, där det plötsligt dyker upp beväpnade våldsmän runt hörnet, så får du lätt föreställningen att det exceptionella är det normala.

Stefan Holgersson varnar för att den svenska polismyndigheten är på väg att skapa en generation rädda poliser som förväntar sig det värsta och därför försätter sig själva och andra i farliga situationer.

Särskilt allvarligt, menar professorn, är att polisen inte övar mer på att snabbt ställa om under ett ingripande.

– Du kan få ett larm om en våldsam man, men när du kommer till platsen är det någon som står och skriker för att han har glömt sina nycklar i lägenheten. Då är det riskabelt att gå in i situationen med en mental bild av livsfara. Polisen måste träna mer på att bli överraskade.

○ ○ ○

Väl på plats i Vasastan lyckas polispatrullen inte få någon kontakt med personerna som har ringt in tipset.

De beslutar sig för att gå tillbaka till sin polisbuss och sneddar då över en innergård med stora träd, intill ett rosa hyreshus.

Just när Joel har kommit igenom den vitkaklade entrétunnel som vetter mot Norrbackagatan får han syn på en man borta i parken.

Mannen kommer gåendes mot dem, ett tjugotal meter bort, i handen bär han någonting svart.

– Polis! Släpp vapnet!

När mannen inte reagerar tar de tre kollegorna beslutet att gå tillbaka in i entrétunneln.

De hör att mannen inte stannar.

Tunga och liksom yxiga steg som ekar mot trottoaren.

Poliserna tar sig förbi träden på innergården, upp för en slänt.

Mannen kommer närmare, han måste ha passerat deras blåvita polisbuss nu, han lyssnar inte på deras rop.

Om vi fryser bilden för ett ögonblick.

Vad känner Eric Torell i det här läget?

Hans mamma är övertygad om att han är lycklig.

Tänk att några riktiga poliser vill leka med just honom!

Jaga, jaga, jättekul.

Eric går genom entrétunneln, kommer in på gården, får åter syn på sina lekkamrater.

○ ○ ○

Anniqa Lindberg, Eric Torells mammas vän, har bestämt sig för att sova. Just som hon har kommit in från balkongen, klockan 04.07, hör hon en kraftig smäll.

Det är ett mycket starkt ljud, ett som hon genast uppfattar som obehagligt. I tät följd kommer därefter ett antal smällar till.

– Det finns inget uppehåll, inga mellanrum. Det smattrar verkligen.

Hon springer genom sin tvårummare och ut genom ytterdörren. Ute på loftgången har hon utsikt över innergården.

Rakt nedanför henne, i det dunkla gryningsljuset mellan cykelstället och de tre träden, ligger en person på mage.

– Jag tänker att nu har de tagit någon kriminell idiot, den jäveln ska hängas ut!

Anniqa tar fram sin mobil och börjar ta bilder, hon vill visa sina vänner på Facebook. Efter någon minut reagerar hon på att mannen där nere inte rör sig.

– Så där stilla går det inte att ligga. Då förstår jag. Shit, han är ju död.

Först nu lyfter Anniqa Lindberg sin blick och tar in resten av scenen.

En polis står vid buskaget till höger, en annan nästan uppe vid staketet – han måste ha skjutit på knappa tjugo meters avstånd. En tredje kommer fram under lövverket till vänster. Ingen av poliserna går fram mot mannen de just har skjutit.

– Jag ser att de är rädda. De är liksom hopkrupna, på helspänn, hotade. De försöker verkligen kolla: vad gör människan som ligger ner?

Det är en märklig känsla där hon står, högt uppe i luften, obemärkt.

Efter tio minuter, kanske något mer, ser Anniqa hur insatsstyrkan kommer in genom entrétunneln till höger. De bär svarta hjälmar och skyddsvästar, med ficklampa kastar de ett kraftigt sken in över gården. Så här i efterhand förstår Anniqa Lindberg att hon måste ha varit väldigt uppgjagad hon med. För när insatsstyrkan till sist vänder på den liggande mannen, när hans ansikte riktas rakt mot henne och hon ser blodfläcken på den vita tröjan, fortfarande då är hon övertygad om att polisen har dödat en kriminell man.

Hon känner inte igen sin vän Eric Torell.

Händelsen rubriceras inledningsvis som grovt olaga hot.

Polisens talesperson berättar för tidningarna om en farlig situation som har uppstått vid kontroll av en person, polisen har tvingats till verkanseld.

Det är det här Katarina Söderberg blir mest upprörd över. Polisen har just skjutit ihjäl hennes son, nu har de dessutom mage att kalla honom hotfull.

När hon ringer för att höra på vilket sätt hennes son har utgjort en fara säger polisen att de inte kan svara på det just nu.

Myndigheten har redan börjat sluta sig, bli tyst.

Det är därför Katarina Söderberg bestämmer sig för att agera precis tvärtom – alla som vill ska få veta allt om hennes son. När begravningen hålls, tre veckor senare, beslutar familjen att hålla den öppen för allmänheten.

In i kyrkan kommer kamrater till Eric, från stödboenden och specialskolor, in kommer släktingar och grannar och vänner. Men bänkraderna fylls också av assistenter och specialpedagoger och föräldrar, människor som alla anser att det som hände Eric Torell belyser någonting större.

En undertryckt ilska fyller salen.

Ska människor med funktionsnedsättningar inte kunna röra sig på svenska gator utan att riskera att bli skjutna till döds?

– Så fort jag hörde om Eric tänkte jag att det lika gärna hade kunnat vara Micke.

Eva Dunér tittar på sin 39-åriga son, som sitter bredvid henne och klappar en leksakshund i plysch. Mikael fick en hjärnskada när han var liten, hans beteende kan te sig irrationellt för utomstående.

– Det har ju hänt att du också har varit ute och gått själv, Micke.

– Ja.

– Vi har ju varit ute och letat efter dig många gånger.

– Stämmer.

– Om du är på fel ställe så kan det gå som för Eric, i värsta fall.

Bredvid den vita kistan sitter Katarina Söderberg, med svart flor över ansiktet. Ute på kyrktrappan har hon pratat med reportrar hela förmiddagen.

Hon har sagt:

– Poliserna reagerade på Erics gång, de tyckte stegen var bestämda. Hade de hade haft lite mer kunskap hade de kanske kunnat läsa dem rätt.

De tre poliser som har skjutit skotten blir tagna ur yttre tjänst, särskilda åklagarkammaren inleder en förundersökning om vållande till annans död.

– Det här är en fullständig mardröm för de inblandade personerna. Det var ingen som ville att Eric skulle dö. Men de förstod inte att det var han.

Advokat Anton Strand företräder en av poliserna, han är tillbaka på innergården som tidigare hade stora träd. Nu ligger stammarna upptravade som ved i det snöblöta gräset, polisens utredare har sågat ned träden och tagit med sig enbart de bitar som träffats av kulor. I en eventuell rättegång kommer Strand och de andra två advokaterna att hävda att deras klienter agerade i nödvärn.

Advokaten höjer sin arm och formar handen till en pistol, visar hur hans klient menar att Eric Torell agerade.

– De åker på ett larm om en beväpnad person, leksaken ser ut som en kulsprutepistol. När han höjer den mot en av poliserna öppnar alla tre eld samtidigt. Min klients tanke är: nu skjuter han ihjäl min kollega. Varför kunde de inte läsa av att det här var en kille med Downs syndrom?

– Hastigheten i det här, det är ett så pass snabbt skeende. Och är du rädd och trängd så kan du inte göra lika bra observationer. Det är väl deras jobb att snabbt kunna ställa om?

– Jo, visst. Men vi är människor allihop, även de som har gått på polishögskolan.

○ ○ ○

Eric Torell blev det sjätte dödsoffret för polisens kulor under det förra året. Så många har polisen aldrig skjutit ihjäl på tolv månader sedan de började bokföra statistiken.

Stefan Hector är chef för operativa enheten på Noa, polisens nationella operativa avdelning. Han vill inte uttala sig om vad som hände just den här natten, men är ansvarig för polismyndighetens förmåga till konflikthantering.

Han reser sig från bordet, kulspetspennan i sin hand höjer han över axeln för att simulera en knivbeväpnad man på väg att angripa.

– Jag drar ingen rät linje mellan att öva svåra situationer och att bli otrygg som polis, säger han. Att öva svårt är en förutsättning för att resten ska bli lätt.

Ett par veckor efter Eric Torells död slår polisen på nytt fast en ny inriktning på sin fortbildning. De ska inte längre fokusera på terrordåd och andra extrema situationer, utan i stället lägga tonvikten på att ta adekvata beslut utifrån knapp information.

– Det handlar om att förstärka förmågan att läsa av en situation. Att bedöma, att växla tempo, att kunna spela över hela skalan – från att samtala till att ingripa med skjutvapen.

Varför gör ni den här förändringen först nu?

– Det är inget som vi börjar med nu. Men det behöver förstärkas. Det är inte bara färdigheten att brottas eller skjuta som behöver övas, utan även att värdera och bedöma.

Polischefen snurrar sin kulspetspenna mellan fingrarna.

– Varje dödsfall är en tragedi, jag vill ha det sagt. Men en tragedi behöver inte betyda att någon har gjort fel.

Polisassistent Ted Eriksson stannade länge vid avspärrningen på Norrbackagatan den där torsdagen.

Han gick in i trapphuset för att visa teknikerna kulhålet i fönstret, han släppte ut de boende från sina lägenheter, han svarade på grannarnas frågor.

Han antog att det måste ha varit dunkelt på innergården när hans kollegor sköt. Men han tänkte att även nu, när solen stod högt på himlen, hade utgången kunnat bli precis densamma.

– Vi övar på att rikta blicken mot riskområdet, där det farliga finns. Om jag uppfattar att någon har ett vapen försvinner allt annat. Jag ser inte personen i övrigt. Och när det väl börjar skjutas så skjuts det tills det inte är livsfarligt längre.

Allra mest funderade Ted Eriksson på sina kollegor, de tre personer vars liv just hade förändrats.

– Det här är något som de alltid måste leva med, det är en händelse som kan förstöra liv. Jag hoppas att de repar sig.

Framåt lunch på torsdagen kom en man fram till avspärningen. Av hans oroliga uttryck förstod Ted genast att han måste ha med händelsen att göra.

– Är det här inne min son blev skjuten? frågade Eric Torells pappa.

○ ○ ○

Mamman Katarina Söderberg höjer volymen på radion. Poplåtarna fyller den lägenhet som annars känns så plågsamt tom.

De första månaderna gjorde vännerna upp scheman över vem som skulle hålla Katarina sällskap, nu har hon börjat lära sig att själv laga mat och tvätta kläder igen.

Sonens kläder ligger kvar i garderoben, Katarina tänker att Eric kommer behöva dem när allt det här är över och han kommer tillbaka igen.

Hon försöker att tänka på honom bara vid särskilda tillfällen.

– Jag måste hålla sorgen på avstånd, sätta en kil mellan den och mig. Jag får inte stanna i mörkret, det kan ingen människa. Då går man under.

Hon tar på sig dubbla jackor och går ut på balkongen. En granne har kommit förbi med en värmelampa, han hade noterat att hon satt ensam i kylan om kvällarna, ville inte att hon skulle frysa.

Det finns ett par tankar som Katarina tänker mer än andra där i lampans röda sken.

Hur kan det komma sig att polisen är tränade till det här?

För om inget fel har begåtts, varför är då hennes son död?

– Även om poliserna kanske har gjort allt rätt så har ju någonting gått fel. Det måste ju ha gått väldigt fel?

Hon knackar fram en cigarett ur paketet, har svårt att få elden att fästa.

– Han ville ju bara leka, säger hon.

Jessica, Sebastian och Joel är inte polisernas riktiga namn. Även Lars Bergström och Sara heter egentligen någonting annat.

Måns Mosesson

mans.mosesson@dn.se

"Artikeln i fyra punkter

Eric Torell, en 20-åring med Downs syndrom, lämnade ensam sitt hem natten den 2 augusti 2018. Med sig hade han en svart leksakspistol.

Polisen fick larm om en beväpnad person och satte det i samband med en kriminell man som nyligen hade pistolhotat en kvinna på adressen.

Förra året sköt polisen ihjäl 6 personer, det största antalet sedan statistiken började föras.

Snart väntas åklagaren ta beslut om de tre poliser som tillsammans avlossade 25 skott mot Eric Torell ska åtalas eller inte.

Så gjordes jobbet

Under tre månaders tid har Dagens Nyheters reporter Måns Mosesson talat med över 20 personer i Eric Torells närhet, vittnen i området kring Norrbackagatan och andra med god kännedom om händelsen den 2 augusti 2018.

Reportern och fotografen

Måns Mosesson är reporter med fokus på samhällsfrågor, belönad med Stora journalistpriset 2014. Han har bland annat porträtterat den mördade journalisten Kim Wall och berättat om hoten mot svensk sjukvårdspersonal.

Paul Hansen är flerfaldigt prisad fotograf, utsedd till Årets fotograf åtta gånger och nominerad till Stora journalistpriset 2017. Nyligen har han följt demonstrationer i Gaza och skildrat kronprinsessan Victorias miljöarbete. "

"Ministern om privata förmedlare: Vi ska ställa höga krav"

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S) lovade i Ekots lördagsintervju att Arbetsförmedlingen ska stöpas om smartare än under alliansregeringen. När Alliansen i augusti förra året lanserade förslaget att föra över delar av Arbetsförmedlingens uppdrag på privata aktörer kallade Ylva Johansson det "oseriöst". Nu står hon bakom principen.

– Det är ett annat förslag nu, menade hon. Vi ska inte lägga ner Arbetsförmedlingen, och det är ett certifieringssystem där man kan ställa höga krav på privata aktörer. Jag tror det går att göra på ett bra sätt.

De så kallade etableringslotsar som Alliansen införde – över tusen stycken – kallade hon ett "haveri".

– Den här reformen måste göras på ett helt annat sätt, och det är jag garant för.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Rivstart krävs för att hinna sjösätta januariavtalet

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Ett högt reformtempo väntar för den nya regeringen de kommande åren. Samarbetspartierna S, C, L och MP måste rivstarta för att hinna genomföra allt som de har kommit överens om.

Det så kallade januariavtalet innehåller sammanlagt 73 punkter som samarbetspartierna är överens om att genomföra under mandatperioden. En stor del av punkterna är tidssatta och arbetet måste dras i gång omgående för att de ska kunna bli verklighet inom utsatt tid.

20 statliga utredningar, nio direkta uppdrag till myndigheter, ett antal departementsskrivelser och propositioner. Lägg till budgetförhandlingar och förberedelser för en rad andra reformer som ingår i överenskommelsen mellan S, C, L och MP – listan på uppgifter som ska utföras under 2019 blir lång för tjänstemän och politiker.

Det gäller inte minst uppgörelsen om lagen om anställningsskydd, las, som var en fråga som både Centerpartiet och Liberalerna drev hårt i förhandlingarna. S tvingades gå med på att lova att lagen ska ändras ”genom tydligt utökade undantag från turordningsreglerna”.

Här ska en utredning tillsättas under 2019 med målsättning att förändringar av las genomförs under 2021. Det är emellertid inte säkert att utredningens slutsatser blir verklighet, arbetsmarknadens parter får chansen att hitta en egen lösning som ger ökad flexibilitet. Lika het är frågan om fri hyressättning vid nybyggnation.

Vänsterpartiet har hotat att rikta misstroende mot regeringen om den

lägger fram ett sådant förslag, men statsminister Stefan Löfven (S) har hittills hållit fast vid att alla punkter i uppgörelsen ska genomföras. Det dröjer ett par år innan vi får svar på hur det går eftersom frågan ska utredas under 2019 och 2020 med målet att införa ny lagstiftning från 2021.

Ett helt paket med åtgärder väntar också på att införas för att nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden. Det handlar bland annat om utbildning i yrkessvenska, praktik och obligatorisk samhällsorientering. Det som kan ska genomföras redan i årets höstbudget, annat ska börja utredas under 2019.

En annan fråga som måste hanteras omgående är höjda kvalitetskrav på privata aktörer i välfärden. Januariavtalet innebär att Socialdemokraterna har släppt frågan om stopp för vinster i välfärden men kravet om bättre kontroll av utförarna kvarstår. Redan i vårbudgeten i april ska samarbetspartierna peka ut hur kvalitetskraven ska höjas. Strandskyddet var en stridsfråga i förhandlingarna mellan i första hand Miljöpartiet och Centerpartiet. Här ska en utredning tillsättas under 2019 med målet att lägga ett förslag till riksdagen hösten 2021.

Inriktningen blir att det ska vara lättare att bygga strandnära i områden med lågt exploateringstryck.

På det ekonomiska området väntar förhandlingar om vårbudgeten inom kort. En viktig del blir att påbörja löftet om en stor grön skatteväxling under mandatperioden. Enligt överenskommelsen ska minst 15 miljarder kronor omfördelas genom att höjda miljöskatter växlas mot sänkt skatt på jobb och företagande, och de första stegen ska tas redan i vårbudgeten.

2019 lär också bli ett omvälvande år för dem som jobbar på Arbetsförmedlingen. Enligt uppgörelsen ska Arbetsförmedlingen reformeras i grunden. Det innebär bland annat att förmedling av jobb i fortsättningen ska utföras av i första hand privata aktörer.

Arbetsförmedlingen blir kvar men ska ägna sig åt analys, tillsyn och statistik. Förändringarna ska vara genomförda 2021.
Utöver alla punkter i januariavtalet ska S, C, L och MP också ha ett budgetsamarbete under mandatperioden. Vid sidan om alla utredningar och skrivelser lär det därför även bli hårda budgetförhandlingar om den ekonomiska politiken.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se"

"Fakta.

S+MP-regeringen har en överenskommelse med C och L om budgetsamarbete och 73 sakfrågor.

I de sakfrågor som omfattas av överenskommelsen kommer Centerpartiet och Liberalerna fullt ut att medverka i beredningsprocesser, både av utredningsdirektiv, propositioner till riksdagen, förordningsändringar som följer av ny lagstiftning och i förekommande fall också uppdrag eller regleringsbrev till myndigheter.

Det innebär att de ingående partierna i de sakfrågor som dokumentet omfattar inte ensidigt samverkar med andra partier i riksdagen.

Fakta. Utredningar under 2019

Minst 20 statliga utredningar ska startas under 2019 enligt överenskommelsen mellan S, C, L och MP:

Utredning om äldre-rut.

3:12-reglerna förenklas.

Stärkt äganderätt för skogsägare.

Nya regler för arbetskraftsinvandring.

Nyanlända ska snabbare in på arbetsmarknaden.

Lagen om anställningsskydd ska ändras.

Strandskyddet görs om.

Enklare skatteregler för mikroföretagande.

Hårdare regler för exploatering av kol, gas och olja.

Förhindra spridning av mikroplaster.

Lagstiftning kring det klimatpolitiska ramverket.

Artskyddsförordningen ses över.

Eurovinjettavgift för godstransporter.

Försäljning av nya bensin- och dieslbilar ska förbjudas från 2030.

Taket i rut ska tredubblas.

Brott med hedersmotiv ska utgöra en egen brottsrubricering.

Fri hyressättning vid nybyggnation införs.

Ökade möjligheter för Skolinspektionen att stänga skolor med stora brister.

Nya betyg i gymnasieskolan.

Ny vårdform där patienter snabbt får hjälp vid lättare psykisk ohälsa.

Ny assistansutredning. "

" Ljunt mottagande av förbud mot oregistrerade kontantkort

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Stefan Löfven (S) aktualiserade vallöftet om förbud mot oregistrerade kontantkort under regeringsförklaringen. Åklagarmyndigheten välkomnar förslaget, men suktar efter en annan hetare lagändring. – Datalagring är viktigare att ta tag i än att kräva legitimation när man köper kontantkort, säger Thomas Bälter Nordenman, kammaråklagare i Uppsala.

Frågan om oregistrerade kontantkort till mobiltelefoner blev aktuell när det uppdagades att terrordömde Rakhmat Akilov hade använt 53 olika sim-kort före dådet på Drottninggatan, enligt polisens förundersökning.

Det gjorde att Socialdemokraterna i januari 2018 föreslog ett förbud mot oregistrerade kontantkort för att man ska kunna spåra vem som är knuten till en telefon och därmed försvåra för kriminella. I höstas togs ett förslag fram av en arbetsgrupp som jobbat med hur Socialdemokraternas politik skulle se ut efter valet.

Flera riksdagspartier, som Liberalerna och Moderaterna, ställer sig positiva till förslaget. M har även tagit fram ett liknande förslag. Under sin regeringsförklaring påminde Stefan Löfven om att frågan fortfarande är högaktuell och sade att oregistrerade kontantkort ska förbjudas.

Varken Datainspektionen eller Post- och telestyrelsen är bekanta med förslaget och vill därför inte uttala sig om hur de ser på förslaget.

– Det verkar vara i ett tidigt stadium för vi har inte tagit del av något förslag och vi är en trolig remissinstans, säger Gustav Linder, jurist på Datainspektionen.

En myndighet som välkomnar förbudet är Åklagarmyndigheten.

– Det är ett problem vi har haft under lång tid, att man kan gå till Pressbyrån och köpa ett kontantkort och stoppa in det i sin

mobiltelefon för att kunna begå brott, säger Thomas Bälter Nordenman, kammaråklagare i Uppsala och specialist på it-brott.

Förbudet finns redan i flera europeiska länder, bland annat i Norge, Tyskland, Frankrike och Belgien.

För att det nya förslaget även ska fungera i praktiken och inte kringgås vill Socialdemokraterna förbjuda roaming för utländska icke-registrerade kontantkort.

Går det inte att kringgå förbudet ändå?

– Jo, visst kan man det genom att skicka någon annan som köper kontantkortet. Men då måste ombudet legitimera sig och då kan man koppla ombudet till den misstänkte. Men vi måste göra det vi kan för att försvåra för brottslingar att begå brott, säger Thomas Bälter Nordenman.

Samtidigt säger kammaråklagaren att det finns en viktigare lagändring som både Polisen och Åklagarmyndigheten vill ska gå igenom i riksdagen – nämligen om datalagring. En lagändring skulle innebära att mobilföretagen tvingas lagra sina uppgifter, så att polisen kan komma åt dem när de utreder grova brott.

– Datalagring är viktigare att ta tag i än att kräva legitimation när man köper kontantkort. Har vi ingen datalagring så kan vi inte spåra var mobiltelefonen har befunnit sig, vi kan inte spåra brott som sker på internet eller spåra ip-adresser, säger Thomas Bälter Nordenman.

Föreningen Forum för Dataskydd är ett nätverk som verkar för att sprida kunskap om frågor kring personlig integritet och om hur ansvarsfull hantering av personuppgifter kan se ut. Maria Holmström

Mellberg, vice ordförande för föreningen, säger att de inte känner till förslagets detaljer, men att de är försiktigt positiva.

– Men vi är oroliga att man inte i det konkreta förslaget gör tillräckliga avvägningar vid värderingen av fördelar kontra risker med övervakning och vilka intrång i den personliga integriteten den leder till, samt gör tillräckligt för att minimera intrångsriskerna. Sedan måste man fråga sig om förslaget är kostnadseffektivt. Liksom kammaråklagaren menar Maria Holmström Mellberg att de som vill kringgå förbudet troligen kommer att lyckas.

– Det kommer att kräva att man tar andra mått och steg för att se till att man stoppar bulvaner och målvakter. Det kommer i sin tur att bli - ganska arbets- och tidskrävande.

Viviana Canoilas
viviana.canoilas@dn.se "

"Fakta.

Användning av aktiva kontantkort i Sverige de senaste tio åren.
(Siffran i miljoner.)

2018*: 3,2
2017: 3,4
2016: 3,8
2015: 4,1
2014: 4,0
2013: 4,5
2012: 4,4
2011: 4,5
2010: 4,6
2009: 4,5
2008: 4,4

*Första halvåret

Källa: Post- och telestyrelsen

" Studenter kvar trots provfusk

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Minst 13 studenter som ska ha fuskat sig in på Lunds universitet går fortfarande kvar, visar en granskning av Sydsvenskan och Helsingborgs Dagblad.

De 13 studenterna har enligt granskningen fått olaglig hjälp av företaget HP-hjälpen för att få höga resultat på högskoleprovet som de sedan använt för att komma in på olika utbildningar på Lunds universitet. I dag studerar bland annat två av studenterna på läkarprogrammet vid Lunds universitet, två går psykologprogrammet och sex går juristprogrammet, enligt Sydsvenskan.

– Det är förfärligt, både för antagningssystemet och för universitetets trovärdighet, säger Joakim Hall, antagningschef på Lunds universitet, till Sydsvenskan.

Av de 13 studenterna vid Lunds universitet har fyra dömts för fusk och tre har utretts och fått sina provresultat återkallade på grund av fusk. Nu påbörjas processen med att avgöra om studenterna får studera vidare eller tvingas sluta på sina utbildningar.

Personerna bakom HP-hjälpen dömdes i förra veckan. Förutom ligans ledare och medhjälpare dömdes ytterligare 23 personer som har köpt tjänster av HP-hjälpen, men enligt åklagaren finns flera hundra studenter som kan ha fuskat sig till utbildningsplatser på svenska högskolor och universitet.

TT "

" Svenska AP-fonderna: Vårt förtroende för gruvbolaget är slut

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

299 personer saknades på lördagen fortfarande efter den svåra dammolyckan i Brasilien. Myndigheterna fryser nu stora delar av gruvbolaget Vales tillgångar och svenska AP-fonderna, som har miljardinvesteringar i Vale, kan komma att dra sig ur: – Vi har ett obefintligt förtroende för Vale efter olyckan, säger generalsekretären för AP-fondernas etikråd John Howchin.

Bilder från området visar hur enorma lermassor lagt sig över landskapet och hur leran täcker en smal sträcka över tiotals kilometer i längd där broar kapats, hus försvunnit och tak från olika fordon skymtar.

Helikoptrar har satts in för att rädda människor som fastnat men hundratals kan ha begravts av det flera meter djupa lerlagret. Av de drygt 100 som räddats har de flesta lyckats ta sig upp på platser som klarat sig från floden av lera och bara nio har dragits upp ur själva leran. Fyra frys-bilar har skickats till staden Brumadinho för att ta hand om de många omkomna som man fruktar ligger täckta av massorna. Hittills har 34 personer hittats döda.

Trots allt finns det hopp om att hitta överlevande på fyra platser, meddelar räddningstjänsten i delstaten Minas Gerais: Ett tåg som sveptes med av leran, en buss, en restaurang och samhället Parque das Cachoeiras.

På lördagen flög Brasiliens president Jair Bolsonaro över området. Efteråt lovade Bolsonaro att myndigheterna skulle göra allt som står i

deras makt för att ta hand om offren, förhindra att liknande katastrofer inträffar i framtiden och utreda vad som orsakat att dammen brast.

Jair Bolsonaro gick till val på att minska miljöreglerna för Brasiliens råvarubolag.

De brasilianska myndigheterna fryste under lördagen motsvarande 11 miljarder kronor på gruvbolaget Vales konton och ytterligare åtgärder är planerade. Dessutom stoppades all drift i järnmalmgruvan i Corrego de Feijao, skriver nyhetsbyrån Reuters.

Vales högste chef Fabio Schwartsman bad på lördagen om ursäkt för det inträffade.

Ett par hundra av de 299 som ännu saknas arbetade för gruvbolaget och många befann sig i företagets matsal som helt sveptes bort av leran.

Vid en tidigare dammolycka i november 2015 omkom 19 människor omkring staden Mariana i vad som då beskrevs som Brasiliens värsta miljökatastrof. Även den gången var landets största gruvbolag Vale inblandat.

Nu tyder det mesta på att svenska AP-fonderna kommer att dra sig ur det kritiserade gruvbolaget:

– Vi har ett obefintligt förtroende för Vale efter olyckan, säger generalsekretären för AP-fondernas etikråd John Howchin.

– Vi kommer att se över våra rekommendationer och jag har extremt svårt att se att vi inte ska rekommendera AP-fonderna att exkludera det här bolaget.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se "

Hur mycket tål din plånbok?

Stigande räntor och sämre ekonomisk tillväxt kan slå hårt mot hushållen. Så frågan ni behöver ställa er är: Hur mycket stryck tål vår hushållsekonomi?

Låt oss börja med att konstatera att det aldrig skadar att stressa sin ekonomi. Vad betyder det? Jo, att man försöker i förväg lista ut var de svaga punkterna finns om något drastiskt skulle hända som påverkar din ekonomi negativt.

Här skriver du ned vad hushållet har för inkomst

Lön 1	
Lön 2	+
Barnbidrag	+
Övriga bidrag	+
Övriga eventuella inkomster	+

Klipp ut och spara

Summa inkomster	-	Summa fasta utgifter	-	Summa rörliga utgifter	=	Summa för hushållet

Räkna ihop allt. Nu vet du vilka utgifter hushållet har. Dra den summan från de samtidiga inkomsterna och du vet hur mycket ditt hushåll har kvar. Går du back? Försök hitta något att dra in på.

Stresstesten

Boendet blir dyrare

Scenario 1 Avgiften till föreningen ökar med 25 procent. Bor du i hyresrätt räkna med 50% dyrare hyra.

Summa inkomster	
Ökningen på avgiften/hyra	-
Fasta utgifter	-
Rörliga utgifter	-
Ny summa för hushållet	=

Scenario 2 Räntan på bolånet fördubblas.

Summa inkomster	
Högre lånekostnader	-
Fasta utgifter	-
Rörliga utgifter	-
Ny summa för hushållet	=

Oförutsedda utgifter

Scenario 3 Bilen går sönder, värmepannan behöver bytas eller talet läcker.

Summa inkomster	
Oförutsedda utgifter	-
Fasta utgifter	-
Rörliga utgifter	-
Ny summa för hushållet	=

Här skriver du upp alla

fasta utgifter

Hyra/bostadslån	
Eventuella amorteringar på bolånet	+
Avgifter till bostadsrättsföreningen	+
Avbetalningar och övriga konsumtionslån	+
Studielån	+
Vad kostar bilen (utöver eventuellt bil lån)?	+
Försäkringar	+
Vatten	+
Sophämtning	+
El	+

Nu har turen kommit till dina

rörliga utgifter

Mat	
Dryck	+
Kläder	+
Hushållsartiklar	+
Nojen	+
Eventuellt sparande	+
Oförutsedda utgifter	+

Får du räkningar som sträcker sig över flera månader? Dividera summa med antalet månader och för in resultatet.

Text: Dan Lucas. Grafik: Johan Andersson

" Stresstesta ekonomin inför sämre tider

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

I år väntas ekonomin växa betydligt långsammare än de senaste åren samtidigt som bolåneräntor är på väg upp. Det är hög tid att stresstesta familjens ekonomi. Hur väl är den rustad för sämre tider?

Ett stresstest betyder helt enkelt att man föreställer sig olika scenarier och ser vad det betyder för ekonomin. Hur hårt skulle fördubblade bolåneräntor slå för just ert hushåll? Och vad händer om någon av er blir långtidssjuk?

DN har därför skapat ett dokument på sidan här intill och som ni kan använda för att genomföra stresstestet. Så här gör ni:

Steg 1. Inkomst

Här skriver ni ned vad hushållet har för inkomster, det vill säga lön eller pension efter skatt, barnbidrag, övriga bidrag och övriga eventuella inkomster.

Räkna ihop – nu vet ni vad hushållet har att röra sig med varje månad.

Steg 2. Fasta utgifter

Här skriver ni upp alla fasta utgifter, utgifter som återkommer regelbundet. För de flesta är den största posten bostadskostnaderna – hyra, bostadslån och eventuella amorteringar på bolånet samt avgifter till bostadsrättsföreningen.

Bland övriga fasta utgifter finns övriga lån (studielån, avbetalningar och övriga konsumtionslån). El, vatten, sophämtning är också regelbundet återkommande utgifter.

Får ni en elräkning som sträcker sig över flera månader? Dividera summa med antalet månader och för in resultatet på raden för el.

Räkna ihop allt. Nu vet ni vilka fasta utgifter hushållet har. Dra den - summan från de samlade inkomsterna och ni vet hur mycket ditt hushåll har kvar.

Steg 3. Rörliga utgifter

Nu har turen kommit till de rörliga utgifterna. Försök att uppskatta hur mycket hushållet lägger ned på mat, dryck, kläder, hushållsartiklar och nöjen. Glöm inte bort eventuellt sparande, samt en slant för oförutsedda utgifter.

Dra nu den summa från vad ni hade kvar efter de fasta utgifterna. Har ni pengar kvar? Bra, då har ni en buffert som kan vara bra att ha.

Går ni back? Försök hitta något att dra in på.

Nu börjar själva stresstestet

Syftet är att se vad som händer vid olika större ekonomiska förändringar. Vi börjar med utgifterna.

Vad händer om räntorna på bolånen fördubblas? Skriv in den nya summan i tabellen och se hur hårt det slår mot ekonomin.

Klarar ni av höjningen? Om inte, finns det något som ni kan dra in på för att på så sätt hamna på plus?

Bor ni i bostadsrätt och föreningen har en skakig ekonomi, samtidigt som den står inför stora renoveringsbehov? Vad betyder det om månadsavgiften i ett slag höjs med 25 procent? Lägg in den nya summan, räkna ihop och se hur det slår mot er ekonomi.

Om ni bor i hyresrätt – föreställ er att hyresvärden säger att huset måste gå igenom en omfattande renovering och att hyran ökar med 50 procent. Skriv in den ”nya” hyran och se hur det påverkar hushållets ekonomi.

Vad händer om bilen lägger av och det visar sig att det inte är värt att försöka laga den? Finns det pengar för en ny bil? Och vad kostar ett nytt billån? Kontrollera med de erbjudande som finns och skriv in summan i tabellen.

Nu går vi över på inkomsterna – som kan vara det riktigt svåra.

Föreställ er att någon av löntagarna i hushållet blir långvarigt sjuk eller skadad. Efter ett tag kommer den personen tillbaka till jobbet men endast på halvtid efter att tidigare ha arbetat heltid. Hur hårt slår det mot era samlade inkomster? Måste ni dra in på något väsentligt?

En av er blir arbetslös. Vilka avtal eller försäkringar finns det som kan lindra smällen, till exempel via kollektivavtal eller kontrakt med arbetsgivaren. (Försök fundera igenom hur sannolikt det är att någon av er blir av med jobbet)

Nästa steg – en katastrof inträffar och en av er går bort. Nu finns det endast en inkomst i hushållet. Det här är, vid sidan av en skilsmässa, sannolikt den hårdaste ekonomiska smällen ett hushåll kan råka ut för. Men stresstest är just till för att kunna förutse konsekvenserna även av det värsta. Och då kan det vara värt att fundera på om det är läge att skaffa sig ömsesidiga livförsäkringar, i varje fall om man har hemmaboende barn. Kontrollera även med jobbet vilka försäkringar som finns vid skada och sjukdom.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" Därför borde arbetsgivare tänka om och börja anställa 50-plussare

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

50-plussare är mer engagerade i sitt jobb än många yngre. Det visar en ny stor livsstilsundersökning bland över 20 000 anställda från företagshälsovården Feelgood. 59-åriga Elisabet Hammar, verksamhetsutvecklare på Nordax, bär syn för sägen.

På dagens arbetsmarknad är ålder och erfarenhet inte några särskilt gångbara meriter. DO-anmälningarna om åldersdiskriminering har ökat med 25 procent sedan 2015. En rapport från IFAU, statens institut för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, visade 2017 att chansen för arbetssökande att bli kontaktade av en arbetsgivare faller kraftigt redan från 40-årsåldern.

Men nu är det hög tid att arbetsgivare över lag börjar ta till sig att femtioplussarna är riktigt intressanta medarbetare. Det tycker Stefan Gram, chefsläkare på Feelgood, som låtit 20 000 anställda hos sina kundföretag svara på 140 självskattningsfrågor kring engagemang, jobbstress, känsla av delaktighet och påverkansmöjligheter.

– 80 procent av 60-åringarna, åtta av tio, känner sig mycket engagerade i sitt arbete. Jämför det med 65 procent bland 25-åringarna. Dessutom är femtioplussarna inte lika ofta sjuka som de med småbarn hemma, påpekar Stefan Gram.

– Efter 50 ser vi ett ökande engagemang och starkare känsla av delaktighet, plus mindre stress och mindre korttidsjukfrånvaro. Verksamheten vinner inte bara erfarenhet och kompetens, framhåller Stefan Gram.

– Arbetsmiljön blir lugnare med en blandning av äldre och yngre.

På samma linje är kredithanteringsföretaget Lowell Sveriges vd Erika Rönquist Hoh. Hon strävar efter en åldersmässigt jämn mix. 2017 körde Lowell (då Lindorff) ett par rekryteringskampanjer som medvetet vände sig särskilt till lite äldre kandidater. Till exempel efterlystes ”personlig mognad”.

– Vi vill spegla det samhälle vi lever i, säger Erika Rönquist Hoh.

Hon ser också en nationalekonomisk insats i att motverka åldersdiskriminering. Högre riktålder för pensionen kan tvinga dagens 35-åringar att jobba upp till 70-årsåldern. Den ekvationen går inte ihop om de äldre diskrimineras vid rekryteringar.

– Alla behöver jobba längre, både kunderna och vi som servar dem, säger Erika Rönquist Hoh.

– All den här kompetensen som människor samlar på sig genom livet – att gå igenom en massa förändringar och transformationer – är ju helt ovärderlig. Du har en erfarenhet som kan fungera som stabilisator.

En tidigare Lowell-anställd är 59-åriga Elisabet Hammar, som i somras efter två år och fyra månader gick vidare till Nordax Bank, där hon arbetar med verksamhetsutveckling i rollen som projektledare och processspecialist. Hon har alltid haft jobberbjudanden att välja bland, och har sällan stannat mer än ett par tre år på varje arbetsplats.

– Jag är en rastlös själ, och skojar ibland om att jag är en jobbhoppetossa.

– Det är klart att jag kanske inte blir lika mycket headhuntad som förr. Men det händer ju fortfarande. Det var länge sedan som jag aktivt behövde söka jobb. Med åren har jag skaffat ett stort nätverk vilket bidragit. Den som söker vi annons kan ha det mycket svårare. Men jag har inte upplevt min ålder som något hinder.

Både Elisabet Hammar och Erika Rönquist Hoh tror och hoppas att den uttalade svenska åldersdiskriminering som finns i många branscher är i viss mån övergående. Den närdes av 90-talskrisen och

digitaliseringens genombrott, då deras egen föräldrageneration hade svårt att hänga med.

– Men dagens 50-65-åringar är ju inte alls trögare än andra med att ta till sig ny teknik och nya arbetssätt, konstaterar Erika Rönnquist Hoh.

Tove Nandorf

tove.nandorf@dn.se

"Fakta.

Enligt årets Jobbhälsorapport från företagshälsan Feelgood, byggd på omfattande intervjuer med 20 000 anställda, anser sig inte den äldre delen av befolkningen må sämre än sina yngre kollegor.

Sämst mår åldersgruppen 30–40 år, då många är som mest engagerade i familjebildning och börjar få fart på sin karriär.

80 procent av 60-åringarna känner engagemang i sitt arbete. För 25-åringarna är motsvarande 65 procent.

Upprepad korttidssjukfrånvaron är lägst bland 50–60-åringarna: bland dem hade bara en av tjugo varit hemma från jobbet minst sex gånger eller mer det senaste året. Det är hälften så mycket som de yngre.

Mest utsatta för arbetsrelaterad stress är 37-47-åringarna. Sedan pekar stresskurvan nedåt. Bland 60-åringarna känner bara en av tjugo av någon jobbstress."

"Jag får räkna med att bli granskad, kritiserad och häcklad"

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Hon har burit kulturportföljen i fyra dagar men redan hunnit bli en av Sveriges mest omtalade ministrar. Amanda Lind (MP) menar att hon var förberedd på hatet och vill motverka politisk klåfingrighet.

Fredagsmorgon på Stockholms central. Det är problem i tågtrafiken efter en olycka. Amanda Lind ska till Göteborg för sitt första stora offentliga framträdande som kulturminister: invigningstalet på filmfestivalen. Men nu är frågan hur hon ska komma fram i tid. Under intervjuens gång visar det sig att en bil måste beställas.

Veckan har varit hektisk. Den nya kultur- och demokratiministern har kritiserats för att ha hyllat förra statsrådet Mehmet Kaplan, ifrågasatts för sitt kunnande, samtidigt som många förundras över varför inte Socialdemokraterna återtagit posten.

– Det har varit många olika slags reaktioner. Jag försöker ta det med ro, tänka att jag är här för att leverera och göra politik, säger Amanda Lind.

Får du mycket hat?

– Det kommer en hel del. Jag har varit en offentlig person även som partisekreterare, så jag är inte helt ovan. Sedan blir det i en annan omfattning på den här positionen.

Hur reagerar du på det?

– Jag försöker bortse från det. Människor får och ska ha synpunkter. Som statsråd får man räkna med att bli granskad, kritiserad och häcklad. Det är en del av rollen. Jag tycker så klart att det är sorgligt

och tråkigt med människor som går över gränsen och bara uttrycker sig nedsättande.

Inför valet var det många som trodde att S ville ta tillbaka kulturministerposten och flytta fram sina positioner på området. Varför fick ni den?

– Vi ville ha den. Den var viktig för oss och vi kämpade så klart för att få ha den.

Varför?

– Vi har haft kultur- och demokratiministerposten i fyra år och gjort mycket politik med historiskt stora satsningar ekonomiskt, samtidigt som vi fått till stånd flera viktiga reformer: alltifrån museilagen till en ny mediepolitik. Det är självklart något vi vill fortsätta med. Vi har ett nytt kulturpolitiskt program och många drivande kulturpolitiker runt om i landet. Vi brinner för kulturfrågor: kulturens egenvärde, konstnärer och kulturskapares villkor och att kulturen ska vara tillgänglig för alla.

Var det någon annan post ni fick offra för att få den här?

– Det är frågor för förhandlingarna.

Varför valde man dig?

– Jag har lång erfarenhet av att ha jobbat med kulturfrågor, både som ordförande i kulturnämnden i Härnösand och som ansvarigt kommunalråd. Jag kan frågorna, brinner för dem och hoppas kunna bidra med mina perspektiv från att bo i en mindre stad, en annan del av landet än Stockholm. Jag är resultatinriktad, vill göra skillnad men ser också samverkan som väldigt viktigt i min roll som politiker, inte minst i kulturfrågor. Det är viktigt att kroka arm med många, vi kommer att behöva bred förankring i riksdagen för våra förslag. Dagen innan du presenterades skrev du ett inlägg i sociala medier, nämnde tidigare MP-stadsråd, även Mehmet Kaplan, och kallade dem för ”pionjärer, hjältar”. Du fick kritik för inlägget, varför skrev du det?

– Det var precis som det stod i inlägget för att uppmärksamma våra gröna statsråd under förra mandatperioden, den första mandatperioden för Miljöpartiet i regering, och lyfta fram deras politiska insatser. Svenska kommittén mot antisemitism skrev att det var ”anmärkningsvärt” att du framhöll Kaplan som en ”hjälte”. Vad säger du om kritiken?

– Det var viktigt för mig att förtydliga att det var rätt att han avgick och att det han gjorde var fel. Jag tar avstånd från det samröre han hade, han kunde inte fortsätta som statsråd. Men i det här sammanhanget och i den här kontexten lyfte jag fram honom som ett av de gröna statsråd vi hade under förra mandatperioden. Det var inte en specifik hyllning riktad till just Mehmet Kaplan.

Du ska till Göteborg för filmfestivalen och branschen har rest flera frågor. Man efterlyser bland annat besked kring produktionsrabatten på inspelningar i Sverige. Vad kommer att hända med den?

– Jag vet att det här är en viktig fråga för branschen och egentligen för hela filmskapandet i Sverige. Det är en pusselbit. Jag hoppas att vi kan gå fram med ett förslag så snart som möjligt.

När?

– Det kan jag inte svara på utan det måste vara en fråga vi tittar på i regeringen, även tillsammans med näringsdepartementet som också har den typen av frågor på sitt bord.

SFI:s vd Anna Serner föreslog i fjol att man år 2020 bara ska ge marknadsstöd till film som skapas av kvinnor. Vad anser du om av den typen av åtgärder?

– SFI är självständigt och fördelar självständigt sitt stöd. Det är ingen åtgärd som jag tror vore bra, vore klok. Däremot behöver vi göra saker, och det är en sak jag hoppas kunna prata med SFI om. Jämställdheten inom filmbranschen är fortfarande ett stort problem. Vi har fantastiska kvinnliga filmskapare men vi behöver sänka trösklarna

på olika sätt. Jag hoppas att vi kan hitta andra slags incitament för hur det kan göras.

En kritik som var vanlig mot Alice Bah Kuhnke var att hon anklagades för att på olika sätt vilja försöka styra och politisera kulturen. Hur har du sett på den kritiken?

– Jag tycker att det var en orättvis kritik.

Varför?

– För att Alice har på många sätt värnat och slagits för kulturens frihet, egenvärde och armlängds avstånd till kulturen. Ett exempel är museipolitiken där hon var drivande att få fram en museilag som verkligen sätter kulturen och kulturarvets frihet främst och som tagits emot extremt väl av Museisverige, och som tydliggör att det ska finnas en armlängds avstånd. Just kulturarvsfrågorna är något där det kan finnas en politisk klåfingrighet, att vilja omforma historien så att den ska passa utifrån ens egna ideologiska glasögon.

Vad är armlängds avstånd för dig?

– Vår uppgift som kulturpolitiker är att skapa förutsättningar för kultur, att det finns rimliga, schysta villkor och också skapa god tillgänglighet till kultur för medborgarna. Men vi ska inte gå in och styra innehållet, vi ska passa oss där. Så fort politiker går in och vill styra innehåll, då är man väldigt farligt ute.

Tycker du att man kan använda kulturen som ett verktyg?

– Nej, den ska inte användas som verktyg. Vi ska se på kulturen som att den finns, är och ska ges förutsättningar att blomma i dess mångfald av uttryck. Därigenom har kulturen ett värde som inte ska uppfylla något annat. Så fort man instrumentaliserar kulturen finns det en stor risk för styrning, att man riktar in anslag och reformer som prioriterar en viss typ av kulturellt uttryck för att man antingen ser det som extra samhällsnyttigt eller att det passar in i ens ideologiska uppfattning.

Kulturen har beskrivits som ett slagfält för idéstrid, mellan liberala och auktoritära krafter. Är du beredd att ta den kampen?

– Ja, om det handlar om att kulturen inte ska vara inne i politikens klåfingrighet eller att det finns auktoritära krafter som vill stänga ned kultur som man inte gillar. Jag kommer alltid att stå upp för kulturens frihet.

Vad är de stora farorna?

– Det finns flera: en grundläggande fråga är kulturens finansiering. I min roll är det viktigt att stå upp för att vi måste satsa ekonomiskt. Kulturskapares villkor i dag är väldigt tuffa, socialförsäkringssystemen är inte anpassade efter den typen av småföretagande, stipendier är inte pensionsgrundande. Du hamnar i en väldigt tuff ekonomisk situation om du till exempel är föräldraledig eller ska gå i pension som kulturskapat. Vad är de stora farorna?

– Samtidigt har vi hela området med hot och hat mot förtroendevalda, konstnärer, journalister. Över huvud taget en vilja från olika extrema grupper att begränsa det fria ordet. Det kan vara extrema grupper från både höger och vänster eller religiösa grupper. Allt det här hänger ihop som ett slags helhet.

I fyrpartiöverenskommelsen nämns kulturpolitiken endast på ett fåtal ställen. Hur mycket kommer ni egentligen att kunna genomföra?

– Det är sant att det inte står jättemycket. Kulturskolan är vi överens om att den ska stärkas och det finns en del skrivningar om medie- och demokratipolitiken. Desto mer finns i regeringsförklaringen. Vi kommer att behöva samarbeta brett, med breda förankringar i riksdagen.

Vad ska ni göra med kulturskolan? Ska ni återinföra kulturskolebidraget?

– Ja, det vill jag. Vi är också överens med C och L att fler ska få tillgång till kulturskolan. Anslaget som M och KD plockade bort i sin budget är en pusselbit. Det räcker inte, men vi vet att det var viktigt för

många kommuner som nu har det tufft att genomföra de förändringar av kulturskolan som de ville.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Amanda Linds kulturval.

Vad är din viktigaste kulturupplevelse?

”Som barn spelade jag tvärflöjt i kommunala musikskolan och sjöng i kör. De här tidiga upplevelserna av att själv uttrycka mig i musik och kultur var viktiga.”

Vilken musik lyssnar du på för att få energi?

”Svensk folkmusik och Laleh.”

Vad får dig att skratta i kulturväg?

”Riktigt bra humor- och satirprogram, som ’Svenska nyheter’ och ’Solsidan’.”

Vilken mening ur kulturhistorien brukar du oftast citera?

”Härnösandsdramatikern Alfhild Agrell: ’Man måste sätta in sitt intresse, sitt liv, sitt blod i den tid som är för att kunna verka för den tid som kommer. Och visst är att utan entusiaster, utan sådana som tror för mycket, som begär allt, som hoppas allt, som ser stjärnor där andra bara ser fläckar, kommer man ingen vart.’ ”

Föredrar du ljudböcker eller pappersböcker?

”Pappersböcker. Jag gillar känslan av att öppna en bok, bläddra i den. Jag tittar så mycket på telefonen ändå, i mitt jobb.”

Vilket var det senaste kulturevenemang du gick på?

”Ett kulturevenemang i Härnösand med titeln ’North cultitude 6263’.”

Vilken kulturperson har betytt mest för dig?

”Sara Lidman har jag alltid haft som en förebild, en stark västerbottning. Hon stod upp för det hon trodde på och hade väldigt stark integritet.”

" Vårsalong med råblommig kitsch och gråmulna landskap

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Vårsalongen på Liljevalchs har öppnat. Ingela Lind tycker att årets upplaga är förhållandevis prydlig – men kvaliteten är förvånansvärt hög. 254 verk av 136 konstnärer visas. Vårsalongen 2019 Liljevalchs, Stockholm, visas t o m 24/3.

Konjunkturerna svänger. På 80-talet skydde etablerade konstnärer Liljevalchs vårsalong. I dag utgör de konstutbildade minst hälften av deltagarna. Kanske råder nu en så produktiv förvirring vad gäller tendenser, material och metoder att ingen förlorar på att ställa ut tillsammans med osäkra kort.

Men att recensera Vårsalongen känns fortfarande knepigt. Årets tendenser? Hur säkrar man dem när juryn är allsmäktig? Ska inte jurymedlemmarna Lasse Åberg, Helene Billgren, Susanne Vollmer och Mårten Castenfors recenserar snarare än salongens utställare? När 136 personer mellan 18 och 93 år deltar med 254 arbeten tar det också emot att lyfta fram enskilda verk. Öppenheten, brokigheten och krockarna är ju Vårsalongens själva nav – en populistisk idé som faktiskt fungerat sedan år 1921!

Men konstigheterna är nyckeln till Vårsalongens popularitet. Allra konstigast är att den fortfarande fungerar. I dag saknas ju normer för kvalitetsbedömning, och hur kan en jury samstämmigt välja in eller välja bort verk när 3 538 anonyma aktörer söker inträde med många tusen arbeten?

Det fungerar. Själv har jag en gång suttit i juryn och vet att en egendomlig samstämmighet snabbt uppstår kring vad som passerar

nålsögat. Andra konstigheter är att det över huvud taget går att hänga så många slumpartade enskildheter utan att det blir en outhärdlig röra. Samt att antalet besökare stiger varje år. År 2019 kommer ännu fler människor att välla in för att stirra på en oborstad och lite tafflig brokighet av flera hundra målningar, installationer, skulpturer och textilier. Och drömma om att eventuellt göra något kap...

Stämningen av folkfest och bristen på flott finish är avgörande. Vårsalongens existensberättigande är att den cirklar utanför den etablerade konstmarknaden; dess kärna är klassblandningen. Mixen av högt och lågt. Av plump och välkammad. Fräsch och rått. Skolat och oskolat.

Men årets salong är förhållandevis prydlig. Dämpad är ett annat ord. Inga vulgariteter eller skrikiga krockar, vare sig politiska eller materiella. I denna jäsande tid präglad av populism, Brexit, Gula västarna och SD är medelkvaliteten förvånansvärt hög. Och homogen. Liksom materialkunskapen. Finns det inte längre några amatörer i Sverige?

Jag associerar till traditionalismen och intimismen kring första världskriget. Och till den chock jag en gång fick i Sarajevo, där folk mitt under brinnande krig ägnade sig åt att måla rosor. Där blev det uppenbart: i krigets närhet målar man det man kommer att sakna. Hellre idyller än agit prop. Och visst är det bättre att vi definierar oss som människor genom att skapa konst i stället för terror, för att travestera ett av Vårsalongens verk. En kudde av Malin Palm som broderats med röd stuga och vita björkar, och fått titeln "När Kent tar till järnröret tror jag mer på nål och tråd – Björn Söders riktigt svenska broderade kudde".

För eller mot SD? Bra konst är ofta tvetydig.

Broderierna är färre än tidigare. Men de utställda är roliga. En del bombar med råblommig kitsch. Andra avger små blygsamma explosioner när deras oväntade motiv krockar med traditionella

material. Som Krister Perssons Turning Torso i petigt korsstygnet eller Stella Palms näsduk ("Gullans jäsduk"), broderad med feministiska politiska framstegsslogan.

Stefan Thunströms "Tygskulptur" (hare eller kanin?) är visserligen inte broderad. Men handsydd är den. Och i sin slitna och lappade fulhet vädjar den på ett underbart sätt om kärlek. Nästan i klass med några av Louise Bourgeois sena tygskulpturer.

Annars dominerar teckningar och måleri. Ofta tillbakablickande – men det gäller ju all kultur just nu. Och inte sällan skickligt hanterat. Det blir många porträtt av hästar och hundar och hus, varav flera arkitekturteckningar mödosamt präntats på patinerat papper. Någon gång till och med kaffeäckat.

Måleriet är ofta gråmulet, som det sträva svenska vinterlandskapet. Expressionismen tycks fortfarande gälla, och målare som Siri Elfhag ("Untamed lion man") och David Nilsson ("Brinnande sorg") kan verkligen få färgen att blossa. Medan Ellinor Tingåker triumferar i en modernistisk tradition av "naiva" porträtt på storheter som "Gustav 3" av Sverige och drottning Elisabeth av England.

Men om jag tvingas välja några favoriter är materialen mer mixade. Där finns Xose Luis Oteros "Urban metafor", som med kartong, trä och akryl mimar utbombade städer, dem vi numera varje dag ser i tidningen. Där är också utställningens största skulptur, en lysande vägg av 17 000 individuella träklossar som representerar 1 500 hemvändarhotade afghaner och målats av kollektivet Forma i Malmö. Och så gillar jag en stekpanna på vars botten Nina Jonasson målat ett stekt ägg samt Maria Lindströms "Det blir bättre sen" – ett litet oansenligt objekt bestående av ett Treorör som likt en stjärnkikare monterats på ett bordsstativ. Fin är också Mireia Rocher Sanous Billybokhylla med 180 svenska böcker organiserade i alfabetisk ordning med ryggarna inåt. En drabbande kommentar till den slutna svenskheten.

Sådana överraskningar kan en vårsalong erbjuda. Kombinationer av lågmäld poesi och drastisk förvandlingspotential.

Men som sagt. Att framhäva enskilda verk i detta skapande kaos känns smått löjligt. Det här är bara min orienteringsslinga till Liljevalchs Vårsalong 2019.

Ingela Lind
kultur@dn.se "

"Vårsalongen på Liljevalchs är en närmast obruten tradition sedan 1921 och Sveriges största jurybedömda konstutställning.

Förra året satte Vårsalongen publikrekord med 122 146 besökare. Till årets salong inkom rekordmånga ansökningar, 3 538 stycken, varav 254 verk antagits och nära hälften är målningar.

Av de 136 konstnärer som fick verk antagna är 79 kvinnor och 57 män, i åldersspannet från 18 till 93 år.

Juryns ordförande är Liljevalchs chef Mårten Castenfors och konstnärerna Helene Billgren, Susanne Vollmer och Lasse Åberg deltog i juryarbetet.

Årets dyraste verk har gjorts av pseudonymen Bullevuttan, som vill ha en miljon kronor för sin Zornpardodi "Röd sand". "

" Intranät visar på förtroendekris på Svenska kraftnät

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Det råder en intern förtroendekris gentemot ledningen på Svenska kraftnät. Det framgår av personalens frågor till generaldirektören Ulla Sandborgh och hennes stab som publicerats på myndighetens intranät. "Förtroendet för ledningen är helt borta", skriver en anonym medarbetare.

Dagens Nyheter har i flera artiklar rapporterat om oegentligheter på myndigheten Svenska kraftnät, bland annat om brister i säkerhetsskyddet.

– Det är naturligtvis en graverande historia, kommenterade energiminister Anders Ygeman (S) uppgifterna för Aftonbladet för några dagar sedan.

Med anledning av granskningen har myndigheten upprättat en särskild funktion på sitt intranät. Här kan personal anonymt ställa frågor till ledningen om det som har framkommit i medierapporteringen – och få svar.

I inläggen, som DN har tagit del av, framgår att det råder en förtroendekris gentemot ledningen på myndigheten.

"Hur ska Svenska kraftnät kunna 'bevisa' att man nu kommer att ta tag i frågor som lyfts av medarbetare? Tidigare flaggningar om oegentligheter och säkerhetsbrister har ju uppenbart varit kända av till exempel divisionschefer", skriver en person.

En person ifrågasätter att generaldirektören och en annan hög chef kan sitta kvar. Ytterligare en medarbetare anser att förtroendet för ledningen nu är borta:

"Vid medarbetarmötena pratar GD om 'vi' och får det att låta som 'vi Svenska kraftnät' men jag antar att hon menar 'vi ledningen', stämmer det? Jag har sett på intranätet att förtroendefrågan varit uppe men jag

vill ändå understryka att vad jag hör i organisationen är att förtroendet för ledningen är helt borta. Redan vid den senaste medarbetarundersökningen var det på en oroväckande låg nivå. Går det att återställa?”

Bilden bekräftas av flera källor som beskriver för DN att det har varit en orolig stämning de senaste veckorna. Det har hållits flera personalmöten och på dessa har medarbetare uppmanats att ställa frågor via intranätet.

Dagens Nyheters granskning de senaste veckorna har visat på oegentligheter på myndigheten inom flera områden:

1. Brister i säkerhetsskyddet

Flera höga chefer har anställts eller anlitats utan att de varit ordentligt säkerhetsprövade. Åtminstone två befattningar har varit placerade i den högsta säkerhetsklassen, klass ett. Det finns ett särskilt regeringsbeslut om att befattningarna är i denna klass, ett beslut som Svenska kraftnät alltså inte har följt.

Flera tjänstemän har slagit larm till myndighetsledningen om allvarliga brister i säkerhetsprövningar. En avdelningschef slog larm i september och internrevisorn i oktober.

Myndighetsledningen informerade inte den dåvarande säkerhetsskyddschefen Alireza Hafezi om att avsteg gjorts från regeringsbeslut. Detta trots att en person i en sådan befattning enligt bestämmelser ska utöva kontroll över säkerhetsskyddet. Alireza Hafezi slog dessutom larm om andra brister i säkerhetsskyddet i maj 2018. När han inte fick gehör hos generaldirektören Ulla Sandborgh tog han kontakt med Säpo.

2. Konsultupplägg

I sin roll som marknadsdirektör gav Svenska kraftnäts nuvarande generaldirektör Ulla Sandborgh en konsult uppdrag i miljonklassen. Konsulten var hennes vän och några dagar senare semestrade de tillsammans i Rio de Janeiro.

Ytterligare en direktör i den högsta myndighetsledningen har anlitat sin tidigare samarbetspartner för ett uppdrag.

3. Förhalande av information om kraftig prishöjning

Offentliggörandet av en större prishöjning i stamnätet förhalades av Svenska kraftnäts generaldirektör Ulla Sandborgh. Mejlkonversationer visar att Sandborgh beordrat sin personal att inte gå ut med uppgifterna förrän efter riksdagsvalet i september.

Ulla Sandborgh har kraftfullt tillbakavisat DN:s uppgifter om att hon förhalat prissättningen. Hon säger att förseningen berodde på osäkerhet efter sommarens värmebölja och bränder. Och att myndigheten sent fått information om att de räknat fel. Bilden av att prishöjningen de facto medvetet förhalades har emellertid stärkts för DN efter publiceringen. Sex källor på Svenska kraftnät bekräftar uppgiften.

På myndighetens intranät sammanfattar Svenska kraftnät de inlägg som kommit in som handlar om förtroendet mot myndighetsledningen: ”Vi har fått in många frågor kring hur vi ska hantera den interna förtroendekris vi har nu och vilka åtgärder vi ska vidta för att vi återigen ska känna stolthet internt och få tillbaka förtroendet för ledningen.”

Som svar på frågorna om förtroendet skriver Svenska kraftnät att myndigheten genomfört en rad åtgärder. En av dessa är en förfrågan om att Säpo ska inleda en tillsyn. Dessutom har en upphandling påbörjats av externt oberoende part för att granska samtliga ramavtal med konsulter.

Myndigheten skriver vidare: ”Att det nu råder brist på förtroende för ledningen är förståeligt och ledningsgruppen inser också att det kommer att ta tid att bygga upp ett förtroende igen.”

Ansvarig minister Anders Ygeman (S) har fortsatt förtroende för generaldirektör Ulla Sandborgh. Han säger att han nu vill avvakta de utredningar som ska ske.

Tjänsteanteckningar från regeringskansliet, som DN har tagit del av, visar emellertid att departementet ser mycket allvarligt på de uppgifter som framkommit.

Två dagar före DN:s publicering om säkerhetsprovningar – den 8 januari – kontaktade Ulla Sandborgh ansvarig statssekreterare Emil Högberg och informerade om DN:s pågående granskning. En rad uppföljande samtal hölls mellan myndigheterna både samma dag och nästkommande dagar. Den 10 januari informerades även rättschefen på statsrådsberedningen, Per Hall, och regeringskansliets säkerhetschef Ari Stenman.

I en av tjänsteanteckningarna skriver regeringskansliet: "Vidare uppgav Svenska kraftnät att flera fall hade identifierats där placering i säkerhetsklass inte stämmer överens med regeringsbeslutet. Svenska kraftnät gör dock bedömningen att i de allra flesta fall har detta inte inneburit någon säkerhetsrisk men att Svenska kraftnät utreder två fall för att se om det kan ha inneburit någon säkerhetsrisk. Svenska kraftnät uppgav vidare att dessa två fall är anmälda till Säkerhetspolisen."

I ett av inläggen på Svenska kraftnäts intranät kritiserar en medarbetare en av de utredningar som nu pågår: "I någon av artiklarna på intranätet stod det att advokatfirman Sigeman ska göra granskning. Men de är väl knappast oberoende – de utför andra uppdrag åt oss", skriver medarbetaren.

Personen fortsätter: "Borde vara bättre att anlita en annan advokatbyrå, en som inte Svenska kraftnät anlitat tidigare?"

Myndigheten svarar medarbetaren att den aktuella advokatfirman "är en professionell advokatbyrå där vi förutsätter att alla frågor hanteras opartiskt i enlighet med god advokatsed".

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

Josefin Sköld

josefin.skold@dn.se "

"Några av inläggen på Svenska kraftnäts intranät

Vid medarbetarmötena pratar GD om 'vi' och får det att låta som 'vi Svenska kraftnät' men jag antar att hon menar 'vi ledningen', stämmer det?

Jag har sett på intranätet att förtroendefrågan varit uppe men jag vill ändå understryka att vad jag hör i organisationen är att förtroendet för ledningen är helt borta.

Redan vid den senaste medarbetarundersökningen var det på en oroväckande låg nivå. Går det att återställa?

Hur ska Svk kunna 'bevisa' att man nu kommer att ta tag i frågor som lyfts av medarbetare?

Tidigare flaggningar om oegentligheter och säkerhetsbrister har ju uppenbart varit kända av till exempel divisionschefer.

Ledningsgruppen verkar lägga all kraft på granskningen och har till stora delar helt lämnat styrningen av Svk i övrigt. Såväl interna som externa möten ställs in, strategidagar och workshops kring verksamhetsplanering ställs in. Fokus ligger på att kortsiktigt lösa brister som funnits i flera år, väl kända av många!

En återgång till normala rutiner måste ske snarast, annars kommer framdriften fortsätta sjunka i takt med att även förtroendet för ledningen fortsätter sjunka. Hur ser planen för återgång till normal verksamhet ut?

Hur skall jag som medarbetare hantera känslor som besvikelse och obehag?

Har alltid varit stolt över att jobba på Svenska kraftnät, men min uppfattning om Svenska kraftnät har fått en negativ påverkan av senaste tidens skrivelser."

”Viktigt att polisens ansvar provas”

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

"DN:s kartläggning av natten då polisen sköt ihjäl en 20-åring med Downs syndrom väcker reaktioner. Advokaten Tomas Nilsson, som företräder den döde Eric Torells familj, anser att det är viktigt att polisens agerande provas rättsligt."

DN har avslöjat en rad nya omständigheter kring natten då Eric Torell, en 20-åring med Downs syndrom, sköts ihjäl av en polispatrull på en innergård i centrala Stockholm.

Det var natten den 2 augusti 2018 som Eric Torell, som intellektuellt var på en treårsnivå, tog med sig ett svart leksaksvapen liknande en kulsprutepistol för att leka i en park nära hemmet.

Polisen fick larm om en beväpnad man och satte det i samband med en kriminell person som nyligen hade pistolhotat en kvinna i samma område. På väg mot adressen fick polispatrullen dessutom uppgifter om att mannen tidigare hade utfört ett bombhot och hade tillgång till sprängmedel.

– Får man så pass allvarliga ingångsvärden så borde det ha föranlett en kraftigt förhöjd insats, säger advokaten Tomas Nilsson, som företräder Eric Torells föräldrar.

– Man borde kanske ha inväntat insatsstyrkan, fått förstärkning såväl numerärt som kompetensmässigt? Jag vill att åklagaren undersöker om någon eller några har varit oaktsamma i något avseende.

Tomas Nilsson har ännu inte fått insyn i den omfattande förundersökningen – de tre poliser som tillsammans avlossade 25 skott utreds för vållande till annans död. Men Nilsson anser att det är av största vikt att händelsen utreds noggrant, och säger att Eric Torells familj gärna vill att åklagaren väcker åtal.

– Det finns en monumental tragik i den här händelsen. Jag förstår att ingen hade önskat att det skulle sluta så här, inte heller de inblandade poliserna. Men vi får inte glömma vikten av ansvarutkrävande. Att pröva ingripandet rättsligt kan kanske förhindra att någonting liknande inträffar i framtiden.

Martin Tidén är chefsåklagare vid särskilda åklagarkammaren och leder den förundersökning som bland annat har inkluderat en 3D-skanning av innergården där Eric Torell sköts, för att möjliggöra en animering av vissa delar av händelsen. Snart väntas Tidén ta beslut om huruvida de tre poliserna som sköt Eric Torell ska åtalas eller inte.

– Många av utredningarna som vi handlägger på särskilda åklagarkammaren väcker starka känslor, säger han. Men jag måste förhålla mig objektivt till vad som har framkommit i utredningen och fatta mitt beslut utifrån det.

Måns Mosesson

mans.mosesson@dn.se "

" Minderåriga anhölls efter knivbråk

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Två minderåriga pojkar är allvarligt skadade efter att ha blivit knivskurna under ett bråk vid en ungdomsgård i Tillberga i Västerås på lördagskvällen. På söndagsmorgonen anhölls tre andra minderåriga misstänkta för dåden.

De två knivhuggna fördes till sjukhus med ambulans och är enligt polisen allvarligt skadade.

– En av dem opererades akut under natten, men nu är läget stabilt för båda pojkarna som är i tonåren, säger Lars Thomasson, kommunikatör vid Region Västmanland, till TT.

På söndagseftermiddagen var läget fortsatt allvarligt men stabilt för de skadade. De tre minderåriga som anhölls på morgonen är fortfarande misstänkta.

– De är fortsatt anhållna efter att förhör gjorts. Den tekniska undersökningen är också utförd, någon mer uppgift går vi inte ut med i nuläget, säger polisens presstalesperson Pelle Nellberg.

Knivskärningen inträffade i anslutning till en lokal, någon form av ungdomsgård, enligt polisen.

Även en minderårig flicka skadades under bråket. Hon blev inte knivstucken men fick åka till sjukhus för undersökning, efter att ha blivit misshandlad med sparkar och slag.

En förundersökning om mordförsök har inletts.

Juan Flores

juan.flores@dn.se "

" Forskare försöker ta fram vassare vapen mot halkan

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Vintern har präglats av hala gångbanor och trottoarer och det är inte slut än. Men hys hopp, fotgängare – nya halkbekämpningsmetoder håller på att forskas fram.

Januari har inte varit någon höjdarkänsla ur halksynpunkt. Framför allt inte i de södra delarna av landet.

Snö, tö och snabbt sjunkande temperaturer om vartannat har förvandlat släta trottoarer till knaggliga, superhala isvägar där ingen går säker.

Det klagas också en hel del på snörröjning och halkbekämpning.

Kommunerna slår ifrån sig – det går inte att snöröja trånga trottoarer - effektivt, och saltning fungerar inte heller särskilt bra på gångbanorna.

Men Viveca Wallqvist, forskningsledare på forskningsinstitutet Rise och ledare för flera olika projekt som rör halka, är nya metoder på spåren.

– Vanligt vägsalt är inte så effektivt, förklarar hon, och visar på en burk med rosaaktiga saltkristaller.

Det är det som används mest, även på gångbanor och vägar. Trots att det kan skada både växter och hundtassar, och bara fungerar när det inte är allt för kallt.

Men halka för fotgängare och olika kemikaliers verkan är väldigt dåligt utforskat.

– Om man gör en litteratursökning på ämnet får man nästan inte upp någonting. Det är lite konstigt att det inte forskats på detta tidigare.

Vägsaltet används för att det är billigt, och för att det funnits så länge. Men det finns mycket effektivare och miljövänligare grejer, förklarar hon.

– På flygplatser används ett ämne som heter kaliumformiat, eller salt av myrsyra. Det är betydligt mer effektivt – flygplanen halkar aldrig. Men det är mycket dyrare, kanske nio gånger så dyrt som vanligt vägsalt.

Myrsyresaltet är inte farligt för miljön, och hennes tester har visat att det fungerar utmärkt även ned till i minus 15 grader. Men allra bäst är det om det blandas upp med andra ingredienser.

– Man har velat halkbekämpa sedan urminnes tider, och då har man tagit vad man har omkring sig. Här är till exempel socker från ett sockerbruk, och här är lignin, som är ett ämne från träd, visar hon. Olika ämnen har olika egenskaper när det gäller smältförmåga, spridning och hur länge det håller sig kvar på underlaget, berättar hon. Därför har hon och hennes forskningsgrupp undersökt om det går att hitta den optimala antihalklösningen genom att blanda ihop olika komponenter. Trafikverket bekostar projektet, berättar Viveca Wallqvist.

– Vi har systematiskt testat olika blandningar och koncentrationer av myrsyresalt, socker och lignin, och mätt i den här kalorimetern, säger hon och visar på en avancerad maskin där små prover kan analyseras detaljerat utifrån olika egenskaper.

Resultatet är en ny dunderblandning, som hon nu gärna skulle vilja testa i större skala.

– Vi vill se hur det blir när man går på den, och hur den fungerar i praktiken.

Tanken är att lösningen ska appliceras i förväg så att gångbanorna är förbehandlade mot halka, förklarar hon.

– Men snön måste tas bort. Då blir det aldrig sådan här hård is på gångvägarna som vi har nu.

Det kommer att finnas bättre sätt än den gamla vanliga koksaltlösningen, konstaterar hon, men det kan bli lite dyrare för kommunerna.

– Även om det är dyrare ämnen per kilo så behöver det inte bli så mycket dyrare per kvadratmeter. Det går åt mindre av det här. Ändå, samhällsvinsten för att minska halkskadorna hos fotgängarna är enorm, konstaterar Viveca Wallqvist.

– Fallskadorna kostar mellan 22 och 25 miljarder om året enligt MSB:s beräkningar, och en tredjedel av dem sker utomhus. Folk dör av brutna höfter och lårben då de blir liggande. Samtidigt är flygplatserna alldeles rena från halka.

Fast ännu har det inte varit någon större rusning från kommunerna. Några, som Umeå, Luleå och Malmö har dock visat intresse.

– Vi har också träffat några entreprenörer som sköter halkbekämpning åt kommuner, men de säger att de hart svårt att sköta blandning av flera olika ämnen.

Viveca Wallqvist berättar att hon började intressera sig för halka 2014, då det var så extremt halt där hon bodde.

– Jag blev så arg och skrev insändare om halkan. Fast så tänkte jag ”men jag är ju kemist, då borde jag kunna forska på det här”.

Sedan dess har hon drivit olika projekt, bland annat har hon undersökt sulorna på vinterskor. Nu pågår också ett projekt som drivs av Vinnova, Formas och Energimyndigheten som går ut på att sköta snöröjningen med hjälp av förarlösa fordon under nätterna.

– Vi håller på att bygga om en sopsaltningssmaskin så att den går att köra på distans, säger Viveca Wallqvist.

TT"

" Fakta. Metoder för halkbekämpning

Koksalt är det som används mest på vägar nu. Det har effekt ned till minus 8 grader, men det krävs ganska stora mängder. Saltet har negativa effekter på miljön, bland annat hämmas växters näringsupptag, och djurtassar far illa. Vattentäkter kan också få en salt bismak.

Kaliumformiat, eller salt av myrsyra, används på flygplatser för att halkbekämpa banorna. Det har mycket bättre effekt än koksaltet, det går åt mindre mängder och är effektivt ända ned till minus 15, enligt forskningsinstitutet Rises tester. Myrsyresaltet har inte någon negativ miljöpåverkan på växter eller djur. Kaliumformiat är en biprodukt från vissa industrier.

Socker, eller snarare sockerlösning, har effekt mot halka. Det är en naturprodukt från sockerbruk.

Lignin, eller lignosulfonat, är en produkt från skogen, det ser ut som ett slags mjöl och doftar aromatiskt. Det görs av träd. Det är effektivt mot halka, och trä har länge använts för att bli kvitt det hala.

Tidigare har ämnet urea använts på flygplatser, men detta bidrar till övergödning. Därför har man slutat att använda det.

Blandningen som forskarna på Rise tagit fram utgörs av myrsyresalt, sockerlösning och lignin. Blandningen löses upp i vatten, och är tänkt att användas på gångbanor.

Källa: Rise "

" Trots våld och bråk – biblioteken vill fortsätta att vara öppna

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Verksamheter i offentliga miljöer föreslås få möjlighet att porta kunder och besökare som upprepat stör ordningen eller begår brott. Den föreslagna lagändringen omfattar även bibliotek, men bibliotekarierna själva är tveksamma.

Högljudda ungdomar som kastar böcker och skär sönder möbler. Hemlösa som flyttar in för att undvika vinterkylan. Psykiskt sjuka och missbrukare som inte lyssnar till personalen.

Så ser vardagen ut på många svenska bibliotek och i sällsynta fall förekommer även hot och våld.

– Vi är Stockholms näst största bibliotek med 2 000 besökare per dag och det händer saker varje dag. Det händer saker på Stadsbiblioteket vid Odenplan också, men här är det mycket kopplat till ordningsproblem, säger Kristofer Gren, chef för biblioteket i Kista i norra Stockholm.

– Det är en utsatt miljö för medarbetarna som får hantera väldigt mycket hela tiden, fortsätter han.

Nyligen presenterades en utredning som föreslår att verksamheter i offentliga miljöer ska kunna förbjuda personer som upprepat har stört ordningen, snattat varor eller begått grövre brott från att vistas på en viss plats.

Enligt förslaget ska ett tillträdesförbud kunna utfärdas av åklagare efter en utredning där den störande personens tidigare beteende och eventuella domar granskas.

– Då vet personen att det är förbjudet att besöka den aktuella platsen. Gör man det ändå kan man dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Tanken är att det ska avhålla dem från att befinna sig där, säger utredaren My Hedström, som också är byråchef på Åklagarmyndigheten.

Giovanna Jörgensen är bibliotekschef i Nynäshamn och arbetade tidigare som chef för biblioteket i Stockholmsstadsdelen Årsta, ett bibliotek där ordningsstörningarna varit så allvarliga att man under perioder tvingats anlita väktare för att kunna hålla öppet.

– Det har definitivt funnits en hotfull miljö i biblioteket som har gjort att det har varit ett otryggt rum för många, såväl personal som besökare. Och då kan jag inte säga annat än att vi ibland hade önskat att det funnits kraftigare åtgärder, säger hon.

Trots det är Giovanna Jörgensen skeptisk till förslaget i utredningen.

– Jag tror att frågan kommer att bli väldigt laddad och jag tror att det kan medföra begränsningar i biblioteken som en öppen plats, säger hon och fortsätter:

– Men med detta sagt detta så har biblioteken problem varje dag. Det behövs någon som tar hand om ungdomar som bråkar, det behövs platser som hemlösa kan vistas på och det behövs vård för dem som är psykiskt sjuka. Det är de personerna som hamnar på biblioteken. Att låsa ute dem från biblioteken är som att ta en Alvedon.

Fackförbundet Dik organiserar många av Sveriges bibliotekarier.

Förbundsordförande Anna Troberg säger att Dik inte stödjer förslaget om att stänga av människor från biblioteken.

– Uppstår problem ska man kunna lyfta bort dem från biblioteken i den situationen. Men att stänga av någon på längre tid, det är ett demokratiskt problem och det innebär ytterligare ett arbetsmiljöproblem. Vem ska se till att de avstängda personerna inte kommer in?

Det är just den frågan som Kristofer Gren ställer sig när han diskuterar förslaget om tillträdesförbud.

– Hur ska bibliotekarierna kunna kontrollera folk när de kommer tillbaka till lokalen? Vi har ju inga resurser att stå och kontrollera vem som kommer in i biblioteksrummet, säger han.

Enligt Kristofer Gren går vägen till lugna och trygga bibliotek inte genom förbud utan genom samarbete.

– Bibliotekarierna är utbildade till att hjälpa folk att leta efter information, de är inte utbildade till att ta hand om sociala problem och där behöver vi hjälp från andra yrkesgrupper, säger han,

TT"

"Fakta. Utredning föreslår att besökare ska kunna portas

Om det finns risk att en person kommer att begå brott eller allvarligt trakassera andra i ett bibliotek, en badanläggning eller en butik ska den personen kunna få tillträdesförbud till den aktuella platsen.

Ägaren eller den ansvarige för verksamheten ansöker hos åklagare om detta. Efter en utredning där man bland annat kan höra vittnen eller titta på tidigare polisanmälningar och domar kan åklagaren fatta beslut om tillträdesförbud. Beslutet ska kunna överklagas till domstol.

Ärendena ska handläggas "skyndsamt", men utredaren säger nej till möjligheten att låta jouråklagare ta ett omedelbart beslut om portning. Tillträdesförbudet ska gälla i högst ett år, och ska kunna förlängas med som mest ett år i taget.

Den som bryter mot tillträdesförbudet döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Källa: Utredningen "Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott" "

" Tvålen bästa vapnet mot smittan

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Snögubbar, pulkaåkning – och vinterkräk. Säsongen är här, men det finns knep för att minska risken att drabbas.

– Vara noga med handhygien. Man ska tvätta med tvål och vatten i alla möjliga sammanhang – om man har varit ute och handlat, innan man lagar mat, efter toalettbesök och i alla de lägen man har haft kontakt med andra människor. Handhygien är viktigt och handsprit hjälper inte så bra på det här viruset utan tvål och vatten är bättre, säger smittskyddsläkare Sven Montelius i Visby.

Hur ska familjemedlemmar göra med jobb och skola?

– Har man inga symptom och mår bra så räknar jag med att man inte är smittad, så man får avgöra efter hur situationen är.

Finns det några vanliga myter kring vinterkräksjukan?

– Många tror att handsprit fungerar mot viruset. Det gör det inte. De flesta typer av handsprit som finns på marknaden har inte tillräcklig effekt. I stället ska man rent mekaniskt tvätta händerna med tvål och vatten, instämmer epidemiolog Elsie Ydring på Folkhälsomyndigheten.

TT "

" L och MP under riksdagsspärren

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Både Miljöpartiet och Liberalerna skulle åka ur riksdagen om det vore val i dag, enligt Svensk Väljaropinion, uppger Ekot.

Liberalerna, som fick 5,5 procent av rösterna i höstens val, hamnar i mätningen på 3,9 procent. På samma siffra landar Miljöpartiet som fick 4,4 procent i valet. Även Moderaterna har tappat sedan valet (18,9 procent nu jämfört med 19,8 i valet) , precis som Centerpartiet (7,5 procent jämfört med 8,6 procent).

Stödet för Socialdemokraterna har dock stärkts enligt undersökningen, där de nu ligger på 30,5 procent jämfört med 28,3 i valet. Även Sverigedemokraterna har gått fram från 17,5 till 19,1 och Kristdemokraterna har ökat från 6,3 till 6,8 procent. Vänsterpartiet står stilla på 8 procent.

Svensk Väljaropinion är Sifos sammanvägning av mätningar och görs på uppdrag av Ekot. Drygt hälften av intervjuerna är gjorda efter uppgörelsen mellan S, MP, C och L.

TT "

" Allt fler slussas till anställning från Samhall

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Rekordmånga personer från Samhall har fått jobb på den vanliga arbetsmarknaden. – Nu ser fler företag potential hos personer med funktionsvariationer, säger Monica Lingegård, vd för Samhall.

Under 2018 fick 1 492 personer jobb på företag efter att ha gått genom Samhall. Det är en kraftig ökning från året innan. Enligt Samhalls vd Monica Lingegård finns det flera faktorer bakom siffrorna.

– Vi ser en trend där allt fler arbetsgivare är villiga att rekrytera från målgruppen. Fler ser kraften i människor med funktionsvariation. Med en lyckad matchning kan det bli riktigt bra, säger hon till DN.

Medarbetarens utveckling och Samhallschefernas engagemang och förmåga att se talang hos individen är andra viktiga beståndsdelar för lyckade rekryteringar, enligt Monica Lingegård.

Samhall finns på 600 orter i Sverige. Arbetsförmedlingen bestämmer om en person, som i regel är en ung vuxen, ska rekryteras av företaget. För att få en anställning hos Samhall krävs att personen har arbetsförmåga och någon typ av funktionsnedsättning.

– Vi hjälper medarbetarna att bygga självförtroende och med att förstå vad det innebär att ha ett jobb. I nästa steg handlar det om att få träning och utbildning i något av våra 24 olika yrken, säger Monica Lingegård.

Anställningen varar under max två år. Lokalvårdare, lagerarbetare, butiksbiträde och omsorgsmedarbetare är några av de yrken de anställda kan arbeta som. Målet är att personen ska rekryteras över till uppdragsgivaren.

– När människor som ofta har en problematisk bakgrund och kanske aldrig har jobbat får komma in i arbetsgemenskapen går det relativt fort. På ett år kan de skaffa sig en helt annan framtid än vad som var möjligt innan, säger Monica Lingegård.

Andelen rörelsehindrade som Arbetsförmedlingen hänvisar till Samhall minskar medan andelen personer med psykiska utmaningar och neuropsykiatriska diagnoser ökar.

– Det är en spegling av samhällets utveckling. En skadad höft eller axel opereras i dag och personer som sitter i rullstol kan få jobb utanför Samhall. Varför neuropsykiatriska diagnoser ökar är en annan fråga, säger Monica Lingegård.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

" Fakta. Ett av statens största företag

Fakta. Så många personer har rekryterats från Samhall

2015: 1 059

2016: 1 179

2017: 1 295

2018: 1 492

Samhall är ett svenskt statsägt aktiebolag med uppdraget att skapa meningsfulla och utvecklande arbeten för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Företaget grundades 1980 och är i dag ett av Svenska statens största företag, sett till antal anställda i Sverige.

Källa: Samhall "

"Julhandeln backade trots högkonjunktur"

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

För första gången på nästan 30 år backade julhandeln under högkonjunktur. Enligt Johan Davidson, chefsekonom på Svensk Handel, väljer svenskarna att lägga pengar på annat än prylar.

Den svenska handeln visade minussiffror under december 2018 jämfört med året innan.

– Det är en anmärkningsvärt svag utveckling i december, säger Johan Davidson.

Prognosen var att handeln skulle öka med 3 procent jämfört med december 2017. I stället minskade den med 1,1 procent, enligt SCB:s siffror. Detta trots högkonjunktur.

– Hushållens inkomster är goda och konsumtionsutgifterna – som även inkluderar resor, restaurangbesök och tjänster – ligger på 4 procent. Det fanns goda skäl att tro på en omsättningstillväxt på omkring 3 procent, säger Johan Davidson.

Det har bara hänt tre gånger tidigare att handeln har visat minussiffror under de senaste 28 åren: 1992, 1995 och 2012. Då har konjunkturen varit svagare. I år sker alltså ett trendbrott.

Siffrorna är preliminära och leksakshandeln finns inte med i statistiken. Inte heller varor som beställs eller köps i utlandet registreras, vilket också kan påverka. Men ingen av dessa faktorer kan anses vara hela anledningen till utvecklingen, enligt Johan Davidson.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se "

"Här räknas inte dyslexi som en svårighet"

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

"Förra året ökade rekryteringen från Samhall till olika företag i Sverige kraftigt. DN besökte ett e-handelslager utanför Stockholm för att träffa två personer som fått jobb genom det statliga bolaget.

Det nybyggda e-handelslagret i Kungsängen utanför Stockholm är modernt. Trots att det delvis är automatiserat krävs att omkring 200 personer är på plats samtidigt i den 30 000 kvadratmeter stora lokalen för att logistiken ska fungera. Medarbetaren Daniel Norén ansvarar för att sortera ordnarna – främst kläder och skor – som kunderna beställt. Han är tillsvidareanställd och trivs bra med arbetet.

– Jag har haft det väldigt roligt och fått möjlighet att vara mentor åt nya personer, säger han.

Daniel Norén, som är 24 år, utbildade sig efter skolan till kock. Arbetet var stressigt och han upplevde att möjligheten till fritid var begränsad.

– Jag arbetade sena kvällar samtidigt som jag ibland skulle upp tidigt på morgonen. Min kropp hade svårt att klara det, säger han.

Under några månader var han arbetslös och fick stöd hos Arbetsförmedlingen. Där blev han hänvisad till Samhall, som gav honom tips om att söka lagerarbete. Snart fick han grönt ljus av Ingram, som driver lagret han nu arbetar på i Kungsängen. Det var ett år sedan. Trots en heltidstjänst och två timmar pendling till jobbet har han nu större möjlighet att ägna tid åt sitt stora sport- och friluftsansintresse där cykling, löpning och innebandy hör till favoriterna. I skolan hade han inlärningsssvårigheter men på sin nuvarande arbetsplats upplever han inte att det är ett problem.

– Här räknas inte dyslexi som en svårighet, säger han.

Statligt helägda Samhall har i uppdrag att hitta arbete till personer med nedsatt arbetsförmåga, oftast någon form av psykisk eller fysisk funktionsnedsättning. Felix Engfeldt är platschef på Ingramlagret. Han säger att ledarskapet är av yttersta vikt för att samarbetet ska fungera.

– Det krävs en tydlig kravbild och vision över vad man vill uppnå tillsammans. Det är viktigt att ha rätt ledare på plats som kan ta hand om Samhallspersonalen. Man måste vara tydlig och förstå hur man ska ge instruktioner, säger han.

Högre sjukfrånvaro och kortare arbetstid är vanligare hos medarbetare som kommer från företaget men Felix Engfeldt ser även tydliga fördelar.

– Jag försöker bygga en kultur som inte gör skillnad på vem som är vem utan som i stället försöker se människan. Utifrån det är många från Samhallspersonalen mer engagerade, motiverade och lojala, säger Felix Engfeldt.

Han har arbetat inom olika lagerverksamheter under 20 års tid och säger sig ha receptet på hur man framgångsrikt driver verksamhet.

– De företag som lyckas bäst är företag som tar hand om människorna som jobbar där. Det handlar om att leda på ett bra sätt och se till att människor trivs. De som arbetar här åker inte på kundmöten eller på konferenser utan måste trivas med arbetet på plats. Är man ingen bra arbetsgivare kommer de bästa att lämna, säger Felix Engfeldt.

Vid en annan station lite längre in på lagret arbetar Daniel Leskinen, som även han har kommit till lagret via Samhall. Han har arbetat inom företaget sedan november 2017. Inledningsvis upplevde han arbetsplatsen som stressig men han vände sig snabbt.

– Jag undrade var jag egentligen hade hamnat. Folk sprang runt. Det tog två veckor att komma in i arbetet, säger han.

Även Daniel Leskinen hade inlärningsvårigheter i skolan. I gymnasiet läste han en praktisk linje inom träteknik och möbelsnickeri. Genom Arbetsförmedlingen sökte han olika typer av jobb utan framgång. Han

blev då hänvisad till Samhall och började arbeta med gravskötsel och att plantera blommor på Skogskyrkogården. Därefter genomgick han en utbildning till lokalvårdare och började snart arbeta med att städa bland annat Stockholms stadshus och Axfoods huvudkontor. Även han trivs bra med sitt nuvarande arbete.

– Det är ett fysiskt jobb, man står inte stilla, säger han.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se "

”Postnord utnyttjar sin position på ett orimligt sätt”

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

"Postnord anklagas för att göra intrång på marknader där det inte hör hemma. Nu sluter flera konkurrenter upp och efterfrågar en utredning om vad som egentligen är det statliga bolagets kärnuppdrag.

”Postnords framtida roll ska belysas.” Så lyder parollen när branschorganisationen Grafiska Företagen, Citymail och postföretaget 21 Grams samlas i ett gemensamt initiativ för att lyfta frågan om vad Postnord egentligen borde hålla på med. Man tycker att Postnord genom sin tyngd som statlig aktör gör intrång i branscher där företaget inte hör hemma och att det skapar en oschysst konkurrens gentemot de privata aktörerna.

– I takt med att brevvolymerne går ner går de in och konkurrerar väldigt aggressivt på marknader som inte är deras egna. Det blir en otroligt tuff konkurrens för de privata aktörerna där Postnord utnyttjar sin position på ett sätt som inte är rimligt, säger Ravindra Parasnis, vd på Grafiska Företagen.

Företagen syftar bland annat på tryckeriverksamhet, logistiktjänster, utdelning av direktreklam och e-handelslösningar, som de menar sträcker sig långt utanför Postnords ursprungliga uppdrag – att leverera brev. Enligt Ravindra Parasnis skapar Postnord en kraftigt pressad prisbild som de privata aktörerna inte har råd att matcha.

– Våra medlemmar hamnar många gånger i ett läge där de måste ligga på nollmarginal eller till och med under för att kunna konkurrera.

Exakt vad initiativet ska bestå av är de inte helt på det klara med. Men till en början har de tre aktörerna bjudit in olika ”relevanta politiker” till ett seminarium för att få i gång diskussionen. Någon representant från Postnord är dock inte inbjuden. När arbetet är klart räknar man med att kunna presentera en rapport med ”samlade slutsatser” och en rad förslag att överlämna till näringsdepartementet. Förhoppningen är att arbetet ska leda till ett tydligare besked om vad Postnords kärnuppdrag är.

– Staten borde, som ägare i bolaget, ha ett starkt intresse av att utreda och slå fast vad som är ett rimligt uppdrag för Postnord, säger Ravindra Parasnis.

Postnord tycker att det räcker bra med de ramar som redan finns.

– Det korta svaret är att vi följer det som våra ägare har bestämt att vi ska göra, och de riktlinjer som finns från PTS och konkurrensverket, säger Julia Spector, presschef på Postnord.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

" Hungriga älgar kostar skogsägare miljarder

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Bristen på fyra viktiga lövträd leder till hungriga älgar som fyller magen med tallbarr för att överleva.

Skadorna kostar skogsägarna miljarder varje år.

Det saknas tillräckligt många rönnar, sälgar, ekar och aspar i drygt 60 procent av Sveriges älgförvaltningsområden, enligt Skogsstyrelsen som för första gången har kartlagt förekomsten av de fyra lövträden i ungskog.

TT "

" Prostatascreening kan minska dödsfallen med 30 procent

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Män som deltar i ett regelbundet screeningprogram har 30 procent mindre risk att dö i prostatacancer, enligt en ny studie från Göteborgs universitet. Störst risk att dö i sjukdomen har män som börjar screenas efter 60. Men screeningen har också nackdelar.

Prostatacancer är den vanligaste cancerformen i Sverige och står för nästan 17 procent av alla cancerfall. Varje år diagnostiseras 10 500 män i Sverige för prostatacancer. 2 400 män dör varje år.

Prostatacancer är den vanligaste dödsorsaken av cancer hos män.

Ny forskning vid Göteborgs universitet visar att dödsfallen i prostatacancer minskar med cirka 30 procent vid organiserad och regelbunden PSA-screening. I studien har 10 000 män inbjudits till PSA-testning vartannat år. Männen har följts under 22 år.

– Detta är egentligen ingen jättenyhet för oss, utan snarare något vi förväntat oss. Bland annat utifrån en stor europeisk screeningstudie som pågått i många år, säger Maria Frånlund, disputerad inom urologi vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet och överläkare på universitetssjukhuset.

Hon vill i stället framhålla studiens resultat om vilka män som dör trots att de är med i ett organiserat och kontinuerligt screeningprogram.

– Det vi såg var att män som gick in sent i programmet, efter 60, hade en ökad risk för prostatacancer. Flera av dessa män hade redan spridd sjukdom i kroppen och då kunde behandling inte bota cancer.

Studien kunde också visa att män som efter att ha deltagit upp till övre åldersgränsen, 70 år, senare insjuknade och dog i prostatacancer. Med andra ord är det för tidigt att sluta screena friska män redan vid 70 års ålder. Faran är inte över då, menar Maria Frånlund.

– Så ska man införa ett screeningprogram i Sverige så är det viktigt att även titta på när man ska avsluta screeningen. Förut har man avfärdat människor över 70-årsåldern, tror att medelåldern blir allt högre och många är friska långt upp i åren, säger hon.

Frågan om allmän prostatascreening, liknande den som sedan 1980-talet finns för bröstcancer hos kvinnor har debatterats länge. Ett PSA-prov är ett blodprov som kan ge en signal om prostatacancer långt innan några symtom går att upptäcka. Trots att även tidigare studier visat på positiva effekter av organiserade screeningprogram sade Socialstyrelsen så sent som förra året nej till att rekommendera ett nationellt screeningprogram.

Huvudskälet är att nyttan med screening för prostatacancer med enbart PSA-prov inte tydligt överväger de negativa effekterna på befolkningsnivå, enligt Socialstyrelsen.

– Det är en väldigt komplex fråga. Ett förhöjt PSA-värde kan betyda att du har en hög risk för cancer, men kan också vara ett tecken på att du har en godartad tillväxt av körteln. Sedan finns det män med låga värden som kan utveckla en aggressiv cancer i alla fall, säger Maria Frånlund. Men det största problemet är att prostatacancer kan se så olika ut hos olika män, och cirka hälften av alla män som får diagnosen efter screening har egentligen en ofarlig cancer, och riskerar att behandlas i onödan.

I Sverige finns i dag alltså inga nationella rekommendationer om prostatascreening. Inte heller internationellt har PSA-screening slagit igenom. Enligt Maria Frånlund finns bara två länder i världen – Kazakstan och Litauen – som har nationella screeningprogram för prostatacancer.

I Sverige är det i stället upp till varje man i riskåldern att avgöra om han vill testa sig eller inte. Enligt Maria Frånlund testar sig nästan hälften av alla män över 50 på eget initiativ. Men det ser väldigt olika ut i olika regioner.

– Bekymret med oorganiserad provtagning är att helt fel personer kan testa sig, det görs inte på ett strukturerat sätt och det blir väldigt ojämnt. Många män får en undermålig uppföljning. Det är också kostsamt för samhället, och nyttan är svår att analysera.

– Vi tror det skulle vara fördelaktigare att organisera upp detta på något sätt, så att alla män har samma förutsättningar. Men det är en politisk fråga, säger hon.

Det var just att öka förståelsen för effekten av screening och diskutera hur ett framtida screeningprogram skulle kunna utformas som var huvudsyftet med Maria Frånlunds avhandling. Hon säger att det råder en stor osäkerhet, både inom vården och hos Socialstyrelsen, om hur man ska hantera män i riskåldern för prostatacancer.

– Det beror på att vi behöver kompletterande test till PSA som förbättrar diagnostiken. PSA-proven gör att vi hittar många ofarliga tumörer som inte skulle ge några bekymmer. Om vi inte hittat dem skulle patienten ha varit lyckligt ovetande. Vi kan inte avgöra vilka som har en ofarlig cancer och vilka som har den aggressiva formen. Det gör att män opereras i onödan. Ett ytterligare problem är att prostataoperationerna är komplicerade och kan få allvarliga biverkningar. Prostatakörteln sitter besvärligt till och är anatomiskt svår att komma åt. Det finns risk att slutmuskel och potensnerver skadas.

Majoriteten av de män som opereras, över 80 procent, drabbas av någon grad av minskad erektionsförmåga. Många blir totalt impotenta för att nerverna skadas. Och 20–25 procent av männen får problem med vattenkastning och urinläckage.

– Det är inte så kul om man är 60 år och får gå med ett blöjskydd resterande liv, efter att ha tagit bort en cancer som var helt ofarlig, säger Maria Frånlund.

Men utvecklingen går trots allt framåt. Dödligheten i prostatacancer har drastiskt minskat de senaste 15 åren med hjälp av tidigare diagnostik och bättre behandling.

Maria Frånlund säger att riktad cellprovtagning med magnetkamera kan vara en metod för att göra prostatadiagnostiken mer precis. Det skulle också leda till färre biverkningar.

Kan operationsmetoderna förbättras ytterligare?

– Vi driver hårt att den här typen av operationer ska göras på så kallade högvolumcenter, där varje kirurg som jobbar gör minst hundra ingrepp per år, så att man blir duktig på detta. Då ser vi att biverkningarna minskar avsevärt, säger Maria Frånlund.

Enligt Maria Frånlund har 30–40 procent av männen i 60-årsåldern besvär med vattenkastning. Det är helt naturligt, eftersom prostatan växer med åldern. En tidigare studie vid Göteborgs universitet har tittat på om män med förhöjda PSA-värden och svårigheter att tömma blåsan, eller som måste kissa ofta, hade en högre risk för prostatacancer.

– Det är många som tror det, men vi såg tydligt att det var tvärtom. De män som hade den typen av besvär och förhöjt PSA hade lägre risk för prostatacancer.

Vad kan det bero på?

– De högre PSA-värden som dessa män uppvisar är betingade av att de har en godartad prostataförstoring. Att prostatakörteln är förstörd är absolut inte samma sak som cancer. Många blandar ihop begreppen. Maria Frånlund tror inte på dagens lösning där enskilda män på eget bevåg går och tar ett prov då och då.

– Utifrån våra resultat i studien bör detta struktureras. Jag tycker att man ska ha en nationell samsyn kring var som ska göras.

– Ska man trycka på startknappen för allmän screening så ska man ha klart för sig precis hur man ska göra. Vid vilken ålder inleds screeningen och när ska den avslutas?

Hans Arbman

hans.arbman@dn.se"

"Fakta. Studien

Studien "Prostate Cancer Screening: Outcomes and Risk Prediction" är gjord vid Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet.

Resultaten i studien baseras på uppgifter om 20.000 män som var mellan 50 och 64 år när studien inleddes.

Hälften av männen lottades till en screeninggrupp som erbjöds PSA-test vartannat år samt cellprovstagning om förhöjda värden upptäcktes. Hälften lottades till en kontrollgrupp som inte erbjöds PSA-provtagning inom studien.

De deltagande männen har följts under drygt två decennier. Efter 22 års uppföljning hade 300 av männen dött i prostatacancer.

Studien har den längsta uppföljningstiden av alla screeningstudier om prostatacancer i världen. "

" Maria Schottenius: Därför behövs kulturell försvarspolitik – och pengar till försvaret

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Fjolåret var året då finkulturen blev fulkultur. När det nu behövs som mest släpper Socialdemokraterna ånyo ministerportföljen. Handlar det om beröringsskräck? Jobbigt folk att ha att göra med, kulturmänniskorna.

En vecka har gått efter Stefan Lövens regeringsförklaring som tecknade Sverige som ett kommande Shangri-La, fast med fler poliser. Samtidigt kunde alla höra att kulturfrågorna inte prioriteras. De fick inte många rader. Och den nya kulturministern blev snabbt betraktad som "en provokation" (DN 21/1) och ett utslag av att "S har gett upp kulturpolitiken" (AB 21/1). Även om kritiken mot ministrarnas person mjukades upp under veckan.

2018 var året då finkulturen blev fulkultur. Svenska Akademien körde i botten och fråntaget Nobelpriset. Kulturprofilen rannsakar och dömd. Sätt ordet kultur framför vad som helst och människor vänder sig om i förakt. Som Kulturman. Det var förr ett hedervärdt epitet.

I Sverige känns kulturministerposten numera vid sidan av den ordinarie politiken. Ett departement där Socialdemokraterna numera inte placerar sitt eget folk. Finns det inga lämpliga kandidater? Handlar det om beröringsskräck? Att inte vilja bränna vanliga, dugliga politiker på denna knepiga uppgift? Man vet aldrig var kulturfrågorna hamnar, i vilken skottglugg. Alltid lika oförutsägbart. Och jobbigt folk att ha att göra med, kulturmänniskorna.

Det är nu femtio år och mer, sedan de blivande statsministrarna skolades in genom att först ta hand om kulturen. Det gjorde Tage Erlander, Olof Palme och Ingvar Carlsson. Kulturen ansågs central och tillsammans med utbildningen området där idéerna om framtidens Sverige tog form. De tidigare statsministrarna var alla tre stora bokläsare och den som har läst Tage Erlanders dagböcker kan se att han i hemlighet också var en vass och rolig teaterkritiker. Tage Erlander höll under 60-talets kulturella guldålder hov på Harpsund, "socialdemokratins Versailles" (myntat av Anders Ehnmark), och lät författare, skådespelare och kulturfolk av alla slag vara med och dra upp riktlinjerna för kulturpolitiken. P O Enquist spelade stor roll i den numera klassiska kulturpolitiska utredningen som antogs 1974. Och under Olof Palmes ledning blev Stockholm en huvudstad som verkligen gillade kultur. Filminstitutet, Kulturhuset, Moderna museet, stora moderna institutioner kom till och de gamla hittade nya kreativa former. Stockholmarna byggde sin Stadsteater. Kulturen kom i centrum med radikala ledare, som Pontus Hultén, och man utmanade konservativa, traditionella tänkesätt och mönster. En ny lekfullhet rådde.

Men alla tyckte inte det var lika roligt. Socialdemokraterna dominerade och blev påhoppade. Från höger kom det upprepade kritik att institutionscheferna tillsattes politiskt, Sosses adeln regerade med Harry Schein i spetsen. Och från vänster kom de fria grupperna som hånade och skrämde och lyckades släcka det socialdemokratiska intresset en del.

Efter några turer tillsattes Folketshus-chefen Bengt Göransson som minister och lyckades under 80-talet hitta en modell där utbildning och kultur kombinerades. Marita Ulvskog och Leif Pagrotsky höll som kulturministrar också kulturfrågorna högt. Göran Persson var engagerad och hade Anna Lindh fått leva hade Sverige fått en ledande politiker, sannolik statsminister, som varit kunnig och

kulturintresserad. Under sin tid som kulturborgarråd var hon en av Stockholm flitigaste teater- och operabesökare. Vi bodde i samma trappuppgång så jag vet. Socialdemokratin och Kulturen kunde ha tagit en annan vändning än den gjorde.

Det som nu krävs är att kulturfrågorna görs tunga igen. De är inte enkla, kommer aldrig att bli, men de behöver hanteras av politiker som kan och vågar inse betydelsen av dem och inte är rädda för tuffa tag. Svenska Akademiens självsmål är en påminnelse om att kultur handlar om praktik och djup, inte prål och yta.

Och se upp för högerflanken. Nationalisterna och extremhögern är kulturfientliga på riktigt. Därför behövs kulturell försvarspolitik och pengar till försvaret.

Maria Schottenius "

" 16 tidningsutgivare utreds för förtal

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Justitiekansler Mari Heidenborg utreder totalt sexton tidningsutgivare för förtalsbrott. En unik åtgärd. Expressen, Aftonbladet, Svenska Dagbladet, Sydsvenskan och Metro finns bland de som granskas.

Bakgrunden är en händelse i oktober 2017 då en chaufför anklagades för att ha visat porrfilm för underåriga på en skolbuss. Föraren stängdes av från sitt jobb, men friades snart från alla misstankar. Det framkom att det var en romantisk komedi med åldergräns 11 år som visats. Dessutom initierades filmvisningen av ett av barnen ombord. Granskningsnämnden för radio och tv fällde SVT redan i april förra året för ett inslag om händelsen. Nämnden slog också fast att busschauffören kunde identifieras då den aktuella orten och namnet på elevernas skola nämndes i tv-inslaget. PO, Pressombudsmannen, och PON, Pressens opinionsnämnd, har också klandrat en rad tidningar som skrivit om filmvisningen, däribland Aftonbladet, Expressen, Metro och Svenska Dagbladet.

JK Mari Heidenborg inledde den 14 december en brottsutredning som omfattar 16 riks- och lokaltidningar. Den nya lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari i år ger utgivare möjlighet att inom två veckor ta bort en publicering och därmed undgå ett eventuellt åtal för förtal.

JK:s utredning är första gången lagstiftningen används.

– Det som föranledde beslutet handlar i samtliga fall om publiceringar på webbplatser som ligger kvar även efter de kritikbeslut som getts av bland annat PON. Publiceringar som fortfarande enligt min bedömning innefattar uppgifter som kan utgöra förtal, säger Heidenborg till DN.

– När det gäller publiceringar som ligger mer än ett år tillbaka i tiden så skickar vi nu underrättelser och möjligheten att inom fjorton dagar ta bort publiceringen och då faller ju saken. Om förundersökningen leder till att artiklarna tas bort har vi också uppnått syftet. Då är saken avslutad.

Vad är den avgörande poängen med den nya lagstiftningen, enligt dig?

– Framför allt är den en förutsättning för att man ska kunna upprätthålla ansvaret som ansvarig utgivare så att man inte har ett evigt ansvar. Den har att göra med att det just är så svårt med publiceringar på webben eftersom de ligger kvar och skvalpar. Som ansvarig utgivare får man nu den här fristen på sig, säger JK Marie Heidenborg.

Expressens chefredaktör Thomas Mattsson beskriver förtalsutredningen som högtintressant för publicister. Han betonar att felaktiga uppgifter i artiklar i dag korrigeras så fort de upptäcks oavsett om PO eller PON riktar kritik. Det finns dock en etablerad princip om att även klandrade artiklar som rymmer ”viktiga principiella ställningstaganden” kan hållas tillgängliga för läsning om det tydligt anges att de har klandrats.

– Om justitiekanslern anser att ett argument för att avpublicera en artikel är att Pressens opinionsnämnd har klandrat den så är det en helt ny hållning. Men om JK egentligen syftar på att hon uppfattar de här artiklarnas innehåll som förtal då agerar hon i enlighet med den nya lagstiftningen, och då är det inte konstigt att uppmana till att man ska ta bort dem, säger han.

– Men jag har sett att justitiekanslern i olika kommentarer har hänvisat till att artiklarna ligger kvar på nätet trots att de är klandrade av PON – och då har JK missförstått det pressetiska systemet. Det är inte så att man med automatik ska avpublicera och rensa i arkiv bara för att en uppgift har blivit klandrad. Det *kan* finns skäl till det, men det är ingen självklarhet, säger Thomas Mattsson.

– Det ska bli intressant att se hur detta utvecklas. Det är extremt ovanligt att JK brottsutreder sexton ansvariga utgivare samtidigt. En majoritet av de här artiklarna är dessutom skrivna av TT, Tidningarnas telegrambyrå, och har publicerats i lokaltidningar. Det finns väldigt många speciella aspekter här.

Vad i den nya lagstiftningen välkomnar du?

– Den är bra i den mening att en utgivare per 2019 får ju rådrum att avpublicera till exempel en artikel som innehåller ett förtalsbrott som kanske publicerades av en tidigare utgivare. Det som är negativt är att utgivare kan lockas att avpublicera material bara för att slippa ett eventuellt åtal. En utgivare som av tid- eller kostnadsskäl vill undvika en förtalsprocess riskerar att avpublicera uppgifter som i en rättegång hade visats sig vara helt lagliga att publicera.

Georg Cederskog

georg.cederskog@dn.se "

" Skolanställd greps – hade 251 kilo cannabis i skåpbil

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

En man i 30-årsåldern greps i november i Vårby söder om Stockholm med 251 kilo cannabis i en hyrd skåpbil. Drogerna beräknas ha ett gatuvärde på 25 miljoner kronor. Polisen kopplar mannen, som arbetade som elevassistent på en skola, till ett kriminellt nätverk i södra Stockholmsområdet.

Hyrfordonet var på väg från Skåne till Stockholm när det stoppades i Vårby i Huddinge kommun i november i fjol. I lastutrymmet på den vita skåpbilen hittade polisen 251 kilo cannabis förpackat i flyttkartonger från en fransk byggvaruhuskedja.

Bakom ratten satt en man i 30-årsåldern som arbetade som elevassistent på en skola. Mannen, som är tvåbarnsfar, är enligt polisen släkt med en ledare i ett kriminellt nätverk i södra Stockholmsområdet. Han är dömd för ett antal trafikbrott men är därutöver ostraffad. – Personen är stockholmare och har kopplingar till en kriminell gruppering via nära släktskap. I nuläget kan jag inte säga vilken det är, säger Jonas Lindberg, gruppchef för enheten för grova brott i polisområde Syd.

Enligt polisens uppgifter hade mannen hämtat drogerna i Skåne, dit de fraktats från Spanien. När myndigheten gjorde en husrannsakan i den misstänktes skåp på skolan påträffade de sprängkapslar och en anmärkningsvärd summa kontanter.

– Vi hoppas nu kunna ta fast ytterligare personer kopplade till de här drogerna, säger Jonas Lindberg.

John Falkirk john.falkirk@dn.se "

" Hennes lön var för låg – utvisas efter nio år

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Vårdbiträdet Zohreh Gheydar utvisas efter nio år i Sverige. Orsaken är att hon har tjänat mindre än grundlönen i hennes anställningsavtal. Dessutom har hon tagit för kort semester. Men att utvisas innebär en hälsorisk eftersom hon har sjukdomen ms. – Sverige känns som mitt hemland, säger Zohreh Gheydar, 32 år.

Zohreh Gheydar står i köket när hon får beskedet. Det är en tidig eftermiddag hemma i det röda lägenhetshuset som ligger i Upplands Väsby, norr om Stockholm. Kylskåpet pryds av fotografier av pojkvännen och olika lappar påminner om hennes möten. När telefonen ringer är det hennes juridiska ombud som berättar om avslaget. På två veckor tappar Zohreh Gheydar fem kilo.

– Jag har gråtit varje dag sedan jag fick beskedet, säger hon.

2010 kom Zohreh Gheydar till Sverige från Iran med ett arbetstillstånd. Under den tiden pågick valprotester i hemlandet där flera demonstranter dödades. Hon beskriver Iran som ett otryggt land och nämner att hon även har personliga skäl till att inte flytta tillbaka. De första två åren i Sverige arbetade hon inom grovstädning. Efteråt sökte hon jobb på ett bemanningsföretag inom hemtjänst och personlig assistans. På hemsidan beskriver företaget sig som mångkulturellt och erbjuder vård på flera språk.

Att arbeta inom hemtjänsten mår Zohreh Gheydar bra av. I dag har hon ett tiotal äldre kunder hon besöker i hemmet. Bland annat ledsagar hon, följer med ut på promenader och delar ut medicin. Att laga svensk

husmanskost var till en början svårt, men med tiden lärde hon sig hur maten blev som godast.

– Kunderna jag möter i mitt arbete är familj för mig, en del kunder har jag känt i flera års tid och träffar oftare än mina egna föräldrar, säger hon.

Genom årens gång har Zohreh Gheydars arbetstillstånd förnyats av Migrationsverket. 2016 gick hennes senaste arbetstillstånd ut. Den här gången ansökte hon om ett permanent uppehållstillstånd, vilket innebär att personen har rätt att arbeta och bo i landet på samma villkor som andra invånare. Kravet är att den sökande har bott i Sverige under en viss tid. I Zohreh Gheydars fall handlade det om fyra år i landet.

Trots att hon uppfyller hemvisttidskravet fick hon avslag på sin ansökan. Orsaken är att hennes tidigare arbetstillstånd inte har uppfyllt regler som krävs för att få arbeta i landet. Bland annat ska en person med ett arbetstillstånd ha rätt till semesterförmåner såsom semesterledighet, semesterersättning och semesterlön.

I semesterlagen står det att arbetsgivaren är skyldig att se till att arbetstagaren tar ut sin semester och följer semesterlagens bestämmelser. Trots att Zohreh Gheydar har rätt till 25 dagars semesterledighet varje år har hon inte tagit ut alla dagar. Under 2013 tog hon inte ut någon semester alls.

Enligt hennes arbetsgivare var det lagligt att ta ut semestern året därpå medan Migrationsverket fastslår att hon inte fick spara dem. Dessutom har semesterersättningen räknats in i lönen vid vissa tillfällen vilket myndigheten säger strider mot semesterlagen.

– Min arbetsgivare sa att det funkade så, jag kunde inte ens tänka mig att personen skulle göra fel eftersom den driver ett eget företag, har personal och känner till landet, säger Zohreh Gheydar.

Dessutom behöver personen försörja sig själv utan försörjningsstöd. Ett schabloniserat försörjningskrav tillämpas på 13 000 kronor. Zohreh

Gheydar arbetar 75 procent och har en grundlön på 15 500 kronor enligt anställningsavtalet. Men eftersom hon har en timlön har den utbetalda lönen ibland hamnat under grundlönen. Migrationsverket fastslår att Zohreh Gheydar inte har haft lön i enlighet med anställningsavtalet.

– Zohreh Gheydar har under vissa perioder varit sjuk eller studerat på SFI, men då har vi löst det med att hon har tagit igen de förlorade dagarna månaden efteråt, säger vd:n på bemanningsföretaget, som vill vara anonym.

2012 blev Zohreh Gheydar diagnostiserad med sjukdomen ms. Sjukdomen innebär att isoleringslagret runt nervtrådar i hjärnan och ryggmärgen förstörs, vilket kan leda till bestående funktionsnedsättningar. På grund av avslaget är hon stressad vilket har påverkat synen. Det är bland annat på grund av sjukdomen hon ibland har varit sjukledig från jobbet.

Hennes läkare har skrivit ett utlåtande om hennes situation. I brevet skriver han bland annat att det finns en risk att Zohreh Gheydar tvingas byta behandling om hon utvisas till Iran. Detta eftersom behandlingsformen inte existerar i hemlandet.

– Migrationsdomstolen tar inte hänsyn till annat än arbetstillståndets regler, min läkare kan endast förklara hur min sjukdomssituation ser ut, säger Zohreh Gheydar.

2017 införde den dåvarande regeringen en lagändring som innebär att arbetstillstånd inte nödvändigtvis måste dras in när en arbetsgivare gör mindre misstag. Dock ska allvarliga brister i arbetstillståndet leda till att det återkallas.

– Syftet var att skydda arbetskraftinvandrare från oseriösa arbetsgivare, men det är fortfarande arbetstagaren som får ta smällen när arbetsgivaren slarvar, säger Lisa af Jochnick, juridiskt ombud för Zohreh Gheydar.

Enligt Lisa af Jochnick är det visserligen flera orsaker som ligger till grund för Zohreh Gheydars utvisning. Men eftersom lönen alltid har legat över försörjningskravets belopp borde en helhetsbedömning göras.

– Tidigare var det oförlåtligt om arbetsgivaren gjorde ett misstag, men ett grundproblem är fortfarande att det är arbetstagaren som straffas med utvisning när arbetsgivaren gör fel, säger Fredrik Bergman, jurist och chef för den ideella organisationen Centrum för Rättvisa. Enligt honom ser migrationsdomstolarna hårdare på misstag i försörjningskravet. Orsaken är att kravet anses grundläggande vilket gör det svårt att ha overseende.

Är det relevant att hon har tjänat mindre än 15 500 kronor under vissa månader om hon har klarat av försörjningskravet på 13 000?

– Det beror på hur det ser ut under hela tillståndspanoroden. Man måste ha en försörjning över lägsta försörjningskrav men också en lön som inte avviker från kollektivavtalad lön, säger Cecilia Hanö, ansvarig domare i fallet.

Zohreh Gheydar kommer att överklaga beslutet till Migrationsöverdomstolen. Om hon tvingas lämna landet vet hon inte vad hon kommer göra. Hon beskriver att hon inte har något att återvända till i Iran.

– Jag begriper inte varför Migrationsverket säger först nu att mitt arbetstillstånd inte uppfyller kraven, de kunde lika gärna ha sagt det 2014 så hade det inte behövt gå fem år, säger hon.

Enligt Irene Sokolow, pressekreterare vid Migrationsverket, har myndigheten informerat Zohreh Gheydar att lönen inte följde anställningsavtalets grundlön, i slutet av 2017.

– Det är för att jag bland annat var sjuk och hemma från jobbet. Dessutom står det ingenstans på Migrationsverkets hemsida att en person måste tjäna det belopp som står i anställningsavtalet så länge man klarar försörjningskravet, säger hon.

Raffaella Lindström

raffaella.lindstrom@dn.se "

"Fakta. Största yrkesgrupperna som fick arbetstillstånd

Statistiken gäller för arbetstagare utanför EU/EES 2018.

Yrkesgrupp Antal

personer

Bärplockare och plantörer m fl 4 882

It-arkitekter, systemutvecklare och testledare m fl 4 415

Civilingenjörssyrken 1 249

Snabbmatpersonal, köks- och restaurang- biträden m fl 1 117

Kockar och kallskänkor 1 085

Städare och hemservice- personal m fl 688

Ingenjörer och tekniker 656

Snickare, murare och anläggningsarbetare 653

Drift-, support- och nätverkstekniker m fl 480

Skogsarbetare 327

Övriga 5 289

Källa: Migrationsverket "

”Yrkesförarna kör för fort – nu behövs en skärpning”

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

#DN. DEBATT 20190129

Preliminära siffror visar att 325 personer omkom i trafiken förra året, en ökning med 72 människoliv jämfört med föregående år. Den tekniska säkerheten har ökat, men vi kan aldrig bygga bort att förare medvetet bryter mot reglerna. Upp till 70 procent kör för fort och yrkestrafiken är värst. Nu behövs skärpning, skriver Jonas Bjelfvenstam och Lena Erixon.

Trafiksäkerhet är ett samspel mellan infrastrukturåtgärder, fordons krocksäkerhet och användare. En kraftfull och positiv utveckling har skett inom de två första delarna; både infrastruktur och fordon har blivit mycket säkrare de senaste åren. Men trafikanten har också ett ansvar att följa de regler som gäller inom vägtrafiken.

Det gäller framförallt att hålla hastigheten. Oavsett hur bra fordon, regler och infrastruktur än utformas för att skydda oss – så räcker det bara till en viss gräns. Hastighetsbegränsningarna på olika vägsträckor är satta av en anledning. Mer än 100 människors liv kan räddas varje år om alla håller hastigheten.

2018 var ett mörkt år i trafiken. 325 personer omkom, vilket är en ökning med 72 människoliv jämfört med föregående år. Det visar våra preliminära siffror.

Vi fokuserar på säkerheten när vi utformar transportsystem. Det ska vara lätt för människor att göra rätt i trafiken, och misstag ska inte leda till allvarliga personskador. Det innebär att vägar, gator, fordon och regler anpassas och utformas efter människans förutsättningar och

begränsningar. Vi skapar lösningar som ska skydda trafikanter på väg. Exempel på detta är mötesfria vägar, trafiksäkerhetskameror, åtgärder i tätort med rondeller, hastighetsbegränsningar och farthinder. Fordonen blir allt säkrare, och det kommer att få effekt på sikt. Bilarnas säkerhetsutveckling med autobroms och andra stödsystem kommer ha större genomslag om 5–6 år när de finns i en större del av fordonsflottan.

I en modern säker bil halveras dödsrisken jämfört med tio år gamla bilar. Bilutbytet räddar 7–9 liv per år. Cirka 7–8 procent av bilparken byts ut varje år. Moderna bilbältespåminnare började introduceras från 2003, men har ännu inte nått sin fulla potential. I dödsolyckor är 40 procent obältade. Trafikverkets djupstudier visar att större delen av de som omkommit obältade har suttit i bilar som är tillverkade före 2003 och därmed inte haft bilbältespåminnare.

Samtidigt: mer än hälften av alla förare kör för fort. 70 procent av de tunga lastbilarna och 55 procent av personbilarna kör för fort.

Mätningar visar att taxibilar kör fortare än den vanliga trafiken. Nu måste något hända.

Yrkestrafiken måste föregå med gott exempel! Vi ser en ökning av olyckor där tunga lastbilar har varit inblandade. Mätningar visar att andelen lastbilar som trafikerar våra vägar ökat. Även om det är ovanligt att lastbilstrafiken är orsaken till att olyckor sker, så är konsekvensen förödande när en personbil kommer över på fel sida och kolliderar med ett fordon på 60 ton. Hastighetsnivåerna hos både personbilar och lastbilar ligger alldeles för högt jämfört med gällande regler. Och så har det sett ut ett bra tag nu.

Det är rimligt att ställa högre krav på de förare som är ute på vägarna i sitt jobb, och särskilt på ledarskapet i branschen som ytterst ansvarar för kvalitetssäkringen av transporter. Företag som köper transporter och arbetsgivare med anställda som har trafiken som arbetsplats kan se till att Sverige får en säkrare trafikmiljö.

Företag som köper godstransporter kan ställa upphandlingskrav på att man följer regelverket när godset ska fram. Nu finns teknik inbyggd i fordon som gör det lätt för företag att automatiskt följa upp hastighetsefterlevnad. Det är företagets ansvar att se till att godstransporter levereras utan att bryta mot trafikreglerna.

Vi vet att när en tillräckligt stor grupp anpassar hastigheten, så tar andra trafikanter efter. Därför förväntar vi oss att yrkestrafiken tar ett större ansvar för att inte bryta regler. I trafiken följer förare varandras beteende och just därför är det avgörande att yrkestrafiken går före.

Det kan få stor effekt, och yrkesförarna blir säkerhetshjältar.

Vi satsar på trafiksäkerhet. Vi förbättrar, finslipar och vi ger oss inte.

Mycket görs redan, och vi ska göra mer. Vi sätter upp fler trafiksäkerhetskameror. Fram till år 2020 planerar Trafikverket och Polisen att årligen skapa cirka 200 nya stationer med kameror. Trafikverket fortsätter att anpassa hastighetsgränserna efter vägens standard, säkrar korsningspunkter och skapar mötesseparering.

Transportstyrelsen arbetar internationellt med regler för teknisk utveckling av fordon och tekniska system för hastighetsanpassning, ändrar i förarutbildningssystemet för att få mer säkerhetsmedvetna förare och varnar fler förare vid mindre trafikförseelser för att motverka trafikfarliga beteenden. Det är viktiga åtgärder för att rädda liv.

Trafiksäkerhetsåtgärder tar samtidigt tid att bygga. Ingen ska dö eller skadas allvarligt i trafiken. Utvecklingen mot Nollvisionen går inte lika fort som tidigare. Det behövs snabbare åtgärder för att rädda fler liv. Nu måste vi tänka om. Vi behöver därför vara tuffare och trycka hårdare på det tredje, haltande benet inom Nollvisionen – människan. Då pekar vi särskilt på ledarskapets ansvar inom transportbranschen. Det finns goda förebilder. Att arbeta för Nollvisionen är att arbeta med hållbar samhällsutveckling. Det finns dessutom pengar att tjäna. Företag som kör mjukt och lugnt har visat sig sänka driftkostnaderna

med 10–20 procent. Det finns företag som marknadsför sig med att de blir omkörda av andra, och det finns de upphandlande företag som faktiskt mäter hastigheten på de åkare som de anlitar. Låt dessa visa vägen. Vi som utformar infrastruktur och regelverk fixar det inte själva – nu måste föraren ta sitt ansvar. Tillsammans räddar vi liv!

Jonas Bjelfvenstam, generaldirektör Transportstyrelsen

Lena Erixon, generaldirektör Trafikverket "

"Bakgrund. Olycksstatistik 2018

Under 2018 omkom 325 personer på vägarna i Sverige, enligt preliminära siffror.

55 procent av personbilarna, cirka 60 procent av motorcyklister samt 70 procent av de tunga lastbilarna kör för fort.

Hastighetsnivåer och efterlevnad av hastighetsgränser har försämrats sedan 2012.

Sänkta hastighetsgränser bidrar till högre säkerhet genom lägre hastighetsnivåer men medför samtidigt en lägre efterlevnad.

Rätt hastighet utifrån vägen och gatans utformning är en förutsättning för att minska antalet döda och skadade i trafiken.

15 liv per år sparas om alla minskar sin hastighet med 1 kilometer per timme.

Minst 100 liv per år sparas om hastighetsgränser efterlevs.

Sedan 2008 pågår ett arbete med att justera hastigheter på statliga vägar efter vägarnas standard.

Källa: Trafikverket och Transportstyrelsen "

”SD har inställningar som är problematiska”

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

#Sverigedemokraterna är starkt kritiska till att partiet inte får någon ordförandepost i krigsdelegationen. – De andra partierna frångick helt praxis där partiets storlek avgör vilken position de får, säger Mattias Karlsson (SD), gruppledare riksdagen.

Förra veckan samlades krigsdelegationen, som vid behov ska ersätta riksdagen om Sverige skulle vara i krig eller krigsfara, för att välja ordförandeposter, presidium.

Utöver talmannen Andreas Norlén som är ordförande finns tre vice ordförandeposter.

Vid krigsdelegationens sammanträde i onsdags valdes Åsa Lindestam (S) till vice ordförande, Mia Sydow Mölleby (V) till andre vice ordförande och Kerstin Lundgren (C) till tredje vice.

Sverigedemokraterna hade nominerat riksdagsledamoten Paula Bieler som först förlorade mot Vänsterpartiets kandidat och därefter mot Centerpartiets kandidat.

Under förra mandatperioden fick SD-ledamoten Björn Söder en post som andre vice ordförande i krigsdelegationens presidium. Den här gången blev SD helt utan.

– Vi tycker att det vore rimligt om vi fick andre vice ordförandeposten, precis som vi borde ha fått andre vice talmansposten. Men då ställde V upp en motkandidat, det blev omröstning med slutna valsedlar. Så trots att V är ett betydligt mindre parti än vi så fick de ändå andre viceposten. Sen upprepade sig samma mönster vid valet av tredje vice ordförande, då ställde C upp en motkandidat till Paula Bieler som var

vår kandidat och vann med förkrossande majoritet, säger Mattias Karlsson.

En av Socialdemokraternas ledamöter i delegationen, Hans Ekström, säger att hans parti valt att göra på samma sätt som under höstens talmansval.

– Vi upplever att SD som parti har inställningar som är problematiska och vi tycker inte att man i riksdagen eller krigsdelegationen kan ha dem i presidiet. Det är grundinställningen, det är precis samma som i talmansvalet, säger han.

Kristdemokraterna lade också ner sina röster, men har en annan syn på saken.

– Ebba Busch Thor gjorde en markering i plenum om att hon tycker att man i normalfallet bör följa proportionalitet. Vår principiella uppfattning är att det är rimligt i de fall där det inte finns några politiska samarbeten som kan motivera kartell, säger Johan Ingerö, policyansvarig i Kristdemokraternas partiledarstab.

Centerpartiet valde att nominera en egen kandidat.

”Vi lade ned våra röster när det blev votering om andre vice ordförande eftersom ingen av kandidaterna var vår och sen nominerade vi som riksdagens fjärde största parti Kerstin Lundgren till tredje vice ordförande”, säger Centerpartiets gruppledare Anders W Jonsson i en skriftlig kommentar.

Synen på om Sverigedemokraterna ska få presidieplatser eller inte har orsakat debatt vid flera tillfällen.

Under sommaren blossade ett infekterat bråk upp mellan allianspartierna efter att Moderaterna öppnat för att Sverigedemokraterna borde få presidieplatser i utskotten utifrån sin storlek.

Även de tre andra allianspartierna backade upp det initialt men C och L tvingades sedan backa efter starka reaktioner i sina partier.

Vänsterpartiet har avböjt att kommentera, talmannen Andreas Norlén likaså. DN har också sökt Moderaterna för en kommentar.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se"

"Fakta.

Krigsdelegationen kan vid behov ersätta riksdagen om Sverige skulle vara i krig eller krigsfara. Om det är fara för krig fattar utrikesnämndens ledamöter tillsammans med statsministern beslut om att den ska ersätta riksdagen. För ett beslut krävs att statsministern och sex av nämndens ledamöter röstar för det.

Krigsdelegationen består av talmannen och 50 riksdagsledamöter.

Ordförande är talmannen.

Källa: Riksdagen "

" Kvinna miste synen efter ögonoperationer

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

En kvinna fick efter en gråstarrsoperation genomgå en serie misslyckade ingrepp. Detta ledde till att hon blev blind på ögat. Nu får ögonkliniken vid Sunderby sjukhus utanför Luleå skarp kritik från Ivo, rapporterar nyhetsbyrån Siren.

Det var under hösten 2017 som kvinnan opererades för starr på Sunderby sjukhus. Vid ett återbesök upptäckte man att hon hade linsrester kvar i ögat och försökte vid återupprepade tillfällen avlägsna resterna utan resultat. Beslut togs om att en ny lins skulle sättas in, även det ett komplicerat ingrepp som inte lyckades. Efter ytterligare en operation i början på januari 2018 förvärrades situationen och kvinnan förlorade synen.

Nu får ögonkliniken vid Sunderby sjukhus skarp kritik från Inspektionen för vård och omsorg, Ivo, för att inte ha skickat kvinnan till regionsjukhuset. Ivo skriver att man anser handläggningen vara ovetenskaplig eftersom en tidig större operation på Universitetssjukhuset i Umeå med stor sannolikhet hade gett ett bra resultat. Det är nu aktuellt att helt operera bort kvinnans skadade öga. – Händelsen är djupt beklaglig och vi tycker att Ivos kritik är helt rimlig. Vi har haft möjlighet att yttra oss men kan bara säga att vi beklagar det inträffade och hoppas att det inte ska ske igen, säger - Kerstin Strand, vårdchef på Sunderby sjukhus.

Kliniken kritiseras också för att ha brustit i information till kvinnan och inte ha använt tolk vid besöken. Kvinnan skriver i sin anmälan till Ivo att hon inte var införstådd med vad de olika ingreppen innebar och att hon i dag mår mycket dåligt över det som skett.

– Precis som det står i beslutet behöver man vara noga med att bedöma behovet av tolk vilket vi inte lyckats med här. Det är beklagligt, säger Kerstin Strand.

Kommer ni att ändra era rutiner efter den här händelsen?

– Det är omöjligt att gå tillbaka för att se vad som hänt under ingreppen så det är svårt att veta vad man hade kunnat göra annorlunda. Det vi tar med oss från den här händelsen är att det är viktigt med information och kommunikation och att man följer de regler och riktlinjer som finns i all kontakt med våra patienter.

Clara Fritzon "

" JO inleder utredning av Svenska kraftnät

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Justitieombudsmannen inleder nu en utredning av turerna på Svenska kraftnät. Upplysningar och handlingar har begärts ut som en del av granskningen.

DN:s granskning har påvisat flera oegentligheter på Svenska kraftnät. Det har bland annat handlat om konsultupplägg med uppenbara jävs-kopplingar och brister i myndighetens säkerhetsskydd.

Efter rapporteringen inleder Justitieombudsmannen, JO, nu en granskning av turerna. Det sker på eget initiativ, skriver chefsjustitieombudsmannen Elisabeth Rynning i ett beslut:

”Med anledning av vad som har kommit fram i Dagens Nyheters rapportering rörande Svenska kraftnät under perioden den 8–17 januari 2019 beslutar jag att i ett särskilt ärende granska det inträffade.”

JO specificerar inte i sitt beslut vilka av de brister som påvisats i DN:s granskning som är föremål för den aktuella utredningen. JO har emellertid begärt ut övergripande upplysningar och handlingar från Svenska kraftnät, till exempel en redogörelse för vilka interna och externa utredningar som pågår eller planeras.

JO utgör en del av riksdagens kontrollmakt med ansvar för övervakning av landets offentliga myndigheters verksamheter.

Myndigheters kontroller initieras antingen genom anmälningar från allmänheten och genom egna initiativ. I fallet med Svenska kraftnät rör det sig alltså om ett eget initiativ.

DN kunde på söndagskvällen visa att det för närvarande råder en intern förtroendekris gentemot ledningen på Svenska kraftnät. Det framgår av personalens frågor till generaldirektören Ulla Sandborgh och hennes stab som publicerats på myndighetens intranät.

”Vid medarbetarmötena pratar GD om ’vi’ och får det att låta som ’vi Svenska kraftnät’ men jag antar att hon menar ’vi ledningen’, stämmer det? Jag har sett på intranätet att förtroendefrågan varit uppe men jag vill ändå understryka att vad jag hör i organisationen är att förtroendet för ledningen är helt borta. Redan vid den senaste medarbetarundersökningen var det på en oroväckande låg nivå. Går det att återställa?”, skrev en anonym medarbetare. Myndigheten kommenterar förtroendefrågan på sitt intranät: ”Att det nu råder brist på förtroende för ledningen är förståeligt och ledningsgruppen inser också att det kommer att ta tid att bygga upp ett förtroende igen.”

– Det är naturligtvis en graverande historia, sade energiminister Anders Ygeman (S) till Aftonbladet för några dagar sedan om turerna kring Svenska kraftnät.

Han och regeringen har dock fortsatt förtroende för generaldirektören Ulla Sandborgh.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

"Fakta. Myndigheten

Svenska kraftnät är en statlig myndighet som drivs som ett affärsverk under Miljö- och energidepartementet. Huvudkontoret ligger i Sundbyberg.

Myndigheten ansvarar för att underhålla och utveckla det svenska stamnätet för el.

På stamnätets kraftledningar transporteras el från vind-, vatten- och kärnkraftverk till regionala och lokala nät som för elen vidare till elanvändarna via lokalnäten.

Svenska kraftnät är dessutom landets elberedskapsmyndighet. "

" Straff för terroristbrott kan skärpas

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Den svenska terrorlagstiftningen har kritiserats för att vara oskarp, spretig och svår att tillämpa. Nu kan tre olika lagar bli en – och straffen för vissa terroristbrott skärpas.

Sedan 2017 arbetar en statlig utredning med att se över all lagstiftning i Sverige som handlar om terroristbrott. I veckan som kommer presenterar den sina slutsatser.

– Lagstiftningen är svåröverskådlig, svår att tillämpa och förhandlades fram under stark tidspress. Nu är tanken att ta ett steg tillbaka och få ihop det till ett regelverk som blir mer effektivt och ändamålsenligt, säger utredningens sekreterare Martin Rhodin.

Bestämmelser om terrorism och terrorrelaterad brottslighet samlas i dag i tre olika lagar: terroristbrottslagen, rekryteringslagen och finansieringslagen.

Finansieringslagen och terroristbrottslagen infördes i början av 2000-talet, i kölvattnet efter terrorattentaten i USA den 11 september 2001.

Rekryteringslagen, som innebär straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott, kom 2010. Sex år senare utvidgades den till att även omfatta förbud mot terrorresor.

Nu är tanken att samla dessa tre lagar i ett och samma regelverk.

Men regeringen vill också att utredningen föreslår skärpta straff.

– I direktiven ifrågasätts om straffskalorna som omfattas av den här lagstiftningen i alla delar speglar brottets allvar, säger Rhodin.

Om det är maxstraffen eller minimistraffen som ska höjas – eller båda delar – vill han inte berätta. Maxstraffet för terroristbrott som hanteras i terroristbrottslagen är redan livstids fängelse, medan minimistraffet är fyra år. För brott mot rekryteringslagen ligger maxstraffet på två år.

Utredningen ser även över om begreppet ”befolkningsgrupp” är för snävt. Frågan aktualiserades efter bombdåden mot bland annat flyktingboenden i Göteborg för två vintrar sedan. De tre nazister som befanns skyldiga åtalades aldrig för terrorbrott eftersom åklagaren inte bedömde att det som bomberna riktades mot kunde betraktas som befolkningsgrupp.

– Vi tittar på om begreppet verkligen inkluderar alla som skulle kunna omfattas, exempelvis asylsökande eller personer med viss sexuell läggning eller religiös tillhörighet, säger Martin Rhodin. Hittills har bara sex personer fällts för terrorbrott eller terrorrelaterad brottslighet i Sverige, av totalt 29 åtalade.

TT "

" Stefan Lisinski: När poliser bestämt sig för att skjuta är risken stor att det slutar med döden

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Redan nu står det klart att dödsskjutningen av Eric Torell - orsakades av en katastrofal felbedömning. Däremot är det långt ifrån säkert att någon kommer att ställas till svars för detta, eller ens att några lärdomar dras för att undvika en liknande tragedi i framtiden.

Upprördheten är stor över att de inblandade poliserna inte såg att Eric Torell var en snäll, ung man med Downs syndrom, som varken ville eller kunde göra en fluga förnär med sitt leksaksvapen. Det är lätt att förstå den upprördheten, och den pågående utredningen får visa om poliserna på plats överreagerade, om de borde ha kunnat göra på något annat sätt.

Svaret är inte självklart. Poliserna hade fått fel information om vem de skulle ingripa emot. De trodde att det kunde vara en mycket farlig person. Beslut måste fattas snabbt och under extrem stress. Kanske hade någon mer erfaren polis kunnat se att Eric Torell inte utgjorde något hot, men det går inte att säga säkert.

När poliser väl har bestämt sig för att skjuta verkanseld är risken mycket stor att det slutar med döden. De tränas för att sikta mot kroppen och deras ammunition är avsedd att orsaka stor skada. Syftet är inte att döda utan att få stopp på ett angrepp. Att sikta på benen i ett sådant läge anses för riskabelt, det är mycket lätt att missa.

Även om det i Eric Torells fall var särskilt tydligt att ingripandet var onödigt så har det hänt tidigare att polisen gjort felbedömningar och skjutit någon som visade sig vara ofarlig. Oftast har det inte lett till något rättsligt efterspel, egentligen inte heller till att polisen har ändrat sina rutiner.

På senare år har fler personer dödats vid polisskjutningar, år 2018 var ett dystert rekordår med sex döda. Men här behövs noggrannare analyser. Polisens egen statistik talar för att man inte skjuter verkanseld oftare än tidigare. I så fall var den höga dödssiffran en sorglig slump.

Möjligen hade ingripandet mot Eric Torell kunnat sluta på ett annat sätt om poliserna haft bättre information, om de hade vetat att den farliga man de trodde sig möta redan satt inlåst.

Men även i framtiden kommer poliser hamna i situationer där de mycket snabbt ska avgöra om de ska använda sitt vapen och skjuta för att träffa. Givetvis finns då utrymme för lika katastrofala felbedömningar som drabbade Eric. Och givetvis kan även de skjutningarna leda till att någon dör.

Så med de vapen som polisen använder i dag och med den utbildning de får om hur man ska sikta och skjuta så är det ofrånkomligt att helt oskyldiga personer ibland kommer att dödas, trots att det inte är syftet. För att minska antalet dödsskjutningar behöver polisen ändra sina rutiner för när och hur vapnen ska användas, men det är inte troligt att de vill utsätta sig själva för större risk.

Ett annat alternativ är att börja använda andra sorters vapen som säkert kan stoppa en person utan att döda. Polisen har just nu en försöksverksamhet med elpistoler. De anses mycket effektiva för att oskadliggöra en person i vissa lägen, men de kan inte användas i alla sammanhang. Tiden för beslut kommer att vara kort även i framtiden.

Stefan Lisinski "

" Rädda Barnen varnar: Allt fler barn mår dåligt

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Barn till lågutbildade eller utlandsfödda föräldrar med sämre ekonomi löper större risk att drabbas av psykisk ohälsa än andra barn, enligt Folkhälsomyndigheten. Nu varnar Rädda Barnen för att det är ett växande problem.

Överlag är ekonomi och sysselsättning de mest avgörande av faktorerna som påverkar människors psykiska hälsa i Sverige, visar en sammanställning gjord av Folkhälsomyndigheten. Redan hos barn kan man se skillnader kopplade till föräldrarnas socioekonomiska situation.

– Vi kan bekräfta den bilden. Vi har sett den över lång tid, säger Rädda Barnens Sverigechef Ola Mattsson.

Dessutom är utvecklingen på väg åt fel håll, fortsätter han.

– Den psykiska ohälsan är ett större problem. Är du fattig och lever med livsbetingelser som fattig så ökar din risk för psykisk ohälsa, och din chans att få stöd minskar också.

TT "

" Nordea varnar: Sverige på väg mot sämre tider

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

De pressade bostadspriserna har redan gett avtryck i ekonomin. Det har skapat osäkerhet hos hushållen och bostadsbyggandet kommer att halveras fram till 2020, spår banken Nordea i sin senaste konjunkturprognos.

Nordeas chefsekonom Annika Winsth och chefsanalytiker Torbjörn Isaksson målar upp en ganska mörk bild av den kommande ekonomiska utvecklingen i Sverige.

– Det saknas tillväxtmotorer i Sverige, säger Torbjörn Isaksson.

Den inhemska efterfrågan pressas av sjunkande bostadspriser. Det gör att skuldtyngda hushåll blir mer försiktiga och drar ner på sin konsumtion. Nordea räknar med att konsumtionen växer långsammare än inkomsterna under prognosperioden fram till och med 2020. I stället ökar sparandet.

För 2019 räknar Nordea med att konsumtionen växer med endast 1 procent – den lägsta siffran sedan 2012. Även bnp-tillväxten och inflationen hamnar på 1 procent.

Torbjörn Isaksson förklarar visserligen att ”allt inte är nattsvart för hushållen” och pekar på att arbetsmarknaden fortfarande är stark och att inkomsterna ökar.

– Men det negativa dominerar, säger han.

Det syns inte minst i bostadsbyggandet, som redan kommit ner från toppåret 2017. Nordea beräknar nu att byggandet halveras, jämfört med 2017, fram till 2020.

Och det får stora följder för hela ekonomin. Enligt Isaksson svarade uppgången i bostadsbyggandet åren 2014–17 för en halv procentenhets tillväxt av bnp årligen. När den nu vänder neråt drar den i stället ner bnp med en halv procentenhet.

I prognosen skriver Annika Winsth att konjunkturen försvagades redan under 2018 och att risken är att flera ekonomier samtidigt går långsammare. Det gäller inte minst Kina och euroområdet.

När det gäller bolåneräntorna påpekar Winsth att Riksbankens höjning i december inte har lett till lika stora höjningar av boräntorna.

– Konkurrenten har hårdnat, säger hon och pekar på att de nya långivare som endast sysslar med bolån pressar priset.

Däremot ger hon politikerna en känga. Att bostadsminister Per Bolund (MP) direkt efter att han tillsatts började prata om att dra ned på räntesvarten är skadligt i ett känsligt läge på bostadsmarknaden.

– Politiker uttrycker sig ibland lite väl grovt. De måste ta det försiktigt, vädjar hon.

I rapporten visar Nordea en beräkning av hur räntekänsliga hushållen är, i synnerhet i de dyraste områdena. En höjning av bolåneräntorna på 0,25 procentenheter innebär 8 000 kronor mer i boendekostnad per år för ett hushåll som köper en genomsnittlig bostad i centrala Stockholm.

Ett annat bekymmer för ekonomin är Brexit.

– Alla nordiska länder är väldigt beroende av handeln med Storbritannien, säger Annika Winsth.

Danmark kommer att påverkas mest av ett avtalslöst Brexit och Finland minst. För Sverige handlar det om uppemot en halv procentenhet av bnp.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" Carl Johan von Seth: Regeringens beredskap vid svackor måste bli bättre

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Svensk tillväxt sjunker, och risken att vi får en riktig lågkonjunktur på halsen ökar. Den nya regeringen behöver se över vår ekonomiska krisberedskap. Sveriges ekonomi håller på att fastna i ett skruvstäd.

För det första kläms tillväxten av krafter utifrån. Världsekonomin tycks full av fasor. I Europa försvagas konjunkturen igen, medan USA saktar in. Handelskriget och Kinas långsammare fart har lagt sordin på stämningen i tillverkningsindustrin. Brexit är en rysare utan slut. För det andra är hemmamarknaden satt under press. Minskat byggande väntas dämpa svensk tillväxt märkbart i år. Samtidigt har hushållen börjat deppa. Inte minst är det sjunkande bostadspriser som får oss att konsumera mindre och spara mer – vilket sänker den inhemska efterfrågan.

I sina senaste konjunkturutsikter räknar Nordeas ekonomer med att svensk tillväxt i år hamnar på blygsamma 1 procent. Risken att något ännu värre inträffar är, enligt analytikernas kommentarer på måndagen, också påtaglig.

Nu behöver man inte ta ut denna olycka i förskott. Att tillväxten har varit skaplig i några år betyder inte att elände och missväxt lurar runt hörnet. Somliga talar om konjunkturen som om den följde en naturlag. Det gör den inte.

Vad som däremot borde oroa är den politiska beredskapen.

Den är inte god. Riksbanken skulle inte klara att parera en kraftig försvagning av ekonomin. Banken hävdar att minusräntan har fungerat fint. Den säger att styrräntan kan sättas ännu lägre, om det behövs.

Men en lågkonjunktur brukar innebära att centralbanken sänker med åtminstone 4 procentenheter. Det går helt enkelt inte. Experterna är dessutom inte alls eniga om minusräntans förtjänster.

Plan B är att lansera nya obligationsköp för att pressa räntorna. Men det vore långtifrån enkelt. Riksbanken äger redan en ansenlig del av den svenska statsskulden.

Återstår alltså att regeringen och finansminister Magdalena Andersson är redo om ekonomin viker. Som punkt två i partiernas så kallade januariavtal står det också att man ska ha "beredskap för konjunktursvängningar".

Här finns dock inte mycket av konkretion. Flera reformer på dagordningen är förmodligen olämpliga om det kommer en lågkonjunktur. Att riva ned och bygga upp Arbetsförmedlingen från grunden, precis när hundratusentals svenskar blir av med jobbet, vore till exempel ett vanskligt projekt.

Strax före årsskiftet släppte statliga Konjunkturinstitutet, KI, en rapport om det som brukar kallas de automatiska stabilisatorerna. Alltså de element i skattesystemet och socialförsäkringarna som kan balansera ekonomiska nedgångar.

Den dåliga nyheten är att stabilisatorerna har blivit svagare de senaste 20 åren. Den goda nyheten är enligt KI att det finns sätt att stärka motståndskraften.

Ett förslag, som regeringen redan är inne på, är att förbättra villkoren för korttidsarbete – ett nytt system som gör det möjligt att gå ned i arbetstid under kristider.

Ett annat är en konjunkturbaserad a-kassa, som kan höjas i en ekonomisk nedgång. Det är också möjligt att krissäkra bolagsskatten. Risken är att partierna klamrar sig fast för hårt i sitt 73-punktsprogram. Men om krisen eller handelskriget kommer måste de agera lyhört, snabbt och målmedvetet.

Lika bra att förbereda en plan redan nu.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

”Det är visst rent och skärt lurendrejeri”

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

”Många läsare har hört av sig om Insidans serie ”Hur lättlurade är vi”? Här publicerar vi några av läsarkommentarerna. Artiklarna var införda 8, 9, 10, 15, 17, 22 och 23/1. ”Allas profiler skulle göras offentliga på arbetsplatsen”

Jag har en mycket dålig erfarenhet från arbetslivet där just denna ”disc-metod” tillämpats på en tidigare arbetsplats som en ’aktivitet’. Alltså samma metod som ni skrivit om och som Thomas Erikson åker land och rike runt hos företag för att föreläsa om. Min före detta arbetsplats var ett stort teknikkonsultföretag där en del av företaget, med 300 anställda, alla skulle göra detta ”personlighetstest”. Sedan skulle man, utan att man fick veta det innan, i grupper göra en lek, ”gissa vem som är vem”, utifrån ”disc-profilen”. Allas profiler skulle göras offentliga och man skulle sitta och gissa som en ”teambildande lek”. Många tog väldigt illa vid sig. Sedan bad företaget att man skulle sätta upp sin disc-profil på sin arbetsplats så att andra kunde se hur man är. Jag såg ett stort problem i detta, kollegor började känna sig illa till mods och så vidare, och förde detta vidare till högre chefer via arbetsplatsombudet. Cheferna förstod ingenting. HR-avdelningen tog jag också kontakt med, men de tog inget ansvar. Jag kontaktade även utgivaren av testet, minns ej vad firman hette. Allt blev väldigt obehagligt. Jag tog även kontakt med Psykologförbundet där de direkt förstod problemet. Fick en rapport de gjort där denna typ av pseudotester hade analyserats. Betyget blev liknande kvacksalveri. Psykologförbundet hade även tagit fram riktlinjer för hur man ska hantera dessa tester. Mitt företag

brast i otroligt mycket, bland annat genom att hemlighålla resultat, att deltagarna inte fick möjlighet att diskutera resultat med någon erfaren, inte fick veta syftet med testet i förväg, inte fick möjlighet att avstå från testet etcetera. Vilket betyg till en HR-avdelning på ett stort företag!

Anonym

Färgteorin ledde till stress och sjukskrivningar

Jag har själv erfarenhet av hur destruktiva, för att inte säga farliga, de här teorierna kan vara i en organisation. För cirka tio år sedan arbetade jag på en ideell organisation där man tog hjälp av en utvecklingskonsult som skrivit en bok som liknar Eriksons, kanske något mer substantiell.

När hennes teorier kom i händerna på en chef med narcissistiska drag blev det katastrof. Personalen delades in i de fyra färgerna, och det var tydligt vilka färger som var a- respektive b-lag. Vi som var tråkiga, blå och strukturerade blev stämplade som bakåtsträvande bromsklossar. Medan de härliga och kreativa röda fick fria händer och de fick inte ifrågasättas.

För att göra en lång historia kort bidrog detta till en stor kris i organisationen. En fjärdedel av personalen blev sjukskrivna på grund av stressymtom och arbetsmiljöverket involverades.

Så – artikeln bidrar till att belysa riskerna med att förenkla vetenskap. Det är bra.

Anonym

Kunskap om hur man urskiljer pseudovetenskap saknas

Utmärkt att DN har en serie om hur lättlurade vi är! Tre noteringar:

1 Förutom kritiken mot disametodens teoretiska grund kanske det är illustrativt att se på hur tester utformas. I slutet på 90-talet sökte jag en

tjänst som forskningsledare. Den interimistiske chefen för det nya institutet hade bestämt att de som sökte de fyra forskningsledartjänsterna skulle genomgå tester. I mitt fall utföll det inte så väl: konsulten konstaterade att jag inte var ”analytisk” vilket onekligen är en nackdel för en forskningsledare.

När jag begärde att få se hur programmet kommit till denna slutsats visade det sig att dimensionen ”analytisk” fick höga värden om man genomgående svarat positivt på frågor om man uppskattade rutinarbete som bokföring, budget, revision etc. Det vill säga ”analytisk” i testets mening skulle med vardagsspråk beskrivas som ”kamrerstyp”! Jag fick tjänsten eftersom den tillträdande chefen, en kritiskt inställd naturgeograf, kort konstaterade: forskningsledare anställer jag på vetenskapliga meriter, inte konsultkvackande.

2 Det är nog tyvärr signifikativt att ganska många institutioner som använt Erikson är vetenskapliga eller ”kunskapsmyndigheter”. Man är predisponerad att använda vetenskap men administrationen saknar kunskap att urskilja pseudovetenskap. Den internationellt framstående statsvetaren Bo Rothstein konstaterade efter att ha tvingats genomlida en ledarskapskurs på Göteborgs universitet att man använder konsulter som med viss svårighet genomgått någon grundkurs istället för de egna forskare och lärare man har.

Inom mitt område har liknande myndigheter använt ”Det Naturliga Steget” som med fyra tautologiska ”principer för hållbarhet” gör anspråk på vetenskaplighet. Själv tvingades jag med alla kollegor genomgå en miljöledningskurs enligt dessa principer. Ledningen bortsåg från mina invändningar, vilket blev lite komiskt när Vetenskapsrådet lite senare nominerade mig till en Unesco-professur i utbildning om hållbarhet, bland annat med motivering att jag skrivit kritiskt granskande i ämnet.

3 Det tycks som om fyrfältsmatriser grundade på två dimensioner eller dikotomier är speciellt attraktiva. Själv har jag använt en sådan fyrfältare för att beskriva professionskulturer i miljö- och planeringsförvaltningar. Men jag har efterhand blivit noga med att påpeka att även om matrisen ger en möjlighet att på ett pedagogiskt sätt ordna en empiri och faktiskt också göra enkla förutsägelser om hantering av grupper av ärenden betyder det inte att den har stor analytisk kraft eller teoretisk grund. Min farfar som var Lunds universitets första lärare i pedagogik brukade beskriva ämnet som en balansgång på knivseggen mellan klargörande förenkling och demagogi!

Lars Emmelin, professor emeritus

”Människor älskar att höra berättelser om sig själva”

Sedan ca tio år har jag sett fram emot de slutsatser som äntligen publiceras om fyrfärgsmetoden.

För många år sedan skickades jag av min statliga arbetsgivare på en heldagskurs i detta dravel. Eftersom jag gjorde experimentet att svara delvis felaktigt i föregående frågeformulär så kunde jag sedan få svart på vitt att det hela var fullständigt falskt.

Vi människor har en oändlig kärlek till att höra berättas om oss själva. Därför instämmer vi gärna i beskrivningar av oss själva. Exakt samma fenomen som med horoskop.

Psykologen Mattias Lundbergs framlagda syn på det hela är helt korrekt förutom på en punkt: Det är visst rent och skärt lurendrejeri. I den slutkläm som vår kurs gav ingick en datagenererad löpande text om deltagarens personlighet. Den baserades på frågeformuläret vi tidigare fyllt i. Skrattretande motsägelsefulla meningar alltihop. Men, som sagt, människorna älskar det och köper det.

I mitt eget fall var det bara en dags förslösade skattepengar på ”underhållning”.

Jag vet inte i vilken utsträckning den organisation jag arbetar i använt detta för rekrytering. De som har gjort chefskarriärer vet säkert att berätta mer om den saken.

Anders

”Vi blir lyckligare av att lura oss själva”

Tycker att ni har en intressant artikelserie om olika aspekter av lögnen etcetera, men en aspekt tycker jag kommer lite i skymundan: att vi faktiskt blir lyckliga av att lura oss själva. Vi mår aningen bättre om vi är lite självbedrägliga som jag skriver om i min bok ”Blir vi lyckliga av att lura oss själva” och i min kommande bok under våren 2019 ”Sånt är livet: Vad får dig att tro att du har rätt att inte bli lurad”.
Thomas Silfving

Fel om budordet om lögn i Bibeln

I en artikel i serien skrev ni att ett av Bibelns tio budord lyder: ”Du ska inte ljuga”. Men så står det inte i Bibeln. Däremot förbjuds en särskild form av lögn: ”Du skall inte vittna falskt mot din nästa”. Möjligen är ni ursäktade eftersom själve Martin Luther i sin lilla katekes tycks ha ”förenklat” detta till ett allmänt förbud mot lögn (vilket jag nu till min häpnad upptäcker när jag kollar de tio budorden i Wikipedia). Men när jag gick i skolan på 1950- och 1960-talet lärde vi oss i krillen att ”Du skall icke bära falskt vittnesbörd mot din nästa”, och så var det med den saken. Sedan fördöms ju lögn mer eller mindre uttryckligt på andra ställen i Bibeln men det vill jag inte ge mig in på, för jag är Gud ske lov inte teolog!

Kerstin Furubrant

”Jag växte upp i en starkt religiös sekt”

Hej, jag läste artikeln i DN om: ”Klostret i Grekland visade sig vara en sekt”.

Tack för att detta tas upp och belyses. Tror att det är av stor vikt då många fler än vi tror berörs av detta. Kände att jag ville dela med mig av min upplevelse.

Jag är uppvuxen i en starkt religiös sekt. Hela livet var innanför de ramarna. Det var naturligt. Allt utanför var fel och ont. Jag lärde mig tidigt att följa de andliga ledarna i allt. Det de sa och tyckte var Guds ord. Att ifrågasätta, ha egna tankar och åsikter var syndigt. Att leva med synd innebar att vi skulle brinna i den eviga elden. Jag levde i ständig rädsla för att göra något fel eftersom det skulle göra att jag skulle gå en evig tortyr tillmötes.

Ledarna delade Ordet och sedan hur de tolkade det. De sa att vi tillhörde de få utvalda heliga på jorden och att alla andra var avfallet. Vi skulle leva ett heligt liv på alla områden annars skulle vi bli utkastade till dem som blev straffade. Vi skulle ha speciella kläder. Långa klänningar. Heltäckande. Inget smink. Vi fick inte låta oss påverkas av det syndiga utanför. Fick inte ha tv, bara böcker godkända av ledningen, vi fick inte ha vänner utanför. Inte lyssna på någon musik.

Men samtidigt var det mycket som var underbart. Det var en väldigt stark sammanhållning inom gruppen. Vi var som en stor familj, hjälpte varandra med allt och fanns för varandra.

Hela livet kretsade kring den lilla isolerade världen. Det ultimata tillståndet var att dö totalt från sig själv. Det vill säga att inte ha några egna tankar, intressen, åsikter.

Jag är i dag glad att jag tog beslutet att lämna detta. Även om det är en mycket smärtsam och svår väg till att återhämta sig totalt. Jag känner mig som en invandrare i mitt eget land. Som om har levt i en diktatur. Det är många kulturkrockar.

Nu, i stället för ständig rädsla för allt ”farligt” utanför, har jag valt att tro att livet vill mig väl. Att livet är till för att levas och att vara fri. Att få vara mig själv och utvecklas till en ständigt bättre version av mig själv istället för att dö. Jag vill leva.

Hanna Ståhle "

" Studentlyorna som kan mäta hur mycket du dricker och duschar

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

De smarta KTH-lägenheterna har koll på hur mycket alkohol studenterna druckit och hur länge de duschar. I sommar kan även deras puls och aktivitet mätas med en ouraring. Kontrollen känns okej i forskningssyfte, menar studenterna. – Men om någon skulle tjäna pengar på mina data och vinsten är större än värdet för mig och mitt välbefinnande, då går det åt fel håll, säger Axel Solhall, KTH-student.

Det visuellt mest futuristiska på Axel Solhalls 22 kvadrat är väggbelysningen med plattor som ändrar färg från grönt till rosa med ett mobiltryck. På golvet står högtalare förberedda för röststyrning. Sci-fi-ingredienserna har dock inget med lägenhetens smarthet att göra.

Innovationerna sitter i väggarna. Små vita sensorer som registrerar allt från närvaro, temperatur, luftkvalitet till vattenförbrukning. En VOC-mätare mäter lättflyktiga organiska föreningar i luften, som alkohol eller aceton. En koldioxidmätare visar CO₂-halten som avslöjar hur många som befinner sig i lägenheten. När luftkvaliteten nått en gräns lyser det rött.

De fyra studentbostäderna vid KTH är testbädd för framtidens boende. Försökskaniner är studenter som får hyresrabatt på 2.000 kronor i månaden för att leva i ett laboratorium. Att lägenheterna noterar alkoholhalt eller om man tar med någon hem från krogen stör inte studenterna.

– Jag bryr mig inte om att någon vet när jag är här eller hur mycket elektricitet jag använder. Alkohol är mer privat, men jag dricker så lite. Jag har inga problem med att dela med mig av data i forskningssyfte, säger Axel Solhall.

Hans badrum är utrustat med beröringsfri kran och ett duschmunstycke som kan kopplas mot 5G-nätet för att tidigt larma om exempelvis vattenläcka. Duschen är automatiskt inställd på 1 minut och 20 sekunder innan den stängs av. Det är inget problem för studenten Nicole Heinemann som bor vägg i vägg, även om hon ofta får trycka fyra gånger när hon duschar.

– Jag tycker det är superbra att få koll på hur länge jag duschar, men jag duschar fortfarande så länge jag vill, systemet stoppar mig inte, - säger Nicole Heinemann.

Sensorerna registrerar även rörelser i rummen var tionde minut. Nicole Heinemann känner sig inte övervakad och tror snarare att de leder ett fokus på att anpassa bostäder efter individer.

– Jag tycker inte att vi blir kontrollerade, tvärtom är det vi som får kontroll över oss själva, nu vet jag exempelvis vilken temperatur jag behöver för att må bra, säger hon.

Grannen Gianluca Villani menar att tidsbegränsningen troligen påverkat hans duschrutin.

– Jag trycker max två gånger på duschknappen. Men egentligen tror jag inte personliga förändringar förbättrar miljön, det krävs en global vision och förändring för att göra skillnad.

Systemet registrerar de boendes beteende för att bland annat spara energi. Värmen kommer snart att höjas automatiskt när de öppnar dörren med sin smartphone, eller sänkas om de vädrar ofta.

– Vi kan redan se att de här fyra studenterna har väldigt olika användarprofiler. En använder väldigt mycket el, en annan lite, någon duschar väldigt lite, andra länge. Datan kan till exempel styra om energin från att värma vatten till att värma lägenheten när ingen

duschar, säger Jonas Anund Vogel, föreståndare för KTH:s Live In Lab.

Hittills har två forskargrupper tillgång till datan. En forskare tittar på om de som bor i en smart lägenhet sköter sig bättre eller sämre än andra. En annan tar reda på om man skapar ett hållbart beteende med morot eller piska. Testpersoner är 300 studenter som bor på campus. – Några får en ”nudge”, då kan duschhandtaget lysa rött efter exempelvis fem minuter. Andra får en ”boost”, information om mycket långa duschar påverkar energiförbrukning och miljö, allt för att se vilken väg som är smartast att ta.

Är målet att skapa mönsterpersoner?

– Nej, vi vill skapa smarta och hållbara byggnader. Jag tror inte på att ändra sex miljarder människors beteende alltför mycket. Det är bättre att fokusera på att de tekniska systemen blir så effektiva att man kan ha vilket beteende man vill utan att påverka miljön nämnvärt. Men tills de systemen finns måste vi få användarna med på tåget.

Men varför mäta alkoholhalten?

– Vi kan mäta alkohol, men syftet är inte att se om man är full, däremot om det finns alkohol i luften. VOC-mätaren mäter alla gaser, bland annat för att kunna styra ventilationen. Om någon lämnat räkor i soppåsen och det luktar rutten fisk kan ventilationen ökas.

Nästa steg är att koppla biodata med bygghdata. Ett forskningsprojekt etikprövas nu för en ouraring som registrerar bland annat puls, aktivitet och hjärtslag. Då skulle temperatur och belysning kunna individanpassas efter sönmönster.

Studenterna har tillfrågats om de vill bära ringen.

– Jag vill gärna se mina egna data, sedan får jag se om jag vill dela den med en forskare. Jag är inte helt säker, det är ganska personligt. Men det skulle ju kunna förbättra min sömn om ljuset anpassas efter min dygnsrytm, säger Nicole Heinemann.

Axel Solhall delar gärna med sig av sin livsstil så länge det är i forskningssyfte.

– Men i framtiden kommer någon att vilja tjäna pengar på den här datan. Då är prio att tjäna pengar i stället för att de boende har det bra. Om de säljer min personliga livsstil till Google, som bryr sig mer om pengar och inte om hur jag mår, då är det inte bra, säger han.

Skulle du vilja dela datan med din hyresvärd?

– Nej, då skulle det kännas annorlunda, som att jag blev utnyttjad snarare än något jag ställer upp på. Jag måste tjäna mer än den som får datan.

Einar Mattsson har installerat CO2-mätare i sina 305 studentlägenheter på campus som bland annat visar om någon är hemma. Ventilationen måste enligt byggreglerna ha högre effekt om någon vistas inomhus, och då kan man sänka den när ingen är hemma.

Får fastighetsägare verkligen mäta hyresgästerna?

– Ja, fastighetsägare kan stoppa in sensorer, så länge byggnaden bara reagerar på en signal som får styrsystemet att ändra sig och datan sedan försvinner. Men de får bara lagra viss data, säger Jonas Anund Vogel.

Datainsamlingen regleras av dataskyddslagen, GDPR, som kräver samtycke för känsliga uppgifter som exempelvis hälsa.

– Man kan inte kräva mätning i ett hyreskontrakt för då blir det en maktobalans. Men däremot i ett samtycke, om det finns en gemensam vinning, ”du kan få bättre inomhuskomfort om vi får ta hand om din data”, då kan fastighetsägaren få långtgående befogenheter att använda datan.

KTH-labbet däremot får lagra data i forskningssyfte. Varje projekt kräver dock ett nytt etikprövningstillstånd och ett informerat samtycke från de boende.

– Många uppgifter kan bli väldigt känsliga när de aggregeras. Om man lägger ihop närvaro med elanvändning kan man se om människor har

samlats till högtid eller inte lagar mat alls och kanske fastar, vilket kan visa på religiös övertygelse. Mycket kan indirekt klassas som känsliga uppgifter, säger han.

Ett 60-tal företag är engagerade i KTH:s Live In Lab. Här testas bland annat gråvattenrening. Det är gammalt vatten som återvinns för att duscha i. Man har också inlett samarbete med ett hotell för att studera fler gästers boendebeteende under kortare tid. Mycket av tekniken finns redan, men förhoppningen är att forskningen snabbare kan göra den billig nog för alla att använda.

Lägenheterna har flexibla väggar och golv och Axel Solhalls framtida drömlägenhet påminner lite om Musse Piggs husvagn som förvandlas efter behov.

– Jag skulle vilja ha flyttbara väggar. En dag vill jag ha hemmabio och nästa dag när jag ska ha middag vill jag ha ett stort bord i stället. Det ska vara flexibelt, med flera saker i ett rum som bara försvinner när man inte behöver det. Det vore inte dumt, säger han.

Men det gäller att de boende använder innovationerna också.

– Jag öppnar fortfarande dörren med nyckel i stället för med mobilen, jag vet inte varför men det känns enklare och tryggare så, säger Gianluca Villani, innan han stänger dörren till sina 22 kvadrat.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

" Fakta. Sensorerna

VOC- mätare

Mäter lättflyktiga organiska föreningar (Volatile organic compounds) i inomhusluften. Allt från aceton och alkohol till formaldehyd.

Koldioxidmätare

Mäter koldioxidhalten i luften som kan bli för hög om många vistas där och bland annat orsaka trötthet.

Ouraring

En ring som mäter kroppstemperatur, puls och aktivitet i både vaket och sovande tillstånd. Används för att få koll på sin sömn och hälsa.

Fakta. KTH Live In Lab

En innovationsplats på KTH:s campusområde där man testa bygg- och boendeteknik tillsammans med ett 60-tal företag.

Einar Mattssons 305 studentlägenheter, fyra specialbyggda lägenheter och en undervisningsbyggnad är aktiva laboratorium för KTH-forskare. "

" En skola som saknar ordning kan aldrig bli någon bra skola

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Det borde ha blivit en riksnyhet: En lärare lyfte ut en stökig elev ur klassrummet. Hon har inte gjort något fel, konstaterade polisen efter att barnets föräldrar anmält henne. Detsamma sade Skolinspektionen. Men Barn- och elevombudet, BEO, tyckte att hon agerat "kränkande" och utdömde på egen hand ett skadestånd på 15 000 kronor till eleven. Och skolan betalade. Dessutom pressade den läraren att säga upp sig, vilket hon till sist gjorde. Om detta skrev Sydsvenskan häromveckan (20/1).

Den här historien är inte bara förfärlig för läraren, den är också en tydlig illustration av ett av svensk skolas allra största problem. För visst har föräldrar ansvar för att uppfostra sina barn. Men inte alla föräldrar kommer att ta det ansvaret. Och barn glömmer sig lätt. Deras hjärnor är inte färdigutvecklade, och i somliga fall antingen finns det - eller borde finnas en diagnos. I slutänden ankommer det alltså på skolan att hantera de stökiga eleverna, de störiga eleverna, de som förpestar allas tillvaro. För rent krasst är det ju så det är.

Om elever tillåts bete sig illa så blir alla lidande: De själva så väl som de andra. Klyschan stämmer som säger att en kedja aldrig är starkare än sin svagaste länk. Och en skola som inte klarar att hålla ordning kommer aldrig att kunna bli en bra skola. Det gäller såväl skolor i utsatta områden, som i innerstaden och i villaområdena. Redan i femte klass börjar vissa skolor sloka betänkligt vad gäller elevernas känsla av trygghet och möjlighet till arbetsro, det kan man se i kommunernas

elevenkäter. I åttonde klass är skillnaderna ofta ännu tydligare skolorna emellan. Det märks också i betygen – och inte undra på. För vilken vuxen skulle klara att göra sitt jobb om det hela tiden fanns en kollega som tjattrade och störde, som kanske rent av var hotfull eller våldsam? Inte heller barn kan arbeta under de omständigheterna. De slösar sina dagar på att förgäves försöka koncentrera sig. Vissa av dem kommer från resursstarka hem som tar över där skolan brister. Föräldrarna kan hjälpa till att lära ut, eller så har de råd att betala någon som kan. Men de andra då? Det är gentemot dem det stora sveket begås, dag för dag, i svenska skolor.

Så länge det här problemet inte åtgärdas spelar det ingen roll hur mycket resurser politikerna skjuter till, eller hur fint lärarna har förberett lektionerna. Barnen kommer ändå inte kunna tillgodogöra sig dem. Och det sorgligaste av allt är att barnens egen företrädare, myndigheten BEO, i stor utsträckning alltså bidrar till detta. BEO har nämligen länge haft som rutin att hävda att alla fysiska tillrättavisningar mot elever är "kränkande" och därmed fel, och sedan utdöma skadestånd.

Skolorna borde sluta rätta sig efter detta. För självklart är det kränkande för en elev att bli tillrättavisad. Det ligger i tillrättavisningens natur, även om det inte är dess huvudsyfte. Det är pinsamt att sättas på plats när man skrävlut och brett ut sig. Detta är dock inte skadligt i sig. Tvärtom ingår det i god och kärleksfull uppfostran att de vuxna sätter tydliga ramar och också är tydliga med när dessa ramar överträds. Hur kan denna självklara sanning ha blivit så bortglömd?

Det verkliga barnperspektivet vore att stå upp för alla elever, också de stökiga, och deras rätt till en trygg skola med god arbetsro. För så är det med barn att de inte klarar detta själva utan måste få hjälp med det. Lärarna måste därför få verktyg redan under sin utbildning för hur de ska hantera själva eleverna och de konflikter som oundvikligen

kommer att uppstå, om inte förr så senare. Extra stöd måste ges elever som behöver det. Samhället måste vidare bli tydligt med vilka befogenheter lärarna har, och skolorna måste backa dem när de griper in.

De må mista vissa elever, vars föräldrar i missriktad kärlek till sitt barn vänder sig mot skolan, byter till en annan. Men det må vara hänt. För det här är i grunden en rättvisefråga.

Lisa Magnusson

lisa.magnusson@dn.se "

”Arbetsförmedlingens styrning är ett illa hopsytt lapptäcke”

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

"DN. DEBATT 20190130

Arbetsmarknadspolitiken är ett svåröverskådligt system med ett otydligt ansvar som kännetecknar samhällets hela kedja av åtaganden. Vi föreslår därför en rad åtgärder med en effektiv och träffsäker användning av samhällets resurser som mål, där fokus sätts på dem som bäst behöver stöd, skriver regeringens särskilda utredare Cecilia Fahlberg.

Sverige har en stark arbetsmarknad, som ändå kännetecknas av stora problem. Andelen arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden ökar, samtidigt som bristen på arbetskraft med efterfrågad kompetens stiger.

Arbetsmarknadsutredningen har i uppdrag att lämna förslag på hur samhällets resurser ska användas så effektivt som möjligt för att uppnå en väl fungerande arbetsmarknad.

När utredningen i dag överlämnar sitt slutbetänkande ”Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad” konstateras att det krävs omfattande reformer för att nå målen i betänkandets titel.

Det skulle vara enkelt – och möjligen leda till snabba slutsatser om vilka förändringar som behövs – att peka ut enskilda myndigheter som problemets kärna. Hur Arbetsförmedlingen fungerar är viktigt, men utmaningarna är betydligt större än så. Den analys utredningen gjort visar på stora brister i form av ett svåröverskådligt system med ett otydligt ansvar som kännetecknar samhällets hela kedja av åtaganden.

Bristerna finns på alla nivåer, från regeringsbeslut till handläggningen i mötet med arbetssökande. De många aktörerna utan skarpt avgränsat ansvar leder både till dubbelarbete, ineffektivitet och risk att arbetssökande faller mellan stolarna. Regeringens styrning av Arbetsförmedlingen – oavsett politisk färg – har genom åren karakteriserats av hög detaljeringsnivå, kortsiktighet och ryckighet. Arbetsmarknadspolitiken framstår som alla regeringars favoritområde, vilket har resulterat i ett illa hopsytt lapptäcke av uppdrag för Arbetsförmedlingen.

Den höga detaljeringsgraden har gett myndigheten begränsat manöverutrymme för egna prioriteringar. Bristen på långsiktigt fokus har i sin tur lett till svårigheter att följa upp vilka åtgärder som är effektiva. Utredningen har också noterat en ofullkomlig kostnads- och verksamhetsuppföljning, otillräcklig effektivisering genom teknikutveckling och ett bristande kostnadstryck i myndigheten. Sammantaget leder detta till uppenbara svårigheter att avgöra vilka arbetsmarknadsåtgärder som är effektiva och träffsäkra på lång sikt. Utredningen har också identifierat en rättsosäker och ineffektiv kontroll i ersättningssystemen vid arbetslöshet, en otydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommun samt inte minst behovet av en samlad kompetensförsörjningspolitik.

Utredningens analys resulterar i en rad förslag till åtgärder med en effektiv och träffsäker användning av samhällets resurser som mål, där fokus sätts på dem som bäst behöver stöd.

Arbetsförmedlingens förutsättningar att göra rätt saker på det mest effektiva sättet ska förbättras genom utökade befogenheter att utforma verksamheten, stabila planeringsförutsättningar samt ett tydligt kostnadstryck.

Utredningen föreslår att myndigheten får en ny instruktion och att dess förvaltningsanslag sänks kontinuerligt.

Resurserna ska styras till de insatser som ger störst effekt och där är bedömningen av de arbetssökandes behov central.

Arbetsförmedlingen ges därför ett uttryckligt uppdrag att bedöma den arbetssökandes avstånd till arbetsmarknaden genom att arbetsmarknadsbedömningen blir en kärnuppgift.

Arbetsförmedlingens användning av utbildningsinsatser ska tydliggöras och fokusera på insatser som är anpassade efter arbetsgivares konkreta rekryteringsbehov. Reguljär utbildning ska användas i större utsträckning.

Den arbetsmarknadspolitiska debatten har mer fokuserat på vem som ska utföra arbetsmarknadstjänster än hur de ska utföras.

Arbetsmarknadsutredningen konstaterar att svensk och internationell forskning inte ger stöd för att privata utförare av arbetsmarknadstjänster uppnår bättre resultat än offentliga.

Redan i dag köper Arbetsförmedlingen arbetsmarknadstjänster av externa utförare för fem till sex miljarder kronor årligen, motsvarande cirka 60 procent av Arbetsförmedlingens totala verksamhetskostnad.

Utredningen anser att de mervärden som de externa utförarna bidrar med i förhållande till att utföra motsvarande verksamhet i egen regi behöver identifieras.

Arbetsförmedlingen ges därför i uppdrag att erbjuda ett enhetligt och utförarneutralt utbud av arbetsmarknadstjänster, som ska tillhandahållas på det samhällsekonomiskt mest effektiva sättet och där interna och externa utförare behandlas likvärdigt.

För att komma till rätta med problemen i ersättningssystemen vid arbetslöshet föreslår utredningen två alternativ, som båda innebär att arbetet med stöd respektive kontroll separeras. Antingen separeras och förbättras Arbetsförmedlingens arbete med kontroll eller så övergår ansvaret till arbetslöshetskassorna.

Ansvarsfördelningen och gränsdragningen mellan stat och kommun inom de arbetsmarknads- och socialpolitiska områdena tydliggörs i författning.

Vad gäller kompetensförsörjning är det en fråga som rör sig över flera politikområden och olika organisatoriska nivåer samt kräver samverkan mellan många olika aktörer.

Utredningen föreslår därför att en ny nationell myndighet får ett samlat ansvar för kompetensförsörjningspolitiken. Myndigheten ska ansvara för att samordna och främja kompetensförsörjningsarbetet och vara ett rådgivande organ till regeringen och andra relevanta myndigheter.

Som utgångspunkt för myndighetens arbete ska en nationell strategi för kompetensförsörjningspolitik tas fram i samverkan mellan den politiska ledningen för berörda departement, arbetslivets representanter och andra relevanta aktörer.

Avslutningsvis bedömer Arbetsmarknadsutredningen att de samlade förslagen innebär besparingar på cirka 1,5 miljarder. Vinsterna med "Ett effektivt, tydligt och träffsäkert" statligt åtagande för framtidens arbetsmarknad är dock betydligt större än så.

Med de förändringar utredningen föreslår har vi möjlighet att uppnå att samhällets resurser används där de gör mest nytta och en arbetsmarknad där människors förmåga och möjligheter tas till vara.

Cecilia Fahlberg, regeringens särskilda utredare, tidigare förbundsordförande för Unionen (2008–2015) och ordförande för PTK

"Fakta. Utredningen

Arbetsmarknadsutredningen tillsattes av regeringen den 22 juni 2016 och till särskild utredare utsågs Cecilia Fahlberg.

Enligt regeringens direktiv ska utredningen analysera och lämna förslag om hur det statliga åtagandet för arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingens uppdrag kan utformas för att så effektivt som möjligt bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.

Den 22 juni 2017 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv och den 25 oktober samma år överlämnade utredningen sitt delbetänkande "Vägledning för framtidens arbetsmarknad". "

"Vill Sjöstedt i stället ha en moderat som statsminister? Det valet är hans"

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Efter höstens stökiga regeringsbildning efterlyser Stefan Löfven (S) en diskussion om formerna för hur en statsminister ska kunna avsättas av riksdagen. – Vi ska kanske fundera på om vi i Sverige också borde ha den ordningen att innan man avsätter en statsminister och regering så ska man i samma stund ha ett alternativ, säger Stefan Löfven.

Helsingfors.

Det har gått knappt två veckor sedan Stefan Löfven omvaldes som statsminister. Traditionen enligt inleder han sitt ämbete med att göra sitt första utlandsbesök i Finland, där han under måndagen och tisdagen träffat både president Sauli Niinistö och statsminister Juha Sipilä.

Det är ett besök som fått dröja på grund av höstens rekordlånga regeringsbildning. När Stefan Löfven träffar DN i Helsingfors för sin första större intervju efter tillträddandet, efterlyser han en diskussion om det går att göra något för att underlätta regeringsbildningar i framtiden.

– Jag tycker att man kan fundera på det. Om jag förstått rätt har man i Norge en ordning där den som ska rösta bort sittande regeringsstatsminister måste ha ett alternativ. Regeringsbildningen tog fyra månader, och det var nödvändigt för det är en komplicerad process. Jag har inget konkret förslag men vi ska kanske fundera på om vi i Sverige också borde ha den ordningen att innan man avsätter en statsminister och regering så ska man i samma stund ha ett alternativ, säger Stefan Löfven.

Är det här något som du har diskuterat med talmannen?

– Nej, jag har inte haft sådana möjligheter. Det är mina egna funderingar men det är en rimlig tanke.

Du har pratat om blocköverskridande regering sedan 2013 – är du nöjd nu?

– I den meningen att vi har fått på plats en väldigt viktig överenskommelse för Sverige. Vi har ett flerpartisystem i Sverige, det är tänkt att det ska kunna hantera flera olika situationer och valresultat. Men ju mer det blir två block som står stilla i var sitt hörn så får vi allt mer av ett tvåpartisystem. Om ett sådant system inte kan leverera lösningar för människor i deras vardag, då undergrävs legitimiteten för hela demokratin och hela parlamentarismen. Två partier från det före detta alliansblocket väljer att stå upp för någonting. Det är bra för vårt land.

Blev det som du hade tänkt dig?

– Jag har sagt internt i partiet att det här är viktigt för oss, så i den meningen, ja. När fyra partier förhandlar så kan ingen få allt men alla få något. Det är så kompromisser fungerar – och måste fungera. Annars är vi där igen i varsitt hörn. Det vore det sämsta för landet. Varför är det så viktigt för S att inneha regeringsmakten?

– Vi är det största partiet. Parti nummer två i storleksordning har nästan 10 procentenheter färre röster. Ska man hävda de gamla blocken så är vi det största. Alla partier eftersträvar regeringsmakten, det är inget konstigt. Men naturligtvis inte till vilket pris som helst. Det är inte makten i sig som är intressant utan vad vi gör med makten. Vad ser du för risker för S som parti att ingå sådana här överenskommelser med borgerliga partier?

– Det som gäller är att se var ens egna gränser går. Jag menar att den här 73-punktsöverenskommelsen innehåller många punkter som jag gärna pratar med partimedlemmar om. Satsningen på jobben, utvecklingen av korttidsarbete, kunskapslyftet, höjningen av låga

pensioner, familjeveckan. Men också viktiga trygghetsfrågor som satsningar på polis och försvar. Sen finns också frågor som vi själva inte skulle ha valt om vi själva hade fått bestämma. Men vi har 28 procent och då blir det som jag har sagt tidigare: ingen kan få allt men alla kan få något.

Liberalare migration och arbetsrätt, marknadshyror och fritt fram för vinster i välfärden. Det var frågor ni argumenterade mot i valrörelsen – hur ska någon kunna lita på det S lovar?

– För det första, migrationsfrågan. Det var vi i regeringsställning som la om migrationspolitiken. Vi hade en situation hösten 2015 som var ohållbar. Nu har vi betydligt färre som söker sig till Sverige.

– Vad vi har gjort nu är att vi har förlängt den tillfälliga lagen. Sen är det familjeåterföreningen. Vi ser att den möjligheten för barn och föräldrar är en human utgångspunkt som är viktig.

Men det här var frågor som ni drev hårt i valrörelsen. Det är säkert många väljare som undrar var de löftena tog vägen?

– Löftet är att vi förlänger den tillfälliga lagen. Hade vi gått tillbaka så hade vi haft en annan situation. Nu är vi överens om att vi förlänger den tillfälliga lagen för det var den som tog ned antalet asylsökande. På en punkt, familjeåterföreningen, där tror jag alla kan känna att man kan göra annorlunda. Men det innebär inte att det är en omläggning av migrationspolitiken.

Men de andra frågorna då, om till exempel arbetsrätten och vinster i välfärden som var viktiga för er i valrörelsen?

– Och är det fortfarande. Överenskommelsen är skriven så att det står om turordningsreglerna men det står också att vi inte ska ha godtyckliga uppsägningar på svensk arbetsmarknad. Så frågan är hur det ska balanseras. Det står också om arbetsgivarnas skyldighet att göra den som är anställd omställningsbar. Att man kan gå till nästa arbete om det behövs. Det står också att vi ska behålla den grundläggande balansen mellan parterna på arbetsmarknaden. Det går

inte att säga att nu försvinner svensk arbetsrätt. Nu får vi se vad utredningen kommer fram till och framför allt om parterna kommer fram till något under den här tiden. Då har vi gjort det som jag tycker att vi ska: modernisera med inflytande av parterna. Hoppas du att det är parterna i första hand som ska hitta en lösning på det här?

– Jag är övertygad om att det är det bästa. Parterna har diskuterat drygt ett år, med det här upplägget kommer man att ha ett och ett halvt år till på sig.

Vad blir kvar av S när ni kompromissar om flera av era kärnfrågor?

– Det gäller att se helheten. Om man läser de 73 punkterna är det tydligt att där finns mycket socialdemokrati. Men där finns också reformer som Centern och Liberalerna har slagits för. Så måste det vara. Men, återigen, satsningen på jobben och det vi gör med fortsatt utbyggnad av kunskapslyftet är klassisk socialdemokratisk politik. Det är vårt sätt att säga till löntagarna att även om det blir problematiskt på arbetsmarknaden så finns det en väg till nästa jobb och vi ska se till att du får det stödet.

– Utvecklingen av korttidsarbete är också ett sådant. Satsningen på de som har lägsta pensionerna är socialdemokratisk politik, det gick vi till val på. Pensionärsskatten likaså och familjeveckan. Infrastrukturen med vägar, järnvägar, bredband. Det är servicekontor runt om i hela landet och så vidare, och så vidare. Vi kan tydligt läsa in våra förslag och det kan även Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Kommer du att sitta kvar hela mandatperioden?

– Ja. Så länge jag har partiets förtroende vill jag tillägga. Det är alltid det som det bygger på.

Inga planer på något annat?

– Nej.

Vad är den här nya regeringens projekt, annat än att stänga ute ett annat parti från makten?

– Det här är en överenskommelse som bygger på att vi fyra partier står upp för ett samhälle som grundar sig på människors lika värde. Att säga att man är emot Sverigedemokraterna innebär samtidigt att man är för någonting. Ett parti som säger att vi borde ha tillbaka sambeskattningen mellan kvinnor och män, att kvinnors aborträtt borde begränsas, som uttalar sig om media ganska frejdigt och på ett sätt som jag inte tycker är korrekt, som säger att judar och samer inte är svenskar, som har sina rötter i nazismen. Ett sådant parti stänger vi ute av det enkla skälet att vi tror på något annat.

Finland, Norge och Danmark har valt en annan väg i förhållande till sina invandringskritiska partier, varför kan inte Sverige göra samma sak?

– Jag tittar på det vi har i Sverige. Sverigedemokraterna har ett nazistiskt förflutet. Det är deras rötter – nazism och rasism. Och det är inte bara att rötterna finns där, vi har hur många exempel som helst på uttalanden från företrädare för detta parti – även från nationella företrädare i partiledningen – som vidimerar att det här är ett parti som inte står upp för människors lika värde. Att stå upp för människors lika värde är den mest basala värderingen i socialdemokratien, för den är odelbar. Det är noll eller hundra, det är svart eller vitt. Antingen så tror man på det eller så tror man inte på det.

Hur kommer S nuvarande vägval att påverka relationen till LO?

– Jag hoppas att det leder till ännu mer diskussion mellan oss om inte minst den framtida arbetsmarknaden och ett rättvist samhälle. Karl-Petter Thorwaldsson (LO:s ordförande) har full legitimitet att säga att han tycker att fördelningspolitiken är fel. Sänkningen av värnskatten var inte vår prioritet, men vi har å andra sidan framför oss en skattereform där det står att vi ska minska dagens ekonomiska klyftor. Vi har en grön skatteväxling på 15 miljarder där vi både ska öka skatten på det som ger utsläpp och minska skatten på arbete och

företagande. Så vi har två gigantiska möjlighet att bedriva rejäl rättvisepolitik också i skattehänseende.

Hur går det ihop att både vilja sänka skatten på arbete och minska de ekonomiska klyftorna?

– Vi har till exempel 15 miljarder i grön skatteväxling. I den kan vi både höja skatten för det som ger utsläpp och sänka skatten i den andra änden. Det avgörande för summan av skatteinkomster är också hur många människor som är i arbete. Nu har vi den högsta sysselsättning som någonsin har uppmätts i EU. Vi ska fortsätta med det, vi ska ha fler arbetade timmar. De människor som kommit till Sverige ska integreras på ett bra sätt. De ska in i arbete, det är deras skyldighet och deras rättighet. Så länge vi har den utvecklingen har vi också en möjlighet att göra något på skattesidan.

Hur ser du på att V nu öppet säger att de vill locka LO-väljare?

– Det är väl i så fall inget nytt, det har väl alltid pågått.

Men ökar inte förutsättningarna för det när ni går mot mitten?

– Den diskussionen kommer säkert att pågå. Jag tycker att det är en bra diskussion som vi också kommer att ha inom partiet – hur vi förvaltar det här. Vi har gjort något riktigt bra för Sverige och det är nummer ett. Landet kommer först. Jag ser fram mot den diskussionen.

Hur ser du på hotet från Jonas Sjöstedt om att rikta misstroende mot regeringen?

– Jonas Sjöstedt och V vet om att kartan ser annorlunda ut nu. De förutsättningarna som fanns för det samarbete vi hade under förra mandatperioden finns inte längre. Det är verkligheten. Om alternativet är en M-ledd regering så är det här bättre. Nu har vi tagit ansvar och slutit en överenskommelse som är bra för landet.

– Alla partier måste ta sitt ansvar, vill de stötta stabilitet och långsiktighet eller ska det vara kast och oro i svensk politik? Det Sjöstedt räknar med, och som han inte ska ta för givet, är att det då ska bli extraval. Det avgör jag, om jag ska utlysa ett extraval. Så han kan

mycket väl stå inför valet om han vill ha en socialdemokratisk statsminister eller vill han ha en moderat statsminister. Det valet är hans, säger Stefan Löfven

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Fakta.

Tre viktiga datum för S i vår

Socialdemokraterna håller kongress i Örebro den 22-24 mars.

Regeringens vårbudget är preliminärt planerad till den 15 april.

Val till Europaparlamentet äger rum söndagen den 26 maj. "

" Expert: Stulna regalier kan ha smälts

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Amatörer eller utförare av ett beställningsjobb. Enligt en expert från Europol är det de mest sannolika förklaringarna till stölden av kungliga begravningsregalier från domkyrkan i Strängnäs.

På onsdagen inleds rättegången mot den 22-årige man som misstänks ha stulit två guldkronor och ett riksäpple ur Strängnäs domkyrka. Föremålen ingår i de så kallade begravningsregalier som lät framställas till kung Karl IX:s och drottning Kristina den äldres begravningar i början av 1600-talet. Även i en internationell jämförelse anses de vara av exceptionell kvalitet.

Värdet på de stulna föremålen har uppskattats till 65 miljoner kronor, men ur ett kulturhistoriskt perspektiv är de ovärderliga.

De stulna regalierna har inte återfunnits och en separat förundersökning pågår som ett led i jakten på de stulna föremålen. Genom samarbete med Interpol eftersöks regalierna över hela världen. Men att sälja de unika föremålen på den öppna marknaden är naturligtvis omöjligt, så var kan de ha tagit vägen?

– Det finns två möjligheter, säger Michel Will, expert på stulen konst hos den europiska polisorganisationen Europol.

– Antingen handlar det om amatörer som inte vet vad det är de har stulit. Vi hade en liknande stöld i Berlin nyligen. Ett stort guldföremål stals från ett museum och när tjuvarna insåg att de inte kunde sälja det så sågade de isär det och smälte ner metallen, fortsätter han.

Det andra alternativet är att regalierna stulits på beställning av en samlare.

– Det är omöjligt att säga hur vanligt det är, men det händer, vi har sådana ärenden, säger Michael Will.

Enligt Europol utgör försäljning av stulen konst och historiska föremål den tredje största illegala marknaden i Europa.

Hur mycket pengar som omsätts årligen vet ingen, men det handlar om mycket pengar. I genomsnitt beslagtas 25 000 föremål varje år av polis runt om i Europa. TT

TT "

”Sverige behöver fler helikoptrar”

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

"Sjöfartsverket klarar inte sitt mål att ha dygnet runt-beredda helikoptrar för räddningsinsatser. Det finns alldeles för få för de fem baserna, enligt en ny kritisk rapport. – Vid ett tillfälle var fyra baser stängda samtidigt, säger Jörgen Zachau på Statens haverikommission.

Sjöfartsverket har sju räddningshelikoptrar och förfogar över fem helikopterbaser: Göteborg, Visby, Kallinge, Umeå och Norrtälje. Myndighetens eget mål är att helikoptrarna ska vara tillgängliga dygnet runt för räddningsinsatser till sjöss och efter flyghaverier. Men helikopterorganisationen är för underdimensionerad, enligt Statens haverikommission, SHK.

Att det finns sju helikoptrar betyder inte att så många är tillgängliga hela tiden, av två skäl: dels finns ett krav på regelbundet underhåll, dels finns ett behov av utbildning, och man måste öva med samma helikoptrar.

Det inte är möjligt att ens teoretiskt upprätthålla beredskapen. Det är slutsatsen i en färsk rapport från SHK.

– Man klarar inte den interna ambitionsnivån, säger Jörgen Zachau, som lett utredningen bakom rapporten.

– Vid ett tillfälle i januari 2018 var fyra baser stängda samtidigt. Det tyckte vi var konstigt, men det var knutet till en pågående avtalskonflikt. Under en natt var Göteborg den enda basen som var öppen, säger Zachau.

SHK beslutade sig för att göra utredningen sedan myndigheten fått kännedom om en rad haverier där Sjöfartsverkets räddningshelikoptrar inte var tillgängliga som förväntat.

Sjöfartsverket uppfyller visserligen de övergripande kraven på sjö- och flygräddning, men de flesta räddningsinsatser görs med andra resurser än helikoptrar.

Regeringens instruktion säger inte specifikt att det ska finnas fem baser utan är mer övergripande: ”den här räddningskapaciteten ska ni ha”.

Sedan har Sjöfartsverket satt upp ett eget program.

Problemet är det mål som myndigheten har satt upp åt sig själv.

SHK menar att Sjöfartsverket borde förbättra planeringen av helikopterverksamheten, exempelvis effektivisera skiften av besättningar.

Men framför allt rekommenderar Haverikommissionen att regering och riksdag gör en ordentlig översyn av helikopterbehovet i stort.

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Debutanten Busch Thor lovar kraftfull opposition

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Mandatperiodens första partiledardebatt i riksdagen hålls i ett nytt politiskt landskap. Borgerligheten är nu splittrad. En partiledare gör sin sista debatt, en annan sin första. – Vi kommer att utgöra en kraftfull opposition, utlovar debutanten Ebba Busch Thor (KD).

Klockan 9 på onsdagsmorgonen antror Stefan Löfven (S) talarstolen i riksdagens kammare. Som statsminister inleder han partiledardebatten, som blir den första sedan regeringsbildningen blev klar efter fyra månaders maktkamp. Det är därmed också den första sedan valet i september.

Sedan den förra debatten, som hölls den 13 juni i fjol, har det politiska landskapet i riksdagen ritats om i grunden. Den borgerliga alliansen har spruckit. Centern och Liberalerna har sagt nej till en M-KD-regering ledd av Moderaternas Ulf Kristersson (M). I stället har de gjort upp om ett reformprogram i 73 punkter med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. De två rödgröna partierna kunde därmed sitta kvar vid makten, men först efter att de krockat av den forna budgetpartnern Vänsterpartiet.

Turbulensen har fått Jimmie Åkesson (SD) att tala om ett nytt konservativt block, dock utan att få något gehör från sina tilltänkta allierade M och KD.

Förutsättningarna pekar alltså mot att det blir en debatt som skiljer sig från de tidigare.

De fyra borgerliga partierna har länge visat enad front och avstått från angrepp på varandra, trots att det funnits väl kända meningsskiljaktigheter. DN kunde inför debatten i juni visat att antalet repliker mellan de borgerliga varit noll under hela mandatperioden. Mycket talar för att vi på onsdagen för första gången på länge får höra meningsutbyten mellan de borgerliga. Tongångarna mellan å ena sidan C och L, å andra sidan M och KD har varit mycket beska, för att inte säga bittra efter att partierna gick skilda vägar i regeringsfrågan. Ebba Busch Thor (KD) vill inte i förväg slå fast att hon tänker gå till angrepp mot Annie Lööf (C) och Jan Björklund (L). Men hon låter förstå att gamla band inte kommer att hämma henne.

– Vi är ett av de få riktiga oppositionspartierna. Det kommer att märkas att vi är en borgerlig rakryggad opposition som vi har varit hela tiden. Vi var tydliga i regeringsfrågan, och vi kommer nu att utgöra en kraftfull opposition och i alla lägen driva på för vår politik, säger Ebba Busch Thor i en skriftlig kommentar till DN.

KD-ledaren tog plats i riksdagen först genom 2018 års val och därför blir detta hennes första partiledardebatt i kammaren.

– Jag kommer att använda tiden väl för att framföra vår kritik mot den sittande regeringen i de frågor där vi har en annan uppfattning. Varken Januariöverenskommelsen eller regeringsförklaringen har prioriterat äldre frågor, vilket är ett svek mot alla våra äldre som blir nekade en äldreboendeplats, säger Ebba Busch Thor.

Gustav Fridolin (MP) avgår som språkrör i maj och det här blir därför den sista partiledardebatten i riksdagen för honom.

– Jag funderar inte så mycket på det utan mer på hur jag ska säkra att miljöfrågorna verkligen får plats i debatten. Det är ofta tydligt att de andra väljer bort miljön. Smärtsamt tydligt blev det ju i M-KD-budgeten som röstade igenom med hjälp av SD, säger Gustav Fridolin som också planerar att lämna riksdagen under året.

Han hoppas och tror att januariavtalet mellan S, MP, C och L ska ge ett debattklimat mer präglat av samarbete.

– Jag har under hela min politiska bana varit trött på blockpolitiken. Det känns som en viktig sak att vi har hittat en väg framåt, säger - Gustav Fridolin.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se"

"Konfliktlinjerna

Den politiska kartan har ritats om rejält genom januariavtalet mellan S, MP, C och L. För Ulf Kristersson (M) gäller det att ta positionen som en stark oppositionsledare och Ebba Busch Thor lär sluta upp vid hans sida. Frågan är i vilken mån de riktar sin kritik inte bara mot regeringen utan också mot forna allianskollegerna C och L. Jonas Sjöstedt lär inte missa tillfället att angripa regeringen och i synnerhet S från vänster. Jimmie Åkesson kan förväntas tala om det han ser som ett nytt konservativt block med SD, M och KD.

Balansakterna

För Annie Lööf (C) och Jan Björklund (L) blir det ett första test av deras förmåga att agera i dubbelrollen som både samarbetspartner till regeringen och oppositionspartier.

Stefan Löfven kommer troligen att hålla sig mer till rollen som statsminister i en samarbetsregering än som S-ledare. Samtidigt kommer han att tvingas att försvara sig mot attacker från både höger och vänster.

De heta frågorna

Uppgåelsen mellan S, MP, C och L om att öppna för mer anhöriginvandring lär få kritik från både M och SD.

KD-ledaren kommer bland annat att ställa regeringen till svars för brister i äldreomsorgen.

Rättsfrågorna är inte med i januariavtalet i större utsträckning. Här lär både M och SD vilja profilera sig.

Från vänsterledaren Jonas Sjöstedt kommer säkerligen protester mot planerade förändringar i arbetsrätten och på hyresmarknaden."

" Carin Ståhlberg: Hoppas den nya ministern vågar fråga varför – och höra svaret

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Anfall är bästa försvar tycks Karolinska Institutets styrelseordförande Mikael Odenberg anse när det gäller den aldrig avslutade Macchiariniskandalen. Men det är helt fel strategi.

Kommentar.

I dagarna utkom boken "När lögnen blir sanning". Det är Karolinska institutets före detta rektor Harriet Wallberg som tillsammans med författaren Kristina Appelqvist berättar om hur Harriet Wallberg utsågs till syndabock för Macchiariniskandalen i Sten Heckschers rapport, beställd av KI. Detta för att Harriet Wallberg var ytterst ansvarig för anställningen av kirurgen Paolo Macchiarini som gästprofessor på KI 2010. Och för att det, enligt Heckscher, fanns en rad varningstecken som rektorn borde ha reagerat på och stoppat anställningen.

I den nyutkomna boken anklagar Harriet Wallberg utredaren Sten Heckscher för en rad felaktigheter som står i rapporten. Hon skriver också att KI kände till dessa under flera år men har underlåtit att gå ut med rättelser.

I boken framkommer bland annat att viktiga citat strukits ner, att underlaget till de intervjuer som Sten Heckscher och hans två utredare gjorde för rapporten, ett antal ljudfiler, är försvunna. Enligt KI:s universitetsdirektör Per Bengtsson raderade av Heckscher (sagt i radions P1 Morgon), vilket Heckscher förnekar.

Wallberg/Appelqvist ifrågasätter också de "olämpliga personkopplingarna" mellan utredaren Sten Heckscher, dåvarande styrelseordförande Lars Leijonborg och KI:s dåvarande rektor Anders

Hamsten (rektor 2013–2016). De är, antyder man, goda vänner. Man har heller inte kunnat finna några skriftliga överenskommelser mellan Leijonborg och Heckscher när det gäller utredningsuppdragets arvode med mera. Det skedde mellan skål och vägg.

De anklagelser som Wallberg/Appelqvist för fram har fått Mikael Odenberg, KI:s styrelseordförande, att – liksom tidigare när det gäller den oavslutade Macchiariniskandalen – ilska till.

I P1 Morgon sa han angående felaktigheterna och de försvunna underlagen till Heckscherrapporten, att detta inte var KI:s sak.

Beklagligt ja, men ”inte ens intressant”. Han menade i en tankekullerbytta att om rapporten legat till grund för åtgärder som drabbat människor, då kanske den hade varit viktig.

Värt att notera är att Harriet Wallberg fick sparken från Universitetskanslerämbetet i samband med att Heckscherrapporten offentliggjordes. I boken beskriver hon att hon i ett slag blev persona non grata.

Mikael Odenbergs stegrade ilska främjar inte KI.

Ej heller hans envetna vilja att vända blad när det gäller Macchiariniskandalen. Den är fortfarande outredd i betydelsen en extern opartisk transparent utredning som går till botten med vad som verkligen hände. Att så inte har skett har fått strålkastarljuset att flytta sig från kirurgen Paolo Macchiarini och hans plaststrupsoperationer till de ansvariga på Karolinska institutet och Karolinska universitetssjukhuset.

Och var håller KI:s rektor Ole Petter Ottesen hus? Var det ett anställningsvillkor att han skulle slippa kommentera Macchiarini-skandalens efterbörd?

Wallberg/Appelqvists bok är givetvis en partsinlaga men den som lusläst Heckscherrapporten har nog satt en del frågetecken i marginalen. Att vifta bort den som en Synd-om-mig-bok (Odenberg i P1) är nonchalant och arrogant. En berättigad fråga är i stället varför

Heckscherrapporten la så mycket krut på det som skedde långt före operationerna och inte det som hände strax innan och efter.

Man kan bara hoppas att den nya ministern för högre utbildning och forskning, Matilda Ernkrans, till skillnad från sin företrädare på allvar vågar ställa frågan: Varför?

Och att hon törs höra svaret.

Carin Ståhlberg

carin.stahlberg@dn.se "

"Bakgrund.

Den dåvarande stjärnkirurgen Paolo Macchiarini anställdes som gästprofessor på Karolinska institutet och Karolinska universitetssjukhuset 2010. Rektor då var Harriet Wallberg. Hon efterträddes av Anders Hamsten som avgick 2016 på grund av - Macchiariniskandalen.

2011-2012 transplanterade Paolo Macchiarini in luftstrupar av plast på tre patienter på KS. Alla tre är i dag avlidna.

2014 anmälde fyra läkare vid KS Paolo Macchiarini för forskningsfusk i en 500-sidig anmälan. De utsattes för trakasserier och hot om avsked. "

"Fortsatt guldregn över handlare trots hård press

DNONSDAG 30 JANUARI 2019

Kostnaderna för satsningen på e-handel tynger resultatet. Men det är fortfarande mycket lönsamt att vara Icahandlare – nästan två miljarder fick butikernas ägare i utdelning under 2018.

Livsmedelshandel handlar ofta om små marginaler och stora volymer – därför är det kanske inte konstigt att det åter är de stora Ica Maxi och Kvantumbutikerna som levererar flest miljoner till ägarna.

De som lyckas bäst har inte sällan 300–500 miljoner i försäljning om året.

Även om marginalerna bara handlar om några få procent så blir det tiotals miljoner i vinster och utdelning till ägarna.

DN:s sammanställning av uppgifter från de senaste årsredovisningarna visar att det på nytt är i medelstora städer som Icahandlarna toppar lönsamhetslistorna, mätt i kronor.

År efter år levererar Ica Maxi-butikerna i Västerås, Jönköping, Linköping, Uppsala och Umeå fenomenala resultat.

DN:s körningar visar att ett 30-tal Maxi- och Kvantumbutiker de senaste tre åren sammanlagt delat ut från 50 miljoner och uppåt till ägarna, med toppnoteringen totalt 160 miljoner på tre år.

Ofta ägs butikerna av en eller några få personer, med Ica Sverige AB som innehavare av preferensaktier som ger bolaget en del av vinsten.

Ibland delar handlaren 50/50 med Ica Sverige AB.

Maxi Ica stormarknad i Hälla, Västerås, är en av butikerna som kommer högt upp på listan. Enligt handlaren Lennart Holmgren beror utdelningsfesten på att han ska sälja verksamheten.

– Jag brukar inte uttala mig om det här, men det är väl inga hemligheter. Jag håller på med ett generationsskifte, och ska de ha en möjlighet att köpa in sig i så måste man tömma bolaget, det är inga konstigheter. Jag har valt att behålla mina pengar i bolaget för att ha friheten och inte tagit några lån. Så det här är en engångsföreteelse efter att ha drivit bolaget i 30 år.

Hemligheten bakom framgången är de omkring 90 000 kunderna i veckan som Lennart Holmgren har, något som gett drygt 730 miljoner i försäljning. Bra priser, många klipperbudanden, och ett bra kundbemötande är också viktigt, menar han.

Lennart Holmgren har inte heller satsat på e-handeln, något som visat sig kostsamt för många Icahandlare, och som han menar att det är svårt att få lönsamhet i.

Tittar man på resultatet för 2018 isolerat är det omkring 110 butiker som delar ut minst 5 miljoner till ägarna. Spannet är från 5 till 74 miljoner kronor i den gruppen.

Totalt sett minskar dock utdelningen ganska kraftigt mot föregående år.

2016 var det sammanlagt 2,4 miljarder i utdelning.

2017 var det 2,8 miljarder.

2018 var det 1,9 miljarder. (Fram till den 26 november 2018)

Minskningen beror enligt Ica Sveriges vd huvudsakligen på att personalkostnaderna ökat när rabatten på arbetsgivaravgifter på unga togs bort. Den beror också på investeringar som gjorts i e-handel.

Juan Flores

juan.flores@dn.se

"Fakta. DN:s granskning av Icahandlarnas resultat 2018

Ica och Icahandlarna har över 50 procent av livsmedelshandeln i Sverige.

Omkring 1 300 Ica-handlares bolag ingår i granskningen. Det finns data för cirka 1 200 av dessa. Uppgifterna kommer från de senaste årsredovisningarna, företrädesvis för inkomståret 2017. Uppgifterna om utdelning kommer från ett uttag av data från Bolagsverket, och gäller år 2018.

Den sammanlagda försäljningen för alla handlare var omkring 106 miljarder kronor.

Den genomsnittliga försäljningen (omsättningen) var 92 miljoner.

Den genomsnittliga vinsten före skatt var 2,8 miljoner.

Den genomsnittliga vinstmarginalen var cirka 2 procent.

Drygt 560 bolag hade utdelning under 2018.

Sammanlagt var utdelningen 1,9 miljarder.

Omkring 1,5 miljoner kronor har ägarna tagit ut i aktieutdelning i genomsnitt per bolag.

Genomsnittet för de bolag som haft utdelning var 3,4 miljoner.

I de stora butikerna är det inte ovanligt att handlarna har utdelningar på tiotals miljoner kronor. "

" Arbetsförmedlingens varslar fler än väntat

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Arbetsförmedlingen varslar på onsdagsmorgonen klockan 09.00 ett mycket stort antal personer om uppsägning – långt fler än de runt 2 200 till 2 400 det tidigare varit tal om, erfar DN från säkra källor.

Det kan vara så att det "worst case-scenario" på över 4 000 personer som Arbetsförmedlingens generaldirektör Mikael Sjöberg varnade för efter M/KD-budgeten i december nu realiseras.

Som av en händelse tycks Arbetsförmedlingens ledning slå till med sitt jättevarsel samma dag som regeringens stora utredning om Arbetsförmedlingens framtid läggs fram efter två och ett halvt års utredningsarbete.

När DN i mitten av december intervjuade Mikael Sjöberg kring effekterna av den då nyligen klubbade M-KD-budgeten varnade Arbetsförmedlingens generaldirektör för att Moderaternas och Kristdemokraternas budget skulle tvinga myndigheten att kapa hela 4 500 anställda. Bara för att 2020 försöka återanställa 2 000 av dem. M-KD-budgeten före jul skar ju ned förmedlingens förvaltningsanslag – pengar till bland annat personalkostnader – med 386 miljoner kronor för i år och ytterligare 800 miljoner 2020. Och även om uppsägningsförhandlingar skulle inledas direkt efter nyår slutar de berörda att kosta myndigheten pengar som tidigast i månadsskiftet oktober/november. Vilket innebär att Arbetsförmedlingen med liggande budget alltså på bara två månader tvingas plocka hem 386 miljoner.

Ryckligheten drabbar de arbetssökande, fastslog Mikael Sjöberg:

– Det blir en väldigt turbulent period med stora störningar i verksamheten. Jag är inte säker på att Moderaterna och Kristdemokraterna insett konsekvenserna. Det är ett svårt jobb att skriva en budget. Och de har inte varit i kontakt med oss för att pröva sina tankar, underströk Arbetsförmedlingens högste chef.

Vissa källor gör gällande att Arbetsförmedlingen den senaste tiden närmat sig den nya S-MP-regeringen för att be om en utökad kredit för att slippa dra ned med så många tjänster i ett slag, men att regeringen inte bifallit. Möjligen på grund av ett låst läge gentemot Centern och Liberalerna, så länge C och L är osäkra på hur regeringen Löfven reagerar på Arbetsmarknadsutredningens förslag.

Tove Nandorf

tove.nandorf@dn.se "

" Swedbankchefen skeptisk till prognosen om prispress

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Trots signaler om prispress säger Swedbanks koncernchef Birgitte Bonnesen att bostadspriserna är stabila. Och larmrapporter om ett halverat byggande är hon skeptiskt till.

– Det är inget som vi ser, säger hon till DN.

En rad prognosmakare har de senaste månaderna spått både kraftigt pressade bostadspriser och ett ras för bostadsbyggandet.

Men det är rapporter som Birgitte Bonnesen tar med ro när hon träffar DN efter att ha presenterat resultatet för fjärde kvartalet i fjol. Hon påpekar att de största svårigheterna ligger i den mest exklusiva och dyraste delen av nyproduktionen. Här har bostadsbyggare i många fall tvingats ge rabatter.

– Och vi är inte i det segmentet, det är därför jag kan vara så trygg när jag uttalar mig, säger hon.

Men prognoserna pekar på en halvering av bostadsbyggandet till 2020, jämfört med toppåret 2017. Borde inte det påverka?

– Om det blir så, svarar Bonnesen, tydligt skeptisk till prognoserna. Vad hon däremot ser är att det tar längre tid att genomföra bostadsaffärer.

– Men det är fortfarande relativt bra aktivitet. Det är fortfarande goda volymer, säger Bonnesen.

Däremot kommer utlåningstakten till hushållen, där det mesta gäller just bolån, att dämpas under 2019, spår Bonnesen. I fjol ökade lånen med knappt 6 procent och hon tror att i år ökar de med 4–5 procent.

Swedbank är marknadsledande i Sverige på bolån med en marknadsandel på 24 procent. Närmsta konkurrenten är Handelsbanken med 23 procents andel.

Dessa båda banker tillhör också de dyrare, med en genomsnittlig ränta i december på tre månaders bindningstid på 1,54 procent, respektive 1,56. Det är 0,20 procentenheter mer än statliga SBAB och långt mer än vad nischbanker som Avanza erbjuder.

Birgitte Bonnesen försvarar bankens prissättning. Det är viktigt för kunderna att de har förtroende för långivaren och för att denne kommer att vara kvar över tid.

– Vi har ett stort ansvar och ger råd som ska klara sig över tid, säger hon.

Samtidigt har Swedbank kunder i alla delar av landet som har olika förutsättningar. Det, menar hon, tar bankens prismodell hänsyn till.

– Nischbankerna ställer andra krav på kunderna, säger Bonnesen.

De bästa erbjudandena från nischbankerna får de kunder som har låg belåning och, i vissa fall, ställs också krav på att de ska ha en viss finansiell förmögenhet placerad hos banken.

Den senaste tiden har dock kreditrestriktionerna, både de som kommit från Finansinspektionen och bankernas egna krav, gjort det allt svårare för allt fler att kunna köpa bostäder i de dyraste områdena. Här finns till exempel den kalkylränta som kunderna möter. De ska klara en ränta på 7–8 procent, vilket är långt över dagens nivå, men är något som Finansinspektionen drivit fram.

Birgitte Bonnesen vill inte svara på frågan om det är rimligt med en så hög kalkylränta. Men hon håller med om att det är skadligt om stora grupper hindras från att till exempel flytta för att de inte klarar de samlade kreditkraven.

– Det är inte bra för samhället; det driver isär samhället, säger hon. Men hon tillägger snabbt:

– Det är ju inte så att man inte kan göra undantag. Det Finansinspektionen tittar på är hur många undantag vi gör.

Birgitte Bonnesen förvånade analytiker och journalister tidigare i månaden när det stod klart att hon ska ta över ansvaret för affärsområdet Svensk bankverksamhet. Det uppfattades på sina håll som att den tidigare områdeschefen fått sparken.

Hon är ivrig att ge en annan bild av vad som ligger bakom.

– Det här handlar inte om att byta ut en person mot en annan. Det är en strukturell förändring av hela affärsområdet, säger hon.

Likt andra banker står Swedbank inför en teknisk omvandling av vad som är banking. Inte minst gäller det utnyttjande av AI (artificiell intelligens).

Det här innebär att banken måste vara bättre på att snappa upp hur kundernas beteenden förändras och att anpassa banken till det.

Det är den processen hon vill övervaka.

– Och vi måste se till att få ut det i alla våra kanaler. Kunderna måste få samma upplevelse oavsett hur de kommer i kontakt med banken, säger hon.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

"Fakta. Swedbanks resultat

I miljarder kronor kvartal 4, 2018 (Kvartal 4, 2017)

Räntenetto 6 335 (6 326)

Provisionsnetto 3 183 (3 335)

Intäkter 10 732 (10 891)

Kostnader 4 406 (4 563)

Rörelseresultat 5 882 5 931

Källa: TT "

" Varför minns vi vissa saker länge – och kan vi träna på att minnas?"

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Vissa händelser kan vi spela upp som en film i vårt inre flera decennier efter att de inträffat. Andra bleknar snabbt. Vad är det som avgör vad vi minns – och kan vi hålla kvar fina minnen?

Kommer du ihåg din första skoldag? Förmodligen är svaret ja. Minns du vad du åt till middag den där första semesterdagen förra året?

Kanske får du gräva lite extra för att rota fram det minnet.

Andra händelser, som ett uppsplitande uppbrott eller något pinsamt man gjort, vill vi kanske glömma – men det har etsat sig fast. Varför minns vi vissa saker extra starkt?

– Om vi talar om varaktiga minnen så är den viktigaste enskilda faktorn den emotionella intensiteten i det man upplever. Det gäller både positiva och negativa känslor, förklarar Lars Olson, professor i neurobiologi vid institutionen för neurovetenskap vid Karolinska institutet.

Det man upplevt under en dag kommer senare att behandlas i hjärnan, inte minst i sömnen. Då avgör hjärnan hur viktig upplevelsen var, och om det är viktigt att den sparas.

– Hjärnan försöker då hänga upp nya minnen på sådana som redan finns, och skapa något sorts samband. Det är det vi upplever som drömmar, berättar Lars Olson vidare.

Anledningen till att vi minns saker över huvud taget handlar i grund och botten om överlevnad. I vilka områden var det farligt att vistas? Var fanns det mycket mat? Det är exempel på sådant vi har varit tvungna att komma ihåg.

De faktiska minnena är strukturella förändringar i hjärnan, som sker i kopplingarna och nätverken av alla miljarder nervtrådar och synapser som finns där, förklarar Lars Olson. Minnet av en specifik händelse, till exempel första gången du åt sockervadd, ligger alltså inte sparat på en viss "plats" i hjärnan. Däremot är vissa delar av hjärnan viktiga för att kunna hitta minnet och föra fram det till medvetandet.

Hippocampus och hjärnbarken är sådana områden. För att illustrera hur viktig hippocampus tycks vara för våra minnen, är patient H M ett känt exempel. Han genomgick år 1953 en hjärnoperation för svår epilepsi.

Man opererade därför bort delar av temporalloben, där epileptiska anfall kan utlösas. Dessutom tog man bort delar av hippocampus. Mycket riktigt blev de epileptiska anfallen färre, men en annan effekt av ingreppet blev förödande:

– Efter operationen hade han kvar sina gamla minnen, men kunde inte skapa några nya, berättar Lars Olson.

Patienten kunde alltså minnas vem han var, vilka hans nära och kära var, men inte lagra några nya minnen efter operationen.

I en radiodokumentär av amerikanska NPR finns en inspelad konversation mellan H M och forskaren Brenda Milner från 1990.

Brenda Milner, neuropsykolog vid McGilluniversitetet, undersökte H M under flera decennier efter operationen.

Brenda Milner: Vet du vad du gjorde i går?

H M: Nej, det gör jag inte.

Brenda Milner: I morse då?

H M: Jag minns inte ens det.

Brenda Milner: Kan du berätta för mig vad du åt till lunch i dag?

H M: Jag vet inte, för att vara ärlig.

I andra ljudklipp berättar han däremot att han minns president John F Kennedy, och att börsen rasade 1929.

Det som hände patienten tyder på att hippocampus är väldigt viktig för våra nya minnen, men att äldre minnen lagras på andra ställen, som hjärnbarken.

Hippocampus är också det område i hjärnan som ofta blir illa angripet vid Alzheimers sjukdom.

– Man har beskrivit den processen som att man haft en fullskriven dagbok som man sedan river bort ett blad i taget från, och börjar med det sista. Det är ganska bra beskrivet, säger Lars Olson.

Men vad är viktigt för friska människor som vill försöka minnas fler upplevelser? Den känslomässiga intensiteten är alltså en nyckel till att minnet ska bli långvarigt, men känslorna vi upplever är kanske inte så lätta att styra.

För att minnet ska bli starkt behöver man också påminna sig om vad man varit med om.

– Annars kan minnena försvagas, eftersom de helt enkelt inte används, säger Lars Olson.

Men varje gång vi tar fram ett minne, lagras det sedan igen. Samtidigt strävar organismen efter att lägga tillbaka minnena på ett sätt som är mer fördelaktigt för oss själva, berättar Lars Olson.

– Det är det som är problematiskt vid vittnesmål i brottsutredningar till exempel. Man kan vara bergsäker på att en person hade en röd kapp på sig, men i själva verket kan minnet ha förändrats.

Minnet av olika händelser kan alltså förändras. Det kan fortsatt vara detaljrikt, men kanske inte helt korrekt. Kanske berättar du om olika delar av exempelvis semestern för olika personer, och därför kommer aktiviteten i hjärnan inte att se exakt likadan ut varje gång du plockar fram minnet. Då kommer heller minnet inte ”läggas tillbaka” på samma sätt.

Det förklarar Mikael Johansson, minnesforskare och professor vid psykologiska institutionen vid Lunds universitet.

Låter det obehagligt, som att man behöver tvivla på alla sina barndomsminnen? Inte alls, menar han.

– I de allra flesta sammanhang är det inte viktigt att vi minns ordagrant vad som sades. Däremot minns vi något som skapar mening, säger Mikael Johansson.

Vi tänker ofta på oss själva som konstanta, men minnen måste förändras för att vara användbara, förklarar han. Vi måste kunna använda våra erfarenheter generaliserande, för att klara oss i den situation vi befinner oss i nu.

Självupplevda minnen som vi kan placera i tid och rum kallas för episodiska minnen.

– Framför allt så minns vi det som betyder något för oss, mer än det som är neutralt och vardagligt. Emotioner påverkar i stor utsträckning det vi minns i långa loppet, säger Mikael Johansson.

I sin forskning tittar han och hans kollegor just på det episodiska minnet, och på hur hjärnan gör det möjligt att återuppleva minnen ur ett förstapersonsperspektiv. Det episodiska minnet kännetecknas av att vi sätter minnet i en hel kontext, i tid och rum, till skillnad från till exempel semantiska minnen. Du behöver inte komma ihåg var du var när du lärde dig att Paris är Frankrikes huvudstad, du bara vet det.

Mikael Johansson beskriver episodiska minnen som en mental tidsresa. Varje dag spaltar hjärnan upp det vi är med om i meningsfulla händelser. Hippocampus indexerar hur hjärnan är aktiv just då. Det är den aktiviteten som sedan ”plockas fram” på nytt när vi minns något vi varit med om, något som kan kallas för en mental modell.

Kan man då träna sig på att komma ihåg händelser bättre?

– Du får ha en strategi kring vad du väljer att bearbeta och uppmärksamma. Emotionella stimuli kommer dra uppmärksamhet till sig, det kommer uppfylla den mentala modellen vare sig du vill det eller inte, säger Mikael Johansson.

Vill du bli bättre på namn? Då måste du engagera dig där och då för att skapa något som är signifikativt för personen du pratar med, så att namnet kopplas till personen på ett effektivt sätt.

– Vill du minnas mer av vad du gjort med dina barn får du interagera med dem mer, med fokus, fortsätter han.

Men viktigast av allt är egentligen att hålla hjärnan i form, menar Lars Olson vid Karolinska institutet.

– Det är en enorm aktivitet i hjärnan, och den kräver stora mängder energi dygnet runt, trots att den bara utgör en liten del av vår totala kroppsvikt, säger Lars Olson.

Då gäller det att ha ett starkt och bra hjärta, och det får man genom att motionera. Väljer man mellan att lösa korsord och motionera – välj en rask promenad, menar Lars Olson.

Sofie Österström

sofie.osterstrom@dn.se "

"Fakta. Minnet

Minnet kan delas in i olika typer. Hur man kör bil, hur man går och hur man öppnar en läskburk är en del av procedurminnet, till exempel.

1 Episodiska minnen är sådana saker som vi upplevt, som kan kopplas till tid och rum och som vi kan återberätta.

2 Semantiska minnen är kunskapsbaserade, som att du vet att Stockholm är Sveriges huvudstad och att Donald Trump är USA:s president.

3 Perceptuella minnen är minnen som hjälper oss att förstå vad sakerna vi ser omkring oss är. Det kan också handla om att vi känner igen någons röst eller att vi vet hur kyla känns.

Källa: Nationalencyklopedin, Karolinska institutet "

" Nu tvingas SVT slåss om de bästa tv-serierna

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Tiden när SVT kunde välja och vraka bland de svenska tv-serieprojekten är förbi. Nu får dramachefen Anna Croneman konkurrera med strömningstjänster och kommersiella tv-hus om de bästa idéerna. DN kan också avslöja SVT:s tv-serieplaner för de närmaste åren.

Bakom tjocka röda tygdraperier i ett konferensrum på Sveriges Television står den närmsta framtiden nedskriven. Det är en lista över de dramaserier som ska ha premiär och sådana som ännu befinner sig i produktion.

Satsningarna är viktigare än kanske någonsin förut för SVT.

Strömningstjänsterna blir fler, deras utbud växer, kampen om tittartiden hårdnar. De senaste 15 åren har antalet tv-serier ökat med 170 procent, och det produceras cirka 500 ambitiösa dramaserier varje år. Hur möter man på svensk television den digitala globaliseringens utmaningar? Det är Anna Croneman, dramachef på SVT, som måste kunna svara på det.

Svaret ligger delvis i sändningstillståndets förbehåll: att spegla Sverige som det ser ut, även i historisk kontext. Det lokala mot det globala.

Och serier som "Systrar", "Jordskott", "Vår tid är nu" och "Blå ögon" kan verkligen sägas skildra en svensk samhällsutveckling.

– Det absolut viktigaste är att det ska finnas något för alla, och där kompletterar vi ju våra "egna" serier, med nordiskt drama och internationella inköp för att få en bra bredd.

Men Croneman ser även ytterligare sätt för SVT att vara relevanta.

– De största utmaningarna är att få tillgång till de bästa manusförfattarna, och att få finansiering som skapar en viss volym på utbudet – men inte styr det. Vissa sorters serier, som spänningsgenren, har varit mindre svåra att finansiera eftersom efterfrågan varit enorm. Jag hoppas att vi kan vara motsatsen till en algoritmstyrd innehållsutveckling och då kommer det att finnas projekt som inte är så självklart intressanta för andra affärsdrivna aktörer. Längre har SVT kunnat ha en tillbakalutad inställning till att hitta nya talanger, säger hon, eftersom de flesta upphovspersoner ändå gick dit med sina idéer.

– Så ser det inte ut längre. Jag hade till exempel gärna velat ha Lukas Moodyssons "Gösta" eller Malin Persson Giolito's "Störst av allt", säger hon och syftar på serierna som i stället görs av HBO Nordic respektive Netflix.

Men en ökad konkurrens är välgörande för att få till en högre grad av professionalism, vilket är bra för publiken, resonerar hon.

Kan man se det även i det svenska arbetssättet? Har det skett en amerikaniserad professionalisering, med writers' rooms och liknande?

– Vi är litet land så det påverkar så klart antalet upphovspersoner som skriver för tv. Man har jobbat mycket som solitärer, oftast med en enskild persons idé och genomförande. Men en slutsats jag kan dra efter två år på SVT Drama är att projekten med fler manusförfattare än en, oftare går i mål. I USA har man writers' rooms eftersom det är så korta deadlines; de kan gå två veckor från att skriva till att filma. Vi kan faktiskt i långt högre grad skriva klart och sen filma.

Märks det av något generationsskifte i manusbranschen?

– Ja, det börjar komma nya människor i mixen. Vi har ett system med att alltid ha två juniora personer som är manusredaktörer hos oss. Det betyder jättemycket – vi som jobbar här är hopplöst homogena som grupp. Det måste finnas olika sorters människor och de representerar det. Jäklar, vad de ligger steget före: de har sett så otroligt mycket, och

har ett helt annat förhållande till och förståelse för publiken än vad man har sett tidigare. Så jag har stort hopp för framtiden vad gäller talang.

Hur många manusidéer måste du läsa varje månad?

– Femton till tjugo stycken. Jag ser ingen tydlig trend vad gäller berättelserna, däremot ser man att folk försöker göra det som alla andra gör. För några år sedan i internationella sammanhang skulle alla göra sci-fi, sedan kom Trump till makten: "Inte sci-fi! Vi behöver något nostalgiskt, varmt och roligt!" Sedan kom Amazon och Netflix och sa: "Men alla 25-åringar vill se sci-fi!" Så då blev alla oroliga: "Ska vi också ha sci-fi?" Jag tror bara att det är viktigt att också vara på planhalvan där inga andra är.

Märks det att många vill slå mynt av tv-boomen?

– Framför allt på producentsidan verkar många känna sig kallade. Jag tycker att det knappt verkar krävas några förkunskaper för att kalla sig producent numera. Men tv-boomen pekar just nu, sedan kommer en stabilisering, därpå en konsolidering och då blir det inte så hejdlöst mycket beställningar överallt. Det hela började med *nordic noir*-trenden, efter Millenniumfilmen och danskarnas tv-framgångar. Så i internationella sammanhang är det frågan jag oftast får: "Vad har ni för stor grej efter *nordic noir*?"

Ja, vad har ni?

– Det är en omöjlig fråga att svara på; det är inte så att dramachefen berättar för publiken vad de ska välja för nästa stora grej. Men det vore roligt att återuppfinna just spänningsgenren lite, att se hur det som händer i vårt samhälle påverkar berättelserna i genren. Å andra sidan startade de så dystopiskt så jag vet inte hur mycket mer dystopiska de kan bli. Vi kommer att ha en större bredd än tidigare, och jag tror vi kommer att överraska med att vi kan så mycket mera än crime. Innebär den nya obligatoriska public service-skatten att ni får större anslag?

– Nej, och Drama har haft samma budget utan justering sedan 2008. Vi har inte fått ökad budget och kommer sannolikt heller inte att få det, även om jag önskar mig det såklart. Vi kan på egen hand finansiera ungefär hälften av projektens budget, resten måste komma någon annanstans ifrån, vilket ökar trycket på produktionsbolagen – våra samarbetspartners.

Så det blir fler internationella samarbeten, som ”Midnattssol”, framöver?

– Det kan vara som med ”Midnattssol”, som var Sveriges första franska samproduktion inom tv, eller att man spelar in i länder med skattelättnader, eller samarbetar med någon streamingaktör. Eller med andra public service-bolag: tyska ZDF, France Television och italienska Rai har till exempel startat ett samarbete för att möta streamingkonkurrensen. Vi har Nordvisionen där de nordiska public service-bolagen samarbetar.

BBC och Netflix har börjat samarbeta. Är det något ni också tittar på?
– Eftersom vi befinner oss i stormens öga och ingen vet hur framtiden ser ut verkar det inte jätteklokt att lägga en fast strategi för hur vi ska förhålla oss till andra aktörer. Jag tror inte public service kommer att samproducera alla serier med streamingaktörer men absolut något enstaka projekt när det passar just det projektet. Sedan finns ju serier med klassiskt public service-dna som vi absolut inte vill dela med oss av rättigheterna till.

Vad letar du efter just nu?

– Det jag konkret letar efter är dramedy, dramakomedi, den typen av serier är otroligt svårt att hitta. Det är jobbet som ”Bonusfamiljen” har gjort, och jag blir glad när jag ser vilka som tittar på den: det är brett på riktigt, en tillsammansfunktion för oss i utbudet. Den sortens serier saknar jag verkligen, men det är svårt att skriva och kräver en särskild tonträff.

Kristofer Ahlström

kristofer.ahlstrom@dn.se

Ulrika Malm

Peter Cederling

Jan Danielsson

Johan Paulin

Alvi Pakarinen "

"Här är SVT:s kommande dramasatsningar.

”Bonusfamiljen”, säsong 3

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: 18/2.

Manus: Ditta Bongenhjelm och Moa Herngren m fl. Regi: Måns Herngren, Amanda Adolfsson, Eddie Åhgren.

Handling: Ett år har gått sedan tittarna träffade vår bonusfamilj. Nya som gamla förälskelser, besvikelser och problem uppstår när vi återser våra vänner, men även de finaste av stunder och de dråpligaste av situationer. Helt enkelt det som är en vardag i livet med bonusfamilj.

”Innan vi dör”, säsong 2

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: hösten 2019.

Manus: Niklas Rockström, Wilhelm Berman och Gunnar Nilsson.

Regi: Jens Sjögren, Kristian Petri, Kristina Humle, Simon Kaijser.

Handling: Marie Richardson och Adam Pålsson är tillbaka som kriminalaren Hanna och hennes son Christian, som kämpar med sin såriga relation. Christian har jobbat som infiltratör och tvingats fly landet. Hannas jakt på en polisläcka leder henne i en skrämmande riktning. Plötsligt kommer Christian tillbaka.

”Andra åket”, säsong 2

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: hösten 2019.

Manus: Erik Hultkvist, Tapio Leopold, Lisa Ambjörn, Tove Ericson Hillblom och Jakob Seth Fransson.

Regi: Felix Herngren, Emma Bucht och Martin Persson.

Handling: Familjekomedi med konceptuerande regi av Felix Herngren. Om Madde, född och uppvuxen i en liten skidort allra längst upp norr, som tillsammans med sin familj lämnar storstaden och flyttar tillbaka för att ta över mammans familjehotell.

”Tsunami”

Premiär: sen höst 2019.

Manus: Sara Kadefors.

Regi: Henrik Georgsson.

Handling: Tomas, chef för en biståndsorganisation, är en central figur i en handfull människors liv. Ranya tänker lämna sin döende make för honom. Vännen Abbe har svindlat biståndsorganisationen på pengar. Journalisten Elina tror sig veta att Tomas är den skyldiga för svindleriet. När Tomas försvinner i tsunamin ställs allt på sin spets. Människorna runt honom tvingas alla göra livsavgörande val.

”Vår tid är nu”, säsong 3

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: höst 2019.

Manus: Ulf Kvensler, Pernilla Oljelund, Johan Rosenlind.

Regi: Anna Zackrisson, Andrea Östlund, Harald Hamrell.

Handling: ”Vår tid är nu” är den mest sedda dramaserien i svensk tv på 15 år. Tredje säsongen utspelar sig under åren 1968–1971. Barnen har blivit vuxna och söker egna vägar ut i livet, vilket leder till bekymmer inte minst för Nina (Hedda Stiernstedt) och Maggan (Josefin Neldén).

”Dejta”

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: 2020.

Manus: Sara Kadefors.

Regi: Jens Sjögren.

Handling: Relationskomedi om Ella, varannanveckasmamma till tre barn, som driver cateringfirma och försöker tråckla ihop familjelivet med yrkeslivet. Ella avundas andras till synes lyckliga familjeliv och på vänners inrådan skapar hon en profil på en dejtingssajt. Det hela leder till både oväntade möten och stora besvikelser, men också till en hel del härlig passion. Men är det verkligen tvåsamhet hon vill ha, och kanske finns den där kärleken närmare än hon tror?

”White wall”

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: höst 2020.

Skapad av Aleks Salmenperä, Mikko Pöllä och Roope Lehtinen. Regi: Aleks Salmenperä och Anna Zackrisson.

Handling: Lars Ruud (Aksel Hennie) leder arbetet med att skapa ett av världens största slutförvar av kärnkraftsavfall i en nedlagd gruva. Projektet är kraftigt försenat och Lars pressas både av företaget att hålla invigningsdatumet och av aktivister som gör allt för att stoppa öppnandet. Han har förälskat sig i närmaste kollegan Helen (Vera Vitali). Plötsligt går något väldigt snett vid sprängningen av en tunnel i gruvan.

”Jakten på en mördare”

(under utveckling)

Premiär: höst 2020.

Manus: Helene Lindholm och Lotta Erikson.

Regi: Mikael Marcimain.

Handling: "Jakten på en mördare" tar avstamp i Tobias Barkmans hyllade reportagebok (2009) med samma namn, Barkman har under lång tid bevakat Skånes undre värld. Serien handlar om Per-Åke Åkesson, en av Sveriges skickligaste mordspanare, under en viktig epok i svensk polishistoria. Det är också en berättelse om Sverige i stor förändring och om en landsända som fick betala ett högt pris för detta. Av teamet bakom "Lasermannen".

"Allt jag inte minns"

Premiär: 2019.

Manus: Piotr Marciniak.

Regi: Beata Gårdeler.

Handling: Ett episkt relations- och kärleksdrama, fritt efter Jonas Hassen Khemiris roman med samma namn, berättat som ett spännande mysterium centrerat kring en huvudfråga: Varför dog en ung människa alldeles för tidigt? Sökandet går via existentiella frågeställningar om sanning, kärlek, livet och döden.

"Haijby"

Premiär: jul 2020.

Manus: Bengt Braskered.

Regi: Lisa James Larsson.

Handling: Haijbyaffären har kallats ett av Sveriges största rättsövergrepp genom tiderna. Här blir den också en storslagen kärlekshistoria. Källarmästare Kurt Haijby driver med sin hustru Anna restaurang Lido. Men Kurt har ett straffregister och får avslag på sin ansökan om sprittillstånd. Då går han "till kungs" med sitt ärende. I mötet med den åldrade monarken Gustaf V uppstår tycke. En förbjuden relation inleds. Bubblan spricker när Anna vill ta ut skilsmässa.

"Måste gitt"

(under utveckling)

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: 2020.

Manus: Ivica Zubak och Marcelo Obon.

Regi: Ivica Zubak.

Handling: En varm historia om gemenskap i utanförskap. "Måste gitt" berättar med humor om Metin och hans vänner och familj i en kärleksförklaring till orten.

"Den tunna blå linjen"

(under utveckling)

I SVT1 och SVT Play.

Premiär: vår 2021.

Idé och huvudförfattare: Cilla Jackert. Manus: Cilla Jackert, Erik Arnbom och Malin Marmgren. Huvudregi: Sanna Lenken.

Handling: Idén tog avstamp i YB Södermalms Twitterkonto och blev till en serie som ställer frågan: Hur kan man behålla tron på människan när man varje dag konfronteras med mänsklighetens sämsta sidor? En svensk hommage till Hill Street Blues där vi får följa vardagslivet när man som polis balanserar på den blå linjen mellan ordning och kaos. "

" Gör inte antisemitismen till ett partipolitiskt slagträ!

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

I en debattartikel i Expressen lägger KD-ledarna Ebba Busch Thor och Mikael Oscarsson ansvaret för dagens antisemitism på S och V. Det är att urholka judehatets betydelse, skriver Ola Larsmo, Lars M Andersson och Heléne Lööw.

För ett drygt år sedan attackerade tolv maskerade personer synagogan i Göteborg med molotovcocktails. Vi var många som dagen efter satt med vreden och oron i kroppen och önskade att polisen snabbt skulle gripa de skyldiga. Ty antisemitismen är liksom annan rasism mycket smittsam.

Det gjorde polisen. Tre män har gripits, dömts och ska nu utvisas. I pressen har deras bakgrund redovisats som "syrisk och palestinsk". De kommer från den del av världen där antisemitismen länge varit en del av statspropagandan – ofta med argument direkt hämtade från nazityska förebilder, vilket Niclas Sennerteg påminde om i sin viktiga bok "Hakkorset och halvmånen" (2014).

På sociala medier förklaras just nu ofta den växande antisemitismen med "import" från Mellanöstern. Den som blundar för den antisemitiska subkulturen med rötter där gör sig dum och okunnig. Men det gör även de som blundar för de djupa rötter antisemitismen har i vår egen del av världen. Vi som undertecknat denna artikel har lagt ned många år på att forska i ämnet. Och det finns inte två antisemitismer, en europeisk och en "importerad". De har samma rötter och smälter åter samman.

Antisemitismen överlevde 1945, den antog nya former och koder. Den finns i alla grupper, religioner, samhällsklasser, politiska inriktningar. Denna egenskap gör den extremt farlig. Den tar skydd i de ändlösa, meningslösa striderna om var den hör hemma, vilka som är mest antisemitiska. Som om det vore en makaber tävling.

Inför 2018 års valrörelse publicerade Expressen en genomgång av antisemitiska utfall på sociala medier, gjorda av sverigedemokratiska politiker vars namn då stod på valsedlarna (31/8 2018). Hatbilder på Anne Frank med texten "coolest jew in the shower room". "Vad är skillnaden mellan en ko och Förintelsen? Du kan inte mjölka en ko i sjuttio år." Detta skrivet av människor med ambitionen att ta plats i svenska beslutande församlingar. De fick dra tillbaka sina nomineringar.

De antisemitiska hatbrotten i Malmö, Göteborg och på flera andra håll visar oss brutalt den fara den antisemitiska tanketraditionen utgör. Några decennier efter kriget var den nedpressad i extrema subkulturer. Nu finns den överallt på svenska sociala medier. Och när den dyker upp är andra sorters rasism också snart på plats, genom själva idén om under- och överordning av människor i bättre och sämre sorter. Därför fordras att responsen är skarp och direkt – från politikernas såväl som från vanliga människors sida. Här måste råda enighet och samsyn. Det var därför smärtsamt att läsa den artikel som KD publicerade på Expressens debattsida – på Förintelsens minnesdag – under rubriken "Judehatet i Sverige har ursäktats av ledande politiker" (27/1). Ebba Busch Thor och Mikael Oscarsson gör sitt bästa för att lägga ansvaret för dagens växande antisemitism på socialdemokrater och vänsterpartister. Det nämns inga namn – då hade det varit lättare att utkräva ett ansvar. I stället talar de om "riksdagsledamöter" och "ledande politiker", så att alla träffas litet lagom. Med ett omnämnande av Expressens avslöjande om SD-politikerna i en bisats.

Är då inte kampen mot antisemitismen ett ansvar för socialdemokrater och vänsterpartister? Naturligtvis. Men det obehagliga med KD-ledarnas utspel är att de tycks vilja göra antisemitismen till en höger-vänster-fråga. Den görs till slagträ i partipolitiken. Särskilt besynnerligt är att detta kommer efter en regeringsförklaring där det tydligt slogs fast att "var än antisemitismen finns, och hur den än uttrycks, så ska den belysas och bekämpas".

Texten fortsätter: "År 2020 står Sverige värd för en ny internationell konferens om hågkomst av Förintelsen, och svenska ungdomar ska ges möjlighet att besöka minnesplatserna i Europa. Ett nytt museum inrättas för att bevara och föra vidare minnet av Förintelsen." Viktiga åtaganden de båda KD-ledarna förbigår med tystnad. Men kring sådana åtgärder måste det råda konsensus. Det bara måste.

Det vore lätt att nu ta de bådas artikel till utgångspunkt för den vanliga pajkastningen och peka på kristdemokraternas särskilda anledning att vara tydliga i frågor som dessa. Men i samma ögonblick Förintelsen blir ett slagträ bland andra i det vanliga höger-vänster-svingandet har ansvaret också börjat förskingras.

Vi kan och bör utkräva historiskt ansvar av partier. Liksom av individer. Vi har själva gjort det i våra böcker. Vill KD göra det av enskilda politiker, så gör det då med namns nämnande i stället för att generalisera. Men om vi nu får ett debattklimat där den här sortens argument blir regel kommer antisemitismen snart att normaliseras – som en del av det politiska "käggllet". Just den 27 januari bör det finnas en enad front kring vilka värden som det demokratiska samhället inte kan kompromissa med, andra skiljelinjer till trots. Andra dagar får ni bråka om nästan vad ni vill.

Lars M Andersson

Ola Larsmo

Heléne Lööw "

" Nya chefen öppnar för förändringar

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Nu står det klart vem som tar över som ny sjukhusdirektör för Karolinska: Björn Zoëga, som rekryteras från vårdkoncernen GHP. Han öppnar för förändringar i den kritiserade organisationsmodellen. – Prio ett är hur man gör det bäst för patienten. Om vi behöver backa till den gamla modellen, så gör vi det.

– Det känns roligt, och som en utmaning, beskriver Björn Zoëga. Under tisdagen blev det officiellt att han efterträder Melvin Samsom, som avgick i höstas, kort efter att DN avslöjat att han anlitat bekanta för dyra konsultuppdrag. Tillförordnad direktör har varit Annika Tibell.

Han är specialist inom ortopedisk kirurgi och tidigare har han varit chef för Islands universitetssjukhus och inom ortopedi och ryggkirurgi på Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg.

I dag är han vd för de privata ryggkirurgiklinikerna GHP Spine Center i Stockholm och Göteborg. Inom koncernen GHP är han medicinskt ansvarig. Han sitter även i styrelsen för ett GHP-bolag som driver sjukhus i Förenade Arabemiraten.

Karolinska har omgärdats av flera fall av nyckelpersoner som suttit på dubbla stolar, under de senaste åren.

– Jäv är inget jag vill utsätta mig själv för att hamna i. Jag kommer att hoppa av alla mina poster inom bolagen innan jag tillträder.

Han har följt medrapporteringen om alla problem som uppdragats på Karolinska.

– Det är något jag nu kommer att titta på inifrån, för att göra mig en uppfattning om. Det viktigaste är att vi fortsätter att leverera

högspecialiserad, bra vård och att vi får ordning på ekonomin. Det kommer att leda till att det blir en attraktiv arbetsplats.

Siffrorna pekar nu mot ett rekordunderskott på över 800 miljoner kronor för 2018. Hur han ska vända utvecklingen är svårt att säga, exakt.

– Men det är viktigt att göra sig en bild om vad grundproblemen är, och vara lyhörd och öppen. Jag prioriterar att komma tillrätta med ekonomin och ser det som något alla på sjukhuset måste hjälpa åt med.

Omorganisationen av Karolinska som påbörjades 2015 har baserats på det nya amerikanska vårdkonceptet värdebaserad vård – som marknadsförts av Boston Consulting Group. Den har kritiserats hårt, framför allt av läkare.

– Som jag förstått det har läkarkåren upplevt att de inte varit involverade i beslut och diskussioner om modellen – det kommer jag ta tag i relativt fort, för att se: hur kan vi flytta oss från situationen vi är i nu, till något som fungerar och där alla är glada? Där kommer jag även prata med andra yrkeskategorier – exempelvis hur man får fler sjuksköterskor på plats, hur man ska få fler att bli nöjda.

Kan det bli aktuellt med justeringar i den nya organisationsmodellen?
– Absolut. Vi kommer inte framåt om vi inte håller på med ständiga förbättringar. Det behövs oavsett vad man har för modell. Sedan får vi se om även större förändringar behövs.

Många har kritiserat att klinikerna, som utgår från läkarnas specialiteter, tagits bort i den nya organisationen, och ersatts av mängder av flöden baserade på diagnoser. Kan han tänka sig att återinföra klinikerna?

– Jag har bara jobbat i omgivningar där det finns kliniker. Jag måste utreda både för- och nackdelar med den här organisationen. Prio ett är hur man gör det bäst för patienten. Om vi behöver backa till den gamla modellen, så gör vi det.

Björn Zoëga ser värdebaserad vård som en teori som fungerar till viss del. Det positiva är ambitionen att leverera vård som gör att patienten blir bättre, helst på snabbare tid. Däremot tror han inte på konceptets grundidé – att koppla vårdresultat till ekonomin.

– Det är kanske något som skulle kunna fungera där teorin kommer ifrån, med mer slutna system. I Skandinavien är det alldeles för komplext. Trots att vi har mycket patientresultat i olika register, så har jag svårt att se att man kan låta teorin styra ekonomin.

Arbetsmiljön på Karolinska har kritiserats, och många har vittnat om en rådande tystnadskultur.

– Det är oerhört viktigt att skapa en bra kommunikation – inte bara från, utan även till mig. Jag tycker inte om tystnadskultur – jag hoppas verkligen att jag ska få till en öppenhet. Det har alltid varit självklart för mig.

Forskningen på sjukhuset lägger han också stor tyngd vid, påpekar han – något som regiondirektör Carina Lundberg Uudelepp tagit fasta på. Hon glädjs över rekryteringen av Zoëga.

– Det är jätteroligt. Med sin bakgrund och kompetens är det min bedömning att han är rätt man för jobbet.

Regionstyrelsen tillsätter även Björn Eriksson som ny hälso- och sjukvårdsdirektör. Han är kardiolog och i dag förvaltningschef för Skånes universitetssjukhus.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se

" Is och slask på trottoarerna när cykelbanor ska prioriteras

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Under senare år har cyklisterna haft hög prioritet för Stockholms stad och utgifterna för vinterunderhåll av cykelbanor har fördubblats. Förra året lade Stockholms stad 23,3 miljoner kronor på underhåll av cykelbanor – samtidigt lämnas många gångstråk snöslaskiga. Efter omfattande klagomål utlovar trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) förändring – men om två år.

Framåt helgen väntas växlande snö och regn i Stockholm och därmed röjningsarbete på gator och vägar. Den senaste tiden har Stockholms stad fått ta emot ett stort antal klagomål över halka och slaskigt väglag. Helgen den 19–20 januari – då huvudstaden drabbades av kraftig ishalka – fick trafikkontoret in över 1 000 klagomål. Mellan den 21 och 28 januari har 375 skrivelser kommit in.

I januari har många DN-läsare reagerat på att cykelbanor prioriteras framför trottoarer. På bilder syns torra tvåhjulingsbanor bredvid snömoddiga gångvägar. Cykelfavoriseringen har väckt starka känslor även hos Aftonbladets kolumnist Lena Mellin, som kallar den "vansinnig". Ämnet debatterades flitigt i sociala medier under tisdagen.

Även de självkörande bussarna i Barkarby har problem, de tvärnitar när de möter större snöansamlingar.

Bakgrunden är en politiskt styrd snöröjningspolicy. De senaste fyra åren har utgifterna för vinterväghållning av cykelbanor fördubblats – från 11,5 miljoner kronor 2015 till 23,3 miljoner i fjol. På sin hemsida skriver Stockholms stad att de vill främja vintercyklande genom sådana snöröjningsåtgärder.

Den totala utgiften för vinterunderhållet fluktuerar – vilket beror på att det snöar olika mycket varje vinter. 2010 kostade vinterväghållningen 265 miljoner kronor jämfört med 136 miljoner fyra år senare.

Årssnittet de senaste tio åren ligger på 175 miljoner kronor.

I ett forskningssamarbete mellan Stockholms stad och Statens väg- och trafikforskningsinstitut, VTI, sopsaltas sedan vintern 2013–2014 ett antal så kallade pendlarcykelbanor runt om i staden, bland annat Drottningholmsvägen, Skeppsbron och Götgatan. Snösaltarfordonen borstar först banorna rena och saltar dem därefter. I år har 20 mil cykelstråk hög prioritet. En stor del av sträckan är kombinerad gång- och cykelväg, men det gäller inte i innerstaden.

– Vi har haft en speciell prioritering på att lösa den uppgiften och det har fallit väldigt väl ut, säger trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP). Staden har velat utöka metoden till att även innefatta trottoarer och gångstråk. Men i november framkom att det inte blir så eftersom trottoarerna visat sig svårare att borsta rena än cykelbanorna.

– Problemet med trottoarer är att det finns stolpar och saker i vägen så maskinerna kommer inte fram, säger Daniel Helldén.

Just nu genomför staden ett pilotprojekt i Vasastan där de även sopsaltar vissa trottoarer. Daniel Helldéns förhoppning är att metoden ska kunna användas i resten av staden.

– Min vision är att detta ska användas i mycket högre utsträckning för gångytor.

Kan du förstå att det är provocerande med snöfria cykelbanor bredvid slaskiga gångstråk?

– Jag kan förstå det. Men det var ett projekt som drogs i gång för att fler ska cykla året runt. Syftet med det är att de som väljer bilen i stället ska cykla. Och vi har fått ett stort uppsving av vintercyklisterna. Även om de blir fler är det fortfarande en liten andel stockholmare som cyklar på vintern; antalet har stigit med 30 procent sedan 2012,

enligt stadens egna siffror. Men bara en femtedel väljer tvåhjulingen på vintern jämfört med på sommaren.

I ett nytt uppdrag till trafikkontoret från trafikinämnden står att det ska vara möjligt med tilläggsavtal för sopsaltning även av gångstråk. Vinterunderhållet i ytterstaden ska även prioriteras högre, men det avtalet kommer att gälla först från hösten 2020.

– Vi har långa avtal som sträcker sig över flera år. De är svåra att ge sig på. Vi håller nu på med en omfattande upphandling där vi har ambitionshöjningar för gångtrafikanter. Vi har även gjort två upphandlingar för bland annat Söderort, som inte börjat gälla än, säger Daniel Helldén.

Kan ni inte göra något nu?

– Offentlig upphandling är inte den enklaste saken i världen. Vi kan inte direktupphandla saker. Förra veckan hade vi problem med växlande väderlek som ledde till halka. Då kan vi inte bara direktupphandla något för att lösa det.

På måndagens kommunfullmäktigemöte blev trafikborgarrådet hårt kritiserat av oppositionen. Vänsterpartiets Rikard Warlenius frågade när röjningen kommer att fungera igen. Helldén svarade med att olika trafikupphandlingar har gjort det svårt för nya insatser.

För tre år sedan fick Stockholms stad hård kritik för sin ”feministiska snöröjning”. Hösten 2016 beslutade staden om att införa en jämställd vinterväghållning som prioriterade gång- och cykelstråk samt kollektivtrafikfält eftersom kvinnor i högre grad väljer gång, cykel och buss jämfört med män.

Efter ett kraftigt snöfall i november 2016 havererade strategin med omfattande kollektivtrafikförseningar, bilköer och klagomål som följde. Trafikborgarrådet Daniel Helldén bad då om ursäkt och utlovade förändring – men håller än i dag fast vid formuleringen ”jämställd snöröjning”, vilken han använde på måndagens fullmäktigemöte.

John Falkirk john.falkirk@dn.se "

" Jurister ska granska dubbla arvoden

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Finansborgarråd Anna König Jerlmyr (M) vill stoppa SD-ledaren Peter Wallmark från att ta ut dubbla arvoden. Stadens jurister har fått i uppdrag att granska upplägget att få arvode både som förtroendevald och politisk tjänsteman.

DN kunde i november avslöja att SD-ledaren Peter Wallmark både tog ut arvode som politiker och dessutom full lön som politisk sekreterare åt sig själv. På måndagen publicerade Aftonbladet nya uppgifter kring Wallmarks dubbla arvoden.

Upplägget fick i november skarp kritik från både höger och vänster. Såväl finansborgarråd Anna König Jerlmyr (M) som oppositionsborgarråd Karin Wamngård (S) ville att reglerna skulle ses över.

Den senaste veckans nya mediafokus på Wallmarks dubbla ersättningar har fått finansborgarrådet att agera. Anna König Jerlmyr (M) har nu gett stadens jurister i uppdrag att granska upplägget.

– Juristerna ska nu utreda om det går att förändra regelverket för att förhindra att man kan få dubbla ersättningar, säger Moderaternas pressekreterare Edward Tovi.

Peter Wallmark (SD) kommenterar upplägget på Facebook och menar att man inte gjort någonting fel.

”Det är kommungruppens uppfattning att vi ska ha en heltidsarvoderad gruppledare. Då jag tidigare innehar en tjänst i Stadshuset med en lön på 50 000 kr, har jag tagit tjänstledigt på deltid så att min lön tillsammans med det halva gruppleदारarvode blir ett helt gruppleदारarvode, d.v.s. 80 000 kr. Det är alltså inte fråga om dubbla löner”, skriver Wallmark i ett inlägg.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se "

" V: Kör i gång med pendelbåtarna nu

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

På tisdagskvällen väntas regionens trafiknämnd besluta om fortsatt utredning av pendelbåtstrafiken. Men Vänsterpartiet vill inte vänta. – Vi måste satsa på båttrafiken och vi måste sätta i gång nu, säger oppositionsregionrådet Anna Sehlin (V).

Trafikförvaltningen har gjort en strategisk pendelbåtsutredning, den välkomnar Vänsterpartiet.

– Problemet är att det ligger så långt in i framtiden. Vi kan inte vänta till 2025, vi skulle gärna se ett första försök så snart som möjligt, säger Anna Sehlin.

Närmast till hands av nya linjer ligger, enligt regionrådet Gustav Hemming (C), en pendelbåtslinje från Norra Ulvsunda via Stora Essingen till antingen Hägersten eller Gamla stan.

Ett annat förslag är en färja på försök mellan Ekerö och Vårby.

Tidigare har det gått att åka buss mellan Ekerö C och västra Söderort på vägfärjan mellan Jungfrusund och Slagsta, men den möjligheten försvann på 1990-talet på grund av för lågt resande.

Det har pågått diskussioner om att återuppta busslinjen, om det blir så slopas planerna på en pendelbåtslinje på sträckan Ekerö–Vårby.

Den grönbå majoriteten i trafiknämnden väntas besluta att gå vidare med en ny studie som tar ett helhetsgrepp över hela den sjöburna kollektivtrafiken. Utifrån den ska hela behovet av kollektivtrafik på vatten i Stockholms län och hur den bättre kan kopplas till det större kollektivtrafiksystemet i land analyseras.

Vänsterpartiet menar att det är bråttom.

– Dels har vi en klimatkris, dels måste vi öka andelen som reser kollektivt. Vi måste satsa på båttrafiken, SL-kortet bör gälla i

båttrafiken året om och det fria sommarlovskortet komma tillbaka, säger Anna Sehlin.

Pendelbåtsutredningen rekommenderar också att linje 80 – som nu går mellan Frihamnen och Nybroplan – får nya bryggor i Norra Djurgårdsstaden och kopplas ihop med befintlig linje från Ropsten vidare till Tranholmen och Storholmen.

Riddarfjärdslinjen, som lades ner vid årsskiftet, kan eventuellt återuppstå i ny form när ombyggnaden av Slussen beräknas vara klar 2025.

Mia Tottmar

mia.tottmar@dn.se "

”Gör arbetsgivaravgiften högre för tillfälliga anställningar”

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

"DN. DEBATT 190131

I utredningen ”Hållbart arbetsliv över tid” som presenteras i dag föreslår vi bland annat att arbetsgivaravgifterna ska differentieras för att gynna arbetsgivare som erbjuder trygga anställningsformer. Det innebär att den från fackligt håll kritiserade anställningsformen allmän visstid blir kvar, men att den blir dyrare för arbetsgivaren, skriver Anders Wallner.

Det finns ett momentum i svensk politik nu. Regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet kan, tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna, ta viktiga kliv framåt för att modernisera arbetsmarknaden. I arbetet med utredningen ”Hållbart arbetsliv över tid”, som presenteras i dag, har jag som utredare tillsammans med arbetsmarknadens parter diskuterat hur svensk arbetsmarknad kan utvecklas mot ett mer hållbart arbetsliv, med minskad risk för ohälsa och arbetslöshet.

Min ambition har varit att de förslag som läggs fram inte ska vara något partis, fackförbunds eller arbetsgivarorganisations ”drömlösning” – utan förslag som kan lösa problem i verkligheten och som har en reell möjlighet att bli genomförda, även i ett mer komplicerat parlamentariskt läge.

Många av de frågor vi har diskuterat kan konstateras hanteras bäst av arbetsmarknadens parter. Den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär goda förutsättningar att hitta branschspecifika lösningar och

utredningen innehåller kartläggningar och exempel för parterna att titta vidare på, bland annat om vikten av en god grundbemanning.

Men det finns också områden där vi anser att politiker behöver kliva in och ta ansvar.

1 Ökade möjligheter till omställning genom utvecklingstid och reformering av Arbetsförmedlingen. I utredningens delbetänkande lanserades förslaget om utvecklingsledighet, att under ledighet från sitt jobb få ersättning för att ägna sig åt kompetensutveckling. Detta för att kunna påbörja en omställning till ett nytt yrke och skapa rörlighet på arbetsmarknaden. I fyrpartiöverenskommelsen är man överens om att genomföra förslaget, under namnet utvecklingstid. Partierna är också överens om att reformera Arbetsförmedlingen i grunden.

Det är därför önskvärt att regeringen tar intryck av det som efterlystes i samma delbetänkande – att se över stödet till omställning och vidareutveckling för de som redan har en anställning. Även personer som jobbar kan nämligen vara i behov av stöd för att komma till rätta med matchningsproblematiken. De som kan bli matchningsbara mot andra yrken än sitt nuvarande jobb kan behöva röra på sig både för sin egen skull men också för att de som står längst från arbetsmarknaden ska få en chans. Om samhället hittar rätt personer så blir utvecklingstid en viktig investering i flera led.

2 Differentiera arbetsgivaravgifterna för att gynna arbetsgivare som erbjuder trygga anställningsformer. Utredningen visar att de undantag som finns från huvudregeln om tillsvidareanställning, som tillfälliga arbetstoppar, sjukfrånvaro och möjligheter för exempelvis studenter att jobba extra, används alltmer rutinmässigt. Det främsta skälet verkar vara att tillfälliga anställningar är billigare, snarare än att behovet är tillfälligt. För att ändra på det är ekonomiska styrmedel en intressant väg framåt.

Genom att göra det dyrare att anställa tillfälligt – och billigare att anställa tills vidare kan regeringen stärka normen om

tillsvidareanställning, efter samma principer som man utgått från när man enats om en grön skatteväxling. En sådan differentiering finns i flera andra europeiska länder och bör vara en ingångarna i regeringens översyn av arbetsgivaravgifter som ska göras under mandatperioden. Det skulle innebära att den från fackligt håll kritiserade anställningsformen allmän visstid blir kvar, men att den blir dyrare för arbetsgivare att använda.

3 Ge människor med osäkra anställningar ökad trygghet.

Regeringspartierna tillsammans med C och L är också överens om att man vill se en bättre balans i anställningsskydden för personal med olika anställningsvillkor.

I utredningen har vi undersökt hur lagen om anställningsskydd (las) påverkar en person som anställs tillfälligt på enskilda arbetspass jämfört med ett mer sammanhållet vikariat. Eftersom det längre vikariatet även räknar anställningstid mellan arbetspassen så kan två personer ha en lika lång arbetsrelation med sin arbetsgivare, men den ena får vänta väldigt mycket längre innan omvandlingsreglerna träder in och personen får möjlighet till en tillsvidareanställning. Det är ett väldigt orättvist system.

Arbetsgivaren bör även fortsatt ha goda möjligheter att anställa tillfälligt, men när behovet kvarstår över tid behöver anställningstryggheten stärkas för de som arbetar länge på korta tidsbegränsade anställningar. Därför föreslår vi att även tid mellan korta anställningar i vissa fall ska räknas som anställningstid.

4 Förbjud inte omreglering av arbetstid, men ge arbetstagare som drabbas ett starkare skydd. Utredningen tar också fasta på parternas olika perspektiv i frågan om omreglering av arbetstid, alltså när en arbetsgivare i stället för att säga upp någon väljer att erbjuda en eller flera personer ett lägre arbetstidsmått. Om den anställda tackar nej till ett sådant erbjudande kan personen sägas upp, oavsett hur länge personen arbetat på arbetsplatsen.

Det är inte rimligt att en arbetstagare i det läget tappar det skydd som turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd är tänkta att ge. Det skapar en situation där ingen kan känna sig trygg i sin anställning och medför risker för i praktiken godtyckliga uppsägningar.

Vissa fackliga organisationer och partier vill se ett rent förbud.

Utredningens förslag innebär i stället att arbetsgivare även fortsättningsvis fritt får rikta omplaceringserbjudanden som enbart innebär ett lägre antal timmar – men arbetstagaren får möjlighet att avvisa erbjudandet och ändå behålla sin plats i turordningen. Detta kan innebära att arbetsgivaren inte kan skapa sin nya organisation utan att behöva säga upp personal, och då i enlighet med turordningsreglerna. I fyrpartiöverenskommelsen står det att arbetsrätten ska anpassas efter dagens arbetsmarknad. Partierna är överens om att arbetsgivare ska ha flexibilitet och den enskilda arbetstagaren ska skyddas från godtyckliga uppsägningar. Förslaget från utredningen har potential att vårda den intentionen, en större förutsägbarhet på arbetsmarknaden och skydd mot godtycklighet, samtidigt som flexibiliteten för arbetsgivare bibehålls.

Alla parter på arbetsmarknaden och alla politiska partier är i grunden överens om att vi ska ha en arbetsmarknad där människor mår bra. Nu behövs konkreta åtgärder för ett mer hållbart arbetsliv, där människor i mindre utsträckning riskerar att drabbas av stress och psykisk ohälsa. Det finns en chans just nu att skapa långsiktigt hållbara lösningar tack vare mittenöverenskommelsen som ligger till grund för den sittande regeringens arbete. Jag hoppas att de inblandade, såväl parter som partier, tar den chansen.

Anders Wallner, särskild utredare Utredningen för hållbart arbetsliv över tid, fd partisekreterare i Miljöpartiet (2011–2016) "

" Litet hopp för anställda att få behålla jobbet

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

De som nu varslas från Arbetsförmedlingen kan inte räkna med att få tillbaka sina jobb. Enligt arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S) står Arbetsförmedlingen inför omfattande förändringar.

– Det kanske inte alls blir några återanställningar på Arbetsförmedlingen, säger hon.

Arbetsförmedlingens besked om att 4 500 personer varslas om uppsägning kommer bara en dryg vecka efter att den nya regeringen tillträdde.

För Ylva Johansson innebär beskedet en rivstart på det nygamla uppdraget som arbetsmarknadsminister. Nu ska hon hantera en kraftig bantning av Arbetsförmedlingen och samtidigt genomföra en systemförändring som innebär att privata utförare ska sköta förmedlingen av jobb. Överenskommelsen mellan S, MP, C och L slår fast att Arbetsförmedlingen ska reformeras i grunden.

Hur ser du framför dig att Arbetsförmedlingen ska arbeta framöver?

– Nu har vi ett nytt läge. Det är inte bara så att vi har stora nedskärningar, vi har också en överenskommelse mellan fyra partier. Då tänker jag, okej, vi försöker göra något bra av det här. Jag tror att det finns en möjlighet att göra det men också detta kommer att vara otroligt svårt, säger Ylva Johansson.

Skulle du själva ha genomfört liknande åtgärder för Arbetsförmedlingen som det nu kommer att bli?

– Det var inte det här vi gick till val på. Inte heller på minskade resurser till arbetsmarknadspolitiken. För mig som socialdemokrat är jobben och bekämpandet av arbetslösheten en av de allra viktigaste frågorna. Men samtidigt vill jag säga att jag ser stora behov av att reformera Arbetsförmedlingen. Så i behovsfrågan tror jag inte att vi skiljer oss så mycket, det behövs stora förändringar.

Under förra mandatperioden var du upprepat kritisk mot Arbetsförmedlingen. Är det inte bra att det nu blir förändringar?

– Det är så jag väljer att se det. Jag ser behoven av en stor reformering av Arbetsförmedlingen. Jag tror att vi fyra partier har goda förutsättningar att göra något bra av det här.

Hur många av dem som nu varslas kommer att kunna återanställas på Arbetsförmedlingen?

– Det vågar jag inte svara på. I överenskommelsen ligger att delar av Arbetsförmedlingens verksamhet ska läggas ut på privata aktörer i ett system där man får betalt efter prestation. Det kanske inte alls blir så att det blir några återanställningar på Arbetsförmedlingen.

Kommer det att behövas annan kompetens för att jobba på Arbetsförmedlingen i framtiden?

– Det kan det vara. Jag ser att vi behöver lägga en ännu större tonvikt på digitala tjänster. Det har visat sig att både arbetssökande och arbetsgivare uppskattar väldigt mycket att ha kontakt och få hjälp av Arbetsförmedlingen utan att komma dit personligen. Där ser jag en stor effektiviseringspotential i att fortsätta att utveckla de tjänsterna.

När C lade fram förslaget om privata arbetsförmedlare kallade du det för ”privatiseringsexperiment”, står du fast vid det?

– Jag tänker inte göra något privatiseringsexperiment. Det är oerhört viktigt att vi genomför det här på ett sätt som garanterar kvaliteten och säkerställer att man inte drar till sig oseriösa aktörer. Det är ett villkor för mig. Jag vet att också att de andra partierna tycker att det är viktigt att det blir på ett sätt som inte leder till oerhörda problem.

Vad säger du till de 4 500 som i dag fått besked om att de riskerar att bli av med jobbet?

– Det är en konsekvens av att vi har ett nytt politiskt läge och att vi har en budget som riksdagen har beslutat om. Det är inte den budget som jag hade önskat mig. Det finns ett förändringsbehov men att det blir stora uppsägningar är inte riktigt samma sak. Uppsägningarna är en konsekvens av den budget som ligger.

Det blir en ny roll för dig nu att genomföra politik som förhandlats fram med andra, hur ser du på det?

– Det är det som är förutsättningen. Valresultatet var att vi Socialdemokrater fick 28 procent. Det är ingenting som är obekvämt men det är svårt och det är en konsekvens av det politiska läget. Jag tror att helheten kommer att bli bra för Sverige.

Vad kommer bli tuffast för dig att driva igenom?

– Förändringarna i arbetsrätten är naturligtvis väldigt svåra för mig som socialdemokrat.

Hur ser du på fler undantag i turordningsreglerna?

– Det är viktigt att se på helheten. Det kommer att bli en svår och viktig process hur de här förslagen ska tas fram och hur man

upprätthåller en grundläggande balans mellan arbetsmarknadens parter. Det står också i överenskommelsen.

– En viktig del i detta är att vi ser att kompetenskraven ökar på arbetsmarknaden. I vissa lägen är det en skenbar trygghet att ha många anställningsår. Har du inte rätt kompetens så har du ingen trygghet på arbetsmarknaden. Därför är frågan om individens rätt till kompetensutveckling en väldigt viktig pusselbit i att lösa det här på ett bra sätt.

Överenskommelsen innebär också att a-kassan ska ändras, hur?

– Jag tänker mig att det innebär att fler personer ska omfattas av försäkringen och lättare kunna kvalificera sig – även de som har tillfälliga anställningar. Men jag tänker mig att det är en stegvis kvalificering. Kortare arbetstid kanske ska ge kortare tid med a-kassa, och längre arbetstid ger längre tid.

Betyder förändringarna något för ersättningen i a-kassan?

– Det kan det göra men det finns inte med i överenskommelsen.

Vad ser du som det första att ta tag i som nygammal arbetsmarknadsminister?

– Det är dödsolyckorna. Det har varit oerhört frustrerande under hösten att det har varit väldigt många dödsolyckor. Jag har varit övergångsminister och har inte fått agera. Vi gjorde mycket under förra mandatperioden men det är uppenbart att det inte räcker. Bara i år, i januari, har åtta människor mist livet på sitt jobb. Vi socialdemokrater pratar om trygga jobb, och den grundläggande tryggheten är väl att du inte ska mista livet på arbetet.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

”Vi trodde inte att varslet skulle bli så omfattande”

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

En tredjedel av de anställda på Arbetsförmedlingen riskerar att förlora jobbet. – Vi var förberedda på att det skulle bli neddragningar, men inte att det skulle bli så många, säger arbetsförmedlaren Vjosa Osmani.

Stämningen på Arbetsförmedlingens kontor vid Stora torget i Trollhättan var dämpad på onsdagen. Att det skulle bli neddragningar kom inte oväntat, det har det pratats om i ett halvårs tid, men beskedet från generaldirektören Mikael Sjöberg att 4 500 anställda över hela landet varslas var fler än de flesta hade trott.

Vjosa Osmani, som arbetar som arbetsförmedlare inom ett starta-eget-projekt, berättar att det tidigare ryktats om att mellan 2 000 och 4 000 personer skulle få gå, men säger att det handlar om ett varsel och att det är svårt att veta var det slutar och hur hennes egen framtid ser ut. – Det är bara att rätta sig efter det här. Jag har bestämt mig för att inte gå hem och sura, säger hon.

Arbetsförmedlingens arbete ska förändras. Verksamheten ska digitaliseras och läggas ut på privata aktörer i högre utsträckning för att bli mer effektiv. Vjosa Osmani, som varit anställd sedan 2014, håller med om att arbetet måste förändras.

– Jag tror att vi måste hitta nya sätt och vi är definitivt eftersatta när det gäller det digitala, säger hon.

Trollhättan är en stad hårt drabbad av arbetslöshet. 2018 var 10 procent av den arbetsföra befolkningen utan jobb. Ungdomen är särskilt hårt drabbad och därför har Arbetsförmedlingen satsat på

projektet Ung Komp, som riktar sig till ungdomar i åldrarna 18–25 år. Det har gett goda resultat.

Kontoret i Trollhättan har mångårig vana vid att hantera kriser. 3 700 personer förlorade jobbet när Saab Automobile gick i konkurs. Arbetet med att ställa om och skapa nya jobb har varit framgångsrikt.

Britt-Inger Gravander är enhetschef i Norra Älvsborg och ansvarar även för verksamheten i Grästorp, Vänersborg, Mellerud, Åmål, Bengtsfors och Dals-Ed, där flera av kommunerna har liknande problem.

Hon påpekar att det finns en stark framtidstro bland befolkningen i Trollhättan med omnejd och förmåga att pröva något nytt.

– Arbetet med att få ner arbetslösheten går definitivt åt rätt håll, säger Gravander och förklarar att hon inte kan svara på om ett projekt som Ung Komp kommer att bli kvar.

Onsdagsförmiddagen tillbringade hon tillsammans med Trollhättans kommunalråd Paul Åkerlund (S) för att informera om situationen.

Även Gravander säger sig vara överraskad över storleken på varslet men betonar att man måste arbeta med de medel som står till buds. Under de senaste två åren har arbetsstyrkan minskats med ett 40-tal personer och utgör i dag cirka 200 personer.

– Vi har ju jobbat med en förnyelse sedan 2014 och det kommer att fortsätta. Vi måste helt enkelt anpassa oss till en ny situation, säger hon och poängterar att det viktigaste är att kunder och arbetsgivare blir nöjda.

Gravander talar om att ta tillvara på nya möjligheter som den nya digitala tekniken erbjuder och tror att verksamheten på så sätt kan bli effektivare. Samtidigt förstår hon alla de anställda som nu är osäkra på om de får ha jobbet kvar. Hur verksamheten kommer att påverkas i Norra Älvsborgs kommuner, där det i dag finns tre kontor, är för tidigt att säga.

– Det är väl naturligt att folk känner oro, men jag tycker ändå att stämningen här på kontoret i Trollhättan har varit för lugn i dag, säger hon.

Vid en av kontorets datorer sitter 52-årige Nicklas Gustafson och letar bland jobben. Han var tidigare anställd inom vården och har varit arbetslös i ett år. Han tror inte att en ökad datorisering är rätt väg för att hjälpa de arbetslösa.

– För mig är det här med det digitala inte några problem, men jag tror att det kan vara det för andra, säger han och tycker att det i stället borde satsas på kompetenshöjning bland arbetsförmedlarna.

– Jag tror inte att verksamheten blir bättre för att man privatiserar den, säger han.

Vjosa Osmani tar trappan upp till sitt arbetsrum. Hon hoppas att hon även i fortsättningen kommer att hjälpa folk i arbete och att den arbetssökande inte enbart ska vara hänvisad till datorn.

Varslet berör verksamheter över hela landet. Förhandlingar med de fackliga parterna, om antal anställda som berörs i de olika verksamheterna och vilka kontor som kan behöva läggas ned, inleds omgående.

– Det är ett tungt beslut och en tung dag, med ett stort varsel som påverkar många människor i hela landet, säger generaldirektör Mikael Sjöberg till DN strax efter varselbeskedet på onsdagsmorgonen.

– Samtidigt är det viktigt att konstatera att januariavtalet mellan regeringen, Centern och Liberalerna ger Arbetsförmedlingen en väldigt tydlig och viktig roll för Sverige i framtiden också. Att hantera båda de perspektiven samtidigt är givetvis utmanande dagar som den här. Samtidigt är vi tvungna att redan här och nu påbörja de förändringar som krävs för att vi ska kunna fylla den roll Arbetsförmedlingen tilldelas i 73-punktsöverenskommelsen, fortsätter Mikael Sjöberg.

Utvecklingen av de digitala arbetsförmedlingstjänsterna fortsätter som tidigare planerat. Det innebär att de verksamheter som arbetar med utveckling av digitala tjänster och it-system undantas från besparingarna.

– Förnyelsen av myndigheten och den digitalisering vi genomför har lagt en god grund för att fortsätta leverera på en hög nivå, säger Mikael Sjöberg.

De berörda fackliga organisationerna ST, Akademikerförbundet SSR och Saco-S kräver att regeringen ger snabba besked om myndighetens framtid.

– Jag hoppas att den nya regeringen vill åstadkomma något med sin arbetsmarknadspolitik som är långsiktigt bra för Sverige, kommenterar Britta Lejon, förbundsordförande för fackförbundet ST.

De stora neddragningarna kommer att drabba inte bara de arbetsförmedlare som sägs upp, utan också alla landets arbetssökande som behöver hjälp och stöd från lokala förmedlingskontor.

– Det här varslet är så stort och omfattande att det faktiskt drastiskt försämrar Sveriges beredskap för att möta lågkonjunkturen, framhåller Britta Lejon.

Fredrik Andersson, ST:s sektionsordförande på Arbetsförmedlingen, beskriver stämningen bland medlemmarna som orolig, undrande och samtidigt lite uppgiven.

– Det känns bedrövligt. Vi visste ju att det skulle bli ett varsel i dag på morgonen. Men att det skulle bli fullt så här stort visste vi inte förrän precis innan, säger Andersson.

Jens Littorin

jens.littorin@dn.se

Tove Nandorf

tove.nandorf@dn.se

" 5 222 dagar av borgerlig fred i riksdagen bruten

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Första partiledardebatten sedan regeringsskiftet visar att svensk politik inte är sig lik. Det blev replikskiftet mellan de borgerliga för första gången på 14 år. Och Jonas Sjöstedt (V) vill bilda gemensam front med Ulf Kristersson (M) mot regeringen.
– Jag avsätter gärna den här regeringen med dig, svarade M-ledaren.

Den första partiledardebatten i riksdagen på mer än sju månader utspelade sig i ett nytt politiskt landskap. Den enade borgerliga fronten har spruckit efter att Centern och Liberalerna sagt nej till Ulf Kristersson (M) som statsminister. I stället har Annie Lööf och Jan Björklund gjort upp med Stefan Löfven (S).

Den borgerliga sprickan fick ett mycket konkret uttryck. För första gången på 5 222 dagar, eller inte sedan i oktober 2004, tog en borgerlig partiledare replik på ett annan. Ebba Busch Thor (KD) replikerade på Annie Lööf (C), med en fråga om vad miljöskatterna kommer att innebära för bilburna landsbygdsbor.

Centerledaren kontrade syrligt.

– Jag noterar att Ebba Busch Thor väljer att ta replik på mig, men inte på Jimmie Åkesson, sa Annie Lööf.

Ebba Busch Thor blev inte svaret skyldig.

– Man kan anklaga Jimmie Åkesson för mycket, men inte för att han släppt fram Stefan Löfven, sade hon.

Hon förklarade efter debatten varför hon anser att det är mer relevant att ställa frågor till Annie Lööf än till SD-ledaren.

– Centerpartiet har valt att stötta Stefan Löfven och är en del av regeringsunderlaget. Det gör att vi som en del av den renodlade borgerliga oppositionen kommer att behöva granska deras politik, säger Ebba Busch Thor.

Medan regeringens samarbetspartier C och L var betydligt försiktigare i sin kritik av Löfven än vanligt, angrep Vänsterpartiets Jonas Sjöstedt regeringen från traditionellt vänsterhåll. Han anklagade Socialdemokraterna för att med januariavtalets 73-punktsprogram svika de svaga i samhället och bidra till ökad ojämlikhet, genom skattesänkningar för de välbärgade, marknadshyror och förändrad arbetsrätt.

Jonas Sjöstedt erbjöd också ärkefienden Ulf Kristersson (M) en möjlighet att i en gemensam aktion fälla regeringen genom att stoppa slopandet av värnskatten. M-ledaren förklarade att han gärna sätter käppar i hjulet för Stefan Löfven, även om han inte delar Sjöstedts syn på värnskatten.

– Jag kommer inte att vara räddningsplanka till en regering som aldrig borde ha tillträtt. Om det är Jonas Sjöstedt som vill förena sig med mig om detta, eller något annat parti, det spelar mindre roll, sade Ulf Kristersson efter debatten.

Jimmie Åkesson (SD) hoppas att Alliansens sammanbrott ska öppna för ett konservativt block med SD, M och KD. Varken Ebba Busch Thor eller Ulf Kristersson visar något intresse för det.

– Jag uppskattar att Jimmie Åkesson uppskattar Moderaternas konservativa tradition men sedan finns det en lika viktig liberal tradition i vårt parti. Man kan inte välja bara vissa saker ur Moderaternas idégods. Man kan inte id-kapa ett parti och påstå att nu är ni som vi, säger Ulf Kristersson.

Stefan Löfven tvingades till ett tvåfrontskrig med attacker från både höger och vänster. Stefan Löfven försvarade januariavtalet på en

presskonferens efter debatten, och sade sig inte vara nervös för att regeringen skulle fällas:

– Jag kan inte gå omkring och vara rädd. Om alla sitter i var sitt hörn utan att kompromissa, då får vi ingenting. Jag är stolt över uppgörelsen.

För Gustav Fridolin (MP) var det den sista partiledardebatten i riksdagen eftersom han avgår som språkrör i maj.

Temat för hans sista anförande var förstås klimatet.

– Vi som lever nu avgör förutsättningarna för alla som kommer efter oss, sade han.

Sanna Torén Björling

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se

Hugo Ewald

hugo.ewald@dn.se "

" Ewa Stenberg: Gladast var Åkesson – argast var Sjöstedt

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Oppositionspartiernas ledare slet hårt, men det är svårt att koppla ett ideologiskt grepp på ett politiskt projekt som spretar åt höger och vänster. Jonas Sjöstedt (V) var argast av alla över det nya rödgrönliberala samarbetet han släppt igenom. SD:s Jimmie Åkesson var gladast.

Partiledarna har fått ligga i startblocken i närmare fem månader innan de äntligen fick äntra riksdagens talarstolar och strida om sakpolitiken. Den svåra regeringsbildningen har tagit allt syre och format om det politiska landskapet.

Efter valet i september utropade alla partiledare sig till vinnare. Nu har de flesta just utropat sig till opposition. De försöker opponera mot en brokig kompromiss anförd av en statsminister som förlorat temperamentet. Då är det svårt att koppla ett fast grepp. Det finns till exempel delar av Löfvenregeringens nya politik som Moderaterna älskar, som sänkta inkomstskatter, avregleringar och privatiseringar. Tidigare brukade de fyra borgerliga partiledarna sitta sida vid sida under debatterna. De sade aldrig emot varandra genom att begära replik. Nu var det bara Annie Lööf (C) och Jan Björklund (L) som satt ihop. Kristdemokraternas Ebba Busch Thor tog replik på både Lööf och Björklund. Centerledaren påpekade syrligt att Busch Thor valde att ta replik på henne men inte på Jimmie Åkesson. KD-ledaren svarade att det går att anklaga Jimmie Åkesson för mycket, men inte för att han släppt fram Stefan Löfven. Stämningen var kylslagen.

Det gällde också mellan de forna rödgröna samarbetspartierna. Vänsterledaren var mest på krigsstigen av alla partiledare. Han angrep statsministern för att bedriva en politik som kommer att öka klasskillnaderna och kallade den 73 punkter långa överenskommelsen mellan C, L S och MP för "Socialdemokraternas högeruppgörelse". Jonas Sjöstedt föreslog Ulf Kristersson (M) att de skulle avsätta regeringen om värnskatten avskaffas. "I'm on!" svarade Ulf Kristersson och deklarerade att även om han gärna vill ta bort värnskatten så kommer M alltid att vilja fälla Löfven.

Den som verkade gladast över det nya politiska läget var SD:s Jimmie Åkesson. Även om han ogillar regeringen så tycker han om det nya politiska landskapet där de liberala, S och MP blivit ett lag och M, KD och SD står vid sidan av. "I grunden är det något positivt, något som bör bejakas", sade Åkesson.

Det är först om SD-ledaren och Jonas Sjöstedt sträcker händerna mot varandra som Stefan Löfven har anledning att bli nervös. Statsministern har i förebyggande syfte gjort tydligt för Sjöstedt att V då agerar barnmorska för en ny regering Kristersson. För Löfven tänker inte utlysa nyval.

Det är nog ett hot som går hem. Sannolikt får partierna gilla läget och finna sina roller fram till september 2022.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

" Dömd för barnvåldtäkt över internet

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

En 23-årig man som åtalats för en rad allvarliga sexuella övergrepp mot 63 barn har dömts till sex års fängelse.

Borås tingsrätt fann den 23-åriga mannen skyldig till bland annat våldtäkt mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, köp av sexuell handling av barn samt en rad andra brott. Han ska betala skadestånd på totalt 290 000 kronor till de utsatta. Övergreppen begicks främst via de digitala plattformarna Snapchat och Yubo. De 63 målsäganden är flickor i åldrarna 10–16 år och kommer från olika delar av landet. Mannen förnekar brott.

Åklagare Andreas Ekengren är till stora delar nöjd med domen.

– Den är väldigt lång så jag har inte hunnit läsa hela än men jag konstaterar att rätten delar vår uppfattning om skuldfrågan i stora delar. De har ogillat vissa punkter så det får vi titta närmare på och se om vi går vidare med.

Längden på fängelsestraffet är åklagarsidan också nöjd med.

– Framförallt är det bra att man sänder en signal att den här typen av brott på internet inte är straffritt och att man får långa straff.

Clara Fritzon

clara.fritzon@dn.se "

" Man skjuten till döds

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

En man sköts på torsdagen till döds i Jakobsberg nordväst om Stockholm. Polisen larmades om att flera skott avlossats utomhus och har nu inlett en förundersökning om mord. Minst två personer jagas.

– Två personer ska ha setts springa från platsen och försvinna i en svart bil, säger Anna Westberg, presstalesperson vid Stockholmspolisen.

Den skottskadade mannen fördes med ambulans till sjukhus, men hans liv gick inte att rädda. En stor polisinsats söker efter gärningsmännen. Skjutningen inträffade vid 19-tiden. Flera personer hade vid 21-tiden tagits in för förhör, men de är inte misstänkta för något, enligt polisen. Enligt Aftonbladet stannade polisen flera bilar på E18 i höjd med Hjulsta för kontroll i samband med skottlossningen. Polisens piketstyrka kallades också in och tog sig in i ett flerfamiljshus i området.

Detta är den tredje skjutningen i Jakobsberg sedan i lördags. I tisdags besköts en man i en närbutik i samma område, även då av två personer. Polisen undersöker eventuella kopplingar.

TT "

" Dödsskjutningarna ökar trots polisens insatser

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Antalet personer som sköts till döds i Sverige 2018 ökade jämfört med föregående år. Detta trots att polisen arbetat mer offensivt med stöd av den nya vapenlagen. – Vår analys är att det är alldeles för många unga som är beredda att ta de äldres platser, säger Mats Löfving, chef för polisens Nationella operativa avdelning (Noa).

Förra året miste 45 personer livet till följd av dödsskjutningar. Det är en ökning med två jämfört med 2017.

Detta trots att polisen ökat sitt offensiva arbete i och med den nya vapenlagen som trädde i kraft i januari 2018.

– Min uppfattning är att den här lagstiftningen är väldigt effektiv när det gäller att ta hand om dem som tidigare var ute på stan med vapen. De sitter numera i buren, sade justitieminister Morgan Johansson (S) i september till TT.

Och det stämmer att polisen lyckats gripa många fler personer med stöd av den nya lagen under föregående år.

Mats Löfving, chef på Noa, bedömer att ungefär 60 personer frihetsberövades för vapeninnehav 2017. Under 2018 frihetsberövades 330 personer i samma brottskategori. Detta syns dock inte i brottsstatistiken.

– När vi summerar kan vi konstatera att häktena och fängelserna är fulla med personer som har kopplingar till den här typen av grov kriminalitet. Och då borde antalet döda och antalet skjutningar ha gått

ner. Men det kan vi konstatera att det har de inte gjort, säger Mats Löfving.

Polisens analys blir följaktligen att unga personer är beredda att ta över när äldre kriminella försvinner från gatorna.

– De unga är beredda att skjuta, vi ser en snittålder på ungefär 19 år bland gärningsmännen. Jag blir väldigt ledsen och bekymrad när jag ser att det finns skolor i utsatta områden där över hälften av eleverna lämnar skolan utan godkända betyg. Och att Skolverket presenterar en rapport som visar att segregationen i svenska skolor ökar, säger Mats Löfving.

Han tror inte att polisen ensam kan vända den negativa utvecklingen.

– Vi ser väldigt unga personer, 16–17 år, som begår mord som är rena avrättningar. Och det är en skrämmande utveckling. Men vad är det som får en så ung människa att faktiskt avrätta en annan, säger Mats Löfving.

Finns det något som polisen hade kunnat göra annorlunda?

– Det vill jag vara väldigt öppen för. Vi analyserar det vi själva åstadkommer och vi är noga med att prata med andra som har kloka infallsvinklar så som skolan, kommunerna och socialförvaltningen. Vi är lyhörda för att vi måhända ska justera vår inriktning. Men vi kommer fortsatt att jobba väldigt offensivt. Det går det inte att rucka på, säger Mats Löfving.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Fakta. Skjutningar i Sverige

2018

Antalet skjutna: 306

Antalet döda: 45

Antal skadade: 135

2017

Antalet skjutna: 324

Antalet döda: 43. Antal skadade: 139"

"Ekomarknaden fortsätter att växa

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Den ekologiska livsmedelsmarknaden i Sverige ökade 2018 med drygt en miljard kronor till 28,8 miljarder kronor. Samtidigt minskade ekoexporten med över 200 miljoner kronor.

För elfte året i rad har Ekoweb, marknadsbevakare specialiserad på ekologisk sektor nu släppt en rapport om den ekologiska försäljningen i Sverige.

Under 2018 ökade den ekologiska livsmedelsmarknaden i landet med drygt en miljard kronor, till kronor till 28,8 miljarder kronor – en ökning på 4 procent.

För Ica, Coop och Axfood, de största aktörerna inom ekohandeln, stagnerade försäljningen efter flera rekordår.

– I detaljhandeln har fokus flyttats från enbart ekologiskt, till att ekologiskt är en av flera faktorer i hållbarhetskonceptet. Handeln har inte styrt kunden mot ekologiskt och vi ser en minskad marknadsföring och sämre exponering jämfört med tidigare år, Cecilia Ryegård, redaktör på Ekoweb.

Marknadsföring är ett område som har spelat en betydelsefull roll i livsmedelsbranschens förhållningssätt till ekologiska produkter, menar Cecilia Ryegård.

– Marknadsföringen av svenskt, närodlat och lokalt har varit lyckad.

Men i denna marknadsföring glöms det ofta bort att ekologiska produkter oftast också täcker in dessa områden. Här har branschen inte nått igenom och klarat av att lyfta sitt eget mervärde utan det har uppstått en konkurrenssituation, där man slåss om samma konsumenter. 2018 har ekologiskt oftare dragit det kortare strået i den fighten, säger hon.

Tillväxttal på 20–70 procent går däremot att finna hos mindre kedjor som Lidl och Netto. Detsamma gäller i näthandeln.

Volymökningen är marginell, i vissa fall går det till och med att finna en minskning.

Frukt och grönt går fortsatt starkt. Kategorier som däremot har problem är mejeri och kött.

– Prognosen för 2018 byggdes på att detaljhandeln skulle omsätta den ökade råvarutillgången, från Sveriges ekologiska jordbruk, i ökad försäljning. Så har inte skett. I stället har marknaden fått ett överskott på till exempel ekologisk mjölk, kött och ägg. Under 2019 går därför ett antal producenter tillbaka till konventionell produktion, säger Cecilia Ryegård.

Systembolaget är den näst största försäljningskanalen för ekologiska varor. Deras försäljning ökade mest under det gångna året – med 9 procent, motsvarande en halv miljard kronor. Därmed stod man ensam för hälften av den totala försäljningsökningen under 2018. Cecilia Ryegård tycker att Systembolagets arbete är intressant.

– Det här visar enligt oss vilken stor potential ekologiska produkter faktiskt har på marknaden. De har bestämt sig för att satsa på det här och det har gett goda resultat, säger hon.

Ekoexporten minskade med över 200 miljoner kronor, vilket förklaras bero på dålig skörd och torka.

– Det här problemet har drabbat nästan alla europeiska länder. Men förhoppningsvis så kan vi återuppta den ekologiska exporten 2019 om vi får en vettig skörd, säger Cecilia Ryegård.

Rapporten visar även att Sverige är det land i världen som har högst andel ekologiska livsmedel i sina offentliga inköp. År 2016 var Sveriges andel 33 procent, Danmarks 20 procent, Finlands 10 procent och Norges 1 procent. De senaste åren har inköpen fortsatt att öka. Under 2019 tappar ekologiskt producenter på grund av att marknaden inte har ökat i takt med råvarutillgången. Med anledning av detta skriver Ekoweb ner sin långtidsprognos för 2019–2028: från två miljarder kronor per år till en miljard kronor per år – en halvering av ökningstakten.

Joakim Lundberg joakim.lundberg@dn.se "

" H&M värvar visseblåsare

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Förra året blev det känt att Facebook läckt användaruppgifter från 87 miljoner privata konton. Nu ska mannen som avslöjade läckan hjälpa H&M att förutspå hur kunderna shoppar. I dag, torsdag, släpper modekedjan rapport för det fjärde kvartalet.

När det framgick att det brittiska konsultföretaget Cambridge Analytica kommit över information från 87 miljoner Facebook-användare lät kritiken inte vänta på sig. Visseblåsaren som avslöjade skandalen, Christopher "Chris" Wylie, har nu värvats av H&M.

"Vi kan bekräfta att vi har tecknat ett konsultavtal med Christopher Wylie. Hans roll är Research Director med fokus på att stärka H&M-gruppens kompetens inom konsument-, produkt- och marknadsanalys. Han kommer dessutom att stödja vårt arbete inom hållbar och etisk AI. Vi är glada över rekryteringen av Christopher Wylie", skriver H&M:s pressavdelning i ett mejl till DN.

När DN i höstas mötte Christopher Wylie beskrev han livet efter att ha framträtt som visseblåsare i den uppmärksammade skandalen. Sedan han avslöjade Cambridge Analyticas metoder har han bidragit till utredningarna av Facebook och sin tidigare arbetsgivare. Dessutom har han framträtt i paneler och utfrågningar i flera länder. Men inte fått någon ny anställning, betonade han.

– Jag har inget heltidsjobb än, sa han då.

Steget till modevärlden är inte så långt för Christopher Wylie som man skulle kunna tro. Han har studerat och forskat kring just prognoser i modevärlden, att använda analys av stora datamängder för att lista ut vart modevärlden är på väg.

Karriären tog dock en annan vändning och han började arbeta politiskt, vilket senare gjorde att han rekryterades av Cambridge Analytica. Arbetet där har han dock beskrivit som liggande närmare kultur än ren politik.

– Cambridge Analytica skapades inte för att hjälpa valkampanjer. Det skapades för kulturkrig, sa han till DN i höstas.

Den kanadensiska tidigare Cambridge Analytica-anställdas uppgift som forskningschef för H&M blir att förutse hur varorna kommer att sälja. Detta för att undvika överskott, enligt Breakit, som var först med att rapportera om rekryteringen.

Kläddedjan hade under fjolåret stora problem med ett växande varulager, där värdet av de osålda kläderna motsvarade nära en femtedel av företagets totala försäljning. Ett antal satsningar för att få ner lagret gjordes under året, däribland starten av varumärket Afound, där gamla plagg säljs ut till reapriser. H&M har också under lång tid talat om ett pågående omställningsarbete och satsningar på logistiksystem som ska snabba på processen mellan lager och kund. Rekryteringen av Christopher Wylie går därmed i linje med vad bolaget tidigare kommunicerat.

”I vårt förändringsarbete drar vi nytta av våra investeringar i avancerad dataanalys och AI inom bland annat kvantifiering, allokering, prissättning och ”trend forecasting”, skrev högsta chefen Karl-Johan Persson i den senaste rapporten.

Inför torsdagens rapport kommer analytikerkråren vara fortsatt intresserad av att se om H&M har lyckats få ner storleken på lagret. Landschefen i USA, Martino Pessina, gav nyligen signaler om att nivåerna har sjunkit i en intervju med affärstidningen Business Insider. Men även butiksöppningar, onlineförsäljning och utdelning kan vara frågor som hamnar i fokus.

I december stämde Facebook i en federal domstol i USA och ett flertal granskningar som berör företagets oförmåga att skydda användarnas integritet har inletts.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

Linus Larsson

linus.larsson@dn.se "

"Fakta.

Analysföretaget Cambridge Analytica anklagas för att ha samlat in data från 87 miljoner Facebook-användares konton.

Företaget kom över uppgifterna via personlighetstester.

Informationen såldes sedan vidare och användes enligt Christopher Wylie för att hjälpa Donald Trump att vinna det amerikanska valet. Detta ska ha gjorts genom riktade annonser anpassade efter de olika personlighetstyperna.

Omkring 55 000 svenska konton kan ha hamnat i företagets händer. "

" Kontantfritt kan skada den personliga integriteten

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Allt fler affärer blir kontantfria – och därmed försämras konsumenternas rätt till integritet. Genom våra kort lagras betalningshistorik som gör att våra liv kan kartläggas.”Det kan vara våra politiska åsikter, vår religiösa övertygelse eller sexuella läggning”, hävdar Sinan Akdag, digital expert på konsumentorganisationen Sveriges konsumenter.

Sverige är det land i världen som nått längst när det gäller att dra ned på användningen av kontanter – något nätverket Kontantupproret och flera pensionärsorganisationer i årtal kämpat emot.

I fjol fick de visst gehör när Riksbankskommittén föreslog att de stora bankerna skulle ha ett särskilt ansvar för att se till att det i hela landet fanns rimliga möjligheter att sätta in och ta ut pengar på bankkonton, samt att företag ska kunna lämna in sina dagskassor.

Kontantförespråkare har oftast talat om att kontanter behövs som ett alternativ, i synnerhet för mer utsatta grupper i samhället som har svårt att använda digitala betalningsmedel. Ett annat argument har varit säkerheten – att ha kontanter tillgängligt om och när de digitala betalningstjänsterna av någon anledning kraschar.

Men på senare tid har även integriteten vuxit fram som ett allt starkare argument. Det märktes när Kontantupproret höll ett seminarium i riksdagen på onsdagen.

Sinan Akdag förklarade hur betalningshistoriken kan bli ett verktyg för att kartlägga de mest intima detaljer.

– Företagen kan utnyttja informationen för att ge personligt riktad reklam, säger han.

Det kan också vara direkt skadlig reklam. Någon som försöker hantera sitt spelmissbruk kan få reklam för spel, till exempel.

– Skiljelinjen mellan manipulation och marknadsföring är flytande, menar Akdag.

Sveriges konsumenter är inte emot digitala betalningsmedel.

Organisationen förespråkar dock att kontanter blir kvar och välkomnar därför Riksbankskommitténs förslag.

Men Sinan Akdag kan tänka sig att gå längre än så. I Danmark kan inte affärer och restauranger vägra att ta emot kontanter.

– Det är något man bör överväga i Sverige.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" Fler vårdskulder hos Kronofogden

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Ett nytt avtal mellan Sveriges Kommuner och landsting (SKL) och inkassobolaget Intrum kan ha gjort att personer med skulder till kommuner och landsting, för exempelvis vård och barnomsorg, skickats till Kronofogden i kraftigt ökad utsträckning.

Under början av 2018 ökade ärendena till Kronofogden från runt 5 000 till runt 13 000 i månaden.

– I affärsmodellen finns det risk för att det ligger incitament som dels driver fler ärenden från kommuner och landsting till inkassobolagen, men också som gör att man kanske driver fler ärenden till Kronofogdemyndigheten, säger Olof Molander, affärsområdeschef för ramavtal på SKL, till SVT.

Intrum tillbakavisar att ökningen har med avtalets utformning att göra.

TT "

" Fyra skäl som gör att chefen vill få medarbetare att sluta

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

På de flesta arbetsplatser förekommer det att anställda tvingas, ombeds eller får betalt för att sluta. Enligt Kristina Sutter-Beime, forskare i företagsekonomi, så handlar det om fyra avvikande beteenden hos arbetstagaren, som var för sig kan ligga bakom att chefen säger upp den anställda.

Trots lagen om anställningsskydd, las, förlorar många arbetstagare jobbet varje år. Forskning kring varför någon tvingas att lämna jobbet har ofta ett medarbetarperspektiv, men Kristina Sutter-Beime från Örebro universitet intervjuade i stället 49 chefer inom privat och offentlig sektor. Intervjupersonerna har det gemensamt att de har varit med om att få bort minst en arbetstagare från sin arbetsplats. Vad är det för avvikande beteende som ligger bakom att medarbetare inte längre är välkommen till jobbet?

– Jag kallar det för olika logiker som den enskilde på ett eller flera sätt bryter mot, säger Kristina Sutter-Beime.

Första avvikelserna är rationell nyttologik. Här anger chefer att den anställda till exempel inte presterar, saknar engagemang eller brister i närvaro.

Andra avvikelserna är kollegial social logik. Här anger chefer att den anställda till exempel har svårt att samarbeta, lägger sig i andras arbetsuppgifter eller har ett hett temperament och skriker.

Tredje avvikelserna är byråkratisk logik. Här anger chefer att den anställda bryter mot jobbets hierarki och regler, går bakom ryggen, vägrar följa order, saboterar eller stjälar.

Fjärde avvikelserna är normativ kulturell logik. Här anger chefer mer svävande och diffusa känslorargument som att den anställda sprider konstig stämning och bryter mot normen på en arbetsplats.

– Sammanlagt hade personerna jag djupintervjuat sagt upp cirka 170 arbetstagare. Samtliga tyckte att det var obehagligt. Många av dem kände också trycket från sina chefer och arbetsorganisationen att få en viss person att sluta, säger Kristina Sutter-Beime.

– I den första avvikelserna görs alltid en handlingsplan för att få den anställda att anpassa sig. Det kan handla om att bli bättre, att komma i tid, att engagera sig mer eller få mer kunskap. I den andra avvikelserna så handlar handlingsplanen mer om terapi eller att arbetsplatsen tar hjälp av någon expert, till exempel en beteendevetare. När handlingsplanerna inte fungerar får den enskilde sluta.

Såg cheferna lagstiftningen som ett hinder?

– Alla cheferna var generellt positiva till anställningstrygghet och lag, lagen om anställningsskydd, men flera beskrev samtidigt de här fallen som speciella vilket krävde särskilda åtgärder.

– När det gällde tredje avvikelsergruppen, som inte sällan handlade om rena brott, var det intressant att ingen av cheferna använde de lagrum som ändå finns. I stället för direkta avsked, vilket lagen tillåter, och polisanmälan, så fick medarbetaren säga upp sig själv, berättar Kristina Sutter-Beime.

Svårast att säga upp eller flytta bort anställda hade cheferna när det gällde medarbetare som avvek från den normativa logiken.

Medarbetaren gjorde ju ändå sitt jobb, men bröt ändå normen på flera sätt.

– I ett fall misstänkte chefen att arbetstagaren slog sig själv för att på så vis skapa uppmärksamhet kring sin person. Beteendet var i sig inget skäl för avsked, men det var ändå så egendomligt och speciellt att det väckte anstöt.

– För att få bort den som var avvikande mot normen signalerade chefen arbetsbrist, inledde en omorganisation eller gjorde nya rollbeskrivningar eller skapade nya turordningskretsar, säger Kristina Sutter-Beime.

Du har fått pris och 1,7 miljoner för din forskning i ämnet, vad ska du göra med dem?

– Jag har ska fortsätta i samma ämne. pengarna räcker till tre års forskning, säger Kristina Sutter-Beime.

Anders Forsström

anders.forsstrom@dn.se "

" Fakta. Vad säger lagen?

Las, lagen om anställningsskydd, infördes 1982. En viktig del är turordningsreglerna vid uppsägning och avskedanden.

Huvudprincipen brukar populärt uttryckas ”sist in först ut”:

Arbetstagare med längre anställningstid har företräde framför den med kortare anställningstid.

Arbetstagare får sägas upp av arbetsgivaren om det finns saklig grund för detta. Saklig grund för uppsägning kan vara antingen arbetsbrist eller personliga personliga skäl. Arbetsgivaren är dock skyldig att undersöka om det går att omplacera innan han tillgriper uppsägning. Kristina Sutter-Beimes avhandling heter ”Den avvikande anställda”.

Källa: DN, lagen om anställningsskydd "

”Alla som jobbar hos oss måste ha ett inkluderande synsätt”

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Homosexuella och transpersoner som mår psykiskt dåligt känner sig ofta illa bemötta när de söker hjälp. I Göteborg finns två av landets första hbtq-certifierade psykiatriska mottagningar.

Homosexuella, transpersoner och bisexuella kan i dag ofta leva mer öppet i Sverige än på många håll i världen. Men många upplever fortfarande att kunskapen om deras livssituation och rättigheter har stora brister inom psykiatrin och inom den vanliga vården, enligt RFSL, som arbetar för hbtq-personers rättigheter.

Sedan tio år erbjuder organisationen bland annat vårdcentraler, psykiatriska mottagningar och motsvarande att bli hbtq-certifierade, en form av garanti för ett öppet och inkluderande bemötande.

Anna Sveide Antonelli är chef för två psykiatriska mottagningar i centrala Göteborg som drivs av företaget Wemind. De blev hbtq-certifierade för ett par år sedan.

– Först tänkte jag att det inte fanns några problem kring de här frågorna hos oss. Jag förutsatte att vi – psykologer, läkare och sjuksköterskor – hade stor kunskap och insikt, men fick delvis tänka om.

– Efter certifieringen är medvetenheten ännu större om hur denna grupp har det, och hur viktigt det är med ett korrekt och respektfullt bemötande.

Redan innanför dörren till mottagningarna märks hbtq-certifieringen. Där finns flera regnbågsflaggor som står för stolthet och mångfald,

homosexuella, bisexuella och transpersoner, respekt för medmänniskor och tolerans. Märkningarna på toalettdörrarna är könsneutrala.

– De som söker hjälp och stöd hos oss ska direkt känna sig välkomna och därför är flaggorna en viktig markering för oss som arbetar här, förklarar Anna Sveide Antonelli.

Hon berättar att personalen alltid frågar om vilken pronomen de hjälpsökande vill använda. Tidigare gick det bara att fylla i ”man” eller ”kvinna” på blanketterna, och en gift man förutsatte ha en kvinnlig partner och vice versa.

Anna Sveide Antonelli berättar om en psykiatrisk mottagning i Göteborgsområdet där en person som sökte för depression ville kalla sig hen. Men personalen vägrade.

– Under en längre tid blev det sedan fokus på könstillhörigheten och inte på depressionsbehandlingen. Efter hbtq-certifieringen riskerar vi inte att råka ut för något liknande här.

Nyligen kom en patient till en av Weminds mottagningar för ett första besök och när hen fick frågan om sin könstillhörighet kom tårarna. Patienten kände sig sedd och bekräftad – det är A och O för ett lyckat bemötande, tror Anna Sveide Antonelli.

– Vi har haft en ökad andel hbtq-patienter och det tror jag beror på att kunskapen om att vi arbetar inkluderande har spridit sig. Särskilt gäller det transpersoner som är en mycket utsatt grupp i samhället. Men även fler homosexuella och bisexuella söker sig hit.

Hbtq-certifieringen av mottagningen innebar att all personal gick RFSL:s utbildning under tre dagar plus en kortare uppföljning. Det gav otroligt mycket, berättar Anna Sveide Antonelli. Hon säger att själva behandlingssättet kanske inte förändrats så mycket.

– Men patienterna är mer mottagliga när de känner att de möts av respekt och inte ifrågasätts.

Under utbildningen riktas fokus mycket på ett normkritiskt tänkande. Människor i allmänhet är ovana att tänka normkritiskt – om man själv tillhör normen vill säga, påpekar Anna Sveide Antonelli.

– Den som exempelvis bildgooglar ordet ”familj”, ett exempel vi brukar ta upp i utbildningen, får framför allt upp vita heterosexuella föräldrar med två barn, ett av varje kön, glada och utan synliga funktionsnedsättningar.

– Vi behöver vara medvetna om normerna för att kunna granska dem och för att förstå att vi alla påverkas av normer. Det är viktigt att kritiskt granska sig själv och sina egna föreställningar för att bemöta varje person respektfullt och förhindra diskriminering av personer som bryter mot normen.

Alla nyanställda på Wemind i Göteborg får nu gå en webbutbildning om hbtq under första veckan, och sedan genomförs gemensamma träffar med all personal för att följa upp arbetet med frågorna.

– I annonserna när vi söker ny personal står det att vi är hbtq-certifierade. Endast personer som delar ett inkluderande synsätt är välkomna hit. Vi har haft sökande som inte gjort det, och de kan inte räkna med att få arbeta hos oss.

På hemsidan för verksamheten i Göteborg står det:

”... vi arbetar aktivt med att bemöta alla likvärdigt oavsett könsuttryck, könsidentitet, sexualitet, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, kön, funktionsvariation, ålder eller annat, och har ett normkritiskt förhållningssätt.”

Anna Sveide Antonelli har arbetat inom psykiatri under hela sitt liv. Tidigare reflekterade hon inte över en persons sexuella läggning och könstillhörighet – och deras upplevelser av detta.

– Jag betraktade alla som människor i behov av hjälp på sina egna villkor. Men ju mer jag lärt mig om dessa frågor, desto mer har jag insett att det synsättet inte är så självklart för alla.

– Hbtq-personer som söker hjälp för psykiatriska problem, som ångest eller depression, brottas ofta med samhällets fördomar och negativa attityder. Vi i vården måste allmänt bli bättre på att möta den patientgruppen.

Regnbågsflaggorna i väntrummen på mottagningarna i Göteborg tycks irritera vissa, och ibland rivs de ned, försvinner eller trycks ned i en blomkruka i fönstret.

– Då köper vi bara en ny och ännu större, säger Anna Sveide Antonelli. Hon avslutar med att berätta om en man som vid sitt första besök reagerade över frågan om vilket kön han skulle antecknas som i journalen. Han menade att hans biologiska kön överensstämde med hans juridiska, sociala och upplevda kön.

– Men under den fortsatta behandlingen erkände den här personen att hen alltid känt sig som en kvinna, men att hen aldrig vågat ta upp det med någon. Utan hbtq-certifieringen hade personalen kanske inte haft den lyhördhet som krävdes för att skapa ett förtroende som ledde till att personen vågade öppna sig.

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se

"Fakta. Det här är hbtq-certifiering

Hbtq-certifieringen togs fram av RFSL redan 2008. RFSL står för Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter.

Certifieringen tar utgångspunkt i heteronormen och hbtq-frågor, men under utbildningen diskuteras även normer kopplat till alla diskrimineringsgrunder som etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, kön, könsidentitet och könsuttryck, religion, sexuell läggning och ålder.

I dag är en rad verksamheter runt om i landet hbtq-certifierade. Bland dem finns fritidsgårdar, ungdomsmottagningar, skolor, förskolor och kommunala förvaltningar.

hbtq Förkortning för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner. "

"Psykisk ohälsa och riskbruk av alkohol – RFSL kräver åtgärder"

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Hbtq-personer mår ofta psykiskt dåligt efter att ha diskriminerats eller blivit kränkta. RFSL vill nu att landsting, myndigheter och vårdnaden tar den här frågan på större allvar.

Hbtq-personer drabbas oftare av psykisk ohälsa än heterosexuella män och kvinnor. De har också oftare självmordstankar. Något som bland annat Folkhälsomyndigheten visade i en rapport om transpersoner för tre år sedan.

Enligt den hade fyra av tio unga transpersoner försökt ta sitt liv någon gång, medan sex av tio hade haft självmordstankar under det senaste året.

Diskriminering, trakasserier och kränkningar leder ofta till en ökad psykisk ohälsa bland hbtq-personer. Det visade Socialstyrelsen i en omfattande studie som presenterades 2016.

Bland annat är depressioner, psykoser och riskbruk av alkohol vanligare inom denna utsatta grupp.

Även användning av psykofarmaka är större bland hbtq-personer än bland befolkningen i övrigt, enligt Socialstyrelsens rapport. Det kan tolkas som ett tecken på stressrelaterad ohälsa i gruppen, så kallad minoritetsstress.

Personer som befinner sig i minoritetsposition på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck riskerar nämligen att i större utsträckning utsättas för till exempel diskriminering och negativt bemötande.

I Socialstyrelsens studie ingick totalt omkring 1,3 miljoner personer i olikkönade äktenskap och 10 000 personer i samkönade äktenskap. De hade alla gift sig mellan 1995 och 2012.

Eftersom äktenskap generellt ses som en skyddsfaktor är troligen den psykiska ohälsan ännu större i gruppen transpersoner som inte är gifta.

Organisationen RFSL arbetar sedan länge för att myndigheter och ansvariga inom vård och omsorg ska inse problemets allvar och se till att situationen för hbtq-personer blir bättre.

För två år sedan granskade RFSL hur landets landsting och regioner arbetade med de här frågorna. Det visade sig att flera av dem hade stora brister när det gäller insatserna för att förbättra hbtq-personer psykiska hälsa.

Thomas Lerner
thomas.lerner@dn.se

"Källor: RFSL och Socialstyrelsen"

" Utlånen av ljudböcker dubblas på biblioteken

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Samtidigt som utlånen av fysiska böcker sjunker ökar efterfrågan på bibliotekens ljudböcker. Ljudboksutlånen har mer än dubblats det senaste året.

Från 15 procent 2017 till 33 procent 2018. Så mycket ökade ljudböckernas andel av den totala utlåningen på svenska bibliotek mellan 2017 och 2018. Det visar siffror från företaget som utvecklar bibliotekens e-boksapp Biblio.

Appen Biblio lanserades på Bokmässan 2017 och gör att låntagare kan lyssna på ljudböcker direkt ur bibliotekens katalog, utan att besöka ett fysiskt bibliotek. Appen har funnits i 15 månader och är nu uppe i 70 000 användare, att jämföra med exempelvis Storytels mer än 300 000 användare i Sverige.

– Appen Biblio är den tredje mest använda i Sverige för ljudböcker. Det har gjort att biblioteken har fått en helt ny kraft att hävda sig i det nya länslandskapet i Sverige och gjort dem till en del av det svenska ljudboksundret. Det finns inget land där vi lyssnar så mycket på ljudböcker som i Sverige om man tittar på både kommersiella aktörer och bibliotek, säger Eva Houltzén, vd för Axiell Media, i ett pressmeddelande.

En ny version av Biblio med målet att förbättra sökfunktioner, kategorier och gränssnitt lanseras i januari/februari. Under våren 2019 kommer även uppdateringar som gör det möjligt att läsa e-böcker i appen.

Sverker Lenas sverker.lenas@dn.se "

" SVT backar – spelbolag får inte sponsra Melodifestivalen

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Nyligen kunde DN berätta att spelbolag sponsrar flera program i SVT. Men nu ändras reglerna. Från och med nästa år blir det inte tillåtet för spelbolag att sponsra Melodifestivalen. – Jag hade önskat att de här diskussionerna hade uppkommit hos oss tidigare, säger Hanna Stjärne, vd för SVT.

DN rapporterade nyligen att den nya spellagen, som gäller från årsskiftet, öppnat för mer spelreklam och -sponsring i svensk tv, även i public service.

Bland annat sponsras Vinterstudion av Unibet och Melodifestivalturnén har Maria Casino som ny sponsor.

Men SVT ändrar nu sina regler. Från och med 2020 ska det inte längre vara möjligt för spelbolag att sponsra Melodifestivalen.

– Vi har sagt att vi ska vara ännu mer restriktiva när det gäller sponsring av spelbolag. Till exempel kommer spelbolagen inte att kunna sponsra Melodifestivalen, säger Hanna Stjärne.

Hon säger dock att avtalet med Maria Casino, som gäller över 2019, kommer att respekteras. Reklamen kommer att synas i arenorna, men inga sponsorskyltar visas i tv-rutan.

Hur kommer det sig att ni gör den här regeländringen nu?

– Jag tycker att det är problematiskt, vi har många familjer och barn som kommer till Melodifestivalen och därför kommer vi att vara mer restriktiva framöver, säger Stjärne och tillägger att SVT tar extra hänsyn mot barn.

Den nya spellagen har varit på gång länge, varför vidtog ni inte de här åtgärderna tidigare?

– Vi har haft diskussioner hos oss sedan i höstas och landat nu i hur vi vill göra. Jag hade önskat att diskussionerna hade uppkommit tidigare hos oss, redan när regelverket ändrades.

Hur kommer det sig att det inte hände?

– Jag hade önskat att det hade kommit upp tidigare.

Har det fallit mellan stolarna?

– Det vill jag inte gå in på, men nu har vi bestämt att vi ska vara mer restriktiva.

Vad har ni fått för reaktioner under den senaste tiden?

– Det har varit en del kritik, den har vi tagit till oss, säger Hanna Stjärne.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Är verkligen tanken på att poesin stagnerat så skrattretande?"

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Poängen är inte att svensk poesi är "dålig" – poängen är att den ofta är "bra" på ett sätt som rubbar ens världsbild exakt noll millimeter, skriver Rebecka Kärde i den pågående poesidebatten.

Willy Kyrklund lär en gång ha fått frågan om varför han aldrig skrev i tidningar. Han svarade att han försökt, men att han, så fort han skrivit en text där han argumenterar för någonting, alltid får känslan att det lika gärna kan vara precis tvärtom. Sådan är min spontana reaktion på Viola Baos (DN 18/1), Mikaela Blomqvists (GP 18/1), David Zimmermans (Sydsvenskan 22/1) och Anna Hallbergs (DN 25/1) invändningar mot Victor Malms (Expressen 14/1) hypotes att poesin befinner sig i en försteltningsprocess, och mot mitt eget bifall till denna hypotes.

Bao har nämligen rätt i att svensk poesi är mer mångfasetterad än vad jag gav sken av. Blomqvist och Hallberg påpekar korrekt att feelingbaserade spaningar bör följas av redovisad empiri. Och Zimmerman ställer den legitima frågan om huruvida det verkligen är kvaliteten på poeterna som är problemet, och inte att så få har ekonomisk möjlighet att ägna sig åt konstnärligt skapande. Så visst – allihop har poänger. Jag uttryckte mig raljant. Ändå är diskussionen värd att fortsätta. För ju mer jag tänker på det, desto mer symptomatiska tror jag att reaktionerna är, precis som Lyra Koli skriver i SvD (28/1). Det är nämligen just det här som stör mig: att poesin, hur medioker den än må vara, anses så självklart värdefull att minsta kritik upplevs som en dolkstöt. Och att den följaktligen behandlas med

samma nonchalanta varsamhet som en sjuklig viktoriansk ungmö *som absolut inte får uppröras*.

Först ett par klargöranden. Ett: självklart skrivs det bra poesi i Sverige i dag. Jonas Gren, Iman Mohammed, Fredrik Nyberg och Hanna Rajs Lundström är några av de namn som Bao och Hallberg räknar upp – själv vill jag lägga till Johan Jönson, Helene Rådberg, Evin Ahmad, Gunnar D Hansson och Leif Holmstrand, för att ta ett par exempel. Två: domedagsprofetior är i regel ointressanta. Poesi är poesi är poesi, för att citera Blomqvist, och huruvida det är bättre eller sämre ställt med den som helhet i dag än för tio, trettio eller femtio år sedan är omöjligt och därför meningslöst att svara på.

Eller? Finns det inte något reflexmässigt över den sortens försvar? Litteraturen är urgammal, men den moderna poesin har trots allt bara funnits i drygt hundra år, och alla begriper att konstnärliga uttryck kan öka och minska i relevans. Var inte jazz mer dynamiskt på 50-talet än i dag? Är inte hiphop roligare nu än vad det sannolikt kommer vara om några decennier? Eller, för att ta en mer närliggande jämförelse: utvecklades inte romankonsten mer på 1860-talet än vad den gjort de senaste 50 åren?

Ja, kort sagt: är det inte *mer* konservativt att tänka sig poesins angelägenhetsgrad som konstant, än att föreställa sig den som fluktuerande? Då menar jag inte i stil med det konjunkturschema som Anna Hallberg presenterar. Jag menar att poesin är så fundamentalt villkorad av sin tid, av de sociala, mediala, estetiska och politiska betingelser som strukturerar den, att vi aldrig, varken nu eller i framtiden, kan ta dess värde för givet.

Jag säger inte att Bao, Blomqvist, Zimmerman och Hallberg gör det. Men att de verkar tycka att blotta tanken på poetisk stagnation är skrattretande, förvånar mig. Själv har jag nämligen uppfattningen att en stor del av all samtida svensk poesi hade kunnat ges ut för tjugo år sedan och då sett precis likadan ut. Det mesta, även det kvalitativa,

känns som minimala variationer på ett formkontrakt som blir allt stelare för varje finjustering, eller med Malms ord, som uttryck för "ett slags behändigt sätt att producera texter på som säkert kan pågå i hundra år till".

Poängen är alltså inte att svensk poesi är "dålig". Poängen är att den så ofta är "bra" på samma sätt som en stabil Tjechov-uppsättning på Kulturhuset Stadsteatern är det. Ibland förändras scenografin, ibland gör någon en lysande rollprestation, ibland har Leif Andree en The Clash-t-shirt. Men på det stora hela vet man vad man får: en trevlig kväll i salongerna. Som rubbar ens världsbild exakt noll millimeter. Är det ett problem? Måste konsten vara transformativ? Nej, kanske inte. Men då och då är den det, och det är därför åtminstone jag bryr mig om den. För att det ska ske krävs dock en aktiv estetisk konfliktdimension. En vilja att argumentera för poesins plats, funktion och betydelse. För att det ena är bättre än det andra. För att poesin är viktig inte av hävd, utan på grund av hur den härbärgerar verklighet, ger erfarenheten form, hemsöker språket med bilder av något annat. David Zimmerman befarar att poesin riskerar att bli en hobby för medelklassen. Men jag undrar, med all respekt för mina kritikerkollegor, om det litterära samtalets toleranta optimism och anything-goes-attityd inte är ett tecken på att den redan är just det.

Rebecka Kärde "

" Helldén (MP): Oegentligheter när trafikdirektören tillsattes

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Att dåvarande trafikdirektör Jonas Eliasson skulle lämna sin post var ett krav från MP i förhandlingarna med S efter valet i Stockholms stad. Det säger oppositionsborgarråd Jan Valeskog (S) till DN. Daniel Helldén (MP) nekar och hävdar samtidigt att Socialdemokraterna "politiserade" direktörsposten när de tillsatte Eliasson.

DN kunde i december berätta att Stockholms stads trafikdirektör Jonas Eliasson tvingades lämna sin post vid årsskiftet. Den officiella orsaken som uppgavs var att "samarbetsformerna mellan trafikkontoret och trafikinämnden behöver utvecklas". Enligt DN:s källor handlade det dock om att trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) begärt att Jonas Eliasson skulle tvingas bort. Detta eftersom Jonas Eliasson satt sig emot en politisering av trafikkontoret.

Nu säger oppositionsborgarråd Jan Valeskog (S) att Miljöpartiet i förhandlingarna med Socialdemokraterna efter valet krävde att Jonas Eliasson skulle lämna sin post.

– Man sa, via förhandlingsombud, att Eliasson måste lämna eftersom Helldén ville det. När jag frågade varför fick jag svaret att "de är två akademiker som bråkar om vad som är sanningen".

Jan Valeskog säger att kravet förvånade och upprörde.

– Förhandlingen handlade om politiska tjänster och att då komma med ett krav om att sparka en erkänt duktig direktör och opolitisk tjänsteman av politiska skäl är något vi blev oerhört förvånade och

upprörda över. Vi trodde aldrig i vår vildaste fantasi att han skulle våga ställa ett sådant krav.

Men enligt Katarina Luhr (MP), som var med vid det aktuella tillfället, fanns det inget krav. Hon säger att det rörde sig om en lunch, där inga förhandlingsbud presenterades. Enligt henne lyfte Valeskog chefstillsättningar på andra stadskontor och då nämndes även Eliasson. Huruvida Luhr ska ha sagt att Eliasson och Helldén är "två akademiker som bråkar om vad som är sanningen" minns hon inte.

– Jag vet inte exakt om jag sa just detta, men jag vill verkligen understryka att jag aldrig framfört några som helst förhandlingsbud till Jan Valeskog under denna lunch, varken om detta eller om något annat, säger Katarina Luhr.

Även Daniel Helldén tillbakavisar att något sådant krav eller önskemål skulle ha framförts och säger att MP aldrig förde några diskussioner på den nivån med Socialdemokraterna.

– Nej, det som hände var att jag efter valet hade diskussioner med stadsdirektören, precis som jag tror att de andra borgarråden också hade och där har det funnits samtal, säger han.

DN har tagit del av ett dokument med krav som Helldén, enligt uppgift, ska ha framfört till dåvarande finansborgarrådet Karin Wanngård (S), i samband med tillsättandet av en ny trafikdirektör 2015. Där står bland annat: "Vid minsta tecken på att det finns en styrning åt att det är ett uppdrag att hindra rotelns politik omförhandlas förvaltningschefens tjänst."

Oppositionsborgarråd Karin Wanngård bekräftar att hon fått dokumentet i ett möte och hävdar att Daniel Helldén "ville ha total bestämmanderätt över vad trafikkontoret skrev i sina tjänsteutlåtanden och bara själv avgöra om trafikdirektören skulle få fortsätta sin anställning eller få sparken". Hon kallar kravformuleringarna absurda.

– Det är inte ett demokratiskt förhållningssätt. Roteln kan inte styra förvaltningen på det sättet. Förvaltningen ska ta fram underlag och

fakta som är oberoende av politisk styrning. Politiken fattar därefter beslut, så roteln ska aldrig vara inne och peta i underlag eller gå igenom dem och själv styra. Det är inte rotelns uppgift, säger Karin Wanngård.

Ett annat krav var att ”Trafikborgarråd har full rätt och möjlighet (ska inte ifrågasättas) att begära fram och se alla handlingar och delar i ärenden inom sitt fögderi (TK) oavsett skede i beredningen”.

– Jag förklarade väldigt ingående för Daniel att så går det inte till i den här stan, det är stor skillnad i vad tjänstemännen gör och vad politikerna gör. Vi kan inte gå ut ensidigt och sparka en tjänsteman som sköter sitt jobb, säger Karin Wanngård.

Även Daniel Helldén bekräftar att mötet ägt rum och att han skrivit kravlistan. Han hävdar också att han och Wanngård var överens om att kraven skulle gälla.

Enligt Daniel Helldén skrev han kraven i dokumentet för att han ansåg att Socialdemokraterna ”politiserade” direktörsposten när de tillsatte Eliasson, som kom från en tjänst som professor i transportsystem vid KTH och föreståndare för Centrum för transportstudier.

– Det var helt uppenbart att Socialdemokraterna ville placera en person på den posten på ett sätt som blockerade vårt arbete, säger Daniel Helldén.

På vilket sätt skulle det blockera ert arbete?

– Socialdemokraterna handplockade en person som låg i linje med deras politik. De politiserade posten som direktör i staden.

På vilket sätt har eller hade Eliasson anknytning till Socialdemokraterna?

– Jag har inte sagt att han har någon anknytning till Socialdemokraterna, men de handplockade en person som de ville ha på den posten. Det som jag fick höra var att de gjorde detta för att hindra arbetet med att göra om Stockholm till en klimatsmart stad.

Litade du inte på att Jonas Eliasson kunde göra sitt jobb som chef och opolitisk tjänsteman?

– Eliasson är en otroligt kompetent person, men problemet var att Socialdemokraterna ville styra vad som skulle göras bakvägen. Men om man är kompetent och anställd som opolitisk tjänsteman, borde man då inte kunna utföra sitt arbete som det?

– En kommun är en politisk organisation och det är politikerna som har det yttersta ansvaret för det som görs och det gäller alla delar av detta. Problemet är ju, jag som ordförande för en nämnd har ansvaret för den förvaltningen och har en speciell roll i förhållande till verksamheten. Papperet handlade om risken att S ville kringgå organisationen som fanns i staden.

Vad skulle ett sådant tecken kunna vara, som förvaltningschefen gör, så att det blir läge att omförhandla förvaltningschefens tjänst?

– Det är ingen hemlighet att Miljöpartiets politik inte i alla delar är identisk med Socialdemokraternas. Framför allt på klimat-, miljö- och trafikområdena, där vi har olika syn på hur vi ska ställa om staden. Vi tycker att vi ska gå mer kraftfullt fram eftersom vi befinner oss i ett sådant läge att klimatfrågan är så akut. Och då finns det olika saker man kan göra och dra i olika trådar.

Du befarade att Socialdemokraterna hade sagt till Jonas Eliasson att han skulle styra politiken i deras riktning?

– Utifrån hur tillsättningsprocessen gick till, ja. Den farhågan fanns. Hur vanligt är det att opolitiska tjänstemän driver ett uppdrag att hindra rotelns politik?

– Det kan inte jag svara på.

Enligt honom handplockade Socialdemokraterna Eliasson innan ansökningsprocessen var över. Men det var efter tillsättandet Helldén säger sig ha fått kännedom om oegentligheter i processen. Vilka dessa var vill dock inte Helldén säga.

– Jag kan inte gå in på det.

Hur ska man då kunna förstå vad du menar?

– Jag tror att du också förstår att vissa saker man får reda på kan man inte föra vidare. Jag förstår att Socialdemokraterna vill öppna alla lådor, men det handlade om hur tillsättningen skedde, säger Helldén. Jonas Eliasson själv säger att han inte vill kommentera saken mer än att understryka att han är partipolitiskt obunden.

– Jag har aldrig hört någon ifrågasätta min professionella integritet, säger han.

Socialdemokraterna i staden har lagt en skrivelse till kommunstyrelsen där man begär en oberoende utredning av hur det gick till när Jonas Eliasson sparkades från sin tjänst som trafikdirektör.

– Jag blir kontaktad av tjänstemän och förvaltningschefer som är oroliga. De frågar sig ”vad är detta, är det en tystnadskultur, måste jag skriva fram det som Daniel säger för att få behålla jobbet?”, säger Karin Wanngård.

DN har talat med en handfull tjänstemän i kommunen som uttrycker en oro över att det ska bli en ökad politisk styrning av deras arbete. Flera säger också att under förra mandatperioden försökte Helldén styra tjänsteutlåtanden i frågor där MP inte var överens med S.

– Jag misstänker att det kan bli likadant även i den nya majoriteten. Att han vill att vi skriver ärendet på det sätt som är hans åsikt, så att han inte riskerar att bli nedröstad, säger en tjänsteman som vill vara anonym.

En annan tjänsteman säger att det finns en tydlig rågång mellan tjänstemanna- och politikeransvar i Stockholms stad och beskriver Helldéns påstådda försök att styra som ett olyckligt undantag.

– Det finns oro, både i chefsledet och längre ner, om det politiska styret ska gå in och ändra i konsekvensanalyser av opolitiska tjänstemän som kan sina frågor, säger hen.

Enligt Daniel Helldén har de personer som uttalat sig om hans påstådda politisering av tjänstemännens uppgifter haft en koppling till

Socialdemokraterna. Han säger att han hållit sig inom ramen för sin roll och ställt relevanta följdfrågor på rapporter och utlåtanden.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se

"Bakgrund. Den petade trafikdirektören

Jonas Eliasson utnämndes till trafikdirektör 2016, efter att ha varit professor i transportsystem vid KTH och föreståndare för Centrum för transportstudier.

I december avslöjar DN att Eliasson petats från sin post, vilket enligt uppgifter till DN handlade om att han motsatt sig en politisering av trafikkontoret. Den officiella förklaringen som gavs var att ”samarbetsformerna mellan trafikkontoret och trafiknämnden behöver utvecklas”.

I januari skriver Dagens Industri att trafikborgarråd Daniel Helldén (MP) ska ha försökt tysta en kritisk granskning av de nya miljözonerna för bilar som ska införas och det faktum att Eliasson motsatt sig detta lett till hans petning. Enligt Helldén handlade det om att han ställde frågor kring detaljer i rapporten som han inte förstod.

Socialdemokraterna i staden har varit starkt kritiska till att Eliasson har fått lämna sin post och vill se en oberoende utredning av hur avsättandet gick till."

" Karolinskas nya organisation får skarp kritik av styrelsen

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Karolinskas nya organisationsmodell får hårda anmärkningar, i en ny rapport från styrelsen. Multisjuka patienter faller mellan stolarna, ekonomin går inte att styra och vem som bestämmer är otydligt. – Det är allvarlig kritik, säger styrelseordförande Håkan Sörman. Nu krävs omedelbara åtgärder – och en utredning om sjukhuset följer lagen om chefernas ansvar.

Karolinska universitetssjukhusets styrelse inledde i höstas en översyn för att se hur den kritiserade nya organisationen, som kallas "den nya verksamhetsmodellen", fungerar. Under onsdagen kom en rapport som slår fast en rad allvarliga brister. Trots sjukhusets nya slogan "Patienten först" går de faktiska prioriteringarna i motsatt riktning.

– Det är allvarlig kritik, säger ordförande Håkan Sörman.

Som DN tidigare berättat om i flera artiklar, påbörjades arbetet med omorganisationen 2015. Den bygger på det amerikanska vårdkonceptet värdebaserad vård, som Boston Consulting Group marknadsfört. Konsulterna fick sedan stort inflytande i hur den nya organisationen utformades.

Klinikerna, som utvecklats under sekel på liknande sätt i hela världen, och är byggda kring läkarnas specialiteter, försvann – och ersattes av mängder av "flöden", baserade på enskilda diagnoser. Nu skulle allt bli mer effektivt. Ett avancerat it-system, med "digitala styrkort", skulle också byggas upp för att kunna följa upp på detaljnivå och ge bättre vårdkvalitet och ekonomi.

Klinikerna ansågs utgöra "stuprör": enheter som inte samarbetade, utan mest såg till sitt eget bästa. Nu slår styrelsens rapport tvärtom fast att verksamheten blivit mer fragmentiserad – "stuprören" har ökat.

– Man upplever att de här flödena som är ganska många – och som är hjärtat i organisationen – inte samverkar på ett bra sätt, säger Sörman, som vill att antalet flöden nu ska ses över, liksom jourlinjerna som blivit dyra och specialiteterna som i vissa fall splittrats upp i flera teman.

Vem som är ansvarig för att fatta beslut har också blivit otydligt. Det är oklart hur man ska dela på de resurser som ska vara gemensamma, som jourlinjer, delade vårdgolv och specialistkompetenser som ska äskas om från respektive flöde.

I den nya modellen utlovades att beslut skulle fattas närmare patienten. Det har i stället blivit tvärtom: trenden går mot en större centralisering av beslut. "Påtagligt många" medarbetare anser sig ha fått sämre inflytande över arbetet. Flera beskriver en känsla av maktlöshet och uppgivenhet.

De tidigare verksamhetscheferna, som hade mandat att fatta beslut och samtidigt var medicinskt ansvariga, har tagits bort och ersatts av "operativa chefer" utan medicinsk kompetens, "patientområdeschefer" och "patientflödesansvariga", med otydligare mandat.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen har verksamhetschefen det medicinska ansvaret såväl som ett arbetsmiljöansvar. Nu är alltså ansvaret otydligt.

Betyder det att modellen inte lever upp till lagen?

– Jag vågar inte uttala mig om det. Man har från juristernas sida bedömt att patientområdeschefen är motsvarande verksamhetschef i lagens mening. Frågan är om det är tillräckligt tydligt när det gäller arbetsmiljö, säger Håkan Sörman.

De ökade antalet organisatoriska enheterna, flödena, anses i sig vara kostnadsdrivande. Och chefer uppger att det styrande it-systemet –

som lett till markant ökat administrativt arbete – är så bristande att de inte längre har möjlighet att följa upp verksamheten, varken kring vårdkvalitet eller ekonomi. DN har tidigare berättat att ekonomin på grund av detta inte går att styra och att Karolinska nu går mot ett gigantiskt underskott.

– Det här är helt grundläggande för verksamheten att få ordning på. När informationsförsörjningen inte är tillräcklig går det inte att ha koll på vare sig ekonomi eller verksamheter. Det ska vara klart den 1 oktober men det måste skyndas på, säger Sörman.

Patientflödena har för vissa avgränsade patientgrupper inneburit förbättringar, men för andra – som multisjuka patienter med flera olika diagnoser vilket är vanligt bland äldre – har den nya organisationen gett ett ”särskilt problem”. De har nämligen hamnat mellan stolarna, då de ofta inte kunnat placeras i rätt flöde.

Med de snäva indelningarna har det också blivit svårare för personalen på akutmottagningen att placera patienterna i rätt flöde. Att patienter – särskilt multisjuka – flyttas runt utgör en patientsäkerhetsrisk, enligt rapporten.

Björn Zoëga tar över som ny sjukhusdirektör. I en intervju med DN, deklarerade han i tisdags att han är kritisk till grundläggande delar av konceptet värdebaserad vård – och öppnade upp för förändringar i den nya organisationen. Han var inte helt främmande för att ta tillbaka klinikerna.

Det är dock inget som styrelsen föreslår i nuläget.

– Att gå tillbaka till klinikorganisationen, det orkar man helt enkelt inte med – det är en jätteförändring igen, säger Sörman.

Att det råder brist på kompetent personal och vårdplatser förvärrar situationen, slår styrelsen fast.

Hur man ska klara att utbilda läkare är en oro, när Nya Karolinska blivit så högspecialiserat att de har svårt att möta ”vanliga patienter”, som i större utsträckning hänvisas till primärvård och privata vård-

givare i vårdvalen. Med en ökad konkurrens om vårdens behov, är det också svårare att hitta läkare som kan avsätta tid som handledare – liksom tid till klinisk forskning.

Medarbetarnas bristande förtroende för ledningen knyts till den nya verksamhetsmodellen, och styrningen av sjukhuset anses ”fortfarande i alltför hög utsträckning präglas av konsultidéer”.

Nu ger styrelsen sjukhusdirektören i uppgift göra en översyn av organisationen, att förtydliga vilka som har ansvar på olika nivåer. Direktören ska också bedöma hur sjukhuset följer lagen när verksamhetscheferna tagits bort och ta fram förslag till förändringar av modellen.

DN har sökt Annika Tibell, men Karolinskas presstjänst hänvisar till hennes kommentar i ett pressmeddelande, där hon välkomnar att verksamhetsmodellen följs upp.

”Att vidareutveckla och justera vår organisationsmodell måste nu ske i nära samverkan med våra kliniska medarbetare. Detta är tillsammans med ekonomin våra viktigaste förbättringsområden för 2019”.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se

"Man upplever att de här flödena som är ganska många inte samverkar på ett bra sätt.

Karolinskas styrelseordförande Håkan Sörman "

”Näringslivet måste driva gymnasiets yrkesprogram”

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 20190201

Näringslivet måste bli mer direkt involverat i de gymnasiala yrkesprogrammen och i högre utsträckning än i dag vara med och både utforma och driva dessa program. Det är ett av våra förslag för en reformerad gymnasieskola där vi haft företagens kompetensförsörjning och Sveriges välståndsutveckling som utgångspunkt, skriver Gymnasiekommissionen.

Få perioder är så formativa i våra liv som gymnasietiden. Vi kliver in genom denna kunskapsport utan att ännu helt ha släppt taget om vår barndomsvärld och vandrar några år senare ut som unga vuxna bärandes på de möjligheter och den oro som detta steg innebär. Rätt utformat kan gymnasiet hjälpa våra tonåringar att bygga en stabil grund för det fortsatta livet. Fel förutsättningar kan å andra sidan i onödan skapa en dålig start, tvinga oss att börja i uppförsbacke. Och det som gäller för individen gäller för Sverige som nation. Vårt framtida välstånd är beroende av var och en av dessa gymnasieelever, deras framtidsdrömmar, deras hopp, deras tro på en ljus tillvaro – ett gott liv. Som gymnasiet mår – så kommer Sverige att må i framtiden. Det är därför vi finner frågan om en reformering av gymnasieskolan så central, och det är därför vi valt att engagera oss i Gymnasiekommissionen.

Vi presenterar i dag våra slutsatser i skriften ”Gymnasiekommissionen – så utformar vi framtidens gymnasieskola”. Perspektivet är

decennielångt – hur bör gymnasieskolan se ut år 2030? Men det är klart – ska vi se en tydlig förändring då så måste arbetet påbörjas nu. Vårt ingångsvärde har varit att fastslå vad som krävs av gymnasieskolan för att Sverige ska kunna upprätthålla och stärka sin konkurrenskraft och därmed säkra landets framtida välfärd.

Tre huvudmål måste uppnås för att detta ska möjliggöras:

Vi måste bättre rusta våra elever kunskapsmässigt. Riktvärdet bör vara att Sverige ska ligga topp tre i OECD:s kunskapsmätningar för gymnasiet.

Kunskapsförmedlingen måste hålla samma höga nivå i hela landet.

De gymnasiala yrkesutbildningarna måste bli riktigt attraktiva för att locka en större andel ur varje årskull. Detta för att studiefördelningen bättre ska motsvara arbetsmarknadens behov.

Dessa mål kräver en hel del åtgärder. Vi anser att de är baserade på sunt förnuft men inser att de ändå kan komma att kräva en del politiskt mod. Låt oss nämna några huvudspår:

1 Renodla skolstrukturen. Detaljstyrningen av lärare och rektorer måste minska. Bara om vi ger dessa nyckelaktörer förtroende kan en miljö för kunskapsinhämtning i trygghet skapas i våra gymnasieskolor. Därför måste vi rensa i myndighetsfloran. Två myndigheter, Skolverket och Skolinspektionen ska ha hela ansvaret för att under regering och riksdag se till att lagstiftarens intentioner implementeras och för att granska att kvalitetskraven hålls. Alla andra skolmyndigheter tas bort.

Mandatet att genomföra detta kvalitetsarbete ges direkt till respektive rektor vars roll mer kommer att omvandlas till en näringslivsliknande chefstjänst. Vi får då en mer rak och tydlig beslutsgång där alla kommunala befattningar; områdeschefer, verksamhetschefer, enhetschefer, och allt vad de heter som styr över och krånglar till rektorns roll, försvinner.

Samtidigt ska kraven på rektorerna öka och fler systematiska kvalitetskontroller genomföras av Skolinspektionen som får mandat att stänga ned även kommunala skolor som inte håller kvalitetsmått.

2 Ändra lärarrollen. Diskussionen om lärarna tenderar att alltid handla om den kvantitativa bristen. Färre talar om vad som går att göra åt den. Ge rektorn mandat att anställa de lärare som har den sakkompetens som behövs.

Snabbspår till lärarlegitimationer för specifika områden ska införas. Dessutom måste modellen med digital undervisning bejakas, inte minst för att kunna skapa likvärdighet i undervisningen över landet. Regelbundna obligatoriska kurser i kompetensutveckling inom respektive huvudämne bör samtidigt bli ett krav för att få förnyad lärarlegitimation. Så skapas ökad flexibilitet i lärartillsättningarna parat med ökade kvalitetskrav.

3 Se eleverna som individer. Alla elever ska få individuella läroplaner i ett digitalt verktyg som förmedlar information samt utvärderar elevens kunskaper löpande. Det skapar stimulans för högpresterande elever som får möjlighet att gå snabbare fram i just de ämnen där de har avancerade kunskaper. På så sätt elimineras det tyngsta skälet mot en individualiserad studietakt då eleverna slipper byta studiemiljö och därmed riskera att hamna i en omgivning med äldre elever i en annan utvecklingsfas.

Detta instrument hjälper även de studiesvaga. En annan åtgärd för att minska risken för att elever ger upp sina studier är att skrota kursbetygen och återinföra ämnesbetyg. Som det är nu följer ett sämre provresultat i ett ämne under första terminen med genom hela gymnasiet. Det är orimligt och något vi aldrig utsätter yrkesarbetande för.

Att se eleverna som individer innebär även individuella skyldigheter. Vi föreslår att varje elev ska teckna ett gymnasiekontrakt med sitt lärosäte som innefattar både skyldigheter och rättigheter.

Skyldigheterna kan handla om att man åtar sig att inte störa andra elever under lektionerna, att man inte fuskar på proven, att man kommer i tid och inte har ogiltig frånvaro. På så sätt markeras att detta inte bara är en förlängning av grundskolan utan något nytt som är frivilligt men förenat med större krav. Hur incitamenten ska utformas och avvikelser mer exakt hanteras bör bestämmas av Skolverket.

4 Låt näringslivet driva yrkesgymnasier. Yrkesgymnasiernas status måste höjas rejält. Det kan bland annat ske om dessa gymnasier görs mer attraktiva med tillgång till senaste teknik och därmed undervisning i mer direkt efterfrågade färdigheter. Det finns redan i dag flera, framgångsrika, exempel på yrkesgymnasier som drivs av företag. Det är erfarenheter vi måste ta tillvara när gymnasieskolan byggs om enligt vårt förslag.

Näringslivet måste bli mer direkt involverat i de gymnasiala yrkesprogrammen och i högre utsträckning än i dag vara med och både utforma och driva dessa program. Det betyder bland annat ett större inflytande över utbildningens inriktning och en närmare koppling till företagets verksamhet. Då kan de kunskaper och färdigheter som näringslivet efterfrågar förmedlas till eleverna, vilket medför att kraven i yrkesutbildningarnas praktiska del kan höjas och anpassas till de nya behov som framtidens robotiserade arbetsmarknad kommer att rymma.

Vårt förslag hämtar inspiration från den tyska, österrikiska och schweiziska lärlingsmodellen. Företagen får stå för en del av kostnaderna men får samtidigt rekryteringsmässiga fördelar. Systemet måste också innehålla vissa skattemässiga incitament för att vara tillräckligt attraktivt.

Dessa förändringar menar vi krävs för att rusta gymnasieskolan för den verklighet dess elever kommer att möta och för den konkurrenssituation Sverige kommer att ställas inför. Om Sverige även

i framtiden ska ha ett företagsklimat och ett välstånd i världsklass måste vi också ha ett gymnasium i världsklass. Där är vi inte i dag.

Håkan Buskhe, koncernchef Saab (ordförande)

Pontus Braunerhjelm, professor KTH, BTH och
Entreprenörskapsforum

Christer Fuglesang, professor i rymdfart, KTH

Lina Hultqvist, ordförande Sveriges Elevkårer 2017–2018

Magnus Larsson, företagare och entreprenör

Helena Stjernholm, vd Industrivärden

Anna Wikland, Sverigechef Google "

"Bakgrund. Gymnasiekommissionen

Artikelförfattarna utgör Gymnasiekommissionen.

Målet med kommissionens arbete har varit att lägga fram förslag om gymnasiets framtida inriktning med företagens kompetensförsörjning och Sveriges välståndsutveckling som utgångspunkt.

Arbetet har finansierats av Svenskt Näringsliv, men kommissionen har arbetat fristående och ledamöterna står själva för rapporten och dess innehåll. "

" Ygeman: Nej, man får inte bryta mot regeringsbeslut

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Händelserna på Svenska kraftnät väcker allvarliga frågor om myndighetens säkerhetsskyddsarbete, anser ansvarig minister Anders Ygeman (S). – Det är uppenbart att man inte har följt regeringsbeslut som har fattats. Det är allvarligt, säger han.

Regeringskansliet och Svenska kraftnät har haft löpande dialog de senaste veckorna, med anledning av turerna kring myndigheten. Det berättar Anders Ygeman (S), nyttillträdd i rollen som regeringens energiminister, för DN innan de senaste uppgifterna publicerades. Svenska kraftnät ansvarar bland annat för det svenska stamnätet för el. DN har de senaste veckorna avslöjat flera brister, bland annat hur personal har anställts och anlitats utan korrekt säkerhetsprövning. Agerandet har varit i strid med ett särskilt regeringsbeslut som rör just Svenska kraftnät.

– Det är allvarligt. Myndigheten hävdar själv att den har ett bra säkerhetsskyddsarbete. Men det väcker frågor om hur man omhändertar regeringsbeslut. Om det är så att man haft ett aktivt säkerhetsskyddsarbete så har man ju inte gjort det i enlighet med det regeringsbeslut som finns, säger Anders Ygeman.

Med tanke på uppmärksamheten som varit kring säkerhetsskyddsfrågor de senaste åren – inte minst genom

Transportstyrelsen – hur ser du på att det här kan återupprepas?

– Jag tror inte att "återupprepas" är rätt ord. Det är skilda händelser.

Vad ser du för skillnader respektive likheter mellan Transportstyrelsen och Svenska kraftnät?

– Den största skillnaden är väl att den högsta myndighetschefen i Transportstyrelsen kände till att de beslut som hon har tagit har brutit mot lagen. Hur felen på Svenska kraftnät har begåtts vet vi inte än och vi vet heller inte om någon information har kommit till någon som inte har varit säkerhetsprövad. Såvitt jag förstår så har man lite olika uppfattningar.

Är du nöjd med Svenska kraftnäts hantering de senaste veckorna, till exempel av de svar som ni har fått?

– Jag kan bara svara för de senaste åtta dagarna. Jag har än så länge inte haft någon fråga som inte har besvarats på ett sätt som jag önskar. Statsrådet Baylan riktade kritik mot Svenska kraftnät. Jag har ingen anledning att ompröva eller överpröva det.

Hur ser du på förtroendet för generaldirektören?

– När det blir den här typen av uppmärksamhet så är det naturligtvis aldrig bra för en myndighet, när det gäller allmänhetens förtroende. Men som uppdragsgivare finns det egentligen bara två lägen – antingen så har man förtroende eller så har man inte förtroende. I det här läget så har vi förtroende för myndighetschefen. Sedan måste vi invänta de här två eller tre granskningarna som nu har inletts. Efter DN:s granskning har Svenska kraftnät skickat en förfrågan till Säpo om att inleda tillsyn. Därutöver har myndigheten initierat en extern utredning.

Justitieombudsmannen har också inlett en egen granskning. Anders Ygeman säger till DN att regeringskansliet har begärt en tidsplan för när resultatet av utredningarna väntas bli klara.

Vad skulle kunna framgå från dem för att du ska ändra bilden av förtroendet?

– Det är jättesvårt att sja om, men det handlar om hur man hanterat det regelverk som finns kring upphandlingar, hur man har hanterat säkerhetsklassningen.

Vad säger det som framkommit de senaste veckorna om säkerhetsskyddskulturen på myndigheten?

– Det är för tidigt att säga. Det är uppenbart att man inte har följt de regeringsbeslut som har fattats. Det är allvarligt. Samtidigt framhåller myndigheten att de har arbetat aktivt med säkerhetsskyddsfrågor. Därför vore det väldigt bra om vi kunde få någon form av svar även från Säkerhetspolisen på hur de ser på det arbete som skett.

Får man bryta mot regeringsbeslut?

– Nej, man får inte bryta mot regeringsbeslut. Man får inte bryta mot lagar.

Räcker det med att säga att det är “allvarligt”?

– Ibrahim Baylan och hans tidigare statssekreterare har vidtagit ett antal åtgärder. Dialogen har lett fram till dels dessa granskningar för att ta reda på vad som faktiskt har hänt, men också ett arbete för att förändra arbetssättet på myndigheten, exempelvis när det gäller upphandling av konsulter. Dels måste man ju identifiera felen, dels måste man åtgärda felen. Såvitt jag förstår så har man nu en fungerande säkerhetsklassning på myndigheten. Den delen är åtgärdad. Räcker det med att konstatera att det är brister, säga att det är allvarligt och sedan gå vidare?

– Nej. Man måste ta reda på vilka bristerna faktiskt är, varför de har uppkommit och naturligtvis åtgärda dem. Det är här genomlysningarna ska komma in.

Finns det något som har framkommit till dig eller departementet om Svenska kraftnät som allmänheten ännu inte har kännedom om?

– Nej.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

" Svenska kraftnät gav utländsk personal kontroll över elnätet

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Svenska kraftnät har gett utländska it-tekniker tillgång till system som styr drift och övervakning av stamnätet för el. Det har skett utan säkerhetsprövning enligt svensk lag. Systemet är klassat som av betydelse för rikets säkerhet. Genom systemet skulle tekniker-na i praktiken kunna störa Sveriges elförsörjning. Samma typ av system utnyttjades i hackerattackerna i Ukraina 2015 och 2016, då landets elnät slogs ut.

DN kan i dag avslöja nya brister i Svenska kraftnäts säkerhetsskyddsarbete. Det handlar om hjärtat i landets elförsörjning – det system som används för att styra, övervaka och optimera driften av stamnätet.

Den 15 mars 2017 driftsattes ett nytt styrsystem på myndigheten, utvecklat av den amerikanska bolagsjätten General Electric. Det tidigare systemet som använts, ”Hansa”, var starkt föråldrat. Den nya tekniken skulle bli säkrare och kunna hantera nya krav.

I samband med driftsättningen fick General Electric ansvar för underhåll och vidareutveckling av systemet. Arbetet har, enligt uppgift, utförts på distans från bolagets kontor i den lilla staden Melbourne i delstaten Florida i USA.

Personal på General Electric har under mer än ett år arbetat med de känsliga systemen utan att vara säkerhetsprövade enligt svensk lag. Orsaken ska ha varit tidspress.

Först den 30 maj 2018 tecknade Svenska kraftnät ett säkerhetsskyddsavtal, det vill säga mer än ett år efter att systemet

driftsattes. Detta trots att en myndighet är skyldig att teckna ett säkerhetsskyddsavtal om en leverantör kan komma att ta del av uppgifter som omfattas av sekretess med hänsyn till rikets säkerhet. Utan ett sådant avtal kan extern personal inte säkerhetsprövas enligt svensk lag, med registerkontroll av Säpo.

Svenska kraftnäts styrsystem är mycket känsligt och klassat som av betydelse för rikets säkerhet. Dessutom är vissa uppgifter om systemet hemliga, till exempel hur det är konfigurerat och hur säkerhetsinfrastrukturen är utformad. Tekniken är uppbyggd av ett stort antal apparater – ”RTU:er” – som är utplacerade i stamnätet, till exempel i transformatorstationer. Dessa samlar in och lagrar data som används för larm och analyser.

Enligt DN:s källor kopplar den utländska personalen upp sig mot systemet via en fjärranslutning som initieras av Svenska kraftnäts egen personal. De kan alltså inte själva gå in utan hjälp från Sverige. Men när it-teknikerna väl är inne har de tillgång till infrastrukturen. Med tanke på att General Electric har utvecklat systemet har bolagets it-tekniker djupa tekniska kunskaper om hur det fungerar. Med jämna mellanrum görs olika uppdateringar.

Uppgiftslämnare med insyn säger till DN att personer som har tillgång till systemet i praktiken skulle kunna störa elförsörjningen i delar av Sverige, åtminstone tillfälligt. Det skulle till exempel kunna ske genom att det förs in skadlig kod i systemet.

Det var ett liknande styrsystem som hackades i de uppmärksammade attackerna mot elnätet i Ukraina 2015 och 2016. Då blev hundratusentals personer i landet utan el. Dessa händelser har använts av flera myndigheter och experter för att visa på elnätets sårbarhet. De har varnat för att liknande attacker skulle kunna leda till omfattande skador i Sverige:

– Vi har också sett en del överbelastningsattacker mot olika it-system, och man kan även genom cyberattacker förstöra saker i den fysiska

världen, exempelvis påverka elförsörjningen, sade Gunnar Karlson, chef för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), till TT för en vecka sedan.

General Electric har, enligt DN:s källor, utfört vissa egna kontroller av sin personal – i likhet med de flesta andra teknikbolag. Personalen har dock inte varit säkerhetskontrollerade enligt svensk lag, vilket innefattar registerkontroll av Säpo. Förutom svenska register kontrollerar Säpo även i terroristregister som är synkroniserade med utländska system via Europol och Interpol.

Driftsättningen av det nya styrsystemet skedde drygt två veckor efter att Ulla Sandborgh tillträdde som generaldirektör.

DN har bätt Svenska kraftnät om deras syn på de nya uppgifterna. Myndigheten bekräftar att det nya styrsystemet driftsattes den 15 mars 2017 och att säkerhetsskyddsavtal tecknades först den 30 maj 2018.

Presstjänsten bekräftar vidare att General Electric har arbetat med ”tredje linjens support och vidareutveckling av systemet” och att drift och förvaltning sker av Svenska kraftnät med egen personal.

I övrigt är myndigheten fåordig i sina kommentarer till DN.

Myndigheten skriver: ”Vi har konstaterat att det finns brister i tillämpningen av säkerhetsskyddsavtalet. Vi kan inte ytterligare kommentera vilka de bristerna är. Det är med bakgrund av brister i säkerhetsskyddet som generaldirektören har begärt tillsyn av vår tillsynsmyndighet Säkerhetspolisen”.

De hänvisar till att det i ett affärsavtal från 2014 finns en bilaga – ”appendix 6” – som reglerar vissa säkerhetsaspekter. Detta är dock inget säkerhetsskyddsavtal i formell mening, och ger inte Säpo någon möjlighet till att göra registerkontroller.

Svenska kraftnät skriver att all personal som har tillgång till systemet i dag är registerkontrollerade, men att de inte vill kommentera hur det såg ut mellan den 15 mars 2017 och 30 maj 2018.

DN har ställt följande fråga till Svenska kraftnät: ”Mellan mars 2017 och maj 2018 hjälpte alltså teknikerna på General Electric i USA er med support och vidareutveckling av systemet – utan säkerhetsskyddsavtal? Det vill säga att de har kunnat få tillgång till systemet utan att vara säkerhetsprövade enligt svensk lag?”

På denna fråga svarar Svenska kraftnät skriftligt: ”Det är inte lämpligt att vi som myndighet i detalj går in på eventuella brister och sårbarheter i vårt säkerhetsskydd.”

Josefin Sköld

josefin.skold@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

" Löfven och Baylan anmäls till KU

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Efter turerna på Svenska kraftnät anmäler Moderaterna nu statsminister Stefan Löfven och den tidigare energiministern Ibrahim Baylan till konstitutionsutskottet (KU).

– Jag tycker att de uppgifter som återkommande har funnits i Dagens Nyheter är så pass allvarliga att jag ställer mig frågan: har de fullföljt sina plikter? Jag är faktiskt inte säker på att Ibrahim Baylan och regeringen har gjort det. Då tycker jag att det är rimligt att KU klarar ut detta på ett klokt sätt, säger Lars Hjälmered (M), ordförande i näringsutskottet.

– Det har varit ett antal utomordentligt allvarliga missgrepp och påståenden om missgrepp på Svenska kraftnät. Det har handlat om korruption när det gäller upphandlingssituationen. Det har funnits uppgifter om att man hållit på information för att påverka valutgången och uppgifter om utomordentligt allvarliga brister i säkerhetsskyddsarbetet.

Ni anmäler även statsminister Stefan Löfven. Varför?

– Han är regeringschef och chef över regeringskansliet. Han har det övergripande ansvaret för att se till att leda regeringen och regeringskansliets arbete och att se till att lämpliga rutiner fastställs och efterlevs.

– Därför tycker jag att det är rimligt att även titta på hans ansvar i en sådan här fråga.

Varför KU-anmäler ni inte den nuvarande ministern Anders Ygeman?

– Huvudansvaret vilar på Ibrahim Baylan. Det har kommit fram uppgifter om stora brister som ska ha skett under 2018. Det är när han har varit ansvarig minister. Då tror jag att det är rimligt att man klarar

ut – har han tagit sitt ansvar som minister eller inte? Sedan hindrar det inte att konstitutionsutskottet även ställer frågor till den nuvarande energiministern i sin kommande granskning.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

"Fakta.

Svenska kraftnät är en statlig myndighet som drivs som ett affärsverk under miljö- och energidepartementet. Huvudkontoret ligger i Sundbyberg.

Myndigheten ansvarar för att underhålla och utveckla det svenska stamnätet för el.

På stamnätets kraftledningar transporteras el från vind-, vatten- och kärnkraftverk till regionala och lokala nät som för elen vidare till elanvändarna via lokalnäten.

Svenska kraftnät är dessutom landets elberedskapsmyndighet. "

" Snart kan diskussionen om att slå ihop C och L väckas igen

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Samarbetet med Stefan Löfven har fört Centern och Liberalerna närmre än på länge. Samtidigt ökar konkurrensen om de liberala väljarna i det nya politiska landskapet. Ett dåligt resultat för L i vårens EU-val kan väcka den gamla diskussionen om en parti-sammanslagning till liv igen.

I helgen möts centerpartister från hela landet i Umeå för att diskutera partiets riktning framåt, både inför kommande riksdagsval men också med sikte på EU-parlamentsvalet i maj.

Vårens val blir en första kontrollstation för Centerpartiet och Liberalerna – kommer väljarna att straffa eller belöna deras samarbete över blockgränsen?

Det nya politiska landskapet har ökat konkurrensen om de liberala väljarna, anser flera liberaler DN talat med. Partiföreträdare från C och L ser potentiella väljare inte bara hos varandra eller i Moderaterna, utan också i Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

– Jag tror att det finns de som röstat på till exempel S som uppskattar att vi är med och tar ansvar och som värderingsmässigt ligger närmare oss än en mer vänsterinriktad politik, säger Centerpartiets partisekreterare Michael Arthursson.

C tror sig kunna vinna över yngre, kvinnliga väljare i storstäder och på universitetsorter med fokus på humanism, jämställdhet och miljö, från Miljöpartiet. Att MP sitter i regeringen är till Centerns fördel, tror partisekreteraren.

– Det är tungt att vara regeringsparti, det har vi själva upplevt. Det är inte alltid populärt. Vi kommer att ha en friare roll och vara i opposition i en del frågor, säger Arthursson.

För Liberalerna, som fick 5,5 procent i riksdagsvalet, är läget mer prekärt. Partiledningen gör analysen att de redan inför valet tappade besvikna alliansväljare och att det stöd de nu har finns hos partiets kärnväljare. Samtidigt hoppas både M och KD på att kunna fånga upp besvikna borgerliga väljare från C och L. Moderater ser en utökad frihet att utveckla den egna politiken utan att hindras av Alliansen, särskilt på områden som lag och ordning, skola och migration. Problemet för Liberalerna, enligt flera L-företrädare, är att L och C delvis är ute efter samma målgrupp: ”välutbildade och samhällsengagerade”. Och precis som Centern ser de möjligheter hos M, S och MP-väljarna.

– Det finns människor på socialdemokraternas högersida som vill ha mittenpolitik och det finns säkert moderater som tycker illa om SD, säger Christer Nylander, Liberalernas gruppleddare i riksdagen. Svend Dahl, statsvetare och chef för Liberala nyhetsbyrån, anser att Liberalerna har antagit en riskfylld strategi: att vinna väljare som ser det som viktigt att ta avstånd från SD. Han hade hellre sett att partiet släppt fram Ulf Kristersson men utan att sätta sig i en regering.

– Det är samma väljarnisch som Centerpartiet framgångsrikt odlat. Där finns C som redan är starka, MP som varit starka och som kommer att göra allt för att vinna tillbaka de här väljarna och S som gjorde förvånansvärt bra ifrån sig i september. Vad blir kvar för L i den här gruppen om man samtidigt så tydligt markerar avstånd mot M? Snart presenterar C och L sina eftervalsanalyser. Redan nu hörs kritik inifrån Liberalerna om otydliga ställningstaganden i flera frågor och för mycket ljus på partiledaren. Samtidigt måste partierna nu blicka framåt, mot EU-valet i maj.

M och L väntas tävla om vilket av partierna som är mest EU-vänligt medan C delvis har en annan syn på EU-samarbetet. Centern ser gärna mer samarbete när det kommer till miljöproblem och brottsbekämpning men det finns en gräns.

– Vi ser lite fler faror med om EU utvecklas mot en europeisk stat än vad L gör. Vi tror att vissa frågor hanteras bäst på nationell, regional eller lokal nivå, säger Michael Arthursson.

För Liberalerna kan vårens valresultat antingen läka eller riva upp höstens sår. Det kan också ge en fingervisning om partiledarfrågan inför partiets landsmöte i höst. Jan Björklund har inte något tydligt svar på om han vill sitta kvar eller inte.

Då och då vaknar diskussionen om huruvida Liberalerna och Centerpartiet borde gå samman. Tidigare centerledaren och statsministern Thorbjörn Fälldin lanserade 1973 tillsammans med dåvarande FP-ledaren Gunnar Helén idén om en sammanslagning, men stoppades av Centerns ungdomsförbund.

Jan Björklunds föregångare Lars Leijonborg avslöjade i sin biografi ”Kris och framgång” att han i mitten av 2000-talet föreslog att partierna skulle gå ihop och att dåvarande Centerledaren Maud Olofsson var försiktigt positiv. År 2012 gick Centerns ungdomsförbund ut och föreslog en sammanslagning men debatten slocknade. I dag är drömmarna om ett liberalt storparti långt borta.

Men det kan ändras snabbt, säger flera liberaler som DN talat med.

– Det skulle inte förvåna mig om det är en sak som dyker upp om man gör ett dåligt EU-parlamentsval. Samtidigt vet alla att slå ihop partier är någonting otroligt svårt, säger Svend Dahl.

En partifusion är knappast något som diskuteras i vare sig Liberalernas eller Centerpartiets ledningar just nu. De är upptagna med att sätta det nya januariavtalet.

– Även om det finns många beröringspunkter tar det så mycket energi och blir så mycket internt fokus att dra igång en sådan process. Vi ser

inget tryck, ingen debatt eller ett behov av att göra de två partierna till ett parti, säger Michael Arthursson, partisekreterare i Centerpartiet.

Det finns en rad invändningar från båda håll. Stora skillnader i partikultur är ett tungt vägande skäl. Det som skulle tala för är möjligheten att skapa ett ”liberalt kraftfält”, säger Christer Nylander.

– Men man vet inte vilka konsekvenserna skulle bli mer än att man tappar kraft på kort sikt och vi har inte riktigt råd att tappa kraft, säger han och fortsätter:

– Att ha ett nära samarbete är däremot rätt naturligt. Nu behöver vi använda kraften till att mota nationalism och populism, inte till att organisera om oss.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

"Fakta. Centerpartiet möts i Umeå

Under kommundagarna i Umeå träffas centerpartister från hela landet för att få nya kunskaper, idéer och kontakter till det fortsatta arbetet i kommuner, landsting och regioner.

Bland annat ska medlemmarna prata om partiets eftervalsanalys, om det kommande EU-valet samt hur de ska lyckas i valet 2022.

Fakta. Liberalerna har tappat till C

Mellan riksdagsvalet 2014 och maj 2018 kom fler människor att sympatisera med Centerpartiet på Liberalernas bekostnad, enligt SCB:s partisympatiundersökning. Under den perioden gick 0,4 procent av väljarkåren som tidigare sympatiserat med Liberalerna över till att i stället sympatisera med Centerpartiet.

Liberalerna har under samma period även tappat väljare till kategorin ”övriga partier”.

Mellan riksdagsvalet 2018 och november 2018 fortsatte Liberalerna att tappa väljare, enligt SCB:s siffror. Då var det till Moderaterna och Socialdemokraterna väljarna rörde sig.

Fakta. L:s toppkandidater till EU-valet

Toppkandidaterna är Cecilia Wikström, EU-parlamentariker, samt Allan Widman, försvarspolitisk talesperson.

Cecilia Wikström pekar ut migrationen och klimatet som två hjärtefrågor som hon vill fortsätta driva om hon får förnyat förtroende. Allan Widman hoppas kunna höja medvetenheten inom EU om hur Ryssland enligt honom på olika sätt försöker undergräva det europeiska samarbetet. "

" Alice och William kvar i toppen

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Alice och William toppar listan över de mest populära namnen för nyfödda barn under 2018.

Det visar Statistiska centralbyråns (SCB) sammanställning. 863 pojkar fick namnet William som därmed behåller sin förstaplats från 2017 som det populäraste namnet för pojkar. Alice är för tredje året i rad det populäraste namnet för nyfödda flickor, 765 flickor fick det namnet. På flickornas topp 100-lista tillkommer Hailey, Belle, Elina och Elisa. Ture, Amir och Lias var nya namn på topp 100 för pojkar.

TT "

Fakta. Populäraste namnen 2018

Vanligaste flicknamnen som tilltalsnamn

- 1 Alice 765 stycken.
- 2 Maja 657 stycken.
- 3 Lilly 634 stycken.
- 4 Ella 604 stycken.
- 5 Wilma 600 stycken.
- 6 Ebba 597 stycken.
- 7 Olivia 581 stycken.
- 8 Astrid 565 stycken.
- 9 Alma 564 stycken.
- 10 Elsa 559 stycken.

Vanligaste pojknamnen som tilltalsnamn

1 William 863 stycken.

2 Liam 834 stycken.

3 Noah 730 stycken.

4 Lucas 723 stycken.

5 Oliver 714 stycken.

6 Oscar 704 stycken.

7 Elias 697 stycken.

8 Hugo 683 stycken.

9 Adam 647 stycken.

10 Alexander 626 stycken. "

" Miljarder satsas på höjda pensioner

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Garantipensionen höjs med 200 kronor i månaden nästa år. Det är partierna i pensionsgruppen överens om. – Det här träffar verkligen de sämst ställda pensionärerna, säger socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S).

Regeringen kommer inom kort att skicka ett förslag om höjda garantipensioner och höjt tak i bostadstillägget på remiss. Partierna i pensionsgruppen är överens om att höja garantipensionen med 200 kronor i månaden för alla garantipensionärer från och med den 1 januari 2020. Samtidigt ska taket i bostadstillägget höjas från 5 600 till 7 000 kronor.

– För de pensionärer som prickar in det här precis – om du har garantipension, liten inkomstpension och ganska hög hyra, så kan det för en enskild betyda upp till 1 500 kronor i månaden, säger Annika Strandhäll.

Enligt socialförsäkringsministern kommer 800 000 pensionärer att träffas av förslaget från den 1 januari nästa år.

Alla garantipensionärer får 200 kronor mer i månaden, men hon kan inte redogöra för hur många som kommer att kunna få full förmån av det höjda taket i bostadstillägget.

– Vi vet att tyvärr har bostadstillägget inte följt med utvecklingen av hyrorna. Vi tror att relativt många pensionärer kommer att träffas utav detta, säger Annika Strandhäll.

Hon tillägger att pensionsgruppen kommer att jobba vidare med fler förslag om att höja pensionerna för dem som har det sämst ställt.

– Det krävs ytterligare. Definitivt är det så. Vi har nu en överenskommelse med C, L och MP om att genomföra ytterligare

höjningar till 2021 till de sämst ställda pensionärerna, säger Annika Strandhäll.

En prioritering är att justera pensionerna för dem som inte bara har garantipension utan ligger i mellanintervallet, någonstans mellan 11 000 och 14 000 kronor i månaden.

– Där behöver vi göra ytterligare justeringar. Sen är det ingen hemlighet att vi Socialdemokrater också vill se en höjning av avgifterna in i pensionssystemet, säger Strandhäll.

Hon anser också att det finns skäl att titta vidare på bostadstillägget. Anledningen är att det delas ut efter inkomstprövning och ansökan, vilket kan upplevas som krångligt.

– Vi vet fortfarande att vi har ett rätt stort mörkertal av pensionärer som troligen skulle vara berättigade till bostadstillägg, men som inte söker. Innovationstakten när det gäller att förbättra för de sämst ställda pensionärerna och hitta träffsäkra system behöver fortsätta, säger Annika Strandhäll.

Det är regeringen och pensionsgruppen som lägger fram förslaget.

Kostnaden för förslaget beräknas till 2,1 miljarder kronor per år.

Pensionsgruppen består av representanter från samtliga riksdagspartier utom Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Åsa Beckman: Varför skyddar kvinnor män med för stor självbild?"

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

När jag och en väninna var ute på en snöig promenad i helgen började jag prata om en replik som jag funderat på i trettiofem år. Som ung hade jag en vag längtan efter att skriva utan att riktigt våga försöka. Det gjorde nog sitt till att jag hade en pappa som var författare och skrev på DN:s kultursida. (Att jag nu skriver i samma tidning kan låta som en räkmacka, men jag kan berätta allt för er om år av prestationsångest.)

En gång när vi tog en kaffe i Gamla stan sa han: "Jag har bestämt mig för att sluta som kritiker, nu vill jag bara ägna mig åt mitt författarskap."

Då tänkte jag: jag ska bli kritiker.

Det är väl egentligen inte hans replik som jag funderat på i trettiofem år, sa jag till min väninna när vi pausade på en bänk, utan min reaktion. Varför tänkte jag blixtnabbt att jag skulle välja det han *inte* ville göra? Som han just valt bort? Varför var det så farligt att tänka att jag själv skulle bli författare som han?

För att jag hade känslan av att han var ömtålig.

Vilket är helt befängt. Jag var 24 år och han var en 50-årig författare som med sina experimentella böcker ansågs förändra litteraturen och fick stipendier och priser – hur skulle jag *på något sätt* kunnat hota honom? Och om jag mot förmodan någon gång skulle få ge ut en bok skulle den definitivt inte likna hans.

Jag vet inte, fortsatte jag, om min känsla av att han måste skyddas berodde på glappet mellan en mer offentlig pappa och den vanliga pappan hemma ...

– Det tror jag inte alls, avbröt min väninna. Min pappa var byggbas som kunde få väldiga utbrott och gärna använde middagarna till att förklara tillståndet i världen för resten av familjen, inklusive mamma som var statsvetare. Jag såg honom *ändå* som ömtålig. Det har följt mig genom hela mitt liv. Jag tror att jag ser alla män som i grunden sårbara och att jag behöver skydda deras förstörade självbild.

Jag blev alldeles tyst. För jag kände igen mig. Jag har också en känsla av att män som tar mycket plats i min omgivning måste skyddas. De kan prata på om saker som jag är mer insatt i, ibland har de direkt fel, men jag drar mig in i det längsta för att påpeka det. Jag ser hur *de håller på*. Jag tycker mig ofta se dem bättre än de ser sig själva och jag är rädd att de ska upptäcka att deras självbild varit för stor. Att de är svagare och mindre än de tror.

Det blir på något sätt ... plågsamt och genant.

Jodå, det kan låta som ett rejält självgott drag hos mig. Och det finns absolut kvinnor med lika uppblåsta självbilder, men jag måste säga att jag mött betydligt färre genom åren. Hos kvinnor är ju grejen oftare att de inte förmår uppfatta hur stor deras potential egentligen är.

När jag går där och snön börjar falla känner jag att det svindlar till.

Hur vanligt är egentligen det här konstiga skyddandet? Kan det vara så att det runt om i Sverige, i fikarum, skolsalar och konferenshallar, sitter tiotusentals kvinnor som har den här paradoxala omsorgen om de där snubbarna som glatt ställer sig där framme och pratar och pratar och visar power points och som dessutom tjänar betydligt mer?

Säg att det inte är sant.

Åsa Beckman

asa.beckman@dn.se "

" Färre äldre kvinnor spottar inte i glaset

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Ett glas vin en vardagskväll? Helt okej tycker allt fler kvinnor, indikerar 2018 års upplaga av IQ:s alkoholindex. Medan trenden går mot en liberalare syn på alkohol bland äldre kvinnor drar yngre män åt motsatt håll.

Attityderna till alkohol översätts av IQ till ett index där värden över 50 indikerar en återhållsam inställning till alkohol och värden under 50 en liberalare syn. I 2018 års mätning har kvinnor i snitt ett index på 65,8 – en minskning från 67,3 när mätningarna startade 2010. Männens snitt på 57,1 innebär däremot en ökning från 56,0 år 2010. Tydligast blir förändringen för kvinnor över 75 år. För denna grupp landar 2018 års index på 80,5 jämfört med 86,6 när mätningarna startade 2010. Under samma tid har indexet för män mellan 16 och 24 år ökat från 46,2 till 53,6.

TT "

" Bingoägare varnar: föreningslivet kan förlora miljoner

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Den nya spellagen pressar bingohallarna och flera kan gå under när de viktiga Vegasmaskinerna skattebeläggs. I slutändan kan svenskt föreningsliv gå miste om miljontals kronor. – Spelutredningen hann inte med oss, säger Patrick Hämquist, ordförande i bingohallarnas centralorganisation Swebico.

Sedan årsskiftet har marknaden för spel och vadslagning skakats om med licenskrav, nya lagar och skatter. En stor förändring för många, inte minst för bingobranchen som nu uttrycker oro för framtiden.

– Det var vi som fick Svarte Petter. Det är väl egentligen ingens fel, men vi har fallit mellan stolarna i spelutredningen, säger Patrick Hämquist.

Det är den nya 18-procentiga skatten på spelautomater som på ett oväntat sätt slår mot bingohallarna – och i förlängningen även det svenska föreningslivet som tar emot allt överskott från bingon. Svenska Spel har tusentals så kallade Vegasautomater – moderna enarmade banditer – utställda i Sverige. Främst hyrs de ut till restauranger och krogar mot en avgift, men även bingohallarna har ett par hundra maskiner och för dem är det viktiga kuggar i verksamheten. Enligt Swebico har 40 procent av intäkterna hos en genomsnittlig bingohall kommit från Vegasautomaterna fram tills nyligen. Överskottet från bingohallarna går sedan till det svenska föreningslivet. 2017 rörde det sig om totalt 65 miljoner kronor från svenska bingohallar.

– Problemet som uppstår nu är de nya avtalen. Tidigare gick 77 procent från maskinerna in i hallarna och vidare till föreningslivet, resten fick Svenska Spel, säger Patrick Hämquist.

I samband med den nya spellagen har de gamla avtalen omförhandlats. För att Svenska Spel ska kunna täcka den nya 18-procentiga skatten minskar bingohallarnas andel från maskinerna nu. I ett första steg till 65 procent och under andra halvåret 2019 till 63 procent, enligt Swebico.

Svenska Spel bekräftar att det är en sänkning i två steg för att täcka skatten, men kommenterar inte siffrorna.

– Bingobranchen har haft ett väldigt generöst avtal tidigare. Nu håller vi på att investera i en ny spelplattform som driver upp kostnaderna, och parallellt med det kommer 18 procent skatt. Då måste vi justera affärsmodellerna, säger Magnus Lannersund, chef för Vegas på Svenska Spel.

Ola Danhard är styrelseledamot i bolaget Konsultbingo som driver 11 hallar i Sverige till förmån för 320 olika föreningar. Enligt hans beräkningar kommer Konsultbingo att tappa omkring sex miljoner kronor årligen på grund av de nya avtalen. Tre av hallarna har Konsultbingo redan sagt upp hyresavtalen för, eftersom man inte tror att de kommer gå runt.

Ola Danhard räknar med att ungefär hälften av landets bingohallar kommer att gå samma öde till mötes.

– De flesta ute i landet är betydligt mindre än oss och kommer att få det mycket tuffare. Som vi har räknat på det är det 20 av 60 miljoner som kommer försvinna från föreningslivet varje år, och det tror jag kan vara i underkant, säger Ola Danhard.

I spellagen står det att aktörer som anordnar spel för allmännyttiga ändamål inte ska betala skatt. Men i och med de nya avtalen med Svenska Spel ser Swebicos Patrick Hämquist det som att bingohallarna

blir indirekt beskattade ändå. Någonting han menar att spelutredningen borde ha kunnat förutse.

– Vi borde vara skattebefriade eftersom vi är en skattebefriad verksamhet där pengarna går ut i föreningslivet. Men resultatet av den här spelutredningen har tyvärr blivit att vi i praktiken betalar skatt på spel i våra bingohallar, säger Patrick Hämquist.

Håkan Hallstedt, tidigare generaldirektör på Lotteriinspektionen, var den som fick i uppdrag av regeringen att hålla i spelutredningen 2015. Han menar att det var nödvändigt att skattebelägga spelautomaterna, oavsett var de står.

– Det är ju lika för både restauranger och bingohallar i det avseendet att det är Svenska Spel som betalar skatten. Att de sedan vill förhandla om avtalen med bingon kan vara en naturlig följd, säger Håkan Hallstedt.

Han håller med om att tiden för utredningen var knapp och medger att alla inte är nöjda med hur det till slut blev.

– Det var det här som var görligt på den satta tiden, sedan kan jag förstå att folk är missnöjda med både det ena och det andra, säger Håkan Hallstedt.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se "

" Fakta.

Det finns 62 bingohallar i Sverige som alla ingår i Swebico – Sveriges Bingoarrangörers centralorganisation.

2017 genererade landets bingohallar 64,5 miljoner kronor till föreningslivet. Som bäst gick det före millennieskiftet. Då genererade hallarna närmare 200 miljoner årligen.

I genomsnitt kommer 40 procent av bingohallens intäkter från Svenska Spels Vegasautomater.

Hela branschen omsatte 758 miljoner kronor 2017 (Vegas ej inräknat).

Bingon och föreningslivet

En förutsättning för att få driva en bingohall är att det finns en förmånstagare. Alltså en förening som tar emot överskottet.

Ofta är det idrottsföreningar eller scoutrörelser, men även handikappföreningar, Röda korset och nykterhetsrörelsen är exempel på förmånstagare.

Huvudkravet är att föreningen har en ungdomsverksamhet.

Källa: Swebico"

”Bingohallarna betyder mycket för mig och många andra”

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Landets bingohallar går mot en oviss framtid efter den nya spelskatten. Platsen har kommit att spela en viktig roll för många äldre och ensamma människor. – Samvaron betyder enormt mycket, säger Britt Högdahl, 81 år.

På Bingo Fridhemsplan vid St Eriksgatan i Stockholm är humöret på topp inför dagens bingodragning. Det slaskiga snövädret står i kontrast till den jovialiska stämning som råder inne i bingohallen.

– Det är så många människor, i synnerhet äldre, som sitter hemma ensamma och ledsna. Då kan man lika gärna komma hit i stället, säger Britt Högdahl.

Bingo har länge varit en del av Britts liv; första gången hon spelade var 1965, i en lokal i Bredäng.

– Jag brukar komma hit ett par gånger i veckan. Mina barn tycker att det är jättebra att jag går hit. Det betyder mycket för mig, och för många andra.

Den nya spellagen trädde i kraft vid årsskiftet, och med den följde en spelskatt på 18 procent. För att täcka spelskatten tar Svenska Spel en större andel från Vegasmaskinernas vinst, som ofta är en viktig inkomstkälla för bingohallarna.

Olav Klemets är föreståndare på Bingo Fridhemsplan. Han suckar när han tänker på hur framtiden för många av landets bingohallar ser ut.

– Bingon borde överleva här. Men det är främst små hallar i mindre orter som lär drabbas hårt av detta, säger han.

I Sverige finns det i dag 62 stycken bingohallar, som alla har förmånstagare i föreningslivet. Bingo Fridhemsplan har omkring 200 stycken föreningar i Stockholmsområdet som delar på hallens överskott.

– Det som framför allt bekymrar mig med den nya skatten är att de tar pengar från all ungdomsverksamhet som i mångt och mycket är beroende av pengarna som vi generar i bingohallarna, säger han.

Förra året gav landets bingohallar runt 60 miljoner kronor till olika delar av föreningslivet, främst till idrott- och ungdomsföreningar.

– Det återstår att se hur det går, men jag är orolig för hur det ska gå för många av föreningarna som fyller en oerhört viktig samhällsroll, säger Olav Klemets.

Han sveper över det snöblöta golvet med lätta steg innan han leder oss in i den stora bingohallen som ligger en trappa upp. Nedanför står besökare i rökkiosker och tar en paus. Denna dag är runt 40 stycken på plats. Och precis när vi anländer har en vinnare utkorats.

– Det händer inte alltför ofta, men man blir lika glad varje gång, säger 77-åriga Gun-Britt Arell.

Även för Gun-Britt har bingohallarna kommit att symbolisera något större: en mötesplats.

– Det är så himla skönt att komma ut och se folk. Genom åren har jag lärt känna flera nya vänner här, säger hon.

Efter över 30 år i bingobranschen är Olav Klemets säker på vad han värdesätter högst.

– Blandningen av människor. Det är fantastiskt att få träffa så många olika karaktärer. Folk i många olika åldrar brukar komma hit. Under min tid här har vi haft alltifrån hemlösa till direktörer som besökare.

Joakim Lundberg

joakim.lundberg@dn.se "

" Ha alltid en värmefilt i bilen – det kan rädda liv

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Säkerhet. En ung släkting till mig blev påkörd bakifrån av en tung lastbil strax söder om Piteå för ett par dagar sedan. Av en ödets ironi hade hon själv stannat på grund av en annan bilolycka.

Räddningspersonalen var tvungna att såga upp biltaket för att dra ut henne. Under väntan kunde två personer krypa in och värma henne. Alla vet att av chock börjar man frysa, i minusgrader än värre. Tack och lov klarade hon sig med svullnader och blåmärken över hela kroppen, inget brutet.

Mitt tips till alla er som är ute på kalla vintervägar: Ha en värmefilt, en aluminiumfilt i bilen! Hopvikta är de inte större än ett C5-kuvert, får lätt plats i handskfacket eller i sidfickorna i bilen. Finns att köpa i sportaffärer.

En billig livförsäkring om du eller någon annan drabbas av en olycka. Jag har två, en i bilen och en i ryggsäcken på fjällvandringarna.

Christina Lindqvist, Danderyd "

"Sonen är irriterad över att vi har bra kontakt med hans exfru"

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

"Makens son har skilt sig och bor med en ny partner. Men hon själv och hennes man har fortfarande god kontakt med exfrun – vilket sonen inte gillar. Är det fel av dem att fortsätta umgås med henne?"

Fråga:

Hej, skulle behöva ett råd. Min mans son har skilt sig och bor med en ny partner, de ska gifta sig i sommar. Jag och min man har mycket god kontakt med sonens ex. Sonen är mycket irriterad över det. Tycker ni att det är fel av oss att umgås med henne? Sonen och exet har två barn tillsammans, min mans barnbarn.

Svar:

Hej! Nej, jag tycker inte att ni gör fel som fortsätter att träffa er före detta svärdotter.

Men er situation innebär en del överväganden som jag tror att ni bör göra. För en skilsmässa berör inte bara det par som skiljer sig utan många andra omkring, och den kan göra umgänge som tidigare var enkelt och självklart till något komplicerat – ibland under lång tid efteråt. Vilket också frågan i ditt brev visar på.

Ditt brev är kort, men på många sätt fullt tillräckligt för att svara på din fråga som jag har gjort ovan, tycker jag. Men jag vill ändå berätta att jag har vägt in ytterligare en del saker som jag tycker mig kunna läsa mellan raderna i ditt brev.

Jag har en bild av att sonens skilsmässa ligger något tillbaka i tiden, med tanke på att han nu är på väg att gifta om sig. Jag har också utgått ifrån att det troliga är att han och hans före detta hustru har delad vårdnad om din mans barnbarn, och att barnbarnen därför ganska ofta och under längre perioder bor hemma hos henne.

Varför tycker jag då att det är rätt av er att fortsätta att umgås med er före detta svärdotter? Det är främst av två skäl. Det ena handlar om den goda kontakt som ni har med er före detta svärdotter. Det verkar som om ni helt enkelt har blivit vänner, och som om hon i sin egen rätt upplevs som en viktig och uppskattad person i ert liv. Och det framstår för mig som helt rimligt att det får förbli så.

Det är ju trots allt så att det är din mans son som valde att skilja sig från henne, inte ni. Vilket inte utesluter att ni kan förstå och respektera hans skäl för skilsmässan. Det ni vill göra är ganska enkelt egentligen, som jag uppfattar det, ni vill värna om er vänskap och visa lojalitet mot en uppskattad person, trots att det kostar på. Samtidigt som utmaningen är att kunna förena detta med att samtidigt lyssna på din man son, och visa lojalitet även mot honom.

Först skulle jag vilja sätta det som pågår i er familj i ett vidare perspektiv. En skilsmässa kan för många omkring paret innebära att man förlorar personer som man lärt känna och tycker om: svägerskor, svärföräldrar, barnens kusiner, vänner och grannar. Plötsligt är man i ett läge när man inte längre är med och delaktig i personernas liv, personer som funnits där i årtal och som betytt mycket för en. Det vill säga, en skilsmässa kan medföra stora känslomässiga förluster för en ganska stor krets av människor. Många gånger går det trots allt att fortsätta hålla kontakten med en del av de här personerna. Andra gånger är skilsmässan så infekterad att det inte blir möjligt. Man tvingas ibland att välja sida, och förlorar på så vis kontakten med människor som betytt mycket för en.

Du skriver att din mans son är ”irriterad” på ert fortsatta umgänge med hans före detta hustru. Ett problem som uppstår ofta i familjer vid en pågående konflikt är att det är svårt att göra tydligt vad det är som man egentligen vill och tvistar om. De flesta av oss är helt enkelt ganska dåliga på att kommunicera när starka känslor är inblandade.

Kanske ni har hamnat här. Jag vill därför ge dig ett tips om några sätt att kunna få i gång ett öppnare och mer problemlösande sätt att samtala på i sådana här lägen. Börja gärna med att du och din man gör ännu tydligare för er varför ni vill kunna fortsätta att träffa er före detta svärdotter. Sätt ord på det, och skriv gärna en lista över vad som talar emot och vad som talar för. Idén med detta är att hjälpa er att bli ännu mer förankrade och trygga i det ni vill. Och att ni i nästa steg kan bli bättre på att förklara er hållning kring detta för din mans son.

Ni ska även lyssna på hans skäl till sin ”irritation” som på många sätt kan vara ganska rimlig. Ett sätt att underlätta ett samtal om detta kan vara att ni använder er av det som kallas för att ha en lyssnande hållning. Det kan ibland göra att man för första gången på allvar hör den andres sätt att se på saken trots att man pratat om saken otaliga gånger tidigare.

Hur går det då till? På ett sätt är det ganska enkelt. Se till att vara i en lugn miljö under samtalet, i ert fall så att det bara är ni tre som finns i rummet och att ni kommer att vara ostörda så länge som krävs. Säg att ni vill lyssna förutsättningslöst på sonens syn på ert umgänge med er före detta svärdotter. Och ge honom all plats för detta. Avbryt inte. Kommentera inte. Håll tillbaka er impuls att rätta till eller ifrågasätta. Lyssna ”bara”. Och visa att ni lyssnar och vill förstå med korta inpass då och då när ni säger något i stil med ”Så du säger att ...” eller ”Så du menar att ...”.

Vad är det då som kanske kan bli tydligare om ni låter honom berätta på detta sätt om det som irriterar honom? Kanske kommer han att prata om en oro för att ni ska berätta om vad som händer i hans nya

äktenskap, när ni träffar er före detta svärdotter. Eller att ni ska ha synpunkter på hur hans barn uppfostras hos honom kontra hos henne, eller något annat. Just detta är mycket vanliga förklaringar till att man som skild inte vill att familj och vänner ska träffa den person som man skilt sig ifrån. Det upplevs som ett sätt att skydda sin integritet i en ganska sårbar situation.

Kanske ni också får höra att han uppfattar er önskan att fortsätta träffa henne som att ni väljer henne före honom. Utifrån sett kan det förvåna, och betraktas som en helt orimlig slutsats – men en känsla av att vara bortvald i familjen är vanlig och kan trassla till relationer på det mest oväntade sätt.

Ni bör ha förberett er på att kunna samtala om sådana saker, och på att kunna ge en del löften. Som att det som händer i hans nya familj är något som ni under inga omständigheter berättar om när ni träffar hans före detta hustru. Ni kanske också hittar ett bra sätt att göra tydligt att det är er vänskap med henne, och inget annat, som gör att ni gärna vill fortsätta att träffa henne på egen hand. Och att det i detta inte finns något underliggande budskap om vem som har gjort rätt eller fel, eller betyder mest. Utan att det handlar om att ni är angelägna om att få behålla en vän, något som hon så här en tid efter skilsmässan har övergått till att bli.

Det andra skälet som jag tycker talar för att ni ska fortsätta att träffa er före detta svärdotter är att ni är barnens farföräldrar, och att ni vill ha möjlighet att träffa dem så ofta som det går, och under så naturliga omständigheter som möjligt. Återigen, jag vet ju inte exakt hur det ser ut, men om mitt antagande om att de har delad vårdnad om barnen stämmer, så framstår det som ganska rimligt och praktiskt, inte minst för att ni får fortsätta att träffa era barnbarn hemma hos henne, i deras hem. Och hos barnen skulle det nog ställa till med en del undran och oro om ni slutade att träffa deras mamma.

Läs gärna boken "Vägen genom skilsmässan. Att hantera en förlorad kärleksrelation" av psykologen Anna Bennich Karlstedt och boken "Hjälp, vi har fått barnbarn. Allt som mor- och farföräldrar ska göra – och akta sig för att göra" av journalisten Erik Sidenblad.

Liria **Liria Ortiz** fragainsidan@dn.se "

"Ledare: Löf har valt bort ryggdunkningarna

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Man kan tänka sig att det var en hel del som Annie Löf ville förklara, när hon på fredagen klev upp i talarstolen för att inleda Centerpartiets kommundagar. För första gången sedan beskedet om C:s och L:s uppgörelse med S och MP hade hon chansen att se centermedlemmarna i ögonen.

Och det är inte vilket vägval som helst Annie Löf har gjort. Det handlade inte främst om att välja mellan Ulf Kristersson och Stefan Löfven. Inte heller bara om att välja mellan en regering som är utlämnad till populistiska nationalister och en som är beroende av två liberala partier.

Faktum är att Löfs val inte endast handlade om att välja statsminister och regering, utan om vilken typ av politiskt landskap Sverige ska ha. Förra årets val bekräftade att den traditionella blockpolitiken är död. Det går inte längre att bilda regering med endast blå eller rödgröna partier som underlag.

Om Centerpartiet hade släppt fram Ulf Kristersson till statsministerposten skulle tvåblockspolitiken dock i praktiken ha återetablerats. Men med Sverigedemokraterna som en del av det borgerliga regeringsunderlaget. Och eftersom SD:s röster skulle ha varit avgörande i varje viktig votering hade Jimmie Åkesson fått ett historiskt inflytande, samtidigt som C och L förvandlats till hans gisslan.

Löfs val blev att tolerera en S-regering, men att inte sätta sig i den. Och att samtidigt lämna dörren öppen för att nästa gång vända tillbaka

till Moderaterna. Det innebär ett nej till en ny tvåblockspolitik. I stället upprättar C tillsammans med L ett liberalt kraftfält i svensk politik. Det är ett vägval som ger goda förutsättningar att värna de värderingar som karakteriserar politikens breda centrum: öppenhet mot omvärlden, tolerans och jämställdhet. Och, som januariavtalet visar, att driva fram liberala reformer.

Det innebär dock inte att det är en enkel väg som Annie Lööf har slagit in på tillsammans med Jan Björklund. Visserligen krävs det inte att mer än 10–15 procent av väljarkåren tycker att det är viktigare med liberala värderingar och reformer än statsministerns partifärg för att C och L ska kunna hålla fast vid sin vågmästarroll. Men det är likväl väljare som måste mobiliseras, i ett land som präglats av en rödgrön och en blå identitet.

Dessutom är det tryggt att vara del av ett större lag, där ryggdunkningarna är fler. Den som befinner sig i mitten får ta emot smällar från både höger och vänster. Lööfs och Björklunds tapp i förtroendemätningarna de senaste månaderna är en reflektion av deras nya utsatta position. Förut gillade de flesta moderata och kristdemokratiska väljare dem också, så är det inte längre. Lööfs vägval tvingar också andra att välja riktning. Hur väl C och L lyckas förankra politiken i mitten beror på hur de två statsbärande partierna, S och M, väljer att positionera sig. Och framför allt hur de förhåller sig till V respektive SD.

Att Stefan Löfven genom januariavtalet kört över sin partivänster och osentimentalt klippt banden till Jonas Sjöstedt är ett tecken på att socialdemokratin vill lägga sig nära mittfåran. Förhoppningsvis klarar Ulf Kristersson också att stå emot de krafter inom Moderaterna som vill närma sig Sverigedemokraterna. Det är nödvändigt för att Centern och Liberalerna nästa gång ska kunna vända sig tillbaka till M. Dessutom står de centerpartister som Annie Lööf talade till på fredagen – liksom Jan Björklunds liberaler – sannolikt inför en svår strategisk diskussion. Vad ger i längden bäst förutsättningar för ett starkt liberalt kraftfält, en hälsosam konkurrens mellan C och L – eller ett större centerliberalt parti?

DN 2/2 2019"

"Förfalskade läkemedel blir allt vanligare i Sverige"

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

" DN. DEBATT 20190202

Även om regleringen av läkemedel i Sverige är effektiv, tyder mycket på att förekomsten av förfalskade läkemedel tilltar. Ett nytt EU-direktiv som träder i kraft nästa vecka ska förhindra spridning av förfalskade läkemedel. Det skapar förutsättningar för att spåra och stoppa farliga produkter, skriver forskaren Susanne Lundin.

Förfalskade läkemedel är ett samlingsbegrepp för det WHO benämner "Substandard and falsified medical products". Termen avser produkter som är medvetet olagliga förfalskningar och sådana som är obrukbara på grund av felaktig hantering vilket kan hända då läkemedelstransporter stjäls, som ofta sker i fattigare länder. Då förstörs viktiga ingredienser eller omvandlas till att vara giftiga. Förfalskade läkemedel kan sålunda vara livshotande eller helt verkningslösa.

Ett betydande problem är att förfalskade läkemedel ofta produceras på olika platser i världen vilket gör det svårt att spåra spridningsvägarna. Aktiva ämnen kan tillverkas i ett land, till exempel i Kina eller Indien, bindemedel i ett annat och förpackningar i ett tredje.

Läkemedelsindustrin tampas sedan länge med detta snabbt växande problem. För många företag handlar det om stora ekonomiska förluster som kan uppstå då deras produkter inte längre ses som tillförlitliga. För människor runt om i världen handlar det om en ytterst påtaglig hälsorisk.

WHO bedömer att 1–10 procent mediciner är förfalskade i låg- och medelinkomstländer. I höginkomstländer, som Sverige, beräknas siffran till 1 procent. Vår forskning i en sydafrikansk kåkstad där hiv är en vanlig sjukdom, visar att inte alla har råd med receptbelagda mediciner. Det förekommer att familjer delar på mediciner eller att de vänder sig till ”alternativa marknader” med billigare produkter eller traditionella folkmediciner. I vissa afrikanska länder som Nigeria bedöms 60 procent av malariamedicinerna vara undermåliga med höga dödssiffror som följd.

Vi finner samma tendens i vår forskning om svenskaras attityder till läkemedel. Att dela med sig av receptbelagda mediciner visade sig vara vanligt. Merparten kände inte till att EU kräver att apotek, även internetapotek, har en logga i form av ett grönt kors som intygar att de har tillstånd att sälja allt från vanliga huvudvärkstabletter till receptbelagda mediciner. Givetvis vill människor inte utsätta sig för risken att köpa verkningslös eller farlig medicin. Inte desto mindre visar det sig att handeln på internet är ett lockande alternativ till ett besök hos doktorn. De eftertraktade medicinerna förefaller bara vara ett klick borta.

Sverige har hittills inte drabbats av falska läkemedel inom sjukvården, men i exempelvis Storbritannien spreds nyligen falsk medicin mot alzheimer, prostatacancer och schizofreni på apotek. Tiotusentals läkemedelsförpackningar fick återkallas. Och i USA har flera sjukhus ovetande använt förfalskade cancermediciner. Patienter fick tabletter som bara innehöll majsstärkelse.

Även om regleringen av läkemedel i Sverige är effektiv, tyder mycket på att problemet med förfalskade läkemedel tilltar. Det visar bland annat Interpols och tullens årliga kontroll av läkemedel som sprids via postförsändelser. Interpol beslagtogs under en vecka förra året över 10 miljoner mediciner och stängde 3 670 webbsidor.

Även i Sverige var tullens tillslag på Arlanda större än någonsin och myndigheten spärrade 175 olagliga internetapotek. Inte långt dessförinnan upptäckte tillsynsmyndigheten i Malmö att läkemedel utan ursprungsmärkning eller innehållsförteckning såldes billigt i en bilverkstad. Det är inte långsökt att den här typen av verksamheter är på frammarsch då klyftorna i samhället ökar och vårdköerna blir allt längre.

Det nya EU-direktivet innebär att apotek måste organisera sin översyn på ett delvis nytt sätt. Det gäller i högsta grad handeln på internet. Efter att det Svenska apotekets monopol upphörde för 10 år sedan har e-handeln ökat dramatiskt. Under 2015 växte de svenska apotekens omsättning på internet med 150 procent och kurvan går stadigt uppåt. Samtidigt som läkemedelsmarknaden frodas finns tecken på att människor köper mediciner från osäkra platser. Det rör sig främst om bantningsmedel, antidepressiva medel, potensstimulerande medel och antibiotika.

Interpol och WHO försöker hejda den illegala kommersen. Det saknas dock tillräckliga kunskaper om fenomenet. Vi behöver ta reda på varifrån produkterna kommer och hur de sprids. Minst lika viktigt är att kartlägga samhälleliga förhållanden och människors beteenden. Varför säger till exempel en ung man att han föredrar att köpa receptbelagda potenshöjande mediciner på ett uppenbart olagligt internetapotek i stället för att gå till doktorn? Och vad är skälet till att en ung kvinna agerar på liknande vis för att få tag på bantningspreparat? En brittisk studie visar att en del drar sig för att be doktorn skriva ut preparat som berör rådande köns- och kroppsideal. Ett recept på till exempel Viagra kan ses som skamfyllt och upplevas peka ut individen som otillräcklig.

Samtidigt finner vi andra faktorer som påverkar var och hur mediciner köps. En sådan faktor är att vi lever i en marknads- och konsumtionskultur där inte bara läkemedel är varor. Även vår hälsa får

en prislapp. Man kan rent av säga att hälsan är förtingligad, vilket hänger samman med idén om att hälsa kan köpas i form av mediciner. En annan faktor är samtidens individualisering och viljan att ta kontroll över den egna hälsan.

I Sverige, liksom i många andra länder, ser vi en förskjutning från patienter med ett vårdbehov till så kallade vårdkompetenta individer. Eller som en av våra intervjupersoner säger, det krävs ”ett besök hos doktorn för att få recept, men jag ser alltid till att ha läst på innan och sedan ber jag om att få det jag vill ha”. Därefter kan det hända att inköpen sker på en osäker plats, vilket en annan person uttrycker så här: ”Jag skulle troligen handla på första bästa websida som erbjuder det jag vill ha”.

Det nya EU-direktivet är viktigt. Det skapar förutsättningar för att spåra och stoppa farliga produkter. Om apoteken dessutom informerar sina kunder om skälen till att förpackningarna ändrat utseende, kan det skapas en medvetenhet bland allmänheten om att förfalskade läkemedel cirkulerar. Vi måste dock agera med fler åtgärder. Det krävs ett brett internationellt samarbete mellan forskare, poliser, lagstiftare och läkemedelsindustrin. Det krävs också förståelse för hur samhällsmönster och identitetsfrågor påverkar människors syn på var och hur läkemedel ska införskaffas. Kulturellt bestämda handlingsmönster kännetecknar både cyniska försäljare av förfalskade läkemedel och människorna som är deras kunder.

Bakgrund. EU-direktivet

Det nya EU-direktivet, Falsified Medicines Directive, ett nytt regelverk som ska förhindra att förfalskade läkemedel tar sig in i apotekens distributionskedja.

Direktivet träder i kraft 9 februari.

Varje läkemedelsförpackning ska ha en unik streckkod. På så vis ska det vara möjligt att spåra produkterna och kontrollera att de innehåller den utlovade medicinen.

Susanne Lundin, professor i etnologi vid institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet. Hon är projektledare för ”Falsified Medicines. What the public says and professionals know – knowledge exchange providing a basis for actions in South Africa” och ”Förfalskade läkemedel i ett mångkulturellt samhälle. Betydelsen av kunskapsutbyte mellan allmänhet och expertis i Sverige”. "

”Jag är en annan människa och åklagare efter Drottninggatan”

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Vice chefsåklagare Hans Ihrman fick terroristen Rakhmat Akilov fälld. Rättegången är över, men åklagaren kan inte släppa taget. För första gången i sin 20 år långa karriär lyckas han inte gå vidare efter ett mål. – Det är svårt att sätta fingret på, men jag känner att jag är en annan människa efter den här utredningen, den här rättegången, säger han.

För ett år sedan inleddes rättegången mot Rakhmat Akilov, den hittills största terrorrättegången i svensk historia. Vice chefsåklagare Hans Ihrman vid riksenheten för säkerhetsmål hade aldrig trott att han skulle tvingas handlägga ett mål av detta slag.

Stockholms tingsrätt gick på hans linje i nästan varje punkt. Den 40-årige uzbeken dömdes för terroristbrott genom fem mord och allmänfarlig ödeläggelse, samt för försök till terroristbrott genom 119 mordförsök och 24 fall av framkallande av fara för annan.

Straffet blev livstids fängelse och livstids utvisning.

Hans Ihrman sa direkt efter domen att han hade påverkats ”oerhört starkt” av hela händelsen.

– Människor är bara brickor i ett större spel, och människor offras för en ideologi. Det har man hört talas om, genom bevakningen av olika krigshärdar runt om i världen. Men det har blivit konkret för mig hur det ser ut, för här har Sverige blivit en del av den här krigszonen. Så mycket mer sa han inte. Då.

○ ○ ○

Vi går tillbaka i tiden.

Den sjunde april 2017 sitter Hans Ihrman i möte med sina närmaste kollegor på riksenheten för säkerhetsmål, i deras lokaler på Kungsholmen i Stockholm. De sammanfattar veckan, klockan närmar sig tre på eftermiddagen och vice chefsåklagare Hans Ihrman tänker att han ska försöka avrunda dagen ganska snart. På kvällen ska han träffa ett par kompisar och äta middag på Södermalm.

Av säkerhetsskäl har Hans Ihrman och hans medarbetare inga telefoner i rummet under mötet, därför är det ingen av dem som märker när nyhetsflasharna om ett misstänkt dåd i Stockholm börjar skickas ut. Det är först när det knackar på dörren som de blir medvetna om att något har hänt.

– Allt bara stannar upp, berättar Hans Ihrman.

”Har ni hört att det är en lastbil som har kört och kraschat in i Åhlens?”, säger kollegan. Hans Ihrman visste inte vad han skulle tänka. Kanske lät det värre än det var? Kanske handlade det om en drograttfylla?

– Vi tar reda på så mycket vi kan. Och då får jag ganska snart reda på att polisen har rubricerat det här som terroristbrott, i en preliminär bedömning. Då kopplar jag och mina kollegor på för fullt och inser att det här ska ju hit, det ska ju till oss, säger Hans Ihrman.

Hans Ihrman har inte svårt att minnas händelseförloppet den där dagen. Han berättar som om det hände alldeles nyss. Pekar genom glasrutorna från konferensrummet där vi sitter, mot rummet där han befann sig då.

En jouråklagare i city hade fått ärendet på sitt bord. Hans Ihrman ringde upp sin överåklagare.

– ”Vi tar det här ärendet”, sa jag till honom. ”Jag tar det här ärendet.” Det var helt naturligt, jag är den högsta operativa chefen i tjänst på

enheten. Jag tittar på mina kammaråklagare och förklarar att jag just har tagit det här målet.

Hans Ihrman visste inte då att beslutet skulle komma att förändra hans liv.

Den sjunde april funderar han inte så mycket alls, han kontrollerar bara var han kan göra bäst nytta. Polisen har upprättat en fältstab på stan, men föredrar att Hans Ihrman kommer till staben uppe på polishuset, en kort promenad från hans kontor.

– Jag har ingen aning om vad som väntar mig. Men när jag kommer ut på gatan möts jag av en syn som jag aldrig kommer att glömma. Det väller fram en hord av människor, de är så många så de får inte plats på trottoarerna, de går mitt i gatan. Helt tysta. Det var som zombies. Jag tappar helt konceptet. Ingen säger något, alla går bara sakta och jag går mot de här människorna. Jag är den enda som går mot strömmen.

Hans Ihrman kommer till polishuset vid 17-tiden och blir kvar till halv fem på morgonen. Hela kvällen och natten sitter han vid ett bord och skriver under olika beslut, om att hämta in personer till förhör, om att gripa personer och om masttömningar för att kunna se var misstänkta har vistats, exempelvis.

– Man har ett sådant adrenalinpåslag, så man känner ingenting. Man kanske känner sig lite torr i halsen ibland. Jag kommer inte ihåg om jag åt något, det bara smälte ihop.

Av yttersta vikt är att snabbt få fast alla eventuella förövare.

– Bland det första vi säger under kvällen är att ”nu måste vi se till att vi inte hamnar i en situation där vi jagar spöken i all oändlighet”. Som vi ibland har tvingats göra, historiskt sett. Utan nu måste vi på något sätt hitta den här föraren.

Att det skedde så tidigt beskriver Hans Ihrman som en stor lättnad.

– När det här kommer in och vi får känslan av att det är föraren, det är en sådan framgång som gör att man får ny energi och orkar jobba ännu

hårdare. Vi fortsatte och sprang genom den här natten allihopa, tillsammans.

Men när han kommer hem i gryningen är det omöjligt att sova. Han vrider och vänder sig i sängen i en halvtimme, sen går han upp, duschar och återvänder till sitt arbete. Hela helgen försvinner i beslut och i att få ihop ett underlag för att försöka få den misstänkte, Rakhmat Akilov, häktad.

– Där blir åklagarjobbet ganska ensamt. När man jagar någon, då är vi alla ett lag. Men när vi har en frihetsberövad person som ska begäras häktas, då blir det bara mitt problem, min fråga. Polisen hjälper mig såklart, men jag sitter med det själv och måste avgöra hur det ska hanteras. Det måste man klara som åklagare, i ett visst skede blir du väldigt ensam med de här besluten.

○ ○ ○

En ny terrorrättegång har precis inletts i Stockholms tingsrätts säkerhetssal, men den här gången är det inte Hans Ihrman som driver åtalet. Han arbetar med andra terrormål, just nu främst sådana som andra länder begärt hjälp av Sverige med.

Men varje dag lever han med offren från Drottninggatan.

– De poppar upp hela tiden, i olika sammanhang. Det brukar alltid vara en viss baksmälla efter ett stort mål, man känner en tomhet. Sedan går det över.

Så är det inte den här gången. Hans Ihrman tycker en ynnest med att vara åklagare är att alla mål har en början, en mitten och ett slut.

Efteråt får man alltid ett kvitto på hur det gick.

– Det här målet kommer jag aldrig kunna kapa. Dels på grund av att det var så stort och omfattande, dels på grund av de banden jag har till personer som varit inblandade på olika sätt. En sida av mig vill kunna kapa för att lägga det bakom mig och kunna blicka framåt på nya uppdrag. Samtidigt är det en sida inom mig som vill behålla det här bandet, för jag tror det är bra för mig som människa att inte glömma.

Konflikten i att både vilja och inte vilja släppa utspelar sig hela tiden inom honom.

– Det begränsar mig i någon mån, det påverkar mig negativt. Man hittar inte alltid den här motivationen och engagemanget som är jätteviktigt att känna. Dimensionen om vad som är en förfärlig och allvarlig händelse, den förskjuts, för man relaterar allt till Drottninggatan. Det är det negativa. Jag vill ju vara engagerad. Samtidigt är det den här erfarenheten som man vill behålla. Den berikar mig inför framtida utmaningar. Det är en inre strid som pågår. Brottsoffer från Drottninggatan hör fortfarande av sig till Hans Ihrman. De tycker om att prata med honom, tycker det är skönt att tala med någon som förstår och kan förklara hela processen. Även detta ser han som både positivt och negativt.

– Det är svårt att sätta fingret på, men jag känner att jag är en annan människa efter den här utredningen, den här rättegången. Jag är förändrad, som människa och som åklagare. Jag känner en enorm ödmjukhet inför hur människor uppfattar saker, hur människor reagerar.

– Det låter konstigt, men det har ändå berikat mig att få ta del av så många förfärliga historier för att förstå hur rädsla och panik kan ta sig så extremt många uttryck. Det behöver inte vara den som skriker högst eller den som utåt sett framstår som mest chockad, utan det kanske är den mest tystlåtna som har drabbats värst. Det har varit en obehaglig, men otroligt nyttig erfarenhet för mig.

Hans Ihrman har varit åklagare i över 20 år. Han har tidigare arbetat på Ekobrottsmyndigheten och på Internationella åklagarkammaren i Stockholm, där han arbetade med organiserad brottslighet och var under en tid inriktad på människohandel och kopplerimål. Under ett par år arbetade han med att utveckla metoder för finansiella kartläggningar i samband med brottsutredningar i jakten på brottsvinster, innan han blev korruptionsåklagare. Hans intresse för

politiska skeenden i omvärlden och i synnerhet säkerhetspolitik förde honom år 2013 till arbetet på Riksenheten för säkerhetsmål, som är den åklagarfunktion som handlägger alla brottmål som Säkerhetspolisen utreder.

Hans Ihrman har mött en och annan förhärdat brottsling genom åren. Ändå har ingen förfärat honom som Rakhmat Akilov.

– Hur man kan vara så totalt empatilös att man är beredd att offra människor, som i sina egna ögon är helt oskyldiga, för någon slags högre sak. Det är mer rationellt att vilja mörda människor för att komma åt deras pengar, eller i någon form av vendetta, eller för att man har någon konflikt med den människa som man skadar eller dödar. Men här skadar eller dödar man människor utan att man har någon relation eller något agg mot dem. Det är svårt att förstå. Det är svårt att förlika sig med.

När Mohamed Lahouaiej Bouhlef använde en lastbil för att döda 86 människor i franska Nice 2016 var Hans Ihrman i staden där terrordådet skedde.

– Det var nog den första chocken jag fick, den direkta känslan av att uppleva urskiljningslöst våld på allmänna platser. Det här händer runtom i världen, det är inget nytt, men när det kommer såhär nära blir det annorlunda.

Efter det blev han vaksam på allmänna platser. En känsla som inte minskade efter attentatet på Drottninggatan.

– Det är bekymmersamt med stora folksamlingar, som i köpcentrum, där väldigt många människor samlas på trånga ytor och där flyktvägarna är begränsade.

Vad finns det för möjlighet att stoppa nästa Akilov?

– Det är det som är så djävulskt. Det går inte helt att säkerställa. Titta bara på Strasbourg. De här attentaten, Nice, Berlin, London, Barcelona, New York. Det är ingen förberedelse alls egentligen. Man tar en kniv, en skåpbil.

– Det jag förvånas över att man åtminstone inte i större utsträckning ser över skalskyddet kring allmänna platser där många människor samlas. Många säger ”vi kan inte stänga av alla gågator”, men då måste man tänka ”vad är tänkbara mål?” Det är inte någon liten gågata i en mindre stad. Det är symboliska platser, där man med väldigt små medel kan uppnå väldigt stor effekt med stor massmedial spridning. Hans Ihrman tror inte att vikten av signalvärdet till allmänheten kan underskattas.

– För att återupprätta och bibehålla tilltron till samhällets förmåga att skydda sina medborgare på gator och torg måste vi göra ett ärligt försök att skapa en känsla av trygghet. Jag kan bara konstatera att det har hänt ganska lite. På Götgatan har de fortfarande de här smålejonerna. På Drottninggatan har man vidtagit en del åtgärder, men jag trodde det skulle hända lite mer totalt sett. Åtgärderna framstår som något naiva. ”Nu återgår vi”, ungefär som att det här inte kommer att hända igen. Men det som oroar Hans Ihrman mest är att det kan finnas fler människor som liksom Rakhmat Akilov gått under jorden och tappats bort.

– Det finns alldeles för många människor som lever i ett parallellt skuggsamhälle i Sverige. Individer som vi inte har koll på. Framväxten av odemokratiska maktstrukturer med olika extremistiska agendor som fyller de tomrum i samhället som uppstår när staten lyser med sin frånvaro, utgör tillsammans med dessa personer en livsfarlig cocktail. Personer som lever under eländiga förhållanden och känner att de inte har några framtidsutsikter, som är lättfångade för olika typer av våldsbejakande ideologier. Och som kan känna att de vill fylla någon som helst funktion i sin livssituation.

– Alla de personerna kan potentiellt rekryteras och användas som verktyg av olika extremistströrelser. Det oroar mig oerhört mycket. Så länge som vi har den här situationen är det en mycket överhängande risk samtidigt som Säpo varje dag måste lyckas med att fånga upp och

hitta de här personerna som kan tänkas ha en sån här agenda, men det är oerhört svårt.

○ ○ ○

Många av brottsoffren hade önskat att Rakhmat Akilov skulle ha bett om ursäkt. Visat ånger. Det ville han inte göra. Han uttryckte tvärtom missnöje med att han inte hade lyckats döda så många som han tänkte. Försoning är något Hans Ihrman tror på. Likaså att människor kan ändra sina liv. Däremot hade han aldrig förväntat sig någon ursäkt från Akilov.

– Ingen är genomond. Men det måste finnas en vilja att förändras för att kunna försonas. Akilov har ingen sådan. Han hatar allt som vi tror på. Han hatar vår gemenskap, hatar vår öppenhet och frihet att få uttrycka sig på olika sätt, han hatar hela vårt samhällsbygge. Han precis som dem han företräder vill föra tillbaka vårt samhälle 1400 år tillbaka i tiden. Med den tidens rättskipning, kultur, jämlikhet mellan könen och så vidare. En försoning måste bygga på någon slags ömsesidighet och den ser inte jag hos Akilov.

Tror du att det finns en risk att du, i och med ditt yrke och allt du får se, förlorar din livsglädje till slut?

– Man får en mörkare bild av samhället än vad gemene man har. Det är en stor baksida, men också en naturlig följd av uppdraget. Man blir ganska snabbt ganska cynisk. Vi är bara människor. Jag har på senare år försökt förstå att alla inte delar min syn på omvärlden. Jag vill tro att man kan se många saker mycket ljusare än vad jag gör, utan att det är mer fel. Det jag försöker påminna mig själv om är att om jag ser det på ett sätt, så är det förmodligen inte så illa. Jag försöker i alla fall intala mig det. Det är förmodligen lite bättre än jag tror.

Emma Bouvin

emma.bouvin@dn.se "

"Snökaos i hela landet – flera allvarliga olyckor

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Det är halt, kallt och snöigt i stora delar av landet. Dussintals personer skadades ute på vägarna på fredagn och minst en person miste livet till följd av halkan.

På riksväg 40 inträffade en olycka utanför Borås på fredagskvällen. Där var sammanlagt nio personer och fyra personbilar inblandade. I samband med olyckan var det mycket halt på platsen och ytterligare fordon kanade av vägen och fick hjälp av räddningspersonal att ta sig upp.

Utanför Motala inträffade en olycka vid 16-tiden då en lastbil med släp fick sladd och kanade in på motsatt körfält. Släpet träffade en mötande personbil. En annan bil lyckades väja för släpet och körde i diket. Fem personer skadades och fördes till sjukhus. Av dessa dog en 43-årig kvinna av sina skador.

– Det var väldigt, väldigt halt på platsen. Det var så halt att räddningsfordon som kom först till platsen varnade andra blåljusfordon för halkan, säger Lars-Göran Nilsryd, vakthavande befäl vid polisen i region Öst.

SMHI har utfärdat en klass 1-varning i stora delar av mellersta Sverige. Snöfallsområdet rör sig norrut över Götaland, Svealand och södra Norrland det kommande dygnet.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

"Svenska kraftnät medger brister i säkerhetsskyddet

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Svenska kraftnät medger brister efter DN:s avslöjande om att utländska it-tekniker som inte var säkerhetsprovade har haft tillgång till system som styr det svenska stamnätet för el. – Vi har konstaterat att det finns brister i vårt säkerhetsskyddsarbete, säger Erik Nordman, säkerhetsskyddschef på Svenska kraftnät.

DN avslöjade att myndigheten Svenska kraftnät har gett utländska it-tekniker tillgång till system som styr drift och övervakning av stamnätet för el. Det har skett utan säkerhetsprovning enligt svensk lag. Systemet är klassat som av betydelse för rikets säkerhet. Genom systemet skulle teknikerna i praktiken kunna störa Sveriges elförsörjning.

Svenska kraftnät medger nu att det finns brister i säkerhetsskyddet på myndigheten. Det säger säkerhetsskyddschefen Erik Nordman till Dagens Nyheter:

– Vi har konstaterat att det finns brister i vårt säkerhetsskyddsarbete. Både i de uppföljningar vi gör nu och i det analysarbete som vi har gjort tidigare så har vi identifierat det. Det är såklart inte acceptabelt givet den verksamhet som vi har. Vi har en oerhört samhällsviktig verksamhet där säkerhetsskyddet inte är något man kompromissar med.

DN har sökt Svenska kraftnäts generaldirektör Ulla Sandborgh. Myndighetens presstjänst skriver i ett mejl: "Intervju med Ulla Sandborgh fungerar tyvärr inte". I stället hänvisar myndigheten alltså till Erik Nordman.

Varför har det funnits så många säkerhetsskyddsbrister?

– Ett av svaren är att ett säkerhetsarbete alltid är ett kontinuerligt förbättringsarbete. Man behöver alltid åtgärda brister utifrån att hotläget förändras. Det är en del av svaret. Sedan är det klart att vi måste kolla på vilka systematiska brister som man kan hitta. Finns det saker i systematiken i arbetet som vi behöver förbättra för att undvika att vi trampar fel?, säger Erik Nordman.

Har man inte prioriterat säkerhetsskyddsfrågor från ledningens sida?

– Att det finns brister tyder ju på att det är något man borde ha gjort som man inte har gjort. Det ligger i sakens natur. Jag är själv ganska ny i min post – jag tillträdde som säkerhetsskyddschef i oktober. Min bild är att jag har bra gehör för säkerhetsskyddsfrågor och att det finns en förståelse för både den hotbild som vi möter och de saker vi behöver göra.

Bedömer du att hemliga uppgifter har röjts?

– Jag kan inte gå in på detaljer i enskilda ärenden och eventuella brister som vi har hittat.

Du behöver inte gå in på vilka uppgifter det är. Jag undrar bara om hemliga uppgifter har röjts?

– Jag kan tyvärr inte gå in på det.

Det låter ju lite som en bekräftelse – att hemliga uppgifter de facto har röjts?

– Vi kan inte kommentera vårt säkerhetsarbete på detaljnivå. Vi bedömer inte att det är lämpligt att vi gör det som myndighet.

Bedömer du att Svenska kraftnät på något sätt har brutit mot säkerhetsskyddslagen med tanke på det som har uppmärksamrats?

– Om det finns detaljer i enskilda ärenden så kan vi inte gå in på dem via medierna. Vi har dialog om det som vi upptäcker i första hand med Säkerhetspolisen, säger Erik Nordman.

DN har sökt energiminister Anders Ygeman (S) för en kommentar om DN:s senaste avslöjande. Hans stab avböjer intervju.

Näringsutskottets ordförande Lars Hjalmered (M) är djupt bekymrad över de nya uppgifter som framkommit om säkerhetsskyddsarbetet på Svenska kraftnät.

– Finns det inget slut på den här härvan? Det räcker nu. Jag blev rätt matt när jag hörde om det. Nu har det kommit ytterligare ett kapitel i härvan, säger Lars Hjalmered.

– Det här bekräftar att det var rätt av mig att lämna in en KU-anmälan i riksdagen i går. Det är viktigt att en konstitutionell granskning nu tittar på om regeringen och Ibrahim Baylan har fullföljt sina plikter, säger han vidare.

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

" **Fem män misstänks för brutala gängmord**

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Två unga män dödades vid en gänguppgörelse i stadsdelen Vivalla i Örebro i juli 2018. I dag åtalades fem män mellan 16 och 31 år för mordet. En av dem står också åtalad för övergrepp rättssak, ytterligare en för skyddande av brottsling.

Det var mycket brutalt och hänsynslöst våld som användes när två unga män, i var sitt gäng, mördades på kvällen den 3 juli i Vivalla. En av männen sköts ihjäl efter att först ha skjutits, sedan jagats i en skottväxling där över 20 skott avlossades från både ett automatvapen och en pistol.

Den andre mannen, som blev liggande på marken efter att ha blivit skottskadad i bröstet under den första konfrontationen, blev sedan mycket grovt misshandlad. Han blev sparkad och slagen med automatvapnet och pistolen, sedan använde en av gärningsmännen en mc-hjälm och slog den i huvudet på honom minst tio gånger. Efter det högs han med en sax.

Två av de åtalade medger att de var på plats och misshandlade mannen, men de förnekar mord. Övriga nekar – men flera av dem är bundna till de olika brottsplatserna via dna i form av blodspår på kläder och tillhyggen.

– Våldet har varit synnerligen brutalt, konstaterar Krister Petersson, chefsåklagare vid Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet.

Enligt honom ligger det en sedan många år känd gängkonflikt bakom mordet. Den ska ha inletts med ett mord 2015 som sedan fått flera våldsamma efterverkningar. De involverade är tidigare dömda för olika typer av våldsbrottslighet och narkotikabrott. En av de

misstänkta anslöt sig till terrororganisationen IS sommaren 2013 och kom tillbaka skadad till Sverige.

Något exakt motiv har dock inte gått att få fram till mordet i somras. Ett 20-tal vittnen ska höras, delar av händelseförloppet finns på film och chefsåklagare Krister Petersson menar att även den övriga tekniska bevisningen, som dna-spår och beslag, talar sitt tydliga språk. Några vapen har dock inte återfunnits.

Efter mordet försökte en av gärningsmännen skrämman människor till tystnad genom hot om våld. Den personen åtalas också för övergrepp i rättssak.

En av gärningsmännen flydde till ett land på Balkan, men han greps där under utredningens gång. Rättegången inleds den 13 februari.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se "

"Nytt salmonellabesked ger katterna chans att vara ute"

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) ändrar sig i frågan om huruvida katter ska hållas inomhus eller utomhus för att minska risken för salmonellasmitta. Det nya beskedet är att det inte finns skäl till att hålla utekatter inomhus under vintermånaderna när smittorisken är som störst.

– Katter som vanligtvis lever ute löper en låg risk för att bli allvarligt sjuka i salmonella, det är mycket värre för katten och ett större problem att hållas inne än att gå ute. Du får en friskare och sundare katt om den får gå ute, säger Ulrika Windahl, biträdande statsveterinär på SVA.

Myndigheten har dock ett generellt råd till kattägare om att hålla dem inomhus om katterna är sjuka, för att lättare kunna ha djuren under uppsikt. De ska dock släppas ut igen så snart de är friska för att minska risken för att smittan sprids till människor och andra husdjur. Katter smittas oftast med salmonella när de är i kontakt med småfåglar.

TT "

"Jag utgår från att Löfven håller vad han har lovat"

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

"När centerpartister från hela landet möts på kommundagarna i Umeå är blicken riktad framåt. Nu vill man se januariavtalets politik genomförd. – Förhandlingarna var väl förankrade, och jag tror att de flesta har accepterat den lösning som blev, säger Annie Lööf.

Annie Lööf försvarade januariavtalet inför ett fullsatt Folkets hus i Umeå, där 600 centerpartister från hela landet har samlats för årets kommundagar:

– Att stödja en regering beroende av ett främlingsfientligt populistparti eller att tolerera en regering som är beroende av två liberala partier. Vi valde det sistnämnda, sa hon i sitt tal.

Centerledaren, vars förtroendesiffror enligt SVT/Novus har sjunkit med tolv procentenheter sedan i augusti, möttes av stående ovationer bland sina egna.

Centerpartister landet runt börjar lägga regeringsbildningen bakom sig och vill hellre blicka framåt. Den bilden är tydlig när man talar med de lokalt aktiva politikerna i korridorerna i Folkets hus. Månaderna av förhandlingar har inte varit lätta, men flera centerpartister uttrycker en lättnad över att en acceptabel lösning till slut kom på plats. Marie-Louise Wernersson, som sitter i partistyrelsen och är ordförande för partiets kommunala sektion och kommunstyrelsens ordförande i Falkenberg, säger att valet, även om det var svårt, var lätt.

– Man ska också komma ihåg att lokalt finns alla möjliga samarbeten, till höger och vänster, med alla utom med Sverigedemokraterna. Det här är ingenting konstigt för många centerpartister, säger hon. Nu finns en otålighet för att se politiken genomförd, men tonen är försiktigt positiv.

– Jag hoppas att centerpartisterna här är lika oroliga som jag: man vill veta om Socialdemokraterna håller sitt ord, och om de genomför januariavtalet, sa Annie Lööf i samband med en pressträff efter talet.

– Men jag blir också glad när jag hör Stefan Löfven och hans ministrar säga att fokus nu ligger på att genomföra överenskommelsen.

Litar du på Stefan Löfven?

– Ja. Jag utgår från att han vill ha ett gott samarbete över blockgränsen och håller vad han har lovat.

I sitt tal tog Annie Lööf avstamp i Centerpartiets styrka lokalt – partiet sitter med och styr i 19 av 21 regioner, och har 56

kommunstyrelseordföranden – och gav sin bild av den långa regeringsbildningen; hon kommenterade det hårda samtalsklimatet under hösten och att hon aldrig mött ”sådant respektlöst hat” tidigare. Partiledaren citerade Michelle Obamas ”when they go low, we go high” – ”när de sänker sig, höjer vi oss”.

Hon sa att Sverige skulle ha rört sig längre bort från ”medmänsklighet och en fungerande rättsstat” om SD fick inflytande, och avslutade sitt tal med att placera in C:

– Vi är ett alternativ för alla som varken vill ha toppstyrd socialism, bakåtsträvande konservatism eller aggressiv nationalism.

Centern befinner sig i en ny roll som samarbetsparti till regeringen, samtidigt som man är i opposition:

– Visst, det blir en balansgång. Vi kommer att vara ett konstruktivt samarbetsparti i budgetfrågor och för att Sverige kommer att få en bättre landsbygds- och miljöpolitik, men i alla de frågor som ligger utanför överenskommelsen är vi i opposition. Regeringen behöver vara

lyhörd, annars kommer vi att använda den kraft och det stöd som finns i riksdagen som ett oppositionsparti, sa Annie Lööf.

Sanna Torén Björling "

"Fakta. Ny valrörelse väntar

Om bara några veckor drar nästa valrörelse igång, och EU-valet uppmärksammas även på kommundagarna.

På torsdagskvällen talade både Annie Lööf och flera kvinnliga EU-kandidater, bland dem Abir Al Sahlani, som står som nummer två på listan, inför Centerkvinnorna. I EU-valet kommer C att lägga stor vikt vid jämställdheten, en fråga som är viktig för C-väljarna, men som även kan användas mot de nationalistiska partier som växer i flera europeiska länder. På lördagen ska EU-parlamentarikern Fredrick Federley tala. "

" Lööf på Busch Thors sida om gravidfrågorna

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor har tröttnat på att få frågan "är du gravid?". I ett inlägg på sitt Instagramkonto ryter hon nu ifrån: "Sluta ställ gravidfrågor till kvinnor. Punkt."

Ebba Busch Thor lade på fredagseftermiddagen upp en skärmbild av ett mejl på sin Instagram. Avsändaren skriver att "Ebba aktivt valde bort lättöl igår" samt att hen "funderar" på om det har att göra med en eventuell graviditet.

I texten till inlägget frågar Ebba Busch Thor sina följare vad de hade svarat.

"Min stilla undran är om det är vanligt bland de andra partiledarna att de dricker öl under pressträffar och intervjuer? Mvh, Sluta ställ gravidfrågor till kvinnor. Punkt."

KD-ledaren får stöd i sin irritation av bland andra den före detta allianskollegan Annie Lööf som i en kommentar till inlägget skriver:

"Vi har lång väg att vandra innan vi når jämställdhet. Det är också så märkligt att alkohol (eller lättöl) ska vara norm i jobbsammanhang, när blev det så? Vi har ju pratat om detta du och jag några gånger. Tänker att snart säger vi: "Nä, vi har bara ätit några chipspåsar för mycket".

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se
Lisa Mattisson "

" Gnosjöandan lever farligt

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Gnosjöandan är ett begrepp för driftiga företagare som inte krånglar till det i onödan. Men nu står småföretagarbygden vid ett vägskäl. En fjärdedel av företagsledarna är över 65 år. Göran Göhlin, ordförande i Gnosjöandans näringsliv, skrader inte orden: – Många har vuxit fast i sina vd-stolar. Om de sitter kvar tills de dör tröttnar de unga och går någon annanstans.

Det här är Annie Lööf-land i Småland. Centerpartiets ledare växte upp i byn Maramö i närheten och hon framhåller ofta Gnosjöandan som en förebild för företagsamhet, tillit och samarbete. Göran Göhlin efterlyser snabba förändringar.

– Vi måste släppa fram nästa generation och lyssna på den. På ett sätt är det svårt för vi talar inte samma språk. De talar om digitalisering och hållbarhet och det har vi aldrig diskuterat på samma sätt, men vi måste acceptera det och bara lämna över. Jag ser ju att allt går med blixstens hastighet i dag, säger han.

Göran Göhlin jämför den gamla Gnosjöandan med den nya.

– Förr var det att ha pengar i plånboken för att kunna göra något. I dag har ungdomarna fattat vad bankerna är till för: för att vi ska kunna utvecklas väldigt fort.

Som tioåring började han sommarjobba i familjeföretaget, som grundades av hans farfar och kallades i en artikel i Värnamo Nyheter för världens yngsta järnhandlare.

Förra året lämnade han över vd-posten till sin son Ludvig Göhlin, som blir den fjärde generationen som leder familjeföretaget.

Förr om åren var Gnosjöföretagen i allmänhet skeptiska till akademisk kunskap. Särskild om någon kom med den utifrån.

Vad skulle det vara bra för att anställa någon med en examen?

Företagen hade ju alltid klarat sig bra ändå.

– Om vi backar bandet 15 år så fanns det ett sådant motstånd, menar Göran Göhlin.

Han berättar om en man i bygden som sa att han byggt världens bästa svetsmaskin i sitt slag. Hemma i bostaden hade han funderat ut hur han skulle konstruera den. Och när den var klar sa han inte utan stolthet att bakom maskinen låg inte ett enda högskolepoäng.

– I dag skriker vi efter akademisk kunskap och har fått in det i vårt företag. När det kommer upp till en viss nivå så hänger vi andra inte med. Hur gör jag nu? frågade en man som är äldre än jag, som förde protokollet vid senaste styrelsemötet. Jag fattar inte vad de säger, sa han, berättar den 64-årige Göran Göhlin.

Fem år fram i tiden tror han att utvecklingen satt tydliga spår i Gnosjö.

– Då finns det solceller på vartenda tak, det kommer att finnas värmepumpar och elbilar, man ser redan hur det börjar, säger han.

Om bara de unga släpps in.

Om de vill bo i Gnosjö.

...

Finns Gnosjöandan år 2019?

Linda Fransson tittar förvånat på mig. Hon är vd för Gnosjö automatsvarvning och växte upp i familjens fabrik. Bokstavligen.

– Vi flyttade till fabriken när jag var tio år. Vi bodde där eftersom vi inte hade något bostadshus.

Det var inget konstigt med det, tycker hon.

– Mamma och pappa jobbade nästan alltid. Pappa steg upp tidigt och gick ut till maskinerna. Jag brukade titta på honom när han åt frukost. Sen kom han inte tillbaka förrän sent på kvällen. Mamma jobbade också i fabriken, jag förstår inte hur hon hann med allting, men eftersom de alltid jobbade var det lika bra att vi bodde i fabriken.

Mamma Solweig var vd och hade hand om kunderna och kontakterna med leverantörerna. Pappa Olle svarade för svarvningen och de tekniska lösningarna. De drev företaget tillsammans.

– Mitt i natten kunde mamma vakna och säga till pappa: nu har maskinen stannat. Du får gå upp och starta om den. Så han gick upp i kalsonger och trätofflor, beskriver Linda Fransson, som tog över vd-posten i familjeföretaget 2012.

Hon och hennes yngre syster Anna växte upp med företaget. De hjälpte till eftersom de tyckte det var roligt. Men familjen hade det knapert och nya kläder blev det bara två gånger om året när de åkte till Ullared för att handla.

När hon studerade på högskola planerade hon att lämna Gnosjö och skaffa arbete i ett stort bolag.

– Jag trodde att det var vad jag ville göra. Sedan började jag förstå att du har ingenting att säga till om i ett stort företag. Du blir bara en liten bit i ett stort pussel. Det kanske inte ens finns någon som lyssnar på dig, säger Linda Fransson.

I stället tog hon över familjeföretaget (där föräldrarna fortfarande är delaktiga), som tillverkar små metallprylar åt andra. Allt möjligt: ljushållare till Orrefors ljusstakar, axlar till Ikeas pepparkvarn, skruvar till motorn i bilar och lastbilar. Det finns inga begränsningar så länge det handlar om metall. 130 miljoner kronor i omsättning och 65 anställda – Linda Franssons företag växer i dag så att det knakar. Hon föddes och växte upp med Gnosjöandan.

Finns den kvar?

– Självklart, säger hon. För mig är Gnosjöandan att ingenting är omöjligt. Den är också att man hjälps åt. Om en kund ringer och förfrågan inte passar mig kan jag till och med rekommendera min värsta konkurrent.

I Gnosjö går det ett företag på var 20:e invånare, medan det i kommuner av motsvarande storlek brukar finnas ett företag på 600 invånare.

Däremot är det sällsynt att det är en kvinnlig vd som lämnar över till sin dotter.

Caroline Wigren-Kristoferson skrev en akademisk avhandling i företagsekonomi om Gnosjöandan för 15 år sedan och fann då bland annat att Gnosjö är ett traditionellt patriarkalt samhälle.

– Det har varit svårt för unga tjejer att ta plats. Därför har många tjejer gett sig av. Mannens uppgift har varit att ta hand om företaget och kvinnans att ta hand om familjen, säger hon.

– Där och då fann jag detta, och en kultur förändras sällan snabbt, säger Caroline Wigren-Kristoferson, i dag verksam vid Lunds universitet

När organisationen Företagarna långt senare granskade andelen kvinnor i företagsledningar hamnade Gnosjö kommun på 280:e plats i landet. Av 382 chefsposter i företagen fanns det endast kvinnor på 35.

– Jag vet inte varför det är så. Mina föräldrar drev företaget tillsammans, men ofta är det mannen som tagit den aktiva rollen i familjeföretag. Det innebär inte att kvinnan gjort ett sämre jobb. Det är bara ett val de gjort, säger Linda Fransson.

Långt tillbaka i historien fick myndigheterna inte kontroll över de envisa invånarna i de djupa skogarna i Småland. De ville inte låta sig styras. De ville inte ha med centralmakten att göra och de ville inte betala skatt.

Från mitten av 1800-talet utvandrade 250 000 smålänningar till USA, bland annat från Gnosjö. Troligen var det de mest företagsamma som gav sig av.

– Frikyrkorna erbjöd en platt organisation för dem som stannade kvar. För att förstå Gnosjöandan måste kyrkan och frikyrkorörelsen nämnas.

Även om du i dag jobbar på lagret kan du vara den som predikar i kyrkan, säger Caroline Wigren-Kristoferson.

...

Till Bernts konditori i Gnosjö har företagare från bygden dagligen kommit halv nio på morgonen i 40 år. Där har de dryftat sitt företagande och diskuterat politik. Mest politik det senaste halvåret.

– Om Annie Lööf hade kommit in här, så hade jag gått härifrån. Hon står inte högt i kurs på hemmaplan.

Bert Persson, en 72-årig konsult, får något spjuveraktigt i blicken, men han menar allvar med kritiken mot Centerpartiets ledare, som växte upp i regionen.

– De kallar oss för Gnosjös skuggregering – vi brukar lösa det mesta här på morgnarna, säger Folke Johansson, sittande vid samma bord på konditoriet.

Agne Johansson har varit med i frukostklubben sedan början.

– Vi röstar olika, men har egentligen ganska lika åsikter om hur saker och ting ska skötas, säger han.

En sak är de tre helt eniga om: Gnosjöandan finns inte kvar som den en gång var. Företagarna hjälper inte varandra som förr. Det går inte att starta företag som förr. Numera blir Gnosjöföretag snarare underleverantörer till en underleverantör. Och då gör man inte lika mycket pengar.

När Bert Persson sa just det offentligt: Gnosjöandan finns inte längre, blev kommunpolitikerna irriterade.

– Det tog bara sex månader, säger han, innan de gick ut och sa att vi måste värna Gnosjöandan.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se

"Fakta. Tätt mellan industrierna

Småländska Gnosjö med 9 500 invånare har cirka 250 tillverkande företag och är därmed en av de industritätaste regionerna i Sverige. De flesta bolagen har 5-20 anställda.

Var du än befinner dig så är du sällan längre än två meter från närmaste produkt som är tillverkad i Gnosjöregionen, lyder en lokal devis. Det kan handla om hyllorna i ett kylskåp, trådbackarna i en garderob eller en skruv i en motor i en bil.

Gnosjöandan beskrivs som en inställning om hur man handskas med utmaningar och problem. Några av andans budord har formulerats så här i bygden: "Vi motiveras av andras framgång. Vi är positiva till samverkan. Vi är kluriga. Vi krånglar inte till det. Vi är sparsamma men aldrig snåla."

Källa: DN "

" Carl Johan von Seth: Lööfs ekonomiska idyll har en skuggsida

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

I 300 år har Gnosjöregionens småskaliga verkstadsindustri stått emot kriser och hårdnande global konkurrens. Men det gör den inte immun mot de demografiska problem som svensk glesbygd brottas med.

Gnosjö är humlan som flyger. Den verkar oberörd av strukturomvandlingen som för länge sedan stängde fabrikerna i andra västländer och lämnade levande orter i förfall. Kinesisk konkurrens tycks inte vara ett hot. Småländsk verkstadsindustri svävar vidare. Mest känd är regionen för de många små tillverkningsföretagen. Men här finns också en tät mosaik av medelstora industrier. Friluftsbolaget Thule är störst, med över 300 anställda. Stålsmidebolaget Weland sysselsätter nästan lika många.

Arbetslösheten ligger ett par procentenheter under rikssnittet. Företagarkulturen är gammal som urberget. Att C-ledaren Annie Lööf så ofta lyfter fram hembygden som en drömekonomi och ett slags entreprenöriell oasis är därför inte konstigt. Men idyllen är inte immun mot allt.

I förordet till boken "Gnosjöandan" från förra året beskriver Lööf vad hon kallar en treenighet. Enligt centerledaren är det företagsamhet, civilsamhället och kommunen i samverkan som gör regionen så framgångsrik (trots att vi talar om bibelbältet ingår tydligen inte Gud i treenigheten).

Demografin innebär problem för alla tre delar. Vd:arna i Gnosjöregionen åldras, och näringslivets förnyring går långsamt.

2017 hade Gnosjö kommun faktiskt näst lägst nyföretagande i Sverige. Den täta sammanhållningens baksida är också att det försvårar inflödet av nytt blod.

Familjeföretagen har länge varit en avgörande faktor i den småländska industrisuccén. Men den modellen har nackdelar. Forskning från Danmark tyder på att familjestyrda bolag har särskilt svårare än andra att hävda sig i branscher som kräver högkvalificerad arbetskraft. Motstånd mot teoretiska färdigheter håller på att mjukas upp, men frågan är om de sker tillräckligt snabbt. Gnosjöregionen har ett underskott på unga och utbildade.

Även kommunerna lider av ett slags åderförkalkning. Ekonomin har försämrats.

Gnosjöns kommunalskatt låg länge under det svenska medelvärdet. Men i år är den 34 procent, 2 procentenheter över rikssnittet. Skatten har stigit trots att Gnosjö numera tar emot mer statsbidrag än den genomsnittliga svenska kommunen. Ett liknande mönster ses hos i grannkommunerna.

Det beror egentligen inte på vikande skatteintäkter utan på stigande kostnader. Precis som överallt i Sverige krävs mer personal. Samtidigt växer behovet av nya vårdcentraler och äldreboenden.

Sådant tenderar att kosta mer i glesbygd än i städerna. Och gapet växer. Framgångsrikt företagande verkar tyvärr inte råda bot på det.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Postnord kräver höjt porto: "Ekvationen går inte ihop"

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

#Paketrum i bostadsrättsföreningen kan bli verklighet om Postnord ska klara den ökande e-handeln. Samtidigt sjunker brevvolymer och vd:n Håkan Eriksson sätter nu press på regeringen för höjt porto. – Den ändringen måste vi ha i år, säger han till DN.

Postnord lämnar fjolåret bakom sig med ett resultat på minus 1 068 miljoner kronor. Koncernens vd Håkan Ericsson beskriver det som ett tufft år med några glädjande element men också en del utmaningar. – Det positiva är e-handeln tillväxt. Ungefär 20 procent för helåret och 16 procent under det fjärde kvartalet, säger han.

Som väntat slog Black Friday, den tyngsta e-handelsperioden, rekord även 2018. Över 700 000 paket fanns i systemet ett par dagar efter och leveranskvaliteten var bra, menar vd:n.

– Vi är nöjda med det, med tanke på vilka volymer det varit. Och särskilt under toppen (november och december, red. anm) där vi inte gick ner i kvalitet, säger Håkan Ericsson.

Totalt sett håller de en leveranskvalitet för paketsidan på 95,2 procent under 2018 i bolagets egna mätningar. Det är något lägre än målet på 97 procent.

– Vi är glada att ligga där vi ligger men siktar ändå högre. På brevsidan är målet lika med samhällskravet. På paketsidan bedömer vi att vi ligger i övre delen av branschen, säger Ericsson.

Men prognosen är att e-handeln fortsätter växa i samma takt även framöver och då behöver leveranserbjudandet breddas för att hålla

kvaliteten. Att en del ombud valt att sluta under våren bekymrar inte vd:n, som lyfter att det var en liten del av Postnords 2 000 ombud. I Danmark meddelade man nyligen att 500 nya ombud ska till, och i Sverige siktar man på över hundra under 2019. Det finns gott om aktörer som fortfarande vill vara och bli ombud, menar Håkan Ericsson.

Flera av de tilltänkta nya servicepunkterna kommer att vara i Postnords egen regi. Dessutom ska hemleveranserna bli bättre, bland annat genom att små paket ska kunna hängas utanpå dörren för att underlätta för mottagaren.

Bostadsrättsföreningar är också en aktör Postnord tittat närmare på som tänkbart ombud.

– Det finns, tror jag, tiotusentals bostadsrättsföreningar i Sverige. Många av dem skulle kunna ha ett rum vi kan leverera till med digitalt lås och engångskoder. Eller en paketstation på innergården, säger Håkan Ericsson.

Även om det finns många utmaningar i en växande e-handel är breven kanske en av de största utmaningarna för Postnord just nu.

Volymtappet är större än vad bolaget räknat med och lär fortsätta i samma riktning.

– I Danmark har det fallit länge. I Sverige har vi haft en mycket lugnare digitalisering men nu har det gått ner 13 procent i år, och det är ganska mycket, säger Håkan Ericsson.

Intäkterna blir lidande eftersom brevbäraren måste köra samma rundor varje dag ändå, oavsett hur många brev som ska lämnas. För att kompensera vill Postnord bland annat kunna höja portot över det pristak som finns i dag. Men då krävs ett regeringsbeslut och det är bråttom.

– Den ändringen måste in nu. Vi kan i praktiken inte höja priset mer och volymerna går ner. Den ekvationen går inte ihop, säger han.

Andreas Lindberg andreas.lindberg@dn.se "

"Fakta. Postnord 2018

Nettoomsättningen för bolaget blev förra året 37 669 miljoner kronor, jämfört med 37 007 miljoner året innan.

Resultatet före skatt blev minus 890 miljoner kronor och totalt för perioden minus 1067 miljoner kronor.

Under fjärde kvartalet gjorde bolaget en vinst före skatt på 183 miljoner kronor. Det kan jämföras med vinsten på 288 miljoner kronor samma period 2017.

Källa: Postnord "

" Skolan protesterade mot att bröderna ska utvisas

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

12-årige Timur och nioårige Sardor ska utvisas efter att familjen varit tio år i Sverige. På fredagen ordnade Sjöängsskolan i Älvsjö en manifestation för bröderna.

”Ta inte våra kompisar”.

Plakaten som Sjöängsskolans elever i årskurs tre till sex håller upp har börjat rinna i snöfallet. Tillsammans med lärare, rektor och några föräldrar har de samlats på skolgården på för att protestera mot att deras vänner, 12-årige Timur och 9-årige Sardor, ska utvisas till Uzbekistan.

Några dagar tidigare, i ett mötesrum i skolan, drar Sardor med fingrarna över tröjan med paljetter som får olika färg beroende på vilket håll de läggs. Han har huvudet lutat mot sin mammas arm, hon har precis hämtat honom på fritids. Han går i tredje klass och undervisningen har de senaste veckorna fått ett nytt stående inslag: barns rättigheter och barnkonventionen.

– Migrationsverket måste läsa barnkonventionen, artikel tre, säger Sardor.

Den handlar om barnets bästa.

Båda Sardors föräldrar är fast anställda i Sverige. Hans mamma som undersköterska och hans pappa som snickare. I pappans senaste ansökan om arbetstillstånd skriver Migrationsverket att hans arbetsvillkor håller sig inom ramen för svenska kollektivavtal och praxis inom branschen. Tillsammans med en rad andra uppfyllda

kriterier har han därmed visat att han uppfyller kraven för att få ett tidsbegränsat arbetstillstånd.

Anledningen till att familjen inte får stanna handlar om vad som hände när de sökte skydd i Sverige 2009, efter att ha upplevt sig svårt hotade i hemlandet.

Timur var två år och hans mamma skulle snart föda Sardor. Familjen fick beslut om att deras asylansökan skulle prövas i Ungern. Men eftersom Timur och Sardors mamma var höggravid kunde hon inte flyga och familjen motsatte sig beslutet.

– Det slutade med att Migrationsverket lämnade över ärendet till polisen. Sedan tog man pappan i förvar, precis efter att sonen fötts. Pappan fördes sedan över till Ungern och då splittrade man familjen, säger Katrin Eisen, som är familjens advokat.

Så småningom fick familjen ändå sin asylansökan prövad i Sverige. De ansågs inte ha skyddsskäl och fick avslag. När de sedan ansökte om arbetstillstånd fick de ja och tillåtelse att arbeta i två år. Därefter gjorde de en ny asylansökan, fick avslag och nu får de alltså nej även för arbete.

Anledningen är att de förra året fick ett återreseförbud till Sverige – eftersom pappan inte ansågs ha samarbetat till utvisningen 2009.

Migrationsverkets presschef Per Ek säger att han förstår den svåra situation familjen befinner sig i, men att både deras skyddsskäl och frågan om arbetstillstånd har prövats och att återresebeslutet stoppar möjligheten till det sistnämnda.

– Återreseförbud handlar framför allt om hur man ser risken att någon ska avvika, vilket man bedömer att det finns en risk för i det här fallet eftersom pappan tidigare inte bedömts medverkat till utvisningen, säger Ek.

I beslutet skriver Migrationsverket att en fast anställning inte är orsak nog att häva återreseförbudet. Katrin Eisen hävdar att återreseförbudet

meddelats på felaktiga grunder och att man inte sett till hela bilden i beslutet om att förbudet inte går att häva.

– De fick det 2018, men det grundade sig på omständigheter som ägde rum 2009–2010. Alla krav är uppfyllda för att han ska beviljas arbetstillståndet, dessutom har de varit här under lång tid och de har haft uppehållstillstånd. De har arbetat sedan första dagen de fått tillstånd att göra det, mamman har inte ens varit föräldraledig, säger Eisen.

Om Timur och Sardor – och om barnens bästa – skriver man i beslutet att barn i deras ålder har starkast anknytning till sina föräldrar och att det inte skulle skada deras psykosociala utveckling att utvisas till Uzbekistan. Att de går i skolan och har vänner i Sverige ändrar inte på det.

När Sardor berättar om hur han känner inför att lämna landet får både han och hans mamma tårar i ögonen.

– Jag kommer förlora alla mina kompisar och jag kan inte språket. Jag blir ledsen och arg samtidigt när jag tänker på det.

Hans mamma skakar på huvudet när hon berättar om hur situationen känns.

– Jag har förstört mina barns liv, det är det jag tänker hela tiden, säger hon.

Familjen kommer att överklaga utvisningsbeslutet till Migrationsdomstolen för att barnen ska få möjlighet att stanna i Sverige.

– Här lyssnar man på barn, vad de säger och tycker, men det gör man inte i vårt hemland. Det finns inte heller samma hjälp i skolan med att till exempel tala uzbekiska, säger brödernas mamma.

Fredagens manifestation på skolgården är kort, men intensiv. Timurs och Sardors skolkamrater har skrivit tal, där de uppmanar myndigheter och politiker att ta hänsyn till barns rättigheter.

– Hur skulle ni känna om ni var tvungna att lämna ert hem, ert liv och era vänner?

Ett piano hörs inifrån skolan och elever och lärare stämmer upp i John Lennons ”Imagine”.

Rektor Angela Svensson säger att det kändes viktigt att Sardors och Timurs situation fick ta plats i undervisningen.

– När bröderna berättade om situationen för sina klasskamrater blev det jättestarka reaktioner, flera började gråta och man hade svårt att förstå. När lärarna fick frågor kände vi att man måste ta med det i undervisningen och berätta om bland annat barnens rättigheter och FN:s barnkonvention, säger hon.

Eleverna läser också upp ett brev som de har skrivit till

Migrationsverkets generaldirektör Mikael Ribbenvik, som Angela Svensson berättar att myndigheten har svarat på.

– Vi gör inte anspråk på att förklara hela asylprocessen, men skolans uppgift är bland annat att uppmuntra till samhällsengagemang och att leva sig in i andra människors känslor, säger hon.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se "

" Gravida kvinnan till sjukhus efter ingripandet

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

I samband med en biljettkontroll ingrep ordningsvakter mot en kvinna på Hötorgets tunnelbanestation på torsdagskvällen. Kvinnan, som är gravid och hade ett barn med sig, fick föras till sjukhus efter händelsen. Två av de vakter som deltog i insatsen har stängts av.

Tumult uppstod då kvinnan avvisades från ett tunnelbanetåg då hon påstods ha saknat biljett vid Hötorget i centrala Stockholm. Efter händelsen har det upprättats två anmälningar, berättar Åsa Wallentin, presstalesperson vid Stockholmspolisen, för DN på fredagsmorgonen.

– En gäller våldsamt motstånd, och en gäller tjänstefel alternativt misshandel, säger hon.

Kvinnan är gravid och var, enligt en uppgiftslämnare som DN talat med, på väg till sjukhuset för en kontroll. Hon hade också ett barn med sig vid tillfället när vakterna omhändertog henne.

Kvinnan kunde senare lämna sjukhuset.

När DN på fredagsförmiddagen är i kontakt med Lovette Jallow som driver Instagramkontot [action4humanity_se](#) berättar hon att hon och kvinnan som var inblandad i incidenten i tunnelbanan är på väg tillbaka till sjukhuset.

– Vi är på väg till akuten och hon har smärtor, säger Lovette Jallow. Polisen har inlett en förundersökning.

Flera personer bevittnade händelsen i tunnelbanan på torsdagskvällen och reagerade starkt mot hur ordningsvakterna behandlade kvinnan. I

situationen framgår det också tydligt att kvinnan är gravid och att hon har ett litet barn med sig.

Det 27-åriga vittnet Samuel Granholm var på plats i Hötorgets tunnelbana vid tillfället. Han berättar att han såg vakter som kom rusande och att han hörde skrik från en kvinna.

– Jag var inte på plats från början när hon drogs ur tunnelbanevagnen. Men jag såg vakter och hörde att nån skrek. Då gick jag dit och tänkte att det har hänt något igen, säger han.

Samuel Granholm berättar att kvinnan var placerad på en bänk vid perrongen och att barnet stod bredvid.

– Sen tas hon upp från den här bänken och släpas därifrån. Sen faller hon av någon anledning. Till slut kommer poliser till platsen, säger han.

Såg du att kvinnan på något sätt var våldsam i situationen?

– Nej, hon skrek bara i panik. Hon hade ont. Hon sade att hon hade ont flera gånger. Hon var bara en människa som verkligen inte ville bli bortsläpad av en massa snubbar.

Verkade det som att vakterna tog hänsyn till att hon var gravid?

– Nej. Då skulle de ju inte ha tryckt ner henne i bänken och släpat bort henne. Det var ju inte så svårt att se att hon var gravid. Om väktarna inte kan göra den bedömningen så borde de kanske inte jobba där, säger Samuel Granholm.

26-årige Siim Prääts befann sig på platsen när kvinnan drogs ut ur tunnelbanevagnen.

– Jag kom in ganska tidigt i situationen när de släpade ut henne ur tåget. Jag hörde först och främst skrik från kvinnan. Barnet grät och var helt hysteriskt. Barnet försökte bara hålla tag i sin mamma, säger Siim Prääts.

Han beskriver hur ordningsvakterna sedan släpade ut henne och placerade henne på bänken på perrongen. Till en början märkte han inte att kvinnan var gravid, men berättar att han ändå reagerade på att

vakterna tryckte ner henne i bänken med ansiktet och magen neråt och mot vägen.

– De hade vänt sig så att hon hamnade med ansiktet och magen neråt. Många reagerade starkt. Det var två vakter som verkligen tryckte ner henne. Samtidigt tog de tag i hennes armar.

Siim Prääts berättar att omhändertagandet verkade gå relativt hårdhänt till på ett sätt som situationen inte verkade kräva.

– Jag förstod inte i början att hon var gravid. Men jag märkte sen att hon hade en jättestor mage. Man såg att det var flera som stod och skrek. Det såg väldigt våldsamt ut.

Parallellt med polisutredningen har SL initierat en internutredning och två av vakterna som ingrep har tagits ur tjänst, berättar trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M), som är ytterst politiskt ansvarig för kollektivtrafiken.

– Jag har varit i kontakt med trafikförvaltningens ledning för att få deras bild och säkerställa att det görs en grundlig utredning. Jag vill signalera att vi ser allvarligt på detta och att vi vidtar alla åtgärder, säger han till DN.

Kristoffer Tamsons säger att han hoppas att situationen var ett undantag.

– Oaktat vad man kommer fram till i utredningarna vill jag att det här ska vara ett undantag. Jag kommer att kalla till mig trafikförvaltningens ledning för djupare samtal på måndagen.

Har ni fortsatt förtroende för vaktbolaget CSG?

– Jag påverkas av sådana här incidenter som alla andra, men jag vill inte föregå den interna utredningen. Den får gå till botten med vad som har hänt. Jag vet inte mer än vad som har framgått i tidningarna och vad som trafikförvaltningen sagt.

Kristoffer Tamsons fortsätter:

– Alla situationer som innebär otrygghet, hot eller våld i kollektivtrafiken är oacceptabelt. Och det är oaktat vem som står för dem.

Moderaterna i landstinget har varit drivande i att införa fler biljettkontroller, fler ordningsvakter och öka befogenheterna för dessa i tunnelbanan. Moderaterna vill bland annat att ordningsvakter ska ha möjlighet att gripa personer som reser utan biljett.

– Vi behöver se över hela den lagstiftningen. Bland annat vad det gäller nivåer på bötesbeloppet.

Anser du att ordningsvakter har tillräcklig utbildning för att kunna frihetsberöva personer som reser utan biljett?

– Jag skulle gärna se att vi hade mer poliser i tunnelbanan. Att vi har fler ordningsvakter i hela samhället beror på att polisen saknar resurser. SL:s trygghetsarbete ska bara utgöra ett komplement till polisens arbete. En väktare ska inte, och bör inte utföra polisens arbete, säger Kristoffer Tamsons.

– Jag gillar inte den här utvecklingen och situationen vi har hamnat i. Men generellt uppfattar jag att vi har både omtänksamma och väl utbildade ordningsvakter som utför stordåd.

I ett mejl till DN skriver vaktbolaget CSG:s vd Pelle Johansson:

”Då händelsen är föremål för en polisutredning kan vi tyvärr inte kommentera några detaljer. Vi kan konstatera att det finns olika versioner av händelsen men vi kommer inte spekulera om vad som har hänt.”

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

" Jeanine talar ut om händelsen

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Höggravida Jeanine var på väg till sjukhuset när kontrollanterna på tunnelbanan kom. När hon inte hittade sitt månadskort släpades hon ut ur vagnen av ordningsvakter och trycktes ner på en träbänk på perrongen. Nu berättar Jeanine om händelsen.
– Jag var rädd att mitt barn skulle dö i magen, säger hon till DN.

När DN talar med Jeanine dagen efter torsdagskvällens händelser är hon fortfarande skärrad. Upplevelsen var traumatisk för henne.

– Jag mår inte så bra, jag mår dåligt psykiskt. Jag kan inte fatta. Jag förstår inte vad som har hänt riktigt. Det är som en dröm, säger hon. Det var strax efter klockan 20 på kvällen som Jeanine tillsammans med sin 5-åriga dotter var på väg till Karolinska i Huddinge för en kontroll. Jeanine är gravid i vecka 36 och hade fått rådet att åka in för en extra kontroll och tog tunnelbanan söderut när det plötsligt kom in några kontrollanter i vagnen.

När de kom fram till Jeanine hittade hon inte omedelbart sitt månadskort och kontrollanterna ville då skriva ut en bot till henne.

– Jag hade mitt kort i fickan, men jag hittade det inte. Jag sa: ”Jag ska ge er kortet”. Då frågade de efter min legitimation och jag gav den till dem, säger Jeanine.

Kontrollanterna började då skriva ut en bot. Jeanine berättar att hon blev uppretad och skrynklade ihop boten. Därefter kastade hon den på golvet. Vid det laget hade hon hittat sitt månadskort, som enligt henne går ut den 3 februari.

– Till slut hittade jag kortet. Jag sa till dem: ”Jag kan ge er kortet”. De ville att jag skulle gå ut ur vagnen i stället. Men jag var på väg till sjukhuset och ville inte gå ut ur vagnen.

När tåget stannade till vid Hötorgets station kom ordningsvakter och bistod sina kolleger. Tillsammans drog de ut Jeanine ur vagnen. Hon skrek till dem att vara försiktiga. När de blev hårdhänta mot henne började hon få panik.

– Jag var rädd att mitt barn skulle dö i magen. Jag skrek ”Min bebis!”. På videoupptagningar från händelsen kan man se hur ordningsvakter på perrongen på tunnelbanestationen föser Jeanine mot en träbänk och trycker ner henne mot den. Ansiktet och magen ligger mot bänken när ordningsvakterna lägger sin vikt mot henne.

– De satt på mig så att jag tappade andan. Jag mår dåligt. Jag vill inte tänka på det, säger hon.

Gjorde du någonting som kan ha gett dem anledning att behandla dig på det viset?

– Jag gjorde ingenting. Jo, jag kastade den på marken. Den här tänker jag inte betala, säger hon om boten som kontrollanterna skrev ut till henne på platsen.

Enligt Jeanine var det först då som situationen urartade.

– De blev arga. Då ville de att jag skulle gå av tåget. De skrek och min dotter stod och grät. Hon var rädd.

På torsdagskvällen togs Jeanine till sjukhuset för en kontroll. Hon berättar att hon har blåmärken på kroppen efter händelsen. DN har inte kunnat verifiera den uppgiften.

På fredagen besökte Jeanine återigen akuten på grund av smärtor. Hon var också orolig för hur det hade gått för barnet i magen. På Danderyds sjukhus fick hon beskedet att barnet mår bra och nu är hon något lugnare.

Men hennes 5-åriga dotter har tagit illa vid sig av händelsen.

– Hon är fem år. Hon mår inte så bra just nu. Hon är rädd för polisen och att vakten ska slå mamma. Hon ser ingen skillnad på poliser och vakter, säger Jeanine.

Henrik Palmér på SL:s presstjänst säger att kvinnan inte ska ha visat biljett när kontrollanterna bad om det.

– Enligt den redogörelsen jag har fått ska hon inte ha visat biljett vid förfrågan. När hon sedan fick en tilläggsavgift började hon uppträda aggressivt. Har du ingen biljett måste du betala en tilläggsavgift.

Vägrar du ta en tilläggsavgift kan du avvisas från platsen, säger Henrik Palmér och tillägger:

– Vi ser allvarligt på det som hände och har nu startat en utredning. Därför vill vi inte kommentera saken ytterligare.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

" Axel, 19, ställer ut sina miniatyrer på Liljevalchs

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Axel Österholm är 19 år och ställer just nu ut sina miniatyrkonstverk på Liljevalchs vårsalong. Folkungagrillen, en thaikiosk och en nedbrunnen busskur är några av verken som går att se på utställningen. – Jag ser mina miniatyrer som ett tidsdokument och något som folk kan relatera till.

En doft av målarfärg och trä slår emot mig när jag kommer in i verkstaden på Södermannagatan. Den ligger i källarvåningen i ett vanligt bostadshus. Rummet lysas upp av ljusrör i taket, på hyllorna står färdiga och ofärdiga små byggnader och på arbetsbänken ligger olika verktyg. Här sitter Axel Österholm i timmar efter skolan och jobbar på sina miniatyrkonstverk.

– Det tar ungefär en månad att göra klart en miniatyr. Jag tycker om känslan att få till detaljerna och se att det faktiskt blir bra, säger han. I år ställer 136 konstnärer ut sina 254 verk på Liljevalchs, däribland Axel Österholms miniatyrer. Där står en replika av Folkungagrillen på Södermalm, en thaikiosk, två busskurer och en kiosk.

– Vi går förbi dem varje dag utan att tänka på att de existerar, säger Axel som vill skapa miniatyrer som symboliserar vardagen och samtiden.

En replika av blomsterbutiken vid Skogskyrkogården i Stockholm står på en av hyllorna i verkstaden. Med sina nya miniatyrkonstverk vill han främst fokusera på historien bakom och på symboliken.

– Vi åker alltid förbi den när vi ska till vårt landställe. Det är inte bara en blomsterbutik, den symboliserar döden för mig.

Axel Österholm började göra miniatyrer för ungefär ett år sedan när hans mamma ville att han skulle göra något fint till familjens landställe. Axel visar en sjöbod, där taket ser ut att vara gjort av smala omsorgsfullt placerade glasspinnar. Efter den blev det bara fler och fler.

– Jag hade en idé från början att jag skulle ansöka till Vårsalongen med mina skärgårdsbodar som en rolig grej bara, men så i början på förra året fick jag en knäpp och gjorde Folkungagrillen i stället. Axel har besökt Vårsalongen sedan han var liten och drömt om att få ställa ut där någon gång i framtiden.

– Det känns överkligt och svårt att greppa. Men också att folk jag inte känner börjar reagera på det jag gjort. Hittills har han mest fått positiva reaktioner. Fascinationen verkar bestå dels i det tekniska arbetet dels i det ”puttinuttiga” som han beskriver det.

– Det är jättekul att folk tycker om det jag har gjort, men jag vill inte att det ska reduceras till någon slags dockskåpsnivå. Jag ser det som ett tidsdokument och något som folk ska kunna relatera till. Varje konstverk som ställs ut på Vårsalongen går att köpa och det är konstnären själv som bestämmer priset. Samtliga av Axels miniatyrer sålde slut på bara två timmar.

– Jag tycker om idén att den kanske kommer stå i någons bokhylla nu. Det känns väldigt roligt.

Mathilda Ejefalk
mathilda.ejefalk@dn.se "

" Spektakulärt om hemlig gömma som skriver om historien

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Den stod bortglömd på en vind i Köpenhamn. Nu har litteraturvetaren Martin Kylhammar samlat ihop vinlådan med Kate Bangs dagböcker och brev till en bok som ruskar om historien. Maria Schottenius har läst en sensationell studie. Martin Kylhammar "Ett hemligt liv. Verner von Heidenstam och Kate Bang" Albert Bonniers förlag, 650 sidor

Då och då dyker det upp en hemlig låda. Det sker i sagor och i forskning. Inte så sällan hittar någon en dammig, bortglömd förvaringsbox på en vind. Den öppnas och historien måste skrivas om. Verner von Heidenstam och den 33 år yngre Kate Bang inleder 1916 en kärleksrelation på Mössebergs vattenkuranstalt utanför Falköping. Hon är 24 år, högborgerlig och gift med Otto Bang i Köpenhamn. De har två barn och hon har haft en förbindelse utanför äktenskapet, som håller på att lösas upp. Nu möter hon den 57-årige svenske skaldesfursten, som samma år får Nobelpriset och är nyseparerad från sin tredje hustru Greta (senare Österling). De njuter av snön, åker skidor, umgås och blir förälskade.

De kallt skimrande dagarna i Mösseberg är inledningen på ett 20-årigt liv tillsammans. Ett hemligt liv, på många sätt. De gifter sig aldrig, hon friar två gånger (en gång till och med på knä) men han säger nej. Mot slutet friar han, då säger hon nej, det är för sent. I själva verket är kärlekshistorien över för hennes del och kränkt och rasande kör - Heidenstam ut henne från hemmet på Övralid, som de byggt upp

tillsammans. När han dör 1940 sätter den riktigt hårda striden om - Heidenstams Övralid i gång.

Martin Kylhammar är litteraturvetare, professor i Linköping och gästprofessor vid Sorbonne. Han disputerade 1985 på en avhandling om Verner von Heidenstam och August Strindberg. Kylhammar sitter dessutom i styrelsen för Övralidsstiftelsen, som förvaltar Heidenstams kvarlåtenskap och som årligen delar ut pris till författare eller humanistiska forskare. På hans institution i Linköping finansierar stiftelsen en doktorandtjänst med namnet "Heidenstam: hans tid, teman och texter".

Martin Kylhammar är med andra ord tätt knuten till Heidenstam sedan många år och det är därför inte underligt att det var just han som fick ta hand om den hemliga lådan, som under spänning öppnas i boken. Trälådan innehöll från början tolv flaskor franskt slottsvin men förvandlades av Kate Bang under 20-talet och framåt till en hemlig gömma för alla hennes dagböcker, foton, brev och anteckningar. Lådan följer med henne livet ut, till hennes död 1976. Så glöms den bort på en vind i Köpenhamn.

Men 2014, i samband med utdelandet av Kate Bang-priset på Övralid, kom hennes barnbarn från Danmark med trälådan, som de hade hittat. Den skänktes till Övralid.

Det är ett storslaget arbete Martin Kylhammar utför när han på 650 - sidor lägger detta 10 000-bitarspussel över Kate Bang i en historia full av lögner, svek och smutskastning. Utöver de böcker som redan finns, bland andra Fredrik Bööks Heidenstamsbiografi i två band (skriven tillsammans med Kate Bang), Kate Bangs egna skildringar "Vägen till Övralid" och "Övralid" och Per Gedins "Verner von Heidenstam. Ett liv" ger Martin Kylhammar en ny bild av Kate och H, som han genomgående kallar dem. Boken är vackert formgiven av Annika Lyth som bygger den med hjälp av helsidor med fotografier oftast funna i trälådan.

Jag läser, fascinerat och uppmärksam, men måste ändå säga att boken, särskilt i de två första delarna, är alltför detaljerad. Här prickas det av besök, kalas, gästlistor, inköp, resor, hotell och promenader som kan göra vem som helst snurrig.

Av något skäl har Martin Kylhammar valt att redovisa hela forskningsinsatsen. Han tycks anse att ingen ska behöva gå till den där trälådan igen för att leta vidare. Jag kan förstå tanken, även om boken som bok hade tjänat på raskare tag genom åren. Martin Kylhammar - sällar sig i det avseendet till en svensk tradition av långskrivande litteraturvetare, som vänder på alla stenar många gånger om.

Fredrik Böök väver i sin biografi ihop verk och liv. Det gör inte Kylhammar. Delvis beror det på att Heidenstam vid den tid som avhandlas hade slutat skriva. Det här handlar inte om ett diktarliv, utan om ett hemligt liv med en diktare, eller före detta diktare.

Huvudpersonen är Kate Bang. Charmerande, okonventionell, kulturellt intresserad, sportig. Hon har känt det nödvändigt att dölja väldigt mycket i sitt liv. Och här går Kylhammar loss som en Sherlock Holmes i sin kartläggning. Han provar hypoteser mot varandra, redovisar de olika versionerna (1 och 2) som verifieras eller falsifieras med hjälp av brev och berättelser från olika håll. Han ser vad som sker "på scenen" och går då och då "bakom scenen" som han uttrycker det, och får andra perspektiv. Han skriver tydligt samtidigt som han är pratsam som berättare och gillar cliffhangers.

Politik är inget större ämne i boken, men Martin Kylhammar tar ändå upp den resa paret Heidenstam-Bang tillsammans gjorde i Europa i början av 20-talet, då stora strejker hindrade dem, jagade dem ur tåg och fick dem att hamna på enkla hotell utan mat och betjäning. Förfärligt, tycker de, och gläder sig vid nästa resa i Italien åt hur - Mussolini rensat upp och skapat ordning. "Unga svartskjortor höll vakt, och någon bättre och säkrare polisstyrka kunde ej tänkas. H - gladde sig obeskrivligt över denna folkrörelse, hans tro på Mussolini

växte för var dag, Italien var räddat, därpå tvivlade han inte. Han köpte en bild av Il Duce”, skriver Kate Bang i ”Vägen till Övralid”. Adolf Hitler däremot, gav honom kluvna känslor. En nazistisk agent, Paul Grassman, nästlar sig enligt Kylhammars beskrivning in i - Heidenstams liv och manipulerar honom att ge Hitlervänliga intervjuer. Heidenstam tar även emot Rudolf Hess och hans hustru på Övralid i maj 1935. Han såg Hitler som en motkraft till bolsjevismen, men var emot nazisternas antisemitism. Kate Bang var av judisk börd, liksom förläggaren Karl Otto Bonnier, som vid ett tillfälle skrev till Heidenstam om en intervju denne hade givit Grassman och menade att han ”borde ha markerat i ’judefrågan’”. Och 1935 protesterade Heidenstam offentligt mot den tyska förföljelsen av judar. I Sverige umgås paret med kollegan i Svenska Akademien Sven Hedin (upptäcktsresanden som försvarade Hitler och nazismen), landshövdingeparet Alice och Eric Trolle, konstnärsparet Oscar och Sass Björck, författaren Albert Engström, skulptören Carl Milles och författaren Ellen Key, som under en tid blir deras granne på Strand. Prins Eugen tillhör också den nära vänskretsen. Kate Bang har egna vänner framför allt i Danmark, där hon har bostad (ordnad av en vän och tidigare älskare) och där hon träffar sina barn, även om de periodvis tillbringar sina lov på Övralid och kallar Heidenstam för ”bedstefar”. Efter det att Kate Bang drivits på porten av Heidenstam – som länge hade varit klagande, sjuklig, känt sig ensam och övergiven och nu var tämligen dement – utbryter en strid om testamentet, där det står att Kate Bang till sin död skulle förvalta Övralid och sedan låta egendomen och kvarlåtenskapen gå över till stiftelsen. Heidenstams vän, arkeologen Otto Frödin, mobiliserar för att göra Övralid till något som stämde med Frödins eget grovhuggna nationalistiska patos, och Kate Bang skrivs bort ur testamentet. Frödin var uppfinningsrik i sin ambition att utplåna minnet av Kate Bang. Bland annat ordnade han så

att Emilia Uggle, första hustrun, hamnade i samma grav som Heidenstam och han tillsatte en privatdetektiv för att gräva fram skvaller och skandaler om Kate Bang. ”Danskan på Övralid” skulle släpas i smutsen.

Bang finner en allierad i form av litteraturprofessorn, akademi-ledamoten, kultureddaktören på Svenska Dagbladet och tyskvännen Fredrik Böök, ordförande i Övralidsstiftelsen. De blir passionerat förälskade, Kate Bang hyr en lägenhet i Lund, de båda arbetar tillsammans med biografien. Fredriks och hustrun Toras äktenskap håller på att rämna. Samma sak hade hänt några år tidigare med en nära vän som velat lämna sin hustru för Kate. Den skandalen kunde ha skapat stora problem för henne, eftersom relationen med familjevännen Vagn Aagesen några år pågick parallellt med förhållandet med Heidenstam. Detta gick dock spionerna förbi. Men ur den gamla trälådan stiger sanningar, förklaringar, sensationer, som leder vidare till polisprotokoll, skilsmäsoavtal, testamenten, läkardiagnoser och mängder av brev. Själv kommer Kate Bang ut ur kulisserna där hon frivilligt och ibland ofrivilligt hållit till. Hon gjorde vad hon kunde för att arrangera för sin egen frihet. Och skrev själv på sin dubbla historia, den offentliga, manipulerade, och den hemliga och mer trovärdiga. Två helt olika versioner, som Martin Kylhammar redogör för i sin imponerande och sensationella dokumentation.

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se "

" Framgångssagor. Måste alla förebilder vara så förbaskat heroiska?"

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Elena Favilli & Francesca Cavallo
"Godnattsagor för rebelltjejer del 1 och 2"
Övers. Åsa Jonason.

Max Ström Woodward
"Starka kvinnor. Sanna historier om modiga kvinnor – råd och inspiration till unga idag"
Övers. Klara Wik. Ordalaget

Kate Hodges
"Kvinnorna som format vår värld och deras kopplingar till varandra"
Övers. Emeli André. Lind & Co

Ben Brooks
"Sagor för pojkar som vågar vara annorlunda – Sanna berättelser om fantastiska pojkar som förändrat världen utan att döda drakar"
Övers. Emeli André. Lind & Co

Med famnen full av återvinning betraktar jag missmodigt soprummets "fyndhylla" där "helt schyst tusenbitarspussel, endast en bit saknas", tronar. Motivet är Malmströms "Grindslanten", fem småkillar slåss vilt om en peng medan en, säger en, flicka gråtande betraktar bråket. I

dunklet framträder ytterligare ett meddelande från pusselkartongen: "OBS! tjejens ansikte".

En glasklar soprumsmetafor för hur vi fortsätter att osynliggöra flickor och kvinnor. 999 pusselbitar kvar, den enda saknade är just "tjejens ansikte". En slump förstås men en bestickande sådan. Osynliggöra, förlöjliga, kränka, förtrycka, stympa, negligera... Listan är lång för hur alltför många av världens flickor/kvinnor behandlas. Metoo är en obevaklig rörelse mot förändring även om förvånande lite trots allt har skett efter 2017 års världsomspännande manifestationer. Vi har lång väg kvar att gå, så nog behöver vi uppmuntran.

Redskap på vägen är, förstås, litteraturen. I böcker hämtas tröst, insikt, kunskap, inspiration och jäklar anamma. 2018 års Almapristagare Jacqueline Woodson förmedlar insiktsfull dådkraft och Katarina Wennstam skriver numera även för unga läsare. Nu utkommer också rader av handböcker, eller ska jag kalla dem exempelsamlingar, med berättelser om flickor och kvinnor som vågat gå mot strömmen. Som stått upp för sig själva, för sin sak och sina medmänniskor.

2017 kom "Godnattsagor för rebelltjejer – 100 berättelser om fantastiska kvinnor" (Max Ström) Boken har sålts över världen i miljonupplaga. 2018 följde så "Godnattsagor för rebelltjejer 2". Titeln är mumma för var och en som vill förmedla girlpower. Samma år utgav Lind & Co "Kvinnorna som format vår värld och deras kopplingar till varandra". Vem som fick för sig att på svenska så till den grad trassla till originaltiteln "I know a woman", är en gåta, men ändå i linje med bokens kopplingar mellan olika kvinnoporträtt. Så fogas till exempel 1800-talets engelska drottning Victoria samman med Florence Nightingale, som fick medalj av drottningen, och Fanny Mendelssohn som komponerat den musik hennes brorsa Felix –

Victorias favoritkompositör – låtsades var hans verk. Fanny blev i sin tur kompis med en annan kvinnlig, och motarbetad, kompositör, Clara Schumann, som småningom kom att porträtteras på filmduken av den självständiga Katharine Hepburn. Hänger ni med? Lite snårigt blir det, men trots allt är detta den bok i högen som bjuder den roligaste läsningen. Ett feministiskt stigfinnande som dessutom är mindre mallat och mer personligt än de rebelliska godnattsagorna. I dem känns det oförutsägbart uppkäftiga trots allt aningen långt borta.

Godnattsagorna har sin bestämda form, en kvinna per uppslag, kortfattad, snarast rapsodisk, text på vänstersidan och så ett illustrerat porträtt på högersidan. I del två medverkar hela femtio illustratörer, ingen bild den andra lik, och ingenstans i någon av de aktuella böckerna, existerar ett enda fotografi. Resultatet blir, trots säkert helt andra ambitioner, att strömmen av förebilder anonymiseras. Urvalet sammanfaller förstås också ofta: Rosa Parks, Virginia Woolf, Malala, Frida Kahlo, Marie Curie, Astrid Lindgren, Michelle Obama... Många världsberömda, andra okända men knappast mindre intressanta. Om vi bara hade fått lära känna dem bättre, om deras tillvaro problematiserats en liten aning. Om författarna inte hade förenklat och serverat patentröskningar som i "Starka kvinnor. Sanna historier om modiga kvinnor – råd och inspiration till unga idag" (Ordalaget), där var och en av de presenterade förutsätts ha kända svar på snart sagt allt.

Om bara inte alla individer framställts så förbaskat heroiska. "Nej är aldrig ett godtagbart svar för mig", säger den italienske tävlingsfäktaren Beatrice Vio, född 1997 och numera flerfaldig vinnare i Paralympics trots att hon tvingats amputera både ben och underarmar (Godnattsagor 2). Det är fantastiskt – men strömmen av

framgångssagor förstärker samtidigt känslan av att du behöver övermänskliga krafter för att lyckas som tjej.

Föga tröst är att ungefär samma förhållande gäller i "Sagor för pojkar som vågar vara annorlunda" (Lind & Co). Berättelserna om dessa pojkar, som också de verkar för rättvisa, handlar förvisso inte om några drakdödare men nog finns här en överrepresentation av dem som både trotsat hungriga hajar och, som det framställs här, stigit ur ingenstans och hux flux nått stor framgång.

Mitt i dessa kraftflöden saknar jag att få vara "good enough". Också vardagsmod och förebilder ur den lilla vardagen kan medverka till att rubba en orättmätig världsordning.

Pia Huss

kultur@dn.se "

" Barn & Ung-listan. 2/2

DN_LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

DN:s kritiker listar de bästa böckerna för barn och unga just nu.

1. Anders Holmer

"Inget händer"

Natur & Kultur (från 3 år)

Händer inget? Jo, om man tittar närmare dansar fågeln, fästingen åker skidor, hästen sjunger, alla på dansanta rim. Anders Holmer har tidigare gjort "Regn" (2018) och "Allting händer" (2017).

2. Hédi Fried och Stina Wirsén

"Historien om Bodri"

Natur & Kultur (från 3 år)

Berättelsen om Förintelsen för de minsta. Hédi Fried balanserar skickligt mellan det som är omöjligt att berätta och det som måste sägas. Oändligt vackra, färgstarka bilder av Stina Wirsén.

3. Julie Andem

"SKAM"

Övers. Sandra Beijer, Mondial

Manuset från den norska tv-seriesuccén, men här ingår också bortklippta scener och kommentarer från Julie Andem, som skrev manus och regisserade. Boken skildrar första säsongen, där Eva börjar på gymnasiet.

4. L M Montgomery

"Drömmens uppfyllelse"

Övers. Karin Jensen, Lind & co (från 12 år)

Anne på Grönkulle-seriens roligaste bok, med livfulla skildringar av kvinnliga studenter i början av 1900-talet och hur Anne möter drömprinsen. Återutgivning, tryckt första gången 1915.

5. Klara Persson

"Det fattas något här"

Rabén & Sjögren (från 3 år)

Två ensamma bokstäver, ett V och ett I, undrar över varför livet känns så tomt. Vad är det som saknas? Mat? Saker? Klara Persson gör konst av längtan efter gemenskap, och de nya möjligheterna för ett VI.

Topplistan sammanställs av DN:s kritiker Steven Ekholm, Emma Holm, Pia Huss, Martin Hellström, Lotta Olsson, Ulla Rhedin, Alexandra Sundqvist och Lydia Wistisen. Fler barn & ung-recensioner finns att läsa på kultur.dn.se. "

" Emma Bouvin: 'Mamma dog när hon gjorde det hon älskade mest – fixade skorstenskåpan' skulle barnen inte säga

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Min första tanke är att min man får ta hand om problemet. Men det är viktigt att visa barnen att det inte bara är pappa som fixar och tricksar i familjen.

En kväll börjar det låta som om någon står på vårt tak och försöker slå hål i det med hjälp av enorma kastruller. Jag och min man pratar om hur jobbigt ljudet är.

– Barnen kommer ju vakna om det fortsätter så här!

– Herregud, det låter verkligen som om någon står och hoppar på taket? Ska det vara så här nu?

Vi suckar och går och lägger oss.

Nästa förmiddag får jag ett meddelande. ”Hej. Detta är grannen mittemot. Jag kan se att plåtskyddet på er skorsten håller på att flyga i väg. Ena sidan har lossnat.”

Gör en mental notering om att be min man ta sig upp på taket samtidigt som jag messar till grannen om råd.

Svaret kommer snabbt och jag läser i mobilen: ”Det kan vara att bara skruvarna har lossnat. Det ska kollas först. Klättra, alltså din man, upp på taket.”

Grannen menar antagligen väl och har troligen uppmärksammat vem det är som oftast går klädd i blåställ i min familj (ledtråd: det är inte jag). Men där och då bestämmer jag mig. Om någon ska ta sig upp på taket så är det jag.

Mitt beslut tas emot med viss skepsis.

– Jag tycker också att din man ska klättra, säger min nyförlösta kompis som tagit en kort paus från att oro sig för RS-virus. Kom ihåg att vi är för jämställdhet så länge det gäller grejer vi vill ha. Mer pengar, mer fritid, etcetera. Allt annat är en fälla.

Jag invänder att jag faktiskt är bättre än min man på att laga saker.

– Man ska inte tävla om tråkiga saker, påpekar kompis.

Min mamma å sin sida frågar om min man är sjuk. Eller skadad? Eller bortrest? För någon annan anledning till att jag skulle upp på taket och härja kan hon absolut inte se.

Denna svaga uppbackning är dock ingenting i jämförelse med hur underligt min man tycker det är att jag – av alla människor – ska upp på taket.

Han säger det inte rakt ut, men låter antyda det genom att anmärka på allt i min förberedelseprocess.

– Ska du ha de DÄR skorna?

– Var är din pannlampa? HAR du ingen pannlampa?

Jag ignorerar honom och upplyser barnen om att mamma måste fixa lite på taket, så nu ska hela familjen klä på sig och gå ut.

Det känns bra att visa barnen att det inte bara är deras pappa som fixar och tricksar i familjen. Femåringen har redan börjat ifrågasätta varför mamma aldrig kör bilen (ärligt svar: för att hon tycker det är mycket roligare att blippa på mobilen) eller skottkärran (ärligt svar: vill inte). På taket till vårt tvåvåningshus slår det mig med full kraft hur högt det är häruppe. Jag blir också påmind om att jag lider av ganska rejäl höjdskräck.

Jag gör det enda rimliga i situationen. Jag lägger mig på mage och krälar framåt.

– VARFÖR GÖR DU SÅ DÄR MAMMA, ropar min femåring nerifrån marken.

– JA SER INTE MAMMAAAAA! vrålar min tvååring som står bredvid honom.

– TYST! MAMMA MÅSTE KONCENTRERA SIG FÖR ATT INTE RAMLA NER! skriker jag pedagogiskt.

Tänker på hur det skulle vara för barnen om jag ramlade ner och dog inför deras ögon. Ett så ovärdigt sätt att dö. "Mamma dog när hon gjorde det hon älskade mest – fixade skorstensåpan", skulle barnen antagligen inte säga om mitt dödsfall i framtiden.

När jag slutligen har lyckats ta mig fram till skorstenen och vågat ställa mig upp på vingliga ben funderar jag en stund på vad jag hade tänkt göra nu. Skorstensåpan skruvar har mycket riktigt lossnat, men jag har inga verktyg med mig upp. Jag lyser med mobilens ficklampa, tar ett par bilder, passar på att ta en taksselfie. Testar att trycka ner de gamla skruvarna i hålen igen. Får inte i alla, men åpan sitter faktiskt på plats. Det får räcka.

Nere på marken börjar min femåring gråta och jag förstår att jag måste ner och trösta honom.

Krälar tillbaka till stegen, lyckas undvika att halka på nervägen.

– Jag är här nu, mamma är här, allt gick bra, säger jag och omfamnar mitt stora barn.

Han lugnar inte ner sig.

Fullt begripligt med tanke på att familjens stora stöttepelare och fixarhjärte precis har riskerat livet för hans skull.

– JAG GICK RAKT IN I FOTBOLLSMÅLET! PAPPA SÄGER ATT JAG BORDE HA VETAT VAR DET STOD MEN DET ÄR FÖR MÖRKT, tjuter han.

Vi går in. Skorstensåpan skramlar inte ett dugg längre. Jag är omåttligt stolt över min insats.

Sedan kom stormen Alfrida, men det är en annan historia.

Emma Bouvin

emma.bouvin@dn.se "

"Emma Bouvin började som reporter på Dagens Nyheter 2009. Hon bor i ett radhus i södra Stockholm. Jobbar med granskande journalistik till vardags och har fått höra att hon borde sprudla mer. Hon skriver krönika i DN Lördag varannan vecka. "

" Läkarens råd: så mår du bättre. Och här är frågan som han tycker att alla patienter borde ställa.

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

De flesta patienter kan, nästan oavsett sjukdom, må bättre om de gör några små förändringar i vardagen. Det tror läkaren Rangan Chatterjee och hans idéer och allt friskare patienter gav honom en egen tv-serie. DN:s Augustin Erba har talat med läkaren i BBC-serien "Doctor in the house".

Det här är historien om en läkare som kände sig maktlös. Den känslan förändrade honom i grunden. Nu har han ett budskap till alla oss som söker läkarhjälp.

Men vi börjar i ögonblicket då han kände sig maktlös.

Den brittiske läkarens första barn, en liten pojke, är sex månader gammal och familjen är på skidsemester i Chamonix. Allt har varit som vanligt. Sonen är en vanlig bebis, en bebis som ammas de första sex månaderna. De tre i familjen har just firat sin första jul tillsammans.

Och så, på kvällen när pojken ska sova, ropar Rangan Chatterjees fru på honom.

– Hon säger att hon inte kan lägga honom, för att något känns fel, berättar Chatterjee på telefon från Storbritannien.

Det hörs på hans röst att han fortfarande bearbetar minnet.

– Min fru sitter på soffan. Hon ropar till mig: Han rör sig inte.

I husen och hotellen i skidorten ägnar sig folk åt after ski. Några laddar säkert med pasta för att orka ännu en dag i de oändligt vita

backarna. Men hos familjen som försökt få några lediga dagar efter sitt första halvår som föräldrar till en liten pojke är katastrofen på besök. Rangan Chatterjee går fram till soffan där barnet ligger och försöker få liv i det. Bebisen är stel, reagerar inte.

– Jag tror att han kanske håller på kvävas. Han hade varit snuvig och hade mycket slem. Jag vände på honom. Försökte rensa hans luftvägar. Nu har den mysiga semesterkvällen förändrats och två föräldrar drabbas samtidigt av panik för inget hjälper. De bestämmer sig för att ta sig till närmaste sjukhus.

Det har snöat häftigt, så vägarna är svårframkomliga. Däcken får inte fäste och bilen får en allvarlig sladd.

– Jag håller på att köra ihjäl oss allihop, säger Chatterjee.

De kommer fram till sjukhuset och i de andra läkarnas blickar märker föräldrarna att det är allvar.

– Jag såg direkt att de blev rejält bekymrade. Ibland kan barn i den ålder få ett krampanfall, men då orsakas det av feber. Och min son hade ingen feber.

Rangan Chatterjee växte upp i en läkarfamilj. Hans pappa, som kommer från Indien var läkare.

– Jag blev specialist på njurar, men jag ville inte tillbringa hela livet med att bara titta på njurar. Så jag gick från att vara specialist till allmänläkare.

Det var inget som familjen förstod. Chatterjees pappa hade svårt att förstå varför sonen hade lagt all denna kraft på en prestigefylld specialistutbildning och i stället blev det mindre statusmättade allmänläkare.

– Jag utbildade mig och trodde att jag hade fått lära mig hur det går till att bota folk. Och så kunde jag inte hjälpa min egen son.

Men det här att inte kunna hjälpa var något som Chatterjee upplevde inte bara den där dagen i Chamonix, utan också med sina patienter.

– Jag hade träffat kanske 40–50 patienter på en dag. Vi har tio minuter per patient. Jag tittade igenom listan. Hur många hade jag hjälpt i dag? Uppriktigt sagt, högst 20 procent. Jag hade satt plåster på de flestas problem, men inte gått till botten med dem.

Han hade funderat över detta länge: Varför uppstår glappet mellan vad folk vet att de borde göra – röra på sig, äta bättre – och vad de gör?

En del av förklaringen ligger i vår moderna livsstil.

– För femtio år sedan var livet inte lika bekvämt som det är nu.

I Frankrike har familjen med det svårt sjuka barnet skickats vidare till ett nytt sjukhus. Ett större. Där tar de två ryggmärgsprov på den halvårsgamla bebisen.

– Ett par timmar senare får vi resultatet.

Deras son har låga nivåer av kalcium.

Ytterligare några timmar senare får de besked att det beror på D-vitaminbrist.

– Vi kände att vår son kunde ha dött den här natten.

Men den största insikten och den som förändrar Rangan Chatterjee är den att hans son hade en sjukdom som han hade kunnat förhindra. Den moderna läkekonsten räddade sonen för den gav honom kalcium och vitamin D.

– Jag är hans pappa, jag har examina i immunologi. Jag är läkare, jag är specialist. Trots alla mina kvalifikationer kunde jag inte hjälpa honom.

För Rangan Chatterjee har tillvaron förändrats efter att han fått uppleva maktlösheten. Han har ett självpåtaget uppdrag. Den svåra vitaminbristen som drabbat hans son bär han skulden för, tycker han själv. Han borde ha sett tecknen. Och en av konsekvenserna av sjukdomen – tror han – är att sonen har fått allvarliga eksem.

Han sitter och studerar de senaste rönen, den senaste forskningen. All hans fritid går åt till detta och han blir skickligare. Får en större bredd.

Han inser att han inte längre kan acceptera det nuvarande systemet.

Han kan inte acceptera att läkaren träffar en patient i tio minuter och inte hinner ta reda på vad grundproblemet är.

På tio minuter hinner man kanske inte ens gå igenom vilka andra mediciner en patient tar, för att undvika att de förstärker eller försvagar varandras effekter.

På tio minuter hinner man inte upprätta ett tillräckligt förtroende. Det är knappt så att tio minuter räcker för att gå igenom symptomen.

Han vill något annat. Han vill lära känna patienten från grunden, för det är först då han tror att han kan göra skillnad.

Han vill besöka människor, se hur de har det hemma, se helheten. Och det blir möjligt för honom när BBC vill att han ska göra ett tv-program åt dem.

Det blir "Doctor in the house". Han besöker sjuka människor, följer med dem i vardagen och försöker identifiera deras sjukdom, men också vad det kan bero på.

– Jag har varit läkare i snart 18 år. Under tiden har jag insett att 80 procent av det jag möter varje dag är orsakat av livsstil.

I sin nya bok "Hälsobalansen" beskriver han vad de flesta av oss kan förändra.

– Jag kände att jag ofta gav patienterna piller. Folk behöver en livsstilsförändring, inte en farmaceutisk lösning. Jag säger inte att piller inte är bra, jag bara säger att vi använder dem för mycket.

Hans bok är fylld av självklarheter. Det är samma sak som vi alla har hört från Livsmedelsverket, Socialstyrelsen, din gymnastiklärare och din sjukgymnast och kanske från din läkare. Det är: Rör på dig, ät nyttigare (och lagom mycket), sov ordentligt och avsätt tid för avslappning.

Vi vet allt detta. Finns det någon människa som inte vet att det är dåligt att sova för lite eller äta för mycket?

Men det Rangan Chatterjee har gjort är att han brutit ner de här fyra områdena till något som han tror är lättare att genomföra.

– Det handlar inte om den perfekta dieten eller det perfekta gympasset. Det handlar om balans, säger han.

Därför är det bättre att göra något i varje kategori än att försöka göra allt i en.

Han tycker att det han har märkt under alla år som läkare är hur vår moderna livsstil är medskyldig till många av de besvär som människor lever med. Besvär som går att mildra eller faktiskt bli av med.

– I tv-serien gjorde jag hembesök och fick en helhetsbild av patienternas liv. Det spelade nästan ingen roll vilka problem de hade – klimakteriet, sömnbrist, panikångest – nästan alla kunde må betydligt bättre om de gjorde förändringar i sin livsstil.

Att ens få träffa en läkare i Sverige kan ta tid, inte lika lång tid som i Storbritannien, men väldigt lång tid. Och sen, när man äntligen kommer till läkaren, vad ska man göra då? Rangan Chatterjee har svaret på det.

Vad ska man fråga sin läkare?

– Det fler människor borde fråga är "Vad kan jag själv göra?" Folk frågar inte det.

Det kan vara den viktigaste frågan och det är också den frågan som faktiskt kan ge väldigt stort resultat.

– Folk kommer till läkaren och förväntar sig en lösning.

Och efter att läkare är ut och är in mött människor som förväntar sig piller så hamnar många läkare, enligt Chatterjee, i en vana att ge människor vad de vill ha.

Svaret på frågan vad vi själva kan göra är något som vi kanske inte vill höra. Men den som rannsakar sig själv vet ju att den kanske inte kommit ihåg att ta sin medicin varje dag vid rätt tid, inte gått ner i vikt

som doktorn uppmanade till eller struntat i de där tråkiga övningarna som sjukgymnasten gav dig.

Det är precis i det där glappet som Chatterjee arbetar – glappet mellan det du vet att du borde göra och det du faktiskt gör.

– Jag har försökt göra varje mål genomförbart. Du måste inte lägga en timme om dagen. Jag brukar göra överenskommelser med patienter. Ibland är det bara att vara överens om att göra två minuters meditation om dagen.

De små stegen kan sedan leda till större. Han beskriver otaliga exempel på patienter som börjat med någon minuts meditation eller med en kvarts extra promenad från jobbet som sedan leder till genomgripande förändringar.

En kvarts promenad är inte bara motion, det är tid för eftertanke. Det är lugnande att promenera. Den som är lugnare sover oftast bättre. – Sömnbrist har blivit en epidemi. Sömnbrist försämrar minnet och koncentrationen. På lång sikt är sömnbrist kopplat till ett otal sjukdomar. Hos de flesta som har problem med sömnen, som jag har träffat, beror det på något som de gör i sin vardag. Folk förstår till exempel inte hur länge koffein stannar kvar i kroppen. Därför ska man inte dricka kaffe efter lunch.

Han följer själv sina egna råd, men är inte i närheten av att göra alla saker som han listat. Och han menar att det är själva poängen: vi måste inte vara perfekta, vi måste bara hitta ett sätt att börja göra de saker som vi egentligen vet att vi måste göra. Kanske kan Chatterjees idéer sammanfattas med att han försöker sänka tröskeln. Och hans sätt att prata med sina patienter.

– Jag försöker hjälpa dem utan att vara dömande.

Och hur gick det för hans son?

I dag mår han bättre och familjen har fått ett barn till, en dotter. De svåra eksemen har inte försvunnit helt, men nästan.

Augustin Erba augustin.erba@dn.se "

"Testa dig själv: 20 råd för bättre hälsa

Klarar du två kryss i varje kategori?

Då tror läkaren Rangan Chatterjee att din hälsa kommer att förbättras.

VILA

- Egentid varje dag.
- Skärmfri söndag.
- Skriv en tacksamhetsdagbok.
- Utöva stillhet varje dag.
- Ät en måltid per dag vid matbordet – utan telefon, surfplatta eller dator.

ÄTA

- Avnormalisera socker (och rensa smaklökarna).
- Ät fem olika grönsaker varje dag.
- Ät all mat inom ett ätfönster på 12 timmar.
- Försök att dricka åtta små glas vatten per dag.
- Renodla maten och undvik livsmedel med fler än fem ingredienser.

TRÄNA

- Gå minst 10 000 steg varje dag.
- Någon form av styrketräning två gånger i veckan.
- Någon form av högintensiv intervallträning två gånger i veckan.
- Inför pauser på jobbet då du rör dig.
- Träna sätesmuskulaturen dagligen.

SOVA

- Skapa en helt mörk sovmiljö.
- Tillbringa minst 20 minuter utomhus varje morgon.
- Skapa en rutin för sänggåendet.
- Låt hjärnan komma till ro.
- Allt koffein intas före klockan tolv på dagen. "

" Värmande wintersoppor till vardag och fest

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Soppor kan vara snabb och enkel vardagsmat eller elegant och lyxig festmat. Stjärnkocken Tommy Myllymäki lagar soppor för alla tillfällen, och efter soppan vankas det efterrätt.....

Recept: Tommy Myllymäki

Tommy Myllymäki har vunnit Årets kock, tävlat i Bocuse d'Or, medverkat i tv och drivit flera restauranger.... och har gett ut flera kokböcker, bland annat "Sås", "Fisk & skaldjur" och "Grönsaker – tillbehör & garnityr".

Tommys tips

Använd buljong med mild karaktär, till exempel kycklingbuljong eller en grönsaksbas med purjolök, timjan och vitlök. För mörkare soppor kan man börja med en bas på rostade grönsaker. För kraftig kycklingbuljong i exempelvis en blomkålssoppa kan göra att den smakar mer kycklingsoppa än blomkålssoppa.

Tänk på att det inte räcker med att smaka av med en sked av soppan. Minst tre snabba skedar av soppan i följd behövs för att få en korrekt känsla av hur den kommer smaka vid middagsbordet.

Hur fyllig soppan är avgör hur stor portion du bör servera. Är den tänkt som förrätt kan det vara alldeles för mycket med en helt fylld djup tallrik. Det är bättre att känslan efter soppserveringen är att man vill ha mer, än att känna sig helt nöjd.

Om det är bitar av grönsaker i soppan måste de vara lagom stora för att äta med sked, man ska inte behöva dela grönsaksbitarna med skeden. Hur mycket saker du lägger i soppan beror på hur tjock basen är. Ju tjockare bas, desto mindre saker kan du addera.

Blender, visp och sil är bra utrustning. Blendern bör vara kraftfull nog att mixa sönder råvaror som innehåller mycket stärkelse, som potatis och vita bönor. En vanlig spiralvisp är användbar när man värmer upp soppor, och en finmaskig sil kan rädda en soppa som du inte riktigt lyckas få rätt konsistens på.

Vad är potage?

Potage är en tjockare soppa som kokat så länge att grönsakerna faller sönder och blir mosiga. "

" Ledare: Dagens ordning duger inte när polisen sviktar

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Det behöver inte alltid vara som det framstår vid första anblicken. Men nog finns det frågor att ställa kring ordningsvakternas ingripande mot en höggravid kvinna i tunnelbanan i Stockholm.

Delar av skeendet fångades på film, Efter att kvinnan och hennes barn förts ut ur tunnelbanevagnen placerade ordningsvakterna under bryska former den gravida kvinnan på en bänk med den stora magen nedåt och händerna på ryggen. Enligt vittnen ska de därefter ha försökt släpa bort henne, varpå hon på något sätt ramlade.

Det är inte brottsligt att tappa bort sin biljett, så som kvinnan ska ha hävdad att hon gjort. Däremot säger lagen att den som inte kan visa upp en biljett vid kontroll kan få en tilläggsavgift. Den tilläggsavgiften ville inte kvinnan betala, enligt ordningsvakterna. Då har de i sin tur rätt att avhysa henne från tunnelbanan.

Att det finns tillfällen och situationer då avhysning är det enda rimliga alternativet råder det inga tvivel om. Men inte under vilka former som helst.

Ordningsvakter har ett svårt yrke. Det är tungt och utsatt, och när de handlar rätt och rådigt går det obemärkt förbi. Sällan är människorna de möter i sitt arbete märkbart tacksamma över deras insatser.

Allmänheten har liten kunskap kring vakternas arbete, och vilka befogenheter de faktiskt har. Samtidigt har ordningsvakterna blivit allt viktigare: det är ett faktum att svensk polis har svårt att klara sitt uppdrag. Det är också därför nästan var femte kommun i dag anställer ordningsvakter för att bevaka och patrullera offentliga platser (Ekot 24/4 2018). Någon måste ju göra det.

I praktiken kompletterar inte vakterna polisen, som det var tänkt. I många fall ersätter de dem.

Samtidigt är utbildningen för att bli ordningsvakt avklarad på 80 timmar. Det är totalt två veckors skolgång. Det är inte mycket, särskilt inte om man betänker att detta är ett jobb där förberedelse är allt, där det ständigt handlar om att kunna göra en god bedömning av en svår och komplicerad situation, och göra det snabbt. Går det att tala den här personen till rätta? Kan jag lugnt men bestämt avlägsna honom? Eller verkar han på något sätt farlig? Beslut som fattas på några sekunder kan i dessa sammanhang få långtgående konsekvenser, vare sig man gör för lite eller för mycket.

Vad gäller situationen med den höggravida kvinnan och hennes barn säger Henrik Palmér på SL:s presstjänst att det onekligen verkar som att "allt inte har gått rätt till" från ordningsvakternas sida. Två av dem har nu stängts av i väntan på noggrannare utredning. Och exakt vad som hände i fallet med den höggravida kvinnan återstår att se. Men den stora frågan framöver kommer inte vara huruvida enskilda vakter gjort rätt eller fel, utan vilka krav som ställs på ett skrå som under många år kommer att få en allt viktigare roll i sviterna av den svenska polisens kris.

En inte bara rimlig utan nödvändig åtgärd vore att förlänga och fördjupa de blivande ordningsvakternas utbildning. Det är inte rimligt att de ska tvingas utföra i praktiken polisärt arbete med bara två veckors yrkesskolning i bagaget.

Den erfarne publicisten och ämbetsmannen Mats Svegfors föreslog i somras i en kolumn på DN:s ledarsida att den ordinarie polisen skulle kunna avlastas genom att "kvalificerade ordningsvakter" förvandlades till "kommunala ordningspoliser" av den typ som finns i många europeiska länder.

Och varför inte? Dags för ett ingripande från ansvariga myndigheter och politiker.

DN 3/1 2019"

" Peter Wolodarski: Ska Sverige kasta 16 chefredaktörer i fängelse?"

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Justitiekanslern ville skicka Expressens legendariska chefredaktör Bo Strömstedt i fängelse. Dagens JK har illavarslande ambitioner på samma område.

Det är nästan 30 år sedan. I en tecknad fängelsecell sitter Expressens dåvarande chefredaktör Bo Strömstedt. Det är författaren P O Enquist som håller i pennan.

"Årets bild", står det bredvid den uppmuntrande teckningen. Enquist föreslår att hans vän Bo Strömstedt – legendarisk svensk utgivare – ska börja skriva vinkrönikor i cellen. Bredvid Strömstedt sitter en katt som enligt en pratbubbla utropar: "Bo! Det är ditt fantastiska idrottsintresse som drivit oss in i detta. Fy fan!!!"

P O Enquists teckning var 50 procent skämt och 100 procent allvar. Bakgrunden var att Expressen avslöjat en stor spelskandal i svensk idrott. Chefredaktör Strömstedts sportintresse var tämligen obefintligt, men han var hängivet engagerad i vad tidningen med krönikören Thomas Malmquist i spetsen fått fram om läggmatcher, bedrägliga spelvinster och rent idrottsfusk.

Staten var inte lika nöjd. Dess ombud, i form av justitiekansler Hans Stark, yrkade att Bo Strömstedt som Expressens ansvariga utgivare skulle dömas till fängelse för grovt förtal. "Min avsikt är att såra och döda", sa JK till Expressens advokat Peter Danowsky.

I dag är matchfixning ett välkänt och utbrett fenomen som plågar idrottsvärlden. DN-reportern Jens Littorin tecknar tillsammans med journalisten Magnus Svenungsson en skrämmande bild av

utvecklingen i boken "Matchfixarna". Bara mellan 2012 och 2017 hade 54 basket- och fotbollsmatcher polisanmälts eller figurerat i polisutredningar.

Men då, 1990, var de flesta idrottsentusiaster fortfarande oskuldsfulla. Mutmatcher var i likhet med dopning någonting som figurerade utomlands, inte i Sverige. Korruption höll vi hederliga svenskar inte på med. Så såg självbilden ut.

Expressen var ledande i att spräcka hål på dessa inhemska myter, först genom att avslöja att svenska brottare och tyngdlyftare var dopade i OS i Los Angeles – vilket till en början förnekades ihärdigt – sedan genom att dra fram den stora spelskandalen.

Det drog inte ned några applåder. Idrottsaktiva, fans, sportjournalister – det var många som ogillade vad Expressen hade att berätta.

Åtskilliga intalade sig själva att tidningen for med osanning.

Men än värre var att justitiekanslern beslöt att åtala chefredaktören Bo Strömstedt. I sitt förundersökningsbeslut angav JK idrottens höga ideal som sin motivering, som om utövare att bandy och ishockey var höjda över varje misstanke.

Expressen vann tryckfrihetsrättegången på alla punkter. JK:s förlust var total. Bo Strömstedt kunde fortsätta att vara en fri man.

Men tänk om staten fått som den velat? Tänk om tidningen, som nystat upp ett allvarligt missförhållande i det svenska samhället, hade fått betala för det med en fängelsedom? Det hade varit ett historiskt övergrepp. Och det övergreppet på pressfriheten hade med tiden bara växt i omfattning, med tanke på allt vi på senare år fått veta om spelskandalen.

Lärdomen för staten är denna: var ytterst försiktig med att inleda rättsprocesser mot fria och professionellt arbetande medier. Låt publicister få göra sitt jobb utan inblandning från domstolar, även om redaktioner då och då gör fel. I Sverige finns ett självreglerande organ – pressombudsmannen och pressens opinionsnämnd – som företräder

allmänheten och slår vakt om god publicistisk sed. Statsmakten håller en armlängds avstånd till pressen. Journalister ska inte behöva frukta böter eller fängelse när de gör sitt jobb. Etiska brister rapporteras och leder till sanktioner, men bara i undantagsfall med hjälp av domstolar och åklagare.

Därför var det historiskt och mycket illavarslande när det nyligen blev känt att den nytillträdde justitiekanslern Mari Heidenborg beslutat att inleda en förundersökning mot 16 (!) ansvariga utgivare (Dagens Nyheter ingår ej). Dessa medier hade publicerat ett felaktigt telegram från TT om en busschaufför, med kränkande uppgifter om honom. Fyra tidningar har tidigare blivit fällda för detta av pressens opinionsnämnd.

Så långt borde historien ha varit avslutad. Det självsanerande systemet fungerade. Tidningarna fick en reprimand och korrigerade sig. Ändå väljer alltså staten att inleda en brottsutredning mot totalt 16 publicister.

Tryckfrihetsfrågor drar sällan till sig ett bredare intresse, trots att de rör en fundamental frihet i vårt samhällskick: rätten att i vilket ämne som helst fritt få sprida information och uppfattningar.

Det är därför ingen smal ”branschfråga” när justitiekanslern skramlar med rättsapparaten mot ett dussintal svenska publicister. Det är tvärtom en angelägenhet för alla att statens företrädare agerar på ett sådant sätt att vår äldsta grundlag – tryckfrihetsförordningen från 1766 – respekteras och vårdas. Att behöva frukta åtal riskerar att kraftigt beskära just den friheten.

Justitiekanslerämbetet är sammansatt och fyllt med risker. Den som är JK ska både stå upp för våra grundlagar och agera mot den som överträder dem. Tidningar, som lever på tryckfriheten och ofta granskar staten, kan ställas till svars av JK i domstol – samma JK som också är statens advokat.

JK övervakar för övrigt även domstolarna och landets advokater. En aktivistisk justitiekansler riskerar i värsta fall att fungera som rättsstatens enväldiga domare, åklagare och försvarare.

Bo Strömstedt var efter dusten med JK Hans Stark djupt kritisk till att alla dessa motstridiga roller tilldelades en och samma individ.

Med fel person som JK kan ämbetet urarta i övertramp och godtycke. Mari Heidenborg har inlett sin bana som justitiekansler med att rusa i den riktningen.

Någon borde berätta för henne om Hans Starks historiska felgrepp innan hon går i samma fälla.

peter.wolodarski@dn.se "

”Även svenska medier styrs alltmer effektivt av politiken”

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 20190203

Regeringarnas pr-maskinerier byggs ut samtidigt som mediernas resurser minskar. En ny typ av politisk styrning av medieflödet har utvecklats. Vår studie kring symbiosen mellan toppolitiker, pressekreterare och politiska reportrar visar att politiska källor i dag har stort inflytande över dagordningen, skriver Karl Magnus Johansson och Gunnar Nygren.

Knappt har dammet lagt sig efter den utdragna regeringsbildningen förrän debatten startar om hur demokratin påverkas. Enligt SVT/Novus har människors förtroende för politiker minskat, och talmannen hoppas på att statsvetare utvärderar processen. På kort sikt har säkert människor förtroende för enskilda politiker och partier försvagats. Men på lång sikt är det andra förändringar som påverkar demokratin i grunden. Några av dessa långsiktiga trender analyseras i en ny bok med statsvetare och medieforskare från Sverige, Finland, Litauen och Polen: "Close and Distant: Political Executive–Media Relations in Four Countries" (Nordicom).

I centrum för studien står symbiosen mellan toppolitiker, deras pressekreterare och spinndoktorer på ena sidan och politiska reportrar på ledande medier på den andra. Boken bygger på ett 80-tal djupintervjuer i de fyra länderna samt många exempel på det ömsesidiga beroendet inom politikens elitdivision. Det ser olika ut i de fyra länderna, men riktningen på utvecklingen är densamma – en ny typ av politisk styrning av medieflödet utvecklas när regeringarnas pr-maskinerier byggs ut samtidigt som mediernas resurser tunnas ut. Maktbalansen förändras, och det påverkar de politiska processerna. Journalisterna och deras politiska källor har en professionell relation som kan vara till gagn för båda parter i den dagliga yrkesutövningen och i bästa fall även för kvaliteten i rapporteringen till allmänheten. Båda sidor behöver varandra i det dagliga arbetet samtidigt som det finns intressekonflikter i kampen om kontrollen över informationsflödena. Båda sidor behöver viss närhet men också distans och rollfördelning. Journalister och deras källor utövar en daglig handel med information i utbyte mot publicitet – en förhandling byggd på makt och kontakt. Denna utbytesrelation har konsekvenser för den moderna demokratin och dess institutioner, med avseende på öppenhet, ansvarsutkrävande, legitimitet och maktrelationer i den politiska processen.

I alla fyra länder i studien har regeringarna styrt upp sitt informationsflöde för att inte blotta brister och oenigheter. Strategin kan förstås i ljuset av en mer offensiv mediebevakning samt de särskilda kraven att hålla samman en koalitionsregering. Den har också sin logik i en tid där tempot i politiken ökat vilket medierna bidragit till. Sålunda har statsministerns kansli stärkt sitt grepp över kommunikationen, med mer av samordning och styrning från en växande grupp av ”policyprofessionella” i den politiska maktens centrum.

Som en pressekreterare i den svenska regeringen uttryckte det i en intervju: ”Jag skulle säga generellt sett att det är mer centraliserat och samordnat... Men det skulle jag också säga är en produkt av den tidsanda och kraven som ställs på att ha bättre koll på vad de olika delarna gör, kraven på svar...”

På 1990-talet diskuterades mediernas ökande makt, statsvetaren Olof Petersson myntade begreppet ”journalismen” för att beskriva den ideologi som han såg få ett allt större inflytande i den offentliga debatten. I dag tjugo år senare är bilden en annan och mer komplicerad. Den särskilda logik som styr medierna är stark och genomsyrar samhället mer än någonsin, alla aktörer som vill synas på den offentliga scenen måste rätta sig efter medielogikens spelregler. Men det betyder inte att medierna och journalisterna styr. Tvärtom berättar journalister i de fyra länderna om hur resurserna på redaktionerna minskar drastiskt och hur de blir alltmer beroende av nyheter som produceras av regeringskanslierna. Dessa ”halvfabrikat” fyller nyhetssändningar och tidningssidor, samtidigt som reportrarna försöker hålla jämna steg med det politiska spelet. Ett exempel är den politiska lanseringen av statsbudgeten – på 1990-talet jagade reportrarna läckor för att få budgetnyheter, i dag portionerar regeringens pressekreterare ut budgetförslaget i små delar till utvalda

redaktioner eller i väl regisserade medieevents för att få maximal uppmärksamhet.

I den svenska fallstudien beskriver vi relationerna mellan journalister och källor som professionellt symbiotiska; utbytena är nära men med erkännande av varandras professionella roller. Analysen visar på en gemensam kultur för politisk kommunikation som bygger på normer och praktiker. Inom denna kultur råder emellertid en daglig kamp över kontrollen av informationsflöden. Det är svårt att dra generella slutsatser om vilken sida som är starkast, men politiska källor har ett stort inflytande över dagordningen genom att kontrollera information. Källorna försöker aktivt och genom olika metoder att påverka hur nyheter framställs. Våra intervjupersoner framhåller genomgående de ökade resurserna på den politiska sidan samtidigt som de samstämmigt, både pressekreterare och reportrar, lyfter fram de krympande nyhetsredaktionerna.

Vi ser också en höjd ambition i medierna med digitaliseringen som en drivande faktor. Fler nyheter ska produceras för de digitala plattformarna, till exempel inför valen visar alla typer av mediehus direktsända utfrågningar, partiledardebatter och dueller. För politikerna innebär detta ytterligare en möjlighet att påverka opinionen samtidigt som det gör valrörelsen ännu intensivare och driver upp tempot ytterligare. Liksom i andra länder ser vi dessutom en påtaglig medial personfixering. Det växande behovet av resurser för kommunikation är samtidigt en spegling av ”den permanenta kampanjen” där strategi och taktik får en större plats i medier och i politik på bekostnad av ideologi och sakpolitisk diskussion.

Denna långsiktiga utveckling har betydelse för demokratin. Det har självfallet konsekvenser om starka professionaliserade politiska källor bidrar till ökad öppenhet eller om de förändrade maktrelationerna i stället leder till minskad insyn och en starkare mediestyrning från den politiska sfären. Vad vi ser är att aktörerna i den politiska sfären inte

bara har anpassat sig till medielogiken, utan i hög grad också förändrar balansen i relationen mellan politik och medier.

Utvecklingen mot en mer effektiv styrning av den politiska kommunikationen är tydlig i alla de fyra länder som undersökts, men den har gått längst i de nordiska länderna. I Polen styr den nationalistiska regeringen public service direkt genom att byta ut chefer och journalister, i de nordiska länderna sker mediehanteringen med mer mjuka metoder i ett ständigt samspel mellan regeringskansliernas källor och medierna. Internationella forskare som holländaren Cees Hamelink varnar för att denna mediestyrning ökar cynismen bland medborgarna, att den stärker eliterna och skapar en ”tunn” demokrati. Något som i längden gynnar de populistiska partier som profilerar sig på att stå utanför det politiskt-mediala etablissemanget.

Karl Magnus Johansson, professor i statsvetenskap vid Södertörns högskola

Gunnar Nygren, professor i journalistik vid Södertörns högskola "

"Artikelförfattarna är redaktörer för den aktuella boken ”Close and Distant: Political Executive–Media Relations in Four Countries” (Nordicom) "

" SMHI varnar för nytt snöoväder

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Det andra snöområde som skulle dra in över Sverige under lördagen tog en något östligare bana än förväntat, men under natten väntades snöfallet börja på allvar igen. Upp till 25 centimeter kan falla lokalt, och det kan återigen bli problem i trafiken.

– Det kommer att bli snöhalka, absolut, säger Emilie Hörnqvist, meteorolog vid SMHI.

Mest nederbörd väntas i östra Svealand och östra Götaland, där klass 1-varningar fortsatt finns utfärdade.

– Det ser ut att bli som mest intensivt i området mellan Norrköping och Gävle kan man säga. Där lär det komma omkring 15 centimeter snö, med chans till uppemot 25 centimeter lokalt, säger Emilie Hörnqvist.

Snöområdet drar sedan vidare norrut kring söndag förmiddag. Enligt prognosen ska det ”jaga ikapp” det snöområde som låg över landets södra och mellersta delar under fredagen, och som ledde till stora problem och en dödsolycka i trafiken.

– I dag har det varit lugnare än befarat, det har heller inte kommit så mycket snö, sade Peter Ström vid polisen i region Öst under lördagskvällen.

Lördagens mest omfattande olycka inträffade på E4:an i Ångermanland, där nio bilar och en ambulans var inblandade i en masskrock. Inga allvarliga skador rapporterades men olyckan innebar långa köer i timmar efteråt.

Även i Norrland kan man förvänta sig stora snömängder, framför allt mellan söndag och måndag. Klass 1-varningar för snöfall finns utfärdade för hela kusten upp till Norrbotten.

Fredrik Tano "

" Pensionsåldern höjs redan 2020

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Den blocköverskridande pensionsgruppen är nu överens om vilken tidplan som ska gälla när pensionsåldrarna förändras. Anledningen är att vi svenskar "lever allt längre och friskare liv". Men de sista tolv åren i livet präglas fortfarande av sjukdom och ohälsa.

Nu finns ett färdigt förslag för när pensionssystemet kommer att förändras. Förändringarna sker stegvis, vart tredje år, med start nästa år. Summan av kardemumman är att vi kommer att få jobba allt längre – innan vi kan njuta av en eventuell ledighet. Enligt det förslag som tagits fram i den blocköverskridande pensionsöverenskommelsen höjs den lägsta åldern för att ta ut allmän pension från 61 till 62 år, redan nästa år. Detta samtidigt som rätten att ha kvar sin anställning, den så kallade LAS-åldern, höjs från dagens 67 till 68 år.

– Vi ser en problematik i att människor som vill jobba kvar inte får det. Nu vill vi ge människor möjlighet att göra det, säger Mats Persson (L), ledamot i pensionsgruppen bakom förslaget.

Tre år senare, år 2023, är det dags igen. Då höjs lägstaåldern för allmän pension ytterligare ett år till 63 år. Samtidigt höjs gränsen för garantipension från dagens 65 till 66 år, samt rätten att ha kvar sin anställning som då blir 69 år. Tre år senare, 2026, höjs gränserna för både allmänpension och garantipension med ett år, till 64 respektive 67 år.

Orsaken, enligt regeringen, är att svenskarna lever allt längre och friskare liv. Detta är dock en sanning med modifikation. Ja, svensken lever längre. Men är vi friskare än förut? Nja.

För några år sedan visade en stor internationell sammanställning, under ledning av Institute for Health Metrics and Evaluation (IHME) samt University of Washington, att vi svenskar visserligen har en relativt hög förväntad livslängd – knappt 82 år för båda könen. Men också att åren med god hälsa är betydligt färre: knappt 70 år (69,75).

TT "

" Processen kan bli lång för anhöriga som vill till Sverige

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

De nya reglerna om familjeåterförening beräknas ge en ökning på 10 900 ansökningar över tre år, enligt Migrationsverket. I praktiken kan det röra sig om betydligt färre, tror Röda korset.

Enligt januariöverenskommelsen ska den tillfälliga lagen förlängas i två år, och alternativt skyddsbehövande ska samtidigt ges samma rätt till familjeåterförening som flyktingar.

Den nuvarande lagen löper ut den 19 juli. Ett nytt lagförslag tros finnas på riksdagens bord före sommaren, enligt justitiedepartementet. När Migrationsverket kan börja hantera nya ansökningar beror på hur den lagen formuleras.

Antalet nyinkomna anknytningsärenden blir, sett över en treårsperiod, ungefär 10 900 fler än om den tillfälliga lagen hade förlängts utan förändring. Det visar en första, snabb konsekvensanalys av Migrationsverket. Antalet beviljade uppehållstillstånd tros över samma period landa på 20 800, utifrån nuvarande budgetläge. Med mer resurser skulle fler ärenden kunna avgöras. Nu skjuts resterande fall framåt i tiden efter 2021, med risk för långa väntetider.

Dessa personer ska inte ses som ett helt nytt tillskott till det totala antalet migranter till Sverige. Innan januariöverenskommelsen kom till stånd fanns inget beslut om att den tillfälliga lagen alls skulle förlängas. Hade den upphört att gälla, hade rätten till familjeåterförening kommit tillbaka.

Migrationsverket pekar också på att antalet asylsökande påverkas genom möjligheten till familjeåterförening. Eftersom resorna ofta är

riskfyllda, är det troligt att fler familjer i stället för att åka tillsammans väljer att låta en person först ta sig till Sverige, och därefter låta resten av familjen komma på ett säkrare sätt.

Men Röda korset framhåller att antalet behöriga personer inte är samma sak som den faktiska ökningen.

– Ibland har det framställts som att många människor kommer redan i sommar, men den bilden delar inte vi. Många hinder återstår även för den som är behörig att söka, säger Johanna Eriksson Ahlén, jurist på svenska Röda korset, som länge har drivit frågan om familjeåterförening.

För den enskilde är frågan om familjeåterförening ofta livsavgörande, och av de 3 100 kontakter som Röda korset i Sverige hade under 2018 handlade två tredjedelar av om just detta. Antalet kontakter har totalt ökat med över 40 procent.

För den som befinner sig i Syrien handlar det om att först ta sig till en svensk utlandsmyndighet för en intervju – i praktiken till svenska ambassaden i Khartoum.

Sudan är det enda av de länder där svenska ambassaden handlägger anhörigärenden som inte kräver inresevisum av syriska medborgare. Sådana visum brukar inte beviljas.

För ett år sedan var väntetiden vid ambassaden i Sudan 23 månader, men i dag är den nere på två veckor. Ambassaden och UD i Stockholm gör nu en analys av vad de nya reglerna kan innebära för arbetsbelastningen i Khartoum, där åtta personer arbetar med ansökningarna och förra året hanterade 3 000 ärenden. Ansökan skickas därefter vidare till Migrationsverket för handläggning.

Hur lång tid den tar påverkas av Migrationsverkets budget. Under 2018 var väntetiderna för anhörigärenden över ett år.

Migrationsverkets presstjänst skriver i ett mejl till DN att målet är att hålla tiderna, men att tiden blir svår att korta så länge man inte får mer pengar.

I den M-KD-budget som antogs av riksdagen i december ålades Migrationsverket besparingar på 20 procent. Hur det påverkar Migrationsverket vill man ännu inte säga något om, utan hänvisar till den prognos som släpps den 15 februari.

Om verket kan räkna med mer pengar i vårbudgeten är inte klart på flera veckor.

Också under 2018 sparade myndigheten och personalstyrkan drogs ned med 25 procent. Trots bantningen hölls målen, och runt 350 000 ärenden avgjordes.

Hela migrationslagstiftningen ska utredas av en parlamentarisk kommitté, enligt 73-punktsprogrammet. Det dröjer dock flera veckor innan kommittédirektiven presenteras.

Sanna Torén Björling "

" Fakta. Familjeåterförening

Enligt januariöverenskommelsen ska alternativt skyddsbehövande få samma rätt till familjeåterförening som flyktingar.

I praktiken handlar det i huvudsak om syrier, eftersom relativt få – mindre än 20 procent – av syrierna har flyktingstatus.

Familjeåterförening omfattar make/maka, registrerad sambo och minderåriga barn.

Som alternativt skyddsbehövande räknas bland annat personer som löper allvarlig risk att skadas i väpnad konflikt i hemlandet; eller riskerar dödsstraff eller tortyr om de återvänder. "

"Försäkringsbolag slopar rabatt för larmade hus – minskar inte inbrott"

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Installation av larm minskar inte risken för inbrott, hävdar två stora försäkringsbolag. – Det är väldigt mycket inbrott i larmade hus, säger Håkan Franzén på Trygg-Hansa. Varken polisen eller Brå kan ge svar på hur effektivt larm är mot inbrott.

Försäkringsbolaget If har slopat rabatten för hushåll med larm.

– Det beror helt enkelt på att vi i skadestatistiken inte kunnat se att hushåll som haft larm har haft färre inbrott och lägre skadekostnader, säger Osvald Wiklander, pressansvarig på If Skadeförsäkringar.

Samma slutsats har Trygg-Hansa dragit av sin statistik, inbrotten är inte färre hos kunder med larm. Men bolaget har ändå behållit rabatten, eftersom det är svårt att ta bort en rabatt. Man kan också se andra fördelar med larm, exempelvis att det kan skydda mot bränder.

– Men om någon frågar om inbrottslarm skyddar mot inbrott måste jag svara nej, det gör inte det. Det finns ingenting som tyder på det, säger Håkan Franzén, Trygg-Hansas försäkringsexpert.

Han konstaterar att ett inbrott tar 10–12 minuter att genomföra och att larmbolagens uttryckningstid är längre än så. Larmet kanske kan avskräcka en tillfällighetstjuv, eller en tjuv som opererar ensam, resonerar han.

– Men vi vet i dag att mellan 50 och 70 procent av inbrotten utförs av ligor och ligor bryr sig inte ett dugg om larm.

Håkan Franzén understryker att han ändå inte vill avråda från att skaffa larm.

Folksam ger försäkringsrabatt vid installation av larm mot brand, inbrott och vatten, om det är kopplat till larmcentral.

”Risken för en utvecklad brand är betydligt lägre hos dem med larm. Vi ser även en lägre medelskadekostnad vid inbrott”, konstaterar Marie Louise Ehlin, Folksams pressjour.

Ica Försäkring ger också rabatt om kunden har larm, men konstaterar att det inte går att ge något rakt svar på om hur effektivt ett larm skyddar mot inbrott.

Antalet inbrott i Sverige är på väg ner. Förra året anmäldes 17 000 bostadsinbrott, en minskning med 24 procent jämfört med 2017, enligt preliminär statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå).

Inbrottslarmen är en av faktorerna som påverkat, anser Göran Landvall, som fram till pensionen i november förra året jobbade med inbrottsfrågor inom polisens nationella operativa avdelning (Noa).

– Larm räddar inte hela problematiken ensamt, men det är en av fem faktorer som är väldigt viktiga, säger han.

Den som vill ha ett effektivt inbrottskydd ska ingå i grannsamverkan mot brott, se till att ha ordentliga lås på dörrar och fönster och därutöver komplettera med utomhusbelysning med rörelsedetektorer, timerstyrt ljus inomhus när huset är tomt – och inbrottslarm, slår han fast.

Men varken polisen eller Brå har några siffror på hur stor andel av inbrotten som sker i larmade hus.

Flera larmföretag skulle gärna se en oberoende undersökning. Både Verisure och Sector Alarm pekar på egna analyser som visar att deras larmkunder drabbas av inbrott i avsevärt mindre utsträckning än genomsnittet.

Hos de larmkunder som drabbas av inbrott blir stölden oftast inte lika omfattande då gärningsmännen inte hinner stanna lika länge, framhåller Theres Lakso på Verisure.

– Tjuvarna får kortare tid på sig. Den främsta tryggheten är att veta att barn inte behöver komma hem till ett hem som är utsatt för inbrott eller att springa rakt in till tjuvarna, säger hon.
– Lika viktig är brandrisken och de dyrbara sekunder man sparar om en larmcentral kan bildverifiera och skicka brandkår. Vi räddade över 300 hem förra året från brand, säger Jerker Krabbe, vd för Sector Alarm.

TT "

" Fakta. Bostadsinbrott

17 000 bostadsinbrott anmäldes 2018, enligt preliminär statistik från Brottsförebyggande rådet. Det motsvarar nästan två inbrott i timmen. Jämfört med 2017 är det en minskning med 24 procent. Minskningen var störst i villor och radhus, 28 procent. Antalet anmälda lägenhetsinbrott minskade med 19 procent.
Källa: Brå "

" Federley: Vi har ju inte blivit socialister bara för att landet måste styras

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Umeå. Regeringsfrågan var aldrig enkel, säger Fredrick Federley, Centerpartiets andre vice partiordförande och EU-parlamentariker. – Att vi var tysta betydde inte att vi var eniga. I så fall hade regeringsfrågan varit löst på en vecka.

Processen var svår hela vägen. Fredrick Federley liknar de interna diskussionerna om regeringsbildningen vid en seminarierie, där varje argument vreds och vändes på. Han hörde själv till den grupp som länge drev och hoppades på att en alliansregering skulle gå i mål. – Vi hoppades i det längsta att det skulle gå, säger han när vi ses under Centerpartiets kommundagar i Umeå.

Själv hade Federley gärna sett en alliansregering som lyckades samarbeta med Miljöpartiet, och han beklagar att Moderaterna inte var öppna för det, dock utan att nämna Ulf Kristersson vid namn.

– Vi såg det som en lösning, och provade den när Annie (Löf) var sonderingsperson. Det fungerar i Västra Götaland, i Stockholms län och Stockholm stad. Där är jag faktiskt förvånad över att det går, i alla fall än så länge, för under förra mandatperioden fanns närmast hatiska motsättningar mellan allianspartierna och Miljöpartiet. Så ja, lyckas man få egen majoritet är det ett spännande alternativ, men ett som olika intressenter inte ville pröva nationellt.

Medan splittringen inom Liberalerna var tydlig utifrån, var konflikterna inom Centerpartiet mer lågmälda, i vart fall utåt.

– Det är lite märkligt: bara för att det har varit tyst tror man att ”alla har varit helt eniga”. Men om alla hade varit eniga, och detta inte hade varit svårt – ja, då hade regeringsfrågan varit löst en vecka efter valet. På frågan ”hur känns det nu då?”, tystnar Fredrick Federley en stund. Så säger han:

– En av mina socialdemokratiska kollegor sa häromdagen ”det här blev väl väldigt bra!”. Då kändes det konstigt, jag har ägnat över 20 år åt att jaga socialdemokrater. Samtidigt går det inte att vara missnöjd med den politiska utkomsten, det är ju den som gör att detta fungerar. Men den som tror att det här är förstahandsalternativet tror fel. Vi var tydliga med vilken regering vi ville se, men det är alltid under förutsättning man har väljarnas mandat. Vi fick inte det.

Han tror att allianssamarbetet går att lappa ihop, eftersom de politiska skillnaderna är mindre.

– Vi har ju inte blivit socialister bara för att landet måste styras, säger han, och tillägger att han är kritisk till en rad punkter i januariavtalet, som familjevecka och kompetensår.

Fredrick Federley har börjat ladda upp inför valet till

Europaparlamentet i maj. I sitt tal på kommundagarna lyfter han vad han har åstadkommit i Bryssel under mandatperioden, ”mest av alla”, men vill också beskriva valet som nästa värderingsval, där den västeuropeiska liberala demokratin är hotad.

Tror du inte att flera partier kommer att tala om just det? Vad gör det till fördel Centerpartiet?

– Jo, men jag tror att man då kan se på vad man har gjort. Det är lätt att skriva en debattartikel, men jobbigt att sitta i förhandlingar. Jag tror att i princip inget parti utom vi vässar klorna om jordbrukspolitiken, som ska beslutas av nästa parlament. Det handlar om till exempel mat, matsäkerhet, djurskydd – och rätt mycket pengar. Då kommer helt plötsligt alla gladeligen prata jordbrukspolitik, men sedan tror jag att

det blir som förra gången: ett antal tar plats i jordbruksutskottet, men alla lämnar utom jag.

Han ser också med skepsis på Sverigedemokraternas plötsliga omsvängning i EU-frågan:

– SD är inte ensamma. Marine le Pen har gjort exakt samma omvärdering. Efter att ha misslyckats i de franska valen insåg hon att fransmännen inte ger henne nycklarna till Elyséepalatset så länge hon vill lämna EU eller euron. Det beror på att de minns kriget, på ett sätt som vi inte gör.

Med utvecklingen i Europa kan nästa parlament och kommission komma att få en större andel ledamöter från nationalistiska partier. Det kommer att bli en svår miljö, tror Fredrick Federley.

– Det är redan tufft. Det är ingen barnlek att sitta i Europaparlamentet, det är hårda ord och långa förhandlingar. Men tryggheten är att EU som helhet består av Europavänner.

Sanna Torén Björling "

" Brist på lik för studenter

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Universiteten i Sverige vill att fler personer väljer att donera sina kroppar i utbildningssyfte.

– Vi skulle behöva öka donationerna med 10 procent, och ännu hellre med 20, säger Johan Södergren, intendent vid Karolinska Institutet. Kropparna används i exempelvis anatomiundervisning för läkarstudenter.

TT "

" Hasse Eriksson: Kyla och is har räddat många sportlov

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Tack och lov för kyla och is och skridskor. Att åka skridskor har räddat många sportlovsdagar genom åren. Helt gratis. Men kostnaderna för aktiviteter är inte bara en fråga för några lovdagar. Den följer barnfamiljen hela året.

Skidresor i all ära. Men alla har inte tiden, viljan eller ekonomin att fara till fjällen en hel sportlovsvecka. I stället får sysselsättningen de lediga dagarna lösas på annat vis. I dessa dagar där tv-spel tar ett allt stadigare grepp som barnens populäraste fritidssyssla skulle det vara en lätt sak att smita undan.

Pappans förslag att ”vi tar en speldag i dag va?” skulle knappast mötas av några större protester. Men det finns något i ordet *SPORT*lov som sätter press på mig. Är det sportlov ska man också röra sig på något vis. Annars skaver det i faderssamvetet.

I mitt fall har lösningen hetat skridskoåkning. Jag tycker det är kul och till min glädje har mina barn också gillat motionsformen när de fått upp farten på isen.

En liten sjö inpå knuten där det plogas upp en 1300 meter lång bana när isen är tillräckligt tjock har underlättat valet. Ofta har den varit öppen just på sportlovet. Annars har Zinkendamms bandybana två t-banestationer bort varit reservlösningen. Inget inträde till någon av de två isarna.

Men efter sportlovet är det 358 dagar kvar där barnen kan behöva aktiveras, i varje fall några av alla dessa dagar. Något som påverkar familjens ekonomi.

I mitt fall har kostnaderna för telningarnas sysselsättningar varit varierande. Från kyrkans ungdomskör utan några avgifter alls till dans-träningen med två dryga tusenlappar per termin som ska ut. Mellan dessa ligger avgifter för två bollidrotter. Basketen har kostat en knapp tusenlapp för två terminer och fotbollen det dubbla ungefär.

Att ge några råd om vad barnens aktiviteter ska kosta är omöjligt. Allt handlar i slutändan om vad den egna ekonomin tål. En liten vägledning kan man få i Konsumentverkets skrift "Koll på pengarna". Där har myndigheten gjort beräkningar på kostnader för olika delar i en familjbudget. Under rubriken fritid och lek ingår "vanliga fritidsaktiviteter, leksaker, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift med mera."

Summorna stiger i takt med barnens ålder. För barn mellan 4 till 6 år landar kostnaden per månad på 450 kronor medans de som är mellan 15 och 17 år drar 760 kronor i månaden, enligt Konsumentverket.

Pengar är förstås viktigt. Men det som väger tyngst i det här resonemanget är nog ändå till slut att barnen ska ha kul med sin aktivitet.

Hasse Eriksson

hans.eriksson@dn.se "

" Så mycket kostar den svenska skidsemestern

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Tränga ihop sig i en liten stuga nära Funäsdalsbacken eller slå till på en lyxig svit i Sälen. Det gör en skillnad på nästan 32 000 kronor i veckohyra för en familj på fjällsemester.

En liten stuga vid Funäsdalsbergets fot kan man få hyra för 2 800 kronor om man kan tänka sig att tränga ihop hela familjen på 35 kvadrat. En lyxig svit i Sälen går på 34 490, men då ingår också gymkort för alla och fritt inträde på nattklubben intill – för de vuxna, får man förmoda.

Vill man hitta något till vecka 9, då elever i Stockholms skolor har sportlov, är man redan sent ute. I alla fall om man tänkt boka boende via skidanläggningarnas hemsidor. När DN letade var det slut på det mesta, och det som fanns kvar låg på smakar-det-så-kostar-det-nivå (4 dygn i en stuga i Åre för över 24 000 kronor).

Har man en husvagn eller husbil kan det faktiskt också vara ett alternativ. Många anläggningar har campingar hyfsat nära som erbjuder ställplatser med el, flera för under 2 000 i veckan. Andra alternativ till boende kan vara att man köper delar i andelsstugor eller hyr av olika lokala hyresvärdar som inte finns med på anläggningarnas hemsidor.

Sedan är ju också frågan om man alls måste bo. En del kanske nöjer sig med att åka över dagen. Har man pister på bilutflyktsavstånd, som Romme eller Kungsberget om man utgår från Stockholmsområdet, så kan man helt klara sig undan övernattningskostnaden och bara betala för liftkortet över dagen.

Men om man nu ändå vill vara borta en vecka tillsammans så är också mat en sådan sak som kan dra iväg kostnaderna för en familj på semester. Det gäller så klart även i fjällen. Äter man hamburgertallrikar och gulaschsoppor på restauranger i backen varje dag så får man räkna med några extra tusenlappar i budget för en hel familj. Vill man hellre lägga de pengarna på annat så kan man tänka på att ta med iordninggjorda mackor och sallader, juice eller vatten och termosar med varm choklad eller kaffe att mysa med i en värmestuga i stället. Extra prisvärt blir det om man tänkt på att handla matsäcken på stormarknader på vägen upp, hellre än i de rätt dyra små livsmedelsaffärer som ofta finns i fjällbyarna.

Stefan Westrin
riksnatverket@dn.se "

" **Fondförmögenheten i Sveige minskar**

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Förra året satte fondspararna in totalt 54,4 miljarder kronor. Efter en lång rad av år med stigande börskurser vek aktiemarknadsutvecklingen ned under andra halvan av 2018 och stora delar av året kännetecknades av att aktiva fondsparare gjorde omflyttningar från aktiefonder till mindre riskfyllda placeringsalternativ, skriver Fondbolagens förening i en kommentar.

Den största delen av årets nysparande gick till korta räntefonder och blandfonder, med nettoinsättningar på 26 respektive 25 miljarder kronor.

Vid årets slut hade den totala fondförmögenheten i Sverige minskat med cirka 40 miljarder kronor till 3 978 miljarder.

DN "

" Nya grepp ska locka kvinnor till byggjobb

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Gillar du att skapa och se saker växa fram? Kanalisera din kreativitet via händerna? Byggbranschen ropar efter mångfald, och försöker nu locka kvinnor med nya grepp. Byggterapiverkstad med bland annat Gjut och njut ska ge en känsla för hantverket och locka till en ny årslång byggtutbildning.

I mars startar pilotutbildningen Bygglab på Yrkesplugget i Bromma, och nu i veckan hålls en träff på Yrkespluggets Byggterapiverkstad där man får veta mer, prata med företag och anmäla sig.

Behovet av kompetensförsörjning inom byggsektorn är stort i Stockholmsområdet. Många utbildningsplatser står tomma. Även om bostadsbyggandet bromsat in behöver sektorn anställa runt 40 000 personer de kommande tio åren. Samtidigt är fack och arbetsgivare överens om att mångfalden och andelen kvinnor på byggarbetsplatserna behöver öka.

Via Bygglab kommer deltagarna efter 13 månader ut som träarbetare, betongarbetare eller anläggare. Och för att väcka nyfikenhet och lust hos potentiella deltagare har det hållits ett antal byggterapisessioner hos Yrkesplugget.

Inne i lokalen luktar det sågspån. Böjda armeringsjärn ligger på borden, liksom grovt trä och vasseggade hyvlar. Här finns bord för mätning och sågning, och bås för kakelsättning.

Genom att lyfta fram arbetets kontemplativa fördelar hoppas arrangörerna locka nya aspiranter.

– Det ger en viss ro i själen att vara med och skapa något beständigt, säger Zandra Lövgren, projektledare för Sverige Bygger ut, som driver Byggterapi och Bygglab.

– Vi försöker locka fram den emotionella och sensuella kopplingen till materialet. Det har skapat en nyfikenhet. Vi har haft tjejer här från hela arbetslivet, många från detaljhandeln, vården och även reklam och medier.

Hela syftet med Byggterapin är att få sökande som traditionellt sett inte skulle ha sökt sig till branschen.

– Vi låter dem komma och testa sådant som att gjuta, hyvla, böja armeringsjärn och lägga marksten.

Både män och kvinnor är välkomna, betonar Zandra Lövgren. Även om grundtanken är att attrahera just fler kvinnor. Och gärna även de lite äldre.

– Vi ska ju kunna karriärväxla även mitt i livet, men man sätter sig inte som 40 plus och kanske familjeförsörjare på skolbänken med studielån om man inte är säker på att det är detta man vill, och på att det finns jobb på andra sidan.

Målet är en kurs med 20 deltagare.

Veronica Jensen har varit flera gånger på Byggterapi. Hon har jobbat 25 år som frisör. Men inkomsterna har varit skrall, vilket är en anledning till att hon ville byta bana. Och i grunden har hon alltid haft en dragningskraft till bygg. Så när dottern blev tillräckligt stor bestämde hon sig häromåret för att bryta upp och göra något annat. Nu är hon här för att hämta den ljusstake för värmeljus hon gjutit, och för att diskutera möjlig studiefinansiering.

Det har varit skönt att se att bygg och anläggning ”inte bara handlar om att bära tunga säckar”, säger hon.

– Jag har varit intresserad av det här sedan jag var liten, men har aldrig hittat någon utbildning som funkade för mig. Jag är 46 år i dag. Då är det ju inte så att man liksom går in och säger ”hej, hej” på gymnasieskolan, konstaterar hon.

– När jag var ung var det så oerhört få tjejer som gick bygg på gymnasiet, ingen pushade tjejer åt det hållet. Så jag blev frisör som

min pappa i stället. Men att få komma hit och prova på ihop med någon som kan och vet, då blir det spännande.

Tove Nandorf

tove.nandorf@dn.se "

" Fakta. Byggterapi och Bygglabb

Genom Byggterapi försöker parterna och byggbranschen locka grupper som saknar naturlig ingång till bygg och anläggning. Ett informationsmöte hålls den 4 februari på Yrkesplugget i Bromma. Tanken är att locka deltagare till den ettåriga CSN-berättigade utbildningen Bygglabb.

Utbildningen har tagits fram ihop med bland andra NCC, Skanska och Veidekke. Deltagarna kommer ut som träarbetare, betongarbetare eller anläggningsdito.

Bakom står Byggnadsindustrins Yrkesnämnd tillsammans med kommunerna Solna, Nacka, Värmdö, Sundbyberg. "

" Vår tids köpkultur drivs av ett missnöje som aldrig tar slut

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Vad är egentligen grejen med vårt förhållande till saker? Det undrar författaren Helena von Zweigbergk efter att ha rensat ut - inför en flytt. Varenda pryl har burits hem med någon sorts längtan eller förhoppning.

Vad hoppas vi på med våra saker? Vad ska de ge oss, vilken blir deras mening i våra hem? Aldrig tidigare har gemene man ägt så mycket som vi gör i dag. Ofta beskrivs sakerna som en besvärande packning vi inte kan skiljas ifrån, trots att vi egentligen säger att vi vill.

Eller är det att vi borde vilja?

Att rensa i röran och göra sig av med saker omnämns gärna som en frälsning eller åtminstone som en vision om ett friare liv: rensa, sortera, sälj och släng. För mycket saker beskrivs som det avgörande hindret för såväl rumslig som själslig befrielse.

Jag ser mig omkring i ett nytt nyutrensat hem. Njuter av att det är mindre av allt, att så mycket dumpats på vägen hit. När jag pratat med vänner om flytten har vi gärna uppehållit oss vid just tillfället att sortera bort onödiga saker. Som en rit, en fysisk nystart. Och jag känner mig som en rensad människa, hela jag. Lättare, smartare, mer duglig. I kontroll. Samtidigt bär jag hem nya saker. Det måste till en ny sorts lampa eller matta. Grejer som ska visa hur nytt och sparsmakat allting blivit. Risken är överhängande att allting börjar om. Och det är förstås hela marknadsekonomens grundidé. Ge plats för nya saker, fyll på, och ta bort i en vinstbringande cirkelgång. Det liknar en samhällelig bulimi. In och in och in, glupskhet, berusning och därefter

skam och längtan efter rening. Ut och ut med allt och därmed en upplevelse av att ha återtagit kontrollen.

Motorn i vår samtida köpkultur är ett ständigt missnöje, en ihållande upplevelse av att livet och det vi äger kanske ändå inte helt håller - måttet. Saker och ting är inte "helt hundra", det så vanligt förekommande uttrycket som visar var vi sätter ribban. Om sakerna eller tillvaron upplevdes som "helt hundra" någon längre stund, skulle vår drivkraft som konsumenter sacka eller stanna av.

Kassarna in och kassarna ut. Om det kan vi prata. Men däremellan? Är det inte tyst kring själva förvaltandet? Kring drömmarna som sakerna väckte? Förhoppningarna de bar med sig?

Jag ser en bild i en inredningstidning på en bricka som beskrivs som "perfekt" att bära in efterrätter på. Hur ska man kunna förklara att man köper en ny bricka i körsbärsträ för att servera dessertost på för 799 kronor? Är det inte för genant och bräckligt att skärsåda? Vill man att kommande gäster ska notera ens goda stil och smak? Något ville man med ostbrickan. Men vad? Och för vem?

Förhoppningar om vad saker ska göra för sorts intryck håller vi för oss själva. Man frågar sällan: "Vad tycker ni om den här då?", utan vinnlägger sig snarare om att lite nonchalant bära fram föremålet med en air av självklarhet. Det hopkok av förhoppningar och andra känslor som ens saker är bärare av pratar man inte om. Inte bara för att det är genant att vilja skryta, imponera, vilja höra till eller sticka ut, utan också för att det är sårbart.

Ingenting är så lätt att ironisera över som drömmar kopplade till konsumtion. Vårt inre är fint och djupt, det yttre är ytligt och banalt. Vi säger gärna att saker bara är "prylar". Världsliga, försumbara, för det mesta onödiga. Ändå upptar de mycket av vår tid och vår energi. Varenda sak är inburen med en förhoppning, ett löfte, en längtan. Om det så bara var att den här saken kan hyvla ost eller att saken skulle kunna pigga upp en fönstersmyg.

Ett alltför upphettat intresse kring prylar ses gärna som ett missbruk.

Och väcker samma känslor både hos den som handlar som hos omgivningen. Påsar smusslas in, kostnader underdrivs, strategiska förnekanden av synliga nyförvärv utarbetas, ekonomiska effekter bagatelliseras. Ruset, och sedan baksmällan. Kulturellt sett har kvinnors handlande något extra skämmigt över sig. Den synliga fåfängan när det handlar om kläder och smink, grejerna som så ofta är billigare än männens mer dyra "seriösa" – men förstås minst lika fåfänga – prylar som golfbagar, bilar och teknisk apparatur.

Boken "Vi är vad vi köper" av Jacob Östberg, professor i reklam och pr vid Stockholms universitet, och Katarina Graffman, doktor i kulturantopologi med inriktning på just konsumtion, visar hur vi försöker skydda vår livsstil: "Det är ingen som vill lyssna på en besserwisser som talar om för en att livets stig inte blir roligare att vandra bara för att man köper ett par nya skor, att man inte kommer att kommunicera med mer intressanta människor för att man köper den senaste modellen av en smartphone, eller att tv-programmen knappast kommer att bli mer meningsfulla för att man köper sig en ny, större och ännu plattare tv-skärm."

De menar att vårt förhållande till det genomkommersiella samhälle vi lever i är att likna vid det så kallade Stockholmssyndromet. Vi försvarar det som håller oss fångna.

"Det tycks som om vi är så fast i detta konsumtionssystem att vi blir fullständigt vansinniga på den som försöker påtala att det är just ett system, och inte sakernas naturliga tillstånd. Det tycks onekligen som om väldigt många är mestadels glada och tacksamma för att få vara del av detta system, att vara gisslantagna, att erbjudas möjlighet att förverkliga sig själva på marknadens villkor. Det här med att konsumera har blivit någonting som vi tar för givet, något som vi bara gör."

Och den måste till, känslan av att vi ”bara gör”, när man egentligen inte behöver något. Inga planerade inköp, utan man ägnar sig åt en sorts strosande, man får helt enkelt öppna sig för infall, för kickar och lustimpulser. Ströva runt på stormarknader, shoppinggallerior, loppisar och i butiker, låta ögonen fara fram och tillbaka.

Det som Östberg och Graffman beskriver träffsäkert är att vi tror oss leva i en kultur som präglas av frihet. Fria att göra våra val, fria att köpa vad vi vill, att forma åtminstone utseendet på våra drömmar. Att sedan våra drömmar ser misstänkt likadana ut, trots att vi upplever att vi gör självständiga val, är en annan sak.

Enligt en konsumtionsrapport från Göteborgs universitet 2017 har vi ökat vår konsumtion med 23 procent de senaste åren. Skillnaden, påpekar Östberg och Graffman, är att köpandet i dag har blivit det huvudsakliga göromålet: ”Tidigare var mycket av konsumtionen inriktad på att främja andra aktiviteter, antingen i yrkeslivet eller i den privata sfären. Man kan säga att detta andra, låt oss för enkelhetens skull kalla det livet, var målet och konsumtionen medlet. Nu har konsumtionen alltmer blivit målet. Detta kan till exempel illustreras av att alltför när de tillfrågas om sina hobbyer anger shopping.”

Jag minns att någon sa till mig att varuhusen numera är vår tids kyrkor. Dit vi söker oss – varför inte en söndag? – med en diffus längtan efter sammanhang. Att få bli del av en omfattande berättelse. Tröst? Mening? Vet man egentligen? Är det en ny stol, en klänning eller ett par stövlar jag köper? Eller tror jag mig köpa något annat? Lycka, tillhörighet, stil eller något jag inte ens kan formulera? Som jag inte ens vill erkänna för mig själv?

Vad är egentligen grejen med alla mina saker?

För det finns också något sorgligt i vårt lättsinniga förlöjligande av ”prylarna” vi samlar på oss. Att vi tömmer jordens resurser för något vi i grunden föraktar. Borde vi inte öka respekten för saker, snarare än

tvärtom? Beundra kreativiteten med vilken ens saker är gjorda. Det som någon annan har tänkt, har skapat. Som påstått något med grejen. Det är lätt att förstå hur slit- och slängidealet växte fram under sextioalet som en motreaktion på alla pompösa möbler och den överdrivna vördnad för finsakerna som inte fick tas i. Att avdramatisera grejerna, bruka dem, kasta bort dem och känna sig som en fräsig, radikal motsats till den äldre generationens ängsliga klamrande kring gamla kaffeserviser och linnedukar med monogram som gått i arv och knappt fick användas över huvud taget. Att återupprätta respekten för sakerna kan ju i dag handla om att vara medveten och aktsam vad gäller tillverkare, material och brukande. Försöka gilla det man redan har, även om man inte upplever den ”spark of joy” som den japanska städgurun Marie Kondo efterlyser när hon städar och rensar åt folk på tv.

Det räcker med att se med förnöjsamhet och kanske ömhet på sin gamla brödrost eller fåtöljen med ett litet hål i stoppningen eller klänningen som man köpte på förförre rean.

Det skulle rentav kännas revolutionärt.

Helena von Zweigbergk

”Helena von Zweigbergk är författare, journalist och programledare. Hon fick sitt genombrott med ”Ur vulkanens mun” 2008. Nu är hon aktuell med boken ”Grejen med saker” (Norstedts), där hon undersöker den moderna människans förhållande till saker. Boken är gjord tillsammans med konstnären Cilla Ramnek och fotografen Pia Ulin. ”

" Brokiga praktverk om ett Sverige när formen var på topp

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

De firade stilepokerna Swedish grace och Swedish modern har fått en genomlysning i två tunga band. Det lilla förlaget Orosdi-Backs stora satsning är en bragd – men kunde ha blivit ännu bättre, skriver Birgitta Rubin.

"Swedish grace" Gunnela Ivanov

"Swedish modern" Hedvig Hedqvist Orosdi-Back

Göteborgsutställningen 1923 och Världsutställningen i Paris 1925 gav konstindustrin i Sverige ett stort internationellt genombrott. Den svenska paviljongen i Paris, ritad av Carl Bergsten, belönades med hela 36 grand prix och 46 guldmedaljer. Lovorden haglade över allt från Orrefors graciösa, graverade glas, exklusiva möbler från NK, porslin från Gustavsberg, gjutjärnsföremål från Näfveqvarns bruk och Svenskt Tenn, till textilier från Märta Måås-Fjetterström och Handarbetets vänner.

Tjugotalets lovprisade, nyklassicistiska strömning har gått till historien som Swedish grace. Beteckningen myntades av en brittisk arkitekturskribent i samband med Stockholmsutställningen 1930 – precis i den brytningstid då den dekorativa nyklassicismen nått sin höjdpunkt och den avskalade funktionalismen slog igenom. Även Stockholmsutställningen blev en formidabel framgång för svensk arkitektur och formgivning. "Swedish modern", en mjukare variant av den stränga internationella modernismen, fick en storhetstid som sträckte sig långt in på 50-talet.

Det lilla förlaget Orosdi-Back har skapat sig en nisch med konstböcker i pocketformat men gör även tyngre satsningar. Som "Swedish grace" med text av Gunnela Ivanov och nu uppföljaren "Swedish modern" av Hedvig Hedqvist. Tillsammans väger dessa stiligt formgivna tegelstenar nära fyra kilo!

Textintroduktionerna är bara cirka 70 sidor vardera, medan bildblocken är makalöst omfattande. Designhistorikern Christian Björk och konstnären Eric Ericson (som startade Orosdi-Back) har gjort urvalet till båda volymerna. Ett hästjobb. "Swedish grace" innehåller omkring 630 bilder och "Swedish modern" cirka 800. Foton, ritningar och skisser är hämtade ur stora, välkända arkiv men även spårade i små, privata företagsarkiv. Antik- och auktionshandeln har bidragit med nyare föremålsbilder, och Eric Ericson själv med en del färska färgfoton.

Allt som allt en kulturbragd – särskilt bildurvalets geografiska spridning och spännvidden bland formgivarna. Kända namn har kompletterats med bortglömda, varav en hel del kvinnor och lokala producenter.

Det leder till en brokigare och mer mångfacetterad bild av både Swedish grace och Swedish modern. Övergången mellan tradition och modernitet är flytande och 30-talet behandlas i båda böckerna. Flera av de största namnen, som Gunnar Asplund, var dessutom verksamma under båda stilepokerna.

Bokprojektet sätter punkt i mitten av 50-talet, då Swedish moderns nyskapande fas sägs ha kulminerat med bomässan H 55. Nog finns det goda exempel längre fram – men omfånget är redan på gränsen till otympligt. Och samtidigt som just bredden är volymernas största förtjänst så är det mer än förlaget riktigt mäktat med.

Det jag beklagar mest är att de löpande texterna saknar sidhänvisningar till bilderna, som dessutom ligger i en egen ordning. Det fick mig att frustrerat bläddra fram och tillbaka, ibland utan att

hitta relevanta bilder. Det går heller inte att söka på byggnadernas namn i registret, bara på upphovspersoner, vars förnamn tokigt nog styr bokstavsordningen i "Swedish grace".

Men särskilt denna volym fyller ett hål. Swedish grace är som stilepok ännu rätt utforskad, trots att den innebar en konstnärlig höjdpunkt inom hela formområdet, med berömda allkonstverk som Stockholms stadshus, Konserthus och Stadsbibliotek.

Svenska Slöjdföreningens förmedling av konstnärer till industrin hade en enorm betydelse för kvalitetshöjningen, men även satsningarna på hemslöjd och hantverk. Ellen Key pläderade tidigt för "skönhet för alla" och den tongivande konsthistorikern Gregor Paulsson för "vackrare vardagsvara".

Författaren Gunnela Ivanov har doktorerat på just Paulsson och Svenska Slöjdföreningens verksamhet 1915–25. Hennes kunniga text är dock på akademiskt vis pepprad med hänvisningar, namn och exempel, vilket skymmer den idéhistoriska överblicken. Hade text och bild integrerats kunde en del uppgifter ha sparats till bildtexterna. Varför försvann då den svenska nyklassicismen så snabbt ur ett historiskt medvetande – trots sin grace och höga kvalitet? Både Ivanov och Hedvig Hedqvist pekar på funktionalismens förhärskande smakdomare, däribland Gregor Paulsson. Som ordförande för Svenska Slöjdföreningen kom han att döma ut nyklassicismen som en "stilepok utan morgondag".

Till mångas besvikelse blev "vackrare vardagsvara" inget "för alla" och progressiva arkitekter som Uno Åhrén tog redan i mitten av 20-talet avstånd från sina "ungdomliga felsteg". Lyxprodukter och dekorativt överflöd beskrev han till och med som "outsägligt äckligt"! En liknande attityd hade Nationalmuseums "smakfostrare", har jag förstått, och endast ett fåtal av 1920- och det tidiga 30-talets utsökta möbler och konsthantverk förvärvades till samlingen. Det dröjde fram till slutet av 80-talet innan priserna på Swedish grace sköt i höjden. På

antik- och auktionsmarknaden blev Orrefors tidiga konstglas åter internationellt eftersökt och slag i slag återupptäcktes skickliga möbelarkitekter som Axel Einar Hjorth, Carl Malmsten och Carl Hörvik, liksom högklassiga tenn- och gjutjärnsprodukter av formgivare som Anna Petrus.

Och när Nationalmuseum nyöppnade i höstas kunde många med mig njuta av flertalet nyförvärvade objekt från 20-talet, däribland praktpjäser från Parisutställningen.

Bildskatten i "Swedish grace" ger än mer att njuta av. Men som antiknörd hade jag önskat tydligare information om vilka miljöer som är bevarade respektive förstörda och vad som finns i offentliga samlingar. Man blir ju så sugen på att se böckernas alla fantastiska byggnader och föremål i verkligheten!

En höjdpunkt i "Swedish grace" är bildmaterialet från Göteborgsutställningen, hela 26 sidor med fräcka och formmässigt varierade byggnader, signerade Arvid Bjerke och Sigfrid Ericson. Inget av detta finns kvar i Göteborg (tror jag i alla fall), men däremot Gunnar Asplunds pampiga Karl Johansskolan som liknar ett antikt tempel. Det gör även den mindre kända Vaksalaskolan i Uppsala. En annan pärla är Värmlands museum i Karlstad, inspirerat av kinesiska tempel. Och Tändstickspalatset i Stockholm, ritat av Ivar Tengbom, borde genast få sin unika interiör skyddad från fler ingrepp (se tidskriften Arkitektur 1/16).

Det märks också att bildredaktörerna förälskat sig i 20-talets rika förråd av klassicerande ornament på möbler, fasader och i trapphus – "en mångfald" som enligt dem övergår i "funktionalismens enfald". Hur kan man då förstå funkisens genomgripande genomslag i Sverige? En enkel förklaring är att Svenska Slöjdföreningens mission gick hand i hand med socialdemokratins vision om det goda folkhemmet. I inledningen till "Swedish modern" beskriver Hedvig Hedqvist Stockholmsutställningen 1930 som ett "mycket omfattande projekt

som skulle befästa det moderna Sverige”. Den svenska bostadssituationen tillhörde Europas sämsta och behovet av billiga, ljusa, välplanerade och hygieniska lägenheter var skriande. En mer rationell byggprocess var av nöden och ett stramt, odekorat formspråk underlättade industriproduktion.

Även ”Swedish modern” innehåller väl mycket namn men proffskribenten Hedvig Hedqvist har ett ledigt språk och lättar upp texten med roliga citat. Som Gunnar Asplunds påstående att ”en tysk utställning bara tar fasta på sakligheten – och på att tillgången till pilsner inte tryter”. Detta i motsats till Stockholmsutställningen, där han var chefsarkitekt, vars ”nordiska” typ dels ville ”ge en knuff åt utvecklingen, dels tillgodose kraven på skönhet och festivitas”. Hedqvist skildrar ingående lanseringen av Swedish modern och dess idéhistoria, präglad av ledande svenska arkitekters nära kontakter med den radikala Bauhausskolan. Men här ingår även den hetsiga, inhemska ”slöjdstriden”. Carl Malmsten tillhörde oppositionen mot tidens stilförtryck och parhästarna Estrid Ericson/Josef Frank attackerade ”Slöjdföreningstråkigheten”. Kunderna uppskattade inte heller de dogmatiska funktionalisternas kalla, renrakade estetik. Mjukare former, trä hellre än stål och mönstrade möbeltyger vann publikens gillande.

Så ”enfald” präglade knappast funkisens första decennier i Sverige. I ”Swedish modern” vimlar det av varierade miljöer – snygga, luftiga och samtidigt funktionella. En småstad som Karlskoga har ett väldigt fint Folkets hus och Halmstads rådhus verkar mycket påkostat, med vackra intarsiadörrar och järnsmide signerat surrealisterna Sven Jonson och Stellan Mörner. Villa Engkvist i Västberga (som försvann under 60-talets rivningsraseri) tillhör det häftigaste jag sett, med vinterträdgård och allt.

Ja vilka enorma ambitioner det fanns under Swedish moderns storhetstid! Välplanerade boendemiljöer skulle skapa goda

samhällsmedborgare och sociala orättvisor utjämnas. Även om vi i dag vet att stadsplaner i stället kunde skapa segregation och det fanns rasbiologiska tongångar i folkhemsbygget, så vill jag lova att det finns mycket att lära från både ”Swedish grace” och ”Swedish modern”. En formulering av Sven Markelius, som citerar sin tyska arkitektkollega Walter Gropius, vill jag tillägna vår tids byggherrar: ”Utgå från publikens faktiska bostadsbehov och faktiska möjligheter att betala”.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se "

" Tunnelbanebråket. "Det finns inget som rättfärdigar brutaliteten", skriver Amat Levin

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Klippet på vakterna som sliter ut en höggravid kvinna ur tunnelbanan har nu även fått internationell spridning. För varje delning får ett par nya ögon bevittna hur en femårig flicka skriker förtvivlat när en vakt trycker ned hennes gravida mamma med magen först i en av träbänkarna.

Inledningsvis har många spekulerat i vad som föregick gripandet, huruvida hon hade ett giltigt färdbevis eller inte. Vakterna påstår att hon saknade ett. Själv menar hon att hon visst hade åkkort, men att hon inte hann ta fram det innan kontrollanterna skrev en bot till henne. Till slut hittade hon kortet varpå hon skrynkade ihop boten, men då var det försent – vakterna slet ut henne.

Vi lär få veta mer om vad som hände under de kommande dagarna, men biljettfrågan är oväsentlig. Vakternas uppgift måste vara att trappa ned en uppskruvad situation, inte att eskalera den. Speciellt när själva gripandet inte står i proportion till det påstådda brottet. Och speciellt då det riskerar att traumatisera en femåring som får se sin mamma skadad av de personer vars uppgift det är att skydda henne. Såvida hon inte hade ett maskingevär och var på väg att meja ned folk i vagnen finns det inget som rättfärdigar den här typen av brutal behandling av en kvinna gravid i åttonde månaden. Giltigt färdbevis eller inte. Hanteringen av kvinnan sker inte i ett vakuum. De senaste veckorna har vi sett videoklipp på hur väktare sänker en av jurymedlemmarna i

Ortens bästa poet på grund av en misstänkt plankning och hur de släpar en tolvåring längs golvet i Kista galleria för att han och hans kompisar var för högljudda i biblioteket. Det alla dessa personer har gemensamt är att de är svarta. Det ska mycket till för att övertyga mig om att det bara är en slump. Och det ska mycket till för att övertyga mig om att en gravid blond kvinna hade fått samma behandling. Giltigt färdbevis eller inte.

Sverige pratar gärna om rasism i andra länder, men blundar helst för de problem som finns här. Studier har visat att invandrare får sämre vård, i november släppte Länsstyrelsen Stockholm en rapport om en utbredd antisvart diskriminering på arbetsmarknaden och tidigare i januari sände "Kalla Fakta" ett avsnitt om polisens rasprofilering. Det är samma mekanismer som ligger bakom behandlingen av den gravida kvinnan på tunnelbanan. Av någon anledning anses det vara okej när håret är svart och hudfärgen mörkare.

På nätet hävdar vissa att kvinnan hade kunnat undvika allt om hon bara inte hade varit så hysterisk. Som om de inte känner till att de flesta gravida kvinnor är rädda för att någon ska komma åt deras mage för hårt.

Samtidigt vittnar hon själv för Dagens Nyheter att hon har mottagit hot och att vissa har fyllt Facebooks kommentarsfält med önskningar om att hon borde ha blivit slagen. Den snabba viljan att legitimera våldet vakter och polis utsätter svenskar med invandrarbakgrund för är ännu ett tecken på hur vidsträckt problemet är.

Vi är många som har fått nog nu. Sverige har en hel del att ta itu med. Amat Levin är frilansjournalist och före detta chef på Nöjesguiden. Han gör även poddcasten Power Meeting.

Amat Levin "

" Ledare: Årets svensk lär oss att stoppa segregationen i skolan

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Årets svensk, Hamid Zafar, har gjort sig känd som rektorn som lyfte en av landets sämsta skolor. Tillsammans med skollädaressen införde han en rad enkla rutiner och regler, och såg till att varje elev fick konsekvenser i form av skriftliga varningar och avstängningar. Notan för skadegörelse fick elevernas familjer själva betala.

Det gav resultat. Och rektor Hamid har en hel del intressant att förmedla om nyckeln till sina framgångar.

Svenskar får inte vara så rädda för invandrare, påpekade han exempelvis i en intervju med Expressens Anna Dahlberg i somras: "Det finns en återkommande ängslighet kring hur man ska bemöta dessa människor. Vi kan inte ha parallella regler för människor bara för att de inte är födda i Sverige. Om eleverna vet vilka regler som gäller på skolan skapar det trygghet." (18/8 2018)

ibland tolkas den här undfallenheten som en missriktad, förvriden sorts respekt, men det handlar ju snarare om motsatsen, om respektlöshet. Man ställer inte samma krav på alla elever, och ger dem heller inte samma förutsättningar. Så cementeras segregationen.

Dessvärre har utvecklingen de senaste åren gått åt fel håll, visar Skolverkets rapport. Det gäller dystert nog även de åtgärder som är tänkta att överbrygga klyftorna – såsom det fria skolvalet.

Många gånger är det bara barn med goda förutsättningar som har en reell chans att komma in på de bra skolorna, eftersom dessa ofta ligger i välmående områden och söktrycket är så högt. Då tillämpas närhetsprincipen.

I praktiken straffas barn i utsatta områden, inklusive de vars föräldrar försöker välja någon av de bra skolorna. Som det ideella projektet

Relativ närhet har kunnat visa sig algoritmen nämligen till att den som inte har sin närmaste skola som ett av sina val hanteras som om den inte hade valt någon skola alls. Och barn vars föräldrar inte gjort något skolval får en plats i de skolor som blir över, det vill säga de allra sämsta.

Anders Trumberg, som forskat på skolval i 14 års tid, talar i SVT:s lokalnyheter från Stockholm om en nedåtgående spiral för dessa bortvalda skolor. Här finns alltså fler rött på, för att algoritmen inte ska skapa motsatsen till vad som är systemets syfte. OECD föreslår i sin nya rapport att Sverige ska motverka de negativa effekterna av skolvalet genom särskilda kvoter för socioekonomiskt missgynnade elever. Det är en god idé.

Men den bästa botten mot segregation i sin helhet är inte att se till att fler kan gå i de bra skolorna, utan att göra alla skolor bra – inklusive de som ligger i utsatta områden. Det gör man genom fokus på själva undervisningen.

Som Hamid Zafar påpekar avsätts nu ofta extraresurser till projekt som inte utgår från stort mer än beslutsfattarnas fördomar om att "kidsen" i utsatta områden egentligen bara är intresserade av graffiti och hiphop. I stället borde detta ekonomiska stöd fokusera på att se till att få behöriga lärare till skolan, och att få dem att stanna. OECD:s rapport föreslår samma sak: ett stärkande av lärarna på skolor med svåra förutsättningar, inklusive en rejäl lönehöjning. Rapporten driver även på för att alla barn ska få lära sig svenska ordentligt från början. Utbildningsminister Anna Ekström har sagt att segregationen i skolan är det absolut viktigaste arbetet som ligger framför henne. Då måste lärande återigen bli huvudsaken, och för att det ska kunna bli det gäller det att skolan är en lugn och trygg plats. Att ge varje barn en bra utbildning är den liberala demokratins mest angelägna uppdrag.

DN 4/1 2018 "

" Fler och hårdare krav för den som vill bli dansk medborgare

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

2002 infördes de första språktesterna för den som vill bli dansk medborgare. Regeringen har sedan dess genomfört flera uppmärksammade förändringar och åtstramningar. Den senaste är kravet på att skaka hand.

Han har nyklippt hår, välpressade kostymbyxor och går med lätta steg över det slitna brädgolvet i Eigtveds pakhus vid Asiatisk plads i Köpenhamn.

Sakander Khan är 30 år och har bott i Danmark sedan 2002. Han har fast jobb på en sängdelsfabrik på Jylland och pratar flytande danska. Om några minuter är han dansk medborgare. Det är bara ett par saker till han måste göra först.

Konferensanläggningen är fylld av elegant klädda folketingsledamöter och myndighetspersoner. Press från både Danmark, Tyskland och Frankrike är här.

Invandrings- och integrationsminister Inger Støjberg från Venstre står vid talarpodiet framför två danska flaggor. Det är hon som är värd för landets allra första "grundlovsceremoni" där nio personer ska bli danska medborgare.

– Det här en väldigt speciell dag, ni som deltar kommer att bli en del av dansk historia. Folketinget har röstat "ja" till var och en av er. Med dagens ceremoni säger ni också ja till att ni respekterar det fundament som Danmark är byggt på och som generationer före oss har byggt, säger ministern högtidligt och går igenom dagordningen, punkt för punkt.

De blivande danskarna, med rötter i bland annat Filippinerna, Rumänien och Irak ska först skriva på ett avtal där de förbinder sig att följa dansk lag och respektera danska värderingar och rättsprinciper. Därefter ska de ta Inger Støjberg i hand.

– Det är precis i det ögonblicket man blir dansk, fastslår ministern inför publiken.

Den som vill bli dansk medborgare måste först ha uppfyllt en rad krav. För det första måste man kunna försörja sig själv och ha uppehållit sig i landet i minst nio år.

2002 infördes landets första språktester. I dag krävs att den som ansöker om medborgarskap har klarat utlännings- och utrikesministeriets "Danska prov 3" – alternativt ska man kunna intyga att man tillgodosett sig motsvarande språkkunskaper genom exempelvis en gymnasieutbildning.

Den som söker måste även ha fått godkänt i ett så kallat medborgarskapsprov, ett prov bestående av fyrtio frågor om danska samhällsförhållanden, dansk kultur och historia.

Vid årsskiftet skärptes kraven ytterligare. Då trädde det nya medborgarskapsavtalet, "indfødsretsaftale", i kraft. Det innebär bland annat krav på att nya medborgare först ska ta i hand med en myndighetsperson i samband med en obligatorisk ceremoni.

Handskakningskravet är något som högerpopulistiska Dansk folkeparti har pläderat för länge och debatten har förts på flera andra håll i Europa. I Schweiz fick till exempel ett muslimskt par avslag på sin ansökan om medborgarskap sedan de vägrat skaka hand med det motsatta könet i augusti i fjol.

– Handtrycket är en helt normal hälsningsform i Danmark, det är sättet vi visar respekt för varandra. Jag har hört många diskussioner om att man istället kan göra "high five", lägga handen på hjärtat eller något annat – men i Danmark hälsar man med handen och så har det varit i många år, säger Inger Støjberg till DN.

Hon menar att ett handslag säger något om en persons grundläggande värderingar.

– Det finns till exempel en räkka muslimer som inte vill ta i hand med det motsatta könet. Är det så att en man inte vill ta en kvinna i hand så visar han tydligt att han inte respekterar jämställdhet mellan könen och då ska han inte ha danskt medborgarskap.

Medborgarceremonin ska framöver arrangeras av borgmästarna runt om i Danmarks kommuner.

Flera av borgmästarna från Støjbergs eget parti Venstre är kritiska.

”Jag kommer inte att tvinga någon att ta i hand. Vad ska jag göra om personen inte vill? Sätta handfängsel på vederbörande?”, undrar Frederikssunds borgmästare John Schmidt Andersen i en intervju med Danmarks Radio.

Thomas Andresen, borgmästare i Aabenraa, förvarnar om att han kommer göra sig skyldig till civil olydnad.

”Jag vill utmana och se vad som händer om jag inte gör det.

Överhuvudtaget hade jag helst sluppit en ceremoni”, uppger han för DR.

Inger Støjberg tror att när det väl gäller, kommer ingen borgmästare att sätta sig på tvären.

– Vi kan vara oeniga men jag kan inte föreställa mig att de inte skulle efterleva lagen. Sedan är ju handslaget bara en del av ceremonin. Den stora saken är ju att man har skrivit under på den danska grundlagen, att man kommer att följa den och respektera danska värderingar, säger Inger Støjberg.

I Eigtveds pakhus har det blivit Sakander Khans tur att visa sin lojalitet till det nya hemlandet. Avtalet är påskrivet och hans leende når ända upp till ögonen när han går mot invandrings- och integrationsministerns utsträckta hand. Handslaget är fast och trots pressfotografernas envetna smattrande lyckas han överrösta dem alla med ett lyckligt ”Tack!”.

Efteråt berättar Sakander Khan att han och familjen, föräldrar och tre syskon, flydde från Afghanistan efter USA:s invasion av landet i jakten på terroristorganisationen al-Qaidas ledare Osama bin Ladin.

Syskonen är redan danska medborgare, men inte föräldrarna.

– Mamma skulle kanske klara sig igenom processen. Men pappa, nej. Aldrig. Han kommer inte lära sig tillräckligt bra danska, säger Sakander Khan.

Han tycker att språkkravet är en självklarhet och vänder sig inte heller emot kravet på att ta hand.

– Jag har inga problem med att det ställs kulturella krav, som att man ska delta i ceremoni, jag har varit helt öppen för att delta, om det är vad den danska regeringen vill, säger han.

För honom är den här dagen betydligt större än politiskt beslutade formaliteter. Nu är han fri att resa över gränserna, att hälsa på släktingar i England, och kan känna sig som en del av det danska samhället på riktigt.

– Det är en stor lättnad, säger han.

Mitt i uppståndelsen av politiker, journalister och glada, nyblivna danskar, står Christian Langballe, präst och Dansk folkepartis talesperson i integrationsfrågor. Han fyller 52 år i dag, och kunde knappast ha fått en bättre födelsedagspresent.

– Det känns väldigt högtidligt och festligt. Vi har länge krävt skärpta krav för dem som vill bli danska medborgare. Att delta i en ceremoni, ta i hand och visa respekt för vårt land känns som ett steg i rätt riktning, säger han.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

" Fakta. Handskakningslagen

Den 29 juni ifjol nådde den danska borgerliga regeringen tillsammans med stödpartiet Dansk Folkeparti och danska Socialdemokraterna en överenskommelse om skärpta regler för nya medborgare.

Reglerna trädde i kraft vid årsskiftet och inne- bär att den som har ansökt om medborgarskap (och fått ansökan godkänd), ska delta i en ”grundlovsceremoni”, där sökanden skriver på ett kontrakt där man lovar att följa grundlagen. Medborgarskapet fullbordas när man tar i hand med sin hemkommuns borgmästare.

Fakta. Språkkraven i Danmark

2002 infördes de första språktesterna för den som vill bli dansk. I dag måste den som ansöker om medborgarskap ha fått godkänt i utlännings- och integrationsministeriets ”Prov i Danska 3” eller motsvarande (ministeriet har en lista på utbildningar som gör sökanden kvalificerad utan att ha gjort provet.

Alla sökande måste även få godkänt i ett så kallat medborgarskapsprov där man får svara på 40 frågor om danska samhällsförhållanden, dansk kultur och historia. Infördes 2015.

Andra krav på den som vill bli dansk är att man ska ha vistats i Danmark i nio år utan avbrott och kunna försörja sig själv. Den som har begått vissa typer av brott (bland annat sexualbrott och terrordömda) kan aldrig ansöka om danskt medborgarskap. "

" Nu följer Sverige samma väg som Danmark

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Danmark har gått från ideal om integration till allt hårdare krav på anpassning. Sverige rör sig åt samma håll. Kraven för att bli svensk medborgare ska skärpas. Frågor om invandrares seder, klädsel och matvanor är på väg att förvandlas till politiska minfält också här.

”Sverige skall inte bli som Danmark” deklarerade den svenska integrationsministern mellan 2010 och 2014, Erik Ullenhag (L) i en debattartikel 2011. Fram till flyktingkrisen 2015 var det många svenska politiker som höll fram vårt södra grannland som ett avskräckande exempel på hur muslimer stigmatiseras och främlingsfientlighet odlas.

Argumenten mot den danska politiken handlade då om principer som tolerans och öppenhet, men också om resultat. Borgerliga och rödgröna politiker pekade på att hårda krav på minoriteter leder till sämre integration. Danmark lyckades enligt en dansk studie 2016 sämre med integrationen än Sverige.

Nu har debatten gjort helt om på vår sida Öresund. Europeiska länder konkurrerar allt mer om att försvåra för migranter som söker skydd. Hela inrikespolitiken är på väg att förändras. Frågor som har varit odramatiska har förvandlats till politiska minfält. Det gäller särskilda badtider för kvinnor, kvinnors klädsel, religiös kost och frågan om att ta i hand. Till skillnad från de gamla stridsfrågorna är de svåra att kompromissa om. När det gäller skatter, bidrag och anslag går det alltid att lägga sig någonstans mittemellan. Men antingen måste man ta

i hand, eller så är man fri att låta bli. Det är inget alternativ att kroka finger.

Det leder till en hätskare och mer polariserad debatt. Det som förr sågs som individuella livsval inom lagens ramar ses nu som hot mot jämställdhet och andra svenska värderingar.

I Danmark har den här debatten förts längre och intensivare än i Sverige. Där måste den som invandrat, på förslag från högerpopulistiska Dansk Folkeparti, ta i hand för att få bli medborgare. De särskilda proven i danska och samhällskunskap som länge har krävts för medborgarskap har gjorts allt svårare.

Nu ska Sverige också införa medborgarskapstest. Det är en del i uppgörelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Det finns en bred majoritet i riksdagen för sådana språkrav. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna är också för.

Men så långt som Danmark går vill inte riksdagsmajoriteten följa. Här kräver ingen obligatorisk handskakning. I Danmark finns planer att placera utvisningsdömda på en öde ö. De danska socialdemokraterna går till val på att avskaffa möjligheten att söka asyl i Danmark. I Sverige är en generösare migrationspolitik i stället en del i samma uppgörelse som språktesterna.

Men frågan om vilka krav som ska ställas på nya medborgare skapar allt mer debatt i riksdagen och sista ordet är knappast sagt.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

"Språktest leder inte till bättre integration"

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

"Godkänt prov i svenska och i samhällskunskap ska bli krav för svenskt medborgarskap. Kraven ska "stärka medborgarskapets status", enligt januariavtalet.

Liberalerna har sedan 2002 argumenterat för språktester för medborgarskap. Nu när förslaget ingår i uppgörelsen mellan S, MP, C och L kan man se det som en politisk seger för det sistnämnda partiet. Förutom ett språktest finns kravet att få godkänt i ett samhällsprov. Men hur dessa tester kommer att se ut framgår inte i januariavtalet: *"Vi vill stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Därför ska ett godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap vara ett krav för medborgarskap i Sverige. Där det föreligger särskilda skäl ska språkkunskaper kunna prövas i andra former."*

Professorn Tommaso Milani forskar i flerspråkighet utifrån ett samhälleligt perspektiv vid Göteborgs universitet. Han menar att ett språktest inte kommer att leda till en bättre integration.

– Språkinlärning påverkas av en mängd olika faktorer. Att säga att ett språktest nödvändigtvis skulle öka alla invandrares motivation är en myt. Motivation är inte den enda faktorn som leder till framgångsrik språkinlärning, säger han.

Den grupp som har sämst förutsättning att klara ett språktest är de som exempelvis har flytt krig eller varit med om andra traumatiska händelser, enligt Milani. Även ålder är en annan försvårande faktor.

– Ett språktest kommer inte att motivera utan skapa mer stress och frustration, säger Tommaso Milani.

Samtidigt säger Milani att det är för tidigt att yttra sig om uppgörelsens språkkrav eftersom detaljerna kring det inte har utformats än.

Om handskakning ska bli ett krav för medborgarskap är ännu okänt. ”I Sverige så hälsar man på varann, man tar både kvinnor och män i handen”, sa statsminister Stefan Löfven i riksdagen 2016 i samband med att MP-politikern Yasri Khan fick avgå sedan han vägrat skaka hand med en kvinnlig TV4-reporter.

Hur L ställer sig till ett handskakningskrav svarar Adam Alfredsson, pressekreterare hos partiledaren Jan Björklund:

– Vi har i detalj inte bestämt hur det svenska testet ska utformas. I överenskommelsen har vi fått igenom att ett språk- och medborgarskapstest ska införas. Under mandatperioden kommer arbetet påbörjas och språkkrav införas.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johanssons pressekreterare Sofie Rudh är tydligare i sitt svar och skriver i ett sms till DN att ”ett handskakningskrav är inget som bereds i RK (regeringskansliet).”

Viviana Canoilas

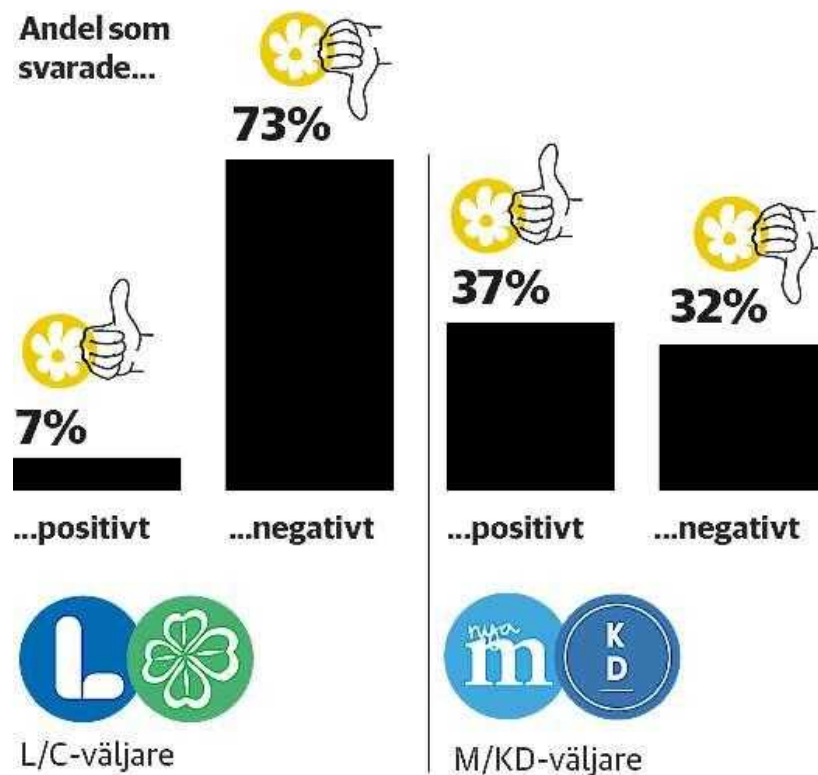
viviana.canoilas@dn.se "

Borgerliga väljare splittrade om SD

Fråga: Är du positivt eller negativt inställd till att övriga partier i riksdagen förhandlar och sluter överenskommelser med Sverigedemokraterna?

Andel som svarade...

” ” ”

" Väljarna nöjda med hur partierna agerat mot SD

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

De borgerliga partiernas olika vägval i regeringsfrågan speglar hur deras väljare ser på Sverigedemokraterna, enligt DN/Ipsos. Fyra av tio moderater kan tänka sig samarbete med SD, jämfört med bara en av tjugo bland C-väljarna. – Det finns en opinion för januariavtalet, säger Nicklas Källebring på Ipsos.

Sprickan inom borgerligheten blev synlig redan den 19 januari 2017. Då öppnade dåvarande M-ledaren Anna Kinberg Batra för att ta makten med stöd av Sverigedemokraterna. Strategin har sedan dess dömts ut under två års tid av Centerns Annie Lööf och Liberalernas Jan Björklund.

Ulf Kristersson (M) försökte i höstas ändå bilda en regering som behövde SD:s stöd. Den 18 januari nådde den internborgerliga konflikten sin slutpunkt, när C och L i stället röstade i riksdagen så att Stefan Löfven (S) återigen kunde bli Sveriges statsminister.

Konsekvensen är att den borgerliga Alliansen har fallit samman som regeringsalternativ. Ett högt politiskt pris för alla inblandade, men också ett agerande som partierna i varierande grad hade stöd för hos sina respektive väljarkårer. Det visar DN/Ipsos januarimätning. Skillnaden syns tydligt i frågan om hur man ser på att partierna förhandlar och sluter överenskommelser med SD. Bland moderata väljare är nästan fyra av tio (38 procent) positiva till samverkan med SD, något fler än de som är negativa. Inom Kristdemokraternas

väljarkår väger det jämnt, med ungefär en tredjedel som säger ja till SD-samarbete och lika många emot.

Det står i skarp kontrast till C-väljarna, där endast en av tjugo (5 procent) är öppna för samverkan med SD. Det är bara miljöpartister som är ännu mer negativa till SD enligt undersökningen. Liberalernas väljare är mer splittrade än centerpartisterna, men samtidigt betydligt mer avståndstagande än moderater och kristdemokrater gentemot SD. Även S-väljarna är markant emot SD-samverkan (drygt sju av tio). Nicklas Källebring är opinionsanalytiker på Ipsos.

– Det partierna har gjort är i linje med deras väljares åsikter. Det finns en opinion för en mittenöverenskommelse, säger han.

Det styrks också av svaren på frågan om hur man ser på Vänsterpartiet. En klar majoritet (sex av tio) bland L-väljarna är emot förhandlingar och överenskommelser med V. Centerpartisterna är inte fullt lika negativa men även här är det stora flertalet, cirka hälften, emot V-samverkan. De som röstade på S och MP är betydligt mer vänligt inställda till V, men C och L hade alltså tydligt stöd bland sina väljare för att Jonas Sjöstedt skulle hållas utanför uppgörelsen.

DN/Ipsos mätningar under hösten visade dessutom att det bland C- och L-väljare fanns en klar majoritet som kunde acceptera S som ett regeringsparti, medan den uppfattningen var i tydlig minoritet bland dem som röstade på M och KD.

DN/Ipsos har också frågat om väljarna har ångrat hur de lades sin röst i höstens val.

– Här är det tydligt att både Liberalerna och Centern har förlorat en del väljare. Samtidigt har man vunnit en del så nettoeffekterna är inte så stora för något parti under hösten, säger Nicklas Källebring.

Bland L- och C-väljarna är det 16 respektive 15 procent som ångrar sitt val. På tredje plats kommer M med 10 procent missnöjda. Övriga partier har mycket få ångerfulla väljare, enligt januarimätningen.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se "

" Fakta. Så gjordes undersökningen

DN/Ipsos har den 10–20 januari gjort digitala intervjuer med 1088 röstberättigade väljare som var ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel. Frågorna som ställdes var:

Är du positivt eller negativt inställd till att övriga partier i riksdagen förhandlar och sluter överenskommelser med Sverigedemokraterna/Vänsterpartiet? Om du ser tillbaka på utvecklingen sedan du röstade i riksdagsvalet 2018, ångrar du då att du la din röst på [parti]? "

" 1 000 nya jobb på Samhall

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Statliga Samhall expanderar och anställer fler. Under 2019 får ytterligare 1 000 personer med svåra och sammansatta funktionshinder jobb i bolagets verksamheter. Beslutet togs av extra årsstämma, efter grönt ljus från regeringen.

Av dem som kom till Samhall 2018 hörde 67 procent till Samhalls prioriterade målgrupper: personer med kognitiva funktionsnedsättningar, psykisk sjukdom och personer med flera funktionsnedsättningar.

Som DN rapporterat tidigare tycks nu allt fler arbetsgivare vara beredda att rekrytera från det statliga bolaget Samhall, vars uppgift just är att försöka förbereda personer med funktionsvariationer för den reguljära arbetsmarknaden. Under 2018 fick rekordmånga Samhall-medarbetare ”vanliga” jobb på den öppna arbetsmarknaden.

Genom att utöka medarbetarantalet med ytterligare 1 000 personer understryker arbetsmarknadsminister Ylva Johansson ytterligare Samhalls avgörande roll:

– För mig som minister är Samhall en viktig kugge för att kunna få de här grupperna i arbete. Två tredjedelar av de personer som i fjol kom till Samhall från Arbetsförmedlingen står allra längst från den ordinarie arbetsmarknaden. Det kan exempelvis handla om personer med svår autismspektrumdiagnos i kombination med dyslexi, adhd och missbruk.

Samhall har i dag runt 25 000 anställda, som anvisats dit av Arbetsförmedlingen, plus ytterligare personer från Arbetsförmedlingen i arbetsträning. Totalt fick 8 500 nya medarbetare jobb eller

praktikplats under 2018, ett rekord, liksom att nära 1 500 medarbetare kunde övergå till jobb utanför Samhall.

– Så många har aldrig lämnat Samhall förut under ett år, det är fantastiskt kul, säger Samhalls vd Monica Lingegård.

– Det är ett av våra viktiga mål, att man ska gå vidare i en anställning utanför Samhall. Ju fler som lämnar, desto fler kan komma in.

Samtidigt har det ju stormat en hel del kring Samhall de senaste åren, med kritik mot för hårda produktivitets- och prestationskrav.

Statliga Samhall startade med uppdraget att erbjuda skyddat arbete åt personer med olika slags funktionsnedsättningar.

Men utvecklingen av bolaget har de senaste åren kritiserats från flera håll. Kraven på personalen har ökat i takt med att verksamheten flyttat ut från de ”skyddade verkstäderna” där många arbetade med lättare montering.

I dag är Samhall ett av Sveriges största företag. Men dagens Samhall är annorlunda än tidigare. De traditionella ”skyddade verkstäderna” har blivit allt ovanligare i takt med att industrijobb försvunnit och tjänsteuppdragen ute i samhället – till exempel städning av offentliga miljöer – blivit fler.

Arbetsgivaren tar inte längre hänsyn till individuella förutsättningar, anser kritikerna.

Vd Monica Lingegård kontrar med att Samhall inte vet vilka diagnoser medarbetarna har. Och att bolaget måste ha en ”hållbar” ekonomi.

– Vi kan inte göra av med mer pengar än vad vi får in.

På varje enskild individ finns däremot inte krav att vara lönsam, understryker Monica Lingegård:

– Vårt uppdrag är att utveckla våra medarbetares kompetens på en öppen arbetsmarknad. Då är det viktigt att våra linjechefer varje dag ser talang där andra ser hinder. Det vore att svika våra medarbetare om vi inte varje dag vågade ställa krav och utmana dem.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se "

" Så vill Svenskt Näringsliv lösa bristen på bostäder

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Halvera flyttskatten och trappa ned ränteavdragen. Det gör det lättare att flytta till andra orter för jobbets skull. Det är ett par förslag på lösningar på bostadsbristen som Svensk Näringsliv snart kommer att lansera.

Flera ekonomer som studerat den svenska bostadsmarknaden har pekat på den, i deras ögon, bristande rörligheten.

Äldre bor kvar längre i större bostäder än de behöver och vill, då skatter och regelverk gör att det inte lönar sig att skaffa ett mindre boende.

Och unga barnfamiljer hindras från att skaffa sig en större bostad, vilket leder till trångboddhet.

Det här är ett stort problem för många företag. Enligt en enkätundersökning som Svenskt Näringsliv (SN) låtit göra har vart femte bolag uppgett att bostadsbristen försvårar möjligheten för dem att rekrytera. De personer de söker vågar inte flytta till platser där boendet är långt dyrare än där de bor.

Ekonomernas förslag kan sammanfattas i att det behöver bli dyrare att bo och billigare att flytta. Det har SN:s biträdande chefsekonom, Jonas Frycklund tagit fasta på. Just rörlighet, flexibilitet och företagens rekryteringsproblem har varit fokus för den rapport, ”Ett utmanat Sverige – arbetskraft utan bostäder”, som han snart offentliggör.

– Ja, så är det. Vi har en väldigt liten rörlighet i dag, säger han.

Att halvera flyttskatten (reavinstskatt på försäljning av en bostad) från 22 till 11 procent, samtidigt som ränteavdragen också halveras från 30

till 15 procent, som föreslås i rapporten skulle sannolikt öka rörligheten.

Men det skulle också kunna ses som en generationsorättvisa. Äldre som säljer sin villa och som gynnats av tidigare generösa ränteavdrag, gynnas. Unga som köper en bostad får i stället betydligt sämre ränteavdrag – och därmed ett dyrare boende.

– Ja, det kan finnas fördelningseffekter som slår olika mot olika grupper, säger Frycklund.

– Samtidigt kan man säga att får vi ett ökat utbud på marknaden så är det positivt för de som försöker komma in. Det är inte helt solklart att de skulle förlora på det här, tillägger han.

Ett annat förslag i rapporten är att införa ett skattemässigt gynnade bospärande för unga i åldrarna 18–35 år. Dessa grupper ska få dra av ett halvt inkomstbasbelopp årligen, vilket ger ett skattefritt sparande på runt 2 600 kronor i månaden. Ett liknande system har funnits länge i Norge.

Men Frycklund föreslår även att unga förstagångsköpare ska slippa en del av de kreditrestriktioner som införts under senare år. Bolånetaket – att köpare inte får låna till mer än 85 procent av bostadens värde – kan slopas för dessa grupper, menar han.

– Vi har inte ett helt färdigt förslag. Men det vi säger är att bolånetaket kan tas bort eftersom det förts in andra restriktioner som är hårdare, säger Frycklund och syftar på amorteringskraven.

Dessutom föreslår rapporten att de kalkylräntor bankerna arbetar med i dag och som Finansinspektionen vill se, sänks.

I de ”kvar-att-leva-på-kalkyler” som låntagarna möter när de söker lån har räntan de ska klara satts till 7–8 procent. Frycklund menar att det är bättre att utgå från verklighetens tioåriga räntor som ligger strax under 3 procent. Då skulle fler kunna få sina låneansökningar godkända.

– Det är en ganska lång horisont. Det skulle i sig göra det mer vanligt att ha långa löptider. Det är vanligt i andra länder och det minskar risknivån generellt.

Men du kan även tänka dig statliga topplån. Är inte det att förespråka en återgång till statlig delfinansiering av bostadsköp?

– Det är inte tänkt så. Det är en lånehjälp, att jämföra med studielån, för att mildra effekten av restriktionerna, svarar Frycklund.

– Som de är konstruerade i dag så slår restriktionerna hårt mot förstagångsköparna. Topplånen kan rikta in sig på den grupp som är hårdast drabbad, tillägger han.

I rapporten föreslår ni också införande av marknadshyror. Blir inte det väldigt dyrt – särskilt för unga?

– Ja, men det kan underlätta utbudet. När man flyttar från en ort till en annan är man beroende av att det finns en flexibel bostadsmarknad med ett utbud.

Frycklund understryker att rapporten föreslår åtgärder för att få ett större utbud av bostäder. Det handlar inte i första hand om att se vilka åtgärder som krävs för att även låginkomsttagare ska kunna hitta en rimlig bostad.

– Vi har avgränsat oss åt att se på bostadsmarknaden ur ett rekryteringsperspektiv och vi ser att det är ett problem även för de som har karriär och jobb att komma in på bostadsmarknaden, betonar han.

– Sedan har vi stora sociala problem därutöver; människor som inte har råd. Det är något som samhället måste lösa, men vi har inte adresserat den delen i vår rapport.

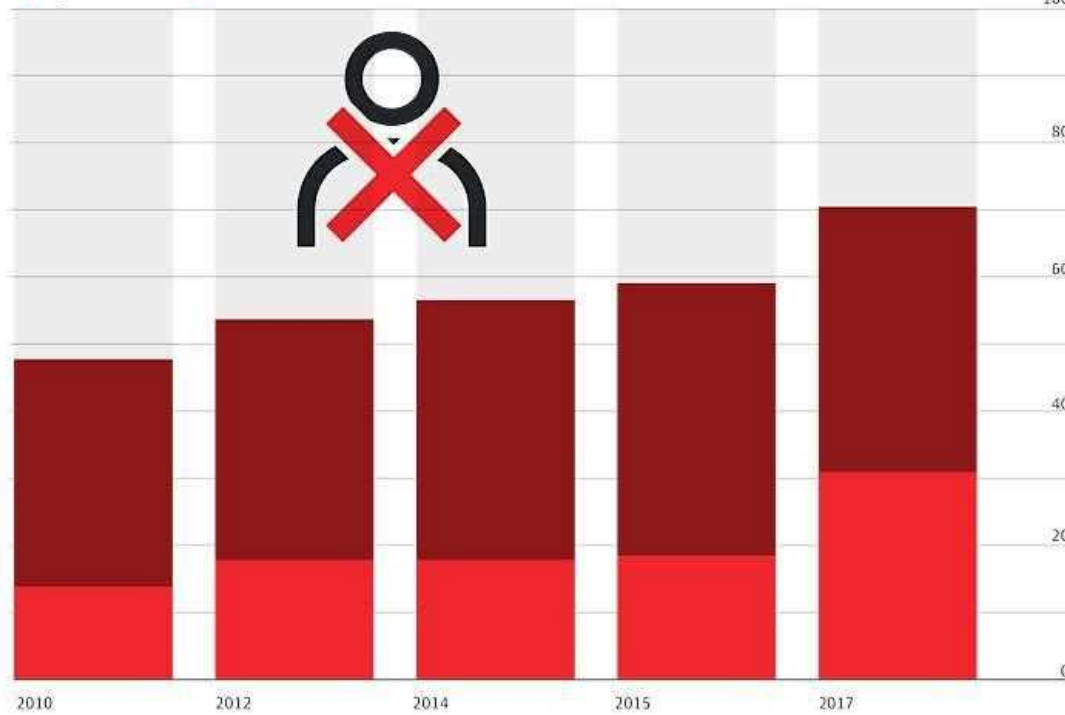
Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

Bostadskrisen försvårar rekrytering

Andel som upplevt rekryteringsproblem

● Mycket svårt ● Ganska svårt

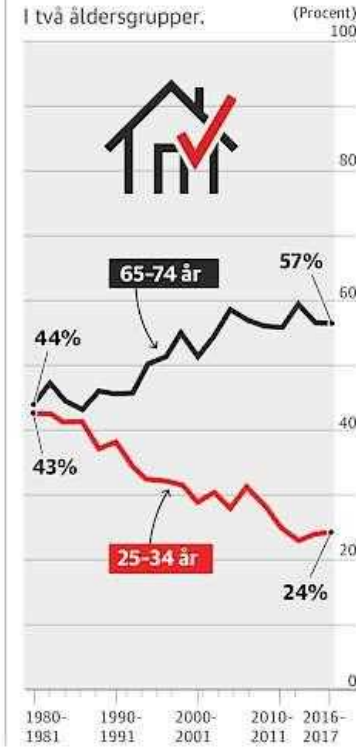
Allt fler företag säger att bostadsbristen försvårar deras möjligheter att rekrytera personal.

Gratifik: DN Källa: Svenskt Näringsliv och SCB

(Procent)
100

Andel som äger sitt eget boende

I två åldersgrupper.

Andel 20-29-åringar som har flyttat

”Regeringen bör utreda e-kronan”

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Det är regeringens och riksdagens uppgift att utreda om Sverige ska ha en e-krona, inte Riksbanken. Det menar Bankföreningen som tycker att det är oklart ens om e-kronan behövs.

Riksbankens har ett pågående pilotprojekt med syfte att ta fram en prototyp till en digital valuta, en e-krona.

Bakgrunden är att kontanter trängs undan allt mer i Sverige – faktiskt mer än i något annat land. Samtidigt anser Riksbanken att det inte minst av beredskapsskäl krävs ett alternativ till de privata digitala betalningstjänsterna, som kort och Swish.

Bankföreningen är tveksam till att e-kronan behövs, vilket framgår av deras remissvar på Riksbankens delrapport om projektet.

– Det behov vi skulle kunna se är att göra betalningssystemet mer robust i händelse av kriser, säger föreningens vd Hans Lindberg.

– Men då får inte e-kronan vara beroende av samma system som de privata e-kronorna (kort, Swish), tillägger han.

Det innebär att en helt annan parallell infrastruktur för just e-kronan måste byggas upp, vilket lär bli dyrt. E-kronan måste ju kunna fungera off-line till exempel, om nätet slås ut.

Men framför allt anser Bankföreningen att det är regeringen och riksdagens uppgift att utreda e-kronan. Och Hans Lindberg är skeptisk till att en sådan utredning kan göras genom ett tilläggsdirektiv till den pågående riksbanksutredningen.

– Det behövs en särskild e-kronautredning, tycker han.

Skälet är att e-kronan, enligt Bankföreningen, får långtgående konsekvenser både för betalningssystemet och för penningpolitiken.

Beroende på hur den utformas kan den komma att påverka kreditförsörjningen. En kontobaserad e-krona där alla skulle ha konton i Riksbanken kan få till följd att de privata bankerna får svårt att få inlåning från kunderna.

– Inlåningen skulle kunna försvinna helt eller delvis. Det skulle kunna påverka den finansiella stabiliteten, säger Lindberg.

Men huvudpoängen i Bankföreningens remissvar är dock att det inte ska vara enbart Riksbanken som utreder e-kronan. Det är en uppgift för riksdag och regering. Hans Lindberg tycker att det brådskar eftersom Riksbanken redan kommit långt in i projektet och räknar med att ta fram en prototyp redan i år.

– Det måste bli lite fart på regeringen i den här frågan, säger Lindberg.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" Bankerna tiger om boräntan

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Vad styr egentligen din boränta? Bankerna ger bara allmänna svar. På tok för hemligt, anser experter men bankerna slår ifrån sig.

Marknadsräntorna, dina inkomster, utgifter, familjesituation och hur säkert det är att du betalar på dina lån. Det är ungefär så mycket som bankerna berättar om hur boräntan sätts. I verkligheten har varje bank avancerade modeller, där varje faktor viktas och mixas ihop för hur boräntan sätts individuellt. Hur det fungerar mer i detalj vill dock ingen berätta.

– Min uppfattning är att de flesta bankerna är extremt icke-transparenta när det gäller deras prissättning av lån, säger Anders Magnusson, analytiker och chef för den institutionella enheten på Söderberg & Partners.

Bankerna anser dock att man berättar så mycket som krävs.

– Det tycker jag att vi gör. Både hur vi kreditprövar, och hur räntan sätts individuellt. Vi ger också information om kundernas snittränta månadsvis, säger Frank Hojem, presschef på SEB.

TT"

" Oro på Skavsta när Ryanair varnar för nedskärning

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Ryanair varnar anställda om nedskärningar i ett internt brev. Inom ett par månader lovar företaget ett klart besked om vilka som drabbas. Meddelandet skapar oro bland personalen på Skavsta, som ser varningen som ett hot. – Jag kan förstå det och det och jag är tyvärr inte förvånad, säger Lise Iderström på Unionen.

Flygbranschen är inne i en tuff period med flera konkurser och bantningar. Senast i tisdags meddelade Norwegian att man planerar en nyemission på tre miljarder norska kronor.

Det irländska lågprisbolaget Ryanair är inget undantag. Inom bara ett par månader kan förändringar för både resenärer och anställda ske. Bolaget har i ett meddelande till sina anställda, som DN tagit del av, informerat om att en total genomlysning av verksamheten ska göras. Man kommer bland annat titta närmare på vilka baser som underpresterat och vilka destinationer som inte är tillräckligt lönsamma. Inom ett par månader ska bolaget meddela vilka baser och destinationer som kommer att beröras av nedskärningar, eller till och med stängas ned.

Brevet ska ha tagits ned från intranätet kort efter att det gick ut. Varför är oklart, men informationen har skapat oro på den svenska basen i Skavsta, enligt flera Ryanairanställda som DN varit i kontakt med. – För mig känns det som ett hot. Man tar upp saker som förlorade arbetstillfällen, nedskärningar eller till och med nedläggningar av baser. De uppmanar oss också att vi ska skriva upp oss på listan för

personer som kan tänka sig att flytta till en ny bas för att undvika att bli utan jobb, säger en av dem.

– Jag trodde först att det var ett varsel riktat direkt mot oss, men det här är bara den vanliga retoriken de använder insåg jag sen. Man vill skrämmas och skapa oreda så att vi är på tårna, säger en annan Ryanairanställd.

Även fackförbundet Unionen har fått ett liknande brev. Där meddelar flygbolaget att besked om hur den Skavstabaserade personalen påverkas kommer efter påsk.

Lise Iderström, central ombudsman för Unionens kabinanställda, kan förstå att de anställda upplever situationen som hotfull.

– Det är inte överraskande att tonläget nu blivit hårdare, eftersom vi är inne i de här förhandlingarna om kollektivavtal och vi står väldigt långt ifrån varandra just nu.

I brevet till Unionen poängterar Ryanair bland annat att lönenivåerna i eventuella avtal ”måste reflektera den mycket utmanande situationen Ryanair och andra europeiska bolag står inför”.

De anställda som DN pratat med menar att bolaget vill pressa dem att acceptera låga löner och sämre villkor.

– Jag har full förståelse för att de anställda upplever det så, säger Lise Iderström, och poängterar att det här inte kommer påverka deras inställning eller yrkanden i avtalsförhandlingarna med Ryanair.

De två parterna ingick en överenskommelse om att börja förhandla kollektivavtalen i november förra året. Sedan dess har förhandlingarna påbörjats, men det återstår fortfarande mycket innan några kollektivavtal är i hamn.

– Det är uppenbart att vi fortfarande står väldigt långt ifrån varandra, säger Lise Iderström.

DN har sökt Ryanair, som inte vill ge någon kommentar med hänvisning till att de är i en tyst period inför kvartalsrapporten.

Andreas Lindberg andreas.lindberg@dn.se "

" Scan stoppar svart plast i sina förpackningar

DN. MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Köttkoncernen HK Scan tar under året bort all svart plast i sina förpackningar i Sverige och Finland. Detta eftersom den svarta plasten inte går återvinna. – Beslutet är frukten av vårt arbete att tillsammans med branschen utbilda och fatta kloka beslut, säger Mattias Philipsson, vd på Plastkretsen.

Arbetet med att minska försäljningen av plast pågår för fullt, inte minst hos livsmedelsföretagen där bland annat Ica och Lidl gått ut och berättat att de kommer sluta sälja engångsartiklar.

Nu berättar köttkoncernen HK Scan att de under året kommer att sluta helt med svart plast till sina produkter. Orsaken är att den svarta plasten inte kan återvinnas utan måste brännas.

De optiska system som används vid sortering av plastförpackningar som lämnats in för återvinning kan inte läsa av den svarta plasten.

”Livsmedelsindustrin kan sträva efter ansvarigt materialanvändande i hela värdekedjan. Alla branscher behöver göra mer och jobba snabbare. HK Scan har skyndat på utvecklingen”, säger Sofia Hyléen Toresson, vd för HK Scan Sverige, i ett pressmeddelande.

Mattias Philipsson är vd på Plastkretsen som är en del av Förpackning- och tidningsinsamlingen. De är materialbolaget för de plastförpackningar som omfattas av producentansvaret.

– Det är jättebra nyhet att en så stor spelare som Scan fattar det här beslutet.

Under våren öppnar en av Europas största plastförbrukningsanläggning i Motala. Den nya anläggningen, som

kostat 250 miljoner kronor, innebär att Sverige kommer bli självförsörjande när det gäller sortering av plastförpackningar för återvinning.

– Men hur fantastisk anläggningen än är spelar det ingen roll om våra producenter sätter förpackningar på marknaden som inte går att återvinna.

En del i Plastkretsens arbete för att påverka producenterna att välja rätt plast är plastmanualen. Den revideras årligen efter vad som sker inom tekniken, i framtiden kommer man kanske till exempel att kunna återvinna svart plast.

– Tekniken är en del, manualen är en annan. Den tredje är ekonomin. Som ett av de första europeiska länderna fattade vi beslut i oktober om att lägga på en avgift för de producenter som sätter plastförpackningar på marknaden som inte är återvinningsbara.

Clara Fritzon

clara.fritzon@dn.se

"Snart kommer ljusare tider och hjälper alla vintertrötta

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Den mörka årstiden leder inte sällan till att vi får sömnproblem och blir nedstämda. Men redan i slutet av februari kan det ökade dagsljuset göra oss piggare igen, enligt forskaren Arne Lowden.

När mörkret ger vika blir dagarna, till en början försiktigt, ljusare. Ett efterlängtat ljus eftersom den mörka årstiden kan kännas lång och tung för många.

Det finns ett samband mellan vintertrötthet och ljusväxlingar.

Dygnsrytmen, alltså växlingen mellan vakenhet och sömn, styrs av hormonet melatonin. När ögat nås av dagsljus går signaler till hjärnan om att hålla tillbaka melatoninproduktionen, nivåerna av vakenhetskortisol ökar och vi blir piggare. På sommaren är det tydliga signaler men under vinterhalvåret kan dygnsrytmen bli störd.

Flera olika studier visar att bristen på dagsljus under vinterhalvåret kan leda till såväl sämre sömnkvalitet som nedstämdhet och i vissa fall depressioner. Ungefär hälften av alla svenskar som arbetar inomhus uppger att de upplever vintertrötthet och det är också vanligt med sömnproblem. Det säger sömn- och stressforskaren Arne Lowden på Stockholms universitet som har undersökt hur vi påverkas av dagsljus.

– Sömnproblemen ökar dramatiskt under vinterhalvåret, säger han. I en ny studie har Arne Lowden låtit en grupp personer som arbetar på ett kontor i Kiruna jämföra sömnen under en sommarvecka med en vintervecka för att undersöka dygnsrytmen.

Resultatet uppvisade till stor del vad forskarna redan känner till: En försämrad sömnkvalitet och oklar dygnsrytmställning under den mörka årstiden, något som i sin tur påverkar antalet timmar man sover.

I Kirunastudien sov deltagarna i genomsnitt 20 minuter mindre på vintern än på sommaren.

– Det som händer generellt när det blir mörkare är att det blir en liten fördröjning av rytmen så att man senarelägger när man går och lägger sig.

– För att tidigarelägga sin sömn måste man också tidigarelägga sin rytm och det gör man genom att få morgonljus, tar man bort det så blir man senarelagd i rytmen. Man har svårare att komma i säng, man blir inte sömning helt enkelt. Man får en senareläggning av sin melatonin topp, säger Arne Lowden.

Den försämrade sömnkvaliteten innebär att man sover sämre och tillbringar mer tid i vakentillstånd under sömnen på vintern.

Problemen som kopplas till brist på ljus kan börja tidigt på hösten. I undersökningar bland gymnasieungdomar uppgav de att humöret dalade och tröttheten tilltog redan i september, berättar Arne Lowden.

– Vi ser stora humörsvägningar under året, och det följer helt mönstret för antalet soltimmar. Och ju mindre tid man vistas utomhus, desto tydligare problem uppger man att man har, säger han.

Ungdomarnas morgontrötthet hade i vissa fall även andra orsaker än vintermörkret.

– Om man har svårt att komma upp på morgonen kan man ha en ”social jetlag”. Det ser vi hos många ungdomar. De är ofta uppe sent på helgerna och ska sedan ställa om för att gå upp tidigt i veckorna, och då blir rytmen rubbad.

Hur känslig man är för minskat ljus varierar kraftigt mellan individer. Men människor som mår dåligt under den mörka delen av året kan glädja sig åt att det finns enkla metoder att ta till för att lindra besvären. Strategin är att fylla på med ljus.

För att må bra behöver vi dagligen minst 30 minuters dagsljus – och det går att ersätta dosen med artificiellt ljus under vinterhalvåret. Men det krävs att det görs under rätt tid på dygnet, som ska vara före lunch. En promenad bör helst göras före klockan 10, säger Arne Lowden.

Morgonljuset väger tyngre än eftermiddagsljuset.

På kontoret kan man ställa skrivbordet vid fönstret, eller ställa dit en ljusterapilampa som finns att köpa i vanliga elbutiker. Lampan bör inte

vara på i mer än en timme, rekommenderar Lowden. En solsemester på vintern fungerar också för att fylla på depåerna.

Taktiken är även att inte börja dagen med mysbelysning utan ha ett bra vitt ljus till frukost. På kvällarna däremot ska man mysa och helst undvika att sitta och surfa framför datorns blåa sken.

– Eftersom vi sitter så länge vid en dator och sitter så nära lysdioderna blir effekten betydande.

Enligt Arne Lowden har intresset för ljuspåverkan ökat och allt fler myndigheter har börjat uppmärksamma fenomenet. Han har bland annat nyligen lämnat en rapport till Arbetsmiljöverket som han tror kan komma att omvärdera ljusets påverkan i yrkeslivet.

– Det är förhållandevis ny kunskap. Men man har alltid vetat att människor föredrar ljus på arbetsplatser om de får välja. Samtidigt vistas vi allt mindre utomhus och förtätar våra storstäder, vilket får effekter på hur mycket dagsljus som släpps in.

– Vi behöver få ut mer kunskap om vilka krav vi behöver ställa på belysning och om att leda in dagsljus i byggnader, säger han.

Arne Lowden menar att en ökad medvetenhet om ljusets påverkan skulle kunna ha stor effekt på folkhälsan.

– Många känner inte till att de har ljusbrist. Om ljus står för 5 procent av den mentala ohälsan är det ur ett folkhälsoperspektiv en enorm siffra.

Efter vintersolståndet i december börjar dagslängden sakta att öka.

Mest dramatiskt är det i norr där dagarna går från att vara helt mörka till att vara ljusa dygnet runt på sommaren.

Skillnaderna mellan norr och söder beror på att jordaxeln lutar. Den 20 mars är det dags för vårdagjämningen, när dagen och natten är lika långa. Därefter blir dagarna längre och längre fram till midsommar. När får vi en märkbar effekt av dagsljusets återkomst och känner oss piggare?

– Redan i slutet av februari, säger Arne Lowden.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se

"Solstånd och dagjämningar

Vårdagjämningen inträffar när solens centrum passerar himmelsekvatorn på väg norrut, och höstdagjämningen när solens centrum passerar himmelsekvatorn på väg söderut. Vårdagjämningen inträffar 20 mars och höstdagjämningen 22–23 september. Solstånden inträffar då jordaxeln lutar som mest in mot eller bort från solen. Vintersolståndet inträffar kring 21 december, sommarsolståndet kring 21 juni.

Källa: SMHI

Fakta. Så blir du piggare

- 1 Motionera regelbundet, helst tre gånger per vecka och gärna utomhus.
- 2 Försök att ha regelbundna rutiner för hur du sover och äter.
- 3 Fyll på med ljus: Var ute så mycket som möjligt i dagsljus, särskilt på förmiddagen. En kort promenad kan göra dig piggare även om solen inte skiner.
- 4 Sitt nära fönster på kontoret, helst inte längre bort än fyra meter.
- 5 Skaffa en ljusterapilampa som ska vara på max en timme.
- 6 Undvik att sitta framför datorn och mobilen inför sänggåendet.
- 7 Ha ordentligt upplyst på morgonen och dämpad belysning på kvällen.
- 8 Åk på solsemester under vinterhalvåret.
- 9 Sök hjälp om vintertrötthet eller nedstämdhet gör att du får problem i din vardag.

Källor: Vårdguiden, Arne Lowden. "

"Den korta utbildningen och polisbrist ett problem"

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

"Problemet med oprofessionella ingripanden av ordningsvakter hänger ihop med den knapphändiga utbildningen samt polisbristen, menar Kolbjörn Guwallius som skrivit boken "Ordningsvakter".

Författaren kommenterar nu händelsen med den gravida kvinnan som trycktes ner av ordningsvakter i tunnelbanan:

Efter två veckors utbildning får ordningsvakter befogenheter att använda våld som annars endast poliser har. Inför arbetet med boken "Ordningsvakter – nödlösningen som blev permanent", valde journalisten och författaren Kolbjörn Guwallius att själv gå igenom utbildningen till ordningsvakt. Erfarenheten gjorde problemet med den korta utbildningen tydlig för honom.

– Vi skulle lära oss ungefär 20 grepp på en eftermiddag. Men det sätter sig inte på den tiden. Om man kommer ut i ett sammanhang med erfarna kollegor när man börjar arbeta funkar det ofta. Men det är definitivt inte tillräckligt i sig, säger han.

En del personer som har genomgått den tio dagar långa utbildningen kastas direkt ut i skarpt läge utan att ha en gedigen kunskap vare sig om juridiken eller praktiken som arbetet som ordningsvakt kräver, menar han.

– De lär sig en del, bland annat om fysisk konflikthantering, det vill säga greppteknik, men utbildningen är så kort att det bara blir lite tid för varje moment, säger han.

Han reagerar på nyheten om den gravida kvinnan som trycks ner av ordningsvakter i tunnelbanan och pekar på vikten av att alla delar av ett ingripande bör kunna motiveras.

– Varje steg i en ordningsvaktshantering ska vara proportionell och det ska göras en bedömning för varje sånt steg. Det är klart att det kan vara svårt att göra när det går undan, säger Kolbjörn Guwallius.

Den grundläggande principen i ett ingripande handlar om att förhålla sig till en konflikttrappa, enligt vilken man som ordningsvakt inte ska använda mer våld än vad som krävs.

– I situationen med den gravida kvinnan är det svårt att se hur det skulle ha krävts så mycket våld, nästan oavsett vad som föregick situationen som mobilfilmerna från händelsen visar, säger Kolbjörn Guwallius.

Han fortsätter:

– Hennes version var att hon sedan visade upp sitt månadskort för kontrollanterna. Och i det läget kan man göra övervägandet att man som ordningsvakt bara backar tillbaka. Men även om den inte stämmer så kan hon knappast ha varit en fara för sig själv eller andra, säger han.

I nästa steg, när ordningsvakterna sedan tog ut henne på perrongen, menar Kolbjörn Guwallius att det troligen också fanns andra lösningar för ordningsvakterna än att trycka ner henne på träbänken.

– I det läget kan de egentligen bara ställa sig i en ring runt henne och säga till henne att ”vi går inte härifrån innan du har lugnat ner dig”. Men det gör man inte för man har inte utbildning i att hantera gravida kvinnor i ett upprört tillstånd. En gravid kvinna kan man ju hantera på ett annat sätt. Man bör ju vara extra försiktig för att inte skada barnet i magen, säger han.

Problemet med oprofessionella och alltför hårdhänta ingripanden av ordningsvakter – på det sätt som bland annat DN har rapporterat om de

senaste veckorna – kan spåras till en brist på poliser i Sverige, menar Kolbjörn Guwallius.

– Grundproblemet finns i bokens undertitel: ”nödlösningen som blev permanent”. Sverige har ju haft kronisk polisbrist, säger han.

Systemet med ordningsvakter reglerades 1980 i en lag som ersatte en otydlig praxis. Då var tanken att systemet på sikt mer eller mindre skulle avvecklas, men polisbristen kunde aldrig avhjälpas och det blev tvärtom.

Ordningsvakterna har blivit allt fler och används i allt fler miljöer på ett sätt som inte var tänkt när lagen skrevs, berättar Kolbjörn Guwallius.

Resultatet är att det i dag finns runt 9000 ordningsvakter med vissa befogenheter som annars bara poliser har. Det har också gått från att vara ett extraknäck till att vara ett heltidsyrke.

Behovet av ordningsvakter har varit fortsatt högt. Därför dras också mindre lämpliga personer till branschen, enligt Kolbjörn Guwallius.

– Nu tvingas de också utbilda mindre lämpliga personer, och de sätts in direkt i arbete. Den snabba ökningen riskerar att leda till att många inte får gå bredvid mer erfarna kollegor i början, säger han.

DN rapporterade i juli 2016 om hur en 25-årig fransman blev nerslagen av en ordningsvakt på Medborgarplatsen.

Då kunde det bevisas att den aktuella vakten och hans kolleger hade ”snackat ihop sig” efter händelsen för att undvika konsekvenser – men de blev till slut avslöjade av en videoupptagning från platsen. Den starka kåranda som råder bland ordningsvakter blev då en uppmärksam fråga.

Även andra ordningsvakter var då också oroad över den utvecklingen.

– Att ordningsvakter kan utbildas i mängder och sedan komma ut i samhället med polisiära befogenheter känns olustigt. Vi är många i

branschen som är oroade över de kollegor vi kommer att få framöver, sade en ordningsvakt till DN.

Är det så att ordningsvakter ”snackar ihop sig” i kritiska situationer, enligt din mening?

– De snackade ihop sig vid tillfället på Medborgarplatsen, men då fanns det övervakningskameror där. Poliser jag har talat med berättar att det absolut finns en kåranda som får den typen av konsekvenser. Det finns ganska starka incitament att backa upp varandra eftersom det är lätt att bli avstängd. Det kan lätt eskalera, säger Kolbjörn Guwallius.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

"Fakta. Ordningsvaktens befogenheter

Polisens webbplats beskriver vad vakterna får göra:

Ordningsvakter får omhänderta berusade personer som på grund av sitt tillstånd inte kan ta hand om sig själv eller annars utgör fara för sig själv eller för någon annan.

Ordningsvakter får avvisa eller avlägsna personer som genom sitt uppträdande stör eller utgör en omedelbar fara för den allmänna ordningen. Om det inte är tillräckligt får ordningsvakter tillfälligt omhänderta personer. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avväjas.

I första hand ska ordningsvakten försöka prata personer tillrätta, men får använda våld om uppgiften inte kan lösas på annat sätt. Det får inte vara fråga om mera våld än vad som är nödvändigt för att lösa uppgiften. Batong och handfängsel är vanlig utrustning som kan kompletteras med hund och i sällsynta fall skjutvapen.

Det krävs för att bli ordningsvakt

Den som vill bli ordningsvakt måste vara 20 år och får inte ha blivit dömd för ett brott under de senaste fem åren.

Vidare finns det tre generella krav som en sökande måste uppfylla innan denne kan gå polisens grundutbildning.

Man måste klara ett fysiktest i kondition och styrka. Det genomförs också ett språktest och en intervju, där polisen bedömer om du är lämplig som ordningsvakt.

Om personen klarar alla dessa tre steg, kan den söka till polisens ordningsvaktsutbildning som är på sammanlagt 80 timmar.

Det går också att gå ordningsvaktsutbildningar hos olika företag och privata skolor. Det är inte säkert att en sådan utbildning föregås av ett lämplighetstest.

Källa: Polisen "

" Så skriver utländska medier om händelsen

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Händelsen med den gravida kvinnan som ska ha tryckts med ansiktet och magen ner mot en träbänk av ordningsvakter har fått stor uppmärksamhet utomlands. BBC beskriver Sveriges reaktioner efter det inträffade som "skrik".

Det var i torsdags som gravida Jeanine åkte tunnelbana med sin femåriga dotter. När Jeanine inte kunde uppvisa färdbevis avlägsnade ordningsvakter henne ut ur vagnen under tumultartade former. På videoupptagningar från händelsen kan man se hur ordningsvakter på perrongen för Jeanine mot en träbänk. Enligt henne trycktes hon ner mot den med ansikte och magen nedåt.

Händelsen har fått väldigt stor uppmärksamhet, både i Sverige och utomlands. Aktivister, influerare och privatpersoner har skrivit om händelsen på sociala medier.

BBC har publicerat en nyhetstext om händelseförloppet. De citerar föreläsaren och aktivisten Lovette Jallow som uppmärksammade det inträffade på sociala medier. "Allt jag hoppas på nu är att bebisen är okej", citerar BBC från Lovette Jallows konto.

Rubriken till BBC:s artikel lyder ungefär: "Sverige skriker efter att gravid kvinna dragits av ett tåg".

Den amerikanska tv-kanalen Fox news beskriver hur den gravida kvinnans dotter "snyftade okontrollerat" med vakterna "tryckte hennes mamma mot en träbänk".

I CNN kan man läsa om alla svenskar som engagerat sig för den gravida kvinnans sak. De citerar en kommentar där en privatperson kallar händelsen för "brott mot mänskliga rättigheter".

Många utländska medier har också haft kontakt med Henrik Palmér på SL:s presstjänst. Han har förklarat för de utländska journalisterna att ärendet utreds.

"Det finns mycket tv-kameror i tunnelbanan, polisen har full tillgång till filmerna", säger han till CNN.

Både SL och vaktbolaget i fråga har tidigare sagt till DN att de avvaktar polisens utredning innan de ger några vidare kommentarer om händelsen.

"Vi kan konstatera att det finns olika versioner av händelsen men vi kommer inte spekulera om vad som har hänt", skrev vaktbolagets vd i ett mejl.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Strömavbrott, halka, förseningar, inställda avgångar – och vinterglädje

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Helgens snöoväder orsakade stora störningar med förseningar och inställda turer i kollektivtrafiken. Även flyget påverkades. Nu väntar uppehåll och kyla som lokalt kan krypa ner mot 10–15 minusgrader.

De senaste dagarnas snöfall längs östkusten har bäddat in Stockholmsområdet i ett vintervitt täcke. Under natten mot söndagen föll cirka 25 centimeter snö och SMHI hade gått ut med en klass 1-varning om att vädret kunde ställa till med rejäla problem i trafiken. I stora delar av länet stod busstrafiken helt stilla under förmiddagen på grund av halka och snömodd. Först framåt eftermiddagen hade de flesta busslinjerna kommit igång med sin trafik igen.

– Vi vet att bussarna får det väldigt svårt med framkomligheten när det är så här mycket snö. Vi är helt beroende av snöröjning, men de ska inte bara serva oss utan även andra trafikanter, säger Henrik Palmér på SL:s presstjänst.

Spårtrafiken för SL klarade sig bättre. Lokalbanor och pendeltåg drogs med måttliga förseningar medan tunnelbanan gick som vanligt. Enligt Henrik Palmér beror det på att MTR underhåller banan även under natten eftersom turerna går dygnet runt.

– Där är isen värre än snön, säger han.

Däremot tvingades SJ ställa in flera tåg, mellan bland annat Södertälje och Eskilstuna var det helt stopp i tågtrafiken.

Även flyget drabbades med inställda avgångar från Arlanda på grund av väderläget.

– Med så mycket snö behöver vi snöröja och halkbekämpa banorna med jämna mellanrum, säger Lovisa Ernestam på Swedavia till TT. Snön och blåsten har också fått konsekvenser för strömförsörjningen. Närmare 9 000 kunder var utan ström under förmiddagen, främst på olika håll i Stockholmsområdet.

Bland Vattenfalls kunder var drygt 4 000 hushåll strömlösa och Ellevio meddelade att de som mest hade runt 1 700 hushåll utan ström på Ekerö och 800 i Vallentuna.

Flera vägar blockerades av nedfallna träd och det rapporterades om flera avåkningar men inga allvarliga olyckor i samband med snöovädret.

Efter snökaoset väntar nu lugnare väder, men kyligt enligt prognosen. Måndagen väntas bli solig med temperaturer kring 10 minusgrader.

Redan på tisdagen kan det dock komma in ett nytt nederbördsområde med mer snö över östra Svealand.

Enligt Henrik Palmér gäller SL:s garanti vid förseningar för söndagens trafikstörningar. Det innebär generellt att resenären kan få ersättning om man riskerar att bli mer än 20 minuter försenad och tvingas åka med ett annat trafikslag, till exempel taxi, som kör motsvarande sträcka.

Katarina Lagerwall

katarina.lagerwall@dn.se "

" Grönt ljus för skyskrapor vid Telefonplan

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholm har gett grönt ljus för det omtvistade bygget av skyskraporna Tellus Towers.

Byggnaderna, som enligt planerna skulle bli norra Europas högsta bostadshus, ska inrymma 1 500 bostäder. Till en början var tanken att den prisbelönt arkitekten Gert Wingårdhs skyskrapor skulle sträcka sig nästan 300 meter mot himlen. Men kritiken från ett otal instanser har varit besk.

Först satte Försvarsmakten stopp för bygget då man befarade att det planerade 240 meter höga huset skulle medföra störningar på försvarets tekniska system. Sedan hade Skönhetsrådet invändningar. Skönhetsrådet föreslog stället en placering i Kista i norra delen av staden. Men så blev inte fallet.

Den 31 januari fattade Stadsbyggnadsnämnden beslut om fortsatt planarbete för totalt 1500 bostäder vid Telefonplan där de två bostadstornen Tellus Towers ingår. Tornen är en del av en satsning på området Telefonplan och omfattar även överdäckning av tunnelbanan och ny stationsbyggnad.

Innan bygget kan sätta i gång måste detaljplanen godkännas av kommunfullmäktige.

TT "

" Medborgarskapstest är en bra idé – men fallgroparna många

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Debatten om ett test för medborgarskap har pågått i många år. När förslaget nu blir verklighet måste det utformas med omsorg. Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Så står det skrivet i den svenska medborgarskapslagens första paragraf.

Lagen uttrycker ett utmärkt ideal. Det understryker jämlikhet bortom kulturella och socioekonomiska olikheter. Det är en stabil grund för en medborgerlig patriotism, eller om man så vill, en liberal nationalism, i ett mångetniskt samhälle.

Däremot är det en dålig beskrivning av hur det faktiskt fungerar i dag. Medborgarskapet har låg status i Sverige. Orsakerna går långt tillbaka och är delvis resultatet av medvetna politiska beslut. Vi var exempelvis först i världen med att frikoppla medborgarskap från politiska rättigheter. Redan i kommun- och landstingsvalen 1976 kunde icke-medborgare rösta. Med tiden har Sverige också blivit alltmer ensamt om att inte ställa andra krav på medborgarskap än boende i landet under en begränsad, och jämförelsevis kort, period.

Det man får utan motprestation riskerar att förbli betydelselöst eller i bästa fall en praktisk nyttinghet. I praktiken är det så medborgarskapet har uppfattats: som en biljett till det svenska passet. Viktigt för den som vill resa från Sverige – temporärt eller för evigt – men kraftlöst som symbolpolitiskt verktyg.

Det bör understrykas att denna politik aldrig har reflekterat någon särskiljande, mer inkluderande, svensk inställning till främlingar. Det

lättillgängliga medborgarskapet, i kombination med svulstig tolerans- och mångfaldsretorik, har snarare mörklagt de höga trösklar som väntar på arbetsplatsen, i föreningslivet och i sociala sammanhang. Vi är också ett land som alltså utvisar barn som levt hela sina liv i Sverige, med hänvisning till formella brister i föräldrarnas anställningsvillkor eller id-handlingar. Mot grumliga idéer om härkomstens betydelse väger liberala idéer om medborgarskapet lätt. Januariavtalets 41:a punkt är därför välkommen läsning: ”Vi vill stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. Därför ska ett godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap vara ett krav för medborgarskap i Sverige.”

Det låter utmärkt. Men djävulen gömmer sig i detaljerna.

När FP-ledaren Lars Leijonborg förde in språkravet i den svenska debatten 2002 var det med en bakvänd logik. Språkravet motiverades som ett sätt att öka incitamenten att lära sig svenska. Som om inte invandrare ansträngde sig tillräckligt.

Rester av detta tankegods levde kvar i 2013 års medborgarskapsutredning. Visserligen togs försiktiga steg i rätt riktning men i stället för språkrav – alliansregeringen hade sina utredare i kort koppel på den tiden – föreslogs en ”språkbonus”. Medborgarskap för alla, men snabbare för den som lär sig svenska. Det blev aldrig av och därför slapp vi ytterligare en devalvering av medborgarskapets betydelse.

Men när Stefan Löfven i sin regeringsförklaring häromveckan blev den första svenska statsministern att utlova högre krav på medborgarskap hade januariavtalets inramning utelämnats. Inget sades nu om medborgarskapets status. I stället stoppades språkravet in i ett resonemang om språkets betydelse för integrationen.

Förvisso angeläget, men inte samma sak. Och som ett eko av det tidiga 2000-talets pseudodebatt om rasism dök det upp några språkforskare

som varnade för att det saknas vetenskapligt stöd för att språktest gynnar språkinläring varför ”varje test är exkluderande”.

Den önskade effekten är emellertid den omvända. Språkkunskaper ska stärka medborgarskapets status, vilket i förlängningen ökar förutsättningarna för jämlikhet i ett etniskt diversifierat samhälle. Medborgarskapet är slutmålet, inte vägen dit.

Mindre uppmärksammat, men innehållsmässigt viktigare, är den andra halvan av överenskommelsen: kravet på godkända samhällskunskaper. Rätt utformat kan ett sådant prov vara välkommet. Men det finns fallgropar.

Det måste till att börja med vara relevant. Ett prov som ställer frågor om landskapsblommor, residensstäder eller riksdagsledamöter är meningslöst. Detta är inte en ansökan till ”Vem vet mest?”.

Men så fort provet närmar sig pudelns kärna – demokratins principer, liberala värderingar, jämställdhetens praktik – uppstår nästa avvägning: hur testa kunskaper om samhällets normer utan att testa den blivande medborgarens värderingar? Hur lockande det än är att ge efter för assimilationens vindar och bakvägen smyga in krav på rätt svar i värderingsfrågor måste vi välja en annan väg. En liberal demokratisk stat låter varje medborgare ha sina värderingar i fred.

I bästa fall kan ett medborgarskapstest vara till nytta för alla gamla och blivande svenska medborgare genom att väcka diskussion om vad som bör och inte bör vara gemensamt i vårt samhälle.

I sämsta fall kommer en idealiserad bild av majoritetssamhällets normer att ligga till grund för ett statligt sanktionerat misstänkliggörande av invandrares värderingar.

Nu åligger det samma politiker som nyligen lättvindigt provpratade om svenska värderingar att se till att detta landar väl. Risken för att det blir fel ska inte underskattas.

Andreas Johansson Heinö "

" Arbetsgivaren: Alla anställdas dokument ska nu granskas

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

I november var städjätten Allianceplus nära konkurs. I januari tog företaget över städningen av gränspolisens lokaler på Arlanda. Efter två veckor upptäcktes att tre städare saknade giltiga arbets- och uppehållstillstånd. – Vi ser med största allvar på det som hänt. Nu ska vi granska alla anställdas dokument, säger Dalia Ramzi, vd på städbolaget.

Allianceplus är ett av Sveriges största städbolag. De har i dag 1 200 anställda över hela landet och det är deras ansvar att se till att anställda har uppehållstillstånd och arbetstillstånd.

Den 1 januari i år tog de över städningen av gränspolisens lokaler på Arlanda – så väl i polisens egen lokal som utrymmen på F-piren, terminal 2 och terminal 5. Utöver det städar bolaget på bland annat polisstationerna i Sollentuna, Järfälla, Solna, Täby och Vällingby. Efter bara två veckor upptäckte en kriminalinspektör på gränspolisen att tre av städarna inne på Arlanda saknade uppehålls- och arbetstillstånd.

– De här medarbetarna har presenterat dokument för oss som vi trodde var nödvändiga för att ha rätt till att arbeta i Sverige. Nu har det visat sig att de inte var det, då måste vi lära av det och se över våra processer, säger Dalia Ramzi, vd på Allianceplus sedan ett drygt år tillbaka.

Nu avser bolaget att göra en granskning av samtliga anställdas dokumentation.

I fallet med de tre uzbekiska medarbetarna menar Dalia Ramzi att företaget fått ”olika bud” från Migrationsverket och Skatteverket om de arbetstillstånd och intyg som de tre individerna presenterat. För att i efterhand få rakt besked tog städföretaget in en extern advokat som

granskat dem. Den granskningen visade att dokumenten inte var - giltiga som arbetstillstånd i Sverige.

– Vi har gjort vad vi kunnat för att gå tillbaka och se vad vi har för ansvar. Nu vet vi att vi måste strama åt ytterligare och bli ännu tydligare i våra anställningsprocesser. Vi har ingen annan önskan än att följa de ramverk och regler som finns, säger Dalia Ramzi.

Polismyndigheten beslöt att teckna avtalet med Allianceplus i oktober förra året, efter att bolaget lagt det lägsta anbudet av tre på totalt 48 000 kvadratmeter av Polismyndighetens lokaler i norra Stockholm. I avtalet förutsätts att all personal genomgår säkerhetsprövning. I anbudsunderlaget står det också att personalen ska kunna tala och förstå svenska.

I november, en månad efter att Allianceplus vunnit upphandlingen med polisen, stod bolaget på randen till konkurs. Bolaget kunde inte längre betala ut lönerna till de anställda och ansökte om

företagsrekonstruktion hos Solna tingsrätt. Det beviljades och de anställdas löner räddades av den statliga lönegarantin. Omsättningen hade då halverats på tre år – från 800 miljoner till 400 miljoner kronor. Ägare är ett danskt riskkapitalbolag.

– Nu arbetar vi stenhårt på att få företaget på fötter för att rädda så många jobb som möjligt. Det är en stor och nödvändig omställning i en konkurrensutsatt bransch, säger Dalia Ramzi.

Bolaget har nu polisanmälts, förundersökning pågår. Avtalet med Polismyndigheten fortsätter dock att löpa.

– Vi gör vad vi kan för att bistå polisen i polisutredningen och för att upprätthålla städningen på Arlanda, säger Dalia Ramzi.

Polisen vill inte svara på frågor förrän utredningen är slutförd.

– Utfallet av polisutredningen styr den fortsatta hanteringen, skriver kommunikationsstrateg Peter Liljeblad i ett mejl.

Ulrika By
ulrika.by@dn.se "

" Polisen: Städbolaget har huvudansvar

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Den 15 januari upptäckte gränspolisen att tre uzbeker som anstälts som städare på Arlanda saknade både arbets- och -uppehållstillstånd. Detta trots att det fanns intyg från polisen på att personerna var säkerhetskontrollerade. Men inget tjänstefel har begåtts av polisen, åklagaren har lagt ner ärendet.

När Per-Åke Wallberg, kriminalinspektör vid gränspolisen på Arlanda, kom till jobbet den 15 januari i år fick han, via sina arbetskamrater, information om att det varit ”strul” med städningen sedan den nya entreprenören Allianceplus tog över den 1 januari.

– Kollegorna sa att de vare sig kunde städa eller prata svenska eller engelska. När jag kontrollerade namnen på den lista över den påstått säkerhetsklassade städpersonal vi hade fått fick jag en chock, säger han.

Listan, som DN tagit del av, kom från polisens verksamhetsskyddssektion och var undertecknad av en säkerhetshandläggare.

”Nedan personer är säkerhetsklassade och därför behöriga att få städa i polisens lokaler på Arlanda, så väl i polishus som i gränspolisens lokaler i terminalerna”, står det i löpande text över listan som består av åtta namn.

De tre översta namnen visade sig tillhöra uzbekiska medborgare som varken har arbets- eller uppehållstillstånd, vilket Expressen var först med att rapportera om.

Den första personen fick avslag på en ansökan om arbetstillstånd under 2017, övriga två fanns inte ens med i ”Wilma” – det register hos Migrationsverket som personerna kontrollerades emot. Det fjärde

namnet tillhörde en person från ett sydamerikanskt land. Samma individ fanns i polisens misstankeregister, misstänkt för grov ekonomisk brottslighet i samband med en bedrägeriutredning av ett assistansbolag.

– Bedrövtligt, säger Per-Åke Wallberg som omedelbart upprättade polisanmälningar – både mot individerna och mot städbolaget. Anmälningarna utreds nu av gränspolisens utredningsenhet i Stockholm. I tre fall lyder misstankarna olovlig vistelse – i det fjärde som riktas mot städbolaget handlar det om brott mot utlänningslagen. Men frågan om polisens verksamhetsskydd begått något tjänstefel blev hängande i luften.

Först den 30 januari, två veckor efter att de papperslösa uzbekerna upptäcktes på Arlanda – och fem dagar efter att DN ställt frågor om ärendet till polisens avdelning för Särskilda utredningar – upprättades en anmälan om misstänkt tjänstefel.

Orsaken till att det dröjde var enligt polisen att ”rättsläget var oklart”. Anmälan lades ner i måndags – något brott har ej begåtts, enligt vice överåklagare Bengt Åsbäck på Särskilda åklagarkammaren.

– Det är leverantören (i det här fallet städbolaget, reds anmärkning) som ska göra den grundläggande säkerhetsprövningen. Städbolaget, inte polisen, har huvudansvaret för att de anställda har giltiga tillstånd, säger Ingemar Hummer, tillförordnad chef för säkerhetsskyddet. I den grundläggande säkerhetsprövningen som arbetsgivaren ska göra ingår också en personbedömning, att inhämta betyg och referenser. Prövningen ska sedan ”på begäran” lämnas till Polismyndigheten. I det här fallet är det oklart om säkerhetshandläggaren på verksamhetsskyddet begärde ut den säkerhetsprövningen av städbolaget. Verksamhetsskyddet ska hur som helst göra en registerkontroll av dem som ska arbeta i säkerhetsklass 3 – som städarna på Arlanda.

– De kontroller vi får göra enligt säkerhetsskyddslagen är bland annat slagningar i belastnings-, misstanke- och det allmänna - spaningsregistret, säger Ingemar Hummer.

I de registren fanns inte uzbekerna.

Hade det ingått i Säkerhetsskyddslagen att även kontrollera med Migrationsverkets register, ”Wilma” så skulle verksamhetsskyddet ha upptäckt att de saknade arbets- och uppehållstillstånd.

– Det är självklart inte bra. Vi kommer att se över våra rutiner för att undvika att det inträffade upprepas, svarar Ingemar Hummer.

Det ligger i linje med den sammanfattning av läget som en jurist på gränspolisen gjorde som ett underlag till den polisanmälan om misstänkt tjänstefel som alltså lagts ner:

Polisen torde ha ett ansvar som uppdragsgivare och därmed skyldighet att vidta rimliga kontrollåtgärder.

Det behöver utredas vilka kontrollåtgärder som vidtagits.

Om de vidtagit kontrollåtgärder – var de tillräckliga?

Polisen bör klargöra ansvaret för kontroller av det här slaget.

Lars Hammarsjö, som är nytilträdad biträdande lokalpolisområdeschef på Arlanda, anser att gränspolisen agerat precis som den ska:

– En medarbetare upptäckte att det fanns obehöriga personer på listan. Deras passerkort spärrades omedelbart och vi upprättade polis-anmälningar.

Hur ser du på att Verksamhetsskyddet intygat att de var säkerhetsklassade?

– Har de gjort en säkerhetsklassning utgår vi förstås ifrån att dessa personer är ”gröna”. Verksamhetsskyddet har dock kontrollerat de här individerna utifrån de direktiv de har.

Är det inte grundläggande att kontrollera om personer som ska städa i känsliga skyddsobjekt har uppehålls- och arbetstillstånd?

– Arbetsgivaren har huvudansvaret, sedan kan man kanske tycka att det borde kontrolleras att det verkligen gjorts. Det är uppenbart att det

inte blev rätt här. Då måste vi göra om och göra rätt, se över hur vi kontrollerar personal.

Hur ser du på att Polismyndigheten upphandlat ett städbolag som - uppenbarligen använder sig av svart arbetskraft?

– Vi har ingenting med upphandlingen av städavtal att göra. Vi ställdes inför fullbordat faktum; att det skulle komma ett nytt städbolag den 1 januari.

Fungerar städningen på Arlanda nu?

– Vi försöker hitta lösningar på det tillsammans med städbolaget. I några fall har vi tvingats ledsaga städare som inte haft tillstånd att vara inne på Arlanda, men det har vi egentligen inte personalkraft till.

Den här veckan inleds den särskilda händelsen Terminus på Arlanda. Det har ingen koppling till ärendet med uzbekerna, men är ett tydligt tecken på att regionpolisledningen i Stockholm inte anser att gränskontrollen på Arlanda fungerar.

”Vi har länge haft utmaningar i gränskontrollverksamheten. För att kunna utföra vårt uppdrag på bästa sätt, och efter noggrann genomlysning, är det tydligt att vi behöver prioritera och bedriva gränskontrollverksamheten i särskild ordning”, skriver biträdande regionpolischef Pia Sjunnegård Dahlbom i en kommentar.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se "

"Fakta. Särskilda händelsen Terminus

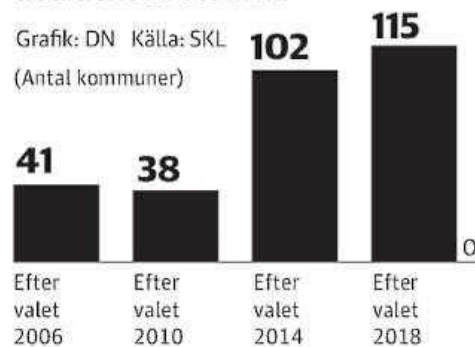
Upprättades den 4 februari i syfte att ”förstärka och utveckla verksamheten” och att ”åtgärda identifierade brister”. Enligt polisen vill man stärka förmågan att: Upptäcka och förhindra irreguljär migration och illegala gränspasseringar, Bekämpa gränsöverskridande brottslighet, Bidra till ett smidigare flöde för resenärer.

Källa: Polismyndigheten i Stockholms län "

Antal kommuner med blocköverskridande styre

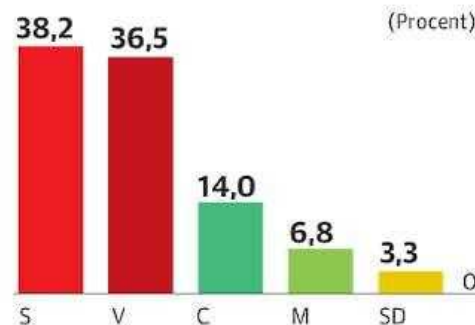
Efter valet 2018 styrs rekordmånga kommuner av partier från båda de traditionella blocken.

Grafik: DN Källa: SKL
(Antal kommuner)

Med ett blocköverskridande styre avses enligt SKL:s siffror ett styre där ett eller flera borgerliga partier samt S eller V ingår. Miljöpartiet tillhör inte något av blocken enligt SKL:s definition.

Valresultat i Sorsele kommun 2018

" Vänsterpartiet och Centern fann varandra i Sorsele

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Sorsele. På nationell nivå skulle det vara omöjligt, men i Sorsele regerar Vänsterpartiet och Centerpartiet tillsammans. Efter valet i höstas styrs 115 av landets kommuner av blocköverskridande koalitioner.

Det är minus 25 och klarblå himmel. Någonstans bakom de snöklädda furorna skymtar Vindelfjällen i väster. Den alpina anläggningen Nalovardo har sedan några månader nya ägare och kommunalrådet Kjell Öjeryd kommer förbi på ett spontanbesök. Han är nöjd.

– Alla pilar pekar uppåt för besöksnäringen i Sorsele, så det är viktigt att anläggningen fungerar bra, säger han.

Kommunalrådet hämtar andan en sekund.

– Företagsbesök är enormt viktigt för mig. Det är där jobben och framtidsstron finns och jag vill att företagarna ska känna att kommunen vet det. På så vis är jag kanske en lite annorlunda vänsterpartist, säger han och ler.

Nog är Kjell Öjeryd lite ovanlig i sitt parti. Som egenföretagare och lantbrukare med 140 djur sticker han ut. Ett väljarstöd på 36,5 procent tillhör inte heller vanligheterna. Faktum är Sorsele är den starkaste vänsterkommunen i landet.

– Jag kommer från ett arbetarhem. Samtidigt är min fru från en centerfamilj och det har kanske gjort mig mer pragmatisk. Träffar man bara röda gubbar är det lätt att bli lite enkelspårig, säger han.

Efter valet 2014 var det tänkt att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet skulle fortsätta att regera kommunen tillsammans. Men V ville ha mer att säga till om.

– Vi sa att den här gången vill vi förhandla om politiken och inte bara om poster. Då kom vi inte överens, säger Kjell Öjeryd.

I stället bildades ett fyrpartistyre med Vänsterpartiet, Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna.

Kjell Öjeryd menar att det på sätt och vis är lättare att ta välgrundade beslut med politiker med en annan ideologi.

– När vi regerade med S blev det inte samma resonemang. Det är lätt hänt att man förutsätter att ett parti med ungefär samma ideologi ska ha samma åsikter. Men ska en sådan här konstellation, som vi har här, fungera, ja då blir man tvungen att prata igenom allt, säger han.

Trots att V och S tillsammans har en jättemajoritet efter valet 2018, valde Kjell Öjeryd att fortsätta det blocköverskridande samarbetet, nu med bara Centerpartiet.

– Har man haft ett bra samarbete skulle det kännas konstigt att gå tillbaka. Jag tyckte det bästa var att vi fortsatte, säger Kjell Öjeryd. På riksplanet tog det mer än fyra månader efter valet i september innan en ny regering fanns på plats. Vägen dit kantades av en smärtsam process för de inblandade partierna.

Många av politikerna i kommunerna har redan gjort den resan, en tydlig rörelse bort från blockpolitiken har pågått i flera år. Efter valet 2010 styrdes 38 kommuner över blockgränsen.

I dag regeras 115 av landets kommuner på det sättet, och då är inte styren där Miljöpartiet samarbetar med Alliansen inräknade.

Precis som på riksplanet ligger ett komplicerat parlamentariskt läge bakom förändringen.

– Den utlösande faktorn är att Sverigedemokraterna eller lokala partier har förändrat maktbalansen, säger Johan Wänström, forskare vid Linköpings universitet med kommunalpolitik som specialområde.

Under sin forskning har han talat med många kommunpolitiker som ingår i blocköverskridande samarbeten. Politikerna vittnar om att de nya konstellationerna många gånger har gjort det lättare att lösa svåra politiska frågor.

– Under lång tid hade vi en blockpolitik i Sverige, inte minst i kommunerna, som nästan var lite oreflekterad ibland. Man utgick ifrån att konfliktlinjerna låg mellan blocken, fastän de många gånger inte gjorde det ute i kommunerna, säger Johan Wänström.

För många politiker är det rentav en lätnad att kasta loss från tidigare samarbetspartners. Ett skäl är att flera frågor där höger och vänster tycker olika, som vinster i välfärden eller ombildningar av hyresrätter, är helt irrelevanta i många kommuner. De frågor som är viktiga lokalt klyver ofta blocken.

Så har det varit många gånger även i Sorsele.

– Den största frågan under min tid var om vi skulle sälja värmeverket. Det delade inte bara blocken, utan även partierna, säger Roland Wermelin (C), som var kommunalråd när Alliansen styrde kommunen 2006–2010.

Att regera tillsammans med V var inget svårt beslut att fatta. Genom åren har värdegemenskapen mellan de båda partierna vuxit lokalt. Partierna är för vindkraftsetableringar och ense i sitt motstånd mot fler nationalparker eller naturreservat i kommunen. Att byskolorna i Ammarnäs och Blattnicksele, som kostar mycket pengar, ska vara kvar är en självklarhet.

– I grunden handlar politiken i Sorsele och många inlandskommuner om att överleva, att det ska vara möjligt att leva här. Då måste man samarbeta. Sen tycker vi att det funkar bra med Kjell. Personkemin är viktig, säger dottern Alexandra Wermelin som är engagerad i den lokala centerföreningen i dag.

Formuleringar om att stänga ute från allt inflytande var med andra ord aldrig aktuella i Sorsele. Men helt saknas inte ideologiska spänningar.

C var inte jättesugna på att höja skatten och V jublade inte när fyra flyktingboenden lades ut på privata utförare.

– Styrkan i samarbetet är att vi har kunnat resonera oss fram till bra lösningar. Alla svåra frågor har vi kunnat diskutera fullt ut. Det handlar om att göra det bästa för kommunen, säger Kjell Öjeryd. Det så kallade januariavtalet på riksplanet är inte lika traumatisk för honom som för många partikamrater.
– Det var kanske ingen önskelösning, men för inlandet var det den bästa politik som det kunde bli, säger Kjell Öjeryd.

Jens Kärrman

jens.karrman@di.se

"Fakta. Sorsele

Sorsele kommun ligger i Västerbottens län och sträcker sig hela vägen till norska gränsen. Sorsele är med 2 500 invånare landets näst minsta kommun. Till ytan är Sorsele den 11:e största kommunen i Sverige. Den outbyggda Vindelälven flyter genom kommunen. Mer än hälften av Sorsele kommun är nationalpark eller naturreservat. "

" Föräldralöse Denis, 6, får stanna i Sverige

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Sexårige Denis från Ukraina riskerade utvisning efter att hans mamma dog i mars i fjol. Nu river Migrationsverket upp beslutet och Denis får stanna kvar hos sina morföräldrar i Sverige.

Denis mamma kom till Sverige med sonen år 2015. Året därpå fick de båda utvisningsbeslut som fastställdes i domstol. De sökte asyl på nytt i november 2017. Men sedan dog mamman plötsligt i mars samma år. Dennis har sedan dess bott med sina morföräldrar i Uppsala.

I oktober samma år fick sexåringen beskedet att utvisningen skulle verkställas. För Denis skulle det innebära barnhem i Ukraina eller annan institution, eftersom han inte har släkt eller familj där som kan ta hand om honom, enligt sexåringens gode man.

Efter att flera medier uppmärksammat fallet backade Migrationsverket och pausade utvisningsbeslutet för att utreda ärendet på nytt.

Nu river Migrationsverket beslutet med motiveringen att Denis morfar är EES-medborgare med uppehållsrätt i Sverige som arbetstagare. I beslutet står det "som familjemedlem till en EES-medborgare har barnet möjlighet att ansöka om permanent uppehållskort efter att han har vistats i Sverige i fem år med uppehållsrätt."

– Som familjemedlem har även barnet uppehållsrätt i Sverige. Därför får nu Denis stanna kvar. Om fem år kommer han kunna ansöka om svenskt medborgarskap, säger Baharak Vaziri, sexårige Denis ombud. Trots den goda nyheten är Vaziri kritisk mot Migrationsverket.

– Migrationsverket hade missat från början att Denis morfar är EES-medborgare. Hade de kollat upp det skulle vi inte ha haft den här situationen, säger Baharak Vaziri.

Migrationsverket har tidigare avstyrkt morföräldrarnas ansökan om att få adoptera Denis eftersom de varken har uppehållstillstånd eller medborgarskap i Sverige.

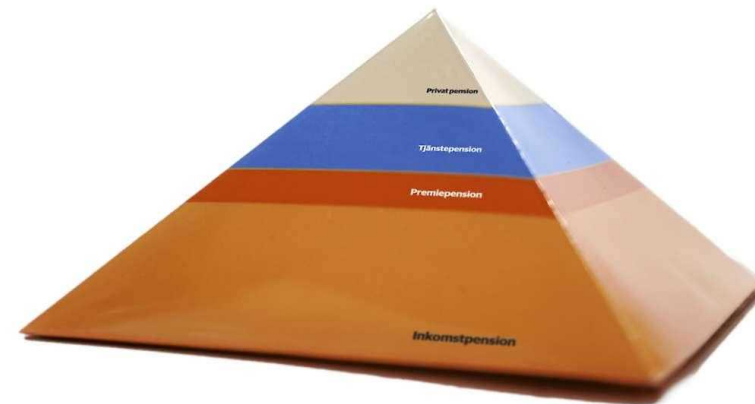
Hur togs beslutet emot av familjen?

– De är överlyckliga. Speciellt mormor, först förlorar hon sin dotter.

De har inte ens fått sörja för kort efter kom beskedet om Denis utvisning, säger Baharak Vaziri.

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se "

" Så här fungerar de olika delarna i pensionssystemet

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Analys

Snart får du besked om din inkomstpension, tjänstepension och premiepension när det årliga orange kuvertet landar i brevlådan. Det kan verka krångligt men DN:s Dan Lucas förklarar hur det fungerar.

Vid det här laget borde de flesta känna till pensionspyramiden. Vi utgår från den för att förklara vad du ska tänka på.

Pyramidens bas – det statliga pensionssystemet:

I botten, pyramidens bas, ligger det statliga pensionssystemet som omfattas av alla förvärvsarbetande. Den består i sin tur av två delar; inkomstpensionen och premiepensionen.

Inkomstpensionens storlek är ett resultat av hur mycket du arbetar under ett yrkesliv. Här är råden:

1. Arbeta heltid så mycket du kan.
2. Ju längre du skjuter upp pensioneringen, desto mer i pension får du varje månad.
3. Ett bidrag som många pensionärer glömmer är det särskilda bostadstillägg som gäller för dem. Är du ensamstående och har som mest runt 15 000 kronor i månaden i pension, efter skatt, kan du vara berättigad till tillägget. Hur mycket du kan få beror på flera saker, men på pensionsmyndigheten.se finns en räknesnurra som kan hjälpa dig att ta reda på hur mycket tillägg du har rätt till. Du måste själv ansöka om tillägget.

Så kommer vi till den andra delen av den statliga pensionen – premiepensionen.

Det här handlar om riktiga pengar som du ska placera i någon av de hundratals fonder som ingår i premiepensionssystemet (även kallad PPM).

1. Var inte orolig för att du har svårt att välja fond. Den som inte väljer hamnar i Sjunde AP-fondens Såfa-fond, som visat sig genom åren var ett alldeles utmärkt val.
2. Strunta i lockropen om fantastisk avkastning. Även om en fond har gått bra historiskt är det ingen garanti för att den fortsätter att göra det. Fokusera i stället på att hitta låga avgifter.
3. Välj brett. Är du ung kan det vara bra att satsa på aktiefonder, men lägg inte allt i smala fonder som kanske bara investerar i en region

eller ett land. Sprid riskerna genom att välja olika fonder med olika inriktning.

4. När du passerar 60-årsdagen kan det vara dags att se över fondvalen du har gjort. Nu börjar det bli dags att stegvis fram till pensioneringen flytta till fonder med låg risknivå. Du ska ta hem vinsten i tid!

Pyramidens mitt:

Här hittar vi tjänstepensionen, den som de allra flesta arbetsgivare erbjuder sina anställda via kollektivavtalen.

Till skillnad från PPM är valmöjligheterna för den som vill välja fonder i den kollektivavtalade tjänstepensionen begränsade. Det handlar om endast en handfull fonder.

Men fördelen är att de har mycket låga avgifter eftersom de upphandlats professionellt via de valcentraler som arbetsmarknadens parter har bildat just för att erbjuda fonder till löntagarna.

Tjänstepensionen:

1. Fråga din arbetsgivare när du byter jobb, eller helst innan du gör det, om denne har kollektivavtal. Har arbetsgivaren det, så har du tjänstepension.
2. Om du inte omfattas av ett kollektivavtal fråga arbetsgivaren om denne erbjuder tjänstepension. Flera gör nämligen det. Om inte – förhandla om högre lön. Du behöver lägga undan 4–5 procent – minst – av din inkomst varje månad till pensionssparande för att kompensera för avsaknad av tjänstepension.
3. Du behöver inte välja om du omfattas av kollektivavtalad tjänstepension. Alla stora avtalsområden har en särskild fond för den som inte väljer.

Pyramidens topp:

Här ligger det privata pensionssparandet. Den skaffar man själv, vanligen via sin bank.

Fem råd för tjänstepensionen:

1. Kontrollera om du behöver spara. Den som är ung, och bildar familj kan behöva spara till annat, inte minst amorteringar. Att bilda familj är inte heller billigt.
2. Gå in på minpension.se. Där kan du göra en prognos över din pension och fundera på om det räcker, eller om du måste komplettera med ett privat pensionssparande.
3. Öppna ett ISK. Genom ett investeringssparkonto (ISK) får du ett skattegynnade verktyg till sparande. Här kan du stoppa in till exempel breda aktiefonder (med låga avgifter!) om du är ung.
4. Gå över till räntefonder med låg risk när du blir äldre.
5. Kom i håg att bankens rådgivare jobbar för banken! Läs på och gå inte med på något sparförslag innan du satt dig in i det. Fundera på vilken risknivå du är villig att acceptera och studera därefter avgifterna – som tenderar att var betydligt högre än i premiepensionen eller tjänstepensionerna.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" LO: En förolämpning mot våra medlemmar

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Gärna höjd pensionsålder. Men först rätt till förtidspension för den som är utsliten. LO rasar mot att Pensionsgruppen ändrar pensionerna i fel ordning, men socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) slår ifrån sig kritiken.

LO är kritiskt mot att Pensionsgruppen går fram med enbart förslagen om höjd pensionsålder och samtidigt struntar i att lägga fram nya satsningar på bättre arbetsmiljö, höjd pension och möjligheter att få a-kassa och sjukpenning längre upp i åldrarna.

LO-ordförande Karl Petter Thorwaldsson hänvisar till en tidigare överenskommelse mellan LO och riksdagspartiernas pensionsgrupp.

– Om vi tar dem i hand på en ny överenskommelse, då måste de hedra alla delar vi tog i hand på.

– De kan ju inte bara driva igenom halva överenskommelsen. Här sviker de ett löfte som vi gjorde med dem häromåret. Vi tänker inte försvara något för våra medlemmar om man inte står upp för en pension på 70 procent av lönen. Det är vår enda mål, säger han.

Torbjörn Johansson, avtalssekreterare i LO, dundrar även han mot höjningen som inte följs av andra åtgärder.

– Det är en förolämpning mot våra medlemmar. Om de inte klarar av att jobba längre än till 63 år nu, så klarar de inte en höjd pensionsålder utan de andra åtgärderna.

Tobias Baudin, ordförande i kvinnodominerade LO-förbundet Kommunal, är också förvånad över att höjningen presenteras som en enskild åtgärd.

– A-kassa, sjukförsäkring och sjukersättning, som förr kallades förtidspension, behöver förändras. De systemen upphör i dag vid 67 år. Sverige är det land som har de tuffaste reglerna för att få sjukersättning. Förtidspensionen behöver återinföras, säger Tobias Baudin.

Hans medlemmar har kommit ut i arbetslivet tidigt i livet, förklarar han, och de har ofta tunga jobb som sliter på kroppen. Många orkar helt enkelt inte med att jobba längre än till 63 år.

– För medlemmar i Kommunal spelar det inte så stor roll om den allmänna pensionsåldern höjs. De kan i alla fall inte jobba längre. Men rätten att få förtidspension måste återinföras, säger Tobias Baudin.

Men Annika Strandhäll (S) slår ifrån sig LO-kritiken

– LO är väldigt medvetna om de olika delarna och i vilken ordning de kommer – och vi har tidigare varit väldigt överens, säger socialförsäkringsministern som också är ordförande i Pensionsgruppen,

Strandhäll intygar att trygghetssystemen kommer att justeras i takt med den höjda pensionsåldern.

TT"

”Jag stötte på patrull från herrarna”

DNTISDAG 5 FEBRUARI 2019

Gnosjö. Från toppen av en preparerad pist breder bygden ut sig som blivit känd för sina småföretag. Gnosjö har varit mekaniska verkstäder och industriell tillverkning. Som vd för Isaberg mountain resort tar Louise Söderlund nu regionen in i turist-åldern.

Hon var annorlunda redan när hon först kom till trakten 1996. Då hade hon tagit examen vid Handelshögskolan i Helsingfors och träffat sin man, en Gnosjöföretagare. Men hon upptäckte att hennes utbildning inte stod högt i kurs hos de småländska småföretagarna.

En högutbildad kvinna som kom utifrån var inget som efterfrågades. Vad skulle företagen med en sådan till? Det hade alltid gått bra utan tidigare.

– Jag stötte på patrull från herrarna i början. De var väl rädda att ta in akademisk kompetens för att de själva inte hade någon. Men det vände i början av 2000-talet och sedan dess har det inte varit några problem. Jag jobbade upp mig och i dag är suget efter kunskap stort, säger Louise Söderlund.

När hon blev vd och tog sig an turistdestinationen Isaberg 2012 hade hon bara erfarenhet av industrin. Men lokaliserade snart ett modernt behov.

– Vi har wifi överallt. Vi ser att det är viktigt och det märks tydligt när backen stänger och alla slår på sina telefoner. Då går megabiten på högvarv. Ungarna streamar barnprogram. Det är något helt annat än tidigare och då måste man ha kapacitet, för annars skriker de, säger hon.

På vintern kommer över hälften av Isabergs gäster från Danmark. De bor i ett platt land med en högsta bergstopp på 147 meter och kör gärna de tre timmarna norrut från Öresundsbron.

Många kommer till och med över dagen.

När hon tillträdde för sju år sedan var uppgiften att göra Isaberg till en åretruntdestination. Sedan dess har omsättningen mer än fördubblats till 68 miljoner kronor.

– Om jag får vara lite kaxig så kör vi det här som ett företag och inte som den kommunala stiftelse det är. Vi ska tjäna pengar och bli bättre hela tiden. Samtidigt ska vi ta till vara på naturen så att vi inte exploaterar den, säger hon.

Många experter har genom åren förutspått Gnosjöandans död. De har pekat på Gnosjöes alltför många enkla jobb. På konkurrensen från låglöneländer och på att externa ägare förstör familjetraditionen och nätverken. De negativa profetiorna har ofta inte slagit in, men förståsigpåare har hela tiden efterlyst fler företag i service- och turistsektorn.

Nu storsatsar Isaberg både på vintern och sommaren.

– Vi har blivit den största destinationen för mountainbike i södra Sverige. Vi har byggt ut leder och kan erbjuda läger och teknikkurser för hela familjen. Vi jobbar för att hela familjen ska kunna vara äventyrlig tillsammans, säger Louise Söderlund.

Drivkraften har varit att hitta ständigt nya saker, och hon har funnit dem utomlands. Idén till höghöjdsbanan uppe bland trädtopparna kommer från Tyskland. Segwaybanan i terrängen från Frankrike. Lagg därtill en hinderbana i fullstorlek och en sommarrodelanläggning som ska stå klar i juli och som beskrivs som en bergochdalbana i skogen.

Torbjörn Petersson

torbjorn.petersson@dn.se

" Lämnar Axfoods styrelse

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Antonia Ax:son Johnson har gjort sitt i dagligvarujätten Axfoods styrelse. Inför nomineringarna till kommande styrelse har hon undanbett sig omval.

Huvudägare i börsnoterade Axfood är Axel Johnssongruppen som kontrolleras av familje överhuvudet Antonia Ax:son Johnson, 75 år, med familj.

TT"

" Magnetåg skulle kunna ersätta stor del av inrikesflyget i Sverige

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Att satsa på den gamla snabbtågstekniken som regeringen och samarbetspartierna kommit överens om är fel väg att gå. Om vi i stället gör en rejäl satsning på magnetåg skulle i princip hela det svenska inrikesflyget kunna ersättas.

Under andra halvan av 1800-talet gjordes en stor satsning på att bygga stambanor för järnväg genom Sverige. Dessa banor har sedan dess haft stor betydelse för landets utveckling, men är nu rejält ålderstigna. Fyrpartiöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna innebär att man ska verka för att bygga nya snabbare förbindelser mellan Stockholm, Göteborg och Malmö som ska gå i 250 kilometer i timmen. Detta har diskuterats under många år men har hittills stupat på de höga kostnaderna, den långa genomförandetiden och de begränsade vinsterna med projektet. Traditionell järnväg innebär mycket stora investerings- och underhållskostnader. Om man i stället bygger magnetåg på pelare skulle stora fördelar uppnås.

1 Högre hastighet. I Shanghai finns sedan drygt 15 år tillbaka magnetåg som går i 430 kilometer i timmen och i Kina byggs nu i stor skala magnetåg som kommer att gå i 600 kilometer i timmen. Med ett sådant magnetåg skulle det ta drygt en timme att åka från Stockholm till Malmö jämfört med snabbtågets närmare tre timmar.

2 Snabbare uppbyggnad. Genom att bygga en magnetbana på prefabricerade pelare skulle det vara möjligt att efter färdig projektering kunna bygga allt klart på mindre än 5 år.

3 Lägre kostnad. En prefabricerad magnetågsbana på pelare kostar mindre än två tredjedelar av kostnaden för en snabbtågsbana att bygga och underhållskostnaderna blir ungefär en tiondel så stora.

4 Större säkerhet. Ett magnetåg på pelare skulle inte riskera att krocka med vare sig andra fordon, större djur eller människor. De planskilda korsningarna får man på köpet.

Listan på magnetågets fördelar kan göras längre. Till exempel är accelerations- och inbromsningstiden mycket kortare, vilket gör att man kan ha fler stationer utan att den totala restiden ökar lika mycket. Magnetbanan tål betydligt tvärare svängar och brantare backar vilket gör den enklare att passa in i naturen. Om man i ett andra steg även bygger magnetåg Kiruna–Stockholm–Oslo–Göteborg–Malmö skulle i princip hela det svenska inrikesflyget kunna ersättas.

Att i dag satsa på en mycket dyr och redan från början omodern snabbtågsbana skulle bli en ödesdiger gökunge i statsbudgeten och i praktiken under lång tid omöjliggöra effektivare satsningar.

Vad säger infrastrukturminister Thomas Eneroth (S)? Vilka är argumenten för att basera de nya förbindelserna på 1800-talsteknik?

Jan Wogel, it-entreprenör, Stockholm"

”Vuxna måste göra det lättare för barnen att kunna leka”

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Låt barnen leka – ofta och så mycket de vill! Det är psykologen Margareta Öhmans budskap efter det att hon under hela sitt yrkesliv har arbetat med förskolebarn.

Axel och Arwen lekte i timtal med tågbanan. De använde även skynken, klossar och kuddar. Konstruktionerna de skapade blev alltmer komplicerade. Som i ett eget rum befann de sig i sin lekvärld så länge de bara kunde.

Cerja slog sina kamrater så hårt. Det var som en omvänd leksignal. Nästan likt kull. Fast det gjorde ont på den som fick ta emot slaget. Till slut förstod de vuxna att det handlade om en inbjudan till lek – och så småningom blev slagen till vänliga klappar.

Dennis sörjde en nära anhörig. I månader lekte han kring död och begravningar. Kamraterna deltog alltmer intresserade i ritualerna han skapade. Samtalen i barngruppen om hur det känns att förlora någon man tycker om och älskar blev många.

Margareta Öhman, som arbetat länge inom förskolan i olika roller, har träffat många lekande pojkar och flickor. I sitt nuvarande yrke som psykolog träffar och handleder hon pedagoger som också möter barn som Axel, Arwen, Cerja och Dennis.

– Barns lek kan ta sig så många uttryck. Leken är ett språk där barnen kommunicerar och agerar tillsammans med andra. Den är viktig för deras välmående – och tillgång till leken är därför viktig, säger Margareta Öhman.

Hon har märkt att många föräldrar och andra vuxna tar barns lek för självklar. Och då blir villrådigheten stor när ett barn sitter stilla, till synes handlingsförlamat och passivt.

– Det är ingen självklarhet att barn får stöd att utveckla lekandets gåva. Om det då blir problem är det så lätt att tala om språksvårigheter, samspelssvårigheter och så vidare. Men personalen inom förskolan måste också kunna underlätta och främja leken för varje barn, menar Margareta Öhman.

I sitt arbete som psykolog träffar hon personal på förskolor och föräldrar som pratar om att ett visst barn har svårt att leka, har svårt att komma i gång och är så försiktig.

– När barn inte leker beror det sällan på att de inte kan leka, utan på att miljön inte är utformad för att de ska stimuleras att göra det, säger Margareta Öhman.

Hon är aktuell med boken ”Värna barnens lekstyrka” (Gothia utbildning). I den utvecklar hon hur viktig leken är för barns utveckling och välbefinnande. Begreppet lekstyrka syftar på hur viktigt det är att stärka de förmågor som krävs för att bli och vara lekande. FN:s konvention om barns rättigheter slår fast att alla barn har rätt att leka, och Sverige har förbundit sig att göra det yttersta för att leva upp till detta.

Margareta Öhman själv fick tidigt leka – och det ofta och mycket. Hon är uppvuxen i en ”kreativ arbetarfamilj”. Pappan jobbade på fabrik och mamman i hemmet och sedan som städerska och i hemtjänsten. Musicerande, målande, diktande och andra skapande sysselsättningar var en livsluft i samvaron – och så leken förstås.

– Vi kunde avbryta pappa där han satt och läste i fåtöljen för att sätta papiljotter i hans hår. En vuxen kunde bli en cirkushäst, ja vad som helst. Jag trodde att leken var lika närvarande i alla familjer, först senare insåg jag vilken gåva jag och mina syskon fått. När mamma och pappa läste sagor och berättade historier gav de näring åt leken.

Margareta lekte ibland med sina två syskon, men hade också egna lekkamrater. Hon minns hur hon och hennes bästis smög på Margaretas storebror och hans kompisar.

– Vi lekte ofta indianer och cowboys eller sjörövare, och så byggde vi stora vägnät på grusplanen framför familjens villa. Det var den tidens lekar. I dag har barn andra sätt att leka på.

I sin nya bok sammanfattar Margareta Öhman de erfarenheter hon fått genom åren. Hon argumenterar bland annat mot den ”skolifiering” av leken som hon tycker breder ut sig. För henne handlar lek inte bara om att lära sig mer om årstidsväxlingar, om växter och fåglar och annat.

– Många menar att barn ska lära sig genom att leka och att undervisningen måste bli mer lekfull. Men min syn på varför det är bra att barn leker har förändrats.

– Leken har en betydelse ”här och nu”, och jag har alltmer kommit att betona det underbara i leken. Barndomen ska vara full av frihet att leka. Men sedan är det självklart så att allt lärande och all undervisning kan vara lekfull.

Samtidigt, fortsätter Margareta Öhman, är det viktigt att inte vare sig banalisera eller romantisera leken. En del ser leken som enbart glädjerie, rolig och ibland lite puttenuttig.

– För mig är lek att använda något på ett nytt sätt, att göra det själv eller tillsammans med andra. Som när stolen kan bli en häst eller ett säte på tunnelbanan, eller när kamraten blir patienten på sjukhuset eller den som serverar på restaurangen.

– Barns lek handlar om vad de varit med om eller vad de vill vara med om. De utforskar sig själva och sin omgivning. För det mesta är leken glädjefull, men den kan också innehålla andra inslag. Som att skaffa sig makt, positionera sig i en grupp och liknande.

I början av 1990-talet lanserades tanken om den fria lekens pedagogik, det vill säga att barn ska få möjlighet att leka själva utan vuxnas inblandning.

– Men det ledde ibland till ett missförstånd. Barn kan, och ska, självfallet leka själva, men ofta bör vuxna vara där för att leda, bredda, plocka fram material och så vidare.

I sin bok skriver Margareta Öhman om vad som händer när ett barn förnimmer, upptäcker, utforskar och leker i en vattenpuss. Det handlar om ett komplext möte med många dimensioner.

– Det blir ett möte med själva fenomenet vattenpuss och dess möjligheter. Hur det känns, smakar och låter. Vattnet, sanden och så geggamojan däremellan. Och den nästan fysiska dragningskraft en vattenpuss kan ha, något även vi vuxna minns.

Margareta Öhman säger att begreppet ”vara lekande” både handlar om beredskap att gå in i leken och att vara inne i själva lekandet – att bli medskapande i leken, att kunna förändras och följa med i tvära kast och snabba rörelser. Det fornordiska ordet leik betydde hastig rörelse, och det stod för kroppsliga aktiviteter som lek, spel och dans.

Barn leker överallt och när som helst – bara de ges tillfälle. Margareta berättar om Constance och Calle som sitter på hallgolvet och ska klä på sig. De trär sockorna på händerna och gör munnar som nafsar efter den andra. Och så har vi Calise som upptäcker att hon knapat fram en bil ur sin smörgås. Hon låter som en bil och kör runt på bordet, strax har kamraten tuggat fram en motorcykel och snart är leken i gång.

Ibland utmanar leken de vuxnas normer och regler. Två barn tisslar och tasslar under en morgonsamling på förskolan. Till sist frågar pedagogen vad som är så kul att barnen inte vill vara med i samlingen. De svarar: ”Vi leker att vi är busiga barn som stör på samlingen!”

Egna minnen av lek kan vara ett sätt att förstå barns lekar och dess processer, enligt Margareta Öhman. Då kan en vuxen lättare respektera, bekräfta och stärka barns lekstyrka. Pedagogen Bosse beskrev det så här en gång för Margareta: ”Jag känner igen glädjen i barnen. Den gör mig glad. Det ser barnen.”

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

" Några lekråd

1 Inspirera barnen att leka genom att själv försöka vara lekfull, starta lekar med barnen och bjud dem på upplevelser att leka utifrån.

2 Var nära leken så att du kan höra och förstå vad den går ut på och vid behov tillföra material eller annat för att berika leken.

3 Om ett barn bjuder in dig i lek – tacka alltid ja och lek en stund! Det är guld värt. Ni får både en rolig stund, kommer varandra nära och stärker er relation.

4 Försök att se till att barnet har kamrater som det kan leka med, om det är möjligt.

Källa: Margareta Öhman

Fakta. Leken viktig för alla barn

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (FN:s Barnkonvention) antogs av generalförsamlingen 1989. Hittills har den ratificerats av nära 200 olika länder världen över, inklusive Sverige. I Barnkonventionen slås fast att alla barn har rätt till lek anpassad till barnets ålder. Det är ju stor skillnad på vad en 1-åring, en 7-åring och en 17-åring behöver när det kommer till vila, fritid, lek och rekreation. The International play association (IPA) grundades i Skandinavien år 1961. I dag finns organisationen representerad i cirka 50 olika länder världen över.

Den svenska avdelningen heter Lekfrämjandet och ordnar bland annat den årliga lekveckan (vecka 36) och lekens dag (2 september), samt delar ut Lekpriset.

Det här är IPA.s syn på lek:

Lek är jämsides med behoven av näring, hälsa, bostad och utbildning nödvändigt för alla barns totala utveckling.

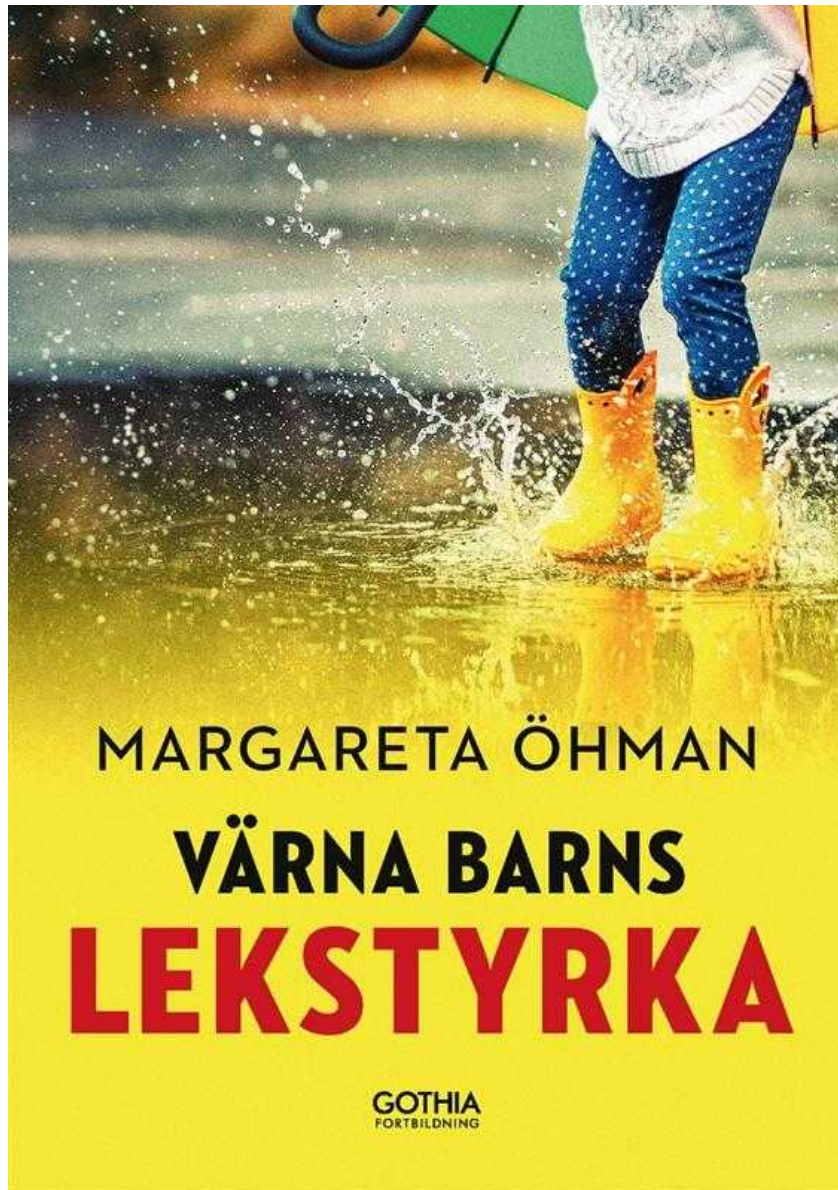
Lek är instinktiv, frivillig och spontan. Den är naturlig och utforskande.

Lek är kommunikation och uttryck och sammankopplar tanke och handling.

Lek berör livets alla aspekter.

Lek hjälper barn att utvecklas fysiskt, psykiskt, emotionellt och socialt.

Lek är ett sätt att lära sig leva och inte endast ett tidsfördriv. "

" Människan föds med en beredskap att leka

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Människan föds med förutsättningar att utveckla det mest komplexa lekandet av alla högre stående däggdjur. Beredskapen att leka finns med i vår genetiska kod. Det skriver psykologen Margareta Öhman i sin nya bok.

Människan är som art predisponerad att söka nya erfarenheter och att observera, utforska och leka. Det är så vi utvecklas, menar många lekforskare.

Lekberedskapen till och med utvecklar våra lärandesystem, hävdar till exempel den amerikanske etologen och psykologen Gordon Burghardt som undersökt lekandets ursprung och evolution hos människor och djur.

Oavsett hur vi benämner beredskapen att leka är forskare nu ense om att lekande bidrar till vår förmåga att hantera en komplex omgivning och utveckla högre tankemässiga funktioner och föreställningsförmåga, enligt Margareta Öhman i boken "Värna barns lekstyrka".

Ur ett evolutionärt perspektiv tolkas beredskapen att leka som en fördel som säkrat vår arts överlevnad och utveckling. Lekandet vänjer oss vid att hantera det okända och att förhålla oss till förändring. Det tycks forma och förändra hjärnan.

Vi vet inte så mycket om det mer än att det trygga och lekfulla samspelet stimulerar frontallobernas funktioner, skriver hon.

Det innebär inte att lekande skulle vara den enskilt utlösande faktorn bakom utvecklingen av specifika högre kognitiva förmågor – barn som

leker mindre låtsaslek får inte per automatik sämre språklig, kreativ eller problemlösande förmåga. Det finns ingen forskningsbaserad evidens för påståendet att låtsaslekande främjar utveckling.

Däremot är låtsaslekande ofta kreativt och uppfinningsrikt, får de lekande att tänka ”utanför boxen” och utvecklar deras narrativa kompetens, menar dessa forskare. En genomsnittlig femåring i västvärlden ägnar cirka 20 procent av sin vakna tid åt låtsaslek.

Att leka, säger den danske psykologen Dion Sommer, är en mekanism som direkt fungerar som en slags strömbrytare som tänder eller släcker lampan och lyser upp hjärnan.

Han menar att leken kan skapa nya förbindelser och kommunikationsvägar i hjärnan.

Källa: ”Värna barns lekstyrka” (Gothia fortbildning)

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se "

”Den yngsta jag ingripit mot är en 9-åring som drar kniv”

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Axel Andersson, pressansvarig vid Securitas, menar att privata mobilfilmer av vaktingripanden som sprids på sociala medier bidrar till att skapa en skev bild av kåren. – Det tråkiga med utvecklingen av telefonerna är att de åker upp snabbt, men de är aldrig med från början av händelseförloppet, säger han.

Axel Andersson har varit aktiv i branschen i 25 år, han har arbetat som ordningsvakt på krogar, i gallerior och i lokaltrafiken med övergripande ansvar. De senaste åren har han varit pressansvarig på Securitas i Sverige. För honom är det uppenbart att det finns en rad missförstånd vad gäller allmänhetens syn på ordningsvakternas arbete. – Den yngsta jag ingripit mot är en 9-åring som drar kniv.

I den situationen reagerade många på att det rörde sig om ett barn och menade att det krävde en speciell hantering. Men för ordningsvakter och andra personer som måste hantera potentiellt våldsamma barn gäller det i första hand att ”neutralisera hotet”, förklarar han.

– Jag kan ju i den situationen inte ta hänsyn till att han är så ung, utan måste överväga risken att jag själv blir skadad. Det man också måste tänka på är att en del ungdomar är som vuxna när det gäller våldsanvändningen, men att de inte har konsekvenstänket, säger Axel Andersson.

Ett grundläggande problem, menar han, är att det bara är de urartade situationerna som fastnar i folks medvetanden – och på mobiltelefonernas kameranlinser.

– Det är ju relativt nytt att det är så hög kvalitet på kamerorna i telefonerna. Nu har man ju fått lära sig att acceptera det. Folk tar upp telefonerna och börjar filma, speciellt när man är tvungen att använda våld. Det tråkiga med utvecklingen av telefonerna är att de åker upp snabbt, men de är aldrig med från början av händelseförloppet, säger han.

Resultatet blir numera ofta att filmerna läggs upp i sociala medier och får kraftiga reaktioner från allmänheten.

Men det som många inte ser på filmerna, som sällan lyckas fånga hela förloppet, påpekar Axel Andersson, är hur hotade vakterna kan vara när situationerna urartar.

I mitten av januari rapporterade DN om hur en 12-årig pojke brottades ned av en ordningsvakt i Kista galleria. Händelsen fick mycket uppmärksamhet och ett stort antal människor ur allmänheten reagerade både på platsen när det hände och efteråt i sociala medier.

Axel Andersson lyfter åter fram problemet med att de filmer som finns från tillfället inte visar hela händelseförloppet.

– En av de personerna som filmar händelsen har ju också tidigare sparkat på vakten. Jag tror helt enkelt att stressnivån hos vår ordningsvakt är väldigt hög, säger han om den aktuella Securitasvakten.

Om personen som ordningsvakten stöter på är påverkad av droger ökar risken ytterligare för att det blir en våldsam situation, samtidigt som vakten själv har liten möjlighet att styra händelseutvecklingen.

Axel Andersson berättar om när han själv arbetade i Göteborg och drogen GHB var vanligt förekommande.

– Man var ju livrädd egentligen för att hantera någon som hade tagit GHB. De hade ingen smärtförmåelse och ingen verklighetsuppfattning, säger han.

Röster höjs med jämna mellanrum för att utbildningen för ordningsvakter inte är tillräcklig för att motivera de ”begränsade

polisära befogenheter” som de sedan får. Bland annat riktades kritik mot att bortåt 90 procent av de sökande blev underkända vid polisens tester i samband med att polisen släppte monopolet på att utbilda ordningsvakter under hösten 2015.

Utbildningen är på totalt tio dagar, inklusive examination. Under förutsättning att man klarar polisens tester får man sedan arbeta som ordningsvakt. Axel Andersson berättar att han gärna hade sett att man ser över utbildningen.

– Den borde vara mer skraddarsydd efter vad man kommer att arbeta med. Är det på krogen, i ett köpcentrum, eller hos Migrationsverket? Bland annat behöver man lära sig mer om det här med att folk filmar. Hur nära är det okej att filma? När stör det arbetet rent fysiskt? frågar han retoriskt.

Axel Andersson lyfter också fram användandet av kameror som en positiv sak. Exempelvis har kroppskameror, som monteras på bröstet hos ordningsvakten, visat sig sänka våldsnivån.

– Vi körde ju i gång det i Nordstan i Göteborg för några år sedan. Och så sjönk incidentantalet drastiskt. Det drar ned hotbilden ordentligt när en våldsam person plötsligt ser att han är filmad, säger Axel Andersson.

I samband med rapporteringen om händelser där ordningsvakter beskylls för att ha använt övervåld har DN varit i kontakt med ett stort antal personer som menar att ordningsvakterna ”snackar ihop sig” och skyddar varandra på olika sätt.

Förekommer det att ordningsvakterna använder kamerorna ”till sin fördel” genom att exempelvis slå av eller på dem när det passar dem?

– Jag tror att det är väldigt sällan som man funderar i de banorna. Vid en ingripandesituation går det ju så fruktansvärt fort.

Hur många är det i branschen som egentligen inte borde vara ordningsvakter?

– Det är svårt att säga, men det är vårt jobb att se till att vi inte har sådan personal. De ställer ju till det för oss andra. De här killarna och tjejerna som har den här typen av mentalitet är självavverkande. De som har fel syn på det här med makten klarar sig inte mer än tre fyra år.

Axel Andersson lyfter också fram att enligt hans erfarenhet håller ordningsvakterna som arbetar inom auktoriserade vaktbolag hög klass. Bland de ordningsvakter som arbetar som frilans, exempelvis för enskilda krogar, finns en högre andel av folk som inte sköter sig. – Bland ”entrévärdarna”, som inte behöver någon utbildning alls, där hittar man i vissa fall människor som absolut inte ska arbeta med andra människor.

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se "

" Giftiga ämnen från tunnorna kan finnas kvar i dyn

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Mängder av misstänkta giftkärl och gifttunnor har upptäckts på Vintervikens botten. En robotkamera visar att viken är full av bilvrak, båtvrak och farligt deponerat avfall. – Nu måste vi ta prover för att se om det finns farliga kemikalier kvar i botten, säger miljöborgarråd Katarina Luhr (MP).

Efter DN:s och dykares larm i höstas om misstänkta gifttunnor har marina mätkonsulter skannat av Vintervikens botten med ekolod och en fjärrstyrd robot utrustad med undervattenskamera. Filmerna från ROV-kameran visar att viken är full av farligt deponerat avfall. Den dyga botten gömmer mängder av dumpade båtvrak, bilvrak, bildäck, motorcyklar och cyklar. Viken i södra Stockholm har även blivit sopstation för kundvagnar, stolar, bord, hinkar och ankare. De flesta dumpade objekten ligger precis vid strandkanterna på bara ett par meters djup. Sökuppsdragets fokus var att hitta gifttunnor och lerkärl från Nobelfabriken och karteringen avslöjar att de finns utspridda på flera platser i viken.

Mitt i vikens mynning på cirka tio meters djup har mätkonsulterna identifierat två äldre kärl av okänt material med en diameter på 30 till 40 centimeter. Miljöförvaltningen misstänker att det finns fler liknande kärl gömda i sedimenten.

– Vi har hittat både dumpade oljefat och de förmodade kärnen av okänt material. Det är jättesvårt att veta vad som funnits i tunnorna då de är i väldigt dåligt skick, säger Juha Salonsaari, enhetschef på vattenmiljöenheten, Stockholms stad.

De oljefatsliknande tunnorna ligger utspridda på tre platser. Dels vid den lilla stranden närmast land, men även nära strandkanten på bägge sidor om viken. Tunnorna är så pass gamla och skadade att det

ursprungliga innehållet läckt ut för länge sedan.

– De som dumpar tunnor slår ofta hål i dem för att de ska sjunka bättre. Det innebär att innehållet rinner ut. Undersökningar av de tunnor som togs upp på 80-talet visade till exempel att det bara var sjövattnet kvar, säger Juha Salonsaari.

Redan 1989 bärgade staden femton misstänkta gifttunnor i Vinterviken som upptäckts av dykare. Provtagningar av botten omkring tunnorna visade på förhöjda halter av bly, kvicksilver och zink. Halterna var dock inte alarmerande jämfört med övrigt vatten i Stockholm. Den nya upptäckten gör att miljöborgarrådet Katarina Luhr (MP) vill att staden snarast tar nya prover av Vintervikens botten för att upptäcka farliga miljögifter.

– Vi måste nu göra provtagningar av sedimentet kring tunnorna. Vi vet inte vad som har funnits i kärnen och vad som kan ligga kvar i botten. Det kan vara väldigt skadliga ämnen. Vi vet inte vad man dumpade på den tiden, då använde man ju vattnet som soptipp, säger Katarina Luhr.

Ska tunnorna bärgas?

– Jag är inte säker på att tunnorna ska bärgas, det kan finnas risk att man river upp saker som i dag ligger ganska väl inkapslade. Det beror på vad provtagningen visar. Vinterviken är en del av Mälaren där vi tar vårt dricksvatten, därför måste vi först veta vad som ligger där, säger Katarina Luhr.

Staden kommer samtidigt att göra en bredare screening av miljögifter på botten och även testa för organiska miljögifter som PAH, polycykliska aromatiska kolväten.

Vad staden ska göra med bil- och båtvrak och övrigt avfall runt Vintervikens strandkanter är oklart. På botten ligger bland annat en röd Nissan Micra som enligt uppgift från Transportstyrelsen stals från en 47-årig kvinna i Stockholm 2006.

– Det ser ut som om någon puttade den från den ganska branta kanten, den ligger på bara ett par meters djup nära strandkanten, säger Christian Vinterhav, projektledare på Clinton mätkonsult.

Polisen har inga sparade uppgifter om fordonsstölden men uppger att dumpade bilar oftast handlar om försäkringsbedrägeri eller att bilen

använts i samband med brott. Stockholms stad kommer nu att undersöka objekten närmare innan man fattar beslut om bärgning.

– Om det finns risk för oljeläckage kan det finnas anledning att ta upp bilar. Tyvärr är det inte ovanligt att vi hittar dumpat material i Stockholms vatten. Vi har tagit upp både motorcyklar och bilar, men först om det finns risk för miljöskador, säger Juha Salonsaari. Ett stort saneringsprojekt av marken i Vinterviken pågår redan. Exploateringskontoret har ansökt om 103 miljoner kronor av Naturvårdsverket för att påbörja saneringen i april. Enligt planen ska en del sediment nära stranden saneras för att undvika hälsorisker vid bad. Hur de nya fynden påverkar projektet är i dag oklart.

Vågar man bada i Vinterviken i sommar?

– Badvattnet har god kvalitet enligt våra prover. De som badar i Vinterviken simmar inte runt i en massa gift, utan det ligger i så fall begravt i sedimentet. Men vi rekommenderar inte att man dyker ned och gräver runt på botten, säger Katarina Luhr.

Men tunnorna ligger ju nära stranden där folk badar?

– Vi får titta på vad som ligger där först. Om det inte finns gifter runt omkring föremålen är det kanske bättre att ta upp dem. Men om saker ligger nästan begravda och inbäddade i sediment är det kanske bättre att låta dem ligga kvar. Man kan i stället utfärda ankringsförbud eller andra åtgärder för att inte riva upp gifterna av misstag.

Vad ska ni göra med allt annat skräp i sjön?

– Allt skräp behöver inte vara dåligt. I New York har man lagt i ett tunnelbanetåg i en flod för att fiskarna ska ha någonstans att bo. Om det ligger en gammal bil på botten behöver det inte vara dåligt, men jag tror inte att fiskarna uppskattar gifttunnor.

Hur ser du på att stockholmarna använder vattnet som soptipp?

– Det är förfärligt och extremt omodernt, stockholmarna borde veta bättre. Tyvärr dumpar folk mycket i vattnen. Folk åker till kajer och slänger i saker som blybatterier. Vi har system för att ta hand om farligt avfall, säger Katarina Luhr.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se "

Avfall som ligger på Vintervikens botten

Mälaren

RÄVUDDEN

Vinterviksvägen

Vinterviken

20 m

Grafik: Jenny Alven

Källa: Stockholms stad/Clinton Mätkonsult

" Företag bekräftar: Okontrollerade köttet serverades i 26 skolor

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Nu bekräftar skolköksföretaget Kleins Kitchen att 26 skolor i Stockholmsområdet serverat det polska köttet. Samtliga skolor har informerats under helgen. – Däremot vet vi inte hur många skolbarn som ätit av maten i de drabbade skolorna, säger Elisabeth Aronsson, talesperson på Kleins Kitchen.

Enligt Livsmedelsverket har 85 kilo av det okontrollerade köttet från den polska slakterianläggningen blandats upp i kött som gått till skolköksföretaget Kleins Kitchen i Stockholm.

Kleins Kitchen serverar skolmat på över 80 förskolor och skolor runt om i Stockholm. Bland kunderna finns många av Stockholms mest meriterade friskolor, bland andra Carlssons skola, Viktor Rydbergs gymnasium, Internationella Engelska skolan och Jensen gymnasium. På måndagskvällen bekräftar företaget för DN att köttet har gått ut till 26 skolor i Stockholmsområdet.

– Vi är helt säkra på vilka skolor det rör sig om. Av våra 94 skolor är det alltså 26 som fått skolluncher som innehöll kött från Polen och från det eventuella partiet. Däremot kan vi inte svara på hur många skolbarn som ätit av maten i de drabbade skolorna, skriver Elisabeth Aronsson, talesperson på Kleins Kitchen.

Företaget vill inte uppge vilka skolor det handlar om men har under helgen kontaktat samtliga för att skolorna ska kunna informera elever, personal och föräldrar.

Vi har i dag också varit i kontakt med alla de kunder som inte tagit del av det obesiktigade köttet för att minska ryktesspridningen.

Kunskapsskolan, som driver flera skolor i Stockholmsregionen, informerade i går elever och föräldrar om att eleverna kan ha serverats det okontrollerade polska köttet i tisdags i förra veckan.

– I helgen fick vi information från vår matleverantör Kleins Kitchen att polskt kött som inte besiktigats enligt Livsmedelverkets krav kan ha serverats i vår skola tisdag den 29/1. Vi vet dock inte säkert om köttet har nått oss, eftersom leverantören inte har spårning per kilo, skriver rektorn i ett mejl.

Enligt skolköksföretaget ska den serverade maten inte innebära några akuta hälsorisker för eleverna, meddelar skolan.

– Vår leverantör bedömer att det inte finns några akuta hälsorisker med detta, men vi ser såklart ändå mycket allvarligt på situationen.

Kunskapsskolan ska nu se över sina inköp i en ny central upphandling för samtliga skolor i koncernen.

– Vi genomför också just nu en central upphandling för alla skolor i koncernen där matsäkerhet och spårbarhet är några av de viktiga aspekterna, skriver rektorn.

Enligt Stockholms stads livsmedelskontroll har det okontrollerade köttet spårats till Kleins Kitchens fem kök i Vasastan, Gubbängen, Älvsjö, Stureby och deras restaurang på Brunnsgatan som är öppen för allmänheten. En del av partiet har även gått till en lunchrestaurang i Hammarby Sjöstad.

Det kött som inte redan tillagats eller är uppätet har nu stoppats och ska återkallas av företagen och skickas till destruktionsanläggning.

– Vår hantering är ärendet är så gott som avslutad. Företagen ansvarar för att köttet återkallas. Men det kan hända att vi behöver dubbelkolla och se till att köttet skickats tillbaka som det ska, säger Daniel Persson, chef för livsmedelskontrollen i Stockholms stad.

Stockholms stad har inte fått in några anmälningar om problem med skolmaten från skolorna. Miljöförvaltningen vill lugna oroliga

föräldrar och barn med att man inte vet om det kött som serverats faktiskt har varit dåligt.

– Det finns ingen direktkoppling mellan att ett djur är sjukt och att köttet är dåligt. Problemet här är att kontrollen inte har gått till på rätt sätt i Polen, därför finns det ingen som kan garantera att det inte är något fel på det, och därför ska det inte vara ute på marknaden, säger Daniel Persson.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se "

" S kräver krismöte om kaoset i SL-trafiken

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Det är inte acceptabelt att kollektivtrafiken i Stockholmsregionen havererar på grund av vinterväder. Det anser Socialdemokraterna som kräver ett krismöte.

Efter helgens snöoväder rådde SL stockholmarna att undvika rusningstrafiken på måndagseftermiddagen. SL kallade omständigheterna för de "värsta tänkbara" när snön som föll hade frusit på. Hela måndagen var det stora störningar i SL-trafiken, både bussar och tåg hade stora problem.

Situationen har fått oppositionsborgarrådet Jens Sjöström (S) att reagera.

– Det är helt oacceptabelt att trafiken inte fungerar och att hela system stått still till följd av snöväder och vinterväglag. Vi tycker att det visar att det brister i majoritetens arbete med nödvändiga åtgärder för trafiken, säger Jens Sjöström som nu manar trafikregionrådet att kalla till krismöte.

– Trafikverket och SL:s styrelse måste kallas in för samordning på kort sikt. Långsiktigt krävs robusta åtgärder från regionens sida. Vi har länge krävt att informationssystemet byts ut, så att resenärerna kan få realtidsinformation. Det är allvarligt att inte ens SL-appen fungerar 2019.

S pekar på att regionen bör ta initiativ till samordning med kommunerna och Trafikverket för att få bättre beredskap kring snöröjning och halkbekämpning.

Trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M), säger att han inte alls är nöjd med situationen, att det tar en sådan tid att få vägarna röjda.

– Man får väldigt många förklaringar – att vi har en jobbig vinter i Stockholm där det pendlar mellan kraftiga snöväder, töväder, plusgrader och tvåsiffriga minusgrader som skapar isbildning och svårhanterlig is och snö. Men trots det tycker jag att vi har rätt att förvänta oss mer och kräva mer, säger han.

Tamsons håller med S om bristen på samordning och pekar på att han för ett par år sedan lyfte frågan om en krisledningsfunktion.

– Jag fick då klart för mig att länsstyrelsen har det samordnande ansvaret. Men om S ser att regionen borde ha det ansvaret så är jag inte främmande för att lyfta frågan igen.

Betyder det att du inte kan kalla till krismöte?

– Problemet är att vi inte har resurser och lagstiftningen bakom oss. Jag tror att det som behövs är en samordnande kraft så att det blir verkstad. Det tror jag att människor förväntar sig – att politiker tar ansvar så att det blir något gjort – inte fler möten.

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se "

”Ändra Sveaskogs direktiv – mer skog måste få skydd”

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 190206

Fler statliga skogar måste skyddas och Sveaskogs avkastningskrav måste sänkas. En hållbar förvaltning av skogen är förutsättningen för ekosystemtjänster som alla är beroende av. Sveriges befolkning har rätt att vara med och bestämma om statens skog. Vi lanserar därför uppropet ”Vår skog”, skriver företrädare för 23 miljö- och naturorganisationer.

I dag lanserar vi, 23 organisationer, ett gemensamt upprop, ”Vår skog”. Vi anser att hela Sveriges befolkning har rätt att göra sin röst hörd och få vara med och bestämma hur statens skog ska förvaltas. Nu och i framtiden. Statliga Sveaskog förvaltar 14 procent av landets produktiva skogar. Skogar som ägs gemensamt av svenska folket via staten. Vi kräver att regering och riksdag tar ansvar för vår skog – innan det är för sent.

I Januariavtalet omnämns ett nytt Sveaskogsprogram under rubriken ”Säkra resurser för skydd av värdefull natur”. Det behövs om Sverige ska kunna uppnå sina nationella och internationella mål om att bevara biologisk mångfald. Vi ger här förslag på hur det ska genomföras. Den svenska skogen är värdefull och har en särskild plats i de flesta människors liv. Den främjar vår hälsa och vårt välbefinnande, skapar nya jobb och landsbygdsföretagande också inom naturturism och är viktig för friluftslivet. Samerna är beroende av skogen för sin renskötsel.

En levande natur och hållbar förvaltning av skogen är förutsättningen för en rad ekosystemtjänster som vi alla är beroende av. Bevarandet av biologisk mångfald är en av mänsklighetens stora ödesfrågor, men mer än 1 800 skogslevande arter är upptagna på den nationella rödlistan över arter vars framtid är osäker. Flera undersökningar har genom åren visat att allmänheten värderar skogens naturvärden allra högst. Ändå fortsätter skogen att utarmas på mångfald.

Samtidigt hårdnar kampen om skogens råvara. Timmer och trä förväntas ersätta betong, fossila bränslen och en rad oljebaserade produkter. Sveaskogs verksamhet gav 2018 staten 1 100 miljoner kronor i utdelning. Men någon måste också ta ansvar för att skydda skogens andra värden, de som inte alltid enkelt kan mätas i kronor. I dag avverkar Sveaskog inte sällan skogar med viktiga livsmiljöer för hotade arter. Bolagets ekonomiska intressen går också ofta före såväl landsbygdsutveckling som renkötselns behov och det rörliga friluftslivet.

Vi menar att Sveaskog, som statligt bolag, ska stå för en hållbar skogsförvaltning.

I överenskommelsen mellan regeringen, C och L står att ”staten ska vara en föregångare i hållbart skogsbruk och visa stor naturhänsyn”. Det är hoppgivande. Vi ser också positivt på att överenskommelsen klargör att anslagen för områdesskydd ska räcka så att privata markägare får ekonomisk kompensation när skogar med höga naturvärden behöver skyddas.

Skötseln av Sveaskogs marker har hittills inte levt upp till nationella och internationella miljömål, till stor del på grund av högt satta avkastningskrav. Eftersom för stor andel av Sveaskogs produktionsskogar är för unga att avverkas, har Sveaskogs avverkningar – och anmälningar om avverkning – i skyddsvärda skogar blivit fler och fler.

Här är några exempel: Melakträskliden i Arvidsjaur, Ore skogsrike i Rättvik, Abmoberget i Sorsele, Grövelnäs i Idre, Hietarova i Pajala och Njuöniesvarrie i Sorsele.

Det är dags att tänka om och höja miljöambitionerna för vår gemensamma skog. Större arealer av den produktiva skogen behöver skydd, skogsbruket behöver bli mer variationsrikt och alla skogens ekosystemtjänster måste säkerställas. En viktig delösning är att statens eget skogsinnehav används för att nå de politiska målen för skogen. Det nuvarande ägardirektivet räcker inte till för att säkerställa att statens egna skyddsvärda skogar inte avverkas.

Regeringen och minister Ibrahim Baylan kan vända trenden och bidra till att Sveaskog spelar en nyckelroll vid omställningen till ett hållbart skogsbruk och skyddet av våra skogar. Vi uppmanar därför regeringen att se till att Sveaskogs ägardirektiv ändras så att bolagets miljö- och naturvårdsambitioner kan höjas.

Våra 23 organisationer ställer fyra krav till regeringen:

1. Skydda alla statliga skogar med höga naturvärden som Sveaskog förvaltar. Ge alla statliga produktiva skogar med höga naturvärden som Sveaskog förvaltar ett långsiktigt, kvalitetssäkrat och transparent skydd. Minst 20 procent produktiv skog i varje skogsregion nedan den fjällnära gränsen ska bevaras långsiktigt som naturreservat och likvärdiga naturvårdsområden. Urvalet av skogar ska styras av naturvärden. I regioner där höga naturvärden saknas bör områden med goda förutsättningar att återskapa naturvärden prioriteras. Staten ska inte behöva betala ersättning till statligt ägda Sveaskog för detta. Länsstyrelserna bör ges i uppdrag att peka ut områden som är lämpliga att skydda.

2. Använd statliga skogar med låga naturvärden för att byta in privat-ägd skog med höga naturvärden för att ge dessa skogar ett skydd. Besluta om ett nytt omfattande ersättningsmarkspaket där statlig skog med låga naturvärden kan användas för att bytas mot privat skog med

höga värden. Dagens anslag till skydd av värdefull skogsmark är långt ifrån tillräckliga för att nå riksdagens miljömål, och ersättningsmarker är ett kostnadseffektivt verktyg för att uppfylla målen.

3. Staten och Sveaskog ska vara en förebild och ligga i framkant när det gäller utvecklandet av ett ekosystembaserat, hyggesfritt skogsbruk. Sveaskog ska vara ett föredöme med ett hållbart och ekosystembaserat naturnära skogsbruk i skogar utan höga naturvärden. Det statliga skogsbruket måste också ligga i framkant för att öka användandet av hyggesfria metoder och vara en förebild för andra skogsbrukare i landet.

4. Sveaskogs avkastningskrav måste sänkas så att punkterna ovan kan genomföras. De statliga ägardirektiven ska användas för att styra mot en mer hållbar utveckling och hållbart brukande av skogen. Via ägardirektiven måste avkastningskravet på Sveaskog sänkas så att punkterna ovan kan realiseras.

I regeringsförklaringen beskrev statsministern magin i den svenska gammelskogen och att det är regeringens uppgift att bevara den svenska naturen för kommande generationer. Vi håller med. Vi har också under lång tid påtalat detta, men inte hörtsammats av staten. Vi anser därför att hela Sveriges befolkning har rätt att få göra sin röst hörd och vara med och bestämma hur vår gemensamma skog ska förvaltas. Därför uppmanar vi alla som delar den åsikten att skriva på vårt upprop: www.varskog.nu.

Johanna Sandahl, ordförande Naturskyddsföreningen

Håkan Wirtén, generalsekreterare Världsnaturfonden WWF

Lina Burnelius, skogsansvarig, Greenpeace

Viktor Säfve, medgrundare, föreningen Skydda skogen

Lotta Berg, ordförande, Birdlife Sverige

Joakim Hermanson, generalsekreterare, Naturturismföretagen

Peder Karlsson, ordförande, End ecocide

Gunilla Winberg, ordförande, Framtiden i våra händer

Lovisa Roos, ordförande, Fältbiologerna

Mikael Sundström, ordförande, Jordens vänner

Pia Björstrand, talesperson, Klimataktion

Henrik Hallgren, ordförande, Lodyn

Pella Thiel, ordförande, Naturens Rättigheter i Sverige

Johan Lind, ordförande, Naturfotograferna/N

David Bennett, ordförande, Omställningsnätverket

Robin Zachari, kanslichef, Skiftet

Martin Westberg, ordförande, Svensk lichenologisk förening

Eva Waldemarson, ordförande, Svenska botaniska föreningen

Linda Strand, ordförande, Sveriges entomologiska förening

Hjalmar Croneborg, ordförande, Sveriges mykologiska förening

Tomas Hallingbäck, ordförande, Mossornas vänner

Robin Holmberg, ordförande, PUSH Sverige

Karin Andersson, talesperson för skogsfrågor, Climate justice program "

" Svenska kraftnät storkund hos advokatbyrå som utreder jäv

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

För att granska ett av konsultuppläggen inom Svenska kraftnät - anlitate myndigheten en advokatbyrå som extern och oberoende - utredare av de misstänkta jävskopplingarna. Men DN kan nu visa att Svenska kraftnät sedan många år är storkund hos advokatbyrå - och står för över en fjärdedel av firmans omsättning.

DN kunde i början av januari avslöja konsultupplägg med misstänkta jävskopplingar på Svenska kraftnät. Bland annat hade myndighetens nuvarande generaldirektör Ulla Sandborgh i sin roll som marknadsdirektör gett en konsult – som också var hennes vän – uppdrag i miljonklassen. Några dagar senare semestrade de tillsammans i Rio de Janeiro.

Svenska kraftnäts hr-direktör anlitate hösten 2018 sin tidigare samarbetspartner för ett större konsultuppdrag på myndigheten. Hr-direktören och konsulten känner varandra väl, av deras sociala medie-kontakter att döma. Kontraktet var budgeterat till 690 000 kronor, exklusive moms, men sades upp i förtid i samband med DN:s granskning.

Skälet var enligt myndigheten att det ”inte synes ha genomförts på ett helt korrekt sätt”.

För att granska de misstänkta jävskopplingarna i fallet med hr-direktören har Svenska kraftnät anlitat en advokatbyrå som extern och oberoende utredare.

De fick uppdraget redan några dagar före DN:s publicering, i samband med att en person tipsat om konsultupplägget till myndighetens visselblåsarfunktion.

Dagens Nyheter kan i dag rapportera att den aktuella advokatfirman – Sigeman – har mycket nära kopplingar till myndigheten. Svenska kraftnät är sedan många år storkund hos byrån. År 2017 fakturerade Sigeman för sju miljoner kronor, vilket är mer än en fjärdedel av advokatfirmans omsättning det aktuella året (27,7 miljoner kronor). Sedan 2010 har Sigeman fakturerat myndigheten tiotals miljoner kronor.

Den 24 januari utökades Sigeman utredningsuppdrag till att även - omfatta uppgifterna om att hr-direktören raderat en stor mängd mejl. ”Svenska kraftnät har agerat avseende handlingen och utredning pågår av extern part”, skrev Svenska kraftnät i ett pressmeddelande. Kopplingen mellan advokatfirman och Svenska kraftnät har kritiserats internt på myndigheten. I ett inlägg på intranätet skriver en anonym medarbetare:

”De är väl knappast oberoende – de utför andra uppdrag åt oss”, skriver personen och hänvisar vidare till att uppgifterna som granskas rör jäv: ”Borde vara bättre att anlita en annan advokatbyrå, en som inte Svenska kraftnät anlitat tidigare?”

I ett annat inlägg skriver en medarbetare: ”Hur kan man säkert säga att Sigemans granskande jurist X inte hittar frågor som är kopplat till en kollega Y som är involverat i annat ärende på Svenska kraftnät? Tveksamt om detta är förenligt med god advokatsed”.

Anne Ramberg, generalsekreterare i Sveriges advokatsamfund, säger till DN att det är viktigt att en utredning av denna typ uppfattas som oberoende:

– Jag kan förstå om man höjer ett ögonbryn. Det är alltid knepigt när man har en nära relation till en klient och att man samtidigt i utredningen kan komma fram till saker som är av den karaktären att

det skadar klienten. I det ligger ett dilemma. Det finns en förklaringsbörda för Svenska kraftnät, säger Anne Ramberg. Hon säger vidare att just integritet är en av de viktigaste egenskaperna för en advokat. Rambergs bedömning är att uppdraget inte strider mot advokatetik, men att det måste dokumenteras i vems intresse som man gör denna undersökning:

– Det är otroligt viktigt att man gör det alldeles tydligt och klart när man åtar sig uppdraget och att ramarna är väldigt tydliga. I vems intresse görs den? Hur ska resultatet presenteras? Hur ska granskningen äga rum? Det är viktigt att man verkligen går genom det och tar ställning till hur man gör med allt material som kommer in, säger Anne Ramberg.

DN har begärt ut och tagit del av uppdragsbeställningen till advokatbyrån. Den är mycket kortfattad: ”Extern utredning beställd av utredningsfunktionen”. Någon ytterligare skriftlig dokumentation finns inte, enligt Svenska kraftnät. Byrån ska ha informerats muntligen om vad uppdraget skall innefatta.

DN har bett Svenska kraftnät om deras syn på kopplingen mellan myndigheten och advokatbyrån. I en skriftlig kommentar skriver presstjänsten att de ser advokatfirmans oberoende ”som självklart”. Vidare skriver de: ”Det är en professionell advokatbyrå där vi - förutsätter att alla frågor hanteras opartiskt”.

Förhållandet kommenteras även på myndighetens intranät. Där står det:

”Advokatbyrån intar en helt oberoende inställning till den anställda som är föremål för utredning. Advokatbyrån har inte medverkat på något sätt i framtagandet av någon av de interna riktlinjer m.m. som aktualiseras i ärendet.”

Svenska kraftnäts hr-direktör har medgett för DN att konsultupplägget kan ha varit olämpligt:

– Eftersom jag känner [konsulten] sedan tidigare är en mina viktigaste lärdomar av det här att jag kan vara ännu mer tydlig om det kan uppfattas som en jävssituation, genom att göra en jävsanmälan, sade hon till DN i början av januari.

Olle Lundin, professor i förvaltningsrätt på Juridiska institutionen vid Uppsala universitet, gör bedömningen att hennes agerande tycks strida mot myndighetens egna regler.

– Eftersom uppdraget rör en hr-relaterad fråga kan man förutsätta att hr-direktören haft ett finger med i spelet. Så, det lutar definitivt åt jäv, sade han i januari.

Josefin Sköld

josefin.skold@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se

"Fakta.

Svenska kraftnät är en statlig myndighet som drivs som ett affärsverk under Miljö- och energidepartementet. Huvudkontoret ligger i Sundbyberg.

Myndigheten ansvarar för att underhålla och utveckla det svenska stamnätet för el. Den ansvarar också för den operativa driften av stamnätet och utlandsförbindelserna.

På stamnätets kraftledningar transporteras el från vind-, vatten- och kärnkraftverk till regionala och lokala nät som för elen vidare till elanvändarna via lokalnäten.

Svenska kraftnät är dessutom landets elberedskapsmyndighet.

Detta har hänt

8 januari: DN avslöjar att Svenska kraftnäts generaldirektör Ulla Sandborgh i sin roll som marknadsdirektör gav en konsult – som också var hennes vän – uppdrag i miljonklassen. Några dagar senare semestrade de tillsammans i Rio de Janeiro. Ytterligare en hög chef på myndigheten utreds för jäv.

9 januari: DN publicerar mejlkonversationer som visar att Ulla Sandborgh ville förhala information om kraftiga prishöjningar i stamnätet tills efter valet.

10 januari: DN avslöjar att generaldirektören köpte ut sin tidigare personalchef. Han hade varit kritisk mot Ulla Sandborghs användning av dyra konsulter. DN avslöjar att Svenska kraftnät anställt eller anlitat flera chefer utan att de varit ordentligt säkerhetsprövade.

11 januari: Svenska kraftnät anmäler brister i myndighetens säkerhetsskydd till Säkerhetspolisen. Dåvarande energiminister Ibrahim Baylan (S) träffar Ulla Sandborgh för ett möte på regeringskansliet. Han säger att det som kommit fram är allvarligt. Han har dock fortsatt förtroende för Sandborgh.

15 januari: DN avslöjar att en hög chef raderade ett stort antal mejl i samband med att dessa begärts ut.

Det visar sig att Svenska kraftnäts internrevisor slagit larm till styrelsen och generaldirektören om de brister som DN har publicerat redan i höstas. De togs inte på tillräckligt allvar.

17 januari: Näringsutskottet håller en utfrågning med Ulla Sandborgh och Ibrahim Baylan med anledning av granskningen. Det framkommer att Ibrahim Baylan inte var nöjd med de förklaringar som Ulla Sandborgh lämnade till departementet.

23 januari: Den tidigare säkerhetsskyddschefen Alireza Hafezi säger i en DN-intervju att han slog larm till Säpo i maj förra året om allvarliga luckor i säkerhetsskyddsarbetet. ”Jag upplevde att det var svårt att få

gehör internt så jag ville att vår tillsynsmyndighet skulle få kännedom om vad som var på gång”, sade han.

27 januari: DN publicerar utdrag från Svenska kraftnäts intranät. Där framgår att det råder en intern förtroendekris gentemot ledningen på myndigheten.

28 januari: JO-utredning inleds.

31 januari: Moderaterna KU-anmäler den förre energiministern Ibrahim Baylan (S) och statsminister Stefan Löfven (S). DN avslöjar att Svenska kraftnät har gett it-tekniker i utlandet tillgång till system som styr drift och övervakning av det svenska stamnätet – utan säkerhetsprövning enligt svensk lag.

1 februari: Svenska kraftnät medger att det finns säkerhetsbrister.

2 februari: Ibrahim Baylan intervjuas i Ekots Lördagsintervju. Han kritiserar Svenska kraftnäts ledning: ”Det inger inte särskilt mycket förtroende att uppgifter som myndigheten först lämnade visat sig inte riktigt stämma.” "

" Skilda vädervärldar: Malmö spanar efter våren – Luleå har minus 22

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Malmö. Plusgrader och inte en snöflinga i sikte. Malmöborna har hittills kommit lindrigt undan när stora delar av resten av landet drabbats av vintervädret.

Vårkänslor är kanske att ta i men på tisdagseftermiddagen stod termometern på fem plusgrader i Malmö. Med undantag för några enstaka dagar i januari har marken hittills i år legat bar – och i den mån det har talats om snökaos har det i första hand handlat om inställda flyg från andra delar av landet.

– När jag klev av tåget och kom ut på gatan för en stund sedan tänkte jag faktiskt på att det var helt torrt på marken, det brukar ju alltid vara blött annars. Nu är det kanske kört för vintern det här året, skrattar Zbigniew Glowacki som kommer promenerande längs en av Malmös gågator.

Vintrarna i Malmö brukar vara luriga, det ska sägas. En dagen milt och sol, andra dagen minus och bitande kallt. Förra året låg snön på marken en bra bit in i mars.

– Snön kan komma i morgon, det vet man ju aldrig här, men just i dag känns det som att våren är på väg, säger Zbigniew Glowacki.

Något som tycks beständigt för de malmöitiska vintrarna är blåsten. Föräldraledige elektrikern Linus Trane är i stan för att köpa en mössa tillsammans med sonen Wilgot, sju månader. Han konstaterar just att Malmövintern i år är ungefär som den brukar vara.

– Här är blåsigt och rött, precis som vanligt. Och jag tar aldrig ut något i förskott. I mars brukar vintern smälla till, så jag vet vad som väntar.

Det brukar bli rätt jobbigt för mig som i vanliga fall arbetar mycket utomhus, säger han.

Enligt SMHI:s prognos vankas det regn och mulet i landets södra delar under resten av veckan. Temperaturen väntas ligga runt två till fem plusgrader.

Vid Gustav Adolfs torg möts vi av en syn som ändå väcker förhoppningar om att våren finns inom räckhåll. Där sitter studenterna Anastasia Covic och Marigona Gashi och äter lunch på en uteservering. I ärlighetens namn inte så mycket för att februarisolen steker på (det gör den inte), utan för att de vill kunna ta sig en cigarett efter maten.

Båda längtar efter varmare tider men tycker att vintern så här långt har varit relativt skonsam.

– Jag har en tjock vinterjacka hemma som jag knappt har använt i år. Jag tycker faktiskt inte att det har varit särskilt kallt, det kunde ha varit mycket värre, säger Marigona Gashi.

– Det har ju knappt snöat något, och det känns lite som att vintern är över. Fast hur var det förra året? Det slutade väl inte snöa förrän i april, säger Anastasia Covic.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

"Luleå. När snön i söndags kväll började falla i den halva av landet som ligger norr om Sundsvall hade mediebevakningen redan flyttat någon annanstans. Till nästa supersnösmocka, eller vad det kallas nuförtiden, som skulle dra in över Götaland.

Måhända var vårt nordliga snöfall inte mycket till nyhet. Det kom några decimeter fluffig kallsnö. Folk gick upp på morgonen, körde en vända med snöslungan, drog motorvärmarsladden ur bilen och åkte till

jobbet. Vägarna var plogade och bussarna gick (på minuten enligt min fru som tog lokalbussen när det vräkte ner som mest).

Visst, det inträffade en del olyckor även i Norrbotten. Snöröken på vägarna ska inte underskattas så här års och det var avåkningar på E4:an och en krock mellan flera fordon i en rondell i Luleå.

Men som helhet flöt och fungerade det mesta precis som vanligt, även om lokaltidningarna tycks ha drabbats av språkinfluenser söderifrån och drog på med ”snökaos”-rubriker även här. Talande var dock att den mest lästa snökaosartikeln i vår lokaltidning handlade om att en återvändsgata i Luleå-stadsdelen Skurholmen var dåligt plogad. Alltså inte hela gatan, utan de sista 15 metrarna.

Det är givetvis lätt att sitta i Norrbotten och raljera när det är massivt snöfall i Stockholm.

Men de flesta här förstår att det är knepigare att få undan snön i en storstad, med tät trafik och bilar parkerade på rad längs gatorna. Däremot verkar det finnas en del att önska när det gäller beredskapen. På många orter i södra Sverige verkar samhället inte tagit höjd för att det kan snöa väldigt mycket.

Här i Norrbotten är plogbilarna många och stora (inga minitraktorer så långt ögat når) och snabbt ute på morgonen. Men också vanliga medborgare är mentalt beredda på att vädret ställer till det ibland. Folk äger ordentliga skyfflar och skovlar. Den som ger sig ut på vägarna slänger in ett par långkallingar och tackbyxor i bilen.

Ibland tycks det som att många i Sverige glömt bort att vi, skåningar som norrbottningar, tillhör den lilla, lilla del av jordens befolkning som bor allra längst norrut. Sedan bör vi journalister kanske fundera över vårt ansvar och hur vi lyckas förvandla i stort varje ymnigt snöfall till ett hotande väderkaos.

Visst skrattar vi i norr lite ibland åt snörubrikerna. Som för några veckor sedan. Då varnade SMHI för 50 centimeter snö i Västerbotten och Norrbotten, en mängd som skulle resulterat i undantagstillstånd i

Mälardalen. Vi fick en notis på text-tv, inga livesändningar eller minutrapporering så långt ögat kunde nå.

Vädret i Malmö

Temperatur på tisdagen: 5 grader och moln

Prognos för onsdagen: 4 grader och regn

Snödjup: Barmark Källa: SMHI

Vädret i Luleå

Temperatur på tisdagen: – 22 grader och sol

Prognos för onsdagen: – 20 grader och sol

Snödjup: 50–75 centimeter "

" Axén Olin ny bland moderata talespersoner

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Både nykomlingar och veteraner finns med på Ulf KristerSSon lista över de moderata talespersoner som ska företräda partiets olika sakpolitiska områden de kommande åren.

Elisabeth Svantesson och Beatrice Ask fortsätter på sina poster, som ekonomisk-politisk respektive försvarspolitisk talesperson. Även Hans Wallmark sitter kvar som utrikespolitisk talesperson.

Moderaternas tidigare rättspolitiska talesperson Tomas Tobé går till EU-nämnden, där han kommer att fokusera på frågor om hållbar migrationspolitik och en klimatsmart tillväxt. Han ersätts av Johan Forssell, tidigare ordförande i socialförsäkringsutskottet och migrationspolitisk talesperson.

Stockholms tidigare finansborgarråd, Kristina Axén Olin, väljs till ny utbildningspolitisk talesperson. Axén Olin meddelade sin avgång som borgarråd 2008 och gjorde comeback när hon valdes in i riksdagen i valet 2018.

”Jag ser verkligen fram emot att få vara med och forma en skola, högre utbildning och forskning som ger unga hopp och en utbildning i världsklass”, säger hon.

TT"

"Gränspolisen kräver 500 nya medarbetare

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Svensk gränspolis behöver 508 nya medarbetare för att kunna bedriva en gränskontroll i nivå med vad EU kräver. – Vi har hamnat i ett läge där det är plågsamt uppenbart hur stora bristerna är, säger Patrik Engström, chef för nationella Gränspolissektionen.

I höstas läckte delar av en då sekretessbelagd Schengenrapport om den svenska gränskontrollen ut i medierna. Kritiken var svidande. Nu är den offentliggjord, även om vissa uppgifter har maskats ”för att skydda rikets säkerhet”.

DN har läst rapporten. I den framkommer att bristerna är så stora och allvarliga att ”brådskande åtgärder bör vidtas av de nationella myndigheterna”.

– Jag delar helt den bild som ges i rapporten. Gränspolisen har varit icke prioriterad och inte tillräckligt resurssatt i femton år. Vi har saknat styrsignaler från regeringen, men också internt inom polisen, säger Patrik Engström, chef för Gränspolissektionen på Noa sedan 2015. Enligt honom är helhetsbilden som Schengeninspektionen ger det allvarligaste. Ombedd att peka ut de allvarligaste konkreta bristerna nämner han bristen på personal och medarbetarnas ofta låga kompetens.

Schengeninspektionen, som utfördes i maj 2017, var en del av en utvärderingsprocess som började långt tidigare, när Sverige skrev under Schengenavtalet. Det är den yttre gränskontrollen som granskats, inte Öresundsbron. Inspektörerna besökte polisen på nationell nivå, Kustbevakningen, den nationella samordningscentralen i

Stockholm, hamnarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, samt flygplatserna Skavsta, Arlanda, Göteborg, Landvetter och Malmö.

Allvarliga brister konstateras; från högsta nationella ledningsnivå till det arbete som sker ”på golvet”.

Det finns inte någon myndighet med gränskontrollen som primär uppgift – ansvaret delas mellan tullen, polisen, Kustbevakningen och Migrationsverket – utan vare sig nationell vägledning, samordning eller gemensam budget, skriver inspektörerna. Enligt dem finns det inte heller någon samarbetsstruktur mellan polis och tull. Det finns inget nationellt system för kvalitetskontroll eller övervakning och inte heller någon definierad beslutskedja mellan gränspoliserna på - nationell, regional eller lokal nivå.

Allt detta gör att den svenska gränskontrollen inte på långa vägar lever upp till de krav som Sverige förbundit sig till i och med Schengenavtalet.

– Vi har en fragmentarisk ansvarsfördelning där EU vill att det ska vara enhetligt, konstaterar Patrik Engström.

Förutom att de fyra ovan nämnda myndigheterna har ansvar så är det de sju olika polisregionerna och dess chefer som ansvarar för resurssättningen. Den kan inte Noa, polisens nationella operativa avdelning som har det så kallade processansvaret, lägga sig i.

På Noa har även hr-avdelningen, som ansvarar för kompetensförsörjningen, och it-enheten, som ansvarar för it-utvecklingen, också ansvar för hur gränskontrollen fungerar. Schengenrapporten slår ner på så väl kompetensutvecklingen och på hur dåligt de it-system som används i dag fungerar, alternativt inte fungerar.

– I Finland har man en enda huvudman. Vi har minst tio. Det som behöver göras nu är inget man löser med en tidbegränsad särskild händelse, som den man precis inlett på Arlanda. Det här är en generell och varaktig satsning över flera år, säger Patrik Engström.

Rapporten pekar också på kompetensbrister. Medarbetare kan inte skilja på äkta och förfalskade dokument, det saknas riskanalyser av inresande, i brist på personal används ibland lokalpoliserna utan någon som helst utbildning.

”Denna praxis gör det nationella gränskontrollsystemet sårbart och utgör en risk för gränsöverskridande kriminalitet”, konstaterar Schengeninspektörerna.

En intern inventering inför nästa budgetäskande visar på ett behov av 508 nya medarbetare.

– Den som läser och förstår rapporten förstår att läget är allvarligare än vad som tidigare framkommit, säger Patrik Engström.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se "

"Fakta. Sveriges gränskontroll

Sverige har en kustlinje på 2 700 kilometer, inre landgräns mot Norge på 1 691 kilometer, mot Finland 614 kilometer samt en bro till Danmark.

Det finns 32 så kallade luftgränser och 70 gränsövergångar till sjöss. Den enda direktlinjen från tredje land är en färjeförbindelse från St Petersburg till Stockholm. Totalt finns det 102 gränsövergångar som ska hålla EU-standard.

Ansvaret för gränskontrollen är uppdelat mellan Tullen, Polisen, kustbevakningen och Migrationsverket.

Ingen av dessa myndigheter har gränskontroll som primär uppgift. "

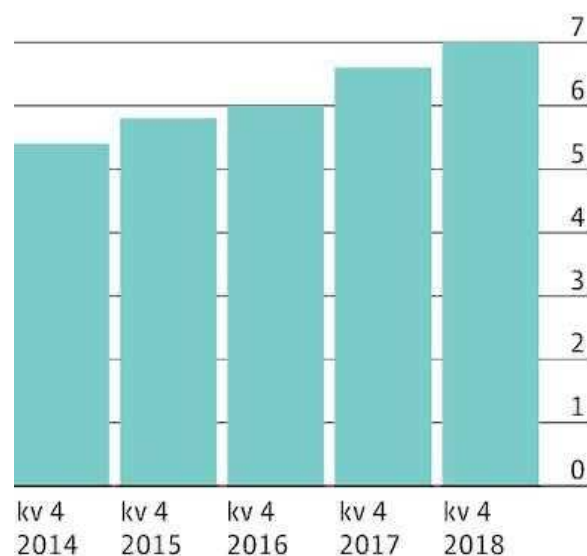
Willys drar ifrån Hemköp

Nettoomsättning

Källa: Axfood

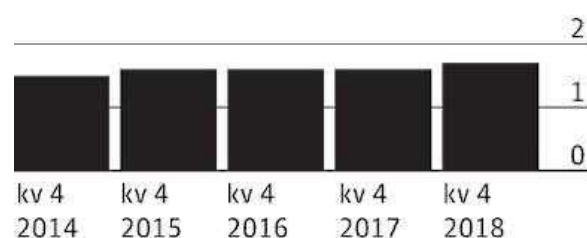
Willys

(Miljarder kr)

Hemköp

(Miljarder kr)

" Lågpris eller lyx vinnande vägval på matmarknaden

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Matvarukoncernen Axfood ökar försäljningen och visar upp ett starkt resultat. Men trenden är att medeldyra butiker som - Hemköp kommer få det allt svårare, enligt analytikern Daniel Schmidt på Danske Bank.

Axfood växer snabbare än marknaden och storsatsar på avancerad teknik till nya lager. Det framgår i matjättens rapport för det fjärde kvartalet, som är i linje med analytikeråkårens förväntningar. Men medan lågpriskedjan Willys går starkt framåt går det inte lika bra för Hemköp. Nu ska flera av butikerna renoveras för att bli mer attraktiva för kunderna.

– Hemköp är ett starkt koncept som däremot behöver utvecklas för att vi ska vara ännu mer relevanta för våra kunder. Det gör vi bland annat genom att erbjuda allt mer färdiglagade måltidslösningar samtidigt som vi arbetar mycket med hållbarhet och vegoprodukter, säger Axfoods vd Klas Balkow.

Daniel Schmidt, analytiker på Danske Bank, anser att Hemköps utveckling är förvånansvärt svag. Detta kan vara en spegling av marknaden i stort.

Medan lågpriskedjor och premiumsegment går starkt är det tuffare i mellanprissegmentet.

– Jag tror att marknaden fortsätter att utmejslas åt två håll. Det blir allt svårare att ligga i mitten. Det är en pågående utveckling, säger Daniel Schmidt.

Han anser att det finns få matbutiker i premiumsegmentet i Sverige men nämner Paradiset, Urban Deli och även Hemköps butik i Åhléns city som några exempel på försök till detta.

– Däremot vänder de sig inte till en tillräckligt stor andel av befolkningen för att man ska kunna säga att det finns ett etablerat premiumsegment. I stället måste man se till enskilda enheter, där Ica är en tuff konkurrent, säger Daniel Schmidt.

– Deras onlinesatsning har troligtvis fått en bättre start än Hemköps onlinesatsning..

Nya siffror från Dagligvaruindex som presenteras av Svensk Dagligvaruhandel, visar att försäljningen inom sektorn ökade med tre procent under 2018. Även om e-handeln inom mat har vuxit långsammare än andra branscher visar de senaste siffrorna på en ökning med 26,7 procent under 2018. Även om Axfood inte redovisar utvecklingen för handeln på nätet för varken Hemköp eller Willys tror Daniel Schmidt att storkonkurrenten står sig bättre.

– Ica växer fortare än marknaden som helhet och eftersom de är marknadsledande även på nätet finns det anledning att tro att resten av de etablerade spelarna växer i samma takt som marknaden eller långsammare, säger han.

I Axfoods rapport framgår att minst 1,5 miljard ska satsas på att automatisera koncernens nya lager i Stockholm. Daniel Schmidt väntar sig att de investeringar som krävs för att följa kundernas köpvanor kan bli en utmaning för de stora kedjorna inom branschen framöver.

– Det satsas fullt ut på näthandeln och det innebär att vi går in i en period med höga investeringar. Det är svårt att se att det inte skulle påverka avkastningen i bolagen, säger Daniel Schmidt.

I måndags meddelades att Antonia Ax:son Johnson, överhuvud i familjeföretaget Axel Johnson som äger halva Axfood, inte ställer upp för omval till styrelsen. I stället ska dottern Caroline Berg ta över

rodret i Axfoods styrelse och överta ordförandeklubban i Axel Johnson. Beslutet var odramatiskt, enligt Klas Balkow.

– Antonia har fyllt 75 år och vill göra annat. Hon har varit starkt bidragande till den utveckling vi är i nu. Caroline, som har tagit över efter Antonia som ordförande i Axel Johnson, har ju suttit med i vår styrelse sedan 2014 har ett starkt ledarskap. Antonia är en fantastisk person och har skött överlämningen på ett mycket bra sätt. Det finns ingen dramatik i det här, säger han.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

"Fakta. Axfoods kvartalsrapport

Försäljningen uppgick till 12,4 miljarder kronor, en ökning med 4,6 procent jämfört med samma period förra året.

Resultatet var 328 miljoner kronor, jämfört med förra årets 310 miljoner kronor.

Under det fjärde kvartalet utökades ägandet i Urban Deli från 50 till 90,7 procent.

I januari inledde Axfood försäljningen av koncernens nätapotek Apohem. "

”Hoppas Sverige ansluter sig till skatt på techjättar”

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Sveriges regering fortsätter att avvisa förslaget om en särskild EU-skatt på de internationella techjättarna. Frankrikes finansminister Bruno Le Maire hoppas på en kompromiss. – Det är ingen risk att europeiska techföretag och start-ups skadas av detta, säger han till DN.

De gångna månadernas demonstrationer har skakat president - Emmanuel Macrons franska regering. Gula västarna, vars vrede väcktes i samband med en höjning av bränsleskatterna, har tvingat presidenten till reträtt på flera punkter.

Har regeringen tänkt om nu?

– Nej, vi valdes på ett tydligt reformprogram och en total rundsmörjning av det franska skattesystemet. Det kommer vi att hålla fast vid. Men vi behöver också hitta rätt balans mellan våra vallöften och behovet av att lyssna på människor, säger Frankrikes ekonomi- och finansminister Bruno Le Maire i en intervju med DN.

Han ser samtidigt de franska protesterna som ett varnande exempel för hela Europa. Populistiska och nationalistiska rörelser växer i styrka i flera länder, och om några månader hålls val till Europaparlamentet.

– Det här är arbetande människor som begär bättre löner och ett erkännande av vad de bidrar med i sitt land. Vi måste höra vad de har att säga. Men det motsäger inte att vi samtidigt går framåt med våra reformer.

Frankrikes finansminister besöker Stockholm för att tala om just dessa reformer.

En sak som nämns särskilt inför de planerade överläggningarna med finansminister Magdalena Andersson (S) och EU-minister Hans Dahlgren (S) är digitalskatten.

Förslaget, som lades fram på EU-nivå i fjol, har Sverige och en liten grupp länder sagt nej till. Idén lever ändå kvar i Europa. Trots motståndet från andra regeringar har Bruno Le Maire infört en nationell variant av skatten i Frankrike. Storbritanniens regering planerar att införa en liknande avgift från och med nästa år.

– Syftet är att få en mer rättvis och effektiv beskattning. De stora techbolagen betalar åtminstone 14 procentenheter lägre bolagsskatt än de små och medelstora företagen i Europa. Vi måste hitta hållbara sätt att finansiera vår samhällsservice i det tjugoförsta århundradet.

Finns det inte en risk att det skadar svenska och europeiska techbolag?

– Nej, ärligt talat finns det inte det. Vi har techföretag i Frankrike som påverkas av den nya skatten och de förstår behovet av en rimlig, begränsad skatt på digitala tjänster.

Sveriges regering håller dock fast i sitt motstånd. Förslaget som fördes fram på EU-nivå gällde en skatt på 3 procent av intäkterna i bolag som Facebook och Google. Upplägget skiljer sig från normal bolagsskatt, som tas ut på företagets vinst.

Den svenska kritiken har handlat dels om den kontroversiella beskattningsmetoden, dels om att problemet i stället behöver lösas på global nivå.

– Vad jag har sagt till Magdalena Andersson är att vi har gått med på att begränsa förslaget. Jag hoppas att det finns utrymme för kompromiss här och att Sveriges regering kan ansluta sig till konsensus, säger Bruno Le Maire.

Ytterligare en svensk-fransk stötesten gäller EU:s långsiktiga budget och medlemsländernas avgifter efter Brexit, som kommer att lämna hål i unionens finanser.

Magdalena Anderssons motto har varit att Sverige ska vara ”snålast i EU”.

Kommer den svenska EU-avgiften att höjas?

– Vi behöver invänta de kommande EU-valen innan vi börjar förhandla nästa budget. Men jag förstår den svenska regeringens oro.

Carl Johan von Seth

carljohan.vonseth@dn.se

"Fakta. Bruno Le Maire

Född 1969.

Finansminister sedan 2017.

Bakgrund som diplomat och rådgivare åt flera franska regeringar.

Jordbruksminister 2009–2012 i president Nicolas Sarkozys regering. "

" Hur mycket spelar svenska folket egentligen bort?"

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Nätkasinon. Det borde vara obligatoriskt i nätkasinoreklamen att det även ska framgå vad oddsen – statistiken – är att man ska vinna. Det måste vara uppenbart, om man tänker lite lägre än näsan räcker, att det är något lurt med erbjudanden som "sätt in 500 kronor så får du 1200 kronor att spela för".

Härom dagen läste jag en annons som talade om att "x antal spelare hade det senaste året i snitt vunnit x kronor", vilket är möjligt. Dock nämndes inte hur mycket de totalt satsat. Skäms!

Hur mycket spelar egentligen svenska folket bort varje år?

Lennart Cohen, Tärnaby "

" Det är ett svek att krympa barnens ytor för utomhuslek

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

10 kvadratmeter utomhusyta per förskoleplats är vad Stockholms stad erbjuder barnen i ett aktuellt detaljplaneförslag vid Bolidenplan inom projektet Årstastråket.

I skriften "Vision för framtidens Bolidenplan" från 2016, framtagen gemensamt av stadsbyggnads- och exploateringskontoren, står följande: "Stadsdelen följer stadens rekommendationer som är 30 kvadratmeter utomhusyta per barn för förskolor. Det är dessutom viktigt att beakta barnperspektivet /.../ för att skapa pedagogiska och stimulerande utomhusmiljöer för stadsdelens barn. Dock vet vi att det är svårt att kompensera för små gårdar genom innehåll och programmering, eftersom barns utveckling faktiskt påverkas av ytans storlek som de har att leka på".

På två år har staden alltså gått från 30 kvadratmeter till 10 kvadratmeter per barn!

Är det här planförslaget ett undantag? Nej. Lika illa är det i alla de fyra projekten Slakthusområdet, Årstastråket, Årstafältet och Årstaberg. Sammanlagt omfattar de cirka 14 000 bostäder och 40 förskolor för 4 000 barn!

10 kvadratmeter är vad som gäller, ibland mindre. En förskola i Årstaberg får en gård med 6,1 kvadratmeter per barn. Den placeras, liksom flertalet förskolor i de här projekten, i bottenvåningen på ett hus som ingår i ett högt, slutet kvarter, med förhållandevis mörk och trång innergård.

Vi har länge kunnat iaktta hur förskolefrågan har nonchalerats vid förtätningen av söderorts 1940- och 1950-talsstadsdelar. Hur man nu avsiktligt också kan förse fyra helt nya stora projekt med riktigt undermåliga förskolegårdar är obegripligt. Staden har all erforderlig

makt att planera omsorgsfullt för barnen. Den har monopol på planeringen och den är stark som markägare i alla de här exemplen. Har vi verkligen inte längre plats för barn? Inte råd?

Barns utemiljö i förorterna gavs på 1940- och 1950-talen så mycket större uppmärksamhet och omsorg. I Stockholms Generalplan från 1952 föreslår man att förskolor och skolor ska läggas ut först, helst i egna byggnader med stora trevliga gårdar, med närhet till park, grönytor och kommunikationer.

Varför tänker man inte så i dag? Park i stadsdelen, som på Årstafältet, kan aldrig – vilket hävdats – kompensera alltför små förskolegårdar, bara komplettera dem. Att marknadskrafterna ignorerar barnperspektivet är ingen överraskning. Vad som upprör oss är att också stadens planerande organ numera så cyniskt och systematiskt gör det.

Barnen vistas hela dagarna i stadsdelen. De har i dag förpassats till vad som blir möjligt när andra mål lagts fast, till exempel exploateringstal och "stadsmässighet".

Allmänt betonas i dag starkt vikten av utevistelse för hälsan och som motvikt till stillasittande. Även föräldrar vi möter tenderar att i allt högre utsträckning granska utemiljön inför sina förskoleval. Därför finns sannolikt även marknadsaspekter att ta hänsyn till i den här förskolefrågan.

Är inte det här en stockholmsk helomvändning av nästan ofattbart slag?

Den har skett tyst, har fått förvånande liten uppmärksamhet och mager politisk debatt. Hur blev det så här? Vad blev det av visionen? Vem bär ansvaret?

Kerstin Bodström, mormor och farmor, kulturgeograf, Årsta,
Christina Olsson, farmor, landskapsarkitekt, Årsta "

”Populärkulturen påverkar hur vi ser på äldre kvinnor”

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

”I populärkulturen har kvinnor ofta ett tidigt ”bäst-före-datum”, konstaterar forskaren Karin Lövgren. Hon säger att en annan tydlig bild är att de blir arga, ilskna och bindgalna så fort de hamnar i klimakteriet.

En scen ur den amerikanska tv-serien ”Sex and the City” som spelades in mellan 1998 och 2004. Rollfiguren Samantha, som gillar att ha sex ofta och med många, tror att hon hamnat i klimakteriet. Hon blir förtvivlad, och ser sig som förtorkad och passé.

Samantha vill inte ha några barn, de är bara jobbiga och i vägen. Men klimakteriet, nej där går gränsen. När Samantha sedan får sin mens blir hon överlycklig och säger att det fortfarande finns heta män som väntar på den här ”pre-pre-menopause woman”.

Så två scener ur tv-serien ”House of cards”, även den amerikansk: En av huvudpersonerna, Claire Underwood, har vänner hemma på middag och går ut i köket för att hämta mer vin. En kvinnlig gäst följer efter och ser Claire luta sig in mot den öppna kylen för att svalka sig. Gästen frågar Claire om även hon har vallningar och nattliga svettningar. Claire byter snabbt ämne.

I en scen några episoder senare nämner Claires man för henne att också han sett henne stå och svalka sig framför kylen. Han frågar om det gör ont, och hon svarar nej – men att det känns annorlunda. Klimakteriet är inte huvudfrågan i den här tv-serien, men här skymtar det fram.

Sedan många år är forskaren Karin Lövgren intresserad av hur kvinnor, särskilt då äldre, skildras i populärkulturen. Just nu riktar hon sitt fokus mot tv-serier, främst sådana som ligger överst på olika streamningstjänsters listor.

I en pågående studie granskar hon särskilt skildringen av kvinnor som hamnar i klimakteriet. Det handlar i förlängningen om vår syn på äldre kvinnors sexualitet, och på hur de över huvud taget framställs som kvinnor.

– Klimakteriet har ansetts som en tydlig markör för kvinnors åldrande, och ses ofta som något ytterst främmande och skrämmande. I populärkulturen kopplas kvinnors sexualitet och attraktivitet till förmågan att få barn, att bli gravida. Men något sådant samband finns ju inte. Många kvinnor känner tacksamhet över att det inte längre finns någon risk för att de ska få ett oönskat barn.

Karin Lövgren är lektor vid Högskolan i Gävle. Där undervisar hon om medier och kommunikationsvetenskap samtidigt som hon forskar. Redan för tio år sedan blev hon klar med doktorsavhandlingen ”Se lika ung ut som du känner dig”. I den granskar hon bilden av äldre och åldrande i de nya tidskrifter som lanserades under 2000-talets första år och som i första hand vände sig till medelålders kvinnor.

– Hur äldre skildras i populärkulturen i stort säger mycket om synen i samhället på åldrandet i allmänhet, och särskilt på kvinnor ålder. Vilka som kommer till tals i till exempel tv-serier och på vilket sätt de skildras påverkar hur vi betraktar åldrandet, säger Karin Lövgren. När vi sitter i soffan och tittar på populära tv-serier är sällan ett kritiskt tänkande påkopplat när det gäller det vi tar in, fortsätter hon.

– Vi slurpar glatt i oss bilden av hur unga och äldre skildras. Det påverkar våra kulturella föreställningar om till exempel klimakteriet. I tv-serier märks ett tydligt äckel inför den kvinnliga kroppens förändring, där finns en distans till den åldrande kroppen.

En vanlig föreställning är att kvinnor blir tokiga, arga och bindgalna när de kommer i klimakteriet. Karin Lövgren märker ett tydligt mönster redan när kvinnors ilska gestaltas i yngre år. Ilskan kopplas då till mens, pms, hormoner och så vidare.

– Och så till sist kommer klimakteriet som ett slutligt bevis på att kvinnan är fången i sin kropp.

Snittåldern för när en kvinna hamnar i klimakteriet är drygt femtio år. Rollfiguren Susan i serien ”Desperate housewives” är 45 år när hon misstänker att mensen upphört för gott. Hon blir mycket ledsen och uppgiven, och tänker att den bittra ålderdomen är här. Så visar det sig att hon i stället är gravid och att ordningen är återställd, säger Karin Lövgren.

– Susan ser sig på nytt som en ”riktig kvinna”. Klimakteriet ses ju som en markör för när kvinnor ses som äldre. Samtidigt visar forskningen att personer i 70-årsåldern i dag är fysiologiskt mycket ”yngre” än i tidigare generationer.

Kitty Forman är en av huvudpersonerna i serien ”That ’70s Show”. Hon är gift, har en ansträngd relation till sin dotter och är något överbeskyddande mot sin son. Kitty säger alltid att hon känner sin kropp, vet vad som händer i den.

– Så hamnar hon i klimakteriet, och blir så där bindgalen som i nidbilden av en ”klimakteriekärring” eller ”klimakteriehäxa”. I tv-serierna sörjer kvinnorna när mensen upphör trots att de på inga villkor vill ha barn, säger Karin Lövgren.

Hon nämner novellen ”The space crone” av författaren Ursula Le Guin, en titel som kan översättas till ”Rymdkärringen” på svenska. Där skriver författaren att om vi ska skicka en människa till månen eller en annan planet är det bra att välja en klok och vis medelålders eller äldre kvinna. Det vill säga någon som gått igenom klimakteriet.

– Försöken att återupprätta kvinnors erfarenhet är något positivt, men jag tycker också att det är lite problematiskt. Kvinnors vishet kopplas

ofta till det cykliska. Till de regelbundna menstruationerna, graviditeter, barnafödande och så klimakteriet. Ja, den kvinnliga erfarenheten kopplas så tydligt till biologin, säger Karin Lövgren.

– En barnlös kvinna som levt länge, som slipats av, kan ju vara klok och vis utan att det nödvändigtvis ska kopplas till det cykliska.

Karin Lövgren säger att det tidigare tabut kring menstruationer inte längre är lika starkt. Kanske, tror hon, kommer detsamma att gälla klimakteriet. Den kvinnliga ålderdomen kanske inte längre kommer att kopplas samman med att kvinnorna ses som sexuellt oattraktiva.

Den amerikanska serien ”Grace and Frankie” är skapad för Netflix. Huvudrollerna spelas av Jane Fonda (81 år) och Lily Tomlin (79 år). Serien handlar om Grace and Frankie, två osannolika vänner som förs samman när deras män förklarar att de är kära i varandra och ska gifta sig.

– Den här serien är gjord för en något äldre publik och visar att det redan kanske hänt något. Tv-serier och filmer riktar sig till det som kallas det ”grå kapitalet” och har väckt marknadens intresse.

– Men samtidigt är de äldre kvinnor som lyfts fram mycket smala och ser också väldigt unga ut för sin ålder. Vi beundrar dessa kvinnor, fast inte för deras ålder utan för att de tycks trotsa den.

Kvinnor får sitt sociala värde utifrån utseendet, säger Karin Lövgren. Därmed förstärks också bilden att kvinnor måste vara unga och vackra för att vara sexuellt attraktiva och sexuellt aktiva.

– Män däremot får sitt värde och anseende utifrån sina prestationer. Karin Lövgren vill se färre stereotypa bilder av äldre i tv-serier och filmer. Om gamla människor skildrades mer nyanserat skulle förståelsen för den senare fasen i livet troligen öka, menar hon.

I fjol utkom flera böcker om klimakteriet och i dagarna är det dags för boken ”Klimakteriet”. I den medverkar bland andra Åsa Moberg, Åsa Beckman, Agnes Wold, Gudrun Schyman, Annika Lantz och Sara Kadefors.

I höstas visade Svt två avsnitt med titeln "Klimakteriet – det ska hända dig med". Programledaren Malin Jacobson Båth var själv i klimakteriet, och tog upp allt om fakta och fördomar, hormonsvängningar och vallningar. Många av vår tids tongivande journalister och andra mediepersoner är själva på väg in i klimakteriet. Det är en förklaring till att det publiceras fler faktainriktade böcker och tv-program om ämnet, menar Karin Lövgren.

– Samtidigt är det viktigt att forska om hur äldre kvinnor och män skildras i populärkulturen. Skildringarna har stor betydelse för vår syn på ålderdomen, säger hon.

– Fortfarande återstår mycket innan män och kvinnor skildras på jämställda villkor inom populärkulturen.

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se

"Fakta. Karin Lövgren

Ålder: 60 år.

Bakgrund: Utbildad etnolog. Doktorerade 2009 med avhandlingen "Se lika ung som du känner dig" vid Linköpings universitet. Den handlar om kulturella föreställningar om ålder och åldrande i populärpress för kvinnor över 40.

Gör: Forskar om ålder och åldrande, med särskilt fokus på hur vi skapar mening kring ålder i vardagen och hur åldrande framställs i populära medier. Är verksam som universitetslektor och forskare. Undervisar på Högskolan i Gävle, inom ämnet medie- och kommunikationsvetenskap.

Böcker: "Tanten, vem är hon? En tantologi". Tillsammans med Marianne Liliequist (Borea bokförlag). "Att konstruera en kvinna". Berättelser om normer, flickor och tanter" (Nordic academic press).

Aktuell: Har forskat om åldrande med utgångspunkt i de kläder som kvinnor har i garderoben. Har skrivit flera artiklar i ämnet. Undersöker också hur äldre kvinnor skildras i främst amerikanska tv-serier.

Fakta. Klimakteriet

Klimakteriet är perioden kring det att kvinnans menstruation upphör, ofta börjar det något år före den sista menssen och fortsätter i några år efter det.

Det är individuellt när klimakteriet börjar, men i genomsnitt har kvinnor sin sista mens (menopausen) vid drygt 50 års ålder (med en normal variation mellan 47 och 57).

Under klimakteriet förändras hormonbalansen kraftigt i kroppen. Östrogenhalten sjunker gradvis, snabbare eller långsammare, och stannar på en konstant låg nivå ungefär fem år efter menopausen.

För många kvinnor innebär klimakteriet en del obehag, till exempel att de plötsligt känner sig för varma och börjar svettas. Man kan också uppleva humörsvängningar, tunna och sköra slemhinnor i underlivet och urinvägsbesvär. Vid svåra besvär kan man ge östrogen som medicin. Sköra slemhinnor kan behandlas lokalt i underlivet.

Även män har ett slags klimakterium, när tillverkningen av manligt könshormon, testosteron, minskar. Det kommer i lite högre ålder och pågår än mer gradvis.

Källa: 1177 vårdguiden "

" Dålig säkerhet för museernas skatter

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Museerna har för dålig koll på sina föremål, fastslår en färsk rapport från Riksrevisionen. Både på vilka föremål som finns i samlingarna, var de förvaras och vilket skick de är i.

Museerna vidtar heller inte tillräckliga åtgärder för att förhindra stölder och skadegörelse, enligt Riksrevisionen, och museerna har svårt att leva upp till en rimlig nivå för att förhindra långsiktig skadegörelse.

Riksrevisionen har granskat 13 statliga centralmuseer, och undersökt hur de arbetar med säkerheten. Det visade sig att museerna arbetar hårt och ambitiöst med säkerheten, men resultatet blir trots det inte alltid så bra.

”Museerna har inte tillräckliga kunskaper om vilka föremål de förvaltar, var de finns och i vilket skick de är. Vid ett av museerna är till exempel bara en fjärdedel av föremålen registrerade och museet känner endast till placeringen för sjuttio procent av föremålen”, skriver riksrevisor Helena Lindberg.

Nu rekommenderas museerna att bland annat se över sina rutiner för tillträdesbegränsningar, ordna rutiner för att minska insiderproblematiken och få fram ändamålsenliga magasin.

Riksantikvarieämbetet rekommenderas också att ta fram råd för hur stöld och skadegörelse ska förebyggas och följa upp hur säkerhetsarbetet bedrivs samt dokumentera incidenter på museerna.

TT

Dela

" Oersättliga regalier hittade på soptunna

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

De stulna regalierna från Strängnäs domkyrka har av allt att döma hittats, uppger polis och åklagare. Fyndet gjordes på en soptunna i Åkersberga, norr om Stockholm. Efter beskedet ställdes den pågående rättegången om stölden in – förundersökningen ska återupptas.

Christer Nilsson, chef vid utredningsenheten på polisens nationella operativa avdelning (Noa), säger att det med största sannolikhet är de försvunna regalierna som har återfunnits.

– De anträffades ovanpå en soptunna i Åkersberga klockan ett i natt av en väktare som larmade polis.

Uppfattningen i nuläget är att allt finns med av vad som tros vara de försvunna regalierna. Christer Nilsson säger att han bedömer föremålen som i gott skick.

– Jag har bara sett ett fotografi, så det är svårt att bedöma för mig, men jag kunde inte se några större skador.

Nu arbetar myndigheterna med att få bekräftat till hundra procent att det är Karl IX:s stulna begravningsregalier som återfunnits.

När rättegången inleddes i morse meddelade åklagare Reena Devgun att förhandlingen skulle avbrytas eftersom förundersökningen måste återupptas.

Polisen skriver på sin hemsida att polisarbetet har koncentrerats mot en kriminell gruppering i Stockholm.

En 22-årig man står inför rätta, misstänkt för stölden i Strängnäs domkyrka den 31 juli i fjol. Mannen har själv sagt att han inte visste någonting om någon kupp, men att han har hjälpt till att fixa cyklar och en båt, som tjuvarna tros ha använt.

Åklagaren Reena Devgun har tidigare sagt att man tror att minst en person till deltog vid stölden. I rätten har hon redogjort för teknik bevisning mot 22-åringen, som bland annat består av hans blod som har hittats på brottplatsen och på en cykel, samt en sopsäck som har kunnat knytas till mannens bil.

I dag, tisdag, skulle ha varit den sista rättegångsdagen, vilket nu förändras i och med de nya fynden. Rättegången i Eskilstuna tingsrätt kommer att återupptas den 15 februari.

TT"

"Kulturhistoriskt ovärderliga föremål.

Karl IX avled år 1611 efter ett slaganfall. Hans hustru drottning Kristina den äldre var Sveriges regent under kungens frånvaro 1605. Drottning Kristina avled på Nyköpings slott 1625.

Regenternas begravningsregalier från 1611 och 1626 är av mycket hög konstnärlig kvalitet. Karl IX:s krona är tillverkad i guld och emalj, pärlor och bergkristaller – så kallade "svenska diamanter" – av guldsmederna Antonius Grott och Peter Kempe. Drottningens är tillverkad i guld med emalj.

Karl IX:s guldkrona har troligen skadats vid stölden. Tre detaljer från kronan, bland annat en slipad bergskristall, hittades utanför montern i domkyrkan.

De stulna föremålen har ett försäkringsvärde på 65 miljoner kronor, medan värdet på föremålen som blev kvar i montern beräknas till 26,5 miljoner kronor.

Källor: Nationalencyklopedin, Livrustkammaren och åklagarna "

" Poesin behöver läsare. Med vilka medel lyckas poeten göra dikten oemotståndlig?"

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Att som poet diskutera läget i poesin är ett vanskligt uppdrag. Å ena sidan uttalar jag mig som individuell utövare, å andra sidan representerar jag den grupp samtida svenska poeter som i vår lyriska förstockning är i färd att kväva oss själva, enligt kritikerna Victor Malm och Rebecka Kärde. Mitt namn har förvisso nämnts i positiva ordalag i debatten. Framhävd och förstockad på en och samma gång, är alltså den dikt jag skriver.

Den pågående diskussionen handlar, precis som Alice Kassius Eggers noterar i Aftonbladet, mest av allt om kritiken, snarare än om poesin själv. Men effekten går ändå inte att ta miste på: lyriken har hamnat i fokus. Detta märks inte minst genom att folk i min närhet, som aldrig tidigare skulle ha kommit på tanken, undrar vad jag anser om den svenska samtids poesin?

Och jag svarar att det egentligen inte finns mycket att klaga över. Av såväl yngre som äldre diktare som skriver på detta språk, har jag de senaste åren läst och hört dikt som varit storslagen, smågalen, bindgalen, vacker, irriterande, välklingande, enastående – en rad ytterligare adjektiv är möjliga. Men lika sant som det är att mängder av bra svensk dikt blir till, måste jag som utövare erkänna att läsekretsen är smal.

Skälen till att poesin inte uppbär den centrala roll som den gjorde under exempelvis 1900-talets början, är jag fel person att utreda. Men en sak är jag övertygad om: den läsare som är van vid poeter som Edith Södergran, Harry Martinson eller Karin Boye och söker

motsvarigheter i den svenska lyrikutgivningen 2019 har inte mycket att finna.

Genom åren, i takt med moderniteten och modernismen, världskrig, estetiska stiluppror och trendbrott, språkfilosofiska nyordningar, ökad globalisering och postmodernitet, har poesin liksom konsten i övrigt fått oerhört många fler behov att svara emot. Informationsmängden ökar. Förvirringen tilltar. Växthuset jorden är satt i brand.

Att skriva en tydlig och vacker dikt om kärleken eller döden är inte liktydigt med förväntan om att riva ner applåder hos den samtids poetiska publiken. Du förväntas skruva till det. Tona ner anspråken. Kanske lite ironi, eller sarkasm. Eller gravallvarlighet, men i fragment. Absolut inte kommunicera stora känslor eller tankar. I en text för ett antal år sedan påstod Göran Greider att samtids-poeterna får skylla sig själva att ingen läser dem. De anstränger sig ju aldrig för att bli förstådda. Påståendet har irriterat mig sedan dess. Samtidigt talar det starkt till mitt historiska jag. Den som för femton år sedan började göra sin upptäcktsresa inom poesin och köpte biljetter till svenska poesifestivaler. Där satt jag i lyriksalongerna medan poet efter poet klev upp och framförde Vag Och Känslökall Dikt Som Handlar Om Allt Och Ingenting. Jag kände mig som ett fån. Vad vill de? Och så det befriande suget i botten av en själv när någon poet klev upp på scen och på allvar kommunicerade en idé, en känsla, en erfarenhet.

Såklart önskar jag att dikten kunde försätta berg. Spränga hål i den - byråkrateuropeiska torftigheten. Men hur skulle det gå till? Göran Greider har fel. Dikten – och diktaren – bär inte ensamma ansvaret. Dikt åstadkommer inget av sig självt. Poesin öppnar sig när läsaren gör sig mottaglig.

För att omfatta det sköra underverket hos ett enskilt lönnblad, kan jag inte förlägga ansvaret hos bladet. Bladet finns där. Sensationen uppåddas och inryms i den person som möter det.

Med det sagt, Greider har rätt, lite grann. För att locka människor att ens anstränga sig, behöver dikten vilja något, sända ut idéer, bilder, tankar, motiv som äger om inte huggkrokar så åtminstone små polyper eller sugfötter. För att uppskatta poesi förutsätts en villig mottagare. Men poesin måste också vara villig att bli mottagen.

En svårbedömd lyrisk kvalitet handlar om sugfötterna: med vilka medel lyckas poeten göra dikten oemotståndlig? Det handlar inte nödvändigtvis om nivån av begriplighet, men för att låna en fras från poeten Gunnar Björling: det handlar om att gripa. Att underhålla, förfära, förföra, äckla, gyckla, entusiasmera, försätta i trans eller dans. Vad som helst, men någonting! Dikten förtjänar att nå ut och – med Rebecka Kärdes ord – rubba världsbilder. Halva arbetet ligger hos läsaren/åhöraren. Resten av ansvaret bär jag som poet.

Läs fler inlägg i poesidebatten på dn.se/kultur

Jonas Gren "

" Dagens datum

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Den 6 februari 1914 genomför 30 000 bönder från hela landet ett demonstrationståg till Stockholms slott för att visa sitt stöd för kung Gustaf V som vill ha ett stärkt försvar. Trots att 50 000 arbetare två dagar senare genomför en motdemonstration till stöd för regeringen tvingas den avgå den 17 februari. Detta blir sista gången en svensk regent försöker hävda någon politisk makt."

" Akut kompetenskris hotar företagen

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Kompetensbristen i Stockholmsregionen har förvärrats till en kompetenskris. Om alla vakanser i Stockholm skulle kunna tillsättas så skulle det bidra till en ökad bruttoregionalprodukt på ungefär 18 miljarder kronor, enligt en ny rapport. – Det är ett väldigt stort problem, med en rekordhög arbetskraftsbrist i kunskapsintensiva yrken, säger Stefan Westerberg, seniorekonom på Stockholms handelskammare.

Stockholm har den största arbetskraftsbristen av samtliga regioner i Sverige, skriver Handelskammaren i rapporten Kompetenskrisen hotar företagen. I dag är bristen på kunskapsintensiv arbetskraft inom främst finans, it och kommunikation ett av de enskilt största hoten mot företagens produktion och fortsatta tillväxt.

– Stockholms företag verkar under högt internationellt tryck. De tappar i konkurrenskraft om vi inte löser problemet, säger Stefan Westerberg. Samtidigt har sysselsättningen i Stockholm ökat med 30 000 personer det senaste året. Sysselsättningsgraden är 73 procent, nästan fyra procentenheter högre än rikets. Och arbetslösheten minskar i rask takt, antalet arbetslösa är cirka 70 000 personer, 10 000 färre än för ett år sedan.

Trots det finns närmare 40 procent – drygt 14 000 – av alla vakanser i Stockholm. Vakansgraden uppgår nu till 1,4, det betyder att det per 100 anställda finns 1,4 lediga jobb.

– Matchningen har försämrats de senaste fyra åren, vi har en onödigt hög arbetslöshet. Dels har poolen av arbetslösa förändrats, fler har svagare förutsättningar – men tidigare kom även de med starka

förutsättningar snabbare i jobb, effektiviteten är sämre för alla, säger Stefan Westerberg.

Om matchningen mellan arbetslöshet och vakanser hade fungerat som under perioden mellan åren 1996 och 2014 så hade arbetslösheten i dag varit cirka två procentenheter lägre, enligt rapporten, med 30 000 fler i sysselsättning.

– Jag tror att det är relevant att arbeta med kompetensutveckling, anpassad till digitaliseringen – och fokusera på utbildningar kopplade till näringslivets behov, så att man inte satsar på fel häst, säger Stefan Westerberg.

Ett problem är också, enligt honom, att Stockholm har ett mycket stort antal långtidsarbetslösa, personer som har varit arbetslösa över tolv månader. I dag är de ungefär 27 000 personer, cirka tre gånger fler än före krisen år 2009.

– Det är ett problem både för samhället och företagen – och ett socialt personligt missöde där det finns en stor risk att de blir fastfrysta i långtidsarbetslöshet, säger Stefan Westerberg.

På sikt kommer allt färre att ha arbetsuppgifter som kan definieras som ”enkla” och eller ”repetitiva”.

Under perioden januari–september 2018 uppgick antalet beviljade arbetstillstånd för kvalificerade yrken för personer utanför EU/EES till 4 566 stycken i Stockholms län. Det motsvarar hela 70 procent av alla arbetstillstånd i Sverige under samma tidsperiod.

Men för att kunna fylla vakanserna i Stockholm skulle arbetskraftsinvandringen, enligt rapporten, behöva tredubblas.

– Och kompetensutvisningarna är ett nationellt självskadebeteende. De beror ofta på misstag som de utvisade inte har gjort själva. Väldigt få förstår hur Migrationsverkets regelverk ser ut och hur det ska tolkas, säger Stefan Westerberg.

Att lösa problemet med kompetensutvisningarna nämns i de 73 punkter Socialdemokraterna och Miljöpartiet har kommit överens om med Centern och Liberalerna.

– Det har sagts länge från politiskt håll att situationen ska bli bättre, men det har inte hänt något. Det tycker vi är alarmerande, säger Stefan Westerberg.

Sverige är det land som – efter Belgien och Holland – har den största efterfrågan i EU, sett till antalet lediga jobb, på informations- och kommunikationstjänster i förhållande till antalet anställda i branschen. Idag är rekryteringstiden i Stockholm 29 dagar, vilket är högre än den genomsnittliga tiden de senaste tolv åren, 24 dagar. Stockholm har en av de längsta rekryteringstiderna i Sverige.

Mia Tottmar

mia.tottmar@dn.se "

”Stockholm måste höja beredskapen för att klara extremväder”

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

" Tisdagen blev ännu en dag av kaos för Stockholms luttrade kollektivtrafikanter då trafiken på tunnelbanans gröna linje trasslade i morgonrusningen, samtidigt som busstrafiken hade fortsatta problem med halkan och SL drogs med personalbrist. – Stockholmsregionen måste höja beredskapen för att klara extremväder till följd av klimatförändringarna, säger Tomas Eriksson, regionråd (MP).

På måndagen drogs både buss- och pendeltågstrafiken med stora problem. På tisdagen var det i stället kaos i tunnelbanan. Tidigt på morgonen gick ett planerat underhållsarbete i tunnelbanan fel och förvärrade den redan ansträngda situationen i kollektivtrafiken. Mitt i morgonrusningen lamslogs sedan gröna linjen, som vid den tiden har långt över 100 000 resenärer, av ett växelfel. På Odenplans tunnelbanestation var perrongen så fullpackad med trafikanter att vakter tvingades tillfälligt spärra av den nedåtgående passagen för att lätta på trycket. Men enligt SL:s presstjänst var det aldrig någon fara för säkerheten. Samtidigt var det under tisdagen fortsatt stora framkomlighetsproblem för bussarna i hela Stockholmsregionen på grund av halka. Enligt SL hade man tagit höjd för de många trafikanterna i tunnelbanan, men i kombination med väderförhållandena havererade situationen. – Man hade klarat de 130 000 resenärer som reser på grön linje i rusningstrafiken i normala fall. Men nu var det olyckligt med väderleksförhållandena. Vi har svåra framkomlighetsproblem i övriga

trafiken på grund av halkan, sade Aleksander Krajisnik, presstalesperson på SL.

Enligt SL bör stockholmarna räkna med en fortsatt besvärlig situation i kollektivtrafiken i veckan, då temperaturen väntas pendla runt nollan.

– Vi vet att vädret kommer att vara ogynnsamt. Det kommer att frysa på, och växla mellan tö och snö och så fryser det till is. Vi rekommenderar att man håller koll på situationen både på nätet och i SL:s app, säger Aleksander Krajisnik.

Regionrådet Tomas Eriksson (MP) som ansvarar för framkomligheten inom kollektivtrafiken säger att regionen kontinuerligt har en dialog med kommunerna om snöröjningen och understryker att busstrafiken är helt beroende av kommunernas kapacitet att ploga.

Enligt honom har prioriteringarna i snöröjningen blivit en högervänsterfråga i debatten och det vill han komma ifrån. För att förhindra trafikchaos och öka framkomligheten måste kollektivtrafiken prioriteras högre, påpekar han.

– Jag tycker att oavsett vilken kommun det handlar om och vilket styre så måste man prioritera stombussgatorna och busstråken i högre grad än vad som görs i dag, för det får så oerhört stora effekter på trafiken när bussarna inte kommer fram.

Tomas Eriksson menar att i ett läge där busstrafik ska ställas mot biltrafik så måste busstrafiken väga tyngre än i dag.

– Det handlar helt enkelt om att vikta resenärsmängden högre än antalet bilar. Det har vi en dialog med kommunerna om, säger Tomas Eriksson.

Han poängterar att Stockholmsregionen på sikt också höja beredskapen för att hantera effekterna av klimatförändringarna, som bland annat inkluderar häftiga snöfall då stora mängder nederbörd faller på kort tid.

– Jag tror att när vi utvärderar det här, så kommer vi att behöva ta höjd för den här typen av väderfenomen som häftiga snöväder och

extremväder som vi kommer att se mer av som en del av klimatförändringarna.

Under måndagen efterlyste oppositionspolitiker i regionen bättre samordning för att förhindra ett haveri i trafiken som en följd av stökigt vinterväder.

Samordnandet av krisberedskapen i regionen ligger dock på länsstyrelsen, som kan kalla in till krissamordningskonferenser inom ramen för samarbetsorganet Samverkan Stockholmsregionen till vilket 37 aktörer är anslutna för att kunna koordinera beredskap och resurser vid kriser. Där ingår bland annat regionen, polisen, trafikverket och räddningstjänsten, liksom de 26 kommunerna.

Staffan Gröndahl, sammankallande för funktionen Tjänsteman i beredskap vid länsstyrelsen, säger att länsstyrelsen under de senaste dagarna kallat till flera möten för att få en gemensam lägesbild. Länsstyrelsen har då en samordnande funktion, men agerar inte operativt.

– Det är viktigt att alla som har ansvar lever upp till det, och att man synkar med varandra så att inte Trafikverket plogar samtidigt som bussen kör. Man samlas även för att få en lägesbild över regionen, säger Staffan Gröndahl.

Att ha rätt nivå på beredskapen för kriser är generellt en balansgång, betonar han.

– Man vill dimensionera samhällets resurser för att klara vintervägunderhållning och andra kriser men nivån på beredskapen måste samtidigt vägas mot kostnaden att ha personal i beredskap och sannolikheten för att det ska inträffa. Det handlar om att hitta rätt balans.

Jessica Ritzén

jessica.ritzen@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se "

" Manifestation mot våld efter ingripanden

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Händelserna i Stockholm där en gravid kvinna blev nedtryckt på en bänk och en 12-årig pojke brottades ned av ordningsvakter har väckt starka reaktioner. Nu arrangeras en demonstration på Sergels torg mot övervåld från ordningsvakter och polis. – Folk är trötta på att se hur folk behandlas, säger Kebba Njie, grundare av nätverket Afris.

DN har den senaste tiden rapporterat om flera fall av ingripanden av ordningsvakter som lett till både internutredningar på vaktbolagen och polisanmälningar.

Händelserna har väckt starka reaktioner och den 23 februari anordnas en demonstration mot övervåld och rasprofilering. För initiativet svarar Afris, ett socialt nätverk för afrosvenskar som tillsammans med podcasten Raseriet arrangerar demonstrationen.

Kebba Njie är Afris grundare och berättar att han själv arbetat som skyddsvakt och väktare. Han säger att han i sitt jobb har sett hur rasprofilering förekommer i branschen.

– Jag jobbade i en säkerhetskontroll och märkte att bemötandet från mina svenska kollegor blev annorlunda när det till exempel skulle komma en skolklass från förorten än en skolklass från Lidingö. Mina kollegor blev hårdare, på ett sätt som inte behövdes, säger Kebba Njie. Han fortsätter:

– Vissa säger att ordningsvakterna bara har gjort sitt jobb, men det gäller att göra sitt jobb på rätt sätt. Ordningssvaktutbildningen borde förlängas och det borde finnas ett tydligt värdegrundarbete, där man får lära sig hur man bemöter folk.

Kebba Njie berättar också om ett instagramkonto som heter ”Ingen slump”, där berättelser från personer som upplever att de utsatts för rasism av polis och väktare delas.

– De som säger att det inte handlar om rasism är de som inte själva utsatts för det.

I skrivande stund har över 7 000 personer uppgett i

Facebookevenemanget att de kommer till demonstrationen på Sergels torg i slutet av månaden. Närmare 20 000 personer har anmält intresse.

– Folk är väl trötta på att se hur folk behandlas av ordningsvakter och poliser. Speciellt vi afrosvenskar och människor från förorten är trötta på att alltid behöva se oss själv som mål för exempelvis övervåld. Man vill bli behandlad som alla andra, säger Kebba Njie.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se "

" Omorganisation stoppas på del av Karolinska

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Styrelsen dömde ut Karolinskas nya, kritiserade organisationsmodell med värdebaserad vård. På Karolinska har namnlistor sedan dess cirkulerat för att protestera mot omorganisationen. Nu har en hög chef beslutat stoppa fortsatt omorganisation inom sitt område.

Stoppet av omorganisationen gick under tisdagseftermiddagen ut i ett mejl till alla medarbetare på Karolinskas ”funktion hälsoprofessioner”. Det är en avdelning som samlar runt 600 arbetsterapeuter, dietister, fysioterapeuter, kuratorer, logopeder och psykologer, och som snart ska flytta från gamla till Nya Karolinska.

Mejlet kommer efter att ett namnupprop sedan måndagen cirkulerat bland de anställda, för att stoppa den vidare omorganisationen. I förra veckan dömde styrelsen ut Karolinskas nya organisation, i en rapport som påtalar en lång rad allvarliga brister, såväl gällande ekonomin, vem som bär ansvar och kring patientsäkerheten.

Funktionschefen Åsa Stephansson Dederling, som ingår i sjukhusledningen, skriver i mejlet att det i dialog med medarbetarna framkommit ”en hel del oro och synpunkter” och att ”många tycker att det blir för mycket med både flytt och omorganisation samtidigt. Detta vill vi i ledningen lyssna in”.

Stephansson Dederling tar även upp styrelsens uppföljning av omorganisationen, som kommer att ”leda till vissa justeringar”.

”Jag har därför beslutat att stoppa den pågående omorganisationen inom funktion Hälsoprofessioner. Det innebär att vi kommer att flytta in i N-huset i Solna med dagens organisation.”

En sjukgymnast som tillhör funktionen, beskriver att hen, som alla andra, inte är emot förändring i sig – eventuella brister i arbetssätten bör givetvis ses över och justeras. Men denna omorganisation har uppenbarligen inte fungerat, vilket många oroats över.

– Det har skapat stor frustration. Senast i går kom det ett upprop om namnunderskrift i frågan, många har redan skrivit under. Därför är detta ett bra och välkomnade beslut. Nu kan man kanske få arbetsro. Arbetet med att ta fram den så kallade ”nya verksamhetsmodellen” påbörjades 2015. Den bygger på det amerikanska vårdkonceptet värdebaserad vård, som Boston Consulting Group marknadsfört och sålt in till Karolinska.

Utredningen av den nya organisationen tillsattes av den nya styrelsen, efter att den gamla styrelsen byttes ut i maj, sedan Dagens Nyheter i en serie artiklar skrivit om stora problem i organisationen och att flera nyckelpersoner hade affärsintressen kring sjukhuset och dess nya modell.

Enligt mejlet kommer dock hälsoprofessioner att fortsätta att utveckla arbetssätten inom patientflödena i takt med sjukhusets organisation. DN söker Åsa Stephansson Dederling och kommentar från Karolinska universitetssjukhuset.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se "

" Majorens avsked kom efter hans bästa tid som partiledare

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Jan Björklund fullbordar cirkeln. Han steg in på den politiska scenen som en ung man som kritiserade Moderaterna och blev omskriven på grund sin skjorta. Och han lämnar nu scenen som en något äldre man som kritiserat Moderaterna och blivit omskriven på grund av sin skjorta. Då var den grön och fältmässig. Nu, eller rättare sagt under valrörelsen, var den blå, och bildmässig.

För ganska exakt 25 år sedan blev Jan Björklund Folkpartiets gruppleddare i Stockholms stadshus och borgarråd. Det var hans entré i rampljuset. Den 17 januari intervjuades han i Expressen. Reportern Lottie Molund beskrev honom som ”en öppen och lättpratad kille... En snygging med Povelglugg mellan framtänderna och bitt i repliken”. Björklund var vid intervjutillfället 31-årig major och kompanichef vid Svea livgarde. Den yrkesprofilen, åren i grönskjorta, skulle följa med honom under hela hans politiska karriär. Majoren, sa man, och menade han som egentligen aldrig lämnat kaserngården, han som alltid kommenderar fram sina käpphästar.

Lite orättvist, mot Björklund och än mer mot den kvalificerade och kloka svenska officerskåren.

Men så var det då, och så fortsatte det. Expressens rubrik över intervjun med det nya borgarrådet var: ”Marsch mot stadshuset! Major Björklund byter om och blir borgarråd”. DN, som intervjuade honom några dagar senare, valde samma tema: ”Officeren tar befälet. Halvmesyrrer inget för Folkpartiets nye gruppleddare.”

Dessa tidiga porträtt av Liberalernas nu avgående partiledare bjuder på en del överraskningar, till exempel att Björklund utan reservationer pläderade för att både "glaspynten på Sergels torg" och Strömbro skulle rivas. Det kanske inte heller stått klart för alla att Jan Björklunds förebild som debattör har varit Olof Palme, som han i DN-intervjun beskriver som "intensiv, pedagogisk, provokativ, full av ideologi".

Mer dagspolitiskt relevant är kanske den skepsis gentemot Moderaterna han formulerar i intervjuerna från 1994. När man på sina håll i dag rasar över att Liberalerna och Centern i och med januariavtalet svikit en närmast gudagiven borgerlig familjegemenskap skadar det inte med ett historiskt perspektiv.

I Expressen "ryser" Jan Björklund i januariintervjun 1994 "vid tanken på moderaternas program för 90-talet" och säger: "De vill masslakta socialtjänsten. Deras tal om 'den lilla världen' känns oerhört skrämmande. Försöker de genomföra det programmet blir det fight!" Och i DN är han lika stridslysten: "Det nya moderata partiprogrammet är ett hot mot social trygghet och omsorg."

Tio år senare än många tippat, 2007, blev han så partiledare. I Alliansen blev hans roll att tala om skolan. Och det gjorde han. Och det gjorde han igen. Och på nytt. Och i stort sett alltid. Det kunde bli lite katedermässigt. Jag tror att jag någon gång beskrivit Jan Björklund som en vandrande pekpinne.

Men när det verkligen gällde gav han rätt svar på de stora frågorna. Den komplicerade regeringsbildningen blev Björklunds finaste stund som liberal partiledare. Betydelsen av att han med hela handen pekade på de liberala grundvärdena kan inte överskattas.

Det kommer att dyka upp kommentarer som gör gällande att han nu gör en Reinfeldt, att han "smiter" för att slippa ta ansvar för sin egen politik. Det är struntprat. Björklund har under hösten varit med om att bryta upp den borgerliga alliansen, han har utkämpat en hård linjestrid

i sitt eget parti, han har bidragit till en på många sätt epokgörande uppgörelse över blockgränserna. Det var knappast en picknick. Om Jan Björklund varit en "smitare" skulle han ha avvikit för länge sedan. I stället aviserar han nu sin avgång i rätt tid, när cirkeln sluts. Men först väntar en sista stor ideologisk strid, vårens EU-val. Major Björklund kommer inte att överge sin post innan det slaget är utkämpat.

Per Svensson

per.svensson@dn.se "

”Löfven lovar ökad invandring – vi kräver ordnat mottagande”

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 190207

Uppgårelsen mellan regeringspartierna, C och L handlar mest om utredningar, men lovar villkorslöst att invandringen ska öka. Migrationsverket beskriver att ”Sverige blir ett av de mest generösa länderna i EU”. Vi som hanterade krisen 2015 vet att det krävs omfattande reformer för att klara Löfvens politik, skriver tre moderata kommunalpolitiker.

Migrationsverket beskriver de regelförändringar som finns med i höger-vänsterregeringens fyrpartiöverenskommelse som att de ger de mest generösa reglerna i EU för familjeåterförening. Anhöriga till 20 000 nyanlända kan få rätt till uppehållstillstånd.

Socialdemokraterna har tolererat framväxten av skuggsamhällen – med otrygghet, kriminalitet och utanförskap som följd – när de låtit tiotusentals stanna kvar illegalt i Sverige. Av de dryga 27 000 personer vars asylansökan avslagits under 2016, har endast 60 procent lämnat landet, varav en femtedel efter tvångsåtgärd från polis. Resterande 40 procent kan vara kvar i landet. 70 procent av de ärenden som överlämnats till polis har inte kunnat verkställas då myndigheter inte känner till var personen befinner sig.

Sverige kan inte avvakta en uppenbart dysfunktionell EU-förhandling, utan behöver skyndsamt genomföra reformer där ett avslag faktiskt resulterar i att personen lämnar landet samtidigt som det blir lättare för de som beviljats asyl att få ett jobb och bidra till samhället.

1. Nationella mottagandecenter under hela asyltiden. Asylsökande bör bo på nationella, obligatoriska mottagandecenter fram till eventuellt beslut om uppehållstillstånd. På mottagandecentret ska samhällsintroduktion, svenskundervisning, hälsokontroll och andra aktiviteter tillhandahållas. För att de som får uppehållstillstånd enkelt ska kunna tas emot av skola eller annan sysselsättning, ska kartläggning och validering av barns och vuxnas utbildning eller andra kompetenser ske där.

Information om återvändande bör ges från ankomstdagen, för att undvika konflikter vid avslag på asylansökan. Det ska vara enkelt att komma till Sverige för att arbeta, oavsett skälet till migrationen. I samband med att ansökan om asyl lämnas in, och identitetshandlingar visas upp, bör det bli möjligt att få börja jobba.

Polis har slagit larm om oroande brister i gränskontrollen. För att säkra ett ordnat mottagande behövs gemensam gränskontroll hos de nordiska länderna. För att minska resursåtgången för polisen bör den bemannas av särskild gränsvakt, som i enlighet med Schengeninspektionens rekommendation samlar resurser för polisen, tullen, kustbevakningen och Migrationsverket. Det bör tillsammans med minskad resursåtgång vid utvisning tack vare mottagandecentren göra att polisen kan prioritera resurser till brottsbekämpning.

För att sätta press på hemländer som inte samarbetar bör biståndspolitikerna användas i högre utsträckning. Ett land som inte tar ansvar för sina egna medborgare kan inte ta emot budgetstöd eller annat bistånd till den offentliga sektorn från Sverige.

2. Starkare drivkrafter för jobb och ingen gräddfil till bostadsmarknaden. De första två åren har kommunerna ansvar för boende och svenska för invandrare (SFI), och staten för resten av etableringsinsatserna och etableringsersättningen. Vi föreslår att kommunerna tar hela ansvaret direkt vid anvisning, och att

kvalitetssäkrade fristående aktörer utför insatserna. För detta krävs bland annat en reform av vuxenutbildningen.

Nyanlända ska inte gå före i bostadskön. Flera kommuner, bland annat Växjö och Solna, hanterar bosättningslagen med etableringsboenden; tillfälliga boenden som antingen är tidsbestämda och/eller knutna till deltagande i etableringsinsatser. Därefter gäller eget ansvar. Det bör bli nationell norm med uttryckligt lagstöd.

Aktivitetskrav minskar risken för svartarbete och ökar möjligheterna för nyanlända att få ett jobb. Aktivitetskraven bör skärpas och omfatta fler. Exempelvis ska inte föräldraledighet vara en anledning att undgå insatser under flera år. För att det alltid ska löna sig att arbeta behövs ett bidragstak och sänkt skatt på arbete, särskilt på små inkomster. Skolans kompensatoriska uppdrag fungerar relativt väl för barn som anländer innan skolstart, men sämre för de som anländer efter skolstart. Mer än hälften i nionde klass klarar inte godkänt i svenska, matematik och engelska. Lovskola och läxhjälp bör bli obligatoriskt för barn som riskerar att hamna efter i skolan.

3. Kostnaderna för invandringen behöver minska. Invandringen kostar för mycket. Aktuella beräkningar visar att nettoeffekten på offentliga finanser för 2018 är en kostnad på 55–60 miljarder kronor. Den omläggning av mottagandet vi föreslår kommer minska kostnaderna, samtidigt som bättre etablering bidrar positivt till offentliga finanser genom sänkta bidragskostnader och ökade skatteintäkter. Några ytterligare exempel:

Slopa etableringsersättningen. Nyanlända i etableringen kan få mer än andra utan arbete. Etableringsersättningen bör slopas och ersättas med kommunalt försörjningsstöd (tidigare socialbidrag). Även efter att kommunerna kompenserats för ökade kostnader innebär detta en

besparing på cirka 3 miljarder kronor. Försörjningsstödet behöver i sin tur reformeras.

Resultatbaserad peng för etableringsinsatser. Ersättningen som utgår till anordnare av etableringsinsatser, SFI och vuxenutbildning ska utgå från hur många som går vidare till arbete eller fortsatta studier. Samtidigt ska deltagarnas bidrag villkoras mot ansträngning och resultat. Idag betalar skattebetalarna ofta för närvaro, snarare än kunskap och integration.

Avgiftsbelägg tolk. Tolk ska användas vid kontakt mellan myndighet och enskild. Barn som tolkar åt sina föräldrar hotar såväl rättssäkerhet som maktbalansen i familjen. Rätten till skattefinansierad tolk bör efter en rimlig tid övergå i en skyldighet att kunna ta del av myndighetsinformation. Den som därefter inte själv kan tillgodogöra sig informationen bör själv betala för tolk.

Hösten 2015 visade på betydande systembrister i Sveriges mottagande. Otillräcklig samhällsintroduktion har lämnat asylsökande i en passiv tillvaro. Avsaknaden av ett fungerande återvändande har bidragit till framväxten av skuggsamhällen och otrygga utanförskapsområden. Reformtröttheten hos den förra regeringen har lämnat många nyanlända i långvarigt bidragsberoende. I ljuset av misslyckade försök att komma överens i EU och den nya regeringens osäkra överenskommelse, kräver vi reformer till stöd för kommunerna som bringar ordning i mottagandet, påskyndar etableringen och minskar kostnaderna för invandringen.

Oliver Rosengren (M), kommunalråd, Växjö

Lars Rådén (M), kommunalråd, Solna

Torbjörn Tegnhammar (M), oppositionsråd, Malmö "

" De kan ta över efter Björklund

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Birgitta Ohlsson, 43.

Utmanade Jan Björklund om partiledarposten redan 2017 men lyckades inte vinna tillräckligt med stöd. Kan göra ett nytt försök när partiledarstolen blir vakant. Mer populär utanför partiet än inom. Tidigare riksdagsledamot och minister.

Cecilia Malmström, 50.

Framgångsrik EU-kommissionär med bred kompetens och många liberalers drömkandidat till att ta över efter Björklund. Har dock meddelat att hon planerar att lämna politiken när hon slutar som EU-kommissionär senare i år.

Mats Persson, 38.

Riksdagsledamot och ekonomisk-politisk talesperson som är - motståndare till att L ingick regeringssamarbete med Socialdemokraterna.

Gulan Avci, 41.

Talesperson i integrationsfrågor och en av motståndarna till att L valde att samarbeta med Socialdemokraterna. Tidigare ordförande för Liberala kvinnoförbundet men oprövad på högsta politiska nivå.

Erik Ullenhag, 46.

Tidigare integrationsminister, partisekreterare och ekonomisk-politisk talesperson. Lämnade politiken 2016 och är sedan dess Sveriges ambassadör i Jordanien.

Nyamko Sabuni, 49.

Tidigare integrationsminister i den borgerliga regeringen. Har gjort en rad debattinlägg om vilken politisk väg L bör välja. Argumenterat för att L ska kunna föra samtal med SD.

Cecilia Wikström, 53.

L:s förstanamn i EU-valet med lång erfarenhet från Europapolitiken. Har mindre erfarenhet av inrikespolitiken och är kontroversiell internt.

Christer Nylander, 50.

L:s gruppledare i riksdagen och en av dem som stod bakom Jan Björklunds linje att inleda regeringssamarbete med S. Populär inom partiet men oprövad på de allra högsta positionerna.

Fredrik Malm, 41.

Tidigare Luf-ordförande som nu är Liberalernas utrikespolitiska talesperson. Tog öppet ställning för att L skulle regeringssamarbeta med S.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

" Partiledarskiftet kan på sikt välla regeringen

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Analys.

Jan Björklunds avgång som L-ledare gör regeringssamarbetet bräckligare. Han lämnar ett parti i kris med ett nytt svårt vägval framför sig. Hur det utvecklas kan avgöra om januariavtalet, och därmed regeringen, överlever fram till nästa val.

Riksdagens största överlevare framställer sin avgång som en politisk naturlag. Jan Björklund har suttit i tolv år i höst. Det är tre och ett halvt år kvar till nästa val (och alltså gott om tid för en efterträdare att förnya det gamla Folkpartiet på fler sätt än till namnet)

Men det finns en sak som inte är som vanligt när en partiledare går. De som inte hotar att avsättas (som Anna Kinberg Batra eller Håkan Juholt) försöker välja en tidpunkt då de kan säga att partiet står starkt. Det gör inte Liberalerna. I den kommande SVT/Novus-undersökningen, som är den färskaste som finns, får L 2,7 procent. I andra mätningar har partiet legat högre, men inte säkert över riksdags-spärren. Och det är ingen tillfällighet, sedan Björklund valdes har partiet krympt i varje val. Partiledarens eget förtroende har dessutom dalat rejält på sistone.

Partiet har genomgått en existentiell kris om sin identitet. Två tredjedelar beslöt att det är viktigare att stänga Sverigedemokraterna ute än att ha en borgerlig statsminister. En tredjedel ville ge Ulf Kristersson chansen att regera. Majoriteten vann. Men kompromissen blev att Liberalerna inte gick in i regeringen, utan har ett ben i oppositionen och ett som stödparti. Och sårn är knappast läkta.

Den som efterträder den energiske, snabbtänkte och taktiske Jan Björklund behöver alltså leverera något extraordinärt. Att-göra-listan för en ny L-ordförande är att ena partiet, staka ut kursen framåt i en rekordsvår politisk terräng och ta sig över riksdagsspärren i nästa val, gärna med bred marginal. Det är inget för någon som börjar känna sig lite trött.

Vem det blir kan avgöra hur svensk politik utvecklar sig och om regeringen kan sitta stadigt. Ordförandevalet vävs samman med vilken kurs partiet ska ta framöver, vilket ben Liberalerna ska stå på. Ersätts Jan Björklund av en person som hellre velat se Ulf Kristersson som statsminister behöver denna nya ledare ta partiet igenom en serie nya förhandlingar och samtal med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Hen ska göra upp om kommande budgetar och om hur januariavtalet ska tolkas.

Det kan komma att knaka rejält i fogarna, till och med brista, i synnerhet om det är en partiledare som ogillar det röd-grön-liberala samarbetet i grunden.

Dessutom måste Liberalerna bestämma hur det ska gå till val nästa gång. Ska partiet gå till val på egen hand eller återigen peka ut Ulf Kristersson (M) som Liberalernas statsministerkandidat för en alliansregering? Det skulle förstås försvåra samarbetet med regeringen Löfven. Kanske skulle en del inom L då vilja bryta med den rödgröna regeringen i god tid före valet, och profilera sig som ett rent borgerligt parti.

Men statsminister Stefan Löfven har den röda knappen till politikens kärnvapen. Han kan utlysa extraval. Och är det något ett fattigt och utmattat parti som varierar mellan 2,7 och 5 procent i opinionsmätningarna inte vill ha så är det ett nytt val.

Utvecklingen i Liberalerna påverkar de andra partierna. Det kan ge Moderaterna och Kristdemokraterna en ny drivkraft att försöka pussla

ihop det spräckta borgerliga samarbetet igen, i hopp om att Jan Björklund efterträds av en varm Kristerssonvän.

Det finns ingen kronprinsessa eller kronprins i kulisserna. Den som främst skulle kunna ena partiet är EU-kommissionär Cecilia Malmström. Hon slutar sitt uppdrag i år. Men det är tveksamt om hon vill komma hem och ta på sig det svåra uppdraget, Malmström har tidigare sagt nej.

Utanför riksdagen finns några gamla ledarkandidater, som EU-parlamentarikern Cecilia Wikström, ambassadören Erik Ullenhag, konsulten Nyamko Sabuni och den tidigare utmanaren Birgitta Ohlsson. Det finns också kandidater i riksdagsgruppen, till exempel Gulan Avci och Christer Nylander.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se "

"Han har betytt mycket för Sverige"

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Efter Jan Björklunds besked hyllades L-ledaren av flera parti-ledare. Både Annie Lööf och Stefan Löfven tackade Björklund för hans insatser för Sverige. "Jag har uppskattat honom som person och hans tydliga liberala kompass", skriver C-ledaren i ett sms till DN.

Kort efter beskedet kom kommentarerna från flera partiledare.

C-ledaren Annie Lööf skriver i ett sms till DN att hon har uppskattat Björklund som person och hans "tydliga kompass". Hon säger också att han har betytt mycket för Sverige och tar upp Björklunds engagemang för skolan.

Lööf beskriver Jan Björklund som en "resultatpolitiker": "Det visade han inte minst under förhandlingarna om januariavtalet, som våra två partier varit med och slutit."

Även statsminister Stefan Löfven (S) hyllar Björklund för hans insatser för Sverige och nämner L-ledarens engagemang för skolan och "en bergfast tro på det europeiska samarbetet": "Jag vet att han kommer att lyckas väl med vad han än tar sig an härnäst", skriver Löfven i ett sms till DN.

Vänsterpartiets partiledare Jonas Sjöstedt tackar Björklund för "många bra debatter": "Jag har uppskattat att du ger och tar i debatten med gott humör", skriver Sjöstedt på Twitter.

Björklunds forna allianskamrater Ebba Busch Thor och Ulf Kristersson tackar också L-ledaren för hans år i politiken.

"Vi har som bekant inte alltid tyckt lika, men varit lika engagerade. Och som en av dina föregångare, Per Ahlmark, en gång sa: Lycka till!", skriver M-ledaren på Instagram.

Ebba Busch Thor passar också på att ge en syrlig kommentar till Björklund.

”Nu slutade samarbetet inte lika fint som det började, men på ett personligt plan önskar jag dig lycka till och förhoppningsvis en något mindre hektisk tillvaro i framtiden”, skriver KD-ledaren på Twitter. Miljöpartiets Gustav Fridolin, som snart slutar som språkrör, anser att Björklund är rakryggad.

”Tackar Jan Björklund för ärliga fajter, stort engagemang och, inte minst, rak rygg när högerextremismen fikade efter inflytande”, skriver han på Facebook.

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se "

" Jakten på en ny L-ledare har startat

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Förväntningarna är höga på Jan Björklunds efterträdare att ena det splittrade partiet och vända opinionskurvan. På listan bland potentiella kandidater finns ex-ministrar, EU-politiker och motståndare till januariavtalet. Ännu har ingen klivit fram och antagit utmaningen.

Liberalernas riksdagsgrupp hade samlats på Södertuna slott utanför Gnesta. De skulle slicka såren efter vinterns interna strider och diskutera hur samarbetet med regeringen ska hanteras. Då fick de beskedet från partiledaren Jan Björklund: han ställer inte upp för omval på landsmötet i november.

Den avgående L-ledaren anser att tidpunkten är väl vald, trots oläka sår i partiet, ett stundande EU-val och många oklarheter kring januariavtalet med S, MP och C.

– Tolv år är en lång tid på det här jobbet. I början av en mandatperiod är rätt tidpunkt, en ny partiledning får då maximalt med tid att förbereda sig inför nästa val, säger Jan Björklund.

Han genomdrev i strid med starka krafter inom partiet att L skulle släppa fram Stefan Löfven som statsminister och ingå ett samarbetsavtal med regeringen. Partiets vägval ändras inte av avgångsbeskedet, menar Jan Björklund.

– Januariavtalet löper över fyra år och det hade varit orimligt att jag hade kandiderat 2022 för en ny fyraårsperiod. Men samarbetet är större än enskilda personer. Min bedömning är att när landsmötet sammanträder i höst så har januariavtalet ett mycket brett stöd. Jan Björklund uppger att han redan i december meddelade valberedningens ordförande Olle Schmidt sina planer på att avgå. Enligt vad DN erfar har valberedningens sonderingar redan inletts. Bland annat har nuvarande EU-kommissionären Cecilia Malmström,

för många en drömkandidat till partiledarposten, kontaktats men svarat definitivt nej.

Nu väntar en lång process för valberedningen att hitta en person som kan ena partiet. DN:s samtal med ledande liberaler på onsdagen visar att det finns ett tiotal namn i omlopp.

Nyamko Sabuni, tidigare integrations- och jämställdhetsminister i Fredrik Reinfeldts regering, pekas ut som favorit av flera personer. En av dem är Torkild Strandberg, kommunalråd i Landskrona och tung L-profil. Han ser ett partiledarskifte som nödvändigt för att partiet ska kunna nå högre valresultat.

– Nyamko Sabuni har de personliga egenskaperna som skulle tjäna rollen gott. Hon har integritet och mod och vågar stå upp för saker som kan vara kontroversiella. Hon har både riksdags- och regeringserfarenhet, säger Torkild Strandberg.

Nyamko Sabuni själv svarar så här i ett sms till DN:

”Självutnämnda kandidater är sällan rätt väg att gå. Liberalerna bör ta sig tid att tänka igenom vad de efterfrågar i framtida ledarskap för att sedan meddela sitt önskemål om person eller personer.”

Också EU-parlamentarikern Cecilia Wikström nämns som ett av flera potentiella namn. Hon anser att partiet nu måste bli tydligare.

– Vi har en stark politik som värnar marknadsekonomi och struktur men måste samtidigt se till att vi inte tappar de svagaste i samhället. L-toppen vill inte nämna några favoriter att ta över.

– Det ska vara varje heltidspolitikers vilja att leda sitt parti så det borde finnas en uppsjö av kandidater.

På frågan om hon kan tänka sig att kandidera svarar hon varken ja eller nej.

– Jag kandiderar precis nu till att få förnyat förtroende för ett mandat i Europaparlamentet, det är det jag är inriktad på.

Flera av dem som var motståndare till januariavtalet pekas också ut som tänkbara efterträdare till Jan Björklund. Det gäller till exempel ekonomisk-politiska talespersonen Mats Persson och rättspolitiska talespersonen Johan Pehrson. Om någon av dem skulle vinna kampen om partiledarposten kan det få konsekvenser för januariavtalet, menar

L-veteranen Olle Wästberg, som bland annat var statssekreterare i Bildt-regeringen.

– Det kommer att dyka upp många tolkningsfrågor och kontroverser kring avtalet och hur mycket marginal man har där beror på vem som blir partiledare. Om det blir till exempel Mats Persson är risken större att man kommer i en konflikt med Socialdemokraterna, säger han.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Då tillträdde partiledarna

2005

Jimmie Åkesson

2007

Jan Björklund

2011

Gustav Fridolin

2011

Annie Lööf

2012

Jonas Sjöstedt

2012

Stefan Löfven

2015

Ebba Busch Thor

2016

Isabella Lövin

2017

Ulf Kristersson "

" Karin Eriksson: Kluven bild av Björklund – populistisk maktspelare, eller den bästa partiet har haft?"

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Arvet efter Jan Björklund kommer att bli lika kluvet som partiet Liberalerna: Han har satt djupa avtryck i svensk skolpolitik. Han har haft svårt att beröra väljarna.

Att vara liberal är att vara kluven, har det sagts. Då är det kanske inte konstigt att Jan Björklunds partiledartid kan summeras på två olika sätt.

Hans klättring mot partitoppen inleddes på 90-talet, ungefär samtidigt som dåvarande Folkpartiet försökte göra upp med vad som uppfattades som "snällismen" i politiken.

Att ställa krav är att bry sig, löd det nya budskapet, och Jan Björklund ville ställa krav. Hans attacker på vad han beskrev som den socialdemokratiska flumskolan väckte stor uppmärksamhet.

Meningarna går isär om hans skolpolitik, men få skulle förneka att han satt skolan i centrum i svensk politisk debatt. Hans avtryck som partiledare är mer diffust.

Med sin bakgrund i det militära blev han känd som majoren i klassrummet. Men även om han var stolt över sin bakgrund i försvaret tyckte han inte riktigt om den beskrivningen.

"Det är klart att man vill teckna en schablonbild av en person som är väldigt hård. Det blir endimensionellt. Med ett slags kyla som passar in i den bilden", berättade han i en intervju i DN sommaren 2017.

När Jan Björklund håller tal, pratar han ofta om socialliberalismen och hur klassresan startade i klassrummet. Han återkommer till sin egen uppväxt invid textilfabriken i Västergötland, där arbetarhemmens bokhyllor fylldes med prydnadsföremål snarare än böcker. Det var engagerade lärare som väckte läslusten och intresset för studier.

Men väljarna har inte låtit sig entusiasmeras. Folkpartiet har inte lyft i opinionen under Jan Björklunds partiledartid. Namnbytet till Liberalerna hösten 2015 gjorde varken till eller från.

Kanske har bilden av partiledaren varit svår att få ihop: Det finns de, också i de egna leden, som uppfattar Jan Björklund som en populistisk maktspelare. Allianskolleger har ibland låtit förstå att det har varit svårt att lita på besked från Liberalerna.

Men det finns också övertygade socialliberaler som beskriver Jan Björklund som den bästa partiledaren som de någonsin hade haft. Någon som kan allas födelsedagar och aldrig missar att dansa med veteraner på partisammankomsterna. På senare år har en och annan till och med torgfört teorin att han blev omvald som partiordförande, trots svaga valresultat, för att han var så trevlig. Att det fanns ett betydande motstånd mot den eviga huvudutmanaren Birgitta Ohlsson är en annan del av den historien.

Kanske har han skyddats också av att han tillhör en stark generation i partiet. Ett kompisgäng, som umgåtts sedan åren i ungdomsförbundet. Jan Björklund mötte typiskt nog sitt livs kärlek Anette Brifalk på en fest bland folkpartister. 1992 stod bröllopet. Sedan var tanken att det skulle bli barn. Men det tog tid. År 2001 gick drömmen i uppfyllelse genom adoption från Sydkorea. Det skulle visa sig att pappan Jan Björklund var mycket, mycket bättre på att bry sig än att ställa krav. Han höjer aldrig rösten mot sönerna, har hustrun berättat.

Familjen fanns med på första raden, när Jan Björklund i juni 2017 höll tal på Järvaveckan i Stockholm. Han riktade sig direkt till familjen,

med ett löfte till sönerna Jesper och Gustav om att aldrig ge Sverigedemokraterna makt över svensk politik.

Han hade just mist sin mamma, hon som under andra världskriget flytt över gränsen från Norge för att komma undan nazisterna. Nu var han i färd med att förbereda partiet på ett historiskt sidbyte, från Alliansen till ett samarbete över blockgränsen.

Det var en oväntad vändning för arbetargrabben från Skene, som engagerat sig politiskt i protest mot hembygdens röda pampar. Efter alla år var han beredd att gå de gamla huvudmotståndarna till mötes.

”Jag är verkligen på djupet kritisk och har ogillat den här socialdemokratiska maktapparaten och allt som den har stått för. Men till sist är ett parti med nynazistiska rötter otroligt mycket värre”, sa Jan Björklund sommaren 2017.

I valet ett år senare gick det precis som han hade befarat:

Allianspartierna samlade mindre stöd än de rödgröna. Då riskerade en borgerlig regering att bli beroende av Sverigedemokraterna i varje omröstning. Därför föredrog Liberalerna, liksom Centerpartiet, att göra upp med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Men partiet var som så ofta splittrat. I slutskedet av förhandlingarna om januariavtalet behövde Socialdemokraterna inte bara blidka Centerpartiet, utan också göra de sista eftergifterna åt Liberalerna.

Mycket kom att handla om integrationspolitik – till exempel det sexton år gamla kravet på språktest för medborgarskap. Men Jan Björklund fick också igenom några skolförslag. Möjligheten att införa betyg från fjärde klass var bland det sista som skrevs in i överenskommelsen. Precis på slutet av åren i toppolitiken gick bilden av Jan Björklund ihop: I januariavtalet satte både socialliberalen och kravliberalen avtrycken.

Karin Eriksson "

"Fakta. Jan Björklund

Född: I april 1962 i Skene i Marks kommun i Västergötland.

Familj: Hustrun Anette Brifalk, som är enhetschef för digital kommunikation i Stockholms stad. Sönerna Jesper och Gustav.

Bor: Villa i Bromma.

Bakgrund: Tog värvning efter värnplikten och gjorde karriär i försvaret. 1993 blev han major.

Politisk karriär: Medlem i Folkpartiets ungdomsförbund 1976. Andre vice ordförande i ungdomsförbundet 1985. Kommunpolitiker i Stockholm från 1991, skolborgarråd från 1998. Andre vice partiledare från 1997. Skolminister 2006. Partiledare från 2007.

Utbildningsminister 2007–2014. Vice statsminister 2010–2014. "

”Vi tar den kritik som riktats mot oss på fullaste allvar”

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Ansvar för gränskontrollen i Sverige måste samlas ihop och ramarna måste bli tydligare. Det anser Johan Forssell, ny rättspolitisk talesperson för Moderaterna, efter att DN i går kunde berätta att ingen myndighet har totalansvar för gränskontrollen. I Region Stockholm måste gränspoliserna rekrytera 100 personer i år för att lösa underbemanningen.

Som DN kunde berätta i går delas ansvaret för gränskontrollen mellan många olika myndigheter; tullen, polisen, Kustbevakningen och Migrationsverket – utan att någon av dem har gränskontroll som primär uppgift.

Utöver det är det de sju regionpolischeferna i landet som beslutar om vilka resurser gränskontrollen ska ha i varje region.

– Väldigt rörigt. Det är uppenbart att det blir problem med ledning och styrning när de är så många olika aktörer inblandade. Jag förväntar mig att regeringen tar fram en konkret handlingsplan så att ansvaret blir tydligt, säger Johan Forssell (M).

Även Johan Pehrson (L), som sitter i justitieutskottet, menar att det är dags att överväga om inte ansvaret ska samlas ihop på nationell nivå.

– De brister som framträtt är anmärkningsvärda. Jag noterar dock att det finns en tydlig vilja att styra upp det här, i och med januariavtalet avsätter vi betydande resurser till polisen. Jag förutsätter att gränspoliserna kommer att prioriteras, säger han.

Inrikesminister Mikael Damberg (S) hade på onsdagen inga möjligheter att kommentera saken, men har tidigare sagt till TT att han

har förtroende för att gränspoliserna gör vad som krävs nu. Om det finns någon plan att strama upp eller förändra styrnings- och ledningsfunktioner är i dagsläget oklart.

I Region Stockholm beslutade man i december om en särskild händelse – som kallas Terminus – för att kunna kraftsamla. Stora delar av den svidande kritik som riktats mot gränskontrollen rör Arlanda flygplats.

– Vi har under lång tid haft svårt att nå upp till de krav som både vi och andra ställer på vår gränskontroll. I regionen har resurserna gått åt till det dödliga gängvåldet och mängdbrottsligheten, trycket har varit väldigt hårt de senaste åren, säger regionpolischef Ulf Johansson. Även han konstaterar att ansvaret är utspritt på många olika huvudmän:

– Ju fler aktörer desto svårare är det att få ihop samverkan, men hur det ska organiseras är överväganden som man får göra på politisk nivå. Det finns fördelar med att ha det i regionen när det gäller det lokala samarbetet, säger Ulf Johansson.

I Region Stockholm ligger nu fokus på att öka bemanningen och utbildningsinsatserna för gränskontrollanterna. Man måste bli effektivare när det handlar om att upptäcka och förhindra irreguljär migration och illegala gränspasseringar. I uppdraget ingår också att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

I dag är man 400 medarbetare, under året behöver man rekrytera ytterligare 100 för att klara verksamheten – majoriteten av dem civilanställda och inte poliser.

I övrigt består den särskilda händelsen till stor del av att inventera behoven av kompetensutveckling, bristen på lokaler och bristen på utrustning – alla områden som fått kritik av Schengeninspektörerna. En skarp åtgärdsplan ska tas fram.

– Vi tar den kritik som riktats mot oss på fullaste allvar, säger Lisa Ström, gränspolischef i Region Stockholm, och understryker att ”man gör ett mycket bra arbete i vardagen”:

– Vi utför alltid kontroller mot personer som kommer från tredje land, men vi är för få, säger hon.

Hur rekryteringen av de 100 nya medarbetarna ska gå till är dock höjt i dunkel. På torsdagen meddelade dessutom två av de utbildningsansvariga på gränspolisen Arlanda att de hoppar av sina uppdrag – just när de behövs som mest.

– Vi har en gränskontroll som inte fungerar, vilket bekräftas av den massiva kritiken från den oberoende Schengeninspektionen. Vi utbildare som arbetar här har inte fått och kommer inte heller få de förutsättningar som krävs för att kunna genomföra en kvalitativ utbildning, säger Sasa Ristic, en av de gränspoliser som hoppar av sitt utbildningsuppdrag.

Regionpolischef Ulf Johanson är dock övertygad om att den särskilda händelsen Terminus kommer att förändra situationen:

– Den kommer att stärka vår förmåga att göra gränskontroller och utveckla våra metoder, säger han.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se "

" Utbetalningar till samarbetsorganisation stoppas

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Brister har upptäckts när Migrationsverket granskat fakturor som betalats till en samarbetsorganisation i Afghanistan. Nu pausas betalningarna och omkring 130 personer som utvisats till Kabul från Sverige kommer inte att kunna ta del av det stöd de blivit lovade.

DN har tidigare berättat om det så kallade Erin-programmet, som kan erbjuda den som utvisas upphämtning på flygplats, akut boende och insatser för att komma i arbete på plats i landet. Programmet har varit ett led i regeringens krav på Migrationsverket att arbeta för ökat frivilligt återvändande, men blev förra året tillfälligt pausat efter en GDPR-miss.

Nu har Migrationsverket granskat fakturor till samarbetsorganisationen IRARA, som ansvarar för att ge stödet i programmet och skriver att organisationen inte kunnat redovisa fakturorna på ett tillfredsställande sätt.

”Organisationen ska se till att stödet når rätt person och används i enlighet med gällande återintegreringsplan. Eftersom Migrationsverket inte kan vara säker på att så är fallet har myndigheten beslutat att tillfälligt stoppa fakturorna”, står det i pressmeddelandet.

– Det är förstås beklagligt för personerna som har rätt till det här stödet, men vi som statlig myndighet har en skyldighet att förvalta skattepengar väl. Av den anledningen behöver vi invänta bättre underlag, säger Thérèse Naess, avdelningschef på internationella avdelningen i pressmeddelandet.

Just nu befinner sig omkring 130 personer i Kabul, som blivit berättigade insatserna i programmet.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se "

"Fakta.

Erin-programmet handlar om insatser för sammanlagt omkring 23 000 kronor per person.

Migrationsverket hade i september förra året fått in över 1 000 Erin-ansökningar sedan november 2016, när programmet startade. "

" Slutsatsen: Sverige är inte rustat för stora skogsbränder

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Både beredskapen inför och hanteringen av sommarens skogsbränder brast på flera punkter. Det framkommer i Skogsbrandsutredningen som lämnats till regeringen. – Som det är i dag är vi inte trygga att klara skogsbränder i hela Sverige, säger utredaren Jan-Åke Björklund.

På onsdagen överlämnade särskilde utredaren Jan-Åke Björklund, tidigare regiondirektör i Västra Götaland, statsdirektör i Västerås samt förbundsdirektör vid Svenska kommunförbundet, den 300 sidor långa Skogsbrandutredningen till regeringen och inrikesminister Mikael Damberg (S).

Utredarna har intervjuat en rad personer i olika samhällsfunktioner och på myndigheter samt även personer från andra länder för att ta reda på vad som gjordes bra och vad som inte fungerade under sommarens stora skogsbränder runt om i landet.

– Även om det gick bra måste vi göra slutsatsen att Sverige inte är tillräckligt rustat för att vi ska kunna vara trygga för kommande stora skogsbränder. Det måste vi göra något åt, säger Jan-Åke Björklund. Utredningen pekar på en rad brister på olika nivåer, både avseende beredskapen och hur arbetet fungerade.

– Här finns många brister. Många var för sena och försiktiga i starten, både räddningstjänster och myndigheter. Det var för dåligt övat och utbildat. Man tillvaratog inte samhällets resurser tillräckligt. Man var för sena att begära helikopterhjälp, säger han och fortsätter:

– Den viktigaste bristen var de kommuner som inte ingår i ett system. Han nämner Ljusdal som ett exempel där det som mest brann 9 000 hektar.

Totalt handlade det om 7 000 olika bränder under sommarens värmebölja.

Utredaren Jan-Åke Björklund lämnade i somras över Räddningstjänstutredningen till justitieminister Morgan Johansson. Björklund sa till DN under sommarens pågående bränder att förutsättningarna hade varit bättre om de här förslagen från den utredningen redan varit på plats, något han även upprepade under onsdagen.

Bland annat föreslogs att varje räddningstjänst ska kunna redovisa hur man hanterar små och större händelser. Ett annat förslag är att man ska

kunna anlita andra, som inte är kommunanställda. Ett tredje förslag rör materiel som ska bli mer lika över landet och till sist skapa tydliga strukturer där alla kommuner ska vara anslutna till ett större system.

Den nya utredningen landar också i 27 punkter med rekommendationer för att öka beredskapen inför kommande bränder, till exempel hur man ska hantera brandriskprognoser och bättre utbildning och övning hos räddningstjänsten.

Både efter och under bränderna framkom en rad brister. DN granskade under sommaren MSB:s interna rapporter som visade problem med bemanningen, brist på skogsbrandsexperter och brist på slangar.

Dessutom uppstod problem med kommunikationssystemet Rakel, något räddningstjänsten i Älvdalen bedömde som en säkerhetsrisk.

Utredningen ska skickas på remiss nästa vecka, enligt inrikesminister Mikael Damberg.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se "

" Så ser SD:s strategi för EU-valet ut

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Jimmie Åkesson ser en ny möjlighet att förändra EU inifrån när partier som är besläktade med SD växer och får makt runtom i Europa. Därför släpper SD kravet på att Sverige ska lämna unionen.

– Förutsättningarna har aldrig varit så goda för att reformera EU, säger Jimmie Åkesson.

Partiledaren gav nya besked om Sverigedemokraternas syn på EU i en debattartikel i Aftonbladet i förra veckan. Kravet på att Sverige ska lämna unionen tonas ner ytterligare. På en pressträff på onsdagen presenterade han SD:s valplattform inför valet till EU-parlamentet i maj.

I korthet går den nya SD-linjen ut på att bejaka sådant som gynnar Sverige och inte minst svensk ekonomi, såsom den inre marknaden och EU:s handelsavtal med omvärlden. Samtidigt ska SD verka för att beslutsrätt återförs till Sverige på en rad områden. Särskilt trycker man på att de svenska kostnaderna för medlemskapet måste minska.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

" Svenska Spels vd: Reklamen ska vara återhållsam

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Svenska Spel lade en halv miljard på spelreklam under 2018. Nu kallas vd:n och resten av branschen till ett möte med civilminister Ardalan Shekarabi (S), som vill diskutera bolagets etiska ansvar. – Jag säger inte att vi är felfria, men vi försöker åtminstone, säger Svenska Spels vd Patrik Hofbauer.

Det gångna året har för statliga Svenska Spel till stor del varit präglad av förberedelser inför den nya spellagen. Den stora omställningen kostade bolaget totalt 186 miljoner kronor. Tillsammans med sjunkande intäkter gjorde det att överskottet till staten blev lägre än vanligt. Totalt 4,5 miljarder kronor.

– Det är ett par procentenheter ner. Det är framför allt inom kasinodelen vi tappar intäkter, Casino Cosmopol och Vegas, säger Svenska Spels nya vd Patrik Hofbauer.

Spelare rör sig i allt större utsträckning från de fysiska erbjudandena som Svenska Spel har och går över till nätet. Patrik Hofbauer tror att det kommer att fortsätta så även framöver, men då hoppas han kunna fånga upp kunderna i det egna nätkasinot.

– Det är en naturlig förflyttning. Men fram till årsskiftet är det bara de utländska bolagen som fått erbjuda nätkasino. Vi har inte fått lov att göra det förrän nu, säger han.

Den nya spellagen har gällt sedan den 1 januari i år och innebär många stora förändringar. En av dem är skärpta krav på den omdiskuterade och kritiserade spelreklamen.

Patrik Hofbauer tycker att hans eget bolag har en försiktig hållning på reklamfronten. Mindre imponerad är han av konkurrenterna, som han menar varit alldeles för aggressiva.

– Mycket av det jag ser gillar jag inte. Jag tycker att man ska vara mer återhållsam i sitt budskap. Vi försöker vara det, men sedan säger inte jag att vi är felfria – men vi försöker åtminstone, säger han.

Och det är inte bara han som är kritisk till spelreklamen.

Inrikesminister Ardalan Shekarabi gick i en tidigare intervju med DN ut och varnade spelbolagen för tuffare tag om de inte tar kravet om måttfull reklam på allvar.

Nu, snart två veckor senare, är ministern fortfarande inte nöjd med hur marknadsföringen ser ut. Därför kallade han under tisdagen samtliga bolag med svensk licens till ett möte på finansdepartementet där samtal om reklamen står på dagordningen. I samband med det varnar han återigen för skarpare åtgärder mot dem som inte sköter sig.

Även Svenska Spel är kallade. Patrik Hofbauer ska infinna sig på finansdepartementet den 14 februari, men mer än så har han inte fått veta.

– Vi vet inte vad vi kommer prata om förutom att det rör reklamen, säger vd:n.

Svenska Spel är, enligt siffror som de fått från Sifo, den tredje största reklamköparen på spelmarknaden. Bolaget Cherry, som under 2018 köpte reklam för 1,4 miljarder kronor, toppar listan. Efter dem kommer Kindered, som äger bland annat Unibet och Maria Casino, med knappt en miljard.

Svenska Spel lade 570 miljoner kronor på reklam förra året. Sett till deras storlek tycker Patrik Hofbauer att det är en siffra som visar på återhållsamhet.

Han tror att spelbranschen behöver hjälp och vägledning om marknadsföringen ska förändras, något de kan få efter stämningen av Ninja Casino som snart avgörs i patent- och marknadsdomstolen.

– Jag håller med om att det har varit reklam som har varit alldeles för aggressiv, men sedan är det än så länge svårt att definiera vad som är måttfullt och inte, säger Patrik Hofbauer.

Men han lägger inte bara ansvaret att definiera måttfullheten på myndigheterna. Branschen har också ett ansvar och där tror han att Spelbranschens Riksorganisation, Sper, kan få en viktig roll.

– Vi behöver komma överens om spelregler där vi själva tar ansvar, utan att någon behöver reglera det åt oss. Jag har stora förhoppningar om att vi kan få sådana framgångar inom Sper och att vi får med så många medlemsföretag som möjligt, säger Patrik Hofbauer.

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se "

" Carl Johan von Seth: Så hamnade Danderyd i lyxfällan

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Danderyd, Sveriges rikaste kommun, har ekonomiska problem. Ett underskott på nästan 100 miljoner måste snabbt vändas till plus. Det visar riskerna med kommunala glädjekalkyler och en svagare svensk konjunktur.

Arbetslösheten i Danderyd är 3 procent. Inkomsterna är de högsta i landet. Det ger kommunen norr om Stockholm – där Djursholm är centralort – Sveriges starkaste skatteunderlag.

Hur kan det då komma sig att man på kort tid har dragit på sig ett underskott på nästan 100 miljoner kronor?

”Ett mycket allvarligt läge”, sa kommunstyrelsens nya ordförande Hanna Bocander (M) i veckan till tidningen Mitti. Balanskravet på kommunernas ekonomi innebär att hon snabbt behöver kompensera minussiffrorna från 2017 och 2018. Den skattehöjning med 20 öre som gjordes vid årsskiftet räcker inte långt.

Krisens rötter handlar delvis om ett lyxfällanbeteende. Styret i Danderyd har använt kommunens värdefulla mark som bankomat. För att få ihop plus och minus har man gjort sig beroende av intäkter från tomtförsäljningar.

Den strategin är i längden inte så slug. Mark går bara att sälja en gång. Dessutom kan byggkonjunkturer vända. Det räckte med att ett enda projekt gick i stöpet förra året för att det skulle uppstå ett gap i kommunens kalkyl.

En del politiker lär skylla på det utjämningsmaskineri som tar från rika kommuner och ger till fattiga. Och det är sant att kommunen betalar

stora summor i den nationella inkomstutjämnningen. Men Danderyd är också den Stockholmskommun som tar emot mest i statligt kostnadsutjämningsbidrag.

Problemet är i stället att man har saknat marginaler. Då är det inte så kul när bnp-siffrorna vänder, vilket de gjorde i fjol. Men konjunkturer är också ett dilemma som fler kommuner strax kommer ställas inför. Flera år av snabb sysselsättningstillväxt har stärkt de kommunala kassorna. Intäkterna har behövts, eftersom utgifterna också har stigit. Sveriges Kommuner och landsting, SKL, pekar bland annat på fler skolbarn, en åldrande befolkning och nya utgifter för asylmottagandet som staten inte har kompenserat. Det är sådant som inte försvinner med en svagare konjunktur.

Danderyd tvingas dra åt svångremmen tidigt. Andra behöver också göra sig redo för avmattningen.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

"Svenska pensionspengar kvar i skandalgruvbolaget"

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Första AP-fonden svänger i frågan om att dra sig ur det brasilianska gruvbolaget Vale. Trots att gruvbolaget på tre år orsakat två dammolyckor som dödat hundratals människor och orsakat två miljökatastrofer vill AP-fonden inte sälja sina innehav.

Rio de Janeiro.

– Vi föreslår att vi och andra investerare i stället upprättar ett globalt oberoende och offentligt klassificeringssystem som ska övervaka säkerhetsriskerna för gruvbolagets avfallsdammar, säger Ossian Ekdahl, chef för ägaransvar på Första AP-fonden.

Han har förlorat förtroendet för det brasilianska gruvbolaget, men hoppas att ett oberoende övervakningssystem ska hindra framtida olyckor. Frågan är bara vem som ska upprätta övervakningssystemet, sköta det och betala för det.

– Jag vill inte gå in på några detaljer om det, säger Ossian Ekdahl till DN.

Vid den första dammolyckan vid staden Mariana för tre år sedan dog 19 personer när en damm brast och dränkte en by med giftiga lermassor från en järnmalmsgruva. Lermassorna innehöll tungmetaller som rann ut i en av Brasiliens viktigaste floder och dödade all fisk. Även den utrotningshotade havssköldpaddan som lägger sina ägg på stranden där floden rinner ut i Atlanten drabbades. Företaget lovade att inga fler olyckor skulle inträffa och Etikrådet, som övervakar AP-fondernas investeringar, valde att tro på gruvbolaget.

Tre år senare, den 25 januari i år, visade det sig att gruvbolaget inte lärt sin läxa. Återigen brast en överfull damm och 12 miljoner kubikmeter gruvavfall välldes in över gruvans arbetsplats och staden Brumadinho. Hittills har 134 kroppar grävts fram i lermassorna, men fortfarande saknas 199 personer. Räddningsmanskaper har meddelat att alla kroppar inte kommer att kunna hittas. Etikrådet gick omedelbart ut och sa att förtroendet för gruvbolaget var förbrukat, men nu svänger rådet. AP-fonderna tänker behålla sin ägarandel på 400 miljoner kronor.

– Vi ser framåt och hoppas att vi tillsammans med andra investerare kan få ett oberoende övervakningssystem att fungera, säger Ossian Ekdahl.

AP-fonden får kritik av Latinamerikagrupperna som tillsammans med andra organisationer driver kampanjen Schyssta pensioner som vill att pensionspengarna investeras med respekt för mänskliga rättigheter, miljö och internationella klimatmål.

– Om man ska införa ett oberoende övervakningssystem är det väldigt viktigt att man tar stor hänsyn till de kontexter där det ska implementeras. I exempelvis Brasilien vet vi att korruptionen är utbredd. Då krävs ett väldigt robust system för att det faktiskt ska fungera på ett trovärdigt sätt, säger Annelie Andersson, Latinamerikagruppernas talesperson för investerings- och företagsansvar.

Hon har begärt att få ta del av Etikrådets dialog med gruvbolaget Vale, men inte fått något svar.

– Vi kan konstatera att det som inte fick hända har hänt igen. Det väcker förstås många frågor kring effektiviteten i fondernas dialog, säger Annelie Andersson.

Hon tycker att AP-fonderna bär ett ansvar när människor dör på grund av att gruvbolaget inte lever upp till gällande säkerhetsrutiner.

– Som ägare vid olyckstillfällena har de ett självklart ansvar. Det kan de inte friskriva sig, vare sig de stannar eller lämnar som ägare, säger hon.

Förutom att det är etiskt tvivelaktigt att satsa på ett gruvbolag som varken är säkerhets- eller miljömedvetet är det en dålig investering. Sedan dammen brast i Brumadinho har bolagets marknadsvärde minskat med 176 miljarder kronor. Aktiekursen har totalt tappat 24 procent.

Henrik Brandão Jönsson"

"Fakta. Vale

Vale är ett av världens största gruvbolag och grundades 1942. Efter den senaste dammolyckan stoppade myndigheterna produktionen i bolagets största gruva i Minas Gerais. Det fick järnmalmpriserna i världen att stiga.

Bolaget bryter också bland annat kol, koppar, nickel och tillverkar konstgödsel. "

" LKAB letar ny malm i Kiruna

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

LKAB planerar i sommar för provborrningar på nya områden i Kiruna, rapporterar SVT Norrbotten. Dessa ska ske längst ned i gruvan, 1 375 meter under jord, och fortsätta till nya undersökningsorter ned till 2 300 meter.

– Vi hoppas kunna lämna ett besked om potentialen för en fortsättning i början av år 2021, säger Pierre Heeroma, direktör för prospektering på LKAB till SVT.

I oktober blev det känt att malmkroppen i Kirunagruvan inte fortsätter rakt ned i marken, och att malmen på de nuvarande ställena ser ut att ta slut kring 2035.

TT "

" 100 000 för få på arbetsmarknaden

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

100 000 personer med rätt kompetens kommer att saknas på den svenska arbetsmarknaden till 2024, om inget förändras. Det visar Arbetsförmedlingens framtidsrapport. Över hälften av dessa 100 000 personer finns inom yrkesområdena hälso- och sjukvård och pedagogiskt arbete.

– För att klara kompetensförsörjningen har utbildningsväsendet en avgörande roll, men också arbetsgivarna har ett ansvar att göra yrkena mer attraktiva och locka fler till utbildningar som leder till jobb, säger Annelie Alméus, analytiker vid Arbetsförmedlingen.

De fyra grupper där Arbetsförmedlingen förutspår att det kommer att saknas mest kompetens 2024. (Siffran anger antal personer.)

Hälso- och sjukvård: 34 000

Pedagogiskt arbete: 23 000

Socialt arbete: 10 000

Data och it: 9 000

TT"

" Torkan sänkte Lantmännens resultat

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Lantmännen har påverkats rejält av sommarens torka. Vd Per Olof Nyman beräknar att resultatet påverkats negativt med 350 miljoner kronor av torkan och låga etanolpriser. Dessutom gjordes flera saker för att stötta de krisande bönderna, som äger Lantmännen, under 2018.

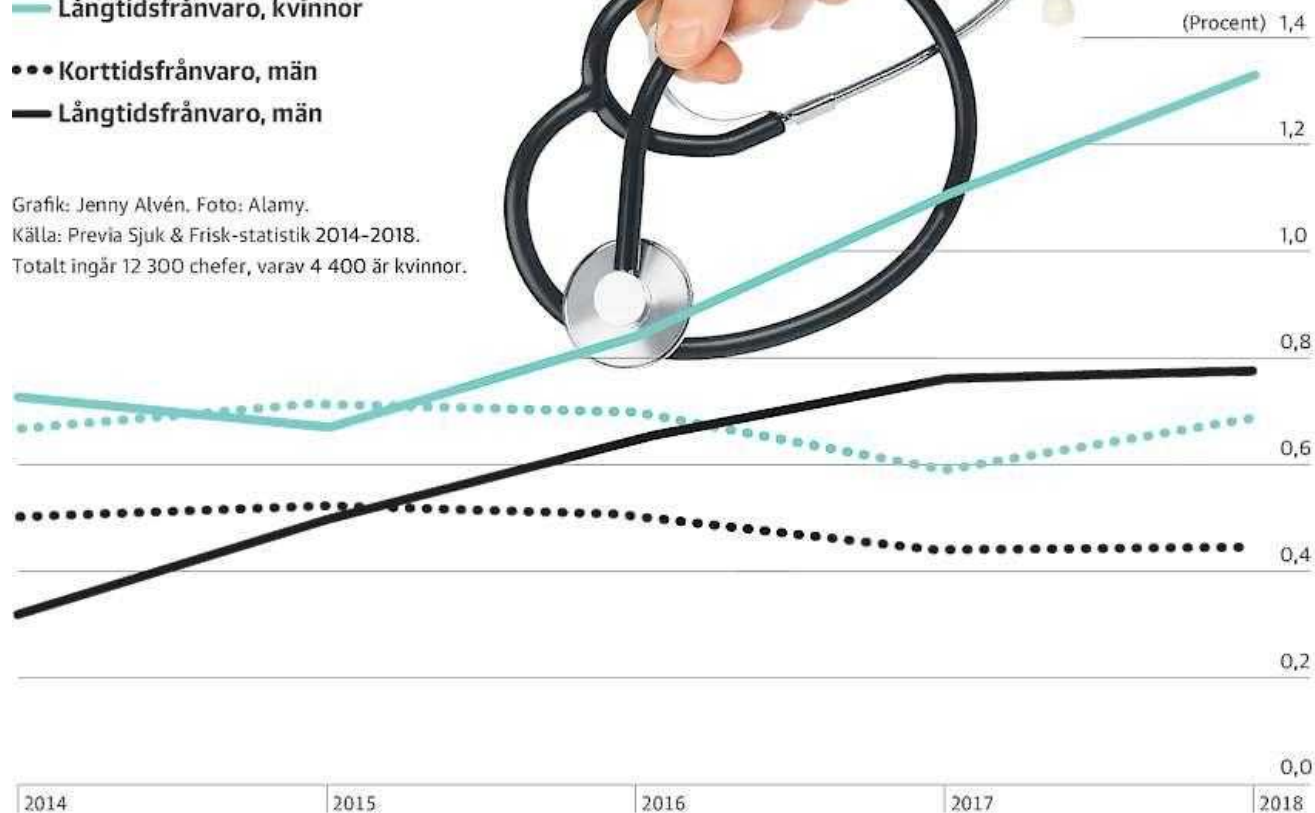
– Vi gjorde en extrautdelning på 2017 års resultat på 133 miljoner kronor, och gav en extrarabatt på 2 procent på alla inköp under de fyra sista månaderna, vilket kostade oss 55 miljoner kronor, säger Nyman. Lantmännens omsättning för 2018 var 44 962 miljoner kronor, mot 39 686 under 2017. Resultat blev 1 250 miljoner kronor 2018, mot 1 521 miljoner kronor 2017.

TT "

Chefers sjukfrånvaro ökar

- Korttidsfrånvaro, kvinnor
- Långtidsfrånvaro, kvinnor
- Korttidsfrånvaro, män
- Långtidsfrånvaro, män

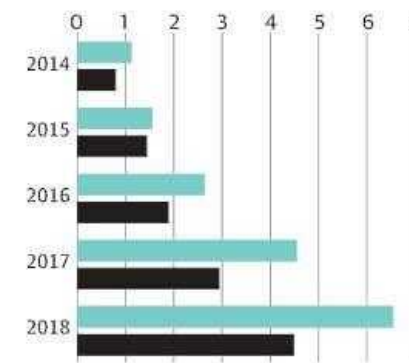
Grafik: Jenny Alvé, Foto: Alamy.
Källa: Previa Sjuk & Frisk-statistik 2014-2018.
Totalt ingår 12 300 chefer, varav 4 400 är kvinnor.

Frånvarodagar på grund av psykosociala orsaker

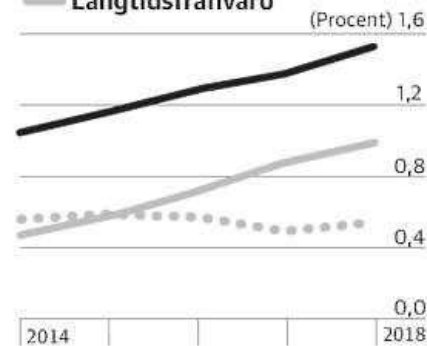
● Kvinnor ● Män

(Antal dagar, tusental)

Chefers totala sjukfrånvaro

- Total sjukfrånvaro
- Korttidsfrånvaro
- Långtidsfrånvaro

" Psykisk ohälsa ökar bland chefer

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Pressen på landets chefer ökar. Allt fler mår dåligt psykiskt. De senaste fem åren sjukstatistik visar på en kraftig ökning av chefers ohälsa, i synnerhet den psykiska. Antalet långtidssjukskrivningar har stigit brant, särskilt bland kvinnorna.

Det visar företagshälsan Previas nya stora statistiksammanställning över sjukfrånvaron hos 12 300 chefer på drygt 400 Previa-anslutna företag över hela landet.

Mellan 2014 och 2018 ökade chefskårens sammanlagda sjukfrånvaro med 50 procent. Och just psykisk ohälsa orsakade 2018 fem gånger fler sjukskrivningar bland chefer än under 2014.

Lennart Sohlberg, analytiker och hälsoekonom hos Previa, konstaterar att chefer över tid har sjukskrivit sig betydligt mindre än övrig personal.

– Men nu håller det på att förändras, genom den här trenden med ökad psykisk ohälsa inom chefsledet.

Pernilla Rönnlund, organisationskonsult hos Previa, understryker att arbetsplatserna över lag måste bli mer hållbara.

– I dag är det högt tempo och hög stressnivå, många möten och ständiga förändringar. Det blir för lite tid över för återhämtning, reflektion och kreativitet.

Många linjechefer gör sitt yttersta för att se och respektera medarbetarnas arbetsmiljöutmaningar, och tar ett stort ansvar för att komma till rätta med deras problem, konstaterar hon.

– Samtidigt sitter de själva med en enorm stress och press på sig. De flesta biter ihop, men lider av en brist på stöd från högre chefer. Allt

fler har i dag sina chefer i andra länder, och de företagsledningarna förstår inte alltid hur svenska arbetsledningar förväntas fungera.

Särskilt de yngre cheferna med småbarn hemma riskerar att bli sjuka. De måste jonglera såväl ett stressigt familjeliv som en alltmer gränslös chefsroll med vidhäftande mer eller mindre uttalade krav på arbete och tillgänglighet kvällar och helger, vab och egen sjukdom.

Många linje- och mellanchefer längtar efter att ledningsgruppen skulle vara mer synlig och tillgänglig för dem:

– Särskilt de yngre vill att deras egna chefer ska vara synliga och coachande, de är vana att bli sedda och vill få diskutera och ifrågasätta.

En sådan nära och förtroendefull dialog mellan chefsleden är en förutsättning för att upprepade korttidsfrånvaro bland cheferna ska kunna fångas upp, innan den riskerar att leda till utbrändhet eller annan sjukdom, och en långtidssjukskrivning.

De företag som mår bäst och går bäst är som regel de som i tid förmår att fånga upp och stävja för mycket övertid på kvällar och helger.

Och alla arbetsgivare är – enligt lag - tvungna att säkerställa en sund arbetsbelastning och god arbetsmiljö. Trots det talar företagsledningar nästan uteslutande om affärsstrategier, verksamhetsplaner och resultat, påpekar Pernilla Rönnlund.

– Ledningsgruppers kompetens kring hur man kan arbeta proaktivt kring den sociala och organisatoriska arbetsmiljön är fortfarande låg.

De bör tänka på att om man inte tar in arbetsmiljön också i ekvationen så kommer det att påverka årsredovisningen sista rad negativt.

– En trygg, tydlig och enad medlemsgrupp ger trygga mellanchefer. Trygga mellanchefer ger trygga motiverade medarbetare.

Men ser ledningen inte signalerna kör folk in i väggen. Och det kostar i slutänden företaget pengar.

Previa ser en ökad efterfrågan på analys, stöd och kompetensutveckling inom arbetsmiljö, ledarskap, hälsa och rehabilitering.

– Och det är viktigt att det finns möjliga ersättare, om chefen behöver ta en time out, säger Pernilla Rönnlund.

Tove Nandorf

tove.nandorf@dn.se"

"Fakta. Tips för att motverka psykisk ohälsa bland chefer

Bygg nätverk som ger chefer möjlighet att bolla idéer och söka stöd.

Ta fram fler mentorprogram.

Minska personalgruppernas storlek.

Avlasta cheferna administrativa arbetsuppgifter så långt som möjligt.

Se till att ha en tydlig ersättare vid chefers frånvaro.

Gör kontinuerlig uppföljning av arbetsmiljön och stressfaktorer på arbetsplatsen.

Nära och aktivt stöd från HR-ledningen. "

" Nej, barn ska inte lära sig att det är viktigt att fixa naglarna

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

"I dag vet jag inte om jag ska börja med att fixa mina naglar...

Åh! Det tråkigaste jag vet! Jag tycker att det är så tråkigt att sitta på nagelsalongen ... men det behöver jag göra!" Det är en helt vanlig dag för en så kallad influencer.

Först måste naglarna fixas, en nagel bröts ju dagen före. Sedan ska ett paket hämtas. "Kom ju på att Chiquelle har skickat kläder! O, just det! Det är ett samarbete också!" Vi tittare behöver inte oroa oss, vi kan bli lika snygga, vi får faktiskt tio procent rabatt på hela köpet! Resten av dagen går till att svara på mejl och packa inför Dubairesan med Nyx. Men först måste väskan från New Yorkresan packas upp. "Detta ständiga packande!"

Och alltihop kan vi följa på sociala medier, bloggar, poddar eller Youtube.

Så vad är problemet med detta? Det är ju så mysigt att titta på! Man får verkligen ta del av hela hennes vardag, det är som att man blir hennes kompis.

Men, när en influencer säger att hon "behöver" fixa naglarna fast hon tycker att det är tråkigt sänder det signalen till barn – ja, de flesta tittare är barn – att det är en självklar plikt hos tjejer att ständigt pyssla om sitt utseende. Precis som att det är en självklarhet att man diskar efter sig i lunchrummet eller att man inte tränger sig i kön. Det är något vi måste finna oss i, oavsett hur tråkigt det är.

Samma sak när det gäller hur dessa influencers uttrycker sig angående utseende. Att de inte känner sig ”hela” när de inte har fyllt i ögonbrynen eller fixat sin ögonfransförlängning. Så länge vi inte har ”fixat till” oss är vi inte tillräckliga. Förebilder i miljöfrågor är de inte direkt heller när de alltid har en flygresa inbokad och uppmuntrar till ohållbar konsumtion.

Självklart kan ingen människa bära samhället på sina axlar och uppföra sig perfekt i alla aspekter. Men dessa influencers livsstil blir faktiskt ett bekymmer på grund av yrkestiteln – influencer. Påverkare! Definitionen av jobbet är att man ska påverka sina följares attityder och handlingar. Man kan inte kalla sig influencer och samtidigt säga att man inte har något ansvar. Det är ju det jobbet går ut på! Många menar att man inte ska kritisera influencers, eftersom de flesta är tjejer. Jag har hört argumentet: ”Influencers får så mycket hat bara för att det är ett yrke där tjejer äntligen får ta plats!” Jag ser det snarare som att detta yrke är ytterligare en konsekvens av patriarkatet. Att framställa det som att smink och kläder är den rakaste vägen mot lycka och självförverkligande gör inget annat än att reproducera patriarkatets inskränkta kvinnoideal.

Så, kära influencers. Nej, ni bär inte hela samhället på era axlar, men tillsammans tar ni en stor del av hundratusentals barns uppmärksamhet.

Ta ert ansvar och tänk på hur ni påverkar dem. Om ni inte reflekterar över detta undviker ni halva jobbet.

Influencers, eller influerare, är personer som får betalt för att visa upp eller tala om vissa produkter eller varumärken på ett personligt och positivt sätt och därigenom påverka konsumenterna.

Elsa Söderlind, student, Malmö"

”Vi har ett underskott på 30 miljoner”

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Besöksstrycket på återöppnade Nationalmuseum har överträffat alla förväntningar, men varje ny gratisbesökare får ekonomiska konsekvenser. Överintendenten Susanna Pettersson uppger att underskottet för 2019 kan bli 30 miljoner kronor. – Det är självklart att vi måste spara pengar, säger hon till DN.

Oron för ekonomin på det nyligen återöppnade Nationalmuseum i Stockholm blir tydlig i en skrivelse som DN tagit del av, som överintendenten förra veckan skickade till regeringen. Susanna Pettersson presenterar beräkningar som museet gjort kring de faktiska kostnaderna för att upprätthålla fri entré, samt vilka konsekvenser det får för verksamheten.

Hon skriver att det som museet ”med all tydlighet behöver förmedla är att ju mera besökare vi får, desto mera måste vi satsa på kostnader som garanterar samlingarnas, personalens och publikens säkerhet, dvs öka antalet väktare, värdar, städning, konservering och allt annat som gör museibesöket till en upplevelse”.

Skrivelsen följdes av ett möte mellan företrädare för kulturdepartementet och Nationalmuseum under tisdagen.

– Det är en väldigt speciell situation. Vi är naturligtvis glada över att få så många besökare, och vi gör allt vi kan för att lösa det. Samtidigt har vi problemet att kostnaderna för oss ökar, säger Susanna Pettersson. Kringkostnaderna har fått stora följdverkningar för institutionens ekonomi. I brevet till regeringen presenterar Susanna Pettersson därför två möjliga scenarier att ta ställning till: antingen får museet börja ta betalt från början av april eller så kvarstår fri entré samtidigt som Nationalmuseum måste kompenseras med 60 miljoner kronor årligen.

Detta behov av kompensation baseras dock på den prognos som museet tog fram före återöppningen, som utgick från att man får 800 000 besök per år, varav hälften i så fall betalar entré till vissa tillfälliga utställningar. För faktum är att trycket på Nationalmuseum varit betydligt högre än så sedan öppningen den 13 oktober 2018.

Bara fram till årsskiftet gjordes drygt 310 000 besök till museet. Om besökarna skulle strömma till i samma takt som under hösten kommer man 2019 att landa på nära 1,8 miljoner besökare, skriver Susanna Pettersson i brevet. Och den kompensation som man tidigare fått besked om skulle gälla för helåret 2019 – 15 miljoner kronor – räcker inte på långa vägar till.

”Den tidigare beslutade nivån för Nationalmuseums fri entrékompensation blir därmed drygt 8 kr per besök, vilket inte ens täcker en bråkdel av kostnaderna för driften som exempelvis ökade städkostnader, köbildningshantering utanför byggnaden, förbrukningsmaterial, slitage både på föremål och lokaler, ökade personalkostnader i fronten och säkerhet”, skriver Pettersson. Överintendenten berättar att museets kostnader för varje besök i själva verket är 60 kronor per besök.

– Vi har arbetat med budgeten nu och verkligen kollat alla möjliga siffror. Men underskottet är 30 miljoner. Och det är summan vi måste arbeta med för detta år, säger Susanna Pettersson.

Prognosen är att ni gör ett underskott på 30 miljoner?

– Ja, precis. Men vi räknar, det är en pågående process och vi kommer att ta upp ärendet i budgetunderlaget. Jag är säker på att vi hittar en bra lösning. Det är förstås det viktigaste.

Vilken typ av lösning kan det bli?

– Det är självklart att vi ska kunna garantera att verksamheten kan fortsätta och att ambitionsnivån kan vara så hög som möjligt, men det kräver förstås arbete från oss. Då måste vi också kunna definiera vilken kostnadsnivå som är rimlig.

– Det är självklart att vi måste spara pengar. Jag vill inte spekulera i vilket beslut som kommer att fattas, men vi har börjat diskussionerna och de har varit väldigt bra än så länge. Lösningsorienterade.

Den totala statliga finansieringen för fri entré-reformen har tidigare varit nära 80 miljoner kronor per år. Men när budgeten från M och KD röstades igenom i riksdagen i höstas såg det ut som att stödet skulle slopas helt för 2019. Efter justeringar fick dock de statliga museerna tre månader på sig avskaffa den fria entrén.

Veckorna därefter kom en ny vändning. Enligt den nya överenskommelsen mellan S, MP, C och L ska man på nytt införa gratis entré på statliga museer. Kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP) sa, när DN intervjuade henne i januari, att planen är att den fria entrén på statliga museer ska återinföras ”i sommar”.

Enligt Susanna Pettersson är det dock inte längre något alternativ för museet att på sikt börja ta betalt för inträde.

– Det går inte att spekulera kring, säger hon.

Kommer ni att bibehålla den kvalitet i utställningarna du vill ha?

– Ja, det är någonting vi inte kan kompromissa om, varken innehåll eller kvalitet.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se "

"Marknaden bäddar för blågula västar

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Är Björn Elmbrants "Marknadens tyranni" en klarsynt analys för tänkande människor eller ett slängigt debattinlägg för likasinnade? Lars Linder läser ett högaktuellt inlägg om Sveriges väg från statskramande välfärdsstat till nyliberal nationalstat. Björn Elmbrant "Marknadens tyranni – och hur vi kan rädda demokratin" Leopard förlag, 306 sidor

Vi vill tredubbla arbetslösheten! Skapa osäkrare anställningar och fler lågavlönade springjobb! Vi tycker att globala koncerner ska göra storvinster på vår offentliga sektor. Vi vill sänka skatten för rika och höja den för bidragsberoende. Vård och skola borde segregeras mer och politikerna få mindre att säga till om.

Nej, det var inte precis så de rosiga nyliberalerna sålde in sina reformförslag när de för över fyrtio år sedan inledde sin stora propagandaoffensiv i Sverige och västvärlden. Men det var vad vi fick. Det de lovade var i stället sådant som större valfrihet, lägre skatter och en mindre klåfingrig och uppsvälld statsapparat. Ett lättare liv. Och jodå, det fick vi också – åtminstone många av oss. Med den marknadsliberala utvecklingen har den moderna, urbana medelklassen steg för steg befriats från den gamla välfärdsstatens tyngande krav på solidaritet och ekonomisk utjämning och kan nu rätt bekymmerslöst konsumera varor, tjänster, resor och svindlande lån.

Men därmed har vi tyvärr också kommit rätt långt på resan mot det tvåtredjedelssamhälle som många dystergökar en gång förutspådde: där majoriteten däruppe kan vända ryggen åt de chanslösa där nere. Så hur hamnade vi här?

"Marknadens tyranni" är den talande titeln på en ny bok av författaren och journalisten Björn Elmbrant. Han hör hemma på vänsterkanten, skriver för socialdemokratiska Dagens Arena och hans böcker heter sådant som "Dansen kring guldkalven", "Dom där uppe – dom där nere" och "Så föll den svenska modellen". Här skriver han historien om hur den klassiska svenska modellen kom att stöpas om till dagens, ska vi säga, postmodernistiska välfärdsstat.

I korta, tematiska kapitel med långa tidslinjer kartlägger Elmbrant hur det gick till när marknaden reform för reform lyckades äta sig in i och perforera staten. En målmedveten process av påverkan, framför och bakom kulisserna, och drivkrafterna bakom är inte särskilt svåra att finna – det är bara att följa pengarna.

Från 70-talet och framåt flyter nämligen en bred, närmast outsinlig flod av resurser från näringslivet in i konferenser, tidskrifter, böcker och tankesmedjor, och bakom alla de bestickande argument om valfrihet och överstatlighet som formulerades var idén ständigt densamma: avregleringar och åtstramningar, frihet åt kapitalet och bojor på politiken.

Kort sagt ett recept för begränsad demokrati, men det sades förstås inte heller.

Och det lyckades. Politiken i dag är på många sätt ett föga upplyftande mediaspektakel kring partier utan folklig förankring, i händerna på lobbyister och pr-konsulter. Makten för de demokratiskt valda har kringskurits. Kapitalet, däremot, mår som bekant finfint.

Jag är nästan lika bekymrad som Elmbrant över den här utvecklingen, och önskar just därför att han argumenterat lite bättre för sin sak i boken. Hans framställning är kunnig men ofta splittrad, en insiktsfull diskussion om Friedrich Hayek och Milton Friedman avbryts plötsligt av anekdotiska repliker ur dagstidningsdebatten. Resonemangen stöds sällan av underbyggda siffror och stort blandas med smått; ibland får

man känslan av att Elmbrant med "nyliberalism" menar allt nytt som han ogillar och tonen blir knarrig.

Som om han inte riktigt bestämt sig för om det han skriver är en analys för tänkande läsare eller ett slängigt debattinlägg för likasinnade.

Men grundproblemen är verkliga, och följderna av de nya sprickor som öppnat sig går att avläsa i de populistiska valframgångarna inte bara i Sverige utan över hela västvärlden.

Ingen tycks ju längre kunna formulera ett tydligt samhällsprojekt, en samlande väg mot en gemensam och helst ljusnande framtid; allt som finns är vinnare och förlorare i en ständig kapplöpning om ekonomiska resurser och självkänsla. Resultatet är dagens hätska polarisering i vi och dom. Den enda gemenskap som tycks kunna locka med värme och tillhörighet är nationalismen – just den tuva som sänkte hela regeringsläset.

De flesta är väl ändå halvgjorda för att något till sist reste sig ur dammet efter valet, men den skakiga koalitionen kommer knappast att råda bot på själva soten. En hårt urblekt socialdemokrati på mandat av just Centerpartiet, det mest extrema marknadspartiet av alla, riskerar snarare att bädda för ett uppror av blågula västar. I alla händelser talar en hel del för att Sverigedemokraterna tillsammans med en förbittrad höger skulle kunna få majoritet i nästa val.

Vi befriade kapitalismen och lade band på demokratin. Och undrar nu var monstret kom ifrån.

Lars Linder "

" Leonidas Aretakis: Satiren har blivit ett sätt att komma undan med sjaskiga värderingar

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Det är ett tidens tecken att SD-politikern Erik Wennerström, som nyligen delade en bild på Stefan Löfven intill texten "Christer Pettersson, var är du när Sverige behöver dig?", genast försvarade sig med att det var "ett skämt" och "ironi" när han ifrågasattes. För om ironier och sarkasmer i envälden som Kina fortfarande är ett vapen för de kuvade, har satiren i fria samhällen allt oftare blivit ett sätt att förklä sjaskiga värderingar i skämt.

Vänstern var tidigt ute med hånandet av meningsmotståndare, som i Facebookgruppen "Vita kränkta män". Genom att betrakta alla män oavsett utbildningsnivå som makthavare, blev det fritt fram att förlöjliga vanliga människors halvgenomtänkta åsikter och dåliga stavning.

Högern lärde sig snabbt tricket och skapade en mängd ironiska symboler som letade sig ända in i moderata riksdagspolitikernas Twitterflöden. Och råheten säger något om högerens radikaliserings: att dricka mjölk blev exempelvis ett medvetet larvigt sätt att uttrycka vitas rasöverhet (på grund av överlägsen laktotolerans). Den som upprördes framstod som just överkänslig.

För att komma undan med sådana elakheter gömmer sig humoristerna bakom en ironisk persona, som om mobbarna i skolan inte gjorde just det. Dessutom låtsas man att exempelvis poddmediet är en skyddad plats utanför offentligheten, en ruffig sjörövarbar där obekväma idéer

kan prövas fritt i skuggornas skydd, trots att få saker är så offentliga som när kändisar publicerar politiska kommentarer gratis på nätet. Visst måste kriget mot allt som är kul – som den nya pråktighetsrörelsens jakt på fulmunnade komikers levebröd, undangömda rejvklubbar och rökning – få ett slut. Men lika förutsägbar som den tristduktiga humor som blir kvar efter nätdrevens framfart, är vissa satirikers självbild som förföljda dissidenter. I vår lovar Bret Easton Ellis att ge sig på politisk korrekthet i boken ”White”, men vi vet på förhand vad han tycker, vad vi tycker, samt att ingen kommer att skratta.

Den humorbefriade tonen, särskilt bland satiriska högertwittrare, visar hur instrumentell och förutsägbar satiren kan bli. Men det gör inget, för de kan alltid räkna med fejkade garv från de egna följarna. Precis som ”Della Q” – en ”samhällskommenterande satirpodd” som de kallar sig i Expressen TV (29/11) – kostnadsfritt kan driva med ”35-åriga kvinnor i glesbygden” inför sina innerstadsföljare, som låtsas att det är kul för att visa att de hänger med.

Satiren behöver inte längre slå uppåt, eller ens vara rolig: det räcker med att smickra sin publik. Om författaren Jonathan Swift (1667–1745) hade rätt i att satiren skulle vara en spegel där allas ansikte utom ditt eget visas, har den nu blivit till ett slags självbespeglande grupprunk. Då blir den inte ett sätt att förstå samhället, utan snarare att skapa gemenskap för liktänkande. Helt utom synhåll i satirens spegel är till exempel klassen av superrika som det knappt bedrivs forskning och grävande journalistik kring, och som vi därför knappt vet något om.

Men kanske är det dags att omvärdera satirens status. En del forskare menar att Aristofanes förlöjliganden av det antika Athens hårdföregående Kleon i själva verket var ett aristokratiskt angrepp mot ekonomisk utjämning. I så fall vore han inte den enda politiska

humorist som omdirigerar uppmärksamheten från makten, i stället för tvärtom.

Och som den cyniska statsmannen förklarar för korvförsäljaren som är på väg att bli kung i Aristofanes ”Riddarna”: ”För att vinna över folket, se bara till att de får något gott i magen.”

Som ett skratt.

Leonidas Aretakis

leonidas.aretakis@dn.se "

" Möbler med både historia och framtid

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Årets möbelmässa i Stockholm domineras av hybridmöbler med eluttag, nyproduktion av gamla modeller och Nationalmuseums inredning. Men de mest innovativa idéerna hittar Annica Kyint i Greenhouse. Stockholm furniture fair Stockholmsmässan, Älvsjö. Visas t o m 9/2. Lördag öppet för allmänheten.

Var kan jag ladda mobilen? Att det är en prioriterad fråga i dagens offentliga rum syns tydligt på Stockholm furniture fair, där det i år visas både bord, stolar och fåtöljer med inbyggda eluttag. I vissa fall är möblerna dessutom ihoppusslade till hybridmöbler där till exempel antal sittplatser och/eller bord, ljuddämpare, tidningsförvaring och belysning skräddarsys efter beställarens önskemål.

Mycket på mässan är precis som förra året anpassat till den typ av loungemiljöer som numera förekommer i allt från köpcentrum till kontor, bibliotek och skolor. Men bortom de laddningsbara hybridmöblerna är det som om nytänkandet tryter. I alla fall i de stora, etablerade möbeltillverkarnas montrar.

Det är i Greenhouse, avdelningen för unga, oetablerade, som jag hittar ett av mässans mest innovativa inslag. Vår tids många öppna miljöer kräver ju ljuddämpning, och Lovisa Norrsell, som går på Textilhögskolan i Borås, har tagit fram en väv som har potential att bli en sant nytänkande rumsavdelare.

Norrsells självbärande, tredimensionella väv av polyester och tvinnad polyeten är både formbar och lättviktig och därför flexibel på riktigt. Till skillnad från naturmaterialblandningar kan också den här typen av syntetmaterial smältas ned och återanvändas, så livscykelperspektivet

finns med redan från start. Att väven dessutom är dekorativ i sin oregelbundna struktur är en bonus man får med på köpet.

"Vart är vi på väg?" känns annars inte som den mest högprioriterade frågan under den här designveckan. Däremot är det rekordmånga som frågar sig "Varifrån kommer vi?" och det behöver inte vara så bakåtsträvande som det kanske låter.

Carl Malmsten AB har låtit inredningsarkitekten Lars Bulow och formgivaren Anna Kraitz gräva i Malmsten-arkivet, där 2 000 skisser väntade. På mässan presenterar de nu en "Archive collection". Nätta, ljusa möbler som kommer att fungera lika bra i dagens små bostäder som i de 1930–1960-talsmiljöer de ursprungligen tillverkades för. Carl Hansen & Søn ger nytt liv åt Bodil Kjaers arkitektoniska möbelserie "Indoor Outdoor" från 1959 och Svenskt Tenn har i projektet "Heritage" låtit den numera stockholmsbaserade italienska designern Luca Nichetto inspireras av ett Josef Frank-mönster, vilket resulterat i en serie färgstarka glaslampor producerade på Nichettos forna hemö Murano.

Både dåtids- och framtidskoppling finns också i det projekt som genomsyrar årets mässa mest av allt: Nationalmuseums nyöppning efter fem års renovering. Museirestaurangen är nämligen ett av landets mest omfattande offentliga inrednings- och designuppdrag på decennier. Alltifrån möbler till vaser, lampor, porslin, bestick och glas nyritades för projektet, och på mässan lanserar många av de involverade producenterna respektive möbel för serieproduktion. Nationalmuseums restaurang var inte ett klassiskt inredningsuppdrag, i den meningen att det fanns en uppdragsgivare och en inredningsarkitekt. I stället handlade det om en typ av samarbete av sällan skådad magnitud. Projektet genomfördes av en löst sammanhållen grupp, bestående av inredningsarkitekterna Matti Klenell, Gabriella Gustafson och Mattias Ståhlbom, glasformgivaren och keramikern Carina Seth Andersson och grafiska formgivaren Stina

Löfgren. Men projektgruppen anlidade även ett tjugotal kollegor för att formge möbler och föremål, och de involverade i sin tur cirka 30 nordiska, mestadels svenska, producenter, stora som små.

Jag hoppas att den här modellen kan fungera som inspiration även för framtida offentliga uppdrag. Både inredningsarkitekturen och den svenska möbelbranschen skulle må bra av mer samarbete.

Utställningen "NM En ny samling" visas under mässan längst bort i A-hallen. Fronts roliga, böjbara lampa "Curve", som även syns i Zeros monter, tillhör mina favoriter, liksom Mathieu Gustafssons fyndiga spegel "Butler" för böjträfföretaget Gemla.

Trä, speciellt fur och gran, är som vanligt de mest förekommande materialen på Stockholm furniture fair. I mitt minne är det dock två i detalj genomförda möbler i ek som stannar kvar: Christian Halleröds mobila garderob för Tre Sekel och Stefan Borselius bokhylla "Ikon" för Stolab.

Men det jag framför allt bär med mig från årets mässa är de många skulpturala armaturerna. Inte minst till synes papperslätta "Virvel" av Ingegärd Råman för Örsjö och "Overlap" av Michael Anastassiades för Flos.

Missa inte heller de kinesiska arkitekterna och hedersgästerna Neri & Hu:s rumsliga installation i entréhallen. "The Unfoldning Village" lyckas faktiskt med konststycket att förmedla lugnet i en traditionell, asiatisk by, mitt i den hektiska mässmiljön.

Annica Kvint
kultur@dn.se "

"Universitet och högskola bortglömt av Stefan Löfven"

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 190208

Trots en utförlig regeringsförklaring av statsminister Stefan Löfven saknades i talet det område som utgör den största andelen av den offentliga sektorn – universitet och högskolor. Det finns en rad frågor, bland annat rörande otrygghet, karriärproblem och grundforskning, som regeringen måste ta tag i, skriver Leif Lewin, professor emeritus i statskunskap.

Det var med största spänning jag satte mig till rätta framför tv:n för att lyssna på Stefan Löfvens långa, för att inte säga, långgrandiga regeringsförklaring i slutet av januari. En gång i världen var regeringsförklaringarna korta och koncisa, ofta formulerade runt en bärande idé. Det vi nu fick höra var en utförlig och tämligen osystematisk katalog över tilltänkta konkreta åtgärder på så gott som alla samhällslivets områden, framförd i den ljusaste förtröstan att inga målkonflikter föreligger och inga oförutsedda händelser kommer att slå planerna över ända.

Men ett område saknades i regeringsförklaringen – universitet och högskolor – trots att de med sina 400 000 studenter och 75 000 anställda och en budget på 71 miljarder (varav 56 miljarder statliga pengar) utgör den allra största andelen av den offentliga sektorn. Vad mera är: det finns en lång rad olösta problem vid universitetet, som pockar på en lösning.

Låt mig nämna en handfull frågor, som en kraftfull regering borde ta itu med:

1. Karriären. Ingen arbetsmarknad uppvisar sådan otrygghet som universitetskarriären. Långt upp i 35-årsåldern kan anställda leva på korta, tidsbegränsade förordnanden. Under senare tid har man visserligen lappat och lagat för att komma ifrån de värsta bristerna men roten till det onda har inget statsråd velat ta i av rädsla för att utmana mäktiga krafter, ofta hemmahörande i forskningstunga miljöer inom medicin och teknik/naturvetenskap. Jag syftar på att forskning och undervisning utgör två olika karriärer.

Man anställs som undervisande lektor med den underförstådda förväntan att man ska köpa sig fri från sitt arbete genom att på egen hand skaffa sig forskningsanslag. Detta är en i högsta grad demoraliserande ordning, som ger undervisningen låg status och forskningen ständig stress. En enhetlig tjänst borde finnas vid universitetet, med möjliga karriärsteg, som innehåller både forskning och undervisning.

2. Finansieringen. Karriärproblemet sammanhänger intimt med finansieringen. Vid en internationell jämförelse är svenska universitet fattiga men råd och stiftelser rika. Någon djupare tanke finns inte bakom denna ordning utan den har snarast växt fram genom förhastade politiska åtgärder som löntagarfonderna vilka samlade stora belopp (som sedan måste användas till någonting), en högskattepolitik vilken föranlett stora entreprenörer att inrätta stiftelser (som måste ha ett syfte) samt en forskningspolitik som funnit det lättare att handskas med ett lydigt forskningsråd än med självständiga och besvärliga universitet. Situationen förvärrades för ett tjugotal år sedan genom den så kallade befodringsreformen, varvid professorskompetenta lektorer fick rätten att anställas som professorer. Reformen var emellertid ofinansierad. Utan egna basresurser tvingades de befodrade ut i konkurrensen om rådsmedel och alla blev missnöjda: de äldre professorerna som (med rätta) fruktade professorsinflation, de

befodrade därför att de fick sämre villkor än de äldre, de lektorer som inte blev befodrade och fick papper på att de inte dög samt alla yngre forskare som nu mötte hårdnande konkurrens om medlen.

För att karriärproblemet ska lösas måste finansieringen ses över, vilket en statlig utredning just haft till uppgift, och obalansen mellan universitet och forskningsråd ändras.

3. Per capita-ersättningen i utbildningen. Vad kostar en student?

Medicinare anses dyrast, därefter naturvetare och billigast humanister och samhällsvetare, för att ta några huvudområden, det finns andra grupper också och kostnaderna faller efter en mycket fingeraderad skala. Men det rätta svaret är faktiskt att en student helt enkelt kostar så mycket som anslaget medger. De allra flesta utbildningar skulle nämligen må väl av att innehålla experiment, fältarbeten, exkursioner. Hur ämnena klassas är mycket en slump, beroende på hur ett antal starka ämnesföreträdare agerade under den begynnande upprustningen av svenska universitet efter andra världskriget. Psykologi till exempel fick en stark laborativ inriktning och följaktligen något av en medicinarprislapp (inte en hel men ganska mycket) fast ämnet mycket väl kunde ha stannat som ett fattigt humanioraämne. Sociologi med samma laborativa behov fick däremot förbli ett underfinansierat samhällsvetarämne.

Ingenting utmanar emellertid etablerade intressen mera än en ändring av per capita-ersättningen till de olika utbildningarna. Jag har själv suttit i ett par statliga utredningar som försökt. Inte desto mindre är en ökning av utbildningsanslaget till svenska studenter i humaniora och samhällsvetenskap absolut nödvändig, åtminstone så att de kommer upp i samma nivå som i Norge och Danmark.

4. Grundforskningen. Grundforskning ställs ofta på ett missvisande sätt i motsats till tillämpad forskning. Sverige betecknas till exempel

som en ledande nation inom grundforskningen om cancer men ingen kan väl förneka att denna forskning också i hög grad är målinriktad och tillämpad? Problemet med denna distinktion är snarast att den lockar politiker som vill framstå som handlingskraftiga att göra så kallade satsningar på konkreta områden och kända namn. Sådana satsningar blir nästan alltid misslyckade. Den långt mera ansvarsfulla men mindre glamorösa uppgiften är att gradvis och uthålligt, steg för steg öka anslagen till fri och obunden forskning. Det är så, i bästa fall, den excellenta forskningen kommer fram.

5. Management. Slutligen hotar den nya förvaltningspolitik som kallas New Public Management (NPM) även universiteten, så som den förstört skolan, polisen och sjukvården. Det kan vara frestande för ett statsråd att tro sig kunna ”styra” med hjälp av denna modell och utvärderingar i dess anda men den statsmannagärning jag nu helst av allt skulle vilja se vore tvärtom att regeringen gick emot NPM och värnade fria och självständiga universitet med kollegiala styrelseformer.

Vid presskonferensen pekade den nya forskningsministern Matilda Ernkrans ut två prioriterade områden: distansundervisningen och samverkan med det omgivande samhället. Det förra är viktigt men kanske ändå inte det viktigaste. Det senare vet ingen människa vad det betyder men det har dessvärre ändå upphöjts till kriterium för anslag. Statsrådet nämnde också behovet att komma till rätta med den sneda rekryteringen till högskolan vad gäller klass, etnicitet och kön. Det gäller bara att se till att man inte utkämpar gårdagens krig. Den senaste statistiken visar att 57 procent av nybörjarna vid universitetet är flickor och 43 procent pojkar. Universitets jämställdhetsproblem är att vi håller på att förlora pojkarna.

Leif Lewin, professor emeritus i statskunskap, Uppsala universitet "

" Anders Ygeman: ”Det har framkommit fler brister”

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

"Svenska kraftnäts generaldirektör Ulla Sandborgh får lämna sin tjänst efter DN:s avslöjanden. Energiminister Anders Ygeman (S) kommenterar nu beslutet. Ett av skälen ska ha varit att Ulla Sandborgh har försäkrat regeringskansliet om att det inte funnits några ytterligare brister, trots att det visat sig vara felaktigt.

– Man har sagt att det inte skulle ha framkommit mer, men det har ändå framkommit fler brister, säger Anders Ygeman.

Svenska kraftnät har regeringens uppdrag att underhålla och utveckla stamnätet för den svenska elförsörjningen. DN har den senaste månaden granskat myndigheten och avslöjat flera oegentligheter. Det har bland annat handlat om konsultupplägg med uppenbara jävskopplingar och brister i säkerhetsskyddet.

Svenska kraftnäts generaldirektör Ulla Sandborgh får nu lämna sin tjänst. Beslutet fattades på ett regeringssammanträde på torsdagsförmiddagen. Det uppger energiminister Anders Ygeman för DN:

– Vi har fattat beslut om att förflytta Ulla Sandborgh till miljö- och energidepartementet där hon kommer att behålla sina löne- och anställningsvillkor, säger han.

Vad är skälet till att Ulla Sandborgh inte längre får vara kvar?

– Det beror dels på det som har framkommit där ju myndigheten har brustit i sitt säkerhetsarbete. Det har därmed uppkommit risker som hade kunnat undvikas om man hade följt regeringsbeslut och gällande

lagstiftning. Dels handlar det om hur man har kommunicerat dessa brister med regeringskansliet.

Bakgrunden är bland annat att Ulla Sandborgh under den senaste månaden vid upprepade tillfällen fått kontrollfrågor från ministern och departementet om huruvida det finns fler brister än de som framkommit. Hon ska då, enligt Anders Ygeman, ha försäkrat att det inte finns fler brister. Därefter har DN kunnat avslöja ytterligare oegentligheter, till exempel att utländska it-tekniker fått tillgång till känsliga styrsystem utan säkerhetsprövning enligt svensk lag.

– Kontrollfrågorna har ställts vid flera tillfällen, bland annat när Ibrahim Baylan träffade henne. Även senare av tjänstemän.

Hur har frågan ställts?

– Om det finns några fler saker som inte har framkommit. Det har gällt både säkerhetsbristerna och det andra. Sedan har det framkommit fler saker. Jag tycker att man ska vara försiktig med att skilja en generaldirektör från sina uppgifter. Det är ett svårt och utsatt jobb. Samtidigt måste man från regeringskansliet som uppdragsgivare kunna lita på att de svar man får från en myndighet är vederhäftiga. Det som fick bägaren att rinna över var alltså det om att utländska it-tekniker haft tillgång till styrsystem?

– Ja, och att det gjordes efter att hon hade försäkrat att det inte fanns något mer. Men sedan är det en samlad bild. Det är klart att det är flera saker som har framkommit i den granskning som Dagens Nyheter har gjort.

Hur har Ulla Sandborgh reagerat på beslutet?

– Hon hade önskat att få fortsätta som generaldirektör. Hon har naturligtvis reagerat negativt. Det har jag stor förståelse för. Det är få som tar emot ett sådant besked med större grad av optimism.

När lämnades beskedet?

– I närtid.

Var det i går (onsdag)?

– Jag vet inte om jag går in på det. Men det var i närtid.

Varför vill du inte gå in på det?

– Av respekt för dialogen mellan henne och departementet.

Men det var denna vecka?

– Ja.

Vidtar ni några andra åtgärder?

– Vi vidtar inte några fler åtgärder i nuläget. Det är klart att den tillträdande generaldirektören måste få göra sitt arbete.

Lotta Medelius-Bredhe är tillförordnad generaldirektör på Svenska kraftnät från och med i går, torsdag. Hon har varit finansråd och avdelningschef på finansdepartementet, och har en bakgrund som ingenjör.

Finns det något annat som framkommit rörande Svenska kraftnät som allmänheten ännu inte känner till?

– Jag känner inte till något ytterligare, men det betyder inte att jag kan vara hundra procent säker på att det inte finns något ytterligare. Jag känner inte till något mer.

Din kollega Ibrahim Baylan har KU-anmälts. Hur ser du på hans ansvar?

– Jag har ingen anledning att recensera min företrädare. Det är naturligtvis bra att KU får möjlighet att granska det här.

Bedömer du att något av det som har framkommit i vår granskning är olagligt?

– Det ska inte jag svara på. Det måste tillsynsmyndigheten Säkerhetspolisen bedöma. Om de får kännedom om något som är olagligt är de skyldiga att inleda en förundersökning. Såvitt jag vet har det inte inletts någon förundersökning.

Lars Hjalmered (M), ordförande i näringsutskottet, säger till DN att han tycker att regeringens beslut är rimligt, men att en rad frågetecken kvarstår:

– Det löser inte grundproblemet med de problem som har uppmärksammats, inte minst inom säkerheten. Frågorna om regeringens förehavande i frågan kvarstår även om man byter ut myndighetschefen. Det har funnits säkerhetsproblem på både Transportstyrelsen och Svenska kraftnät – och jäv har funnits både på Svenska kraftnät och och Statens fastighetsverk. Detta väcker frågor om regeringens förmåga att styra myndigheterna.

Kristoffer Örstadius
kristoffer.orstadius@dn.se "

" Frågan som fick generaldirektören Sandborgh på fall: ”Finns det mer?”

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Från misstänkt vänskapskorruption till säkerhetsbrister som äventyrar Sveriges elnät. DN har avslöjat en rad missförhållanden på Svenska kraftnät. Här är berättelsen om granskningen som på torsdagen fick regeringen att peta generaldirektören Ulla Sandborgh.

Det är den 11 januari. Energiministern heter Ibrahim Baylan och mitt emot honom sitter Ulla Sandborgh, generaldirektör för Svenska kraftnät.

Baylan ställer en direkt fråga till sin generaldirektör:

– Finns det mer?

Generaldirektören försäkrar att det inte finns några fler brister.

I början av december inkommer ett kvalificerat tips till DN:s krypterade tjänst DN Granskar. Här kan privatpersoner och visselblåsare göra tidningen uppmärksam på olika oegentligheter i samhället.

En normal vecka inkommer ett hundratal tips via tjänsten. Men meddelandet om Svenska kraftnät sticker ut. Det innehåller omfattande dokumentation och DN kan med hjälp av offentlighetsprincipen begära ut dokument, mejl och protokoll som bekräftar bilden av en myndighet vars problem tycks vara stora.

Den 8 januari publicerar DN starten på en omfattande granskning av myndigheten. Den första artikeln handlar om misstänkt jäv vid upphandling av konsulttjänster. Den andra om att myndighetschefen bett sina kollegor att förhålla information om en kraftig höjning av

priserna i stamnätet till efter valet i september, ”för att inte stöta sig med departementet”.

Den 9 januari hålls ett internt chefsmöte på Svenska kraftnät, efter DN:s första publiceringar. Ett 40-tal personer deltar. Mötet leds av Ulla Sandborgh. Cirka tio minuter in i mötet får säkerhetsskyddschefen ordet:

– Det har kommit en hel del frågor från DN kopplade till registerkontroller och säkerhetsprövningar.

Han fortsätter:

– Det har inte skrivits något om det än. Men det kanske kommer. Vi får väl se.

Det är det tredje avslöjandet i DN:s granskning som gör tjänstemännen på regeringskansliet bekymrade på allvar. Det handlar om brister i säkerhetsskyddsarbetet och för omedelbart tankarna till sommaren 2017, då DN:s uppgifter om brister vid upphandling av it-system hos Transportstyrelsen leder till att två ministrar får lämna regeringen. Några dagar senare blir en av dem chef över myndigheten Svenska kraftnät: Socialdemokraternas Anders Ygeman.

I en intervju med DN:s Karin Eriksson första dagen som minister uttrycker han – i relativt återhållsamma ordalag – en viss oro för vad som hänt på Svenska kraftnät.

– Det finns många allvarliga anklagelser, säger han och fortsätter:

– Jag vill först ha möjlighet att sätta mig in och se vad som faktiskt har hänt. Jag vill inte kommentera en svensk myndighet på basis av medieuppgifter.

Men än så länge understryker han, liksom hans företrädare Ibrahim Baylan tidigare gjort, att generaldirektör Ulla Sandborgh har regeringens fulla förtroende.

DN:s publiceringar väcker stor uppmärksamhet inne på myndigheten. I allt högre takt fylls tipskorgen med nya, graverande uppgifter om brister i framför allt säkerhetsarbetet och efterlevandet av hanteringen

av offentliga handlingar. I en särskild funktion på myndighetens intranät får medarbetare ställa kritiska frågor till ledningsgruppen, som besvarar oron:

”Jag har sett på intranätet att förtroendefrågan varit uppe men jag vill ändå understryka att vad jag hör i organisationen är att förtroendet för ledningen är helt borta. Redan vid den senaste medarbetarundersökningen var det på en oroväckande låg nivå. Går det att återställa?”, skriver en medarbetare.

Ledningen svarar: ”Att det nu råder brist på förtroende för ledningen är förståeligt och ledningsgruppen inser också att det kommer att ta tid att bygga upp ett förtroende igen.”

Den sista januari kan DN presentera helt nya uppgifter om slarv med säkerhetsskyddet hos Svenska kraftnät. Det är den amerikanska it-jätten General Electric som visar sig ha fått tillgång till styrsystemet för stamnätet för el i Sverige – utan säkerhetsprövning enligt svensk lag. Det är ett mycket känsligt system, klassat som av betydelse för rikets säkerhet. Teknikerna skulle i praktiken kunna störa Sveriges elförsörjning. Det är samma typ av system, industriella styrsystem, som utnyttjades i de uppmärksammade hackerattackerna i Ukraina år 2015 och 2016, då landets elnät slogs ut.

Såvitt DN kunnat erfara är det nu Ulla Sandborghs öde avgörs. Hon har på direkt fråga från ansvarig minister lovat att det inte finns fler skandaler på myndigheten. DN har också konfronterat henne med ännu opublicerade uppgifter om att myndigheten underlåtit att informera regeringen om bristerna. Tidigt hösten 2017 fick Ulla Sandborgh en tydlig varning från medarbetare om att it-teknikerna inte var säkerhetsprövade enligt svensk lag och att ett säkerhetsskyddsavtal snarast behövde upprättas. Vid tidpunkten stod säkerhetsskyddsfrågor högt på dagordningen i samhällsdebatten i Sverige efter turerna på Transportstyrelsen. Ändå åtgärdades inte problemen med teknikerna i USA förrän drygt ett halvår senare.

På torsdagsförmiddagen, den 7 februari, beslutade regeringen formellt att skilja Ulla Sandborgh från sin tjänst. Anders Ygeman kommenterade själv hennes inställning:

– Hon hade önskat att få fortsätta som generaldirektör. Hon har naturligtvis reagerat negativt. Det har jag stor förståelse för. Det är få som tar emot ett sådant besked med någon större grad av optimism.

Josefin Sköld

josefin.skold@dn.se

Kristoffer Örstadius

kristoffer.orstadius@dn.se "

"Fakta. Svenska kraftnät

Svenska kraftnät är en statlig myndighet som drivs som ett affärsverk under Miljö- och energidepartementet. Huvudkontoret ligger i Sundbyberg.

Myndigheten ansvarar för att underhålla och utveckla det svenska stamnätet för el. Den ansvarar också för den operativa driften av stamnätet och utlandsförbindelserna.

På stamnätets kraftledningar transporteras el från vind-, vatten- och kärnkraftverk till regionala och lokala nät som för elen vidare till elanvändarna via lokalnäten.

Svenska kraftnät är dessutom landets elberedskapsmyndighet. "

" Så vill C forma budgeten

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Sänkta arbetsgivaravgifter, mer stödpengar till bönder och ekonomiska morötter för hushåll som gör en klimatomställning. Så ser Centerns prioriteringar ut i budgetförhandlingarna med regeringen.

Samtalen inför vårändringsbudgeten är redan i gång. Det innebär att januariavtalet mellan S-MP-regeringen och Centerpartiet samt Liberalerna ska förvandlas från ett skrivet dokument till praktisk politik. För de två borgerliga partierna handlar det om att få betalt för skilsmässan från Alliansen.

Det finansiella svängrummet för 2019 begränsas av skattesänkningar som M och KD redan har genomdrivit med stöd av SD. Men Centerns ekonomisk-politiska talesperson Emil Källström har ändå tydliga förväntningar på vårens budgetförhandlingar. Han ser ett reformutrymme på i alla fall "några miljarder".

– Vi ser det här som den första kontrollstationen för januariavtalet och vi kommer att vilja ha leverans på centerpolitik, säger han.

Emil Källström pekar ut tre områden där Centern vill se reda pengar i vårändringsbudgeten: jobb och företagande, klimatomställningen samt landsbygden.

När det gäller företagen handlar det i första hand om sänkta arbetsgivaravgifter. Emil Källström vill ännu inte precisera hur men pekar på kända C-förslag som avdrag för sommarjobbare och nyanlända som två möjliga vägar att gå.

Bönderna som drabbades av sommarens torka behöver också få pengar i vårändringsbudgeten, anser Centern, utöver de stödpaket som redan har lanserats. Emil Källström hoppas också på någon mer

framåtsyftande landsbygdssatsning, exempelvis vägunderhåll eller bredband.

Klimatet är det tredje området som C driver i den pågående budgetförhandlingen.

– Vi vill se satsningar som gör det enklare för hushållen att ställa om. Det kan handla om solpaneler på taken eller laddstolpar vid garageuppfarten. Där har vi en rad förslag och några tror jag att vi kan leverera redan till våren, säger Källström.

Hans Rosén

hans.rosen@dn.se "

"Sänkt skatt och minskade klyftor ingen enkel ekvation"

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

"Trots stora skattesänkningar tror finansminister Magdalena Andersson (S) att 73-punktsöverenskommelsen kan genomföras utan att gräva stora hål i statsfinanserna. – Som prognoserna ser ut ryms detta inom det reformutrymme som uppstår under mandatperioden, säger hon.

Magdalena Andersson är en av de ministrar som får störst ansvar för att genomföra förslagen i uppgörelsen mellan S, C, L och MP. Som finansminister kommer hon att behöva driva igenom stora inkomstskattesänkningar – trots att hon i valrörelsen varnade för att sådana urholkar den svenska välfärden.

Ett första steg blir att avskaffa den så kallade värnskatten, något som gynnar personer med höga inkomster. Men avtalet med C och L slår också fast att ytterligare skattesänkningar väntar.

– Det kommer att bli en del utöver värnskatten. Men en del av det kommer att bekostas av ökad miljöstyrning i skattesystemet. Sedan har vi därutöver skattereformen där det finns möjligheter att både ge och ta när det gäller höjda och sänkta skatter, säger Magdalena Andersson. Vad tror du väljarna tycker som lyssnat på att det inte ska bli stora skattesänkningar?

– De jag möter är fullt medvetna om att S inte fick egen majoritet. För att landet skulle få en regering var partiet tvunget att både ge och ta. Uppgårelsen omfattar flera kostsamma förslag, hur kommer det att påverka statsfinanserna?

– Vår bedömning är att den här reformagendan ryms inom det utrymme som bör uppstå under mandatperioden. Men vi får följa utvecklingen och se till att genomföra den i den takt som ekonomin tillåter.

Har vi råd med allt detta när det samtidigt har genomförts stora inkomstskattesänkningar via M+KD-budgeten?

– Det är klart att det hade varit lättare om M+KD-budgeten inte hade röstats igenom. Men det är de förutsättningar vi har och det visste vi när vi slöt januariavtalet.

Välfärden kommer att behöva mer pengar när befolkningen blir äldre – hur ska det gå att lösa samtidigt som skatten sänks?

– Vår bedömning, som delas av Finanspolitiska rådet, är att det program vi har i avtalet ryms inom det reformutrymme som uppstår under mandatperioden. Vi ska naturligtvis leva upp till överenskommelsen och där finns 20 miljarder till kommuner och landsting. Därutöver finns specifika satsningar på sjukvård, cancervård, ambulansvård och ytterligare resurser för att öka jämlikheten i skolan.

Men måste inte något få stryka på foten när inkomstskatterna ska sänkas?

– Fast det visste vi om när vi gjorde januariavtalet. Det var inte en överraskning som kom efteråt. Sedan vet vi att det kan hända saker i ekonomin och i så fall får vi återkomma till det och se hur vi ska hantera det då.

Ni vill både utjämna klyftorna och samtidigt sänka skatterna, hur går det ihop?

– Det är precis det som vi kommer att sätta oss och diskutera nu. Det är klart, att ska man sänka skatten för människor med höga inkomster måste man hitta andra sätt att se till att personer med låga inkomster antingen också får skattesänkningar eller stöd på annat sätt. Eller att

man på annat sätt ökar skattebidraget från dem som har lite högre inkomster.

Ser du någon risk att de ekonomiska klyftorna i stället ökar?

– Det är tydligt nedskrivet i överenskommelsen att klyftorna ska minska. Ekvationen är inte alldeles enkel men det är fullt möjligt. Det handlar om att antingen kompensera personer med lägre inkomster på ett eller annat sätt eller att människor med högre inkomster betalar lite högre skatt på annat sätt.

Ja, vad ska då beskattas i stället?

– Det är precis det vi ska sätta oss och diskutera med dem som vi har den här överenskommelsen med.

Hur ser du på ökad kapitalbeskattning?

– Det är också en av de frågor som vi kommer att diskutera. Det som är viktigt och det som vi är överens om är att få en bra fördelningsprofil. Det kan man få på olika sätt. Kapitalskatterna kan vara ett sätt men det kan också finnas andra sätt.

Bör skattekvoten öka eller minska?

– Det har vi inte uttalat. Det är fullt möjligt att genomföra en skatte-reform som är neutral i sin omslutning. Men man kan också välja något annat.

Hur ser du på fastighetsskatten?

– Det var inte oproblematiskt med fastighetsskatten så som den var utformad. Men det är alldeles för tidigt att säga var en sådan här diskussion om skatterna kommer att landa. Det finns nog inte någon fråga som inte något parti kommer att lyfta.

Hur ser du på ökad beskattning av konsumtion?

– Det är också en sådan fråga som kommer att lyftas. Om du vill – förhöra mig på alla skatter får du gärna göra det men jag kommer att vara lika tråkig i svaren på alla.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se "

"Fakta.

Vårändringsbudgeten är en möjlighet att justera statsbudgeten för innevarande år. Just i år innebär den ett första tillfälle för regeringen att tillsammans med samarbetspartierna C och L förverkliga några delar ur januariavtalet. Vårändringsbudgeten brukar läggas fram i april tillsammans med vårpropositionen. Hur det blir i år är inte helt klart. I september varje år lägger regeringen fram en komplett budgetproposition med förslag för hela det kommande året. Statsbudgeten för 2019 bygger tills vidare på det förslag från M och KD som röstades igenom i december med hjälp av SD. Detta är utgångspunkten för den kommande vårändringsbudgeten. Det som inte kan ändras förrän till nästa årsskifte är genomförda inkomstskattesänkningar, exempelvis det sjätte jobbskatteavdraget. "

" Partitopp i Liberalerna lämnar sitt uppdrag

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Han var en av de främsta kritikerna mot Liberalernas uppgörelse med Socialdemokraterna. Nu lämnar Mats Persson uppdraget som ekonomisk-politisk talesperson.– Jag kan inte administrera januariöverenskommelsen efter att ha jobbat väldigt tydligt mot att Liberalerna skulle ingå det avtalet, säger Mats Persson (L).

Dagen efter att Liberalernas partiledare meddelat att han lämnar sin post kommer besked om ytterligare ommöbleringar i partitoppen. Mats Persson, Liberalernas ekonomisk-politiska talesperson, var en av de främsta kritikerna till att inleda regeringssamarbete med S.

Mats Perssons linje i regeringsförhandlingarna var att L borde släppa fram Ulf Kristersson (M) som statsminister. Att ingå samarbete med Socialdemokraterna riskerar leda till att L försvagas ytterligare, menar han. Redan nu balanserar L på riksdagsspärren och ett samarbete vänsterut kan innebära att allmänborgerliga väljare överger partiet. – På längre sikt är jag också rädd för att detta innebär att det blir svårt för den samlade borgerligheten att återta makten. En utveckling där borgerligheten klyvs i en konservativ och en liberal del försvårar för de liberala partierna att långsiktigt förändra Sverige, säger Mats Persson.

Mats Persson säger att han inte lämnar sitt uppdrag i affekt utan att det sker som en konsekvens av det ställningstagande han gjorde under hösten. Han kommer att behålla sin riksdagsplats.

– Jag vill vara en del av mitt parti och ta ansvar för att lyfta oss ur det mycket utsatta läge som vi befinner oss i. Jag känner också ett ansvar för de personer som har personkryssat mig till riksdagen. Ny ekonomisk-politisk talesperson för Liberalerna blir Johan Pehrson, nu rättspolitisk talesperson. Även Johan Pehrson var öppet kritisk mot att Liberalerna skulle ingå regeringssamarbete med S.

Hans Olsson
hans.olsson@dn.se "

" Viktor Barth-Kron: Även Socialdemokraterna har ett vägval att göra

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Stefan Löfvens konfliktminimering fungerade oväntat länge, men nu börjar tiden till slut hinna ikapp. Den storslagna lanseringen (DN Debatt 4/2) av en socialdemokratisk internopposition, "Reformisterna", har i veckan väckt både buller och entusiasm i den regeringsbärande Rörelsen.

Från världen utanför är reaktionerna mer avmätta: Vänsterfalangen kommer inte att få något inflytande, det brukar de inte få. Eller: Det är taktiskt slugt av S-ledningen att regissera sin egen opposition, det har de gjort förr.

Vi får väl se. Det "nya politiska landskap" som det brukar pratas om gäller faktiskt också för Socialdemokraterna.

Det är lätt att glömma, men innan SD:s tillväxt, flyktingkrisen och -Alliansens följande vedermödor blev de helt dominerande berättelserna om svensk politik så fanns det andra. En av de mest dramatiska historierna handlade just om Socialdemokraterna, och kulminerade runt år 2011 när först Mona Sahlin och sedan Håkan Juholt sköts ned och bort från partiledarposten.

Det handlade inte bara eller ens främst om bittra personstrider. I botten fanns en betydligt större fråga, om vilken typ av parti Socialdemokraterna egentligen skulle vara på 2000-talet:

Ett socialistiskt parti, som skulle satsa på att rulla tillbaka marknadiseringen av Sverige och i stället öka det offentligas makt över samhällsutvecklingen?

Eller ett i grunden socialliberalt parti, som visserligen gillade och förvaltade välfärdsstaten, men som sökte sitt nya politiska projekt på andra, enligt tidsandan mer moderna håll?

Ingen liten konflikt. Så stor, visade det sig, att den enda lösningen blev att inte låtsas om den.

In kom därför Stefan Löfven, och med honom ett slags minsta gemensamma nämnarens socialdemokrati: Vi ska inte sänka skatten. Helst inte höja den heller, men försöka öka sysselsättningen och lägga de överskott som förhoppningsvis uppkommer på resurstillskott till välfärden.

Det fungerade oväntat länge. Socialdemokraterna kunde först sitta still i båten medan alliansregeringen förlorade valet 2014 till SD, och fick sedan fyra års ytterligare respit genom decemberöverenskommelsen. Så länge S kunde styra i ett rödgrönt block var Löfvenmodellen rätt praktisk – man behövde oftast inte tycka så mycket själva. Det räckte med att balansera V:s socialistiska strävanden och MP:s gröna halvliberalism för att nå ett resultat som alla i partiet kunde leva med. Men så var det ju det där med det nya politiska läget.

Det har pratats mycket om Alliansens kollaps den här vintern, men mindre om det rödgröna blockets upphörande. Trots att det senare ställer de inblandade partierna inför minst lika stora frågor som det första.

Socialdemokraterna nådde exempelvis sitt mål om ”samverkan i mitten”, men det var de liberala partierna som kom att präglade innehållet. Varför det blev så är en relevant diskussion. C och L hade visserligen ett tacksamt förhandlingsläge, men de hade också betydligt fler tydliga åsikter med sig till bordet.

En framförhandlad balanspunkt mellan V och MP kanske blev lagom socialdemokratisk, men en balanspunkt mellan MP, L och C blir Jan Björklund på friluftsseminarier. Vilket nu har bevisats.

Det finns socialdemokrater som är helt okej med det, som tycker att en bra roll för partiet framöver är att bejaka en socialliberal agenda och om möjligt driva den i regeringsställning.

Men det finns också andra, som inte har gett upp tanken om att Sverige kanske ändå ska ha en bred och relevant vänster, med systemförändrande ambitioner och med sikte på framtida majoritet. Att stå på bägge dessa fötter kommer i längden inte vara möjligt. Om eller när striden blir på allvar kommer den att bli betydligt blodigare än veckans uppvisning i godmodig oenighet, och man bör nog inte ta för givet vem som står kvar när dammet lagt sig.

Viktor Barth-Kron

viktor.barth-kron@dn.se "

" Misstänkt mutbrott på Migrationsverket

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

En anställd på Migrationsverket utreds misstänkt för mutbrott, rapporterar SVT. Detta efter att den anställda bland annat skrivit följande i ett mejl till en asylsökande: "Det finns ingen handläggare. Om du ger mig 100 000 kronor så ska jag se till att ge dig en handläggare."

Den anställda själv säger att det var för att skoja med en kollega, och att mejlet skickades av misstag. Den asylsökande personen som fick meddelandet valde att anmäla det till Migrationsverket.

TT "

" Nordeas nya fokus: Ta hand om kunderna

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Nordea lanserar sig nu som en mer kundfokuserad bank med stora satsningar på it. Det är budskapet utåt när Torbjörn Magnusson tar över rodret efter avgående ordförande Björn Wahlroos.

Helsingfors.

Det som skulle bli en presentation av Sampo-koncernens bokslut för 2018 blev i stället Nordea-show på Hotel Palace i Helsingfors. Allt fokus var på styrelseordförande Björn Wahlroos besked om att avgå som ordförande i Nordea.

Beskedet följer Nordeas kvartalsrapport, som var den sämsta sedan 2002 och lämnade vissa ägare missnöjda. Bland andra Christer Gardell, från aktivistfonden Cevian, kritiserade ledningen hårt i en intervju med Dagens Industri på onsdagen. Bankens vd Casper von Koskull, som utnämndes av Björn Wahlroos 2015, ansågs sitta löst. Wahlroos ersättare blir Torbjörn Magnusson, som samtidigt avgår som vd för försäkringsbolaget If och kliver upp i vd-posten på hela Sampo-koncernen.

Samos nuvarande vd Kari Stadigh går samtidigt i pension.

Alla tre var i Helsingfors på torsdagen.

– Det här blir förmodligen min kortaste presentation av ett årsresultat någonsin, sade Stadigh.

Enligt Wahlroos har tronbytet inom Nordea planerats åtminstone sedan i september.

– Jag hade kunnat stanna ett år till men den här ordningsföljden har varit inbyggd i systemet redan en tid och därför är det väl bäddat när

Torbjörn Magnusson tar över. Det kommer en tid i livet när det är dags att trappa ner, säger han.

Wahlroos fortsätter som ordförande i Sampo-koncernen och höll också i övrigt i rodret under stora delar av presskonferensen. När journalisterna var tröga med att ställa sina inledande frågor konstaterade han:

– Jag älskar finska presskonferenser. De har inte förändrats på tio år. Både Wahlroos och Magnusson slår tillbaka spekulationer om att Casper von Koskulls position är hotad.

– De senaste tre åren har Casper drivit igenom stora reformer när det gäller vår regelefterlevnad, och det har kostat. Det är också en förklaring till det blyga resultatet vi ser nu. Jag har varit orolig för att Casper varit pressad, och det har han också varit. Men det är en typisk svensk journalistisk kultur att spekulera i chefers positioner när ett bolag inte gått så bra som det har gått, säger Wahlroos.

Magnusson:

– Nu går Nordea in i en mer kundorienterad fas och Casper är en fantastisk person att jobba med kundrelationer.

Sampo är storägare i Nordea och på den punkten förändras inget. Nordeas färsk flytt till Finland påverkas inte heller.

– Det viktigaste här är faktiskt att Torbjörn blir vd för Sampo, ett bolag som äger största delen av Nordea, säger Wahlroos.

Nordea har haft stora bekymmer när det gäller kunderna under de senaste åren. Bankens kopplingar till Panamaläckan speglades troligtvis i en undersökning från hösten 2017 där endast 6 av 10 Nordeakunder var nöjda med sin bank, vilket är historiskt låga siffror för Nordea. Andra siffror från Statistiska centralbyrån visade en kundflykt när det gäller bolån i fjol.

Magnusson ser 2019 som ett år då Nordea närmar sig kunderna igen.

– Det tycker jag är spännande i den här fasen som vi är i nu. Bolaget har nått en större stabilitet när det gäller regelefterlevnad än för tre år

sedan. Det har varit vårt stora fokus och nu har vi mer tid och resurser att lägga på kunderna.

Enligt Wahlroos har Nordea nu anpassat sig till nordiska och framför allt europeiska regelverk.

– Det fanns inga alternativ. Det här klubbade jag igenom redan hösten 2015 och vi lade alla resurser på det.

Enligt honom inleddes arbetet redan före Panamaläckorna 2016, som visade att kunder med relationer till Nordea varit inblandade i olika brevlådeföretag.

– Vi hade 139 kunder som samtidigt var kunder hos advokatbyrån Mossack Fonseca. Bara en av dessa var skandinav och inte ens han var skattepliktig i Norden. Ur vår synpunkt var Panamaläckan oschysst när det gällde hur Nordea framställdes, säger Wahlroos.

Som ekonom vill han inte spekulera i hur ett förestående Brexit kommer att synas på den nordiska marknaden.

– Jag har haft tusen teorier och ingen av dem har varit rätt. Därför har jag inte längre någon teori, säger han.

Philip Teir

philip.teir@gmail.com "

" Lasse Swärd: Volvochefen pressad av utebliven bonus och försenade elbilar

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Sällan har väl avståndet mellan högsta ledningen och verkstads-golvet känts så stort som i går: Platsen: Volvos cars eleganta visningslokaler i Kungsträdgården: Vd Håkan Samuelsson presenterar nytt rekord i antal sålda bilar, omsättningen rusade och rörelsevinsten blev 14 miljarder kronor – lite drygt!

Samtidigt: Torslandafabriken, där de anställda slet extra hårt i fjol för att bygga extra många bilar för att lindra effekterna av handelskriget mellan USA och Kina – därifrån hördes bara djupaste besvikelse och upprördhet.

Deras bonus uteblev.

Hårt pressad om detta på presskonferensen som följde efter årsrapporten sade Håkan Samuelsson:

– Detta är verkligen inget som vi önskat kommunicera, jag förstår helt och fullt de anställdas besvikelse. Jag hade nog reagerat precis likadant själv.

Han förklarade att en bonus, för att vara rättvis, måste vara baserad på ”finansiella storheter, väl definierade ingångströsklar” och att Volvo cars i fjol inte uppfyllde de målen. Och då blir det ingen bonus. Det gäller självklart för alla inom Volvo cars, sade han.

En annan fråga som han besvarades av var elektrifieringen, att den går så sakta.

I juli 2017 lovade Håkan Samuelsson att Volvo cars skulle ta ledningen i omställningen genom att från år 2019 utrusta alla nya bilar med en elmotor.

Det var en ytterst försåtligt formulerad pressrelease som fick många att tolka det som att Volvo skrotar bilar med enbart bensin- och diesel från 2019, det vill säga redan i år.

Verkligheten var en helt annan, Formuleringen gällde *nya* bilar i betydelsen helt nya modeller.

Men, invänder vän av ordning, hur ska man då tolka den senaste modellnyheten Volvo V60, en ny modell, som häromveckan lanserades i en ny version och som väntas svara för en betydande andel av försäljningen: V60 Cross country?

Under provkörningen fanns den bara tillgänglig med bensindrift! Och återförsäljarna kan i dagsläget bara demonstrera bilen – med diesel! Håkan Samuelsson lät aningen ångerfull när han påmindes om vad som utlovats.

– Det är klart jag önskar att omställningen kunde ha gått fortare. Men man ska komma ihåg att vi har gått från att sälja en halv miljon bilar, varav 90 procent varit dieseldrivna. I fjol ökade försäljningen av våra laddhybrider kraftigt.

– Cross countryn visades i fjol höst och vi visste ju då att den blir den sista bilen. Sedan kommer elektrifieringen i form av mildhybrider och senare i år kommer Polestar 2, den första elbilen och kort därefter följer en elversion av XC40. (Polestar är Volvos sportbilmärke, DN:s anm.)

– Ser vi fram till år 2025 räknar vi med att hälften av försäljningen är rena elbilar, resten hybrider av olika slag.

På frågan om den svåra bristen på batterier i förhållande till efterfrågan svarade han så här:

– Ja, det är en kritisk del. Vi kommer att tillsammans med Geely jobba med antal partner för att garantera den kapacitet vi behöver.

– Batterierna kommer att vara den största kostnadsandelen, så det är mycket viktigt att vi säkrar det på ett kostnadseffektivt sätt.

– Vi har också haft svårt med komponenter för våra twin-engine (Volvos laddhybrider, DN:s anm), men vi lyckades ändå göra 40 000 bilar i fjol, ett ganska bra steg.

Trots vinsten på drygt 14 miljarder kronor och försäljningsuppgångar på alla viktiga marknader, även där konkurrenter backade, så väntar nu tuffare tider med en intensiv jakt på kostnader, är budskapet.

Prispressen ökar, särskilt i Kina, och effekterna av handelskriget – om det fortsätter – är svåra att förutse.

Håkan Samuelsson igen:

– Marknadsförutsättningarna för 2019 är osäkra, vi har bland annat handelskonflikten och Brexit och inbromsningen i Kina.

– Det är därför svårt att ge prognoser, men vi har det bredaste produktutbudet i historien och det ser jag som en mycket stark faktor för oss.

– Men den fortsatta prispressen, särskilt i Kina, måste vi möta på olika sätt, förklarade han.

Även personalneddragningar?

– Nej, det ser jag inte, svarade han.

Inte i dagsläget.

Lasse Swärd

lasse.sward@dn.se "

" Fakta. Volvos resultat

Volvo Cars rörelseresultat för fjärde kvartalet landade på 4,5 miljarder kronor, plus 25 procent jämfört med motsvarande period 2017.

Nettoomsättningen ökade med 20 procent till 73,0 miljarder kronor och försäljningen steg med drygt 7 procent till totalt 169 700 bilar, jämfört med motsvarande period ett år tidigare. "

" Rekordmånga bostäder läggs ut till försäljning på nytt

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

I januari återpublicerades rekordmånga bostadsannonser på Hemnet. – Det är ett tecken på en trögare marknad, säger Staffan Tell, talesperson bostadssajten.

Nästan en tredjedel av alla bostäder som lades ut på Hemnet i januari hade legat ute tidigare. Därmed slog januari rekordsiffran från december, då 28 procent av annonserna hade publicerats tidigare.

– Det som leder till återpubliceringar är misslyckade affärer. Det tyder på att man har försökt sälja sin bostad men inte fått det pris man vill ha, säger Staffan Tell.

Sett till statistiken för hela riket hade 32 procent av de bostäder som lades ut funnits på sajten tidigare. Av de bostäder som var till salu i Stockholms län hade 36 procent legat ute tidigare. För Västra Götalands län var siffran 25 procent och i Skåne län 27 procent.

– Det är ett tecken på en trögare marknad. Bankernas krav på att man säljer först kan leda till en situation där säljarna tar tid på sig, säger Staffan Tell.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se "

" Allt mer pengar läggs på strömmade tjänster

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Svenskarna lägger allt mer pengar på medietjänster som strömmad film och musik. I snitt spenderade hushållen 450 kronor i månaden förra året. Störst är suget efter rörlig bild där ökningen var nästan 20 procent på ett år, enligt analysföretaget Mediavision. Rörlig bild står för två tredjedelar av den totala mediekonsumtionen, där digital betal-tv är den största utgiften.

”Det är de prenumerationsbaserade videostreamingtjänsterna som står för den största ökningen. Men även tjänster inom ljud når höga nivåer, till exempel ljudbok- och musikstreaming-tjänster”, skriver Natalia Borelius på Mediavision. Analysen baseras på intervjuer med 3 000 personer i åldrarna 15–74 år.

TT "

" Nytt rekord i skillnader i inkomst

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Sveriges 50 toppdirektörer tjänade i genomsnitt 21,6 miljoner kronor 2017. Det motsvarar 59,2 löner för industriarbetare – eller 83 löner för vårdbiträden, visar LO:s årliga rapport.

– Och när värnskatten slopas får de ytterligare 67 000 kronor i månaden, säger LO:s ordförande Karl-Petter Thorwaldsson. H&M:s vd Karl-Johan Persson tjänade drygt 158 miljoner kronor 2017, inklusive kapitalinkomster. Rederijätten Stenas vd Dan Sten Olsson tjänade drygt 165 miljoner och Lundbergföretagens koncernchef Fredrik Lundberg nästan 490 miljoner.

Det är visserligen tre vd:ar som sticker ut i mängden, konstaterar LO i sin årliga rapport. Genomsnittet för Sveriges 50 toppdirektörer, där endast fyra kvinnor ingår, landade på 21,6 miljoner kronor 2017. Men bara det motsvarar ändå 83 löner för vårdbiträden, 80 löner för städare eller 59,2 löner för industriarbetare. Ett rejält hopp från 55,1 industriarbetarlöner 2016, kommenterar LO:s ordförande Karl-Petter Thorwaldsson.

– Och samtidigt säger de till oss när vi kommer in i avtalsrörelsen att det inte finns löneutrymme för mer än 2,5 procent. Det är en ohygglig omoral från den här gruppen.

Inkomstklyftorna var som lägst i början av 1980-talet, då vd:arna på de svenska storföretagen hade inkomster motsvarande drygt nio industriarbetarlöner i genomsnitt. Nu är skillnaderna större än någonsin, förklarar LO-ordföranden.

TT "

" Ensamhet är lika skadligt som fetma – så bryter du isoleringen

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Vi svenskar lever ensammast i världen. En halv till en miljon människor uppskattas vara ensamma i Sverige i dag. Fyrtio procent av våra hushåll är ensamhushåll, och två av tre personer som är 60 år eller äldre bor ensamma. Var sjätte svensk upplever att de inte har någon riktig vän och uppåt 4 procent uppger att de är socialt isolerade, visar en undersökning från SCB.

En sammanställning av 148 olika forskningsstudier visar att ofrivillig ensamhet skadar oss lika mycket som rökning och fetma. Detta är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem som bör tas på fullaste allvar. Många som blivit äldre känner stor ensamhet i sina hem runt om i landet. Kanske har man förlorat både partner och vänner, har barn som bor en bit bort eller har nog med sina egna liv. Det skapar ofta en stor reell ensamhet bland våra gamla.

Vi människor är flockdjur och skapta för att befinna oss i någon form av gemenskap med andra. Vi har biologiska system som är utvecklade för att vi ska överleva och som reagerar på hotsituationer. Förr i tiden var det förenat med fara att vara ensam. Vi fungerar likadant i dag, hotsystemet reagerar på ensamhet, vi klarar oss inte så bra utan en flock.

Ensamhet är alltså ett hot som alarmsystemet reagerar på. När vi upplever ofrivillig ensamhet och isolering riskerar vi att ha ett lågintensivt, kroniskt påslag av stresssystemet i kroppen och det ger till slut olika symtom.

Enligt Filip Fors, forskare vid sociologiska institutionen vid Umeå universitet, får den som är mycket ensam ett ökat stresspåslag av hormonet kortisol, vilket i sin tur kan leda till hjärt- och kärlsjukdomar som högt blodtryck, hjärtinfarkt och stroke. Även den psykiska ohälsan påverkas av ensamhet och isolering. Sömnproblem, depressioner och oro är vanligt bland personer som är mycket ensamma.

Och det finns fler hälsorisker med ensamhet: Risken för typ 2-diabetes och demens ökar. Sömnproblem är vanligt bland personer som känner sig socialt isolerade. Immunförsvaret försvagas vilket gör att kroppen får svårt att hantera bakterie- och virusinfektioner. Den kognitiva förmågan försämras, det vill säga minne och inläring.

Men det finns mycket man själv kan göra för att förebygga och minska den ofrivilliga ensamheten:

Öka de sociala kontaktytorna. Det kan vara att anmäla sig till någon aktivitet, skaffa hund och gå dressyrkurser eller fråga efter sällskap vid hundpromenader, volontärbeta – då kan man både hjälpa andra och träffa nya människor.

Träna sig på att uppmärksamma rädslor eller skamkänslor när det handlar om kontakt med andra, och utmana dem i små steg: våga fråga till exempel en kollega om en kopp kaffe eller en granne om en promenad.

Leta på internet efter sajter som handlar om att träffas, hitta nya vänner, göra aktiviteter med andra. Dessa sajter har blivit fler de senaste åren och det finns även människor som anordnar nyårsfester och midsommarfirande för ensamma personer.

Berätta om din ensamhet och hur du upplever den – chansen är stor att du upptäcker att fler har det som du.

Bjud in dig själv till vänner. Se det som att du gör dem en tjänst – människor blir lyckliga av att få dela med sig och göra gott för andra.

Iza Ullmark, skribent och hälsopedagog "

" Färdtjänstens chaufförer är snökaosets hjältar

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Snöröjning. Färdtjänstens chaufförer är snökaosets hjältar där de släpar på oss rullstolsburna, baklänges genom höga isiga snövallar, för att komma ut till Färdtjänstens fordon och tillbaka hem igen.

Utanför min port på Södermalm i Stockholm ligger en hög snövall mellan trottoar och gata. Trottoaren har inte plogats sedan det förra snöfallet och alla upplogade vallar och snöhögar ligger kvar, nu frusna till is. På trottoaren finns en isig upptrampad gångstig, betydligt smalare än en rullstol eller rullator. Att ta rullatorn och försöka gå och handla mat är inte att tänka på.

Utan färdtjänstens chaufförer, dessa snökaosets hjältar, skulle jag inte kunna ta mig till träning, sjukhus och rehab eller ha något socialt liv utanför hemmet över huvud taget. Stadens ansvariga är lika förvånade varje år, trots vinter-OS-ansökan, att det snöar i Stockholm och det är uppenbart att snöröjning för fotgängare inte prioriteras.

Man plogar gatan och lägger upp snövallarna på trottoaren, och där får de ligga i hopp om att våren ska komma.

Jerry Ramnitz, tillfälligt rullstolsburen efter en fallolycka inomhus "

" Vindkraft ett undermåligt sätt att producera el

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Energi. De återkommande strömavbrotten på Gotland har stort pedagogiskt värde. Varje gång får vi en handfast påminnelse om hur undermålig vindkraft är som elproducent. Gotland är fullproppat med vindkraft och det blåser nästan jämt.

Ändå blir ön nedsläckt på sekunden om fastlandskabeln av någon anledning inte levererar ström.

Utan ständig tillgång till reglerkraft är vindkraften oanvändbar. Det gäller både på fastlandet, havet och på Gotland.

Einar Fjellman, Ängelholm "

”Vi märker en ökad förväntan på att barn ska sova hela natten”

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

"Många föräldrar blir oroliga om barnen har svårt att somna eller vaknar på nätterna. Ta det lugnt. Alla barn är olika och det går inte att säga när eller hur länge barn i en viss ålder måste sova, säger psykologerna Liv Svirsky och Kristoffer Bothelius.

En mamma får ständigt höra att hennes dotter som är åtta år måste sova nästan halva dygnet – annars får hon för lite sömn. Det här stressar mamman något oerhört eftersom dottern aldrig vill somna klockan åtta på kvällen.

En tonårspojke vill inte sova över hos sina kompisar och inte åka på ett sommarläger. Han tycker att det är kul att vara där på dagarna – men så kommer kvällen. Han är inte mörkrädd och har inte hemlängtan, men är så orolig för att inte kunna somna.

I den nyutkomna boken ”God natt! Om små och stora barns sömn” (Natur & Kultur) varvar psykologerna Liv Svirsky och Kristoffer Bothelius råd till trötta föräldrar med vetenskapliga fakta. De vänder sig till föräldrar med små barn, skolbarn och tonåringar.

– Det finns böcker som handlar om förskolebarn och om vuxna, men inga som tar upp hela åldersspannet noll till arton år. Behovet av sömn skiftar liksom råden om vad man kan göra om det uppstår sömnproblem, säger Liv Svirsky.

En del böcker bygger mest på föräldrars egna erfarenheter. Liv Svirsky och Kristoffer Bothelius har försökt samla ihop all forskning på området och utifrån det beskriva vad som kan fungera i olika situationer, säger de.

Att sömn är viktigt, både för stora och små, är ingen nyhet. Människan sover upp till en tredjedel av sitt liv och under sömnen sköljs avfallsprodukter bort från hjärnan, något som inte är möjligt när vi är vakna. Sömnen ger oss återhämtning och för ett spädbarn är det den viktigaste aktiviteten.

Bra kosthållning och motion är viktigt för att vi ska må bra – liksom god sömn. Men till skillnad från de två första faktorerna går det inte att ”presterar” god sömn, konstaterar Liv Svirsky och Kristoffer Bothelius. Vi kan inte tvinga oss själva eller våra barn att sova bra – men vi kan skapa bra förutsättningar för en god sömn.

Under senare år tycks oron för barns sömn ha ökat. I alla fall att döma av alla mer eller mindre desperata frågor på olika föräldraforum. Liv Svirsky märker också att fler vänder sig till henne för att få stöd och hjälp kring barnens sömn.

– Men beror det på att problemet ökat i omfattning, eller på föräldrars alltmer stressade situation som gör att de inte orkar med barn som är vakna ett par timmar mitt i natten? I dag är det inte heller ett lika stort tabu att söka hjälp när ett äldre barn har sömnproblem, säger hon. Kristoffer Bothelius berättar att det tidigare inte funnits särskilt mycket forskning om hur barn sover. Det är först under de allra senaste åren som det kommit mer faktabaserade studier om barns sömn.

– Det vi vet är att barn i Sverige och i de flesta länder i dag sover mindre än förr, men ändå inte lika lite som barn i Östasien. Forskarna där misstänker att den främsta orsaken till den kraftiga minskningen i till exempel Sydkorea och Hongkong är kraven på att prestera bra i skolan, och att barnen där ofta sitter uppe och pluggar till midnatt. Om sömnstörningar, som exempelvis orolig sömn och ”nattnärrädd”, har blivit vanligare hos barn vet man egentligen inte eftersom man inte forskat om det tillräckligt länge. Men den kulturella synen på sömn kan ha skiftat – och då också synen på vad som är allvarliga sömnproblem.

I USA ska barnen i tidig ålder själva somna in i ett eget rum för att bli självständiga individer. Medan det i Japan däremot ses som självklart att barnen ska sova med resten av familjen för att känna sig trygga. I många länder finns inget val, där måste barnen långt upp i åren sova i samma rum som sin mamma och pappa.

– Hos svenska föräldrar märker vi en ökad förväntan på att deras barn ska somna snabbt och sedan sova på egen hand hela natten, säger Kristoffer Bothelius och Liv Svirsky. Men barn är olika och det finns inga universaltips som fungerar för alla. Det finns inte något som heter ”så här sover ett barn normalt”.

Därför kan en del föräldrar också bli stressade över råd i stil med ”gör så här så blir allt bra”, menar de två psykologerna. För hur känns det när man har gjort precis som man ”ska” och det ändå inte fungerar?

– Råd som bygger på egna erfarenheter kanske passar en del, men vi har försökt ta reda på vad den moderna forskningen kommit fram till. Barn har olika temperament och sover på olika sätt, konstaterar Kristoffer Bothelius. För föräldrar gäller det att hitta en modell som passar just för deras situation.

Hur utvecklas då sömnen när barnet blir äldre? Ett spädbarn har sömncykler som är ungefär femtio minuter långa. När det sovit en knapp timme befinner de sig i ytlig sömn och vaknar om det är hungrigt. Att riktigt små barn vaknar ofta är därför mer regel än undantag.

Sömncyklerna blir med tiden allt längre, först i tre- till femårsåldern är de lika långa som hos vuxna, det vill säga mellan 90 och 110 minuter. Under arbetet med sin sömnbok intervjuade Liv och Kristoffer olika specialister, exempelvis om sömn och adhd eller autism, och om sömn och olika sjukdomar hos barn.

En sista fråga till de två psykologerna som skriver om sömn och barn. Har ni egna barn och hur sover de?

– Jag har tre barn, svarar Kristoffer. Precis som alla barn har de olika sömnbehov och dygnsrytm och det har vi föräldrar fått anpassa oss till.

– Jag har ett barn som tycks ha ganska litet sömnbehov, svarar Liv. Under de första åren väckte det mitt intresse för det här med små barns sömn och det bidrog faktiskt till att boken kom till, en önskan om att som förälder kunna få mer vederhäftig information.

Liv Svirsky och Kristoffer Bothelius är legitimerade psykologer och legitimerade psykoterapeuter, båda med kbt-inriktning. Hon möter ofta barn och unga på sin mottagning. Han arbetar med smärtrehabilitering i Uppsala, men forskar också om sömn och sömnproblem och har doktorerat i ämnet.

Thomas Lerner

thomas.lerner@dn.se "

"Råd till föräldrar som är oroliga för sitt barns sömn.

1 Tänk på att alla barn är olika och behöver olika mycket sömn. Det finns inget som heter ”normalt” sömnbehov – inte ens för barn.

2 Ingen blir sjuk av att ha sovit dåligt en natt – inte heller ett barn eller en tonåring. Trots varnande rubriker i olika tidningar och tidskrifter. Lugna det större barnet med detta.

3 Föräldrar har ofta orealistiska förväntningar på hur länge och lugnt deras små barn ska sova. En del är vakna på natten, en del inte.

4 Försök ha en fast läggtid varje kväll. Det underlättar för både barn och föräldrar. På kvällen och natten är det viktigt att det är mörkt i rummet. Men en nattlampa är helt ok.

5 Försök att ha tydliga kvällsrutiner: ett bad, en lugn stund på rummet i lite dämpat ljus och så en godnattsaga. Lyssna till samma vaggvisa varje kväll. Det finns vetenskapligt stöd för att det underlättar för barnet att somna.

6 Försök att inte överföra din oro till äldre barn genom att till exempel säga att ”du måste sova nu, alla barn gör det och sover du inte blir du för trött i skolan”.

7 Om barnet ska börja sova i egen säng eller i ett eget rum – tänk på att det kan ta tid att vänja sig vid de nya rutinerna.

8 Om sömnproblemen upplevs som stora och allvarliga, kontakta bvc, skolsköterskan, vårdcentralen eller bup.

Källa: ”God natt! Om små och stora barns sömn” (Natur & Kultur)”

" Biljettkontrollerna stoppas där trafiken inte fungerar

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Tunnelbanetrafiken mellan Brommaplan och Fridhemsplan havererade på torsdagsmorgonen med stora köer och förseningar som följd. Trafikförvaltningens ledning hade under dagen ett krismöte med trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M) på grund av veckans omfattande kollektivtrafikproblem. – Jag ser väldigt allvarligt på detta. Det har varit en riktig eländesvecka, säger Kristoffer Tamsons.

På torsdagsmorgonen totalhavererade både Nockebybanan och tunnelbanans gröna linje i västerort efter ett ställverksfel vid Fridhemsplan. Stoppet fick svallvågseffekter på resterande morgontrafik, med bussar som dirigerades om från sin vanliga rutt för att bli ersättningsbussar för tunnelbanan, förseningar och svårframkomliga vägar.

Ett stort antal morgontrafikanter trängdes på hållplatserna för att komma på överfulla ersättningsbussar. Många resenärer gav upp försöken och gick i stället.

Även tunnelbanans blå linje hade bekymmer under morgonen med stopp på linje 10 och 11, som orsakades av ett växelfel.

Störningarna var de senaste i raden av kraftiga trafikproblem för det regionägda bolaget. I början av veckan var det pendeltågen och busstrafiken som drogs med förseningar och inställda avgångar.

Problemen förklarades då med väderlek, underlag – samt sjukskrivningar och vabbande pendeltågspersonal.

På grund av svårigheterna hade trafikförvaltningens ledning ett krismöte på torsdagen. Med var bland annat SL:s vd Caroline Ottosson och trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M), som är ytterst politiskt ansvarig.

Region Stockholm har nu tagit fram en åtgärdsplan för att liknande situationer inte ska uppstå igen. Det handlar bland annat om ytterligare ekonomiska resurser till underhåll, bättre krisberedskap, stabilare kommunikation i verksamheten samt utvärderingar av hur underhållsarbetet genomförs.

– Jag är allt annat än nöjd med veckans trafik. Det har varit en riktig eländesvecka. Tidigare i veckan hade vi problem med väder och vind, och på torsdagen med infrastruktur, säger Kristoffer Tamsons (M), trafikregionråd, och fortsätter:

– Tillsammans har det skapat en situation som inte är hållbar.

Förtroendet för SL har skadats. Vi har skjutit till 276 miljoner kronor till underhåll för SL jämfört med i fjol. Vi ska minimera risken för att sådant här händer igen.

Kristoffer Tamsons säger att SL i framtiden inte kommer genomföra biljettkontroller där trafiken inte fungerar som den ska.

– Jag har snappat upp att det uppfattats störande, och vi har bett vår leverantör att undvika det. Det är inte rimligt att man genomför biljettkontroller där trafiken inte fungerar. Men det betyder inte att fuskåkare åker fritt sådana dagar.

Kommer SL-resenärer få någon kompensation för veckans störningar?

– Den bästa kompensation som finns är att vi står på tårna och inte går hem från jobbet förrän alla problem är åtgärdade, säger Kristoffer Tamsons.

Felet i tunnelbanan förklaras med att ett ställverk som underhölls under natten inte fungerade som det skulle. Det ledde till att trafikledningen inte fick kontakt med tågen.

– Vi gör mängder av planerade underhållsinsatser varje natt. Oftast går det bra, men det gjorde det inte vare sig i måndags eller i dag. Vi kommer utreda vad som hänt, säger Caroline Ottosson, vd på SL.

Hur kan ett underhållsfel leda till så stora problem?

– Det finns vissa back up-system, men det är något vi ska kolla noggrannare på. Systemet är komplext och sitter ihop och i dag gick det inte som det skulle. Jag har fortsatt förtroende för vår underleverantör, men vi måste gå igenom vad som har hänt.

Tidigare i veckan var det problem på pendeltågen på grund av sjukdom och vabbande anställda. Hur ser du på det?

– Vår operatör hade personalbrist på en linje, vilket gjorde att man reducerade trafiken. Kör inte leverantören den trafik vi beställt får de inte betalt för den, säger Caroline Ottosson.

John Falkirk

john.falkirk@dn.se

Juan Flores

juan.flores@dn.se

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Bombhotat flygplan tvingades återvända

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Ett flygplan på väg från Arlanda till Nice bombhotades på torsdagsförmiddagen. Planet fick återvända till Arlanda där passagerarna evakuerades på landningsbanan.

Efter att flight DY4321 mot Nice vänt i luften ovanför Vetlanda taxade planet till södra änden av Arlandas östra landningsbana.

Säkerhetsvakter spärrade av en bilväg som leder fram till banan.

Utryckningsfordon befann sig också på plats i närheten av flygplanet som omringades av en handfull polisbilar, samt en passagerarbuss. Strax innan klockan 13 kunde passagerare börja lämna flygplanet i grupper och vandra norrut längs landningsbanan med sina väskor. De sista passagerarna eskorterades bort av polisen strax efter klockan 13.30.

Charlotte Holmbergh Jacobsson, presschef på Norwegian, bekräftade att samtliga passagerare kunde evakueras och föras till Arlanda-terminalen av polis. Flygbolaget väntade in polisens besked gällande passagerarnas fortsatta resande.

Strax efter klockan 16 meddelade Charlotte Holmbergh Jacobsson att en ny avresetid var planerad.

– Nu har man satt en avgångstid som är 22. Vi förstår att det är lång tid för passagerare som är drabbade men vi måste följa alla regler och säkerhetsföreskrifter, säger hon.

Delar av det svenska simlandslaget befann sig ombord på det bombhotade planet. Coachen Carl Jenner berättade för DN att passagerarna hade förts till en vänthall .

Eva Nilsson, presstalesperson på polisen, bekräftade att samtliga passagerare skulle förhöras av polisen.

– De personer som har varit på plats kommer att förhöras eftersom de kan ha uppgifter som är av betydelse för utredningen, så gör man alltid. Det tar ganska lång tid eftersom det är ganska många människor i det här fallet, säger hon.

Men strax efter 18.30 kom beskedet att vittnesförhören med passagerarna var avslutade och att allt bagage hade genomsökts. Hotet mot planet ska ha uttalats strax efter att det aktuella planet lyft från Arlanda. När personalen på planet fick information om hotet vände de. Planet landade vid 11.13 och befann sig i luften i omkring en timme, uppger Norwegian.

– Vi fick ett samtal via SOS alarm klockan 10.46 om att ett flygbolag utsatts för ett hot. Vi vet inte när eller från vem, det är naturligtvis det vi kommer utreda, säger polisens presstalesperson Towe Hägg.

På planet befann sig 163 passagerare och en besättning bestående av sex personer. En av passagerarna är landslagssimmaren Simon Sjödin som är på väg till en tävling i Nice.

– Osäkerheten är det som har varit jobbigast. Vi hade åkt en halvtimme när de sa att det var ett hot mot planet och de var tvungna att vända om. Först kopplade man inte riktigt allvaret i det hela, men när vi sedan vände tillbaka förstod man att det var på riktigt, säger han. Den regionala insatsstyrkan – i dagligt tal ofta kallad en piketstyrka – skickades till platsen. Enligt polisen finns inga uppgifter om skadade personer.

Polisen har inlett en förundersökning gällande grovt olaga hot.

Ivan Solander

ivan.solander@dn.se

Adam Svensson

adam.svensson@dn.se

Anders Bolling

anders.bolling@dn.se "

" Ullberg (S): ”Hur har det kunnat gå så långt?”

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

"När Karolinska universitetssjukhuset måste spara en miljard är det ett rekordartat underskott. Verksamheterna på Karolinska, som i dag har stor brist på personal och vårdplatser måste nu skära ännu mer för att få en budget i balans. – Jag undrar hur det har kunnat gå så långt, och vilken information Moderaterna har fått? säger oppositionslandstingsrådet Erika Ullberg (S). Finansregionrådet Irene Svenonius (M) avböjer intervju.

I september låg Karolinska universitetssjukhusets prognosticerade underskott på en halv miljard. Men när styrelseordförande Håkan Sörman kommenterade innehållet i sjukhusets årsrapport, som styrelsen ska besluta om på måndag, stannar underskottet på 822 miljoner kronor och under 2019 är sparbetinget 1,1 miljard. Styrelsen har tagit fram ett sparprogram på 420 miljoner som innebär att 400 tjänster ska bort.

Oppositionslandstingsrådet Erika Ullberg konstaterar att sjukhuset måste ha tappat kontrollen över ekonomin under hösten.

– När nu detta redovisas är underskottet det dubbla. Jag undrar vilken information Moderaterna har fått, och varför man inte slagit larm tidigare, säger Erika Ullberg.

Vänsterpartiets sjukvårdspolitiska talesperson Jonas Lindberg, säger att han inte är förvånad över att sjukhusets ekonomi är i djup kris:

– Modellen har ju införts av konsulter, vilket i sig har drivit upp kostnaden. Sedan är även modellen kostnadsdrivande då det är en chefstung organisation där mångas ansvar och roller krockar med

varandra. Vi kommer att ställa en fråga till Irene Svenonius på regionfullmäktige på tisdag om hur sjukhuset ska kunna öppna fler vårdplatser när samtidigt 400 tjänster ska bort. Nu gäller det att ta politiskt ansvar, säger Jonas Lindberg.

Men ansvariga finansregionrådet Irene Svenonius (M) och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (L) vill inte låta sig intervjuas om den ekonomiska krisen i regionens störst verksamhet och tillika arbetsplats. Båda regionråden hänvisar till att regiondirektören ska återkomma med en analys av sjukhusens verksamheter innan de gör politiska bedömningar.

Erika Ullberg tycker att det är allvarligt att företrädare för det blågröna styrets företrädare avböjer att uttala sig:

– Patienter, personal och skattebetalare förväntar sig att det blågröna styret tar ansvar och uttalar sig om en så stor och central verksamhet. Det är anmärkningsvärt om de bara vill uttala sig om goda nyheter, säger oppositionsregionrådet Erika Ullberg (S).

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se

Amanda Dahl

amanda.dahl@dn.se

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se "

" Tele2 arena 19.00. För två sekunder sedan flög det en plastmugg med Norrlands guld över mig

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

En närgången doft av öl ligger i luften. För två sekunder sedan flög en plastmugg med Norrlands guld över både mig och övriga som står i hejarklacken. När bollen går i mål jublar alla i kör. Mörka röster sjunger i takt att deras lag är bäst.

Fotboll har aldrig legat i mitt intresse. Trots att min italienska pappa försökte få mig att sparka boll som barn. Jag minns att han skrek rakt ut i luften när Italien vann VM 2006. Själv suckade jag och la mig tidigt den kvällen.

I motsats till mig är min pojkvän ett passionerat fotbollsfan. Han har aldrig missat en match och bär alltid sin laghalsduk med stolthet. Och vad gör man inte för kärleken? Känslorna är tillräckligt starka för att han ska lyckas släpa med mig på en match.

Väl på plats sjunger människor i alla åldrar medan parketten skakar när folk hoppar upp och ned samtidigt. Blickarna följer bollen. Själv lutar jag mig mot närmaste vägg och bevakar dramatiken framför mig. Machokultur, svordomar och våld är något som präglar min bild av evenemangen. Men helt plötsligt svävar tankarna i väg till kvällen då jag såg Iggy Pop på Gröna lund.

När första låten spelades ropade jag rakt ut i publikhavet. Längst fram vid kravallen sjöng tusentals besökare med i raderna. Varje mening satt perfekt och snart bildades det en känsla av samhörighet. När publiken

bakom mig tryckte sig närmare kändes det som att vi blev en och samma person.

Längre bak började två personer att bråka när någon försökte trängas. Blickarna vände sig för en kort stund mot konflikten. Men fort byttes de arga rösterna ut mot gitarriffet inför nästa låt.

Medan min pojkvän köper ett årskort för fotbollsmatcher lägger jag pengarna på konsertbiljetter. När jag ser fotbollsanhängare bilda en samhörighet, genom ramsorna och sporten, slår en fråga mig. Är vi verkligen så olika varandra?

Raffaella Lindström

raffaella.lindstrom@dn.se"

"Raffaella Lindström är reporter på Dagens Nyheter och behöver be sin pojkvän om ursäkt för en fördomsfull bild av fotbollsmatcher. "

" Gulddraken 2019: De kan bli bästa kafé

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

På måndag koras Stockholms bästa krogar, kaféer och barer. De nominerade i kategorin kafé gör allt rätt, serverar kaffe, sötsaker, lunchrätter och mackor av högsta klass – ofta på hembakat bröd. Där kan man hänga från tidig morgon in på sena eftermiddagen, eller bara bli stammis för sin morgonkopp.

Bullar & Bröd

Valhallavägen 65, 08-12 15 61 10, bullarochbrod.se

Med en takhöjd som gör det lätt att andas, och där doften av nybakt från den imponerande stenugnen letar sig hela vägen upp till taket, bjuder Bullar & Bröd på atmosfär och bakat av högsta klass.

Detta på en del av Valhallavägen som inte hör till de mysigaste, och där bussarna märks mer än den närliggande Lill-Jansskogen. Morgonfrallor och dinkelbröd, kanelbullar och småkakor, kompletteras med fräscha sallader och lunchmat som gör oss belåtna hela dagen. Här umgås vi gärna i många timmar, och hit kommer vi gärna tillbaka. Exempel från menyn: Sallad med bresaola och parmesan, 129 kr.

S:t Paul bageri

Sankt Paulsgatan 24,

08-21 22 21, st-paul-bageri.business.site

Kafé- och bageritåta Mariatorget har fått en stark utmanare. S:t Paul bageri huserar i Blooms gamla lokaler och har på kort tid blivit Söders hetaste fikaställe.

Inredningen är trendigt avskalad, luftig och lite nybrutal men lyckas ändå skapa en inbjudande känsla. Alla bröd, bakverk och kakor är av

hög kvalitet och med en imponerande variation. Det finns något för alla smaker och preferenser.

Engagerade frukostätare är i sjunde himlen, här finns stans godaste sortiment av chiapuddingar, yoghurtbägare med krispiga nötter, juicer och krämiga smoothies.

Exempel från menyn: Semla, 42 kr.

Fosch artisan pâtisserie

Löjtnantsgatan 8, 08-528 000 77, fosch.se

Allt fler tycks hitta till Fosch, på en något undanskymd gata bakom Musikhögskolan. Det är bara att gratulera dessa besökare.

Fjolårets Gulddrakevinnare fortsätter att leverera samma jämna, höga kvalitet, från de magnifika bakelserna – rena konstverk av lika delar estetik och smak – över hemgjord frukostgranola och frasiga croissanter, till mättande lunchsoppor och kaffe.

I en stressig tid njuter vi särskilt av det behagliga lugn som råder i den rundade lokalen, där dagsljuset (så snart det finns något) flödar in genom stora fönster.

Exempel från menyn: Grillad macka ”tryffel-kyckling”, 98 kr.

Gast

Rådmansgatan 57, 08-27 02 22, gastcafe.se

Japp, kafé-febern fortsätter. I snart varje gathörn i city kokas espresso och latte. Av varierande kvalitet.

De som hittat till Gast med Spökparkens grönska på andra sidan panoramarutorna återvänder på goda grunder. Här finns utöver förstklassiga kaffevarianter några av innerstadens läckraste bakverk, mackor och sallader (och på helgerna syndigt höga pannkakstravar under slevar av blåbär, lönnsirap och mascarpone).

Det pigga urvalet utländska kaffebordsböcker och den internationella personalen skänker dessutom en fika här en viss Shoreditch-vibb, fast adressen är Rådmansgatan.

Exempel från menyn: Beetroot hummus toast på rostad dansk råg med dukkah och fetaost, 55 kr.

Café Pascal Södermalm

Skånegatan 76, 08-525 047 01, cafepascal.se

För två år sedan vann Café Pascal Gulddraken. Nu har de tre syskonen från Linköping också lyckats exportera sitt succékoncept från Vasastan till Södermalm.

I Urban Delis gamla surdegsgbageri i Sofo har Café Pascal snabbt blivit en ny mötesplats för kräsna lokalbor och tillresta kaffekonässörer.

Detta kombinerade bageri och kafé erbjuder läckra bröd, utsökta bakverk, lunchrätter och kaffe från mikrorosterier.

På kort tid har nya Pascal lyckats skapa en urban och trivsamt mötesplats i en enkel och stilren miljö.

Exempel från menyn: Portabellotoast, 100 kr.

Vår definition av kategori kafé

Ett Stockholmskafé gränsar i dag till både krog och bar. För att nomineras måste helheten inte bara vara bra utan genomtänkt. Miljön ska ha en tydlig identitet, frukostpaket och lunchsoppa ska tåla en jämförelse med budget- och medelpris-restauranger. Och så vägs kärleken till kaffet in, förstås.

Regerande mästare

Fosch artisan pâtisserie

Löjtnantsgatan 8, 08-528 000 77, fosch.se

Motivering: Först är det bakverken man fastnar för, små läckra konstverk. Men när man lyfter blicken är det tydligt att hos vinnaren i kafékategori går samma hantverksskunnande igen i allt från frukostfrallor och sallader till semlor med glimten i ögat. "

" Gulddraken 2019: De kan bli bästa krog budget

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

De nominerade i kategorin krog budget visar att det går alldeles utmärkt att erbjuda en stor matupplevelse utan att det kostar skjortan. Bland de nominerade finns bland annat ett trivsamt öl- och-pizza-hak, ett ambitiöst mackställe och en efterlängtat satsning på snabba fiskrätter.

Mahalo Vasastan

Odengatan 26, 08-428 71 628, mahalosthlm.se

Som fyrbåkar i februarimörkret bländar Mahalos färgsprakande vegoskålar så här års. Här serveras illande grön mat. Ofta skapad med råvaror från lokala och småskaliga företag. Det har gått tre år sedan starten, i dag finns denna veganfavorit både på Odengatan och på Hornsgatan. Kö till borden och matsedelns veganburgare, granna smoothieskålar toppade med färsk frukt, frasiga falafelbollar, sötpotatisfrittar, överdådiga salladsskapelser och chokladstinna brownietårter har det varit länge. Det räcker med ett besök för att förstå varför.

Exempel från menyn: "Vinterviken", misorostad aubergine, syrad rödkål, avokado, edamame och fänkålssallad på en bas av sesamgrönkål och svart ris, 129 kr.

Omnipollos hatt

Hökens gata 1A, 072-287 22 24, omnipolloshatt.com

Den som vill njuta innerstadens allra bästa pizza just nu (med fenomenalt hembryggt öl därtill) och råkar befinna sig på Götgatsbacken har himmelriket runt hörnet, på Hökens gata 1. Viktig detalj: På Omnipollo är det nästan jämt knöckfullt. Har du bråttom får

du snällt äta vid bardisken. Det är inget problem. Du kommer flina lyckligt efter första tuggan. Ur vedugnen dras ett tiotal pizzavarianter fram. I barkranarna finns ett dussin hantverksöl, dessutom serveras ett bra urval alkoholfria drycker. Det är jädrikt svårt att hitta något bättre sätt att spendera två hundralappar. Exempel från menyn: Pizza med tomat, - buffelmozzarella, pimientos de padron, färsk chorizo, 125 kr.

Scandwich

Vattenledningsvägen 44, 0735-31 33 93, scandwich.se/stockholm
Gudomligt goda mackor utlovar de tre småländska bröderna bakom denna originella matsal i Midsommarkransen. Det är ingen överdrift. Alla brödsvisor lastas överfulla med matiga godsaker i sällsynt klipska kombinationer.

Närande kombinationer av glaserade revben, kimchimajo, rödkåls-coleslaw och vitlöksrostad broccoli bärs fram för karnivorer. För vegogästerna rågade mackor toppade med krispig svamp, marinerad feta, rostad mandel och rödbetor (den knep silvermedaljen i mack-SM häromåret). Samtliga varianter mättar en svulten hockeyback och kostar en dryg hundralapp. Ja, du läste rätt.

Exempel från menyn: Mackan "Beta (näst) bäst" med bland annat krispig svamp, svarvade gulbetor, vinägerbakad lök, rostad mandel och persiljemajo, 110 kr.

Soyokafé

Sofielundsvägen 7, 08-999 876, kafe.soyokaze.se

Lyxiga Soyokazes trivsamma bakficka vid tunnelbanestationen Blåsut är ett strålande exempel på att man kan servera kvalitativ mat till humana priser utanför tullarna. Oavsett om man äter en lunchsushi för en dryg hundralapp, testar kockens smakprov på menyns bästa bitar eller slår till på en hel avancerad avsmakningsmeny får man råvaror av bästa slag.

Mer ovanliga fisksorter finns tillgängliga liksom den eftertraktade wagyu-biffen som ofta utnämns till köttvärldens rolls royce.

Naturligtvis serveras också moderkrogen Soyokazes underbara och sockerfria ris, som bara det gör det värt att vallfärda till förorten. Exempel från menyn: Kockens val av 11 bitar maki och nigiri, 160 kr.

The Fishery Brunkebergs torg

Brunkebergstorg 14, 08-641 01 00, thefishery.se

Stockholm har sannerligen inte varit bortskämt med bra fisk i snabbmatsform – men nu finns The Fishery, vars snabba mat har en kvalitet långt över snabbmatens. Friterat fras eller gravad regnbåge, calamares med pickles eller värmande fisksoppa – hos Malin Söderström och hennes kolleger lagas alla rätter med en omsorg och generositet som vi blir helt lyckliga av, och gärna avnjuter med ett glas bubbel i den enkla, men harmoniskt stilrena lokalen.

Att den gudsfrögätta baksidan av Gallerian har förärats en filial av The Fishery bidrar till förädlingen av denna fram till nyss sorgliga plats i city.

Exempel från menyn: Krispig fisk med lisapotatis, crudité och dipp, 115 kr.

Vår definition av kategori krog budget

Stockholm vimlar numera av små enkla matställen. De nominerade ska servera god, vällagad mat, men det kan lika gärna vara en enkel ståservering med begränsade öppettider, smart gatumat eller en bra burgare så länge vi trivs och har trevligt.

Regerande mästare

Brisket and friends

Upplagsvägen 18, 08-20 20 70, brisketandfriends.se

Bakom den ruffiga ytan serveras genuin och smakrik lunch och brunch av ett slag vi verkligen inte är bortskämda med. De smaskiga, smältande möra köttstycken vi äter här motiverar väl den extra restid som krävs för att ta sig ut till "dieseldalen". "

inser ni att ett besök på Hantverket är en helhetsupplevelse som få andra restauranger kan jämföra sig med.
Exempel från menyn: Svampsmörgås med kryddost, löjrom, smulad gräddfil, dill och rågbröd, 185 kr.

Videgård

Sturegallerian/Humlegårdsgatan 17, 08-519 422 72, videgard.se
I en varm och stilren atmosfär, i en lokal som – tack och lov – inte ger minsta vink om att vi befinner oss ovanpå en shoppinggalleria, avnjuter vi Videgårds omsorgsfullt tillredda rätter.

Det är vackert gjort. Serveringarna görs med råvaror med högsta fräschör och estetisk finess, inspirerade av Japan och Peru och med tonvikt på hav, med stänk av chili och lime.

Erik Videgård är en veteran i branschen, och har nu än en gång visat att han vet hur en restaurang av internationell klass ska drivas.

Exempel från menyn: Fast meny Nikkei, 525 kr, med bland annat yuzu posset med citron och matchapuder.

Vår definition av kategori krog mellan

Mellankategorin rymmer alltifrån enkla kvarterskrogar till ambitiösa krogkoncept som håller en hel kväll. Även prisspannet är brett, och även om man kan få betala en slant för en komplett måltid på de dyrare ställena kan man komma betydligt billigare undan genom att göra rätt val på de billigare.

Regerande mästare

Kagges

Lilla Nygatan 21, 08-796 81 02

kagges.com

Motivering: Bra mellanpriskrogar finns det gott om. Men vinnaren i kategorin sticker ut – inte minst tack vare sitt goda humör. Här serveras vi vacker, vällagad och ekologiskt medveten mat på lokala, ofta gröna, råvaror och vi längtar ständigt tillbaka."

" Gulddraken 2019: De kan bli bästa krog lyx

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Här är kategorin med stora upplevelser, både vad gäller mat, dryck och service. Samtidigt bjuder de nominerade i kategorin krog lyx på stor bredd – här finns så väl sushi som vegetarisk mat i världsklass och exempel på det nordiska köket.

Nisch

Dalagatan 42, 08-94 91 13, nischrestaurant.com

Pyttelilla Nisch bjuder på lika vackra som sublima serveringar.

Färgsprakande eleganta. Kaxigt självsäkra.

Dessutom finns i denna ljusa lokal med plats för blott trettio ätande en särdeles talang för modiga vinval som får rätterna att levitera i gommen. Allt detta åstadkommer köksfolket under ledning av Claes Björling och servisen på ett så trivsamt sätt att en kväll här känns som att bli bjuden på nordisk finmat hos en bästis, en som förläst sig på Marco Pierre Whites kokböcker.

Husets sextifyrgradiga ägg i lödig buljong och jalapeno-olja är argument nog för en bokning.

Exempel från menyn: Menu No 21, 6 rätter, 755 kr med bland annat "beef-oyster-ress".

Gastrologik

Artillerigatan 14, 08-662 30 60, gastrologik.se

När somliga restauranger i den här viktklassen blir alltför sakrala, visar Gastrologik att en matupplevelse är allra bäst när vi ges tillfälle att umgås.

Här, i hjärtat av Östermalm, håller rätterna som bärs in absolut toppklass, men vördnaden för råvarorna, med tonvikt på närodlat och ekologiskt, är för den skull inte större än respekten för gästerna. Matlust, kan man kalla det: den inspiration som Anton Bjuhr och Jacob Holmström med personal sänder ut från köket, triggas också aptiten.

Vi återvänder gärna hit, gång efter annan.

Exempel från menyn: Avsmakningsmeny ”På producenternas villkor” 1 800 kr.

Oaxen krog

Beckholmsvägen 26, 08-551 531 05, oaxen.com

Sublim – något annat ord är svårt att finna för upplevelsen på Djurgården, invid Beckholmen.

Från det att vi kliver över tröskeln till dess vi strosar därifrån, flera timmar senare, låter vi oss tryggt vallas genom serveringarna. Med kärlek för råvarorna, och kunskap om hantverket, lyckas Oaxen ta fram det bästa ur de enklaste rovor och de finaste smaksättare. Det är särdeles komponerat, och dessutom vackert.

Att efter över två decennier fortfarande hålla världsklass, är en prestation långt utöver det vanliga.

Exempel från menyn: Avsmakningsmeny 2 300 kr.

Rutabaga

Södra Blasieholmshamnen 6, 08-679 35 84, mdghs.se/rutabaga/

När Mathias Dahlgren för två år sedan öppnade sin lakto-ovo-vegetariska restaurang stakade han ut en ny riktning för Stockholms krogliv.

Sedan dess har Stockholms krogliv blivit allt grönnare och hållbarare, men Rutabaga är fortfarande den enda riktigt lyxiga och konsekventa vegokrogen med avspänd fine dining-känsla och en kunglig utsikt över vatten och skärgårdsbåtar.

Mellanrätterna är i dag utbytta mot välkomponerade avsmakningsmenyer, men ambitionen att låta grönsaker av högsta kvalitet spela första fiolen är densamma.

Exempel från menyn: Meny ”Stora Rutabaga” 895 kr.

Soyokaze

Frejgatan 3, 08-599 95 473, home.soyokaze.se

Förra årets Gulddrakenvinnare fortsätter servera drömgod omakase i sin lilla, eleganta krogoas i Vasastan.

Den mongoliskfödde sushikocken Batjargal Ochirbat tröttnar inte heller på att underhålla sina gäster och att sätta in måltiden i ett sammanhang som inte bara stimulerar smaklökarna utan lika mycket fantasin.

Den varma stämningen, det lugna tempot och den omsorgsfulla servicen gör Soyokaze till ett omistligt, kulinariskt retreat för stressade innerstadsbor.

Exempel från menyn: Omakasemeny 1 350 kr.

Vår definition av kategori krog lyx

Till lyxkrogarna går vi för att få en extraordinär matupplevelse. Det betyder inte att det alltid är svindyrt – även om det så klart ofta blir det om man går ”all in”. Här ska alla upplevelser, mat, dryck, miljö och service, vara på topp och ett besök här är något vi bär med oss länge och drömmer om.

Regerande mästare

Soyokaze

Frejgatan 3,

08-599 95 473, home.soyokaze.se

Här är det ”less is more” som gäller. Avskalat, intimt, pyttelitet och sublimt. Här får man som gäst en unik upplevelse där råvaran står i centrum medan man bjuds på en enastående enmansshow. "

" Gulddraken 2019: De kan bli bästa bar

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Vill du sippa på bärnstensfärgat vin, ta en drink med smak av Peru eller kanske dricka något alkoholfritt? Oavsett vilket kan du vara säker på att ett besök hos någon av de nominerade i kategorin bar bjuder på spännande dryckesupplevelser.

Videgård

Sturegallerian/Humlegårdsgatan 17, 08-519 422 72, videgard.se
Rulltrappan i Sturegallerian leder numera till Tokyo. Till en vuxen men lekfull lokal med bordsbås i smutsiga pasteller, växtavskiljare och en rad hytter som toaletter.

Visst, restaurangen lockar oss, men vi går också hit bara för att hänga i baren där kökets Nikkei och Chifa-tema avspeglas i cocktailmenyn. Smaker från Japan, Kina och Sydamerika blandas elegant. Servicen är uppmärksam, internationell och generös. En alkoholfri öl serveras lika engagerat.

Sällsynt spännande barsnacks återfinns på drinkmenyn, såsom en låda popcornmix med hetta och sesamkaramell samt den bästa Katsu sando-mackan i våra trakter.

Exempel från menyn: Pisco sour, 148 kr.

Tjoget

Hornsbruksgatan 24, 08-22 00 21, tjoget.com

Hornstullsbaren som blivit en modern klassiker, med konstant medialt beröm från jordens alla hörn, har aldrig nöjt sig eller blivit för kaxig i sina bedrifter. Nyfikenheten består och en fortsatt utveckling pågår.

Med ett gediget hantverkskunnande pysslas trendriktiga hälsovärden ihop till en cocktail och traditionell njutning till en annan. Sedan

lokalen har vuxit till sig med separat vinbar och ölkafé, strömmar ännu fler personer till denna ständigt stimmiga och trivsamma miljö där personalen ger välkomnande uppmärksamhet till alla sina gäster. Exempel från menyn: Honey blanket, 155 kr.

Papillon, Bank Hotel

Arsenalsgatan 6, 08-598 580 50, bankhotel.se/sv/restaurants/papillon-2/

Ibland vill man gömma sig. Vara ifred med sin dejt eller kollega, slå sig ned i ett kontinentalt och tidlöst rum som taget från en brittisk spionroman.

Den avskilda baren på nyöppnade Bank Hotel bjuder in till just detta. Med seriositet bakom bardisken, stenkoll på cocktailklassiker och en uppdaterad kunskap kring alkoholfria alternativ.

Ombonad lyx i den gamla skolan, en liten men grandios bar, perfekt att starta eller avsluta kvällen i.

Exempel från menyn: Red vault, 155 kr

Cadierbaren, Grand Hotel

Södra Blasieholmshamnen 8, 08-679 35 00, grandhotel.se/tags/cadierbaren

Cadierbaren är en institution på Stockholms barscen som alltid levererat service i högsta klass och habila cocktailklassiker. Under det gångna året har den fått ett dryckesmässigt ansiktslyft.

Med två av landets främsta bartender som nya barmästare, har en innovativ signaturmeny skapats – innehållande allt från norrländska cocktails med sockerlag på västerbottenost till styvare dryck med smak av fransk äppelpaj. Varje glas serverat med sprudlande historier och en twist av humor.

Exempel från menyn: Antimon 2.0, 175 kr.

Ambar

Tomtebogatan 22, 073-158 51 53, ambarvinbar.se

Ambar påminner å ena sidan om ett danskt ölkafé, å andra sidan om en obskyr, baltisk speakeasy. Klart är i alla fall att vinbaren i Vasastan är väldigt o-stockholmsk, med passionerade ägare som fallit för bärnstensfärgade drycker från hela världen och nu serverar allt från georgiska orange viner till japansk rom.

I en lokal fylld av flaskor och fantasi, med indierock från högtalarna, förklaras fräck dryckeshistoria och de dammigaste buteljerna längst bak i hyllan plockas fram för smaktester.

Exempel från menyn: Provning, två halva glas orangevin 140 kr.

Vår definition av kategori bar

Stockholm har blivit en lysande barstad, och för att sticka ut krävs mer än gott i glaset. En nominerad bar ska ligga i framkant, utmana sina gäster och samtidigt kunna ge dem exakt det de vill ha. Alla ska känna sig välkomna, oavsett om man vill sippa på en mellanöl hela kvällen eller testa avancerade cocktails.

Regerande mästare

Folii

Erstagatan 21, folii.se

Motivering: Pålitlig och passionerad, samtidigt nördig på ett sympatiskt och prestigelöst sätt. Hos vinnaren i barkategorin smälter mat, dryck och musik samman till en trivsamt helhet, en kvartersbar av sällan skådat slag i Stockholm. "

" Inga löften om mer pengar till Nationalmuseum

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Ekonomiproblemen för Nationalmuseum väntas bli en fråga för budgetförhandlingarna mellan C, L, MP och S.

Enligt Nationalmuseum inleddes diskussioner om problematiken med Kulturdepartementet tidigare i veckan. Anna Söderström, pressekreterare för kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP), skriver i en kommentar:

"Kulturdepartementet har en bra dialog med Nationalmuseum och de kommer att återkomma i frågan i samband med budgetunderlaget. Nu tittar departement och museet gemensamt på en lösning där det handlar om att hitta en rimlig kostnadsnivå. Det ligger i allas intresse att ha en väl fungerande verksamhet även på lång sikt", skriver Anna Söderström, pressekreterare för kulturministern.

Det var på torsdagen som DN kunde berätta att Nationalmuseum dras med ekonomiska bekymmer. Enligt överintendent Susanna Pettersson är underskottet för året 30 miljoner kronor. Den främsta anledningen uppges vara stigande merkostnader som en följd av det höga besöksstrycket sedan återöppningen i oktober.

Nationalmuseum har enligt egna beräkningar ett behov av minst 60 miljoner kronor årligen i statlig kompensation för att kunna hantera den fria entrén på museet. Utan inträde ökar nämligen institutionens kostnader med uppskattningsvis 60 kronor för varje nytt besök, enligt Susanna Pettersson.

Fri entré-reformen har den senaste tiden åter blivit ett centrum för kulturpolitisk konflikt. Först slopades satsningen i den budget från M

och KD som riksdagen röstade igenom under senhösten. Därefter, i samband med offentliggörandet av det så kallade januariavtalet, kom beskedet från kulturministern att satsningen ska återinföras.

Christer Nylander (L), ordförande i riksdagens kulturutskott, menar att frågan är något som man kommer att behöva ta upp under budgetförhandlingarna.

– Man kan lösa dilemmat på olika sätt. Jag vill inte lova några pengar, men jag tycker inte att man ska lösa det genom att bli mindre populärt för besökare eller begränsa sitt utbud, säger Christer Nylander.

Den totala statliga compensationen för fri entré på statliga museer har tidigare legat på nära 80 miljoner kronor per år, något som fördelats på de 18 institutioner som omfattas av satsningen. Att Nationalmuseum skulle tilldelas tre fjärdedelar av det stödet ser inte Nylander som tänkbart.

– Det är det inte, och då skulle man behöva vidga den potten. Jag har hört liknande signaler från andra håll. Fri entré är väldigt bra, det innebär att man får fler besökare, men samtidigt ökat slitage och tryck. Man får analysera detta ordentligt och se vika resurser som behövs, säger han.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se"

" Nationalmuseum i siffror.

Antal besökare mellan 13 oktober och 31 december: 310 000

Andel som besökte tillfälliga utställningar med entréavgift: 10 procent.

Uppskattad kostnad för varje besök: 60 kronor.

Uppskattad kostnad för varje öppethållandedag: 250 000 kronor.

Museets totala anslag för 2019: 214 miljoner kronor. "

" Ola Andersson: Vi behöver en realistisk arkitektur som ser värdig ut i verkligheten

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Debatten kring byggandet präglas av två motpoler: konservatism och brutalism. Att motarbeta nybyggen kommer inte att rädda våra städer. Och går vi för hårt fram förstör vi stadsmiljön. Dags att tänka om, skriver Ola Andersson.

Den stora nyheten när den nya blågröna majoriteten i Stockholms stadshus presenterade sitt politiska program i höstas var en arkitekturfråga. Skrotandet av planerna på Nobel Center framstod som deras kanske viktigaste ställningstagande. Arkitekturen stod i centrum. Att arkitektur blivit en viktig fråga innebär dock inte att debatten förs på någon hög nivå, tvärtom. Eftersom vi lever på tiotalet förs debatten bland tomtar och troll på nätet. Nivån blir därefter.

Det är ingen överdrift att kalla den polariserad. Ena sidans inställning är att ingenting skall byggas någonstans. Skall det nödvändigtvis byggas något skall det se gammeldags ut. Den andra sidan hävdar tvärtom att allting skall byggas överallt, helst genast, och att kulturhistoriska värden är ointressant.

Båda sidor har poänger. Det är ett faktum att svensk arkitektur i dag är slentrianmässig, opersonlig och slarvigt byggd. Sällan kan den mäta sig med det vi byggde förr. Arkitektens och byggherrars omsorger är oftast inriktade på hur huset ser ut på bild, inte hur det blir i verkligheten. Sällan tas någon större hänsyn till hur det påverkar den plats där det faktiskt byggs.

Även andra sidan har en poäng. Vi behöver bygga väldigt mycket. Befolkningsökningen och den kommunala planeringens försummelser under de senaste decennierna har skapat en bostadskris som bara kan avhjälpas med ett omfattande byggande.

Men ingen av sidornas recept fungerar. Att motarbeta nybyggen kommer inte att rädda våra städer, tvärtom. Våra attraktiva innerstäder är inte större nu än de var för femtio år sedan, samtidigt som befolkningen ökar och de glesa förorterna breder ut sig. Ju mer stadsbyggandet hindras, desto högre blir fastighetsvärdena i den stad vi har. Drivkraften att riva och bygga nya, större och ännu mer lönsamma hus blir omöjlig att stå emot. Exploateringstrycket krossar våra städer om vi inte kan bygga ut dem. I Stockholms centrala delar har rivningarna redan börjat.

Men inställningen att allt nytt automatiskt är bra och att det bara är rädda människor som inte gillar utveckling är lika kontraproduktiv. Höjer vi inte nivån på vårt byggande så att det faktiskt gör våra städer bättre kommer motståndet mot nya hus att hårdna och bli utbrett bland väljarna. Då blir det omöjligt att bygga det vi behöver.

Så ingen behöver nätkrigare som bråkar om huruvida 1800-talet eller 1900-talets ideal var bäst. Vad vi behöver är arkitektur och stadsbyggande som tillfredsställer våra behov. Vi behöver nya gator och torg som ger alla, inte bara de rikaste, rätt till staden. Vi behöver arkitektur för vår egen tid, som kan byggas i tillräckligt stor omfattning för att alla skall få tak över huvudet.

Vi behöver däremot inte mäklarnas och arkitektkontorens bilder av evig sommar och högkonjunktur. Vi behöver en realistisk arkitektur som ser värdig ut i verkligheten, även en grå måndag i februari.

Att fundera ut hur arkitektur av hög kvalitet kan byggas i tillräckligt stora kvantiteter för att lösa bostadskrisen är naturligtvis arkitekternas uppgift. Hittills har dock Sveriges arkitekters intresse för den utmaningen varit svalt. Men det är inte heller arkitekterna som bestämmer.

De som har makten över byggandet är byggherrarna, alltså de som beställer och bekostar det som byggs. Tycker du att arkitekturen är undermålig är det alltså inte arkitekterna du skall skälla på. Det är byggherrarnas ambitionsnivå och syn på sig själva som speglas i arkitekturen.

Vill du påverka hur arkitekterna skall rita finns det bara ett sätt: Välj din egen arkitekt och låt bygga ditt eget hus. Att tala om hur andra skall spendera sina pengar brukar sällan leda någon vart, det är ungefär lika meningsfullt som att kräva att ens grannar ska klä sig snyggare. Det vi däremot kan kräva är att vårt gemensamma byggande, det som byggs av stat, kommun och landsting, ska hålla hög klass för oss medborgare. Så är det inte i dag. Låt oss börja där.

Ola Andersson "

”Nedläggningen av våra bibliotek måste stoppas”

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 190209

För ett öppet samhälle har biblioteken en stor betydelse. Men utvecklingen går åt fel håll. Regeringen och politiker måste ta sitt ansvar så att biblioteksdöden upphör, folkbiblioteken rustas upp och skolbiblioteken får tydligare regelverk, skriver företrädare för Sveriges författarförbund och nio författare.

Att biblioteken tillhör det demokratiska samhällets infrastruktur är Bibliotekslagens utgångspunkt. De senaste årens samhällsutveckling understryker detta. Migration, digitalisering och komplicerade globalpolitiska sammanhang är stora utmaningar. Demokratifientliga opinioner, polarisering och förfalskad information är växande hot. Biblioteken har en nyckelroll i försvaret av det öppna samhället. Utgångsläget är bra. Alla älskar biblioteken. De är en nationell tillgång och ligger i topp när man mäter förtroende för olika samhällsinstitutioner. Den pågående utredningen för en Nationell biblioteksstrategi konstaterar att "Folkbiblioteken är den största, mest besökta och mest spridda kulturinstitutionen" i landet. Men situationen är trots detta allvarig. Gapet mellan Bibliotekslagens intentioner och verkligheten växer. På punkt efter punkt går utvecklingen i fel riktning. Att biblioteken utvecklas, och inte avvecklas, är en demokratifråga. Folkbiblioteket. Sedan 1995 har mer än en fjärdedel av landets folkbibliotek och filialer försvunnit, och nedläggningarna fortsätter i oförminskad takt. Biblioteksdödens omfattning är okänd för de flesta.

Men när ett enskilt bibliotek stängs utlöser det ofta lokala protester. Ramsberg i Västmanland är ett uppmärksammat exempel. Där gömde ortsbor helt enkelt undan de hotade böckerna tills nedläggningsbeslutet ändrades.

Nästan alla nyckeltal i biblioteksstatistiken pekar nedåt.

Besökssiffrorna och utlåningen av både e-böcker och pappersböcker sjunker. Det fysiska utlåningsbara beståndet rasar, mellan 2016 och 2017 med ytterligare tre miljoner objekt.

En slentrianmässig förklaring är att utvecklingen avspeglar bokens minskande betydelse. Men det stämmer inte. Undersökningar visar att läsandet legat på stabila nivåer sedan millennieskiftet. Den överlägset största åldersgruppen bland låntagarna är dessutom barn och unga under 25 år.

Både forskarna och bibliotekarierna vet att de nedåtgående spiralerna bäst bryts genom ökat utbud, generösare öppettider och kunnig personal. Men på de flesta platser går utvecklingen inte i den riktningen. Resurserna för bibliotekariernas kompetensutveckling ligger till exempel långt under de nivåer som rekommenderas internationellt.

I spåren av nedlagda fritidsgårdar har stökiga ungdomar blivit ett problem på en del bibliotek. Samtidigt flyttar olika samhällsfunktioner in i biblioteken och stör verksamheten på annat sätt: bankärenden, turistupplysning och kommuninformation. När tvingas det första folkbiblioteket ge plats för postutlämning?

Skolbiblioteket. Enligt Skollagen ska alla elever ha tillgång till ett skolbibliotek. Men bara hälften av eleverna har bibliotek med minst en halvtidstjänst. 77 kommuner har inga vettiga skolbibliotek alls. Där hänvisar de ansvariga till en skräpig hylla i en korridor eller ett låst förråd i källaren. I praktiken bryter de mot skollagen, och kommer undan med det. Andra skolor har hittat kryphål i lagen och hänvisar eleverna till olika folkbibliotek.

För bara några år sedan kunde man höra rektorer fnysa att böcker tillhör det förgångna. Sådan var tidsandan. Men nu vet man från undersökningar att bemannade skolbibliotek förbättrar elevernas resultat.

Under den förra mandatperioden ökade antalet skolbibliotek genom riktade statsbidrag. I Läroplanen skrevs det in att skolbiblioteken ska vara integrerade i undervisningen. Men det räcker inte. Situationen är fortfarande en skamfläck för den svenska skolan.

Det digitala biblioteket. Sverige har fortfarande ingen samlad politik för digitalisering av kulturarvet. Varför finns det inget digitalt nationalbibliotek där man kan låna eller streama avgiftsfritt till sin egen dator eller läsplatta? Vi har hamnat långt efter andra länder. I Norge finns snart alla böcker som getts ut på norska digitaliserade och fritt tillgängliga för allmänheten.

Få svenskar läser e-böcker. Men om tillväxten tar fart kommer folkbiblioteken inte hänga med. Av obegripliga orsaker är nämligen e-böcker dyrare än pappersböcker att köpa in. E-böckerna är också låsta till det bibliotek som köpt in dem och går alltså inte att fjärrlåna. Det ser ut som om kulturindustrin aktivt försöker hindra idén om det digitala biblioteket, medan kulturpolitiken bara tittar på.

Om biblioteken inte får ta språnget in i den digitala epoken kommer de att förlora sin betydelse och långsamt tyna bort.

Det jämlika biblioteket. I Biblioteksrapporten 2017 uppmärksammade KB att medborgarna inte längre har likvärdig tillgång till bibliotek. Skillnaderna har blivit alldeles för stora. Problemet är inte bara glesbygdsrelaterat utan orsakas också av att kommuner värderar biblioteken olika mycket. När det gäller beståndet i folkbiblioteken ligger till exempel Stockholms län på klar bottenplats.

Öppettiderna skapar också ojämlika förhållanden. 32 kommuner har inte längre ett enda bibliotek som är öppet efter arbetstid. Dessutom är

huvudbiblioteken obemannade under i genomsnitt tjugo procent av sina öppettider.

Det privatiserade biblioteket. Nacka har haft folkbibliotek med privata utförare i sex år. När kommunen utvärderade försöket kunde de inte peka på en enda fördel. Trots det har de nu lagt ut även resten av sina bibliotek på entreprenad. Enligt en undersökning i Biblioteksbladet är flera kommuner intresserade av liknande privatiseringar under mandatperioden.

Med privata utförare förstärks utvecklingen mot marknadstänkande där efterfrågan slår ut kvalitetskraven, de läsfrämjande insatserna försvagas och det demokratistärkande uppdraget skadas samtidigt som allmänhetens insyn och personalens meddelarfrihet inskränks. En uppsplittring på olika företag försvårar också flexibla, användarvänliga och snabba samarbetssystem.

Att privatisera biblioteken innebär en förskingring och avmodernisering i konflikt med Bibliotekslagens anda.

Vi uppmanar den nya regeringen att göra bibliotekens framtid till en kulturpolitisk huvudfråga. Biblioteksdöden måste upphöra, folkbiblioteken rustas upp, det digitala nationalbiblioteket förverkligas och skolbiblioteken ges ett tydligt regelverk så att kommunerna inte kan smita från sitt ansvar.

Vi uppmanar landets kommunpolitiker att uppgradera bibliotekens betydelse för den lokala demokratin, läs- och litteraturfrämjandet, integrationen och kunskapsutvecklingen så att de kan delta som levande knutpunkter i det lokala, nationella och globala.

Vi uppmanar alla landets invånare att tillsammans med Sveriges Författarförbund slå vakt om biblioteken i en tid när angreppen mot det öppna samhället växer. För varje nedlagt bibliotek måste det öppnas minst ett nytt. Håll demokratin levande – utveckla biblioteken!

Grethe Rottböll, ordförande för Sveriges författarförbund
Per Wirtén, styrelsemedlem, Sveriges författarförbund
Madeleine Hjort, ordförande i Författarförbundets biblioteksråd
Erik Andersson, författare och översättare
Majgull Axelsson, författare
Henrik Berggren, författare
Sara Bergmark Elfgren, författare
Sigrid Combüchen, författare
Jan Guillou, författare
Ola Larsmo, författare
Jila Mossaed, författare
Klas Östergren, författare och översättare "

" Vattenfall anklagas för att tysta larm om misstänkta lagbrott

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Medarbetare i Nederländerna informerade chefer inom Vattenfall om misstänkta oegentligheter vid upphandlingar av kraftverk. Men larmen tystades ned. DN har tillsammans med tyska Der Spiegel och nederländska NRC Handelsblad tagit del av läckta dokument som berättar om hur det svenska energibolaget behandlat visselblåsarna.

Han ville inte gå på det hemliga mötet, men nu stod han här ändå. En måndagsförmiddag i maj 2013, vid det höga, ovala hotell Hilton vid Amsterdams flygplats Schiphol. Han hade varit tydlig mot sin chef: mötet skulle strida mot såväl lagen som deras eget bolags etiska riktlinjer. Men han upplevde sig tvingad.

Nuon blev omtalat som Sveriges sämsta affär. Statliga Vattenfall inledde köpet av det nederländska energibolaget 2009, och slutnotan landade på 89 miljarder kronor – det sägs vara den största svenska offentliga engångsutgiften någonsin. Fem år senare hade värdet på bolaget skrivits ned och Vattenfall konstaterade i en kvartalsrapport att man betalat 53 miljarder för mycket.

I Nederländerna har debatten varit omvänd – fortfarande vänder sig många emot att Nuon, som samägdes av flera provinser och staden Amsterdam, såldes ut. Det som nu också framkommer är en stark intern kritik mot misstänkta oegentligheter och en förtryckande företagskultur som sägs råda inom Vattenfallkoncernen.

Dagens Nyheter har tillsammans med tyska Der Spiegel och nederländska NRC Handelsblad tagit del av en stor läcka av över tusen

dokument – en fil som innehåller mejl mellan chefer och anställda inom Vattenfallkoncernen, avtal och hemliga promemorior samt vittnesmål under ed inför en nederländsk statlig myndighet.

Dokumenten visar, tillsammans med intervjuer med sammanlagt sju visselblåsare – som DN och våra samarbetspartners i Tyskland och Nederländerna gjort – hur företaget tycks ha försökt göra sig av med anställda som protesterat mot det de ansåg vara allvarliga överträdelser mot både europeisk konkurrenslagstiftning och Vattenfalls egna etiska riktlinjer.

Tillbaka till mötet på Hilton och mannen som kände sig gisslantagen. Han, en av visselblåsarna, var projektledare inom Vattenfall i Nederländerna och hade tagit över ett projekt som enligt dokument var värt 4–5 miljarder kronor: byggandet av ett nytt gasvärmeverk i Wedel i norra Tyskland. Nu hade en anbudsfrågan om ett avtal värt 2–3 miljarder gått ut till femton potentiella leverantörer. Officiellt var det, enligt flera källor, inte tillåtet för delaktiga i upphandlingen från Vattenfalls sida att ens äta lunch med någon av anbudsgivarna, men projektledaren uppger att direktiven från hans chefer var att han skulle ha ett hemligt möte med Siemens.

Den tyska teknikjätten ville nämligen lägga ett speciellt – dyrare – anbud, som innefattade ett utökat uppdrag utöver det som ingick i grundupphandlingen, visar mejl mellan chefer inom Nuon och Siemens, som DN tagit del av.

Mötet var sanktionerat från högsta nivå, uppger projektledaren att hans närmsta chef gjort gällande. Fem dagar tidigare hade också ett konfidentiellt avtal mellan höga chefer på Vattenfalls huvudkontor i Stockholm och Siemens tecknats. Avtalet innebar yppandeförbud för båda parter gällande diskussioner om detta utökade uppdrag.

– Fastän jag protesterade så fick jag höra att mötet skulle hållas. Trots att min chef höll med mig om att det var fel. Men det var vad vår ledning ville, säger den tidigare projektledaren till DN.

Väl i ett mötesrum på hotellet, tillsammans med en Vattenfallkollega som var ingenjör, inleddes enligt projektledaren samtalet med de fyra Siemensrepresentanterna med kaffe, kakor och en trevlig ton.

– Men jag fick snabbt mina farhågor bekräftade. Siemens frågade hur mycket de borde lägga för att vinna affären. Jag svarade att jag inte får svara på det, det vore ju att ge dem fördelar och det vore mot lagen. Då svarade de: ”Men ni är väl medvetna om att er ledning vill att vi ska vinna kontraktet?”

Projektledaren säger att han meddelade Siemensföreträdarna att han vägrade ge informationen de ville ha, att han avslutade konversationen och när han lämnade hotellet meddelade han omgående sin chef om det inträffade. Där uppger han att han fick stöd: han hade gjort helt rätt. Upprörd larmade projektledaren även chefer högre upp i hierarkin.

Tillsammans med en controller – en styrekonom som analyserar nyckeltal inom verksamheten – protesterade han mot det som hänt. Han tog även upp andra fall som han ansåg vara överträdelser, men upplevde att han möttes av tystnad.

I slutet av mars 2016, en månad efter att de via en advokat sänt ett mejl till Nuon om att de planerade att ta fallen av misstänkta överträdelser till åklagare, kom ett mejl från Nuons personalchef. Projektledaren och kontrollern ansågs plötsligt vara överflödiga inom bolaget, varför de skulle sägas upp. DN har tagit del av mejlkonversationen.

Enligt ett utlåtande från den nederländska statliga medarbetarförsäkringsbyrå UWV i april 2017 fanns ingen laglig grund för uppsägningen av projektledaren och kontrollern, som fortfarande formellt är anställda av bolaget och upplever att de befinner sig ”i limbo”.

Först 2018 kom ett mejlsvar till projektledaren från Vattenfalls chefsjurist: att hans anklagelser utretts och att de saknade substans.

Enligt Vattenfalls egen uppförandekod ”spelar konkurrens en avgörande roll för en fungerande marknad”, och bolaget har ”en nolltoleranspolicy kring mutor och korruption”. Vattenfall kräver att ”alla anställda tar ett personligt ansvar för att agera enligt bolagets etiska riktlinjer”. En särskild visselblåsartjänst har upprättats. Där har anställda, konsulter och underleverantörer möjlighet att anonymt rapportera oegentligheter. Men i första hand uppmanas anställda att rapportera till chefer internt.

Vad önskar du att Vattenfall gjorde nu?

– De är väldigt transparenta och etiska på papperet. Jag önskar att cheferna inom Vattenfall levde som de lär. Jag berättar om det här för att jag är lojal mot företaget, inte mot cheferna som gör detta, säger projektledaren.

Upphandlingen i Wedel vanns inte av Siemens – och till slut genomfördes aldrig kraftverksbygget.

Visselblåsare har flera gånger larmat chefer inom Nuon och Vattenfall, visar mejl, utlåtanden från juridiska ombud och undertecknade vittnesmål. DN, NRC Handelsblad och Der Spiegel har också intervjuat sammanlagt sju av dem.

Larmen handlar i flera fall om att upphandlingar av nybyggnationer och renoveringar av gaskraftverk i Nederländerna och Tyskland, enligt visselblåsarna, tycks ha varit riggade. I ett fall menar man att en upphandling har omgärdats av desinformation från Vattenfalls sida. Enligt de anställda som larmat har man i flera fall medvetet gjort upplägg som syftat till att bolaget Siemens skulle vinna upphandlingarna – men efter att frågan väckts har det i vissa fall inte gått igenom. I flera fall uppger visselblåsarna att Vattenfall inte har upphandlat offentligt, trots att inköpsbeloppen överstigit gränsen för direktupphandling.

En av dem som larmat var företagsjurist. Hon har vittnat under ed till en nyinrättad nederländsk statlig institution, House of whistleblowers,

som ska skydda visselblåsares rättigheter. Företagsjuristen beskriver att hon under 2014–2015 försökt uppmärksamma chefer inom bolaget på att oproportionerligt många uppdrag gick till Siemens. Under sitt arbete, vittnar hon, uppmärksammade hon ett avtal mellan Nuon, holdingbolaget NV Nuon Energy och Siemens, som slog fast att ”all service, leveranser av utrustning och reservdelar upp till 5 miljoner euro ger vi till Siemens”.

Hon uppger hur hon förde avtalet på tal till flera inom Nuon och vädjade: ”Det här är inte tillåtet, ni måste göra något. Man kan inte göra en sådan här överenskommelse”, men säger att hon negligerades av cheferna med: ”Det är så här vi gör.”

Eftersom hon som företagsjurist skulle skriva under alla avtal, trots att hon bedömde att avtalen stred mot lagen, deklarerade hon en dag att hon vägrade. ”Jag gör det inte mer. De lägger över ansvaret på mig”, säger hon i sitt vittnesmål.

Inga bevis finns på att det skulle förekomma mutor. Juristen bad internrevisionen inom Nuon att utreda det hon beskrev som en obalans kring Siemens: ”Följ pengarna!”, vittnar hon om att hon uppmanade till – men säger sig sedan aldrig ha fått någon respons. Inte förrän en morgon i februari 2015 då hon i ett mejl kallades till ett möte med personalchefen. Internrevisionen, berättar hon, hade nu i stället hittat något de enligt henne beskrev som ”mycket allvarligt” kring henne själv: att hon drev en webbsida där hon sålde egna babyartiklar. Saken utreddes, säger hon, med slutsatsen att bisysslan inte stred mot reglerna. Men företagsjuristen mår dåligt av det hon upplevde som trakasserier, och valde ändå att säga upp sig.

En annan av källorna har god inblick i hanteringen av upphandlingar av stora projekt. Han uppger sig under våren 2011 ha uppmärksammat chefer inom Nuon på att ett upphandlingsunderlag för byggande av ett gaskraftverk i tyska Lichterfelde i Berlin skrivits på ett sätt som var mycket fördelaktigt för tyska teknikjätten Siemens.

Dels var det skrivet på tyska. Dels fanns tekniska krav – en specifik temperatur på högtrycksångan från värmepannan som skulle passera genom gasturbinerna – som passade Siemens bäst. Siemens var följaktligen den enda leverantören som kom med ett anbud. Då stoppades upphandlingen. Underlaget översattes till engelska, och turbinerna tilläts vara av annan typ. Ett spanskt bolag som erbjöd sig bygga verket för runt 1,5 miljarder kronor mindre än Siemens bud, vann.

Visselblåsarna har alla haft olika positioner inom Nuon, med god inblick i upphandlingsprocesserna. Samtliga har upplevt att deras larm inte tagits på allvar, utan tvärtom tystats ned.

Hanteringen av duon som blev ”överflödig” utreds sedan 2016 av det nederländska House of whistleblowers. Då Vattenfall samma år ville uppnå förlikning, och erbjöd ekonomisk ersättning för frivillig uppsägning, sade båda nej.

– Att ta emot pengar för att låta sig tystas i ett fall som detta är helt otänkbart för oss, säger den tidigare projektledaren.

Siemens vill inte kommentera anklagelserna från visselblåsarna om att de skulle ha gynnats. Ingen i Vattenfalls ledning vill ställa upp på en intervju om frågorna som läckan och visselblåsarna väckt. I stället svarar de skriftligen.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se

"Så gjordes jobbet. Samarbete mellan tre tidningar

Granskningen av läckan inifrån Vattenfall och dess dotterbolag Nuon har gjorts av Dagens Nyheter tillsammans med den tyska tidningen Der Spiegel och nederländska NRC Handelsblad.

För DN:s del har granskningen utförts av Lisa Röstlund, grävande reporter som bland annat nominerades till Stora journalistpriset 2018 för sin granskning av Nya Karolinska sjukhuset i Solna, tillsammans med Anna Gustafsson.

De tre tidningarna har gått igenom tusentals läckta dokument inifrån Vattenfallkoncernen och intervjuat sju visselblåsare. "

" Vattenfall vill inte ge intervju

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Ingen från Vattenfalls ledning vill ställa upp på en intervju om frågorna som Vattenfall-läckan och visselblåsarnas berättelser väcker. I stället svarar energibolaget skriftligen.

En statlig nederländsk institution som ska skydda visselblåsare, House of whistleblowers, utreder just nu Vattenfalls hantering av två medarbetare som larmat om misstänkta incidenter. Bolaget skriver att man samarbetar till fullo med utredningen.

”För Vattenfall är det av största vikt att företagets medarbetare känner sig uppskattade, skyddade och fria att rapportera misstänkta oegentligheter.”

De misstänkta incidenter som medarbetarna anmälde utreds dock inte av institutionen, påpekar bolaget.

”Baserat på resultaten av flera utredningar, inklusive sådana som har utförts av vår Internrevision, har Vattenfall dragit slutsatsen att inga lagöverträdelser har inträffat, och inte heller något agerande i strid med uppförandekoden. En oberoende väl ansedd revisionsbyrå har verifierat utredningarnas slutsatser och kvalitet.”

Vidare skriver bolaget att alla anmälningar om misstänkta oegentligheter tas på största allvar, och kraftfulla åtgärder vidtas om överträdelser upptäcks.

”Vi vill även tillägga att vare sig överklagandekommittén eller Amsterdams distriktsdomstol, där talan väcktes mot Nuon/Vattenfall 2016, fann några bevis för att sådan negativ behandling förekommit. 2018 begärde Vattenfall att ytterligare externa oberoende utredare skulle undersöka om någon negativ behandling har förekommit. Dessa oberoende utredare fann inte att så hade skett.”

Bolaget avfärdar påståenden om att Siemens givits positiv särbehandling vid upphandlingar.

Vattenfall lyfter att bolaget genomfört upphandlingar för åtta gaseldade kraftverk under de senaste tio åren. ”Tre av projekten tilldelades Siemens.”

Vare sig Lichterfelde- eller Hamburg/Wedel-projektet tilldelades Siemens, skriver bolaget.

”Vad gäller mötet med Siemens i maj 2013 kan konstateras att Vattenfall löpande har möten med sina leverantörer. Vattenfall avvisar bestämt att mötet ni hänvisar till, eller för den delen andra möten med leverantörer, innebär någon form av lagöverträdelse”.

”Upphandlingen för Lichterfelde-projektet var en EU-upphandling och genomfördes därför på engelska. Siemens tilldelades vare sig projektet för kraftvärmeverket eller det som endast avsåg värmepannor”.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se "

" Det interna dokumentet: Vattenfall bröt regelbundet mot lagen – medvetet

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

I ett hemligt internt dokument står att Vattenfall i flera fall brutit mot EU:s lag om upphandling, och att chefer inom koncernen varit medvetna om lagbrotten. Internrevisorerna, som ligger bakom dokumentet, bedömer att avstegen från lagen kan rymmas inom Vattenfalls riskkalkyl.

I augusti 2015 skapades ett dokument på nederländska Nuon, Vattenfalls dotterbolag. Enligt pm:et var avsändaren en ansvarig internrevisor och chefen för internrevisionen inom Nuon. Dokumentet har titeln ”Memo on compliance with European tender law”, ”Promemoria om följsamhet med europeisk upphandlingslagstiftning”, och är märkt som utkast och med ”Konfidentialitetsklass: Hög”.

Dokumentet är en del av det läckta material från Vattenfall som DN tagit del av tillsammans med tyska tidningen Der Spiegel och nederländska NRC Handelsblad.

Som mottagare av dokumentet står nio höga chefer inom koncernen, däribland Nuons och Vattenfalls chefsjurister, och moderbolagets upphandlingschef.

Pm:et handlar om resultatet av en utredning, utförd av Nuons internrevision. Bakgrunden är en anonym anmälan inom bolaget som kommit in, om att en viss underleverantör givits fördelar i strid mot EU:s upphandlingslag.

Även om utredningen inte har kunnat slå fast om anklagelsen i anmälan stämmer eller inte, så framkommer kontroversiell information. Utredningen uppger nämligen att man inom bolaget regelmässigt struntat i att följa lagen, EU:s direktiv om upphandling. Vid inköp under en viss summa tillåts enligt lagen så kallad direkt-upphandling. Men för allt över den summan krävs en offentlig upphandling, där flera budgivare har möjlighet att delta. En rad inköp som överstigit beloppsgränsen för direktupphandling har ändå inte upphandlats korrekt.

Utredningen illustrerar med en lista över sex exempel på specifika tjänster som – mot lagen – köpts in utan upphandling i ett nyligen genomfört projekt. Det gäller olika typer av reparationer och förnyad utrustning för kraftverk, till ett värde av sammanlagt 45 miljoner kronor.

Två av varandra oberoende källor inom Nuon, med insikt i den aktuella upphandlingen, har för NRC Handelsblad bekräftat att dessa inköp gjordes utan offentlig upphandling.

Internrevisionen skriver, under avsnittet ”Risk”: ”Att inte följa lagen kan leda till en ogiltig upphandling, ersättningskrav och även skada företagets rykte. Dessutom kan det leda till att Vattenfall inte har hittat det bästa erbjudandet.”

”Som ett statligt ägt bolag och som lydande under Vattenfalls uppförandekod, har Vattenfall att följa lagar och regler”, slår utredningen fast. Men samtidigt har revisorerna funnit att bolaget ”ibland bestämmer sig för att inte upphandla som europeisk lag kräver, på grund av affärsmässiga orsaker”.

Revisorerna räknar upp anledningar som nämnts inom bolaget, till varför man medvetet valt att bryta mot lagen: långa ledtider, merarbete och ökade kostnader i upphandlingsprocessen.

Enligt den interna rapporten pågår lagbrotten med chefernas goda minne: ”Generellt tycks icke-följsamheten till EU-lagstiftningen ganska välkänd i ledningen inom såväl upphandling som affärsverksamheten.”

Internrevisorerna – vars uppgift är att slå vakt om bolagets integritet och hur lagar och regler efterlevs – drar följande slutsats:

”Eftersom beslutet att inte följa europeisk lag antyder att bolaget accepterar vissa risker, behöver högre chefer involveras så att affärsmässiga risker som tas hanteras inom bolagets ’risk appetite’.” Begreppet ”risk appetite” används inom näringslivet för att definiera nivån av risk som ett bolag är villigt att ta för att försöka nå sina mål – en balans mellan potentiella för- och nackdelar. Att bryta mot lagen kan alltså – enligt revisorernas bedömning – ligga inom ramarna för en accepterad risk för Vattenfall.

Internrevisorerna föreslår i dokumentet en ”management action plan”, en handlingsplan för ledningen: Inköpsavdelningen bör efterfråga uttryckligt godkännande från affärsområdeschefen i Nederländerna för inköp som inte följer lagen – och ”orsakerna till varför lagen inte följs ska vara tydliga”.

I marginalen på dokumentet har en kommentar tillfogats, av chefen för internrevisionen: ”Bör diskuteras med [chefsjuristen] att komma fram med en plan. Kan uttryckligt godkännande från [affärsområdeschefen] vara tillräckligt eller är icke-följsamhet aldrig tillåtet?”

Enskilda chefer, tar rapporten samtidigt upp, är ansvariga för att verksamheten följer lagen. Det innebär att "chefer kan hållas ansvariga för lagbrott".

Vattenfalläckan har tillkommit med hjälp av visselblåsare inom koncernen. En av dem reagerar starkt på formuleringen.

– Med tanke på att ansvaret för dessa lagöverträdelser delegeras nedåt, till sådana som jag, är detta konstaterande av internrevisionen ondskefullt.

Chefen för internrevisionen inom nederländska Nuon som varit med att skriva dokumentet, svarar skriftligen:

"Jag anser att det är oroande om ni drar slutsatser utifrån ett internt begrepp med felaktiga, ofullständiga och preliminära resultat", och vidare:

"Följsamhet med lagstiftning och föreskrifter krävs under alla förhållanden, det är inget val. Detta är inte bara min erfarenhet utan följer också av vår uppförandekod och integritet och andra policyer." Vattenfalls ledning vill inte ställa upp på en intervju, utan skickar ett skriftligt svar, där bolaget hävdar att dokumentet är "ett tidigt preliminärt utkast".

"Som del av den normala revisionsprocessen, diskuterades utkastet till rapport med relevanta chefer och det visade sig att all relevant fakta inte hade varit tillgänglig för Internrevisionen i tid. Baserat på den nya information som Internrevisionen fick tillgång till uppdaterade och färdigställde Internrevisionen sin rapport", skriver bolaget i sitt utlåtande.

"I sin slutrapport fann Internrevisionen att Vattenfall i den ifrågavarande upphandlingen borde ha motiverat och beskrivit ett tillämpligt undantag enligt EU:s upphandlingsregler. Baserat på undersökningen kom Internrevisionen och ledningen överens om förändringar av interna processer som sedan dess har implementeras fullt ut och följts upp", fortsätter man.

DN har bett om att få ta del av den slutliga rapporten som Vattenfall refererar till, men nekats med hänvisning till att den är konfidentiell.

Lisa Röstlund lisa.rostlund@dn.se "

" Lag nästa år om finsk-svensk militär hjälp

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Från 1 januari nästa år ska en ny lag göra det möjligt för militära förband från Sverige och Finland att försvara varandras länder.

Redan i mars kommer 1 500 finska soldater över gränsen för att öva försvarskrig i Norrbotten.

– Det här är den största finska kontingenten vi har haft i någon övning, säger försvarsminister Peter Hultqvist (S) till DN från Helsingfors. Där hade han på fredagen överläggningar med president Sauli Niinistö och försvarsminister Jussi Niinistö.

Den stora svenska arméövningen Northern Winds hålls i Norrbotten den 18–27 mars. 1 500 finländare och 3 000 svenskar bildar en brigad med 4 500 militärer. Övningsfienden blir den norska Brigade Nord med 4 500 soldater, inklusive trupp från Storbritannien och USA.

– När det gäller den svensk-finska relationen är det ett ordentligt bevis på hur det försvarspolitiska samarbetet utökas steg för steg. Signalerna på finsk sida är att vi ska fortsätta på den väg vi har valt.

Ett viktigt steg blir en lag som gör det möjligt för Finland och Sverige försvara varandra.

– Vi räknar med att lägga en proposition för riksdagen i juni och att lagen kan träda i kraft från 1 januari 2020. Då kan man snabbare fatta beslut och i en krissituation kunna bistå varandra, säger Hultqvist.

Lagförslaget bygger på en utredning från april 2018. Efter regeringsbeslut ska man kunna bistå varandra militärt vid till exempel ubåtsjakt. Att sända svensk trupp till Finland för att möta ett angrepp kräver godkännande av riksdagen.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se "

" Stockholm blir förlorare i nytt utjämningsystem

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Stockholm blir förlorare och Gotland vinnare när regeringen nu går vidare med ett nytt förslag om kostnadsutjämnning i kommuner och landsting. – Vi kommer alltid att ha olika förutsättningar i olika delar av landet och då måste det finnas en omfördelning, säger civilminister Ardalan Shekarabi (S).

Under fredagen skickar regeringen ut ett nytt förslag på remiss om hur kostnadsutjämnningen mellan kommuner och landsting ska förändras. Bakgrunden är att förutsättningarna för att bedriva välfärd skiftar rejält mellan olika delar av landet. Det kan till exempel beskrivas genom att i Sundbyberg är 13 procent av befolkningen över 65 år. I Pajala är motsvarande siffra 34 procent.

– Vår utgångspunkt har varit att kostnadsutjämnningen ska förstärkas, säger civilminister Ardalan Shekarabi.

Förslaget som nu går ut på remiss grundar sig på en utredning som kom i höstas och utgångspunkten är att hitta en modell för att kunna ge likvärdig vård och omsorg i hela landet. Om förslaget blir verklighet innebär det att en rad landsting kommer att förlora pengar.

Störst blir förlusten i Stockholm där landstinget skulle förlora cirka 692 kronor per invånare, vilket motsvarar 1,6 miljarder kronor räknat på folkmängden i november 2018. Landstinget i Stockholm skulle därmed gå från att vara nettobidragstagare till att bli nettobidragsgivare. Även Västmanland tappar mycket pengar i förslaget, cirka 200 miljoner kronor.

Samtidigt blir Gotland och Jämtland/Härjedalen största vinnare med kraftigt ökade tillskott. För Gotland handlar det om cirka 86 miljoner kronor medan Jämtland/Härjedalen får 196 miljoner. Även Västerbotten, Norrbotten, Värmland och Dalarna blir tydliga vinnare med det nya förslaget.

– Jag är övertygad om att det behövs en starkare utjämning om vi ska kunna säkerställa en likvärdig sjukvård i hela landet. Min bild är att landstingen med ett glest befolkningsunderlag har ett behov av större kompensation, säger Ardalan Shekarabi.

Det nya förslaget tar större hänsyn än tidigare till befolkningstäthet och socioekonomiska faktorer, till exempel utbildningsnivå. Det innebär att glesbygdskommuner som tagit emot många flyktingar kommer att gynnas av det nya systemet.

– De kommunerna måste få förutsättningar att garantera sina kommuninvånare en likvärdig välfärd som motsvarar den välfärd som alla har rätt till. Att ha tagit ansvar för flyktingmottagandet som glesbygdskommun kan inte få effekten att man inte kan erbjuda kommuninvånarna den välfärd de har rätt till, säger Ardalan Shekarabi. Även för andra kommuner kommer förslaget att innebära förändringar, om än inte lika stora som för landstingen. Inriktningen är dock densamma: mer pengar till glesbygdskommunerna och mindre till storstadskommunerna. Det motiveras bland annat med att skattekraften i kommunerna varierar stort. I värmländska Årjäng är skattekraften 158 000 kronor medan motsvarande siffra i Danderyd är 378 000 kronor.

– Det är inte en långsiktigt hållbar utveckling att de kommuner som har svårast förutsättningar tvingas fortsätta att höja skatten. Det håller inte, säger Ardalan Shekarabi.

Irene Svenonius (M), regionstyrelsens ordförande i Region Stockholm, är bekymrad över att regeringen väljer att gå vidare med förslaget.

– Min förhoppning är att riksdagen stoppar Socialdemokraternas planer. Det är orimligt att ta 1,6 miljarder kronor från en växande region med stora investeringsbehov. Det måste vara statens ansvar att utjämna skillnader och se till att glesbygden får det stöd den kan behöva, inte Region Stockholms invånares, kommenterar Irene Svenonius.

Förslaget om kostnadsutjämning är inte en del av uppgörelsen mellan S, C, L och MP. Om regeringen väljer att gå vidare efter remissrundan måste förslaget förankras i riksdagen för att det ska bli verklighet. Regeringens målsättning är att förändringarna ska genomföras under mandatperioden.

Hans Olsson

hans.olsson@dn.se"

" Malmström vill inte leda Liberalerna

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Det finns inget som kan få EU-kommissionären Cecilia Malmström att kandidera till att bli Liberalernas partiledare. Det säger hon till DN i en exklusiv intervju där hon också säger att januariöverenskommelsen var den "enda möjliga lösningen" på regeringsfrågan.

Cecilia Malmström är populär inom Liberalerna, men att efterträda Jan Björklund som partiledare när hon lämnar kommissionen i höst, ingår inte i hennes framtidsplaner. Det gör hon klart när DN träffar henne i Bryssel.

Finns det något som kan få dig att ändra dig?

– Nej.

Tre kandidater har framträtt, Nyamko Sabuni, Johan Pehrsson och Mats Persson. Har du någon favorit?

– Det kommer kanske fram fler kandidater när valberedningen klargör hur processen ser ut.

Det var inte riktigt svar på min fråga.

– Nej, och svaret på din fråga är att det tänker jag inte tala om.

Liberalerna är i kris. Den senaste opinionsmätningen, där L fick 3,4 procent, visar att partiet riskerar att åka ut ur riksdagen.

– Det är jättesvårt. Det är ingen lätt uppgift som en ny partiledare får, säger Malmström.

– Jag tror att det är en effekt av januariöverenskommelsen. Alla partier har ju straffats för detta. Det är också en undersökning och ganska begränsad.

I maj är det val till Europaparlamentet och det blir något av ett lackmustest för Liberalerna.

– Där brukar Liberalerna göra ganska bra val, jämförelsevis. Vi har en tydlig och klar EU-politik.

Tycker du att det var fel med januariöverenskommelsen?

– Jag delar analysen att det här var den enda möjliga lösningen.

Cecilia Malmström påminner också om att hon har jobbat nära Jan Björklund under flera år och hyllar honom.

– Han är en kampanjhäst utan like och en lysande talare. Men det är tufft i dag, det är trångt i mitten, säger hon.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se"

"Fakta. Cecilia Malmström

Ålder 50 år. Född i Stockholm, fil dr i statsvetenskap 1998. Ingick i Folkpartiets partistyrrelse 1997–2010.

2007 valdes hon till förste vice partiordförande efter Jan Björklund.

Ledamot av Europaparlamentet 1999–2006, EU-minister 2006–2010.

Sveriges EU-kommissionär sedan 2010. "

"Vi är glada över att vi fått affären i mål"

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

"Bonnier News och Amedia köper mediekoncernen Mittmedia efter månader av spekulationer. – Det känns som en väldigt bra affär och vi är glada över att vi fått den i mål, säger Bonnier News vd Anders Eriksson.

Bonnier News blir ny största ägare till den krisande koncernen Mittmedia. Affären blev klar på fredagseftermiddagen. Ägandet, som uppgår till 80 procent, delas med den norska lokaltidningskoncernen Amedia, som köper resterande 20 procent.

– Vi vill fortsätta bygga vidare på den digitala transformationen, men också upprätthålla den tryckta tidningen och förlänga livslängden i den, säger Anders Eriksson.

Amedia genomgick för fyra år sedan en liknande omställning som planeras för Mittmedia, enligt Anders Eriksson.

– De har gjort en fantastiskt bra utveckling och har lyckats skapa stor digital betalningsvilja bland läsarna, säger han.

Från Mittmedias håll har man under en tid jobbat med att söka ny finansiering.

– Det finns bra tankar om framtiden för den här konstellationen, säger Per Bowallius.

Bland anställda inom Mittmedia är beskedet om affären i huvudsak glädjande eftersom koncernen länge varit i behov av finansiering, enligt fackklubben. Men det finns också en oro för vad som väntar.

– Det finns så klart en osäkerhet för vad Bonnier vill göra med Mittmedia. Vi kan inte veta säkert att antalet journalister förblir detsamma. Det är ingenting vi fått flaggat för oss men det kan ju bli

besparingar och neddragningar, säger Johanna Hejdenberg, ordförande i Mittmedias journalistklubb.

Enligt branschtidningen Medievärlden sänkte Bonnier under gårdagens förhandlingar det tidigare budet på Mittmedia efter att ekonomin försämrats. Norska börsnoterade bolaget Polaris ska ha varit främsta motpart i striden om koncernen. Koncernens värde uppskattas vara mellan 50–100 miljoner kronor, enligt Medievärlden.

Affären innebär att koncentrationen på mediemarknaden ökar. Robert Rosén, medieanalytiker och Gefle Dagblads tidigare chefredaktör, ser positivt på uppköpet i en bransch med minskade annonsintäkter. Han hoppas att lokaljournalistiken blir förstärkt av det nya tillskottet av kapital som beskedet kan ge:

– Mittmedia har sett sig själva som pionjärer. För mig har det varit en gåta eftersom varenda läsare från Nynäshamn till Örnköldsvik har kunnat notera att allt mer material tagits fram centralt, inte lokalt. Bonniers köp innebär att affären först måste genomgå en prövning hos Konkurrensverket. Detta samtidigt som Telias uppköp av Bonniers tv-verksamhet väntar på godkänt av EU-kommissionen.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se

Andreas Lindberg

andreas.lindberg@dn.se

"Fakta. Mittmedia, Bonnier News och Amedia

Mittmedia grundades ur Gefle Dagblad och innefattar i dag 28 dagstidningar, sajter och digitala plattformar. I koncernen ingår lokalpress som Arbetarbladet, Norrtelje Tidning och Vestmanlands Läns Tidning. Koncernen omsatte förra året 1,9 miljarder kronor och har 1100 anställda.

Inom Bonnier News ingår tidningarna Dagens Nyheter, Expressen och Dagens industri, Sydsvenskan och Helsingborgs Dagblad.

Amedia är en norsk utgivare av lokalmedia.

Källa: Bonnier News, Mittmedia "

" Martin Jönsson: Dåliga affärer och nedskärningar gjorde Mittmedia konkursmässigt

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

För 13 år sedan kostade det drygt 1,8 miljarder att köpa ett dussin lokaltidningar, när Centertidningar sålde sina titlar. När Bonnier och Amedia i dag köpte Mittmedias 28 tidningar (varav flera, som Östersunds-Posten, var med även i den gamla affären) var prislappen av allt att döma bara någon enstaka procent av den summan. Det säger en del om hur utsatt tidningsbranschen är- och hur nära konkursen lokaltidningsjätten faktiskt var.

När Sveriges största lokaltidningskoncern byter ägare är det den största strukturaffären i svensk press sedan oktober 2005. Kanske är Bonnier och Amedias förvärv av Mittmedia till och med en större händelse än försäljningen av Centertidningar 2005, eftersom det ökar ägarkoncentrationen i branschen.

Men ekonomiskt är det en betydligt mindre affär: jämfört med Bonniers försäljning av TV4-gruppen till Telia, för 9,2 miljarder, är det här mer eller mindre ett gratis övertagande. Att köpa tidningsföretag de senaste tio åren har dock inte handlat om köpeskillningar, utan om risktagande. En ägare måste kunna klara av att hantera en bransch i strukturell nedgång – och samtidigt investera i den digitala omställningen.

Det bästa exemplet är när Amazons Jeff Bezos 2013 köpte anrika Washington Post, då i en djup ekonomisk kris, för i sammanhanget blygsamma 250 miljoner dollar. Sedan öste han in betydligt mer än så

för att göra om den familjeägda draken till ett företag som i dag är bland de ledande i världen både tekniskt och journalistiskt. Och ett lönsamt sådant. Till skillnad från många av andra tidningar i USA, som bara försökt rationalisera sig till lönsamhet.

Mittmedia är också i kris, en kris så djup att den enligt branschtidningen Medievärlden innebär att likviditeten är så urholkad att bolaget knappt kunnat säkra kommande löneutbetalningar till de 1 100 anställda. Det egna kapitalet är i praktiken också obefintligt. Därför fanns inget val än att överlåta ägandet: förhandlingarna kom enbart att handla om villkoren och vilken typ av ägare man föredrog. Utöver frågan om vad Bonniers övertagande innebär för ägarkoncentrationen i branschen och de lokala titlarnas framtid är det därför en fråga som är viktigast att besvara i dag: hur kunde vi hamna här? En lokaltidningsjätte, med snudd på lokala och regionala monopol, är så illa sargad ekonomiskt att några riktigt dåliga annonsmånader räckte för att knuffa den mot obeståndets avgrund? Alla tidningskoncerner i Sverige går ju inte dåligt, så varför just det här bolaget?

Vi har ställt frågan förr, i samband med Göteborgs-Postens rekonstruktion 2016 – där skattebetalarna, bankerna och borgenärerna räddade bolaget från en ofrånkomlig konkurs. Svaret är, ironiskt nog, detsamma: den 13 år gamla affären då Centertidningar såldes 2005. Den affären är redan väl beskriven som medie-Sveriges mest feltänkta någonsin. Den gjordes under fullständig hybris: mot alla strukturella trender, med en galen köpesumma och med en skuldsättning som hackade gigantiska hål i de nya ägarnas balansräkningar. Bland dem fanns Mittmedia, som försökte lösa det på samma sätt som Stampen: med bisarra goodwill-värden och hög svansföring om ambitionerna. När verkligheten slog till, i form av finanskrisen och en historisk förändring av annonsmarknaden – där ca 600 miljoner av branschens annonsintäkter per år gått direkt till Google och Facebook – fanns inte

många utvägar kvar. Stampens rekonstruktion slog dessutom direkt mot Mittmedia, som inte fick tillbaka stora summor de hade som fordringar. För Mittmedia blev lösningen nedskärningar och prishöjningar, samt neddragningar av utgivningen och försämringar av distributionen. Visserligen parallellt med en stor satsning på digitala annons- och produktionssystem som effektiviserade organisationen väsentligt, men det ledde ändå till en förödande negativ spiral: ju mindre unikt journalistiskt material som kunderna värderar högt, desto svårare blir det att klara en omställning till höga priser och nya digitala läsarintäkter.

Att bryta den negativa spiralen och våga satsa på journalistik som publiken värderar blir den viktigaste uppgiften för de nya ägarna. Det vi vet i dag är att det inte finns några garantier för lokaltidningarnas överlevnad: det var bara några månader sedan Laholms Tidning blev ytterligare en i raden av nedlagda lokaltidningar och i stora delar av Sverige är det reella läget sådant att den lokala journalistiken riskerar att slås ut när nästa lågkonjunktur slår till. Till en skyhögt kostnad för demokratin.

Martin Jönsson

martin.jonsson@dn.se "

" SL betalade ut rekordstor ersättning för förseningar

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Veckans kraftiga störningar och förseningar i Stockholms kollektivtrafik kommer med stor sannolikhet att kosta SL en hel del. Under 2018 betalades över 29 miljoner kronor ut till resenärer som ansökte om förseningsersättning – tre gånger så mycket som fem år tidigare.

Helgens stora snöoväder lade grunden till en besvärlig vecka för alla resenärer i kollektivtrafiken. I princip varje morgon har det varit stora störningar och förseningar, något som väckt mycket irritation. Främst är det busstrafiken som haft problem med oplogade vägar och felparkerade bilar, men även spårtrafiken har drabbats.

På måndagen var situationen så kritisk att SL rådde stockholmarna att undvika rusningstrafiken. Under torsdagen hade Trafikförvaltningens ledning ett krismöte med trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M) som är ytterst politiskt ansvarig. Mötet ledde till att Region Stockholm tog fram en åtgärdsplan för att liknande situationer inte ska uppstå igen.

– Förtroendet för SL har skadats. Vi har skjutit till 276 miljoner kronor till underhåll för SL jämfört med i fjol. Vi ska minimera risken för att sådant här händer igen, sade Kristoffer Tamsons till DN.

Kostnaderna för trafikkaoset kommer med största sannolikhet att spås på ordentligt i form av förseningsersättningar. Mellan 2014–2018 har antalet ansökningar och beviljade förseningsersättningar ökat stadigt. Det gäller även den totala utbetalda summan till resenärerna som fick beviljade ersättningar.

År 2014 fick SL in drygt 30 000 ansökningar om förseningsersättning, varav drygt 27 000 beviljades. Fem år senare var det mer än dubbelt så många som ansökte: 78 000. Då beviljades 67 000.

Beträffande utbetalda ersättningar har summan tredubblats. År 2014 betalade SL ut totalt 9,7 miljoner kronor. 2018 hade summan tredubblats till 29,1 miljoner kronor.

Siffrorna för januari och februari i år börjar nu sakta ticka in. Men eftersom berörda resenärer har två månader på sig efter förseningen att skicka in sin ansökan är siffrorna än så länge ofullständiga. Fram till den 6 februari hade 6 219 personer skickat in en ansökan, varav 4 132 beviljades. Hur stora summor som betalats ut går ännu inte att se.

– Tittar man på statistiken över punktligheter ser man inga större förändringar, det ligger ganska konstant de senaste åren. Vi kan se enskilda dippar där det var många förseningar och där då många ansökt om förseningsersättning, säger Claes Keisu, presskommunikatör vid SL.

Sådana dippar var till exempel november 2016 då ett stort snöoväder drog in över Stockholm och lamslog stora delar av kollektivtrafiken. En annan dipp var terrordådet på Drottninggatan i april 2017.

– När man ser tydliga nedgångar så kan man ofta hitta förklaringar i vad som hänt en specifik dag eller månad. Pratar vi siffror så har tunnelbanetrafiken en punktlighet på cirka 98 procent, för bussar och pendeltågen ligger det på runt 90 procent.

Förseningarna har alltså inte blivit fler. Handlar det om att fler ansöker om ersättning?

– Ja, den slutsatsen skulle man nog kunna dra. Det är mer känt nu att man kan ansöka om förseningsersättning, men det är svårt att svara på eftersom vi inte undersökt om det hänger ihop. Det kan finnas andra orsaker, som att antalet resenärer ökat eller att fler lyckas få tag på taxi till exempel.

Claes Keisu påpekar också att det finns en eftersläpning när siffrorna sammanställs då ersättningar som det görs anspråk på i december ofta betalas ut i januari och så vidare. Han tror också att det kommer att komma in många ansökningar efter den gångna veckan.

Det är väl bra att resenärerna ansöker om ersättning så politikerna får se hur mycket förseningarna kostar bara i form av ersättningar?

– Javisst. Sen händer det att vi på SL får tillbaka en del av de pengarna i fall där till exempel Trafikverket som ansvarar över pendelspårarna får något problem som gör att vi inte kan köra tågen. Vi betalar ju spåravgifter till dem. Det kan vara signalfel, växelfel eller liknande och då blir de ersättningsskyldiga gentemot oss.

Clara Fritzon
clara.fritzon@dn.se "

"Fakta. Så många miljoner betalar SL ut varje år

2014: 9 793 630 miljoner

2015: 14 623 510 miljoner

2016: 12 583 760 miljoner

2017: 18 886 441 miljoner

2018: 29 161 219 miljoner

Fakta. Förseningsersättning

Förseningsersättningen gäller all SL-trafik i Stockholms län. Den gäller dessutom för pendeltågen som går över länsgränsen till Gnesta, Bålsta och Uppsala.

Du kan få ersättning med upp till 1 165 kronor för resa med taxi, egen bil eller SJ/annat trafikbolag som kör motsvarande sträcka som du skulle ha rest med SL om du riskerar att bli mer än 20 minuter försenad.

Om du blir försenad och inte begär ersättning för en alternativ resa, till exempel med taxi, kan du få tillbaka en del av eller hela biljettpriiset, beroende på hur mycket du blir försenad. Läs mer på SL:s hemsida.

Källa: SL"

" Steve Sem-Sandberg: Ett levande språk får inte glömma hur det talades och skrevs förr

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Vilken är den bästa bok du läst de senaste tolv månaderna? frågade en utländsk tidning mig nyligen. Tanken var säkert att jag skulle bidra med någon nyutkommen boktitel men då skulle jag ha ljugit. De senaste tolv månaderna har jag med stigande förtjusning ägnat åt en bok som har 230 år på nacken: Jean-Jacques Rousseaus "Bekännelser", tillkomna från 1760-talets mitt och framåt men utgivna först efter författarens död.

Rousseaus "Bekännelser" är den första autofiktionen, har det sagts. Och så kan man naturligtvis också motivera ett enkätsvar: som ett försök att gå till botten med en litterär genre som präglar mycket av dagens litteratur. Självupptagen, hänsynslöst självutlämnande, grälsjuk: Rousseaus uppgörelse med sitt förflutna, med människor han älskat men som svikit honom, är helt enkelt bättre, mer subtil och raffinerad, än många samtida utövares i genren.

Men vad jag inte kunde få med i mitt enkätsvar var att den främsta orsaken till att läsningen av Bekännelserna varit en sådan njutning är David Sprengels svenska översättning, som i sin tur har mer än hundra år på nacken.

Vår tid präglas av en ängslig brist på tilltro till litteraturens förmåga att nå läsare på sina egna villkor. Klassiker skall sättas in i nya, helst aktuella sammanhang, gamla översättningar bearbetas, allt otidsenligt, i synnerhet sådant som kan väcka anstöt, rensas bort.

Och visst finns det något lovvärt i tanken på att även äldre litteratur skall kunna vara tillgänglig för alla. Men det är långt ifrån alltid som resultatet motsvarar ambitionen.

I "Andras ord och våra" (Daidalos), en nyutkommen antologi med artiklar om översättandets praktik, påpekar Jan Stolpe att Shakespeareöversättningar av Carl August Hagberg eller Homeros-översättningar av Erland Lagerlöf, alltså texter som vi tror att vi känner i sin klassiska form, sällan når oss i ett skick som tillnärmelsevis liknar originalets. Senare bearbetningar har undan för undan vattnat ur språket.

"Därpå till sides han gick och på stranden af hafvet sig satte", heter det i original hos Lagerlöf, vilket i senare utgåvor förvandlats till: "Därpå gick han och satte sig borta på stranden."

Tillgängligare? Möjligen. Men *bättre*...?

När det för några år sedan blev aktuellt med en nyutgåva av Rousseaus stora självbiografiska verk fattade förlaget Atlantis beslutet att, hellre än att göra en nyöversättning, återutge den befintliga svenska översättningen. David Sprengels Rousseauöversättning, som i original kom ut i fyra volymer mellan 1912 och 1922, är ett storverk. Den omfattar inte bara Bekännelsernas samtliga tolv böcker utan en notapparat med utläggningar och kommentarer som i sig skulle ha kunnat fylla en hel volym.

Rousseau skriver fyndigt och säkert, ibland nästan talspråkligt lätt och ledigt, men den tid han skriver i är inte vår och det krävs kunskap och intelligens för att frilägga betydelse ur ofta intrikata och sällan direkta referenser till olika då kända personer och tilldragelser. Som Jan Stolpe påpekar i förordet till nyutgåvan kunde Sprengel sin Rousseau utan och innan, han var djupt förtrogen med människan bakom orden och förmådde därför reda ut och skapa mening åt de mest svårtydda resonemang.

Det är naturligtvis *en* förklaring till varför Sprengels översättning stått sig så väl. Samtidigt går det inte att neka till att översättningen faktiskt är vad vi normalt menar med *daterad*. Satskonstruktionen är sammansatt, det är sparsamt med konjunktioner, de gamla pluraländelserna finns kvar liksom spår av äldre tids kasusböjning. Men det gör paradoxalt nog inte översättningen det minsta svårtillgänglig. Eftersom den inte hemfaller åt den nutida svenskans tendens att ta till passiva meningskonstruktioner med bindeord som skapar långa utfyllnadssatser känns texten förvånansvärt stram och redig. Ord och uttryck som vi i dag bara känner i form av slappt använda idiomatiska formuleringar ställs på sina substantivistiska fötter igen. "Jag hyste *räddhåga*", heter det till exempel, i stället för "jag kände mig *räddhågsen*".

Det är som om varje mening Sprengel skriver inte bara tolkar utan återskapar originalet, utan att därför framstå som udda eller avvikande. Visst krävs ibland en ansträngning för att ta till sig vissa passager. Men att anstränga sig vid läsning är inte nödvändigtvis av ondo: det skärper uppmärksamheten.

Jag tillhör inte dem som hävdar att det svenska skriftspråket blir fattigare av att nya lånord kommer till och sats- och meningskonstruktioner förändras. Förändring är ett språks livsluft. Om det inte anpassas till sin tid dör det. Men om ett språk ska förbli levande kan det inte bara stå öppet för hur det talas i dag, eller kommer att talas framöver, utan också för hur det talades och skrevs förr. Varje mening som skrivs på dagens svenska har en historia som berättar om hur den en gång skrevs och fortfarande skulle kunna skrivas.

Det var därför fjolårets Rousseauläsning fyllde mig med en närmast sinnlig lycka. Helt plötsligt befann jag mig mitt i ett språk som kunde te sig som främmande ibland men som vid närmare läsning visade sig vara mycket större och rikare än jag någonsin kunnat föreställa mig. Mitt eget språk. **Steve Sem-Sandberg**

" Anonymt. Snabba klipp håller läsaren på avstånd

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Ylva Karlsson och Sara Lundberg "Jag och alla" Rabén & Sjögren, från 3 år

Det är med böcker som med människor, det klickar inte alltid. Men ett relativt svalt första möte kan, för den som ger sig tid att fördjupa kontakten, småningom visa sig kunna ge mer än du trodde.

Ungefär så känns också bekantskapen med Ylva Karlssons och Sara Lundbergs "Jag och alla", en bilderbok om det som försiggår i tankarna hos Olivia och om det som samtidigt sker runt om i hennes närmaste omgivning. Olivia vill, med sin tankekraft, skaffa sig tillträde till sitt närmaste universum: "Jag tänker på någon som sitter någon helt annanstans och tänker helt andra tankar. Kanske tankar jag aldrig har tänkt och aldrig kommer att tänka".

Och tillträde får Olivia, för på vart och ett av bokens uppslag presenterar sig någon i hennes yttre sfär. Någon som rör sig parallellt, men ändå långt borta, som har olika villkor och förutsättningar. Som Musse som "ligger på en ko" och från sagda ryggläge betraktar traktorn som far fram över åkern.

I ett ögonblänk hamnar vi hos John och hans mamma Sara som tillsammans kör traktor. John är där men samtidigt någon annanstans då han blickar bort mot kyrkogården där kanske någon är ledsen. Och förstås finns där några som saknar en farmor och kramar hennes gravsten.

Så löper berättelsen. En rad stillbilder och scener vilka länkas samman och klickar vidare. Övergångarna tycks ibland bräckliga, för att i nästa

bladvändning framstå som alldeles självklara. Som scenerna från ett tåg där Hjalmar, iförd skir blå klänning och tiara, ritar prinsessor medan hen iakttar den livliga Viola på sätet intill. Hon vars mamma kallar Hjalmar för "den flickan" fast Hjalmar vet att det är fel. Hjalmar är hen och "skulle aldrig våga låta så mycket på ett tåg".

Men låta på tåg, det vågar däremot Viola. Bilden där hon obstinat står upp på sätet och KRÄVER! är bokens höjdpunkt. Plötsligt en eruption av energi. Viola är just där och då en riktig *pain in the ass*. Inte alls svårt att föreställa sig vuxenfrustrationen. Säkert minst två timmars tågresa kvar. Här riktigt lågar det om Sara Lundbergs illustration. Mellan Viola och hennes mamma pågår en styrkemätning, och kritornas kraftkulörer och färgernas intensiva uttryck får mig att associera till Edvard Munch. Desperation! Energi! Mäktigt. Över huvud taget är det Sara Lundbergs bilder som driver turerna i den pardans som författare och bildmakare alltid har att tråda i bilderböckernas värld. Lundbergs illustrationer för värme och personlighet till texten som förvisso är skickligt genomförd, men ändå omges av en märklig anonymitet och brist på ett riktigt berörande tilltal. Förvånande med tanke på den omedelbara närhet som så många andra av Ylva Karlssons berättelser så självklart förmedlar.

Pia Huss
kultur@dn.se "

" Estetiskt tilltalande. Underhållande om gångna seklers barntidningar

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Sonja Svensson "Barnavänner och skolkamrater – svenska barn- och ungdomstidningar 1766-1900 sedda mot en internationell bakgrund" Carlssons bokförlag

När morfar flyttade från villan kom mormors varsamt sparade *Barnens egen tidning* från 1920-talet och mammas *Bikupan* och *Kamratposten* från 1950- och 60-talet fram. Jag tog hand om buntarna, pusselbitar till mor och mormors barndom, och till äldre tiders syn på barn och barns intressen.

Att så få sett närmare på barnens tidningar är märkligt, och därför är Sonja Svenssons "Barnavänner och skolkamrater" efterlängtat. Här studeras den rika flora som utkommit från *Wecko-blad til barns nytta och nöje* från 1766, som Svensson ser som starten, fram till 1900-talets början.

Det är glädjande att nu kunna förstå sammanhanget kring mormors och mammas tidningar. Det visar sig till exempel inte vara en slump att de klasser som i varje nummer avbildas hör till baptisterna – utgivaren av *Barnens egen tidning* är baptistpastor och även *Bikupan* hör till denna rörelse.

Släktens baptistiska bakgrund framträder genom tidningarna de sparar, och i Sonja Svenssons noggranna redogörelse för trycksaker, utgivare och samfund, blir frikyrkorörelsens inflytande tydligt, men även andra organisationers. Denna ordning och presentation kan inte ha varit enkel att skapa.

Det är lätt att se hur oöverblickbart materialet har varit, med okända titlar, tryckare, förlag och författare. Att Sonja Svensson fått struktur på det måste kallas för en bragd, och om Svenska barnboksinstitutet höll sig med en gala skulle hon kamma hem arkivforskningspriset.

Motiveringen skulle säga att den estetiskt tilltalande boken ger intryck av att Sonja Svensson aldrig slutat med forskningen efter avhandlingen "Folkskolans barntidning" från 1983, och att den nu resulterat i dels en bibliografisk förteckning på ett femtiotal sidor, men också i ett tematiskt berättande.

Tonen är underhållande, vilket krävs för det rätt så enahanda förloppet – entusiaster med idé startar tidning som allt som oftast går under, efter några nummer eller i bästa fall år. Ekonomin är ett ständigt problem och frågan är om man ska sälja mycket billigt eller få till högre pris. Och hur ska man förhålla sig till att mottagarna blir äldre och plötsligt finner sin tidning barnslig?

Det talas ofta om kvalitet, och i en mer docerande text hade en definition kring begreppet ingått. Avgörs det utifrån barnläsarens eller de samtida vuxnas perspektiv, eller från en diffus allmän bild av vad som håller hög kvalitet? Men i "Barnavänner och skolkamrater" slipper vi långa teoretiserande avsnitt – vad som är bra eller dåligt avgörs av Sonja Svensson. Och här upplevs det som självklart, vem annars har erfarenhet av det väldiga materialet? Därmed inte sagt att det saknas en teoretisk ansats – ett inledande kapitel redogör för utländsk barntidningsforskning och visar på det internationella inflytandet i Sverige.

Sonja Svensson stannar vid 1900-talets början vilket är klokt, eftersom de tidningar som utkommit i närtid behöver studeras med ett tydligare läsarperspektiv. Det är nästintill omöjligt att uppnå på det äldre materialet, även om en mer ingående analys av innehållet hade gett en fylligare bild av de vuxna redaktörerna och författarnas syn på barn och barndom. Det måste finnas mycket mer spännande att berätta, och Svensson rör sig bäst bland det äldre materialet.

Det nya, från 1900-talet och in i vår samtid, återstår att ta sig an. Hur kan det till exempel komma sig att *Kamratposten* överlevt så länge? Vad är det för barn som läst, och läser den i dag, och hur uppfattar de sin tidning? Det kvarstår att undersöka. Och att ge den historiska bakgrunden till det är nu, efter Svenssons insats, mycket lättare.

Martin Hellström "

" Mes att lita på

LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Såg ekorren – sötnosen! – rusa upp och ner för stammarna i min tallskog. Gladdes åt flocken av stjärtmesar, glidflygande över snötäcket.

Läste på om stjärtmesen när jag kom hem.

”Många stjärtmesbon plundras av ekorrar och andra borövare och barnlösa fåglar ses stundom hjälpa till med matningen av ungar i andra bon.”

Lackade ur på ekorren.

Skulle skala kottar,

Men stjärtmesen fick mig att börja tro på livet igen.

Astrid Hasselrot

" Vad övrigt är, är Hamlet

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Polonius får ett knivhugg rakt igenom draperiet som han står gömd bakom. Han faller döende till golvet. Tyvärr råkar han få med sig det stora tygstycket i fallet. "En gång till!", ropar regissör Sofia Jupither. Bengt Braskered reser sig, virar av sig tygkokongen och ställer sig åter bakom draperiet. Adam Lundgren fattar kniven med inskjutande blad, hugger igen och Polonius dör ännu en gång.

Det är repetition på Dramatens stora scen inför vårens klassiker, "Hamlet" som har premiär den 9 februari.

Stora scenen gör skäl för namnet i Sofia Jupithers uppsättning. En jättetrappa dominerar fonden totalt och själva scengolvet sticker ut i salongen på bekostnad av de första bänkraderna. Men även logerna används listigt, som i "pjäsen i pjäsen" när kungamordet som påminner om det på Hamlets far spelas upp av den gästade skådespelartruppen på slottet. Claudius (Gerhard Hoberstorfer) i ena logen skruvar besvärat på sig och Hamlet i logen mittemot skrattar i vansinnig triumf. Reporterns huvud far fram och tillbaka som på en tennismatch. Årets Hamlet känns ovanligt tredimensionell.

Pjäserna pjäs brukar den kallas, "Hamlet". Eller *The Tragedie of Hamlet Prince of Denmark* som skrevs av William Shakespeare runt år 1600. Det enorma materialet (cirka 1 500 textrader i originalmanus och en total speltid på fem timmar) har tolkats minst lika många gånger som antalet uppsättningar. Bara i nuvarande Dramatenhuset, som invigdes 1908, har "Hamlet" satts upp sju gånger. Titelrollen räknas som teaterhistoriens mest spelade.

– Den är så otroligt rik på så mycket: existens, död, svek, identitet, kärlek, politiska system, säger 2019 års Dramaten-Hamlet Adam Lundgren när han med händerna färgade av teaterblod pustar ut bakom scenen efter att ha övat på fäktningsscenen mot Laertes.

Han har nyligen avslutat inspelningarna för en ny säsong av den historiska tv-serien "Vår tid är nu", men den här våren kastar han sig kväll efter kväll ytterligare 340 år bakåt i tiden. Eller?

– När "Hamlet" skrevs var det han som var den nya tiden, säger Adam Lundgren. Han befinner sig mittemellan det resonerande och det djuriska, mellan impuls och förnuft. Han brottas med idealbilden av hur han ska vara och agera, det förväntas att han ska hämnas sin far, och det borde han kanske, å andra sidan – är han en mördare? Det blir rörigt i huvudet, minst sagt. Det kan nog många känna igen sig i även i dag.

Någon som inte hänger med? Hamlet är alltså prins av Danmark som kommer hem från studier utomlands då pappa kungen har avlidit. Mitt i sorgen ska mamma Gertrude gifta om sig med Hamlets farbror Claudius som blir kung av Danmark och styvfar till Hamlet. Som om inte det vore nog visar sig Hamlets döda pappa för honom i form av vålnad och avslöjar att han giftmördades av brodern. Världshistoriens, åtminstone teaterhistoriens, nu mest hatiska styvson får av faderns dundrande väsen höra: "Om du är människa, tål inte detta utan hämnas mig!"

Och där står han. Denna reflekterande, tvivlande, tveksamma unga själ. Prins eller inte, kanske finns lite Hamlet i oss alla. Omvärldens svek och förväntningar likaså, i alla tider. Det visade Jens Ohlins och Hannes Meidals unisont hyllade och uppdaterade omtolkning på Teater Galeasen 2017 – som får nypremiär i vår. Eller som juryn i Svenska Dagbladets Thaliapris motiverade belöningen av duon: "Med övertygande kraft uppdaterar de Shakespeares ärkeklassiker till gastkramande och tankeväckande samtidsteater."

– När jag skulle förklara för mina barn vad pjäsen handlar om förstod de omedelbart premisserna: ”Det är ju precis som i ’Lejonkungen’!” berättar Hannes Meidal.

– Jag är övertygad om att Hamlets bevingade replik ”Ur led är tiden” har klingat sann i varje tid. ”Hamlet” är en av våra få riktigt starka urberättelser, som nästan alla, även de som varken sett eller läst pjäsen, har ett förhållande till: den ikoniska dödschallen, den mördade fadern, ”Att vara eller inte vara”, säger Meidal och fortsätter:

– I vår tolkning är Hamlet en humanist och en intellektuell, den som fortfarande tror på moraliska värden: på gott och ont, rätt och fel, sant och falskt. Som ställer de svåra frågorna och talar om vikten av minne, i en tid när ingen längre är intresserad av historien. Men han är också den som står handfallen när allt det som han tagit för givet och aldrig behövt försvara, den gemensamma värdegrunden, plötsligt rycks undan.

Men Hamlet kan lika gärna vara bilden av den pubertala frustrationen. Så har han nämligen också spelats de senaste åren.

”Det skaver i hjärtat; sammanbitet svartklädd, hålogt blek, avigt tonårsslängig, nerverna på huden och fullständigt ensam i sin existentiella frustration, pappasaknad och mammalängtan”, skrev Svenska Dagbladet (1/10 2014) om Liv Mjönes gestaltning av den unge prins-hen på Kulturhuset Stadsteaterns Skärholmenscen 2014, som huvudsakligen riktar sig till unga.

– För mig är Hamlet en människa som vid en viss punkt i livet ger sig hän åt sådant som ilska och hämnd, säger hon. En som redan har varit med om lite för mycket. I Pontus Stenshalls bearbetning refererade vi till unga människors förhållande till existensen och döden. Det är ju ständigt aktuellt, och inte minst i den psykiska ohälsan bland unga nu. Jo, Hamlet blir sjuk av ”den torktumlare som han befinner sig i”, som Sofia Jupither uttrycker det. När Adam Lundgren står på scenen i Hamlets många identitetssökande monologer går han i och ur en

krummande, väsande galning. Vansinnets vara eller inte vara – kanske bara spelat? – har tytts och tolkats århundradena igenom.

– Hamlet har säkert anlag för depression, säger Adam Lundgren. Har man dessutom traumatiska upplevelser som att mamma två månader efter pappans död gifter om sig med ens farbror, som visar sig ha mördat pappa – vem skulle inte bli galen av det? Och så den här uppgiften som har lagts på honom.

– Men en låtsad galenskap kanske fungerar som ett skydd, att man på så vis maniskt försöker trycka bort det obehagliga, för att slippa ta ansvar. I slutet säger Hamlet, i en inte så genuin ursäkt, till Laertes: ”Det jag har gjort som kan ha sårat var besatthet. Har Hamlet kränkt Laertes? Nej, det var inte jag, utan det svårmod som jag har straffats med. Jag kan inte hållas skyldig.”

Men hur är det att spela denna mångbottnade klassiker? Liv Mjönes utbrister ”svinsvårt”, och behövde ”en Shakespearepaus efter spelperioden”. Hannes Meidal kände sig sorgsen efter en föreställning ”så fylld av skräck inför tidsandan; skamtröskeln som hela tiden, till synes omärkligt, förflyttas och vi själva som ibland lyckas samla oss till en protest, men för det mesta bara driver med, lever vidare”.

Det finns många historier om hur krävande rollen är, både för knoppen och för kroppen. Laurence Olivier, som 1948 regisserade sig själv i den än i dag främsta ”Hamlet”-filmatiseringen, ska ha brutit en fot, knäckt ett revben och fått en kniv i bröstet under en duellscen.

Benedict Cumberbatch som gjorde Hamlet på Barbican theatre i London 2015 säger till ”The South Bank show” att han var tvungen att äta som en galning både före och efter föreställningen för att orka.

– Själv var jag väldigt törstig efteråt, säger Gustaf Skarsgård och tillägger att han på den tiden förvisso levde självdestruktivt. Hans Hamlet i Kulturhuset Stadsteaterns uppsättning för nio år sedan beskrevs av DN:s Leif Zern som ”en av de bästa svenska Shakespearetolkningarna på länge, så modern och på en gång klassisk

att den talar för sig själv.” (2/1 2010). Det var Gustaf Skarsgårds favoritpjäs och drömroll:

– Jag hade svårt att se andra uppsättningar för att jag kände en sådan djup avund. Jag arbetade extremt mycket med texten och välkomnade en psykos. Efteråt var det som att man precis hade rivit av en sårskorpa över hela huden.

– Hamlet är mer fysisk än många andra pjäser, tycker Adam Lundgren. Det är slagsmål och fäktning, springa i trappor och klättra. Men jag gillar det, att det känns. Jag vet inte om det frigör något i mig, men jag vet att jag känner att jag har upplevt spelet på annat sätt om jag också känner det i kroppen.

Gertrude då, Hamlets mamma? Bärare av det svek som gör Hamlet förtvivlad. Hon som tar in en inkräktare i familjen, och inte vilken ny pojkvän som helst, utan exmakens mördare. Rimligen fylld av skam. Men – kände hon ens till mordet, nödgades hon gifta om sig?

– Också vår Hamlet förväntar sig en sådan reaktion, men hon överraskar honom med att inte vara det minsta skamsen, säger Hannes Meidal. Tvärtom är hon bara innerligt trött på sin depressive, komplicerade och mångordige son.

– Med Claudius vid sin sida säger hon sig, för första gången, vara lycklig. Efter att i årtal ha blivit förminskad och föraktad av både Hamlet och hans far – båda lika övertygade om sin egen moraliska förträfflighet – ser hon det som en befrielse att äntligen duga som hon är. Claudius låghet, att aldrig utge sig för att vara bättre än han är, framstår för henne som ett attraktivt uttryck för ärlighet.

Så vad säger man om pjäsernas pjäs, vad är budskapet? Finns något?

– Det fantastiska är att Hamlet inte lämpar sig väl för beskrivning, men otroligt väl för gestaltning. Han är djupt paradoxal och odefinierbar, som vi alla, säger Gustaf Skarsgård.

– En försoning med döden, att skratta åt döden också, säger Liv Mjönes. Vi är här på jorden i några sekunder, försök lev med det och lev så länge du kan.

– Vår ”Hamlet” är en föreställning om anpassning till det oerhörda, men också om vuxenblivande och att kompromissa, menar Hannes Meidal och citerar: ”Att vrida tiden rätt är inte möjligt./Det är en barnslig tanke – fin, men barnslig./Nej, tiden vrider dig rätt. Tiden vinner./På ett sätt eller annat vinner tiden./En övermäktig motståndare är den, ty den som inte böjs av den bryts av.”

Snart ”Hamlet”-debuterande Adam Lundgren får också det sista ordet:

– Vi skulle ha gymnasieklasser på besök och funderade: När Hamlet ger upp sina tvivel och grubblerier, när han ger upp sig själv och blir den som han av omvärlden förväntas vara, det är då allt går åt helvete. Det är väl en svinbra sak att säga till ungdomar – ge inte upp er själva! ”Hamlet”, Dramaten. Premiär 9/2. ”Hamlet”, Galeasen. Nypremiär 8/4.

Niklas Wahllöf

niklas.wahllof@dn.se "

" Bengt Ohlsson: I medelåldern ska man vara snubblig

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Jag såg en ståuppkomiker berätta hur värdelösa medelålders män är. Jag tror han är livrädd. Och jag vet varför.

I höstas var jag på ett tjugigt födelsedagskalas på en båt. Många prominenta gäster som var framstående i sina respektive yrken gick upp på scenen och gjorde sina konster, till allmänt jubel. En framgångsrik medelålders manlig komiker rev av en monolog om hur värdelösa medelålders män är. Estetiskt, socialt, evolutionärt. Inte till glädje för någon.

Jag har tänkt på hans monolog ibland under vintern, vilket har irriterat mig. Först härom veckan kom jag på varför. Det var något jag såg i hans ögon. Nämligen rädsla.

Hans monolog var annars som de brukar vara: snajdig och schvungfull och i takt med tiden. Men en av alla egendomligheter som medelåldern rymmer är att det inte längre funkar att vara *alltför* snajdig och schvungfull och i takt med tiden. Det ser inte riktigt bra ut. Det gör ett ängsligt och lite löjligt intryck.

I medelåldern *ska* man vara lite snubblig och fel, göra entré några sekunder för sent, bre på lite för tjockt. Det är som det ska vara. Det är helt enkelt åldersadekvat. Men det är givetvis en svår omställning för en komiker, i det här fallet, som alltid varit just snajdig och schvungfull och i takt med tiden.

De åren är dess värre ohjälpligt förbi. Var det därför han var så rädd när han ställde sig på scenen?

Riktigt så enkelt var det inte. Hans snajdiga etcetera monolog hade en enveten, skälvande underström. Snälla, snälla ni, stod han på den lätt sjögångiga scenen och tiggde, ta inte min framgång ifrån mig. Låt mig behålla den bara lite, lite till. Ni hör väl hur jag pressar mitt känsliga öra mot rälsen, hur precist jag fångar tidens tecken?

Komikern visste att all den framgång som han gnetat ihop under snart trettio år – strå för stå, sketch för sketch, tv-program för tv-program – kan sopas ur hans händer på fem sekunder. Allt som krävs är ett litet feltramp, och en pösmunk med många följare som ruttnar på feltrampet ifråga. Sen hackas hans dyrbara framgång sönder, klick för klick, delning för delning.

Detta är ett olösligt dilemma för just en snajdig etc komiker som byggt hela sin gärning på feltramp, snedtramp och övertramp.

På den gamla trygga tiden kunde han klafsa runt lite som han ville och vara säker på att alla feltramp, snedtramp och övertramp ursäktades och urskuldades; att han alltid skulle backas upp av inflytelserika röster i offentligheten som talade myndigt om yttrandefrihetens okränkbarhet och gränstjänjandets konstnärliga värde.

Men detta är den nya rädda tiden.

Kanske är det nätet som gör oss rädda. På nätet kan lynchmobbar formeras på åtta sekunder, och växa sig oöverskådligt stora. Vilket är skrämmande. Men på nätet väntar också omätbara framgångar. Vilket är oemotståndligt lockande. Där kan en elvaåring bli världskänd och ekonomiskt oberoende för resten av livet för att han eller hon kan vissla på ett charmigt sätt, eller visa upp sin samling av bokmärkesänglar.

Nätet kopplar sig förbi förnuftet och tycks sticka kabeln rakt i vårt undermedvetna. Där vi går och står, alltså IRL, har vi lärt oss att hälsa hövligt och begära ordet under mötet i kommunstyrelsen. Men på nätet stärker vi oss med ett glas vin och skriver att våra meningsmotståndare är batikhäxor och brunskjortor. Och på åtta sekunder har vi kontakt

med tusentals som tycker som vi. Plötsligt får vi syn på oss själva, fast upphöjt i hur-mycket-som-helst. Vilket väcker diktatorn i oss. Och då vill vi styra våra trupper mot Polen och hämnas alla oförrätter vi har utsatts för.

Komikern på båten vet allt detta, och är livrädd.

Det är ingen lätt uppgift han har. Han verkar inom ett yrke där vi kräver att han ska gå så nära gränsen för det passande som möjligt, och gärna också över den, men "på rätt sätt" givetvis. Vad är då "rätt sätt"? Ja, det vet han inte förrän det är för sent.

Han vet också att rädsla inte har på en ståuppscen att göra. Åtminstone inte den sortens rädsla. Därför gör han allt för att dölja den. Men jag ser rakt igenom hans bredbenta gapighet.

Det kan också tänkas att jag ser hans rädsla så tydligt eftersom den är min egen.

Bengt Ohlsson

benke@swipnet.se "

" Så tar du bästa selfien. Bästa råden från de bästa fotograferna.

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Sex av DN:s fotografer belönas i tävlingen Årets bild. Här tipsar de om den svåra konsten att ta en bild av sig själv.

Jonas Lindkvist: Variera dig!

Som fotograf är en av de största utmaningarna att variera bilder du tar. Upprepningar gör att bilderna blir tråkiga hur vackra motiv du än må ha. Detta gäller även selfies. Därför gillar jag selfies med variation och selfies som berättar lite extra om platsen, situationen eller känslan när bilden tas. För att ta denna typ av bilder så bör du ha tänkt ut bilden innan den ska tas. Det kan vara enkla saker som att ha en lugn bakgrund: inga flaggstänger som sticker ut bakom ditt huvud. Eller en sån sak som att ha mobilen redo när det är läge för en bild.

Nästa steg kan vara att ta selfien mitt i en händelse. Detta kommer kräva att du har lite extra koll på hur bilden ska tas rent tekniskt, men det är lätt att öva på. Har du bra koll på din mobilkamera så ökar möjligheterna till bra bilder. Dels genom att du blir snabbare dels genom att du vet vad du kan förvänta sig bildmässigt av en situation. Se bara till att fotograferandet inte tar över händelsen, då begränsas bildmöjligheterna enormt. Du vill ju inte förstöra en fin händelse för dig själv och andra.

Om jag ska ge dig ett tips som verkligen kommer ta dina selfies till en ny nivå så är det att skaffa en liten självutlösare till mobilen. Den kostar ungefär 100 kronor och med den kan du ta selfies med mobilen på längre avstånd än en armlängd.

Då kan du ställa upp mobilen några meter bort, fästa den i taket, lägga den på golvet eller var som helst och sen ta bilder med en helt annan variation än du kan om du håller mobilen i handen.

Eva Tedesjö: Släck lampan!

Det bästa ljuset är ofta att släcka lampan. Taklampa och ljusrör blir osmickrande på bild. Stäng av blixten på kameran och använd dig av det befintliga ljuset i stället, till exempel nära ett fönster. Om det är ont om dagsljus, ta det som finns till hands, ficklampa, cykellampa, ja vad som helst.

Leta efter en ren miljö. Om bakgrunden är för rörig kan den ta över hela bilden.

Testa vad som fungerar bäst för just det här tillfället, liggande eller stående bild. Vill du titta in i kameran så fäst blicken på linsen i stället för displayen.

Ta massor av bilder och justera både dig själv och hur du håller kameran lite för varje knapp. Då vet du inte exakt vad du fotar och förhoppningsvis blir du glatt överraskad av resultatet. Experimentera, undersök och ha kul!

Anders Hansson: Du måste inte ta selfien själv

Jag är ingen fan av selfies och väljer därför att se det som ett självporträtt. Undvik ankläppar och att försöka se snygg ut. Det blir bara fånigt.

Försök att få med lite luft, det vill säga miljö. Ha ljuset framför dig, inte bakom och inte rakt uppifrån. Även om jag gillar miljö så undvik plottrig bakgrund för det stjäl uppmärksamhet från huvudmotivet, alltså dig. Låt gärna någon annan ta bilden för om du är för nära kameran förvrids proportionerna och din näsa blir för stor.

Lotta Härdelin: Be en främling om hjälp

Jag är en urusel selfieograf, förmodligen mest av den anledningen att jag översköljs av en obehagskänsla när jag tafatt sträcker ut armen och försöker fånga min generade uppsyn på mobilskärmen. Jag siktar fel och när jag vill komponera om bilden så att ansiktet hamnar i bild tappar jag bort mig själv och får börja om.

Bästa selfiebilden är ett samarbetsprojekt som involverar förbipasserande. Ta chansen och lyft blicken från din skärm, ta kontakt med en främling och be om hjälp, då blir ditt porträtt fint och du kanske lär känna en ny människa.

Eller så blir du av med telefonen, och då är det bra om du har säkerhetskopierat innehållet innan du gav dig ut på ditt fotouppdrag.

Paul Hansen: Har du sett ljuset?

Ordet fotografi betyder ”att rita med ljus” och i all fotografering gäller det att tänka på ljuset. Var kommer det ifrån? Vart är det på väg?

Studsar det mot något?

Det är som att ha bollsinn.

Vid porträttfotografering är ljusets karaktär det första jag tittar efter. Ett bra grundtips är att, om det är soligt, hitta en belyst fasad och ställa motivet mittemot. Husväggen blir som en stor reflexskärm som ger en mjuk inramning av motivet. Vid porträtt är det viktigt med en lugn och harmonisk bakgrund.

Ibland kan det vara en fördel att ta bilden lite från ovan. Då är det lättare att få en lugnare bakgrund och när man sträcker upp ansiktet minskar risken att eventuella dubbelhakor markerar oönskad närvaro.

Roger Turesson: Ta bort växten som sticker upp ur huvudet

Tänk även på bakgrunden om du ska ta ett snyggt självporträtt med mobilen. Den ska vara lugn och inte ta uppmärksamhet från ditt

ansikte. En växt eller något annat störande föremål som sticker upp bakom huvudet kan vara förödande för resultatet.

Välj till exempel en bit av en vägg som är ren från tavlor och annat men också som har en bra färg. Idealet är om den matchar dina kläder och hudtoner.

Har du har en mobiltelefon med porträttläge så använd detta, eftersom det ger ett kortare skärpedjup vilket gör bakgrunden oskarp och ditt ansikte lyfts fram på ett fint sätt.

Jonas Lindkvist

jonas.lindkvist@dn.se

Eva Tedesjö

eva.tedesjo@dn.se

Anders Hansson

Lotta Härdelin

lotta.hardelin@dn.se

Paul Hansen

paul.hansen@dn.se

Roger Turesson

roger.turesson@dn.se "

"DN-fotograferna som får pris i Årets bild 2018/2019, : Anders Hansson, Eva Tedesjö, Jonas Lindkvist, Lotta Härdelin, Paul Hansen och Roger Turesson. Vem som får vilket pris avslöjas vid galan den 16 mars. Sammanlagt har 1 618 bidrag skickats in från 192 fotografer."

" Blåbärsvin del av en nygammal tradition

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Svenska bärviner har fått en renässans. Li Holmberg och Lars Normark från Västerbotten gör torrt vin på blåbär.

Minns du när mormor gick ner i källaren för att stoppa sockerbitar i stora damejeanner fyllda med bär för att de skulle jäsa bättre? Fruk- och bärviner har en lång historia i Sverige. Safta, sylta och jäsa gick länge hand i hand. I stället för på vindruvor gjordes vin på det vi hittade skogen och med tiden förfinades recepten utan att för den delen bli kommersiella produkter.

Tack vare de senaste årens renässans för svensk äppelmust och cider finns återigen plats för bärvin. Efter flera år av experimenterande bestämde sig Lars Normark och Li Holmberg i Skellefteå för att satsa fullt ut på vin gjort av blåbär.

– Det finns en förutfattad mening om att blåbärsvin ska vara sött. Förr i tiden gjordes det så kallat "solvin" i Norrland. De var söta med runt fem procent alkohol och gjorda för hemmabruk. Men det vi ville åstadkomma är en torr kvalitetsdryck jämförbar med vin, säger Lars Normark som tillsammans med Li Holmberg ligger bakom etiketten Rålund.

För att få till det perfekta vinet av blåbär anlätades en konsulterande vinmakare och sommelier från Kanada. Tillsammans hittade de en tillverkningsprocess som gav resultatet de var ute efter. Till en flaska Rålund används 285–335 gram blåbär som till skillnad mot vindruvor inte behöver pressas. Bären anländer frysta och tinas innan de får jäsa med en noga utvald vinjäststam. Efter 20–25 dagar har vinet jäst ut helt torrt och sötas upp en smula innan det filtreras. Avslutningsvis

lagras vinet en månad i tank innan det buteljeras och lagras klart på flaska.

– Blåbären vi köper är vilda och ordentligt rensade. De är små och med tjocka skal vilket gör smaken intensivare och tillför vinet mer tanniner, säger Li Holmberg som gärna framhåller blåbärsvinet som ett klimatsmart och hållbart val, med mindre miljöpåverkan än ett vin av druvor.

Ur ett kommersiellt perspektiv finns fördelen att produktionen går snabbt och kan ske året runt. Tillgången till frysta blåbär är stor och det finns inget krav på att årgångsbestämma vinerna. Det som begränsar produktionen i dagsläget är storleken på jäsningskaren, men större kar är redan beställda.

– Vi fick precis reda på att Stadshuskällaren skapade en rätt utifrån vårt vin Rålund Exclusive till en bankett. Så nu jobbar vi på att även Nobelfesten ska våga ta in vin av blåbär i december, berättar Li Holmberg.

Vinet från banketten lanseras tillfälligt i mars tillsammans med två andra viner i beställningssortimentet. Smakmässigt påminner vinerna mycket om rött vin från Beaujolais med tydlig blåbärsprofil och stramhet. Med största sannolikhet kommer de att utveckla mer komplexitet med vidare flasklagring.

– Nästa steg är att testa lagring på ekfat och se hur det blir, kanske även på svenska fat. Och så är ju skogarna här uppe fulla av andra bär som vi måste testa, säger Lars Normark.

Alf Tumble
mat@dn.se"

" Recept Julius Wallmo

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Så lyckas du med såsen

En bra grund är bästa knepet för en lyckad sås. Så här kokar du god buljong som du kan använda till många olika soppor och såser.

Recept Julius Wallmo Foto Ylva Sundgren

Vad är en riktigt bra sås?

Balanserad. Innehåller sötma, syra, sälta, beska – utgå från din egen smak. Den har ett djup. Smakar av huvudråvaran, inte för mycket av grönsakerna (om det inte är en grönsaksbuljong). En bra konsistens. Moderna såser är lite lättare, och buljongiga – inte så mycket tunga, redde såser som tidigare. De blir också lättare i smaken.

Enklaste såsen till en stekt köttbit:

Stek köttet i en gjutjärnspanna. Kolla att det inte har bränt i botten på pannan, utan bara är karamelliserat. Svetta lite hackad lök, vitlök och timjan i smör och olja. Häll i en skvätt rödvin och koka ur pannan. Sila om du vill ha såsen slät och koka upp igen med grädde, crème fraiche och/eller en bra köttfond. Smaka av med en skvätt god vinäger.

Andra såser du kan göra av buljongerna:

Blåmusselfonden kan användas som bas till en soppa, fiskgryta och alla recept som man normalt använder fiskfond till.

Kycklingfonden funkar till svampsåser, gräddsåser, grönpepparsås och smörad kycklingfond, och så vidare.

Anledningar till att bearnaisen skär sig:

- För mycket smör.
- Att man har i smöret för snabbt.
- Att smöret är för varmt eller för kallt.

Anledning till att bearnaisen blir för tunn:

- Äggvispet har inte tjocknat innan man har i smöret.

Bearnaisetips

Plasta den färdiga såsen och låt stå i närheten av en värmekälla (om den står kallt blir den som smör, står den för varmt kan den spricka) fram till servering.

" Ledare: Staten måste stärka katastrofberedskapen

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Det blev en på sätt och vis omskakande sommar. Den intensiva hettan, som aldrig ville ta slut. Nödslakten av djur på grund av avsaknaden av foder. Sedan de våldsamma bränderna som rev upp svarta sår i det svenska skogslandskapet. Och som räddningstjänsterna hade så förtvivlat svårt att få grepp om.

För många människor gjorde sommarens hetta, torka och eldhärjningar klimatförändringarna obehagligt verkliga. Och visade att våra förberedelser för ett nytt normaltillstånd, där olika former av extremväder förväntas bli vanligare, inte är tillräckliga.

I veckan presenterade regeringens utredare, Jan-Åke Björklund, sin rapport över hur skogsbränderna hanterades. Den bekräftar stora delar av den bild som växte fram redan under sommaren, både ljuspunkter och brister.

Till pluskontot kan framför allt fogas att trots eldens omfattning, och priset markägare fick betala, så blev de mänskliga och samhällsliga kostnaderna till slut begränsade. Inga civila dog eller skadades allvarligt. Inga permanenta bostäder brann ner. Kritisk infrastruktur klarade sig. Räddningstjänsterna – konstaterar utredningen – lyckades med det som till syvende och sist är deras huvuduppgift.

Till det kan läggas civilsamhällets snabba och kraftfulla mobilisering. Röda korset, Lottakåren, frivilliga som på olika vis bistod släckningsarbetet.

Samtidigt visar rapporten att bristerna i hanteringen av bränderna var betydande. Med rätt förberedelser hade deras omfattning kraftigt

begränsats. Vad som gör kritiken särskilt allvarlig är att den på många sätt är en upprepning av vad som fördes fram efter den stora branden i Västmanland fyra år tidigare. Det understryker att förberedelserna faktiskt kunde ha varit bättre. Hade läxan från 2014 gjorts hade skadeverkningarna blivit mindre.

Den stora utredningen som genomfördes efter branden i Västmanland slog fast att bristande krisledning och samordning fått förödande konsekvenser. Begränsade resurser på lokal nivå – och dålig kommunikation mellan kommuner – gjorde att det var svårt att få en överblick av brändernas omfattning, vilket bromsade släckningsinsatserna. Samma mönster upprepade sig i Hälsingland i somras.

Samtidigt fanns redan förslag på att hjälpa småkommuner att koppla in sig i större kommuners krisledningssystem och för att stärka Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) rätt och förmåga att ta ett övergripande ansvar. De borde ha varit genomförda. Redan under sommaren stod det dessutom klart att räddningstjänsterna led brist på viktiga resurser. På sina håll saknades slang. Kampen för att få fram tillräckligt med brandhelikoptrar var en följetong. Utredningen bekräftar resursbristerna.

Precis som utredningen konstaterar kan inte enskilda bränder kopplas till klimatförändringarna. Men den tilltagande växthuseffekten ökar inslagen av extremväder, inklusive torka, och därmed riskerna för stora skogsbränder.

Statens mest centrala uppgift är som gemensam försäkring mot olyckor som ingen enskild individ kan skydda sig mot – krig och naturkatastrofer. När riskerna ökar måste också premien göra det. Vi fokuserar ofta på att minska koldioxidutsläppen för att begränsa omfattningen av klimatförändringarna. Men vi måste också anpassa samhället till de höjda temperaturer som redan är ett faktum. Till det arbetet hör framför allt att staten stärker sin katastrofberedskap.

DN 10/2 2018 "

"Bara om staten tar ansvar för vården kan köerna kapas"

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 190210

Ett av många problem för den nya regeringen är de långa vårdköerna. Tillfälliga insatser som kömiljarden kan inte lösa problemen. Skapa ett nationellt vårdstödjande it-system, separera akut och planerad vård och ge staten huvudansvaret, skriver tre tidigare chefer inom vården.

Internationella jämförelser visar att den svenska hälso- och sjukvården har god kvalitet och inom flera områden resultat som är bland de bästa i världen. Den sämre tillgängligheten i Sverige bekräftas också i flera undersökningar. De långa väntetiderna är inget nytt fenomen men ett problem som accentuerats de senaste fem åren. Sedan 2014 har antalet patienter som väntat mer än 90 dagar på besök hos specialist eller operation/behandling nästan fördubblats, från 61 000 till 111 000. Vi är övertygade om att det i grunden inte är ett kapacitetsproblem. Sverige använde 2016 11,0 procent av BNP till sjukvård, en högre andel än de andra nordiska länderna. Flera länder där sjukvården använder en mindre andel av BNP än Sverige till medicinsk vård visar en bättre tillgänglighet, till exempel Nederländerna, Norge och Storbritannien. Läkartätheten i Sverige är bland de högsta i världen och har ökat med 20 procent på tio år. Däremot ligger antalet sjuksköterskor förhållandevis lågt. I en jämförelse för några år sedan visade akutsjukhusen i Sverige en genomgående lägre produktivitet än sjukhusen i grannländerna.

Så vad kan man göra om resursbrist inte är orsaken till den nuvarande kösituationen?

I rapporten ”Varierande väntan på vård” 2015 dras slutsatsen att väntetiderna kan kortas genom effektivare användning av tillgängliga resurser såsom bättre arbetssätt och mer ändamålsenlig personalförsörjning. Inte så mycket konkret hjälp kanske. En nationell handlingsplan grundad på befintlig erfarenhet bör utformas och inkludera följande:

I det korta perspektivet måste antalet inställda besök och operationer reduceras. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, ställdes 20 000 operationer in under 2017. Siffran kan jämföras med att det i Sverige finns cirka 41 000 som väntat mer än 90 dagar på operation. Orsaker var bland annat bristande förplanering, störningar på grund av akut uppkomna behov, brist på specialiserad kompetens och att patienten inte kommer/ställer in med kort varsel (cirka 3 000 fall per år). Capio S:t Görans sjukhus i Stockholm genomförde 2017 cirka 7 000 planerade operationer och endast 24 patienter uteblev! I flera rapporter om verksamhetsutveckling har antalet uteblivna läkarbesök reducerats kraftigt med enkla hjälpmedel: Patienten får själv boka sin tid och får sedan sms-påminnelse dagen före besöket.

Sverige gemensamma it-system som stöder vården måste skapas. Dessa bör genom sin struktur och tillgänglighet spara tid i stället för att som i dag stjäla tid från vårdpersonal.

De digitala lösningarna kan också vidareutvecklas genom att återbesök/kontroller oftare sköts genom digital kommunikation i stället för fysiska möten. Detta har förutsättningar att vara medicinskt säkrare än nuvarande trend med förstakontakter med en ”nätdoktor” utan tidigare patientkännedom.

Vidare måste specialiserad arbetskraft användas till de arbetsuppgifter endast den kan utföra. När kirurger i genomsnitt har en operationstid på 5–6 timmar per vecka och specialistläkare använder mindre än en

tredjedel av sin arbetstid till att möta patienter föreligger ett systemfel, som borde vara hanterbart.

Det är också angeläget att tillse att tillräckligt hög kompetens används längst fram i vårdkedjan. Inom akutsjukvården tas beslut med långtgående effekt på hur resurser inklusive vårdplatser används. Dessa beslut fattas i dag vanligen av läkare under utbildning. Alla analyser visar att vårdförlopp, akuta såväl som planerade, med rätt initiering förbättras. Samtidigt minskar risken för att handläggningssfel begås.

På några års sikt måste vården omstruktureras så att akut och planerad vård separeras. Den planerade vården störs i betydande omfattning av att akuta vårdbehov ges prioritet. Med en uppdelning av specialistvården på akutsjukhus och produktionsinriktade sjukhus utan akut vård uppnås flera fördelar. Produktionen kan detaljplaneras och genomföras utan störning från akutvården. Erfarenheter från offentliga Frölunda sjukhus och privata Capio Lundby sjukhus i Göteborg visar att planerade volymer och god kvalitet kan uppnås.

Systemet med regioner/landsting och kommuner som beställare/uppdragsgivare av vård där de själva är utförare klarar inte att hantera kostnadsutveckling och produktionsuppföljning inom ett så komplext fält som modern sjukvård. En beställare med reellt kostnadsansvar ser till att ingångna avtal följs och att ersättning endast ges för utförd prestation. Beställar- och utförarrollerna måste separeras. Detta ger möjligheter till utveckling av adekvat beställarkompetens grundad på kunskap om medicinska behov och möjligheter samt insikt i ekonomiska förutsättningar.

Det enklaste och kanske enda möjliga sättet att åstadkomma ovanstående är att ge staten ansvar som finansiär och beställare av all sjukvård. Detta ger samtidigt möjlighet att uppfylla sjukvårdslagens krav på rättvis tillgång till sjukvård för alla. Regioner och kommuner med mycket skilda förutsättningar i befolkningsstruktur saknar

förmåga att åstadkomma detta. Genom att ge regioner och kommuner en renodlad utförarroll överläts ansvaret för tillgång på vård till den nationella nivån. Endast då finns möjlighet att ta ansvar för allas lika rätt till sjukvård.

Beställaren staten kan både utforma sjukvårdens övergripande struktur och bestämma hur vården fördelas mellan offentliga och privata vårdgivare, till exempel genom konkurrensutsättning.

Sammanfattningsvis måste effektiviseringsåtgärder som reducerar inställd vård och ser till att specialiserad kompetens används på rätt sätt vidtas nu. Inom ramen för en nationell handlingsplan bör Sverige gemensamma, vårdstödande it-system skapas, akut och planerad vård separeras och staten göras till beställare och finansiär av all samhällsfinansierad vård. Nuvarande svensk sjukvård är utformad för att ha och vidmakthålla köer. Kömiljarden löser inte det underliggande problemet. Med statligt huvudansvar kan de förändringar som krävs genomföras. Men för att genomföra detta krävs politiskt mod.

Christer Wettervik, tidigare bland annat chefläkare, Södra Älvsborgs sjukhus och strateg, regionkansliet, Västra Götalandsregionen

Axel Bergh, tidigare beställare och utvecklingschef, Västra Götalandsregionens sjukvårdsledning

Bo Hallin, organisationsforskare och tidigare bland annat primärvårdschef "

”Jag har läst och förskräckts, man tror knappt det är sant”

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Professor Olle Lundin har tagit del av granskningen av Vattenfall-läckan, där dokument och visselblåsare vittnar om upprepade lagöverträdelser inom det statliga energibolaget. Han säger sig vara förskräckt. – Att läsa dokumentet från revisorerna är som att hamna i ”Alice i underlandet”. Det är helt galet.

Dagens Nyheter har, i samarbete med tyska Der Spiegel och nederländska NRC Handelsblad, granskat en stor läcka av dokument från Vattenfall och dotterbolaget Nuon. I granskningen har sammanlagt sju visselblåsare, som larmat om misstänkta oegentligheter kring upphandlingar av kraftverk, intervjuats. Olle Lundin, professor i förvaltningsrätt vid Uppsala universitet, har tagit del av granskningen.

– Jag har läst och förskräckts. Man tror knappt att det är sant, om man ska vara ärlig. Det är helt sjukt.

I läckan finns bland annat en hemligstämplad utredning från Nuons internrevision, som kommunicerats med Vattenfalls högsta ledning och som uppger att man inom bolaget regelmässigt och medvetet bryter mot europeisk konkurrenslagstiftning.

– Att läsa dokumentet från revisorerna är som att hamna i ”Alice i underlandet”. Det är helt galet.

Internrevisionen konstaterar upprepade lagbrott.

– I stället för att säga att det här är förskräckligt och något som måste åtgärdas, så börjar man spekulera i riskkalkylering. Att det kanske kan vara bra att strunta i lagen ibland – och om man gör det så är det bra

om man motiverar varför. De har tappat kontakt med jordytan, helt uppenbart.

Vattenfall försvarar sig med att dokumentet i läckan endast handlar om "ett tidigt preliminärt utkast".

– Det spelar ingen roll om det är första, sista eller 58:e utkastet – det kommer man inte undan med. Den som har skrivit det, som uppenbarligen är internrevisor, visar ju på en syn och en kultur som troligen finns inom Vattenfall, som visselblåsarna också pekar på.

Enligt Olle Lundin tycks förfarandet ha spritt sig inom organisationen.

– Det är nog väldigt många, både myndigheter och andra, som skulle önska att de slapp upphandlingsregleringen. Men den finns ju av en anledning. Och jag skulle vilja gå så långt att säga, att om man konsekvent bryter mot lagen om offentlig upphandling, eller motsvarande, skulle det kunna vara brottsligt.

Visselblåsare hävdar i samband med läckan att Vattenfall var nära att sluta ett kontrakt med en leverantör, trots att en annan erbjöd motsvarande för mer än 1 miljarder kronor mindre.

– Skulle man ha genomfört det, hade det handlat om trolöshet mot huvudman. Då hade man förlösat en miljard av skattebetalarnas pengar.

Vad borde Vattenfall göra nu?

– De borde se över hur man ska komma åt det här och pronto få alla anställda att förstå att regleringarna som är beslutade i demokratisk ordning, på både EU- och riksdagsnivå, gäller även för det här bolaget. Det borde vara en självklarhet. Det är ett statligt ägt företag och om inte de statliga bolagen respekterar lagar och regler är det svårt att kräva det av de privata.

Lisa Röstlund

lisa.rostlund@dn.se "

"Bakgrund.

DN har tillsammans med tyska Der Spiegel och nederländska NRC Handelsblad tagit del av läckta dokument från statliga Vattenfall dotterbolaget Nuon som avslöjar hur det svenska energibolaget behandlat vissa anställda.

När medarbetare i Nederländerna informerade chefer inom Vattenfall om misstänkta oegentligheter vid upphandlingar av kraftverk tystades de ned, enligt dokumenten.

I läckta handlingar står att Vattenfall i flera fall brutit mot EU:s lag om upphandling – och att chefer inom koncernen varit medvetna om lagbrotten.

Internrevisorerna, som ligger bakom dokumentet, bedömer att avstegen från lagen kan rymmas inom Vattenfalls riskkalkyl. "

" Tågens nya ledningssystem blir minst elva år försenat

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Planen var att ett nytt nationellt tågtrafikledningssystem skulle varit färdigt i år. Så blir det inte. Det har skjutits upp i åtminstone elva år. – Den typen av system existerar inte. Det måste konstrueras, säger Bengt Olsson, presschef på Trafikverket.

I dagsläget finns tre olika typer av trafikledningssystem för Sveriges järnvägar. Nationell tågledning, NTL, ska ersätta samtliga och ska göra att det blir enklare för trafikledningen att hantera järnvägsnätet. Dessutom ska resenärerna få snabbare och pålitligare trafikinformation.

Den senaste tidens stora störningar i tågtrafiken har drabbat hundratusentals resenärer och skapat frustration. Möjligen hade dessa störningar blivit lindrigare, eller åtminstone mer acceptabla om trafikinformationen varit tydligare. Så kunde det ha varit om prognosen av införandet av det nya trafikledningssystemet hade stämt. I en artikel ur DN från 2014 gick det att läsa att systemet skulle ha varit driftsatt 2019.

Nu har det skjutits upp – åtminstone elva år. Anledningen är att systemet inte finns färdigt att köpa.

– Den typen av system existerar inte. Det måste konstrueras och det finns inte på lagerhyllan någonstans i hela världen, säger Bengt Olsson, presschef på Trafikverket.

Borde man inte redan 2014 ha vetat om att det här systemet är komplext och kommer att ta lång tid att utveckla?

– Jag tror snarare att det är en ganska vanlig företeelse. När man gör planeringar och entreprenader går man igenom olika steg. Jo, man vet att det är komplext, då gör man en skrivbordsberäkning och man är väldigt ruff i en sådan beräkning, säger han.

Efter en upphandling har företaget Alstom fått i uppgift att utveckla det nya systemet. Ett avtal som är värt 650 miljoner kronor. Järnvägen består i dag av ett analogt och ett digitalt signalsystem och det nya trafikledningssystemet ska kunna hantera bägge delarna.

– Det är en utmaning när man upphandlar system. Det måste kunna klara av båda delarna. Utmaningen är också att de analoga systemen är på väg bort i hela världen, säger Bengt Olsson.

Att tågens avgångstid ibland förskjuts med tio minuter åt gången vid upprepade tillfällen beror enligt Bengt Olsson på att trafikinformationen i dagsläget är automatiserad.

Trafikinformatörerna är i dag tvungna att manuellt gå in och ändra informationen när det sker större förändringar. Hinner inte den automatiska funktionen stängas av i tid kan det bidra till förvirring hos resenärerna.

Med det nya systemet ska dessa problem undvikas genom att systemet bättre ska kunna känna av hur tågtrafiken kan komma att påverkas och hitta automatiserade lösningar på hur trafiken ska köras. Det ska i sin tur bidra till att trafikinformation blir pålitligare.

– Händer det någonting på en specifik plats ska man kunna trycka på en knapp som gör att trafikledningen får lösningsförslag, exempelvis på var tågen kan mötas någonstans. Fördelen med systemet är att det går mycket snabbare och där du inte blir lika beroende av att folk sitter och tittar på en skärm, säger Bengt Olsson.

Tillsammans med NTL ska det utvecklas ytterligare två system som alla ska samverka. Det första kallas Anda och står för anläggningsdata. Systemet ska känna av hur järnvägen mår och om det finns fel som behöver åtgärdas. Det andra systemet kallas MPK och står för marknadsanpassad kapacitetsplanering. Där ska järnvägsföretagen kunna lägga in förslag på vilka tåg de vill köra.

– När de matar in det ska det per automatik leda till att informationen på bland annat trafikinformationstavlor kommer ut, säger han.

Jimmy Persson
jimmy.persson@dn.se "

" Vattnet stängde vägar i väst

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Delar av Västsverige är drabbat av översvämningar. Flera vägar stängdes av i går och vädret orsakade även stopp i delar av tågtrafiken.

Som mest drabbades ungefär 30 vägar i Västsverige under lördagen. Bland annat E6 söder om Mölndal där Trafikverket uppgav att det var mycket vatten på vägbanan. På eftermiddagen var de flesta vägarna återställda, men tre vägar har fortsatta problem och väntas vara återställda under söndagen.

SMHI gick på fredagen ut med klass 1-varningar i Västra Götalands och Hallands län. Under resten av helgen väntas varningen kvarstå med risk för att lokalt höjas till en klass 2-varning.

Både räddningstjänst och Trafikverkets vägassistans har ryckt ut i drabbade områden under lördagen.

– Vi har höga mängder vatten på flera håll och vår vägassistans försöker få bort vattnet från vägbanorna, som trafikant gäller det att vara uppmärksam, säger Josefine Gröndahl, presskommunikatör på Trafikverket.

Förutom problem på vägarna har två åar svämmat över på grund av regnvädret: Säveån i Partille och Suseån i Halland.

– Översvämningen har inte skadat några fastigheter förutom en del mindre vattenskador i tre eller fyra bostäder, säger Peter Karlborg, inre befäl.

Enligt Richard Alpfjord Wylde, hydrolog på SMHI, är det främst de norra delarna av Hallands län och den västra delen av Västra Götalands län som är drabbat under lördagen.

– Det är nederbörden som har kommit in över landet under natten och snösmältningen som har skapat situationen. Framöver har vi vattenflöden både i dag och i morgon, på måndag ser det ut att bli lugnare, säger han.

Även tågtrafiken påverkades av regnvädret.

En bäck i närheten av ett spår har svämmat över längs sträckan Varberg och Borås. Under lördagen var det stopp längs sträckan och resenärer hänvisas till ersättningsbussar.

Raffaella Lindström

raffaella.lindstrom@dn.se "

" Så avslöjas naturens hemligheter med dna-analyser

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Från fågelkvalsters maginnehåll till späckhuggares hudproblem: dna-analyser avslöjar vem som äter vem, vem som pollinerar vem och ger biologerna svar på frågor som förut inte ens gick att ställa.

Fjäderkvalster – små mikroskopiska spindeldjur som lever på fågelvingar – har länge betraktats som parasiter. Men när forskare vid forskningsstationen Estación biológica de Doñana i Sevilla i Spanien undersökte dna i maginnehållet hos 1 833 fjäderkvalster av 18 olika arter som samlats in från 18 fågelarter fann de inga spår alls av vare sig fågelblod eller fågelkinn.

I stället hade kvalstren livnärt sig på svamp som orsakar infektioner och på bakterier.

– Alla har tänkt sig att de är skadliga, men så äter de bara skräp och föroreningar och är egentligen till nytta för fågeln. Uppfattningen om vem som har nytta av vem förändras helt när vi kan undersöka naturen på molekylnivå. Det här hade varit omöjligt att studera med vanliga metoder, säger Tomas Roslin, professor i insektsekologi vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala.

Han och hans kollegor har sammanställt veckans nummer av tidskriften Molecular Ecology, ett temanummer om hur dna-metoder hjälper forskarna att förstå hur olika arter samverkar med varandra och därmed hur hela naturen är uppbyggd. Studien av fågelkvalster är bara en av 22 artiklar om så skilda saker som mikrober på späckhuggares skinn och arktiska spindlars favoritmat.

– Metoderna har förändrat i stort sett allt. Vem skulle väl för tio år sedan ha kunnat föreställa sig att vi i dag kan granska prover på tiotusentals varelser, eller deras avföring, och sluta oss till vem som har ätit vem, vem som pollinerar vem, eller vem som bor på vems rötter, hud eller fjädrar?

Tidigare fick biologerna ägna sig mycket mer åt rena gissningar. Om de ville ta reda på vad fladdermöss äter fick de leta efter små insektsdelar i djurens spillning och försöka sluta sig till vilken art de kan ha kommit ifrån. När de skulle studera artrikedomen i ett område fick de samla in några tusen insekter och skicka i väg dem till taxonomer, alltså specialister på att klassificera organismer, på olika håll i världen för att få dem identifierade.

– Det kunde ta några år, och erbjöd hemska mängder arbete för alla inblandade, säger Tomas Roslin.

Nu kan forskarna i stället utvinna insekternas dna och jämföra med stora referensbibliotek, och på så sätt själva artbestämma dem på några timmar eller dagar. De behöver inte ens hela insekten: även om det bara skulle finnas ett enda ben kvar är det tillräckligt för att få reda på vilken art det tillhör.

– Plötsligt kan vi undersöka mycket större material, och taxonomerna kan ägna sig åt det de helst vill göra: att undersöka olika spännande arter, och därmed erbjuda unik och ovärderlig hjälp med att bygga upp referensbiblioteken.

Många upptäckter har kommit som riktiga överraskningar.

– Ett exempel från vårt eget arbete är insikten att fåglar som jagar på dagen, fladdermöss som jagar om natten och även stora rovinsekter som trollsländor delar på samma bytesdjur, säger Tomas Roslin.

En annan överraskning är hur viktiga flyttfåglar är för att sprida frön från träd och buskar i Medelhavsområdet.

– Man undersökte dna från frön i fågelspillning, och upptäckte att det mesta händer under en riktigt kort period när flyttfåglarna kommer.

Tekniken för att läsa av dna har förbättrats enormt snabbt de senaste decennierna, med en hastighet som får utvecklingen av nya datorer att verka långsam. Tack vare den kan biologerna för första gången systematiskt ta reda på hur olika organismer är sammankopplade med varandra i naturens komplicerade näringsvävar.

– Förut har vi oftast försökt dra slutsatser utifrån vilka arter som lever i samma område. Nu kan vi börja ställa helt nya frågor – frågor som man tidigare inte ens kunde tänka sig, säger Tomas Roslin.

Det pågår internationella samarbeten för att bygga upp bibliotek med dna-sekvenser, som fungerar som genetiska streckkoder som biologer kan använda för att identifiera vad de har hittat i sina prover. Ett exempel är databasen Bold som för närvarande innehåller varianter av en viss gen från fler än 6,7 miljoner organismer från hela världen.

Tomas Roslin och hans forskargrupp ligger bakom flera av studierna i temanumret. I ett samarbete med forskare i andra länder satte de ut klibbiga blomattrapper intill riktiga fjällsippor över hela Arktis: i Norge, Finland, Ryssland, Kanada, Alaska, och på Grönland och Svalbard, och fångade fler än 1 360 olika arter av kryp.

– Hela vår idé om att Arktis är artfattigt är bara strunt. Man har tänkt sig att det är världens enklaste ekologiska system, men det är fruktansvärt komplicerat. För att vi ska kunna förstå hur klimatförändringarna påverkar naturen måste vi se till helheten, där en massa olika arter är jättehårt sammankopplade med varandra, säger Tomas Roslin.

I ett annat forskningsprojekt malde forskarna ner matsvampar till mos i en vanlig mixer. Ur soppan fick de fram dna från alla insekter, parasitsvampar och bakterier som lever i och på den egna lilla värld som svampen är i skogen.

Liknande massprover går också att göra i vatten från en sjö eller ur en hink full av insekter insamlade på samma ställe.

– Alla former av dna kommer ut, och man får koll på hela röran på en gång, säger Tomas Roslin.

Det är också möjligt att hitta spår av djur som inte längre finns kvar i naturen.

– Man kan upptäcka urgamla och mycket svaga spår, som dna från mammutar och uroxar för att de har gått omkring och pinkat i ett område under en längre tid. Men det kräver ännu mer raffinerade metoder, eftersom det bara finns små mängder och dna-molekylerna bryts ned med tiden. Man måste också vara oerhört noggrann så att man inte själv av misstag tillför dna som inte fanns där från början. Tekniken gör inte bara forskarnas jobb enklare, utan öppnar också helt nya världar och gör vetenskapen så mycket mer spännande, menar Tomas Roslin.

– Vi kan inte förstå en art utan att förstå samspelet med andra, och det kommer vi nu åt för första gången. Vi studerar inte längre arter parvis, som ett rovdjur och ett bytesdjur. Nu kan vi se hur typ 100 rovdjur är kopplade till 100 bytesdjur. Det är verkligen ultracoolt, säger han. Att studera arktiska spindlar, kvalster på fåglar och insekter som lever i svampar kan verka onödigt eller i alla fall ointressant för andra än insektsbiologerna själva. Men enligt Tomas Roslin är det oerhört viktigt.

– De här små arterna som har varit i princip omöjliga att studera utgör nästan allt liv. Man förstår inte ett dyft om man inte förstår dem. Det är de som är livet på jorden.

Maria Gunther

maria.gunther@dn.se "

"Fakta. Några nya oväntade upptäckter från dna-tekniken

Vem som äter vem och vem som pollinerar vem, också bland arter som är små, undanskymda eller svåra att känna igen.

Att Arktis är mycket mer rikt på arter än vi visste, och att de är mycket nära sammankopplade med varandra.

Att nattaktiva fladdermöss, dagaktiva fåglar och även flygande rovinsekter som trollsländor delar samma bytesdjur.

Att olika mikrober trängs med varandra på späckhuggarnas hud, och att vissa kiselalger kan tyda på att valen har dålig hy.

Att vissa kvalster som lever på fåglar inte alls är parasiter utan äter svamp och bakterier på fjädrarna, och därför är till nytta för fåglarna.

Att flyttfåglar kan vara avgörande för att sprida frön från träd i Medelhavsområdet, även om de bara hälsar på en kort tid om året.

Källa: Molecular Ecology "

" Vatten- och vindkraft sänktes av torkan

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Sommartorkan medförde mindre elproduktion både från älvarna och vinden jämfört med 2017. Men kärnkraften gick stabilt och totalt sett nettoexporterade Sverige 11 procent av den inhemska produktionen under året, enligt Energimyndighetens årsstatistik.

TT "

" Börja tidigt om du vill leva gott som pensionär

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Drömmen om att kunna satsa på hobbyn eller flytta till värmen efter ett långt arbetsliv kan bli verklighet med rätt planering. Men moderna anställningsformer riskerar att lämna efter sig ett skralt pensionskonto. Två ekonomer ger sina bästa tips till personer som har några år kvar tills det är dags att lägga arbetslivet på hyllan.

Det orange kuvertet som skickas ut i början av året ger en fingervisning om hur ekonomin blir efter pensionen. Viktigast för att säkra en god pension är att börja arbeta så tidigt som möjligt. Det säger ekonomen Ola Lauritzson, som har skrivit boken "Bli miljonär som pensionär".

– Det talas ofta om att vi ska arbeta längre men det beror på att vi börjar arbeta senare, lever längre samtidigt som färre ska försörja fler, säger han.

Allt fler osäkra anställningsvillkor gör frågan mer aktuell än tidigare. När tillfälliga uppdrag blir vanligare finns risk för att falla utanför arbetsgivares upphandlade kollektivavtal. Även egenföretagare av mer traditionell form kan ha mycket att vinna på att se över pensionssparandet för att ersätta den tjänstepension man kanske hade fått hos en större arbetsgivare, enligt Ola Lauritzson.

– De yngre generationerna kommer ofta ut i arbetslivet på ett okonventionellt sätt. Det är vanligt att arbeta som egenföretagare eller i någon typ av nätverksform. Det är trevligt och modernt men kan göra arbetstagaren ganska utsatt, säger han.

Utöver att säkerställa att det finns tjänstepension i anställningen kan ett sparande vid sidan av pensionssystemet göra stor skillnad. Där föreslås ett automatiskt sparande månadsvis i ett så kallad

investeringsparkonto (ISK). Pengarna placeras sedan med fördel i en bred indexfond med låga eller inga avgifter, enligt Ola Lauritzson.

– För över en del av lönen eller inkomsten på kontinuerlig basis. Döp om kontot till "Pension – rör ej". Pengarna ska inte användas till att köpa bil eller för att åka på semester. Det ska vara ett dedikerat pensionssparande, säger han.

Det kan också finnas pengar att tjäna på att se över vilka avgifter man betalar.

– När jag såg över mitt eget pensionssparande visade det sig att jag betalade 3–4 procent i avgifter varje år. Det är förödande på lång sikt, säger Ola Lauritzson.

Ett annat tips han ger är att undvika vad han kallar för "kvinnofällan". Om en av parterna – oftast kvinnan – är hemma längre med barn eller arbetar deltid är det något som ska kompenseras, enligt Ola Lauritzson.

– Ta upp frågan hemma. Kvinnor har generellt sett lägre pension än män. Det beror dels på att snittlönen är lägre men också på att kvinnor inte är i arbetslivet lika många år som män, ofta knutet till barn. Det behöver inte vara fel i sig, det är ett val som alla får göra, men man ska vara medveten om att det kan sätta den parten i en besvärlig situation om relationen och äktenskapet skulle brytas. En möjlig lösning kan vara att skriva över en del av premiepensionen till den andra parten, säger han.

Privatekonomen Shoka Åhrman, som är en av författarna till boken "Medveten ekonomi" anser att det finns anledning att fundera över vilka begrepp som används när man vänder sig till yngre. Hon anser att det är dags att skrota uttryck som "pensionär" och "pensionssparande".

– Hur attraktivt är det för en 25-åring? Vad det handlar om är att du står där en dag och har all tid i världen. Vad vill du göra? Hur vill ditt framtida jag vara och leva? säger Shoka Åhrman.

I rollen som privatrådgivare på bank användes i stället ”framtidskapital”. Hon lyfter fram att dagens pensionärer är piggare än tidigare och har större möjlighet att lägga ledigheten på att uppfylla drömmar.

– Det blir första gången i ditt liv som du styr över din tid. Då är det tråkigt att behöva vara fattig. Vi kommer att leva längre och vara friskare. Det gör att vi blir kapabla att utnyttja den här tiden bättre, säger Shoka Åhrman.

Den digitala utvecklingen kommer att göra det lättare att pensionsspara, säger hon. En app kan exempelvis föreslå att halva mellanskillnaden vid en framtida löneökning kan gå till sparkontot. I USA kallas begreppet ”nudge”, som går ut på att vägleda konsumenter i en viss riktning.

– Digitaliseringen kommer att hjälpa oss i de svårigheter vi har med självdisciplin. Framtiden är ljus även om vi fortfarande ser väldigt mycket till jaget i dag och inte till det framtida jaget, säger Shoka Åhrman.

Ida Yttergren

ida.yttergren@dn.se "

"Pensioner. Så funkade det

Allmän pension

Av den lön du tjänar går 18,5 procent till den statliga delen av pensionen. Även a-kassa, sjukpenning och föräldrapenning ger rätt till allmän pension.

16 procent av den allmänna pensionen går till inkomstpensionen och 2,5 procent till premiepensionen (för personer födda tidigast 1938, annars får man i stället tilläggspension).

Premiepensionen sparas i ditt namn och kan placeras i fonder.

Garantipension är en grundersättning för personer som haft låg eller ingen inkomst i Sverige.

Eget sparande

För att dryga ut pensionen kan man själv välja att upprätta ett eget sparande. Det kan man göra exempelvis i ett investeringssparkonto (ISK) i en kapitalförsäkring.

Tjänstepension

Din arbetsgivare betalar i det flesta fall in tjänstepension, som är ett tillägg utöver den allmänna pensionen. Det är viktigt att ta reda på om tjänstepension ingår i avtalet. "

Så gör du för att maxa din pension

Ekonomen Ola Lauritzsons bästa tips

Om du är 18-20 år och har fått ditt första jobb...

"Gratis! Du har kommit ut i arbetslivet tidigt och har börjat samla pensionsrätter, som bygger på antal år i arbetslivet och storleken på din lön."

Se till att ha tjänstepension och försök komma upp i en bra lön så fort det går.

Försök även att sätta upp ett sparande vid sidan av. Om det skulle vara möjligt att spara 500 kronor i månaden i 45 år blir det över en miljon till så du går i pension rikare på en avkastning på 6 procent om året."

Om du är 35 år och har två barn...

"Nu tycker jag att det är dags att ta tag i framtiden. Undersök var pensionen finns och vilka avgifter du betalar. Det kan handla om tusentals kronor i månaden. Se över hur mycket du betalar i pensionsförsäkringar och hur mycket du betalar i skatter."

Det är även viktigt att undvika "kvinnofallan". Den som är hemma med barn eller på tidsefterarbete kan bli komprimerad för detta. Det är även viktigt att kontrollera försäkringsnytt och efterlevandebetyg för att det ska finnas ett skydd "Om jag inte blir försäkrad."

Om du är 45 år och har arbetat en tid...

"Nu är det dags att på allvar uppdatera pensionsituationen. Gå in på minipension.se och gör en pensionsprognos. Gör en pensionsbudget och fundera över hur ekonomin skulle påverkas av att arbeta ett år längre. För många innebär det 2000 kronor mer i plånboken per månad."

Gör en pensionsbudget och fundera över när du vill att livet som pensionär ska se ut. Hur mycket pengar tror du att du behöver?"

Tänk om man redan kunde sluta jobba...

Om du vill gå i pension vid 40...

"Skaffa passiva inkomster, som ett boende som går att hyra ut och ett sparkapital med hygglig avkastning."

Räkna ut hur stort kapital du måste ha för att kunna leva på avkastningen. Realistiskt brukar det vara omkring 3 miljoner kronor, om man räknar med en årlig avkastning på 6 procent."

Det kan också vara bra att hitta någon form av inkomstbringande sidoverksamhet eller hobby."

Dessutom brukar man kunna börja plocka ut tjänstepensionen vid 55 och inkomstpensionen vid 61 (kan snart höjas till 62)."

" Dan Lucas: Glöm inte att amortera! Och gå inte i pension för tidigt!

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Att spara till ålderdomen är nödvändigt för de allra flesta. Frågan är alltså inte om man ska spara – utan hur man ska spara. Och då är det bra att känna till begreppet risk.

Det finns, tyvärr, ännu gott om ”rådgivare” som förmår oerfarna människor att spara i fonder som ger en ”hög riskfri avkastning”. Om din rådgivare säger så – res dig upp och gå. Det finns ingen helt riskfri avkastning. Att spara i en aktiefond – den får vara hur bred som helst – är i sig att ta en risk. Avkastning är helt enkelt betalningen för den risk du tar.

Därför är det oerhört viktigt att den som vill spara på lång sikt faktiskt sätter sig in i vilken risknivå den kan acceptera.

Här finns det hjälpmedel. På Pensionsmyndighetens hemsida, till exempel, kan man jämföra fonder och där står också vilken risknivå de enskilda fonderna har.

Men det första frågan en sparare ska ställa sig är: Behöver jag spara? Frågan är inte så konstig som den kan verka. De allra flesta löntagare sparar nämligen redan till sin pension, dels via det statliga premiepensionssystemet, dels via sina tjänstepensioner som de med kollektivavtal automatiskt har.

Man kan kalla det för ett ”osynligt” sparande eller till och med ett tvångssparande. Tillsammans med den statliga inkomstpensionen ger det i varje fall en hygglig ekonomisk grund att stå på.

Men för den som inte har tjänstepension är det förstås av yttersta vikt att spara till pensionen.

Det finns dock ett annat knep att ta till för att se till att ålderdomen blir ekonomiskt behaglig. Det är att skära i utgifterna i god tid.

Och då är amorteringar oslagbara. Det finns få alternativ till långsiktigt sparande som slår amorteringar för den som är högt skuldsatt.

Det här var norm i Sverige för inte så länge sedan. Pensionärer hade gjort sig skuldfria genom att de hade betalat av sina lån under sin yrkesaktiva tid.

Det sker inte i dag; höga bostadspriser och dyra husrenoveringar har gjort att allt fler pensionärer faktiskt dras med skulder.

I spåren av det har också nya låneformer för äldre vuxit upp, de så kallade seniorlånen med säkerhet i bostaden. De är oftast rätt dyra och till sist måste låntagaren i varje fall sälja sin bostad för att betala av lånet.

Så svaret på frågan om behovet av att spara är: ja, det är nödvändigt. Men glöm inte att amortera och gå inte i pension för tidigt.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" Experter: Så stajlar du bäst inför visning

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Att sälja sitt hem är troligen en av livets största affärer. För att inte lämna något åt slumpen rekommenderar mäklarna att man stajlar sitt hem. Uppfattningarna om hur man gör det bäst går dock isär.

De kraftigt stegrande priserna på bostadsmarknaden är historia, vilket bevisades när januari månads statistik presenterades tidigare i veckan. På en avvaktande bostadsmarknad framhåller mäklare och stajlistar vikten av att stajla hemmet inför visning – allt för att få flera bud.

Forskning på området är knapp – eller obefintlig – men att konsumentundersökningar gällande produkters placering i butik och förpackningars utseende har visat sig påverka köparens beteende kan tala för att det fungerar, anser Richard Wahlund, professor i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Stockholm.

– Det är mycket som talar för det. Framför allt om du kan visa bilder som lockar folk att komma till visning, säger han.

Väl på plats på visningen påverkas man dels av andras reaktioner, dels av om det är många intressenter på plats.

– Det kallas social bevisning, man utgår från vad andra tycker om man har svårt att avgöra själv, säger Richard Wahlund.

Emma Fischer arbetar som stylist men poängterar att lägenhetsägare själva kan göra en hel del när det gäller att rensa ur garderober och skåp, se över belysning och plocka bort trötta krukväxter.

Hon upplever att trenderna svänger snabbt och nämner färger som ett exempel: för ett antal år sedan var alla väggar vita och kontrasterna markerade. Svart mot vitt. De senaste åren har det bytts ut mot mjukare kontraster ton i ton med mycket pasteller.

– Jag tror att det kommer att synas mer färg generellt framöver. Dels med accentfärger, dels att man vågar ta ut svängarna mer när man väljer, säger hon.

På Länsförsäkringars fastighetsförmedling finns precis som hos många andra mäklarbyråer ett samarbete med stajlist. Mäklaren Tobias Broqvist hävdar att ett stajlat hem höjer chansen till flera besökare och flera bud. Hans bastips för den som ska sälja är att rensa mycket och ta bort allt personligt som fotografier. Gröna växter och filtar som ligger ”proffsigt nonchalant” slängda på sängen fungerar.

– Den som kommer in i en lägenhet ska man kunna se sig själv bo där, inte tänka att någon annan gör det, säger han.

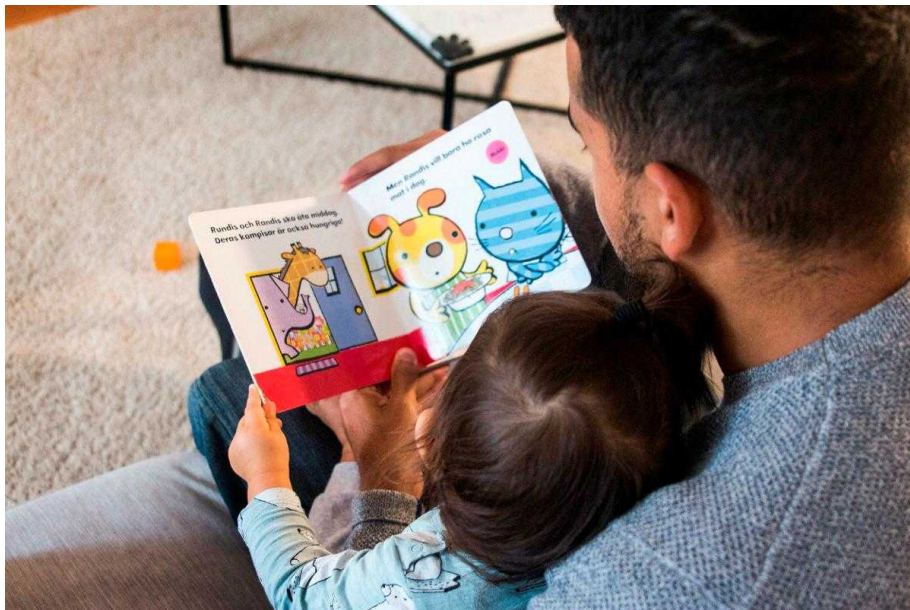
På Stockholmsbaserade Historiska Hem håller man dock inte med om att man ska rensa bort så mycket som möjligt och tycker inte att det finns någon universell stylingregel.

– Det beror på vad det är för lägenhet, men regeln som man sade förut ”plocka bort mycket så blir det bra”, den håller jag inte med om. Det är gammalt, det är ute, säger mäklaren Konstantin Dallas.

Ett annat vanligt inslag i bostadsannonser är detaljbilder med stilleben – gröna kronärtskockor på keramikfat eller smuliga levainbröd på tjugisig skärbräda – som inte visar speciellt mycket av lägenheten men som enligt mäklarna fyller en viktig funktion.

– Det handlar om känslan man får när man ser den bilden, säger Tobias Broqvist.

TT "

" Svarare för pappor i privat sektor att vara föräldralediga

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Färre pappor i den privata sektorn tar ut föräldraledighet jämfört med den offentliga sektorn. En av anledningarna är att de inte vill orsaka problem för de arbetskamrater som täcker upp, visar en ny studie vid Göteborgs Universitet. – Ofta är det tyvärr en del av företagskulturen, säger Philip Hwang som lett studien.

Generösa lagar om föräldraledighet är inte tillräckligt för att få till ett jämlikt och delat föräldraskap. För trots att Sverige är det land i Europa som har det mest frikostiga regelverket vad gäller rätt till betalad föräldraledighet tar svenska pappor ut mindre än en tredjedel av de dagar som mammor tar ut.

– Att inte prata om det här eller inte ha någon plan när en anställd vill gå på föräldraledighet verkar sitta i väggarna. Det har blivit lite bättre de senaste åren men det är fortfarande mycket snack och liten verkstad, säger Philip Hwang, professor i psykologi som genomfört studierna tillsammans med Linda Haas, professor i sociologi vid Indiana University i USA.

Sedan 1993 har de genomfört en rad studier som fokuserar på pappaledighet och jämställt föräldraskap. I den nya studien har man genomfört enkät- och djupintervjuer med 56 män på fem stora svenska företag. Anledningen till att man valt just den kategorin är för att 80 procent av Sveriges arbetsföra män jobbar inom privat sektor. De tar också ut mindre föräldraledighet än män i offentlig sektor.

– Utgångspunkten är att det här påverkar jämställdheten. Den bild vi får är att de här företagen nästan utan undantag lutar sig mot den lag som finns, det vill säga låter arbetstagaren ta ut den lagstadgade föräldraledigheten på tre månader, men uppmuntrar inte på något sätt arbetsgivare att ta ut mer.

Studien visar också att den här kulturen har sin grund i antagandet om att den "ideale anställde" prioriterar sitt arbete framför familj och barn. Detta påverkade också hur de som deltog i studien kände kring sina möjligheter att ta ledigt, exempelvis om det skulle påverka deras möjlighet att avancera inom företaget.

– Annan forskning visar att om män skulle ta ut mer föräldraledighet så skulle det leda till att de tar mer ansvar för hem och barn, vilket i sin tur skulle bidra till ett mer jämställt samhälle. Att kvinnor kommer vara borta från jobbet för att ta hand om barn tas tvärt emot för givet.

Philip Hwang menar att arbetsplatser behöver skapa strukturer som gör det möjligt för föräldern att vara borta genom att kunna erbjuda individuella och flexibla lösningar där man till exempel skulle göra en del jobb hemifrån.

– Men även när man kollar på de fackliga organisationerna verkar det inte vara en prioriterad fråga. När man frågar fackorganisationerna är många öppna med att det inte är särskilt viktigt, trots att föräldrar slår knut på sig själva för att få det att gå ihop. Och trots att vi vet att mår man bra privat fungerar man bättre på jobbet.

Clara Fritzon

clara.fritzon@dn.se "

"Tips. Så ska pappor kunna ta ut mer föräldraledighet

Tips till företagen

1. Inse att arbetsliv och familjeliv hör ihop. Om de anställdas privatliv fungerar bra arbetar de också bättre och är mindre frånvarande.

2. Utarbeta en föräldrapolicy.

Underlätta för småbarnsföräldrar, till exempel med följande åtgärder:– löneutfyllnad vid föräldraledighet– flexibel arbetstid – möjlighet att arbeta hemma.

3. Behandla alla medarbetare likvärdigt, men försök hitta individuella lösningar.

4. Se till att cheferna föregår med gott exempel. Visa att det är önskvärt att även pappor tar sitt föräldraansvar.

5. Satsa på utbildningsprogram om föräldraskap och livspusselfrågor.

6. Arbeta med företagskulturen. Slopa oskrivna regler som att övertid och tjänsteresor utanförarbetstid ses som naturligt.

Tips till facket

1. Gör frågor om "balans i livet" till prioriterade fackliga frågor.

2. Kräv att företaget har en föräldrapolicy och begär att få vara med när den utarbetas.

3. Ta reda på medlemmarnas önskemål, till exempel genom en enkät.

4. Gör en kravlista med konkreta åtgärder, till exempel löneutfyllnad, flexibel arbetstid och hjälpmedel i hemmet.

5. Informera om rättigheter, bilda opinion och föregå med gott exempel.

6. Se till att ingen missgynnas när det gäller löneutveckling, befordring eller likande på grund av föräldraledighet.

7. Stöd medlemmar i förhandlingar om "föräldravillkor".

Tips till föräldrar

1. Ta reda på dina rättigheter.

2. Tala i god tid om för närmsta chefen att du tänker ta föräldraledigt.

Var tydlig med att du vill vara ledig och hur länge du tänker vara borta.

3. Berätta för dina arbetskamrater och resonera om hur jobbet ska lösas när du är borta.

" Kungen bakom de stulna riksregalierna en maktspelare i "Game of thrones"-stil

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Hans stulna riksregalier har varit hett nyhetsstoff den senaste tiden. Men vem var egentligen Karl IX? DN:s Magnus Västerbro tecknar ett porträtt av en skoningslös kung med en kraftig stank av död omkring sig.

Att läsa om ”kungar och deras krig” är inte längre det enda alternativet för den historieintresserade. Och tur är väl det – dagens historiker ägnar sig åt så mycket annat, sådant som ger en rikare bild av det förflutna och av vad det egentligen innebär att vara människa. Men möjligen finns det ändå en nackdel med detta, vissa fascinerande personer med enorm betydelse för Sveriges historia riskerar att glömmas bort. En sådan som kung Karl IX till exempel.

För att en man som han över huvud taget ska få någon uppmärksamhet krävs uppenbarligen något exceptionellt. Som till exempel att de gränslöst kostbara smycken, de ”värdighetstecken” som kallas riksregalier, som togs fram för kungens begravning, skulle stjälas av en sällsynt klumpig tjuv. En tjuv som ändrade sin ursprungliga plan att försöka sälja regalierna på auktionssajten Ebay och i stället dumpade dem i en soptunna.

Konsekvenserna av de komiskt osannolika händelserna har blivit att Karl IX hamnat i rampljuset. Men då enbart som tillbehör till de där regalierna – begravningskronan gjord av guld, bergkristall, emalj och pärlor, samt det nästan lika överdådiga riksäpplet och spiran.

Regalierna var på sin tid symboler som tagits fram för att markera den då nyöde kungens värde och status, som han kämpat länge och hårt för att uppnå. Och kanske är det lämpligt att det är föremål som har med begravning och död att göra som lyfter Karl IX ur glömskan för en stund – han var verkligen en kung omgiven av en ständig stank av just död. Psykopat har han kallats, eller i varje fall en hänsynslös maktspelare, en figur som tagen direkt ur Machiavellis klippbok. Titeln på den hittills enda biografen om hans liv är passande nog ”Den skoningslöse”. Men hans gärningar spelade på flera sätt spelade en avgörande roll för 1600-talets samhällsutveckling.

Låt oss ta det från början. Karl föddes den 4 oktober 1550 i Stockholm, som den yngste av fyra bröder, söner till den främste Machiavelli-mannen i svensk historia, Gustav Vasa. Pappa Gustav

hade onekligen lyckats med en hel del under sin långa karriär. Den danske kungen hade besegrats och Sverige blivit självständigt. Banden med katolska kyrkan hade kapats. Flera regelrätta uppror hade slagits ner, och Sverige hade centraliserats med järnhand. Allt detta hade skett med hjälp av en suverän känsla för taktik, en fallenhet för att veta när det är läge att avvakta och när det är dags att slå till – och att då göra det med gränslös brutalitet. ”Var han landsfader eller tyrann?” har historikern Lars-Olof Larsson frågat i sin Augustprisbelönade bok om den store konungen, och själv gett svaret: ”både och.”

En sak till hade Gustav I också lyckats med: Sverige hade blivit ett arvrike. Allt det som den store Vasakärven så mödosamt hade lyckats erövra skulle föras vidare till hans söner. Av dessa fanns det fyra: Erik, Johan, Magnus och så minstingen, Karl.

Gustav Vasas plan var att de i endräkt skulle dela på makten. Erik skulle bli kung, med nummer XIV, och hans bröder fick olika delar av riket att styra över. Förhoppningen var helt enkelt att de skulle hålla sams, och på så vis säkerställa Vasaättens dominans för lång tid framöver.

Men som alla som någon gång läst en historiebok hade kunnat räkna ut blev det inte så. Relationerna mellan bröderna ruttnade snart. Erik XIV avsattes av sina bröder, fängslades och förgiftades. Magnus började hemsökas av den sinnessjukdom som verkar ha gått i släkten, och lämnade spelet. Återstod alltså Johan, som styrde riket som Johan III, samt lillebror Karl, hertig över större delarna av Södermanland och Närke. Där såg Karl till att bygga upp en gedigen maktbas, genom att på olika sätt gynna traktens borgerskap samt att uppmuntra invandring från Finland.

I praktiken styrde hertig Karl från sin bas i Nyköping över en stat i staten. Med tiden växte spänningarna mellan bröderna. Inte minst eftersom Johan visade intresse för katolicismen, särskilt efter att han gift sig med Katarina Jagellonica, dotter till den katolske polska

regenten. Denna tendens uppskattades inte av Karl, som verkar ha varit genuint intresserad av teologi och ville bevara Sverige lutherskt. När så Johans son Sigismund blev vuxen stod det klart att han med tiden skulle komma att bli kung över både Polen och Sverige. Konflikten låg och pyrde, och hertig Karl hade förberett sig länge. När Johan dog, och Sigismund formellt blev kung över båda rikena men med bas borta i Polen, satte Karl igång. Steg för steg manövrerade han sig fram till det läge där den svenska riksdagen utsåg honom till riksföreståndare, samtidigt som ett antal lagar stiftades som hade till uppenbar uppgift att provocera Sigismund till den grad att den politiska konflikten blev militär. Och så blev det också. Sigismund seglade över Östersjön med en armé. Hans trupper möttes av hertig Karls styrkor i slaget vid Stångebro strax utanför Linköping, den 25 september 1598. Karl segrade och Sigismund återvände slokörad till Polen. Steg för steg kunde sedan den yngste av Vasabröderna gripa makten i det svenska riket. Och han gjorde det på det sätt som skulle få historiker att långt senare pröva ord som psykopat. Utan att blinka lät han döda fiender av alla de slag inom det härskande skiktet, i allmänhet genom halshuggning. Ofta spetsades deras huvuden sedan på järnstänger och sattes upp på närmast belägna stadsmur. Linköpings blodbad, då flera rådsherrar ställdes inför en skenrättegång och sedan avrättades, är den mest kända av Karls utrensningar, men långt ifrån den enda. Politiska motståndare talade om ”hertig Karls slaktarebänk”. Livsfarlig, lynnig och hämndlysten är andra ord som brukar användas. Till sist, 1604, kände sig Karl säker nog för att formellt utropa sig till konung, det vill säga Karl IX. Det var under dessa år i början av 1600-talet som han lät driva igenom en rad reformer som skulle visa sig betydelsefulla – bland mycket annat grundades Göteborg, valloner bjöds in för att få fart på järnbruken, och den svenska lagstiftningen ändrades. Det sistnämnda är särskilt viktigt, eftersom den

bibelsprängde Karl beslöt att Mose lag skulle utgöra en del av lagboken. Det innebar bland annat dödsstraff för ett stort antal förseelser, som till exempel utomäktenskapligt sex. Med andra ord en förödande förändring, som skulle ha svåra konsekvenser för vanliga svenskar under lång tid framöver.

Men än mer betydelsefullt: som kung förde Karl vidare den politik som redan hans storebröder hade inlett, det vill säga försöken att expandera det svenska riket österut. Ambitionen var att på sikt göra Sverige till den dominerande makten runt Östersjön. Detta innebar blodiga, kostsamma och inte särskilt lyckosamma fälttåg i Polen, liksom i Ryssland, vilket i sin tur gjorde att Danmark såg sin chans att passa på – Sverige var ju upptaget på annat håll och kunde knappt försvara sig.

Utan att överdriva kan man säga att Karl IX:s sista år var ganska så misslyckade. När han dog, 61 år gammal, den 30 oktober 1611, var Sverige på gränsen till sammanbrott, på alla håll omgivet av fiender. Turligt nog visade sig sonen, Gustav II Adolf, vara sällsynt bra på att kriga. Under honom undveks katastrofen, och Sverige kom i stället att, i varje fall för en tid, bli den stormakt som Vasasönerna hade drömt om.

Men vid det laget var alltså kung Karl IX död, och begravd i Strängnäs domkyrka, omgiven av regalier som var mer påkostade än någon kung tidigare fått med sig – allt för att markera att det minsann var han som hade vunnit maktkampen.

Hur ska man egentligen bedöma Karl IX och hans verk? Var han en psykopat eller bara en skicklig maktspelare? Kanske både och, precis som sin far.

I sin bok om Vasasönerna och deras maktkamp tillåter sig historieprofessorn Lars-Olof Larsson en dos kontrafaktiskt spekulerande. Tänk om Karl som hertig inte hade valt konfrontationens väg, utan i stället försökt hålla fred med Sigismund

och Polen. Eller tänk om han i varje fall som kung inte hade valt att föra svenska arméer österut, och därmed dragit in landet i ett trefrontskrig som pågick i decennier.

Tänk om han därmed skulle ha visat att det där med att med vapnens hjälp försöka kontrollera Östersjön var en återvändsgränd ... Vad hade hänt då? Kanske hade sonen, Gustav II Adolf, lagt sin uppenbara begåvning och gränslösa energi på mer konstruktiva ting än att spränga sig fram genom Europas allt mer föröddas landskap. Men så blev det ju inte. Karl IX lämnade efter sig ett arv av makthunger, och en tradition av att försöka lösa konflikter med hjälp av det brutalaste våld. Ja, och så de där magnifika regalierna förstås.

Magnus Västerbro "

Lästips

”Arvet efter Gustav Vasa: en berättelse om fyra kungar och ett rike”, Lars-Olof Larsson, Norstedts 2006

”Den skoningslöse: en biografi över Karl IX”, Erik Petersson, Natur & Kultur 2008

”Dödens teater: kungliga svenska begravningar genom fem århundraden”, Atlantis, Lena Rangström, 2015 "

”Vi är inte alls nöjda med att det går så långsamt”

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

#Hög arbetsbelastning är Försäkringskassans förklaring till de långa handläggningstiderna. Men Justitieombudsmannen står fast vid sin kritik

I Sverige måste du ha försäkringstillhörighet för att kunna ta del av olika sociala försäkringar som barn- och bostadsbidrag, sjuk- eller föräldrapenning. Det är något alla som flyttar till Sverige måste ansöka om – även om du tidigare har bott i landet eller är svensk medborgare. Försäkringskassans verksamhetsområde försäkringstillhörighet har vid flera tillfällen under två års tid kritiserats av justitieombudsmannen, JO, för sina långa handläggningstider.

I oktober satte JO ner foten och riktade skarp kritik mot myndigheten då en mamma, som flyttat från England till Sverige, fått vänta i nästan ett år på besked om hennes barn har rätt till barnbidrag.

Efter kritiken i oktober har anmälningarna mot myndigheten fortsatt komma in till JO, som anser att ingen förbättring har skett. Under 2018 har Försäkringskassan anmälts ett femtiotal gånger.

– Vi har haft en massa nya anmälningar, men vi ber inte kassan utreda alla utan hänvisar till tidigare utredningar i beslutet till anmälaren. Hittills är det 36 stycken som vi har skrivit av sedan beslutet i oktober, säger Anneli Svensson, byråchef på JO.

I flera anmälningar, som DN har tagit del av, står det att anmälaren har fått höra att utredningstiden kan ta ett halvår eller längre. I en del fall hänvisar Försäkringskassan till socialen där de kan ansöka om försörjningsstöd under utredningstiden.

Försäkringskassans förklaring har hela tiden varit hög arbetsbelastning, något som JO inte har sett som en rimlig förklaring. Samtidigt har myndigheten anställt 112 nya personer under perioden september 2017 och augusti 2018 till avdelningen försäkringstillhörighet. I dag finns totalt 221 anställda som arbetar med handläggning på området.

– Vi har 50 nya utredare i utbildning och det pågår rekrytering av cirka 40 nya utredare, säger Elisabeth Rydberg, verksamhetsutvecklare vid Försäkringskassan på den aktuella avdelningen.

Varför har ni fortfarande långa handläggningstider?

– Det är en kombination av flera ärenden som vi måste utreda om personer ska vara försäkrad i Sverige, säger Elisabeth Rydberg och fortsätter:

– En annan faktor är att vi på hösten 2017 började göra mer omfattande utredningar inom området försäkringstillhörighet, vi utreder bland annat barn, vilket vi inte gjort tidigare. Men vi är inte alls nöjda med att det går så långsamt och vi beklagar att det är så. I dag finns närmare 65 000 ärenden hos försäkringstillhörighet, varav cirka 37 000 ärenden berör personer som kommit till Sverige och ska vara försäkrade.

Har ni någon prognos på när ni ska ha kommit i kapp?

– Tyvärr har jag inte någon, mer än att vi arbetar med att det ska bli bättre, säger Elisabeth Rydberg.

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se "

"I höstas riktade Justitieombudsmannen, JO, allvarlig kritik mot Försäkringskassans långa handläggningstider och beskrev situationen som "mycket bekymmersam".

JO granskade sex olika fall som rör försäkringstillhörighet, som är grundläggande för den enskilde då den kan få rätt att ta del av olika förmåner som exempelvis bostadsbidrag, barnbidrag, föräldra- och sjukpenning. I JO:s sex olika beslut kom den fram till att Försäkringskassan har brustit i sin hantering. "

" Återvändare får vänta i månader på ersättning

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Trots fler anställda och skarp kritik från justitieombudsmannen fortdras Försäkringskassan med långa handläggningstider. Allra värst är det på avdelningen som utreder rätten till sociala försäkringar. – Jag fick höra "tyvärr det är 55 000 ansökningar före och nio månaders väntetid", säger småbarnsmamman Emma Lindh som flyttat hit från Irland.

Tillsammans med sin man och deras två barn, två och fyra år, flyttade Emma Lindh tillbaka till Skellefteå efter tio år på Irland.

– Det första vi gjorde var att skriva in oss hos Skatteverket och Försäkringskassan för att kunna ta del av exempelvis barnbidrag och föräldrapennig och även sjukpenning om det skulle bli aktuellt.

I oktober var alla handlingar och intyg hos Försäkringskassan och utredningen kunde sätta i gång, trodde paret. Men när Emma Lindh inte hörde något från myndigheten på två månader ringde hon till Försäkringskassan.

– Då fick jag svaret: Tyvärr det är 55 000 ansökningar före och nio månaders väntetid.

Hon frågade om de kunde prioritera hennes ärende, vilket Försäkringskassan sa att de kunde utreda. Men två månader senare har Emma Lindh ännu inte fått något besked om hennes ärende ska prioriteras.

Hur påverkar handläggningstiden din ekonomiska situation?

– Jag har en tillfällig anställning som vikarie och den är inte bra betald. Min sambo är irländare och går på SFI. Han har ett extrajobb, men det är på åtta timmar per vecka, säger Emma Lindh.

– Så det är ganska tajt ekonomiskt. Varken jag eller min man kan till exempel inte ta ut någon föräldrapenning om förskolan har stängt på grund av planeringsdag eller planera in föräldraledighet.

Hon säger dock att en tröst är att de kommer få pengar retroaktivt så fort de beviljas försäkringstillhörighet.

– Men nio månaders väntetid är bedrövligt och vi behöver pengarna nu.

Småbarnspappan Richard Raikko och hans fru delar en liknande berättelse som Emma Lindh. Paret och deras två barn flyttade tillbaka till Sverige i oktober efter sex år i England.

– Vi båda är svenska medborgare, har bott i Sverige i 40 år innan vi flyttade. När vi ansöker om rätt att ta del av föräldrapenning och barnbidrag får vi inte höra någonting. Vi har ingen handläggare, man har inte ens börjat titta på våra papper, säger Richard Raikko.

Till en början levde familjen på lånade pengar för att få vardagen att gå runt eftersom Richard Raikko saknade jobb.

– Vi har en viss försörjningsbörda eftersom vi har två småbarn (två månader och sex år). I dag har jag jobb sedan en månad tillbaka. Men min fru som är hemma med den yngsta kan inte ta ut föräldrapenning, nu har hon börjat studera och får studiemedel. Men det räcker inte någonstans.

Det är inte bara området försäkringstillhörighet som dras med långa handläggningstider. Även avdelningen som utreder ersättning för vård utomlands har kritiserats för sina långa handläggningstider.

– Där har man också stora problem. Det står i lagen att det inte ska ta mer än 90 dagar att handlägga ett sådant ärende och det lyckas inte Försäkringskassan hålla sig till, säger Anneli Svensson, säger Anneli Svensson, byråchef på JO. **Viviana Canoilas** viviana.canoilas@dn.se"

" Vaccin mot vattkoppor – snart kommer beskedet

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Snart står det klart om alla barn i Sverige ska erbjudas gratis vaccin mot vattkoppor. I år ger Folkhälsomyndighetens besked om vaccinet bör föras in i det nationella vaccinationsprogrammet.

– Det är inte självklart vad vi kommer att komma fram till, säger enhetschefen Adam Roth.

Feber, trötthet och kliande, röda utslag över hela kroppen. Symptomen på vattkoppor blir oftare besvärligare ju äldre man är – men kan i framtiden undvikas om vaccin mot sjukdomen erbjuds gratis till alla barn och ungdomar.

– Fördelarna är förstås att man undvika sjukdomsbörda. Vattkoppor drabbar ju i princip alla i Sverige. Oftast är det en lindrig sjukdom. Men 300 till 400 fall per år måste sjukhusvårdas bland unga, och sedan är det ungefär hälften så många som måste sjukhusvårdas bland äldre, säger Adam Roth, chef för Folkhälsomyndighetens enhet för vaccinationsprogram.

Han fortsätter:

– Bland alla de lindriga fallen är det ju en hel del där någon måste stanna hemma med sjukt barn. Det finns flera aspekter av vad man kan förebygga med ett effektivt vaccin.

Folkhälsomyndighetens utredning har pågått sedan våren 2018 och i år ska de ansvariga lägga fram sina slutsatser och förslag på socialdepartementets bord. Därefter är det upp till regeringen att ta ställning i frågan.

– Det är tre huvudkriterier som vi tittar på. Det är att vaccinationen effektivt måste förebygga sjukdomsörda. Sedan måste det vara samhällsekonomiskt gångbart och etiskt gångbart, säger Adam Roth. Är nackdelarna främst samhällsekonomiska, eller finns det medicinska risker med ett vattkoppsvaccin?

– Det är det här som utredningen kommer att visa, så jag kan inte helt förekomma det. Vi har väldigt höga krav på ett vaccin som ska ingå i ett nationellt program, så nyttan måste väldigt tydligt överväga riskerna.

I andra länder har dylika utredningar landat i olika slutsatser. I exempelvis USA vaccineras alla barn sedan 1995 mot vattkoppor. Antalet rapporterade fall av sjukdomen sjönk där med 82 procent mellan 2000 och 2010, enligt en rapport från Folkhälsomyndigheten.

– Det är ett effektivt vaccin. Vaccinerar man med två doser tar man i princip bort cirkulationen av vattkoppor i samhället, säger Adam Roth. Folkhälsomyndigheten väntas komma med sin rekommendation om vaccin till sommaren.

TT "

" Mammor oftare hemma utan föräldrapenning

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Kvinnor tar ut fler obetalda föräldradagar än män. Därmed är föräldraledigheten mer ojämlig än vad Försäkringskassans statistik kan ge sken av. Män är i genomsnitt hemma med barnet en femtedel av vad kvinnor är, rapporterar Ekot.

I den senaste sammanställningen som den Försäkringskassan gjort var pappors uttag av föräldrapenning 28 jämfört med 72 procent för kvinnorna. Rapporten grundar sig på statistik från 2017.

Men mammor är ofta hemma med barnet utan att ta ut någon föräldraersättning, rapporterar Ekot. Försäkringskassan har börjat göra skattningar på hur mycket föräldrar är lediga med sina barn, oavsett om de får pengar från myndigheten eller inte. En sådan undersökning visar att pappor i genomsnitt är hemma en femtedel av vad mammor är.

– Vi ser att männen tar ut en lägre andel av föräldraledigheten än vad som är fallet med föräldrapenningen. Det betyder att kvinnor är hemma mer obetalt än vad männen är, säger Niklas Löfgren, analytiker på Försäkringskassan, till Ekot.

– Det får konsekvenser på framför allt kvinnornas ekonomi. De får ut lägre ersättning direkt, men det påverkar även pensionen på sikt, fortsätter han.

En tidigare studie från myndigheten visar att kvinnor i högre grad nyttjar föräldrapenningen under barnets första två år. En annan anledning till det ojämnna uttaget är att män i regel tjänar mer pengar än kvinnor, uppger Försäkringskassan.

– En möjlig förklaring är att män tjänar mer än kvinnor och inte vill tappa mer av inkomsten, sade Niklas Löfgren till TT förra året. Männens uttag av föräldraledigheten ökar, men prognoser visar att det kommer ta ett tag innan det blir jämställt. En studie som fackförbundet TCO gjort visar att det dröjer 20 år tills att så blir fallet. TCO definierar en jämställd föräldraledighet med att männen tar ut 40 procent av dagarna.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se "

" Gröna skatteväxlingen "börjar med en rivstart"

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

"I helgen presenterades mandatperiodens första steg i den "gröna skatteväxlingen". På tre miljöpåverkande områden föreslås höjda skatter medan arbetsgivaravgift slopas för företag som anställer sin första person.

Förslag om höjd kemikalieskatt för elektronik, höjd skatt på fossila bränslen i värmekraftverk och slopad subvention för gruvdiesel går nu ut på remiss.

– Det här är viktiga åtgärder för att kunna nå miljömålen. Vi kommer att få jobba hårt och intensivt under hela mandatperioden, och vi börjar med en rivstart, säger Per Bolund (MP), finansmarknads- och bostadsminister och biträdande finansminister.

Finansdepartementets tre förslag till skatteändringar är en del i budgetsamarbetet mellan regeringspartierna och Centerpartiet och Liberalerna.

Subventionerna av gruvnäringens användning av diesel i sina arbetsfordon föreslås att slopas helt och energi- och koldioxidskatten för användandet av fossila bränslen i kraftvärmeverk ska höjas.

– Det här är två miljöskadliga subventioner som funnits under en lång tid, men som vi nu vill avskaffa, säger Per Bolund.

Ministern tror inte att skattehöjningarna kommer märkas i form av höjda elpriser för konsumenter.

– Det är väl känt att det finns miljövänligare alternativ och många aktörer har redan börjat byta till biobränslen. De här förslagen handlar om att snabba på den processen.

Finansdepartementet föreslår också en höjning av kemikalieskatten, till elva kronor per kilo för vitvaror och 160 kronor per kilo för övrig elektronik.

– Men om man gör åtgärder kan man få nedsättning på skatten med 50 eller 90 procent, säger Per Bolund.

Kan det här innebära högre priser på elektronik i butikerna?

– Det blir ganska måttligt i så fall, för en mobiltelefon höjs exempelvis skatten från 19 till 26 kronor. Däremot kan det ge starka ekonomiska skäl för tillverkarna att sluta använda hälsoskadliga kemikalier i sina produkter.

Den höjda kemikalieskatten beräknas leda till 480 miljoner kronor i extra skatteinkomster per år. Totalt skulle förändringarna alltså motsvara drygt 1,2 miljarder per år. Miljöpartiet har sedan tidigare ett utpekad mål om 15 miljarder kronor i den ”gröna skatteväxlingen”.

Det vore förstås ingen växling om inte andra skatter samtidigt sänktes. Centerpartiets ekonomiskpolitiska talesperson Emil Källström berättar om den första sänkningen som man kommit överens om tillsammans med regeringspartierna och Liberalerna:

– En av de skattesänkningar som kommer att genomföras i vårbudgeten är att vi breddar borttagandet av arbetsgivaravgifter när företag anställer sin första person, säger Emil Källström.

– Det har gällt tidigare, och då i ett år. Nu inför vi två år utan arbetsgivaravgift. Vi är glada att kunna leverera denna del av C-politiken.

Han beräknar att jobbskattesänkningen kommer att kosta 110 miljoner kronor första året och 210 miljoner nästa år.

De skattehöjningar som aviserades på fredagen beräknas ge staten 1,2 miljarder kronor per år. Hur ser planerna ut angående andra sänkningar?

– Det kommer mera. Själva tanken är att sänka skatten lika mycket som man höjer, säger Emil Källström och förklarar att budgetsamtalen

mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna har ”förts i god anda”.

Vänsterpartiets ekonomiskpolitiska talesperson, Ulla Andersson, är kritisk till modellen med slopade arbetsgivaravgifter:

– Det är ett ineffektivt sätt att skapa jobb, det finns bättre sätt att använda pengarna på, säger hon.

Andersson menar att om någon skattesänkning ska prioriteras så är det för sjuka och arbetslösa.

– De betalar ju högst skatt i dag vid lika inkomst. Det är helt orimligt.

Sujay Dutt

sujay.dutt@dn.se

Fredrik Tanos

"Fakta. Tre förslag

Finansdepartementets tre förslag till skatteändringar:

1 Gruvnäringens användning av diesel i sina arbetsfordon subventioneras i dagsläget med 89 procent av energiskatten och 40 procent av koldioxidskatten. Dessa lättnader föreslås att slopas helt, vilket beräknas leda till 340 miljoner kronor i extra skatteintäkter per år.

2 Energi- och koldioxidskatten för användandet av fossila bränslen i kraftvärmeverk ska höjas, med förväntade skatteintäkter på omkring 444 miljoner kronor per år som följd.

3 Kemikalieskatten höjs, till elva kronor per kilo för vitvaror och 160 kronor per kilo för övrig elektronik. Taket för maximal skatt per vara höjs från 320 till 440 kronor. "

" Vattenståndet övervakas av räddningstjänsten

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Getinge. Vattenståndet i Suseån i Halland ligger 2,20 meter över det normala. De värst drabbade områdena övervakades av räddningstjänsten och brandkåren under söndagen. SMHI klass 1-varnar fortsatt för höga flöden i Halland och Västra Götalands län.

Flera platser på västkusten har drabbats av översvämningar på grund av kraftiga regnväder, snösmältning och tjäle i marken som bidrog till att regnvattnet inte rann undan. De flesta vägar är nu fria från vatten, men Säreån i Partille och Suseån i Halland har fortfarande högt vattenstånd.

Sedan översvämningarna 2014 investerade kommunen ett tiotal miljoner kronor i ett översvämningsskydd. Skyddet består av vallar med pumpar och dammluckor. När pumparna är i gång transporteras vatten till andra sidan vällen. När DN besöker platsen är pumpstationen avstängd eftersom vattenflödet är för högt. Då används diket som en reservoar i väntan på att vattennivåerna ska sjunka. Håkan Axelsson, brandbefäl i Getinge, ser över omfattningen av översvämningarna varje timme.

– Det har kommit väldigt mycket regn. På ett och ett halvt dygn steg det 80 centimeter, säger Håkan Axelsson.

– Kommer det mer vatten är vi redo. Helgens översvämning visar att de skydd som sattes upp efter förra katastrofen faktiskt håller.

SMHI:s varningar för höga flöden på västkusten gäller hela helgen och det ska passera att lågtryck med ännu mer regn, även om det är osäkert om regnet når Halland.

Maria Eriksson
riksnatverket@dn.se

" Efter tre år fick Ali Issa återse sin son och hustru i Sverige

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

När Ali Issa ensam kom till Sverige från Syrien var hans son åtta månader gammal. Migrationsverket avlog familjens ansökan om att återförenas. Först efter en lång rättsprocess och ett beslut i högsta instans kunde de träffas igen. Sonen var då fyra år. Enligt januariavtalet utvidgas nu rätten till familjeåterförening.

Beslutet att låta dem vara kvar i Turkiet var svårt, men lätt. Ali Issa kunde inte simma, han hade aldrig sett havet. Hur skulle han kunna ta ansvar för en bebis i en gummibåt?

Dessutom skulle det bara vara några månader. Hans hustru och deras son skulle snart kunna resa efter honom till Sverige.

Trodde de.

När den tillfälliga utlänningslagen infördes i juli 2016 begränsades rätten att ta den närmaste familjen till Sverige. Redan då pekade kritiker på att Sverige lade sig på EU:s absoluta miniminivå och att rätten till familjeåterförening är basal och reglerad bland annat i Europakonventionen. Familjeåterförening ses som ett av de få säkra sätten att fly.

Den tillfälliga lagen har nu förlängts. I samband med januariöverenskommelsen vidgas rätten till familjeåterförening åter.

Det ska bli lättare att få ta hit sin make eller maka, och minderåriga barn till Sverige.

Ali Issa lämnade Syrien via Kobane, i den norra, kurdiska delen av landet. Han hade känt att tiden i Syrien höll på att rinna ut för honom, berättar han. Han arbetade på en domstol, hade ansvar för att

digitalisera alla handlingar, men började få problem med det styrande partiet, vars politiska syn han inte delade. Det började bli farligt, också för hans familj.

Ett par år tidigare hade han avslutat sina studier och gift sig med den unga kvinna han älskade.

Nu sprang Ali Issa över gränsen till Turkiet. Han var snabb, som den fotbollsspelare han var.

Ali Issas berättelse är som alla människors: på samma gång vanlig som helt unik. Han delar upplevelsen av en riskfylld, farlig resa med många, men just hans fall är bara hans.

Den dagen gummibåten reste var hans födelsedag. Smugglaren hade lovat att den skulle ta ett tjugotal passagerare och en förare till Grekland. Det visade sig att 52 personer och tolv barn skulle med.

Det fanns ingen plats för bagage. Det gungade till när de kastade loss och kom ut på vattnet. Han hade aldrig känt gungningar förr. Ali Issa, en bror och en kusin reste tillsammans, och de tog sig – till fots och i buss – genom Makedonien, Serbien, Kroatien, Österrike och Tyskland. – Vi gjorde allt vi kunde för att undvika att registrera oss eller lämna fingeravtryck. I Tyskland tillbringade vi en natt, åtta timmar, i skogen. Det var kallt som nu, säger han med en gest mot det nollgradiga vädret utanför.

Den lilla gruppen ringde korta samtal när de hade uppkoppling. En av dem de hade kontakt med var en man som sedan många år bodde i Sverige och vän till Ali Issas pappa. ”Kom hit”, sa han, ”det är säkert här.”

Mer än två veckor efter att ha lämnat Turkiet nådde Ali Issa svensk mark.

– Den 2 oktober 2015 sökte jag asyl i Sverige. Det var före den 24 november 2015, då den tillfälliga lagen började gälla. Jag trodde att allt skulle gå bra. Mitt fall borde bedömas efter de regler som gällde då.

Den första tiden i Sverige var han fylld av tillförsikt. Ali Issa är utbildad lärare i arabiska språk, och duktig på datorer. Nu betade han av kurserna i SFI på ett par månader och tog körkort. Han tog upp fotbollen, fick arbete. Hoppades på permanent uppehållstillstånd. Beskedet dröjde mer än ett år.

Men det blev inte det permanenta uppehållstillstånd han hade hoppats på. Ali Issa fick, precis som många syrier, rätt att stanna tillfälligt i Sverige och status som alternativt skyddsbehövande, inte som flykting. Skillnaden är avgörande: Den som klassas som flykting har större rättigheter, inklusive rätt till familjeåterförening.

Ali Issas värld föll ihop.

– Vad skulle jag göra? Jag slutade sova. Det gick inte att fortsätta att arbeta. Jag kunde inte fungera.

Att han inte längre kunde arbeta bidrog i nästa vända till att det tillfälliga uppehållstillståndet inte blev permanent, utan bara förlängt. Det, i sin tur, var för Migrationsverket ett skäl att avslå familjens rätt att återförenas.

Migrationsverket ansåg det inte troligt att Ali Issa skulle få permanent uppehållstillstånd, och han kunde inte betraktas som en så kallad anknytningsperson.

Dessutom, ansåg Migrationsverket, kunde familjens återförening vänta till dess att den tillfälliga lagen slutade gälla.

Det var slag efter slag.

Den lilla familjen levde i limboläge. Ali Issas fru Hevin Hasan och deras lille pojke Kawa Issa var kvar i Turkiet. Han skickade pengar till dem, betalade tiotusentals kronor för giltiga pass. Hon försökte samtidigt vara både mor och far till sonen.

Att hälsa på gick inte eftersom syrier nekas inresevisum till Turkiet. I Sverige blev Ali Issa allt mer passiv.

Kontakten med sonen blev allt svårare. Hur kunde den bli annat? De kände knappt varandra.

– Han ville inte prata med mig. Han sa att han fick ont i ögonen och kastade iväg telefonen. Det var som att bli straffad fast jag inte hade gjort något fel.

Röda korset driver, liksom till exempel FN-organet UNHCR, sedan länge frågan om familjeåterförening. De pekar på de enorma konsekvenserna som en oviss separation från de närmaste kan få, framför allt psykiskt.

Till Röda korsets rådgivningslinje ringer varje år flera tusen personer för stöd och juridisk rådgivning. Det gjorde också Ali Issa. En av organisationens jurister, Johanna Eriksson Ahlén, tog sig an hans fall och överklagade avslagen till högsta instans.

I ett yttrande till Migrationsöverdomstolen ifrågasätter hon bristen på utförliga motiveringar i Migrationsverkets och Migrationsdomstolens beslut.

Hon menar också att domstolen tydligare bör beakta barnperspektivet: Vad innebär det för ett litet barn att vara hundratals mil från sin far? Såväl Röda korset som UNHCR och EU:s människorättskommissionär har kritiserat den tillfälliga lagstiftningens regler om familjeåterförening – som nu alltså ändras.

Enligt januariavtalet ska också hela den svenska migrationspolitiken utredas av en parlamentarisk kommitté. Den har ännu inte tillsatts och direktivarbetet pågår. Det sker samtidigt som det är oklart hur förhandlingarna om EU:s migrationspolitik landar: EU-länderna har skild syn på i vilken mån länder ska kunna tvingas ta emot asylsökande.

Den 18 oktober 2018 kom Migrationsöverdomstolens beslut.

– Det var en fredag. Det stod ”okänt nummer” på mobilen, men jag kände igen Johannas, juristens, röst: ”Hej Ali!” ”Vad?” frågade jag. När hon berättade föll jag ihop som en hög. När mina kollegor kom fram gjorde jag tummen upp.

Hans ansikte spricker upp i ett leende.

Inte för att alla hinder var över, turkiska myndigheter nekade Hevin Hasan och sonen utresetillstånd, men med hjälp av kontakterna med svenska konsulatet i Istanbul gick det igenom.

När de väl kom fram var Hevin Hasan en av de första som kom ut från tullen på Arlanda.

När Ali Issa berättar om hur det var att se dem igen – efter mer än tre år – är det som om det är första gången han gör det. Han, som talar en nästan felfri svenska, famlar plötsligt efter orden. Måste börja om. Hela ansiktet lyser, ögonen tårfyllda.

– Det var som att ... det omöjliga hade blivit möjligt. Det var ... det var inte på telefon, det var på riktigt. Min son, han var tre år och tio månader, han var en man! Och han kom till mig!

Ali Issa arbetar i dag som språkstödare till nyanlända som ska bli kockar. Han tycker om sitt jobb på Lernia. Men lite absurt är det, säger han:

– Vi, de nyanlända jag möter och jag, vi är avundsjuka på varandra. Jag på dem, för att de tog med sig sina familjer direkt och kan krama sina barn, i trygghet och med permanent uppehållstillstånd. De är avundsjuka på mig – som kan svenska, som har körkort, lägenhet och arbete.

Hevin Hasan tar hand om pojken medan Ali Issa arbetar. Kawa har varit ensamt barn länge och bestämmer alla lekars regler. De har försökt sätta honom i förskola, förklarar de, men pojken vill inte. Kanske litar han inte på att hans far inte försvinner igen, tror Ali Issa, så det får vänta lite.

Men först när sonen är inskolad kan Hevin Hasan börja läsa svenska. Så småningom – om allt ordnar sig – vill hon läsa vidare. Hon är utbildad topograf, men vill hellre arbeta med människor. Hon har varit ett par månader i Sverige, känner ingen än.

Men ingen de känner är heller kvar i Syrien: Familjen, vännerna, är utspridda, alla har flytt. Vad är det då att sakna? Det är inte det land de lämnade, det finns ingenting att längta efter.

Ali Issa och Hevin Hasan känner å ena sidan att de lever en dröm: de är tillsammans nu. Å andra sidan: hur länge är de trygga? I december går det tillfälliga uppehållstillståndet ut.

– Bortsett från leksakerna är allt här begagnat. Jag har inte köpt något nytt. Vi brukar skoja om det: köpa nytt? En ny säng? Skaffa ett barn till? Det gör vi om vi får permanent uppehållstillstånd. Jag tänker på framtiden hela tiden.

Simma kan han fortfarande inte. Han säger att han nog aldrig kommer att tycka om havet.

Sanna Torén Björling"

"Fakta. Den tillfälliga lagen och familjeåterförening

Den tillfälliga lagen började gälla den 20 juli 2016 och löper ut den 20 juli i år.

Enligt januariöverenskommelsen mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna ska den tillfälliga lagen förlängas i två år.

Samtidigt ska så kallat alternativt skyddsbehövande få samma rätt till familjeåterförening som personer med flyktingstatus.

I praktiken handlar det i huvudsak om syrier, eftersom relativt få – mindre än 20 procent – av syrierna har flyktingstatus.

Familjeåterförening omfattar make/maka, registrerad sambo och minderåriga barn.

Som alternativt skyddsbehövande räknas bland annat personer som löper allvarlig risk att skadas i väpnad konflikt i hemlandet eller riskerar dödsstraff eller tortyr om de återvänder. "

"Folk ska tycka politik är kul"

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

"Statsvetaren Jenny Madestams mål är att fler ska känna sig delaktiga i samhället – oavsett om det handlar om politiken i stort eller friluftslivet hemma i Södertälje.

I snart fyra år har Jenny Madestam huserat på den samhällsvetenskapliga institutionen på Södertörns högskola, och hon trivs utmärkt. Från hemmet i Södertälje tar det bara tjugo minuter att ta sig dit. Dessutom har tjänsten varit viktig för självkänslan, förklarar hon.

– Hade jag stannat på Stockholms universitet där jag utbildade mig hade jag nog fortsatt att känna mig som en student.

Hon har doktorerat i statsvetenskap och i höstas blev hon docent. Bakom utnämningen ligger det år av forskningsarbete.

– Det är ett kvitto på att jag har meriterat mig. Som en jämförelsevis ung kvinna i universitetsvärlden kan det vara lätt att bli avfärdad som lättviktig.

Förutom en soffa och ett skrivbord finns i hennes arbetsrum massor av böcker och dokument. I ena hörnet står en trave biografier över kända politiker.

Nästan det enda som påminner om Jennys privata liv är bilden på islandshästen Ofeig som är uppklistrad på utsidan av dörren.

– Hon är underbar. Jag har ridit hela livet, och lovade mig själv att köpa häst när jag fyllde 40. Jag klarade det nästan, jag var 43 när jag köpte henne, säger hon och förklarar att islandshästar är ganska vanliga bland kvinnor i hennes egen ålder.

– Det är därför de kallas för klimakteriemoppar, haha.

Förutom Ofeig finns i familjen två hundar, tre barn – alla i tonåren – och så maken Andreas, forskare i nationalekonomi vid Stockholms universitet. Tillsammans med honom har Jenny Madestam just påbörjat ett nytt forskningsprojekt om polisutbildningen. Under tre år ska de undersöka vad som händer med studenternas attityder under tiden de går sin utbildning.

Dessförinnan ska Jenny avsluta sitt projekt om hur och varför politiker använder sociala medier. Samtidigt fortsätter hon att undervisa sina studenter, svara på frågor i Expressens tv-kanal, medverka i diverse intervjuer, hålla föredrag, delta i skolprojekt – och så vidare.

På fritiden är hon engagerad i Friluftsrämjandet i Södertälje där hon lär barn att åka skidor. Framför allt vill Jenny få dem som är ovana vid friluftsliv att upptäcka hur kul det kan vara.

– Min motor är att jag vill påverka samhället och göra skillnad. I statsvetenskapen ägnar jag mig mycket åt tredje uppgiften som går ut på att dela med sig av den kunskap man får som forskare. Det handlar om folkbildning och att folk ska tycka att det är kul med politik. När det händer känner jag att jag har uträttat något.

I en intervju i höstas svarade du att ditt motto var: ”Det man vill det får man”. Vad menade du med det?

– Jag hade en ganska fri uppfostran och den friheten skapade kreativitet. Som barn blev jag också pumpad med ett gott självförtroende och en tilltro till att jag var kapabel. Skulle jag bestämma mig för att bli statsminister så skulle jag kanske inte nå dit, men jag skulle försöka.

– Det jag menar är att om man verkligen vill nå någonstans kan man komma dit. Så känner jag. Jag har alltid haft en väldigt stark motor och är nog ganska gränslös i vad som jag tror är möjligt att åstadkomma.

Sitt intresse för politiken fick hon från sina föräldrar. Pappa Lars Hjorth jobbade som departementsråd i regeringskansliet, under bland

andra Olof Palme och Olof Johansson. Mamma Elisabeth Schönberg var en mycket engagerad socialarbetare. Föräldrarna skildes när Jenny var liten. Hos mamma i Södertälje var det inte ovanligt att det tidvis bodde ungdomar med drogproblem. Hos pappa var det totala motsatsen. Han kom från en högborgerlig familj och bodde på Östermalm, men var själv engagerad socialdemokrat.

– På grund av att min uppväxt var delad har jag lätt att förstå människor i olika världar. Men i synnerhet dem som är marginaliserade.

– Ibland funderar jag över vad jag ska bli när jag blir stor, tänker att jag ska göra högskoleprovet och söka in till veterinärprogrammet eller kanske bli politiker. Faran med det senare är att jag har svårt för att heja på bara ett lag – eller ett parti. Med mitt konstanta ifrågasättande skulle det nog bli svårt.

Lena Wreede TT "

"Jenny Madestam

Gratuleras till: Fyller 45 år den 12 februari.

Bor: I Södertälje.

Familj: Maken Andreas, pojkarna Kasper och Felix, 14 år, och dottern Ebba, 12 år.

Gör: Docent i statsvetenskap och lektor vid Södertörns högskola.

Politisk kommentator.

Aktuell: Medverkar under våren i UR-programmet ”Fatta EU”, tre program som kommer att visas inför EU-vallet.

Om att fylla 45: ”Det känns ju bra. Samtidigt är det fascinerande – herregud, hur gick det till?”

Så firar jag födelsedagen: ”Med tårta på sängen och fin middag på kvällen. Annars blir det inget speciellt. Det får vänta tills jag blir femtio.”

Läser: ”Mycket jobbrelaterat, gärna politiska biografier och memoarer.” "

”Att mista bröstet kändes som en könsstympning”

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

"Att tvingas operera bort ett bröst kan påverka både identiteten som kvinna och sexualiteten. Men det verkar vården inte ha förstått, säger Annelie Babitz som själv drabbades av bröstcancer.

När Annelie Babitz vaknade upp efter operationen och såg tomrummet på bröstkorgen började hon gallskrika. Då fick hon höra från personalen att hon skulle vara tacksam över att hon levde. Att det bara var ett bröst hon förlorat.

– Jag skrek och grät i en timme. Bröstet var ju en del av min identitet som kvinna och av min sexualitet. Och de tyckte att jag skulle vara glad och tacksam.

Trots att bröstet och hela kvinnokroppen är så sexualiserade i dagens samhälle verkar vården inte förstå eller intressera sig för vad det innebär för många kvinnor att tvingas operera bort ett bröst, säger Annelie Babitz.

– Plötsligt får man höra att det nästan inte har någon betydelse. Det är så motsägelsefullt. Jag tror att män som drabbas av prostatacancer möter större förståelse för vad det kan innebära för deras könsidentitet och sexualitet.

Annelie Babitz erfarenheter fick henne att skriva boken ”Inte bara ett bröst” (Vertigo förlag). Det är hennes egen berättelse i dagboksform, om operation, efterbehandling och exempelvis om att dejta som enbröstad. Men hon har också pratat med andra drabbade kvinnor och med läkare och forskare.

Bilden på omslaget, en Barbiedocka med ett bröst bortskuret, illustrerar den motsägelsefulla synen på kvinnans bröst som hon själv upplevde. Hon blev chockad över hur den patriarkala synen på kvinnokroppen påverkar bröstcancer vården, säger hon. Kvinnans egen sexualitet är inte intressant.

– Det här speglas även i medierna. Det är ofta mannens blick på kvinnan det handlar om. När man skriver om bröstcancer är det ofta i reportage om kvinnor över 50 som varit gifta i 30 år, och där det står ungefär ”det spelar ingen roll, hennes man stannar hos henne ändå”. – Självklart är det fint när det är så, men i min bok ville jag göra mig av med den manliga blicken och skriva ärligt om hur jag själv och andra kvinnor som förlorat ett bröst själva upplever våra kroppar och vår sexualitet.

Den manliga blicken kan få olika konsekvenser. I väntrummet på Sahlgrenska sjukhuset träffade Annelie Babitz en annan bröstcancerpatient, med iranskt ursprung, som berättade att hon nog inte skulle få komma på fler undersökningar för att hennes man inte ville att någon annan skulle få röra vid hennes bröst.

Annelie Babitz är också kritisk till en annan vanlig bild av bröstcancerdrabbade kvinnor som sprids i medierna, på bloggar och i böcker. Det handlar om kända kvinnor som yogar, äter kosttillskott, tränar med mera, och därmed ”besegrar” sin cancer.

– Det är farligt när man för vidare bilden av att bröstcancer handlar om att man levt och ätit fel. Det blir ett sätt att skuldbelägga kvinnan. Inte heller där tror jag att det är samma sak när det gäller män med prostatacancer.

Alla kvinnors berättelser om bröstcancer är naturligtvis viktiga, menar Annelie Babitz. Men när bara en viss typ av berättelser lyfts fram skapas klichéer och man riskerar att missa historier som kan öka förståelsen för hur det är att bli drabbad.

På forum på nätet berättar bröstcancerdrabbade kvinnor om det som sällan kommer fram i medierna, säger hon. Där skriver de om sorg, om skam, om att inte vilja visa sig avklädd på gymmet, om biverkningar av antihormonell behandling, om problem med relationer. Så som hon själv gjort i sin bok.

Där berättar hon bland annat om hur hon efter operationen blivit "body-shamad" – det vill säga kritiserad och förolämpad på grund av sin kropp. Efter ett långt och ganska komplicerat förhållande gör hon slut, och får höra att mannen säkert kan hitta en flickvän med två bröst, faktiskt. Han var inte tvungen att vara med "ett cancerfreak". Hon skriver också om en Tinder dejt som först ingav hopp. Mannen var trevlig, verkade intresserad och var tröstande när hon berättade om den långa cancerbehandlingen. När hon fick reda på att han var gift och hade två barn blev tonen en annan: "Så du har alltså kollat upp mig? Tror du verkligen att du har så många alternativ med bara ett bröst? Och allt detta cancersnack. Något sådant kommer aldrig att hända mig eller min familj."

Rent intellektuellt förstår Annelie Babitz förstås att läkarna var tvungna att ta bort hennes högra bröst, annars hade hon antagligen dött. Men det här med kirurger och vårdpersonal som verkar helt ovetande om vilken betydelse bröstet har för kvinnor kändes som en kränkning, tänker hon. Dessutom var informationen före operationen otillräcklig, hon fick i princip bara en diagnos och en operationstid, säger hon.

– Sedan handlar mycket om utseende, proteser, peruker, om att se normal ut. Det finns särskilda sminkkurser för cancerdrabbade kvinnor. Tack, men ge mig och andra som förlorat ett eller två bröst hjälp att lära oss leva i en helt ny kropp i stället.

Efter operationen kände Annelie Babitz sig förlamad av skräck och sorg. Samtidigt som hon upplevde att det förväntades att hon skulle vara tacksam, känna sig befriad och fungera "som vanligt" igen.

– Att bli av med bröstet kändes som en könsstympning, och jag vet att många andra drabbade känt samma sak. Kanske skulle det känts mindre på det sättet om det funnits en diskussion i samhället, och mellan kvinnan och vården, om hur bröstförlusten kan påverka könsidentitet och sexualitet. Jag skulle vilja skicka alla som jobbar med bröstcancerdrabbade kvinnor på en kurs, så att de kan förstå oss lite bättre.

Annelie Babitz bor i Göteborg och är journalist och författare. Hennes tidigare bok "Bakom den nakna huden" om striptease och feminism kom ut 2012.

Malin Nordgren

malin.nordgren@dn.se "

"Fakta. Bröstcancer

Bröstcancer är den vanligaste cancerformen i Sverige efter prostatacancer. Över 9 400 kvinnor om året diagnostiseras med bröstcancer.

I dag används bröstbevarande kirurgi, där bara en del av bröstet tas bort, i de flesta fall. Men hos cirka en tredjedel av de drabbade kvinnorna måste hela bröstet tas bort.

Förutom operation används strålbehandling och cytostatika som behandling. För att minska risken för återfall ges antihormonell behandling till kvinnor med hormonkänslig bröstcancer, cirka 80 procent. "

" Snabba cash och slappt tänkande. **Universiteten måste skärpa den kritiska** **utbildningen i företagsekonomi**

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Det är naturligtvis utmärkt att Handelshögskolans rektor tillika professorn i företagsekonomi Lars Strannegård, uppmärksammar behovet av att högre utbildning bättre måste bidra till människors bildning och kritiska tänkande (DN 20/1). Särskilt i denna tid av ökande populism, "alternativa fakta" och ifrågasättande av forskning och vetenskap.

Rektorns välkända ambitioner, att genom konst och humaniora i Handelshögskolans utbildning betvinga dessa tendenser, är lovvärda. Men när det gäller deras konkretiseringar är jag mer tveksam. Att exempelvis, som omtalades i höstas, starta skönlitterära bokcirklar där forskare från Handelshögskolan och representanter från McKinsey & Co leder litteraturdiskussioner med studenterna och som efter avslutad aktivitet får ett certifikat av skolan och företaget, framstår som märkligt. Inget fel att samarbeta med näringslivet, men vad detta amerikanska konsultbolag har för kvalifikationer i litterära sammanhang är i alla fall för mig okänt.

Problemen med bristen på bildning och kritiskt tänkande måste i stället sökas vid källans ursprung. Det företagsekonomiska ämnets remarkabla tillväxt och nutida betydelse kan knappast underskattas: från att ha introducerats på Handelshögskolan i början av förra seklet har det spridits sig till att bli det största inom hela universitets-högskolesektorn och påverkar numera samhällets alla sektorer, inte

bara näringslivet. Alltjämt har Handelshögskolan en central roll reellt såväl som symboliskt sett för ämnets status och betydelse.

Rektorn bör därför först och främst vända blicken mot sitt eget ämne och sin egen institution. Så även jag, som har undervisat i företagsekonomi och handlett studenter på samtliga utbildningsnivåer i över 35 år vid tre olika lärosäten. Utifrån min praktiska erfarenhet, kan jag konstatera några oroväckande förhållanden.

För det första behöver inte studenterna i företagsekonomi i någon större utsträckning läsa böcker, i alla fall inte av mer klassiskt och seriöst slag inom den samhällsvetenskapliga litteraturen. Bokläsning är en solitär aktivitet som kräver tid och eftertanke, och bristen på tid för riktig läsning påverkar förstås studenternas självständiga och kritiska tänkande negativt, utöver den möjlighet till bildning som går förlorad. För det andra utför studenterna endast i ringa utsträckning egna, självständiga arbeten. Det mesta sker i grupp. När studenter skriver pm och uppsatser, vilket är mycket vanligt inom företagsekonomi, innebär grupparbetena att de lär sig samarbeta, organisera och leda projekt. Grupparbete och "peer-learning" i all ära, detta får inte uppmuntra "free-riding" och annan form av socialt tricksande. Den pedagogiska idén kan inte vara att medförfattarskap är ett självändamål. Inte heller att man slutar utveckla sina individuella färdigheter.

För det tredje har ett "positivt tänkande", och inte sällan ömsesidigt berömmande, allt mer kommit att genomsyra seminariekulturen inom ämnet. Saklig kritik uppskattas inte alltid av studenterna. Tvärtom verkar det som att allt fler studenter i dag ivrigt kräver feedback, men när de väl får det, upplever de ofta kritiken som provocerande, något som begränsar deras aktivitetsnivå och framåtanda. Inte heller tränas de i tillräckligt hög grad på att bemöta kritik.

För det fjärde förväntas lärare vara underhållande och "häftiga". Inget fel med detta om det utövas inom rimliga gränser och framför allt

under förutsättning att lärarkåren inte behöver ge avkall på att vara krävande och agera som de kunskapsbastioner de förhoppningsvis är. Och för det femte: Det finns ingen risk att Internet ska ersätta den traditionella "face to face"-undervisningen som gång på gång bevisar att den är den mest effektiva och ändamålsenliga metoden. Problemet är snarare hur detta utmärkta kommunikationsmedium används bland studenterna. Nämligen inte som en utgångspunkt för informationsinhämtning, reflexion och vidare fördjupning, utan som ett instrument för bekväma och snabba lösningar vad gäller läsning av litteratur och för att genomföra datainsamlingar, ofta med slappa och ytliga analyser som följd.

Sammantaget skapar dessa negativa exempel långt ifrån den kunskapsmässiga grund och det kritiska tänkande som all universitetsutbildning borde sträva mot. Det kan inte några bokcirkelar med det privata näringslivet råda bot på.

Konstantin Lampou "

" 315 miljoner kronor till vårdcentralerna

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Region Stockholm satsar 315 miljoner kronor på primärvården – och mest resurser går till de vårdcentraler som har flest patienter med kronisk sjukdom eller svårare socioekonomiska förutsättningar. – Det är på tiden att vi gör en ordentlig satsning, vi ska ägna stor kraft åt att lyfta primärvården, säger sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L).

Den totala ökningen innebär en resursförstärkning med 6 procent.

Varför en satsning på primärvården?

– Det är det bästa sättet att stärka människors hälsa och ge dem den vård de behöver. Det är ett stort tryck på akutsjukhusen och en viktig del av lösningen på det är att vården ges på rätt nivå, säger Anna Starbrink.

155 miljoner kronor används för att höja den så kallade listningsersättningen – den fasta ersättning som vårdcentralen får för varje patient som har valt att lista sig där.

– Vi lägger det mesta av satsningen på att höja den fasta ersättningen för att stärka grunden för vårdcentraler och husläkarmottagningar, säger Anna Starbrink.

Ersättningen ska också förändras. Den åldersrelaterade delen sänks med 25 procent, istället höjs den del som utgår från individens eget vårdbehov. Vårdbehovet räknas dels utifrån diagnos, dels utifrån ett vårdbehovsindex, CNI. CNI består av sju faktorer, bland annat ålder, utbildningsnivå, arbetslöshet, och om man är född utanför EU.

– Det betyder mer resurser till vårdcentraler som har många svårare sjuka patienter, säger Anna Starbrink.

Alla patienter som vill får rätt att välja en fast namngiven husläkare – och inte som tidigare enbart ha rätt att lista sig på en mottagning. En del vårdcentraler och husläkarmottagningar har redan tidigare erbjudit listning på läkare men det har inte varit obligatoriskt.

Hur ska det gå till när Stockholm har brist på husläkare?

– Två av tre stockholmare har en angiven läkare, men ofta vet man inte om det och har inte valt läkare själv. Men vi behöver fler husläkare, säger Anna Starbrink.

Förslagen innehåller bland annat att läkare med kortare kontrakt på vårdcentralen – som till exempel fortsätter att arbeta efter pensioneringen – ska kunna vara valbara husläkare med egen patientlista. Även ST-läkare – blivande specialistläkare – ska kunna ha en egen patientlista under de två sista åren av sin utbildning.

– Som patient ska du ha tryggheten att själv kunna välja en fast husläkare som känner till dina behov. En av mina viktigaste frågor som nytt regionråd är att göra en översyn över hela vårdkedjan. Ingen ska hamna mellan stolarna i sjukvården, säger Tobias Nässén (M), vård- och valfrihetsregionråd.

Samtidigt byggs ST-tjänsterna i allmänmedicin ut, för fler framtida husläkare.

Vårdvalet i primärvården infördes 2008 men inte förrän nu – tio år senare – blir det obligatoriskt för privata mottagningar att utbilda ST-läkare. Varför det?

– En historisk förklaring tror jag är att ingen föreställde sig att det skulle bli så många privata vårdcentraler och husläkarmottagningar. Men om jag ska vara självkritisk så borde utbildningskravet ha kommit in tidigare, säger Anna Starbrink.

Besöksersättningen höjs med 20 kronor per besök för andra yrkesgrupper än läkare – till exempel sjuksköterska, psykolog, dietist, fysioterapeut.

– Varje patient ska få vård av rätt person med rätt kompetens. En höjd ersättning skapar förutsättningar för vårdcentralens viktiga teamarbete där alla medarbetares kompetens nyttjas till fullo. Vi hoppas samtidigt att detta frigör tid för läkarbesök för de patienter som behöver det samt att alla patienter kan få en snabbare och mer tillgänglig vård, säger Christine Lorne (C) gruppledare i hälso- och sjukvårdsnämnden.

Miljöpartiet vill bygga ut center med olika former av terapi och stödsamtal som det är lätt att vända sig till i hela länet.

– Det behövs en tydlig förändring i hur vi arbetar med psykisk ohälsa. Vår ambition är att alla som är i behov av stöd i framtiden ska få god hjälp i god tid, säger Susanne Nordling (MP), gruppledare i hälso- och sjukvårdsnämnden och ordförande i psykiatriberedningen.

Mia Tottmar

mia.tottmar@dn.se "

" Ledare: Vi kan inte klara oss utan insekterna

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Vad ska man med insekter till? De är ju bara i vägen, så snart solen och värmen kommer är de där. Flugor som i olika storlekar surrar runt ansiktet, getingar som aggressivt hovrar över all mat, allsköns bärfisar som dränker sig i den svalkande drickan.

Och det enda som är värre än myggans inande i sovrummet om natten, är när myggans inande tystnar och man vet att den nu slagit sig ned och är i full färd med att slanga blod, med ett nesligt kliande märke som följd.

Mer än så behöver den moderna människan inte reflektera över insekternas existens, denna synbarligen mest obetydliga del av det intrikata naturliga kretsloppet.

Kanske är det därför det inte har uppstått någon större panik över larmen om hur illa det är ställt med småkrypen världen över. Man ser inte betydelsen av detta, på samma sätt som man inte ser kon bakom det anonyma köttet i affärernas frigolittråg. Naturen är väl dold bakom tjocka, trygga lager kulturell bekvämlighet.

Men insekterna är livsviktiga i hela ekosystemet; som en del av näringskedjan för andra arter, som återvinnare av näring, och – inte minst – som pollinatörer, och därmed en förutsättning för odlandet av grödor. Det är inte bara bin och humlor det handlar om. Getingar, flugor, fjärilar och skalbaggar är också viktiga pollinatörer. Vi klarar oss inte utan insekterna.

Det borde därför oroa oss att 40 procent av världens insektsarter nu är på nedgång, enligt en forskningsgenomgång i tidskriften Biological

Conservation.

”Det går väldigt snabbt”, säger rapportförfattaren Francisco Sánchez-Bayo till tidningen The Guardian. ”Om tio år finns en fjärdedel färre insekter, om 50 år är bara hälften kvar och om 100 år har vi inga alls.” Jo, det är ett hastigt förlopp, det går åtta gånger så fort som för andra djurarter. Från både Tyskland och Puerto Rico rapporteras det redan om kollapsade insektspopulationer. I Storbritannien minskade antalet fjärilsarter med 58 procent på odlad mark bara mellan 2000 och 2009. Klimatet pekas ut som en bakomliggande faktor till insektsdöden, inte minst i tropikerna. Men i grunden beror den framför allt på klassisk miljöförstöring: på ett alltför intensivt jordbruk, med alltför omfattande användning av bekämpningsmedel.

Det innebär stora områden som renskrubbas med syntetiska gödningsmedel och pesticider. Allra värst är neonikotinoiderna – de steriliserar marken och pekas ut som den kanske främsta bidöaren. Ändå används de.

Det sker även i Sverige. Här har Kemikalieinspektionen i dagarna gett dispens för besprutning av sockerbetor med just neonikotinoider, fastän de på goda grunder förbjudits i Europa. Det framstår som direkt dumdristigt.

För gifterna påverkar även omgivningarna: den 75-procentiga minskningen av insekter i Tyskland uppmättes i naturreservat. Och Francisco Sánchez-Bayo berättar sorgset i The Guardian om hur han körde genom hela den australiska landsbygden på semestern senast, utan att en enda gång behöva göra rent vindrutan. Tidigare år har han tvingats till ideliga stopp.

Sådan är insektsdöden. Den märks genom vad som inte finns där. Får den fortgå väntar oss snart inte bara en sterilt ren, tyst vår, utan också en kusligt öde sommar och en katastrofal höst och vinter.

DN 12/2 2019 "

”S självkritiska omprövning av skolpolitiken är ett föredöme”

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 20190212

S efterlängtade omprövning av skolpolitiken måste förverkligas. Nu bör fler partier svälja sin stolthet och ompröva sin politik för att möjliggöra långsiktiga och blocköverskridande samarbeten. Studiero, ämneskunskaper och lärarens roll som kunskapsförmedlande auktoritet i skolan måste betonas, skriver Magnus Henreksson och Isak Skogstad.

Förra året lät den dåvarande gymnasieministern Anna Ekström och LO:s ordförande Karl-Petter Thorwaldsson meddela att Socialdemokraterna har anledning att vara självkritiska över delar av den skolpolitik de har fört under senare decennier. De menade att de inte tillräckligt har betonat vikten av studiero, ämneskunskaper och lärarens roll som kunskapsförmedlande auktoritet i skolan. Det var ett välkommet besked. I strävan efter att skapa ett jämlikt samhälle är en högklassig kunskapsskola avgörande. När skolan sviker sitt kunskapsförmedlande uppdrag blir det i stället elevernas hemförhållanden som får en avgörande inverkan på hur långt de kan ta sig. Nu har Anna Ekström lyfts upp till utbildningsminister och med den rollen kommer ett starkt mandat att påverka skolpolitiken. Ekström har således en unik chans att omsätta sin självkritik i konkret handling. I det som har kommit att kallas januariavtalet återfinns skrivningar som visar på högt ställda mål vad gäller återupprättandet av Sverige som

kunskapsnation. Målet är att förbättra skolresultaten, stärka studieron i klassrummen och skapa mer likvärdighet i skolsystemet.

Vi är övertygade om att det är bra mål, men däremot finns det flera delar av skolpolitiken i den överenskommelse som slöts mellan regeringspartierna och de liberala partierna som riskerar att stå i vägen för en lyckosam omsvängning av den gällande skolpolitiken.

För det första innehåller överenskommelsen en skrivning om att läroplaner och kursplaner ”ska revideras i syfte att stärka betoningen på kunskap och faktakunskaper”. Det är lovvärt, då dagens läroplan fokuserar för mycket på förmågor och för lite på ämneskunskaper. Även kunskapskraven har kritiserats för att vara alltför abstrakta. Problemet är att man lämnar över uppdraget att förbättra läroplanerna till Skolverket, trots att det är just den myndighet som ligger bakom flera av de problem som överenskommelsen adresserar.

1 Vi menar att ett effektivare sätt att förbättra skolans styrdokument vore att sätta samman expertkommittéer med uppdrag att ta fram förslag på hur betoningen på ämneskunskaper i läroplanen kan bli mer framträdande. För att underlätta arbetet bör internationell expertis anlitas. I både Storbritannien och USA finns många välmeriterade forskare som är specialiserade på att utforma så kallade ”knowledge-rich curricula”. Att ge Skolverket ensamrätt att förändra dessa viktiga dokument är ingen framkomlig väg.

Strävan att stärka studieron i skolan kommer i överenskommelsen till uttryck genom exempelvis en skrivning om att förenkla avstängning av elever som ”hotat eller utsatt andra för våld”. Dessvärre riskerar åtgärden att bli tandlös, eftersom det inte är juridiken som i dag tycks vara det huvudsakliga skälet till att rektorer inte tar till disciplinära åtgärder. Nio av tio rektorer uppger att de känner till sina befogenheter. I stället handlar det om att många rektorer helt enkelt inte anser att det är önskvärt med disciplinära åtgärder, som exempelvis kvarsittning och avstängning.

I en enkät framkommer det att de föredrar ”samtal, stöd och förebyggande arbete”. Även om det självfallet kan vara bra är det knappast tillräckligt med tanke på det ökande antalet anmälningar om våld i skolan.

2 För att få igenom sin vilja bör regeringen i stället gå fram med ett förslag om att göra det obligatoriskt för rektorer att vidta disciplinära åtgärder vid lagöverträdelser eller upprepade brott mot skolans ordningsregler. Kravet på att elever ska få vara med och utforma ordningsregler bör också slopas.

3 För att möjliggöra intentionen om att återupprätta vikten av den kunskapsförmedlande läraren är det även avgörande att lärarutbildningen stärks. Att det finns flera skrivningar om att reformera utbildningen i överenskommelsen är inte tillräckligt, då den redan har reformerats flera gånger under de senaste decennierna utan framgång.

För att på riktigt skapa lärarutbildningar där blivande lärare får lära sig effektiva undervisningsmetoder behövs mer än en reform. I stället behövs helt nya lärarutbildningar för studenter som redan besitter ämneskunskap, utbildningar som endast sträcker sig över en eller två terminer. Sådana utbildningar ska rusta de blivande lärarna med modern kognitionsforskning, praktisk metodik och grundläggande kunskap om bedömning och betygsättning. För att undvika att tidigare misstag upprepas bör således inte de pedagogiska institutionerna involveras i utformningen av de nya lärarutbildningarna.

4 Sist men inte minst måste regelverken anpassas till att skolan i dag är en kvasimarknad med en mängd konkurrerande aktörer och organisationsformer. Trots att det har gått mer än ett kvarts sekel sedan friskolereformen genomfördes har vi inte sett de utlovade kvalitetsförbättringarna eller kostnadseffektiviseringarna.

Den svenska modellen med skolval och olika utförare – inklusive vinstdrivande företag – förutsätter att läroplaner och skolmyndigheter

både bejaktar att kunskap kan mätas och är beredda att bestämma vad som ska mätas. Det finns i dag inte ett utarbetat system för detta, vilket borde vara något som oroar alla partier som ingår i överenskommelsen.

Alla reformer riskerar dock att bli tandlösa om inte den akuta lärarbristen adresseras. Trots det nämns inte avsaknaden av tiotusentals lärare i överenskommelsen. Fler lönesatsningar löser inte problemet. Dels finns inte pengar till detta, dels beror lärarbristen i första hand på oattraktiva arbetsvillkor.

Det finns inget alexanderhugg som i ett slag kan lösa alla problem, men ett förslag som samtliga partier (och även de båda läraryckorna) bör beakta på allvar är ett återinförande av den så kallade undervisningsskyldigheten, USK. Den reglerade lärarnas undervisningstid innan den togs bort år 1995, vilket visade sig vara ett stort misstag.

I dag kan arbetsgivare ålägga lärarna i princip hur många lektioner som helst. Ovanpå detta läggs sedan det krävande mentorsuppdraget, i vilket ingår i många fall mycket omfattande kommunikation med föräldrar och hantering av elevernas sociala problem. Denna överbelastning av tjänsteinnehållet hämmar både undervisningens kvalitet och orsakar stor psykisk ohälsa bland lärarkåren.

Vi är väl medvetna om att en överenskommelse mellan olika partier är resultatet av kompromisser. Samtidigt är det tydligt att krafttag krävs för att vända den svenska skolans utveckling, vilket är utbildningsministerns ansvar. Socialdemokraternas efterlängtade omprövning av sin skolpolitik bör ses som ett föredöme. Nu bör fler partier svälja sin stolthet och ompröva sin politik för att möjliggöra långsiktiga och blocköverskridande samarbeten i skolområdet.

Vi är övertygade om att en omläggning av den svenska skolpolitiken på det sätt som vi skisserat i denna artikel är den enskilt viktigaste

åtgärden på lång sikt för att bryta den nuvarande utvecklingen vad gäller ojämlikhet, segregation och utanförskap.

Magnus Henrekson, professor och vd, Institutet för Näringslivsforskning, IFN

Isak Skogstad, lärare och skoldebattör

" Rikspolischefen: Viktigast är att bryta tillväxten

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

2018 sköts 45 personer till döds i Sverige. För att stoppa tillväxten av nya kriminella krävs insatser från hela samhället, anser rikspolischefen Anders Thornberg.- För varje person som blir skjuten, gripen eller dömd så står det tio, femton nya som kliver fram, säger han.

Vid årsskiftet 2017/2018 skärptes straffet för grovt vapenbrott. Minimistraffet är numera två år, vilket leder till att fler häktas. Fler sitter också i fängelse och de totala utredningssiffrorna har gått upp med 4 procent, enligt rikspolischefen. Ändå pekar de nationella siffrorna åt fel håll när det kommer till det dödliga skjutvåldet.
– Det bekymrar mig väldigt mycket att alla de här åtgärderna inte biter. Därför har vi anmält vår syn till regeringen om vad vi ska göra och vad samhället måste göra för att vi ska få stopp på tillväxten och för att vi ska stoppa det här förfärliga dödandet och skjutandet, säger Anders Thornberg.

I november begärde du ett möte med justitieminister Morgan Johansson. Du har tidigare upprepat att andra aktörer måste öka sina insatser. Fick ni inte tillräckligt gehör från regeringen?

– Vi hade jobbat praktiskt tillsammans i samverkansrådet mot organiserad brottslighet med ett antal myndigheter och försökt med olika åtgärder. Vi har trott på alla de åtgärder vi vidtagit och den prioritering vi gjorde av det dödliga våldet genom skjutvapen.

– När vi såg att det var lika många skjutna så gjorde vi en kraftsamling, vi samlade in kunskap från alla de poliser och

medarbetare längst ut på fältet för att se vad vi kunde göra själva och tog även fram förslag på vad andra myndigheter kunde göra, framför allt för att bryta tillväxten. Det är inte så att vi behöver hjälp med själva brottsbekämpningen utan det är tillväxten.

Vad är mest akut när det gäller att bekämpa gängkriminaliteten?

– Det viktigaste är att bryta tillväxten och att se till att det blir konsekvenser. Att man tar hand om unga människor som av olika anledningar är på väg in i kriminalitet. För varje person som blir skjuten, gripen eller dömd så står det tio, femton nya som kliver fram. Det kan inte vara rimligt att unga personer vill leva ett liv som med stor sannolikhet slutar i att man skjuts ihjäl eller råkar illa ut för livet.

Ni vill öka kontrollerna av personer i kända kriminella miljöer. I

”Kalla fakta” i TV4 vittnar svenskar med utländsk bakgrund om hur de blivit kontrollerade av polis utan anledning. Hur ser du på risken för att ökade kontroller kan öka upplevelsen av etnisk profilering?

– För att man ska kunna komma tillrätta med allvarlig kriminalitet så måste man göra vissa kontroller. Jag vet genom att jag träffat områdespoliser i särskilt utsatta områden att man numera jobbar på ett systematiskt sätt. Precis när det varit en skjutning och när man bekämpar väldigt allvarligt våld så måste polisen gå in lite tuffare.

– Vi har satt in områdespoliser som omedelbart efter ett tillslag kan förklara för personer som blivit kontrollerade vad som hänt för att lugna ner situationen. Det är otroligt viktigt att svensk polis förstår hur vi uppfattas när vi är ute. Svensk lagstiftning gäller för oss och etnisk profilering är förbjuden. Om vi inte får människor som litar på oss, som vill prata med oss och som ringer oss när det händer något så kommer vi att hamna i en väldigt olycklig situation.

Hanna Jakobson

hanna.jakobson@dn.se

"Fakta. Polismyndighetens kravlista till regeringen

I november skrev rikspolischefen en promemoria till justitie-departementet med förslag på åtgärder. Där föreslås bland annat att:

1Kriminalvården utökar insatserna inför frigivning.

2Migrationsverket tar fram åtgärder som förhindrar nyanlända från att hamna i kriminalitet samt utökar antalet försvarsplatser.

3Skatteverket försvårar användning av flera identiteter.

4Tullverket får ökade resurser för ökad införselkontroll i syfte att stoppa vapen och narkotika samt internationella brottsnätverk.

5Brottsförebyggande rådet tar fram åtgärder för att förhindra tillväxt i kriminella och extremistiska miljöer.

6Kommunernas socialtjänster ökar det förebyggande arbetet genom att snabbare identifiera barn i riskzonen för kriminalitet samt tillhandahåller fler jourplatser för unga som behöver komma bort från en kriminell omgivning.

7Skolor inför nolltolerans mot nedskräpning och skadegörelse samt ökar läxhjälp och aktiviteter utanför skoltid.

8Väntetiderna till barn- och ungdomspsykiatri kortas.

9Fastighetsägare och/eller näringsidkare bättre åtgärdar klotter och skadad egendom samt ökar kontrollen av hyresgäster.

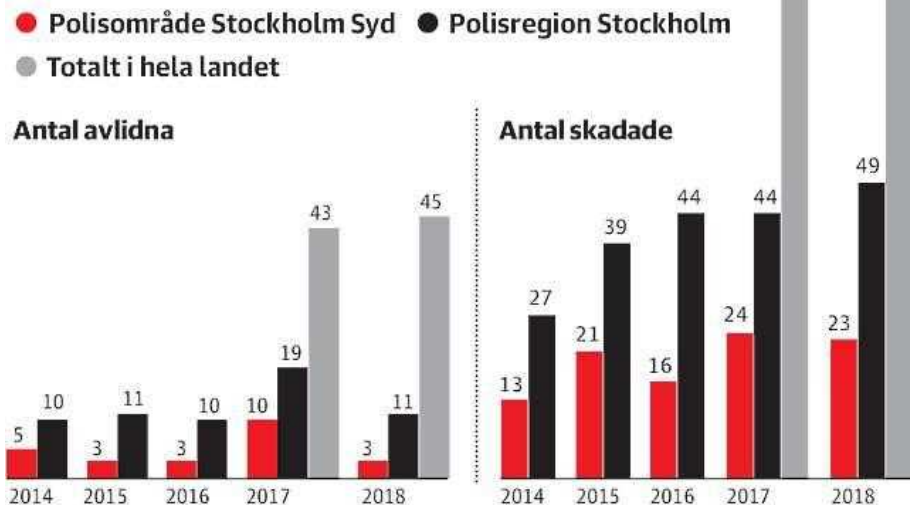
10Landstingen utreder den slutna ungdomsvården.

11Att regeringen genomför en rad författningsändringar, till exempel hårdare krav på teleoperatörer att registrera kontantkort och spara uppgifter, utökad möjlighet till kontroll av personer, fordon och lokaler, skärpt vapenlagstiftning, bättre förutsättningar att samla in, lagra och använda biometriska uppgifter så som dna, foto och fingeravtryck. Källa: Polismyndigheten "

Antal avlidna/skadade i skjutningar

En bekräftad skjutning är tillfälle då det avfyrats projektiler med krutladdat vapen och att det finns spår efter detta i form av kulor, hylsor eller skador på material eller personer som kommer av beskjutningen, alternativt att det finns fler än ett oberoende ögonvittne till skjutningen. Skjutningen måste också vara icke-legal och inte uppenbart oavsiktlig. Polisen började föra nationell statistik först i november 2016.

Grafik: DN Källa: Polisen

Antalet vapenbeslag i polisområde Stockholm syd

" Här har polisens insatser gjort att skjutningarna minskat

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

I polisområde syd i Stockholm har våldskurvan i den kriminella miljön brutits. – Vi gör rätt saker, med rätt resurser. Vi sätter dit dem som ska sättas dit – innan det värsta händer, säger polisinsatschef Daniel Löfgren.

I dag, tisdag, presenterar Brottsförebyggande rådet, Brå, en ny studie om skjutningar i kriminell miljö. Det är en rapport som i första hand bygger på intervjuer med personer som själva har erfarenhet i de miljöer där skjutningar förekommer. Ett av syftena är att försöka förstå bakgrunden till skjutvapenvåld – och varför det ökat i just Sverige. Daniel Löfgren, som har jobbat mot gängkriminalitet sedan 2006, är i dag en av tre insatschefer inom den särskilda händelsen "Max" i polisregion Stockholm – med målet att minska antalet illegala vapen, bryta våldskurvan och öka tryggheten. Han har följt utvecklingen på nära håll, sett hur den gått från självmarkerande, organiserade gäng med egna territorier till dagens gränslösa nätverk där lojaliteterna ständigt skiftar och där konflikterna snabbt och oplanerat kan leda till skjutningar.

– Det handlar oftast om pengar och skulder som kan kopplas till narkotika- och vapenaffärer. Men även personliga konflikter får nätverkskriminella att ta till vapen, säger han.

I dag känner han dock tillförsikt. I polisområde Syd visar statistiken att våldsspiralen är bruten. Daniel Löfgren är övertygad om att det beror på två saker: dels den skärpta vapenlagen, dels att polisen nu, inom ramen för "Operation Max", arbetar mer fokuserat och proaktivt:

– Det finns en bild av att polisen står maktlös, inte gör någonting. Den stämmer inte, säger han.

2017 sköts det vid 62 tillfällen i polisområde Syd – tio personer avled och 24 skadades. Förra året minskade antalet skjutningar till 48 – tre avled och 23 skadades.

– Antalet skjutningar och döda har inte bara minskat, vi är också övertygade om att vi har förhindrat och kylt ner flera konflikter som skulle kunnat sluta med skjutningar, säger han.

Enligt honom beror framgången på att polisen samarbetar effektivare över hela linjen; från underrättelse- och spanenheter till utredare och lokalpoliser.

Genom att identifiera de individer som kan ta till vapen eller själva bli utsatta för skjutvapenvåld, kartlägga deras nätverk och hur konflikterna ser ut har man förstått vilka individer man bör rikta in sig på.

Informationen uppdateras och delas också med alla berörda enheter, på ett sätt som inte skedde tidigare.

Genom det nya arbetssättet har 25 så kallat ”strategiskt viktiga” personer för nätverken i region Syd frihetsberövats, 89 ärenden mot ett 60-tal har personer har utretts och 38 av dem har lett till åtal som i sin tur lett till sammanlagt 53 års fängelse.

– Vi har lagt all vår kraft på ”rätt personer”, vi har gripit dem för allt vi kunnat: knark, vapenbrott, stölder, olovliga körningar. Allt för att försvåra för dem, men också för att minska deras drivkrafter.

– Och så fort vi får bort vissa individer från gatan ser vi hur skjutningarna minskar i antal, säger Daniel Löfgren.

Kartläggningarna av dessa individer har också lett till att polisen har en bättre bild av i vilka områden man ska befinna sig i och var riskerna för att det ska hetta till är som störst. Det har lett flera större beslag av både narkotika och vapen, som till exempel i Hallunda och

Skärholmen. 2018 beslagtogs sammanlagt 291 vapen i region Syd, 37 av dem var militära.

– Det är uppenbart att det handlat om vapen som annars skulle ha kommit till användning, menar Daniel Löfgren och noterar att man hittills i år redan tagit 25 vapen i beslag.

I fredags kväll sköts dock en ung man till döds i Norsborg, som ligger inom polisområde Syd. Fem personer anhölls misstänkta för mordet som beskrivs som planerat.

– Vi kommer aldrig att kunna förutse alla skjutningar. Alla är inte relaterade till gängkonflikterna och motiven är så varierande att det är omöjligt. Just därför måste vi fortsätta jobba med att få bort vapnen, säger Daniel Löfgren.

Arbetet med att samla Stockholmsregionens resurser mot det ökade antalet skjutningar gjordes redan i februari 2017. Men det är först under 2018 som metoderna satt sig och börjat ge resultat.

Men utmaningarna är fortfarande stora. Dels måste polisen hitta rätt samarbetsformer med övriga samhället; skola, socialtjänst, föreningsliv, dels är det fortfarande för få poliser ute i lokalpolisordena, menar Daniel Löfgren.

– Nyrekryteringen sker nu i mycket låga åldrar. Vi har sett exempel på 10–12-åringar som mer eller mindre tvingas in i nätverken. De används som kurirer, försäljare och lagerhållare av narkotika och vapen, säger Daniel Löfgren.

En annan stötesten, menar polisen, är att färre av de grova brotten leder till fällande domar.

– Min bild är att polisen gör ett väldigt bra jobb – ändå underkänner domstolarna ofta bevisningen. Är det så måste vi ta ett helhetsgrepp om hur vi ska komma vidare, sa kriminalkommissarie Gunnar Appelgren när DN intervjuade honom i december förra året i DN:s serie om gängskjutningar i Stockholm.

Ulrika By ulrika.by@dn.se "

Inleddes årsskiftet 2017/2018.

Innebär att Stockholmsregionen arbetar riktat för att minska antalet illegala skjutvapen, få bort handgranaterna och på det sättet bryta våldskurvan och öka tryggheten.

En viktig del i arbetet är att identifiera de mest centrala aktörerna och kraftigt försvåra för dem att begå brott – kriminella nätverk och en kamp om narkotikamarknaderna är en del av problematiken."

" Förskolan kan skydda mot astma och allergier

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Barn som haft möjlighet att gå på förskola tycks ha en mindre risk att drabbas av astma och allergier senare i livet. När de börjar förskolan ser de ut att få fler infektioner. Men i tioårsåldern får de färre förskrivningar av medicin mot astma och allergi än barn som inte gått på förskolan. Det visar en ny studie.

Det är forskare vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Uppsala universitet som har jämfört hälsoutfall för mer än 300.000 barn när de gick på förskola i åldern 2–5 år, och när de kom upp i tioårsåldern. Barnen var födda mellan 1995 och 2000. När forskarna tittade på läkemedelsförskrivningar och sjukhusvistelser när barnen var 10–11 år, såg de att de barn som tidigare hade haft tillgång till förskola fick mindre förskrivningar av mediciner som har med astma, allergi och luftvägsrelaterade problem att göra. Jämfört med kontrollgruppen minskade förskrivningarna med mellan 5 och 6 procent.

ANNONS:

Det ser alltså ut som att förskolan minskar risken för att barn ska drabbas av allergi, astma och luftvägs- relaterade problem senare i livet.

– En trolig förklaring är att barn som går i förskolan blir exponerade för en rik flora mikroorganismer som påverkar immunförsvaret i den här gynnsamma riktningen, säger Anna Sjögren, docent i nationalekonomi vid IFAU och en av författarna bakom rapporten.

Studien har kunnat genomföras tack vare den reform som innebar att alla kommuner efter juli 2001 blev tvungna att erbjuda barn till arbetslösa förskoleplats.

När man jämförde barn före och efter reformen såg man alltså en skillnad efter att reformen hade genomförts.

Forskarna kunde också se att de barn som hade möjlighet att gå på förskola drabbades av infektioner i högre grad än de som inte hade den möjligheten.

– Under själva förskoletiden kunde vi inte se vilka läkemedelsförskrivningar barnen fick. Det enda vi kunde titta på var om de hade lagts in på sjukhus. Då såg vi att något fler av de barn i 4–5 årsåldern, som fått tillgång till förskola, vårdades på sjukhus för infektionssjukdomar i högre grad än de som inte hade tillgång till förskola, säger Anna Sjögren.

– Vilka infektioner det rörde sig om kunde vi inte se, bara att det rörde sig om en ökning i gruppen infektionssjukdomar. Det handlar alltså inte om sjukhusvistelser för att de skadat sig mer, till exempel genom att bryta benet.

Studien visar också att de barn som har äldre syskon inte har samma gynnsamma effekt av att gå på förskolan när det kom till astma, allergi och luftvägsrelaterade problem.

– Den effekten kunde vi bara se hos de barn som inte hade äldre syskon. En trolig förklaring är att de barn som har syskon redan blir exponerade för en rik flora av mikroorganismer i sin hemmiljö. För dem blir alltså inte skillnaden lika stor.

Det ligger i linje med den så kallade hygienhypotesen som bygger på tanken att barn som exponeras för en rik flora av olika mikroorganismer också får en stimulans av immunförsvaret. Allergi och astma är så kallade autoimmuna sjukdomar som har med immunförsvaret att göra.

Vad det kan röra sig om för mikroorganismer som eventuellt minskar allergier hos förskolebarn har man inte kunnat se i den här studien.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se "

"Fakta. Studien

Studien heter "Hur påverkar tillgången till förskola hälsan för arbetslösa barn. En analys av en förskolereform 2001".

Den är gjord vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) och Uppsala universitet.

2001 infördes en reform som tvingar alla kommuner att erbjuda barn till arbetslösa plats på förskola. Den gjorde att forskarna kunde jämföra arbetslösa barn i olika kommuner före och efter reformen. Under åren 1995-2009 studerade de information i olika register om barn som var födda mellan 1995 och 2000. "

" Trots kraven – Hermansson vägrar avgå

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Socialdemokraternas distriktsstyrelse i Göteborg kräver nu att gruppleadaren Ann-Sofie Hermansson lämnar sin post – ett avgångskrav som hon avvisar. Hermansson menar att det handlar om "fulspel" från partidistriktets sida, där ordföranden Anna Johansson är drivande.

I söndags samlades Socialdemokraternas distriktsstyrelse i Göteborg – där en enhällig styrelse kom fram till att förtroendet för gruppleadaren Ann-Sofie Hermansson inte längre fanns. Hermansson var före valet 2018 ordförande i Göteborgs kommunstyrelse och hon har också setts som partiets tyngsta namn i Göteborg. Men sedan ett halvår tillbaka har distriktsstyrelsen fått signaler på att arbetsmiljön i Stadshuset inte har varit det bästa.

Flera har uppgett att Ann-Sofie Hermansson upplevs vara svår att samarbeta med ibland och ska ha undanhållit viktig information – som hur de övriga rödgröna partier ville samarbeta, enligt distriktsstyrelsen. – Jag har under lång tid fått höra från olika håll att man är kringskuren, att man inte har mandat, att det finns ett kontrollbehov och en toppstyrning som gör att människor far illa och mår dåligt, säger Anna Johansson på en pressträff.

När Göteborgs kommunalråd Shahbaz Khan meddelade sin avgång i helgen blev det droppen som fick bägaren att rinna över.

– Det blev nog droppen för många av oss, säger distriktsordföranden Anna Johansson på pressträffen, enligt Göteborgs-Posten.

Med på söndagens möte fanns också Ann-Sofie Hermansson som dock lämnade före mötets slut. Avgångskravet avvisar hon starkt.

– Min bedömning är att jag är vald av distriktkongressen. Jag ser inga skäl för att avgå för att en mindre krets i styrelsen tycker det, säger Ann-Sofie Hermansson på en presskonferens och tillägger:

– Det här är också ett maktspel, det är det snabba svaret. Det går normalt inte till på det här sättet.

Hermansson avvisar hänvisningen till dålig arbetsmiljö, men säger att det finns olika uppfattning om hur S kommunalt i Göteborg ska bedriva oppositionspolitik.

I ett långt blogginlägg under måndagskvällen gick Ann-Sofie Hermansson till angrepp mot Anna Johansson: "Jag förstår mig inte på partidistriktets styrelse i Göteborg just nu. Det fulspel som man nu – med Anna Johansson i spetsen – ägnar sig åt slår faktiskt de flesta rekord", skriver hon och fortsätter:

"Anna har suttit ca 12 år som partidistriktets ordförande. Resultaten har inte imponerat. Valresultatet har gått från 36 procent till 20,5 procent. Antalet medlemmar har rasat. Hon är orolig för att inte få förnyat förtroende som partidistriktets ordförande.

Jag tolkar hennes manöver som ett sista försök att försöka rädda sin politiska karriär. Anna har samlat ett begränsat gäng runt sig i partidistriktets styrelse. Det är de som nu kör detta. Det är inte mycket större än så."

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se "

" Polisjakt efter mordmisstänkt man med barn

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

En man misstänks ha mördat en kvinna i Avesta i södra Dalarna och sedan lämnat staden med ett barn. Polisen söker nu en vit Nissan som mannen tros ha flytt i, och den misstänkte är även efterlyst internationellt.

Flera polispatruller deltog på söndagskvällen i en större insats i Avesta centrum, och senare meddelade polisen att de inlett en förundersökning om grovt brott.

– Och samtidigt söker vi efter en försvunnen person i Avesta med omnejd, sade Tommy Lindh som är polisens presstalesperson i region Bergslagen.

På måndagseftermiddagen meddelade polisen att man misstänker att en kvinna blivit mördat av en man hon haft en relation med. Mordet ska ha skett i en lägenhet i Avesta någon gång under helgen.

Någon kropp har inte hittats, men polis och åklagare misstänker att kvinnan är död.

Hur kommer det sig att ni drar den slutsatsen?

– Det är efter uppgifter som framkommit i utredningen, säger Tommy Lindh och menar att det både rör sig om teknisk bevisning och vittnesuppgifter.

Den misstänkte mannen, som är i 45-årsåldern, ska ha lämnat Avesta och tagit med sig ett barn i treårsåldern.

– Mannen har en sådan relation med barnet att det inte rubriceras som människorov att han har tagit med sig barnet, säger Tommy Lindh vid polisen.

Mannen har häktats i sin utevaro på sannolika skäl misstänkt för mord. I utredningsarbetet söker polisen efter en vit bil av märket Nissan som tillhör mannen. Mannen har också efterlysts internationellt.

– Vi tror att han kan ha försvunnit utanför landets gränser, säger Eva Wintzell som är åklagare i ärendet.

Fanns det en känd hotbild mot kvinnan sedan tidigare?

– Inte som jag känner till, men det är ett väldigt tidigt skede i utredningen så jag har inte alla detaljer än.

Alexandra Carlsson Tenitskaja

alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Utreder olästa mejl – missade tusentals i sin egen e-postlåda

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Efter DN:s avslöjanden om Pensionsmyndighetens olästa mejl ska myndigheten nu granskas av Justitieombudsmannen, JO. Men nu visar det sig att även JO har fått tusentals mejl under flera år, utan att någon har läst dem.

I januari avslöjade DN att Pensionsmyndigheten ända sedan starten 2010 haft en oöversiktlig e-postlåda. Under åren skickades cirka 1 000 mejl dit utan att någon läste dem. Efter avslöjandet fattade Justitieombudsmannen, JO, den 7 februari beslut om att inleda en granskning av myndighetens agerande.

JO skriver att det som inträffat är olyckligt och kräver svar på vad Pensionsmyndigheten gör för att åtgärda bristerna.

Men även Justitieombudsmannen har problem med olästa mejl. Dagen efter DN:s publicering om Pensionsmyndigheten undersökte en tjänsteman på JO de egna mejlsystemen, och upptäckte då en oöversiktlig e-postlåda. Det handlar om en så kallad noreply-adress, en adress som används för utskick men som det inte ska gå att svara till. Trots det har det gått att svara till adressen ända sedan den skapades i februari 2012.

Det handlar om cirka 2 400 mejl som inkommit under nästan sju år utan att någon sett dem, och som bland annat handlar om pågående JO-ärenden. För 2018 rör det sig om 300 mejl som på något sätt går att koppla till ett ärende.

Chefs-JO Elisabeth Rynning beklagar det inträffade.

– Det är förstås jättetråkigt. Det är mycket allvarligt att epost från människor som försökt skriva till JO inte blivit lästa. Det är inte roligt. Samtidigt kan man säga att det är en påminnelse om att hur noga man än försöker vara så är ingen ofelbar, säger hon.

Efter upptäckten spärrades e-postlådan och JO inledde en genomgång av sina it-system och hittade då ytterligare en oöversiktlig e-postlåda dit det skickats mejl. Av dem bedöms den absoluta majoriteten utgöras av skräppost.

JO publicerade information om det inträffade på sin sajt en dag innan man inledde sin egen granskning av Pensionsmyndigheten.

Nu genomför man en noggrannare genomgång av varje oläst mejl till JO. Enligt Elisabeth Rynning har det än så länge inte upptäckts något som skulle ha förändrat JO:s bedömning i ett ärende.

– I många fall rör det sig om att någon svarar på ett beslut som den är besviken på. Det leder sällan till att vi gör en annan bedömning.

– Det kan även handla om kompletteringar som tillför ett ärende något, men vi har ännu inte sett något sådant fall där det skulle ha förändrat bedömningen.

Ni ska granska Pensionsmyndigheten, vem ska granska er?

– Ja, det kan man fundera över. Det gör regelmässigt

Konstitutionsutskottet som är vår kontaktpunkt i riksdagen. Av det skälet meddelade jag omgående Konstitutionsutskottet om att det här hade inträffat hos oss, säger Elisabeth Rynning.

JO har också anmält det inträffade till Datainspektionen.

Mikael Delin
mikael.delin@dn.se "

"Fakta. Bakgrund

Den 17 januari avslöjade DN att Pensionsmyndigheten har haft en oöversiktlig e-postlåda. Sedan 2010 har 1 000 mejl skickats dit utan att någon läst dem. Pensionsmyndigheten granskar ärendena och beklagar det inträffade. Myndigheten bedömer att ingen lidit ekonomisk skada av det inträffade.

Justitieombudsmannen inledde den 7 februari sin granskning av Pensionsmyndighetens agerande. Men även JO har upptäckt att de har flera tusen mejl som skickats till en inkorg utan att någon läst dem. "

”Uppfattades som att vi glidit ifrån varandra”

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Allianspartiernas svårigheter att enas i regeringsfrågan var en förklaring till att Liberalerna inte lyckades i valet. Det slår L:s valanalysgrupp fast.

I valet fick Liberalerna 5,5 procent av rösterna, en marginell uppgång sedan valet 2014. Nu har partiets valanalysgrupp lämnat en rapport. En slutsats är att L måste bli tydligare med att berätta för väljarna vad partiet egentligen vill. Det gäller särskilt i frågor som inte enkelt kan sorteras in på höger-vänster-skalan, som migration och integration. Dessutom måste L bli tydligare med var partiet står i regeringsfrågan. Enligt valanalysen förlorade Alliansen valet på grund av bristande trovärdighet i denna fråga, och därför bör L i god tid före nästa val kunna berätta för väljarna var man står.

– Det som hände under förra mandatperioden var att vi allianspartier uppfattades som att vi hade glidit ifrån varandra i vissa frågor. Det som var den stora styrkan med Alliansen har under den här perioden lite försvunnit. Styrkan var att vi var enade och erbjöd ett trovärdigt alternativ.

DN
dn@dn.se "

"Dan Lucas: Mer talar för att priserna sjunker

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Att fler tror på stigande bostadspriser är inte samma sak som att priserna verkligen kommer att stiga. Frågan är om hushållen har realistiska förväntningar.

Det är en kraftig förändring som skett på en enda månad i SEB:s boprisindikator. I januari var det lika stor andel av de tillfrågade, 36 procent som trodde på stigande, respektive fallande priser.

Eftersom indikatorn mäter skillnaden mellan de som tror på stigande och de som tror på fallande priser betydde det att indikatorn stod på noll i januari.

Nu står den på 13, där 42 procent tror på stigande och 29 procent på fallande priser.

Är det effekten av Riksbankens räntehöjning strax innan jul som nu har klingat av? Det kan vara en förklaring, tror Jens Magnusson, privatekonom på SEB. En annan förklaring är att det finns en säsongseffekt: att februari brukar vara en het månad på bostadsmarknaden.

Ändå finns det snarare mer som talar för sjunkande priser än stigande, i varje fall i de dyraste områdena. En faktor är att det fortfarande kommer ut många nybyggda bostadsrätter på marknaden och i många fall tvingas säljaren gå ner i pris. En annan faktor är att prisnivån i Stockholmsområdet – där fyra av tio bostadsrättsaffärer görs – och i viss mån en del andra dyra regioner, har nått en sådan nivå att det är allt färre som har råd att efterfråga dem.

Här har också det skärpta amorteringskravet som kom för snart ett år sedan sannolikt spelat en väsentlig roll. De dyraste bostäderna blir för dyra när köparna måste räkna med en hårdare amorteringstakt. Intressant är de regionala skillnaderna i boprisindikatorn. Visserligen steg den med tre enheter i Stockholm jämfört med januari men är ändå negativ; minus ett. Det tyder på att fler hushåll i Stockholm räknar med fortsatt prispress. Det är också den enda regionen där indikatorn är negativ; där tror alltså hushållen att bopriserna är lägre om ett år än de är i dag.

Boprisindikatorn frågar också vad deltagarna tror om Riksbankens styrande reporänta. Den genomsnittliga gissningen är att den om ett år kommer att ligga på 0,24 procent. Det skulle betyda en rätt kraftig uppgång från dagens -0,25 procent.

Senare i veckan kommer ett räntebesked från Riksbanken, men de flesta bedömare tror att direktionen lämnar räntan oförändrad.

Möjligen kommer en höjning i höst, men troligen då endast med 0,25 procentenheter till 0 procent.

Mer intressant är räntebanan, vad direktionen själv spår att reporäntan ligger de kommande åren. Det är inte osannolikt att räntebanan sänks ytterligare, det vill säga att höjningen av reporäntan sker i en ännu måttligare takt.

Frågan som Demoskop på SEB:s uppdrag ställer är vad hushållen förväntar sig kommer att ske med bostadspriserna på ett års sikt. SEB stämmer sedan av hushållens förväntningar med det verkliga utfallet och de brukar följas åt. Med andra ord så är det nog så att i Stockholmsregionen får vi räkna med fortsatt prispress men att det har vänt uppåt på andra håll.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

Boprisindikatorn

Utveckling de senaste 12 månaderna.

Boprisindikator är skillnaden mellan andelen hushåll som tror på stigande bostadspriser och andelen som tror på fallande priser.

(Procent)

Källa: Demoskop

Grafik: DN

" Trendbrott – fler tror på stigande bopriser

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

För första gången på fem månader tror allt fler nu på stigande bostadspriser, visar SEB:s månatliga boprisindikator. – Det är en tydlig skillnad uppåt, säger bankens privatekonom Jens Magnusson.

Av de tillfrågade hushållen är det nu 42 procent som tror på stigande bostadspriser det närmaste året.

Det är 6 procentenheter fler än förra mätningen, och för första gången på fem månader stiger bankens månatliga boprisindikator. Från noll till 13 enheter mellan januari och februari.

– Förra månaden var det lika många som trodde på stigande som sjunkande priser. Nu vänder det klart uppåt igen, säger Magnusson som tror att utvecklingen har med räntediskussionen att göra.

– Det var ett väldigt fokus kring riksbankens första höjning förra månaden, och många antog att det skulle bli ett snabbt race uppåt. Men nu har diskussionen lagt sig lite, och det har kommit lugnande signaler om att det kommer att ta lång tid innan nästa höjning.

29 procent tror på fallande priser, en minskning med 7 procentenheter jämfört med förra mätningen.

Minst optimistiska är hushållen i Stockholmsområdet, där index ligger på minus ett. I övriga landet ligger index på plus i ett spann mellan fem och elva.

– Så har det sett ut ett tag, att hushållen i Stockholm är mer skeptiska, säger Magnusson.

– Vilket förmodligen har att göra med att det är där som priserna stigit mest under en längre period, för att på senare tid falla mer än i övriga landet.

Färre planerar nu att binda räntan inom den kommande tremånadersperioden. Av de hushåll som helt eller delvis har rörlig ränta på sina lån svarar 8 procent att de har för avsikt att binda räntan, en nedgång med 3 procentenheter från förra månaden.

TT "

" Stor ökning av anmälda bankbedrägerier hos ARN

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

**Allt fler bedrägeriutsatta vill ha ersättning från banken, men nästan ingen får rätt hos Allmänna reklamationsnämnden (ARN).
– De allra flesta blir utan någon form av ersättning alls, säger ARN:s chef Marcus Isgren.**

Bankbedrägerierna fortsätter gäcka polisen. Under december och januari låg brottsvinsterna för enbart bedrägerier med bank-id och e-legitimation på runt 17–18 miljoner kronor per månad, enligt statistik från polisen. Hos ARN har antalet ärenden med utsatta som vill ha ersättning från sin bank ökat kraftigt det senaste halvåret.

Sedan årsskiftet har myndigheten infört en ny kategori av ärenden, "Obehörig transaktion", som rör bankbedrägerier. Tidigare har den typen av fall hamnat under huvudkategorin "Bank".

Bara i januari har myndigheten fått in 75 ärenden under den nya kategorin. Det kan jämföras med 50 ärenden totalt för hela bankkategorin samma månad 2018.

– Det var en kraftig ökning under det andra halvåret 2018 och det verkar fortsätta även nu under början av det här året, säger Marcus Isgren.

Ökningen tror han delvis beror på att brottsligheten alltjämt verkar fortsätta, men också på att de första avgörandena från ARN fick mycket uppmärksamhet när de meddelades i somras.

Många människor har blivit av med besparingar på flera hundra tusen kronor på grund av bedragare som ringer och lurar till sig inloggningar på offrets internetbank. Från början var bankerna ovilliga att betala ut

ersättning, med hänvisning till att offret agerat oaktsamt. Sedan kom ARN med en handfull uppmärksammade beslut som slog fast att banken, i vissa fall, ändå skulle betala.

De fallen tycks ha varit undantag. När det nu gått ett halvår sedan de första besluten har flera ärenden avgjorts, och i de flesta fallen står offret helt utan ersättning.

– Någon exakt bild av hur utfallen fördelas har vi inte, men det är en tydlig övervikt för dem som inte får rätt, säger Marcus Isgren.

Att bankärenden generellt har en hög andel utfall till bankens fördel beror på att bankerna i stor utsträckning prövar fallen själva innan de hänvisar kunden vidare till ARN, menar Isgren.

– I bedrägerifallen är det ju så att konsumenten enligt både lag och villkor har en skyldighet att vara försiktig med hur koder och inloggningsuppgifter hanteras. Gör man det på ett felaktigt sätt har man brutit mot både lagstiftningen och villkoren, och då hamnar man ju i ett lite sämre läge, säger han.

Anmälningarna blir allt fler på nästan alla av myndighetens avdelningar. Totalt har ARN beräknat att arbetsbördan ökat med 23 procent bara under 2018. Ändå är budgeten de tilldelats för 2019 lika stor som tidigare.

– Vi har samma bemanning nu som förra året, eftersom vi har samma pengar. Men bara ökningen av anmälningar 2018 motsvarar ungefär sex juristtjänster plus andra medarbetare som också skulle behövas runt det, säger Marcus Isgren.

I vanliga fall tar det omkring sex månader att få sitt ärende prövat hos ARN. Under 2019 räknar Isgren med att handläggningstiderna blir längre, eftersom allt fler ärenden läggs på hög.

– Förra året startade vi med 4 000 ärenden i inneliggande balans, sedan lämnade vi året med 6 000 ärenden. Det är sådana som nu ligger och väntar på att avgöras, och som vi varken har tillräckligt med tid eller resurser att hantera, säger Marcus Isgren.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

"Fakta.

Totalt har ARN:s ärenden under kategorin "Bank" ökat med 84 procent. Från 470 ärenden 2017 till 865 under 2018.

Under januari 2019 har ARN tagit emot 124 ärenden under bankkategorin, varav 76 rör underkategorin för bedrägerier – "Obehörig transaktion".

Det kan jämföras med totalt 50 anmälningar för hela bankkategorin under januari 2018.

En typ av bedrägeri är de så kallade "vishingbedrägerierna", där offret via telefon luras att slå in sin kod i bankdosan eller sitt bank-id flera gånger.

Ofta utger sig bedragaren för att vara en bankman som vill stoppa en misstänkt transaktion.

Källa: ARN "

" Myndighet vill minska pensionsångesten

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Ett orangefärgat kuvert på hallmattan, som skapar sådan ångest att bara var femte orkar öppna det. Nu vill Pensionsmyndigheten skrota pappersutskicket av pensionsbeskeden.

Nu landar de orangefärgade kuverten i svenska brevlådor, och med det en ganska påtaglig orange ångest hos många. "Hur ska det gå att leva på det här?" är en tanke som far genom många svenskars huvud, när de ser hur liten den allmänna pensionen blir.

– 25 procent blir oroliga när de får det, men 75 procent blir det inte.

Det är i alla fall den största delen, säger Sten Eriksson, kommunikationschef på Pensionsmyndigheten.

Orsaken till oron är att brevet inte innehåller hela sanningen.

Det orangefärgade kuvertet innehåller bara den allmänna pensionen, det vill säga pensionen från staten. Tjänstepensionen, som är ett avtal mellan arbetsmarknadens parter, skickas ut separat från respektive pensionsbolag, och är inget som redovisas via den statliga Pensionsmyndigheten.

Men hela pensionen, det vill säga både allmän pension och tjänstepension, finns på Pensionsmyndighetens hemsida och på sajten minpension.se. Där kan man logga in och se hur det blir vid olika pensionsåldrar.

Det är det som Pensionsmyndigheten vill få oss att göra, och så småningom skrota de orangefärgade kuverten.

– Vi vill sluta med utskicken av två skäl. Dels för att mellan 25 och 30 procent tror att det som står i det orangefärgade kuvertet är allt de får, dels för att vi vill driva folk att ta del av den riktiga prognosen. Vi skulle vilja ha den digitala informationen som förval, berättar han.

Många som valt att ha en digital brevlåda, som Kivra till exempel, får dock brevet digitalt.

– Vi skulle helst vilja skicka ut ett vykort i stället, som en påminnelse om att logga in.

Kristina Kamp, pensionsekonom på minpension.se, håller med.

– Pappersutskick ger en så statisk ögonblicksbild, säger hon. Om man loggar in kan man se olika alternativ.

TT "

" Omänskligt att ställa in vår sons viktiga operation i sista stund

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Här är vår historia om sonens planerade skoliosoperation på Nya Karolinska i Solna. Operationen skulle utföras i februari, men ställdes in med några få minuters varsel när son och far är förberedda och befinner sig utanför operationssalen. Orsak: brist på vårdplatser. I augusti skrevs vår 11-årige son upp på operation av skolios på NKS. Skoliosen räknas som grav. Han är rejält sned och en puckel syns på ländryggen.

Det handlar om en stor operation. Ryggraden öppnas upp, kota för kota knackas sönder och in sätts ett stålstag. I sonens fall innebär det ett stag som går från bäcken upp till tredje ryggkotan. Det är en steloperation. Det känns väldigt jobbigt och läskigt, men nödvändigt. Vi fick en operationstid i december, men sonen hade då oturen att bli sjuk. Ny tid sattes till i februari.

Sonens rygg såg värre och värre ut. Ryggraden är både sned och vriden. Revbenskammen går över höftkammen på den sidan det lutar åt. Puckeln på ländryggen blir större och större. Han har svårt att sitta i sin rullstol på grund av utbuktningen. Han har ont och vi föräldrar lider med honom.

På inskrivningen tio dagar före operationen fick vi information om att en plats på barnintensiven skulle finnas redo för honom efter operationen. Det kändes tryggt.

Vi förberedde oss exemplariskt. Vi höll sonen hemma från skolan veckan innan och träffade inga människor utöver de vi måste.

Lillasyster fick inte ta hem några kompisar. Sonen måste bara vara frisk inför operationen.

Vi kände oss oroliga inför operationen som beräknades ta hela åtta timmar. Vi vet att sonen kommer att ha väldigt ont efteråt.

Tiden på avdelningen efteråt beräknas till en vecka. Tiden hemma från skolan för återhämtning beräknas till 3–4 veckor. Våra jobb och sonens skola var underrättade. Vi kände oss väldigt förberedda och ville mest att operationen skulle vara över så att vi kunde blicka framåt.

På kvällen före operationsdagen åkte han in till avdelningen. Innan dess tog han en desinficerande dusch hemma. På avdelningen tog han ytterligare en. Han sov och vaknade tidigt, hungrig på grund av fasta. Han tog ytterligare en dusch en halvtimme före operationen. Vi föräldrar var spända och oroliga, men samtidigt lättade över att det äntligen är operationsdag.

Sonen kördes av sin far till operationen. Men några få minuter innan de ska in på salen får de beskedet att inga vårdplatser finns tillgängliga på barnintensiven.

Att man kan ställa in en sedan lång tid planerad och nödvändig operation på ett barn med så kort varsel är för oss obegripligt. En så tuff operation innebär en enorm anspänning och förberedelser.

Ett operationsteam fanns på plats redo att operera.

Vi visste redan att hälften av alla planerade skoliosoperationer var inställda under perioden januari–mars på grund av influensa och rs-virus-tider.

Men hur kan det inte finnas en plats förberedd för honom? Sjukhuset är inte i stabsläge och det är ingen extrem influensasäsong.

Jag skriver det här i besvikelse, förtvivlan, ilska och oro över min sons hälsa. Sonen har redan en svår funktionsnedsättning i grunden och ska inte behöva gå igenom även detta. Han har det tufft som det är.

Som förälder är det tungt att se sitt barns rygg så deformerad utan att han får den vård han behöver. Det nya budet för operation är i april. Hur sonens rygg ska se ut då vill jag inte tänka på.

Linda Hedlund Stockholm "

" Melodifestivalen inspirerar barn att mobba varandra

DNTISDAG 12 FEBRUARI 2019

Det är ett stort problem att barn mobbar varandra. Ofta riktas anklagelser mot skolan och lärare, där man anser att skolan inte agerar tillräckligt kraftfullt. Alla vi som jobbar i skolan vet att vi varje vecka, kanske dagligen, har allvarliga samtal med elever om hur man ska bete sig mot varandra, och hur dåligt man mår av elaka kommentarer, utfrysning och olika härskartekniker.

Men vad hjälper det när samhället i övrigt svämmar över av elakheter? Jag vet att vi för några år sedan konstaterade att det förekom oroväckande många kränkningar, hårda ord och ledsna barn varje vecka dagen efter att "Parlamentet" sändes. I det programmet satt några av våra populäraste komiker och förolämpade varandra och fick rungande applåder och många skratt som belöning.

Det har blivit en ökad tolerans för oförsämdheter – det anses till och med vara höjden av humor att fullständigt förnedra någon annan. De senaste veckorna har jag lagt märke till att manusförfattarna till mellanpratet på Melodifestivalen har fallit för den typen av humor. Nu står programledarna i glittriga kläder och fullständigt vräker sarkasmer och förolämpningar mot varandra. Och det ska anses vara humor av hög klass.

Vuxna kan ju hantera ironi och sarkasmer, och vet att det är avsett som skämt. Våra barn och ungdomar suger i sig budskapet att det är okej att vräka ur sig drypande elakheter och sänkningar, och för dem kan det vara oerhört svårt att se det roliga i att få kommentarer om utseende eller annat som kan sära.

Så på bästa sändningstid läggs grunden till kommande elakheter på våra skolgårdar.

Borde inte manusförfattarna vara belästa och insiktsfulla människor som klarar av att skriva humor som inte sårar?

Alternativet kan ju vara att man helt enkelt får en seriös presentation av låtskrivare och artister, lyssnar på låtarna och röstar på den man tycker är bäst.

Fia Bergdahl, Stockholm "

"Livet är ett helhetspaket"

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Lennart Evrell ledde Boliden genom den omtumlande finanskrisen. Trots slit och bristande sömn hade han roligt nästan jämt, mycket tack vare sina medarbetare. Börsnoterade gruvföretaget Boliden är ett bolag med en omsättning på runt 50 miljarder kronor. Lennart Evrell var vd och koncernchef på Boliden i tio år tills han avgick vid halvårsskiftet 2018.

Under sitt första år på Boliden hamnade han mitt i den globala finanskrisen.

– Det var en farlig tid med kraftiga kursnedgångar, Bolidens aktie dök ned till 15 kronor. När jag slutade var Boliden ett välmående bolag och priset på aktien var 300 kronor. Metallpriserna ökade kraftigt under perioden. Det känns fantastiskt att ha varit med om den här resan, säger han hemma i sitt vardagsrum.

Lennart Evrells hemlighet för att klara krisen var fokus på de faktorer som faktiskt gick att påverka och fullt stöd hemifrån.

– Livet är ett helhetspaket, har du ett tungt ansvar på jobbet är det omöjligt att klara det om privatlivet kraschar. Jag har en fin familj och ett bra äktenskap. Samtidigt som jag hade stora utmaningar på jobbet hade jag bra backning hemma. Min hustru var min absolut viktigaste rådgivare.

Ändå kan man undra hur han orkade prestera på topp i tio – bitvis hårt påfrestande – år.

– Under de svårare perioderna fick jag inte mycket sömn och det var fysiskt tungt, men mentalt var det roligt nästan hela tiden. När man har medarbetare som man trivs med så orkar man hur mycket som helst! Och jag fick också mycket bekräftelse.

Dundermedlet för att få Bolidens 6 000 anställda med sig var inte charm.

– Jag är inte främst en charmerande ledare, utan mer saklig och analytisk. Mitt ledarskap bygger mycket på att jag är en traditionell industriledare och bra pedagog. Jag beskrev scenarier och berättade om den sannolika vägen framåt.

Drivkrafterna var bra laganda och bekräftelse. Samtidigt var Lennart Evrell en av Sveriges bäst betalda näringslivstoppar. Hur viktig var lönen för motivationen?

– Inte viktig. Det var förstås trevligt med en hög lön, men pengar var inte alls någon stor drivkraft för mig.

Lennart växte upp med två äldre systrar i en småföretagarfamilj i en by söder om Eskilstuna. Han drömde om att bli konstruktör. Eller varför inte kärnfysiker och jobba på världens största partikelfysiklaboratorium, Cern?

– Jag var bra på matte, men inte tillräckligt bra för Cern.

Så han inriktade sig på att plugga till civilingenjör på KTH i Stockholm och ekonomi i Uppsala. Sedan fattade 24-åringen sitt mest avgörande beslut för karriären: att söka traineejobb på Asea, sedermera ABB.

– Traineejobbet gav mig ett komplett ansvar för managementuppgifter i unga år. Det är grunden till att det har gått bra för mig.

Sex år senare blev han vd för ett dotterbolag till Asea i England.

– Det var ett väldigt spännande och stort jobb för en ung kille, kanske för stort .

Därefter följde 35 händelserika år i näringslivets toppskikt, fram till sista juni i fjol. Då slutade Lennart Evrell på Boliden och han jobbar numera främst med styrelseuppdrag.

– Det är ett helt annat liv, en stor omställning. I början var det stundom jobbigt när telefonen tystnade, men det är en fantastisk lycka att inte

gå till noll, utan kunna jobba 50 procent och ha betydelsefulla uppgifter kvar. Annars hade jag inte slutat.

De resterande 50 procenten av tiden går åt till ”senare morgnar”, skidor, segling och umgänge med familjen. Förklaringen bakom denna inte alltför tillbakalutade ”pensionärstillvaro” är nog personlig:

Lennart Evrell har varit ett energiknippe ända sedan barnsben.

– Jag har kli i fingrarna och är dålig på att ta det lugnt, säger Lennart Evrell.

Eyal Sharon Krafft TT "

"Lennart Evrell

Gratuleras till: Fyller 65 år den 13 februari.

Gör: Styrelseledamot i SCA, Svenskt Näringsliv och Atlas Copcos avknoppning Epiroc.

Familj: Hustru och tre barn.

Bor: Stockholm och Saltsjöbaden utanför Stockholm.

Så firar han födelsedagen: ”Med ett party för de närmaste vännerna.”

Om att fylla 65: ”Det känns absolut hemskt! Jag har lite åldersnoja. Jag vill inte vara 65. Jag vill vara 50 eller 30.”

Vd:s lott: ”Som vd får man oförtjänt mycket beröm när det går bra.

Men man står med skammen när det går dåligt. Så är spelets regler.” "

”Många blev stressade över att inte ha tillräckligt många poäng”

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

"Gymnasievalet pågår nu för fullt i hela landet. Efter grundskolan ska över hundra tusen niondeklassare bestämma sig för vad de ska ägna sig åt de kommande åren. DN har pratat med tre elever som sökte förra året om hur de tänkte.

För precis ett år sedan skickade Isak, Iris och Erik in sina ansökningar till gymnasiet. I dag går de på tre olika program på Nacka gymnasium. DN träffar dem efter skolan för att prata om hur de i dag ser på perioden när de för första gången var tvungna att fundera över sin framtid.

Den här veckan drar elevkårens årliga stora tävling i gång i deras skola. Tävlingen går ut på att hålla sin identitet anonym så länge som möjligt – och att avslöja andras identitet. Därför har vi gått med på att inte röja elevernas efternamn i artikeln.

Trots att de bara gått ett drygt halvår i gymnasiet har de först lite svårt att dra sig till minnes hur det var den där sista tiden i grundskolan när de skulle göra sitt val. Trots att det var så mycket snack då, har gymnasiet snabbt blivit deras nya vardag.

För Iris och Isak väcktes tankarna på gymnasiet så smått redan i åttan när de besökte Gymnasiemässan. Där slogs de mest av den intensiva marknadsföringen och skolorna som försökte locka till sig elever in i montrarna med godis.

– Mässan gav inte så mycket, men jag fick ändå en liten bild av vad det handlade om. Hade det varit i nian som jag gått dit första gången så hade jag nog blivit mer stressad, säger Isak.

Erik gick aldrig med på Gymnasiemässan i åttan. Däremot hade han tre äldre syrror som tidigt började tjata på honom om gymnasiet.

– Sedan gick jag till mässan i nian och tänkte att shit, finns det så här många gymnasier? säger han.

Gymnasieskolorna överöste även eleverna med en massa broschyrer i brevlådan. Valet var också ett ämne som diskuterades ivrigt klasskompisarna emellan.

– Vad man än pratade om så halkade man alltid in på gymnasievalet på något sätt, säger Erik.

Hade ni någon nytta av att snacka med varandra?

– Jag kände inte igen mig i någon av mina polare. Ingen skulle gå samma linje som jag, i alla fall inte bland mina tjejkompisar. Så jag hade ingen nytta av det, säger Iris.

– För mig var det ganska bra. Det var en klasskompis som tipsade om skolan där jag började först. Sen bytte jag ju skola, så det kanske inte var så bra ändå ... säger Isak och skrattar.

– Vilket program jag skulle välja låg ganska mycket på mig själv. Men vilken skola jag skulle välja blev det ganska mycket snack om med kompisarna. De flesta visste vilken linje de skulle gå, men inte i vilken skola, säger Erik.

Diskussionerna ledde till att nästan alla började i Nacka gymnasium, fast på lite olika linjer.

Kontakterna med studievägledaren, ”syven”, på högstadiet gav dem inte så mycket. På Iris och Isaks skolor bokades alla nior in på ett personligt möte. Det blev mest översiktlig information om bra sajter och vilka program som fanns att söka. Inga mer personliga diskussioner om vad man var intresserad av, hur man tänkte sig framtiden och vilket program som kunde passa.

Erik gick på ett högstadium som inte ens hade någon studievägledare.

– Skolan var mer eller mindre en katastrof. Fem rektorer byttes ut medan jag gick där. Vi fick sköta gymnasievalet själva, säger han.

Hur mycket diskuterade ni med era föräldrar?

– Mina pären var ganska chill. De var inte på mig speciellt mycket utan ville nog bara låta mig gå min väg utan att påverka mig för mycket. Men om jag frågade om någonting så hjälpte de gärna till, säger Iris.

– Det var ungefär samma med mina. De lät mig helt välja själv. Det var inte så mycket krav, de ville bara hjälpa mig för att jag skulle ha valmöjligheter senare. Lite pushande var det nog att jag skulle besöka öppet hus på skolor, säger Isak.

– Mina föräldrar ville nog verkligen hjälpa mig, men jag gillar att tänka själv och göra saker i min egen takt, för då vet jag att det blir exakt som jag vill. Men de var ändå ganska bra på att hela tiden fråga mig om hur jag tänkte och tyckte. De hjälpte mig nog lite, men i slutändan blev det ett självständigt val. Och det är jag glad över, säger Erik.

Både Erik och Iris hade allvarliga funderingar på att söka till estetprogrammet. I stället föll slutvalet på natur för Erik och teknik för Iris.

– Jag tror nog att mina föräldrar, särskilt mamma, ville att jag skulle gå estet, eftersom jag är den i familjen som mest ritar och spelar musik. Men jag valde matten i stället, säger Erik.

– Jag håller på mycket med musik, men kom underfund med att det räcker att jag har musiken på fritiden. Då går jag hellre ett program där jag får lära mig något grundläggande för framtiden, säger Iris.

Isak i sin tur sökte och gick estetprogrammet med inriktning medier på ett annat gymnasium från början, men förstod redan efter några dagar att han inte hamnat rätt.

– Jag var nog lite skoltrött när jag sökte och tycker ju om medier, men kände att det räckte med att hålla på med det på fritiden, säger han.

Inom en månad lyckades Isak i stället få en plats på sam-beteende på Nacka gymnasium. Han hade hört mycket gott om programmet och en klasskompis från nian gick på skolan och tyckte den var bra.

– Utan hans rekommendation hade jag nog inte vågat chansa igen, säger Isak.

Kände ni er stressade över att behöva välja?

– Jag tänkte nog mest att det här är tre år av mitt liv, så jag vill inte slösa bort dem på att stressa sönder mig. Jag ville plugga något som är kul. Men även om jag inte kommer att vilja börja plugga direkt efter gymnasiet så vill jag också ha en bra högskolebehörighet, säger Iris.

– Många blev stressade över att de inte skulle ha tillräckligt mycket meritpoäng för att komma in på det de ville, särskilt tjejerna. För egen del var jag ganska säker på att mina meritpoäng skulle räcka för det jag ville gå, säger Erik.

– Däremot kunde jag vara lite stressad över att välja fel, eller över att hamna med folk som jag inte vill vara med.

Isak var lite stressad över vad meritpoängen för de olika programmen skulle hamna på.

– Det kan ju variera mycket från år till år, vilket gjorde mig osäker. Jag kom ändå in på det jag sökte med marginal, säger Isak.

Iris går på teknikprogrammet, som är väldigt dominerat av killar. I hennes klass är de endast fem tjejer av 32 elever. Hon tänker inte så mycket på det men tycker ändå att det är bättre med en majoritet killar än tvärtom.

– Det blir inte så mycket drama. Tjejer kan överreagera på saker och stressar mycket mer i skolan och jämför sig med andra. Så är det inte i min klass nu, alla kör sitt eget race utan att jämföra sig med varandra. Det är mer avspänt.

– Ibland kan det bli lite grabbigt och macho. Alla i vår klass är ju ungefär lika bra, men killarna vill alltid visa sig bäst, säger hon.

För Isak är det samma läge fast tvärtom. Sam-beteende är en linje som domineras av tjejer. I Isaks klass är det fyra killar på 32 elever.

– Jag tänker inte heller så mycket på det och tycker att det funkar bra. Det kan vara svårare att hitta någon kille att bli tajt med när vi är så få. Det är lite tråkigt, men inte något större problem. Man måste kunna anpassa sig, säger han.

Erik går i natur, som är det mest ”jämslällda” programmet i Sverige när det gäller könsfördelning. Det tycker han är skönt.

– Man får det bästa av två världar. Inte så mycket tjejer att det blir drama, eller tillräckligt många killar för att det ska bli en machostämning. Det är som att hålla syra i en bas, som vi gjorde på kemin i dag, säger han.

Hade ni några framtida jobbplaner när ni sökte?

– Jag tänkte nog att jag kommer att ha ganska lätt att få jobb just för att jag är tjej, när företagen vill balansera sin statisk mellan könen. Men jag har inte haft någon exakt tanke på vad jag vill göra, säger Iris.

– Om jag lyckas med det skulle jag gärna bli röntgenläkare eller psykiatriker, säger Erik. Men det är ju otroligt svårt att komma in på läkarlinjen. Det skulle nog vara via högskoleprovet i så fall. Annars kan jag nog jobba med lite vad som helst.

– Jag ser mer sam-beteende som en bred grundutbildning. På sikt skulle jag nog vilja hamna i underhållningsbranschen på något sätt, typ bli programledare eller skådespelare. Det är var jag står just nu, men det kan ändras, säger Isak.

Hans Arbman

hans.arbman@dn.se "

" Studievägladare: Det är det första och största valet som de gör

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Titta både utåt och inåt – vilka skolor och program finns det att välja mellan, och vem är du som person? Och börja i god tid. Det är studie- och yrkesvägladaren Maria Gustafssons främsta råd till niorna.

I Örebro går gymnasievalet in i slutspurten den här veckan. Senast på fredag den 15 februari ska niondeklassarna ha lämnat in sin ansökan. För de 130 niorna på Adolfsbergsskolan har dock förberedelserna för gymnasievalet pågått länge.

– Det är lite fler frågor de kommer med nu mot slutet, men det får bara bli lite finputs. Det stora arbetet ska ju vara gjort, säger studie- och yrkesvägladaren Maria Gustafsson.

Hon har arbetat som studie- och yrkesvägladare sedan 1995 och är det något hon lärt sig genom åren så är det att det är viktigt att börja i god tid.

– Jag träffar ju eleverna i alla årskurser på högstadiet. Den stora insatsen för gymnasievalet försöker jag göra så tidigt som möjligt, senast på vårterminen i åttan. Då ska de få veta vilja skolor de har att välja mellan, hur behörighetskrav och allt sådant ser ut. Man ska inte bli överraskad i nian, utan vara så väl förberedd som möjligt.

Maria Gustafsson uppmanar sina elever att både titta utåt och inåt. Vad finns det för utbildningar och skolor att välja mellan? Och ställa sig frågorna: Vem är jag? Vad är jag intresserad av? Hur mycket tycker jag om att studera? Vilken studietakt passar mig? Föredrar jag en stor eller en liten skola?

Hon brukar visa filmer om gymnasiets olika program och försöker få eleverna att sätta sig in i sin egen framtid, vad de skulle passa för.

– Under hösten i nian förbereder sig ungdomarna genom att gå på gymnasiemässan, få information och vägledning i samtal med mig, men också genom att besöka gymnasieskolorna.

I Örebro finns 16 gymnasieskolor med sammanlagt 18 program och kanske ett 60-tal inriktningar.

– Jag jobbar också mycket med vårdnadshavarna. Jag träffar föräldrar både i åttan och nian och ger dem i stort sett samma information som deras barn får. Ju mer föräldrarna vet, desto tryggare blir barnen, säger Maria Gustafsson.

Föräldrarnas roll är framför allt att ställa frågor och stötta sina barn, att berätta hur de ser på sina barns förmågor och intressen, menar Maria Gustafsson.

– Och inte minst att hjälpa till med att hålla koll på viktiga datum. Men föräldrarna får inte ta över, säger hon.

Maria Gustafsson bokar in alla elever för ett personligt möte. Då pratar de om hur de unga trivs med sina studier, vad de tycker om i grundskolan. Maria berättar också lite allmänt om hur det går till i gymnasieskolan och vilka skolor som finns att välja mellan i Örebro. Sedan uppmuntrar hon eleverna att ta reda så mycket som möjligt själva.

Vad brukar eleverna oftast fråga dig om?

– De kan vara rädda för att det ska bli så otroligt svårt på gymnasiet och att de inte ska klara av det. Det är inte så ovanligt att äldre syskon har skrämt upp dem lite grann. Sedan kan de också vara rädda för att inte passa in. De undrar också hur bra lärarna på skolorna är. De vill ha kvalitet – inte köpa grisen i säcken. De brukar ha bra koll på om det är någon skola som tappat många lärare.

Vissa kan tona ned gymnasievalets betydelse och menar att det alltid går att byta utbildning eller komplettera på kommunala vuxenutbildningen. Där håller inte Maria Gustafsson med.

– Det är inte vad eleverna behöver höra. För dessa ungdomar är detta det första och största valet som de gör. De är så unga och det är jätteviktigt för dem att de här tre åren blir bra. Jag lägger stor vikt vid att de ska vara väl förberedda för att göra rätt val, säger Maria Gustafsson.

Hans Arbman

hans.arbman@dn.se "

"Ansökningsperioden för gymnasieskolan varierar mellan olika kommuner och län i landet.

För flera län, som Uppsala, Södermanland, Västmanland, Örebro, Östergötland, Kalmar, Kronoberg, Blekinge och Skåne avslutas ansökningsperioden den här veckan. Sist ut är bland andra Stockholm där ansökan ska vara inne senast måndagen den 18 februari. Flera län har redan avslutat ansökningsperioden.

Besked om preliminär antagning ges oftast under april. Slutgiltig antagning på vårterminens betyg sker i juni med besked oftast under juli.

Källa: gymnasium.se "

”Förhållandena i hemmet var extremt konstiga”

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

"Författaren och DN-medarbetaren Jesper Högström skriver på en ny biografi över Gunnar Ekelöf. I kartläggningen av författarskapet har han redan nu hittat nya ledtrådar i författarens gåtfulla bakgrund.

1 Vad intresserar dig med Gunnar Ekelöf?

– Jag har alltid älskat det han skriver samtidigt som jag gillar biografier, både att läsa och att skriva dem. 30 år har gått sedan det kom en biografi över Ekelöf och historien kan ses med nya ögon.

2 Vad har du upptäckt när du inlett arbetet?

– Jag kände till att hans barndom och uppväxt både var privilegierad och dysfunktionell och i mitt inledande arbete har det blivit ännu tydligare. Han kom från en av Sveriges rikaste familjer men förhållandena i hemmet var extremt konstiga, med en far och mor som grälade både inför och genom honom. Poesin och litteraturen som många tycker är svårtillgänglig är så tydligt förankrad i en personlig situation, i ett liv.

3 Arbetar du på samma sätt som när du skrev biografen om Hjalmar Söderberg?

– Jag vill alltid gå igenom förstahandsmaterialet kronologiskt och vara väldigt noggrann. Det är viktigt att själv resa till platser i stället för att låta turistguiderna ta dig dit. Så gjorde jag med Söderberg, och så gör jag nu.

Jesper Högströms biografi över Gunnar Ekelöf utkommer på Weyler förlag hösten 2021. "

" Göran Greider: Poesi i gula västar provocerar mer än något som någon avantgardist presenterat

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Kulturredaktörerna vet att en artikel om poesi knappt får några läsare. Poeterna tycker att de är omgivna av idioter. Gud har blivit prosaist, skriver Göran Greider i poesidebatten och efterlyser mer populism i lyriken.

Vid fönstret slår ensamheten ut!" – jag minns hur jag stod och vrålade den surrealistiska titeln på min första diktsamling genom det öronbedövande larmet på ett smältverk inför arbetskamrater som såg oerhört frågande ut.

Det var våren 1981. Jag höll inte alls på med någon uppsökande radikal verksamhet i svenskt arbetsliv, jag var bara på mitt dötrista jobb, men tänkte redan då att jag borde ha döpt min debut till något mer lättsmält. Men när jag bläddrade fram till några av de mer lättlästa dikterna i det tunna häftet såg jag att frågetecknen i deras ansikten försvann och det kom något vindstilla över anletsdragen. Självklart blev jag snart kallad Shakespeare.

I höst ger jag ut min elfte diktsamling och i ett efterord efterlyser jag mer av populism i poesin. Jag är nämligen helt övertygad om att det finns ett stort uppdämt behov av lättillgänglig poesi hos vanligt folk. Men redan i den enda meningen ryms två uttryck som i trettio års tid och mer varit de mest otänkbara i varje poesidebatt: Vanligt folk och lättillgänglig. En poesi som bär gula västar kanske inte är möjlig men

själva den tanken känns mer provocerande än något som någon avantgardist presenterat på år och dag.

Ändå är det hugskottet i linje med en lång och stark tradition av öppen, kommunikativ, berättande och ibland ställningstagande dikt i den modernistiska traditionen. Från Harry Martinson till Sonja Åkesson, ja, från Stig Dagermans dagsedlar till Jenny Wrangborgs "Kallskänken" eller från Bruno K Öijers existentiella sånger till David Väryrnens glesbygdsdikt eller Linnea Axelssons "Ædnan" går en mäktig ström av avancerad poesi som ändå inte räds Folket.

Det där är diktsamlingspoesi som lever och inte alltid bara för att den går att läsa från scener eller på möten. Yahya Hassans dikter som kom för några år sedan visade explosivt vilka underbart kaotiska reaktioner poesi än i dag kan utlösa när den talar rakt ut ur en erfarenhet och slutar att ängslas. Och vad beträffar poesins själva essens så har den ju inga dåliga blodvärden: Den lever i Silvana Imams och Håkan Hellströms låtar och i tusen andra sammanhang.

Poesi är antagligen det sista som överger människan av det enkla skälet att den en gång var med och definierade själva vårt kulturella artväsen. Var och en som vaknat ur den märkliga värld som alstras ur de snabba ögonrörelsernas drömmande vet i själva verkets poesins värde: Klara bilder av livets själva obegriplighet.

Att en poesidebatt, om än löjligt beskedlig, nu brutit ut är ett hälsotecken. Jag tror att det vi bevittnar är att ett litterärt universum dör bort – med Katarina Frostensons uttåg ur Akademien som en sant symbolisk händelse – och att ett nytt vill födas men möter handfallna barnmorskor på kultursidor och förlag. Poesikrisen består till stor del också i en lång historia av självvald marginalisering från poeternas sida. På åttiotalet vände sig etablissemang bort från realism, berättande, närvaro i tidens brännande frågor – och jag minns det: Det var inte så konstigt, poesin hade gått i stå. Förnyelse var av nöden.

Men vändningen kan även förstås som ett svar på en accelererande kommersialisering av bokmarknaden. När de "smala" författarna trängdes ut av kommers och lönsamhetsfixering svarade de med att bli ännu smalare för att rädda den egna identiteten. Eländigt nog kom det svaret snart att upphöjas till ett slags tyngande overrideologi i poesidebatten: Non Serviam! ropades det överallt och det betydde: Jag tjänar ingen! Varken det politiska engagemang, marknaden, publiken eller ens mitt eget jag är min herre!

Visst föddes viktiga lyriska författarskap under åttiotalet – främst Ann Jäderlunds – men utan tvekan anträdde också en lång ökenvandring utan uppenbarelser. Den fortsatte på nittiotalet och nådde en kulmen ett årtionde senare i det som kallades språkmaterialism (fråga mig inte om definitionen av denna retrorörelse som nostalgiskt sände sextiotalet i repris på de sämsta tittartiderna, men den var ungefär så långt ifrån publikfriande man kunde komma).

Och där står vi: Bibliotekarier suckar när de pliktskyldigt ställer in en ny samling i poesihyllan. Kulturredaktörerna vet att en artikel om poesi knappt får några läsare. Poeterna tycker att de är omgivna av idioter. Gud har blivit prosaist.

Jag är poet. Det betyder att jag registrerar och bryr mig om vad som förändras eller dör i en läsares eller lyssnares ansikte. Kanske är det till slut bara detta det handlar om: Närvaro i hela det väldiga rum poesin upptar.

Göran Greider
kultur@dn.se "

" S vill se karantänsregler i region Stockholm

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Regionens förtroendevalda och topptjänstemän ska inte kunna gå direkt mellan uppdrag i politiken och näringslivet. Det anser Socialdemokraterna, som föreslår karantänsregler.

I en motion till regionfullmäktige skriver S att de så kallade svängdörrarna mellan politiken och näringslivet riskerar att underminera förtroendet för de förtroendevalda och regionens beslutsfattare. Därför ska övergångarna till andra sidan inte kunna ske utan en viss tid av karantän.

– Vi vill inte att man ska gå direkt från ena sidan bordet till den andra, säger Erika Ullberg (S), oppositionsregionråd.

DN har tidigare uppmärksammat hur en konsult från Boston Consulting Group rekryterades in i Karolinskas ledning där han som produktionsdirektör skrev under ett avtal för inköp av konsulttjänster från sin forna arbetsgivare.

Från den 1 juli 2018 finns karantänsregler efter regeringsuppdrag. Liknande regler bör införas i Region Stockholm, anser S.

Anna Gustafsson
anna.gustafsson@dn.se "

" Tre års ungdomsvård för mord på pizzeria

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Svea hovrätt fastställde på måndagen domen mot den 17-årige pojke som dömdes efter att ha skjutit en 24-åring till döds inne på en pizzeria i Rinkeby i januari 2018. 17-åringen döms mot sitt nekande. Straffet blir liksom i tingsrätten tre års sluten ungdomsvård.

– Det är en viktig dom, inte minst för att hovrätten konstaterar att det finns en koppling till det kriminella nätverk vi menar låg bakom mordet, säger kammaråklagare Olof Calmvik.

Domen är också den första som avkunnats i det mycket våldsamma konflikt som pågått sedan 2015 på Järvafältet. Konflikten har skördat minst sex unga människors liv utan att någon tidigare blivit åtalad. Ett av nätverken misstänkt dessutom ligga bakom flera andra mord, som inte har direkt koppling till konflikten.

Det nu aktuella mordet begicks den 8 januari 2018. Pojken, då 16 år gammal, klev då in på en pizzeria vid Rinkeby torg vid 18.30-tiden och avlossade flera skott mot en 24-åring som precis delat på en pizza med en kamrat. 24-åringen träffades av två skott – ett i halsen och ett i huvudet.

Att gärningen skulle rubriceras som mord rådde det enligt tingsrätten inga tvivel om. ”Det var planerat och det var fråga om en regelrätt avrättning av en skyddslös person. Gärningsmannen har tveklöst haft nödvändigt uppsåt”, skrev Solna tingsrätt i sin dom.

Bevisen bestod bland annat av dna från 17-åringen som påträffades på två patroner som fanns i den pistol som användes vid mordet, 17-åringen dömdes till tre års sluten ungdomsvård.

Domen överklagades. I går fastställde hovrätten fastställde straffet, men friade 17-åringen från grovt vapenbrott.

I domen slår hovrätten fast att mordet har en koppling till ett känt kriminellt nätverk med bas på Järvafältet.

Det innebär kortfattat att hovrätten anser att det fanns ett motiv. Någon har beställt, med juridiska termer anstiftat, mordet. Den personen, eller personerna, är fortfarande på fri fot och förundersökningen i den delen pågår allt jämt.

– Jag tycker det är bra att hovrätten lyfter fram det är resonemanget. Vi har lagt ner stora resurser på att utreda kopplingarna till nätverket och har haft en väldigt tydlig bild av vad som hänt, säger kammaråklagare Olof Calmvik.

Konkret innebär det att mordet på pizzerian var en hämnd på ett mord som inträffade i ett garage drygt en vecka tidigare. Det mordet är fortfarande olöst.

Ulrika By

ulrika.by@dn.se "

" Helldén (MP) hotar snöröjare med vite

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Halkan i Stockholm har resulterat i tusentals klagomål. Nu medger trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) att snöröjningen inte har fungerat – men han skyller på entreprenörerna och hotar med vite. – Det kommer att bli fråga om vite och avtalsbrott för våra entreprenörer.

Trafikkontorets upphandlade entreprenörer ska se se till att stockholmarna kan ta sig fram på stadens trottoarer. Men den här vintern har snöröjningen bitvis inte fungerat alls – och Stockholms stad har fått ta emot tusentals klagomål om halkan.

Människor har trillat och slagit sig. Äldre och handikappade har inte har vågat ta sig ut på de ofta glashala underlagen.

Trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) medger nu brister i snöröjningen och säger att entreprenörerna inte har skött sina uppdrag de har fått av staden.

– Det har inte fungerat bra. Det går liksom inte att säga något annat. Våra entreprenörer har brustit och inte sandat som man ska. Sanden har inte kommit ut. Det har varit en brist helt enkelt. Det är inte rimligt att det ska se ut såhär, säger han.

Trafikkontoret utreder nu varför entreprenörerna inte har skött sina uppdrag. Till DN säger Daniel Helldén att det kan bli aktuellt att utdöma viten och att entreprenörerna kan ha gjort sig skyldiga till avtalsbrott. Detta konstaterade han även i ett pressmeddelande som skickades ut på måndagen.

– De avtal vi har haft med entreprenörerna har i många fall inte varit tillräckligt skarpa när det gäller när man ska sätta igång och röja trottoarer.

Daniel Helldén säger att huvudfokus nu är att se till att entreprenörerna sandar och plogar för att få bukt med halkan.

– Vi fokuserar just nu på att få till att allting ska fungera.

Josefine Hökerberg

josefine.hokerberg@dn.se "

" Djup klyfta inom AIK:s styrelse

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Trots SM-guldet är AIK Fotboll knappast en klubb i harmoni. DN kan avslöja att en djup klyfta växt fram inom föreningens styrelse. Och ordförande Eric Ljunggren får hård kritik för sitt sätt att leda klubben.

DN har talat med flera källor med god insyn i AIK:s styrelsearbete.
– Medlemsdemokratin är satt ur spel, information läcker från ett noterat aktiebolag och Eric Ljunggren struntar i tagna beslut, säger en av personerna.

Den 12 mars 2018 samlas 924 röstberättigade medlemmar i Solnahallen.

Striden som ordförande står mellan att ge Per Bystedt förnyat förtroende eller nyval av mer okände Eric Ljunggren som är föreslagen av Simon Strand, pr-konsult som driver en kampanj för att få in nya medlemmar i styrelsen.

Ljunggren vinner den maktkampen.

Föreningens årsmöte röstar dessutom bort Faje Gani och Christan Snäcke, båda föreslagna av valberedningen, till förmån för nya styrelsemedlemmar föreslagna av Strand.

Två dagar senare är det dags för bolagsstämma. AIK Fotboll är uppdelat i dels fotbollsföreningen som sköter ungdomsverksamheten och dels aktiebolaget som bedriver elitverksamheten.

Bolagsstyrelsen fattar bland annat beslut om bland annat spelare som ska köpas och säljas. Fotbollsföreningen är största aktieägare i bolaget och har drygt 52 procent av rösterna.

Eric Ljunggren har till bolagsstämman med sig en fullmakt som ger honom rätt att rösta in den nya föreningsstyrelsen i aktiebolagets

styrelse. Som majoritetsägare i bolaget har föreningsstyrelsen ambitionen att driva igenom en spegling av styrelserna, att samma personer ska ingå i såväl föreningens som bolagets styrelse. Men Eric Ljunggren utnyttjar inte fullmakten. I stället röstar han för att Per Bystedt skall sitta kvar som ordförande. Han röstar även för omval av Faje Gani och Christian Snäcke och tar själv plats i styrelsen.

– Då tar han ett annat beslut än vad den fullmakten gav, säger DN:s källa.

Ljunggren medger att han hade makten att rösta in föreningsstyrelsen i aktiebolaget.

– Men jag och den styrelse som valdes på årsmötet i föreningen ifrågasattes starkt av de närvarande minoritetsägarna, en motivering var att det saknades en representant för minoritetsägarna. Det skulle kunna bryta mot AIK:s och börsens regler. Vid en ajournering av mötet skulle elitlicensen kunna vara hotad. Ingen av de närvarande kunde ge ett säkert svar på om det var korrekt, säger Ljunggren.

Kjell Sahlström är ekonomichef på Svenska fotbollförbundet och väl insatt i frågor rörande elitlicensen.

– Nej, det stämmer inte att elitlicensen skulle vara hotad om man har samma styrelse i bolaget som i föreningen, säger han till DN.

Det uppstår snart en konflikt i föreningsstyrelsen som blir extra tydlig när förslaget att utlysa en extrastämma i aktiebolaget för att få bort Bystedt, Gani och Snäcke kommer upp.

Samtidigt som en styrelsemedlem argumenterar för att de fem nya som nominerats av Simon Strand inte är inröstade på rätt grunder.

– Där blir det för första gången tydligt att det är gammalt mot nytt, säger DN:s källa.

De fem nya får på styrelsemötet den 22 maj ändå igenom beslutet ”att en spegling av styrelserna är att föredra, beslutet är principiellt och inte ett beslut om vilka som bör ingå i en speglad styrelse”.

Tanken är att Eric Ljunggren ska föra en inledande dialog med Per Bystedt och presentera föreningsstyrelsen inriktning i frågan.

– Sedan hände ingenting. Ljunggren tog inte tag i detta, säger källan. Ett försök till att lappa ihop den splittrade styrelsen görs under två strategidagar i Nyköping i slutet av augusti.

En punkt lyder ”Vad är AIK?”

Enligt DN:s uppgiftslämnare får inget skrivas upp och man ska inte kunna bevisa vad som sades. Nu kommer också en supporterfalang på tal.

– Det fanns de från gamla styrelsen som menar att det är en självklarhet att Firman boys ska ha inflytande, säger DN:s uppgiftslämnare.

Andra dagen handlar i stort sett bara om den extrastämma som inte blivit av.

– Det kommer upp att man borde tänka på de privata konsekvenserna ifall föreningsstyrelsen skulle kalla till bolagsstämma, säger DN:s källa.

Styrelsen driver, med majoritet av de fem nya, igenom ett beslut att kalla till en extrastämma i aktiebolaget för att få bort Per Bystedt, Faje Gani och Christian Snäcke.

Men det finns en klausul. Om Bystedt och Gani avgår självmant ska man inte ta strid. Snäcke avgick av personliga skäl i september.

– AIK ska inte hänga ut någon bara för att man kan, så det som klubbades igenom var att om Bystedt och Gani avgår så behöver man inte få till en extrastämma, säger DN:s källa.

En styrelseledamot vill inte justera protokollet om extrastämma.

– För det skulle kunna läcka ”och då kommer alla må dåligt”. De enda som stod bakom Bystedt, Gani och Snäcke på föreningens årsmöte var ju Firman, de stod ju längst bak med sitt våldskapital och hejade på dem, detta har man använt i styrelserummet under hela året för att skrämmas, säger DN:s källa.

Eric Ljunggren får i uppdrag att kontakta Per Bystedt för att se om han är villig att hoppa av direkt eller efter säsongens slut. Bystedt svarar att han ser långsiktigt på sitt engagemang i AIK – hoppa av har han inga tankar på.

DN har varit i kontakt med Bystedt som inte vill låta sig intervjuas om sin situation i AIK inför årsmötet i början av mars.

De fyra nya i föreningsstyrelsen väntar “med iver” på att Ljunggren ska utlysa den extra stämma som föreningsstyrelsen beslutade om i Nyköping. Men Eric Ljunggren vägrar att genomföra beslutet.

I en stor intervju i Fotbollskanalen i september säger Ljunggren att det aldrig varit aktuellt med en extra bolagsstämma.

I dag vill Ljunggren inte kommentera det faktum att styrelsen den 26 augusti i Nyköping beslutat att “om Bystedt inte lyssnar till alternativen så kommer AIK FF att utlysa en extra bolagsstämma”.

Ljunggren röstar inte längre med de nyinvalda och då faller kravet på en extrastämma i aktiebolaget.

Robert Falck, styrelseledamot i AIK Fotbolls föreningsstyrelse, bekräftar att det varit en turbulent tid.

– I styrelsen har det förekommit olika uppfattningar om huruvida vi ska kalla till extra bolagsstämma eller inte. Detta har lett till att en styrelseledamot inte deltog i styrelsemötena under hösten, säger Falck. Simon Strand, som banade väg för Ljunggren som ordförande, är också kritisk till agerandet.

– Att hålla på och hatta fram och tillbaka är sällan bra, det urholkar förtroendet, säger Strand.

Eric Ljunggren är också med och beslutar att styrelsen för AIK Fotbollsförening och AIK Fotboll AB ska jobba närmare varandra. DN:s källa ser en tanke med att föreningsstyrelsen och aktiebolagets styrelse nu har möten efter varandra i tid och dessutom bjuder in varandra.

– Om de kan slå samman den gamla bolagsstyrelsen med den nya föreningsstyrelsen så kan den gamla säga att de nya har valt att samarbeta med dem. AIK Fotboll bryter troligtvis mot aktiebolagslagen och sekretessen när det gäller insiderhandel. Styrelseledamöter i AIK FF får nu information som de inte borde få eftersom all information som går till aktiebolaget styrelse även skickas till alla i styrelsen för föreningen. Allt som sker i föreningen sprids nu också till aktiebolaget, de som blev bortröstade på årsmötet får nu all information.

Eric Ljunggren förnekar att all information kommer alla till godo.

– En styrelse har rätt att bjuda in gäster. När det gäller frågor som enbart gällde föreningen fanns möjligheten att be ledamöter från aktiebolaget att lämna rummet och vice versa.

DN:s uppgiftslämnare är besviken.

– De nya fick mandat att städa upp och se till att det blev en mer professionell klubb som är medlemsstyrd. Det har man totalt misslyckats med. AIK har ju blivit kidnappad av den styrelse som blev bortröstad och detta har de lyckats med tack vare Eric Ljunggren, som är vår ordförande.

Niklas Strömstedt sitter med i valberedningen som senast 19 februari kommer presentera sitt förslag till styrelse i AIK Fotbollsförening på årsmötet 5 mars.

– Valberedningen är fortfarande mitt i arbetet så jag har i nuläget ingenting att berätta, svarar Strömstedt via sms.

Simon Strand är avvaktande inför vilka vägval styrelsemedlemmarna i AIK FF och vad Per Bystedt och Faje Gani kommer att göra.

– Jag tycker att Per Bystedt spelat ut sin roll. Men det är inte upp till mig när valberedningen är mitt uppe i sitt arbete att peka vilka som borde vara med.

Eric Ljunggren är vald som ordförande i fotbollsföreningen på ett år.

– Min framtid diskuterar jag med valberedningen, säger han.

DN:s källa ser ett scenario framför sig där Eric Ljunggren, Per Bystedt och Anders Appell, som sitter i både föreningens och aktiebolaget styrelse, bli kvar efter årsmötet den 5 mars.

– Det är ju Bystedts och Appells show tillsammans med Eric Ljunggren. Blir Bystedt och Appell kvar så har de på ett år förlorat tidernas slag och sedan vunnit tillbaka tilliten och får fortsätta som om ingenting har hänt. Valberedningen ser inga orsaker varför inte Bystedt ska få fortsätta, nu har han ju vunnit SM-guld.

Lars Grimlund

lars.grimlund@dn.se "

"Fakta.

AIK:s styrelser

Fotbollsföreningens efter årsmötet 12 mars 2018

Eric Ljunggren, ordförande, *nyval på ett år.*

Oscar Chröisty, kassör, *nyval på ett år.*

Jonas Svanberg, sekreterare, *nyval på ett år.*

Joel Averstad, *nyval på två år.*

Robert Falck, *nyval på två år.*

Anders Apell, *ett år kvar på mandatperioden.*

Patrick Englund, *ett år kvar på mandatperioden.*

Helena Roxtorp, vice ordförande, *nyval på två år.*

Marianne Bogle, *nyval två år.*

Aktiebolagets efter stämman 14 mars 2018

Per Bystedt, ordförande, *omval.*

Christian Snäcke, *omval.*

Eric Ljunggren, *nyval.*

Anders Appel, *omval.*

Faje Gani, *omval.*

Patrik Englund, *omval.*

Helena Roxtorp, *nyval.*

Marianne Bogle, *nyval.*

Så fungerar AIK Fotboll

AIK Fotboll är uppdelat i fotbollsföreningen som sköter ungdomsverksamheten och aktiebolaget som bedriver klubbens elitfotbollsverksamhet med ett herrlag, damlag samt ett juniorlag för herrar.

Det är bolagsstyrelsen som fattar beslut om bland annat spelare som ska köpas och säljas.

Fotbollsföreningen är största aktieägare i AIK Fotboll AB och har drygt 52 procent av rösterna på bolagsstämman. "

" Ministern vill stärka Konkurrensverket

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Efter Vattenfall-läckan vill civilminister Ardalan Shekarabi (S) stärka Konkurrensverkets möjligheter att bekämpa korruption. – Det finns behov av att stärka tillsynen av upphandlingar, säger nu vill civilminister Ardalan Shekarabi.

Dagens Nyheter har, i samarbete med tyska Der Spiegel och nederländska NRC Handelsblad, granskat en stor läcka av dokument från Vattenfall och dotterbolaget Nuon. Såväl dokument som sju visseblåsare vittnar om oegentligheter och upprepade lagöverträdelse inom det statliga energibolaget.

Nu berättar civilminister Ardalan Shekarabi att man från finansdepartementets sida tittar på hur upphandlingstillsynen kan användas som ett verktyg för att förebygga och bekämpa korruption. – Vi tittar på vilka förutsättningar som finns att ge upphandlingstillsynen starkare muskler i korruptionsbekämpande verksamheter. Det handlar främst om tillsynsmyndighetens, Konkurrensverkets, verktyg, säger Shekarabi.

Konkurrensverket är den myndighet som har tillsyn över offentliga upphandlingar.

– Konkurrensverket konstaterar själva – och det är även en internationell erfarenhet – att i upphandlingssituationer uppkommer många korruptionsrisker. Eftersom det redan finns en struktur för upphandlingstillsyn, med rättsliga möjligheter att övervaka upphandlingar, att gå in i upphandlingssituationer och kartlägga beteendet hos upphandlande myndighet och potentiella anbudsgivare, kan man också förstärka arbetet ur ett korruptionsförebyggande perspektiv.

Ministern vill inte ge några detaljerade besked om hur det ska ske.

– Vi kommer att återkomma om den förstärkningen.

Lisa Röstlund. lisa.rostlund@dn.se "

" Fyra poliser misstänks för brott efter dödsskjutning

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Minst fyra poliser har delgivits misstanke om brott i samband med sommarens dödsskjutning av Eric Torell, skriver SVT Nyheter. En av de misstänkta poliserna ska enligt uppgifter till DN vara ett befäl.

Förundersökningen om den uppmärksammade dödsskjutningen är nu klar och minst fyra poliser har delgivits misstanke om brott, skriver SVT. Advokat Anton Strand, som företräder en av poliserna, bekräftar för DN att hans klient har blivit delgiven.

– Jag har läst förundersökningen och såvitt jag kan bedöma har min klient inte begått något brott, trots den fruktansvärta tragiska utgången. Det återstår att se om åklagaren väcker åtal eller inte men om det går till domstol har jag svårt att se att det blir någon annan utgång än att poliserna frias, säger han.

Hans klient förnekar brott. Vilken eller vilka brottsrubriceringar som är aktuella eller vilken misstankegrad det handlar om vill Anton Strand inte kommentera.

– Men det handlar ju om att man ska ha betett sig felaktigt i myndighetsutövning, säger han.

Även uppgifter till DN gör gällande att det är minst fyra poliser som har delgivits misstanke. En av de misstänkta ska vara ett polisbefäl, enligt uppgifter till DN.

Eric Torell sköts till döds med ett skott i magen och två skott i ryggen på Norrbackagatan i Stockholm den 2 augusti förra året. Tre poliser

avlossade sammanlagt 25 skott mot 20-åringen med Downs syndrom, som hade rymt hemifrån med en leksakspistol.

Martin Tidén, chefsåklagare, vill varken kommentera uppgiften om förundersökningen är klar eller om poliserna har delgivits misstanke. – Jag kan inte kommentera de här uppgifterna just nu. Men jag kommer att räta ut de här frågetecknen snart med ett pressmeddelande den här veckan, säger Tidén.

Viviana Canoilas

viviana.canoilas@dn.se "

" Medlemmar i kriminella gäng lever med ständiga hot

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Kriminella skjuter för att bygga upp sitt rykte och stärka sina positioner. De skjuter för att skydda sig själva, sina liv. Det visar en ny studie som belyser mekanismer bakom skjutvapenvåldet. – Man utgår från att alla har vapen och så tänker man: ”jag skjuter först”, säger Elin Jönsson, utredare på Brottförebyggande rådet, Brå.

Den nya studien bygger på djupintervjuer med 21 personer som alla har erfarenhet av kriminella miljöer där skjutvapenvåld förekommer. Syftet är att forskarna bättre ska förstå skjutvapenvåldets mekanismer – och att man därigenom ska kunna identifiera vilka förebyggande åtgärder som skulle kunna göra skillnad.

– Det är slående hur många av dem vi intervjuat som ser skjutvapenvåldet som oundvikligt. Man beväpnar sig av rädsla, uppfattar att man ständigt är hotad och man vet att det våldskapital man kan skaffa sig är livsnödvändigt för att göra karriär i den kriminella miljön, sammanfattar Elin Jönsson studien som hon genomfört tillsammans med utredaren Erik Nilsson.

Ett citat ur rapporten:

”Han kanske redan har dödat någon, du vet. Så om du hamnar i tjafs med honom, ska du stå och vänta, ska han komma och be om ursäkt, eller ska han börja bråka med mig? Nej, det är bara att ta han innan han tar dig.”

Sören Angbo, spaningsledare för grova brott polismyndigheten region väst och Patrik Andersson, underrättelseenheten polismyndigheten region Syd, var båda på plats när rapporten presenterades i går.

– För oss innehåller egentligen inte rapporten några nyheter, den bekräftar bara den bild vi har haft under en längre tid. Det är dock viktigt att det belyses av forskarna så att vi vet hur vi ska gå vidare för att bryta våldsspiralerna, säger Sören Angbo.

Enligt Brås rapport pekar en del på att informell medling mellan de grupper som ligger i konflikt och satsningar på insatser som kan få de kriminella att lämna miljön skulle kunna vara effektiva åtgärder.

– Båda delarna är svåra på grund av att de här insatserna bygger på att det finns förtroende, men samtidigt ser vi att det kan ha effekt – bara samhället ser till att verklig hjälp finns att få när den kriminelle vill bryta och hoppa av, säger Erik Nilsson.

Att minska återväxten kräver stora insatser i socioekonomiskt svaga områden. Men också att tillgången på narkotika och vapen reduceras, menar rapportförfattarna. För det är marknaden om narkotikan och vapnen och de pengar den genererar som styr.

Gunnar Appelgren, kriminalkommissarie och en av dem som leder ett forskningsprojekt inom polismyndigheten Stockholm för att bryta våldsspiralen, håller med.

– På kort sikt ska polisen stoppa de kriminella, agera repressivt. På 10–20 års sikt måste kommuner, skolor, föreningsliv, församlingar, hela det civila samhället satsa för att skapa bättre förutsättningar för de som är i riskzonen att välja bort den kriminella karriären.

Brås rapport heter ”Skjutningar i kriminella miljöer”. De 21 personer som intervjuats ger alltså en av såväl polis som socialtjänst känd bild av de mekanismer som styr. Vägen in i kriminaliteten är snarast en vardaglig process via vänner och bekanta. Å ena sidan är vänskap och lojalitet viktigt, å andra sidan krackelerar det snabbt så fort det börjar handla om mycket pengar:

En av de intervjuade säger i rapporten:

”Vi kan vara bästa vänner, men när vi börjar tjäna stora pengar blir man mer girig och man blir mer misstänksam mot alla och allt. Och så börjar de här grejerna alla var så tajta och bröder hit och dit och plötsligt så bara pang ...”

– Det har skett ett slags inflation i våldsanvändningen. Den som ”bara” skjuter någon i benet i dag betraktas närmast som en ”pajas” – det räcker liksom inte för att ingjuta respekt och stiga i den kriminella hierarkin, säger Erik Nilsson.

Något rapportförfattarna också noterat är de intervjuades oförmåga att beskriva med ord vad konflikterna egentligen beror på. ”Tjafs” är en vanligt förekommande beskrivning.

– Det är dock tydligt att man uppfattar att omgivningen bevakar varje steg man tar; att man är under ständig hot. Det driver givetvis på våldsspiralen, säger Elin Jönsson.

Att samarbeta med polisen eller att försöka få hjälp av polisen, är i princip otänkbart för de 21 intervjupersonerna. Att till exempel vittna mot en annan kriminell eller komma med uppgifter som kan leda till en fällande dom mot någon får för svåra konsekvenser. Citat ur rapporten:

”Ska jag behöva fucka upp en hel familj på tjugo, tjugofem personer för att hjälpa systemet? Han är väl ändå ute om ett och ett halvt år. Hans gäng hänger fortfarande här ute. Det är inte värt det.”

Ulrika By

ulrika.by@dn.se "

" Karin Eriksson: Sensationellt med en så öppen maktkamp

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

En maktkamp skakar Socialdemokraterna i Göteborg. Dagens Nyheters politikreporter Karin Eriksson svarar på fyra frågor.

1 Varför väcker striden i Socialdemokraterna i Göteborg så stor uppmärksamhet?

– Det är sensationellt med så öppen maktkamp i politiken, och särskilt i ett parti som Socialdemokraterna, där lojalitet och sammanhållning värderas högt.

Distriktsstyrelsen har enats om att ge Ann-Sofie Hermansson sparken som ledare för Göteborgspolitiken. Ordförande Anna Johansson talar om svåra samarbetsproblem med en ledare som toppstyr, undanhåller information och får medarbetare att må dåligt.

Men Hermansson slår tillbaka. Hon hävdar att det är Anna Johansson som försöker rädda sin egen politiska karriär, med stöd av ett gäng i styrelsen. Hon påpekar att partiet har tappat både väljare och medlemmar under Anna Johanssons tolv år som distriktsordförande. Med Hermanssons egna ord pågår nu ett "fulspel" som "slår de flesta rekord".

– Konflikten har beskrivits som ett nytt rosornas krig, och Göteborg får man väl säga att alla har vänt taggarna utåt.

2 Vad ligger bakom denna vrede i Göteborgspolitiken?

– Ja, det kan man förstås fråga sig. Ann-Sofie Hermansson, känd som Soffan, är ju inte den första S-politikern i Göteborg med hårda nypor. Hennes tidigare chef Göran Johansson – som också var Anna

Johanssons pappa – styrde staden och partiet med fast hand och järnvilja i decennier.

Men tiderna har förändrats. Och den nuvarande S-ledningen har misslyckats kapitalt med att hantera det politiska läget i Sveriges andra stad.

I dag består Göteborgspolitiken i praktiken av fem block, och allianspartierna styr, trots att de bara förfogar över 24 av 81 mandat i kommunfullmäktige. "Oppositionen är väldigt splittrad", konstaterade kommunstyrelsens ordförande Axel Josefson (M) i en DN-intervju vid nyår.

Ann-Sofie Hermansson klarade inte att slå in en kil i det borgerliga lägret. Däremot fjärmade hon Socialdemokraterna från de rödgrönrosa, det vill säga Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Feministiskt initiativ. Förhandlingarna i höstas med det nya partiet Demokraterna ledde inte särskilt långt. Politiker har fått gå för mindre sjabbel än så.

3 Finns det politiska motsättningar bakom personstriden?

– Svåra samarbetsproblem är den officiella förklaringen, och den framstår inte som grundlös. Men det finns i alla fall en grogrund för en mer politisk konflikt, en konflikt som inte bara handlar om valet av samarbetspartier, och höger och vänster.

Ann-Sofie Hermansson har gjort kampen mot extremism och hedersförtryck till viktiga profilfrågor under sin tid som toppolitiker i Göteborg. Därför får hon nu stöd från till exempel forskaren Magnus Ranstorp, som beskriver hennes "driv i frågan" som "helt avgörande" för Göteborg.

Det är känt att hon har fått intern kritik för sin retorik och sina prioriteringar. Och även om hanteringen av extremismen inte är den främsta orsaken till maktkampen i Göteborg, så kan maktkampen förstärka de spänningar som redan finns i partiet.

4 Vad händer nu?

– En extra distriktskongress i början av mars avgör Ann-Sofie Hermanssons framtid. Skulle hon tvärtemot styrelsens beslut få förnyat förtroende, borde det bli omöjligt för Anna Johansson att sitta kvar som distriktsordförande.

Det blir en turbulent vår för Socialdemokraterna i Göteborg och de politiska motståndarna följer säkert striderna med viss förtjusning. Men även de har anledning att vara nervösa.

Alliansstyret i Göteborg vilar på en ytterst bräcklig grund. En ny socialdemokratisk gruppleddare skulle möjligen hantera det politiska läget något skickligare än vad Ann-Sofie Hermansson har gjort.

Karin Eriksson "

"Bakgrund. Avhopp inom S

I helgen blossade det upp en intern strid i Socialdemokraterna i Göteborg.

Det var kommunalrådet Shahbaz Khan som valde att hoppa av med motiveringen att han inte längre kunde utföra sina politiska uppdrag på grund av samarbetsproblem med ledningen.

Distriktsstyrelsen, där förra infrastrukturministern Anna Johansson är ordförande, kräver att partiets gruppleddare Ann-Sofie Hermansson ska avgå ".

" Extramöte ska avgöra S-ledarens framtid

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Toppstyrning, samarbetsproblem och en styrelse som inte har kunnat påverka politiken. Så sammanfattar distriktsstyrelsen konflikten kring den omstridda gruppleddaren Ann-Sofie Hermansson (S) i Göteborg.

Ann-Sofie Hermansson själv slår ifrån sig och välkomnar den extrainsatta kongress den 3 mars då medlemmarna ska rösta för hennes framtid.

– Jag vill bli bedömd av en bredare partikonstellation, inte av en liten krets som fulspelat mot mig under en lång tid, säger hon till DN.

Johan Büser är riksdagsledamot och ledamot i distriktsstyrelsen som har beslutat om den extrainsatta kongressen. Enligt honom handlar konflikten i grunden om att det är Alliansen som styr i Göteborg, trots att den bara har 24 mandat av 81.

Det rödgrönrosa blocket sprack på grund av samarbetsproblem – som Hermansson är ansvarig för, menar Johan Büser.

– En enig styrelse upplever att det finns grava samarbetsproblem, och att styrelsen inte får genomslag för sina beslut. Den som är gruppleddare måste svara inför distriktsstyrelsen, säger Johan Büser. Ann-Sofie Hermansson säger att det handlar om maktspel och välkomnar att medlemmarna får säga sitt på kongressen.

– Jag tycker det är en bra lösning. Jag vill bli bedömd av en bredare partikonstellation, och inte av en liten krets (distriktsstyrelsen) som fulspelat mot mig under en lång tid. Under mina tre år har jag upplevt starkt stöd.

– Då var siffrorna på väg ned i backen, och det har krävt ett omställningsarbete. Vi har haft rödgrön koalition som gagnat oss under

många år. Men vi har tappat litet av den socialdemokratiska identiteten och behöver utvecklas som parti.

Hermansson menar att styrelsen far med osanning när den säger att hon jobbat emot vad styrelsen sagt eftersom den hade gett henne ett tydligt mandat.

– När det inte går att enas så måste jag i rollen som gruppleadare bestämma. Det kanske kan uppfattas som litet hårdhänt, säger Hermansson som beklagar att kommunalrådet Shahbaz Khan avgick. Hon hävdar bestämt att distriktsstyrelsens ordförande Anna Johansson har en huvudroll i konflikten.

Under valrörelsen ska hon ha gett Ann-Sofie Hermansson en tillsägelse att tona ned frågor som rör ”extremism och hedersförtryck”.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se "

" Två ton koppar stulet från kyrka

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Över 200 kvadratmeter kopparplåt har stulits från Hovdestalunds kyrkogård i Västerås, rapporterar P4 Västmanland. Totalt rör det sig om över två ton koppar som har försvunnit från Kapellkrematoriets tak samt från kyrkans minneslund.

TT "

" Influerare ska bli hårdare granskade

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Influerare – marknadsförare i sociala medier – handeln med kryptovalutor och fusk i byggbranschen. Dessa områden kommer Skatteverket ägna särskild granskning i år.

Digital ekonomi, dit influerare hör, är ett av flera områden som Skatteverket har ett särskilt fokus på i år.

Men redan under fjolåret ökade Skatteverket sina kontroller och det kommer att fortsätta under 2019, berättade Henrik Kisterud, samordnare på Skatteverket vid en presskonferens på tisdagen. Influerare får betalt, ibland kontant och ibland i form av de produkter eller tjänster de ger reklam för på sociala medier.

– Det är framför allt dyra produkter, som dyra kläder, möbler eller resor, förklarar Henrik Kisterud.

Det här är skattepliktiga ersättningar. Reklamköparen ska betala arbetsgivaravgifter och lämna uppgifter om de individer de har betalat till. Och influerare ska betala skatt på inkomst av tjänst.

Även om skattereglerna är klara, antyder Skatteverket att okunskapen är stor. Men så är också branschen ung.

– Branschen behöver anpassa sig och hjälpa unga oerfarna influencers så att de deklarerar rätt, säger Kisterud.

I fjol redovisade 3 000 personer inkomster på sammanlagt 2,5 miljarder kronor under 2017 på handel med kryptovalutor. Men Skatteverket tror att det är bara en liten del av handeln.

– Det handlar om 10 000-tals personer som borde deklarerar, säger Kisterud och hänvisar till uppskattningar av handeln på marknadsplatser.

Osund konkurrens – att seriösa företag hotas av fuskande konkurrenter – och den grå marknaden har också varit av intresse för Skatteverket tidigare och blir så i år också.

Den grå marknaden kan se olika ut.

– Det kan vara så att en seriös firma anlitar en annan för att utföra ett arbete. Men det utför inte jobbet utan anlitar andra, det kan vara en lång kedja och längst ner sker ingen redovisning, säger Lars Altsätet, områdeschef på verket.

Men det kan även handla om att ett företag inte redovisar alla intäkter, eller drar av för kostnader som inte kan härledas till företagets verksamhet.

När det gäller osund konkurrens och grå marknad är det fyra branscher som Skatteverket riktar in sig på särskilt.

Det är restauranger, bilverkstäder, skönhetsbranschen och byggbranschen.

Just byggbranschen har varit i skottgluggen länge för Skatteverkets insatser, i synnerhet med svarta löner. Här har läget till och med förvärrats enligt den enkät verket låtit göra.

År 2013 svarade 26 procent att svarta löner förekommer i branschen.

År 2017 var det hela 63 procent som svarade samma sak.

– Där har vi den mest dramatiska ökningen, konstaterar kontrollsamordnare Conny Svensson.

Ett särskilt fokus kommer också att lägga på ROT-arbeten.

– Här ser vi att mycket av materialkostnader omvandlas till arbete, säger Svensson.

Det är endast ersättning för arbete som är avdragsgillt, enligt ROT-reglerna. Att veta skillnaden mellan materialkostnad och arbetskostnad kan vara svårt för en privatperson. Verket kommer dock att sikta in sig i första hand på företagen som utför jobben.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

" Eleverna måste blandas i skolan – dagens segregation är olaglig

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Återigen uppmärksammas skolsegregationen. Det finns grundskolor där bara hälften av eleverna blir behöriga till gymnasiet och där nästan inte en enda elev har svenska som modersmål. Hur kan det tillåtas? Och fortgå år efter år utan att något händer? Visst, att lösa den växande segregationen i vårt samhälle är inte enkelt. Den grundläggande orsaken är de ekonomiska klyftor som stadigt växt under flera decennier. De leder till en stenhård boendesegregation som tar lång tid att åtgärda.

Men det är nu ungdomar drabbas om de föds i fel stadsdelar och av fel föräldrar. Det handlar i grunden om att vi måste ta talet om alla människors lika värde på allvar. Då kan vi inte acceptera den nuvarande segregeringens ordning som så uppenbart missgynnar många barn och ungdomar. Att det trots denna segregation finns lokala exempel på skolor som når goda resultat ändrar inte på den grundläggande orättvisan. Något måste göras nu och lösningen är helt enkelt att vi tar våra grundlagar och skollagar på allvar.

Enligt grundlagens fjärde paragraf ska hänsyn tas "till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt möjligt." Sker det med den nuvarande ordningen och uppvägs "skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen"? Nej, alla är nog överens om att dagens skolverklighet dåligt stämmer överens med grundlagens intentioner. Även läroplanen för grundskolan (Lgr 11) slår fast den etiska grunden om alla människors lika värde. I skolan ska ingen elev "utsättas för

diskriminering" och alla ska kunna "leva sig in i andras villkor och värderingar". Men i ett Sverige med skolor där nästan inga elever har svenska som modersmål kan jag inte finna annat än att någon form av diskriminering är för handen. Det är ju inget fritt val som lett fram till denna situation. Vi har fått en skola där ungdomar med olika social bakgrund effektivt separeras från varandra. Detta strider uppenbart mot läroplanens önskan om att skolan ska vara en "social och kulturell mötesplats" för våra ungdomar.

Mitt förslag är nu att vi följer lagen. Det är helt enkelt i fortsättningen olagligt att driva skolor som inte lever upp till vad våra lagar stipulerar. I alla kommuner och utbildningsförvaltningar måste en självklar utgångspunkt vara att se till att alla skolor och klasser är blandade, kommunala skolor och friskolor, vilket är en förutsättning för en likvärdig skola. Detta kan lösas på flera olika sätt. Holstebro i Danmark och Nyköping i Sverige är två intressanta exempel.

Båda kommunerna har haft det gemensamt att skolornas elevsammansättning varit mycket segregerad. Rektorer, politiker och föräldrar kom efter viss diskussion fram till det självklara, kan man tycka, att alla elever skulle gynnas av att skolor och klasser blandades. I Holstebro togs beslut att lägga ned två av skolorna, men de tre som var kvar skulle blandas och i ingen skola skulle andelen invandrarelever överstiga 20 procent. I Nyköping beslutades att slå samman fyra högstadier till en stor skola i två byggnader, men där alla klasser skulle blandas utifrån social bakgrund, härkomst och kön. Ett avgörande problem kvarstår dock så länge det finns friskolor som lever på att locka till sig resursstarka elever med inhemsk bakgrund och det problemet är större i Sverige än i Danmark.

Per Sundgren, ordförande för stiftelsen Jämlikhetsfonden "

”Orättvisor måste bekämpas”

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

”Monica Amante är stolt över att Fi var med och lyfte fram det antirasistiska perspektivet i svensk politik. ”Men vi kan inte sätta oss ner och vara nöjda. Vi måste kämpa varje dag.”

Monica Amante var med och grundade Feministiskt initiativ. Hon var en av de första fem talespersonerna, satt med i styrelsen under flera år och var med och utformade partiprogrammet.

De första åren kunde hon ägna sig åt partiarbete nästan hur mycket som helst, men sedan hon fick sina barn prioriterar hon dem.

– Jag älskar att hänga med dem, och göra det de tycker om att göra. Jag har blivit ganska bra på tv-spel ...

Men hon är fortfarande medlem i partiet. Trots att Gudrun Schyman har lämnat partiledarposten och valresultatet 2018 var dystert, så tror Monica Amante att Fi kommer att ställa upp i nästa riksdagsval.

– Ja, det tror jag absolut. Jag tror att mycket kommer att behöva göras för att vi ska klara av att komma in, men vi är ju vana vid att arbeta i motvind.

Monica Amante växte upp i Filippinerna och kom till Sverige när hon var 12 tillsammans med sin svenska pappa, sin filippinska mamma, sin lillebror och mormor. Året var 1991.

Men Monica Amante var inte sugen på att lämna det sociala sammanhanget i Quezon City en bit utanför Manilla. Där fanns hennes skola, kusinerna och vännerna. Dessutom kunde hon bara tre saker på svenska: säga ”tack” och ”hej” och sjunga ”Här kommer Pippi Långstrump”.

Det kommer man ju en liten bit på, men inte så långt ...

– I början vägrade jag att prata svenska, det var min protest. Men efter ett halvår förstod jag allt mina klasskamrater sade. Jag insåg att antingen går jag omkring och är bitter, eller så försöker jag leva mitt liv här och blir en del av det här samhället.

Så plötsligt en dag började hon prata med sina vänner på flytande svenska. Liksom i förbifarten. De såg helt chockade ut. ”Va, har du förstått?” Några skrattade, andra var förfärade. Allt det de sagt hade inte varit särskilt snällt.

– Men jag sade att jag förstod: ”Ni menade säkert inget illa. Folk betar sig ofta illa mot andra som är lite annorlunda.”

Hur kom det sig att du redan såg de strukturerna?

– Jag pratade väldigt mycket med min mamma och min mormor om det. Min mormor var en väldigt klok person som hade en bra antirasistisk analys av samhället, även om hon inte kallade det för det. Det var hennes egna tankar och värderingar om hur världen ser ut. Kommer du ihåg någonting som du lärde dig av din mormor?

– Det jag lärde mig av min mormor är ju också det som driver mig, och det är att finns det orättvisor så ska man bekämpa dem.

– Och något både mormor och mamma hade erfarenhet av var att i koloniserade länder är det vanligt att även de som utsätts för rasismen till slut införlivar dessa tankar i sig själva.

Så mormor och mamma inpräntade i Monicas huvud: ”Du ska inte tro på det de säger när de vill få dig att framstå som att du är sämre än de. Du är lika bra!”

– Men de var realistiska, så de sade också att ”du kommer att få kämpa mycket hårdare än vita människor, för att få samma sak som dem. Du kommer att behöva bevisa dig själv hela tiden”. Det är det som har drivit mig i mitt politiska arbete och min aktivism.

Fjorton år efter att Monica Amante kom till Sverige, var hon med och startade ett nytt parti. Feministiskt initiativ presenterades för medierna

2005, drygt ett år innan de ställde upp i riksdagsvalet för första gången.

När Monica Amante besökte den då "hemliga" förtruppen till partiet steg hon in i ett rum fyllt av kvinnor med gemensam bakgrund: vita, medelklass, heterosexuella. Monica och hennes kompis tyckte att representationen måste vidgas.

– Både den antirasistiska rörelsen och hbtq-rörelsen borde finnas med. Alla är ju inte likadana, eller lever under samma förtryck bara för att de är kvinnor. Om man bortser från de olikheterna så blir det ingen riktig jämlikhet.

Antirasisterna och hbtq-företrädarna mötte starkt motstånd i början och anklagades för att splittra, medan de själva menade att det handlade om att fördjupa.

– Vi ville försöka se saker ur flera olika synvinklar, och hur olika strukturer i vårt samhälle samverkar för att skapa privilegier för vissa och marginalisering för andra.

Ingrid Borggren

ingrid.borggren@dn.se "

"Monica Amante.

Gratuleras till: Fyller 40 år den 13 februari 2019.

Gör: Facklig rådgivare på fackförbundet Unionen där hon just nu arbetar med nätverket Schyst resande.

Familj i Sverige: Barnen Isabella, 11 år, och Nelson, 4,5 år, partnern Kristiina och hennes tre barn. Mamma och hennes sambo, två bröder med familjer, moster och kusin med familj.

Så firar jag: Med familjen och närmaste vännerna.

Utbildning: Statsvetare, kriminolog och genusvetare i grunden. "Jag har pusslat ihop min utbildning själv. Och jag har pluggat arbetsrätt." På fritiden: "Umgås med mina barn. Det viktigaste är att de är glada och trygga."

På nattduksbordet: "Min sons astmasprej och ibland någon novell. "

" Så påverkar skolkompisarna elevernas val till gymnasiet

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Just nu söker över hundra tusen niondeklassare till gymnasieskolan. Hur mycket påverkas eleverna av sina kompisar? Det har forskaren Erik Rosenqvist tittat på i en ny studie.

Många i elevernas omgivning har åsikter och kommer med välmenande råd. Sociologen Erik Rosenqvist har i en färsk avhandling tittat på hur elever i nian låter sig påverkas av sina skolkamrater när de väljer utbildning till gymnasiet.

Den grupp som tycks ha störst benägenhet att anpassa sig till sina skolkamrater när de söker till gymnasiet är elever med medelbetyg, visar studien.

– För den gruppen är valet om man ska fortsätta på ett studieförberedande eller yrkesförberedande program inte lika självklart som för andra grupper, säger Erik Rosenqvist.

– De högpresterande eleverna blir inte lika påverkade av sina skolkamrater. För dem är det mer naturligt att välja ett studieförberedande program, säger Erik Rosenqvist.

I sin forskning har Erik Rosenqvist kunnat se att niondeklassare påverkas av sina kompisar på två olika sätt. Antingen blir de benägna att göra ett liknande gymnasieval som sina mer ambitiösa kamrater och då välja ett studieförberedande program. eller så kan de bli avskräckta ifrån att göra ett ambitiöst gymnasieval – ifall de har många kamrater som har högre betyg än vad de själva har.

En ytterligare mekanism handlar om hur man som elev värderar sina egna prestationer.

– Har man många högpresterande kamrater runt omkring sig tenderar man att värdera sina egna prestationer lägre. Om du haft lite mindre presterande elever omkring dig så hade du nog varit mer nöjd med dina egna prestationer. Det har alltså en avskräckande effekt att gå med många som är väldigt ambitiösa och duktiga, säger Erik Rosenqvist.

Flickor tenderar att påverkas mer av andra flickor och pojkar tycks påverkas mer av andra pojkar, åtminstone när man väljer liknande utbildningar.

– Men sedan tenderar flickor att bli lite mer påverkade än pojkar av betygen runt omkring sig. Det har nog att göra med att tjejer oftare förväntas vara högpresterande. Om de då har många högpresterande runt sig så är risken större att de också vill vara högpresterande, för att upprätthålla bilden av en högpresterande duktig tjej.

I studien har Erik Rosenqvist också tittat på hur elevernas studieval påverkar i vilken mån de fortsätter på utbildningen som de kommit in på.

– Där ser jag att elever är mer benägna att lämna naturprogram om det var väldigt många som sökte natur i deras högstadieskola. Det finns något slags grupptryckseffekt som gör att man till viss del gör som andra i nian. Det kan ha effekten att vissa sedan ångrar sig. Det faller sig ganska naturligt utifrån tidigare studier att man påverkas av det man har runt omkring sig, säger han.

Erik Rosenqvist har också tittat på sannolikheten att eleverna som väljer konstypiska utbildningar, det vill säga väljer en utbildning som är dominerad av det egna könet eller det motsatta könet, väljer att fullfölja utbildningen eller inte.

För att kunna sortera bort socioekonomiska faktorer, som föräldrarnas utbildningsnivå, eller vad man bor i för typ av område, har Erik Rosenqvist jämfört syskon som sökt på olika sätt

– Då ser jag att flickor som väljer en mansdominerad utbildning är mycket mer benägna att lämna den utbildningen. Ett sådant samband hittar jag inte för pojkar som väljer en kvinnodominerad utbildning, säger han.

Det kan innebära att tjejer som väljer en utbildning med mest killar blir mer utsatta än vad killar blir på en utbildning som domineras av tjejer.

– Sådana effekter kan man se även i arbetslivet. Forskning visar till exempel att män i kvinnodominerade yrken tenderar att premieras jämfört med kvinnor i det yrket.

Det är framför allt yrkesprogrammen som tenderar att få en ganska ojämn sammansättning av killar och tjejer. I program som vård och omsorg, barn, hälsa, fordon, bygg- och anläggning eller industriteknik märks det särskilt tydligt.

På de högskoleförberedande programmen är det mer jämnt fördelat mellan pojkar och flickor. Naturprogrammet är till exempel den kanske mest könsbalanserade utbildningen, vilket är ganska unikt för Sverige om man jämför med andra länder.

Men det finns undantag även bland de högskoleförberedande programmen. Till exempel humanistiska programmet eller samhällsbeteende, som båda domineras av tjejer. Medan till exempel teknikprogrammet domineras av killar.

I studien har Erik Rosenqvist också tittat på hur en förändring av sammansättningen av elever på gymnasieskolor påverkar elevers skolval. I början av 2000-talet övergav till exempel Stockholms kommun närhetsprincipen vid antagningen till sina gymnasieskolor. I stället var det enbart betygen som skulle avgöra vilka som kom in.

– När alla högt presterande elever fick välja vilken skola de ville gå i så ledde det till uppkomsten av elitskolor i Stockholms innerstad.

Väldigt många av mina skolkamrater började till exempel på Södra latin 1999. Året efter var det mycket färre elever på Södermalm som

kunde börja där. I stället var det framför allt högpresterande, främst tjejer, från andra delar av Stockholm som kom in där.

Förändringen innebar även att andra delar av Stockholms gymnasieskolor tappade en stor del av sina elevunderlag med mer ambitiösa och högpresterande elever.

Ett argument för antagningsförändringen var att bryta boendesegregationen. Det vill säga att inte enbart elever från välbeställda innerstaden skulle ha naturligt tillträde till dessa skolor. För de mest medvetna föräldrarna och studenterna har det naturligtvis funnits vägar runt närhetsprincipen även tidigare, menar Erik Rosenqvist. Man kanske skrev sig hos en släkting nära den skola där man ville gå, till exempel.

– Studien visar också att de mest högpresterande eleverna efter den antagningsreformen blev mer benägna att söka till prestigeutbildningar som läkare eller ingenjör inom två år efter gymnasiet.

Vad tror du det beror på?

– Den avskräckande effekten av att gå med andra högpresterande verkar vara mycket mindre än att man blir sporrad av andra duktiga elever, säger Erik Rosenqvist.

Det handlar nog om vilken information och vilka möjligheter man exponeras för i skolan, menar han. För en person som kommer från ett område där få har varit studiemotiverade och som sedan hamnar i en skola där många är högpresterande ligger det närmare till hands att sedan söka en prestigeutbildning.

– Chansen för det hade nog varit mycket mindre om eleven gick i en skola med lågpresterande elever.

Hur du något råd till niorna inför gymnasievalet?

– Prata med kompisar för att få information och inspiration men välj sedan den utbildning du själv tycker passar dig själv bäst. Vad är du själv intresserad av? Satsa på en utbildning som inte stänger så många dörrar för framtiden.

– Studievägledarna har en viktig roll i att balansera socialiseringseffekterna av kamrater. Kamrateffekterna är inte av ondo, men inte per definition av godo heller.

Hur ser du på föräldrarnas roll?

– Jag tror inte på att peka med hela handen. Lyssna på era barn och ge dem så mycket information som ni själva har. Det är föräldrarnas roll. Sedan har skolan en balanserande roll för föräldrarnas inflytande.

Hans Arbman

hans.arbman@dn.se "

"Fakta. Studien

Erik Rosenqvist disputerade strax före jul vid Stockholms universitet med sin avhandling i sociologi "Social influence and educational decisions: Studies on peer influence in secondary education".

Studien bygger på statistik över ansökningsregistret till gymnasiet och niondeklassares avgångsbetyg.

I studien ingår alla svenska elever som gick ut nian mellan 1998 och 2010 och som sökte till ett yrkesförberedande eller studieförberedande program samma år som de lämnade grundskolan.

I studien har Erik Rosenqvist även kontrollerat för en mängd faktorer som föräldrarnas inkomst och utbildning, om eleverna bor i ett rikt eller fattigt område samt om eleverna har föräldrar födda i Sverige eller utomlands. "

" Public service utsätts allt oftare för hot – kräver flera miljoner extra i anslag

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Hot mot journalister, misstänkta pulverbrev och riktade it-attacker. SVT tvingas hantera 35 säkerhetsincidenter per dag – och SR lade förra året 33 miljoner kronor på säkerhet. På grund av riskerna vill public service-bolagen nu ha större resurser.

Januari, 2017. SVT och SR i Göteborg utryms efter att ett brev, innehållande ett skrivet hot och ett okänt pulver, skickats till reportern Janne Josefsson.

Juni, 2018. En reporter på SVT blir påhoppad av en okänd man när han väntar på tåget i Västerås. Mannen slår honom lätt över bröstet med knuten näve.

Januari, 2019. Sju maskerade personer tränger sig in på SVT:s -redaktion i Helsingborg för att "skapa publicitet för ett budskap". Händelserna är exempel på öppet uppmärksammade säkerhetsincidenter som de senaste åren drabbat SVT. Men enligt bolaget är problemen större än så: företaget, sändningar och journalister är i dag i allt högre grad "en måltavla för en lång rad aktörer".

Den bilden lyfter SVT fram i det budgetunderlag för perioden 2020–2025 som den 1 februari lades fram för regeringen. Enligt dokumentet tvingas bolaget i nuläget hantera cirka 35 säkerhetsincidenter per dag. – Antalet säkerhetsincidenter har ökat väldigt kraftigt de senaste åren. Det kan vara alltifrån ett allvarligt hot i sociala medier mot en av våra

medarbetare, det kan vara fysiska hot, it-attacker eller delar som riktas direkt mot vår beredskapsroll, säger Hanna Stjärne, vd på SVT.

Hon berättar, utan att nämna exakta siffror, att bolagets kostnader för säkerhet har ökat kraftigt. 2018 var utgifterna fyra gånger så höga som 2014, enligt Hanna Stjärne.

– Vi kan se att hoten mot journalister över tid också riktats mot enskilda personer eller programledare, och kostnaderna för personskydd har ökat. Vi polisanmäler så mycket vi bara hinner av det här, säger Hanna Stjärne.

Hon tar även upp bolagets roll som en del av totalförsvaret, i en tid då Sveriges säkerhetsläge anses ha försämrats. SVT skriver att bolaget arbetar med att lägga om sin beredskapsplanering "för att bättre svara mot den nya tidens hot".

I ett tidigare underlag till den parlamentariska public servicekommittén har SVT bedömt att utgifterna framöver kommer vara mellan 30 och 70 miljoner kronor högre än dagens nivå för att hantera säkerheten och bolagets beredskap i möjliga krislägen.

– En ledstjärna som vi utgår från just nu är att vi ständigt befinner oss i ett lågintensivt beredskapsläge, och vi måste kunna vara beredda att steppa upp, säger Hanna Stjärne och fortsätter:

– Mediepolitiken måste vara mer digitalt inriktad. Vid ett angrepp på Sverige kommer det finnas en vilja att underminera samhällsfunktionerna, och en del av det är givetvis medierna. Det måste också en mediepolitik hantera och vårt behov handlar mycket om ett stärkt digitalt skydd.

Även Sveriges Radio (SR) pekar på säkerheten som en viktig del när man presenterar sitt budgetunderlag för tillståndspanoriet för 2020–2025. Kostnaderna för säkerhet uppges ha ökat "dramatiskt" de senaste åren: förra året var utgifterna på det området 33 miljoner kronor. Det är tre gånger mer än för åtta år sedan, uppger Thomas -Rotermund, säkerhetschef på SR.

– Det är kostnader för alltifrån skalskydd till insatser när någon blir hotad. Exempelvis kan vi behöva flytta familjer till hotell när det finns risker om de stannar i hemmet. Ofta handlar det om reaktioner på vad journalisterna rapporterar eller granskar i sitt arbete, säger han. Radiobolaget ser inga tecken på att kostnaderna för säkerhet kommer att minska – snarare tvärtom.

– Det har ökat stadigt alla år som jag har varit ansvarig och med tanke på att det digitala användandet ökar finns det inget som pekar på en annorlunda trend. Vi har samtidigt vår roll i totalförsvaret och hela samhället börjar ta höjd för kriser av olika slag. Det finns ett behov av att rusta även där, säger Thomas Rotermund.

Enligt Rotermund är så kallade ddos-attacker, riktade digitala överbelastningsattacker, vanligt förekommande.

– Det är vi utsatta för nästan dagligen, även om de inte är allvarliga. På samma sätt är vi också utsatta för försök till intrång med skadlig kod. Han betonar att när man tvingas lägga pengar på säkerhet sker det alltid på bekostnad av något annat.

– Det vi vill helst av allt vill göra är så klart att ha ett så bra utbud och innehåll som möjligt, säger Thomas Rotermund.

Utöver önskemålet att höja tilldelningen av medel med 100 miljoner för att bland annat klara det lokala uppdraget och beredskapskravet, vill SR också ha ytterligare 230 miljoner under 2020 för två engångssatsningar.

Dels 30 miljoner för att höja den digitala redundansen, något som bland annat ska stärka förmågan att få ut samhällsinformation digitalt i krislägen. Dels 200 miljoner kronor för satsningen på det som kallas ”Next generation” – en teknik för att lättare kunna flytta sändningarna ut från radiohusen.

”Vid exempelvis ett hot mot någon av företagets lokaler skulle det vara enkelt att flytta ut hela verksamheten och i princip sända var som helst ifrån”, skriver SR i budgetunderlaget.

Maria Norbäck, medieforskare vid Göteborgs universitet, överraskas inte av att public service-bolagen pekar på vikten av säkerhetsfrågorna i det framtida arbetet. Hon menar att det ligger i linje med den trend som hela medielandskapet kan se: att hot och hat mot journalister ökar.

– För alla mediebolag blir det här en allt viktigare kostnadspost som man måste arbeta mer aktivt med. Det handlar dels om arbetsmiljö, dels om en direkt koppling till hotet mot demokratin, att man försöker tysta journalister, forskare eller politiker, säger Maria Norbäck. Hon tror att de behov som bolagen ger uttryck för, om att det krävs ökade resurser till säkerhet, är väl underbyggda.

– Som medieforskare tycker jag att hoten mot journalister är en allvarlig och alarmerande trend. Det finns fog att vara oroad, säger Maria Norbäck.

Samtidigt ser hon att möjligheterna för public service-bolagen att få gensvar på alla sina krav i budgetunderlagen, som alltid, är begränsade.

– Generellt vill ju alla alltid göra mer. Det ingår i spelet på något sätt, oavsett om det är SVT, BBC eller NRK. Sedan är det politikernas sak att skala och förhandla. Det är så spelet fungerar, precis som i andra offentliga verksamheter.

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se

"Utbildningsradion.

Även UR tar upp säkerheten i sitt budgetunderlag. Bolaget skriver: ”Ett justerat beredskapsuppdrag i sändningstillståndet kommer att leda till ökade kostnader för UR vad gäller säkerhet och beredskap. Om beredskapsuppdraget föreslås omfatta både fredstida krissituationer och situationer med höjd beredskap, inklusive utbildningar och övningar med personal, får det konsekvenser för UR:s säkerhets- och beredskapsplanering.”

" Naser har suttit i förvar i över ett år

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

21-årige Naser satt i förvar sammanlagt över 13 månader. Enligt Migrationsverket ska maxgränsen för att sitta inlåst vara ett år, men polisen tolkar lagen annorlunda. – Det skapar en rättsosäkerhet, säger Niclas Axelsson, rättslig expert på Migrationsverket.

När DN träffar Naser i början av februari kämpar han för att hålla koncentrationen uppe. Han sitter i det skarpa lysrörsljuset i besöksrummet på Migrationsverkets förvar i Märsta och berättar om sin tid i Sverige.

Naser sökte asyl i Sverige 2015. Han berättar att han är född i Afghanistan, men uppvuxen i Pakistan. Precis som många andra i hans situation dröjde svaret om asyl och han hann börja skolan och skaffa sig ett nätverk i Sverige innan det slutgiltiga avslaget kom.

Efter att Migrationsverket kallat Naser till samtal två gånger utan att han dykt upp lämnades hans ärende över till polisen eftersom han inte ansågs samarbeta. Själv säger Naser att han bara fick en kallelse och att anledningen till att han inte kom på mötet var att han inte hade råd med SL-kort.

I september 2017 sattes han i Migrationsverkets låsta förvar i Märsta. Sedan dess har Naser flyttats runt mellan fyra av Sveriges fem förvar. Han har varit i Märsta, Flen, Åstorp, Flen igen, Kålleröd, sedan Märsta ännu en gång. Sammanlagt har han suttit i förvar i över 13 månader.

– När man är inlåst kan man inte göra någonting, då lever bara kroppen, inte hjärnan. Jag är trött hela tiden, kan inte sova och inte koncentrera mig, säger han.

Det finns ingenting att göra på förvaret, säger Naser. Ibland spelar han datorspel, ibland tar han några varv i lokalerna, går från rum till rum,

fram och tillbaka. Han undviker att vara ute på rastgården eftersom han inte vill riskera att hamna i något bråk och bli skickad till isoleringen.

I augusti förra året, efter att ha suttit inlåst i nästan ett år, blev han tillfälligt släppt och skulle i stället anmäla sig regelbundet hos polisen, så kallad uppsikt.

Någon månad senare, när han anmälde sig hos polisen, blev han förd till häkte och så småningom till ett flyg som tog honom till Afghanistan. Men han kom inte längre än till Kabuls flygplats.

Naser har de senaste åren haft hjärtproblem, ont i muskler och fått diagnosen posttraumatiskt stress-syndrom. Han har läkarintyg som bekräftar blåsljud på hjärtat och svår d-vitaminbrist. På flygplatsen i Kabul säger Naser att han fick frågan om hur han mårde och att han berättade att det inte var bra.

– De sa att de inte kunde ge mig den hjälp jag behövde i Afghanistan, säger han.

Naser fick sätta sig på planet igen och åka tillbaka till Sverige.

Väl i Sverige sattes han åter på förvaret i Märsta. Polisen konstaterade att Naser tidigare varit släppt från förvaret och ställd under uppsikt – vilken han skött, men att han ändå borde hållas i förvar eftersom man anser att risken är stor att han skulle avvika annars.

Enligt Migrationsverkets regler kan en person som Naser, som inte ska utvisas på grund av brott, sitta i förvar i högst ett år. Då räknas den sammanlagda tiden i förvar, även om man som Naser varit släppt under uppsikt en tid emellan.

Det är en tolkning myndigheten gör av utlänningslagen, där tolv månader nämns som gräns, utifrån ett EU-direktiv. Men polisen ser delvis annorlunda på saken. De anser nämligen, till skillnad från Migrationsverket, att man efter en misslyckad utvisning ska nollställa tiden och börja räkna från början.

– Vi har gjort vår tolkning och haft en diskussion med Migrationsverket när vi gjorde den. Den bygger på att det står i utlänningslagen att ett beslut är verkställt om man lämnar landet, säger Per Löwenberg, gruppchef vid gränspolisén.

Han säger att ärenden som Nasers är sällsynta, men att han välkomnar en prövning i domstol för att klargöra vilken tolkning av lagen som ska gälla.

Niclas Axelsson är rättslig expert på Migrationsverket och även han säger att Nasers fall är ovanligt, men att de olika myndigheternas tolkning av tiden i förvar kan slå hårt mot den enskilde.

– Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det olyckligt att det skiljer sig åt. Men det är lite så det funkar med lagstiftningen, att den är så pass öppen att man kan tolka den olika.

Niclas Axelsson och Per Löwenberg är överens om att placera någon i förvar och på så vis frihetsberöva personen är tung myndighetsutövning som ska hanteras med respekt. Axelsson efterlyser förtydligande lagstiftning eller vägledning i praxis.

– Vi har två myndigheter som fattar olika beslut i samma ärenden och även om båda har tagit fram interna riktlinjer för att skapa en ökad rättssäkerhet och kan ha fog för sina bedömningar, gör avsaknaden av tydligare lagtext eller praxis att det ändå skapas en rättsosäkerhet. Charlotta Lagnander är Nasers advokat och ser allvarligt på att myndigheterna tolkar lagen olika.

– Jag tycker det är anmärkningsvärt att två myndigheter som arbetar med samma sak har olika tolkning av tidsgränsen. Det leder till att det på förvaret finns två grupper av förvarstagna, några där man gör tillämpningen för Migrationsverket och några som går på polisens linje.

Hon anser att polisens skäl att hålla Naser i förvar är tveksamma, bland annat eftersom han tidigare visat att han klarat att hållas under

uppsikt. Naser har med Lagnanders hjälp överklagat polisens beslut om förvar och inväntar domstolens beslut.

Naser själv förstår att man måste åka tillbaka efter beslut om utvisning och att reglerna är sådana att man kan sättas i förvar.

– Men man borde bli släppt om inte landet tar emot en, eller efter att man suttit ett år, säger han.

Naser har också fått reda på att en ny resa till Afghanistan är beställd, men har inte fått veta när. Eftersom han inte vuxit upp i Afghanistan eller känner till landet säger han att han kommer försöka ta sig till Pakistan efter utvisningen. Men eftersom han blivit så svag är han orolig för hur han ska klara det hårda livet som väntar honom där.

– Jag kommer inte orka leva i Afghanistan eller Pakistan. Det värsta just nu är att inte veta vad som ska hända med mig. Det gör jätteont. Några dagar efter att DN träffat Naser kommer beslutet från domstolen. Där beslutas att Naser omedelbart ska släppas från förvaret och i stället ställas under uppsikt – bland annat eftersom han skött den tidigare uppsikten och samarbetat under utvisningsförsöket. Däremot går domstolen på polisens linje i frågan om hur ettårsregeln ska tolkas. Domen är dock inte vägledande.

Amanda Lindholm

amanda.lindholm@dn.se"

"Fakta. Migrationsverkets förvar

Förra året avslutades 3 931 vistelser i Sveriges fem förvar.

En person placeras i Migrationsverkets låsta förvar i första hand för att finnas tillgänglig inför en utvisning. Det finns även möjlighet att ta personer i förvar vars identitet eller tillstånd att vistas i landet är oklar. Skäl för att sätta någon i förvar kan vara att personen håller eller tidigare har hållit sig undan kontakt med myndigheter, medvetet lämnat oriktiga uppgifter eller dömts till utvisning på grund av brott.

Trots att Migrationsverket bedriver förvarsverksamheten är det ofta polisen som fattar beslut om att sätta och hålla kvar någon i förvar. Maxtiden en person kan hållas i förvar är ett år. För de som har utvisningsbeslut på grund av brott finns det ingen tidsbegränsning. Just nu finns det 417 förvarsplatser i Sverige. Varje förvarsplats kostade drygt en och en halv miljon 2017, enligt Migrationsverkets redovisning. "

" Starbrink ställdes till svars för bristen på vårdplatser

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Regionens sjukhus knäar av akut vårdplatsbrist och brist på sjuksköterskor. Men minskningen av vårdplatser är del av en planerad utveckling, där patienter i mindre grad ska vårdas på sjukhus, enligt finansregionrådet.– Stockholm går före och vi måste hålla fast vid förändringsarbetet, sade regionrådet Irene Svenonius (M) i fullmäktigedebatten på tisdagen.

Landets näst största folkvalda församling har omvandlats från landsting till region när de förtroendevalda samlades på tisdagen. Socialdemokraten Talla Alkurdi lyfte under interpellationsdebatten en fråga om överbeläggningar på sjukhusen – riktat till sjukvårdsregionrådet Anna Starbrink (L). I interpellationen påpekas det att Karolinska universitetssjukhuset har en beläggningsgrad på 110,8 procent.

– Vilka åtgärder avser du vidta i syfte att minska överbeläggningarna på sjukhusen? frågade Talla Alkurdi.

Vänsterpartisten Mehdi Oguzoy lyfte det orimliga i att patienter med behov av viss specialistvård måste läggas in på en helt felaktig plats på grund av bristen på vårdplatser.

– Vi har nått en smärtgräns här! Jag tror inte att Anna Starbrink, eller ni andra i majoriteten, skulle lämna in er BMV på en Volvoverkstad, sade Mehdi Oguzoy.

Anna Starbrink sade att det pågår en ständig kamp för att få fram fler vårdplatser.

– Men för att nämna något positivt så ökar antalet vårdplatser i avancerad sjukvård i hemmet (Asih), och vi ser också en kraftig ökning av platser i geriatriken.

Oguzoy konstaterade att vårdplatsbristen och de många överbeläggningarna är ett faktum trots utbyggnaden av närakuter och vårdplatser utanför sjukhusen.

– Den här vårdplatsbristen drabbar hela vårdkedjan – och patienter har till och med dött. Ni måste skjuta till mer pengar, ni måste agera nu! sade Mehdi Oguzoy.

Den styrande majoriteten lyfte samtidigt den pågående omställningen av regionens sjukvård där syftet är att färre ska söka vård på sjukhus.

– Vi har en bred uppslutning bakom den utvecklingen och Region Stockholm går före och visar vägen. Vi måste hålla fast vid det förändringsarbete som pågår, så att fler får del av den nära vården. Vi har öppnat nio närakuter som avlastar, sade Irene Svenonius.

Karolinskas miljardunderskott var en av frågorna som dominerade frågestunden, då ledamöterna ställer frågor i aktuella ämnen till de styrande regionråden.

Paradoxen att Karolinska ska spara 400 tjänster samtidigt som sjukhuset knäar svårt av brist på personal och vårdplatser uppmärksammades av flera ledamöter.

– Jag har förståelse för medarbetarnas oro. Men jag uppfattar att styrelsen arbetar med detta nu, och i det ställningstagande som gjorts är man tydlig med att värna vården för patienterna. Det är 400 tjänster på 16 000 anställda – jag har tillförsikt om att det kan klaras med naturliga avgångar, sade Svenonius.

Jens Sjöström (S) frågade trafikregionrådet Kristoffer Tamsons (M) om han anser att SL:s beredskap för vinterväder är tillräckligt god efter att de senaste veckorna varit minst sagt prövande för regionens kollektivtrafikresenärer.

– Svaret är nej, och jag återkommer ofta till att vi måste bygga vårt trafiksystem med bättre redundans. Men jag vill också vara en nagel i ögat på att andra tar sitt ansvar, svarade Kristoffer Tamsons.

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se "

" Mutanklagad man bakom svensk spelsajt

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

- **Ett 60-tal europeiska spelbolag har nu fått svensk licens för sina nätkasinon.**
- **Ny lagstiftning ger en hittills oöverträffad insyn i vilka som tjänar pengar på svenskarnas spelande.**
- **Bakom ett av bolagen hittar DN en maltesisk affärsman som hamnat i centrum i en stor journalistgranskning om korruption.**

Sedan årsskiftet är utländska spelbolag tvungna att söka licens hos den svenska Spelinspektionen om de vill bedriva verksamhet riktad mot spelare i Sverige. Myndigheten prövar om bolagen lever upp till de svenska kraven på bland annat spelansvar, penningtvättsreglering och ekonomisk redovisning. Även ägarna och bolagsledare ska granskas av myndigheten som bedömer om de är lämpliga.

Hittills har alla som sökt också fått licens.

DN:s genomgång av 67 bolag som beviljats licens visar att 51 av dem är registrerade på Malta. Företagen kan driva flera olika spelsajter under en och samma licens.

Många av de Maltabaserade spelbolagen har avancerade ägarupplägg med många olika bolag. Vem som i slutändan kammar hem de svenska spelarnas pengar har i åtskilliga fall varit okänt för allmänheten – fram till nu.

I och med att den nya svenska spellagstiftningen trädde i kraft efter årsskiftet finns nu en helt ny insyn i spelbolagen och deras ägare. Trots att bolagen begärt att myndigheten ska hemlighålla bolagsstrukturer och de angivna ägarna är uppgifterna i flera fall offentliga.

Bland bolagen finns L&L Europe Limited på Malta, som har beviljats svensk licens att bedriva onlinespel på 14 olika sajter med kasinospel som roulette, blackjack och poker.

DN kan nu avslöja att en av ägarna bakom bolaget är den maltesiske företagaren Yorgen Fenech. Han är helt okänd i Sverige, men på Malta är han en omskriven fastighetsägare.

Daphne Caruana Galizia var en del i det internationella nätverk av journalister som granskade materialet i läckan som fick namnet "Panama papers". Genom läckan undersökte hon bland annat miljardaffären bakom byggandet av ett stort kraftverk på Malta. I de läckta dokumenten kunde hon se hur premiärministerns stabschef och dåvarande energiministern båda öppnat konton i Panama. I registreringshandlingarna angavs att deras konton i huvudsak skulle få intäkter från ett och samma bolag – 17 Black, i Dubai.

Daphne Caruana Galizia misstänkte att det var ett sätt att slussa mutor till toppolitikerna, och skrev om det på sin blogg, men lyckades aldrig avslöja vem som stod bakom bolaget 17 Black innan hon mördades av en bilbomb i oktober 2017.

Ett journalistnätverk med redaktioner från hela världen, bland annat nyhetsbyrån Reuters, har fortsatt hennes undersökande arbete. Den 9 november 2018 avslöjade de, med stöd från både myndighets- och bankkällor, den hemliga ägaren bakom 17 Black.

Enligt Reuters är det affärsmannen och kasinoägaren Yorgen Fenech på Malta. Hans familjeföretag Tumas Group är en av landets största koncerner, och han ingick också i den grupp företagare som vann upphandlingen om att bygga det omtalade kraftverket på Malta.

Yorgen Fenech har själv inte kommenterat sin roll i 17 Black och han förnekar alla anklagelser om korruption. Bolaget utreds enligt uppgifter i maltesisk press av polisen, men inga formella misstankar är riktade mot Yorgen Fenech. Han är inte heller anklagad för att ha varit inblandad i mordet på Daphne Caruana Galizia.

Däremot har en av de misstänkta mördarna, enligt en parallell polisutredning om penningtvätt, spelat för miljonbelopp på bland annat Yorgen Fenechs kasinon på Malta.

DN:s uppgifter om att Yorgen Fenech även äger spelbolag utanför Malta har fram till nu varit helt okända. Trots att hans affärer granskats av både maltesiska och internationella redaktioner har hans ägande i L&L Europe Limited kunnat hemlighållas.

DN kan ändå spåra bolaget till Yorgen Fenech med hjälp av uppgifter som nu registrerats hos Spelinspektionen, och som bolaget begärt ska hemlighållas. Även en av de andra delägarna har direkta band till Yorgen Fenech och är chef för flera bolag kopplade till Tumas Group. Yorgen Fenech bekräftar via mejl att han är en av ägarna bakom bolaget som nu ska slå sig in på den svenska spelmarknaden och uppger att det är en privat investering sedan flera år tillbaka, vid sidan av det stora familjeföretaget Tumas Group.

Han kallar de tidigare avslöjandena om 17 Black för spekulationer som saknar bevis, och han vill varken bekräfta eller dementera påståendena om att det är han som står bakom det korruptionsanklagade bolaget.

– För att vara väldigt tydlig, jag har aldrig blivit förhörd eller fått förfrågan om att bli förhörd av polisen eller någon annan rättsvårdande myndighet i hela mitt liv. Jag känner inte till någon polisutredning i mitt fall, säger Yorgen Fenech till DN.

Frågan om den misstänkta korruptionshärvan på Malta, samt Yorgen Fenech och bolaget 17 Blacks eventuella inblandning, har väckt uppmärksamhet utanför landets gränser. På måndagen, den 11 februari, hade Europaparlamentets utskott för penningtvätsfrågor en hearing om bolaget 17 Black. Maltas justitieminister frågades ut, och även Reutersjournalisten som avslöjade 17 Blacks ägare medverkade tillsammans med den mördade journalistens son.

Europaparlamentariker från Malta och Nederländerna har sagt att kopplingarna mellan bolaget och Maltas toppolitiker måste utredas eftersom det kan ha betydelse för utredningen av mordet på Daphne Caruana Galizia.

Yorgen Fenech säger att han inte är medveten om kommentarerna från EU-parlamentarikerna.

– Jag känner inte till att jag skulle ha omnämnts i något av detta, vilket skulle vara falskt, befängt och självklart förtal.

Johan Röhr är chefsjurist på Spelinspektionen som har granskat och beviljat L&L Europas svenska spellicens. Han säger att de bedömt ärendet utifrån de handlingar som bolaget skickat in. Uppgifterna om Yorgen Fenech har hittills inte haft någon betydelse.

– Det har inte varit en del av prövningen eftersom det inte rör något som han är dömd för. Sedan kan en sådan här uppgift leda till att man behöver hålla ett extra öga på den här ägaren i tillsynen.

Han säger att det är strikt reglerat vad myndigheten får utgå från när de bedömer en licensansökan och att det pågår arbeten för att utvärdera hur väl den tillsynen fungerar.

– Alla sådana här uppgifter som dyker upp blir en tankeställare. Om det visar sig att det här inte fungerar bra så ligger det i myndighetens uppdrag att påtala det för politikerna. Det ska inte vara några svängdörrar.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se

" Spelbolagen förbjuds i Norge – men beviljas licens i Sverige

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Fyra spelbolag som godkänts i Sverige har samtidigt brutit mot lagen i Norge – där bankerna nu förbjuds föra över pengar till bolagen. I Sverige anser Spelinspektionen att samma spelbolag kommer att följa lagar och regler. – Det hade inte varit så många som hade fått licens om man skulle ta med det i bedömningen, säger chefsjuristen Johan Röhr.

Från den 1 januari 2019 krävs spellicens utfärdad av Spelinspektionen för att nätkasinon och andra spelsajter ska få rikta sig mot svenska spelare.

Spelinspektionen granskar bland annat att den som ansöker om licens inte har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet eller åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet.

Hittills har alla som ansökt om spellicens också beviljats den. DN:s genomgång av 67 licensbeslut visar att nästan alla bolag finns på Malta.

Men bland bolagen som bedömts vara lämpliga att bedriva spelverksamhet mot svenskar finns fyra företag som nyligen brutit mot lagen i grannlandet Norge.

I november 2018, samtidigt som svenska Spelinspektionen var i processen att godkänna bolagen, beslutade den norska motsvarigheten om ett förbud för norska banker att överföra pengar till och från konton tillhörande de fyra spelbolagen med säte på Malta.

Anledningen är att de utan tillåtelse marknadsfört och erbjudit nätkasinon och vadslagning till spelare i Norge.

”Betaling av insättningar och vinster till och från pengaspel som genomförs av norska banker och finansinstitutioner till och från detta kontonummer innebär brott mot lotteri- och spellagen i Norge”, står det i besluten.

– De har inte tillstånd att erbjuda nätspel till norrmän men har ändå gjort det i strid med norsk lag, säger Monica Alisøy Kjelsnes, senior rådgivare på norska spelinspektionen Lotteritilsynet.

Men lagöverträdelserna i Norge har inte påverkat den svenska bedömningen av bolagen. Alla de fyra bolagen har godkänts av den svenska Spelinspektionen. Besluten är fattade mindre än en månad efter att de norska bankerna förbjöds föra över pengar till bolagens konton.

I sina licensbeslut skriver svenska Spelinspektionen att de godkända bolagens verksamhet kan antas bedrivas i enlighet med lagar och regler, och att de inte tidigare åsidosatt sina skyldigheter i väsentlig utsträckning:

”Detsamma gäller bolagets ägare och de personer i bolagets och ägarnas styrelse och ledning som omfattas av lämplighetsprövningen.” Bedömningen bygger på de handlingar som bolagen själva skickat in till Spelinspektionen.

Bland de fyra spelbolagen finns BML Group Ltd, som står bakom flera stora nätkasinon, som Betsson. Ett annat av bolagen är L&L Europe Ltd, som DN granskat. Bolaget har genom sin ägare Yorgen Fenech direkta kopplingar till en korruptionshärva på Malta som bland annat innefattar flera ledande politiker och som granskades av den mördade journalisten Daphne Caruana Galizia.

– Vi har inte granskat L&L Europe närmare men vi konstaterar att det har gått betalningstransaktioner från Norge till det företaget i strid med norsk lag. Därför har vi ålagt bankerna att stoppa de överföringarna, säger Monica Alisøy Kjelsnes på den på norska spelinspektionen.

DN:s granskning visar också att en del av bolagen ägs av så kallade ombudsbolag, med juridiska ombud som används för att dölja de riktiga ägarna. Åtminstone ett av de bolagen har enligt Skatteverket använts för att smita undan skatt i Sverige. Men inte heller det har påverkat Spelinspektionens beslut att ge deras bolag licens att bedriva nätspel mot svenskar.

Svenska Spelinspektionen säger att man är medveten om att flera spelbolag tidigare brutit mot reglerna men att man i förarbetena till den nya spellagen behandlat frågan.

– Det är en hel del av de som nu har sökt och fått licens som i sin tidigare verksamhet inte följt vare sig norska eller svenska regler. Det finns lite skrivningar i propositionen om det där och man har valt att se mellan fingrarna när man söker licens. Men skulle det här fortsätta så kan det ha en påverkan på licensen, säger Spelinspektionens chefsjurist Johan Röhr, och fortsätter:

– Det hade inte varit så många som hade fått licens om man skulle ta med det i bedömningen.

Mikael Delin

mikael.delin@dn.se

Mattias Carlsson

mattias.carlsson@dn.se "

"Spellagen gäller för spel om pengar som tillhandahålls i Sverige.

Skatt på licenspliktigt spel ska tas ut med 18 procent.

Spelverksamhet ska bedrivas på ett sunt och säkert sätt under offentlig kontroll. Enligt lagen ska spelen ha ett starkt konsumentskydd, hög säkerhet i spelen, de negativa konsekvenserna av spelande ska begränsas och spel ska inte användas som ett stöd för kriminell verksamhet.

67 bolag har beviljats licens – merparten av bolagen är registrerade på Malta."

" Ewa Stenberg: Försöket att vara en moralisk stormakt blir allt svårare

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Utrikesministern utropade en offensiv för demokratin under riksdagens utrikespolitiska debatt och fick stöd av bland annat Moderaterna. Men när det kom till frågor om kärnvapen var enigheten över. Sverige fortsätter att försöka kombinera rollen som moralisk stormakt med geopolitik och allianser. Det blir allt svårare.

Med det första vårljuset kommer diplomatiska kåren till riksdagen. Strikt klädda ambassadörer och deras medarbetare fyller riksdagens åhörarlåktare, likt de första flockarna flyttfåglar. De spanner blicken och spetsar öronen för att sortera upp enighet och strid i den svenska utrikespolitiken och söker nyheter i regeringens utrikesdeklaration. I år kunde de rapportera hem om utrikesministerns offensiv för demokratin. ”Vi vill göra detta gemensamt med riksdagen, och ska verka för att fler länder ansluter”, sade Margot Wallström efter att ha beskrivit hur nationalister och extremister utmanar det politiska systemet i Europa. ”Vi kan inte längre ta för givet att alla EU:s medlemmar tror på de värderingar som ligger till grund för det europeiska samarbetet”. Margot Wallström fick genast stöd av oppositionen. Moderaternas nya utrikespolitiska talesperson Hans Wallmark underströk Moderaternas oro över bland annat rättsstatens ställning i Polen, journalistmordet i Slovakien och retoriken i Ungern. Det kommer att bli en röd tråd i debatten inför valet till EU-parlamentet i maj.

Men främst kände nog diplomaterna igen sig. De båda forskarna på Utrikespolitiska institutet, Björn Fägersten och Björn Jerdén, har studerat åtta års utrikespolitiska deklarationer. Hälften av dem lästes alltså upp av moderaten Carl Bildt och hälften av socialdemokraten Margot Wallström. Deras slutsats är att ”grunderna för svensk utrikespolitik – intressen, värderingar, verktyg och villkor – inte förändrats nämnvärt under de senaste åtta åren.”

Men ser man det över längre tid har det skett ett stort skifte. Mycket har förändrats sedan Olof Palmes dagar, då stöd till nationella motståndsrörelser och skarp kritik mot de båda supermakternas militära interventioner stod på dagordningen.

Nu slåss EU-landet Sverige tillsammans med USA under Natoflagg utomlands och regeringen bygger nära militära samarbeten med enskilda Natoländer och med hela Nato.

Men de två skepnaderna som traditionellt har präglat svensk utrikespolitik har ändå bägge överlevt. Den moraliska stormakten som i Palmes dagar stod så högt i kurs är synlig också i dessa dagar, som när Sverige skrev under FN-konventionen för att förbjuda kärnvapen, till skillnad från de länder vi samarbetar militärt med.

Och när den svenska regeringen erkände Palestina, utan att ha förankrat det i riksdagen, var det också den aktivistiska moraliska politiken som klev fram.

Den andra figuren i utrikespolitiken är betydligt gråare. Det är maktpolitikern, den som ser tillvaron i geopolitiska mönster och söker allianser. Realpolitiken fanns också på Palmes tid, även om alliansen västerut då var dold för folket under tal om neutralitetspolitik.

Det är den vi ser när Sverige, Finland och USA går vidare i sitt militära samarbete med nya samarbetsavtal. S-regeringen kan i andra sammanhang kritisera högerpopulister, men när det kommer till geopolitik har försvarsminister Peter Hultqvist (S) inga som helst

problem med sannfinländaren Jussi Niinistö i Helsingfors eller med Trumpregeringen i Washington.

Utrikesminister Margot Wallström avslöjade i utrikesdeklarationen att regeringen ska ta ett nytt nedrustningsinitiativ. Hon fick flera frågor under debatten om regeringen kommer att gå vidare och ratificera den konvention om förbud av kärnvapen som Sverige redan har skrivit under. De fyra borgerliga partierna avråder, liksom en statlig utredning.

Frågan är om det blir den moraliska stormakten eller den grå pragmatikern som avgör om Sverige blir ett av de få länder som ratificerar konventionen. Troligen den senare. Ju farligare omvärlden blir, desto viktigare är det att ha vänner. Och Sveriges vänner är till största delen med i alliansen Nato, byggd på bland annat kärnvapen-avskräckning.

Ewa Stenberg

ewa.stenberg@dn.se"

"Fakta. Utrikespolitiska deklarationen

Regeringen framhåller tre prioriteringar i utrikesdeklarationen:

1. Demokrati och mänskliga rättigheter.
2. Fred och säkerhet.
3. Diplomatien.

Regeringen ska starta en offensiv för demokratin.

Demokratibiståndet kommer att utökas och Sverige kommer att ställa krav på att demokratin och rättsstatens principer respekteras av samtliga EU:s medlemsstater.

Fortsatt feministisk utrikespolitik.

Regeringen kommer att ta initiativ till att samla en bred krets länder för kärnvapennedrustning.

Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast.

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i EU ska stärkas och EU:s instrument såsom diplomati, militära och civila krisinsatser ska vässas.

Regeringen upprepar fördömandet av den ryska aggressionen i östra Ukraina och den illegala annekteringen av Krim.

Situationen för demokrati och mänskliga rättigheter i Kina beskrivs som mycket allvarlig.

Källa: Regeringen "

" Hermansson avsatt som gruppleadare i Göteborg

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Ann-Sofie Hermansson avsattes på onsdagskvällen som gruppleadare för de socialdemokratiska fullmäktigeledamöterna i Göteborg. – Vi ville inte gå på ett möte på måndag där vi har en gruppleadare som vi inte har förtroende för, säger kommunalrådet Jonas Attenius (S).

Kritiken mot Ann-Sofie Hermansson har varit hård inom Socialdemokraterna. Hon anklagas för toppstyrning och för att inte ha delat med sig av information till andra ledamöter. Under onsdagen valde Hermansson att inte hörsamma en uppmaning från 22 S-ledamöter av sammanlagt 26 i kommunfullmäktige om att hon skulle avgå.

– När vi fick svaret tog vi beslutet under onsdagskvällen att ersätta henne med Marina Johansson, säger kommunalråd Jonas Attenius som kallar beslutet för ”symboliskt mycket viktigt”.

Ann-Sofie Hermansson skulle egentligen ha suttit ordförande när S-ledamöterna möts i ett förberedande fullmäktigemöte nu på måndag.

– Vi ville inte gå på ett möte där vi har en gruppleadare som vi inte har förtroende för. Det hade blivit en mycket märklig situation, säger Jonas Attenius.

Även distriktsstyrelsen har sagt att man inte längre har något förtroende för Hermansson.

Ann-Sofie Hermansson säger till DN att hon kommer att sitta kvar i distriktsstyrelsen och låta extrakongressen rösta om hennes framtid som gruppleadare den 3 mars.

– Det är en kämpig situation och det enkla hade varit att gå. Men jag kan inte vika ned mig för vad jag anser vara falska anklagelser, säger Hermansson.

Hur ska du kunna leda arbetet i kommunfullmäktige om du inte har ledamöternas stöd?

– Om jag blir vald av kongressen, vad ska de säga då? Att vi är ett litet elitgäng här som ska bestämma över kongressen som är det högsta politiska organet.

Styrelsen vill att du avgår, det räcker menar en del?

– Den har gett mig två alternativ, avgå nu eller låt kongressen pröva om du får fortsatt förtroende. Jag har accepterat att låta kongressen avgöra.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se "

" Ungdomar ska omfattas av snabbare lagföring

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Försöket med snabbare lagföring av enklare brott utvidgas till att omfatta ungdomar. Regeringen fattar i dag beslut om utvidgningen av försöket.

Projektet med snabbare lagföring inleddes i januari 2018 i Solna, Täby och Stockholmsförorten Rinkeby och syftar till att avsevärt korta processen från brott till fällande dom.

Resultaten har hittills varit väldigt goda, och tiden från gripande till dom har sjunkit från närmare sju månader till mellan två och sex veckor. Antalet ärenden skickas tillbaka från åklagare för komplettering har fallit från 20 till 3 procent, och antalet domar är betydligt fler. I januari utvidgades projektet till fler orter i polisområde Stockholm nord, där även lokalpolisområdena Sollentuna, Vällingby, Järfälla och Norrtälje ingår.

Regeringen har nu beslutat att utvidga projektet till att också omfatta unga lagöverträdare, 15–18-åringar.

– Det finns de som enbart pratar om hårdare tag, men det är minst lika viktigt att tala om snabbare tag. Kanske särskilt viktigt är det att unga lagöverträdare får en snabb återkoppling av rättsväsendet, säger justitieminister Morgan Johansson (S).

Snabb lagföring kan tillämpas på enklare brott, som trafikbrott och snatteri, när bevisläget är starkt, exempelvis genom att gärningsmannen grips på bar gärning.

Polisen kan slutföra förundersökningen omedelbart och på plats, och bokar också tid i domstol. Ibland kan även böter utdömas och avklaras på plats.

– Tidigare kunde den som väntar på rättegång begå andra brott under tiden. Var det så bakades de vanligen in i en och samma dom, vilket i

praktiken betydde att de senare brotten inte alls räknades. En effekt av snabb lagföring är att det inte längre sker. Döms du efter två veckor, och därefter begår ett nytt brott, då åker du dit igen, säger Morgan Johansson.

För rättsväsendet innebär metoden att resurser kan frigöras för de grövre brotten. Nästa steg är att sprida försöket geografiskt, så att det omfattar hela landet. Enligt ministern är polisen i både Malmö och Göteborg är intresserade av projektet, som kan passa på alla platser där det finns möjlighet till nära samarbete med domstol.

I de aktuella Stockholmskommunerna har polisen, i samarbete med kommunernas socialtjänst, redan börjat komplettera den snabbare lagföringen på egen hand, med att rikta in sig på ungdomars - kriminalitet. Det samarbetet inbegriper under 2019 hela Stockholmsområdet.

Finns några risker med snabbare lagföring, till exempel kring rättssäkerheten?

– Nej, inte som jag ser det. Jag ser bara fördelar, säger Morgan - Johansson.

Brottsförebyggande rådet presenterar i april en utvärdering av snabbare lagföring av vuxna.

Sanna Torén Björling "

"Fakta.

Arbets sättet med snabbare lagföring har provats under 2018 i lokalpolisområdena Rinkeby, Solna och Täby, och gäller brott som har fängelse högst tre år i straffskalan.

Brotten kräver omfattande utredning. Den misstänkte ska påträffas direkt på plats av polispersonal och inledande utredningsåtgärder ska kunna påbörjas omedelbart (högst 3 veckors polisutredning).

Projektet har gällt misstänkta personer över 18 år, en gräns som nu sänks till 15 år."

" Antalet barn som vräks ökar igen

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

En god trend har brutits. Under förra året började antalet barnfamiljer som vräkts från sina bostäder att öka, efter flera års nedgång. En oroväckande utveckling, tycker Kronofogden.

Sedan 2008 har det funnits ett mål att minska antalet vräkningar där barn är inblandade, och utvecklingen var positiv ända fram till 2018. Men under förra året berördes 448 barn i samband med 247 vräkningar i hela Sverige. Det är en ökning med 36 ärenden jämfört med 2017. Då drabbades 392 barn.

– Vi ser att den allra vanligaste orsaken är obetald hyra, och att den obetalda skulden vid ansökningstillfället är 10 000 kronor eller lägre i 38 procent av fallen. Men vi vet inte säkert vad ökningen av vräkningar där barn berörs beror på, men vi ska undersöka det, säger Kim Jonsson, kommunikatör inom förebyggande verksamhet hos Kronofogden.

I Södertälje, där antalet vräkta barnfamiljer ligger högt, är dock orsaken oftast otillåten andrahandsuthyrning, enligt Gunilla Svalborg Magnusson, kronoinspektör hos Kronofogden i Södertälje.

– Det är nästan alltid barnfamiljer som kommer från andra länder, och som inte är skrivna på adressen, säger hon.

Ofta känner de inte till att de har ett svartkontrakt, eller att det inte är okej att för dem att bo i lägenheten, och myndigheterna känner inte heller till att barnen bor där.

– Det har ökat här i Södertälje, eftersom svartkontrakten har ökat så mycket. Det har blivit en marknad som många tjänar stora pengar på, säger Gunilla Svalborg Magnusson

I de fall där barnfamiljer som är skrivna på en adress riskerar vräkning, och därmed är kända av myndigheterna, går det inte så långt, förklarar hon.

– För dem som är skrivna på sin adress och lever här har socialtjänsten löst det innan dess.

Nu ska Kronofogden ta reda på om svartmarknaden, som bedöms vara orsaken i Södertälje, också orsakar öknings på andra håll.

– Vi vet inte om detta med andrahandsuthyrning även gäller resten av landet, men vi ska undersöka det, säger Kim Jonsson.

TT "

" Sparekonom räknar med fortsatt låga boräntor

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Boräntorna kommer att ligga kvar på låga nivåer framöver. Det menar sparekonomen Johanna Kull efter onsdagens räntebesked från Riksbanken. Samtidigt anser LO att det är bra att Riksbanken är återhållsam.

Under onsdag meddelade Riksbanken årets första räntebesked. Som väntat lämnar banken räntan oförändrad. Riksbanken låter reporäntan vara kvar på minus 0,25 procent. Bedömningen är att räntehöjningar kan komma att ske under hösten.

Vad innebär Riksbankens räntebesked för privatpersoner?

– Det innebär inga direkta förändringar. När Riksbanken höjde räntan i december var många banker snabba med att skylla på högre finansieringskostnad och därför höjde sina bolåneräntor. Men den ursäkten har de inte nu, säger Johanna Kull, sparekonom på Avanza.
– Det här beskedet befäster att vi har låga räntor, och mycket talar för att detta håller i sig ett tag framöver. Men det finns helt klart anledning för privatpersoner att jämföra och pruta på sin bolåneränta, eftersom vi har en ökad konkurrenssituation på marknaden med låga räntor som kommer att stå sig till åtminstone andra halvåret av 2019.

Johanna Kull framhåller att Riksbankens besked om en kommande räntehöjning inte är definitivt.

– Det är inte hugget i sten att det blir en höjd ränta. Precis som de skriver så beror det väldigt mycket på hur det går för den globala ekonomin, och om konjunktur- och inflationsutsikterna håller i sig

eftersom utvecklingen i Sverige och omvärlden har gått in i en fas med lägre tillväxt, säger hon.

Ola Pettersson, chefsekonom på LO, är överlag positivt inställd till Riksbankens besked.

– Jag tycker att det här är ett bra besked. Det är väldigt viktigt att Riksbanken är återhållsamma, och att de nu fortsätter att vara det framöver. Det här ökar Sveriges chanser att nå en hög sysselsättningsgrad, säger han.

– Riksbanken kan inte göra så mycket mer, och har ingen anledning att gå framåt med några höjningar.

Ola Pettersson anser att det är bra att bolåneräntan inte höjs.

– Riksbanken ska inte väga in detta i sin penningpolitik. Det är i min mening främst en politisk fråga. Jag tycker att ansvarsfördelningen så som den ser ut nu är att föredra.

Nästa penningpolitiska besked kommer den 25 april.

Joakim Lundberg

joakim.lundberg@dn.se "

”Fokusera på avgiften när du väljer fond”

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Nästan var tredje sparare tycker att avgiften har ganska eller mycket liten betydelse när de väljer fonder. – Förvånande, anser - pensionsexperten Tomas Carlsson på pensionsvalcentralen Collectum, som tagit fram uppgiften.

När Collectum lät opinionsinstitutet Sifo ställa frågan till 1 000 personer visade det sig att 45 procent av de svarande tyckte att avgiften hade ganska stor betydelse och 17 procent mycket stor betydelse för deras val av pensionsfond.

Men hela 24 procent tyckte att avgiften hade ganska liten betydelse och 7 procent att den hade mycket liten betydelse för valet av fondförvaltare.

Och det är förvånande anser Tomas Carlsson – eftersom avgiften kan ha avgörande betydelse för den framtida pensionen. Dessutom har pensionsexperter och media i årtal påpekat avgiftens betydelse.

– När en sparare sitter hos rådgivaren eller säljaren, så pratar de historisk avkastning och inte om avgiften annat än möjligen på slutet. Avgiften kommer aldrig i fokus, är hans förklaring till att nästan var tredje inte lägger vikt vid avgiften.

Tomas Carlsson varnar också för att falla för pratet om en fonds historiska avkastning. Den kan visst vara på en imponerande nivå – men det betyder inte att den kommer att fortsätta att vara det.

Och Carlssons råd är tydligt: spararna ska fokusera på avgiften när de väljer fonder.

– Det är det enda som du kan ha kännedom om. Avkastningen kan du bara hoppas på, säger han.

Därmed inte sagt att det är fel att titta på historisk avkastning och vara beredd att betala mer för att få det. Då är det ett medvetet val som spararen gör.

Det gäller också att se vilka avgifter en fond har och hur de tas ut. Avgiften sätts i procent av kapitalet eller av premien. Och det gör det svårt för många att förstå effekten av en liten procentsats under en lång följd av år.

– Vi är dåliga på att räkna i procent i Sverige – och att förstå ränta-på-ränta-effekten, säger Carlsson.

Han tar som exempel skillnaden mellan en procent i premieavgift och 0,65 procent i avgift på kapitalet. Det första låter som det är dyrare, men när kapitalet växer är det i stället det senare som blir dyrare.

Dan Lucas

dan.lucas@dn.se "

Reporäntan

" Carl Johan von Seth: Risk för inställda avgångar på Ingves resa från Minusränteland

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

I ett första kliv mot mer normala nivåer höjde Riksbanken i december sin styrränta från $-0,5$ till $-0,25$. Onsdagens besked blev att banken avvaktar. Nästa höjning – schemalagd i höst – blir den riktigt svåra.

Stefan Ingves har påbörjat Riksbankens resa från Minusränteland, en ogästvänlig plats dit få har velat färdas och där Ingves inte verkar trivas. Efter beslutet i december, då banken höjde räntan från $-0,5$ till $-0,25$, såg han lättad ut.

Beskedet då var att Riksbankens direktion tänkte sig ytterligare en höjning under 2019 för att komma upp till 0. Den planen låg också fast på onsdagen när Ingves svarade på frågor om bankens senaste beslut. Men återstoden av resan mot mer vanliga räntenivåer kommer att ske i ett mycket oklart konjunkturläge. De ekonomiska signalerna är motsägelsefulla. Risken är hög att styrräntehöjningarna kommer att gå ungefär som tåget – med risk för förseningar, inställda avgångar och förvirrade resenärer som kräver besked.

Ett av problemen är att avrestiden just nu ser en aning bakvänd ut. Riksbanken har haft minusränta under de senaste årens högkonjunktur, men höjer räntan precis när svensk ekonomi bromsar in. Flera gånger det senaste året har banken skrivit ned sin prognos för bnp-tillväxten. Den nya siffran är 1,3 procent. Svensk ekonomi går i år alltså långsammare än euroländerna.

Visserligen har Stefan Ingves och hans kollegor argument för tajmingen. Deras mål är inte att spegla konjunkturen utan att hålla inflationen kring 2 procent. Låg inflation har motiverat minusränta de senaste åren. Och risk för högre inflation skulle kunna motivera höjningar nu.

Riksbanken räknar med att inflationen kommer sent i konjunkturcykeln. Det brukar den göra. Stefan Ingves påpekar också att även om tillväxten dämpas är svensk arbetsmarknad fortfarande het, vilket kan förebåda högre löner och inflation. I bankens analyser pekar man samtidigt på ett stigande kostnadstryck i svenska företag. Dessutom syns tecken på ett högre globalt inflationstryck.

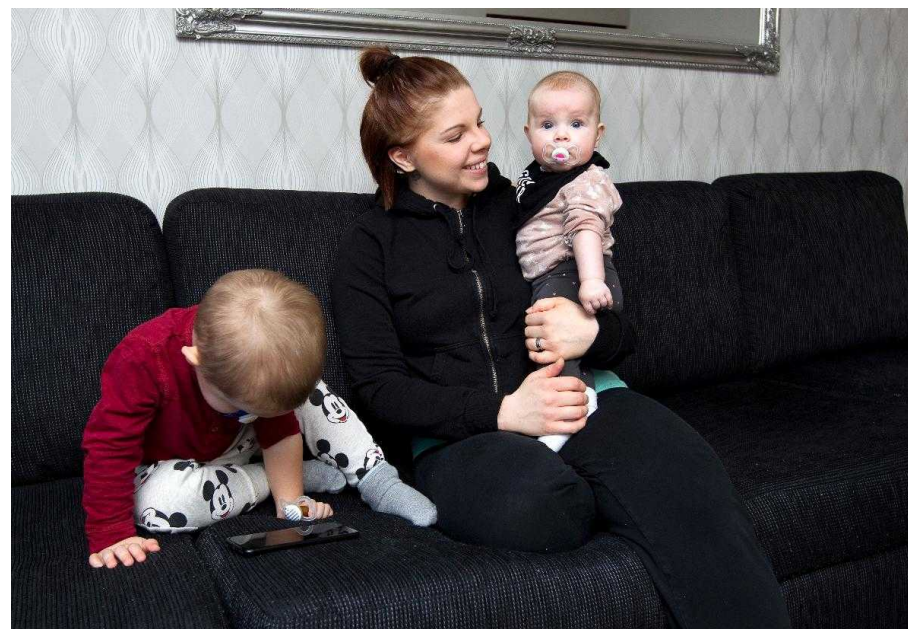
Frågan är ändå om det räcker. Om problemen fortsätter att hopa sig i Europa kan svensk arbetsmarknad kylas av snabbt. Läget på bostadsmarknaden har redan skrämt hushållen och dämpat konsumtionen. De senaste årens blygsamma anspråk i förhandlingarna mellan arbetsgivare och arbetstagare tyder inte på att vi är nära en löneexplosion.

Risken är därför att konjunkturen viker innan inflationen hinner stiga. Och att räntehöjningarna förstärker en nedgång.

En del utländska bedömare hade svårt att begripa Riksbankens resonemang redan i samband med decemberhöjningen. Varför nu? Hur kom det sig att Riksbanken sänkte sin inflationsprognos, men höjde styrräntan ändå?

Sådana pedagogiska bekymmer kommer att bli mer kännbara under de etapper som är kvar på den besvärliga färden mot normala styrräntenivåer. Förseningar kommer att reta upp en del av passagerarna. Men även den planerade rutten måste förklaras för de som är beroende av Riksbankens beslut.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Sönderstressad av inbrott

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

En bilolycka i gymnasiet utlöste flera år med depressioner och ätstörningar för 23-åriga Emelie Bengtsson. Hon försökte ta sig in på arbetsmarknaden men fick aldrig mer än enstaka timmar hit och dit. Nu ska forskare vid Karolinska institutet titta på hur psykisk ohälsa hänger ihop med sjukfrånvaro hos unga vuxna i den privata sektorn.

Under en lång period har den psykiska ohälsan hos unga vuxna i åldern 18–24 år ökat. Det handlar framför allt om ångest, depression och stressrelaterad sjuklighet, men hittills vet forskare inte vad ökningen beror på.

En förklaring kan vara att det i dag är mer normaliserat att öppet prata om psykisk ohälsa och att tillgängligheten till vård är större. Men det är bara en av många orsaker, menar Emma Björkenstam, doktor i medicinsk vetenskap vid Karolinska institutet.

– Vi ser att stigmatiseringen har minskat över tid men ser också en kombination av orsaker. Oavsett vad det beror på kan det påverka inträdet till arbetsmarknaden och vuxenlivet.

Projektet sträcker sig över fyra år och är finansierat av Afa försäkring som satsar över 40 miljoner kronor på åtta studier om unga i arbetslivet. Tidigare forskning har kommit fram till att negativ psykosocial arbetsmiljö hänger ihop med depression, ångest och sjukfrånvaro, men det saknas studier som tittar specifikt på privatanställda unga vuxna, trots att över 80 procent av unga i Sverige arbetar i privat sektor.

En av dem som brottats med svårigheten att ta sig in på arbetsmarknaden är Emelie Bengtsson. Hon mådde fortfarande psykiskt dåligt efter bilolyckan hon var med om som 17-åring men var samtidigt motiverad att börja sitt yrkesliv när hon tog studenten i juni 2014. Hon fick en timanställning på en stor livsmedelsbutik i hemstaden Bollnäs. Hon trivdes, men blev stressad av att hon fick jobba ytterst få timmar.

– När jag väl fick jobba slet jag ut mig för att bevisa att jag ville jobba, men på åtta månader fick jag bara ut 18 000 kronor i lön. En sommar fick jag jobba mycket, säkert lite mer än 100 procent, men det slutade i stället med att jag hamnade på sjukhus.

Hon berättar att arbetsgivaren var införstådd med hennes sjukdomsbild, men tycker inte att hon fick den hjälp och det stöd som

behövdes. Emelie Bengtsson upplevde också att arbetsgivaren såg det som ett problem när hon blev gravid med sitt första barn.

– Jag sa att jag kunde jobba kvällar och helger men fick jag inga sådana tider. Då valde vi att skola in sonen på förskola. Men timmarna jag fick arbeta var så få att förskoleplatsen kostade mer än vad jag tjänade. Vi har i princip bara levt på min mans lön alla år.

Emelie berättar hur hon vid klockan 12 kunde få förfrågan om hon kunde jobba vid 13, en tid det inte går att lämna barn på förskola på grund av sovtid.

Inför ankomsten av barn nummer två förra sommaren mådde hon så dåligt och var så stressad att hon kände oro för att förlora barnet.

– Jag fick inget jobb under våren och försommaren vilket innebar mindre föräldrapenning. Det gjorde att vi inte kunde laga bilen eller ordna med saker inför dotterns ankomst. Det var oerhört jobbigt.

I dag är Emelie Bengtsson sjukskriven, men hoppas kunna söka nya jobb snart.

På KI vill forskaren Emma Björkenstam inte spekulera kring vad studien kommer att resultera i men tanken är att den ska bidra till förbättrade möjligheter att hjälpa unga vuxna arbetare som lever med depression och ångestsyndrom. En del i det är att identifiera grupper som riskerar att drabbas av psykisk ohälsa kopplat till arbetet.

– Även arbetsmiljörelaterade riskfaktorer som till exempel hur arbetet är organiserat ska undersökas. Genom att identifiera påverkbara arbetsmiljöfaktorer hoppas vi att studierna kan ge unika resultat som kan användas i rehabilitering och på arbetsplatsen.

Clara Fritzon

clara.fritzon@dn.se "

"Fakta. Unga i arbetslivet

På uppdrag av arbetsmarknadens parter satsar Afa försäkring 40 miljoner i ett forskningsprogram. Åtta projekt ska på fyra år studera ungas förutsättningar i arbetslivet. Förhoppningen är att det ska resultera i konkreta åtgärder som kan bidra till att unga får en god och hälsosam start på yrkeslivet.

Studien om unga vuxna i privat sektor innehåller fyra delstudier där Emma Björkenstam och Magnus Helgesson vid Karolinska institutet kommer att studera samband mellan psykisk ohälsa och sjukfrånvaro respektive arbetsmiljön.

Forskarna kommer jämföra arbetare och tjänstemän inom privat sektor och titta på könsskillnader och sociodemografiska skillnader.

Undersökningen baseras på enkätsvar och intervjuer. "

" Konflikten i Göteborg kan påverka alla arbetstagare

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Hamnstrejken. Det är hög tid att fler fackförbund och arbetstagarer i alla branscher vaknar och inser att den pågående hamnkonflikten är mycket större än Hamnarbetarförbundets kamp för ett kollektivavtal. Hade viljan funnits hade arbetsgiversidan gett Hamnarbetarförbundet ett kollektivavtal för länge sedan.

Det enda detta demokratiska fackförbund hela tiden krävt är ett likalydande avtal som det som redan finns med halva arbetsstyrkan i hamnarna. Så var ligger uppoffringen för arbetsgivaren?

Arbetsgiversidan erbjuder alltså fredsplikt i alla hamnar med alla hamnarbetare för ett kollektivavtal de redan en gång accepterat och som ändå gäller för varannan hamnarbetare. Trots det väljer de att tacka nej.

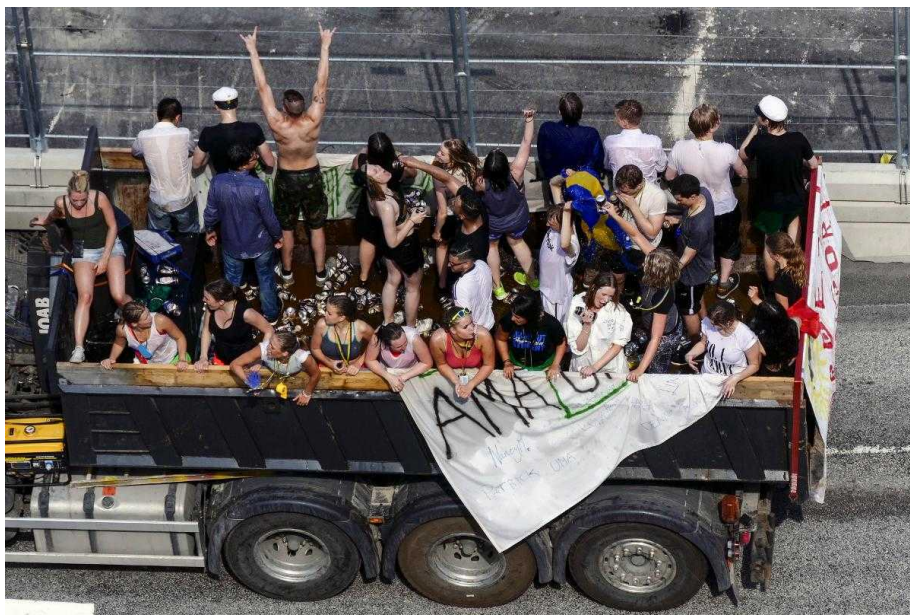
Anledningen är mycket enkel. Hamnarbetarförbundet är inte målet i denna konflikt. För arbetsgiversidan har det egentliga målet från början varit att försäkra arbetsrätten och föreningsrätten – två hörnstenar i svenska modellen och självklarheter i ett demokratiskt samhälle. Man behöver inte vara Einstein för att räkna ut att arbetsgivarparten hade större saker i åtanke när de valde att göra konflikten i Göteborg till en nationell angelägenhet.

När jag skriver detta har jag nyligen kommit hem efter den första av våra två punktstrejker på min arbetsplats, Halmstad hamn. Så gott som samtliga medlemmar i vårt lokala hamnarbetarförbund var där.

Vi borde dock varit betydligt fler och med fler menar jag fler fackförbund och inte bara våra egna medlemmar. Det som nu händer berör alla arbetstagare.

En längre version av texten finns på dn.se/asikt

Johannes Björk, Hamnarbetarförbundet avdelning 21, Halmstad "

" Fler fullföljer gymnasiet – men en fjärdedel får ingen examen

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Allt fler elever tar gymnasieexamen inom tre år. Det är en trend som hållit i sig fem år i rad, visar statistik från Skolverket. Samtidigt är det fortfarande en fjärdedel som inte gör det. Och få av dem som missar sin examen tar den senare på Komvux.

Våren 2018 slutförde cirka 80 670 elever gymnasieskolan. Det är 800 fler än året innan. Det är femte året i rad som andelen elever som tar gymnasieexamen inom tre år på nationella program ökar.

Under 2018 ökade andelen med examen till 76,1 procent, mot 75,2 procent året innan.

– Det tycker vi är otroligt roligt. Nu vågar vi säga att det är en stadigt uppåtgående trend, säger Anna Westerholm, avdelningschef på Skolverket.

Hon pekar på att det finns tydlig statistik som visar att de som inte slutför sin gymnasieutbildning klarar sig sämre i arbetslivet.

Det är framför allt på de högskoleförberedande programmen som andelen med examen blir större. Där ökar andelen med examen på samtliga program. Största ökningen har ekonomiprogrammet.

Kvinnor tar examen inom tre år i högre utsträckning än män. Särskilt stor var skillnaden i högskoleförberedande program. Där tog 80,6 procent av kvinnorna mot 74,8 procent av männen examen inom tre år. Att kvinnor i högre utsträckning än män tar examen inom tre år gäller på samtliga högskoleförberedande program.

– Vad det beror på kan jag inte svara på. Generellt har flickor haft högre betyg. Många har grunnat på varför pojkar lyckas sämre i skolan.

På yrkesprogrammen tar något fler män än kvinnor examen inom tre år (72,4 jämfört med 71,5 procent) men det varierar stort mellan de olika yrkesprogrammen.

Sedan gymnasiereformen 2011 är det fem årskullar som lämnat gymnasieskolan. Andelen elever som tagit examen har ökat från 71,4 procent år 2014 till 76,1 procent 2018. Det är en ökning med cirka 4 000 elever – eller 4,7 procentenheter – på fem år.

En förklaring till att allt fler elever slutför sina gymnasiestudier kan enligt Skolverkets analys vara att färre elever byter program på gymnasiet. Programbyten kan ofta leda till att elever behöver längre tid än tre år för att slutföra studierna.

En annan förklaring kan vara att det genomsnittliga meritvärdet från grundskolan ökat för varje elevkull som börjat gymnasiet sedan 2011.

– Båda dessa faktorer tyder på att eleverna kommer allt bättre förberedda från grundskolan, vilket i sin tur gör att fler tar examen inom utsatt tid, säger Anna Westerholm.

Detta sker trots att det i många år förts fram kritik mot hur studievägledningen fungerar i den svenska skolan. Senast för ett par veckor sedan visade regeringens utredning ”Framtidsval” på stora brister när det gäller tillgång till studie- och yrkesvägledning – och även stora variationer i den vägledning som erbjuds.

– Goda exempel finns naturligtvis, men generellt är studievägledningen i dag en marginaliserad företeelse där studie- och yrkesvägledaren ofta känner sig väldigt ensam på skolan. Detta trots att läroplan och skollagen säger att vägledning ska genomsyra utbildningen i stort, säger Marie-Hélène Ahnborg, regeringens särskilda utredare.

– Ett annat stort problem är att det råder en skriande brist på utbildade studie- och yrkesvägledare. Vi måste se till att snabbt få ut fler.

Utredningen lägger fram flera förslag för att stärka studie- och yrkesvägledningen. Bland annat att förtydliga alla elevers rätt till både generell och individuell vägledning.

Den generella vägledningen ska föras in i undervisningen och ge eleverna kunskaper om arbetslivet.

– Vi föreslår också ett nytt obligatoriskt inslag som vi kallar för framtidsval där eleverna får kunskap om hur en arbetsmarknad fungerar, hur det går till på en arbetsplats, vilka yrken det finns och där de rustas med kompetenser i att hantera val och omställningar i stort, säger Marie-Hélène Ahnborg.

Den individuella vägledningen är den enskilda elevens möte öga mot öga med vägledaren. Där eleven pratar om sig själv, vad man vill och vad man är intresserad av. Även här föreslår utredningen en förstärkning.

Om i snitt tre av fyra gymnasieelever tar sin gymnasieexamen inom tre år så är det ändå en fjärdedel som inte gör det. Det är ett välkänt faktum att den som inte har någon gymnasieexamen i dag har svårare att få arbete.

Cirka 7 000 elever missar varje år gymnasieexamen med en hårsman. Det kan handla om att de fått betyget F, det vill säga underkänt, i endast någon eller några kurser.

För den gruppen kan man tycka att det skulle vara ganska lätt att komplettera sina gymnasiestudier på komvux för att få en examen, men få gör det.

Skolverket har i en studie som presenterades i november följt upp de drygt 7 300 elever som våren 2015 lämnade gymnasieskolan på ett nationellt program med underkänt i endast någon eller några få kurser. Det gjorde att de fick ett studiebevis i stället för examen.

Endast en fjärdedel av dessa elever valde att komplettera sina missade resultat på komvux inom ett och ett halvt år efter att de lämnade gymnasiet. Och endast var tjugonde av eleverna tog ut en gymnasieexamen i komvux.

– Över tid har vi sett att det är ungefär samma andel som precis missar gymnasieexamen. Så länge dessa elever finns inom gymnasieskolan är det skolans ansvar att se till att de får det stöd de behöver för att nå sin examen. Man måste ha ett systematiskt kvalitetsarbete så att man i god tid ser vilka elever som riskerar att inte nå examen, säger Marcello Marrone, chef för vuxenutbildningsenheten på Skolverket.

– Om en elev till exempel fått F på den första mattekursen måste den få det stöd den behöver för att klara av den i tid. Sedan är det för sent, säger han.

Klarar skolan trots dessa insatser inte målet menar Marcello Marrone att skolans rektor ska informera eleven om de alternativ som finns för att nå en gymnasieexamen inom komvux. Detta ligger inom ramen för det allmänna studievägledningssuppdraget.

– Det är även viktigt att informera om att alla elever sedan ett par år tillbaka har rätt att komplettera med behörighetsgivande kurser på komvux, säger han.

Av den grupp som gick vidare till komvux från högskoleförberedande program kvalificerade sig hälften för en examen, men endast 29 procent tog ut den.

För eleverna på yrkesförberedande program som fortsatte på komvux var siffrorna lägre. Cirka 40 procent kvalificerade sig för examen men enbart 10 procent tog ut den.

– Vi skulle behöva djupintervjua elever för att veta vad det beror på. Vi vill inte spekulera och det finns säkert massor med förklaringar. Till exempel att elever på komvux inte alltid känner till att de måste kontakta kommunen för att få ut sin examen. Så är det inte på gymnasiet.

– Målet för komvuxelever är inte heller alltid att få ut en examen. Det kanske mer handlar om att ta de kurser man behöver för att komma ut i jobb. Vissa vill kanske inte ta ut examen av strategiska skäl, man vill hålla dörren öppen för att läsa ytterligare kurser, säger Marcello Marrone.

De elever som går vidare till komvux läser framför allt matematik, svenska och engelska. Matematik är det ämne som störst andel har problem med på gymnasiet, men även på komvux.

Hans Arbman

hans.arbman@dn.se

"Fakta. Gymnasieskolan 2018

Våren 2018 slutförde omkring 80 670 elever gymnasieskolan. Det är femte elevkullen efter gymnasiereformen 2011.

Det finns två typer av examen: högskoleförberedande examen och yrkesexamen.

De elever som får en examen från ett högskoleförberedande program har uppnått grundläggande högskolebehörighet.

Det gäller inte för elever med yrkesexamen, men yrkeselever har möjlighet att läsa in en grundläggande behörighet inom programmets 2 500 poäng eller som utökat program.

Källa: Skolverket

Läs in gymnasiet på komvux eller folkhögskola

Den som vill komplettera sin gymnasieutbildning på kommunala vuxenskolan, komvux, kontaktar sin hemkommun. Komvux finns också på en del folkhögskolor och drivs då på uppdrag av kommunen. På alla folkhögskolor finns Allmän kurs, som är folkhögskolans egen motsvarighet till komvux. Den kan ge grundläggande behörighet till högskolan. När du är klar får du ett studieomdöme som gör att du kan söka till högskolan genom folkhögskolans urvalsgrupp.

Källa: folkhögskola.nu "

" Varför älskar alla piller och adhd?"

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Adhd har utvecklats till en formlig epidemi. Påfallande många av bokstavsbarne mår inte bättre av sin medicin. Lars Linder läser Katarina Bjärvalls viktiga och oroande bok om hur människor medicineras för att anpassas till ett stressigt samhällssystem. Katarina Bjärvall "Störningen. Adhd, pillren och det stressade samhället" Ordfront, 303 sidor

Innan någon kom på idén att tvinga alla barn att sitta hela dagar i en skolbänk hade nog ingen funderat närmare på varför vissa har mer spring i benen än andra. Men med skolplikten på 1800-talet blev denna naturens ordning plötsligt till ett problem, och sedan dess har tiden då växande kroppar ska hållas i strama tyglar bara förlängts.

Ve den som inte håller ut.

På 30-talet gjordes så den lyckliga upptäckten att annars ohjälpligt rastlösa barn kunde lugnas med amfetaminpreparat. Med efterkrigstidens stora barnkullar steg trycket i klassrummen, och den medicinska forskningen kring dem som störde tog fart. I den amerikanska psykiatribibeln DSM har kriterierna för adhd, som tillståndet kom att kallas, preciserats upplaga för upplaga.

För närmare tjugo år sedan fördes en hätsk debatt i Sverige om synen på en variant av diagnosen, "damp". Psykiatriprofessorn Christopher Gillbergs forskning om ärftlighet på området ifrågasattes häftigt av en grupp socialvetenskapare. Striden liknade på många sätt den om Prozac och andra antidepressiva, en gång föraktfullt avfärdade som "lykopiller": det var humanister mot biologister eller bakåtsträvarer mot framstegsvänner, beroende på vilket läger man höll på.

I båda fallen har medicinerna med tiden fått bred acceptans. Ingen kan heller gärna ha några invändningar mot att man tar fram verkningsfulla medel mot neuropsykiatriskt lidande.

Men sedan dess har något anmärkningsvärt hänt: adhd har utvecklats till en formlig epidemi. På drygt tio år har antalet personer med en diagnos sjufaldigats, i dag har var trettonde skolpojke fått den.

Ser man närmare på siffrorna är det också något skumt med dem. Ju senare på året man är född, och ju lägre på klasstegen man står, desto större är sannolikheten för att en utredning visar att problemet är just adhd.

Vilket tyder på att något annat än rent kliniska bedömningar pågår här. Det är också slutsatsen i journalisten och författaren Katarina Bjärvalls undersökande reportagebok "Störningen". Hon tecknar där adhd-diagnosens historia och har talat med en handfull berörda personer om deras symtom och behandling – men framför allt kartlägger hon hela det självförstärkande ekosystem som växt upp kring hanteringen av de opassande barnen.

För epidemin, finner hon, har en mycket handfast orsak: alla älskar adhd.

Föräldrarna för att de får en behändig förklaring till barnets problem och en enkel medicinering. Stressade lärare för att de slipper en stökig unge, den konkurrensutsatta skolan för att den får extra resurser, utredare och behandlingsteam för att de kan visa upp snabba resultat. Och läkemedelsindustrin för att den gör lysande affärer.

På sitt sätt kanske välförtjänt, eftersom de stora medicintillverkarna arbetat så länge och målmedvetet på att sprida adhd:ns evangelium (Einstein hade det! Och Winston Churchill!).

I decennier har också rader av forskare, läkare och pr-firmor stått på lönelistorna, och deras experter lobbar ihärdigt hos tillståndsgivande och rekommenderande myndigheter.

Det luktar kort sagt lite tobaksindustri om alltihop. Och längst ner i näringskedjan befinner sig de intet ont anande rökarna, förlåt diagnosbärarna. Bokstavsbarne själva, många av dem säkert nöjda med sin behandling även de, särskilt de som verkligen haft det svårt – men påfallande många mår inte alls bättre av sin medicin. Allvarliga biverkningar som aptitlöshet, sömnrubbingar, hög puls och högt blodtryck är vanliga.

Officiella behandlingsrekommendationer understryker att medicin ska kombineras med terapi och andra stödåtgärder, men sådant kostar pengar och personal och glöms helst bort.

Epidemin sprids just nu snabbast bland vuxna, och Katarina Bjärvall spårar motsvarande orsaker här: ökande konkurrens och tempo, höjda krav på försörjning, anpassning och individuella prestationer. Därför har nu även Arbetsförmedlingen fått upp ögonen för adhd:ns möjligheter.

Du kan bli lönsam, lilla vän!

Så trängs de som blir hjälpta med allt fler som inte blir det, som plågas av bieffekter av en mirakelmedicin som blivit ett billigt substitut för annan hjälp som de egentligen borde ha fått.

Det är en viktig och oroande bok Katarina Bjärvall skrivit, och hennes bild av hur besvärliga människor medicineras för att anpassas till systemet mynnar i en hel samhällsdiagnos. Hon jämför adhd-vågen med det idéhistorikern Karin Johannisson brukade kalla kultursjukdomar, som hysteri: de som i eftervärldens ögon säger mer om den epok där de florerade än om människors faktiska hälsotillstånd.

Maria i boken, som själv fått en diagnos, tror för sin del inte att adhd finns om femtio år.

Det är förstås att hoppas på för mycket, både diagnos och medicin lär behövas då som nu. Det vore vackert nog om den här boken kan kasta lite grus i det allför välsmorda maskineri som tycks använda ett framsteg inom medicinsk forskning till att sprida något som mest liknar en farsot.

Lars Linder "

" Grandmaster Flash första hiphopparen som får Polarpriset

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

För andra gången delas Polarpriset ut till tre pristagare. Priset går 2019 till hiphop-ikonen Grandmaster Flash, den tyska violinisten Anne-Sophie Mutter och stiftelsen Playing for change.

"Grandmaster Flash är en vetenskapsman och en virtuos som visat att skivspelare och mixerbord kan vara musikinstrument", lyder motiveringen till valet av dj:n och musikern som egentligen heter - Joseph Saddler.

Han blir därmed den första hiphopartisten som tilldelas priset.

– När jag blev informerad om utmärkelsen var jag inte helt säker på vad Polarpriset var. Men när jag gjorde lite research och såg alla stora namn som mottagit det blev jag helt förbluffad. Jag är fortfarande mållös, säger han till DN och tillägger att han ska fira utmärkelsen genom att ta med familjen på skaldjursrestaurang i hemstaden New York.

Han lovar även att närvara vid sommarens prisutdelning i Stockholm, då kung Carl XVI Gustaf delar ut priset under en ceremoni och bankett på Grand Hôtel.

– Jag måste bara fundera ut om jag ska bära en kostym eller vara mer hiphop, säger han och skrattar.

– Nej, det blir nog en kostym, för att visa respekt för kungen.

Musikjournalisten Ametist Azordegan, som mellan åren 2007 och 2015 ledde radioprogrammet "En kärleksattack på svensk hiphop", var på plats vid tillkännagivandet i Stockholms stadshus.

– Jag är oerhört glad. Det här betyder att hiphoppen äntligen är en del av detta prestigefyllda sammanhang. Prisnämnden hade kunnat göra det enklare för sig genom att välja en artist. Men de valde i stället en dj, en roll som fungerar som en av grundbultarna inom hiphop. Detta gör utnämningen till ett pris för hela hiphopkulturen, säger hon till DN.

Ametist Azordegan förklarar även vad som utgör Grandmaster Flashs storhet:

– Han manipulerade dj-setupen på ett sätt som är specifikt för hiphopkulturen, bland annat genom beatmixning. Tidigare spelade dj:ar låtarna från början till slut, man var inte aktiva bakom skivspelarna. Men Grandmaster Flash bidrog till att lyfta fram diskjockeyns roll, och blev en instrumentalist. Och det är väldigt specifikt för just hiphoppen.

Grandmaster Flash föddes på Barbados och är uppvuxen i södra Bronx, New York. Som medlem i Grandmaster Flash & the Furious Five stod han 1982 bakom låten ”The message”, som utsetts till den främsta hiphoplåten genom tiderna av tidningen Rolling Stone.

Den 22 februari besöker han Pustervik i Göteborg, och uppträder även på Moriska i Malmö den 1 mars.

Anne-Sophie Mutter är en tysk violinist som rönt stora framgångar internationellt. Redan när hon var barn upptäcktes hennes musikaliska begåvning och som tonåring började hon spela med dirigenten Herbert von Karajan och Berlinfilharmonikerna.

Mutter berättar för DN att hon inte kunde vara lyckligare.

– Det är en stor ära. Jag vet inte var jag ska börja. Om du tittar på listan över mottagare – den sträcker sig från de största kompositörerna till de klart mest älskade och inflytelserika musikerna. Att vara bland dem gör mig väldigt tacksam, säger hon på telefon.

Hon berättar även att hon var tvungen att sätta sig ner och läsa brevet en andra gång för att säkerställa att priset inte var avsett för någon annan.

– Jag blev överlycklig och väldigt tacksam: ”Wow, jag?” säger hon och skrattar. ”Okej, då får jag anstränga mig extra mycket nu för att driva klassisk musik framåt.”

Polarpriset brukar vanligtvis tilldelas två pristagare. Anledningen till att det i år blir tre mottagare beror, enligt prisnämndens ordförande Alfons Karabuda, på att juryn såg effekten av vad Polarpriset gjorde för Afghanistans nationella musikinstitut, som vann i fjol.

– När vi såg hur fantastisk en sådan organisation kan vara och vad Polarpriset kan betyda bestämde vi oss för att utdela ett extra pris, för att även i år kunna stödja en sådan verksamhet.

Det tredje priset går till stiftelsen Playing for change som grundades 2007 i USA, men även är verksam på andra platser runt om i världen. Organisationen driver i dag 15 musikskolor och har enligt juryn påverkat 15 000 barns liv och närmiljö.

”Playing for change visar hur musik kan användas för att inspirera, bygga broar, bidra till positiv förändring och skapa förutsättningar för ett fredligare samhälle”, skriver prisjuryn i sin motivering.

– Att få vara i samma sällskap som de personer som fått oss att älska musik i så många år. Det är underbart, säger Whitney Kroenke, medgrundare till Playing for change, i det videoinslag som visades vid tillkännagivandet.

Mohamed Yussuf

mohamed.yussuf@dn.se

Kristofer Ahlström

kristofer.ahlstrom@dn.se

Hugo Lindkvist

hugo.lindkvist@dn.se "

"Polarpriset.

Instiftades 1989 av Stig ”Stikkan” Andersson. Syftet är att ”fira musik i alla dess former” och att ”föra samman människor från olika delar av musikvärlden”. Pristagarna får en miljon kronor vardera. "

"Johanna Paulsson: Det handlar snarare om lång och trogen tjänst än om konstnärlig spets"

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Kanske har det spelat in att Polarpriset på senare år fått konkurrens på den klassiska planhalvan. Det prestigefyllda Birgit Nilsson-priset har liksom stulit scenen för den finkulturella flärdan, medan Polarpriset i stället betonat musikens världsförbättrarpotential. Så pass att priskommittén nu tycks ha blivit lite rådvill i sin iver att tillgodose alla förväntningar med valet av den tyska violinisten som en av hela tre pristagare.

Fantasilöst är det första ord jag kommer att tänka på. För här handlar det om lång och trogen tjänst, snarare än spets. Missförstå mig rätt nu – Anne-Sophie Mutter är förstås en fantastisk violinist. Men sådana finns det gott om, även om Mutter naturligtvis varit en förebild för många i den yngre generationen. Hon slog igenom som tonåring på 1970-talet med dirigenten Herbert von Karajan som mentor och har en drygt 40-årig karriär bakom sig.

Genom åren har Mutter tillägnats och uruppfört en rad nyskrivna verk av tonsättare som Henri Dutilleux, Sofia Gubaidulina, Wolfgang Rihm och Krzysztof Penderecki. Samt förstås filmmusikkompositören John Williams. Men i sammanhanget framstår hon ändå som ett tämligen tråkigt och konventionellt val. I Polarprispresentationen kallas hon för "storyteller" och visst har hon, som varje god klassisk uttolkare, en egen röst. Men om det verkligen var just en historieberättande och brobyggande violinist man var ute efter borde priset naturligtvis ha

gått till den nyskapande multimediaartisten Laurie Anderson, ständigt i rörelse mellan pop och avantgardism.

Eller varför inte till den sjungande dirigenten Barbara Hannigan, som med sitt mentorsprogram Equilibrium också hjälper unga förmågor på traven. Sedan finns det förstås ytterligare namn som tangerar konstmusiken bortom det förväntade. Ta till exempel Angélique Kidjo, som nyligen var sångsolist i Philip Glass nya Bowiesymfoni baserad på albumet "Lodger".

Men Polarpriset har alltså återigen gjort ett godtyckligt val. På temat "musikalisk excellens" blev det denna gång en klassisk artist med en diger utgivning på det anrika tyska skivbolaget med gul etikett.

Johanna Paulsson
kultur@dn.se "

" Samisk konst om kamp och kränkningar

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Två utställningar i Stockholm firar jubileum som markerar samernas strider för sin natur och kultur. Birgitta Rubin ser ett fint tillfälle att möta Sápmis mest tongivande konstnärer och samtidigt få en historielektion.

Den kraftfulla jojken hörs redan i entrén till Tensta konsthall. Inne i salen urskiljer man snart även helikoptrarnas dova hovrande och bakgrundssorlet från demonstranterna. Ljudverket "Sápmi, O Sápmi" av Nils-Aslak Valkeapää fungerar som en signaturmeleri till utställningen "Låt älven leva", som med ljud, text och bildkonst speglar Altakampen i norska Finnmark.

Det är nu 40-årsjubileum för folkaktionen mot kraftverksbygget och uppdämningen av Altaäven, som skulle skada fisket och lägga enorma renbetesområden och byn Máze (Masi) under vatten. Under den fyra år långa konflikten mobiliserades 6 000 poliser (!) mot demonstranterna. Men sitt- och hungerstrejkande samer backades upp av 70-talets växande miljörörelse och nyfödda internationella urfolksrörelse. Konstnärerna var centrala i Altakampen, i synnerhet den radikala Mázejoavkku (Masigruppen), varav flera är representerade på Tensta konsthall. Ett par av dem återkommer på Edsvik konsthall i vandringsutställningen "Tidsresa". Även den har politisk udd och är kopplad till ett jubileum: 100-årsfirandet av samernas första landsmöte. Producent är Samiska konstnärsförbundet, som bildades 1979 på initiativ av just Masigruppen och den numera avlidne Valkeapää, en ikonisk kulturperson i Sápmi som bland annat återuppväckte jojken.

Utställningarna ses med fördel i svit – de är på en gång historielektioner och ett fint tillfälle att möta Sápmis mest tongivande konstnärer från 70-talet till i dag. Britta Marakatt-Labba är det mest kända namnet i Sverige och även internationellt, efter att Masigruppen lyftes fram på prestigefulla Documenta i Kassel 2017.

Marakatt-Labba har två av sina konstnärligt starkaste bildbroderier på Tensta konsthall, tillkomna i kölvattnet av Altakonflikten. I "Mardröm" invaderar mordiska råttor kåtans heligaste rum och i "Flygande nåjder" släpper shamanerna såväl poliser som råttor i en brusande älv – allt i konstnärens egensinniga mix av dagspolitik, samisk historia och mytologi.

Jag rekommenderar utställningen i Tensta som en första anhalt. Den bygger på tre års dialog med akademiker och konstnärer i Sápmi, med lån även från Arkivet för folkeaksjonen mot utbygging av Alta-Kautokeinovassdraget. Här ges en bakgrund till den samiska kampen mot en hänsynslös exploatering av Nordkalottens naturresurser, som fortsatt in i vår tid – ett brännande aktuellt tema som går igen i många samiska konstnärskap.

I konsthallen finns ett väggparti med dramatiska tidningsartiklar om såväl hungerstrejker som ockupationer, jämte affischer och dokumentära fotografier från Altakampen. På ett tidningsfoto syns demonstranter som tecknat parollen "La elva leva" på tre stenar, synliga från luften. Mittstenen finns nu med på utställningen, liksom montrar med allt från politiska kampanjknappar till flygblad om vad som stod på spel.

En symboliskt laddad bild är flitigt reproducerad: Hans Ragnar Mathisens litografi "1852". Den markerar hur tystnad övergick i skrik under Kautokeinoupproret, som var den första samiska resningen mot överheten. Den hårdföra förnorskningspolitiken gestaltas effektivt i en teckning av Arvid Sveen, där en jättemössa med norska flaggan brutalt trycks ner över ögonen på en same.

Altakampen förlorades men den breda protest- och solidaritetsrörelsen ledde till att dammbygget bantades något och byn Masi räddades. Att myndigheterna tvingades lyssna ledde vidare till reformer och upprättandet av sametinget i Karasjok, liksom att Norge (men ännu inte Sverige) ratificerade FN:s konvention om urfolks rättigheter. Nog finns det verk på Tensta konsthall som man kan uppleva som plakatpolitisk konst, men så var tidsandan på 70-talet. Och med tanke på att samiska språk var förbjudna i skolan ända in på 1960-talet i både Norge och Sverige, så är de visuella konsterna en naturlig uttrycks-kanal.

Central i den hotade samiska kulturen är duodjin. Det brukar översättas med sameslöjd men är så mycket mer än konsthantverk – en manifestation av andlighet och förbundenhet med naturen, en holistisk världsåskådning med skapandeprocessen och materialens ”själ” i centrum.

På Tensta konsthall finns Iver Jåks fascinerande skulptur ”Uppåtsträvande samekultur” från 1979, skapad av ett vackert, vildvuxet trästycke, renhorn och renskinn. Jåks förde in duodji-mästerskapet i en modernistisk konsttradition och var även han en stark politisk företrädare för samisk kultur.

Kampandan är levande, vilket utställningen visar med några verk av unga konstnärer. Systrarna Elle Márja och Mai-Lis Eira i Karasjoks konstnärskollektiv bidrar med filmen ”Don’t fuck with me”, som återknyter till Altaaktionen och gripande vittnesmål om det rasistiska förakt många samer fått utstå. Min favorit, Máret Anne Sara, visar ett av tre verk som uppmärksammades på Documenta i Kassel från den pågående serien ”Pile o’ Sápmi”.

I Tensta deltar hon med ett ”powerhalsband” med en kaskad av keramiska renskallar i miniatyr, tillverkade av malda renben.

Kranierna har ”skotthål” i pannan, en direkt kommentar till det rättsfall

brodern driver gentemot norska staten, om en påtvingad decimering av hans renhjord och en förödande slakt även av renäringskulturen i sig. Konst som politiskt instrument är sällan bra konst men Máret Anne Saras magnifika ”powerhalsband” har också en skör skönhet och mångbottnade tolkningsmöjligheter. Här finns hänvisningar även till utrotningen av bisonoxar och koloniala övergrepp mot andra urfolk, liksom duodji-traditionen.

Máret Anne Sara är representerad med ytterligare tre verk på Edsvik konsthall. Här är det politiska temat mindre uttalat och helheten spretigare, samtidigt som materialbruket är mer varierat. Flera deltagare arbetar innovativt i gränslandet mellan konst och konsthantverk. Fjädringen i snöskotrar kan återbrukas konstnärligt, lika väl som fällda renhorn – som Per Isak Juuso byggt en koja av, intrikat sammanfogade med buntband av plast.

Och här får Britta Marakatt-Labbas bildbroderier sällskap av Victoria Anderssons textilkonst; ”slow art” där årsringarna i ett träd växer till en magnetisk bild av en cirkulär tidsuppfattning.

Tomas Colbengtsons skulpturinstallation ”De tvångsförflyttade” och Anders Sunnas stora collage ”Colonialism inc” är starka uttryck för historiska oförrätter med katastrofala konsekvenser än i dag. Sunna, som är född 1985 och bosatt i Jokkmokk, låter ansiktslösa myndighetspersoner släppa ner samer i ett svart hål. I andra änden av det sex meter långa verket syns en renskötande same med döds-kalle till huvud och en skelettartad ren.

I dagens Sápmi är den samiska kulturen och naturen hotad på flera fronter. Vindkraftsparker skrämmar bort renar och allt från trålfiske till vattendämningar och gruvor skadar ekosystemet. Flera konstnärer gestaltar nu också konsekvenserna av de smygande klimatförändringarna.

Synnøve Persen, i ungdomen grundare av Masigruppen och hungerstrejkade aktivist, bidrar med det mest subtila verket i

”Tidsresa”. I en avskild hörna på Edsvik konsthall rullar hennes naturlyriska video ”Psithurism”, filmad i en tät skog av höstgula aspar. Ett måleriskt flöde av meditativa bilder från ett sakralt skogsrum, där naturens helighet känns självklar. Men alldeles plötsligt får den susande vinden asplöven att darra.

Birgitta Rubin

birgitta.rubin@dn.se "

"Två utställningar.

”Låt älven leva. Viljan till självbestämmande och en ny världslighet” visas på Tensta konsthall t o m 22/4. Curator är Katya Garcia-Antón, chef för norska Office for contemporary art (OCA), som producerat utställningen med ett fyrtiotal konstnärer kopplade till Altaaktionen. OCA har även gett ut boken ”Sovereign words. Indigenous art, curation and criticism”. Där medverkar konstnärer och curatorer från olika urfolk, i dag hela 370 miljoner av världens befolkning.

”Áigemátki” (Tidsresa) visas på Edsviks konsthall i Sollentuna t o m 24/2. Utställningen är producerad av Samiska konstnärsförbundet och en jury har valt aktuella verk av 21 medlemmar, däribland curatören Hilde Skancke Pedersen.

Flera av de aktuella namnen är även med i boken ”Contemporary Sami art and design” (Arvinus + Orfeus) 2015, med text av Jan-Erik Lundström, som även gjorde den första stora utställningen med Britta Marakatt-Labba 2009. "

" Hyr personal för 800 000 i veckan – trots ekonomi i kris

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

400 tjänster ska bort för att rädda Karolinska universitetssjukhusets krisande ekonomi. Samtidigt har sjukhuset hyrt in operationslag för 800 000 kronor i veckan, skriver Dagens Medicin.

Förra året fakturerade företaget Operationskonsulterna 27 miljoner kronor av sjukhuset. Kostnaden blir den dubbla jämfört med att anlita de tio bemanningsföretag som Region Stockholm har ramavtal med, men enligt Karolinska har de bemanningsföretagen inte kunnat leverera operations- och anestesipersonal.

Varje team kostar 26 000 kronor om dagen. För pre- och postoperationssjuksköterskorna betalar sjukhuset 8 400 kronor per person och dag. Läkarna som opererar i de inhyrda operationslagen är anställda på Karolinska. Att hyra en operationssjuksköterska från företaget kostar 168 000 kronor i månaden.

Notan för sjukhuset landar på över 800 000 kronor i veckan.

Det är för att klara operationskapaciteten som sjukhuset har utfört en egen upphandling. David Konrad, funktionschef för perioperativ medicin- och intensivvård, PMI, uppger för Dagens Medicin att förstärkningen är kopplad till flytten in i Nya Karolinska och att det är en tillfällig lösning.

Tillförordnade sjukhusdirektören Annika Tibell säger att sjukhuset vidtagit olika åtgärder för att öka tillgängligheten och korta väntetiderna för patienterna vid sjukhusflytten. Sjukhuset har även upphandlat operationer externt.

– Det här är mycket pengar, men det fanns inte möjlighet att få tag i personal inom våra vanliga ramavtal. Det här upplägget som går ut på att operera i våra egna lokaler är inte en högre kostnad än vad vi betalar när vi upphandlar operationssalar externt, säger Annika Tibell. Samtidigt ska det tillfälliga avtalet som sjukhuset tecknat förlängas i ytterligare ett halvår på grund av att man ännu inte kommit upp i normal produktionskapacitet.

– Det tar tid att komma in i de nya arbetsätten i de nya lokalerna där vi också har haft vissa logistiska problem.

Karolinska har samtidigt med sjukhusflytt och omorganisation stora problem med växande operationsköer. Under 2018 sköt den styrande alliansen till 340 miljoner kronor för att korta köerna, vilket DN tidigare berättat. Köerna har kortats marginellt jämfört med januari förra året då 8 700 patienter stod i kö i väntan på operation. Satsningen på att kapa köer har haft undanträngningseffekter, då köerna till nybesök har ökat, vilket framgår av sjukhusets årsrapport.

Inhyrningen sker samtidigt som Karolinska för 2019 har ett sparbetning på 1,1 miljard kronor. Av sjukhusets årsrapport framgår att 150 miljoner av det stora underskottet på 822 miljoner kronor 2018 är kopplat till ökad inhyrning av personal.

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se "

" Svenonius (M): Vi har inte blundat för problemen

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

En otydlig ansvarskultur i Karolinskas organisation kan ha bidragit till den djupa ekonomiska krisen. Det tror finansregionrådet Irene Svenonius (M), som samtidigt säger att politiken inte ska lägga sig i hur sjukhuset styrs. – Vi har inte blundat för problemen. Men det är en verksamhet som inte mår bra av tvära kast, säger Irene Svenonius.

Karolinska universitetssjukhuset inleder 2019 i brant uppförsbacke då sjukhuset har ett sparbetning på 1,1 miljard kronor.

Flera oppositionspolitiker har rest frågor om hur Karolinskas minusresultat, som så sent som i augusti beräknades till 500 miljoner kronor, har kunnat rasa till 822 miljoner kronor vid årets slut.

DN har vid flera tillfällen bett finansregionrådet Irene Svenonius (M) att kommentera det stora underskottet. Hon svarade först kortfattat i ett sms. Nu väljer hon att för första gången att låta sig intervjuas i frågan.

– Jag ser allvarligt på underskottet. Självklart. Ekonomin och hur Karolinska har styrts har varit en av anledningarna till de stora förändringarna som vi gjorde förra året, bland annat med en helt ny styrelse för sjukhuset, säger Irene Svenonius.

Efter att DN avslöjat hur konsultinköp från Boston Consulting Group för 209 miljoner saknade riktiga underlag, och att förre styrelseordföranden hade affärsintressen i bolag som gör affärer med Karolinska, beslutade den styrande alliansen i landstinget i april förra året att byta ut styrelsen.

Oppositionen har kritiserat den styrande majoriteten för att ha dröjt med att ingripa gällande problemen på Karolinska. Det håller Irene Svenonius inte med om.

– Vi har inte blundat för problemen. Vi har tagit tag i dem när de har uppstått. Inte alltid med skyndsamhet men däremot med eftertanke. Det här är en verksamhet med 16 000 anställda och 18 miljarder i budget. Det är inte en verksamhet som mår bra av tvära kast utan ett visst mått av eftertanke och att lyssna in är klokt. Det är också det som styrelsen har gjort.

Nu säger Irene Svenonius att hon och regionledningen nära följer det arbete som sjukhusstyrelsen inlett. I förra veckan kommenterade styrelseordförande Håkan Sörman underskottet i DN och berättade om det sparpaket som styrelsen tagit fram, och som innebär besparingar som täcker in knappt halva underskottet.

400 tjänster ska bort. Samtidigt har Karolinska stor brist på personal och vårdplatser. Hur ser du på det?

– Jag noterar att styrelsen och Håkan Sörman har understrukt att man vara särskilt varsam om sjuksköterskor i den här besparingen. Man ska se över administration, strukturer och staber runtomkring. Jag uppfattar att man har fokus på att göra det omställningsarbete som måste göras, säger Irene Svenonius.

Den nya organisationen som har införts på Karolinska har 30 procent fler chefer än den gamla, och den har införts med konsult hjälp och utan att en ekonomisk konsekvensanalys har presenterats.

Irene Svenonius hänvisar till den genomlysning som styrelsen har gjort och som i slutet av januari presenterades i en kritisk rapport. Hon bedömer att den otydliga ansvarsstrukturen, som organisationsmodellen kritiserats för och som också bekräftades i rapporten, kan vara en delförklaring till de ekonomiska problemen.

– Man ska inte utesluta att det kan ha lett till ekonomiska bekymmer om det är oklart vem som fattar olika beslut, och om det är oklart inom

vilken budget som beslut fattas. Jag är övertygad om att arbetet som styrelsen har gjort kommer göra att man får bättre kontroll över verksamheten.

Irene Svenonius pekar på att sjukhusledningen i januari fått i uppdrag att göra organisationsförändringar och att flera diagnosflöden ska slås samman för bättre kostnadskontroll.

– En bättre styrning och bättre uppföljning leder till att man också får en bättre kontroll över ekonomin.

Sjukhusledningen har tillsammans med styrelsen gjort klart att man inte vill röra den nya organisationen där klinikerna avskaffats och där man organiserar utifrån diagnosflöden, vilket både kritiserats för att patienter hamnar mellan stolarna och samtidigt som det visat sig kostnadsdrivande.

Själva organisationen har Irene Svenonius inga synpunkter på.

– Jag har ju varit väldigt noga med att hur sjukhuset ska styras och vården organiseras det måste sjukhusens styrelser och ledningar avgöra som är proffs på detta.

Centralt för den nya organisationen med värdebaserad vård på Karolinska är att samla och dela patientdata. Ett vallöfte från den styrande alliansen var att stockholmarnas patientdata ska bli mer tillgänglig för industrin och akademien. Avsikten finns nu inskriven i den blågröna regionbudgeten.

Vilken betydelse har det för att ni inte velat stoppa omorganisationen?

– Det har ingen betydelse. Hur ett sjukhus ska organiseras har inget att göra med politiskt beslutsfattande. Det måste de som organiserar vården ta ansvar för. Men effekterna är ju det väsentliga. Att vi har ett sjukhus som är till för patienterna och att medarbetarna trivs och vill jobba där.

Sjukhusets ekonomiska nödläge påverkar samtidigt sjukvården i hela regionen. Som finansregionråd landar det ändå hos dig.

– Ja, men sjukhusstyrelsen har tagit tag i och utvärderat hur organisationen fungerat. De har en tanke om hur den ska förändras och hur man ska kunna ta tillvara det som fungerat bättre i den nya organisationen.

Svenonius pekar också på att sjukhuset rymmer många olika professioner och att alla inte tycker lika.

– Sköterskorna kanske tycker att de fått komma lite mer i centrum, och att allt inte är lika läkarstyrkt till exempel.

Det sparpaket som sjukhusstyrelsen lagt täcker bara in delar av underskottet. Det återstår 550 miljoner kronor som Karolinska inte anser sig kunna spara. Enligt sjukhuset behövs resurserna för att klara det högspecialiserade uppdraget, liksom de höga kostnader som är förknippade med den nya sjukhusbyggnaden.

Regionledningen hänvisar till en analys från regiondirektören, innan det kommer politiska besked i frågan.

Anna Gustafsson

anna.gustafsson@dn.se "

" Sämsta läget på länge för Stockholms- ekonomin

DNTORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Stockholms ekonomi kan vara på väg in i en lågkonjunktur, det visar den nya Stockholmsbarometern från Handelskammaren.

– Allt mer tyder på det, det finns en hel del dystra orosmoln och börjar likna en tvärnit, säger Handelskammarens vd Andreas Hatzigeorgiou.

Under det fjärde kvartalet 2018 vände Stockholmsekonomin nedåt, försämrades påtagligt och föll till den lägsta nivån på nära sex år – långt under det konjunkturläge som rådde för ett år sedan.

– Vi har inte sett en så tydlig och kraftig inbromsning sedan den europeiska skuldskrisen 2010. Jag tror att vi måste ta det på allvar, säger Andreas Hatzigeorgiou.

Det går sämre än normalt för Stockholms handelsföretag. Samtliga delbranscher inom handeln har försvagats, med undantag för motorfordonshandeln där företagen ger positiva signaler.

Livsmedelshandeln har försvagats och det signalerar slutet på den imponerande tillväxt som livsmedelsföretagen har uppvisat det senaste året. Sällanvaruköpshandeln – till exempel mode och möbler – försvagades till en konjunkturnivå långt under det historiska genomsnittet.

Även databranschen försvagades, men befinner sig trots det alltjämt på en nivå som är bättre än normalt, vilket betyder att Stockholms it-företag fortsätter agera stötdämpare för den i övrigt svaga Stockholmskonjunkturen. Finans- och försäkringsbranschen backade också under det fjärde kvartalet.

Stockholms tillverkningsindustri går fortsatt starkt, mycket bättre än normalt.

– Tillverkningsindustrin är viktig men det är inte primärt där stockholmarna har sin anställning, säger Andreas Hatzigeorgiou. Endast 8 procent av stockholmarna som jobbar i det privata näringslivet finns i tillverkningsindustrin, 62 procent i tjänstenäringslivet. Företagen i Stockholm tror inte att nuvarande anställningstakt kommer att kunna bibehållas, utifrån en påtagligt försämrade efterfrågan. Den starkaste jobbtillväxten finns inom tillverkningssektorn och data-branschen.

It-företagen bedömer dock att anställningarna kommer att bli färre framöver, vilket kan kopplas till arbetskraftsbristen. Det mest allvarliga problemet för tillväxt anser de är bristen på lokaler och/eller annan utrustning, samtidigt som de befår att efterfrågan på deras tjänster kommer att minska.

– Vi har flera flaskhalsar i Stockholm: bostadsbristen, infrastrukturbristen och kompetensbristen som gör att företagen hämmas och får stå tillbaka. Databranschen har en allvarlig kompetensbrist. Lokalbristen är ett relativt nytt problem, flaskhalsarna blir fler, säger Andreas Hatzigeorgiou.

Utvecklingen inom Stockholms byggsektor är mycket dyster. Efter positiva signaler under årets tredje kvartal föll anställningarna till den lägsta nivån på över fem år samtidigt som anställningstakten framöver väntas bli klart negativ.

Arbetskraftsbristen inom Stockholms byggbransch är en allvarlig hämsko för byggandet. Byggföretagens orderstockar minskar samtidigt som utsikterna på byggmarknaden på ett års sikt försämras påtagligt jämfört med föregående kvartal.

– Bygg backar från en ganska svag nivå och problemen på bostadsmarknaden blir inte lättare. Och många satsningar hänger ihop,

som bostadsbyggande och infrastruktur med bland annat utbyggd tunnelbana i Stockholmsförhandlingen, säger Andreas Hatzigeorgiou. Trots att takten i nyanställningarna bromsar in larmar företagen om fortsatt arbetskraftsbrist under fjärde kvartalet.

– Arbetskraftsbristen ligger kvar på en rekordhög nivå trots att ekonomin försvagas. Det borde vara så att den mildras, det är bekymrande.

Undersökningen gjordes när Sverige ännu inte hade en ny regering på plats, det tror Andreas Hatzigeorgiou kan ha påverkat resultatet.

– Det är nog en marginell effekt, men den ska inte förringas. Det blir intressant att se om nästa Stockholmsbarometer befäster bilden.

Särskilt om regeringen genomför reformer som att stoppa kompetensutvisningar och lösa problemen på bostadsmarknaden, säger han.

Mia Tottmar

mia.tottmar@dn.se "

" Livrustkammaren ordnar singelmingel för historieälskare

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

ordnar singelkväll på alla hjärtans dag. Ett tillfälle för historieintresserade att träffas och mingla. – Kvällen är till för alla, du behöver inte vara någon historieexpert, säger Magdalena Piotrowska, intendent och verksamhetsutvecklare på -.

Tanken med Livrustkammarens singelkvällar är att sammanföra historieintresserade personer. Oavsett om du letar efter en livspartner, en kompis eller bara någon att prata historia med.

Singelkvällarna har arrangerats sedan hösten 2017 och har blivit en uppskattad tradition. Kvällarna har varit fullbokade nästan varje gång sedan starten och anordnas två till tre gånger per termin.

Just denna kväll, som alltså lämpligt nog infaller på alla hjärtans dag, börjar med ett historiequiz i grupper. Sedan är det mingel med alkoholfritt bubbel i Stensalen. Magdalena Piotrowska menar att det brukar vara ett bra sätt att lätta upp kvällen med en visning eller ett quiz för att skapa ett naturligt samtalsämne för besökarna att samlas kring.

– Det här är en kväll som riktar sig till alla, även om du inte är ute efter en livspartner kan du komma hit och träffa andra som har samma intresse som du, säger hon.

Det finns mellan 30 och 60 platser på singelkvällen och just till alla hjärtans dag är nästan alla biljetter slutsålda. Magdalena Piotrowska berättar att folk i alla åldrar brukar dyka upp. Det varierar i både ålder och historieintresse.

– Det beror mycket på vad det är för tema på kvällen, men det märks verkligen att det är uppskattat. Just konceptet singelkväll verkar locka folk, säger hon.

Syftet med kvällarna, men även med Livrustkammaren som museum, är att vara en historiebästis, som Magdalena Piotrowska uttrycker det. Historien är bred och därför ska museet rikta sig till den breda allmänheten.

– Det ska inte finnas några krav på att man ska vara någon historieexpert när man kommer till singelkvällen. Vi vill blanda historia med humor och det är nog därför den är så populär. De flesta som går på singelkvällarna kommer själva, medan andra tar med sig en kompis. Flera personer som återkommit till singelkvällarna har lärt känna varandra på det viset.

Magdalena Piotrowska berättar att hon ofta sett människor i mindre grupper som lämnar museet gemensamt när kvällen är slut. Om de bara tagit sällskap till tunnelbanan eller gått vidare någon annanstans kan hon naturligtvis inte svara på.

– Det var faktiskt en man förra året som avbokade sin biljett till den andra singelkvällen vi hade eftersom han hade träffat någon på det första minglet.

Mathilda Ejefalk
mathilda.ejefalk@dn.se "

”Vad gör man om man tror att en kompis blir utsatt?”

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

"Efter metoo-hösten – som för hästsportens del ledde till uppropet #visparkarbakut – ville Svenska ridsportförbundet lyfta frågan om sexuella trakasserier ytterligare. En central del i arbetet är en verktygslåda vars innehåll ska göra det enklare för ungdomar att prata om svåra frågor. – Många vet inte vad de ska göra om något händer, därför är det superviktigt att prata om det här, säger 16-åriga Tyra Åhlén.

Vad ska man till exempel göra om man tror att en kompis blir utsatt för något? Ska man berätta för någon fast hon inte vill det och säger att inget har hänt? Och vem kan man i så fall berätta det för?

Tyras frågor är viktiga och på många sätt centrala.

På några av dem finns självklara svar, på andra är det svårare.

Men genom att prata om det innan något har hänt har man åtminstone något att vila sig mot om det värsta inträffar.

Det var en av anledningarna till att Tyra Åhlén och 150 andra ungdomar den gångna helgen samlades hos Djursholms Ridklubb för en ”Inspirationsdag för unga ryttnare”.

– Ska en förändring ske måste sådana här saker upp till ytan. De får inte fortsätta att ske i skymundan, säger Madeleine Almqvist, ordföranden i Svenska ridsportförbundets Centrala ungdomssektion. Hösten 2017 avlöste metoo-uppropen varandra. Kvinnor i olika branscher gick ut och berättade om sexuella trakasserier, och förminskande och förnedrande miljöer såväl på arbetsplatser som inom idrotten.

I november var det kvinnorna i hästsportens tur, vilket inkluderade både ridsport, trav och galopp, att samlas under #visparkarbakut. Uppropet – som undertecknats av 1 922 kvinnor – publicerades i DN och berättelserna som några av de drabbade delade med sig av var lika skrämmande som hemska.

Inte minst beroende på att flera av dem hade varit tonåringar när de utsattes för sexuella trakasserier – ofta av sin tränare.

– Det var otroligt berörande berättelser, som det självklart var förfärligt att höra och läsa, säger Madeleine Almqvist.

– De gjorde att det blev väldigt tydligt hur viktigt det är att vi lyfter de här frågorna och får ungdomarna att våga berätta. För det är genom samtal och kunskap som vi kan skapa förändringar.

Redan 2013 inledde Centrala ungdomssektionen arbetet med att försöka skapa en trygg stallmiljö där alla känner sig välkomna, och där det inte finns någon mobbning.

– Vårt mål var att plocka fram ett handfast och bra material för att stödja våra föreningar och distrikt i samtalen kring trygghetsfrågor. Resultatet blev en verktygslåda där man samlat allt material, bland annat olika diskussionskort som är en central del i arbetet.

Verktygslådan var färdig 2014, och finns i dag hos föreningarna och distrikten.

– De i sin tur har varit flitiga med att använda den. Inte minst har vi märkt att ungdomarna själva har varit väldigt aktiva att använda materialet i olika forum och grupper, berättar Madeleine Almqvist. Redan från start fanns sexuella trakasserier med som en punkt, och redan före #visparkarbakut hade arbetet med att uppdatera verktygslådan påbörjats.

Vittnesmålen gjorde det dock tydligt att det arbetet behövde intensifieras.

Verktygslådan behövde kort och gott få lite nytt material.

Nu har den uppdaterade lådan börjat användas, och när Djursholms Ridklubb bjöd in till sin inspirationsdag var intresset stort.

Både för stjärnryttaren Patrik Kittels föreläsning om personlig utveckling, och för programpunkten "Tryggare idrottare".

I verktygslådan som de 150 ungdomarna, uppdelade på tre grupper, fick stifta bekantskap med finns numera diskussionskort som ställer frågor som: "Vad är sexuella trakasserier för något?" och "Vad kan jag göra om jag tror att någon i min närhet har blivit utsatt för sexuella trakasserier eller övergrepp?"

– Att använda sig av sådana här kort tycker jag är ett jättebra sätt att ta upp de här frågorna, säger 16-årige Eric Anzalone som i likhet med Tyra Åhlén var en av ungdomarna som deltog i inspirationsdagen. Även Tyra tycker att korten var ett bra sätt att få i gång diskussionerna. – I vanliga fall när vi träffas pratar vi ju mest om hästar och vår ridning, men nu pratade vi om andra saker också. I och med att vi kom från olika klubbar hade vi olika erfarenheter, och det är bra att veta hur andra tänker och vad de gör.

I verktygslådan finns utöver diskussionskortet också två fiktiva berättelser om sexuella trakasserier från hästvärlden som ungdomarna kan lyssna på.

När de gjort det finns sedan sex-sju frågor till varje berättelse som också ska leda till diskussion.

Och även om det som sagt inte finns enkla svar på svåra frågor så fick ungdomarna en hel del tänkvärt med sig från inspirationsdagen.

– Det som är bra med att vara i en stallmiljö är att det är många människor i olika åldrar där. Det finns alltid någon vuxen som man känner sig lite mer trygg med, och jag tänker att det bästa nog är att vända sig till den personen om något har hänt eller om det är något man funderar över, säger Tyra Åhlén.

Sexuella trakasserier är inte den enda frågan som tydligare belyses i den uppdaterade verktygslådan.

– Vi ville även få in ett ökat fokus på sociala medier – något som har växt otroligt mycket på några år – och det näthatt som vi tyvärr ser, säger Madeleine Almqvist.

Eric Anzalone berättar att han har en strategi när det gäller hur han själv uppträder på sociala medier.

– Jag har som policy att jag lajkar allas bilder. Det är ett väldigt enkelt sätt att sprida glädje, och att behandla alla lika, säger Eric Anzalone.

– Jag kommenterar sällan någons bilder – bara om det är någon som jag känner väl – eller om det är någon bild som jag tycker är fantastiskt bra. Kanske är den på en jättefin häst eller en jätteduktig ryttare.

Tyra Åhlén tyckte också att samtalen och diskussionerna om sociala medier gav henne mycket.

– För folk i min ålder är sociala medier en del av vardagen, men likväl blir man så klart påverkad. De flesta visar ju bara upp en bra sida på sociala medier, säger hon.

– Inom ridsporten kan det ju till exempel vara så att man bara lägger ut när det har gått bra på en tävling, men inte när det har gått dåligt. Då får man liksom själv större press på sig, för man vill ju visa att man själv också kan.

– Så fast man egentligen vet att det inte går bra hela tiden för någon ryttare är det ändå bra att bli påmind om att det man ser på sociala medier bara är en del av sanningen.

Att det var Centrala ungdomssektionen som tog initiativet till att utforma materialet är ingen tillfällighet.

Ridsporten är en idrott med många unga utövare, och har också en tradition av ungdomspåverkan på alla nivåer. Därför sitter också ungdomar med i styrelsen på såväl förbunds- som distrikts- och lokalnivå.

– Vi vill att ungdomar ska tala till ungdomar, säger Madeleine Almqvist.

Träffen i Djursholm var en av fyra stora träffar på det här temat. Nästa träff blir i Linköping.

Malin Fransson
malin.fransson@dn.se "

"Åre-VM ett skyltfönster inför valet av OS-arrangör

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Åre. Alpina VM i Åre är en chans att marknadsföra ansökan om att arrangera OS 2026. När Sveriges olympiska kommitté kallade till presskonferens visade sig det jämtländska vädret inte från sin bästa sida. Men den stora frågan under mötet med pressen var inte vädret. Det var hur den nya regeringen ställer sig till ett OS i Stockholm och Åre.

Plåtväggarna skallrade och regn droppade genom taket i Åre-VM:s presscenter när Sveriges olympiska kommitté (SOK) rullade igång sin presentationsfilm för hur ett OS och Paralympics i Sverige 2026 skulle kunna upplevas.

Dagen innan besökte statsminister Stefan Löfven Åre och sa att han i grunden var positiv till ett OS i Sverige, men tillade "det måste vara ekonomiskt försvarbart och hållbart." Löfven ville inte uttala sig om när regeringen kommer att ta ställning i frågan.

Ett viktigt besked som SOK väntar på är hur regeringen ställer sig till den säkerhetsgaranti för spelen som Sverige behöver presentera för Internationella olympiska kommittén (IOK). Samtidigt menar SOK:s ordförande Mats Årjes att den frågan tagit för stora proportioner.

– Lyssnar man lite mer på vad Internationella olympiska kommittén behöver i formell mening så tror jag att begreppet säkerhetsgarantier blir lite större än vad det egentligen är. Man förväntar sig att man ska upprätthålla lag och ordning i Sverige och det är något som polis och tull med flera gör varje dag, säger Årjes.

Det pågående alpina världsmästerskapet i Åre, där huvuddelen av de alpina tävlingarna ska avgöras om OS hamnar i Sverige, är ett skyltfönster för att visa upp Sveriges förmåga som mästerskapsarrangör.

– Det här och kommande mästerskap som Sverige kommer att arrangera i några av de stora vintersportgrenarna är möjligheter att visa upp att vi sitter på faciliteter som är väldigt ovanliga när man söker ett OS. Om man tittar på IOK:s system i dag så handlar det om att man får pluspoäng om man kan använda befintliga arenor och minuspoäng om man måste bygga nytt.

Martin Fransson
martin.fransson@dn.se

"Fakta. Processen mot valet av OS-värd 2026

Den 23 juni kommer beslutet om det blir Stockholm/Åre eller Milano/Cortina som får arrangera OS 2026 när 95 IOK-delegater ska lägga sina röster vid en session i Lausanne, Schweiz.

Här är processen fram till beslutet:

Februari–april: IOK-representanter besöker och värderar slutkandidaterna.

12 april: Sista datum för en fullständig OS-ansökan.

Maj–juni: IOK utvärderar kandidaterna som i sin tur får ge svar och motivera sina ansökningar. "

" Hotet mot de svenska VM-orterna: En månad kortare säsong på 20 år

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Plusgrader, slask och färre snö dagar. Här är hotet mot Sveriges dubbla VM-orter. Jämtlands län tappar 1–2 snö dagar per år. På 20 år handlar det om en månad kortare skidsäsong.– Jättesorgligt. Men det är viktigt att det uppmärksammas, säger storslalomstjärnan Sara Hector.

Det var redan 2015 som SMHI, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, släppte en specifik rapport om framtidsklimatet i Jämtlands län.

Under pågående alpina VM i Åre, och inför skidskytte-VM i Östersund, är rapporten mer aktuell än någonsin. Inte minst i Åre, där vädret på bara en dryg vecka har gått från minus 20 grader till regn och slask.

På torsdagen ska damernas storslalom – om tävlingen blir av – avgöras i plus fyra grader.

– Tyvärr har de här så kallade varmluftsinsbrotten, som kommer ett par gånger varje vinter, blivit vardag för oss, säger Ulf von Sydow, hållbarhetsinspiratör för skidskytte- VM, bosatt i Åre.

– Det har absolut förändrats under de tolv år som jag har bott här. Det är en markant skillnad och det är förstås inte bra, vare sig för idrotten eller för besöksnäringen.

SMHI:s rapport går igenom allt från snö dagar, till så kallade vegetationsperioder, temperaturskillnader och nederbörd utifrån två olika scenarier fram till seklets slut.

Enkelt förklarar, säger Ulf von Sydow, ser det ut så här:

I och med ett varmare klimat kommer vinternederbörden till viss del att komma som regn, mot tidigare som genomgående snö.

I takt med klimatförändringarna tappar regionen 1–2 snö dagar per år. På en tjugoförårsperiod innebär det en månad färre skiddagar.

– Skidsäsongen blir kortare och kortare, säger von Sydow.

– Det spelar stor roll, eftersom besöksnäringen i länet omsätter fem miljarder kronor per år.

Ulf von Sydow fortsätter apropå hur framtidsklimatet kommer att påverka såväl turistnäringen som svensk vinteridrott:

– Om man tar Åre som exempel så är det i mångas sinnebild ett ”winter wonderland”. Man åker upp för att få vita snödrivor men möts av slask och is.

– Om det inte är bra förhållanden kan gemene man tappa lite av intresset för skidåkning. Intresset för Vasaloppet är till exempel i topp när det är bra vintrar i södra Sverige. Får vi dåliga vintrar tappar vi intresset, och då tappar vi även bredden i sporten.

Svenska storslalomåkaren Sara Hector bor även hon i Åre.

– Det är jättesorgligt att höra om sådana saker, säger hon.

– Men det är också viktigt just att det också hörs. Om man inte vet om en sådan här utveckling gör man ju heller ingen skillnad, då tänker man att man kan fortsätta som man alltid har gjort.

DN har tidigare skrivit om det alpina landslagets uttalade klimatmål och klimatarbete.

Hemma-VM går i hållbarhetens tecken med elbilar och exempelvis solceller på arenabyggnaderna. Landslaget i sig klimatkompenserar sina resor – och skickar klimatsmarta recept till sina hotell.

2017 stod landslaget för fyra gånger mer koldioxidutsläpp än en genomsnittlig svensk. Nu ska utsläppen halveras till 2022, och i år ha minskat med 25 procent.

- Alla länder har inte ens det här på sin agenda. En del fattar inte vad vi pratar om. Men om en tar ställning är det väldigt mycket lättare för andra att följa efter, säger alpinchefen Tommy Eliasson Winter.
 - Det är ju inte helt lätt när man är väldigt dålig på något att ställa sig upp och säga hur dålig man är. Men ju fler som gör det, desto lättare är det att få till en förändring.
- Världseliten i alpint flänger kors och tvärs över världen för att leta efter de bästa träningsförhållandena. Resorna är många, också under säsong, och mängder av utrustning ska transporteras mellan skidorterna.
- Så är det, men man måste alltid börja jobbet där man står, säger Tommy Eliasson Winter och Sara Hector fyller i:
 - Det är viktigt att man gör något. För det spelar faktiskt roll. Man kan tycka att det bara spelar en liten roll, men gör man något sätter det ett exempel och ett "mindset" – som kan sprida sig.
- Inför nästa säsong ser landslagsledningen över upplägg för försäsongssresor och läger. Just för att minska utsläppen.
- Bara att vi har fått till den diskussionen tror jag är något som aldrig har hänt tidigare, säger Eliasson Winter.

Hur slår färre snödaggar i Jämtland mot talangutvecklingen och eliten i er sport?

- Vi är ju en sport som är beroende av skidindustrin. Det är vår viktigaste faktor, eftersom skidåkning i första hand inte är en sport utan en familjeangelägenhet och en friluftstillvaro.
- Samtidigt är det hela basen för vår rekrytering. Försvinner skidåkningen som fritidsintresse vore det en fullständig katastrof. Alpina VM och skidskytte-VM har samarbetat kring klimatfrågan – och också skidskyttet kommer att ha ett stort hållbarhetsfokus under sitt hemma-VM.

I Östersund i mars använder organisationen enbart fordon som drivs av förnybara bränslen, och därtill arrangeras bland annat ett seminarium med IBU (Internationella skidskytteförbundet) och IOK (Internationella olympiska kommittén) i syfte att påverka världens stora idrottsorganisationer.

- Vi vill visa att det går att göra ett hållbarhetsarbete, säger Ulf von Sydow och konstaterar precis som Tommy Eliasson Winter att sportens största utmaningar är resorna.
- Kan man lägga en struktur som inte innebär ett sådant kringflackande som i dag skulle det givetvis vara bättre. Samtidigt är vi medvetna om att hela ekonomin i skidskyttet bygger på att världscupen flyttar från ort till ort.

Vilka möjligheter ser ni att påverka?

- Det är en lång process, eftersom hela den stora idrottsrörelsen är enormt konservativ. Det är en elefant att flytta på, säger Ulf von Sydow.
- Alpina landslaget har ju ett program för att reducera sina utsläpp och det är samma diskussion på gång i skidskyttet. De aktiva är fullt medvetna om det här, men de är lite fast i en rävsax.

Lisa Edwinsson

lisa.edwinsson@dn.se

"Det är jättesorgligt att höra om sådana saker. Men det är också viktigt just att det också hörs.

Sara Hector, Åre-bo och svensk storslalomåkare "

" Sverige gör helt om – försvaret växer för första gången sedan 1970-talet

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Sverige gör helt om i försvarspolitiken. För första gången på över 40 år ska försvaret växa. Det är samtliga åtta riksdagspartier överens om. Arméns krigsorganisation kan bli dubbelt så stor: från 15 000 till 30 000 soldater, fler Gripenplan ska behållas och antalet ubåtar ökar. Förslaget som tagits fram av Försvarsberedningen ska läggas fram i maj inför riksdagens nästa stora försvarsbeslut 2020.

Att det förbereds en rejäl kursändring i försvarspolitiken framgår av svar som DN fått från samtliga riksdagspartier samt uppgifter från källor med insyn i Försvarsberedningens arbete.

Beredningen är regeringens samrådsorgan där de åtta riksdagspartierna ingår. Trots månaderna av turbulens och sonderingar för en ny regering har beredningen i all tysthet varit lugnet i stormens öga. Den leds av förre försvarsministern och talmannen Björn von Sydow (S). Under sina interna överläggningar enades partierna i beredningen i december om att utöka Sveriges militära försvar, krigsorganisationen. Detta är smått historiskt. Därmed kan den långa trenden av nedläggningar i försvaret brytas.

Nedläggningarna inleddes efter Berlinmurens fall 1989 och Sovjetunionens upplösning 1991. Därefter följde två årtionden av bred politisk enighet om att försvaret kunde skäras ned rejält.

Nu är det åter enighet över hela fältet – men med motsatta förtecken.

– Vänsterpartiet vill inte att försvaret ska lägga ned fler förband.

Tvärtom ser vi att det kan bli aktuellt med satsningar på

förbandsverksamheten för att försvaret ska ha kapacitet att möta relevanta hot, men också för att vår militära alliansfrihet ska vara trovärdig, svarar partiets ledamot i beredningen, Lotta Johnsson Fornarve.

– Nu börjar övriga partier ansluta sig till vår uppfattning att Sverige ska ha ett starkt försvar över tiden, oavsett dagsformen i Ryssland, säger Sverigedemokraternas ledamot Roger Richtoff.

– Den nedrustning som skedde av det militära och civila försvaret var alltför långtgående. Samtliga riksdagens partier har ett ansvar för den förda politiken sedan murens fall. Historiken är beklaglig, men den har lagt grunden för den verklighet vi nu har att hantera, understryker ordföranden Björn von Sydow.

”Historiken” innebar att civilförsvaret på 1990-talet lades ned helt och hållet. Kalla krigets militära invasionsförsvar kunde ytterst mobilisera 730 000 men avvecklades stegvis i riksdagens försvarsbeslut åren 1992, 1996, 2000 och 2004.

Tusentals mobiliseringsförråd spridda runt om i landet tömdes och helt oanvänd materiel förstördes. Försvarets ledning tog vid sekelskiftet en ”strategisk timeout” och slutade göra upp planer för hur Sverige skulle försvaras.

– De mest katastrofala nedskärningarna och ominriktningarna skedde i samband med försvarsbeslutet 2004, säger Mikael Oscarsson, Kristdemokraternas ledamot i beredningen.

Det är en bedömning han delar med flera i beredningen.

Det beslutet fattades för 15 år sedan i ett helt annat säkerhetspolitiskt läge än i dag. Sverige och Finland hade då varit med i EU i nio år och i öster hade Estland, Lettland och Litauen ett halvår tidigare kommit in i både EU och Nato. Ryssland föreföll demokratiskt och fredligt.

Riksdagsbeslutet 2004 slog fast att militära angrepp i alla former mot Sverige från ett annat land var osannolika. En rad förband, bland annat det sista på Gotland, lades ned åren efter.

– Detta var till viss del berättigat utifrån den säkerhetspolitiska situationen, men det gick för långt. Även vi moderater bär ett visst ansvar för detta, svarar Beatrice Ask, Karin Enström och Hans Wallmark – de tre moderaterna i beredningen.

Alla västländer minskade sina försvarsmakter vid denna tid. Men Sverige var extremt – arméns förband skars ned med 93 procent. Kvar blev det ”insatsförsvar” som Sverige har i dag har med sammanlagt 33 000 militärer i armé-, flyg- och marinförband (plus 22 000 frivilliga i hemvärnet).

– Man borde aldrig ha tagit bort försvaret av Sverige som huvuduppgift, säger Daniel Bäckström, Centerns ledamot i beredningen.

I ”insatsförsvaret” skars markförbanden ned till endast sju bataljoner (en bataljon är 400–1 000 militärer). Målet var att två av dessa bataljoner samtidigt skulle kunna vara utomlands i insatser, som de i Afghanistan och Mali.

Men ”insatsförsvaret” blev aldrig genomfört fullt ut. Regeringarna Persson (S) och Reinfeldt (M) stoppade anskaffning av olika vapen-system och flyttade miljardbelopp från försvaret till andra utgiftsområden.

– Försvarsbeslutet 2004 trasade också sönder hela den struktur som vi nu konstaterar behövs för att ha ett fungerande nationellt försvar, påpekar Mikael Oscarsson, Kristdemokraternas ledamot i beredningen. Roger Richtoff (SD) talar om ”de övriga partiernas totala ansvarslöshet att radera det militära och civila försvaret”. Kriget mellan Ryssland och Georgien 2008 ledde till att försvarsbeslutet 2009 räddade kvar hundratals av arméns Stridsfordon 90 från skrotning.

I samma beslut gjordes värnplikten vilande från 2010, eftersom värnpliktiga inte kunde kommenderas till utlandstjänst. Men det nya yrkesförsvaret lyckades aldrig rekrytera eller behålla tillräckligt många

soldater och sjömän för att fylla insatsorganisationen. Därför återupptogs 2018 utbildningen av värnpliktiga, i år utbildas 2 500.

– Det är en hård konkurrens mellan de olyckliga besluten på politik-området. De tre viktigaste torde vara nedläggningen av civilförsvaret, att lämna Gotland och att göra plikten vilande, säger Allan Widman (L) som deltog i flera av dessa beslut.

Rysslands angrepp på Ukraina i februari 2014 blev den verkliga väckarklockan för västvärlden. I Sverige blev nu bristerna uppenbara – som att soldaterna saknade vinterkängor.

– Det var ju aldrig meningen att hela krigsorganisationen skulle mobiliseras samtidigt för att försvara Sverige, förklarar en av DN:s källor.

Riksdagens nu gällande försvarsbeslut från 2015 gäller åren 2016–2020. Det beskrevs som ett ”trendbrott” eftersom försvaret fick ökade anslag och trupp sattes på Gotland. Men de extra pengarna har gått till att täppa till de värsta bristerna i insatsorganisationen (som inköp av 88 000 marschkängor). Beslutet 2015 om att sätta upp två krigsdugliga armébrigader (en brigad är cirka 5 000 militärer) till år 2020 kommer inte att nås.

Beredningens slutrapport i maj blir en helomvändning där ”insatsförsvaret” ersätts av ett nationellt försvar för Sverige. Första steget togs i december 2017 i beredningens delrapport ”Motståndskraft” med slutsatsen:

”Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas.”

Beredningens kris- och krigsscenarier visade dessutom att i en storkonflikt blir svenskt territorium och luftrum vitalt. Både Ryssland och Nato kan inleda en kapplöpning för att hindra motparten att ta kontroll över svenskt område:

”En större konflikt kan inledas med ett angrepp på Sverige.”

Sju strategiskt viktiga geografiska områden som kan beröras i ett krig pekades ut – från Norrbotten till Öresundregionen.

I slutrapporten som beredningen nu skriver på fullbordas helomvändningen. Det som påverkat beredningen allra mest är Ryssland, förklarade Björn von Sydow inför Krigsvetenskapsakademien i måndags. Han sade att tidigare försvarsberedningarna inte ”förstått vidden och snabbheten” av förändringarna i det ryska samhället och hur snabbt Ryssland rustat upp.

Sverige är med i ett EU där osäkerheterna ökar med Brexit, nationalism och nya maktkonstellationer i medlemsländerna. Hur Rysslands statsledning ska agera finns det ingen möjlighet att förutspå – och även USA:s ledning är allt mer oförutsägbart, poängterade von Sydow som tillade:

– Det går inte att avskriva något scenario.

Därför måste planeringen utgå från vad von Sydow kallar ”worst case scenarios”, alltså krig i Sverige. Beredningen ska enligt sina direktiv ange hur Sveriges civila och militära försvar ska få en ”krigsavhållande förmåga”. Om Sverige ändå angrips ska det civila och militära försvaret ”fungera i krig”, enligt beredningens direktiv. Redan i sitt förra betänkande slog beredningen fast att Sverige ska planera för att möta kris och krig under minst tre månader. I det förloppet ingår ”högintensiva strider” på svensk mark. Det innebär att försvaret måste kunna ingripa snabbt – men också ha uthållighet under längre tid och kunna ersätta stupade, vilket inte går i dag.

– Krigsorganisationen i sin helhet är underdimensionerad då förbandsvolymen inte medger ökade krav på redundans och uthållighet. Krigsorganisationen behöver därför omstruktureras och förstärkas under nästa försvarsbeslutsperiod, säger Björn von Sydow till DN.

Nästa försvarsbeslutsperiod omfattar åren 2021–2025. De båda regeringspartierna S och MP vill ännu inte ange precisa siffror för hur mycket krigsorganisationen ska växa. Men Anders Schröder (MP)

svarar att ”storleken kommer att öka de närmaste åren”. Även Centerns Daniel Bäckström säger att krigsorganisationen behöver ”omstruktureras och öka. Uthålligheten måste öka”.

Arméns markstridskrafter bör fördubblas, framgår av de skrivningar som beredningen enats om.

– Det är armén som är mest under isen. Nu är det arméns tur. Det är den vi främst måste satsa på i det här beslutet, förklarar en av DN:s källor.

Kärnan i armén blir enligt beredningens utkast till slutrapport fyra brigader som klarar att anfälla en angripare. En brigad är cirka 5 000 militärer med stridsfordon, luftvärn, artilleri och understödsförband. I dag finns stommen till en brigad på P 4 i Skövde.

– I ett första steg ska dagens enda brigad bli fyra fullt utrustade, säger Allan Widman.

En andra brigad är sedan 2016 under uppbyggnad på I 19 i Boden. Två nya brigader föreslås. En tredje mekaniserad brigad sätts upp av P 7 i Lund. För försvar av Stockholmsområdet skapas en ny skyttebrigad på Livgardet i Kungsängen.

De nya brigaderna blir något mindre än dagens. De Stridsfordon 90 som sparades 2009 kan användas, men brigaderna behöver kompletteras med nya underhålls-, ingenjör- och ledningsförband för att kunna gå i strid. Nyckelmateriel som i dag ligger i centrala förråd måste spridas ut till mobiliseringsförråd vid förbanden.

På Gotland ska stridsgruppen förstärkas.

Lokalförsvarsförband, som fanns under kalla kriget, återinförs.

En amfibiebataljon sätts upp i Göteborg för att förstärka försvaret av Västkusten.

Värnplikten måste utökas för att fylla leden och bygga upp de nya förbanden. Antalet värnpliktiga mer än fördubblas – från dagens 2 500 till minst 8 000 per år.

Flygvapnet ska inte längre skäras ned i numerär när de beställda 60 nya stridsflygplanen Jas 39 Gripen E levererats på 2020-talet. Enligt tidigare planer skulle då samtliga dagens drygt 90 Gripen C/D-plan ha skrotats, men nu föreslås att många bibehålls.

Fyra flygdivisioner får i så fall nya Gripen E medan två får behålla Gripen C. Även de tvåsitsiga Gripen D-planen behålls och blir skolflygplan som ersätter SK 60-planen från 1960-talet.

För att kunna sprida och skydda flygplanen vid krig byggs basorganisationen ut så att civila flygfält kan bli krigsbaser.

Försvarets radarsystem på land moderniseras med ny teknik och nya flygande radar- och stridsledningsplan köps in.

Marinens fem Visby-korvetter saknar robotluftvärn för att skydda sig själva och andra fartyg. Det robotköpet stoppade finansminister Anders Borg (M) vilket fick försvarsminister Mikael Odenberg (M) att avgå i protest 2007. Nu ska korvetterna få sitt robotförsvar.

Sverige har i dag fyra ubåtar i krigsorganisationen. Antalet föreslås öka till fem genom att tre ubåtar ur Gotlandsklass behålls samtidigt som de två beställda nya A 26-ubåtarna levereras.

Beredningens utkast till krigsorganisation ligger nära de förslag som Moderaterna lade fram i somras för åren 2020–2025. Målet är att nå bred enighet över blockgränsen.

– Fokus i närtid är att färdigställa den beslutade krigsorganisationen, parallellt med detta ska planering för ökad förmåga och en större organisation påbörjas, svarar moderaterna Beatrice Ask, Karin Enström och Hans Wallmark.

Förslagen innebär att en krigsorganisation på minst 50 000 personer (plus hemvärnet som också kan utökas). Några partier vill gå längre – främst SD vill utöka alla försvarsgrenar. I beredningen återstår den säkerhetspolitiska analysen och de ekonomiska beräkningarna för vad det hela får kosta. I slutspurten blir det en slutförhandling mellan

partierna. Målet är att enas så att försvarspolitikerna blir långsiktig – oavsett regering.

Mikael Holmström

mikael.holmstrom@dn.se "

"Fakta. Försvarets krigsorganisation i dag

Antal personer:

Armén 15 200

Marinen 4 100

Flygvapnet 4 600

Logistik 4 700

Ledning/underrättelser 4 800

Summa 33 400

Tillkommer:

Hemvärnet 22 000"

" Säpo inleder förundersökning

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Riksenheten för säkerhetsmål har inlett en förundersökning om egenmäktighet vid förhandling med främmande makt. Detta dagen efter avslöjandet att Sveriges ambassadör i Kina, utan UD:s vetskap, anordnat ett möte i Stockholm med kinesiska affärsmän och den i Kina fängslade bokförläggaren Gui Minhais dotter.

Det var i mitten av januari som Angela Gui kontaktades av Sveriges Kinaambassadör Anna Lindstedt och ombads att resa till Stockholm, skriver Angela Gui i ett långt inlägg på sin blogg tidigare i veckan. Enligt Angela Gui syftade mötet till att få hennes far frisläppt av de kinesiska myndigheterna sedan han den 15 oktober 2015 försvunnit från sin lägenhet i Thailand och sedan fängslats i Kina.

Under mötet på ett hotell i Stockholm den 24 och 25 januari i år skulle ambassadören ha godkänt en "plan" som två kinesiska affärsmän lagt fram. En plan som syftade till att få Gui Minhais fri.

I planen ingick att Angela Gui inte skulle kritisera Kina under minst en månad. Ambassadören ska också ha sagt att hon skulle framträda i tv så snart Gui Minhais släpptes ur fängelse och då tala om Kinas och Sveriges ljusa framtid tillsammans.

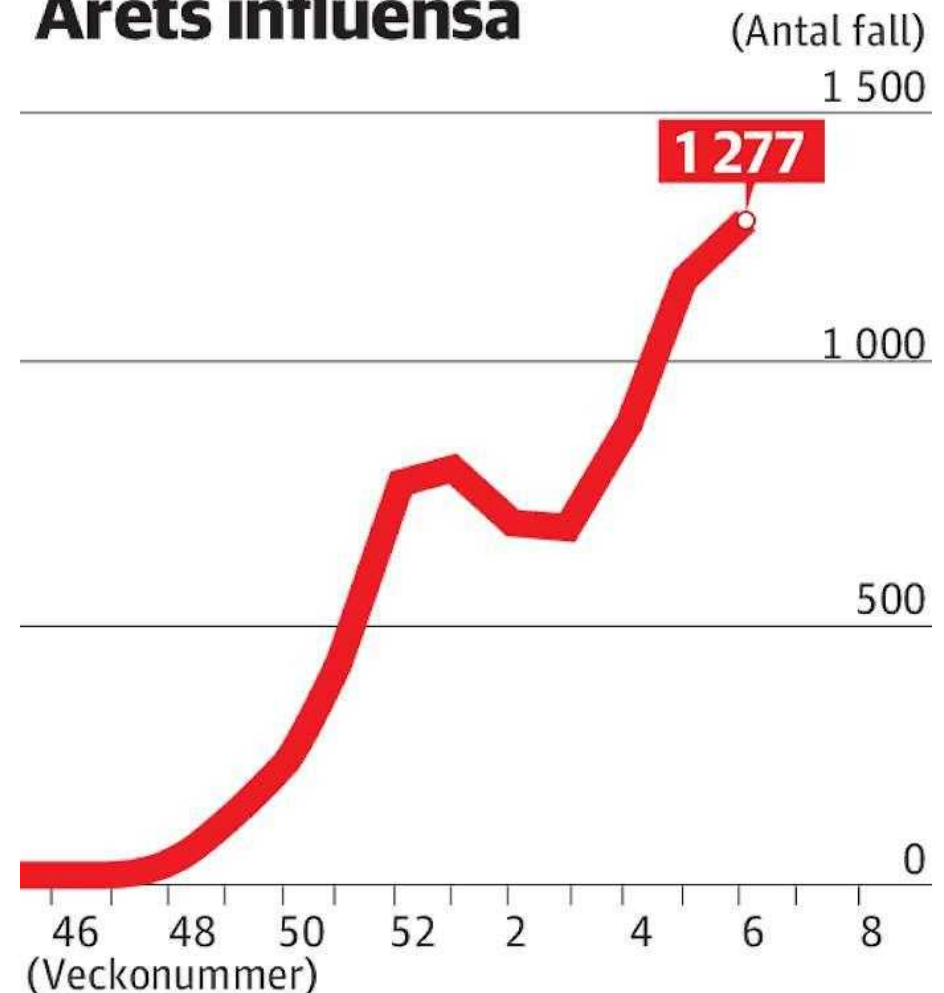
Säkerhetspolisen bekräftade på torsdagen för DN att man bedriver en förundersökning om egenmäktighet vid förhandling med främmande makt.

Anna Lindstedt är sedan någon dag föremål för en internutredning inom utrikesdepartementet.

Clas Svahn

clas.svahn@dn.se "

Årets influensa

" Små barn särskilt utsatta för årets influensa

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Spridningen av året influensa fortsätter att öka i hela landet och har nått sin högsta nivå hittills i år. Men mörkertalet är stort eftersom de flesta aldrig söker vård. Enligt Folkhälsomyndigheten kan mer än 100 000 personer ha drabbats. Barn under fem år är särskilt utsatta.

Årets influensa tog fart före jul och nådde en första medelhög topp vecka 52, för att sedan plana ut.

– Nu ser vi att den ökar i hela landet. Det följer samma mönster som man kunde se förra året då vi såg en ökning vid den här tiden på året, säger Anna Sara Carnahan, epidemiolog vid Folkhälsomyndigheten. Framför allt är det barn under fem år som är mest sjuka i årets influensa. De utgör tio procent av alla konstaterade fall den senaste veckan, det vill säga 126 fall. Men det är bara de som blivit så pass sjuka att familjen sökt vård.

– Samtidigt ser vi att det är ovanligt många föräldrar som ringer till 1177 Vårdguiden för att deras små barn har feber, säger Anna Sara Carnahan.

En tredjedel av alla samtal i förra veckan (33 procent) handlade om feber. Det är mer än vanligt andra säsonger då det brukar vara 25 procent.

– Så det är en ganska rejäl ökning, säger Anna Sara Carnahan. Anledningen till att små barn drabbas av årets influensa är att det är framför allt svininfluensan som sprids (80–85 procent av alla fall). Senaste epidemin med svininfluensa hade vi vintern 2015/16.

De flesta som är födda efter den säsongen har inte haft den sorten och har därför inget skydd.

– Å andra sidan brukar barn klara influensa bra, om de inte har någon underliggande sjukdom som gör att det blir mer komplikationer.

Ännu tror inte Folkhälsomyndigheten att den högsta toppen är nådd.

Men denna vecka börjar sportlovet på vissa håll och då hoppas man att spridningen ska minska något eftersom barnen inte går i skolan.

– Vi får se om det tar ännu mera fart eller om spridningen minskar.

Vissa år har vi sett att sportlovet kan bryta av smittspridningen eftersom barnen stannar hemma, säger Anna Sara Carnahan.

I siffrorna finns bara de som sökt vård och sedan fått konstaterad diagnos via provtagning.

– Men om man tänker att det är en av hundra som man tar prov på, så kan det vara fler än 100 000 som är sjuka men inte behövt söka vård.

I nuläget är det lika många fall över hela landet. I början av säsongen stack Norrland ut med fler fall under vecka 52 än resten av landet.

– Det kan ha att göra med att kylan kommer tidigare och gör att influensan sprids lättare i norr, säger Anna Sara Carnahan.

Kylan gör att det blir torrare luft både inomhus och utomhus och då kan virusdropparna färdas längre i luften och smitta mer. Människor tenderar också att vistas inomhus mer när det är kallt vilket kan gynna spridningen.

De som har vaccinerat sig har ett 70-procentigt skydd. I år innehöll vaccinet skydd mot fyra influensasorter varav två var de influensa a-sorter som nu är vanligast (svin- och Hongkong-influensan). I vaccinet fanns också två influensa b-sorter som cirkulerar framför allt på andra håll i världen.

– Det gör att det i år ger ett 70-procentigt skydd, säger Anna Sara Carnahan.

Även om vaccinationen inte skyddar alla från att bli smittade, så dämpar den så att man inte blir lika allvarligt sjuk.

Hur farlig är då årets influensa?

– Det är en återkommande epidemi och varje vintersäsong finns det personer som blir riktigt sjuka och till och med dör. Det kan bli allvarligt. Under de mest intensiva säsongerna kan det vara upp emot 3 000 personer som dör.

Hur många som dött i årets influensa vet man inte än. Det är svårt att mäta eftersom det sällan står "influensa" i dödsattester. Därför försöker myndigheterna göra en beräkning om när influensa kan ha varit en bidragande orsak till att någon dött.

– Man ser ett generellt cykliskt mönster där fler dör under influensa-säsongen på vintrarna. Men en säsong som denna, när det rör sig om framför allt svininfluensan, så är det inte lika många som avlider eftersom den inte drabbar den äldre befolkningen lika hårt. De har ett visst skydd sedan tidigare. Yngre som får influensa löper inte lika stor risk att avlida.

Många som är födda före 1957 har ett skydd mot svininfluensan eftersom det då cirkulerade en sort som liknar svininfluensan.

– Många som är gamla idag fick den varianten när de var unga och har därför kvar ett skydd. Det gör att de inte blir lika sjuka.

Peter Letmark

peter.letmark@dn.se

"Fakta. Så gör du för att skydda dig och andra

Tvätta händerna, särskilt när du varit ute bland folk.

Försöka undvika att ha nära kontakt och hålla avstånd om du eller någon i familjen har blivit sjuk.

Hosta eller nys inte rakt ut i luften eftersom viruset sprids i luften.

Håll avstånd om andra hostar.

Undvik att pilla dig i ögonen, näsan eller munnen eftersom händerna ofta har virus på sig."

" Niklas Orrenius: Skamligt när idrottsledare kopplar barn till terrorism

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Man bör kritiskt diskutera slöjbärande, men när tunga svenska idrottsledare associerar oskyldiga barn till terrorism är anständighetens gräns sedan länge passerad.

Vad ska man göra om ens dotter inte vill täcka sitt hår med en slöja? Den frågan diskuterades intensivt häromdagen, i ett svenskt muslimskt nätforum.

Flera i forumet blev upprörda över själva frågeställningen. Det är helt fel att tvinga, menade de, barnen måste få välja själva. Några störcdes av premissen att man måste bära slöja för att vara en god muslim. Den kvinna som visar håret behöver absolut inte vara mindre religiös, menade de. Ytterligare andra gav mothugg: slöjan är obligatorisk i islam, och därmed basta.

En del föräldrar skröt med att de lyckats få sina barn att bära slöja redan i sju-åtta-årsåldern. Mammor berättade om små knep de hade för att få barnen mer positivt inställda till slöjan, som att låta dem gå på skolor där slöjan är norm och där småflickor säger åt varandra att täcka sitt hår. Andra fnös: Det är fel med slöja på barn, de förstår inte innebörden.

Att läsa diskussionen var som att lyssna till ett stort, böljande körverk med många olika stämmor. För mig blev det ytterligare ett exempel på hur laddad frågan om slöjbärande är – även inom muslimska svenska grupper.

Det är svårt att skriva om den muslimska slöjan. Flera saker är sanna om den samtidigt. Jag har träffat svenska kvinnor och flickor som

känner sig tvingade att bära slöja av sin familj och av sin omgivning. Jag har också träffat svenska muslimska kvinnor som skulle vilja bära slöja, men som inte pallar det hat och de trakasserier som det kan innebära. De går hellre barhuvade än att behöva höra gliringar som "terrorist" och "muslimfitta" på bussen.

Min minsting är åtta år. På hans lågstadieskola i Malmö har flera av hans jämnåriga skolkamrater redan börjat med slöja. Så var det även när mina äldre barn gick där för några år sedan.

Somliga barn vill inte täcka sitt hår, men känner pressen hemifrån. På ett födelsedagskalas hemma hos oss stod vid dörren plötsligt en liten tjej utan den slöja som hon annars alltid bar, med ett brett leende på läpparna. Klasskompisarna samlades runt henne: "Åh kolla Aishas hår, så fint det är!"

En storasyster som följde Aisha till kalaset var invigd i hemligheten. Nästa dag i skolan bar Aisha slöjan som vanligt. Festen var ett undantag, en frizon. Som tusentals svenska barn försökte systrarna hitta ett sätt navigera i vårt mångkulturella samhälle, där olika värdesystem ibland krockar.

I veckan tog Riksidrottsförbundet (RF) bort ett foto från sin webbplats. Anledningen: En idrottande flicka med slöja syntes på den. På bilden låg flickan på marken utomhus intill en pojke med blont hår, och de båda sköt skidskyttegevär. Bilden togs, berättar Aftonbladet, under en prova-på-dag där barn i en svensk stad fick testa olika idrottsgrenar. Att en flicka med slöja syntes på Riksidrottsförbundets bilder upprörde Svenska simförbundets ordförande Ulla Gustavsson. Visst finns det många svenska barn som idrottar med slöja – men de borde aldrig visas på RF:s bilder, menade Ulla Gustavsson.

– Vill de visa flickor med invandrarbakgrund kan det göras utan att de har slöja på sig. Nu visar RF att de gillar och uppmuntrar hedersförtryck: könsstympning, barnäktenskap, hedersvåld, sa Svenska simförbundets ordförande.

Extra illa var det, menade hon, att den slöjklädda flickan på bilden hade "vapen i hand". Ulla Gustavsson fick medhåll av Lars Liljegren, sedan många år makthavare i den svenska idrottsrörelsen som bland annat suttit i styrelsen för Stockholms idrottsförbund, Fäktförbundet, Handbollförbundet och Stockholms OS-kampanj. Bilden på de två barnen med skidskyttegevär var skrämmande, ansåg Liljegren.

– Om man glömde bort den ljusa lintotten i bakgrunden, han som ser ut som jag gjorde som liten, kan man tro att det är en rekryteringsannons för en militant organisation, sa Lars Liljegren. Det går att säga mycket om Lars Liljegrens ord. En nyckelfras för mig är när han pratar om "lintotten", pojken som ligger bredvid slöjtjejen på den nu bortplockade bilden. "Han ser ut som jag gjorde när jag var liten."

Det är vi-och-dom-tänkande på primitiv nivå. Lintottar som ser ut som jag är okej – andra är farliga. Särskilt tjejer med slöja.

– En liten flicka med slöja skjuter med tungt vapen. Det ger ett ohyggligt obehagligt intryck, säger Lars Liljegren till Aftonbladet. I ett mejl till DN skriver Lars Liljegren att han tycker att angreppen på honom är orättvisa. "Under några år under min långa tid som ordförande i Stockholms idrottsförbund lade jag ned extra kraft på att få med ungdomar med en bakgrund i andra länder", skriver Liljegren. Han påpekar att även RF:s ordförande Björn Eriksson kopplat bilden av den idrottande flickan till terrorism. I en intervju med SVT beskrev RF-basen bildpubliceringen som "dålig fingertoppskänsla".

– Vapen och slöja för tankarna till IS, och så vidare, sa Björn Eriksson till SVT.

Många svenska barn och ungdomar idrottar med slöja, varje dag. På idrottslektioner i skolan, och i klubbar på fritiden. Det finns goda skäl att kritiskt diskutera slöjbärandet – men det är galet att låtsas som om de här barnen inte existerar och inte låta dem synas på bild. Och när tunga idrottsledare associerar oskyldiga barn till terrorism så är

anständighetens gräns sedan länge passerad. Lars Liljegrens ord är nedriga och okunniga, och jag hoppas att de aldrig når barnen som han talar om.

Terrorsektorer som IS och al-Qaida älskar den här typen av resonemang. Deras världsbild bygger på idén att det pågår ett krig mellan Väst och islam. Terrorrekryterare säger till unga muslimska svenskar: ”Du kommer aldrig bli accepterad som muslim i Sverige. Kom till oss och bygg kalifatet i stället!”

Men skiljelinjen går inte mellan muslimer och andra, utan mellan demokrater och antidemokrater.

Vi har i Sverige problem med förtryck i religionens namn. Det finns familjer som tvingar barnen att bära slöja. Det finns också ett hat mot muslimer i vårt svenska samhälle, där imamer beskjuts och kvinnor misshandlas enbart för att de bär slöja – ett hat som dessutom göds av politiker som utmålar muslimer som samhällsfarliga hot. I båda fallen gäller det att stå upp för medborgerliga rättigheter. I ett fritt land har du både rätt att utöva din religion och att slippa den, utan att drabbas av repressalier. Just så enkelt, och så svårt, är det.

Jag skulle vilja visa Lars Liljegen och Ulla Gustavsson den mångfacetterade diskussion om slöjor som pågår i svenska muslimska nätforum. Låta dem möta alla slöjbärande svenska kvinnor jag träffat som verkligen kräks på IS-sympatisörer och andra extremister, och som aktivt bekämpar deras idéer.

Som tur är finns en perfekt bok för alla som behöver bli botade från den utbredda sjukan att dra muslimer över en kam. I nyutkomna ”Muslimer i Sverige” (Timbro förlag) har redaktören och religionshistorikern Eli Göndör samlat texter från 18 svenska muslimer. Det är vindlande, resonerande texter som handlar om identitet, islam och svenskhet.

”Så länge en muslim inte förmår att samtidigt känna sig som svensk finns risken att muslimen kommer att nedvärdera eller förminska allt

som anses ha med Sverige och svensk kultur att göra. Detsamma gäller även i motsatt riktning”, skriver Sema Ekinici, matematiklärare i Malmö.

”Jag är svensk, och muslim, och i det finns ingen motsättning”, skriver Ann-Sofie Henriksson Hatmi, projektledare i Stockholm.

”Det är viktigt att muslimska barn i Sverige blir fullvärdiga medborgare, fast förankrade i både islam och sin svenskhet”, skriver Hamid Zafar, barn- och utbildningschef i Mullsjö kommun.

Över en halv miljon svenskar är muslimer. Många gör stora insatser för vårt land, varje dag. De är lärare, socialarbetare, forskare, busschaufförer, företagare, politiker, idrottsledare, byggjobbare och sjuksköterskor. De försöker hitta olika sätt att vara muslim, att utöva sin religion i ett extremt sekulärt samhälle. De och deras barn är en del av Sverige, en del av oss.

Det är fel att retuschera bort dem. Det är fel att stämpla dem som antidemokrater och terrorister. Oavsett om de bär slöja eller ej.

Niklas Orrenius

niklas.orrenius@dn.se "

" Regeringsfrågan blev en broms för C

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Valrörelsens fokus på regeringsfrågan hämmade Centerpartiet, konstaterar partiet i sin eftervalsanalys. Centerpartiet gjorde ändå sitt bästa val på 30 år, men partiet står samtidigt inför stora utmaningar inför valet 2022.

Efter en valkampanj som Centerpartiet beskriver som framgångsrik – valet blev det värderingsval man definierat det som – tappade partiet möjliga väljare på upploppet. Det var helt kopplat till regeringsfrågan, och till att det stod tydligt att allianspartierna var oeniga om hur ett valresultat där Alliansen blev mindre än de rödgröna skulle hanteras. – Där fanns en inbyggd sprängkraft, säger partisekreterare Michael Arthursson.

Några alternativ till den position som C intog fanns inte, enligt analysen, men den medförde svårigheter.

– Vi angreps både från höger, där man ansåg att vi låg för nära socialdemokratin, och från vänster. Den korselden hade vi stor möda att bemöta och besvara, och vi hamnade ibland i en defensiv position. Partiet gjorde med 8,6 procent ändå sitt bästa valresultat på 30 år, med stora lokala och regionala framgångar. C sitter i styret i 201 av 290 kommuner, och i 19 av 21 regioner. Störst var uppgångarna i Stockholm, på Gotland och i Jämtland, något som tas som intäkt för partiets bredd.

Att C gick framåt förklaras av att värderingsfrågorna hamnade högt, och av ett stort partiledarfokus. Frågan nu är hur väljarnas förtroende för Annie Lööf ska omsättas i förtroende för C.

Svenska väljare är flyktiga. Två av tre av Centerpartiets väljare i riksdagsvalet är nya. C har tappat en del väljare till M och KD, men

fått nya framför allt från S och MP. Partiet har blivit starkare bland unga, kvinnor och högutbildade – väljare det gäller att behålla. – En eftervalsanalys ser ju bakåt, och det är lätt att utkämpa gårdagens krig. Vi tror att det har skett ytterligare förskjutningar i väljarkåren sedan valdagen, och vi måste blicka framåt, säger Michael Arthursson.

Sanna Torén Björling "

" Anna Johansson avgår efter maktstrid

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Anna Johansson lämnar posten som ordförande i Socialdemokraternas partidistrikt i Göteborg.

Det pågår en infekterad maktstrid inom Socialdemokraterna i Göteborg. Det började med ett avgångskrav riktat mot gruppledaren Ann-Sofie Hermansson, som anklagas för toppstyrning. Konflikten trappades upp på onsdagskvällen då S-fullmäktigegrupp avsatte gruppledaren – som hela tiden har avvisat avgångskravet. I går berättade distriktsordförande Anna Johansson att hon tänker lämna sin post. Ett beslut som Johansson tog för ett år sedan. – Jag hade tänkt berätta det i oktober eller i november förra året. Men just då var det väldigt rörigt och konfliktfyllt, jag gjorde bedömningen att det inte var ett lämpligt tillfälle att säga att jag skulle lämna, säger hon.

Anser du att det är mindre kaotiskt nu?

– Nej, men hade jag väntat hade jag gett en skamligt kort tid för våra medlemmar och föreningar att hantera beskedet.

En ny ordförande kommer att föreslås på Socialdemokraternas årskongress i april.

Viviana Canoilas "

" Civilministern varnar branschen för reklamen

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Spelbolagen har fram till den sista mars på sig att dämpa den kritiserade spelreklamen. Görs inte det börjar regeringen jobba på nya regler för spelbranschen, uppger civilminister Ardalan Shekarabi under en pressträff på torsdagen.

Civilminister Ardalan Shekarabi (S) som är ansvarig för spelmarknaden, är inte nöjd med hur spelbolagen tolkar lagen om måttfull marknadsföring. Därför kallade han under torsdagen branschens aktörer till ett möte på finansdepartementet där han gav dem ett ultimatum.

– Vi förväntar oss, utöver det självklara att bolagen följer lagen om måttfull marknadsföring, att de också jobbar med självreglering vad gäller omfattning och utformning av marknadsföring, meddelar han under en presskonferens efter mötet.

Kommer inte branschen med ett eget initiativ innan den 31 mars, som leder till en märkbar förändring, så kommer regeringen att börja arbeta med att ta fram nya regler för reklamen.

Spelbolagens investeringar i reklam har, enligt siffror från Kantar Sifor, nära fördubblats de senaste två åren och budskapen tycks ha blivit allt mer provocerande.

Bara under januari tog Konsumentverket emot omkring 190 anmälningar om reklam från spelbolag. Det är "väldigt mycket" i jämförelse med andra ärenden, enligt myndighetens rättschef.

Det finns två branschorganisationer för spelbolag i Sverige i dag där ungefär hälften av branschens aktörer ingår i nuläget. Spelbranschens riksorganisation (Sper) och Branschföreningen för onlinespel (Bos). Dessa sysslar redan med självreglering när det gäller utformningen av medlemsföretagens reklam. Men nu vill Shekarabi också se att de tar tag i och begränsar mängden reklam, som inte regleras i lagtexten.

– Jag tror att det kan bli rätt utmanande. Det finns bland annat en kartellagstiftning man måste ta hänsyn till där, i fall vi till exempel skulle låsa in oss i ett rum och börja dela ut sändningstider eller liknande till våra medlemmar. Men vi tar naturligtvis hem den frågan också, säger Gustaf Hoffstedt, generalsekreterare för Bos.

Både han och Jenny Nilzon, vd på Sper, är generellt positiva mötet med civilministern. Det finns dock en utmaning i att inte ens hälften av bolagen med svensk licens står utanför branschorganisationerna.

– Det kan göra att några drar ner på reklamen och en del fortsätter, så på något sätt måste vi vara kluriga nu och se hur vi når ut till de andra också, säger Jenny Nilzon.

Gustaf Hoffstedt riktar också viss kritik mot Konsumentverket och Spelinspektionen.

– Man ska ha med sig att kravet om måttfullhet faktiskt började gälla den 1 januari 2017, inte 2019. Och vi har inte sett ett enda myndighetsingripande, säger han.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se

" SJ kräver bättre planering av underhållet

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

SJ är inte oväntat en av vinnarna på klimatdebatten, som blev hetare förra året och där flyget pekas ut som den stora skurken. Under 2018 gjordes 31,8 miljoner resor med bolaget, en ökning med 1,5 miljoner jämfört med 2017. Vd Crister Fritzson kräver bättre planering och framförhållning när den svenska järnvägen ska rustas upp de närmaste åren

– Vi avslutade väldigt starkt under fjärde kvartalet. Vi hade bättre resultat än föregående år och antalet resor slog nytt rekord och då ska man komma ihåg att vi slog rekord under 2017, säger Fritzson.

Det är ingen överdrift att säga att persontågstrafiken hamnat i ett guldålder utan att de berörda bolagen behövt göra så mycket åt saken. Men vad kan SJ göra för att locka alla klimatmedvetna svenskar som trots allt kopplar järnvägen till förseningar och inställda tåg?

– Vi har jobbat oerhört hårt de senaste åren för att vår produkt ska bli ännu mer attraktiv. Det handlar om kommunikation mot kunderna, biljettbokningssystemet, hur vi hanterar kunderna ombord, och vi har sänkt våra kostnader rejält vilket har gjort att vi har kunnat sänka priserna. Nu gör vi också den största investeringen i SJ:s historia, 10 miljarder kronor i nya fordon. Det gör att vi kan öka vår kapacitet med 50 procent, säger Fritzson.

Ändå sjönk punktligheten för SJ:s lång- och medeldistanståg från 90 procent 2017 till 86 procent förra året.

I rapporten skriver SJ att bolagets del av förseningarna är knappt 10 procent. Resten kan hänföras till tågoperatörerna och infrastrukturen, i praktiken Trafikverket. Värmen och bränderna förra sommaren orsakade också stora förseningar med avstängda spår och solkurvor.

– Det viktigaste för oss är förstås att vi har en infrastruktur som vi kan köra på. Nu kommer det stora investeringar, men det kommer att ta tid. Där måste Trafikverket ta ansvar så att underhållet planeras in på ett sätt så att trafikstörningarna för konsumenterna blir så små som möjligt. Vad vi också måste jobba på är att få längre framförhållning i vår trafikplan. Vi kan inte prata om sommaren 2019 i februari. I februari 2019 ska vi prata om åren 2021–22, säger Fritzson. Nettoomsättningen under fjärde kvartalet uppgick till 2 142 miljoner kronor, från 2 087 miljoner kronor motsvarande period 2017. För helåret stannade nettoomsättningen på 7 874 miljoner kronor, en ökning med 94 miljoner kronor jämfört med 2017. Röreselresultatet backade dock till 468 miljoner från 666 miljoner 2017.

TT "

" Stenbeck köper in sig i Mathem för miljoner

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Det svenska investmentbolaget Kinnevik går in i Mathem. Bolaget blir nu största ägare, skriver Fri Köpmanskap.

– Det känns fantastiskt att allt är på plats. Vi får in 400 friska miljoner att satsa på saker som vi tror på. Det är en stor möjlighet, säger Mathems vd Tomas Kull till Fri Köpenskap.

Kinnevik har tidigare investerat det svenska startupbolaget Karma, som utvecklar en app där kunder kan köpa mat som blivit över från restauranger, kaféer och matbutiker. Man har också gått in i den norska motsvarigheten till Mathem, Kolonial.no.

– Det är ett stort företag med en väldigt stor kompetens. Jag ser stora möjligheter med den här affären, säger Tomas Kull till tidningen. Mathem grundades 2006 och omsatte cirka 1,5 miljarder 2018. Företaget har omkring 1 500 anställda. Kinnevik äger bland annat Zalando.

DN
dn@dn.se "

"Bidrag för solceller stoppas efter krympning

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Bidraget för installation av solceller stoppas tillfälligt, i väntan på besked om hur det minskade anslaget ska hanteras. 13 000 personer landet runt väntar på besked, rapporterar P4 Jönköping.

Anslaget till solceller halverades i den budget från Moderaterna och Kristdemokraterna som riksdagen klubbade igenom. Den nya regeringen har hittills inte gjort någon förändring, vilket fått Energimyndigheten att hålla inne större delen av pengarna för 2019 tills vidare.

Utbetalningen görs av länsstyrelserna, efter en fördelning mellan länen.

Den som installerat solceller har tidigare kunnat få ett bidrag som täckt 30 procent av kostnaden. Nu kanske det bara blir 15 procent. Det är inte ens säkert att alla som sökt kommer att få något bidrag alls, enligt länsstyrelsen i Jönköping.

TT "

"Beklämmande att unga hamnar i ekonomisk knipa

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Skolämne. Jag är en gammal mormor som sitter och tittar på Lyxfällan – igen. Det har blivit rätt så många program genom åren och jag blir alltid lika beklämd. Det är nästan bara unga familjer som råkat illa ut. Vad man mest behöver som ung vuxen när det självständiga livet ska börja är ju att veta hur man hushållar med sina pengar. Varför ska såna här katastrofer behöva drabba en bara för att man aldrig har fått lära sig enkel vardagsekonomi?

Vad var och en får med sig för livsvisdom hemifrån varierar ju. Därför anser jag att det här med privatekonomi borde vara en av de angelägnaste uppgifterna för skolan, men jag är osäker på om det ingår i läroplanen.

Inger Wikström, Stockholm "

"Barnen mår dåligt av att börja på förskola för tidigt"

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Inskolning. Tänk dig att man för en människa till en lokal där hon inte vill vara. Hon är rädd för den där lokalen och vill absolut inte vara där. Hon stretar mot, gråter förtvivlat, men placeras där ändå. Efter ett tag kanske hon slutar gråta, sätter sig i ett hörn och känner sig rädd och övergiven. Men ingen vän kommer och tröstar henne. Hon får sitta där i hela sex timmar.

När hon kommer ut är hon chockad, men lättad att få komma hem. Till hennes förskräckelse upprepas proceduren nästa dag, trots hennes hjälplösa protester. Och nästa dag, och nästa.

Om det handlar om en vuxen person är detta givetvis oacceptabelt och olagligt. Men är det ett litet barn, kanske en ettåring, är det helt accepterat i vårt samhälle.

Forskning har visat att små barn som placeras i förskola får förhöjt kortisol, stresshormon, och att de hemma visar symtom på posttraumatisk stress: oro, klängighet, sömnsvårigheter, aggressivitet. Många barnläkare och barnpsykologer avråder också från alltför tidig separation från föräldrarna.

Vem för barnens talan? Samhället borde ge ekonomiskt bidrag till småbarnsföräldrar, så att de kan vara hemma hos sina barn åtminstone upp till två, två och ett halvt års ålder.

Lars Folcke, psykolog "

"Jobbet går bra – men jag har svårt hitta mening i privatlivet"

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

"Vilka är egentligen de känslomässiga fördelarna med att vara självständig? Det undrar veckans frågeställare, som är framgångsrik på arbetet men känner sig isolerad och olycklig privat. Är det bara familj och barn som kan ge mening?"

Fråga:

Jag vet inte om jag är ganska ensam om det jag kommer att ta upp. Jag har ett bra jobb, en chefsposition där jag får göra skillnad, känna mig betydelsefull och är uppskattad för den positiva energi jag sprider, som mina kollegor uttryckt. Sedan ett år tillbaka är jag separerad från min tidigare partner som jag var tillsammans med i 10 år. Jag är 30 år i dag och har inga barn.

Jag har i många år kämpat med en känsla av ensamhet, även under den tid då jag var i en relation och jag har få vänner som jag träffar någon gång i månaden. Jag har jobbat mycket med mig själv det senaste året men har svårt att hitta mening i mitt privatliv.

Emellanåt känns det som om jag bara "är" mitt jobb och som om det privat ekar tomt, och jag känner mig ofta olycklig. Jag har svårt att se fördelarna med att vara självständig eftersom jag egentligen bara tycker att dessa gör mig än mer ensam och isolerad. Jag har svårt att bli tillfreds med mig själv, även i relationer och i livet i allmänhet.

Vilka är egentligen de känslomässiga fördelarna med att vara självständig? Hur kan jag få ett berikat privatliv och är det bara det att skaffa barn och familj som kan ge oss verklig meningsfullhet eller finns det något jag missat? **Ensam**

Svar:

Nej, du är inte ensam om att uppleva det du tar upp med mig – som jag närmast vill beskriva som om du verkar uppleva en form av ensamhet som kan kallas existentiell ensamhet. Det är något annat än social ensamhet. Du finns i ett socialt sammanhang där du är både sedd och uppskattad, du har vänner och även om du nu lever ensam så levde du fram till för ett år sedan i en relation.

Den existentiella ensamheten handlar om sådant som att känna sig vilsen inför livet, och en undran (som inte släpper taget om en) om huruvida livet inte bör handla om något mer än arbete och familj, och om att dessa tankar och känslor inte riktigt går att dela med andra. Vi talar nu om en ensamhet som inte är objektiv utan subjektiv.

Detta är en aspekt på oro och nedstämdhet som alltmer börjat uppmärksammas inom psykologin på senare år, och detta inom det som kallas för lyckoforskningen – ett i sig ganska olyckligt begrepp som kan leda tankarna fel. Lycka är en känsla som är högst tillfällig och kortvarig. Vad detta område inom psykologin egentligen handlar om är vad som kan bidra till att vi känner livstillfredsställelse – är nöjda med hur vårt liv är som helhet när vi värderar det, och upplever välbefinnande.

Jag kommer att resonera med dig utifrån det här perspektivet, och ge dig några råd om vad du kanske kan göra för att "hitta en mening" även i ditt privata liv. Men först vill jag ta upp en annan sak som du nämner i ditt brev. Du undrar om en lösning för dig vore att "bara skaffa barn och familj" för att ge dig "en verklig meningsfullhet" i ditt liv. Det är vad det normativa tänkandet säger oss, samtidigt är det sällan så enkelt, och jag anar en skepsis om detta även hos dig så som du formulerar dig i ditt brev.

En vanlig uppfattning är att äktenskap och barn är en förutsättning för ett lyckligt och meningsfullt liv. Vi tenderar att tro att barnlösa människors liv är tomma och ensammare än föräldrars liv. Men de

flesta vetenskapliga studier om detta ger faktiskt en annorlunda bild, och tyder på att människor som inte har barn är generellt nöjdare med livet.

Ja, att ha barn ger en upplevelse av att livet har sammanhang, och förstås en mängd lyckliga ögonblick i vardagen, men det garanterar inte en högre grad av känsla av att man är nöjd med sitt liv. Förstå mig rätt nu, visst kan du hamna i en situation där du möter en partner som du starkt känner att du vill ha barn med, och om det blir så kommer det troligen att bli något stort i ditt liv. Men en lösning på ditt aktuella dilemma, att hitta en mening i livet, vet jag inte om det blir.

Det sägs ibland att man kan känna sig ensammare i en parrelation än om man vore ensam. Det verkar vara så att det som bidrar mest till hur tillfreds vi känner oss med livet handlar om uppskattning av det vi har, tacksamhet alltså, och om förmåga att njuta av de små, vardagliga stunder som livet erbjuder varje dag.

Jag får en bild av att du kanske har hamnat i en svacka. En möjlig förklaring kan vara att du har kommit i kontakt med det som kallas för habitueringsseffekten – att vi vänjer oss vid det vi har. Jag tänker att du de senaste åren har haft fokus på ditt arbete, och att du ganska länge har känt en genuin glädje över hur du uppskattas på arbetet, och över dina framgångar. Du är 30 år och redan chef. Men habitueringsseffekten har ställt till det. Det som under de senaste åren gjort dig stolt och nöjd, och kanske har varit det som gav dig en känsla av mening med ditt liv, fungerar inte på det sättet längre. Du vet förstås att du är framgångsrik, och du uppskattar det, men det ger dig inte riktigt samma känslomässiga påslag som tidigare – du har vant dig.

Vad säger då lyckoforskningen om hur vi kan bli mer tillfredsställda med våra liv? Jag fortsätter att använda benämningen lyckoforskning även om det tar emot, eftersom det är den etablerade benämningen på det området inom psykologin.

Länder med hög bruttonationalprodukt per capita och stabil demokrati, som länderna i Norden, hamnar högt i mätningar av "lycka" i den här meningen. Vilket troligen handlar om att vi har förutsättningar för att kunna känna oss trygga och fria. Och det finns ett samband mellan hög inkomst och hög livstillfredsställelse. Men hur detta hänger ihop är något oklart. Mycket talar för att livstillfredsställelsen inte uppstår genom möjligheten att kunna köpa materiella saker utan genom att ha råd med upplevelser, som att resa, att kunna arbeta mindre, att kunna "köpa sig" mer av egen tid.

De kanske viktigaste slutsatserna av lyckoforskningen är att vi mår som bäst när vi gör saker för andra, och att vi är målinriktade varelser – den största livskänslan har vi när vi är på väg mot ett mål. Därför är mitt råd till dig att du funderar över om detta kan vara det som du "missat", och vad det i så fall på beteendenivå skulle innebära för dig. Om du vill prova att gå den här vägen – kan det till exempel handla om att bli volontär i en verksamhet som du har sympati för, och vars värderingar du delar? Det som också är påvisat är att vi mår bättre av att göra saker tillsammans med andra än på egen hand.

Och som sagt, vi verkar vara gjorda för att vara aktiva och ha mål. Vad säger du, finns det saker du vill uppleva, och mål utanför arbetslivet, som du kan ge plats för här och nu? Att leva i nuet är en svår konst. Många av oss lever med tankar om hur det ska bli sedan, när vi börjar "leva på riktigt". Vi parkerar våra nuvarande och verkliga möjligheter att leva vårt liv i väntan på barn, på en partner, på pension, listan kan göras lång!

Hjärnforskarna brukar påpeka att det är när vi gör nya och gärna lite utmanande saker som vårt belöningssystem i hjärnan vaknar till. Vi verkar vara konstruerade för att inte bara fysiskt utan även intellektuellt röra på oss, och emellanåt bryta upp, och prova på nytt. Till sist, ett lästips. Skaffa dig gärna boken "Himmel, helvete, och allt däremellan" av psykologen Anna Kåver. Boken bjuder in till vad Anna Kåver kallar känslöspaning, och jag rekommenderar dig avsnittet om att återupptäcka sina intressen och sin nyfikenhet på livet.

Liria

Liria Ortiz fragainsidan@dn.se "

" Rånare rammade bank med bil

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

En bank i Hässelby gård utsattes för ett rån vid lunchtid på torsdagen. De misstänkta rånarna körde in i ett fönster med en bil. På polisens begäran stoppades tunnelbanetrafiken vid stationen Hässelby gård under en tid. Två personer greps tio minuter efter att polisen fick in larmet.

Polisen fick in larmet 12.19. Enligt myndigheten ska åtminstone en av gärningspersonerna ha varit beväpnad med ett pistolliknande föremål. En stor polisinsats initierades för att få tag i de misstänkta gärningsmännen.

– Vi bedömer det som fullbordat rån och har inlett en förundersökning om grovt rån. De misstänkta har kört igenom ett fönster med fordon, säger Towe Hägg vid Stockholmspolisen.

Gärningspersonerna misstänks vara var minst tre stycken. De lämnade platsen i en personbil i riktning mot Loviselundsvägen.

På eftermiddagen meddelade polisen att man anträffat några väskor i närheten av banklokalen. De sätts i samband med rånet och undersöktes av tekniker innan de flyttades från platsen. Strax efter klockan 15 uppgav polisen att de gripit två män misstänkta för rånet.

Gripandet skedde tio minuter efter att polisen fick larmet.

– De föremål vi har hittat, bra polisarbete och vittnesuppgifter har gjort att vi kunnat gripa två personer. Jag bedömer att vi tog dem på flyende fot. Tre personer sågs lämna platsen i en personbil och förundersökningen pågår, säger Ola Österling vid Stockholmspolisen. Har ni hittat rånbytet?

– Vi har anträffat väskor som stals i samband med rånet. Mer kan jag inte berätta, säger Ola Österling.

Under en tid fick inga tunnelbanetåg stanna vid stationen Hässelby gård på polisens begäran för att förhindra att gärningspersonerna tog sig med tåg från platsen. Vid 13.30-tiden fick tågen återigen stanna vid stationen.

Andreas Nordström

andreas.nordstrom@dn.se

John Falkirk

john.falkirk@dn.se "

" Ifrågasatt vakt i tidigare bråk – tog stryptag

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Två ordningsvakter tryckte under tumultartade former ner en höggravid kvinna på en bänk i tunnelbanan i slutet av januari. DN kan nu avslöja att båda vakterna redan i maj förra året deltog i en annan ifrågasatt insats. En tidigare opublicerad video visar hur en av vakterna sitter grensle över en kvinna med handen i ett grepp om hennes hals. – Han håller stryptag på mig. Det är som att allt snurrar runt, säger Anja Moisander Hamdi om händelsen.

Hötorgets tunnelbanestation hamnade under några dagar i hela världens blickfång när två ordningsvakter gjorde ett ingripande. Vid en biljettkontroll på kvällen den 31 januari uppstod en dispyt mellan kontrollanterna och en höggravid kvinna, som vid tillfället hade sin 5-åriga dotter med sig. I en intervju med DN har Jeanine berättat att hon var på väg till sjukhuset för en kontroll i samband med graviditeten. Två ordningsvakter kom ombord på tunnelbanetåget och förde ut Jeanine, som menade att hon hade ett månadskort och protesterade mot hanteringen. Därefter föste de två vakterna Jeanine till en bänk på perrongen. På videoinspelningar kan man se hur hon trycktes ner med magen och ansiktet nedåt och mot väggen. De två vakterna höll ner henne och den ene vakten – här benämnd som ordningsvakt A – låg delvis över Jeanines rygg och tryckte henne mot bänken. Den andre vakten – benämnd som ordningsvakt B – befann sig på andra sidan. Hon fördes till sjukhus efter händelsen, och de båda vakterna är avstängda under tiden som SL utreder ärendet.

Genom att ha fått tillgång till tidigare opublicerat videomaterial kan DN nu avslöja att båda vakterna har varit inblandade i en uppmärksam incident tidigare. Det gäller en insats där ordningsvakt A uppges ha använt övervåld på ett sätt som går bortom det tillåtna myndighetsutövandet. Genom intervjuer med fyra personer träder deras version av händelseförloppet fram:

På lördagsnatten mot den 27 maj förra året är Anja Moisander Hamdi och hennes man Abdesamad Hamdi på väg hem med sitt kompisgäng efter en utekväll. Bland de som är med är bland andra Peter och Dominika, som båda väljer att inte gå ut med sina efternamn. I samband med att sällskapet går in genom södra ingången till Fridhemsplans tunnelbanestation blir Abdesamad Hamdi plötsligt stoppad av vakterna, som står och observerar personerna som går in genom spärrarna. Anledningen är troligen att två andra personer smiter in bakom Abdesamad Hamdi när han blipper kortet.

– De sa till mig att gå ut igen och blippa kortet. Jag gjorde det och när jag kom in igen så sa jag ”are we good now?”, säger han om händelsen.

Peter har gått in först genom spärrarna och observerar därför situationen från andra sidan lokalen.

– Vi var ett sällskap som var på väg från Fridhemsplan. Vi stod faktiskt nästan i rulltrapporna när jag ser en ordningsvakt som griper tag i Abdel, säger han och använder Abdesamad Hamdis smeknamn.

Därefter utvecklar sig situationen snabbt. Anja Moisander Hamdi märker hur en av vakterna puttar till hennes man i ryggen och hon går då fram och protesterar mot behandlingen.

– Jag tror att de gick på Abdel för att han var en ensam invandrarkille. De såg väl honom som ett lätt byte, säger hon.

Anja Moisander Hamdi berättar att hennes man varken är aggressiv, hotfull eller stöddig i situationen. Samtidigt uppfattar hon ordningsvakterna som provokativa och den ene vakten – ordningsvakt

A – är enligt henne ”okontaktbar” och ”svart i ögonen”. Hon berättar också att hon försöker lugna ner situationen när en av vakterna plötsligt tar tag i hennes mans axel.

Protesterar du bara verbalt eller även fysiskt vid tillfället?

– Jag står bara bredvid och pratar. Då hugger vakten tag i Abdels axel och säger ”kom med här”. Jag tror att jag kanske sträcker armen mot honom. Sen är jag plötsligt nere på golvet. Det går blixtnabbt, säger Anja Moisander Hamdi.

På kort tid leder den verbala protesten till att ordningsvakt A sitter grensle över Anja Moisander Hamdis överkropp. Situationen är då fortfarande relativt lugn men förbyts snart i upprördhet och panik – ordningsvakt A har ett grepp med ena handen runt Anja Moisander Hamdis hals. Det är alltså samma vakt som åtta månader senare trycker ner den gravida kvinnan Jeanine på en bänk på Hötorget. En videosekvens från tillfället på Fridhemsplan, som är filmad från spärrvaktens hytt och som tidigare har lagts ut på sociala medier, visar hur flera personer i lokalen plötsligt rusar mot ordningsvakten som sitter på Anja Moisander Hamdi och trycker ner henne mot golvet.

– Han håller stryptag på mig. Det är som att allt snurrar runt. Och sen minns jag ingenting alls, säger hon.

Fyra–fem personer i kompisgänget rusar fram och sliter bort ordningsvakten – men backar omedelbart när Anja Moisander Hamdi är fri igen.

– Som jag minns det hade han någon form av stryptag på henne. Då reagerar jag väldigt högljutt och ifrågasätter det, säger Peter som var en av dem som rusade fram.

Det finns även en videosekvens som inte tidigare har visats, och som filmades av en person som stod bara någon meter därifrån. I denna videosekvens går det att se hur ordningsvakt A sitter på Anja Moisander Hamdi, trycker ner henne i golvet och har ena handen om

hennes hals samtidigt som han verkar greppa efter sin batong. Några sekunder senare är flera personer framme och rycker bort vakten.

– Det var när han höll strypgreppet, och det såg ut som om han måttade slag mot Anjas ansikte. Då lyfter killarna bort den där vakten. Det var inte bara vår grupp som reagerade. Andra människor är också involverade och frågar ”varför gör ni så här?”, säger Dominika.

Direkt efter att ordningsvakt A har blivit bortsliten tar han sig upp på fötter, drar batongen och rusar efter Anja Moisander Hamdi. På videon som har filmats från spärrvaktens hytt kan man se hur ordningsvakt A minst en gång höjer sin batong och utdelar ett slag som ser ut att träffa henne i huvudet.

Anja Moisander Hamdi säger att hon inte minns själva slaget men märkte senare att hon hade mycket ont.

– Jag hade ont i bakhuvudet, ganska långt upp mot hjässan.

Stämningen är mycket orolig. 29 sekunder in i videosekvensen springer en man fram till spärrvakten och ropar ”du måste ringa polisen”. Några sekunder senare kommer det fler ordningsvakter.

– Då ser jag fler vakter komma. Jag fick panik, säger Abdesamad Hamdi som var rädd att även de vakterna skulle vara våldsamma.

I någon halvminut till är det stort tumult, och Anja Moisander Hamdi, hennes man Abdesamad Hamdi, Peter och Dominika ger samstämmiga uppgifter om att de hela tiden bara försöker hindra vakterna från att använda mer våld mot olika personer i gruppen.

– Det var som ett krig, säger Anja Moisander Hamdi.

Efter batongslaget mot Anja Moisander Hamdi drar flera personer återigen bort ordningsvakt A från Anja och tar sedan ett steg tillbaka.

Några sekunder senare blir det en ny konfrontation och Anja Moisander Hamdi tar då tag i batongen som ordningsvakt A håller i handen. Enligt henne är det ett försök att hindra vakten från att använda batongen. 47 sekunder in i videon kan man se att vakten

också delar ut ett slag med handen mot Anja Moisander Hamdis ansikte.

Ytterligare tumult uppstår där vakterna hamnar i konfrontation med olika delar av sällskapet. Vid ett tillfälle blir Abdesamad Hamdi upptryckt mot biljettspärrarna av ordningsvakt B. Han lyckas komma loss från vaktens grepp och springer en bit bort, men återkommer när han ser att poliser börjar komma till platsen, berättar han.

Vid ett annat tillfälle, 1 minut och 52 sekunder in i videosekvensen, kan man se hur Guy – en vän till kompisgänget som är på besök från Australien – drar ordningsvakt B bakåt men släpper direkt. Vakten faller då på golvet. Guy beskriver själv via e-post att han i situationen såg vakten med höjd batong gå efter en av de unga kvinnorna i sällskapet, och upplevde det som ett hotfullt läge och då drog vakten från kvinnan.

Till slut lugnar situationen ner sig.

Vakterna griper till slut totalt fem personer – Anja Moisander Hamdi och hennes man, Peter, Guy och ytterligare en bekant – och låser in dem i ett så kallat trygghetsrum i anslutning till stationen.

– Jag är fruktansvärt rädd när de leder bort mig. En av vakterna tar tag i mig i halsen och drämmer mitt huvud i dörren och väser ”du ska få, din jävla slyna” till mig, säger Anja Moisander Hamdi.

Ett tag senare tar polisen med sig de fem personerna på förhör.

Det visar sig senare att vakterna har anmält dem för bland annat våldsamt motstånd och grov misshandel – men att åklagaren Karin Lindkvist efter att ha tagit del av bland annat övervakningsfilmerna från tillfället beslutar att lägga ner förundersökningarna. Hon berättar för DN att hon bedömde att bevisningen inte skulle räcka för att driva förundersökningarna vidare och att beslutet att lägga ner togs den 11 oktober 2018.

Beslutet överprövades kort därefter och hamnade då hos åklagaren Mats Svensson – som valde att gå på samma linje som Karin Lindkvist. Ärendet lades ner den 29 november förra året.

Drygt åtta månader efter händelserna i tunnelbanan sitter känslan fortfarande kvar hos kompisgänget.

– Vi har ju mått så fruktansvärt dåligt allihop. Jag har fått flashbacks och panikångestattacker när jag har sett ordningsvakter, säger Anja Moisander Hamdi.

Kompisgänget valde också att polisanmäla vakterna. Men upprördheten och ångesten som de associerar med situationen har gjort att de inte fullföljt anmälan genom att lämna in allt material som rörde situationen. Nu har de dock åter startat processen med förhoppningen att ärendet ska gå till domstol.

Det som fick dem att ändra sig var nyheten om hur ordningsvakter hade tryckt ner den gravida kvinnan mot en bänk på Hötorgets tunnelbanestation. När de såg videofilmen från händelsen kände både Abdesamad Hamdi och Anja Moisander Hamdi igen en av vakterna – ordningsvakt A – som den som hade varit inblandad även i händelserna i Fridshemsplans tunnelbana.

När DN träffar Anja Moisander Hamdi, Abdesamad Hamdi och Dominika kritiserar de SL och det aktuella vaktbolaget CSG som de menar måste känna till att ordningsvakt A redan för åtta månader sedan agerade på ett överdrivet våldsamt sätt. De anser att SL och CSG borde ha gjort någonting redan då och på så vis kunnat förhindra situationen med den gravida kvinnan på Hötorgets station.

– Det är så mycket våld för så lite vinning. Till slut kan det ju sluta riktigt illa. Om de ger sig på en hjärtsjuk eller som den där gravida kvinnan – att det är någon som omkommer, rent av. Att någon blir mördad. Och för vad? För en biljett liksom, säger Dominika.

Anja Moisander Hamdi fyller i:

– Det känns så obegripligt för oss. SL måste ha känt till det eller i alla fall hört ryktena, säger hon om de nu avstängda ordningsvakterna. DN har varit i kontakt med ordningsvakt B som berättar att han inte vill kommentera händelsen vid Hötorget i detalj eftersom det pågår en utredning i ärendet. Han berättar att uppståndelsen kring situationen har varit jobbig.

– Ja, det blev väldigt påfrestande. Därför vill jag inte gå in på några detaljer förrän förundersökningen är klar, så att jag kan backa upp det jag säger. Och det handlar även om mina kollegor. Det har ju blivit ett sånt drev mot oss på alla håll och kanter.

Ordningsvakt B betonar dock att han känner sig säker på att han har handlat korrekt i händelsen på Hötorgets station.

– Jag är inte orolig för vad som kommer att visas från videorna inifrån tågen och det. Jag är helt säker på vad jag gjorde. Det är mer bara att jag blev ju dömd i medierna innan. Bland folk över huvud taget är det ju delade läger. Det finns ju folk som säger att vi har gjort rätt, och det är ju folk som känner att det är fruktansvärt och att vi bara är ute efter att misshandla folk. Men det tog ju inte många minuter innan det här var ute i medierna och vi redan var dömda, så att säga, säger han.

Han vill inte heller ge några kommentarer kring detaljer om händelsen på Fridshemsplans tunnelbana i maj förra året

– När det gäller Hötorget så är det en pågående utredning och då väntar jag på att sanningen kommer fram, vilket den kommer att göra. Och när det gäller Fridshemsplan, det är också pågående, uppenbarligen för dem och även för oss. Så det tänker jag inte heller yttra mig om.

SL vill inte kommentera händelsen på Hötorgets station med hänvisning till att det pågår polisutredningar. På torsdagen hade de inte heller möjlighet att kommentera händelsen på Fridshemsplan.

Vaktbolaget CSG har inte heller återkommit med något svar.

DN har även sökt ordningsvakt A, som inte har återkommit med någon kommentar. **Adam Svensson** adam.svensson@dn.se "

" Agnes Lidbeck: Det är ingen skitdröm att vilja ha det fint hemma

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

En köksö är något att samlas kring. Att bygga ett hem förknippas för många med att bygga gemenskap. Men Marie Kondos städ-filosofiska glädje är skrämmande i sin affärsmässiga anpasslighet till tidsandan.

Move over, skitdrömmar. Nu köper vi inte kök längre, utan ensamhet. Vi köper den av Marie Kondo, en affärskvinna som blivit framgångsrik på att sälja två saker. Dels en metod för att slänga saker. Dels en metod för att vika det som man behåller.

Kondo har en hemsida, en bokutgivning och ett tv-program. Genom dem lär hon oss att slänga det som är överflödigt. Filosofin bakom har långa traditioner och är värd all respekt – men problemet uppstår när en komplex livsåskådning möter den snabba kommunikationen och livsstilskonsumismen i traditionella och sociala medier.

När Kondometoden kokas ner till hashtags, är ledordet glädje. Glädje! Vi ska bara omge oss med saker som gör oss lyckliga! För att avgöra vad som ska behållas, rör vi våra saker och ser om de ger en gnista av lycka. Prova att säg det högt: Jag. Ska. Bara. Omge. Mig. Med. Det. Som. Gör. Mig. Gnistrande. Lycklig.

När Nina Björk skrev om "skitdrömmen" i att vilja renovera sitt kök, i toppen av någon av alla växande inredningsvågor, var skitdrömmen ändå en dröm om att skapa ett kök för familjen. Det tycktes då som en liten, snål krets, och nej det var inte en dröm om att renovera samhället. Men skitdrömmen innehöll ett spår av sammanhållning. En

köksö är något att samlas kring. Att bygga ett hem förknippas för många med att bygga en gemenskap.

Sen kunde vi ha synpunkter på att "folk" inte ville behålla original-funkisinredningen, absolut. Och visst kunde man göra sig lustig över att det bland allt det bländvita alltid skulle finnas en stor skål i papperstunt porslin, fylld med citrusfrukter, och ett högt glaströr med liljor (för er som inte var med, tänk att det är som en stor skål i rejält stengods full med olika kålhuvuden, och en ärjad kruka med halvt vissnade tulpaner, ungefär). Men mellan limen och fondväggen skulle det ändå stå vänner, släktingar, MÄNNISKOR, och dricka latte.

Skitdrömmen var att skapa ett utrymme för den gemensamma måltiden, skitdrömmen var att slå ut väggar så att familjen skulle få mer tid tillsammans. Motsatsen till det hyllade funkisköket, där mamma skulle hålla sig i ensamhet medan andra satt i soffan. Ett kök där man hackade tillsammans.

Enter 2019, och, ja, förutom att det är skottpeng på att köpa något så icke-ekologiskt som lime, och förutom att folk nu river ut fullt fungerande millenieskifteskök för att installera reproducerad funkis, ska vi mammor åter stå ensamma på korkmattan. Vi ska stå där och känna om vi känner något för espressomaskinen. Det är inte en utveckling att skratta åt. Iskölden i bilden av kvinnan som njuter av sina väl utvalda föremål. Utan störande moment. I ensamhet.

Njutningen i föremålet kräver avstånd till människorna. Människorna går inte att vika. De har en obehaglig tendens att ha andra känslor än man själv. Uppskatta andra saker. Känna annan glädje.

Den som vill Kondofiera sitt hem, måste antingen se familjen som en centralstyrd organism utan individuella medlemmar. Det som ska sparka joy i mig måste även sparka joy i dig. Känner du inte glädje när du håller i min brors sons teckning? Känner du inte glädje när du håller i muggarna från Amalfi? Känner du mig inte över huvud taget? Eller så måste familjen sorteras ut.

Att vara en familj, att vara i samröre med andra människor, handlar ju mycket lite om individuell glädje, eller ens kollektiv glädje, och ganska mycket om annat. Det handlar mest om... ja, varken eller. Inte glädje och inte heller något direkt lidande. Inte jättemycket känsla, utan bara liksom saker som blivit liggande. Det är det som är deras egentliga värde.

När jag kastar en blick runt mitt eget hem är det mycket, mycket lite som sparkar joy. Det är trasiga plastleksaker och dåligt diskade mixerskålar, det är lätt möglade fotbollsskor och tennisskor och skridskor och balettskor och inte en enda av dessa, inte en enda, ger mig någon särskild glädje, eller är ens i min storlek.

När jag tar i familjemedlemmarna? Det är sällan någon spark of joy då heller. Det är ju februari för höge farao, och om jag tar i dig är det troligtvis antingen för att flytta dig ur vägen för diskmaskinsluckan, eller för att torka din näsa. Vi har ju nämligen ett kök där alla är samtidigt.

Det är ju det som är själva tanken med medmänniskor. Och med bruksföremål. Att de inte alltid ska ge en glädje. Utan att man ibland får ge dem glädje. Eller så får man vänta på att de kanske kommer en annan dag då man kan glädjas åt varandra. Eller att glädjen i en diskpropp är begränsad, men att man behöver den ändå.

Att man får leva med varandras skit, och varandras minnen, varandras märkliga hang-ups. Och det är väl just där glädjen uppstår. Nån gång då och då. När man inte förkastar det som förlorat sin spark of joy, utan när man håller kvar det. Håller det kvar i handen. Glädjelöst, oladdat, dagligen. Utan någon direkt eftertanke.

Det är inte en skitdröm att vilja ha de fint hemma, eller att inte behöva snubbla över skräp på väg ut i hallen. Det är ingen skitdröm att eftersträva ordning och lugn. Men det är något mycket skrämmande i det ensamhetsprojekt som Marie Kondo knutit an till. För Kondos monumentala framgång tyder på att hon knutit an till tidsandan. Min tid. Min känsla. Mina saker. Mina fingertoppar.

Min glädje. Mitt kök.

Agnes Lidbeck "

”Vi ser inte hela verkligheten”

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Just nu visas 25 designbidrag på Arkdes i utställningen ”Ung svensk form” 2019. En av de utvalda är Mikaela Steby Stenfalk, som undersöker den kollektiva bilden av rummet.

Det är snökaos i Stockholm och trottoarerna ut till Skeppsholmen är isiga, buckliga och här och var fyllda med vattenpölar, en uppenbar fara för liv och lem. Dagen före öppnades årets version av ”Ung svensk form” 2019 på Arkdes, där 25 begåvade unga arkitekter och formgivare valts ut att representera årets unga framkant.

Inne i Moderna museets entré väntar en av dem, Mikaela Steby Stenfalk. Förutom att visa upp ett verk på utställningen har hon dessutom fått motta ett arkitekturstipendium på 100 000 kronor, så hon har extra skäl att se glad ut.

Utställningen finns inne i relativt nya ”Boxen”, ett utställningsrum i utställningsrummet som Mikaela Steby Stenfalk funderade fram tillsammans med Arkdes chef Kieran Long när hon arbetade där som intendent förra året. En box för just den här typen av tillfälliga utställningar.

I Boxen ryms just nu kläder som sticker ut, en kam som definierar mellanförskapet, en stol med multifunktion för både vila och umgänge, en marmorerad servis som binder samman nu och då, med mera. Det mesta någonstans emellan konst och design, men i form av konkreta ting.

Så särskilt konkret är dock inte Mikaela Steby Stenfalks bidrag. Inte som ting. Det är en avbildning av salen i Louvren där Leonardo da Vincis Mona Lisa hänger, byggd på alla hundratals bilder som lagts upp på Instagram under en vecka.

Vad är det man ser av rummet genom dessa bilder? På vilket sätt avbildar de verkligheten?

– Idén föddes när jag jobbade här på Arkdes. Jag hade inte så mycket erfarenhet av utställningsvärlden så jag grävde ner mig i arkiven för att leta utställningsbilder och pressbilder från förr. Jag som är arkitekt i grunden blev frustrerad över hur lite av utställningsrummen man såg på bilderna.

– Då kom jag på att det här är ju inte något problem längre. Inte sedan det blev tillåtet för allmänheten att fotografera på museer, och sedan lägga ut bilderna på sociala medier. I dag finns det ett obegränsat arkiv i cyberrymden, ett arkiv som inte är styrt av experter utan av oss allihopa tillsammans.

Mikaela blev nyfiken på hur innehållet i ett sådant ”arkiv” kunde se ut. Tydligast syns det troligen om man väljer ut ett rum med en mycket speciell tavla. Som ”Mona Lisa”. Vad togs det bilder på?

– Jag samlade in alla bilder från Instagram under en vecka, som togs i den utställningssal där ”Mona Lisa” hänger, och lade in dem i ett dataprogram som skulle tolka rummet. Det som inte syntes på bilder fick programmet gissa.

Vad såg man då? Man såg Mona Lisa i ett fragmenterat rum. I rummet hänger många andra tavlor, men bara några av dessa fanns på bild. Golvet anades endast här och var, där det inte stod en massa människor.

– Jag håller på och gör ett liknande projekt med Instagrambilder från Sixtinska kapellet. Jag har förstås sett mängder av bilder på det redan tidigare, och var övertygad om att jag visste precis hur det såg ut. Men när hon byggt modellen utifrån Instagrambilderna så såg hon att det inte fanns något golv. Alla har naturligtvis fotograferat den extraordinära takkupolen med Michelangelos målningar ”Yttersta domen”.

– Det var ett uppvaknande. Ingen har tagit en enda bild på golvet. Grejen med Sixtinska kapellet är ju taket. På internet ser vi bara fragment av verkligheten, men tror ändå att vi har full koll. Hennes projekt heter ”Collective collection” och handlar lika mycket om det avgränsade rummet som om det offentliga rummet.

– I ett avgränsat rum kanske det är harmlöst, men om man ser på hela samhället så är det ganska obehagligt. Det är värt att tänka på, att det vi ser inte alltid är hela verkligheten.

Mikaela Stenfalk började studera arkitektur direkt efter gymnasiet, men upplevde då att utbildningen inte gav helt spelrum för hennes kreativitet. Efter ett år på en praktisk träutbildning sökte hon sig till en konceptuell designhögskola i holländska Eindhoven. Därefter gick hon tillbaka och tog sin arkitektexamen.

– Då fick jag verkligen upp ögonen för arkitekturens vikt i samhället och fick lust att arbeta rumsligt. Men just nu fokuserar jag på tillfällig och småskalig arkitektur, säger Mikaela Steby Stenfalk.

Ingrid Borggren

ingrid.borggren@dn.se

"Mikaela Steby Stenfalk

Gratuleras till: Är en av de utvalda till utställningen ”Ung svensk form” 2019, som visas på Arkdes fram till den 31 mars. Har tilldelats trähusföretaget Folkhems arkitekturstipendium på 100 000 kronor. Gör: Arkitekt och formgivare. ”Jag gör främst design just nu, men det gränsar ganska mycket till konst och arkitektur.”

Bor: Stockholm och Rotterdam.

Ålder: 28 år.

Familj: Mamma, pappa, en bror och en syster, pojkvän i Rotterdam och tre syskonbarn.

Så firade jag: Med fin middag på Nationalmuseum med de andra utvalda.

Kulturupplevelse: ”När jag i somras besökte staden La Grande-Motte i Frankrike: en stad helt ritad av en och samma arkitekt (Jean Balladur) på 1960-talet.”

Läs mer: ungsvenskform.se "